

СРПСКИ ДИЈАЛЕКТОЛОШКИ ЗБОРНИК
КЊИГА LXVI/2

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS
et
INSTITUT DE LA LANGUE SERBE DE
L'ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

RECUEIL
DE DIALECTOLOGIE
SERBE
LXVI/2

TRAITES ET MATERIAUX

Approuvé à la VIIIème séance de la Section de langue et littérature, du 26 novembre 2019, sur la base des rapports de Slobodan Remetić, membre de l'Académie des sciences et des arts de la Republika Srpska, du Aleksandar Loma, membre de l'Académie serbe des sciences et des arts, du Prof. Dr. Nedeljko Bogdanović et du Prof. Dr. Radivoje Mladenović

Comité de rédaction

*Dr. Nedeljko Bogdanović, Dr. Miroslav Nikolić,
Dr. Dragoljub Petrović, Dr. Slobodan Remetić*

Rédacteur en chef
SLOBODAN REMETIĆ

BELGRADE
2019

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
и
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

СРПСКИ
ДИЈАЛЕКТОЛОШКИ
ЗБОРНИК
LXVI/2

РАСПРАВЕ И ГРАЂА

Примљено на VIII скупу Одељења језика и књижевности САНУ, од 26. новембра 2019. године, на основу реферата Слободана Реметића, редовног члана АНУРС, Александра Ломе, редовног члана САНУ, проф. др Недељка Богдановића и проф. др Радивоја Младеновића

Уређивачки одбор

*Др Недељко Богдановић, др Мирослав Николић,
др Драгољуб Пејировић, др Слободан Реметић*

Главни уредник

СЛОБОДАН РЕМЕТИЋ

БЕОГРАД
2019

У финансирању ове књиге учествовало је
Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

Издају
Српска академија наука и уметности, Београд, Кнез Михаилова 35
и
Институт за српски језик САНУ, Београд, Кнез Михаилова 36

Компјутерска припрема за штампу:
Давор Палчић
palcic@eunet.rs

Штампа:
Чигоја штампа
Студентски трг 13–15, Београд

CIP – Каталогазација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

80

СРПСКИ дијалектолошки зборник – Recueil de dialectologie serbe / главни уредник Слободан Реметић. – 1905, књ. 1–. – Београд : Српска академија наука и уметности : Институт за српски језик САНУ, 1905 – (Чигоја штампа). – 24 cm.

Годишње

ISSN 0353-8257 = Српски дијалектолошки зборник

COBISS.SR-ID 18167554

САДРЖАЈ

	Стр.
Драгољуб Петровић и Јелена Капустина: Речник Драгачева	7–635
Недељко Р. Богдановић: Пастирски речник југоисточне Србије	637–739
Јакша Динић: Допуне Тимочком дијалекатском речнику	741– 880
 Хроника	
Бранкица Марковић: Научна конференција <i>Резултати досадашњих и њавци будућих истраживања говора Косова и Мејхохије</i> , Београд, 15. октобар 2019. године	881–882

Драгољуб Петровић
Јелена Капустина

РЕЧНИК ДРАГАЧЕВА

УВОД

Драгачево се, записао је његов пасионирани истраживач, „угњездило између Шумадије и Старог Влаха“, чине га две варошице (Гуча и Лучани) и четрдесет осам села [8: 219–220], при чему својом северном границом допире до Западне Мораве у околини Чачка, на западу се наслања на моравички, а на југу на студенички крај док га на североистоку и истоку падине Јелице одвајају од доњег Поибарја, у коме се ијекавштина, још по Вуковим записима, негде у близини Краљева, додирује с екавштином и одатле окреће према северозападу и преко Ваљевских планина избија на Дрину код Лознице.

Већ летимичан увид у литературу о Драгачеву показује да је то прилично темељито истражен део српскога етничког простора и о томе ћемо поменути тек неке најкрупније појединости.

Расправом о антропогеографским карактеристикама Доњег Драгачева отворена је велика Академијина (и Цвијићева) серија *Насеља српских земаља* (I/1902), а после неколико година прикључила јој се и она Косте Јовановића о Горњем Драгачеву (V/1908); новије етнографске прилоге (Мирка Барјактаревевића о Гучи и Радована Маринковића о Горачићима и Брезовици) међу корице исте књиге, заједно с Ерделјановићевом и Јовановићевом, ставио је Борисав Челиковић у едицији *Корени : Српске земље : Насеља и њорекло сѣановнишѣва* додајући им и свој текст о драгачевским селима која нису обрађена у *Насељима српских земаља* („на основу објављених истраживања Јовише М. Славковића, Илије Мисаиловића и Драгољуба В. Корићанца“ [2–4]).

„Записе на камену“ о драгачевској прошлости саб(и)рали су Никола Ника Стојић [14], Радован Маринковић, Зоран Маринковић, Момчило Стевановић [12] и Радојко Николић [13], а богата, разноврсна и, понекад, необична сведочења о *Драгачевцима* записује Милоје Стевановић (чешће као Грешни Милоје) у више својих, ауторских и коауторских, књига [5 6 7 10 11]. Ти су Стевановићеви записи, пре свега – својом лексиком, првом аутору ове књиге послужили као мотив да предложи припрему опсежног драгачевског дијалекатског речника очекујући да би тај посао могла преузети Маријана Матовић, која је уз књигу *Казивања* приложила речник мање по-

знатих речи (*Речи које увиру*, 270–277). Показало се, међутим, да се наша „кандидаткиња“ у тај подухват није могла упустити и тако се десило да се „предлагач пројекта“ нађе у позицији да прати односе између качерске лексике, коју је пре тога непосредно бележио скоро три деценије, и оне драгачевске, с којом се први пут срео у Стевановићевим књигама.

Озбиљно упориште за ове послове пружио је опис говора Драгачева из пера Петра Ђукановића [1], у коме су осветљени основни нивои његове структуре и то нам омогућује да се осврнемо тек на неке акценатске појединости за које мислимо да се могу друкчије осматрити и нешто прецизније одредити. Међу њима две су посебно изразите.

Прва се односи на померање кратког акцента с крајњег слога на претходну краткоћу: *вѡда, жѣна, врућина, околѡна, сѣло, дѡбро, рукоѡдство; бѡса, висѡка, зелѣна; дѡшла, лѣгла; ѡдѡшок, јѣзик, мѡмак; комѡшлук, домѡћин; зѣлен, црѡвен, самѡдук; изнѣшен* и сл.) док се у свим осталим случајевима и кратки и дуги једносложни акценат на претходни слог преносе по новоштокавским правилима: *вѡдѣ, вѡдѡм, врућинѣ, врућинѡм; ѡдѡшока, јѣзика, ѡлодмили, Вукѡманом, комѡшлуком, домѡћини, ѡрескоћимо; заѡпѡжи, рѡзвѣжеш, јѡнѡчки*);¹ ако се, међутим, крајњи кратки акценат нађе у енклитичкој позицији, тада ће се, али и то само понекад, понашати као у регуларној вишесложници и бити пренесен по новоштокавским правилима (*вѡда је, бѡсе су, дѡшли сѡе, лѣгли су, висѡке су, зелѣно е, врућина е, сѣло е, дѡбро су, ѡнук ће дѡћи, сѡоѡћи се*).²

Изузеци од назначенога правила сасвим су ретки и изразитије се свODE на појаву дугоузлазног акцента у позицијама у којима се регуларно среће пренесени косовско-ресавски кратки акценат (тзв. „кановачки акценат“): *жѣна, сѣсѡира, сѣдло, дѡуме, бес коѡна, дѡбро, дѡшла, ѡзми; кѡшран, ѡемељ, ѡѡшок, крѣвѡш*. Тај се акценат, по правилу, среће на линији додирѡ и/ли укрштања говора с узлазним тоном у дугом слогу с онима у којима се такав тон среће и у краткима, што као последицу има уопштавање дугоузлазног акцента и у оним позицијама у којима је кратки акценат регуларно пренесен на претходну краткоћу као силазан, дакле: [*вѡдѡ* > *вѡда*] ↔ [*вѡда* > *вѡда* : *ѡраѡа*]. Тај је акценат обичан на линији додирѡ двају компактних дијалекатских масива, какав је случај са суседством шумадијско-војвођанских и косовско-ресавских говора „у источној Шумадији и у вршачком крају с једним делом белоцркванских села“ [24: 118; 26: 41–43], али су као појава занимљивије прилике у зонама у којима је новоштокавска акцентуација потпуно прекрила старију

¹ Изразитији изузеци од таквог померања тичу се силазних акценѡа у примерима типа *владѡније, издихѡније, ломѡћѡније, ѡгибѡније, ѡривѡћѡније, ѡриказѡније, сѡасѡније, сѡирадѡније, чудесѡвѡније / чуденсѡвѡније, гологѡзија* (али: *ломѡћѡнија, ѡња сѡирадѡнија*); ѡмѡ јѡш ѡговијег *рукоѡвѡрина* по Драгачеву, *водѡдѡрина, жѡбокрѡчина, кривоклѡћѡнић, ѡрѡљѡћѡкиња, ѡрѡћѡљѡкиња, ѡрѡѡрѡскиња, ѡрѡвждрѡјѡкиња, дебѡљѡшѡсѡе, вековѡчан, богѡвѡћѡнић, своерѡчно, недѡнѡшѡд*.

² Треба овде рећи да се такви записи у нашој грађи срећу само спорадично, а и код Ђукановића тек су незнатно фреквентнији [1: 90].

косовско-ресавску – какав је случај с говорима које овде непосредније посматрамо. Насупрот компактним североисточним ареалима, наимае, у појасу од Драгачева и источних делова Ужичке Црне горе до Качера „кановачки“ акценат чува се, изгледа, само факултативно или у сасвим ограниченим ареалима. На то указује и грађа из Драгачева: више десетина примера које бележи Ђукановић „расуто“ је по свему простору, при чему аутор истиче да се „од истих особа, поред ликова као што су *вóда, жéна, зéмља, сéсїра, їóїшок, Мїлан, Дрáган, околїна, дужїна* итд., неупоредиво чешће чују те речи са краткосилазним акцентом“ [1: 91–93] (у нашој грађи тај се акценат среће ретко: *áшлук, бáлук, ђéрђев, дáла* јој *їéлцер, човéка, помóћи човéку, вреїéно, балавáндер*, ко баба у *болéсїи, гвóзден, їóшли, слáга* да аутобус идé на Дубље). У том је погледу иста ситуација и у источној зони Ужичке Црне горе (*вóда, дáска, јáсїук, крéвeї, губéри, дугáчак, комїшлук*), као и у Качеру, с тим што је за качерске прилике карактеристичан и један микроареал (онај који се тиче Козеља), али је мноштво примера забележено и у другим селима, најчешће паралелно с једносложним кратким акцентом у истој позицији [22: 11].³

Други тип примера тиче се појаве „дугоузлазног акцента“ тамо где би се регуларно очекивао „дугосилазни“, као што су, рецимо, облици презента типа: *врáнїм, мáсїї се, рéсїм, сїáсїм, кад залáдї*; трпног придева *їрóврђено, закоровáшено* или облици Гмн *добїшїáкá, анђéлáкá, врáбáцá, чвóрáкá, їродáвáцá* и сл. Осим у Качеру [22: 7–10], такви су облици забележени у говорима Груже [21: 588 622], Драгачева [1: 35 53 77 97 111 153 157], Горобилја [18: 640], при чему су трагови исте појаве тек назначени и у говору Ужичке Црне горе и то само на линији додира са драгачевском и таковском зоном [20: 359]. Новија испитивања показала су, међутим, да је Гмн типа *врáбáцá, мушкáрáцá* познат и на Златибору [27: 503 553 558], а то онда значи да је томе ареалу морао припадати и моравички крај – о чему засад имамо само неке непосредније назнаке. У Николићевом опису моравичкога говора [19] изостао је, наимае, преглед прозодијског система из којег би се такве појединости могле сагледати, а наш покушај да за појавама о којима је реч трагамо по другим поглављима књиге није донео резултате и једино што засад о томе можемо рећи своди се на наше узгредне записе из Ариља и околине (*врáбáцá, сїáбáлá, їрўїáцá, Нéмáцá, Америкáнáцá, Словéнáцá, домаїнсїáвá, їшїéљáкá, додáшїáкá*⁴) којима се потврђује да је тамо реч о делу јединственог ареала који би се, према нашим садашњим увидима, могао „затворити“ негде на источним падинама Златибора.

³ У таквим позицијама Ђукановић спорадично бележи и појаву стандарднога краткоузлазног акцента (*вòда, сéло, їóшок* [1: 91], а покоји пример нашао се и у нашој грађи (видра од *човéка*).

⁴ Према усменом саопштењу о. Варнаве (Димитријевића), из манастира Лелића, рођеног у Ариљу (родитељи су му из Бјелуше и Високе, северно од Мучња) и Милоша Стефановића из Грдовића код Ариља.

Што се, пак, тиче изотоне *вѡда* / *вѡда*, изгледа да њен ареал неће бити много мањи и обухвата Драгачево, Гружу, Качер и део његовог таковског суседства, при чему треба рећи да она, према неким нашим непровереним записима, пролази нешто западније од Љига, али је сасвим неизвестан правац њеног простирања преко таковског краја будући да о томе говору немамо података, па тамо можемо очекивати, макар у његовом источнијем појасу, оно што је забележено на Руднику и његовом северном подножју [22: 6–10]. Када тако говоримо, имамо на уму неке необичне појединости с којима се у том погледу срећемо, рецимо, у говору Прањана и околине: тамо је, изгледа, обичнији акценат *вѡда*, *жѡна*, *лѡла*, *лејѡша*, *иѡшѡк*, *жѡвошѡ*, *домѡшин*, али је врло чест и један акценат с нетипичном тонском линијом која се може остварити и равно, али и неспорно силазно као *вѡда*, *иѡшѡк*. Такав акценат забележили смо и у Дружетићима, у источном појасу Ужичке Црне горе, на граници са таковским крајем, а ту појединост помињемо зато што би се могло догодити да се са сличном појавом сретнемо и у моравичком говору. Према Николићевим записима [19: 259–261], наиме, „изражена је особина моравичке зоне да постоје акценатски ликови типа *жѡна*, *иѡшѡк*, *сѡсѡира*, *дѡшла*, где уместо очекиваног краткоузлазног /â/ имамо карактеристичан акценат који је најближи дугосилазном /â/.“ Тај се акценат, по свему судећи, среће у слободној варијацији са „кратким узлазним“ и о томе Николић записује да се „код истог информатора јављају оба прозодијска лика“ и да „изговор /â/ није уопштен ни код једног говорног представника – изузев, можда, најмлађих“. Остао је, међутим, нејасан његов навод да у моравичком говору нема кановачког акцента [19: 259] иако одмах потом он вели да појава о којој говоримо „захвата и кановачки“ и да „има стараца који скоро доследно изговарају“ /â/, а свим тим реализацијама он додаје да је „врло обична и прелазна варијанта, »полуузлазни акценат«, при чему само истиче да је то термин Р. Бошковића, али о његовој природи не говори ништа нити за такву појаву доноси потврде (па можемо помишљати на то да би такав акценат могао одговарати оном за који рекосмо да се „може остварити и равно“). Како видимо, врло је широк регистар варијација у којима се остварује такав акценат: на највећем делу терена он је доминантно „силазан“ (Гружа, рудничко-качерски крај с источним појасом Такова, чачанска околина, Драгачево); у западнијој зони Такова и у суседном граничном појасу Ужичке Црне горе, као и у целој моравичкој области, тј. у широком луку од јужних падина Повлена и Маљена до источног Златибора, наши увиди у акценатске прилике прилично су оскудни (у покојој појединости чак противречни), али обе појаве о којима говоримо сугерирају закључак да се у њима налази несумњив траг косовско-ресавског супстрата, односно потврда схватања да се ијекавски источнохерцеговачки насељенички талас наслојио преко косовско-ресавске екавштине, донео битно друкчији акценатски образац, али у њему сачувао и ове две особености о којима говоримо, односно преузео косовско-ресавско правило померања кратког акцента с краја речи (дакле *вѡда*, *иѡшѡк* м. *вѡда*, *иѡшѡк*), а „дуго-

узлазни акценат“ нашао се на месту косовско-ресавског неоакута. (Тај акценат „откривен је“ тек недавно [23], при чему се убрзо показало да он обухвата врло простран ареал од јужних падина Копаоника до северног подножја Рудника и главнину Западног Поморавља до међе с Ужичком Црном гором и источним појасом Златибора, прве потврде за то пружила је Ивана Радоичић за лепосавићку околину [25], а Југослава Арсовић показала да у топличком крају и на јужним падинама Јастрепца тај акценат има потпуно слободну дистрибуцију [17: 397]).

Све наведене појединости омогућују нам да, с великом мером вероватноће, реконструишемо предмиграциони дијалекатски пејсаж на сектору од Драгачева до северног подножја Рудника као косовско-ресавски, с тим што би на томе простору даља истраживања требало да прецизније одреде правац простирања изотоне *вѡда* ~ *вѡда* и да покажу, рецимо, да ли су јужне падине Повлена и Маљена могле бити она линија до које је тај дијалекатски масив према северозападу имао најдаљи домашај или се „зауставио“ негде на међи југоисточне зоне Ужичке Црне горе и таковскога краја док је на западу макар додирнуо источне падине Златибора.

Потврде за преношење кратког акцента с краја речи (тај феномен познат је и као „ерско преношење“) овде нећемо посебно наводити, а пренећемо главнину примера у којима се нашао „косовско-ресавски неоакут“ (при чему разлоге за такав поступак налазимо у чињеници да је онај први тип примера, практично, уопштен, а овај други, по својој позицији у језичком систему, много ређи и недоследнији и најчешће везан за појединачне типове примера):

- *Нѣмā* лѣба без мѡтикѣ. – *Грѡдѣ* свиње. – *Лй̄н̄ām* се ко стāро мāга-ре. – *Вѡду вāрй̄*, *вѡду лāдй̄*. – *Тр̄нй̄* ми дѣснā нѡга. – *Ў*нуцима *й̄р̄нѣ* зѹби. – *Мѡрѡ* сам да *й̄рей̄р̄нй̄м*. – Нешто *мāшѣ*, Боже му прѡсти, ко да *ћѣрā* мѹшице. – *Мāшѣ* рѣпом. – *Нāш Дѣјо* ѡпāсно *мāсй̄й̄* кад *й̄дѣ* нѣје у спроводāй̄лук. – *Мѡрѡ* е прво да размāстй̄ рāнију. – *Трѣба д-ой̄шй̄ѣм*. – *Шћѣла* да га *й̄омā-зй̄*. – *Тй̄јесто й̄ой̄р̄сй̄ш* брāшном да ти се нѣ-ли^епй̄ зā-рѹке. – *Пой̄р̄сй̄ш* шāком сѡли. – *Пой̄р̄сй̄ш* ѡзгѡ шѣћером у прāу. – Нѣ могу да ти *сй̄р̄жѣм* ни сѹтра, ни прѡсѹтра. – *Дуговѣчнија* но кад се *сй̄р̄жѣ*. – *Пресй̄р̄жѣш* иг ѡвй̄м рѹчнй̄м тестерѣнцетом. – *Сасй̄р̄жѣ* се и ѡчисти. – Кад *й̄рѡћѣш* поред Манѡјлове кѡшарѣ, мѡраш и потрчати. – *Прићок* ѡзгѡ изнад кѹћѣ да ме не *й̄ремѣй̄ѣ*. – *Нй̄сам мѡгѡ* да *й̄ремѣй̄й̄м* нй̄шта. – *Нй̄је* се мѡгло дѣсити да ѡна не *й̄ремѣй̄й̄* кад нѣко прѡђе пѹтом. – *Нй̄је* мѡго да га *сй̄сй̄*. – *Пошѡ* да *зāјāзй̄* вѡду. – *Сā-ће* да *разјāзй̄* док чеклѣишѹ водѣницу.

- *Нѣма* да вй̄дй̄ш нй̄шта *расй̄овржѣно*. – *Тāмо* су свѣ *расй̄овржѣне*. – *Дѡбар* је дѣчко сāмо мѣно *расй̄сй̄шѡшен*. – *Јес* ти чѹѡ ѡнѹ *сй̄р̄й̄љен* – *сй̄шѣн*. – *Уврћѣно* је у грѣду. – *Проврћѣна* е онā дāска.

- Он је стрāдѡ од *Нѣмāца*. – *Дāјде* нам мѣно *чвāрāка*. – *Више* Карāулѣ *й̄мā дрѣн̄якa* колко ѡш. – *Й̄мѡ* сам нѣколико *ждрѣбāца*. – *Стрѣсе* се од онијег *жмāрāца*. – *Кѹпила* двāес *мѣй̄āра* шивѡна. – *Бй̄ло* далѣко пѣ-шес *мѣй̄āра*. –

Нйшта лѣпшѣ од њнйг врѹћйг чййѧка. – Чѡбани йграју кѣњѧца. – У йгрѧњу кѣњѧца нйје мѡгѡ нйко ш њйм д-ѡпепелй. – Но смо се йграли ййѧка. – Бйло тѧмо нѣколко сйѧбѧла брѣкиње. – Ўстали после трѣћйг йй'ѣвѧца, до трѣћйг йй'ѣвѧца мѡрѡ д-ўстанѣ. – Нѧправй се од шрѹйѧца, од ѡнијег бѧгреновйг шрѹйѧца. – Ўбрѡ нѣколко сйрѹчѧка млѧдог лѹка. – Ко се врѧбѧца бѡјй нек нѣ сије проју. – Од кѡстрѹтнйг йокрѡвѧца за вѡлове нѣма бѡлйг йокрѡвѧца. – Дѡњѡ нѧрамак ѡнијег сувѧрѧка. – Бйло и лијѣпйг шренѹшѧка. – Онијег облѹшѧка нѧкупймо. – Нѧкупите облѹшѧка на рѣчйшту. – Нека йѡшѡмѧка твѡјйг бѹдѣ ко на гѡри лйста. – Скѹвала нам бѧба рѣзѧнѧца. – Нашлѧмисмо нѣколко котѡбѧњѧ онијег ћелѣшѧка пѡ њиви. – Бѣжи, дйѣте, од ѡнијег йѡгѧнѧца. – Бйло вѧздѧн йушѣѧка. – Бйјѡ тѧмо рѣд кѧлемљениг шейѹрѧка. – У гѡрѧчкој шкѡли бйло чѣтирсто нйкѡѧца. – Из свѧкѣ вѡјскѣ бйло је бегѹнѧца. – У оној бѧри млѡго йуногѧвѧца. – Нѣ мож да с-ѡдбрѧниш ѡвйг шуѹѡлогѧвѧца. – Тѧмо ймѧ климогѧвѧца, а јѡк лѹдй. – Ётѣ ти сѹтрадѧн мйлицѧјѧца.

- Бйло и лјѣййг тренѹтѧка. – Нѣма грѡднѡг ймена. – Рашйрили се по цѣлѡј планини. – Нйшта лѣпшѣ од ѡнйг врѹћйг чѧпѧка. – Пѧле свјеће жйвѡј ѱѣци. – Он гѡвѡријѡ крѹйнйм глѧсом. – Врѧшти сѹвѡ грѧње. – Поцрѣле ми рѹке од млѧдйг ѡрѧ. – Изнесѣ му млѧкѣ вѡдѣ. – Дѡњѧла ви лѧднѣ вѡдѣ. – Мѹчили се цѣлѡг жйвѡта.

- Скѹпй се оно грѧње. – Гвѡжђе се кѹе док је врѹћѡ.

Неакцентовани квантитет. У драгачевском говору неакцентовани квантитет чува се у високој мери, али је извесно да је његово уклањање у многим појединостима већ несумњиво назначено, при чему се правила по којима се то чини тешко могу одредити.

Може се, ипак, рећи да се квантитет доследније чува:

1) непосредно иза узлазних акцената: вѡдѣ, жѣнѣ, йдѣш на сѧбор, нѣмѡ д-йдѣш тѧмо, вѣдрй од Овчѧра; око глѧвѣ, без брѧдѣ и сл.;

2) дужина тематског вокала у вишесложним облицима презентѧ и аористѧ такође је недоследна па ће према: да се зѡгѡвѡрйш, йѡдмерй, йѡчсйшймо, йрѡзборймо, йѡшѡварймо, зѧйјевѧмо, нѣ йрѡзборй јѣднѣ, йсйармѧчй, йрйшѡвйјѣдѧ, обично бити и: дѡлази бѧби и њѣна вйдрица, кад ѡберемо жйто, да се рѧсйѡйш, вѡза се йрйшйисне, а исти је случај и у другим типовима примера: вѧскрйшѧй пѡс, од Бисѣнијѣ, али и: жйвљѡ ѡд-нѧднице, од Језѣрине се чѹе;

3) знатна је и појава двеју дужина у облицима Гмн именица сва три рода и Гјд им. ж. рода: млѡго шрѹшѡвѧ, пѣтнѣс шѡвѧрѧ, од ћѣдѡвѧ, бйло рѧшѡвѧ и нѣсрѣћѧ, нѧсекѡ грѧнчйцѧ, бйло вѧздѧн йзрѣкѧ, бйло вѣзйѧ, нйје бйло бѡлѣ вѣзйѧ, али су можда чешћи примери с уклањањем дужине у последњем слогу: ймало кѡжѧра, ал ѡне стйжѹ ѹ јесѣн, из мѣкйѧ, од ѡвијег вранѣшйна; тако је и: вйноградѧрске мѧказе;

4) две дужине познате су и у облицима презентѧ и аористѧ: да нѧрѧнйм свйње, да йѡвѡшйѧвймо вѣш, вйдим да се вѧћкѧрѣ, он се ѹгйбѧ, али су много

чешћи случајеви скраћивања друге дужине: да се не *идӣӣцамо* по мраку, нӣје се не *скра̄шава*, он то *завр̄ља̄чи*, туј *одма̄рамо* волове, он та̄мо ве̄дрӣ и *обла̄чи*, па е *завр̄ља̄чи*;

5) обична је дужина тематског вокала код глагола прве врсте: *обуч̄еши* ве̄рмен, он се *искра̄дѣ* и шм̄угнѣ к̄д̄а ње, кад *о̄йрѣдѣмо* в̄ӯну, али је забележено и: да га *йовуче* з̄а н̄бс, *музем* кра̄ве св̄а̄чије;

6) дуги су најчешће суфикси *-āv* и *-ās[ī]*: *вӣјугāv*, *вр̄лудāv*, *вр̄ља̄в*, *вр̄нӣӣāv*, *глӯӣāv*, *губ̄āv*, *зн̄д̄јāv*, *ма̄њка̄в* *ма̄њка̄ва*, *млӣӣӣāv*, али и: *ма̄њкаво*, *г̄урави*; *в̄унās*, *ћ̄аволās*, *ље̄иушкāsī*, *м̄лакушāsī*;

7) дуг је често и наставак *-āma* у Д-И-Л мн ж. рода: били на *бабинāма*, ра̄ни се *бубāма*, по *вод̄кāма*, на *в̄еригāма*, с п̄см̄ом и *йран̄гијāма*, т̄укле *йр̄ак̄љачāма*, у *вл̄а̄ициāма*, у *вр̄ишкарāма*, с онијем *кан̄ӣинāма*, у *вуновл̄ачарāма*, али: *накитио* к̄д̄ње *кӣћан̄кама*.

8) честа је дужина у двосложницама и иза кратког силазног акцента: *ӣӯрӣиш* ша̄јкачу, *ћ̄ера̄* пл̄ѣву, *ӣр̄ѣб̄а* да *с-ор̄е̄*, *зр̄ѣлӣ* једна по една, а ре̄ђа је иза дугога силазног: *ва̄јнӣ*, н̄ем̄о то да *рад̄ӣш*, *рад̄ӣмо* за̄јно, по̄шли да *кӯӣе* п̄р̄ст̄ен, ид̄е да *вл̄ач̄ӣ*, али је чешће скраћивање дужине на крајњем слогу: б̄ило д̄оста *ӣк̄а̄ља*, г̄атала око *кра̄ва*, им̄а й̄ладу *кӣла*, зн̄а̄ла ст̄б̄ *ја̄да*, ја *вӣрнем* да вӣђу да л *сӣа̄ва*, *за̄ђемо* с к̄д̄лима, *д̄ођемо* к̄ӯћи, *ве̄рник*.

*

Уз општи опис драгачевскога говора Ђукановић доноси и кратку лексичку збирку [1: 177–220], из које смо преузели тек покоју појединост која се у нашој грађи није нашла. За неке од тих речи Милоје Стевановић [је] резолутно тврди[о] да оне у Драгачеву не постоје и такве смо појединости испуштали не доводећи, при том, у питање њихов статус у Ђукановићевој збирци, али понека од њих није се могла одмах искључити јер су биле познате на другим странама српскога дијалекатског простора и оне су остајале са назнаком да су преузете из Ђукановићеве збирке. На сличан начин поступили смо и са лексичком збирком Гроздане Комадинић [9].

*

Посебна напомена. Предлог за израду овог речника осмишљен је кад је његов први аутор прочитао књигу Милоја Стевановића [5] и дошао да се с њеним аутором упозна. Желећи да прошири неке своје увиде у вези с природом качерскога говора (о коме је тада била објављена невелика лексичка збирка) и да му одреди место у кругу суседних јужних и југозападних говора, први је аутор предложио да се припреми опсежнији речник драгачевскога говора рачунајући да би то могла учинити Маријана Матовић, која је краћу лексичку збирку приложила на крају поменуте Стевановићеве књиге. Показало се, међутим, да се она у тај посао није могла укључити и тада је „докони“

предлагач одлучио да се у тај посао сам упусти (кад је почела обрада грађе, у посао је укључен и трећи коаутор). Кад су послови на изради речника далеко одмакли, тј. кад је главнина његовога лексичког инвентара била у рачунару, Стевановић је енергично оспорио Ђукановићеве записе о двосложном изговору рефлекса дугог јата у примерима типа *ви'ек*, на *ли'евој* ноzi, *сни'ег*, *си'ено*, *ци'ећ*, *и'јес'ио*, *бри'ег*, *ди'е'ије* Вјд, као и *ди'е'ије* Нјд, *сви'ећа*, *зви'езда*, на *бри'егу*, *и'д'ли'ежемо*, *о'бли'е'ијемо*, *у'ми'есимо*, *и'ри'и'д'ови'едамо* и сл. [1: 34–38 40 41] тврдећи да је у обама типовима примера рефлекс тог старог гласа једносложан, тј. *в'јек*, *и'јес'ио*, *бр'јег*, *ождр'јеби'иши*, *о'шр'језни*, на *бр'јегу*, на *л'јек*, *обл'је'и'иши* и сл. Ваља, при том, рећи да је Стевановић од самих почетака посла тако доследно означавао све одговарајуће примере, а његов први коаутор их редовно „исправљао“ у [ије] имајући за то основу и у Ђукановићевим записима, али и у Стевановићевом изговору тих гласовних низова који се, по коауторској процени, нису разликовали од онога како их је означио Ђукановић. И то је трајало све до тренутка кад се већ назирао крај посла и кад је Стевановић, на изненађење својих коаутора, „заострио проблем“ тврђом да му они „фалсификују“ записе, да у Драгачеву нема ијекавских ликова и да све оно што су му они „исправили“ мора бити сведено на оно како је то он означавао. Не знајући како да се понашају у таквој ситуацији, његови коаутори су се сагласили да он те рефлексе означи онако како тврди да се изговарају, ти су примери остављени без акцента, а експериментална фонетика „призвана да пресуди“ у спору о коме је реч. У међувремену догодило се оно без чега посао није могао „проћи“: главни уредник *Српског дијалектолошког зборника* „није разумео“ смисао нашег ауторског договора, проверио „на уво“ неке Стевановићеве драгачевске примере, рекао да се они у мало чему разликују од његових „источнобосанских“ и тако се прикључио и Ђукановићу и коауторима овог речника. О томе сусрету Стевановић је обавестио првог аутора речника наводећи да „не може да пристане на лажно сведочење“ и да ће он посебно одштампати оно „што [је] записао, на начин како [је] записао“. Упозорен на то да коауторски послови могу понекад бити прилично компликовани и да су његови коаутори *његову грађу уобличили као речник*, Стевановић се сагласио да то што су урадили они могу и објавити, а да ће он *своју* верзију речника објавити посебно.

Овај речник дело је и Милоја Стевановића. Жао нам је што се из њега искључио.

ТЕХНИЧКЕ СКРАЋЕНИЦЕ

А	акузатив	м.	место
анат	анатомски	мед	медицински
аор	аорист	мн	множина
арх	архаично	Н	номинатив
атм	атмосферски	н.	нова реч
аугм	аугментатив	неодр	неодређени вид
безл	безлично	непром	непроменљиво
бот	ботанички	несв	несвршени вид
вулг	вулгарно	об.	обично
в.	видети	одм	одмила
Г	генитив	одр	одређени вид
геогр	географски	оном	ономатопеја
гл	глагол(ски)	пеј	пејоратив
Д	датив	пл. т.	плуралија тантум
дем	деминутив	пор.	породица
ж	женски род	предл	предлог
заст	застарело	през	презент
зб	збирно	прид	придев
зоол	зоолошки	прил	прилог
И	инструментал	реч.	речца
изр	израз	с	средњи род
инф	инфинитив	св	свршени вид
јд	једнина	св.	свеза
Л	локатив	сглт	сингулатив
л.	лице	фолк	фолклорно
м	мушки род		

У угластој загради [] налази се одредница чији су лик и значења обични у српском стандардном језику.

ЛИТЕРАТУРА

1. Петар Ђукановић, *Говор Драгачева*. – Српски дијалектолошки зборник. Београд, XLI, 1995, 1–240.
2. Јован Ердџановић, *Доње Драгачево : Антиројгеографска истраживања*. – Српски етнографски зборник, IV : Насеља српских земаља. Београд (СКА), Књига I, 1902, III + 1–250.
3. Коста Јовановић, *Горње Драгачево : Антиројгеографска истраживања*. Српски етнографски зборник, XI : Насеља српских земаља. Београд (СКА), Књига V, 1908, 311–426
4. Борисав Челиковић [Прир.], *Драгачево : Насеља, њихово порекло и становништво, обичаји*. Београд (Службени гласник : САНУ), 1–432.
5. Грешни Милоје, *Казивања*. Ниш, ⁴2012.
6. Грешни Милоје, *Изгубљено јагње*. Ниш, ³2018.
7. Милоје Стевановић, *Сјомени, дужи од животиња*. Београд, 2017.
8. Ника Никола Стојић, *Драгачевке : Руковети народних умотворина из Драгачева*. Чачак, 1996.
9. Гроздана Комадинић, *Из икачке лексике Горњег Драгачева*. – Зборник радова Народног музеја, Чачак. 1986, XVI, 243–270.
10. Грешни Милоје, Небојша Соколовић, *Чаши Обрадова*. Чачак, 2007.
11. Грешни Милоје, Момчило Алексин, *Родословље Стеваново*. Горњи Милановац, 2011.
12. Радован Маринковић, Зоран Маринковић, Момчило Стевановић, *Камени њамњеници Горачића*. Гуча, 2017.
13. Радојко Николић, *Камена књига њредака*. Чачак, ²2018.
14. Ника Никола Стојић, *Драгачевски епифафи*. Чачак, 1986.
15. Славомир Славо Николић, *Писано њод шајкачом*. Чачак, 2007.
16. Драгољуб Петровић – Снежана Гудурић, *Неоакући на северном њдножју Рудника*. – Зборник Института за српски језик САНУ, Београд, 2008, I, 419–428 (посвећено др Драгу Ђупићу поводом 75-годишњице живота).
17. Драгољуб Петровић, *Трагови неоакућа у говорима југозајадне Србије*. – Зборник радова Филозофског факултета (Универзитет у Приштини : Филозофски факултет), Посебно издање поводом 50-годишњице оснивања Филозофског факултета посвећено проф. др Милосаву Вукићевићу. Косовска Митровица, 2010, 397–402.
18. Мирослав М. Николић, *Говор села Горобилића (код Ужичке Пожеге)*. – Српски дијалектолошки зборник. Београд, XIX, 623–746.
19. Видан Николић, *Моравички и горњосјуденички говори*. Београд.
20. Славољуб З. Марковић, *Говор Ужичке Црне горе*. – Српски дијалектолошки зборник, Београд, 2011, LVIII, 343–668.
21. Игрутин Стевовић, *Шумадијски говор у Грузи с особитим осврћом на акценће*. – Српски дијалектолошки зборник, Београд, 1969, XVIII, 431–635.

22. Драгољуб Петровић и Јелена Капустина, *Из лексике Качера*. – Српски дијалектолошки зборник, Београд, 2011, LVIII.
23. Павле Ивић, *Неоакуї на ѱадинама Коїаоника*. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, Нови Сад, 1994, XXXVII, 239–246.
24. Павле Ивић, *Дијалектїологија срїскохрвайїског језика : Увод и шїокавско наречїе*. Сремски Карловци – Нови Сад, 2001.
25. Ивана Радоичић, *Фонолошки оїис говора лейосавићке околине*. – Прилози проучавању језика, Нови Сад, 1996, 27, 32–52.
26. Слободан Реметић, *Говори центїралне Шумадије*. – Српски дијалектолошки зборник, Београд, 1985, XXXI.
27. Александра Лончар Раичевић, *Акценаїски сисїем говора Злаїїбора*. – Српски дијалектолошки зборник. Београд, 2018, LXV/1, 477–636.

Карта Драгачева [4: 406]

РЕЧНИК

А

аба ж ‘груба вунена тканина’. – Кад на́чиниш ча́кшире од а́бѣ, нѣма им љздера.
абѣлија ж ‘сукнени коњски или волујски покривач’. – Ба́ци абѣлију преко кѣња, да не-озѣбѣ.

абати се -а се несв ‘трошити се од ношења, употребе’. – Чѣвек се абѣ ко и ста́ро ма́гаре; в. *шулац*.

абација м ‘кројач одеда од сукна (абе)’. – Дѣбар абација во́ђе кѣда нас ти је бѣјо Ра́домѣр; || **абациски** -а -о ‘који се тиче абације, који се односи на абацију’. – Пѣслоб сам сѣна на абациски за́нат и кѣпију му а́лат.

абацилук -ѣлук м ‘абацијски посао, занат’. – Ођу ђвог најмлађег сѣна да да́д-нѣм на за́нат, нек ѹчи абацилук.

абациница ж ‘абацијска радња’. – Да се нађемо око по́днѣ код Ра́довѣ абацинице.

абѣр м ‘вест, порука; новост’. – И ѡн ти мѣне по ѣ́ацима по́шље абѣр: та́ка и та́ка ства́р; *изр.* *ни абѣра* ‘не мислити, не водити рачуна ни о чему’. – Он ни абѣра што му ѣ́ѣца нѣмају ко́ндуре, ѣ́јакѡ е слѣна оби’ѣљѣла ко ја́јце. – Сви ви́чу: трчи, ѹишле ти кра́ве у Крсти́нин кѣпус, а ѡн ни абѣра, клѣј-клѣј, но́гу пре́д-ногу, ништа што ѣе да на́чинѣ ве́лику ште́ту; в. *архимандриѣ, дандов, заосѣјаѣи, исмијаваѣи*.

абриковати -уем несв ‘равнати даску на абрихтеру’. – Ко ти је ђвѡ ва́кѡ абриковѡ? || **абриковѣње** с гл им ‘рад на абрихтеру’. – Ёнѣ га у радијѡници, абрикуте да́ску за па́ртос.

аброви абрѡва мн ‘гласине, трачеви’. – Прѡпадоше ђвѣ до́количѣрке во́дѣћи абровѣ.

абрѡноша м/ж ‘разносач гласина, абрѡва’. – Љѣпосава ти је гла́вна абрѡноша по́-стала. – Абрѡноши ти је звѣно о вра́ту.

ѣваз м ‘глас’. – Кад се Лѡла Те́рзиѣ на́пије, са́мо ви́ш сли́ку, ѣваза ѡпште нѣма.

ѣвај узв запомагање. – Ѧвај мѣне до Бѡга ми́лѡга, шта ме сна́ђе пу́стѹ кѣкавицу.

ѣван авѣна м ‘справа за туцање шећѣра’. – Ђни ѣмадијагу и ѣван и стѹпу.

ѣванзовати -уем (не)св ‘напредовати у служби’. – Тај ти је ѡпа́сно ѣванзовѡ – до́-гно до за́ставни́ка.

ѣвашѣс -ста -ѡ ‘благо поремеѣен, шашкаст’. – Ал ѡн бѣјо ства́рнѡ мѣно ѣвашѣс.

ѣвет ж ‘сабласт, приказа’. – Кѡд грѡбља он привѣђѡ нѣку ѣвет.

ѣвѣтиња м / ж ‘утвара, приказа, страшило’. – Виђи га са́мо нѣсређни́ка ка́кѣ је, ко нека́ ѣвѣтиња. – Авѣтиња му ни́је ра́вна.

ѣвијѡн -ѡна м ‘авиѡн’. – Ви́дѣш ли ти, Вѹјана, ѣвијѡн?

ѣвлија ж ‘двориште, простор око куће’. – Ѧвлија им ѹљѹђѣна, ни́кад ни́је забрѡ-жена ни зако́рѡва́шена. – Мѣне ма́јка у ѣвлију ѣѣра / да нѣ слуша́м како ми́ле пѣва́.

Ѕвољити -ѿм несв 'нејасно, неправилно изговарати неке гласове, шушкати'. – Ѕвољѿ кад гѳворѿ, нѳ мош ласно да знѿш шта збѳрѿ.

Ѕврѿк -ѿка м 'травуљина, коров кроз коѿи је тешко проћи'. – Дѿгѳ се хврѿк пѳ грѳбљу ко да нѿко жѿв не прекѳдста.

Ѕгѿлан -лна -ѳ 'предузимљѿв; марљѿв, вредан'. – Жѿрко ти је бѿјѳ хгѿлан и за пѳт, и за вѳдовод и ѳе гѳј шта ѳстрѳбѳ.

Ѕговати хгуем несв 'уживати, живѳти као ага'. – Док бѿјѳше млѿђѿ и док је рѳдитѳљѿма скѿдѳ с лѳђѳ, бѿш је хговѳ. – Ѕговаѳе ѳн док су му стѿрѿ, а пѳтље ѳе гѳузица да пѿтѳ је л шта ѳстало у глаѿви; || **Ѕговање** с. – Знѳ млѿдѳс за пѳсто млѿдовање и лѳдо хговање, а нѳ и да млѿдѳс брзо дѳђѳ, а стѿрѳс тѳшко прѳђѳ.

Ѕда ж 'плодна ѿива поред реке'. – Онѳ што рѳдѿ у ѳди на двѳс ѳрѿ, гѳренак нѳ може ни на ѳктѳру.

Ѕдѳм адѳма м 'крупнолисна собна биљка'. – Кад је виђѳ адѳма и ѳву, он пѿта: „Очијѳ ти, Нѳдо, кѳкѳ су ти овѳ вѳлике трѳвке?

Ѕдет м 'обичај, навика; традиција'. – Колко гѳј сѳлѳ, нѳлико и ѳдѳта имѳдѳ.

Ѕдѳт адѳта м 'јака карта која доноси победу у картању'. – Имѳм ѿ јѳ адѳта, велѿ Пѳѳѳ, па бѿѿѿ кѳца на ѳстѳл.

Ѕзман ѳзмана м 'нераст, мушко некастрирано свињче'. – Заклапѳсѳ зѳ нѳм, д-ѿзѿвѿнеш, ко ѳзман за крмачом.

Ѕзуран -рна -ѳ 'уређен, исправан'. – Је л ти ѳзуран мѳљѳч, бѳгати?; || **Ѕзурно** прил 'исправно, сређено'. – Кѳд ѳега ти је свѳка ѳлатка на свѳм мѳсту, ѳзурна и клѳпѳна, и пѳткѳјлована, свѳ ѳљудно и ваљѳтно.

Ѕзурисати -ишѳм св 'довести нешто у ред, поправити, спремити'. – Јѳси ли, дѿѳете, ѳзурисѳ та кѳла, д-ѿидѳмо, виш да ѳе пѳднѳ, да не ѳдоцнѿмо; в. *јек, карика*.

Ѕирли непром 'сређан, добар, честит, вредан'. – Бѿјѳ е тѳ ѳирли чѳвѳчѿћѿ, нѿје му бѿло рѳвна.

Ѕјати ѳјем несв 'водити рачуна, бринути о нечему'. – Нѳ ѳјем јѳ што ѳн блѳсѿ, но ми крѿво што кѳђу срѳмотѿ. – Нѿшта ѳн нѳ-ѳје што му ѳѳца нѳмају ваљѳтну ѳбуђу, јѳк, ѳѳму е вајжнијѳ д-ѿидѳ у кавѳнчину. – Нѳ аѳ ѳн што га ѳви рѳзѿиле и свѳшта лѳжу ѳ-њѳму и велѿ: вајжније је Бѳгу угѳдити но ѳјудма, а тѿ кѳј га рѳзѿилѳ бѿш и нѳмају некѳ мѳсто међ ѳјудма.

Ѕјвѳн -ѳна м **1.** 'стока, животиња'. – Само да знѿш д-имѳдѳ и међу ѳјудма ѳјвѳнѳ; **2.** 'глупан, незналица, будала'. – Је ли, ѳјвѳну јѳдѳн, срѳм те бѿло, штѳ си крѳѳ Срѳтену грѳђѳе?

Ѕјд / ѳјде! реч. 'хајде'. – Ѕјд – ѳзѳше вѳпра, ѳјд – ѳзѳше пшѳеницу, ал кад дѳђѳше за краву, рѳко: Нѳ дѳм, па ѳбѿте! – Ѕјде, дѿѳете, пѳјтѳј, смрчѳ се!

Ѕјдѳк -ѳка м **1.** 'натѳга, направа од јѳдне врсте тикве (врг) којом се извучи ракија из бурѳта'. – Ёнѳ ти ѳјдѳка на пѳлици ѳ-пѳдруму, тѳкнидер пѳкињу ракијѳ; **2.** 'одметник, јунак коѿи се борио прогѿв турског зулума и био зачетник побуне и слѳбѳде'. – Рѳче Слѳвка кад му е сѳкла пѳпак да ѳе тѳ ѳјдѳк да бѿднѳ; **3.** 'пљачкаш, незаконик'. – Дѳшли ѳјдѳци да ти свѳ ѳпљачкајѳ, а кѳжѳ како је тѳ, бејѳги, ѳткуп; в. *ѳјдѳчија; ѳзр.* ~ жена 'способна жена, добра домађица'. – Она ти је спѳсобна за дѳсѳт, ѳјдѳк жѳна; || **ѳјдѳчина** м аугм. – Бѿѳ је ѳн ѳјдѳчина, нѿје му бѿло рѳвнѳ ѳдѳвлѳ до Бабајиђа Лѿѿга; || **ѳјдѳчѿћѿ** -ѿђѳа м хип. – Рѳстѳ ѳвѳ тѿквица у леп ѳјдѳчѿћѿ; || **ѳјдѳчки** -ѳ -ѳ; ~ *ѿрѳва*. – Мѿ ти ѳјдѳчку трѳву зѳвѳмо и стѳлиснѿк или спѳрѿш. – Иѳ, што ти је бѿѳ дѳбар ѳјдѳчкѿ ѳѳвѳп; || **ѳјдѳчки** прил. – Пѳглѳднѳ га пѳпреко, нѳкѳ ѳјдѳчки.

Ѕјдуковати -ѳјем несв 'бити хајдук, бавити се хајдучијѳм'. – Он ти је ѳјдуково пѳ-шѳс гѳђѳна.

ајдучија ж пеј. ‘насилно отимање, пљачка’. – Ма није ти то бијо ниџаки ђткуп но чџста ајдучија. – У она тешка времѣна бѣше ајдучије, па е свѣќи домѣћин водѣијо рѣчун кѣко да се сѣчѣва од тѣкијег људѣ.

ајка ж ‘хајка, потеря’; в. *йобиџи*.

ајлук ајлука м ‘надокнада, плата’. – Ал ѣ њему мѣраш признати мѣно ајлука за дангубу; *изр.* *Слѣга без ајлука* ‘чѣладе у кући које се ништа не пита, а сви му заповедају’.

ајснути -нѣм св ‘ударити, одгурнути некога’ – Кад му није врѣћело говѣрити, он га ајснѣ и то, нѣкѣ, мѣшки.

ајкати ачѣм несв ‘викати, галамити; правити неред’. – Ова ѣѣца пѣваздѣн ачу и гѣлѣме.

ајкати се ајкѣм се несв ‘мотати се, упуштати се у бесмислене послове, трошити се’. – Нѣ могу више да се ајкѣм з будѣлама.

ајкнути ајкнѣм св ‘бацити, одбацити’. – Кад стѣгосмо у ѣвлију, ђн нѣкѣ дѣшмански ајкнѣ онѣ ѣлатке с рѣмена, а Мѣмир му велѣ: ‘Нѣмѣ тѣкѣ, пѣштѣј ѣлѣт, ђн ти је прѣѣдѣжена рѣка, ђн те ѣљѣбом рѣни, чѣвѣј га, дѣрѣи га у сувѣти, ѣштри га, пѣдмажи ђнѣ што се подмазуѣ’. – Кад је ѣишо ѣ-кућу с оним нѣручѣм дѣвѣ, он иг ајкнѣ прѣтшпорет ко да е сѣманут.

ајкати се ајкнѣ се несв ‘радити бесмислене послове’. – Загѣљѣно то ко мѣзга, сѣмо се ајкнѣ по сѣдовима брѣз везѣ.

ајкобѣгдѣ прил ‘куда, камо – с бѣжѣм благословѣм’. – Ми ѣѣмо, ајкобѣгдѣ, на Ваведѣње д-идѣмо цѣркви да се причѣстимо; в. *кобогдѣ*.

ајкѣв ајкѣва м ‘старинска мера за течност, 50л’. – И ми ти пѣнѣсѣмо у пријѣтеље пѣченѣг ѣвна и ајкѣв виѣна.

ајкрѣп ајкрѣпа м ‘злѣбна, завидљива особа’. – Ѣна се пѣтрѣвила мѣродѣвна, вѣла Бѣгу, кѣких свѣ ајкрѣпа ѣмѣ, дѣ Бѣк сѣчѣвај.

ајла ж **1.** ‘немѣн, чудѣвиште’. – Нѣјѣшила га она ѣла, ниѣкѣко да се искобѣлѣ; **2.** ‘незајѣжлив ѣвѣк’. – Зѣнула му ѣла: да мѣже, згѣрабијѣ би свѣ; || **ајлѣв** -а -ѣ ‘похлѣпан, хѣлапљив, незајѣжлив’. – Нѣмѣ да бѣднѣш ѣлѣв но смѣран; || **ајлѣвит** ајлѣвита -ѣ ‘похлѣпан, незѣсит’. – Ѣн ти је бѣјѣ ајлѣвит: да е мѣгѣ, кѣпијѣ би пѣла Драгѣчева.

ајлѣл ајлѣла м **а.** ‘свака част, честитѣм, бравѣ’. – Ајлѣл ти вѣра, домѣћинѣ!; **б.** ‘са срѣћѣм, благословѣно’. – Ёвѣ ти ѣвѣ, сѣнко, и нек ти је ѣлѣл; в. *арѣм*.

ајлѣлити ајлѣлим св ‘поклонити; опрѣстити (ѣбично некѣ дуг)’. – Бѣће ти јѣвѣтѣнијѣ да му тѣ ѣлѣлиш нѣго да га тѣжиш или да га мѣлѣтиш.

ајлѣмуѣња м/ж ‘ветропир, неѣзбилѣна особа’. – Нѣ брукѣј се више, ајлѣмуѣно јѣдна; || **ајлѣмуѣѣс** -ста -ѣ **1.** ‘брѣзплет, сумнѣвог карѣкѣтера’. – Он ти је дѣшо нѣкѣ ајлѣмуѣѣс, нѣ верѣј му мѣдѣго. – Видѣ се да е ајлѣмуѣѣс, тѣријѣ се на ѣчѣрину.

ајлѣпѣча / **арлѣпѣча** ж ‘жена дугѣ јѣзика, склона ѣговѣрању и ширѣњу глѣсина’. – То ти је ајлѣпѣча брѣј јѣдан у цѣлом сѣлу. – Да е нѣка арлѣпѣча, ко нѣ што ѣмѣ, ѣшчупѣ би јѣј јѣзѣк.

ајлѣпљив ајлѣпљива -ѣ ‘прождрљив’. – Бѣјѣ сам се да се не-ѣдѣви колко е бѣјѣ ајлѣпљив; || **ајлѣпљиво** прил ‘прождрљиво, хѣлапљиво’. – Он ајлѣпљиво пригѣраби ону тѣпсију прѣдѣ се, ништа што су гѣсти тѣјнѣк.

ајлат ѣлата м ‘ѣѣ рићѣ-црвѣне длаке’. – Прѣђе Бѣжѣ јѣшѣћи на Ѣнѣм ѣѣговѣм ѣлату.

ајлѣт ѣлѣта м ‘прибор, направѣ за ѣбављѣње пѣјѣдинѣх пѣсловѣ’. – Знѣш кѣко је кѣзѣно: брѣз ѣлѣта нѣма занѣта.

а́латка ж ‘један комад алата’. – Он је вољо да прикѹпи по̀неку а́латку, д-и́мā, да не за́јмā; || **а́латкица** ж дем. – И ђеци је прибављо а́латкице: ви́лице, мо̀тичицу, се́кирче.

алва́лук -а́лука м ‘чашћавање због какве принове или куповине’. – Ко да ви́дѹм слике оног на́рода што е до̀лазио јѹтрос на честита́ње и алва́лук.

а́лев а́лева -о ‘црвен’. – Обдо́јила ми Ле́па бо́јаџи́нка пре́ђу у а́лево, њспало млдо́го зго̀дно; || **а́лен** а́лена -о ‘и с т о’. – Запла́мћела се у обра́зима ко а́лена па̀прика.

але́њети -нѹм несв ‘црвенети’. – Кад га је пи́то јесте ли њшли на Ми́лорадље́ву тре́шњу бе́з пита́ња, они по́чеше але́њети, а о́чице им заво́дњеше.

а́лити а́лим (не)св ‘силити се, бити похлепан’. – Ка́жи му да не а́ли, не́ће му то на до̀бро изи́ћи. – Ни́кад немо́ј, бла́го ђе́ду, да а́лиш, јел је ка́зано: *Не њожѡли ѡућѡ*.

а́лка ж а. ‘метална, округла карика у ланцу’. – Пу́кла а́лка – пу́ко ла́нац; **б.** ‘велика метална карика која се бику ставља у нос кад се води’. – Ту́рили би́ку а́лку и јопѡт га јѡдва наго̀варисмо на тра́ктор; || **а́лкица** ж дем. – Пробу́шили мо́јој ѹнуки уве́та па јој место ми́нђуша ту́рили а́лкице.

а́лван -вна -о в. *алав*. – Ни́су ти они а́лвни ни не́ке ѡзелице.

а́лвит в. *ала*.

а́луга ж ‘коров’. – Ду́рнула им се а́луга, не́ мош да при́ђеш њи́ној ку́ћи, да́леко би́ло.

а́ља́в -а -о ‘аљкав, неуредан’. – До́шо за́друзи на́ко а́ља́в, па гр́дно ви́јети.

а́ља́вур ж ‘неуредна, аљкава жена’. – Те на́ђе ону́ а́ља́вур, ку́мим те Бо́гом је́дѹнијем.

а́љина ж ‘женски једноделни одевни предмет’. – Са́шила ми Ју́ла а́љину на цви́кле; || **а́љиница** ж дем. – Ви́ђи како е Пе́риној ѹнуци зго̀дна а́љиница; || **а́љинка** ж ‘одевни предмет’. – Са́шила сам на ову́ маши́ну Бо́га пи́тај ко̀лко коека́киг а́љинки; || **а́љинче** а́љинчета дем од *аљина* – Ви́ђи како мо́јој ѹнучици сто́и а́љинче, ко саливѡно. – Ку́пила јој ку́ма а́љинче, са́мо да виш како јој при́личи; || **а́љинчица** ж дем. – Оди, ду́шо ба́бина, да ви́[ди]ш ка́ку сам ти а́љинчицу на́бавила.

а́љине ж мн ‘постељина’. – По́скидај, ди́јете, с кре́вѡта а́љине, да иг пре́перѡмо, при́мичѡ се сла́ва.

а́м м ‘систем каишева за упрезање коња’. – О́ће а́м да пр́снѡ, а ко́њ од те́рета је́кћѡ ко̀ не́ки ѡксāн.

а́малин м ‘носач, који ради теретне послове’. – Запи́њем ко а́малин з-да́на ѹ-да́н еда би зако̀пишти́о ко̀лко би́ло, ал ма́ла ва́јда, ле́ба ми и со́ли, го̀ро ко ова́ цига́ра ако те сла́го ѡч.

а́ма́н реч ‘баш, тек, управо’. – Бе́ше То́зо одвркнѡ, а́ма́н ста́со за шко́лу, за́игра се и не́како ѹпане у они ба́зѡн с осочи́ном; в. *грива*.

а́ма́н! узв ‘преклињање, вапај (побогу! забога! ако Бога знаш!)’. – А́ма́н, чо́вече Бо́жји, ушѹти је́днѡм, до́сади и Бо́гу и на́роду; || **а́ма́н-за́ма́н** ‘и с т о’. – А́ма́н за́ма́н, немо́ј ми преме́ђавати ви́ше, ако Бо́га зна́ш.

ама́нет м ‘завет предака, светиња; предмет, препорука која се даје на чување’. – Остави́о му ама́нет да му спо́дигнѡ спо́мѡн за го́дишњицу и да му ма́кар три́пут го́дишње ѡзи́ђе на́-гроб и за́пали све́ћу. – На́шо ђе́до не́ђе да је не́ки Ме́мед ефе́ндија Спа́ић оста́вио ама́нет: *Шѡо ѡдомињѡш ѡрди́лѡс мѡни/ Та ѡре́да мнѡм ја́сно си́ди/ Ја ѡзнаем ѡоријѡкло ѡрѡѡѡѡѡѡ, дјѡда мо́јѡг / И ја́ чо́ум гла́се ши́о иг с њина грѡба ве́ѡар ви́нѡ / Срѡбин бу́ди, че́до на́ше, или ѡрѡкле́ѡ би́о, си́не!*

ама́нисати -шем (не)св ‘опростити, отписати’. – Ама́ниси му то́ и гла́ј се по́сла, и-на́ко он то не́ма од че́га да ти вра́ти, а не́ мош му ѹзе́ти ду́шу.

ѧмбѧр м ‘дрвена зграда, остава за зрнасту храну’. – У ѧмбѧру смо ѧмали пр’јесеке, бѧшка за пшеницу, бѧшка за јечам, раж, зѧб и пѧсѧљ.

ѧмбѧс м ‘бездан, понор провалија’. – Кад је потпуштијо кѧла, спѧнѧ му бѧуре и ѧде нѧниже у онѧј ѧмбѧс: није ѧд њега ништа ѧстало.

ѧмбуља ж ‘торбетина, просјачка торба’. – У тѧм наѧје Здрѧвка Плѧзинскѧ с оном њѧнѧм ѧмбуљѧм, те јѧј тѧрик кѧсу брѧшна, сѧвѧп је. – У Цѧганкѧ црн ѧбраз, ал пѧна ѧмбуља.

ѧминовати -уем св ‘одобрити, потврдити, сагласити се; похвалити’. – ѧви партијѧши сѧмо ѧминују, ни абера што идѧмо з дѧна ѧ дѧн ѧ пропѧс.

ѧмрѧл -ѧла м ‘кишобран’. – Није ти ѧндѧк бѧло пелерѧнѧ ни амрѧлѧ, но кѧснѧш, кѧ те пѧта; || **амрѧлѧћ** -ѧћа м дем. – Нѧ видѧ се испѧд амрѧлѧћѧ; || **амрѧлче** -ѧта с. – Ћѧ сте ми зѧгурили ѧнѧ мѧје амрѧлче? || **амрѧлчина** м аугм. – Цѧба си нѧсио ту амрѧлчину кад нѧ мож да се рѧшири; || **амрѧлчѧћ** -ѧћа /-ѧћа м дем. – Кѧпи ѧтетету јѧдан амрѧлчѧћ на вѧшеру.

ѧн св. ‘чим, ускоро’. – ѧн се ѧдѧла, ѧмѧ е затрѧдњела.

ѧндѧћ -ѧћа м ‘извађена утроба бравчета’. – Ми онѧј ѧндѧћ зѧтрпѧмо ѧ-ђубре, да не рѧзвлѧче кѧрѧд; в. *черечѧиш*.

ѧндрѧк м **а**. ‘невоља, несређа, зло’. – Кѧй ти је ѧндрѧк, те си повѧљѧ нѧчисто, ко да ни си нѧшѧ гѧрѧ лѧс?; **б**. ‘ђаво, нечиста сила’. – Уватијо га нѧки ѧндрѧк, није да се смѧри нѧ може.

ѧндрѧмоље ж мн ‘неке ситнице, драгулије’. – Набила нѧкѧ андрѧмоље у вијѧку, нѧ зна јѧј се чѧсног крѧста, нѧ могу да нѧђем бѧквицу.

ѧнђо -ѧла м ‘анђео’. – Милина е поглѧднути, ко да је сѧшо ѧнђо с нѧба; || **ѧнђѧлак** -лка м дем. – Ћвѧ га мѧј слѧткѧ ѧнђѧлак дѧшѧ кѧд бабѧ; || **ѧнђѧлче** -ѧлчета с. – Онѧ Рѧсино диѧте ко нѧкѧ ѧнђѧлче; || **ѧнђѧлчѧћ** -ѧћа / -ѧћа м дем. – Онѧј Икѧдинов ѧнђѧлчѧћ пѧјѧ ко слѧвѧј; || **ѧнђѧлски** -ѧ -ѧ ‘који се тиче ѧнђѧла, који припада ѧнђѧлима’. – Она ѧјѧчица ѧмају ѧнђѧлске ѧчице; || **ѧнђѧлски** прил ‘лепо, као ѧнђѧли’. – Она ѧјѧчица пѧјѧву ѧнђѧлски.

ѧнтерија ж ‘врста горње одеђе с дугачким рукавима’. – Ћѧдо ѧмѧ и ѧнтерију и вѧрмен; || **ѧнтерѧца** ж дем. – Нарѧчио ѧѧдо ѧнуку ѧнтерѧцу.

ѧперѧтор м ‘хирург’. – Он ти је у бѧлници, сѧд је у Бѧжѧјм и аперѧторовим рѧкама, у ѧтѧрник ѧе да се аперѧше.

ѧпѧтѧт -ѧта м ‘жеља за јелом, јешност’. – Кад ѧн јѧдѧ нѧкѧ слѧтко, ѧ јѧ дѧбијѧм ѧпѧтѧт; || **ѧпѧтѧтли** прил ‘са задовољством (чинити нешто)’. – Мѧј штѧ да рѧдѧ, рѧдѧ нѧкѧ ѧпѧтѧтли; в. *велер, гунђѧиш*.

ѧпити ѧпѧм св ‘украсти, зграбити’. – И ѧнѧ вѧче, ѧн се пѧврѧти и ѧпѧ ми влѧчек из кѧнѧта; в. *осврђѧиш се*.

ѧпс м ‘затвор, тамница’. – Њѧга ти ѧѧрало у ѧпс кад гѧј Тѧто нѧмѧнѧ вѧмо од Лѧга према Чѧчку.

ѧпсѧна -ѧнѧ ж ‘просторија за затворенике, затвор’. – Апсѧна бѧла ѧдмѧ дѧље ниже ѧпштинѧ.

ѧпсец ѧпсеца м ‘предмет који се потура испѧд даске, баскије, ради ѡнога лакшег прокивања (да се услед вибрирања избегне кривљење ексера)’. – Ћвѧ ти бѧдѧка, окрѧни ѧшњѧк ко ѧпсец те ми ѧпсецѧј.

ѧпсецовати -уем несв ‘постављати, потурати апсец’; в. горе *ѧйсец*; || **ѧпсецовѧње** с гл. им. – Нѧ може та лѧтва да се ѧкуе без ѧпсецовѧња, вѧш како ти подрѧтѧва.

ѧпсити -им несв ‘хапсити, лишавати слободе’. – ѧпсили су вѧселѧг ѧбрада кѧј знѧ кѧлко пѧта, ал није мѧгѧ да им шѧти, но чѧм изѧђѧ, ѧн јѧпѧт лѧнѧ спрѧћу ѧјг.

аптовина ж бот ‘коровска биљка, бурјан *Sambucus ebulus*’ – Онѹ аптовину ну стѡка нѣће д-ѡкусї. – Нѣмā тѹјнāк нїшта да рѡдї, свѣ пресвѡдила аптовина.

арāм арāма м ‘клетва, проклетство’. – Кад су се свѡдили, он бāцї мѡтику и рѣче му: Арāм ти бїла мѡја зāмука и мѡј знѡј. – Бѡље с алāлом но с арāмом.

арамбаша м ‘вођа хајдучке дружине, храбар човек’. – Рѣче Слāвка Брāнкова, кад му е ѡбекла пѹпак, да ће то арамбаша да бїднѣ.

арапка ж ‘врста крушке’. – Ѧвѹ арапку више кућѣ ти је посāдијо још мѡј прāђед.

арати арāм несв ‘красти, отимати’. – Ѧвā влас знā нāјбоље да арā и плāчкā нā-род.

арāч арāча м ‘порез’. – Увѣли су арāч на свāшта, нїје чѹдо што нāрод бѣжї из сѣла.

аргат аргата м ‘радник на тешким физичким пословима за малу надокнаду’. – Рāдик вѡликѣ гѡдине ко аргат за нїђе нїшта.

аргāтлук -атлука м ‘присилан рад за малу надокнаду’. – Ѧтишѡ ми сїн у аргāт-лук, на тѹ врāжјѹ āкцију, нѣће тāмо у Слāвѡнију; вѣлѣ добровѡлно, ал ако нѣ дѡ[ђе]ш – нāебѡ си.

аргатовати -уем несв ‘бити на принудном раду’. – Е, мї смо ти бејāги ишли дѡбровѡлно на āкције; мѡгѡ си да бїрāш – на āкцију ил на кѹлук; а и јѣдно и дрѹго ти се свѡдї на ону нāродну: *Аргāтѡвaк ѿрї гѡдине дāнā / Не зарāдик на нѡге ѡйāнке*.

арѣнда ж ‘обрадива земља закупљена на годину дана’. – Узимѡ и под арѣнду и нāпола па нїкако да се овāјдї.

арїја ж ‘начин певања, мелодија’. – Дā-[вид]їш ти кākѹ арїју имā слāвѹј, да нѣ мѡш да се нāслушāш од љепѡтѣ.

аркимāндрїт -ита м ‘највиши свештеномонашки чин, архимандрит осим влади-ке’. – Аркимандрїта Геѡргија прѡћерали ови ништāци, нї абера што е шѣсѣт гѡдїна слѹжијо Бѡгу и нāроду.

арлāукати -āѹчѣм несв ‘урлати, завијати, прегласно се оглашавати’. – Ёнѣ Јѡво и Пѣро пїјани, арлāучѹ гѡр на пѹту; || **арлāукнути** -āѹкнѣм св. – Дѡшло ми бїло да арлāукнѣм, да се чѹе до нѣба.

арлāуца ж ‘олујина, међава, невреме’. – Кад нас је смѡтала онā арлāуца, мїшљāсмо да нѣћемо жїви стїћї кући.

армѡника ж ‘музички инструменат, хармоника’. – Под рѡгоцом, на кѡјѡј сїјā карбїтуша, Данїло армѡникāш рāстѣже армѡнику.

армѡникāш -āша м ‘свирач на хармоници, хармоникаш’. – Бїјāгу ѡндāк Мїѡ-дрāг и Пѣтрѡније глāвнї армѡникāши у нāшѣм крају; в. *армоника*.

арпāцик -āцика м ‘семе лука’. – Купде ми на вāшеру мѣно арпāцика да пѡсијѣмо макар јѣдну лију.

артија ж ‘папир, хартија’. – Он ти ѡндак ѹзѣ дївїт и артију, па му напїса свѣ по рѣду кākо смо и штā рāдїмо; || **артијāнї** -ā -ѡ ‘који је од хартије’. – Дāднѣм јā вѣселѡј Здрāвци пѹну онѹ вѣликѹ артијāнѹ кѣсу брāшна (7: 119).

арум м **1.** ‘ћудљив коњ, који неће да вуче’. – Нїје ѹмљѡ, него претѡвāрѡ кѡња и нāчинї од нāкѡг кѡња āрума и сād, чїм ѹзбрдица, ѡн се прѡпињѣ, дѡђѹ му неке лѹтке, нѣће ни да глѡнѣ, а кāмоли да зāпнѣ, па да га сѣчѣш на комāде; **2.** ‘својеглав, хировит човек’. – Арум је ѡн, ако је рѣкѡ да нѣће, не мѡли га; || **арумāс** -ста -ѡ ‘својеглав, хировит’. – И Пѣров лѣвāк бїјо по мѣно āрумāс; || **арѹмчина** м аугм. од *арум*. – Тѡ ти је бїла арѹмчина, цїгарице ми је пѡјѡ; || **арѹмчїћ** арѹмчїћа м дем. – Дāјде ми јѣдан прѹтїћ да овѡг арѹмчїћа нѣшто прїпитам.

арчити (се) -йм (се) ‘трошити (се) преко мере’. – Знаш како ти је у селџачкој кўћи: дрва се арчѣ и љѣти и зйми ко њ ми што се арчймо, држ тѣмо, држ вѣмо пѡ-ваздѣн.

аршйн -йна м ‘древна мера за дужину (размак од врха прстију руке до рамена)’. – Знаш како пјѣвагу за онѹ дѣбелѹ жѣну: аршйн дѹга – два ширѡка.

аршлѣма -ѣмѣ ж ‘варијетет трешње’. – Имали ми ѹ-пољу аршлѣму, свѣкѣ гѡдинѣ рађала кѡ китина.

аршѡв -ѡва м ‘алатка за риљање земље, ашов’. – Три аршѡва ѹ дубину се риљало за виноград; *изр.* *Млѡго аршѡвѣ шрѣбѣ док се йстйина сѣрѣнй;* || **аршѡвчина** м пеј.

– И кад ѹмрѣм, натѡвариѣ ми некѹ аршѡвчину да, кѣжу, нй тамо нѣ биднѣм докон;

|| **аршѡвчйћ** -йћа / -йћа м дем. – Ђедо нам нѣђе нѣшѡ неке мѣле аршѡвчиѣ па њ ми йшли д-ѡгрѣмо мѹруз, бајаги да му пѡможемо риљати.

ѣсна ѣснѣ ж ‘корист’. – Нйкакѣ ѣснѣ од државѣ нйсам вйћѡ за мѡг вйѣка; || **ѣсница** ж дем в. *зауварица* – ѣсница е колко бйло да припѡмогнѣм ѣѣци вѣкѡ мѣтора.

ѣспйда ж ‘зла жена’. – Онѡј ѣспйди би трѣбало зѣтиснути ѹста, да нѣ лае ко кѣруша.

ѣстѣл -ѣла м ‘сто’. – Пѡседасмо за ѣстѣл и ѡни йзнѣше послужѣње, свѣ рѣднѡ;

|| **ѣстѣлчина** ж аугм. – Глѣдѡ сам код Мића ѣстѣлчину: тѡ су ѹ собу мѡгла ѹњети трѡјица ил чѣтворица; || **ѣстѣлчйћ** -йћа / -йћа м дем. – Пѡседали ми за онйм ѣстѣлчйћом и снѣјица ѡдмѣ йзнесе слѣтко и рѣкију; в. *сирѣлица*; || **ѣстѣлски** -а -о

‘који се тиче ѣстѣла, који се односи на ѣстѣл’; ~ *сѣй* ‘стони часовник’. – У врѣме ѡнѡ бйли су мѡдѣрни ѣстѣлски сѣтови, кѣко су иг звѣли, йако иг је рѣтко кѡ држо на ѣстѣлу, но е ѡбично стѣјѡ на спѣцијално йзрѣђеној пѡличици, а нѣчешѣ су га држѣли у спѣцијалној кўћици са ѹстакљеним вратѣнцима, кѡја е вйсила на зйду наспрам прѡзора; ~ *чѣршав* ‘платнени прекривач на столу’.

– О слави и о ѡбетини мѣјка тѹрй вѣзен ѹштиркѣн и йспѣглан ѣстѣлски чѣршов, па вѣзлу с цвѣћом, па чйрѣк с рѹжѡм; в. *сѣй*, *чѣршов*.

ѣсура ж ‘простирка од рѡгоза, трске или шашѣ’. – Онй тѹрѣ ѣсуре според крѣвета да нѣ станѣш ѡсѡм нѡгѡм на пѣртос; || **ѣсурица** ж дем од асура.

ѣт м ‘добар коњ, ѡбично арапске пасмине’. – Ймѡ је Љубища Сѣвић ѣта, нйје му бйло рѣвнѣ; *изр.* *За ѡдѡбрйм ѣйћом се йрѣшина ѡйжѣ*.

ѣтѣл м ‘неуредан човек, одрпанац’. – Прѡђе онѣј ѣтѣл, вйсѣ му дрѡње, рѣкѡ би је плѣшило а јѡк йксѣн.

ѣтамѣл м ‘инвалид, богаљ’. – Нйђе да вйдиш ѡтресита чѡвѣка: свѣ ѣтамѣл до ѣтамаља.

ѣтѣр м ‘сеоско подручје’. – Ймѣ ли штѣ нѡвѡ у вѣшѣм ѣтѣру?

ѣтер м ‘ѡбзир, љубав’. – Учйњег то, нѣкѡ, из ѣтера, а нй лиѣк ми нйје бйло дѡ тога; в. *йшшѡра*, *йрѡка*.

ѣтрѣса -ѣсѣ ж ‘адреса’. – Послѡ ми пйсмо, ал тѹрију пѡгрѣшну ѣтрѣсу, па му се врѣтило те је мѡрѡ да га преѣтрѣсйра.

ѣтрѣсйрати -ѣсйрам (не)св ‘ѡзначити адресу, адресирати’. – Мѡраш, вѣлй ми, д-ѣтрѣсйраш пйсмо лѣтиницом јѣл тѣмо нѣ знају ћирилицу.

ѣтула ж а. ‘уздушна грѣда кѡја се ослања на стубове у основи салаша’. – Истрѹгѡ сам ѡбадвйје ѣтуле за сѣлѣш од грѣничевине; б. ‘грѣдица испѡд каце, бурѣта’. – Под свйм кѣцѣма и бурѣдма, ѡбавезно стѡѣ ѣтуле, ѡне ти чѹвају сѹдове да не повѹчѹ влѣгу од зѣмљѣ.

ѣутњѣк, ѡб. мн, м ‘ѡпанак од ислужене камионске гуме’. – Мйлан Сѣтара е прѣвйјѡ ѣутњѣке, ѣнѣ му кўћѣ код Јѡровића грѡбља.

а̀чити се а̀чим се несв ‘живети без обавеза, лудовати’. – Вала дѡста су се и а̀чили, ва̀кат је да се прѣмѣре.

а̀ција м/ж ‘хација’. – Он ти је ѡбишѡ свѧ светѧ мѣста у Светѡј Зѣмљи и та̀кѡ пѡ-стѡ а̀ција.

а̀цѣлук а̀цѣлука м ‘хацилук’. – Ишѡ са жѣнѡм у а̀цѣлук и ка̀жѣ: Сѧд кад сам прѣпиѡ свѧку стѡпу Госпѡднѣу што е за̀писана у Еванѣљѣу, нѣ жалѣм д-ѡмрѣм.

а̀шиковати -уем несв ‘водити љубавни разговор, удварати се’. – Ашиковак трѣ гѡдине да̀на / И долазик дра̀гој под прѡзоре; || **а̀шиковање** с. – Вељѣ ба̀ша да нѣкад нѣје зна̀ла шта е то а̀шиковање.

а̀шлук а̀шлука м **1.** ‘новац за трошак, цѣпарац’. – Кад гѡђ смо пѡлазили на са̀бор ил ва̀шер, да̀днѣ нам ѣ̀део по мѣно а̀шлука; **2.** ‘део запрежних кола у који је урезано лежиште за осовину’. – За а̀шлук се цѡговима причвѣрѣшѣивѧ со̀вина.

а̀шчија м / ж ‘главни кувар, куварица при вељим окупљањима (славе, свадбе)’. – Јѡван ти је бѣјѡ главнѣ а̀шчија на свадба̀ма, ѡн кад на̀чинѣ кѣпус – ѣмѧ прѣсте да пѡјдѣш; || **а̀шчѣ|н|ски** -а -о об. у *изр.* ~ *дѧр*; в. *куѣльча*.

Б

ба̀ба ж **1.** ‘стара жена’. – Етѣ тра̀жи те нѣка ба̀ба; **2.** ‘очева и ма̀јчина ма̀јка’. – Ба̀ба нам је чѣнила свѣ на во̀љу и штѣтила нас; **3.** ‘женина ма̀јка, ташта’. – Спрѣма се зѣт да до̀чека ба̀бу; || **ба̀бац** ба̀пца хип ‘баба’. – Ка̀же ѣ̀део: нѣ би зна̀ ѣ̀ то стѡјѣ док нѣ пита̀м оног мо̀г ба̀пца; || **ба̀бетина** ж пеј ‘баба’. – Она ба̀бетина јѡпѣт нѣшто ца̀ка; || **ба̀бица** ж дем хип **1.** ‘баба’. – Идѣм да ви́дѣм шта ми ра̀ди она̀ мо̀ја ба̀бица. – Умѧ мо̀ја ба̀бица сла̀ткѡ од ви́шања, од шѡмскѣг ја̀гѡда, од ку̀пина (7: 147); **2.** ‘жена која помаже при поро̀ђају, акушерка’. – Нѣму ти је ба̀бица бѣла Сла̀вка Бра̀нкова, ѡна му ѡсе́кла пу̀пак ко̀сѡм од дѐвет ша̀ка, да, ба̀ксѣм, бѣднѣ до̀бар ко̀сѧч; || **ба̀пче** -ета с хип. – Се́стра и ја се свѧѣале ко̀ја ѣ̀ да се́днѣ код ба̀пчета у крѝла; || **ба̀ша** ж ‘и с т ѡ’. – ѡдок ја да пѡмо̀жѣм ба̀ши д-ѡплѣвим лу̀к. – Шта е бѣло, ба̀шо, ку̀мим те Бѡгом? Нѣшта ме нѣ пита̀ј: јѡпѣт Ми́лька ро̀дила жѣнскѡ ѣ̀турушѣте. – При́ча ба̀ша како је нѣка говѡрила: нѣ зна̀ш ти, ма̀јко, како е те́шко ро̀дити ди́ѣте.

ба̀бара ж ‘игла са великим ушима, за прошивање грубих тканина’ – Набавте ми, ѣ̀цо, ба̀бару да мо̀гу ѡ ну́ д-увѣчѣм ру̀дицу кад тре́ба д-ѡкрпѣм ча̀рапе.

ба̀бине -ѣна ж мн ‘стари обичај одласка у госте поводом ро̀ђења детѣта уз ношење прикладних дарова, поклона новоро̀ђенчету и породиљѣ’. – Јѧ сам ти нѣму бѣјѡ на ба̀бина̀ма прѣје седамдѣсѣт гѡди́на.

ба̀бњети -ѣ безл несв **1.** ‘одзвањати, бубњати’. – Јѡш ми ба̀бњѣ у уве́тима од тру-ба̀ча; **2.** ‘туѣи, млатити’. – Ба̀бњѣ га, ал не пѡма̀же: ѡѣ да бѣднѣ ни́штѧк.

ба̀бо -а м ‘отац’. – Ба̀бо ѣ̀ се ѡ томѣ ш ѣ̀ма договѡрити, а тѣ гла̀ј свој пѡсѡ; || **ба̀бѡв** -а -о ‘који припада ба̀бу’. – Не забѡрави, ди́ѣте, да ти је ба̀бѡв ѡбраз на̀јпрѣча брѣга.

ба̀бовина м ‘очевина, имаѣе наслѐђено од оца’. – То е мо̀ја ба̀бовина, нѣ би је прѡдѡ за свѧ бла̀га ѡвога сви́ѣта; в. *моба*.

ба̀бура ж в. *бобошара*.

бав̀рљати -ѧм несв ‘тумарати, тешко иѣи’. – Бав̀рљѧ весѣлница нѣшто пѡваздѧн, нѣ стае ко да се нѣ ва̀ља.

ба̀гатѣла -ѣлѣ ж ‘мала вредност, оно што је безвредно’. – Да̀досмо ко̀мпѣр бага-тѣла, нѣмадосмо ѣ̀ да га склѡнѣмо и уватише нам прѣкупци ву̀рсѧт.

багателисати -шѐм св 'одрећи се захтева за надокнаду штете, отписати'. – Багателисѓ сам му тѓ што е пѓкрѓ, нек му е Бѓгом прѓсто, ал сам му сѓпштијо да ми више на имање није корачијо.

багаћела ж 'оштећена, готово неупотрљива ствар'. – Штѓ си ми дѓњо ту багаћелу, којѓ ће ми кривѓк, вѓдѓиш да није ни за шта, нѓси ћѓрѓв?

баглама -ѓмѓ ж 'метални оков (обично на вратима и прозорима)'. – Нѓси мѓго да га одговориш да се ѓткѓни ѓдѓ-ње, мешчѓни да си га зѓкључо ѓ-подрум, развѓлијо би багламе.

баглати -ѓм несв 'невешто, лоше радити'. – Ма нѓ може ѓн тѓ д-ѓрадѓ, багла нѓшто брѓз-везѓ.

багљо -а м 'човек болесних ногу'. – Тѓ и онај багљо сте врсноци, ѓн, нѓкѓ багљѓв, кѓси, а тѓ нѓћеш ни крѓве да причѓваш; || **багљѓв** -а -о 'оштећених ногу, тешко покретан'. – И ѓн ти је, нѓкѓ багљѓв, по цѓѓ боговѓтнѓ дан рѓдијо; в. *чкрѓв*.

багра ж 'људски отпад, морални талог, олош'. – Од тѓкијег багрѓ нѓмѓш се чѓму дрѓгѓм ни нѓдати.

багрѓн м бот 'дрво *Robinia pseudoacacia*'; в. *ћувик*; || **багренов** -а -о 'који је од багрема'. – Испѓбијо сам багренове дѓреке око ѓвлије па ћу да е зѓгрѓдим лѓтвѓм; || **багрѓнѓћ** -иѓа м дем. – Како ѓсекок онај багрѓн, пѓчеше да нићѓ багрѓнѓћѓ, прѓва нѓпас; || **багрѓнчѓћ** -иѓа / -иѓа м дем. – Мѓливоеве ѓвце обршѓеле Сѓвое багрѓнчѓће.

багреновѓк м 'штап, оплавак (в.)'. – Дѓдѓј ми, благо ћѓду, онај багреновѓк одѓнле.

багреновина ж 'багреново дрво, грађа'; в. *неак*, *ѓѓѓц*, *ѓѓраѓѓѓѓ*.

багрѓњѓк -ѓка м 'тле покривено багреновим дрвѓем'. – Зѓмѓјле ти је ѓмѓ пѓтѓћ

крѓз Стѓнковиѓа багрѓњѓк, ѓнамо к-шкѓли, сад свѓ зарѓсло, а и шкѓле ѓдѓвно нѓма.

бадѓва прил 'цабе, без накнаде'. – Бадѓва си ѓшѓ ѓ школу те дангубијо, кад тѓ нѓ знѓш. – Бадѓва сте дѓбили, бадѓва и дѓјте. – Бадѓва ти је дѓбро сѓме кад је рђѓво ѓрѓње.

бадавѓцисати -ѓцишѓм несв 'бити докон, беспосличити'. – Бадавѓцишѓ пѓваздѓн пред зѓдругѓм, сѓдѓ на прѓзним гѓјбама и лижѓ оно млѓко пѓво.

бадањ бѓдѓа м 'велика дрвена цев из које вода удара у пера воденичког кола'. – Бадањ на Драгѓтиновој водѓници нѓси мѓго д-обѓватѓш рѓкама, а бѓјо е дугѓчак прѓко шѓс мѓтѓра и на днѓ е ѓмѓ цѓпѓн крѓз кѓи бѓје вѓда у пѓра од кѓла.

бадѓчица / **бадѓѓчица** ж 'погача која се меси на Бадѓни дан, чесница' (1).

бадѓњѓк м 'храстово дрво које се на Бадње вече уноси у кућу'. – При сѓчи бѓдѓњѓка, на бѓдње јѓтро, прѓкрѓстѓи се и кѓжеш: Добрѓ јѓтро, бѓдѓњѓче, и чѓстит ти Бѓжић.

бадѓѓара ж 'воденица поточара са бадњѓем'. – Изнад водѓнице ѓмѓш јѓз кѓим се вѓда из пѓтока нѓврѓти и ѓндак нѓниже ѓдѓ у бѓдањ кои ѓмѓ дѓге коно кѓца, сѓмо што е ѓжѓ и дѓжѓ, а на днѓ бѓдѓа е цѓпѓн крѓз кѓѓ бѓје млѓз водѓ те ѓкрећѓ кѓло за кѓѓ је причвршћѓна сѓвина, а за сѓвину гѓрѓни кѓмен кои мѓље жѓто; в. *бадањ*.

бѓзати бѓзам несв 'лутати без циља, скитати'. – ѓзми се ѓ-памет, чѓвече Бѓжѓј, рѓди нѓшто, нѓмѓ само бѓзати, прѓће ти млѓдѓс ѓ ништа.

бѓзѓва ж 'врста крушке' (1).

бѓзѓркѓн -рѓкана м 'доколичар, беспосличар'. – И тѓ су ти бѓзѓркѓни што зѓѓ пѓваздѓн дѓкѓни кѓ мѓшица по прѓзнѓј ћѓпари.

бѓзѓркѓти бѓзѓркѓм / бѓзѓрчѓм несв 'доколичити, беспосличити'. – Она лѓнчѓга пѓваздѓн бѓзѓрчѓ пред зѓдругѓм на Пѓротѓнѓма; || **бѓзѓркѓње** с гл. им. – Од бѓзѓркѓња нѓко вѓјдѓ није вѓћѓ.

бѓзѓтити -ѓм несв 'заударати, ширити непријѓтан мирис'. – Нѓ могу више да пѓднесѓм како бѓздѓ на ракичѓну.

бѓјѓги реч. 'кобајѓги'. – Он бѓјѓги нѓкѓ домѓћѓн, а одѓставијо да слѓвѓ ѓбетѓну.

бајат бајата -о ‘окорео; којег је прекрила плесан, буђ’. – Оћу ли овај бајатџи љѣб да бајим крмачи ил да ти кувам пѣпару?

бајати -ем несв ‘врачати’. – Кад бравче ујѣде змија, зѣвнѣ кѣ знѣ да баја; || **бајање** гл. им ‘врачање’. – Звѣли Тикомира да врши бајање кад је ѓвци отѣкло вѣме.

бајбок бајбока м ‘затвор’. – Отишѣ ти Вѣльо у бајбок, имѣ вѣше од гѣдину данѣ.

ба(ј)иновац -ѓвца м ‘врста дувана’. – Набавио Милинко Пјѣвац бајинѓвца, није одвојио од ерцѣговца.

бајлаг м ‘уметак, закрпа која се ставља на рупу између унутрашње и спољашње гуме на точковима’. – Имѣш ли парче гѣмѣ да ми даднѣш да потурим бајлаг, раѣсекон гѣму од гумарабѣ на нѣки чапѣр, ништа ми не вредѣ што сам унутѣрњу ѓкрпију кад је спѣљна раѣиѣплѣна

бајлаговати -уем (не)св ‘ставити бајлаг’. – ѓднѣ бајлаг да бајлагуе гѣму на трактору, раѣсекѣ е на нѣки врѣг.

бајц м ‘премаз за дрво’. – Кад се наѣинѣ наѣмештѣј, ѓн се премазуѣ бајцом и ѓнда тѣ љѣпшѣ бѣднѣ.

бајцовати -ујем несв ‘премазивати бајцом’. – У ѓндашње време се наѣмештѣј бајцово; || **бајцовање** с гл. им. – Бајцовање се вршило маѣм чѣтком, а пѣжеко е то раѣију крѣпом.

бакабѣнда м ‘дрзак, безобразан човек, склон изазивању нерѣда, вагабунд’. – Тѣ ти је бакабѣнда јѣдна, ваку мајка није рѣдила.

бакалин м ‘продавац у бакалници’. – Кад је ѣѣвовѣла, имѣла е пѣвише прѣсѣѣ, мѣћу ѣима бѣјѣше и ѓнај бакалин из Гѣче.

бакалница ж ‘продавница мешовите рѣбе’. – Имѣ у Цигамѣли јѣдна бакалница што прѣдае зиѣтин на тѣчѣње.

бакѣлук -ѣлука м ‘рѣба купљѣна у бакалници’. – Запију се мѣј Мѣјѣдраг у кавѣнчини и заборави онај бакѣлук што е кѣпију и дѣђе кѣћи брѣз ништа.

бакѣнца ж ‘дубока зимска ципѣла’. – Имѣ Мѣјѣдраг нѣвѣ бакѣнце и даднѣ ми да се пѣслѣжим нѣколко данѣ.

баквица ж ‘мали наковањ за откивање косѣ’. – Пѣвадѣмо кѣв из тѣрбиѣѣ, испѣбијамо баквице ѣ-ледину и тѣкѣ ѓткѣвамо кѣсе.

бакрѣч -ѣча м ‘бакрена посуда са повразом, котѣо’. – У време ѓнѣ е над прѣчѣвљѣом вѣсију на верѣгама бакрѣч у кѣм се грѣјѣла вѣда или гѣтовило јѣло; *изр.* *Кѣкѣ ѣѣре, кѣки бакрѣчи.*

баксем / баксѣм прил ‘тобоже, бајаги’. – Ко баксем ѓн мѣне прѣдѣе пѣре. – ѓде у вѣрош, ѓставѣ бакѣ имање, баксем му тѣмо рѣтније жѣвљѣти но вѣђе у сѣлу.

баксуз баксуза м ‘невољник, несрећник, малерозан човек’. – То е рѣја јѣдна, баксуз од чѣвѣка; || **баксушчина** м / ж аугм. од *баксуз*. – То није баксуз, но баксушчина; || **баксушчић** -ѣћа м дем. – Чѣвај се тѣ, дѣѣте, онѣг баксушчића, мѣже ти ѓн направиѣ вѣликѣ невољу; || **баксузан** -зна -о ‘невољан, неспрѣтан; малерозан’. – Нѣ знѣ ѓн како се тѣ рѣдѣ и свѣки му е кѣрѣк баксузан; || **баксузно** прил ‘невешто, неспрѣтно’. – Није га имѣ кѣ наѣчити и затѣ му свѣ ѣдѣ баксузно.

баксузлук -ѣзлука м ‘невоља’. – Нѣмѣ тѣ да рѣдиш, да те не пѣхѣрѣ баксузлук.

баксузник м ‘несрећан, неспрѣтан, малерозан’. – Не пѣмажѣ баксузнику ништа: ако се у цаку ѣрѣја наћѣ јѣдан жѣр, ѣѣму ѣе рѣка пѣсти на ѣга.

баксузница ж ‘невољница, несрећница’. – Ниѣад се баксузница од нѣвѣљѣ није мѣгла ѓбрѣнити: баксузно се рѣдила – баксузно ѣе и ѣмриѣти.

бактати се бакћѣм се несв ‘носити се са животним недаћама; радити нешто што није свој посаѣ, мешати се у туђе послове’. – Нѣ знѣм кѣји му е ѣндрѣк, ѓста цѣѣ жѣвѣт да се бакћѣ по мѣснѣј заѣдници, а ниѣакѣ ѣснѣ нѣма.

бáкча ж ‘воћњак; башта’. – Идѣ пáкче преко бáкчѣ и нѣси кòкчину
бáкшиш бáкшиша м ‘дар, поклон, напојница’. – Купијо сам од Цига бубњару
 јѣвтино, па сам му дáо бáкшиш, бiло му милшијѣ нѣ йшта, свѣ благòсiља: *Бòг иш*
дáо òвѣ и òнѣ.

бáла¹ ж ‘слина, секрет из носа’. – Вѣселi вѣлови се смòрили под тѣретом па им
 удариле бáле и дáкћу.

бáла² ж ‘чврсто пресовано сено, слама или детелина’. – Нáјбољу бáлiрку ймá
 Влáде, йж нѣ йспадају бáле кò кòчка шѣћера.

балавáндер -áндера м ‘млад човек који умисли да је свезналица, жутокљунац’. –
 Ти ће ми кáжеш, балавáндеру јѣдан, кáко се кўћа кўћи.

бáлавац -áвца м ‘млада неискусна мушка особа’. – Такѣ и онај мѣ бáлавац пѣчо
 нѣшто да плáни, а јá му кáжем: Нѣ јѣдѣ се свѣ што лѣтi; || **бáлáвче** -ѣта ср. – Шyти
 тyјнáк, бáлáвче јѣдно.

бáлáвити бáлáвим несв **1**. ‘пуштати бале, слине’. – Не бáлáвите ми тyјнáк нѣ
 бѣште нáпоље и ишмрчите се; **2**. ‘причати без смисла, брбљати’. – Не бáлáви тyјнáк,
 него глáј свѣја пѣсла.

бáлавица ж ‘незрело женско чељаде’. – Онá Пѣтрова бáлавица прѣје пyтом и
 нѣ-назва Бòга.

балавyрдија зб ‘група незобильних особа, најчешће младеж, деца’. – Наиђе онá
 балавyрдија пyтом те ми пѣплаши ђвце.

бáлдисати -шѣм свр ‘малаксати, клонути, посустати’. – Бáлдисѣ му дѣшњáк у
 кáонскѣм пѣтоку и нiје мѣгѣ стѣпѣ; в. *мекунчина*.

бáлити -йм ‘слинити на уста, нос’. – Радѣсија кyкá, крáва јѣ се удáвила с јáбукѣм,
 пѣче бáлити, па бáпнy ò-ледину колко е дугáчка.

бáлињати -á несв ‘сипити, ромињати’. – Ма нѣмá од кiшѣ нiшта, сáмо балињá,
 колко да нам батáли плáштѣње.

бáлiрка ж ‘машина која пресује и везује бале сена’. – Сад рѣтко кѣ плáсти, дѣста
 нiјг испонáбављало бáлiрке и скyпi сi’ено зá-час; в. *бала²*.

бáлѣн -ѣна м ‘суд (обично стаклени) оплетен прyћем’. – Ђѣмо да пѣнесѣмо бá-
 лѣн вiна и пѣченѣ прáсе нá свадбу код кyма, а пѣклон бáшка.

бáлук м **а**. ‘шарена потка којом се шара (балучи) ћилим’. – Нáвiла сам ђснову,
 пѣтку и бáлуке сам извáрбала, зiма йдѣ, штá ћу дрyгѣ но да ткѣм пѣваздáн; **б**. ‘свитак
 конца, гужвица’; || **бáлyчан** -а -ѣ ‘који је ткан без чунка, провлачењем балука (обич-
 но ћилим)’. – Смiља ймá нáјлѣпшi бáлyчан ћилим

бáлyчáр -áра м ‘ћилим са балуком, шаром’. – Йзаткáла е ѣна ћиљiма бáлyчáрá
 ни брѣја им нѣма, нáјпрво зáовама док се не поудáваше, па пѣсле нiма y-кyћу, па
 кад пристизáше нѣниг шѣс шѣрiју зá-удају свáкој је бáлyчáре ткáла, свѣ лѣпшi од
 лѣпшѣга.

бáлyчити -йм несв ‘шарати ћилиме уношењем разнобојне потке (балука)’. – Па
 кад скрдiм свá пѣсла и нáмiрим стѣку, јá сѣднѣм за рáзбој па нáгарим да бáлyчим
 ћилим.

бáлчак бáлчака м ‘дршка мача, сабље или ножа’. – Кáжy да су yсташе највѣлеле
 срѣосек и срѣомлáт и да су трyдницама зари’ѣвали нѣжеве до бáлчака, а кáко су рá-
 дили нáкѣ ће им Бòг дáти кад се йспунi врѣме.

бáљѣга ж ‘измет крупне стоке’. – Избáци бáљѣге кроз шyбер и прѣстри слáмѣ
 испѣд стокѣ.

бáљѣгáр -áра зоол ‘котрљан, Scarabeus’. – Бáљѣгáр ти је бубѣтина која скyплá
 йзмет у кyглице, котрљá га у кѣднiке под зѣмљѣм и тyј пѣлáже јáјца и рáни се с тiм.

баљегати -а(м) несв **1.** ‘празнити црева, избацити измет (обично о крупној стоци, копитарима)’. – Ја таман ђчистијо шталу и прђстро чйсту сламу, Златуља ко назинат пђдиже рђп и пђче да баљега; **2.** ‘брбљати, причати глупости’. – Не баљегај тујнак, мђлим те, не могу више тђ да слушам.

баљезгати / баљезгати баљезгам / -ам несв ‘причати свашта, ваљати глупости, говорити без смисла’. – Тај мђж да баљезга лђтњи дан до пђднђ.

бамбадава прил ‘бадава, у бесцење’. – Понђстало ранђ, пала цена стђци, прђдае сђмо кђ мђра и тђ бамбадава, испод свђке цене.

банак бана м ‘простор између редова у кукурузу’. – У првођкопу по банку пђкрешђмо траву и ђриђдимо жито у врсти, а пђтље, кад жито ђдвркнђ, ми га ђгрнемо.

банглав -а -о ‘оболелих ногу, који храмље’. – Нђ можђ весђлник накђ банглав д-ђдђ више за стокђм, нђко му нђ-веруе.

банда ж 1. ‘група музичара, оркестар’. – Ѐмђ Дђсимиr Пђришић најбољу банду на првом сабору трђбача у Гучи; **2.** ‘група ђуди која се бави криминалом’. – Срећковци су ђмали ђпасну банду, направе цђмбус док си рђко шта бђ.

бандаш -аша м ‘метални део точка на бициклу’. – Он се ђкрђне за ђђм и ђушне тђчком у пањ според пђта те ђскривђ бандаш па е мђрђ да ђђра бициклу според сђбе.

бандђглав -ђглава -ђ ‘тврдоглав, својеглав’. – Нђ зна се кђ е ђђ ђђг двојицђ бандђглавијђ. – Да се ђ-риђеку ђтопђ, трђбало би га тражити ђз воду, кђлко е бандђглав.

банка ж 1. ‘новчаница од десет динара, десетодинарка’. – Дађе и баба банку свирачима на јермђнику кад јђј се жђнијђ ђнук; **2.** ‘десет година’. – Богме ђђђо напуни сђдам и ђситни ђсму банку.

банкђт -ђта м ‘фигура у коју се слаже цигла ради сушења пре печења’. – Пђкрешђмо траву и кад се сђшне цигла на гђмну, ђндђк је слажемо у банкђте да се дђбро ђсђши па тђк пђтље печђмо.

банкина ж ‘уређена површина између калдрме и канала на путу’. – Кад смо покђлдрмили пђт, уређдили смо шкарпе, ђскопђли канђле и онђ зђмљу распђредили на банкине између ђђнара и канђла, сад мђгђ да се размимђђу двоја кђла.

банкрот м ‘пропао човек’. – Да нђшто зна, нђ би бђјђ банкрђт, слистијђ и ђнђ што су му ђђђови зарађили.

банкђт -ђта м ‘старинска сорта пшенице са осјем’. – Зђмајле се сђмо банкђт сђјђ, нђје бђло ђвијег нђвијг сђртђ.

бансек м ‘машинска тестера у облику бескрајне траке’. – Нђсу ми ђђди код-кућђ, ђћерали трђпце на бансек.

банути банђм св ‘изненада се појавити, свратити, наићи’. – Бђни нђкђ пђт кад дђспђш, разрђдисмо се, брђ, рђђђ, начисто; в. *забрложђиђи, избђђђавађиђи, квака*.

бапђти -ђм св **1.** ‘пасти, треснути’. – Јђднђм пробђђ да појашђ тђле па кад је бапђо – више му нђје пђдало на ум; **2.** ‘изрећи бесмислицу, глупост’. – Кад ђн бапђ, живђг да те пђјдђ срам; || **бапђнути** -нђм св **1.** ‘пасти, треснути’. – ђн ти бапђђ ђ ледину ђзненађа, накђ ко тђп; **2.** ‘напрасно умрети’. – Нђко нђје ни пђмислити мђгђ да му нђшто ваљђ, ал ђн бапђђ и нђ померђ се; || **бапђтати / бапђћати** се бапђћђм се несв ‘мучити се, рвати се с невољама, бактати се’; в. *самовађиђи*.

бађа ж а. ‘стајаћа вода’. – Кђђ ђе жаба нђ ђ бару; **б.** ‘подводно земљђште’. – У ђнђм је ђђшку вађда бађа и кад је сђша; || **бађица** ж дем – Виђђ га, мђлим те, како шљђпа по бађицама кђ пђче; || **барђђина** ж аугм. – Нђ мош лђсно да прђђеш к ђйма од ђнијег барђђина; || **барђљина** ж пеј аугм. – Вађда диђђте нађђ барђљину да ђ ђђ ђгађђ; || **барђушан** -шна -ђ ‘подбаран, мђчваран’. – Ма ђ нђје нђка парцђла, дђ-

шла б̄ар̄ушна и на к̄ишној г̄одини у́сев пожу́ти к̄о в̄окак; || **барушлив** -ушлива -о 'и с т о'. – Р̄гоз ра́стє у барушливим м̄єстима.

бар̄аба -аб̄е м 'бе̄нар, лола, бекрија; ништак'. – Бар̄аба ј̄една, ср̄ам га б̄ило од г̄узице кад об̄раза н̄ема, ђн н̄аш̄о да пр̄ича о пошт̄ењу.

бар̄аб̄ар прил 'равноправно, подједнако, упоредо'. – И ја сам ти ту́јнак б̄араб̄ар ш њ̄им̄а и к̄осијо, и к̄оп̄о, и пл̄астијо, св̄е.

бар̄атати -ам несв 'радити нешто спретно, поседовати знања и вештине'. – Зна он да бар̄ат̄а с ђр̄ужјом, вели, т̄о сам нау́чијо у в̄ојсци.

бар̄вече 'вечерњи поздрав »добро вече«. – Бар̄вече, љ̄уди, и ср̄етан вам ра́д!

бар̄дак -а́ка м 'керамички крчаг'. – Б̄ђгами, об̄алише ђни, уз ђн̄о печ̄ење, бар̄дак ви́на и ђнд̄ак за́пјеваше: *З̄елен ђра, з̄елен је до з̄им̄е/ Св̄и љ̄убав̄е, а ја н̄ем̄ам с к̄име.*

бар̄да̄н 'поздрав »добар дан«. – Бар̄да̄н, на́роде!

бар̄ем реч. 'макар'. – Да́ј му бар̄ем д̄-им̄а за в̄оз и за љ̄еб, ако н̄е да̄ш ви́ше.

бар̄и! узв 'овци да »спусти« млеко'. – Бар̄и, Ка́луша!

бар̄ити -и(м) 'мокрити'. – Код ч̄ешм̄е на Караули зу́ставимо в̄олове да бар̄е и да се м̄ено ђдмор̄е па да иг на́поймо.

бар̄ја́к м 'застава'; в. *бар̄ја́кӣар*; || **бар̄ја́че** -а́чега дем с. – Д̄ђњ̄ела м̄ђа у́нука бар̄ја́че њ-школе; || **бар̄ја́чӣћ** -и́ћа / -и́ћа м дем. – Ђ̄еца по́била неке бар̄ја́чӣће на-ној ливади и ђ̄ерају л̄опту.

бар̄ја́кт̄ар -а́ра м 'предводник свадбене поворке који носи бар̄јак'. – Кад се к̄ит̄и бар̄јак, ѓ̄нђе п̄ј̄евају: *Бар̄ја́кӣару, к̄ӣшо од свай̄ђва̄.*

ба́самак -а́мка м 'степеник'. – З̄е̄ма̄јле љ̄уди пл̄а́кн̄у н̄ђге на ба́сам̄цима и по́лӣежу њн се см̄р̄кн̄е па ђе у́стати у ра́засв̄ит.

ба́сати (се) -а́м (се) несв **1.** 'лутати, тумарати'. – Н̄ишта па́метно н̄е ра́ди, са́мо ба́са коек̄удије, по́взид̄ан, брез њка́к̄ в̄езе; **2.** 'бавити се нечим, занимати се'. – И ја сам се о томе басо (1).

ба́скија ж 'истругана или отесана летва на коју се поставља цреп'. – Да л би м̄ђђо да ми њ́стружеш ба́скије њду́ће не́ђеље?

ба́скијати -а́м несв 'прикивати баскије'. – Н̄и́је у-ку́ћи, ѓ̄н̄е га у-вр̄ штал̄е, баски́ја с Љуб̄и́нком.

ба́скијаш -а / **баски́јаш** -а́ша м 'ексер којим се закивају баскије 7-8 цм. – И́м̄а ра́знијег ѓ̄кс̄ера, од ђније на́јситни́јег опанч̄ара, па преко љ̄ес̄ара и баски́јаш̄а, до м̄ерт̄ека и ђ̄упријаш̄а; *изр. Ѓ̄кс̄ер ђр̄ж̄и ѡђи́ков, ѡђи́ков к̄ђа, к̄ђ̄е ју́на́ка, ју́нак гра́д, а гра́д з̄е̄м̄у.*

ба́совати -уем несв 'певати други глас'. – Ст̄а́рина Драг̄утин по́чињаше, а м̄и за њ̄им ба́суемо: *Би л се, ма́ла, см̄илов̄ала / Са́ м̄ђм з̄иму з̄имов̄ала*; || **ба́совање** с пл. им 'други глас при групном певању'.

ба́стати -а (не)св 'бити вешт, умешан, вичан; моћи (нешто)'. – Ђ̄е̄му ба́ст̄а ст̄ђ ја́да.

ба́ст̄аш -а́ша м 'онај коме иде од руке, који је способан, вичан нечему' – По́тревио се ба́ст̄аш на ђ̄еда; || **ба́ст̄ашан** -шна -о 'и с т о'. – Ба́ст̄ашна е око б̄и́елог м̄рса, н̄ема јо́ј ра́вн̄е; в. *завали́ш, узвес̄иш*.

ба́та ж 'справа за хватање птица, мишева; ступица, мишоловка'. – Б̄и́ђо се М̄и́кош њзв̄ец̄ђ да на́прави ба́ту за ва́тање ти́ца, св̄а́к̄и да́н је ул̄ђви́ђо по-нек̄у, а ми́шеве је ва́т̄ђ у миш̄ђлђвку.

ба́так ба́така м 'бут код живине и птица'. – У́змите ви́, б̄ла́ђо та́ју, ба́таке, ја в̄ђлим ши́јицу; || **ба́тачӣћ** дем. – Еве те́бе ба́тачӣћ, а ба́ту ђе на́на да да́дн̄е кара́б̄атачӣћ.

бата́лити бата́лим св ‘покварити, развалити’. – Нёмџде бата́лити ђџи тѹ вијоку; *изр.* – *Бай́али ђџрава йџсла*; в. *чайма́ра*; || **батаљивати** -аљивам несв а. ‘рушити’. – Кад почџеше батаљивати ста́ру кѹћу, мене нешто би жаџ, лиџџиг смо ми да́на у њџзи провџели и за́логџа појли; *изр.* *Слџжна брађа кѹћу граде, а не́сложна и си́ару бай́аљујѹ*; **б.** ‘разбацивати нешто да би се поправило’; в. *закиснуѹи*.

батаљуга ж ‘разваљена, покварена, неупотребљива ствар’. – Дозлогрдише ми џвџ батаљуге више, да ми би јџднџм да на́бавим нџвѹ ства́р и да биднџм ра́т.

ба́тина ж ‘дебљи прут, штап’. – Сврбџџ иг леђа – зџвѹ ба́тину; *изр.* *Ба́тина е из рађа изишла*. – *Ба́тина има џва крађа*. – *Шѹша се не џџи Бџга, но ба́тине*. – *По шѹђим леђима ба́тина не џџли*. – За бџзѹмна е ба́тина.

ба́тли непром ‘срећан, таличан’. – Е ба́ш си ба́тли: како ти најџе, џтели ми се кра́ва, а мѹчи се весџлница џд-јутрџс.

ба́тлија ‘који доноси сређу, срећник’. – Ко гџд је бџџо ба́тлија, па за́копџ бѹна́р у а́влији, на́шџ е жѹцу на шџстом ил се́дмом ме́тру.

ба́тљина -инџ ж ‘судбина, срећа’. – Та́кџ сам ти ја ба́тљинџ. – Бѹјџаше џнијџг не́-колко гџдина на́ишла ба́тљина, свџ йџџаше ко-но по лџју.

ба́то -а в. *браѹи*.

ба́тргати се -ам се несв ‘ходати посрђући; мучити се’. – Ба́трга́ се он не́како, ал јџдва на јџдвите ја́де.

ба́ћо -а м а. ‘рођак, брат, бата’. – Ба́ћо, свра́ти ко́да нас на врућѹ ра́кију; **б.** ‘пријатан, љубазан непознат човек’. – Ба́ћо, џклџн си?

ба́ѹк м ‘страшило за децу (из бајки)’. – Ако не биднџте дџбри, изиђи џе ба́ѹк, он нџсѹ неваљалу ђџцу.

баўљати -ам несв ‘јџдва ићи’. – Баўља́, весџлнѹик, ре́кџ би: вѹчџ ко́ла.

[ба́цати] -ам несв. – Мџмци ба́цали ка́мена с ра́мена. – Кад бѹјџасмо мла́ди, вољџели смо да се на́дмеђџмо у ба́цању ка́мена с ра́мена; *изр.* ~ *чи́фѹа* в. *чи́фѹаѹи се*; || **ба́цити** -им св. – Ба́цили смо прџшлџ зѹмџ пџпџ по џрасима: ро́дили ко грџз. – Да́јде ти кра́вама, а ја ђу ба́цити во́ловима; ~ **се** ‘прихватити се неког посла’. – Он ти се џндак ба́ци у мајстџрлук; *изр.* ~ *кашику* ‘умрети’. – Весџли Мѹломѹр изна́нада ба́циџо ка́шику, Бџг да му дѹшу прџсти; ~ *чи́фѹе*. – Кад џна́ ра́га ба́ци чи́фте, ра́з-ва́ли вра́та на шта́ли; || **ба́цнути** -нџм дем св. – Йд-де, дѹџете, те ба́цни ме́но сиџнца стџци; в. *иљоска*, *иџѹиалиѹи*.

ба́ца ж ‘отвор на крову кроз који излази дим са огњѹшта’. – За́чадила ба́ца дома́ћински, вѹди се да вође вјџковима го́рѹ ва́тра.

ба́ш реч. ‘речца за потврђивање’. – Йма́ ба́ш дџбрџг ко́ња, не́ма му парнѹика у це́лџм Драга́чеву.

ба́ша ж хип в. *баба*. – Шта́ је бѹло, ба́шо, кѹмѹм те Бџгом? – Нѹшта ме не питај: јџпџт Мѹљка ро́дила жџнскџ ђџгуриште!

башиџџзлук -џзлук м ‘руља, олош; војска без команде’. – Ани зѹмоњскѹ баши-џџзлуци кра́дѹ ре́дом ђе гџј шта́ нађу.

ба́шка прил ‘издвојено, посебно, обашка’. – Нѹко с нѹким не́џе, но свѹк ба́шка за се́бе, будѹџџкснама; *изр.* *Сва́ка ва́шка ба́шка*.

ба́шка́рити се ба́шка́рим се несв **1.** ‘пријатно се проводи, ширити се’. – Мџгу бар неђџџџм да се ма́ло ба́шка́рим под џвџм лѹпџм; **2.** ‘бити арогантан, разметати се’. – Он се ба́шка́ри у каванчини, а ро́дитељи му на њиви па́дајѹ на гла́ву.

ба́штѹинити ба́штѹиним св ‘наследити, добити у баштину, доћи у посџд наслед-ством’. – На́ши ста́ри су ба́штѹинили то има́ње, да́вно-й-да́вно, и ми има́демо та́пије на тџ.

баштѣнка ж ‘тапија’. – Ђе ти ђвѣ ти је мѡја баштѣнка што е мѡј ѡтац дѡбијо од ѡѡда.

башча ж **1.** ‘врт, башта’. – Ѐди му помѡгни да прѡгнѡ стѡку поред башчѣ да ми не изврлѡ ѡсеве; **2.** ‘воћњак уз двориште’. – Пуштили свиње пѡ башчи да пѡкупе црвѡлке; *свињскѡ* ~ . – Свињскѡ башча нам је била заграђена прѡшћом; || **башчица** ж ‘простор у дворишту за цвеће’. – Имала е Мѡра Манѡјлова најљепшу башчицу.

башчѡвѡн -ѡна м ‘ѡнај који се бави производњом поврћа, повртар’. – Гвѡзден ти је најбољѣ башчѡвѡн у сѣлу; || **башчѡвѡнка** ж ‘жена која се бави повртарством’. – Ѣна ти је била башчѡвѡнка какву ниси виђѡ; || **башчѡвѡнскѣ** -ѡ -ѡ ‘који се односи на башчѡвана, башчѡванлук’. – Пѡчни ѣ ти пѡ ѡеш виђети штѡ је башчѡвѡнскѡ зѡмука.

башчѡвѡнлук -ѡнлука м ‘повртњак, рад у повртњаку, башчи’. – Ђне бабе Драгиње у башчѡвѡнлуку, дѡље у Ѣрници.

бѡѣти бѡѣјем / бѡѣм несв ‘упорно чекати’. – И ѡн ти рѣши да бѡѣје цѣлу нѡћ ѣда би га ѡватио у крађи сјена.

бѡѣр беѡра м ‘бехар, цвеће’. – Беѡр обѣљѡ и шѡму и вѡтњаке.

бѡѣрати -ѡ(м) (не)св **1.** ‘цветати, развијати бехар’. – Беѡрали шљивици – рѣкѡ би је пѡо снѣг. – Зѡпјевѡ Милѡстѣва: *свѣ беѡрѡ и свѣ цвѣтѡ*.

бѡгати -ѡм несв ‘бежати’. – Бѡгај од ѡнога ко се Бѡга не бѡјѣ и ѡудѣ не стѣдѣ. – Бѡжи кѡд ѡћеш, ал ѡд себе нѣ побеже.

бегѣнисати -шем (не)св ‘свиђати се, допасти се, волети’. – Ми, сѣљѡци, ти не бегѣнишемо влас ако ш да ти прѡво кѡжем.

бегѡнија ж ‘саксијско цвеће’. – Посѡдила сам прѡљетѡс бегѡније у сѡксије на терѡси, ѣне иг сѡд ѡцветѡле нѡ-љепоту.

бегѡнац -нца м ‘ѡнај који бежи’. – Из свѡкѣ вѡјскѣ бѣло је бегѡнаца. – Не верѡј бегѡнцу ни кад преко брѡда прѣћѣ; *изр. Оѡвѡри врѡтѡ бегѡнцу, а зѡвѡри гѡнијѡцу*.

бѣда -е ж ‘сиромаштво, сиротиња, јад’. – Ѣн бѣда на врѡта, ѡубав кроз прѡзор; || **бѣдан** бѣдна -ѡ ‘јадан, сиротан, чемеран’. – Штѡ ѡе, бѣдан Пѣњѡ, што ѣспроси тѡ му е, ѡд тѡг живѣи; || **бѣдно** прил ‘сиромашно’. – Јѣсу бѣдно живљели, ал су ѡбраз сачували.

бѣдѣвија ж ‘млада кобила’. – Набавијѡ е бѣдѣвију, нѣмѡ е нѡдалеко.

бѣдиња ж ‘сиромаштво, беда’. – Тѡ кѡћа ти је бѣла бѣдиња ѡткѡд се пѡмтѣ.

бѣдник м ‘сиромашак, невољник’. – Бѣјѡше јѣдан бѣдник кѡѣ је стѡјѡ испрѣд-цркви и прѡсијѡ, па му пѡнеко ѡдиѣли кѡјѣ дѣнѡр, штѡ ѡе, и ѡн би вѡљѡ да то нѣ мѡра да рѡдѣ.

бѣдница ж . – Ѣна ти је, бѣдница, цѣо жѣвѡт тѡкѡ прѡвѣла.

бѣе узв. кѡјим се оглашава овца.

бѣжан бѣжана м ‘чѡвек кѡјѣ побегне пред ѡпасношћу’. – Љѣпше је за јѡнаком, а сигѡрнијѣ за бѣжаном; || **бѣжанѡв** -ѡ -ѡ ‘кѡјѣ се тиче бѣжана’; в. *бежѡти*.

[**бѣжати**] -ѣм несв. – Кад су се Нѣмци помѡлили ѡнамо с Крѣста, нѡрод пѡчѣ бѣжати нѡвише ѡ планину; *изр. ~ главом без ѡбзира* ‘бежати не осврћући се, у паничном страху’. – Бѣжи, дѣтете, од будѡлѡ, главом без ѡбзира, јел бѣжанѡва мѡјка није за-кукала.

бѣжѣтан / **брѣжѣтан** -тна -ѡ ‘кѡјѣ је без деце’. – Љѡбиша и Дѡбрила ти бѣли, вѡкѡ, к-ѡвѡ јѡ и Милѡнка, бѣжѣтѣни и рѣшѣ да спѡдигнѡ сѣбе спѡмѣн за живѡта (7: 163).

без / **брѣз** предл ‘без’. – Прѡђѡше трѣ месѣца брѣз кишѣ, свѣ изгѡре.

безѡконик / **брѣзѡконик** м ‘кѡјѣ не поштује морѡлне обѣчаје, црквене канѡне или закѡне’. – Ѣнѡј безѡконик нѣмѡ ни ѡбразѡ ни стѣда.

беза́коње / бреза́коње с ‘стање нереди, беспоретка’. – Завладало беза́коње, нѣ зна се ко пије ко плаћа.

бѣзбѣжје / брѣзбѣжје с ‘безбожност’; в. *ѿросѣакулк*.

бѣзбѣжник / брѣзбѣжник м ‘онај који не верује у Бога, који је без Бога, који крши божји закон’. – Чегѣ се бѣзбѣжник боји ѓно ље га снаћи. – Ово зловрѣмје доњеше брѣзбѣжници, дни се нит бѣе Бѣга, нит се стидѣ од људи; || **бѣзбѣжан / брѣзбѣжан** -жна -о. – Они су ти бѣзбѣжни, тамо дни; || **бѣзбѣжно / брѣзбѣжно** прил ‘на безбожан начин, богохулно’. – Лѣкше је бѣзбѣжно но с бѣлѣгословом.

бѣзбѣжница / брѣзбѣжница ж. – Није бѣље ни мѣгла дѣчекати бѣзбожница јадна.

бѣзбрѣжје / брѣзбрѣжје с ‘живот без брига и трзавица, најчешће у детињству’. – Е, док љѣцу пѣкриваш под љсту пѣњаѣу, тѣ ти је бѣзбрѣжје, кад се рѣстурѣ коекудијѣ, нѣма више мѣра. – Док бѣјасмо у бѣсонѣжју, бѣјасмо и у брѣзбрѣжју, а чим ѓдвркосмо мѣно, пѣчѣше се тѣварити јѣдна по ѣдна брѣга: те чобанија, па шкѣла, па војска и коѣшта; || **бѣзбрѣжан / брѣзбрѣжан** -жна -о ‘који нема бригае’; || **бѣзбрѣжно / брѣзбрѣжно** прил. – Они су живѣли бѣзбрѣжно док је маѣориње бѣло живо а љѣца мѣла, кад маѣтори пѣмриѣше, љѣца одѣѣаше, вѣћа љѣца, вѣћа брѣга.

брѣзвезлук м ‘којештарија, нешто без везе и смисла’. – Тѣ што е ѓн учѣнѣ је чѣс брѣзвезлук, то нико није урадијѣ ѓткад је гѣврѣн поцрѣнѣ.

бѣзвѣрје / брѣзвѣрје с ‘невера, верска равнодушност; склоност гатању, астрологији’. – Убиће нароѣ ѓвѣ бѣзвѣрје.

бѣзводан / брѣзводан -дна -о ‘који оскуѣва са водом’. – Свѣ им је зѣѣдно, ал су бѣзводни; в. *завѣйрина*.

бѣзгаћан / брѣзгаћан -ћна -о ‘који нема или не носи гаће’. – Бѣјѣ ти је бѣзгаћан свѣ док се није замѣмчијѣ.

бѣздѣн / брѣздѣн м ‘понор, провалија; пакао (фиг)’. – А дѣље низ ѓнѣ литицу спѣшта се бѣздѣн, стрѣба да те ѣвати.

бѣзданиште / брѣзданиште с ‘мрачно место попут пећине’. – Шѣѣдијагу да га сагнајѣ у љино бѣзданиште, у љино пѣсѣште и на љино пѣјѣште, ал ѓн им се љзмигољи (7: 218).

бѣздушан / брѣздушан -шна -о ‘суров, безосѣћајан’. – ѓн ти је нѣки бѣздушан чѣвек; || **бѣздушно / брѣздушно** прил. – Штѣ такѣ бѣздушно, црѣни Мѣкаило, љѣ ље ти дѣша?

бѣздѣшје / брѣздѣшје с ‘стање или време у коме се заборавѣла на душу’. – Такѣ ти то време најѣе потѣе дрѣгог рѣта, бѣјаше завладало бѣздѣшје нѣко, млѣги су љѣде опањкавали код власти еѣа би им се доѣвѣрили те млѣги стрѣдаше на правди Бѣга, што виќали: *ѣвѣица без дѣшѣ, шрѣћѣ брѣз гѣлѣ*.

бѣздушник / брѣздушник м ‘чѣвек без страха Божјег’; в. *ѿѣзѣлѣивѣиѣи*.

бѣздушница / брѣздушница ж в. *бездушник*. – Она ти је, бѣздушница, бацала чѣни коекѣм, вѣрѣчала и вѣздан коекакијег љавѣљи рѣбѣта чѣнила.

бѣзец у *изр. ѣушиѣи на ~*; в. *ѣућкариѣи*.

бѣзѣцовати -уем (не)св 1. ‘резервисати место, карту’. – Бѣзѣцуј ми дѣље на желѣзничкој стѣници у Чѣчку јѣдну кѣрту до ѣжица за понѣдјѣник; 2. ‘ушити закрпу’. – Дѣслѣ су се панталѣне бѣзѣцовале на кољенима и на зѣдњици па су слѣжиле јѣш нѣликѣ.

бѣзизлѣз / брѣзизлѣз м ‘ћорсокак, ситуација када се не назирѣ излаз, решѣње’. – Дѣбро ѣтуви, сѣнко: у свѣкѣм бѣзизлѣзу имѣдѣ љзлаз!

бѣзјѣк м ‘малоуман, ѣграничен чѣвек’. – Тѣ није чѣѣка ни вићѣло, ѣбичан бѣзјѣк.

бѣзмало / брѣзмало прил ‘замало’. – Пѣрѣсте и Јѣво, бѣзмало стѣгѣ ѣца.

бѣзмудић / брѣзмудић м ‘слабић, страшљѣвац’; в. *слабић*.

безобразан / брезобразан -зна -о 'који је неморалан, без осећања части, који нема образа'. – Тд ти је брезобразно колко мџш викнути, олошџ дибидџз. – Брезобразан је колко мџш да викнеш, брезобразни од глџстџ; || **безобразно / брезобразно** прил. – Он нџ зна друкчиџ но брезобразно. – Нџ могу друкчиџ нег брезобразно, јел џбрана и нџмајџ ни џвићка.

безобразлук / брезобразлук -азлукa м 'бестидност, невоспитаност, безобразно понашање'. – Тај њџгов брезобразлук је прџшџ свџ грџнице и тџ нџу више да трпџм. – Такџг брезобразлука нема надалеко.

безобразник / брезобразник м 'лош, покварен, зао човек, који се понаша безобразно'. – Онџг брезобразника ни на пџту нџу да видџм, а кџмоли да ми га џ кућу дџводџш. – Онџ Рџтков брезобразник, кџлко е пџкварен, џзвџко чџвџку кџла испод трџна и џпучиџо иг нџниже низ Раџчевину, џставила се чџк дџље за врџинџм.

безобразница / брезобразница ж в. *безобразник*. – џстави безобразницу, видџш да ће ти ископати џчи. – Шути тџјнџк, брезобразнице јџдна, и пџкрџ се увџтима.

бџзуб / брџзуб бџзуба / брџзуба -о 'који нема зубе'. – Забџравиџо да пџнесџ брџтву па, накџ бџзуб, сџмо вџволиџ.

бџзџман / брџзџман -мна -о 'малоуман'. – Бџзџмни Танџсиџе пролџпџ начисто; || **бџзџмно** прил. – Тџ што е џн учџњџ е бџзџмно начисто.

бџзџмник / брџзџмник м 'онај који је малоуман'. – Пџшти Танџсиџа у бџстраџа, ви[дџ]ш да е пџстџ бџзџмник, тџчџ брез-вџзџ, а и џнџ њџгова недонџшчџд јџш лџђџ џд њџга.

бџзџмница / брџзџмница ж в. *безумник*. – Ниџе чџџо што е бџзџмница – чџџо је што је жџва поред џног злџтворџа.

бџјаџи прил 'каџбајаџи, као, тобож'. – И кад би шџћџла нџшто бџјаџи да прџвриџџдџм, нџ могу, ишчџљџла снаџга, мџе дџџете.

бџкџљити се бџкџљџм се несв 'пркосити, ругати се правеџи гримасе, бечити се'. – Нџмџџде тџј да се бџкџљџш, но бџдни смџрна.

бџкнџти бџкнем св 'проговорити, огласити се'. – А џн се весџлџнџк џкџчио, џстџ бџз џвџза, ни да бџкнџ; в. *скамениџи се*.

бџкриџа м 'склон пићу, пиџаница'. – Бџкриџа џстаде цџлог живџта; || **бџкри[џ]чина** м аугм. – Свџ бџкриџина до бџкриџинџ; в. *скокаџи*; || **бџкри[џи]ца** м дем – Онџј мџј бџкриџа јџпџт дџшџ раздраџан, видџ се да е ћџвли; || **бџкрџнски** -а -о 'који се тиче бџкриџе, који се односи на бџкриџу'; в. *исџџџџи*; || **бџкрџнски** прил. – Љџља се, накџ, бџкрџнски, а ја глџм кџ-ће се свџлџти нџ земљу.

бџкрџјати -ам несв 'неумерено пити (обично по кафанама)'. – Бџкрџјали по свџ нџћ, па сџтрадџан нису ни за шта.

бџкута ж 'перорез, стариџи тип ножића'. – Он, накџ бџзуб, стџлно нџсџ џнџ бџкуту да му се нџђе при рџци ако нџшто трџбџ д-џзџдџ.

[бџл- / бџџ] бџла -о; *изр.* ~ *месо* 'месо од груди живине'. – Тџџа нџволџ бџјџло мџсо и бџткице.

бџл / бџјл м бот 'вариџетет храста *Quercus sessiliflora*'. – Од бџла смо истрџга-ли свџ брџвна за кџчару. – Имали смо у нџшџј шџми и бџјџлове и грџницу; || **бџлџв / бџјџлџв** -ова -о 'који је од бџла'. – Бџјџлова вџрата су тџшка ал дугџвџека.

бџлџј -џја м 'несрећа, неприлика, незџода'. – И такџ ти џдњџ бџлџј свџе џсе; *изр.* *Нџ ишџи бџлџја*; || **бџлџјни** -а -о 'ђаволиџ'. – Они бџлџјни џчитџљи иг џчџ да е чџвџк од мајмуна пџстџ.

бџлџнце -џнџета с 'бели део јџјета'. – џмџтиш бџлџнџџд и џд њџг нџправџш ше-нџкле.

бѣлац белца м ‘коњ беле длаке’. – Кад пѡватā оне његове бѣлце у црни вијāкер, ѡкитї иг кїћанкāма и прāпѡрцима, їмā да глѣдāш љепѡту.

бѣлег бѣлега м ‘надгробни споменик’. – На днў спѡмена мāом стѡї їме ѡнѡг кои га спѡдиже, или ўздиже, тўри, ўдарї или пѡсāди, нѣје би мāјстори ўклесали, рѣзали, тѣсали, одсѣцали или грāдили спѡмен или како су га јѡш звāли, бѣлег, бїљег и свї су ѡни бїли украшāвани, а пѡжекад и лїковани, слѡва, гѡлубови, грѡздови, розѣтле и коѣшта су мѡловани рāзнијем бѡјама па се зātѡ грѡбље кѡдā нас зѡвѣ шāрено сѣло.

бѣлѣгија ж ‘брус за оштрење косе’. – Оне чобанујў и пјевўшѣ: *Мѡј се Мїле за кѡсидбу сїрѣмā/ Кѡсу їмā, бѣлѣгију нѣмā; в. брус.*

бѣлило / **бјѣлило** с ‘новац којим гости за свадбеним ручком дарују младенце’. – За врѣме рўчка се кўпїло бјѣлило, мāом се мѣтāлнѣ пāре забїјале ў јабуку, а артијанѣ се тўрале според јāбукѣ на послўжāвник ил на тāњїр, а зѣтови кўпили то бјѣлило; *изр. Шїѡ вѣћу їāру шїўрїш на бјѣлило мāњѣ се срамѡїїш.*

бѣљина -инѣ ж **1.** ‘бело рубље’. – Пѡсебно се откўвāва бѣљина, а пѡсебно вāрбане аљїнкѣ; **2.** ‘стрна жита (овас, пшеница, јечам, раж)’. – Мāње се сїјало тѣ бѣљинѣ.

бѣлити / **биѣлити** бјѣлїм несв; *изр. ~ їлāїно* ‘избѣљивати платно наизменичним квашењем и сунчањем’. – Мї смо плātно биѣлили според пѡтока. – Ызаткāнѡ тѣжаново плātно крај пѡтока сквāсїш, па га рāзастрѣш по кошāници да с-ѡсўши нā сўнцу, па јѡпѣт тākѡ док се не избїѣлї.

бѣлица ж **а.** ‘врста трешње’. – Ымали мї у врѕини до Жїворада бѣлицу и црницу, нѣ знāш кѡјā е слāја; **б.** ‘врста пшенице’. – Пѡсијāсмо пшѣницу бѣлицу; **в.** ‘бела овца’. – Тўри звѡно на ѡнў ѡвцу бѣлицу.

бѣлка ж ‘овца са белом главом и белом вуном’. – Прс, бѣлкā, прс!

бѣловина / **бјѣловина** ж ‘грађа од б(ј)ела, б(ј)елово дрво’. – Бјѣловина ти је млѡго дѡбра за јāпију.

бѣлѡкапић / **бјѣлѡкапић** м ‘који носи белу капу као део ношње, Шиптар’ – Ови бѣлѡкапићи нам руше свѣтиње, забѡравили кад су стругали дрва по Чāчку.

бѣлѡперāс / **бјѣлѡперāс** -ста -ѡ ‘плав, плаве косе, светлих очију, белог тена’. – Душāн се пѡтривијѡ бјѣлѡперāс, тўријѡ се на ўјчевину.

бѣлош м ‘животиња беле длаке, обично вепар’ (1).

бѣлошљива / **бјѣлошљива** ж ‘врста шљиве’. – Јѣдно ти је црношљива, а дрўго бјѣлошљива.

бѣлўтак / **бјѣлўтак** -тка м ‘бео углачан камичак у водотѡцима’. – Ыскупїмо бјѣлўтке у пѡтоку па догнамо и пѡрѣђāмо според бāшчицѣ са цвїћѡм и тѡ млѡго згѡдно бїднѣ.

бѣљети (се) бѣлї (се) ‘белети (се)’. – Зѣмāјле је свāкā кўћа їмала овāцā, свā се планїна бѣљела ѡд њїг.

бѣљуга ж ‘врста земље’ – Имāдў дѡста земљѣ, ал свѣ бѣљуга: кад је сўша, бѡгами ѡтāњи рѡд.

бѣмга / **бѣмги** ‘блажа псовка’. – Бѣмги вākў државу.

бѣнāван -вна -ѡ ‘мазан, размажен’. – Бѣнāвна јѡј ѡнā ћѣница, ал су нākѡ вāспїтана, нѣма штā да се кāже.

бѣнāвити се бѣнāвим се несв ‘мазити се, умиљавати се, измотавати се’. – Бѣнāве се с бāбом пѡваздāн, ѡна им чїнї свѣ нā-вољу.

бѣнече -ѣта с **а.** ‘штене’. – Дѡбїјѡ од тѣча бѣнече, сāмо што нѣ спāва ш њїм; в. *ћїјāїшї, шїѣнара; б.* ‘размажено дете’. – Оно бāбино бѣнече сāмо се умиљāва.

бѣнкица ж ‘платнена кошуљница за бебе’. – Оћу да кўпим ћѣтету бѣнкицу зāбабине.

бѣнт м 1. ‘узвишење између две парцеле’. – Сѣо Срѣтен на бѣнт и запушијо, кад ђтуд идѣ Милосав: *Да нѣмаш јѣдан дѣван?*; 2. ‘брана, устава за воду’.

бѣрѣљка ж ‘справа за брање воћа’. – Ђзми, сине, бѣрѣљку те ш њбм полако обѣри оне крушке што нѣ мош да дѣватиш.

бѣрба ж ‘време и радови на убирању плодова’. – Сваке гѣдинѣ су, с јѣсени, њиғ седмѣрица йшли у бѣрбу жита у Банѣт.

бѣретка ж ‘врста капе’. – Натѣкло неку бѣретку, ко Шиптар, а ја му велѣм: што не натнѣш шајкачу ко чѣвек?

бѣриоц м ‘берач’. – Бѣгме се йскупи пѣна њива бѣриѣца, те стѣгосмо и д-ѣберѣмо жито, и да пѣжњѣмо шашину и да жѣнѣмо купе.

бѣрићет м ‘обилѣ, богат род, добитак, родна година’. – Ваког бѣрићета нѣје било ђдавно; || **бѣрићетан** -тна -о ‘који доноси богат род’. – Нѣшта не врѣди што е гѣдина бѣрићетна, нѣмаш с кѣм д-ѣберѣш.

бѣросѣвка ж ‘врста шљиве’. – Над бѣросѣвком нѣма шљивѣ, то рађа свѣкѣ гѣдинѣ ко кѣтина.

бѣсити (се) -йм (се) несв ‘вешати се’. – Пјѣва онај ѣбешењак Властимѣров: *Јѣ, ѣу се бѣсѣм, пѣдѣи / Цѣри око врѣиша*; || **бѣшати** -ѣм несв ‘и с т о’; *изр. Нѣмо ме, сине, бѣшати на шѣ дрво: пѣј сам ја ѣбесијо мог ѣца.*

бѣслѣмаћ -ѣћа м ‘неодговорна и мало »недовршена« особа». – Онај се бѣслѣмаћ Драгишин заѣпо у Милену и сѣмо ѣблиѣће око њинѣ кѣћѣ, ко маће око варѣникѣ.

бѣслѣвесан -сна -о ‘неразуман, глуп’. – Ђн ти је, веселниѣак бѣслѣвесан, глуп ко тѣчак; || **бѣслѣвесно** прил ‘неразумно’ – Нѣсмо ми бѣслѣвесно стѣдо д-идѣмо за слиѣпцима, јербо слиѣпац кад слиѣпца вѣдѣ, ѣбадѣвица у јѣми заврѣше.

бѣсмртан -тна -о ‘коме нема смрти (веровање у бесмртност душе)’. – Свѣ бѣдне и прѣђе, ѣнѣ што е вѣчно то е дѣша тѣѣја, чѣвече, сѣмо е ѣна бѣсмртна.

бѣсомучниѣ м кога мучи ѣаво (бес), ѣавоиман’. – Онај бѣсомучниѣ, што му е ѣѣво слѣмијо врѣт и јѣпѣт му нѣје било дѣста, идѣ те се грѣти ѣлајавајући ѣнѣг Бѣжѣг чѣвѣка коекад и коећѣ.

бѣспосличѣи -ѣм несв ‘доколичити, бити без посла’. – Лѣсно е њѣму, сѣмо бѣспосличѣи и вагѣ зјѣле.

бѣстѣдник м ‘лош, покварен, зао чѣвек’. – Нѣ глај бѣстѣднику ѣбраз ако њѣга вѣдѣ гузица.

бѣстѣдница ж ‘жена без стида’. – Причѣ ми чѣвек да је глѣѣо како некѣ бѣстѣдница йгрѣ у правѣславнѣм ѣлтѣру.

бѣстраг м ‘велика даљина’. – Кѣ зна ѣе ѣе се скрѣсити у нѣкѣм бѣстрагу; || **бѣстрага** прил ‘без трага’. – Йди бѣстрага да те мѣѣ ѣчи нѣ видѣ. *изр. Бѣстѣрага му глава.*

бѣстрагија ж ‘пропаст; беспуће’. – Кад се кѣла изврнуше, свѣ ѣде у бѣстрагију.

бѣсцен бѣсцена -о ‘вредан, који нема цене’. – Кад ѣн прѣзборѣи, то ти је кѣ да си наишѣ на бѣсцен бѣсер.

бѣседити -ѣм несв ‘говорити’. – Бѣље је пѣметно шућѣти но шашаѣво бѣседити.

бѣћѣр -ѣра ‘весѣљак, лола’. – Ђн ти је стѣго у бѣћѣре и њѣму сѣд ѣѣгѣвѣра ѣна: кад бѣћѣри шѣром запевају, прѣзори се сѣми ѣтварају; *изр. ~ пѣприкаш ‘врста јѣла’.* – Начинила стрѣна бѣћѣр пѣприкаш, нѣма дѣље.

бѣћѣрац -рца ‘коло’. – Заиграсмо жѣкинач, па мораѣац, па најзад ѣдарѣсмо бѣћѣрац.

бѣћѣруша ж ‘младаљачка бубуљѣца (на лицу замѣчених дѣчака)’. – Спѣпале га бѣћѣруше, то знаѣи да е стѣсѣ за жѣниѣбу.

бѣфѣл бѣфѣла м ‘наредба, налог старѣшине’. – Стѣго бѣфѣл, врѣѣња нѣма.

бѣцати се -а̄м се несв 'плашити се, трзати се (из сна)'. – Ђн је прйспѣ, пѣчѣ неке јаде да се бѣца̄ и да се прѣврѣ по кревету; || **бѣцнути се** -нѣм се несв 'тргнути се'. – Он се бѣцнѣ, ко да нѣ зна ѣе се наѣ; в. *љошишшии*.

бѣчити се бѣчим се несв 'чудити се разрогачених очију'. – Нѣмѣј тѣјнѣк нйшта да се бѣчйш, него слѣшѣј штѣ ти се кѣже. – Бѣчй се ко крѣва на мртвѣ тѣле.

бѣшѣлѣ реч. 'узречица у разговору када се нечега накнадно сети да каже'. – Бѣшѣлѣ, ѣмал да забѣравйм да ти кѣжем: порѣдила се Милѣнка.

бѣшика м **1.** 'дечји креветац на љуљање'. – Прѣво га тѣримѣ у колѣвку па кад мѣно ѡдвркнѣ, прѣмештймо га у бѣшику; **2.** 'мокраћни мехур'. – Йшѣ сам код дѣктора, велй да ми бѣшика нйје тѣчна, зѣтѣ мѣкрйм свакичас, мѣра, велй, да се утѣплѣваш бѣље.

бѣшчѣшѣ с 'нечасност, морални пад'. – Тй ништѣци су ѣгазили у бѣшчѣшѣ до гѣшѣ.

бйба ж 'ћурка'. – Штѣ си се тѣј забйбила ко нѣка бйба.

бйбер м 'љути зачин у облику црних куглица или млевен'. – Рѣкла му жѣна да кѣпи бйбер и ѡн свѣ кѣпио, а бйбер забѣравио, кад дѣђе кѣћи, ал ѣе да му забйберй.

бйјаги прил 'бајаги'. – Ѧн бйјѣ ш нйма, а вѣмо се прѣвй како бйјаги нйшта ѡ томѣ нѣ знѣ; в. *бејаги*.

бйѣс м 'бес'; в. *гакайи*; || **бйѣсан** -сна -о **1.** 'љут, срдит'; *изр. Йзводй бйѣсне гли-сйе*; **2.** 'поносан, јак, силовит'. – Пјѣвѣше Милѣнко: *Сѣкѣк иѣсан а јѣ мѣмак бѣсан*.

бйѣснити -и(м) несв **1.** 'јакѣ дувати'. – Бјѣснй вѣтар, ѡѣе д-ѡднесѣ; **2.** 'понашати се ненормално, осиноно'. – Дѣшѣ пйјѣн и ѡдма пѣчо да бјѣснй; *изр. Ако чѣљѣд нйсу бйѣсна, кѣћа нйје ийѣсна*.

бйјѣнчѣг -ѣга м 'метални прстен на ланцу, беочуг'. – На свѣком влѣчегу ймѣш на јѣднѣм крѣју бйјѣнчѣг а на дрѣгом кѣкачу.

[**бйк**] бйка м **1.** в. *обалйиш, развикайи се*; || **бйкче** бйкчета 'мали, млади бик, бичй'. – Ймѣ Рѣдик бйкче кѣ бомбѣна; || **бйкчйћ** -йћа м 'и с т ѡ'. – Одгайѣ Стѣво бйкчйће за прймер; **2.** 'цевасто семенско перо на црном луку'. – Ймѣ у лѣку мнѣго бйкѣва, трѣбѣ иг залѣмити док су мѣли, да се лѣк не йздѣе на-нйг.

бйкѣвит -ѡвита -ѡ 'похотљив'. – Он ти је у млѣде дѣне бйјѣ бйкѣвит: кад вйдй жѣнскѣ, ѡма му поцѣри вѣда на ѣста.

бйлѣт -ѣта м 'документ који се издаваѣ за брѣва да би се могаѣ ѡтерати на пйјѣц ради продајѣ'. – Йди у мѣсну концѣлѣрију те йзѣади билѣте, да ѣѣрѣмо јѣнце на вѣшер ѡ Тѣдорици.

бйлмез бйлмеза м 'глупав, неурѣдан, нерадан човек'. – Тѣ ти је јѣдан ѡбичан бйлмез, шта гѣђ му запѣвидйш, нѣму тѣшко.

бйљег бйљѣга м **1.** 'знак који показује неку границу'. – На мѣђе смо пѣтрпали кѣмене бйљѣге; **2.** 'надгробни спомен'. – Над свѣким грѣбом наѣшијег прѣдѣка стѣѣ бйљѣзи кѣ неке кѣмене кнйге. – Ѧндак су му спѣдигли кѣмени бйљег над грѣбом; **3.** 'неки необичан знак на лицу'. – Ймѣ на нѣсу мѣли бйљег; || **бйљѣга** ж 'део одеѣе, прамен косе или сл. што се носи гѣтари да гѣта (ѡд болесника или човека који се ѡдаѣо каквом пороку). – Глѣј нѣкако да спрѣмиш бйљѣгу прйје но што пѣђеш код Пѣре у Крѣварйцу; || **бйљѣжица** ж дем 'и с т ѡ'. – Гѣтѣр глѣдѣ у мѣне па велй: „Дйѣте, дѣјде ми кѣку бйљѣжицу ѡд тебе да нѣшто вйдйм ѡ тѣбе“.

бйљѣжнйк м 'службеник'. – Ймѣм ѣгу ѡд бйљѣжнйка, црно на бйѣло, ко врѣта.

бйнтија ж 'сорта кромпира'. – Наговѣрише ме да пѣсијем бйнтију, ал сѣвйѣо сам: нѣма компйра без наѣѣг мѣсѣчѣра.

бињекташ -аша м 'камен са кога коњаник узјахује на коња'. – Ми смо пред капијом имали њстесан бињекташ и тујнак приведемо ђеду коња са ког га он ласно узјаше.

[бѝрати] бѝрам несв; в. *кмеѝ, скоѝ, сој*; || **бѝркати** -ам несв дем. – Он кад кѝпуге неку алатку на вашеру, преврне целу гомилу, узима једну по-едну и бѝрка ону која му се учини најбоља; || **бѝрколити** -им несв 'и с т о'. – Енѝ бабѝ у-подруму, бѝрколи крупније компѝре, рѝшила да иг ѝспече у-вруни.

бѝртија ж 'крчма, кафана, гостионица'. – Да мѝже, спавѝ би у ѝној прѝклѝтој бѝртији.

бѝсаге -ага ж пл. т. 'двострука торба од кострети'. – Набацаш у бѝсаге свѝ што ти трѝба и пѝт пѝд ноге.

бѝсер бѝсера м 'скупочени украс'; *изр. Не бацај бѝсере ѝред свѝње.*

бѝскати (се) бѝштем (се) несв 'требити вашке'. – Сва жѝнска чѝљад, неђѝлѝм, пѝседају једна за другѝм, укрѝг, па се бѝшту.

бѝсквѝт -ѝта м 'кекс'. – И баба Драгиња нам је прѝвила пѝнеки пѝт бѝсквѝт с пѝкмезом од маѝарки.

бѝстар бѝстра -о **1.** 'чист, прозиран'. – Наш пѝток је бѝстар кѝ сѝза, ш ѝега смо пѝли вѝду; **2.** 'промућуран'. – Бѝо он бѝстар и врѝдан, ал нѝје вѝлѝ шкѝлу кѝ квѝчка узицу.

бѝстрѝк -ѝка 'бистар извор, поток'. – Ѓставише ове нѝше бѝстрике и ѝепѝте и ѝдоше у ѝнѝ прѝлавштињу.

бѝстрити -ѝм несв 'учити, умовати, читати'. – И ѝни нѝшли да бѝстрѝ политику, а нѝ знају ѝе су шуѝљи.

бѝстрѝок -ѝока -о 'отресит, бистар, паметан'; в. *очкоѝеран.*

бѝтѝнга м 'скитница, нерадник, невалалац'. – Она бѝтѝнга ѝзгѝ дѝшла да ми сѝлѝ пѝмѝт.

бѝти бѝдѝм / бѝднѝм 'постојати, esse'. – Бѝвало е и зѝмајле јада, чѝмера и нѝ правде, ал на вакѝ рѝку нѝје. – Кад ѝн нѝшто рѝкнѝ, такѝ мѝра да бѝднѝ и тѝчка. – Најважније је да бѝднѝмо ѝѝди, а свѝ другѝ е сѝѝредно. – И ѝни ѝе да бѝдѝ и прѝђу, прѝшли су и гѝрѝ, ѝѝрава им страна. – Бѝјаг млаѝ и здрав, а Крѝстомѝр и Стѝниша бѝјагу бѝјсни ко Манѝјлов јаѝрац. – Бѝјаше пѝмрчина ко тѝѝесто, нѝје се вѝђѝ прѝ прѝд-оком. – Кад вѝдѝш, благо ѝеду, да ѝе да бѝднѝ нека будалѝштиња, посклѝни се, да те после не вѝнтају по сѝдовима да сѝдѝчѝш, ѝмѝш ти пѝмѝтнија пѝсла.

бѝти бѝјѝм несв **1.** 'туђи'. – Да знаш да ѝу те бѝти чѝм дѝђѝмо кѝћи за ѝнѝ што си ме осрамѝтијѝ; *изр. Бѝје ко свѝѝѝ Илѝја. – Бѝје из ѝбадвѝје; 2.* 'клати (свиње), посечити'; в. *свињѝокољ.*

бѝтисати -шѝм (не)св 'бити, живети, постојати'. – Ми бѝтишѝмо на ѝвѝм прѝсоју скоро тѝста гѝдѝна.

бѝѝѝкла ж 'бицикл, точак'; в. *ѝовоз.*

[бѝч] м. – Мој ѝѝдо е на фијакеру ѝмѝ држѝч за бѝч.

бѝчалук м в. *бѝчаја.*

бѝчаја ж 'дршка бѝча, штап за који је привезан бѝч'. – Бѝчаја се ѝбично прѝвила од дрѝновинѝ, па се јѝш вѝдимистером нѝшѝра и бѝдне кѝ ѝѝтлѝѝ.

бѝчитѝ се бѝчи се несв 'избацивати цѝвасте семенске листове на црном луку (в. *бѝк 2*)'. – Пѝнеки стрѝк лѝка намѝнѝ да се бѝчѝ.

бѝчкија ж 'врста ручне тестере'. – Кад Јерѝтијѝ рѝзметнѝ и нѝоштрѝ бѝчкију, стрѝже дѝску кѝ сѝр.

бѝчѝвати -уем несв 'туђи, ударати бѝчем'. – Кад је Кѝлуша бѝчѝво ѝѝде, он нѝ кѝже ѝдари му двѝс пѝт, но ѝдари му девѝтнѝс са шѝс; || **бѝчѝвање** с пл. им. – Бѝ-

вало е случаеѡа да су људе бичовали на правди Бѡга, а мѡгло им је и бити: онѣ који нарѣђују не бѡли.

бјелѡглав -ѡглава -о **а**. ‘плавокос’. – Душан се тѡријо на јучевину па дѡшѡ бјелѡглав; **б**. ‘који је беле главе’; в. *йлиска*.

бјѣлика ж ‘меки поткорни део дрвета’; в. *крајница, окрајчиши, срчика*.

бјѣсовати -уем несв ‘бити опијен неограниченом моћи, силом; махнитати’. – Оѡа влас бјѣсуе и ѡд биѣса је обнѣвиђела; || **бјѣсованье** с гл. им.; в. *удовољаѡаши*.

блѡгдан м ‘празнични дан, светковина’. – Искупи се рѡдбина о блѡгданима па те ѡвати милина нѣка.

блѡго с **1**. ‘новац, злато, материјална добра’. – Знаш како се каже: није блѡго ни срѣбро ни злато, но је блѡго што е срцу драго; **2**. ‘стока (обично овце)’. – Ништа лѣпше нѣма него кад ѡбнѣш блѡго па им даднѣш житанца и сѡли у корито, а ѡне се сјатѣ и лижу, а јангад иг дѡѣ.

блѡгодаран -рна -рно ‘захвалан’. – Кад је на Чѣргѡвшту спѡдигѡ спѡмѣн ѡцу Аѡлекси йладу дѣвесто дѣветѣ гѡдине, он ѡклесѡ: *Оѡај му сѡдменик йѡдиже нѣгѡв блѡгодарни син Симѡн Сѡеванѡвић*.

блѡгодарнос -сти ж ‘захвалност’. – Јѣс било пѡмучно, ал јѡпѣт дѡгуемо Бѡгу блѡгодарнос што нам даѡе здраву и праву хѣцу; || **блѡгодарје** с ‘исто’. – За свѡку ѡшу добрѡту ми вам дѡгуемо наше блѡгодарје.

блѡгорѣје с ‘благе, мудре речи’. – Мѡј хѣдо е ѡмљѡ д-изгѡвори згѡдно блѡгорѣје.

блѡгѡс -ости ж. ‘благост’ – Знаш, сине, како Еѡанђѣље ѡчи: *Обуцише се, велй, у блѡгѡс и блѡгѡс ѡша нека бѡдѣ йѡзнати свиѡа људима*.

благосйљати -ѡсйљам несв ‘давати благослов’. – Наш ѡтац ме нѡћ очи смрћи благосйљѡ гѡворећи: Дабѡгда ти срѣћа пјѣвала, срѣћа те срѣћала и срѣћа те йспраћала.

блѡгослов м **1**. ‘изражавање жеље за добро и срећу призивањем Божје милости’. – Нек те блѡгослов Бѡжйй прѡти, сине мѡј; **2**. ‘одобрење, сагласност да неко нешто учини уз жељу да му Бог буде на помоћи’. – Дѡбијо сам ѡчѣв блѡгослов да се жѣним са Мйлком ако њени рѡдители то блѡгословѣ.

благослѡвити -ѡсловим св ‘дати благослов’. – Бѡк те блѡгослѡвијо, сйнко, и свѡкйм дѡбром дарйѡ.

благостанье с ‘успех, срећа, изобиље’. – Док смо били у задрузи, то е било благостанье, ймало свѣга и свѡчега и знѡло се кѡ штѡ радй и стѡлно е била шѡла, смйјанье, радовање и пјѣсма.

блѡтити (се) -и (се) несв **1**. ‘ваљати се у блату, каљужати се’. – Сѡйње се најдѡ и пѡлјѣжу ѡ-барѡ те се блѡтѣ; **2**. ‘учинити морално недопуштен поступак, укаљати образ’. – Ако нѣ мож помѡћи чѡвѣку, нѣмѡј га ни блѡтити.

блѡто с ‘каљуга, глиб, муљ’. – Гѡзили смо блѡто за цйглу пѡваздан; || **блатѡждина** ж ‘велико блато, локве’. – Чѡвече, ѡпаднѣм с ѡловима у нѣку блатѡждину дѡље йспѡд Јѡровића грѡбља, јѣдва ми ѡлови изѡукоше кѡла.

блѡтобран м ‘штитник од блата над точковима на чези, фијакеру, бициклу’ – Ѧндај су ти на чѣзама и вијакерима били лѡковани блѡтобрани да нѣ може ѡнѡг ко се ѡзй д-йспрска блѡто.

блѣбѣгати блѣбѣћем несв **а**. ‘брбљати, причати без смисла и разлога’. – Блѣбѣћѣ ко највен; **б**. ‘говорити неистину, ѡпањкавати’. – Нѣмѡј тѡјнак блѣбѣгати коѣшта, нйси ти ѡйн дрѡвени двѡкат.

блѣднути / блѣднути -ѣм св ‘мало побледети, убледети’. – Нѣшто си блѣднѡ, да злѡ нѣ чуе.

бледозелен -а -ѡ ‘боја младе траве, светлозелена’. – На ћилимче се стављало бледозелено полье (9).

бледуњав в. *блиѐд*

блѐј м (обично у мн. блѐови) ‘оков на осовини запрежних кола’ (1).

блѐјати -й(м) 1. несв ‘оглашавати се блејањем (овца). – Кад смо јагњад одлúчили, овце нѐколко данā нису прѐстајале блѐјати; 2. ‘следити неког не схватајући ни зашто се то чини ни куда то може одвести’. – Зйнули те блѐјѐ за њима по митинзима, рѐко би ђни нѐсѐ крушац у гúзици.

блѐнто -а м ‘ментално начет мушкарац’. – Онāј блѐнто блѐнтавй нѐ видй нйшта дйље од њѐне сукње, зйно ко ѓван о Мйјолдану, зāборави и ђца и мајку и сѐстру и сѐстриѐ; || **блѐнтав** -а -о ‘сублесаст, интелектуално заостао; невешт, неспретан’. – Пушти крају, вйш да је блѐнтав нāчисто.

блѐнути -нѐм несв ‘несвесно гледати у нешто’; *изр.* *Блѐнѐ ко шѐле у шāрена врāша.*

блѐса м / ж ‘који је мало ограничених умних способности, луцкаст’. – Åјде, åјде, блѐсо јѐдна, ўзми се ў-памѐт; || **блѐсāв** -а -о ‘малоуман’. – Пāметāн се ўчй на тўђйм а блѐсāв на свѓйм грѐшкāма.

блѐсан блѐсана м ‘блесав мушкарац’. – Онај Љубѓв блѐсан кúпијо мѓгѓр, нйје ймѓ памѐтнйја и прѐчā пѓсла.

блѐсара ж ‘блесава женска особа’. – Вйђа ли ђнў блѐсару што ўкћѐ нйз-пўт.

блѐсити -йм несв ‘чинити нешто недолично, блесаво’. – Нѐмѓј блѐсити но рāди нѐшто пāметно и дѓбро; в. *ајашй.*

блйжа ж ‘игра с новчињима’ (1).

ближњаив -āива -о ‘који има близни, тј. различите жице (о ткању)’. – Двѐ жйце у јѐдан котāлац; по ѓсам прѓстй, а ђнў ближњаивў у јѐдан. – Ўвођѐње двѐју жйца у јѐдан котāлац, тѓ ти се зѓвѐ ближњаиво (1).

ближњаѓк -āка м ‘близанац’. – Ја нйкако нѐ могў да рāзликуем ђнѐ Микайинине ближњаѓке: дѓшли кѓ јāјце јāјцету.

близāнче -āнчета с ‘једно од двоје младунчади исте мајке истовремено рођених’. – Јѐдно близāнче им мўшко, а дрўго жѐнско.

блйзнāк -āка м ‘близанац’ (1).

блйѐд блиѐда -о ‘слабуњав, анемичан’. – Нѐшто ми дѓшѓ блйѐд у лицу. – Вй-дйм јā да му е ђнѓ диѐте нѐшто блйѐдо; *изр.* ~ *ко мрйшвац.* – Нѐшто дѓшѓ блйѐд, Бѓже ме прѓсти, ко мрѓтвац; ~ *ко крйа.* – Кад је загрмљело, он бйјаше блйѐд ко крпа; *изр.* ~-о *гледашй.* – Вйдйм јā да ме ђн нѐшто блйѐдо глѐдā; || **бледўњав** / **бљедўњав** -ўњава -о ‘прилично блед, слабашан’. – ђнѓ му диѐте бледўњаво; || **бледўњаво** / **бљедўњаво** прил ‘невешто, незналачки’. – Јѐсте он то урадијо, ал нѐкако бледўњаво; в. *йремаз[ив]ашй.*

блокѐја ж ‘плочица на ѓону ципеле’. – Кад прѐкрсти нѓгу преко нѓгѐ, сѐвне блокѐја.

блўдничити -йм (не)св ‘налазити се у недопуштеном полном односу’. – Рāстурй ѓѐдовину блўдничѐћи, нйјѐ ни чўдо, и Евāнђѐље опйсуе јѐдног блўдног сйна.

блўза ж ‘део лаке горње женске одеће’. – Сашила млѓго згѓдну шйвѓнску блўзу; || **блўзица** ж дем. – Сашила ѓѐвѓјчицама блўзице за Вйдовдāн; в. *сукња, доколеница.*

бљāнтāв -а -о ‘неукусан, бљутав’. – Дāјде сѓлйр вāмо, ово ти бљāнтāво нāчисто.

бљѐнути -нѐ безл ‘пролепшати се (о времену)’. – Чйм бљѐнѐ, ѓма крѐћемо на пѓсѓ. – Ако Бѓг дā да бљѐнѐ, ѓма ћемо д-идѐмо д-окопāмо жйто, да се нѐ дўрне кѓров.

бљѐснути бљѐснѐ безл ‘севнути, планути’. – Кад нāкѓ бљѐсне мўња, знāј да ће да гāђа грѓм.

бљувати бљујѐм несв ‘повраћати садржај из желуца’. – Напило се па бљуѐ за прѣшном; || **бљунути** -нѐм св. – Није стйгѣ д-йстрчи ис кућѣ нѣ бљунѣ на вратима; || **бљуцкати** -а̄м несв ‘мало, незнатно повраћати (об. о одојчету)’ – По мѣно је бљуцкѣ још двапѣт; || **бљунути** -нѐм св дем. – Придржи диѣте кад подоји вако љсправно док не бљуцнѣ.

бљувотина ж **1.** ‘садржај избачен из желуца повраћањем’. – Ни кѣр се нѣ враћа на бљувотину свѣју, ко ѣнај блѣнтави Танасије; **2.** ‘неприлична прича, од које се честит човек мора постидети’. – Прѣкини с тѣм бљувотинама.

бљузгавица ж ‘мокар снег’. – Ударила ѣна бљузгавица, бѣли смо мѣкри ко мѣшови.

бљутав -а -о ‘неукусан, непријатан’. – Кад не пѣсолѣш јѣло, ѣно ти дѣђе, нако, бљутаво, па прѣкиснѣ и није ни за шта, мѣш да га баѣиш за прѣшѣ; || **бљутак** -тка -о ‘и с т о’. – Ти си, Наѣсто, изгледа ми, забѣравила да пѣсолѣш ѣву буранију чим је вако бљутка.

бљуштѣр м бот ‘зељаста биљка *Tamus communis*’. – Дѣрно се бљуштѣр, нѣ мош да г-йстриѣбиш.

бобѣлати -а̄м несв в. *бобоѣаши*. – Кѣмим те Бѣгом да ми више не бобѣлаш.

бобѣнати -а̄м несв ‘гунђати, мумлати у ѣдра’. – Ђде баба наниже штѣли и нѣшто бобѣнѣ.

бобѣшара ж ‘врста паприке подесна за пуњење, бабура’. – Ђвѣ гѣдинѣ ми рѣдила и шиља и бобѣшара ко ниѣад, а мѣсечарка љуга да нѣ мож љућа бѣти.

бѣбѣшка ж **1.** ‘шишарка’. – Накупила ѣца дѣлѣ йспод јѣла бѣбѣшки пѣну тѣрбу па се играју ш ѣйма; **2.** ‘чаура свилене бубе’. – Ђне ствѣрају ону бѣбѣшку.

Бѣг Бѣга; *изр.* ~ да му ѣдушу йрѣсѣй (при помену покојника); ~ се *јѣви!* ‘поздрав на Богојављење’; ~ *йи йѣмого!* ‘отпоздрав на поздрав: Пѣмоз ~! Пѣмаже ~!’; *Кѣ ѣе ко-нѣ ~;* *Бѣже сѣчувај;* ~ *йе весѣлијо;* ~ *йе благослѣвијо;* ~ *йе чуо;* ~ *йе виђѣ;* ~ *с йѣбѣм;* ~ *с вама;* *Нѣ дѣј, Бѣже;* ~ *милий знѣ;* *Бѣгом се бѣгайшли;* *Да дѣ ~;* ~ *вам дѣо свѣко дѣбро;* *Слѣва Ти, Бѣже;* *Кѣ се у Бѣга љзѣа у високѣм зѣклону сѣйѣ;* *ѣ ~у дѣије.* – Нѣ знѣ ни ѣ-Бѣгу дѣије; || **Бѣжѣй** -ѣ -ѣ ‘који се тиче Бога’; ~ *сѣворѣње;* ~ *ѣ вѣла;* ~ *ѣ милѣс;* ~ *й блѣгослѣв;* ~ *й дѣр;* в. *ѣускија, умислийи;* || **бѣгѣветни / бѣгѣветни** -ѣ -ѣ ‘сав, сваки, цѣо’. – Цѣо бѣгѣветни дѣн прѣпада кѣша. – Ова нѣсна ѣца сѣмо урнебѣсају, цѣо бѣгѣветни дѣн се не смѣрују; || **бѣгѣвски** прил ‘сјајно, изврсно’. – Тѣ си ураѣио бѣгѣвски, свѣка ти чѣс.

бѣгаз бѣгаза м ‘отвор у оградѣ, пролаз кроз ограду’. – Јѣш тѣвим ѣнѣ стѣзе и бѣгазе из млѣдѣсти.

бѣгѣл м **1.** ‘човек сакат, инвалидан’. – Сѣвап је пѣпружити бѣгѣљу и ѣн је Бѣжѣ створѣње: ко ѣѣму даѣ Бѣгу позѣјмѣје, а Бѣг не ѣстаѣ дѣжан; **2.** ‘који је сиромашан до крајње бѣде, бедник’. – Нѣ знѣ ѣн да с-ѣтмѣ и ѣмриѣѣе ко бѣгѣл.

бѣгами / бѣгме реч. ‘сасвим сигурно’. – Бѣгами смо државѣ измѣрили свѣ, до пѣтоње пѣре, и јѣпѣт ми кѣлаѣи, кѣчничари и реакѣија. – Бѣгме й ми смо скрѣдили љѣтину, још д-ѣзорѣмо и пѣсијемо пшѣницу па смо на коњу.

бѣгѣство с ‘велики имѣтак, богѣтство’. – Највѣѣе богѣство коѣ чѣѣк мѣж да стѣкнѣ стѣе ѣвѣ вође, под длѣн и тѣ ти се богѣство зѣвѣ ѣбраз, свѣ дрѣго су ти тѣиѣе и кѣчине; *изр.* *Бѣгѣство ниѣад није сѣйѣо.* – *Бѣгѣство мѣња ѣуд, рѣйѣко најбоѣе.* – *Здрѣвѣје је највѣѣе бѣгѣство;* || **бѣгѣштиња** ж. – И тѣко ти се наѣша љубѣна ѣдаде у богѣштињу да нѣ може да бѣднѣ бѣлѣ, ймају од тѣцѣ млиѣѣка.

бѣгат бѣгѣта -о ‘који има богѣтство’. – Бѣгат је ѣнај ко йма Бѣга. – *Није бѣгай ко йма вѣлѣва, но ко йма иѣѣри и синѣва.* – Бѣгат је ко није дѣжан, а млѣд ко е здрав.

богàтāш -аша м 'богат, имућан човек'. – Ако те у живòту снаћĳе богàство, вòди рачуна: нèmò да се пòнесеш, блàго ĳеду, ўвèк се сĳĳај òнĳ приче о богатāшу и ўбогòм Лāзāру.

богатити се -ĳм се 'стицати богатство'. – Бòгатите се Бòгом, дрàго моја ĳечице, свĳ òстàло ĳе вам се дòдати.

бòзна прил (обично уз негацију) 'нешто нарочито, особито'. – Глĳдо сам òнў шўму пòт-пўт што прòдајў Јāнкове ўнуке, нĳĳе бòзна штà.

богĳњати -āм несв 'псовати божанство'. – Нèmòјде да богĳњаш, срām те бĳло!

бòгиње мед 'болест која се манифестује високом температуром и осипом, обично код деце'. – Зàкачише ми òнў мàкању òвчје бòгиње, жива се пòјдок.

бòгме в. *богами*.

богобòрац -рца м 'непријатељ Божĳи'. – Òн ти је богобòрац и брèзбòжник вĳелики. – Причаше ĳедо како е Влāдика Никòлāј говорĳио: *Свĳ шĳиò ўсĳиæ ĳрòшĳеву Бòга òсўĳено е на ĳрòĳiāс, а шĳиò сĳiòĳĳ уз Бòга вĳчно жĳiвĳ.*

бòгомдāн -а -ò 'предодређен за доношење важних, судбоносних одлука'. – Мĳсли да е бòгомдāн, рĳкò би ми нĳ знāмо од кòĳ је он сòртĳ.

богòмоља ж **а**. 'место молитве, црква, запис'. – Ако мĳслиш да мòш без Бòжĳĳ пòмоћи нĳшто учĳинити, грдно се вāрāш, тò е од дāнāс дò-сутра, без Бòга си нĳшта, зàтò, блàго ĳеду, нĳĳелòм ĳиди у богòмољу и Бòг ĳе ти бĳити на пòмоћи; **б**. 'чин молитве'. – И кад се ĳкупĳ свāтови, домāнин ĳзнесĳ кāдĳòницу у авĳију, те иг òкāди, јел òндак се вршила богòмоља свўĳ.

богомòљац -љца м 'веома побожан човек'. – Òн ти је стāлно ĳшò уз влāдику Николāја и дружĳио се с богомòљцима.

богорāдити -òрāдим несв 'кукати, жалити се, јадати се'. – Шта гòј ўрāди, òн богòрāди, то нĳĳĳ дòбро, него благодарĳ Бòгу за свĳ.

[**Богорòдица**] ж; || **Богорòдичин** -а -ò 'који припада Богородици'; *изр.* ~-а *ĳiрā-ва*; в. *канĳиаријон*.

богорўгāч -āча в. *богоборац*.

бòднути -нĳм св в. *босĳи*.

бòдрити -ĳм несв в. *ободришĳи*.

божāнство с 'Бог, Сведржителљ, Творац'. – Нĳ псўј божāнство.

божемепрòсти реч. 'да ми Бог опрости'. – Мòрам да ти кāжем да òвāј наш пòп, божемепрòсти, нĳĳе нĳки пòп, вĳше лĳчĳ на нĳког грљāша, ĳдĳ по кавāнама, ĳгрā лòпту ў-гаћāма, вĳлĳе да се спāнĳò с нĳком учитељĳицòм, попадија му слāвĳ òсми мāрт у црквеном дòму ўсред вāскршњòг пòста, и јòш је срўшијо стāри ĳконостас кòĳ су пòдигли ĳĳедови нāши да би му òвĳ безāконици запòпили сĳна.

божитњāче -ета с 'прасе које се коље за Божић'. – Пòмāла ми прāсāд, мòрам да кўпим дòбро божитњāче.

бòжўр м бот 'вишегодишња цветница Раeонĳа'. – ĳмадијāше бāба испред вāјата бòжурова и бĳĳлĳг, и рòза, и црвенијег, и бòрдò.

бòз предл 'због, ради'. – Вĳлĳ: мòра да се ĳзиĳĳе на глāсāње, е бòз тога „мòра“ нĳ-сам шĳĳò д-ĳдĳм зĳнāт. – Стрā ме да ко бòз менĳ не ĳзгубĳ глāву, далĳко бĳло. – Òвā мòја снајка е по свĳ дòбра, ал, брāте, мĳно-мĳно па кљўцнĳĳ ĳĳцу бòзништа.

бòза ж 'пиће од кукурузног брашна и шећера'. – Прòсто ко бòза.

бòзна реч. 'богна, ништа нарочито'. – Не нāмучĳише се бòзна штà, нĳкако òлāјле прòшоше кроз жĳвот. – Глĳдо сам крāву код Николĳ, нĳĳĳ бòзна штà, пòтврда на мўжи.

бòј м **1**. 'битка, борба'. – У тòм бòју, прòклĳете Швабурĳине, сĳеме им се ўтрло, ĳзгибе млòго нāшијĳг лўдĳ, а мĳне рāнише; **2**. 'физичка казна, батине'. – Заслўжила е

бђј кад нїје урадила ђнђ што јој је запђвиђено. – Начинила јој свѣкрва бђј, па е ђнђј крвнїк оплављђ весѣлнициу.

бојан -а -о ‘обојен, офарбан’. – Одвој бојано платно да не попушти по бјелом (9).

бђјати се -їм се ‘плашити се’. – Бђј се Бђга и бђжи од ђнијег који се Бђга не бђѣ. – Нѣмђј, па се нѣ бђј.

бђјација м 1. ‘власник бојацинице’. – Нђјбољѣ бђјације дђље у Чђчку су ти бїли Нїколићи и Лѣпа Чекерѣвац; 2. ‘који воли да се бије, кавгација’. – Срећковци су бїли нђјгорѣ бђјације у сѣлу: нїје мђгла да прђђе зђбава, а да ђни не направѣ бђј.

бојђциница ж ‘радња, радионица у којој се боји пређа, определена вуна’. – Лѣпина бојђциница ти је ўпремѣсе пијаца.

бђјацинка ж ‘власница бојацијске радње’. – Ми смо стђлно вђрбали пређу код Лѣпе бђјацинке.

бђјити -їм несв ‘бојити, фарбати пређу’. – ђвѹ тѹру ми бђјацинка бђила у мђдог зђђдну крмѣзли бђју, сђмо што не гђворї.

бђк м ‘бочна страна’. – ђнђј прђлаз бїјђше ўзђк, па нїси мђгђ прђћи друкчијѣ, сѣм на бђк; || **бђкђс** -ста -о ‘бокаст, који има испупчене стране, бокове’. – Спђсобна жѣна, дђшла бђкђста и јђка, нїје нѣкђ метїљуша, ко-што їмђ. – Натђчидер, дїјете, вїна у ђну бђкасту влђшу; || **бђчан** бђчна -о ‘са стране’. – Уїђоше на ђнђ бђчнђ врђта, нїко им се нїје нђђђ; || **бђчно** прил ‘постранце’. – Нїје кђсо ко-но што кђсајѹ кђњи но свѣ гђзї бђчно па ти га милїна пђглати.

бђкорити се -ї се ‘разгранавати се у бокор, стварати бокор’. – Пшѣница зђђднђ пђчела да се бђкори, сђд би пђсовђло да пђнѣ снѣг да е не ўватї сувђмразица.

бђкђл -ђла м ‘издужена посуда са ручком из које се служи вода или вино’. – Тђк-нидѣр, дїјете, бђкђл вїна. – Зђпјеваше копђчи ђнѹ: *Мђлђ мђја, вђдо из бђкђла / сѣћђиш ли се шїїђ си ђбећђла / да не мђрђм нїкада да крїјем / кад сам жѣдан да слђбодно їїјем.*

бђквица ж ‘лековита лисната биљка Plantago’. – Закђзђ ми дђктор д-опѣришѣм їзраслиницу на образу, ал Нђда ўзмѣ те ми пђчнѣ привїјати бђквицу на ђнђ мѣсто и пђтље нѣколко дђнђ нѣстанѣ, ко рѹкђм ђњѣто, дђктор се чѹдом чѹдијо и нїјѣ мђгђ да се нђчудї.

[бђкђр] м. – Бїјо сам д-ђбїћем пшѣницу, нїјѣ јђш рђзвила бђкђр, ал је ђбникла нѣ мож бїти бђље.

[бђл] м. – Кад је јаукала од бђла, чѹло се и ў њинђм ђемђту. – Стђлно сам сѹчествђво у њинїм бђлима и искушењима. – Бђл бђлујем, нїком не кђзуем; || **бђлан** бђ(л)на -о ‘болестан, који болује’. – ђздравїћеш тї ко бђлани Дђјчин.

бђлђнца ж ‘вага с куглом на дугој страни полуге (за мање тежине)’. – Мї їмали бђлђнцу, а ђвї чїлови кђнтђр па јѣдни дрѹгѣ услѹжимо кад зђтребђ; **бѹлђнца** ж ‘кантар који мери до 25 кг’ (1).

болбђна ж ‘бомбона, тврди слаткиш’. – ђста ми нђжао што ми Мїлорад нїкад не дђњѣ болбђну, кад дђђе с вђшера ил ђднеклѣ.

болбђнција м ‘произвођач бомбона’. – Кѹпијо ми Мїле грђнтуљицу код болбђнције.

бђлѣс -ѣсти ж ‘болест’. – Савлђда га бђлѣс, нїјѣ мђгђ да прѣдрѣ, нїсу врѣтели ни лѣкарї ни лѣкарїје, тѣк ђндђј чђвек свђтї да е здравље нђјвеће богђство; в. *извољевђишї;* || **бђлес[т]ан** -сна -о ‘који болује’. – ђна е бђлесна ђдђвно и чѹдо е да е јђш жїва; || **болѣшчина** ж ‘тешка болест; епидемија’. – Нђїђе ђнђ болѣшчина и ђдњѣ га врїшко, ко слђна пђприку.

[болѣснїк] -їка м. – Нїшта севђпнїјѣ нѣма него обїћи болеснїка; || **болѣснїч-кї** -ђ -ђ ‘који се тиче болесника’ – Дѹжї је болѣснїчкї дђн од цђревѣ гђдинѣ.

[болѣсница] ж. – Глѣм је ко болѣсницу, а пѣмтим кѣка је то ђѣвѣјка бѣла: за нѣм се и гѣра окрѣтала и свѣка јој стѣпа пјѣвала.

[бѣлети / бѣљети] бѣлѣ несв; *изр.* *Исѣина нѣјвише бѣлѣ.*

болѣћи -а -е ‘сажаљив, душеван, саосећајан’. – Он ти је бѣјо болѣћи, за свѣкѣг се сѣкирѣ, свѣкѣм прѣтрѣѣ да припѣмогнѣ, рѣдак чѣвек; || **болѣћив** -ѣћива -о ‘и с т о’. – Болѣћив је бѣо за ђѣцу: нѣси иг смѣо ни поглѣдати пѣприѣко.

болѣвати бѣлуем несв ‘лежати болѣстан’. – Нѣје дѣго бѣловѣ, брзо га пѣла болѣшчина.

бѣљеризовати (се) -уем (се) несв ‘ићи на болѣе, побѣљшавати се’. – Бѣљеризуе се жѣвѣт (1); || **бѣљѣрати (се)** бѣљѣрѣ(м) (се) ‘поправљѣти здравствѣно стање; побѣљшавати се’. – А, дѣбро ѣзглѣдаш, вѣдѣ се да си бѣљѣро, вѣла Бѣгу, јѣш нѣмо мѣ пѣпити вѣна рѣјнога и ѣзѣсти мѣса ѣвнѣјскога. – Бѣло е тѣжак жѣвѣт, сѣд је мѣло бѣљѣрало.

бѣљѣтак -тка м ‘напредак, напредовање (у здрављѣу, имању, учѣњу)’ – Па ѣто, што се здрављѣа тѣче, имѣ бѣљѣтка, дѣбро е, а и бѣљѣм се нѣдам ако Бѣг дѣ.

бѣљѣка ж ‘болѣст’. – Нѣшла га ѣнѣ невѣљѣла бѣљѣка, нѣшта дѣктори нѣсу мѣгли д-ѣчинѣ.

бомбѣница ж ‘цвѣће које се гаји у саксијама или баштицама’. – Ўцветѣла бомбѣница нѣ ѣпѣпоту.

бѣр м бѣт ‘зимзелѣно дрво Pinus’. – ѣнѣј Јѣњића бѣр ти је стѣр прѣко двѣста гѣдина; || **бѣрѣћ** -ѣћа м дем – Ка[д] смо бѣли ђѣци, мѣ смо ти сѣдили ѣнѣ бѣрѣће гѣре по Гѣдѣдову, вѣјѣи сѣд кѣлика е шѣма ѣжѣјглѣла; || **бѣрѣв** бѣрова -о ‘који је (направљѣн) од бѣра’. – Бѣрѣв мѣд је, вѣлѣ, млѣго здрав; в. *зубља*.

бѣравити -им несв ‘бити негде, пребивати’. – Бѣравѣјо он кѣдѣ нас прѣко-љѣта вѣкѣ гѣдинѣ, свѣ док нѣје ѣдврѣѣ. – Тѣна, кѣзати, лѣти бѣравѣ млиѣѣко и сѣр.

бѣрити се бѣрѣм се несв **а.** ‘учѣствовати у борби’; *изр.* ~ с дѣшѣм ‘бѣловати, бити на умѣру’. – Вѣдѣ се да се бѣрѣ с дѣшѣм; **б.** ‘залагати се у послѣу, не одустајати пред проблемима’. – Бѣри се кѣлко мѣш, блѣго тѣју, зѣпни са свѣјѣу двѣс нѣкѣтѣ.

бѣровѣч ж ‘дѣска од бѣровѣг дрвѣта’. – Дѣдѣјде ми ѣнѣ бѣровѣч.

бѣровѣна ж ‘грађѣа од бѣра’. – Зѣпѣвѣ Анђѣлија: *Бѣровѣно, нѣће ѣвѣбга лѣда / ѣрѣварѣк се, ѣдадѣк се млѣда.*

бѣрѣвница ж бѣт ‘бѣбѣчѣсто растѣње Vaccinium myrtillus’ – Млѣго е здрав сѣк од бѣрѣвницѣ за ђѣцу, а ѣмѣ е на Чѣмѣрну у Тѣлишници колѣко ѣш.

бѣсиљѣк -ѣљѣка / **бѣснок** м ‘јѣдногѣдишња зачинсѣка и ѣбрѣдна бѣљѣка пријѣтнѣг мирѣса *Ocimum basilicum*’. – Бѣсиљѣк нѣе мирѣсѣти – по мѣрѣсу ми дѣђи. – Зѣпѣвѣ Мѣлѣнка: и он нѣсѣй стрѣчѣк бѣсијѣка да зѣкѣти својѣј дрѣгој вѣрата.

бѣсиљѣкача ж ‘букѣт бѣсиѣока којѣм свѣштѣник свѣти водѣцу’. – Мѣ с јѣсѣни нѣрѣдимѣ бѣсиљѣкача, нѣк-ѣмѣ ѣ кући.

бѣсѣног -ѣнога -о ‘који је бѣс, без ѣбуће’. – Мѣ кад смо бѣли ђѣца, гѣрѣли смо бѣсѣноги од Гѣрђѣвѣ дѣна па свѣ тѣмо до Мѣтровдѣна.

бѣсонѣжје с ‘ѣбѣсоногѣ дѣтињѣство’. – У вѣрѣме нѣшѣг бѣсонѣжја нѣјѣ бѣло ни рѣдија, ни телѣвѣзије, ни телѣфѣна, ал се зѣтѣ ѣрила пѣсма рабѣѣјѣсѣка, и чѣбѣнсѣка, и кѣсѣчѣка, и кѣпѣчѣка и жѣтелѣчѣка и свѣтовѣсѣка.

бѣстан бѣстана м **а.** ‘њѣива на којѣј су посађѣне лубѣнице и диње’. – *Двѣ су цвѣѣѣша у бѣсѣтану рѣсла / ѣлѣви зѣмбѣл и зѣлѣна кѣда; изр.* *ѣбрѣ зѣлѣн бѣсѣтан* ‘за ѣсобѣу ухвѣѣнѣу у неприличнѣм послѣу, положају (крађѣа, прѣљѣуба, прѣвѣра); **б.** ‘лубѣница. – Кѣпѣдѣр ђѣци јѣдан бѣстан кад пѣђѣш кѣћи.

бѣстѣниште с ‘њѣива у којѣј се гаји бѣстан’ – Кад ѣберѣмо лубѣнице ми ѣндѣк пѣштѣмо ѣвѣце у бѣстѣниште.

бѡстѡнка ж ‘врста крушке која је унутра црвена’ (1); в. *лубеничарка*.

бѡстѡнција м ‘који производи или продаје бѡстан’. – Бѡстѡнција имѡ кѡлибу ђе бѡравѡ док чѡва бѡстан.

бѡсти (се) бѡдѡ(м) (се) несв. – Чѡвај се Шѡрѡ, ѡна пођѡкад ѡће да се бѡдѡ; || **бѡднути** -нѡм св ‘овлаш убости, боцнути’. – Кад се прѡсе зѡпечѡ, ѡзми шѡлат нѡж па бѡдни коеђѡ, бѡље ће д-ѡзоди маснѡћа и нѡће кѡрица д-изгѡри. – Мѡне е бѡднула винова грѡна прѡво ѡ главу; || **бѡцкати** -ѡм несв дем. – Ѳбѡкѡ ја нѡв цѡмпер и онѡ ме длѡчице свѡј бѡцкајѡ; || **бѡцнути** -нѡм св **1.** ‘прѡбушити’. – Штѡ си, рђицо јѡдна, бѡцнѡ ђѡци пѡваћ те им се прѡбѡушиѡ и сѡд нѡмају игрѡчку; **2.** ‘приговорити неком, прекорети неког’. – Бѡцнѡ га мѡно, нѡкѡ пѡиздалѡ, да га пѡдсѡти кѡко е бѡјѡ невалѡ у свѡе врѡме.

бѡтоња ж ‘плитак бунар’. – Ма нѡје тѡ бунѡра ни виђѡло, ѡбична бѡтоња, валѡ за заливање и да се нѡпой стѡка.

бѡфлук м ‘неквалитетна, лоша рѡба’. – Нѡмѡ да ми ѡносѡш нѡкаки бѡфлук ѡ куђу, но ако нѡ знаш штѡ е дѡбро, питај шта е скупо.

бѡца ж ‘коровска биљка с бѡдљама’. – Плѡјѡвик ону ђавѡљѡ бѡцу, свѡ ми рѡке шарѡне од ѡниг њѡнијег бѡдљѡ.

бѡчан бѡчна -о в. *бок*.

бѡшчѡлук м ‘дар увијен у мѡраму, бѡшчу’. – Ѳкитѡла чѡтуру с нѡјбогѡтијѡм бѡшчѡлуком.

бѡшча ж ‘завежљај, мѡрама’. – Зѡвијѡм ја ѡнѡ дѡрове за кѡмове у лѡпу бѡшчу.

бѡшчѡвѡлук -ѡлука м ‘башта за поврђе, врт, градина’ (1).

брѡбоњѡк -ѡња м ‘измет овце или козе’. – Кад сам сагѡбиѡ ѡвце, свѡ сам заглѡдѡ ѡда ли ђѡ тѡзѡг брѡбоњѡка нѡ би ли им ѡишѡ у трѡг.

брѡбѡњѡти -ѡ(ју) несв **1.** ‘празнити црева (о овцама и козама)’. – Ђѡрѡј те ѡвце да тѡјнѡк не брѡбѡњајѡ; **2.** ‘причати без смисла, брѡљѡти’. – Брѡбѡња нѡшто, нѡкѡ брѡз-везѡ, кѡ јѡре на дѡску.

брѡв м ‘јединка стѡке без ѡзира на пол и врсту’. – Кад се сѡтѡм кѡлко е тѡјнѡк брѡва бѡвало, а сѡд свѡ дрѡј прѡзно, дѡша ме забѡлѡ; *изр.* *Злѡ брѡву нѡмѡ ѡише*; || **брѡвче** -ѡта с дем. – Тѡј ти је и пѡкара, д-ѡспечѡш брѡвче, зѡ-славу ил ма кѡкѡ гѡдет, тѡј ти је прѡжуља, и сѡтѡра и свѡка згѡда.

брѡда ж анѡт **1.** ‘избочѡње на предњѡј страни доње вѡлице’. – Кѡко би чѡво мѡју брѡду кад о свѡјѡј нѡ бринѡш; **2.** ‘длаке на лицу у пределу доње чѡљѡсти одраслог мушкарца’. – Ѳн ѡстѡриѡ и брѡда му ѡсѡђѡла; **3.** ‘свилѡ на врху кукурузног клипа’. – Ѳзѡли Мѡкоја и Пѡро брѡду с мѡруза, те завѡјѡли у ѡртију и прѡвили цѡгарѡ; || **брѡдица** ж дем. – Пѡде диѡте и ѡдарѡ брѡдицѡм на некѡ камѡнчѡић; || **брѡдѡрина** ж ‘велика, густа и неурѡдна брѡда’. – Срѡди тѡ брѡдѡрѡну да ми нѡ плашѡш ђѡцу; || **брѡдат** брѡдата -ѡ ‘који има брѡду’. – Сѡчѡвај ме, Бѡже, брѡдатѡ жѡнѡ и ђѡсѡвѡг мушкарца.

брѡдавица ж **1.** ‘израштај на кожи’ – Нѡке јѡде му се појѡвише брѡдавице на рѡци; **2.** ‘испучѡње на дојци’ – Нѡкли ђѡтѡту зубѡићи па згѡднѡ ѡјѡдѡ снѡјку за брѡдавицу кад сѡсѡ; || **брѡдавѡчица** ж дем. – Ви[ди]ш му онѡ брѡдавѡчицу спорѡд нѡктића?; || **брѡдавѡчѡв** -ѡ -ѡ ‘који има брѡдавице’. – Свѡ е брѡдавѡчѡва по рѡкама и мѡжѡ тѡ некѡм трѡвама; || **брѡдавѡчѡс** -ѡта -ѡ. – Ѳсушиће се ѡвѡј лѡжњѡк, виђѡ како му је лѡс брѡдавѡчѡс.

брѡдати -ѡ несв ‘свилѡти (ѡбично на врху кукурузног клипа)’. – Брѡдали мѡрузи, милина пѡглѡти.

брадва ж ‘широка секира кратке дршке, за тесање дрвета’. – Клѣпѣ ми Мѣлосав брадву, брѣјѣ; || **брадвица** ж дем. – Дајде ми тѣ брадвицу, да нешто вође тѣснѣм; || **брадвѣтина** ж. – Имѣ Сѣва брадвѣтину, нѣ знам сѣмо ѣѣ нађе нѣличку.

брадвати -ѣм несв ‘обрађивати дрво брадвом’. – Ёнѣ га иза вајѣта, нѣшто брадвѣ од пѣдне; || **брадвити** -ѣм несв ‘тесати брадвом’ (1).

брадоња м ‘човек који има браду’. – Тражио те нѣки стѣри брадоња. – Чѣтници бѣли, кажу, брадѣње, а нѣће да кажу да су бѣли Срби.

[бразда] ж **1.** – Жѣрко ѣставио сѣковац у брѣзди; **2.** ‘комплекс земље, имање’. – Свѣ му ѣмовина у јѣднѣј брѣзди; *изр.* у јѣдној брѣзди ‘ујѣдно, зајѣдно (о њиви)’. – Имѣ пѣ-шѣс ѣктѣра у јѣднѣј брѣзди (1); || **брѣздица** ж. – Пѣрђѣво пѣдорѣ, њѣје му брѣздица дѣблѣ од шѣкѣ.

брајко м ‘друг, пријатељ’. – Ё, мѣј брајко, да нѣ бѣ Рѣса, ми пѣлиписасмо на ѣлбѣнској ѣбали, спѣси нас писмо рѣског цѣра.

браница ж ‘руком убран плод војке’. – Пѣдалице бѣдѣмке смо давали стѣци, а бранице смо трѣпили зѣ-зѣму.

браон непр. ‘тамномрк’. – Браон боја се добијала боењем у оровој кори (9).

брѣски прил ‘братски, као брату’. – Ја ти наѣко брѣски даѣм ѣво што ѣмѣм и нѣмоѣ да ми врѣћѣш ѣпште.

[брѣт] м. – Мѣј брѣт бѣ рѣку у-ватру тѣријо зѣ-мене; || **брѣтѣћ** -ѣћа м дем. – Мѣј млѣђи брѣтѣћ пѣшѣ у-школу; || **брѣћа** зб. – Мѣја брѣћа су ме водила по сѣборима; || **брѣле** -а м **1.** ‘брат (одм.)’. – Нѣмоѣ да се зѣмериш нѣшто, мѣј брѣле; **2.** ‘девер »име од мила којим је млада звала ручног девера« (1)»; || **брѣлица / брѣлица** м ‘исто’; *надијѣваѣши, ѣшворѣши, ѣрезиме*; || **брѣћа** м ‘исто’; || **брѣћо** м ‘исто’; || **брѣца** м ‘исто’; || **бѣто** -а м ‘исто’. – Кад млѣда дѣђе у кућу, ѣна нађенѣ ѣверѣма имѣна па иг тѣко зѣвѣ: брѣца, брѣле, брѣлица, брѣћа, дѣлѣца, брѣћо, бѣто, ѣшео; || **брѣтѣв** -ова -о ‘који припада брату’. – Брѣтѣв сѣн је начинѣо глупѣштињу; || **брѣтѣвљѣв** -ѣва -о ‘исто’. – Брѣтѣвљѣве кѣндуре ми бѣле мѣле и набиле ми жуљѣве.

брѣтанац -нца м ‘брѣтов син, синовац’. – Пѣрѣсте и мѣј брѣтанац.

брѣтѣнић м в. *браѣтѣнац*. – Успратѣ ме брѣтѣнић до нѣ вр Јѣлицѣ.

брѣтѣница ж ‘брѣтова кѣи теткѣ’. – Удаѣ ми се брѣтѣница.

брѣтѣничина ж в. *браѣтѣниѣна*. – Удѣла ми се брѣтѣничина.

брѣти берем несв ‘убирати плодове, летину (кукуруз, јабуке, грѣжђе)’. – Помѣдо-гоше нам ѣвѣѣјке брѣти виногрѣд, па кад смо заврѣшили, пѣчѣ Мѣрија Млѣдомѣрова: *Бѣрѣм грѣжђе, бѣрам ѣѣамљѣнику / слѣћѣ дѣка него ѣѣамљѣника*.

брѣтија м зб ‘круг блиских ѣуди’. – Уйна брѣтија у мѣнастиру су грѣло и глава, слѣжни и кѣдри да нѣсѣ брѣмѣна јѣдан дрѣгом.

брѣтоубѣца м ‘који убије брата или припадника свог народа (брѣта по крви и вери)’. – Танѣсије ти је брѣтоубѣца, ко Кѣјин што бѣјѣше у врѣме ѣнѣ.

брѣтѣчѣд м ‘стричѣвић, синовац’. – Вѣлѣ пѣкѣјников брѣтѣчѣд: јѣ ћу да чѣвѣм мѣита нѣћѣс.

[брѣшно] с; в. *арѣшѣјѣни, бунгур*; || **брѣшѣнѣце** -а с дем. – Да јѣј, вѣкоѣ, нѣрод не пѣпружѣ, кѣ брѣшѣнѣца, кѣ мѣшѣице, кѣ сѣрѣца, пасѣљѣца ил мѣј штѣ, црѣкла би весѣлница ѣд-глади (7: 119); в. *згуснуѣши, шѣнокле*; || **брѣшѣњѣв** -а -о ‘који је присут брѣшном, нпр. водѣничар’. – Бѣјѣ сам ти брѣшѣњѣв у млѣну од пѣтѣ до увѣтѣ; в. *згуснуѣши*.

брѣшѣњѣр -ѣра м ‘сандук у који при млѣвењу пада брѣшно’. – Излѣзѣ се брѣшѣњѣр кѣлко ѣ крѣз ѣге брѣшна прѣтурѣно; уп. и *мѣчањ, мѣчѣњѣк*.

брѣбљѣти -ѣм несв ‘говорити неповѣзано и без смѣсла’. – Уко ми вѣруѣш, нѣ могу вѣше д-издрѣжим кад ѣн наѣђе и пѣчнѣ да брѣбљѣ, а јѣ нѣ знам кѣ-ћу прије од пѣсла.

брбљивац -йвца м 'који неодмерено прича, брбља'. – Пдчб да говори у петој години, а сад прави брбљивац, ко да ће да нагнади онб што е हुто.

брбљивица ж 'причалица'. – Немоће грдити слатку бакину брбљивицу.

брбљуша ж в. брбљивица. – Пушти брбљушу, можда ће се умдрити.

брбљивос -ости ж 'претерана говорљивост'. – Брбљивос је мндо грдна особина.

брбљо -а м 'брбљива мушка особа'. – Тб ти је обичан брбљо; || **брбљив** брбљива -о 'који је много причљив, који брбља'. – Он ти је брбљив, ништа повёрљиво му не казју, јел он ће то да раструби по целбм селу.

брббћати брббћем несв **1.** 'испуштати ваздух у води'. – Брббће крмача по оним сплљачинама, виђи се да није гладна; **2.** 'причати без смисла, брбљати'. – Ёне иг тџмо, брббћу, додају ономб што су чуле.

брбўскати -џ несв 'дувати кроз напој (о свињи)'. – Кад свињама наспеш сплљачине, па кад се наране оне пдтље брбўскају.

брвнџлија ж 'кућа од брвана, брвнара' (1).

брвно с **1.** 'истругана или отесана талпа из трушца која служи као материјал за градњу брвнара'. – Имџ она лџпа пџсма: Стџра црква од брвнџ / сџчувана од врџмена / и сад горе у брдима / јдш верџ и наџде имџ. – Зџмајле тџсали она брвна, а сад лџко: дџераш на стругару и гџтово зџ-дан; **2.** 'грџда као мостих преко потока'. – Из онџ прџче о двџ јџрца што су се срџтила на брвну изнад пџтока, мџгб си да научиш да памџтнии пџпўшта.

брвнара / брвњара ж 'кућа од дрвета, брвана, брвнара'. – Најпрво су имали брвњаре, па се јџком пџтље пџчеле правити пџлубрвњаре; || **брвњарица** ж дем. – Имџ јџ горе јџдну брвњарицу па се срўшила.

брвњача ж 'кућа од брвана, брвнара' (1); || **брвњачица** ж 'дем од брвњара, брвнара' (1).

брдар м 'човек који прави брда'. – Валични у телу, неспособни за ратништво, самовали су брдари уз зупце и шипила (9).

брдило с 'део ткачког разбоја на коме је учвршћено брдо'. – Унџсте ми, џџцо, брдо и брдило, дџу да намештџм разбој у кўјну да ткџм зимус.

брдина ж 'земља у брду, страни'. – Било тџмо мџно брдинџ, ал више нџ рџдимо ни џвџ око кућџ. – Онў брдину више и не рачўњџм сем да џвце мџно пџснў, није ни за шта.

брдити -им несв 'правити брдо од шипила и зубаца'. – Брдили и пребрђавали за оку брашна (9).

брдо¹ с геогр 'узвишење као земљини облик'. – Ми смо ти имали дџста земљџ џ-брду и тўј смо сџјали кџмпџр или зџб; *изр. крџнуџи, џџћи ~ ниџ брдо* 'пропадати (о домаћинству, друштву)'. – Чџм је он прџзџ старешџнство, џма свџ џдџ ниџ брдо. – Опучише се кџла ниџ брдо; || **брдашце** -џта с дем 'мало брдо'. – Њџна кўћа ти је џма тџмо иза џнџг брдашцџта; || **брдџљак** -љка в. *брдашце*. – Онај брдџљак они зџвў брдо, а мџло е већџ од дџбрџг пџџста сџџена.

брдо² с 'део ткачког разбоја којим се сабија потка'. – Кад џна ткџ, чуџеш кад брдом џдара ко по такту. – Свако брдо имџ зупце кроз кџџ провлџчиш џснову и ш џџм пџтље прибџјаш пџтку кад чуњком провўчџш рўдицу између ниџи џсновџ. ~ „у два“, брдашце за ткање рафије (9); ~ „у двџн џс“, чџшће *брдо од двџнаџсџ бројџница*. – У брдо „у двџнаџс“ уводи се полупамучно платно (9); ~ у *џџџ* (синт), пет бројџница (150 зубаца). – Брдо „у пет“, појџсно брдџнце (9).

брџ узв 'за наглашавање, истицање исказа'. – Вџ си, брџ, чџвече Бџжјџ, џткџд се ниџмо виђџели?

брег в. *бриџег*.

брѣза ж бот ‘дрво *Betula*’. – Од брѣза смо сѣкли гранчице и прѣвили брѣзове мѣтле; || **брѣзѡв** -ова -о ‘који се односи на брезу, који се тиче брезе’. – Брѣзовѡ кѡра ти је лекѡвита, каже баба Станѡјка, ваља да е тѡриш љ воду с којѡм се купаш; ~ *мѣтла* ‘метла од брезових грана’. – Свѣ смо брѣзовѡм мѣтлѡм брѣсали ѡвлију.

брѣзѡк -ѡка м ‘брезова шума’. – Ёнѣ ти се ѡвце раширили испод онѡг брѣзѡка; || **брѣзје** с ‘истѡ’. – Кад гѡј смо ѡшли ѡлги у Брѣзовице, ѡ ѡбетини, мѡ ѡдарѡмо пѡприѣко, низ брѣзје, нѡдије је млѡго блѡже.

брѣзовача ж **1.** ‘сорта крушке’ (1); **2.** ‘метла од брезових грана’. – Брѣзовачѡм смо брѣсали ѡвлију.

брѣзовина ж ‘брезово дрво или грање’. – Од брѣзовинѣ смо прѣвили млѡго дѡбре мѣтле и ш ѡјма брѣсали ѡвлију, бѡшчу, пѡт спорѣд-кућѣ.

брѣктати / **брѣкћати** брѣкћѣм несв ‘тешко дисати, дахтати’. – ѡстарило се па нѣ мож ѡз брѡ лѡсно, но брѣкћѣм, реко би: вѡчѣм кѡла. – ѡнуци велѣ да је ѡјѣдо нѡпредѡвѡ: брѣкћѣ бѡље но прѡшлѣ гѡдинѣ.

брѣкиња ж бот ‘дрво и плод *Sorbus torminalis*’. – Бѡло тѡмо нѣколко стѡбѡла брѣкиње; || **брѣкињица** ж дем. – Ђмѡ нѡје више кућѣ и јѣдна брѣкињица.

брѣме -ена с ‘свежањ сена који се може понети’. – Помѡзте, ѡјѣцо, јѣдни дрѡгѣ, и Гѡспѡд је запѡвиђѡ да нѡсѡмо брѣмѣна јѣдни дрѡгѡма; *изр.* *Свѡко врѣме ѡмѡ свѡде брѣме*; || **брѣмена** ‘трудна, носѣћа’. – Брѣмена ми снајка јѡпѣт, вѡла Бѡгу; || **брѣмѣнце** -ѣта дем од брѣме. – Ђѣдо пѡнесѣ велѡкѡ брѣме, а нѡма двѡчици велѣнѣ у кѡнопчиѣ по мѡло брѣмѣнце и мѡ ѡпрѣмо на лѣђа па зѡ ѡјм, те ѡспанѣмо млѡго вѡжни; || **брѣменит** -а -ѡ ‘оптерећен’. – ѡвѡ врѣме брѣменитѡ коекајѡм мѡкѡма и тегѡбама.

брѣнер м ‘гориѡник који користи бутан гас’. – Сѡво брѣнерѡм смѡдѡ свѡје.

брѣновати -уем (не)св ‘водити рачуна, уважавати’. – Нѣ-брѣнуе тѡј ни ѡца, ни ѡјѣда но ѡѣрѡ по свѡм.

брѣнце -ѣта с ‘тучак у звѡну’. – Ђспало нѣкако брѣнце из медѣнице и нѣ чуем ѡјѣ је стѡка.

брѣс брѣста м бот ‘дрво *Ulmus*’. – Нѣшто пѡчѡ пѡнеки брѣс да се сѡши; || **брѣстѡв** -ѡва -ѡ ‘који је од брѣста’. – Брѣстова срчѡница е дуговѣчна; || **брѣстѡћ** -ѡћа м дем од брѣст. – Видѡ се да ѡѣ ѡнѡј брѣстѡћ д-изрѡстѣ за дѡбру срчѡницу на вѡлѡјским кѡлима. – Код брѣста, више ѡѡрѡјеве кућѣ, ѡмѡ дѡбар ѡзвор; || **брѣсје** с ‘брѣстова шума’. – Тѡмѡ изѡ ѡнѡг брѣсја е нѡша лѡвада.

брѣстовѡк м ‘предмет направљен од брѣстовѡг дрвета, ѡб. штап, батина, мѡтка’. – Он смѡта ѡнѡј брѣстовѡк те га, ѡмал, нѣ распѡли пѡ-дупѣту; в. *винѡчѡца*.

брѣстовина ж ‘грађа од брѣста, брѣстовѡ дрво’. – Брѣстовина се кѡрѡсти и за прѡвљѣње кѡла.

брѣцати се -ѡм се несв ‘љутитѡ реаговати’. – Ђмѡ е навѡку да се брѣцѡ и кад ѡмѡ и кад нѣмѡ рѡзлогѡ; || **брѣцкати се** -ѡм се несв дем. – Гѡвѡрила бѡба да се ѡн брѣцкѡ ко да га нѣшто бѡцкѡ у гѡзицу; || **брѣцнути се** -нѣм се св према *брѣцѡти се*. – Згѡдно се брѣцнѡ, кад виђе штѡ бѡ.

брѣже-бѡље прил ‘што пре, ѡдмах, брзо’. – Кад је чѡво да се Мѡлка порѡдила, ѡн брѣже-бѡље ѡтрчѡ д-ѡштѣ муштѡлук.

[брѣ] брѣза -ѡ. – Аѡко је смрѡт брѣза ко ѡн, млѡгѡ ѡѣ се најѡвљѣти. – Полѡко, знѡш кѡко е кѡзѡно, свѣ штѡ е брзо, тѡ е кѡсо; || **брѣзо** прил. – Рѣкѡ је да ѡѣ се брзо вратити и да га чѣкѡш.

брѣзѡк -ѡка м **1.** ‘потѡк на великѡј стрѡмини’. – Изѡ ѡјнијѣг кућѡ ѡмѡ мѡли вѡдѡпѡд и ѡд ѡѣга нѡниже пѡточѡћ брѣзѡк; **2.** ‘чѡвек који брзо и непрѡмишљѣно реагује,

брзац'. – Он има млдго дѡбру дѡшу, ал је брзак па пѡђекад ушепртља, на̀кѡ, штѡ на ѡм тѡ на дрѡм.

брзати -ам несв **а.** 'ићи брзо'. – Нѣмѡде, диѣете, такѡ брзати, смѡрићеш се; **б.** 'говорити брзо'. – Брзак ко да га е ѡтац прѡвијо у трку; **в.** 'радити брзо'. – Кад орѡзуѣш вѡћку, полако, нѣмѡ брзати, дѡбро заглѣдни кѡлко рѡдниг пѡпољака трѣба д-ѡставиш.

брига ж *изр.* Удри бригу на весѣље. – Бриго мѡја, прѣђи на дрѡгѡга. – Баш ме брига. – Брига ме. – Болји ме брига. – Није ме брига; || **брижан** -жна -о 'који брине, забринут'. – Мајка је вѡзда била брижна и изгледа да јѡј тѡ сѡђено.

бригати -ам несв 'бринути'. – Ма нѣ бригај, чѡвече, кад ти кам: вратићеш кад ѡзмогнѣш, није грѣда; || **брижити** -им несв 'и с т о'. – Баба говѡрила: не забѡрави ни Бѡга ни мѡлитву – и нѣ брижи.

бриђети -дѣ безл несв 'трнути, обично од ударца или напорног рада'. – Бридѣ ми длѡнови од мѡтѡрног тестѣрета, нѣ могу лѡсно да заспѣм. – И кад је прѣстало да бѡлји, јѡш дѡго ме бриђело. – Радѡјко Николић вѣлѣ за сѣљаке: длѡнови им бридѣ од напорна рѡда, а дрктѣ од сѡше, пѡплаве и грѡда; || **бриднути** -нѣ 'напући'. – Кад је оно бијо зѣмљѡтрес у Краљеву, мѣно бридно мѡлтер на нашѡј кѡћи.

бризгати -а(м) несв 'наливати млеко у виме'. – Пѡчеле крѡвице да бризгају, имаће се штѡ помусти.

бризнати -нѣм св у *изр.* ~ у плач 'заплакати'. – Кад су ђѣца чѡла да су ђѣда ѡћерали у бѡлницу, бризнуше у плач, ни́смо мѡгли ништа да им здогѡворѣмо.

[бријати] (се) -јѣм (се) несв. – Пѡчо и Мићо да се брије и сѡд мѣсли да е ѡишѡ мѣђу лѡуде; || **бријање** с. – Очи прѡзника, знѡ се: идѣмо код Млѡђа Рѡдомировѡг на бријање и подшишивѡње; || **бријаћи** -ѡ -ѣ 'који се тиче бријања'; *изр.* ~ *саѡун*; в. *саѡун*.

бријач -ѡча м 'нож, бритва за бријање'. – Кад Млѡђо мѡне оним нѣговим бријачѡм о кѡиш, брије браду ко вѣтар.

бриѣг м **1.** 'ѡмање брдо, узвишење'. – Кад изѡћеш на бриѣг, крѣни ѡнијем путѣћѡм дѣсно; **2.** 'ѡбала (водотока)'. – Полако, ћѣро, стѣћи ћеш, знѡш како е кѡзано: тија вѡда бриѣг рѡни; || **брежуљак** -љка м дем 'мањи брег'. – Оће мѡј брѡт да начини кѡћу на-ѡнѡм брежуљку; вѣлѣ: нѡђе је ѡсунчѡно, прѡветѡрно и здрѡво јел на тѡм мѣсту ѡвце залјежѡ кад се напасѡ; || **брѣшчић** -ића м. – Њѣна је кѡћа под онијем брѣшчићѡм.

брѣжњача ж 'брдска, растресита земља'. – Рѡдио кѡмпѣр ѡвѣ гѡдине у брѣжњачи нѣ мож бити бѡље.

брѣнути -нѣм несв **а.** 'водити бригу о неком, о нечему'. – Ти сѡд брини о ђѣтету, имаћеш кѡд о сиѣну; **б.** 'имати лош предѡсећај, стрепети'. – Нѣмо, мајко, ништа да бринѣш, ни́сам јѡ више мѡли, пѡбогу.

брѣсати -шѣм несв 'чистити'. – Бри́сала сам ѡвлију цѣло јѡтро, била нѡћас слѡна па ѡпало ли́ше; || **брѣскати** -ам дем несв 'овлаш, помало брисати'. – Бри́скѡј ми-могред ѡвѣ стварчице; || **брѣснути** -нѣм св. – Бри́сни, ћѣро, тај ѡстѡл па виђи има л јѡш тѡмо мѣно кѡвѣ.

брѣтва ж **а.** 'нож за бријање'; в. *бријач*; **б.** 'цепни ножић, перорез, ведимистер'. – Баба нѣ идѣ на свадбу без брѣтвѣ јел кад ѣксѡн ѡбѣзѡби, бритва му е спѡс.

бриц у *изр.* ~ панталѡне 'панталоне с бочним напустѡм уз колена'. – ѡндак су се нѡсиле бриц пантолѡне, ѡнѣ што имајѡ на́пус.

[брк] м. – Свѣ му чѣни, ал му брк не помѣни; || **бркат** брката -о 'који има бркове'. – ѡстала је рѣч: чѡвај се бркатѣ жѣнѣ и ћѡсава мушкарца.

бркајлија м 'чѡвек с великим брковима'. – Кад ѡтуд, од маћанскијег кѡћа, пѡ-моли се бркајлија на кѡњу.

бркљав -а -о ‘неумивен, мусав, замазан’. – Бијаше, веселница, ме́но бркљава и свà нàкò дрòђава с òнòм њèном àмбуљòм.

бркља̀ница ж ‘већа дрвена кашика којом се меша јело’. – Ти бркља̀ницом по̀ђекоји п̀т дòбро прòмешај јело да ти не загòрї.

брко -а м ‘човек с брковима’. – Комèндијà Гàри и кàже: Мї Цїгани пуштамо бр̀кове прїје но што нас зòвнў ў вòјску споради тòгà да нас зòвў Бр̀ко, а јòк Цїго; || **бр̀коња** ‘и с т о’. – Ка-до̀ђе онај бр̀коња, ђèца òма побегоше иза кàчаре.

брлог м ‘лом, неред’. – Òн ти òнў њèгову їзбу нїјè раскр̀чио бòзна òткàд, нè знà му се чàсног кр̀ста, нè мош од бр̀лога да прòђеш лàсно; в. *гагрица*.

брложити -їм несв ‘прљати, правити неред’. – Нèмòјде да бр̀ложите, нè могу д-їдèм вїше за-вама д-ўспрèмам; в. *угризак*.

брља ж ‘лоша ракија’. – Нїјè тò рàкијè ни вїђело, òбична бр̀ља.

брљнути -нèм св, об. у *изр.* ~ *ко мàче у варèнику*. – Тò су тї зелењаши, нè знà то да прòмислї, но бр̀лнè, нàкò, ко мàче у варèнику; в. *смойрїиш / смойрèн, шацоваши*.

брња -è ж ‘задебљана усна или усна с неком белегом’. – Нàђенули ждрèбету їме Бр̀њо боз òнè бр̀нè на ћуши.

бр̀ница ж ‘метални део са језичком на каишу за закопчавање’. – На кòндурàма їмàш кàишове и бр̀нице па кàиш прòтнèш кроз бр̀ницу и кад òнàј језїчак прòђе кроз рўпицу на кàишу, зàкопчò си.

бр̀њо -а м ‘коњ са белом њушком’. – Ымали Миленѝнци бèлце, Бр̀ња и Ђура, нїје бòљїг коња їмало Драгàчево па иг прòдàли Рàковићима.

бр̀њушка ж ‘жица која се ставља свињи у губицу, да не рије земљу’. – Јèдва одр̀жак вèпра док му ударише бр̀њушку.

брòд брòда м ‘место на реци, потоку, погодно за прелазак (народа, стоке, запреге)’. – Прèгнàј òвце дòље на брòду, н-òнў стрàну пòтока; *изр.* *Не їзўвај се їрїје брòда*.

брòити -їм несв **1.** ‘пребројавати’ – Он нїје знàо да брòї òвце, ал је знàо свàкў ў-глàву и нїје мòгло да се дèси да нè зна јèсу ли свè на òкупу; **2.** ‘грдити, ружити; псовати’. – Пòче їзгласа да га рèзїли и да брòї: те вàкї си, те нàкї си, те нїкакї си, а нїје ни чўдо кад се дрўжиш с òнїм ништаком, зàтò е и кàзано: с кїм си нàкї си.

брòјеница ж (обично мн) ‘весела чобанска и славска песма, поскочица’ (1).

брòјутро ‘облик јутарњег поздрава, добро јутро’. – Брòјутро, Милосаве! Дòбра ти срèћа, Драгàне!

брòкàт -àта м ‘свилена тканина’. – Све јоргане припремила сам јòј од брòката (9).

брòнзати -àм несв ‘стално приговарати, гунђати; пркосити’. – Нїкад нїје задовòљан, како гòј д-ўрàдиш, он сàмо нèшто брòнзà.

брòђ м ‘биљка *Rubia tinctorium*’. – Нàрод је брòђ прекр̀стијо у црвенац зàтò што се òдà њ добїјала црвена òђа.

бр̀с ж ‘шибље, биље које стока радо бр̀сти’. – Кад по Ђурђевудне їзлїстà гòра, òндај стòка нàјвише вòлї бр̀с, вàљдàр што су òнї їздàнци млади. – Врàтијо кòзе їз бр̀сти.

бр̀стина ж **а.** ‘грana с које је стока појела лишће’. – Тè се бр̀стине пòтље пòкупè и слòжè нèђе, вàљà за лòжèње; **б.** ‘брст, бршћење’. – С прòлећа, кад нèстанè сїћена, àн запупољї шўма, стòка се їзгони у бр̀стину.

бр̀стити -їм несв **1.** ‘јести лишће с (младих) гран(чица)’. – Тèшко е кòзи бр̀стити кад је вўк глèдà; **2.** ‘причати без смисла, бр̀љати’. – И кàм ти ја њèму ў-очи: нèмò да бр̀стиш тўнàк, лèба ти и сòли, те он јèдва утòље.

брујати -й безл неслв 'шуштати, звонити (у ушима, од поремећеног притиска)'. – Ма, нешто ми брујји у уветима, мора да ћу чути неки глас; || **брујање** с гл. им 'шум, звоњава у ушима'. – Чује ли се како ми бруј у уветима?

брука ж 'срамота, скандал'. – Нема бруке док се човек сам не обрука, а они што мисле да пањкањем могу да те обрукају, бдље би им било да се покрију уветима.

брѹндати -ам 'говорити неразумљиво, мумлати'. – Таки ти је он, наџак човек, само нешто брѹнда, никако му удесити не мош.

брѹс м 'камен за оштрење косе'. – У брѹсару наспеш водѣ да брѹс бјднѣ мѡкар и кад набрѹсиш кѡсу, сјече кѡ муња; в. *белегија*.

брѹсара ж 'посула у којој се држи брус за оштрење косе'. – Брѹсаре смо маом правили од обичног волѹјског рѡга.

брѹкати се -ам се неслв 'праћакати се у води и изазивати шум'. – Ништа љепше него кад мѡг ѹнука тѹре у корито с млаком водѡм, а он се брѹка и гѹче кѡ гѡлѹб.

бубанчић м 'мали дечак'. – Ја ѹ трећој години, мали бубанчић, разумиеш (1).

бубањ бѹбња м 'ударачки инструмент'. – Десимир Пѣришић ти је бјјо капѣлни расовачким штрѹментима, а Станиша Зимоња ударѡ у бубањ.

бубац бупца м 'живински желудац'. – Испржи ђѣци бубац и џигарицу, нек презалѡгаѣ, дѹго е до вечеѣ.

бубиња ж 'глиста у цревима, паразит'. – Мора д-имѡ бубиње кад волико јѣдѣ, а мршѡв.

бѹбнути -нѣм св 1. 'изненада јако ударити'. – Ми се запричали, кад неко бѹбнѹ на врата. – Бѹбнѹ изненада, кад се нико ѡд нас није наѡдѡ, те нас згѡдно прѣпаде. 2. 'изрећи неку глупост'. – Он бѹбнѹ – с неба па у рѣбра.

бубњаив -аива -ѡ 'великог стомака, а мршав (о живинчету које има глисте)'. – Мора да е оно прѡсе бубњаиво чим имѡ нѡлики стѡмак, а вамо мршѡво.

бубњар -ара 'члан музичког оркестра који удара у бубањ'. – Виѣе Микаило Станиши бубњаѹ: Ђдри, Станиша! – а Станиша распѡли ѡном маљиѡм, чини се: прште бубањ.

бубњара ж 'проста лимена пећ'. – Џиганин Мико продаѡ мѡго згѡдне бубњаре на вашеру и нису ни љѣк скупе.

[**бѹбрег**] бѹбрега м анат; в. *ѹродаватиш*, *живљетиш*.

бѹбрежњак м 'део заклане животиње у пределу слабине који обухвата и бубреге'. – Сѣкниде нам јѣдно килце печѣња од бѹбрежњака и дај нам бѡкал вина, па шта-биднѣ.

бубѹљица ж 'гнојни чирих, квржица, обично на лицу'. – Дѡђе да ти баба спршти ту бубѹљицу, тѡ су ти, сине мѡј, бећаруше.

бѹва бѹвѣ ж зоол 'инсект, паразит који сише крв птица, сисара, човека, *Pulex*'. – Видим ја да се кѣруша чѣше, а кад сам пѡчала да завѹруѣм – она пуна бѹва; || **бувѣтина** ж аугм. – Дѡђоше ми глаѡве ѡвѣ бувѣтине, нисам мѡгла да иг истрѣбим док не набавик пѣпѣйн.

бѹвара ж 'затвор, апсана'. – Ѧдлежѡ он у бѹвари неколко данѡ, пѡсле му рѣкли да е била грѣшка и пѡјѡ вѹк маѡарца.

бѹвѡрник м 'место где су се испатиле буве'. – Не иди тѡмо у тај бѹвѡрник (свињац), накупићеш се тиг бувѣтина па ѹњѣти ѹ-кућу.

бѹѡак м 'јача и тежа алатка за копање и крчење'. – Кад је вадијо пањ слѡми дрѹжалицу на бѹѡаку; || **будѡчина** ж пеј. – Он нашо да нѡликѹ будѡчину наѡварѣ ђѣтету; || **будѡчић** -ића м дем 'сасвим мали будак'. – Ёвѣ ти будѡчић, блаѡга баби, па йди дѡље код ђѣда у башчицу те му помѡзи.

будáкуља ж ‘мањи будак’. – Склѡнде т̄у будáкуљу тáмо да е не прескáчемо; || **будáчара** ‘и с т о’. – Кáже, йди у кáчару те донеси будáчару.

будáла -áлѣ м / ж ‘малоумна, луцкаста и неразумна особа’. – Будáле се нѣ сиј̄у, сáме нйч̄у. – И будáла кад шут̄и, л̄уди мйслѣ да е пáметан; – Док се пáметнй намудрòваше, будáле се нау́живаше; || **будалѣтина** м / ж аугм. – Свй̄ су мйслили да е Мйкáш будалѣтина, а он извр̄ћò вòјну пѣнзију и прáвијо се шáшáв; || **будáлина** м / ж ‘и с т о’. – Отишла будáлина у вáрош ко да тáмо тáкијег нѣма; || **будáлчина** м / ж ‘и с т о’; в. *крстича, оћераиш*; || **будалáс** -ста -о ‘који се понаша луцкасто’. – Дáо га Бòг будаластог и нѣму е свѣ дòбро кад га не туч̄у.

будáлáш -áша м ‘будала’; в. *расйушйеница*.

будалáштиња ж ‘неприлика коју учини будала, будалаштина’. – Дòђосмо због òнѣ будалáштиње што си учиньò јутрòс прѣд општинòм.

будáлити -йм несв ‘чинити нешто неразумно или изигравати будалу. – Ћѣцо, нѣмòјдете будáлити т̄ујнáк, но се мѣно уозбй́лте, нйсте ви вйше мáли.

будибòкснама ‘израз забринутости због неразумног поступка’. – Будибòкснама кáк̄у будалáштињу учинише, пòјдок се жйва.

[б̄удити] б̄удй̄м несв. – Рѣкò љѣдо да га нѣ б̄удимо.

б̄уђ ж ‘плесан’. – Уватила се б̄уђ по в̄ру чáбра са сйром; || **б̄уђáв** -а -о ‘плесњив, устајао’. – Нѣмòјте бáцати лѣб, то е грòга, кад би сáмо знáли како смо за врэме рáта мóрали д-ѣдѣмо б̄уђáв лѣб, јел др̄угòг нйјѣ ни бйло, пòштовáли би свáку мр̄ву.

буђати -á несв ‘плеснивити се, поста(ја)ти буђав’. – Нѣмò ту òдушину сйѣна дáвати стòци, вй(ди)ш да е пòчала да б̄уђá, мòже стòка да дòбије сйп̄њу.

буђѣлáр -áра м ‘новчаник’. – У òнòј ж̄урби, забòравик да т̄урим буђѣлáр ù-цеп и òдѣм, нáкò, без ж̄уте бáнке.

буђзáшта прил ‘будзашто, јефтино, скоро цабе’. – Шта гòђ нам, бáјáги, òтк̄упе, ўзм̄у буђзáшта и ш-њйма нѣ трѣбá ймати пòсла, што вйкò мòј кòмшија ког су бòз тогá áпсили кад је коперй́ро пшѣницу.

буздòвáн -áна м **1.** ‘хладно оружје, топуз’. – Знáдѣш ли тй, ј̄унáче, òн̄у како потѣгоше пѣрне буздòвáне, те стáдоше ш њйма ўдарати; **2.** ‘глупак, дрзник, безобразник’. – Тò ти је јѣдан òбичан буздòвáн, клòн се ти нѣга, нѣк-идѣ бѣстрáга; || **буздòвáнчина** м аугм. – Тò ти је јѣдна нѣвиђена буздòвáнчина; || **буздòвáнчйћ** -ића / -ића м дем. – Кад тáј буздòвáнчйћ порáстѣ, бйће кò òтац му, нѣ падá йвер далѣко òт-кладѣ.

б̄ујáд ж ‘папрат’. – Бòгдáн покòсијо б̄ујáд и ш њòм покријо кòшару.

бујáдара ж ‘кошара покривена бујáду’. – Онáмо иза Богдáнове бујáдаре ти је Сáвина вòда.

бујáдњача ж ‘земља на којој расте бујад’. – Бујáдњача е рòдна зѣмља, на кйшнòј гòдини рòди кòмпйр да нѣ мош пòјмити.

б̄ујѣр -ѣра м ‘газда’. – Он ти је б̄ујѣр, ни сáм нѣ знá штá ймá, а дòпрáвде и нѣговои стáри су бйли домáһини, нѣма штá да се рѣкнѣ.

б̄ука ж ‘букача, измишљено створење попут вештице’. – Ако љѣца нйсу дòбра, дòћи ће б̄ука.

б̄ука ж ‘неуређени звуци’. – Кад нáйђу шйнска кòла по оној кáлдрми, ч̄уе се она б̄ука дòвле.

букáгије пл.т. ‘оков на ногама затвореника’. – Кад злйкòвци утáмничѣ човѣка, òкуј̄у га у букáгије.

б̄укарити се -й̄ се несв **1.** ‘парити се (о свињама)’. – Б̄укариле су ми се òбáдвйје крмаче у сѣдам дáнá; **2.** ‘жестоко ружити’. – Б̄укарили сѣлáци мйнистра онòмáд кад је òтварò п̄ут, нйјѣ знáò кудије је òтишò; || **б̄укарѣње** с ‘парење свиња’. – Òтеро крмачу у Радосáвчѣвиће на б̄укарѣње.

букати буче[м] неск 1. ‘оглашавати се, рикати (о бику)’. – Пòчє Милићєвића бик да буче и кòпā зємљу нòгòм, а нāше крāве нāпанū òзгò из-бāшчє рикати; 2. ‘викати, галамити; бунити се против нечега’. – Госпòднā је зємља и свє што е нā нòј, а тī нє знāш нā чīјòј зємљи бучеш, єј, брє, шашāвко јєдан шāшавī – викаше калуђер Сāво, Бòг да му дūшу прòдсти; || **букāње** с ‘оглашавање бика’. – Ма и кад је далєко, то букāње нє волīm да чўем.

букача ж зоол ‘сова *Bubo bubo*’. – Виђи, мòлīm те, ђе се насєлила букача.

буква ж бот ‘планинско листопадно дрво *Fagus sylvatica*’ – Испод буквє у Брāнковом зāбрану извирє млòго дòбра вòда; || **буквєтина** ж аугм. – Пāде òнā буквєтина, од олујє, преко пўта, мўке смо виђели док смо раскрчили прòлаз; || **буквīћ** -ића м ‘младо буково дрво’. – Осєци јєдāн буквīћ за мòтку, да вєжємо сīєно нā колима; || **буквица** ж дем. – Вєгни тєле нā вр ливадє з-онū буквицу; || **букòв** -ова -о ‘који је од букве’; *изр.* *букòвā глāво* ‘неразуман, својеглав’. – Стāни, букòвā глāво, куд си нāдрò!?

буквица ж ‘војничка књижица’ – Виђде, жєно, по вијòкама, ђє ли сам затуријо буквицу; *изр.* *очīшāиши буквицу* ‘укорити, изружити’. – Очитò му буквицу, нīјє смєò ў очи да му пòглєдне.

буклија ж ‘чутура са ракијом којом се позивају и дочекују сватови’. – С буклијòм идє позивāр и чијòј гòј кўћи дòђе они му буклију òкитє неким бòшчалуком, а буклију нòси и домāнин нā дāн свāдбє и ш нòм дочєкуе пријатєље пā нāздрављају јєдан дрўгòм.

букнути букнє(м) св 1. ‘планути, разгорети се (о ватри)’. – Кад бāцик ону шўшку нā òгњиште, букнў вāтра кò мўња; 2. ‘наљутити се, бурно реаговати’. – Кад су му сòпштили прєсуду, он букнў и поцрвєње кò рāк и вєлī: изєм ти тākī сўд.

буковина ж ‘грађа од букве’. – Буковина вāљā у сувòти, ал ако кīснє, врīшко òпузнє.

булāзнити булāзнīm неск ‘причати без везе, неповезано’. – Кад òн пòчне да булāзнī, дòђє ти да цркнєш од нєгòвє брукє.

булка ж бот ‘дивљи мак који има изразито црвен цвет, *Paraveg rhoeas*’. – Поцрвєњеше у òбразима кò булке; в. *шуйа*.

булумєнта ж ‘неорганизована група’. – Наиђє она булумєнта, нє зна им се чāснòг крста, нє зна се кò пīје – кò плāћа.

буљати -ām неск ‘ићи четвороношке, на рукама и коленима, бауљати’. – Колко се нāтреско, нīје мòгò д-идє нò е буљò.

буљина ж ‘змија’. – Обўјде чīзме кад идєш у онāј āврīк, бòјати се кākє буљине, далєко бīло.

буљити -им неск ‘упорно и нападно гледати у неког или у нешто’. – Шта буљиш у тў жєну, ако те виđи нєн чòвек, нємò ђāвò да ти бīднє крīв? *изр.* *Буљī ко шїєле у шāрена врāша*.

буљò -а м ‘човек изразито испупчених, избуљених очију’. – Ёнє га онāј буљò, мòтридерте га штā ђе д-учинī; || **буљāв** -а -о ‘уочљиво испупчених очију’. – И òн нākò буљāв јòш више рāзрогāчи òчи у чўду.

буљòк -òкоа -о ‘који има упадљиво избуљене очи’. – За свє је то крīв онāј буљòкī.

[бўнар] -āра м; *изр.* ~ нā *ђєрам* ‘бунар на коме се кофа подиже помоћу ђєрма (полуге)’. – Имā о бунāру млòго пīсєсама, те, шкрīпī ђєрам, кò је нā бунāру, те, двā бунāра јєдна кòва слўжи; || **бўнарски** -а -о ‘који се тиче бунара, који се односи нā бунар’; ~ кўћица ‘настрешница над бунаром’; – Бўнар без днā; *изр.* *Нòв бунār кòйāј, у сīāри нє иљўј*.

бунариџа м ‘мајстор који копа бунаре’. – Бдољуб ти је бијо најбољи бунариџа у сѣлу, ђн кад ти ђзџда бунар ђмā да глѣдāш, кѡ сљѣка.

бунгур бунгура м ‘крупно мељиво, прекрупа’. – Кад нѣстанѣ брāшна, јā им нāрѣдим качāмак од бунгура; *изр.* *Дѡсāдан кѡ бунгур у гуџици.*

бунѣка ж бот ‘отровна коровска биљка *Hyoscyamus niger*’. – Нѣ знāм штā бѣ оном вѣселѡм Тāсу, ни ђнај чѣк ни помѡзи Бѡже, поманѣтѡ кѡ да е нѣђе закачијѡ бунѣкѣ.

бунѣло с ‘грознаца са бунцањем’. – Пѡчѡ нѣшто да вантāзѣра кѡ да е у бунѣлу – нāчисто повантрѣзѡ.

бунѡван -вна -ѡ ‘ненаспаван, полусањив од умора’. – Он скѡчѣ нāкѡ бунѡван и пѣтā штā то бѣ?

бунцати -āм несв а. ‘говорити у сну, под високом температуром. – Нѡћāс си бунцѡ дѡ-пред зору; б. ‘брбљати, причати неконтролисано’. – Учили га комунѣсти да бунцā па нѣкако да се ѡдвикнѣ.

бунџија м ‘незадовољник, бунтовник’; в. *јайџа*.

бунѡк -ака м ‘место где се баца, одлаже отпад у селу’. – Баџи тѡ на бунѡк.

бунѣште с 1. ‘смеће’. – Пѡкупи тѡ бунѣште и нѣмѡ га прескāкати; 2. ‘место где се смеће одлаже’. – Ђнѣ иг кѡкоши чепрљају на бунѣшту.

бунѣтити -ѣ св ‘треснути, лупити о земљу’. – Сāмо што сам се окрѣнула, нѣшто бунѣтити иза лѣћā.

бунѣтити бунѣтѣм несв ‘ударати о нешто производећи потмули звук. – Чѡем ја нѣшто бунѣтѣм иза кāчаре, јā тāмо, а ѡнѡ ѣдео вāдѣ пāњ.

бунѣзер м ‘брат’. – По Вѣликој Госпоѣни се жѣнѣ мѡј бунѣзер, ако Бѡг дā, па полако спрѣмамо свāдбу.

бунѣнија ж 1. ‘недозреле махуне пасуља, боранија’. – Мѣ бунѣнију зовѣмо јѡш и трѣшња и сѣјѣмо је и кѡсу и причару, ал од свѣјѡт је нāјљепшā пѣтѣрка; 2. ‘безначајни људи’. – Тѡ што ђн ѡбећа е причам ти причу, јел ђн ти е сѣтна бунѣнија; || **бунѣнѣ|јѣ|ца** ж дем; в. *ѣараѡаѣиѣиѣ*.

бунѣрача ж ‘буре за купус’ (1).

бунѣргија ж ‘сврдлић’. – У радијѡници код Јерѡтија ђмā бунѣргија какигѡј дѣеш, од нāјмањѣ до ѡнѣ кѡјā врѣти рѣпу на јарму за зāворањ; *изр.* *Пāра врѣиѣ ѣе бунѣргија нѣше.*

бунѣргѣјати -āм несв 1. ‘правити бунѣргијом рупице у неком материјалу’. – Ђнѣ га тāмо бунѣргѣјā рѣпе на грабуљѣшту; 2. ‘пробијати се свим средствима’. – Стāлно е нѣшто бунѣргѣјало и ѡнѣ га ѣ сад, баксем, рāди тāмо нѣшто у ѡпштини.

бунѣдељ -ѣља м ‘неуредна соба, мала просторија’. – Ђста вѣселѣ Цѡле цѣѡ вѣѣк у ѡнѡм бунѣдељу.

бунѣре -ѣта, мн бунѣрѣта с ‘дрвени суд у коме се чувају раѣија и вино’. – Свā му бунѣрѣта пѡрѣђана на āтулама од нāјмањѣг до нāјвѣћѣг, ѡбручеви ѡвāрбани, милина пѡглāти; *изр.* *Дрѣжи, бунѣре, вѡду док мāјсѣѡри ѡду;* || **бунѣренце** -ѣта дем. од *буре* – Нāправијѡ Срѣћко Ђѡпо бунѣренце од трѣ кѣла и то са мāлим шајтѡвом; || **бунѣрекања** ж пеј аугм. – Расушила се ѡнā бунѣрекања па ѣзѡдѣ; в. *крѡиѣиѣиѣ;* || **бунѣрић** -ѣћа м дем; в. *исѣиѣјѣиѣиѣ;* || **бунѣриште** с ‘и с т ѡ’. – Зѡвѣ ѣдео да му пѡможѣш да дѣгнѣ ѡнѡ бунѣриште на āтулу.

бунѣрњак м зоол ‘гуштер *Lacerta viridis*, даждевњак’. – Прѣпѡ се Сāво од бунѣрњака, а тāјѡ му вѣлѣ: нѣ бѡј се, сѣне, нѣше ђн да ти нāудѣ.

бунѣсати се -āм се несв ‘самохвалисати се и умишљати непостојећу врлину’. – Чѣм вѣдѣиш да се нѣко млѡго бунѣсā, знāј да палāмудѣ.

бунѣсѣн м ‘комад земље ископан с травом’. – Трѣбаће нам јѡш двā-трѣ бунѣсѣна; || **бунѣсѣње** с зб. – āјмо зāјно ѡнамо у лѣваду да нāкопāмо бунѣсѣна д-ѡднесѣмо да мѣно побусѣнāмо мāјкин грѡб, дāнāс је Пѡбусāнѣ понѣдѣјѡник.

бусењати -ам несв 'постављати бусење'. – На Пдбусанї понедјѳник, сѳтрадѳн по Тѳминој неђељи, бусењајѳ се грѳбови; || **бусењање** с гл. им. 'постављање бусења'. – Глѳдала ѳѳца како смо мї бусењали грѳбове па се код оваца иґрала бусењања.

бусија ж 'заседа'. – Ондак ти мї заузмемо бусије и чекамо ка-ће да наїђу онї злѳтвори швапскї, семе им се затрло.

бусика ж в. *бусен*. – Није се уѳрила земаља, стѳи свѳ бусика до бусикѳ, не може да се сїје док не панѳ кїша и докле се не повлачи.

бѳтка ж анат 'бут, бутина'. – Кад на̀на иґспече пїле, ѳна на̀ма двоици да̀днѳ по бѳтку; || **бѳткица** ж 'део свињске ноге'. – Јѳван тѳри у свѳдбарскї кѳпус неколко сѳвиґ свињскї бѳткица, па ѳнда слѳнине, па ѳвчетинѳ или ѳвѳединѳ и ѳндак тѳ бїднѳ да не мош да на̀вашѳш; в. *шиѳца*.

бѳкалица ж 'спирална жица за мућење јаја'. – Бѳкалица ба̀би вїсила на ѳнѳм чївлуку више шпѳрета.

бѳкати -ам несв 'мутити јаја бѳкалицом'. – Наѳчила ме ба̀ба ка̀ко се бѳкају јајца.

бѳкуриш м 'неукусна храна или пиће'. – Зваѳ бејаґи на неку ча̀с, а спрѳмиѳо некї бѳкуриш, не мош д-ѳкусиш, него тї, кад зѳвѳш неког, спрѳми дома̀ћински, што вїкали: или сла̀ви или одѳстави.

бѳма ж 'врста ситног веза на одећи (најчешће на антерији и вермену)' (1).

бѳмурѳс -ста -ѳ 'пуначак, буцмастих образа'. – Онѳј му мла̀ђи сїн до̀шѳ бѳмурѳс, тѳриѳо се на ѳјчевину.

бѳца ж 'дрвени суд за воду (до 20 л) са две рупе на горњѳј страни'. – Са иґзора смо нѳсили вѳду у бѳцама.

бѳцати бѳцам несв 'растурати, разбијати, разваљивати целину'. – Јѳ му велїм немо̀јде, дїѳете, тѳ бѳцати, није врѐђело: свѳ разбѳца; в. *разбуцаѳи*.

бѳцмас -ста -ѳ в. *буѳмурас*.

бѳчук бѳчука м 'дрвена посуда из које се стоци даје јарма' – Да̀де им Дра̀гиша пїне бѳчуке јарме, па иґ ѳнда иґстимѳри, на̀поји и укоши у ја̀рам.

бѳца м 'богата и утицајна особа'. – Имам ја̀, велї Рѳжа, дѳље велїкѳ бѳцу, а Стѳјанка и жѐне се зацѐнуше ѳд-смија, а Рѳжа велї: ма мисли́м дѳље у Ча̀чку, шта̀ се завитла̀вате.

бѳцак -ѳка м 'простор у неком теснацу, ћѳшак'. – Свѳ те старѳдије ѳн ѳѳка у некї бѳцак, ко велї: мѳже ѳстребати; в. *сѳѳѳ*.

бѳцовѳн -ѳна м 'важна личност'. – Дѳшли они буцовѳни ѳзгѳ, а ѳви дупеувлакачи се тїскају ѳко ѳиґ ко да иґмају крушац у гу̀зици, д-иґзвїнеш.

бѳша ж 'стара раса говеда која се гајила у планинским крајевима'. – Док смо др̀жали бѳше, није нам ни трѐбо марвени дѳктор, јѳк ко ѳвѳ сад, трѐба ти марвења̀к сваки-час; || **бѳшина** ж пеј 'лоша, мршава овца'. – Ба̀ш ми ове бѳшине до̀ђоше гла̀ве, не могу вїше д-иґдѳм за̀њима; в. *дрмезина*; || **буши́нчина** ж аугм. – Јѳдва са̀гнак оне буши́нчине у кошару; || **бѳшица** ж. – Ма јѐс Рѳјка бѳшица, ал да̀днѳ она млиѳѳка ко̀лко нам трѐба, не би је мисѳењѳ за симѳнта̀лку.

бушан бѳшна -ѳ 'шупаљ, који има рупу'. – Бушне му ко̀ндуре па му ѳишла вѳда и са̀мо клѳчка; *изр. Не зна он на ко̀лко е мѳста бѳшан*.

бушкарати -ам 'тајно нешто испитивати, кријући истраживати'. – Стѳлно нешто бушка̀ра и ѳѳши по сѳлу, рѐко би га е прѳвиѳо милица̀јац.

бушѳтина ж 'издужена шупљина која се добија бушењем, врѳењем земљишта'. – Кад су прѳвили бушѳтину дѳље у Драга̀чици, пѳчнѳ д-иґзбїја вѳда, мѳгла би да на̀поји пѳла сѳла, ал иґма некї ѳтужан мїри́с.

В

ва́бити ва́бим несв ‘узвиком окупљати, дозивати животиње или живину’. – А ба́ба, на́кo с пра́га од а́мбара, ва́би ко́кoшке и баца́ им жи́та да кљу́цају; || **ва́бнути** ва́бнeм св ‘свабити, узвиком окупити’. – Ва́бниде ко́кoшке, трeба́ д-ува́тим јeдну за сýпу; в. *благо*.

ва́брика ж ‘фабрика’. – Запòсли се у ва́брику, òстави́о ва́кy имовину и лeпòту. – Овe њи́не ва́брике су ти ко́шнице с млòго тру́товā.

ва́вјек прил ‘стално, увек, непрекидно’. – Ва́вјек ти се на Богојáвљење йшло ў цр́кву за во́дицу

ва́волити / ва́вољити -йм несв **1.** ‘дуго ваљати залогај по устима, жвакати без зуба’. – Òткaд је òчкрбавио, нe може лāсно нйшта д-йзеде́, сем чòрбáсто, но ва́волий, весeлнйк, за́дуго; **2.** ‘неразумљиво говорити’. – Неке ја́де ва́вољй кад збòрй, нйшта нe могу да га разумeм.

ва́га ж **1.** ‘справа за мерење’. – Ймā у за́друзи ва́га, мòже да пòдмерй йладу кйла́; **2.** ‘терет на ђерму, обично камен’. – На òнòй кра́ћòй stráни ђeрма се вeшò камeн и òндā се тaкò нaчинй ва́га па òлāјле извучeш пýну ко́ву воде́ из буна́ра.

ва́гаџија м ‘који мери на ваги’. – Йзмери́о сам нòмāд во́лове код ва́гаџи́је: ймајy пeтнeс тòвāрā и пòјачe.

ва́гòв -òва м ‘пољопривредна алатка налик српу, за сечење кукурузовине’. – Кад пòђемо у Ба́нāт, пòнесeмо клeпāнe ва́гòвe и ш њйма ви́кари́мо ша́шину ко нйшта.

вадати вадам в. *водиши*.

ва́дити -йм несв ‘убирати репу, кромпир, цвеклу; вадити дрвеће из корена’. – Мòраћемо да ва́дймо онe стāре шљйве, крдисале се, па ћемо дòгодинe, с Бòжјòм пòмоћу, да пòсāдимо млāде калеме.

ва́зда прил ‘одувек, стално’. – Кòдā нāс се ва́зда знаò рeд: стāријем се ўстае, кад се сeдā за трeпузу – првò лyди, па жeне, па на днy ђeца; што ви́кала ба́ба: и гòвeда се по рeду лйжy.

ва́здāн прил **1.** ‘цео дан, од јутра до мрака’. – Ва́здāн брāсмо жи́то и не доми́рис-мо свe; **2.** ‘много’; в. *вода*.

ва́здyк м ‘ваздух’. – Нeшто ме гyши вòднāк, нe могу лāсно д-ува́тим ва́здyка и гòтова ствāр.

ва́зла ж ‘ваза’. – Набавила ма́ма ва́злу за цви́еће и трй ва́зле за колáче од йстог ста́кла, вeлй да нeшто при́новй за-славу.

ва́истину прил рлг ‘отпоздрав током неких великих црквених празника’. – Ва́истину се рди! – Ва́истину ва́скрсе! – Ва́истину се јави!

ва́јāt -āта м ‘мања дрвена зграда у дворишту, обично за боравак младенаца’. – Е, у òнòм вајāту су ти мòј ђeд и ба́ба изрòдили десeторо ђeцe. – Знаш ти òнy, ја́ ћу бити у вајāту, дyкaтe нйзати; || **вајāтић** -йћа м – Јeс бйјo òнāј вајāтић ма́ли, ал кад би се подмла́дила јòпeт би слāтко ў њeму жи́вљeла.

ва́јда ва́јдe ж ‘корист’. – Нйко òд њйг ва́јдe нйјe ви́ћò; || **ва́јдица** ж дем ‘мала корист’. – Пòсијeш мeно òвòг, мeно òнòг, ва́јдица e.

ва́јдисати -шем несв ‘имати корист’. – Ћyти, заувар, да се ва́јдишeмо кòлко бйло; || **ва́јдити** йм ‘окористити се’; *изр. Шћo рāдијo – ва́јдијo.*

ва́јкати се -āм се несв **1.** ‘оклевати, снебивати се, бити у недоумици’. – Ми́ га зовeмо да рyчā с нāма, а òн се нeшто ва́јкā; **2.** ‘кајати се, жалити’ – Ва́јкала ми се на свòју сyдбину, а ја́ јoј вeлйм: да́ће Бòг, бйће бòље, стрпљeн спāшен.

ва́јнй -ā -ò ‘недостojан (звања у коме се налази)’. – Пòсвађаше се òнāј ва́јнй учитељ и òнāј ва́јнй пòп пред за́другòм кò нeкe жeнтурачe.

вајница ж ‘невољница, јадница’. – Штā ће дна, вајница, ништа нијē крива, ни лѹк јѣла ни лѹк мирисала.

вајронт м ‘време када се кафана затвара’. – Бекријали дни онамо свѣ до вајронта.

вакат ваќта м ‘време, прави моменат да се нешто уради’. – Кажē Мѡмир: слѹшāj, Крѣстомире, ако ћеш у крађу – ваќат је, ако ћеш д-идѣш кѹћи – поноћи је.

вакѣла ж ‘критика, грдња’. – Бѡље ти је признāj него да ти тāта очитā вакѣлу.

ваќѡ прил ‘овако’. – Чѹѣш ка ти кām, нијē такѡ но ваќѡ.

вал м ‘вео, венчаница, младина свечана хаљина’. – Кад запјеваше онѹ: ој, ћевѡјко, под бијелим валом / окрѣни се, поздрави се с бралом / плāчи, брале, дѡде ти слѹшāње – мѣне ѹдарише сѹзе нā-очи.

вала ж ‘хвала’. – Вала ти ће чѹо и нѣ-чуо. – Бѡгу нек је слāва и вала. – Вала ти дѡ нѣба. – Вала ти ко браћу. – Вала Ти, Бѡже, на Твѡм дāру.

вала-бāш стални израз ‘тако је, у праву си’. – Вала-бāш је такѡ било, што јѣс јѣс, нѣ треба пйти па крйти.

валѣнка ж ‘мана, недостатак, фалинка. – Нājвећа валѣнка му е тѡ што кад лājē и сām мисли да е ѣстина; в. *зрба*.

валѣрати валѣра(м) несв ‘недостајати’. – Свѣ се бијагу сāбрали, сāмо нам Ылија валѣрѡ; в. *скресайи*.

валити (се) валѣм (се) ‘хвалисати се’. – Гѡворāше онāj мѹдри стāрац: бѡље ме спāли него вāли – тѡ да се не погѡрди. – Ытуви, синко: ко се вāли сām се квāри. – Он се вāли ко свѣтац гѹзицѡм. – Сѣнко, Бѡгом се вāли и нићим друћим, јел је кāзāно: Јѣдни се вāлѣ кѡлима, дрући кѡњима, а ми ѣменом Гѡспѡда Бѡга нāшѣга; || **вāљѣње** с гл. им.; в. *добийи*.

вāлити вāли несв **1.** ‘недостајати, зафалити, омалити нешто’. – Нисам пѡсијо цѣлу њѣву, вāли ми сѣмена па мѡрам ѹјутру д-ѣдем да достѡверѣм. – Нијē он баш тāчан, вāли му нека дāска у глави. – Нѣ валѣ нѣму млѡго: за кѡњски нѡкат и магарѣћā увѣта.**2.** ‘умрети’. – Знāш ли да нам је вāлијо вѣселѣ Дѣсимѣр, да си тѣ жив и здрав.

вāличан -чна -о ‘оштећен, фелеричан, са маном’. – Вѣселѣ Бранко ѣмѡ јѣдну нѡгу вāличну, слѡмијо ѣмā двас-годѣна, ал и нāкѡ гѣљав рāди бāрабар с Дѣсимѣром.

вāлиша м ‘који се хвали, хвалисавац’. – Слѹшāм ове вāлише па нѣ знām јесу ли ѣмали ѡчеве и ћѣдове или свѣ пѡчињѣ ѡд-њѣг.

вāлта ж ‘набор на хаљини, сукњи, фалта’. – Стāрије жѣне су ѡндак мāом нѡсиле богāто нāбрану сѹкњу на вāлте сāстављену из пѣ-шѣст пѡла, ѹкрашену везом пѡ-дну.

вāљад реч. ‘ваљда, вероватно’. – Нѣш ваљад ѣ тѣ да ми дѡсāљаш рāну; в. *ѣкирација*; || **вāљадār** реч. ‘а с т ѡ’. – Вāљадар нѣсу тāгу бегѣнисали што е бѣо дѡбар домāћин, а ѡни велѣ кѹлāк. – Вāљадār сам му прѣчѣ јā него вѣ; в. *клекнуѣи*, *ѣрейѣи*.

вāљак вāљка м **а.** ‘ваљкаста направа за равнање и сабијање земље (об. после орања)’. – Пѡкѡјни ујко Милинко е кад пѡсије пшѣницу влāчијо, па пѡтље повāља, начинијо вāљак кои су вѹкли кѡњи, а кад је нāбавијо трāктор, он је ѡндак нарѣдијо вāљак од трѣ-мѣтра ширине; **б.** ‘машина за ваљање путева’. – Кад се прāвила нāша цāда, ѡндак ѣмѡ пāрни вāљак, па комендијѡ Дѣсимѣр, како е тѡбож вāљак прѣгазијо Милину кѡкѡшку, а дна се пѡтље дѣгла и велѣ: ѹ, што ме пѡтаба дѡбар пиѣвац.

вāљалица ж ‘грађевина на реци у којој се ваља сукно’. – Знāш како се вāлијо онāj гѣцо: ѣмām, велѣ, њѣву и ливаду, водѣницу, вāљалицу.

вāљар -ара м ‘човек који се бави ваљањем сукна и ћѣбади’. – Последњи вāљар у Котражи био је Видѡје Чакаревић (9).

вāљātан -тна -о ‘ваљан, вредан, марљив’. – Дрѣжо му гѡвор над грѡбом, свāка му е вāљātна бѣла, свѣ смо се нāјѣжили и сѹзу пѹштили; || **вāљātно** прил. ‘ваљано,

баш како треба'. – Ја ђеци стално говорим да чинѐ онѐ што е ваљатно и драгѐме Бѐгу мило и ђндѐк се мѐгѹ дѐбру надати. – Свѐ ти је, ваѐла Бѐгу, ваљатно и згѐдно, како Бѐг мѐлуе; в. *наѐасоваѝи, оѝасѝи*.

[ваљати (се)] ваљѐм (се) **1.** – Ђѐца се ваљају на ливади; **2.** 'необузвано се смејати'. – Кад је вѐселѝ Ицо комендијѐ, свѝ су се ваљали ђд-смија; || **ваљѐње** с гл. им. **а.** 'сабијање калдрме ваљком'. – Кад смо прѐвили цаду, ђндак имѐ пѐрни ваљак за ваљѐње; **б.** 'припремање сукна у ваљалици'; в. *ваљалица*.

ваљати ваљѐ(м) / ваљѐдѐ(м) несв **1.** 'имати вредност, вредети'. – Ја ти рѐкок да ђнѐ чељаде ваљѐдѐ, а ти мѐно размисли. – Бѐг знадѐ шта ваљѐдѐ. – Е, тѐ ти ваљѐ: свѐка ти је на-мѐсту, позлатила ти се дабѐгда! **2.** 'оно што може затребати'. – Нѝкад, сѝнко, блаѐго ђѐду, не затварај врата гузицѐм, јел се нѝкад нѐ зна да л ђе ти тѐј чѐвек нѐкад ваљати.

вампѝлија ж 'родбина, фамилија; породица'. – Па ѐт, гсин сѹдија, мѐгу да рѐчѐм да му е Мѝловѐн, кад су се спѐречкали, спѐмињѐ ѹжу вампѝлију, нѐ могу да кам кѐко јел би ме било срамѐта.

вампѝлѝѐз -ѐза м 'послужитељ у школи'. – Пѐро Нѝколић ти је бѝјо вампѝлѝѐз ка-смо мѝ ишли ѹ школу.

вамо прил 'овамо, на ову страну'. – Није тѐмо, него вамо, што би Радисав рѐкѐ: тѐмте ваамте; || **вамоде** 'дођи овамо'. – Кад су увѐли телевоѐне, зѐвѐ Мѝлисава кѐмшију: – ѐло, Вѝтомѝре, јеси тѐ тѝ? – Јѐсам. – Вамоде, до кѐшаре, да ти нѐшто испрѝчам; || **вамогѐре** 'овамо горе'. – Дођи вамогѐре да вѝдѝш штѐ су твѐде ђвце урадиле у мѐјој нѝви; || **вамодѐље** 'овамо доле'. – Сѝђи вамодѐље да ми пѐмогнѐш ижњѐти шљѝве; || **вамонѐвише** 'овамо навише, горе'; в. *чеѝворѝѝи*; || **вамонѐниже** прил 'доле, наниже'. – Пѐћерѝ ђвце вамонѐниже у тѐр; в. *ивер, свуђи*.

[вампѝр] -ѝра м. – Причало се да се у некој водѐници појављѝво vampѝр.

ваנגла ж 'велика посуда за прање посуђа или за мешѐње теста'. – Пѐткувај лѐба у вѐликој вангли, сѹтра имѐмо дѐста радника; || **ванглица** ж дем. – Замиѐси ђѐци кои ѹштипак у ону мѐлу ванглицу па тѹри крај шпѐрета, прѝје ђе да нарасте.

ванила ж 'ароматична материја у производњи слаткиша'; || **ванилѝн** об. у *изр ~ шећер* 'шећер ароматизован ванилином'. – И ђндак нѐша бѐба ђзгѐ онѝ колѐч пѐтрѹсѝ ванилинѝм шећером; || **ванилѝн** -ѝна м в. *ванила*. – Купи ми, дѝѐте, двије шѝпке ванилина.

ванилице ж мн 'врста старинских колача'. – Ванилице смо ђдѐцали ш-чашѐм ђд љѹтѐ ракијѐ.

вантѐзија ж 'фантазија'. – Ова жѐна нѝје тѐчна, сѐмо нѐшто вантѐзира, ђѐрѐ нѐку вантѐзију.

вантазѝрати -ѐзѝрам несв 'фантазирати, причати нешто неразумно или неостварљиво'. – Нѐмѐјде тѹне вантазѝрати, него се лѐпо и згѐдно ѹзми ѹ-памѐт па ради нѐшто.

вапити -ѝм несв 'жудети; тражити са запомагаѐм'. – Вапѝ весѐлнѝк и запѐмѐже жѐдан, ал стражѐр нѝ абера; || **вапијуђи** -а -е 'који вапи, запомаже'. – Бѝјѐше тѐ глас вапијуђег у пуштињи кои нѝко нѝје шѐѐо да чѹе, но на јѐдно чѹли, на дрѹго ипштили.

варѐкати се -ам се несв 'избегавати разне замке'. – Шѐѐли да га жѐнѐ, ал ђн иг нѐкако варѐкѐ, ђѐ ђвѐ, ђѐ ђнѐ и тѐкѐ му прѐђе сѝлно врѐме ѹ-ништа; || **варѐкнути се** варѐкнѐм се св 'вешто избећи (замку, прѐтњу)'. – Варѐкнѹ га ђна и рѐче му да чѐкнѐ јел је нѐшто забѐрвила – и пѐбеже кѹђи.

в̀аралица м ‘преварант, обмањивач’. – Нѐмѝ д-ѝмѝш њѝкака п̀сѝла с ѝнѝм в̀аралицом, тѝј нѐ прѐза њѝ од чега. – Знѝш како е кѝзано, тѝ дѝбро т̀уѝ, блѝго љѝду: *Лаѝѝѝни су сѝѝѝрѝ в̀аралице.*

варѝнција ж ‘варање, ситна превара’. – Стѝлно е он смѝшљѝ коекѝке варѝнције.

варѝѝн -ѝна м ‘варалица, преварант’. – Бѝжи од ѝнѝг вараѝна, тѝј би п̀крѝв с мѝјке ѝкрѝ.

в̀арати -ѝм нес в ‘обмањивати’. – В̀арѝ е ѝн п̀здаѝуго, ал свѝко дѝло ѝзѝѝе на виѝјело.

в̀арба ж ‘боја’. – В̀арба се прѝвила од ѝровѝ клѝпинѝ, од кѝпривѝ и коечѝга што смо ѝмали.

в̀арбѝр -ѝра ‘онај који фарба, фарбар’. – ѝн ти је бѝјѝ в̀арбѝр и зѝвнѝ га тѝјѝ да нам ѝв̀арба кѝпију, начинѝијѝ е нѝ-љѝпоту: бѝла е шарѝна кѝ љѝтѝлѝ.

в̀арбара ж ‘радиѝница у којѝ се фарба’. – ѝмѝ он п̀себно кѝвѝчѝницу, а п̀себно вѝмо в̀арбару.

в̀арбати в̀арбам несв ‘бојити’. – Прѝђу смо нѝсили да в̀арбамо у Чѝчак код бѝјаѝѝнке; || **в̀арбан** -а -ѝ ‘обојен’; ~а *јѝјѝа* ‘јаја фарбана за Васкрс’. – Нѝљѝпша су јѝјѝа којѝ су в̀арбана у л̀уковѝни.

варѝника ж ‘свеже кувано млеко’. – Нѝшта л̀ѝпшѝ него кад у варѝнику ѝтрошѝ-мо прѝјѝ, па нѝкѝ тѝпло п̀сѝрчѝмо кѝшиком; в. *ѝосркаиѝи.*

в̀арзило с ‘црвена боја’. – Нѝбавѝла сам в̀арзило и ѝв̀арбала р̀дицу, ѝспала е м̀лѝго зѝдѝно, нѝ мож бѝти л̀ѝпшѝ.

в̀арѝво с ‘кувано јѝло које се једе кашикѝм’. – Нѝма прѝвог р̀чка без в̀арѝва.

в̀арити в̀арѝм несв ‘кувати (млеко, јѝло)’; *ѝзр. Вѝдѝу в̀арѝ, вѝдѝу л̀дѝ* ‘радити узалудан посаѝ’; || **в̀арен** -ена -ѝ ‘скуван’. – Кад јѝло бѝднѝ дѝбро в̀арено, ти га пов̀уѝи нѝ-крѝј шпѝрѝта.

в̀арјѝча ж **1.** ‘дрвена плѝтка кашѝка, са дугѝком дршком, за мешање хранѝ при варењу, кувању’. – Смѝрде се, нѝмѝјде да те шл̀ѝпѝм ѝвѝм в̀арјѝчѝм; **2.** ‘део гусала’.

в̀арница ж ‘искра од вѝтре или удара метала о камен’. – Кад сам пѝлијѝ в̀атру д-ѝзгѝрѝ врзѝна, п̀чѝше в̀арнице да лѝтѝ тѝмо према штѝли и сиѝнѝма, бѝгами сам се бѝјѝ успрѝзѝријѝ. – Кѝлко, кѝлко в̀арѝница ѝнѝликѝ срѝѝѝца (ѝ Бѝжићу кад се ц̀арѝ бѝдѝѝѝк); – Вѝлѝ љѝдо да нѝкад и мѝлена в̀арница вѝликѝу в̀атру рѝспѝли.

в̀аровати -уем несв ‘поштовати обѝчај да се не ради у неке радне дане, ради заштѝте од несреѝе’. – В̀аровало се да се к̀пѝ у рѝци прѝје Ђѝрѝевдана и после Прѝѝбражења, па се в̀аровало ѝѝи т̀ђѝј к̀ђѝи на Бѝжић и п̀но коѝшта; || **в̀аровање** с ‘обѝчај да се не ради у неке дане’ – У ѝѝнѝм сѝлу постѝѝ в̀аровање да се не ѝзѝлазѝ нѝ-грѝблѝе прѝје пѝдне; || **в̀арѝвѝни** -а -ѝ; *в̀арѝвѝни дѝн* ‘дан у којѝ се не ради, иако није црвено слово, због празноверја’. – Ови ѝѝни су су уѝбѝчѝили в̀арѝвѝни дѝн на ѝгњѝну Мѝрију и на Прѝкѝплѝе, ѝндај нѝ-рѝде, а вѝмо рѝдѝ на Др̀гѝ В̀аскрс и на др̀гѝ Трѝѝце.

вѝсѝлѝца ж ‘обредни колач за Васиѝијѝвдан’. – За Ср̀пску нѝву гѝдину се мѝѝсѝ вѝсѝлѝца а за Бѝжић чѝсѝница.

В̀аскрс В̀аскрса м ‘празник Христовог вѝскрснућа’. – На В̀аскрс се свѝ ѝскупѝ-мо; || **в̀аскршѝѝ** -ѝ -ѝ ‘који се тѝче Вѝскрса’; ~ *ѝѝс* ‘пост пред Вѝскрс’. – В̀аскршѝѝ п̀с зовемо и Вѝлики п̀с због дѝжѝнѝ трѝјања, и Чѝснѝ п̀с спѝради тѝга што ѝбѝ-ватѝ време страѝања Христовог и Њѝговог рѝзѝпињања на Чѝснѝ к̀рс и он трѝѝ од Чѝстѝг понѝдѝѝника, а завршѝва се Стр̀снѝм сѝдѝмицом, знѝчи, ѝкупно чѝтрѝс ѝсам дѝнѝ.

васунг васунга м ‘грло у које се уврће сијалица, фасунг’. – Зовне ти њега стру-
гār Милое да му постави каблове, намешти васунге и испривџа сијалице од двѣста
свѣћа.

васцѣли -ā -ō ‘сав, цео’. – Васцѣли дан прѣпада кйша из-дрѣвета из-камена.

вѣт м ‘дужинска мера, око 1,9 м, хват’. – Куписмо у Рѣгачи лѣпо сѣено, прѣмеријо
га тајо: имало е сѣдам ѝ пѣ вѣтѝ.

вѣтати -ам несв ‘хватати’. – Побегѣ му коњ и ђн пошѣ да га вѣтѣ; *изр.* ~ зѣле
‘лутати, скитати’; ~ **се** ‘ући и играти у колу’. – Вѣкаше Радѣнко кад повѣза коло:
вѣтѣјте се, цѣрице, до мѣне, док се нису поватале жѣне; || **вѣћарити се** вѣћарѝм
се несв ‘миловати се, љубависати’. – Прѣмѣтим јѣ да се ђни вѣћарѣ йза-сиѣна, ал
шутѝм, нећу да иг ђдѣм; || **вѣћкати (се)** -ѣм (се) несв ‘вешто помало хватати’. – Она
цѣнкѣрошка несрећа се прѣтворила у ѣво и вѣћкѣ штѣ ће ко да рѣкнѣ, а вѣсели Йцо
ђпѣли из гузицѣ и велѝ да нѣ знѣ како да иг љѣпше пѣздравѝ.

[**вѣтра**] ж **1.** – Налѣжи вѣтру прѣд нѣћ да спрѣмамо вѣчеру. – Нѣкад нѣмѣ до-
ливати ѣље на-ватру, но глај да мѝриш љѣде; **2.** ‘повишена телесна температура’.
– Имало ми диѣте вѣтру цѣлу боговѣтну нѣћ, свѣ йзгоре; || **вѣтрица** ж дем. – Чѝм
прѣђе Свѣтѝ Илија, вѣтрица свѣ мѝлијѣ; || **ватруштина** ж аугм пеј. – Кад је ѣватила
ђнѣ ватруштина сиѣна, зѣпѣли се и штѣла, јѣдва му одбрѣнисмо кѣћу; *изр.* *живѣ* ~
‘вредан, поуздан’. – ђн, ђн ти је вѣтра живѣ, кад њѣму запѣведиш, нѣ бѣј се.

вѣтрѣл -ѣља м ‘лопатица за згртање жара, пепела’. – Йди, бѣлго ѣѣду, донѣси ми
у ватрѣљу жѣра да пѣтпѣлимо вѣтру под казаном.

вѣтрѣла ж ‘боја пламена’. – Имала е баба Дрѣгиња перѣунике рѣзнијег бѣја и
бѣјѣлу, и жућу, и вѣтрѣлу и тѣгетну.

вѣтрѝште с ‘место где се ложи ватра’. – Тѣри мѣно пѣтпѣлѣ на вѣтрѝште па прѣд
нѣћ потпѣли вѣтру и нѣспи водѣ у бакрѣч нек се грѝје.

вѣша ж ‘огреботина’. – Нѣкѣ од ѣѣцѣ с нѣчим направило вѣшу на вратѝма.

вѣшер м а. ‘облик народног окупљања и зборовѣња ради куповине и продаје,
вашар’. – Вѣшери су ти бѝли главнѣ збрѝшѣта нѣрода и на њѝма е бѝла главнѣ трго-
вѝна за нѣс сѣљаке; **б.** ‘гужба, неред’. – И такѣ ти се коверѣнција прѣтворѝ у вѣшер,
не знѣде се чѣсног крѣста: загалѣмили свѝ у глѣс кѣ нѣке чѣвке.

вѣшериште с ‘место на коме се одржава вѣшер’ – Нѣђе ѣе је ђнѣј пѣрк код аутѣ-
бускѣ стѣницѣ у Чѣчку е зѣмѣјле, прѣчо ми ѣѣдо, бѝло вѣшериште; в. *врева*.

вѣшка ж ‘паразит који живи у људској коси, ушка’. – Свѣ смо пѣрили одѣѣла
д-ѝстриѣбѝмо вѣшке, пѣтрпѣмо рѣе у пѣрјѣницу па ђзгѣ нѣспѣмо врѣлу воду с
цѣѣћом. в. *обашка*.

вѣбруар м ‘фѣбруар’. – Прѣтѣже се кѣ мѣчак у вѣбруѣру.

вѣгара ж ‘лош пас’. – ђнѣ Мѝкошева вѣгара се смѣцѣ око кѣкѣшки, йд-де те је
напуѣди низ пѣт, навадиѣе се на гњѣздо.

вѣгнути -нѣм св в. *везаѝш*.

[**вѣдар**] ведра -ѣ **1.** – Вѣдро нѣбо кѣ стѣкло, нѝђе облѣчка; **2.** ‘радост, ведро
расположење’. – Нѣ мош да срѣтѝш старѝјег сѣљака са вѣдрѝм чѣлом, зѣвише сѣло
у брѝгу.

вѣдимѝстер м ‘цѣпни ножић, перорез’. – ђвѣј ми вѣдимѝстер ђстѣ јѣш од ѣѣда и
стѣлно га нѣсѝм ѣзѣ се.

вѣдрѝна -ѝнѣ ж ‘ведро небо, безоблачност’. – Јѣсени кад ѣѣрѣмо грѣжѣ прѣко
планинѣ, па кад ђдѣрамо вѣлове, мѝ прѣко њѝг прѣбѣѣимо покрѣвце да иг нѣкѣ
знѣјѣве нѣ бије вѣдрѝна. – Вѣдрѝне се спѣпелиле над нѣшијѣм сѣлима, свѣ опушѣе,
свѣ зѣрасте, свѣ се зѣтрѝнѝ, да-Бѣк-сѣчѣвај.

вѣдрити (се) вѣдрѣи (се) ‘пролепшавати се (о времену)’. – Пѣчело е да вѣдрѣи ђодо-нуд од Овчара. – Свѣ вѣдѣи Онај што вѣдрѣи и ђоблачи.

вѣдрица ж ‘дрвени суд за воду’. – Свѣ смо у вѣдрицама и бѣуцама нѣсили вѣду док не искѣпасмо бѣнар.

вѣдро с ‘дрвена отворена посуда за вађење воде из бунара или ношење воде’. – Вѣдро ти дође, на прилику, кѣ дрвена кѣва, у вѣдру нѣсиш вѣду; || **вѣдрица** ж ‘и с т о’. – Дѣтркајдер, ѣри, једну вѣдрицу ладне вѣдѣ с бунара.

вѣђа ж ‘обрва’. – Она гара има вѣђе ко пијавице.

вѣз м ‘врста ручног рада’. – Нѣн вѣз си мѣгѣ да пѣзнаш у иљаду, није му било равна; || **вѣзак** вѣска м хип. – Пјевуши Смиља у вајату ђонѣ: вѣзѣла вѣзак вѣзла, кѣнчиће златне сплѣла, ни т се из срца ђтѣла. – Нѣн вѣзак је нѣсијо пѣбеду над сви-ма. – Највољели смо да запјевамѣ ђонѣ: штѣ се валѣш, лѣпе Марѣ мајко, твѣја Мара на ливади спавѣ, вѣзак јѣ се по ливади валѣ.

вѣза ж 1. ‘спој’. – Млѣго ти лѣбава та вѣза на вратницама; 2. ‘чиме се што везује’. – Крава пѣкидала вѣзу; || **вѣзица** ж дем. – Нѣсила ја некѣ вѣзицу и нѣ знам ѣе је из-гѣбик.

[вѣзати] вѣжѣм св. – Мѣш нѣшто да вѣжѣш на-зѣмку па ти пѣтље лѣсно одрѣшити, а мѣш вѣзати и намртво; || **вѣзивати** вѣзујем / вѣзивам несв. – Вѣзивали тѣле за кѣчић; || **вѣгнути** -нѣм св ‘овлаш везати’. – Е, сад мѣра ѣѣдо да те вѣгнѣ, валѣ се: данас су ѣѣтињици, а ти вѣђи кѣко ѣеш да ми се ђдриѣешиш; || **вѣзат** -а -о трп. прид; в. *сечиво*.

вѣзѣља ж ‘жена која се бави везењем’. – Имало зѣмајле млѣго дѣбријег и ткѣла и вѣзѣлѣ, а сад нѣма ни жѣна нѣ нѣ знаш кѣд се погѣбише. – Није имало ђѣлѣ вѣзѣлѣ од Бисѣнијѣ.

вѣзиѣц м ‘особа која везује снопове при жетви’. – Жѣтелице и вѣзиѣци се напѣјевѣвају: *Наѣжњѣва се мѣмче и ѣѣвѣјче*.

вѣкерица ж ‘сат’. – Вѣђи кѣко чѣка мѣја вѣкерица што ми је јѣш од ѣѣда ђстанула.

вѣковѣчан -чна -о ‘вечит’; в. *исковѣиш, навалѣваиш*.

вѣлер м ‘мана, фелер’. – Свѣ што е вѣлер, ми ђѣбѣзимо на стрѣну; || **вѣлѣричан** -чна -о ‘са грешком, фелеричан’. – Да није вѣлѣричан, кѣпијо би га апѣтитли.

вѣлија ж ‘одрезак, кришка’. – Исѣци лубѣницу нијздѣж, на вѣлије па послѣжи жѣтеѣце.

[вѣликѣи] -ѣ -ѣ; *изр.* ~ пѣтак. – Пѣтак очи Вѣкрса зѣвѣмо Вѣликѣи пѣтак; ~ *ѣѣс*. – Тѣ ти је Вѣскршњи пѣс; ~ *ѣѣѣчак* ‘точак који иде по бразди на плугу саковцу’. – Такѣ е то ѣѣдешно код сѣковца: вѣликѣи тѣчак ѣѣѣ по бразди, а маѣли јѣк и тамѣн равњајѣ кад ђрѣш. – Млѣго ми је вѣлико ђѣвѣ парче, нѣ могу свѣ д-ѣзѣдѣм; || **вѣличѣчки** -а -о ‘велики, огроман, голем’; в. *селѣчки*; – Куѣна им вѣличѣчка, зѣдана с пѣдрумом од тесаника; || **вѣличѣкѣи** -ѣ -ѣ ‘и с т о’; в. *мравињак, разгрнуши, род*; || **вѣликѣѣ** прил ‘многѣ, јако, дуго’. – Вѣликѣѣ ми да толикѣѣ чѣкам да дођу.

вѣлѣим ‘кажем’. – дѣдо вѣлѣи да није дѣбро рѣдовати се ѣчијѣј нѣсреѣни, па макар да ти је и највѣђи дѣшманин.

вѣличѣти се -ѣм се несв ‘гордити се, поносити се’. – Нашѣ пѣѣда мнѣм да се нѣшто вѣличѣѣ – рѣко би ја нѣ знам ѣѣ се ђн ѣкѣтијѣ.

вѣлна ж ‘фелна, метални деѣ точка на гумѣраби, трактору’. – Прѣвари ме кѣман-да те пѣтпушитѣ гумѣрабу у јѣругу и искрѣвик вѣлну.

вѣлѣсѣпѣд -ѣда м ‘бицикл’. – Млађѣ Милѣв пѣѣѣ најѣѣлѣу краву и кѣпијѣ вѣлѣсѣпѣд, шѣѣо Миѣле да га се ђдрѣкнѣ преко нѣвѣна.

[вѣнац] вѣнца м. – Сѣѣке гѣѣдине на Трѣице идѣмо на слѣжбу, ђндак је у цркви ѣњѣта наѣкошена трава и цѣвѣе и ђма пѣсле летѣрђијѣ идѣ вѣчѣрње на кѣм ѣарод

клéчы и плетé вéнце и пòтгле иг нòсэ свòйм кўһāма и тўрајў според йкòна и кāндїла ради блāгослова. – Пред һевојачкòм кўһòм се, на кáпији һе свāтови гаһајў јāбуку, плетé вéнац, а һевòјке пёвајў: На кáпији вéнац плетен од бршлāна, ўскоро һу да се свїјём око мòг драгана.

вёндер вёндера м ‘булдожер’. – Вїше Чўбра с вёндером йскопā за један дāн но што би мї, из цéлог цемāта, мòгли за двїјè-трї неһеље.

вёнути -ём несв ‘копнети, сахнути’. – Нёшто ми һёдо увёдријо и ко да е мéно пòчò да вёнэ. – На слїци коју е дāо сёстри Стāнòјли прїје седамдесет гòдїна Жāрко напїсò: Вёнэ рòса, вёнэ лéпо цвёће, али ова ўспомена ўвёнути нїкад неһе (5: 5).

вёчаница ж ‘грéда у основи кровне конструкције’. – Кад је прāвлена ова кўһа, дāнима су мāјстори тесали вёчанице, мāије и рòгове од бјеловине.

вёчāница ж **1.** ‘свечана свадбена хаљина’. – Вёчāница за һевòјку се спрémала и украшāвала дāнима; **2.** ‘вёчани лист, извод из матичне књиге вёчаних’. – Кад пòђеш код Вўла у мёснў концелāрију, їзвади вёчāницу, трéбā Јўли споради лїчнэ кårте.

вёһāк м ‘место заштићено од сунца, жеге, хладник под виһагом’. – Направијо ујко Милїнко вёһāк од виһагé и тўј се лёти ручāвало.

вёһер вёһера м ‘застакљена светилъка на петролеј, феһер’. – Рабāција о кòла òбесї вёһер, да му се нāһё при рўци ако òмркнэ.

вёпар вёпра м ‘мужјак свиһе’. – Заклапўсò кò вёпар; || **вёприна** м аугм. – Òнā вёприна провāлила прòшће и ўишла у нїнину рёпу; || **вёпрїћ** -їһа м. – Ымāм нё-колко вёпрїћā, мòрам да пòшлём диéте у Јериниће да зòвэ Милића да нāйһе да иг пòчистїмо.

вёра ж ‘уверёње у истинитост неке тврдње без доказивања’. – Нїһе, вёлї, Гò-спод нэ кāже: знāње твде те је спāсло, него вёра твòја те је спāсла; || **вёран** вёрна -о ‘који држи реч, обећање’. – Òстала му је вёрна за свé тэ рāтнэ гòдине; || **вёрно** прил ‘тачно, истинито’. – Свё ти је вёрно опрїчò.

вёрāнда ж ‘тераса, трем на кући’. – Нāйһе Мїлорад те сёдосмо под вёрāнду, да пòпијемо по кāву и рāкију и да мéно прòзборїмо.

вёрати се вёрэм се ‘пёнати се по дрвећу’. – Мāрко е вòлò да се вёрé по дрвётима, да кўпї јāјца и батāље гњэзда свракёлицāма; вёлї: ако иг пўштимо да се намложé, неһемо мòһи с мїром нїједно пїле д-одгāјимо, їмā та нāпас да иг пòкупї.

вёренїк м ‘младић који се заручио, испросио, прстеновао девојку’. – Òвò ти је вёренїк мое ўнукé Јāнэ, ако Бòг дā – нā-јесэн һемо да свāдуемо.

вёреница ж ‘испрошена девојка’. – Виһāсмо вёреницу твòг сёстриһа, онòмад на вāшери, дòшла с òцом и мāјкòм да покўпујў коёшта зā-свадбу, млòго смёрна һевòјка.

вёресија ж ‘продаја робе на веру, да се плати касније’. – Напїсо један трговац на зїду рāднэ: На вёресију дāемо рòбу иксāну стāријем од 80 гòдїна уз прїсуство òбад-ва му рòдителя; *изр.* – *Чāс свāкоме, вёресија нїкоме; – Кò дāé на вёресију, їрòсиһе.*

вёретїзан -зна -о **1.** ‘мршав, слабуњав, неухрањен’. – Дòбра е рāдница ал дòшла мéно вёретїзна, рёкò би јòј је дўша у нòсу, а и једé кò тїчица; **2.** ‘крт, натруо’; в. *скрашї.*

вёрёцик -ёцика м ‘нека врста пословних односа на штету једне стране; прокоцкана вера, поверёње’. – Он би да рāдїмо зāјно на вёрёцик. – Од вёрёцика се мāло ко ўсрећио.

вёриге пл. т. ‘ланац над огњиштем’. – На вёригāма изнад прòчёвлā вїсијо бā-крāч у кòм се кўвало јéло, вāрило млиéко ил грїјала вòда за кўпāње.

вёридба ж ‘просидба, прстеновање’. – У неһељу һе, ако Бòг дā, бїти вёридба, јўчé їшли да кўпé вёренички прстэн.

вѣрити -им св 'испросити, прстенovati девојку'. – Вѣријо Примислав ђевѡјку нѡмѡд, у нѣђелу, кѡдар ћемо да свѡдбуемо нѡ-јесен.

вѣрмати ам несв 'поштовати, ценити, уважавати неког'. – Дѡшло нѣко пѡгано врѣме, не вѣрмѡ и не брѣнуе нѣко нѣког ни за сѡву шљиву. – Не вѣрмѡ тѡј нѣког жѣвог, но ћѣрѡ по свѡм док не звѣкнѣ глѡвчинѡм о зѣд, па ће му ѡндак прѣсести мѡјчино млијѣко што е подѡијо.

вѣрмен м 'мушки прслук од чохе без рукава, обично украшен гајтанима, фермен'. – ѡндак ти је тѡкѡ бѣло: преко вѣзене кѡшуље обѡчѣш вѣрмен, дѡље брѣц пантолѡне, вѣзене чѡрапе и ѡпанци, припашѣш пѡјѡс, гѡриш шѡјкачу и идѣш на сѡбор.

вѣрник м 'оној који верује'. – Нѡши вѣрници су вѣру наслѣдили од ћѣдѡвѡ свѡјѣг и од богонѡснијег отѡцѡ нѡшѣг.

вѣрница ж в. *верник*. – Она ти је прѡва Српкиња, вѣрница, кѡћѣвница и обрѡзли жѣна.

вѣровѡтно реч. 'можда, може бити, могуће је'. – Вѣровѡтно е ѡн на Дијеловима сѣвијо пѡт и залѡтѡ.

вѣровати -уем (не)св. – У нѣгове лѡжи ни мѡњѣ лажѡви од нѣга нѣће вѣровати.

вѣселѣ -ѡ -ѡ 'оној који се упокојио'. – И тѡј ти Душѡнка нѡвѡлѣ на мѡју вѣселѣ мѡму, Бѡг да јѡј дѡшу прѡстѣ, а јѡднѣ тѡта шѡтѣ, нѣ прозборѣ јѣднѣ.

вѣселнѣик -ѣка м 'јадник, несрећник; покојник'. – А бѣјо е, вѣселнѣик, дѡбар кѡ дѡбар дѡн, мрѡва згѡзијо нѣје, нѣ с кѣм се спѡречкѡ нѣјѣ, а јѡдно ти свѡдијо, свѡком је прѣтрчѡ ѡ-помѡћ; || **вѣселнѣичак** -чка дем. – Нѣјѣ мѡгѡ вѣселнѣичак да прѣдрѣ, ѡднѣ га болѣщина; || **вѣселнѣиче** -ета с. – Учѣ, вѣселнѣичѡд, да су им прѡћедови мѡјмуни; в. *заушци, осушѣ*.

вѣселница ж 'мученица, јадница, невољница'. – Ни ѡнѡ мѡја вѣселница нѣје нѣстае кѡ да се нѣ-валѡ

вѣсѣлѡк -ѡка м 'боем, лола, шѡљивчина, комедијант'. – ѡн ти је бѣјо вѣлики вѣсѣлѡк и шѡљивција.

вѣсти вѣзѣм несв 'бавити се вѣзењем, вѣзом'; в. *јѡгрук, лан[ен]*; || **вѣзен** -а -о 'украшен вѣзом'. – ѡндѡј смо ти нѡсили вѣзенѣ кѡшуље, вѣзенѣ чѡрапе па бѣднѣмо кѡ цвѣтови у ливѡди.

[вѣтар] -тра м. – Пјѣвѡгу нѡше ћевѡјке: вѣтар дѡва, лѡљѡју се рѡже / дѡђи, миле, док су нѡћи дѡже. – Имѡ тѡмонаке на дрѣшу пропѣлѣр кѡј се врѣти и прѡвѣ вѣтар и ѡн ти ћѣрѡ плѣву нѡ-стрѡну, а у цѡк идѣ чѣста пшѣница; *црвени* ~ 'заразна болест егусѣрѣлас'. – Снѡшѡ га нѣки црвени вѣтар, стрѡба пѡглѡти; || **вѣтрина** ж пеј 'јак олујни ветар'. – ѡдарила нека вѣтрина и дѣгла црѣпове с кѡшарѣ; || **вѣтрић** -ѣћа м дем. – Пријѡтан овај вѣтрић, нек макар кѡлко било ѡсвежѣ; || **вѣтрићак** -ћка м. – Бѡка се јѣдва држи на нѡгама и нѡјмањѣ ветрићак ће је обѡлити.

вѣтрењѡс -ста -о 'непромишљѣн, неозбиљан'. – Бѣла цѡрица лијѣпа зѡ око, ал мѣно вѣтрењѡста, а за тѡкѣ је бѡба гѡвѡрила да ће се брзо ѡдати.

вѣтрењѡча ж 'спрѡва на ручни погон за вијање жѣта'. – Ђмѡ мѡј тѡта вршѡлицу на ѡрѡн мѡтѡр и вѣтрењѡчу кѡја се ручнѡ ѡкрѣтала те се тѡко вијѡла пшѣница.

вѣтрѣти (се) -ѣ (се) **1.** 'проветрѡвати, ѡсвежавати' – Нѣка врѡта, нек се вѣтрѣ кѡћа; **2.** 'доколичити'. – Нѣмѡде да вѣтрѣш, него рѡди нѣшто.

вѣтрѣште с в. *вијѡлишѣе*. – Нѡђе ће је сѡд мѡнастир ти је вѣтрѣште, тѡјнѡк и по жѣги ћарлијѡ вѣтар, а зѣми су смѣтови.

вѣтромѣтина ж 'место изложено јѡким ветровима'. – Вѣко сам му да нѣ правѣ кѡћу на ѡнѡј ветромѣтини, ал ѡн вѡљѡ ѡнѡј брѣг и тѡкѡ рѣшијо.

вѣтропѣр м 'нестабилан, брзоплет'. – ѡн ти је обичан вѣтропѣр, ш ѣјм нѣшта нѣ мош да се зѡгѡворѣш нѡкѡ чѡвѣчѡнски.

[вѣче] -ери ж. – Кад пãднѣ вѣче, он се искрãдѣ и шмўгнѣ кãдã нѣ; || **вѣчером** прил ‘увече’. – Вѣчером кад се свѣ утишã, чўеш како ћукãвци ћучў и како жãбе крѣкећў.

вечѣрїнка ж ‘вечерња седељка’. – Ми ти се, онѣвечери, скупили код Жївковке кўћѣ на вечѣрїнку, шãлили се и пѣвали до пãноћи.

вѣчит в. вїѣк.

вѣчнѣс -ости ж ‘вечност, бесконачност у времену’. – Ово мãло што трапãмо под нѣбескѣм кãпѣм ти пролѣтї кѣ длãном о длãн, али вѣчнѣс нас чѣкã и зã нў се вãлã спрѣмати, мѣј брãјко.

веш м ‘рубље, кошуље’. – Раније је ђевојка облачила први пут доњи веш када су је на коњу доводили код мужа у дом (9).

вѣшалица ж ‘бедрени појас код папкара, копитара’; в. *йролийиити се*.

вѣшплав / вѣшплав ‘прашак који растворен у води даје вешу плавкасту боју’. – Тўри мѣно вѣшплага ў воду да се рãстопи да повѣшплавїмо вѣш.

вешплавити / вошплавити вѣшплавим / вѣшплавим ‘потапати веш у вешплав’. – Ђна е стãлно вошплавила вѣш и чãршове; в. *вешїлав*.

вѣштãк -ãка м ‘минерално ђубриво’. – Ми смо њїве ђўбрили са штãлскїм ђўбретом, нїје ти ѡндак бїло нїкаког вѣштãка.

вѣштац вѣшца м **1.** ‘гатар, врачар’. – Ђнãј мãтори вѣштац нѣма памѣтнија пѣсла но идѣ те гãтã по сѣлу; **2.** ‘лукав човек, лукавац’. – Ма тãј вѣштац знã и ѡнѣ што нїко чѣстит нїкад нїје мѣгѣ знãти; *изр. Искрљѣшїијо се кѣ вѣшїицã*.

вѣштица ж ‘и с т о’. – Тѣ ти је вѣштица јѣдна, бѣжи ѡд нѣ; в. *манђије*; || **вештїчара** ж ‘и с т о’. – Ђнў вѣштїчару трѣба марширати изãвлијѣ; || **вештїчѣнда** ж пеј. ‘и с т о’. – Ђнã вештїчѣнда нѣшто гãтала око крãва.

вївати вївам несв ‘купити нешто ситно по трави’. – Ђнãј мѣј Пѣро вїва нѣшто пѣ-бãшчи кѣ ћўрка кад вãтã скãкãвце.

видѣвац -вца м ‘врста пасуља’. – Сїјали смо мї по жїту тїкве и пãсўљ видѣвац и кад пãсўљ сãзрелї, ми пѣранїмо за рѣсѣ те га пѣчупãмо и изнѣсѣмо нã крај њївѣ и жђѣнѣмо на рѣгоце, а кад ѡберемо жїто и пѣжњѣмо шãшину, онда зãђемо с кѣлима те потѣварїмо тїкве и ѡд њїг кўвãмо мѣћу свїњама; || **вїдовача** ж ‘јабuka која стасавã око Видовдана’. – Вїдовача и пѣтровача нãјпрвѣ стãшў па ѡнда зрѣлї јѣдна по-ѣдна тãмо до кѣжãра кое стїжу ў-јесѣн.

вїдра ж **1.** зоол ‘животињица гипког тела из пор. куна, *Lutra lutra*’; **2.** ‘вредан, способан човек’. – Мићо ти је вїдра од чѣвѣка, спѣсобан и вредан за трѣицу; || **вїдрица** ж хип ‘вредно, отресито дете’. – Ђвѣ бãби дѣлази њѣна вїдрица.

вїђело с **1.** ‘време пре мрака, док се види, пред ноћ’. – Пѣјтãј, мѣј сїне, еда би зã-вїђела намирили стѣку и пѣмузли крãве, да се пѣтљѣ не потўцамо по мрãку. – Итали смо да зã-вїђела дѣђемо кўћи да се не крцумãмо по пѣмрчини; **2.** ‘откривãње онога што је скривано као тајна’. – Знãш како е кãзано: свãчијѣ ће дѣло изићи на вїђело.

вїђѣљача ж ‘полица за лампу жижалицу’ (1).

вїђети вїдїм св **а.** ‘видети’. – Вїђек да онã ђѣца замãкоше тãмо изã-шумѣ; **б.** ‘постарати се’. – Вїђѣћу на свãкї нãчин да ти пѣможем; **в.** ‘обавити неке неодложне послове’. – Мѣрам д-їтãм кўћи, трѣбã вїђети стѣку зã-дãна. – Вїђте на свãкї нãчин да до нѣђѣљѣ пѣжњѣте пшѣницу, бѣјати се какѣ сапанђѣлѣ изã овѣ врѣлїнѣ; *изр. Бѣг иѣ вїђѣ; Вїђѣћеш ииї свѣга Бѣга*; || **вїђен** -а -о ‘угледан, поштован’. – Миљѣјко ти је бїјѣ вїђен чѣвек, дѣбар домãћин и пѣштен ко сўнце.

[вїжљãс] -ста -о в. *лагачак*.

вїјãкер м ‘кочија, фијãкер’. – Ђмѣ ђѣдо Весѣлин гãнц нѣв вијãкер.

вїјãлїште с ‘ветриште, ветровито место где се веје пасуљ, жито’. – На онѣм из-брешку гѣренакѣ ти је нãше вїјãлїште, нође стãлно ћãркã вѣтар.

вијати -ем несв 'одвајати плеву и прљавштину од зрна жита, пасуља'. – Дигнџ на ња се пасуљ и полако сипаш из онџ суда, он пада доље на гувно, а ветар плеву нџси на страну и тако ти се то вијало.

виџек м 'живот'. – Цџлог виџека смо џтали да нешто прџвриџедимо. – Виџаше баба: док је виџека, биџе и лиџека; || **вџчан** -чна -о 'неограниченог трајања, вечит' – Ништа ниџе вџчно; || **вџчит** вџчита -о 'и с т о'. – Кад ти Дџбросав скџе будџк, вџчита ствар, нема му џздера.

вијџлаџ м 'вратио на бунару којим се преко котураче вади вода'. – Нама бунџр с вијџлаџом, а овџм Јањиџима ж џџрмом.

вијџлет / виолет м 'љубичаст'. – Прџџе нека жџна у вијџлет џлини; в. *ђувезли*; || **вијџлетни** -џ -џ 'и с т о'. – Исплџла сам џнуки џемперџи вијџлетне бџџ, млџго се џбравала кад сам јџ га дџла. – Ёзела сам џиџ вијџлетне бџџ, Персиџи за џлиницу. – Имала лика горџине вијџлетне бџџ.

вијџџ м 'ветар, вихор који се креџе кружно, ковитлаџ'. – Кад џџрне вијџџ по онџ жџџи, пџврати ти дџшу. – Наџџе вијџџ, толико јџк да пџдиже џџо плџс сиџена.

вијџга ж 'способност'. – Она е имала вијџгу да сраџуња на пијаџу, шта џш, за трџн џка; || **вијџгаџ** -а о 'кривудаџ'. – Кад ти се џкажџе онџ вијџгаџа пуџања, џма прекџ-брда су ти џине кџџе.

вијџгати -џ несв 'кривудати'. – Од Лџџџ нџниже пуџ пџчињџ да вијџга ниџа страну, вџди рачуна да не пџтпуштиш кџла неџе.

вијџкати вијџџџ(м) несв према *вијџкнџиџи*. – Тамџн ми полиџџгали, пџџџ да вијџџе вџтар испџд стрџџа; || **вијџкнџи** вијџкнџм **1**. 'произвести фијџк (махањем пругом, бичем)'. – Кад биџом вијџкнџш изнад кџња, они моментџлно пџчнџ кџсати; **2**. 'скренџути с ума'. – Онџ вџсели Милољуб, кџ да е мџно, Бџџе прџсти, вијџкнџ.

виџа ж 'галама, вриска'. – Одјџмпут се заџу виџа и џџка, ми пџгламо, кад имџ шта да виџиш: у Трашевиџима се запџлила Драгану сиџена и штџла, те ти ми пџтрчи нџврати- нџнџс нџниже, јџдва спџсисмо кџџу чџвџку.

виџарити -им несв 'сеџи'. – Кад се клџпају сџкире, виџариш она дрџва ко од шџлџ; в. *одвиџариџи, ваџов*.

виџати виџем несв 'гласно говорити, дозивати неког на даљину'. – Он ниџе џмлџ да гџвори тџџо, но виџе, рџко би-смо сви глџви; || **виџкнџи** виџкнџм св 'огласити се јџчим гласом, подвикнџути'. – Виџни Марку да нџгна џвце нџвише ка Лџџпосавином грџбу.

виџкнџи виџкнџм св 'одлучити нешто изненадно, неочекивано'. – Онџа ти јџ, од свџ мџкџ, виџкнџм те џџџм у кавџну; *изр. Рџџи будџли да џџџнџ, џн виџнџ џџе се џсерџџ*.

виџса ж 'средство за мазање обуџе, за чишџење и уреџивање шпорета. – Снџјка му свџко вџџе виџсом нџмажџџ џбуџу, рџко би-џе на саџор.

виџсовати -уем несв 'мазати обуџу ималином'. – Купијџо ми брџлица малџн па сам свџма виџсовала џбуџу, сијџ се ко да е гџнџ нџва.

вила ж 'митолошко женско натприродно биџе'. – Бџла лиџпа ко вила Равијџџла; *изр. Наџшла се вила у џџм ниџе бџла*.

вилаџет м 'крај, предео, област, »вилаџет«. – Јџс у онџ прџчи о *Тџмном вилаџџи* казано: ко понесџ кџјаџе се, ко не понесџ, кџјаџе се – а јџ вам рџкок: ко из овџг нџшџџ вилаџета џџџ у чџршију за, тобож, бџљим живџтом, кџјаџе се кад таџ, ал џе му бити дџџкан.

вилара ж 'крава са успраљеним рџговима'. – Нџјнесрџтниџа ми је онџ вилара: само дџгнџ глаџу и џџџ у зијџн.

виле вила пл. т. 'алатка са два, три или четири парџшка, за сено, сламу'. – Бџџик сџџи по виле сиџена џ-јасле па отиџџок да нџрџним свџње да не грџџ; || **вилице** пл.

т. дем в. *алайика*; || **вилетине** пл. т. аугм пеј. – Бијагу тешке онѐ вилетине, пукле су ми рѹке.

вилѳван -вна -о ‘необуздан, немиран, обестан’. – Дѳбар му е кѳњ, нѳма рѳчи, ал дѳшѳ нѳкако вилѳван: кад га ѹватѳ лѹтке, нѳ мош лѳсно да га ѳбдржш; || **вилѳвит** -ѳвита -о ‘и с т о’. – Имадијагу Раковићи вилѳвите кѳње, кад иг ѹпрѳгнѹ у вијакер – имѳ да глѳдаш.

вилѳвати -уем несв ‘стављати фил на торту’. – Ёнѳ Марије у кујни, ѳста да вилѳуе тѳрту, ѳнемо д-идѳмо прѳд-ноћ њиној кући на-бабине.

вилѳзовирати -ѳвирам несв ‘мудријашити, »филѳзофирати«. – Он ти сѳмо вилѳзовира, ништа пѳметно ѳд њега нѳ мош чѹти.

вилорѳта жѳ ‘украсна летвица’. – Ми смо на летњој кујни имѳли зид висинѳ јѳдан мѳтар, а гѳре ѳвѳрбане вилорѳте.

вилчати / **вилчати** -ѳм несв ‘вилама сакупљати сено на гомилице (नाविल्ке)’. – Ми ѳѳца вилчѳмо, жѳне грѳбѳ, а лѹди приносѳ навилѳке и ѳѳнѹ плѳшѳе; в. *илѳишии*.

вилѳе -ена с ‘млѳчна жлезда у женки неких сисара’. – Имѳла Рѹјка вилѳе скѳро до зѳмлѳ, била дѳбро млѳчна.

винѳрош м ‘који воли да пије вино, винопија’. – Он ти ракију не бегѳнишѳ, ал зѳтѳ е винѳрош каког нѳма; в. *винѳија*

винкла ж ‘грађевинска алатка за одређивање правога угла’. – Дајдер винклу, д-ѳдрѳдио прѳвац ѳвѳ дрѹгѳ странѳ темѳља; *изр. нѳ биши у винклу; искѳчиши из винклѳ* ‘показивати знаке психичке нестабилности’. – Онѳј Стѳнимирѳв ко да е мѳно искѳчијѳ из винклѳ.

винковац -ѳвца м ‘трактор произведен у фабрици »Томо Винковић«’ (1).

[**вино**] с. – Нама за Никѳлдѳн стасѳвало бѳњичкѳ вино, биднѳ ко грѳм; || **винце** -а дем. – Виѳде како се Миѳо зарумѳнѳ од онѳ чѳшицѳ винца; || **винчина** ж пеј. – Налѳкало се онѳ винчинѳ па сѳд лѹља прѳшѳе и пѳвраѳа; || **вински** -а -о ‘који је у вези с вином’. – Он је пијѳ ракију винском чѳшѳм. – Зарумѳнѳ се ко вински чѳп. – У винску кѳцу ништа дрѹгѳ није смѳло да се турѳ сем грѳжѳе; || **винѳв** -ѳвѳ -ѳ, *изр. ~ лѳза* – Свѳ око ѳвлије посѳдијѳ виновѹ лѳзу, испѳбијѳ дирѳке, зѳтѳго жйцу и направијѳ шпѳлир.

[**виноград**] м. – Колко су јѳличкѳ виногради били чувѳени, вѳидш по онѳј дрѳвној пѳсми о бѳну Милѹтину: нѳ чѹ ли ме, лѹбо Икѳнија / глѳдај мѳне прѳбијѳлѳ двѳре / кѳпѳј мѳне дѳвет винограда / у Бѳњици и у ѳтеници / у Лѳзници и у Пѳковраѳу; || **виноградак** -тка м дем. – Наш виноградак бйјѳ ко бѳсијѳк, зѳтѳгнѹт ко тѳмбура; || **виноградйћ** -йћѳа дем. од *виноград*, – Њѳгѳв виноградйћ није бйјѳ гѳлем, ал ѹрѳђен и ѳбдржѳван за прѳмер.

виноградина ж ‘место на коме се налазио виноград’. – Туј било млѳго тијѳг виноградайна, а гѳре код тѳкйша ти је Милиѳевићѳа виноградаина.

виноградѳр -ѳра м ‘узгајивач винограда’. – Он ти је бйјѳ дѳбар стѳчѳр и виноградаѳр, а бѳстало му е и да пинтѳришѳ; || **виноградѳрски** -а -о ‘који се тиче винограда, који се односи на виноград’. – Ћѳд му бйјѳ дѳбар виноградаѳр и ѳн му на спѳмену ѹклѳсѳ виновѹ лѳзу з грѳздовима и виноградаѳрске маказѳ.

винопија м ‘који воли да пије вино’. – Мијѳдраг ти је пивѳија, Војѳ Живков винопија, а Жико ѹчителѳ кавѳѳија и сѳмо кѳву пије.

винт м ‘део кочиѳног уређѳја на запрежним колима’. – Кад прѳвијѳмо винт, шкрипй пѳпучица, чѹе се бѳзнѳ дѳкле, ко кад кѳљѳш свињѳе.

винтача ж ‘носач винта који је причвршћен за срчаницу’. – Јѳрѳтије начйѳнѳ винтачу ѳд брѳстѳвака.

винтражица ж ‘застор на прозору ѳб. нецѳн или везѳн’; в. *нецайи*.

винути се винем се св 'вазнети се, уздићи се'. – Кад је баба викнула »ува«!, она орлушина се вину небу под облаци.

винција м 'који воли да пије вино'. – Миљојко е бијо винција, мџо е, у свде време, да потегне, уз добро печење, два-кила и ништа, не мош да преметаш да е пијо.

вињага ж 'винова лоза која расте на дрвеној скели тако да чини заклон од сунца'. – Под вињагом се искупимо неђељом и диванимо, а туј смо лети и ручавали.

вир віра м 'дубоко место у реци'. – У віру смо се купали и вџтали у-шаке понеку рибциу.

вџра ж 'одбитак на тежини (нпр. бикова на име тога што су се најели и напили пре мерења)'. – Одби ми онај коштаплер шџс пџсто на џме вџре зџто што е бџк дџбро сџт, а ја му велџм: тџ би ми одбијо и да е гладан и жџдан.

вџрангла ж 'фиранга, завеса за прозор. – На прозорима им неџанџ вџрангле, на креветима џџлими, а на асталу вџзен чџршов.

[вџрити] вџрим несв. – Вџријо џн кроз кључаницу и свџ глџдо шта џни тџмо рџде. – Вџрили мџ крџс-прџше у-њину бџшчу да вџдџмо да л кџ чува лубџнице. – Вџри ко мџш из мџкџња; || **вџркаги** вџркам несв дем 'с времена на време вирити, провџривати'. – Вџђе ли ти како он свџкичас вџрка у-њину бџшчу, тџмо дџшле неке џевџјчице да помџгнџ кџпити шљџве; || **вџрнути** вџрнем св 'провџрити, начас осмотрити'. – Вџрниде тџмо, нешто се џџца умирила, да не направе неки белџј. – Ошкрини вџрата те вџрни да л диџете јџш спџва.

[вџисина] -џне ж. – џн бџјо, наџко, џсредње висџне, ал снажан, ниџи га мџго лџсно помџрити с мџста.

[вџисити] -џм несв **1.** – Вџсила џна тџмо дџ ноџи; **2.** 'дангубити, беспосличити'. – Вџсџ пред кавџном, а мџтори не знајџ кџ-ђе прџје, стџ пџслџва имџдџ.

[вџсок] -џка -о. – Нашли га под џним висџким бџџлом. – Тџша ти је бџјо висџчији зџ главу од свџјџг и кад прџлази кроз вџрата, мџра да се мџно пџсагнџ; || **вџсџко** прил. – То порџсло висџко, не мош пробџи тџмо.

вџсџљка ж, обџчно мн 'вође осушено на сунцу или промаји'. – Нама вџселџ лика нанџжџ на тџнкџ пругџе ил на кџнац тџкише, кџлугове јџбџка и крџшџка и тџ висџљке дрџџи на тџвану па нам зџми дџднџ ил нам кџвџ комџот џ-тогџ.

[вџтџз] м. – Тџ џе џлош да прџча џ вџтезовима; || **вџтешки** -џ -џ 'који се тџче вџтеза, који се односи на вџтеза'. – Пџ га пџзва да вџтешки мџгдџн пџдиџелџ; || **вџтешки** прил 'неуштрашиво, храбро, смело, одважно'. – Кад је загџшџело, џн се пџњџ вџтешки: није шџџо да бџжџ.

вџтџштво с 'јунаштво, смелост, непоколебљивост'. – џн ти је стџлно показџвџ вџтџштво, ниџкад се није колебџ: кад рџши, џдџ дџ краја па нек кџшта колко кџшта, ако трџба глава, неџ-џдџ џ она.

вџтџљ -џља м 'трака од дебље тканине у петролејској лампи или фењџру, фитиљ'. – Ёзџи мџно вџтџљ, да вџдџм д-џђенџм кџнац у-џглу; || **вџтџљче** -џљчета дем од *вџтџљ*. – Дџјдер ми јџдно вџтџљче за овџ жџжалицу.

вџтџљача ж 'лампа која корџсти петролеј и фитиљ'. – Ёмали мџ у гџстџнској сџби вџтџљачу с оглџдалом.

вџтица ж 'кика, уплетена коса, плетеница'. – џблиџџџ јџј онџ вџтице кад пџтрџи, ко рџпиџ јџгџџету.

вџтлати -џм несв **1.** 'окретати витло, воденички камен, вратило на бунару'. – Вџтласмо вџздџн, вџдџсмо вџду из бунара и нџсџсмо у рупу џе се гџзијџше блџто за цџглу; **2.** 'гађати, бацати'. – Пџчџ да вџтлџ с онџм жџлџм па е зџврљџчи нанџже у јџругу; **3.** 'јурцати, трчати овамо-онамо'. – Она абрџноша се није не скрџшава, само вџтлџ по сџлу пџваздџн, џа ус-пџт, џа нџс-пџт.

вѣтлѣш -аша м ‘дрво које расте у чести, право и високо’. – А сређ шѣмѣ исприсију се вѣтлѣш нѣбу под ђблѣке.

вѣтлѣти -ѣм св ‘вртети се, окретати се око себе’. – Їди већ једнѣм, штѣ вѣтлѣш цѣо дѣн тѣјнѣк.

вѣтло с **1.** ‘направа за намотавање предива на кануре’. – Кад опредѣмо вѣну, мѣ је с вретѣна нѣмотѣмо на клѣвче, па пѣсле вѣтлом на кануре. – Како се вѣтло ђкрећѣ, клѣпче се одмѣтава и котрлѣа, а мѣче трчи за њѣм; **2.** ‘чекрк за извлачење земље при копању бунара’. – Над бунѣром се поставѣ вѣтло и ш њѣм двѣица извлѣче казане са зѣмљѣм ђздѣ што ђви нѣкопају и натѣварѣ; **3.** ‘слагање дасака у троугао ради сушења’. – Мѣ слѣжили дѣску у вѣтло под трѣном да се на прѣмаи дѣбро ђсуши.

вѣтѣпер -ђпера -ђ ‘деформисан, искривљѣн, извитѣперен’. – Вѣш да ти је то вѣтѣперо, нѣ мож да се искѣрѣсти.

вѣѣија ж ђмања стаклена чашица налик на флашицу, »фиѢок«. – Натѣчи рѣкијѣ у ђву вѣијиу и послѣжи Млѣдомѣра.

вѣчан вѣчна -ђ ‘вешт’. – Мѣрослав Сѣвин ти је бѣјѣо вѣчан д-ѣзведѣ уз маије, бѣстало му.

вѣшек вѣшека м ‘комад папира савѣен у облику левка за паковање бомбона, фишек’. – Мѣлѣн Пѣповѣи у зѣдрузи ѣмѣ стѣре нѣвине и ђд њѣг прѣвијѣо вѣшеке за болѣѢну и коѣшта.

вѣшња ж бѢт ‘воћка и плод *Prunus cerasus*’. – Їмѣ више кућѣ вѣшњу, пѣд њѣм се ѣгрѣ ко диѣте; || **вѣшњица** ж дем. – Нѣмѣ ми тѣ вѣшњицу диѣрати, нек рѣсте; в. *зронѣуљѣица*.

вѣштѣти -ѣ[м] св ‘печѣти, ујѣсти’. – Кад сам се нѣбијѣо н-Ѣнај глѢговѣк, мѣслијѣо сам да ме вѣшти Ѣнѣ што се не пѣмињѣ.

вѣјѣковати -уем несв ‘живѣти, проводѣти свој век’. – Нѣши су на ђвѣм прѣсоју вѣјѣковѣли и ђпстајали ѣјако е бѣло и болѣшчѣнѣа, и нѣродниг гѢдѣнѣа, и рѣтѢвѣа и стѢ јѣда.

вѣлѣдати се вѣлѣдам се (не)св ‘понашѣти се’. – Лѣпо вѣдиш кѣко се ѣдѣца вѣлѣдају – нѣкѢ како су ѣг ѣ кући наѣчили. – Стѣлно су нам говорѣли: бѣдниѣ смѣрни и згѢдно се вѣлѣдајѣте. – ПарѢла ђвѣ гологѣзијѣ ти је: крѣди, лѣжи, поштѣно се вѣлѣдај.

вѣлѣжан -жна -ђ ‘непотпуно осушен, ни сув ни мокар’. – Нѣсам мѢгѢ да пѢвлѣчим њѣву, јѢш је вѣлѣжно, мѢрам да чѣкнѣм дѣн двѣа, да прирѣдѣи.

вѣлѣка ж ‘извлачење трупаца (запрегом)’. – Мѣ смо ти ѣ[з]-шумѣ трѣпце извлѣчили вѣлѣкѢм свѣ гѢренѣке до нѣ-пѣт ѣе мѢж да се прѣѣе кѢлима.

вѣлѣкно с ‘вунѣна или тежана нѣт’. – Ѣна кад прѣдѣ ѢѢ вѣлѣкно јѣднѣчитѢо.

вѣлѣс -ѣ ж ‘длака’. – Е, мѢе диѣте, кад пѢглѣднѣш ђвѣ сјѣдѣ вѣлѣси, Ѣне нѣсу ђд врѣѣијѣг колѣчѣа, сѣмо што ме водѣница нѣје мљѣла.

вѣлѣс -сти ж ‘управа, власт’. – Вѣкаше ѣдѢо, како ђви што се Ѣтѣмајѣу ђ вѣлѣс нѣсу наѣчили да кѢ дѢбијѣе вѣлѣс, гѣбѣ дѣшу. – ПѢдѣј Цѣганину вѣлѣс, па ѣеш вѣѣѣти тѣѢѢа БѢга. – Кад гологѣзија и ништѣци ѣзмѣ вѣлѣс, ѣзѣѣе нѣроду и дѣшу. – Вѣлѣс је ђд Бога, нѣкѣ е каку заслѣжуѣмо: што е нѣрод брезѢѢжнијѣ, то је вѣлѣс ѣваѢмѣнијѣа.

вѣлѣсан -сна -ђ ‘надлѣжан, овлашѣен’. – Ваљда сам јѣ вѣлѣсан нѣ мѢм ѣмѣњу да рѣдим ѢнѢ што мѣне пѣсуе.

вѣлѣт ж ‘горњи дѢо струка стрѢног жѣта у коме се налази зрно, клас’. – ПѢњѣла пшѣница млѢѢо згѢдно, пѢћѣрала вѣлѣт са шѣкѣ; || **вѣлѣѣе** с зѢ ‘дѢо снопа на којѣм је клас’. – Кад слѣжемо крѣстѣне, вѣлѣѣе ѣдѣ ѣнѣтра да нѣ може пѢкѣснѣти ѣко прѢмѣни вѣреме.

вѣлѣтати -ѣ св ‘развѣти влѣти, класѣти’. – Влѣтала пшѣница нѣ лѣпоту.

вѣлѣчѣг вѣлѣчѣга м ‘дебеѢ лѣнац’. – Кад вѣчѣмо трѣпце на вѣлаку, мѣ ѣг Ѣпашѣмо вѣлѣчѣгом јѣл тѣј ти Ѣбѣчан лѣнац не пѢмѣжѣ, пѣкѢ би ко ништа.

влáчити влáчим несв **1.** ‘дрљати, равнати ораницу дрљачом’. – Оћу д-идѐм да ми пòмòжѐм влáчити; **2.** ‘чешљати вуну у вуновлачари’. – Трѐбá да се ðрѐ, влáчй, сйје пшѐница, да се скр̀дѐ јáбуке, пòвaдй кòмпйр, да се пѐчѐ рáкија, да се нaвaшѐ др̀вá зa лѐпòтѐ; *изр.* *Ко ж ђáволом ðрѐ д̀уйейтѐом ђе влáчйшй.*

влáша ж ‘стаклена боца, флаша’. – Дòњò сам ти рáкију на прѐзент, ал влáшу да ми врáтиш.

влáшац -шца м бот ‘врста ситног лука, *Allium schoenoprasum*, *A. ascalonicum*’. – Пòсијaли смо и цр̀нй и бѐлй л̀ук а и влáшац.

влѐка ж ‘мрља, флека’. – Кò ли је ðвò úвлекò чáршов, виђи сáмо кòлика е влѐка; в. *зyкa*.

вò вòла м ‘одрастао кастриран мужјак говечета’. – Вò се за рòгове вѐжѐ, а чòвек за реч; *изр.* Нѐ колѐ се вò за кйло мѐса; || **вòко** -а дем. – Вò вòка лйжѐ да га вòко пò-лйжѐ ‘добро се добрим врађа’. – Испјевò, кáжy, Òбрен онy: Òј, ðрáчу, млáд ðрáчу, ко ти дáде млáде вòке, млáде вòке витòроге, и јáрмове јáворовѐ, и пáлице шймшировѐ, и зáворње бòсильковѐ, и бйч – кòсу ђѐвојачкy, л̀yтy гyју ручкòношу; || **вòлина** м **1.** аугм. од *во*; **2.** ‘неотесан и задрт човек’. – Зáпò ко вòлина, нѐ мож да га зúставйш; || **вòлyјскй** -á -ò ‘који се тиче вола, који се односи на вола’. – Пазáријò сам нòвá вòлyјскá кòла. – Натòваријò Млáђò жйта п̀уна вòлyјскá кòла с нáставцима и уз нá-ставке тyријò мyруз до мyруза úспрaвно и свѐ тò пòпунијò и извршијò; || **вòчйћ** м дем. – Спòдигò е вòчйће да се нѐ мош нáглáти, ко двйје јáбуке.

[вòда] вòдѐ ж. – Вáздáн је мáјка йзрѐкá о вòди ймала, те: не тѐчѐ рѐка, но вòда; те и кад се вòда зáмyтй, йзбистриѐ се; те бáци дòбро нйз-воду, врáтиѐ ти се; те тйја вòда брйѐг рòнй, те вòда свѐ ðпра сем цр̀на ðбраза; || **вòдица** ж ‘вода која је освѐћена током верског обреда’. – На Богојáвљѐње смо стáлно йшли y-цр̀кву и úзи-мали богојáвљѐнскy вòдицу која се нйкaд нѐ квáрй и њy смо др̀жáли у-влáшици пре-ко целѐ гòдинѐ и корйстили ако се нѐко разбòлй, нѐ дáј, Бòже; *изр.* [*сyђено*] *на вòдици* ‘за неког ко нема сређе од рођења (крштења кад се погружава у воду)’. – Мyка се весѐлница нáмучила, тáкò јòј сyђено на вòдици; || **вòден** вòдена -о ‘превише наквa-шен, сочан, жидак’. – Дòбра ти је јáбyчара, ал мáло вòдена, трѐбало е јòш мѐно пѐћи.

вòдѐница ж ‘зграда са уређајем за млевење жита који покреће вода’. – Знáш, сйн-ко, нà чйм вòдѐница прòмѐлѐ нà тйм ðстанѐ. – Сáмо што ме вòдѐница нйје мљѐла; || **вòдѐничйца** ж дем ‘млин за кафу’; в. *йржуља*; || **вòдѐничкй** -á -ò ‘који се тиче воденице, који се односи на воденицу’; *изр.* ~ -и *лòйáр* ‘дрвена лопата са кратком дршком којом се купи брашно’. – Цабáишѐм нѐколко вòдѐничкйг лопáрá брáшна те дáднѐм сирòтињи, сѐвáп је; ~ -о *кàмѐње* ‘два кружна камена од којих се горњи окреће при млевењу жита’. – Нѐ брини тй зà њѐга: провyђи ђе се ðн и између вòдѐничкòг кàмѐња.

вòдѐничáр м ‘радник који ради у воденици’. – Цвѐле ти је бйјò вòдѐничáр свѐ док се нйје увѐла лѐктрика и начйнили лѐктрични млйнови коеђѐ.

вòдѐничáрка ж ‘жена која ради у воденици’. – Кáжу да е y тòј вòдѐници бйла вòдѐничáрка лѐпа ко úпис.

вòдѐњаја ж ‘старинска сорта крушке’. – Вишѐ куђѐ бйла стáра крушка вòдѐњаја па се кр̀дисала, те сам мòрò да е осѐчѐм, ал ми млòго жáò бйло, бйла е сòчна ко нијѐдна дрyгá.

вòдилица ж ‘вертикални делови трмке’. – Кад плѐтѐш тр̀мку, нáјпрво пòставйш вòдилице, па око њйг пòтљѐ пòплићѐш лòзòм јал прyшћом.

[вòдити] вòдйм несв **1.** – Йшò јá те вòдио кòња ка-смо шпáртaли компйре. – Вòдио ме да ми пòкáжѐ пyт; **2.** ‘ићи пред пилићима (о квочки)’. – Òде квòчка дòље у врзину и свѐ квòцá и вòдй пйлáд; **3.** ‘парити се (о крави)’. – Òће да вòдй Цвѐтуља, áн

скаче на краве и слѹзи; || **вадати** вадам несв 'водати'. – Кѡња вада млада Драгачѣвка / кѡња вада, нѣкуд не поглѣда. – Бѡгами ѡдавнѡ ѡн нѹ вада по саборима, вакат је да се жѣнѣ; в. *слузиши*.

вѡдњика ж 'старинско безалкохолно пиће од воћа'. – Најљепшѹ вѡдњику е има-ла баба Гѣша, ваљда што е тѹрала и такише, дивљѣ крѹшке и дивљѣ јабуке у нѹ; в. *прочевѣе*.

водовѡција м 'водоинсталатер'. – Ўмри'е вѣсели Мѣлан водовѡција, а бѣјо е мајстор ѣ-пѡ.

водѡдерина ж 'повремени поток, који „оживи“ у време киша или топљења сне-га'. – Скљѡкак се низ онѹ водѡдерину, јѣдва се жив зѹставик.

водѡноша м / ж 'чѣладе задужено да разноси воду косачима, копачима, жетеоци-ма'. – Ўпекѡ звѣздан, нѣ мож ласно водѡноша да нанѣсѣ вѡдѣ косачима.

вѡдоплāv м 'поплава'. – Најѣ вѡдоплāv и ўпропастѣ лѣтину и сāv наш знѡј ѡде у-бѣстрага; в. *ѣињава*; || **вѡдоплāvан** -вна -о 'подложен поплави'. – Дѡбра нам је овā њѣва, ал дѡшла вѡдоплāvна: ако најѣ вѣћā вѡда, ѣтѣ ти јазука ил, што би рѣкла баба Вѹјана, ѡде мās у прѡпās.

вѡђе прил 'овде, на овом месту, у овом крају'. – Ёвѣ ти вѡђе сам најтањѣ, пā ако нѣје вако, нѣк идѣ глава; в. *ѣѣжак*, *ѣѣамбиљ*; || **вѡђенак** прил 'и с т о'. – Вѡђенак се јā питāм, а јā се у твојѡј кѹћи нѣкад нѣсам пѣтљѡ; в. *закрвиши се*, *жигати*; || **вѡјнā** / **вѡјнāк** / **вѡјнāк** прил 'и с т о'. – Вѡјнā кѡдā нас, вāла Бѡгу, нѣ бѣ грāда, а дѡље под планинѡм свѣ сабијо у црнѹ зѣмљу, далѣко бѣло и не поновило се. – Нѣма ти вѡјнāк ѣвѡјāка за удају ко зѣмāјле, свѣ ѡдоше у вāрош, нѣједна нѣће да мѹзѣ краѣе.

вѡђица ж **1.** 'извезена или окречена шара'. – Ружа Драгић је била позната ру-котворка: сваку вођицу је знала да отпочне (9). – Кад ми је крѣчијо, ѡн на једну пѣд до штѹкāтора нарѣдијо тѣгетну вођицу и гѡре обдијо у бјело, а дѡље дѹварове у нѣбоплаво; **2.** 'цев клизне капије'. – Начинијо ми Шѣпета клизну капију, дѡље уградијо ѡкрѹглу цѣв – вођицу којā вѡдѣ точкиће кой идѹ пѡ њѡј, мѡш д-ѡтвориш капију јѣднѣм прѣстом, а имā у њѡј прѣко трѣста кѣла.

вѡжња ж 'путовање неким превозом средством. – Кад бѣднѣ на Бѡжић, свѣ поватају кѡње ил волове, потрпају ѣцу у сѡнице и крѣну у вѡжњу преко сѣла.

вѡза¹ ж 'дрвена ракла за навлачење основе за ткање'. – Кад се навѣја ѡснова, вѡза се прѣтисне рѣпѡм и вѹчѣ се такѡ што ѡкрећеш вратило на кѡдѣ се намѡтава ѡснова.

вѡза² ж 'уређај за чишћење снега (с коњском вучом)'. – Начинили смо вѡзу и кад пāнѣ снѣг, ўватѣмо кѡње и разгрѣмо пѹт ѡчас пѡсла.

возāкати (се) -āм (се) дем према *возиши* (се). – Кѹпијо му ѡтац тѡчак и ѣнѣ га пѡваздāн се возāкā, мешто да штāгођ рāди; || **возѣкати (се)** -āм (се) несв 'и с т о'. – Ёнѣ ѣцѣ, возѣкајѹ се на лигурāма низ Јовāнлук; || **вѡзати** вѡзам несв **1.** 'задржавати пажњу лакомисленом лажући, замајавати'. – Нѣмѡ да ме вѡзаш више, нѣсам јā мāли; **2.** 'водити коло'. – Радѣнко Мāрковић ти је бѣјо најбѡлѣј кѡловођа: кад ѡн вѡза кѡло, нāрод се ишчѣти па га пѡсмāтрā, а ѣвѡјци којā игрā дѡ њѣга нѣје ласно; || **[вѡзити]** вѡзѣм несв. – Куд вѡзѣш тā дрва?; || **вѡзѣћи (се)** прил 'ићи неким превозом, не пеш-ке'. – Бѡље на прāvѡм пѹту пѣшкѣ но на крѣвѡм вѡзѣћи се.

возāљка ж 'дрвена направа на коју се ставља пређа приликом навијања'. – Док смо били мали, вољели смо да седнемо на возāљку да се возимо док навијају (9).

вѡзрās -ста м 'пунолетство'. – Док су порāsли у вѡзрās (1).

воинцѡ прил 'оволицко, оволицно, сасвим мало'. – Оно воинцѡ преживљѣло во-лѣкѣ мрāз; || **волицнѡ** прил 'и с т о'. – Нѣје му дāо ни волицнѡ.

вѡјāк м 'војник'. – Он ти је бѣјо вѡјāк, вѣдео под Карађорђевим бāрјāком.

вђвода м 1. ‘највиши официрски чин у српској војсци’. – Ове јајцаре ўбише вђводу Бóјовића чим су ўшли у Бедград; 2. ‘сватовско звање’; в. *сѣари*.

вђнѣк прил ‘овде’; в. *ѣречага, сѣароседиоц*.

вђлики -а -о прил ‘оволики’; в. *дрндаћ, нагенѣаѣи се*; || **вђличачки** -а -о ‘огроман, велики, оволики’. – Вђличачкѣ бѣгаштиња, а стѣс се ко пѣгоња мѣзѣрија; || **вђличкѣй** -ѣ -ѣ ‘и с т о’; в. *каљав, клас[ина]*.

вђнтати вђнтам несв ‘вући за нос неког, одуговлачити са испуњавањем датог обећања’. – Нѣмѣ више да ме вђнташ, те данѣш ћу, те сѣутра ћу, но кат кѣш, рѣкѣ си. – Вђнтала га три-године и кад јој се указала бѣља прилика, она ви́кнѣ те се ўдѣ за-дрѣгѣг; в. *извонѣаѣи*.

вђњ м ‘непријатан мирис, задах, смрад’. – Нѣ кѣпѣ се, јѣдан, кат-прѣђе пѣтом, ѣсѣѣ се вђњ.

вђрма ж ‘облик, изглед, форма’. – То е најважнија стѣвр колко копѣш тѣмел ѣ-дубину, није то само вђрме ради јел кад је тѣмел осамдѣсет сантѣмѣ, нѣ мож мрѣз да га мрѣднѣ. – Они нарѣдили онѣ ѣдравѣ кѣтије, па ти је гласѣње било сѣмо вђрме рѣди.

вђрмирати вђрмирам св ‘формирати, испунити форму’. – Ми зѣпѣли из пѣтњијет жѣлѣ, а они се учѣњѣли нѣвешти па сѣмо вђрмирајѣ.

вђсак вђска м ‘маса коју луче пчеле и од које праве саће’; в. *барушан, дрѣара*

вђскарѣна ж ‘маса која остане после цеђења воска тамно-браон боје која се састојала од остатака угунутих пчела, кошуљица од излеглих пчела’. – Јѣ ти за пѣт-палу вѣтрѣ кад нѣм лѣча ўзѣмѣ мѣно вђскарѣнѣ.

[вђће] с. – Кѣдѣ нас вође ўспѣвѣ свѣкѣ вђће, а откат су дѣшли ѣви – најбоље ўспѣвајѣ ништѣци.

вђћка ж ‘воћно стабло’. – Вђћку трѣбѣ и окѣпати, и зѣлити и пѣђубрити; || **вђћкица** ж ‘мала, млада воћка’. – Посѣди вђћкицу, да ти се пѣд нѣом ўнучѣд ѣграјѣ; в. *калемѣиѣи*.

вђћњак / **вѣтњак** м ‘воћњак, парцела под воћем’. – У наѣшѣм вѣтњѣку тице сѣ-виле нѣколко гњѣздѣ; || **вѣтњѣчић** -ѣиѣ дем. од воћњак. – Посѣдик мѣно вѣтњѣчиѣ, нек рѣстѣ, вѣлаће ѣѣци; || **вѣћѣвит** -ѣвѣта -о ‘погодан за воће, место на коме успева воће’. – Овѣ присѣјнѣ страна Јѣлице ти је вѣћѣвито место, свѣкѣ Бѣжјѣ вђћка тѣј на-предуе и рѣђѣ нѣ може бѣти боље.

вѣштѣница ж ‘свећа од воска’. – Кад гѣј најћѣм според грѣбља, зѣпѣлим им вѣштѣницу и прѣкрстѣм се за пѣкој ѣјнѣ дѣшѣ. – Зѣвичѣј те зѣвѣ грѣбовѣма прѣ-дѣкѣ који се ужѣљеше свѣтлости вѣштѣницѣ, мѣрѣса тѣмљана и Оченѣша; зѣвичѣј запѣмѣжѣ да рѣспрѣтѣш прѣчѣвље прѣђѣдовскѣ; зѣвичѣј те прѣзѣвљѣ вѣри тѣвѣјѣ прѣђѣдовскѣ; озѣвни се, рѣде (7: 34).

вѣштѣти вѣштѣм ‘шибати, тући’. – Вѣдѣм јѣ да ће да га вѣштѣ, док се не ўпишѣ, па е пѣчѣк мѣлити: пѣшти га, снајка, диѣте није шћѣло зѣнѣт, омѣкло му се.

вђ м ‘врх’. – На вђ планинѣ најћѣи ћеш на зѣраван, ѣндак ѣди наниже прѣво и тѣј ти је ѣзвор. – На вђ брѣда врѣба мрѣдѣ; вђ врѣ ‘сам врх, последња гранчица на врху дрѣвета’. – Испузѣ се Марко на вђ врѣ бѣквѣ, ѣмала е тријес мѣтѣра брѣт брѣту и ни мѣкац, ни гѣре ни дѣље, ѣндак ти вѣселѣ Крстѣна дѣтрѣи и пѣчнѣ да кѣкѣ ѣз-гласѣ; *изр.* На вђ ми јѣзѣка; на вђ глѣвѣ ‘досадити некоме’. – Вала пѣпѣ ми се на вђ глѣвѣ, дѣдѣја ми живѣту више с тѣм глупѣштињама; у вђ глѣвѣ – Нѣма тѣјнѣк више од дѣ-вет тѣвѣра сѣјѣна, у вђ глѣвѣ ѣљаду кѣла; || **вђршнѣ** -а -е ‘који се налази на врху’; в. *оѣучѣиѣи*.

врѣбац -пца м 1. зоол ‘мала птица Passer’. – Знѣш како е кѣзано: ко се врѣбаца бѣй, нек нѣ сије прѣјѣ; 2. ‘справа за подизање терета на висину (у грађевинарству)’

. – Зѣмѣле смо износили бѣтѣн и коѣшта кѣвѣма или тѣзгерама, а сѣд имѣдѣ врѣбац, прѣтисну дѣгме и мѣтѣр на струју извѣче ѣчас; || **врѣпчѣић** -ића дем. од *врѣбац*. – Ђнѣ иг како се врѣпчѣић измијѣшали с пилићима; || **врѣпче** -ета дем. – Дѣклемово мѣј ѣнук на прѣредби ѣнѣ: дѣј ми, дѣј ми, нѣно, тѣнанѣ канѣпче, да за нѣгу вѣжем ѣнѣ малѣ врѣпче, што прѣт-кућу пѣде, тѣкѣ мѣлѣ Рѣде.

врѣг м ‘ђаво, сотона, нечастиви’. – Вѣлѣ ѣѣдо да се пѣђекојѣ врѣг бѣјѣ крѣста, а пѣђекојѣ тѣљагѣ. – Ко нѣ слѣжѣ Бѣгу слѣжѣ врѣгу. – Врѣг нѣ спѣвѣ но о злѣ мѣслѣ. – ѣднѣ га врѣг. – Врѣг би му га знѣо; || **врѣжѣј** -ѣ -ѣ ‘којѣ се односи на врага, којѣ се тиче врага’; в. *кружжок, лужииши, свѣрѣб*.

врѣглѣн -ѣна м ‘несташко, немиран дечак’. – То ти је врагѣглѣн јѣдан, није чѣса нѣ часѣ; || **врѣголѣс** -ста -о ‘несташан, немиран’. – Дѣбар му е сѣн, јѣс мѣно врѣголѣс, знѣ стѣ ѣвѣблѣ, ал смѣриће се, јѣш је зѣлен.

врѣј прил ‘бесплатно, цабе’. – Ко гѣђ је дѣнѣ цаќ о сѣбе, мѣ му мѣљѣли врѣј, без ѣјма.

врѣјла ж **1.** ‘млада женска особа која се дѣтерује, кинђури, фѣрајла’. – ѣнѣ нѣегова врѣјла стѣлно зѣтѣгнута кѣ да е пѣшла на сѣбор; **2.** бѣт ‘цвѣће нѣнна фѣрајла *Matthiola bicornis*’. – Имала ѣна неќо цвѣћеће и зѣвала га врѣјла вѣлда спѣради тѣга што јѣј се нѣнѣм ѣтвѣрају и мѣришу ѣни ѣнѣни цвѣтѣови, а дѣнѣм се зѣтвѣрају.

врѣн врѣна -о ‘црн’. – Кад вѣдѣиш да се пѣбѣију дѣвѣ врѣна гѣврѣна, знѣј да е то неќи рѣђѣв знѣќ, нѣќо ће да бѣцѣи кѣшиќу. – ѣтќад нѣсѣ ѣнѣ врѣнѣ мѣрамѣ, ко да е, мѣшћинѣ, грѣнула. – Пѣвѣше Рѣде ѣнѣ: игѣрали се врѣни кѣнѣи крај Мѣравѣ на ѣбали.

врѣна ж зоол ‘птица *Corvus cornix*’. – Вѣќаше мѣјќа: знѣјте, ѣѣѣо мѣја, да врѣна врѣни ѣчи нѣ вѣдѣи да нѣ може врѣна д-испѣлић гѣлѣубѣ, но врѣна врѣну, а гѣлѣуб гѣлѣубѣ. – Нѣмѣ да бѣднѣш ти бѣиѣла врѣна; || **врѣнѣтина** ж пѣј. – Нѣ мош се ѣдѣбрѣнити ѣд ѣвијѣг вѣранѣтѣна.

врѣнац / **врѣњац** -нѣца / -нѣца ‘коњ црне длѣке’. – Имѣдијѣше Мѣлићѣ вијѣќер и лѣпе вѣрѣнце; в. *зѣкас*; || **врѣнчѣић** -ића м дем. – ѣна пѣвѣла вѣранчѣића у чѣир.

врѣњ врѣња м ‘дрвени чѣп на бурѣту’. – Изгѣда ми да е ѣбрѣн ѣѣвли, пѣрѣђе пѣтом, а зарумѣнѣо се ко вѣнскѣи вѣрѣњ.

врѣс м ‘фѣрас, грч услѣд висѣке тѣмперѣтуре (ѣб. код малѣ дѣце), спѣзмофѣлијѣ’. – Јѣј, стрѣ ме да ми дѣиѣте нѣ снѣђѣ вѣрс, далѣќо бѣло, ниќаќо да му скѣнѣмо тѣмперѣтуру.

врѣснѣти -нѣ св ‘пући’. – Имѣли смо млѣго згѣдну зѣмљѣнѣ пѣжѣљу, ѣ ѣлѣј смо пѣќли бѣрѣвчѣд у лѣѣбнѣј вѣрѣни и нѣмѣд, кад сам ѣќрѣтѣ јѣгнѣе, сѣмо вѣрснѣ, жѣлијѣ ми но ѣшта.

врѣт м анѣт **1.** ‘дѣо тѣла’. – Нѣшћо ме ѣшинѣло ѣ-врѣт, нѣ могу д-ѣкрѣнем глѣву; **2.** ‘дѣо косѣ којѣм се пѣтица пѣрѣчврѣшћује за косѣште’. – Није се ѣзвѣштијѣ у кѣшћѣњу, зѣќѣчијѣ вѣлѣќи крѣтичнѣќ и слѣмијѣо вѣрт косѣ; **3.** ‘дѣо гусѣла’.

[врѣта] пл. т. – Сѣнќо мѣј, знѣј да лѣпа рѣч гѣвѣзденѣ вѣрта ѣтвѣрѣ; || **врѣтѣнца** ж дем. – Е тѣ ти је ѣнѣ: дѣшла мѣца на вѣртѣнца.

врѣтило с **а.** ‘дѣо разбѣја на којѣ се намѣтава тќѣе или ѣснѣва’; **б.** ‘вѣљѣк на бѣнарѣ на којѣ се намѣтава лѣнац или конопац. – Пѣдмѣжде мѣно вѣртило на бѣнарѣ, да не шќрѣпѣи нѣлиќѣ.

[врѣтитѣ] вѣритѣм св **а.** ‘вѣритѣти стѣку’. – Трѣбалѣ би вѣритѣти стѣку да нѣ-ѣдѣ у зѣјѣн; **б.** ‘вѣритѣти дѣг, пѣзѣјмицу’. – Лѣќо е узѣјмитѣ, трѣбѣ вѣритѣти; **в.** ‘вѣритѣти уздѣрјѣ’. – Вѣрѣтијѣ му жѣлѣс за сѣрамѣту; ~ **сѣ.** – Вѣрѣтиће се кад вѣдѣи да тѣмо нѣма пѣта; || **врѣћѣти (сѣ)** -ѣм (сѣ) несв. – Кад сѣ пѣшѣ, ѣди, нѣмѣ се вѣрѣћѣти, неќ ти је сѣртѣн пѣт.

врѣтнице ж мн 'врата, отвор у оградѣ за улаз стоке'. – Затвѣрде тѣ врѣтнице да не љижу ѓвце у зијан и набѣ ѓзгѣ ту гужву; в. *гужва*.

врѣчара ж 'гатара'. – Вѣликѣ е грѣта љи код врѣчарѣ, то нѣмѣ да рѣдиш, благо љѣду, ни за жѣву главу, јел се тѣкѣ рѣгаш Бѣгу, а слѣжиш љѣволу.

врѣчати врѣчам несв 'гатати'. – Ко врѣчѣ – он ж љѣволом ѓргачѣ.

врѣштати -ѣ несв 'пуцкѣтати, ломити се'. – Кад најѣосмо крѣз-шуму, пѣче да врѣшти оно сѣво грѣне под нѣгама.

врѣба ж бот 'листопадно дрво Salix'. – И врѣба цвѣтѣ, ал нѣ-рѣѣѣ; || **врѣбѣца** ж 1. дем. – Енѣ ље је нѣкла врѣбѣца; 2. 'хришћански празник'. – Лѣзѣреву сѣботу, очи Цвѣтѣ, зовѣмо врѣбѣца јел се ѓндѣј љ-цркви љносѣ врѣбовѣ гранчице кое се на Цвѣти дѣѣле нѣроду; || **врѣбѣв** -ова -о 'који је од врѣбе, који се односи на врѣбу'; *изр.* ~ *клин* 'нешто што је несигурно, непоузвано (пошто је врѣба меко дрво)'. – Он ти је сѣгуран ко врѣбѣв клин, бѣлѣ ти је да се нѣ уздѣш љ-нѣга.

врѣбак -ѣка м 'простор на коме расту врѣбе'. – Йдок у врѣбак те нѣсекок гранчицѣ за мѣнастир, сѣтра е врѣбѣца. – Знаш како пѣвѣаше ѓбрѣн: пѣзнаје ме грѣна свѣка мѣрѣвскиг врѣбѣка.

врѣбовѣк м 'штап, прут од врѣбе'. – Ако љзмѣм онај врѣбовѣк, држ се дѣбро.

врѣбовѣна ж 'пруѣе или граѣа од врѣбе' – Прѣшѣе од врѣбовѣне смо корѣстили за пѣплѣтање прѣшѣа и за вѣзѣвѣње снѣпѣва.

врѣг ж 'кутлѣча од тикве'. – Врѣг ти се прѣвијо од љстијег ѓнѣг тѣкѣва ко ѣдѣк, само што се јѣднѣ стрѣнѣ осѣче па се нѣправѣ куѣљѣча.

врѣга ж 'разрока женска особа'. – Прѣѣе пѣтомо она љрошева врѣга.

врѣгѣљ м 'умно или физички неспособан'. – Наѣѣе онај врѣгѣљ, па ми га бѣ жѣо, прѣкрѣстик се и пѣмислик у сѣбе: нек му е Бѣг Свѣмилѣстиви на-пѣмѣѣи.

врѣгѣњ -ѣна м 'врѣта печурке'. – Спрѣмила нѣна папрѣкѣш од врѣгѣнѣ, збрѣсали смо га у слѣс, ко слѣна паприку, нѣје одвѣијо од пѣлетине.

врѣгнути -нѣм 'бацити'. – Врѣгни ову лѣматѣнију нѣѣе у ѣругу; в. *збацити*.

врѣдѣлама -ѣмѣ м 'забушѣнт, прѣбѣсвѣт'. – Тѣо ти је јѣдна врѣдѣлама, нѣ мож га љватити ни за рѣп ни за главу.

врѣдѣламѣсати -шѣм несв **а.** 'ѣзбѣгѣвати ѣбѣвѣзе, пословѣ'. – Нѣ мош тѣ цѣо жѣвѣт врѣдѣламѣсати и жѣвлѣти на тѣѣѣј грѣбѣчи, мѣраш јѣднѣм засѣкѣти рукѣве и ѓзнѣѣити гѣзицу. – Цѣо жѣвѣт је врѣдѣламѣсѣ, е сѣд вѣше нѣма кѣд: дѣшло врѣме да све ѣскијѣ нѣ-нѣс; **б.** 'ѣколишити, ѣзбѣгѣвати да се прѣзна нека непѣдѣпштина'. – Нѣмѣо тѣјнѣк да врѣдѣламѣшеш но рѣци поштѣно како е бѣло.

врѣдати -ѣм несв 'ѣзбѣгѣвати, ѣзмицѣти се од кѣквог послѣа, забушѣвати'. – Цѣлѣг вѣѣека е врѣдѣо од пѣсла; || **врѣднѣти** -нѣм св **а.** 'ѣзмакнѣти се од послѣа'. – Стѣлно глѣдѣа како ље врѣднѣти нѣкѣд и да свѣѣ пѣсловѣ збѣцѣ нѣ-дрѣгѣг; **б.** 'пѣмерити се'. – Врѣдни се мѣно да прѣнесѣм ѣвај котѣбѣњ; в. *ѣскрѣвѣѣти*; **в.** 'прѣдомѣслити се'; в. *ѣпѣрѣѣи*.

врѣбѣти врѣбѣам несв 'чѣкѣти пѣгодну прѣлику, пѣжљѣиво посмѣтрѣти, прѣтити нечијѣ крѣтање'. – Нѣко га нѣје бѣјо по увѣтѣма, но се нѣштѣк сам ѣфѣрѣо и рѣкѣо да ѓни дѣсѣт гѣдѣнѣа врѣбѣјѣу прѣлику да га прѣгнѣјѣу. – Глѣј га како врѣбѣа, ко мѣчка мѣшѣа.

врѣвѣа ж 'гужѣва, метѣж, гѣлама'. – Кад прѣѣѣосмо вѣшѣришту, оно тѣмо врѣвѣа на свѣе стрѣне.

врѣкѣтѣти -ѣѣѣ несв 'ѣглашѣвати се као коза, мѣкѣтѣти'. – Нешто кѣза чѣсто врѣкѣѣѣ, вѣѣѣе штѣ ли јѣј је; || **врѣкѣтѣње** с гл. им. – Чѣѣеш ли тѣ неко врѣкѣтѣње?

врѣлѣна -ѣнѣ ж 'жега'. – Склѣнѣјѣде то дѣѣѣте с ѣве врѣлѣнѣ, вѣдѣш д-ѣзгорѣ и нѣѣо и зѣмѣла.

врѣло с 'ѣзвор'. – Имѣмо ми гѣре ѣзнѣд куѣѣе врѣло ѣз коѣг бѣје вѣда лѣдна ко лѣд.

[врѣме] врѣмена с. – Штоно се каже: свѣму им̄а врѣме, им̄а врѣме кад се ра̄ја и врѣме кад се мр̄ије; в. *вла̄и, винција*; || **врѣмѣшан** -шна -о ‘зрелих година, постар’. – Бӣјаше тај чѡвек врѣмѣшан, ал дѡбро држѣћ̄и: һѣр̄а кѡње упрѣгнуте у вӣјакер, а според нѣга сѣдѣ два младӣћа, с̄игурно су му унуци. – Врѣмѣшна е ѡна, ал јѡш мѡже и д-ѡкоп̄а и да пѡвѣже; || **врѣмиште** с ‘лоше време, невреме’. – Нѣшто ме, дӣјете, вѡђе заптјева, мѡра да ће врѣмиште; в. *време̄яча, зайа̄дњак*.

врѣме̄яча ж ‘птица за коју се верује да предсказује промену времена’. – Он̄а Цвѣта им̄а на̄ступе ко нека̄ време̄яча, мѣно-мѣно па ца̄ка, ко да слут̄и врѣмиште.

врѣтѣнар -ара м ‘мајстор који прави вретена’. – Онај вретѣнар на стѡчном пӣјацу е млѡго дѡбро тра̄ксово вретѣна и ов̄арбѡ онѣ пр̄стенове.

вретенара ж ‘торбица у којој се чувају и носе вретена’. – Преко ле̄ја пребази вретенару, пуну вретена и по̄је преко села (9).

вретѣнати -ам несв ‘прести’. – Зӣми смо св̄акѡ вѣчѣ, сем кад п̄анѣ црвенѡ слѡво, вретѣнали ил на прѣлу ил с̄аме код-нашѣ кӯћѣ.

вретѣница ж ‘кичма’. – Кад чеш̄агӣјѡм ма̄нем кѡњу низ вретѣницу, он се уг̄иб̄а, вӣди се да му гѡд̄и.

вретѣно -ѣнета с **1.** ‘део прибора прѣље на који се намотава вуна или конопља при предењу’. – Забѡравила ја̄ и на вретѣно и на прѣслицу; **2.** ‘усправно постављен дрвени или гвоздени ваљак који се окреће око своје осе и покреће горњи воденички камен’. – Чим ѡтвориш ц̄ипун, кѡло пѡчиње да с-ѡкрећѣ, а ш њ̄им и вретѣно кое нѡси гѡрњи ка̄мѣн; || **вретѣнце** -ета дем од *врейшено*. – Набавијо ми чиле ма̄ло вретѣнце на ва̄шеру и ма̄лу прѣслицу, оће ба̄ба да ме уч̄и да прѣдем.

врѣти / вр̄йти вр̄ије несв ‘кључати на високој температури’. – Кад вӣдиш да вр̄ије, утиша̄ј ва̄тру и повӯци шѣрпу у-кра̄ј шпѡрета; || **[врѣо]** -ла -о. – Па̄зи да се не ѡпржиш, вода е врѣла, пр̄во е разл̄ади.

врѣћа ж ‘цак изаткан од кострети за чување или превоз жита’. – Врѣћу сѡли трѣба̄ пѡести с чѡвѣком да би га ӯпозно. – Зна̄ш како е ба̄ба вӣкала: на̄шла врѣћа за̄крпу; *изр. ко ӣра̄жи вѣћѣ изгубӣ из врѣћѣ; ~ без дн̄а; за̄вѣзана ~ ‘несналажљива, неспретна особа’; ӣра̄зна ~ нѣ мож̄ ӯсир̄авно да с̄идѡ*.

вр̄зина ж ‘непроходно трње или шибље које се пушта да расте по ме̄ђи, жива ограда’. – Пѡткрешде мѣно онӯ вр̄зину, вӣш да ће да за̄узмѣ и из̄арум̄и пѡ њ̄ивѣ.

вр̄змати се вр̄змам се несв **1.** ‘мотати се, налазити се негде где се не припада’. – Ст̄ално се та̄мо вр̄зма ко ма̄че око варѣнике; **2.** ‘стално о нечему мислити’. – По цѣлу нѡћ ми се вр̄зма по гла̄ви да л да ша̄љем овѡ дӣјете на шкѡле ил да га ѡставим кѡт-кућѣ.

вр̄иѣжа ж ‘стабло зељасте биљке полегло по земљи (тикве, диње, лубенице)’. – іпружиле се врѣже и за̄метнули кра̄ставци ко китина, милӣна пѡгл̄ати; в. *ѡйруж̄иши*.

вр̄иѣсло с ‘дршка на кофи, бакрачу’. – Провӯцте ча̄бреник испод врѣсла па п̄нѣсте ба̄крач с том врѣлѡм вѡдѡм ме̄ђу-собѡм.

вр̄иѣћи / вр̄ћи вр̄шѣм несв ‘вр̄ћи’. – Мѡжеш ли да ми с̄утра пѡможѣш вр̄иѣћи па ћу ти ја̄ тѡ поштѣно вратити кад будѣш ти врѡ или ма̄ј шт̄а др̄уго. – Врѡ ми з-дрѣшѡм л̄ани Милӣнко млѡго згѡдно, ва̄лда ће на̄ићи и овѣ гѡдинѣ.

вр̄йсак -ска м ‘крик, изузетно снажан узвик’. – Кад смо ч̄ули њѣн вр̄йсак, пот-рчасмо та̄мо колко нас сна̄га нѡсијаше.

вр̄йска ж ‘вриштање, вика, узвици, најчешће изазвани страхом, опасношћу’. – А онѡ дӣјете се замарӣјало, пришло шпѡрету, ѡпрж̄и се па га ста̄де вр̄йска, рѣкѡ би га дѣрѣш.

вр̄йскати вр̄йскам несв ‘узвикивати, вриштати’. – Кад се прӣјатељи уватише у-коло, пѡчеше вр̄йскати: и-ју, и-ју-ју; || **вр̄йснути** вр̄йснем св према *вр̄йскатиши*. –

Викну из пѣтнѣг жила: И-јбој, што нѣ могу да врѣснем. – Врѣсну диѣте ко да га нѣшто пѣчи; || **врѣштати** -им ‘њиштати (о коњу)’. – Онамо врѣштити Пѣрова кобила, а вамо пѣчеше врѣштати наѣши коњи.

врѣшак -шка -о ‘свеж, фришак’. – Ћути, да нам је ѓндај било бѣр врѣшка лѣба, но смо јѣли бѣјат зѣтѣ што е спѣрији; || **врѣшко** прил ‘брзо, хитро’. – И каже нѣна Ашка мѣнѣ: млади сте, здрави сте, вѣла Бѣгу, врѣшко ћете ви да закѣпиштите: док си длѣн о длѣн, бѣће ова кѣћа богѣтија но код твог ѓца. – Отрѣко до зѣдругѣ, врѣшко ће ѓн да се врне; в. *йојилица*.

врѣкати врѣчем несв ‘скидати лишће тако што се стиснута рука вуче дуж стабљике’. – Кад вѣзијоци сѣчѣ прѣт за везивѣње снѣпѣва, они врѣчу лишће.

врѣкѣт -ѣта ‘преврт, превртачка жица при плетењу, фркет’. – Вѣш вакѣ, блѣго бѣби, јѣдну врѣкѣт, а двѣје клѣкѣт, па јѣпѣт такѣ ѣспотекѣр (нем. Glatt und Verkehrt stricken). – Кад плѣтѣш, ѣмѣш врѣкѣт, а ѣмѣш и клѣкѣт; в. *ѣреврѣи*.

врѣкнути -нѣм св ‘нагло нешто учинити, фркнути’. – И ѓн ти, у ѓнѣј ѣутѣни, врѣкнѣ ѓнѣ кову ѓ земљу.

врѣлѣт и ж ‘терен којим је отежано ходање’. – Нѣшта му нѣје пѣмогѣ ѣмрѣл што е нѣсијо јер ти је гѣре по ѓнѣј врѣлети дѣвѣ западњѣк са дрѣцѣгавицом; || **врѣлѣтан** -тна -о **1.** ‘тешко проходан, неприступачан, брдовит’. – Млѣго врѣлѣтан нѣин крај, тѣјнѣк би и ѣѣво слѣмијо врѣт; **2.** ‘плаховит, жесток’. – Цѣба ти нѣино ѣмѣње кад су наѣко врѣлѣтне пѣмѣти, нѣико жив нѣ може да ѣм ѣгодѣ. – Врѣлѣтнѣ је нѣрави, нѣмѣ се ш нѣѣм вѣтати; **3.** ‘старо, осушено (дрво с кртим гранама)’. – Не пѣњи се на ту врѣлѣтну трѣшњу, мѣж да пѣкнѣ грана па да се скрѣш.

врѣлѣв -а -а ‘кривудава и нераван (пут)’. – Кад наѣѣш на врѣлѣв пѣт, ѓма дѣсно е нѣина кѣћа.

врѣлѣдати -ѣм несв ‘лутати, кретати се без циља’. – Нѣкаѣо да се скрѣси, не дрѣжи га мѣсто, сѣмо врѣлѣдѣ коекѣдије.

врѣља / **врѣља** ‘разрока жена’ – Онѣ нѣѣгова врѣља знѣ да цѣка ѣјѣко е врѣлѣва; || **врѣлѣв** -а -о ‘разрок’. – Јѣс Јѣубомир бѣјѣ мѣно врѣлѣв, ал је ѣмѣ свѣ самѣсѣме пѣтице ѣшколи. – Ми смо млѣго вѣѣвели Спѣсоја, ал кад се нѣшто ѣгрѣмо, нѣкад нѣси сѣгѣуран ѣѣ ѓн глѣдѣ, бѣјѣ мѣно врѣлѣв.

врѣљати врѣљам несв ‘лутати, скитати’. – Врѣља по сѣлу, а каже да нѣма кѣд д-ѣкувѣ рѣчѣк ѣѣци; || **врѣљкати** -ѣм несв ‘помало скитати’. – ѣн се ѓпазијѣ, пѣчо помѣно да врѣлѣка по сѣлу; в. *дањом*.

врѣљати -ѣм несв ‘чинити штету на усевима’. – Јѣпѣт ми Мѣливѣеве ѓвце врѣљале по јѣчму.

врѣљѣ -а м ‘разрок човек’. – Онај врѣљѣ пѣчо нѣшто да свѣра уз бѣтину, д-ѣзвѣнеш. – Наѣѣ мѣлоприје онај врѣљѣ Влѣстимѣров и јѣпѣт глѣдѣ ѓнамо у ѓѣстан, ни абера што е ѣваѣен у крајѣ прѣкључе.

врѣлезити -ѣм несв ‘радити непажљиво, немарно’. – Ма цѣбѣ је дангубијѣ, нешто мѣно врѣлезијѣ, нѣчисто брез-вѣзѣ, бѣље да нѣшта нѣје пѣпнѣ.

врѣлика ж ‘дужа мотка којом се ѓграђује ѣкућница’. – Цѣѣ вѣтњѣк му ѓграђен врѣликама. – Зѣпјева Илѣја: ѣљѣљали се јѣ и гѣра на врѣлике од котѣра.

врѣљнути -нѣм св ‘бацити, фрљнути’. – Врѣљни тѣ лѣмпаријѣ на бѣњѣк.

врѣљѣкѣ прил ‘бесциљно, без контроле’. – Ѣн ѓнѣј ѓплавак бѣци наѣко врѣљѣке и ѓн ти ѓдлѣтѣ прѣво у прѣзор те се срѣчи стѣкло.

врѣндѣл врѣндѣла м ‘дрвена колица’. – Зѣмѣјле је скоро свѣка кѣћа ѣмала врѣндѣл да ш нѣѣм превѣчѣ нѣшто о сѣбе.

врѣнта ж ‘луцѣста жена’. – Нѣ знам кѣд се ѣѣде ѓнѣ мѣја врѣнта.

врѣнтуља ж в. *врѣнта*. – Ћѣ се смѣва ѓнѣ врѣнтуља Мѣкаилова.

врнто -а м ‘умно ограничен човек’. – Тõ е један õбичан врнто, õнõ што õн кáже не врѣдї цїганске пãрѣ. – Кӯд си нãврõ, врнто један врнтави; || **врнтав** -а -о ‘ограничених умних способности, луцкаст’. – Нãгна онај врнто врнтави вõлове и кõла посрѣд ñйве и нї абера.

врнтõв -õва м в. *врнто*. – Õде онај врнтõв некуд нãниже.

врнтоња м в. *врнто*. ‘и с т о’. – Нїшта памѣтније од оног врнтоње нїси ни мõгõ чўти.

врпољити се -йм се несв ‘бити немиран и често се вртети’. – Пїтам јã: кõ е нãчо тѣглу са шивоњѣра, свї шўтѣ, а õн пõчѣ да се врпољи и поцврѣње.

врскати -ãm несв ‘»погрешно« изговарати неке гласове’. – Бїјãше Мїшо Рãдојлин мãли па ме зõвѣ нãпремãсе, ал н-ўмије да кáже »Õ Жãрко«, него врскã па виче: *О Зãјко, цѣкãј ме јõц мѣно*.

врсник -ика м ‘који се родио исте године када и неко други, вршњак’. – Мї смо ти врсници, зãјно смо йшли ў школу, па пõтље ў вõјску, ал се õн бõље држї од мене, ймã лѣпу памѣт па се опчўвõ.

врсница ж ‘вршњакиња’. – Она ти је врсница мõѣ пõкõјне мãмѣ, а јõш се држї дõбро. – Њїг двїје су врснице, сãмо што се Милѣнија ўдãла рãније.

врста ж **1.** ‘бразда, ред у које се полагае семе неког усева’. – Кад прãвиш врсту, глãј да е ўправиш, лѣпше пõтље поглѣднути кад ўсев уврстã. – Ову врсту е õкопõ онај пѣлвер; **2.** ‘генерација’. – Нãс двã смо ти врста, зãјно йшли ў-вõјску; || **врстица** ж дем према *врста 1*; в. *уврстак* ‘краћа врста на крају ñйве’.

врстати -ãm несв ‘правити врсте разгртањем земље, мотиком, копачицом’. – Рãнијѣ се сїјало на сãчму а јõк на врсту, нїје се врстало, но ðе пãнѣ сѣмѣнка нõје и нїкнѣ.

вртãл -ãља м ‘четврт, четвртина’. – Кўпи вртãл шећера у кõчки, д-имãмо кад нѣко дõје ў-кућу да пõслўжимо, нѣстало нам слãткõг, õстала само јѣдна тѣгла за õбетину.

вртигўз м ‘немирна особа која много кокетира’. – Прõђе онај Мїљков вртигўз гõренãвише врцкајући гўзицõм.

вртирѣп м в. *вртигуз*. – Ови вртирѣпи нãјбоље су знãли шта се дõпадã онїм ништãцима кад дõђу да лãжў нãрод.

вртирѣпка ж ‘жена слободнијег понашања’. – Она е, кад бїјãше млãђа, бїла вртирѣпка, ал сãд се смїрила, ни õнã жѣна ни помõзи Бõже.

вртлог вртлога м ‘водени ковитлац’. – Кад ме смõта онај вртлог, да нѣ бї чичѣ Милоша да ме смõтã зã косу и привўче к õбали, јã се удавик на Мõрави, нõје код Крãтовске стѣнѣ, давно би ми прекãдили четресницу.

врћати (се) -ѣ[м] (се) несв ‘враћати’. – Ко у нѣбо пљўе на õбраз му се врћѣ.

врћети (се) вртїм (се) несв **1.** ‘окретати (се), мотати се’. – Врћеше се окõ бунãра и õдоше нѣкуд. – Вртї се кõло срѣћѣ, нїко нѣ-знã штã нõси дãn а штã нõћ, ни штã се йза-брда вãлã; **2.** ‘бушити сврдлом’; в. *јармењак*.

врўла ж ‘свирала’. – Он ти ко õнãј чõбанин ўзмѣ врўлу и пõваздãn свїра за õвцама.

врўлãш -ãша м ‘који свира у фрулу’. – Над Цвѣтомиром нїје ймало бõлѣг врўлãша у нãшем сѣлу.

врўна ж **а.** ‘рерна на шпорету’; **б.** ‘пећ, зидана хлебна фуруна’. – Озидõ ми Дрãган Гўзан врўну на свõд, нѣ мож да биднѣ бõлã, ко саливѣна.

[врўћ] врўћа -о. – Врўћ вѣтар смо ти звãли сўви грãд. – Увãлили му врўћ кõмпїр ў-шакѣ; *изр. врўћã рãкија* ‘проврела зашећерена и топљеним шећером запржена

ракија'. – Скӯвā тѣчо врӯћӯ ракију, нāсӯ у онѣ чāше с репѣљком и прӯжѣ мѣне јѣдну, и вѣлѣ: ўзми, благо тѣчу, ѓвѣ ти је шумадѣнски чāј.

врӯћйна -инѣ ж 'жега'. – Ўбѣ овā врӯћйна, нѣ дā дāнути; || **врӯћинчина** ж 'пре-топло време'. – Прѣтисла врӯћинчина, ѓвце пѣбегоше ў лāд и сāмо брѣкћӯ, кѡкѡшке ѓпуштуле крѣла и позјевале, кѣрче ѣсплазило јѣзик и дāкћѣ, нāрод пѣбегѡ ѣж нѣва ў лāд, цāба ти кѣрија; в. *дакѣйаѣи*

врӯштати -ѣ несв 'шкрипати под ногама (о снегу по коме се гази по мразу)'. – Бѣјаше мрāз ѓпасан, пӯцā цѣрѣћ, а прѣтина под нѡгама само врӯшти.

врӯштук врӯштука м 'доручак (об. у кући)'. – Зѡвѣ бāба на врӯштук, ѣставила гѣбаницу, ѓчима да е пѡјдеш; в. *ручак*.

врӯштуковати -ујем несв 'доручковати'. – И мѣ ти зāјно врӯштуковасмо јāјца ѣспржена на слāнини, сѣра, кāјмака и врӯћѣ прѡбѣ.

врца¹ ж 'несташна женска изазовног понашања'. – Онā врца Мѣлошева, мāло-мāло па нѣкуд прѡмичѣ пӯтом.

врца² ж 'узица, врпца'. – Зѣмāјле смо снѡпове везѣвали у прӯшће, сāд пѡнеко вѣзуе врцѡм.

врца³ 'летњи опанак'. – Лѣти смо нѡсили врце, ѓне ти ѣмају само дѡље, кāсти, ѣѓн и ѓпуте коима иг прѣчврѣстиш зā ногу.

врцати -āм несв **1.** 'отресито, оштро ходати тресући куковима'. – Ўдѣ онā ѓзгѡ, сāмо врца пӯтом, врц-врц, ко мāчка рѣпом; **2.** 'цедити мед'. – Кад смо јучѣ врцали мѣд, ѣѣца навāлила да лѣзућу, па им се, канда, слѡшило, само се ушућеше и оклѡмпѣше.

врц-врц оном в. *врцаѣи*. – И ѓна, нāкѡ, врц-врц, ѓде нāвише пӯтом.

врчати -ѣм несв 'љутито говорити, гунјати, негодовати'. – Јѡпѣт ѓн пѡчѣ врчати пред прѣпунѡм кавāнѡм нāрода.

врчити -ѣм св 'скренути, одустати од планираног, договореног или обећаног'. – Кад га Ўзун мӯнӯ у рѣбра и шāнӯ: *Пāзи, лѣѣѣ глāва!* – Жāрко из ѓнијег стѡпа ѓчѣпѣ Брāнка и тѣјо му прошāпта: *Врчи!* (5: 65)

вршалица ж 'уређај за вршидбу стрних жита'. – Сӯтра ѣе нам дѡћи Мѣлѣнко с вршалицом д-овршемо јѣчам.

вршидба ж 'одвајање зрна пшенице од сламе и плеве'. – Кад дѡђе време вршидбе, ѓндај ти с вѣчери свѣци лѣтѣ на свѣ стрāне.

вршиоц м 'учесник у вршидби'. – Нѣмам кāд да дāнгубѣм, спрѣмам рӯчак за вршиоце.

вршкара ж 'плетена кошница за пчеле, трмка'. – Ћедо Рāдомѣр држѡ вршкаре на пѡлици испод стрѣѣ на јўжној стрāни кӯћѣ, тўј им сунчано и склѡнито и од кѣше и од вѣтра.

вршљати -āм 'превртати по нечему, правити наред'. – Нѣмѡјде да ми вршљате пѡ-кући кад сам свѣ распрѣмила, дѡћи ѣе нам гѡсти; || **вршљање** с гл. им. 'прављење нерѣда'. – Мāло-мāло па прѣмѣтим неко вршљање по ѣйнѡј āвлији.

вршњи в. *вр.*

вўгна ж 'фуга, спој између узиданих каменова, цигли'. – ѐће ѓн да му бѣднѣ тѣсāн кāmѣн, с вўгнѡм.

вўдā прил 'овуда, овим правцем'; в. *ўреко*; || **вўдије** прил 'и с т о'. – Åјде вўдије, зā мнѡм, блѣјкѣ ти је нѡ д-ѣдѣш нāоколо; в. *дебељушан*.

вўзле -ѣта с 'недозрело, неискусно момче, жутокљунац'. – То ти је ѓбично вўзле, н-ўмије нѡс д-ѓбришѣ, а нāшло ѓно нѣшто да трѡмўдā.

вўк м зоол 'звер *Lupus*'. – Онāј нам прѣчѡ како ѣе у комунѣзму вўци да чўвају ѓвце; || **вўчѣћ** -ѣћа 'младунче вука'. – Вѣћѣ кākѡ му е штѣне – рѣкѡ би је вўчѣћ.

вўчица ж ‘женка вука’. – Каже да су виђели вўчицу и два вучића близу тора.

вўкара ж ‘олош, људски отпад, фукара’. – Бёжи ђ-тё вўкаре, тё човека ни виђело није. – Тё е вўкара какў мајка јђш није рѡдила, ал што виќѡ ѡнај наиђе пѡгано време кад паметни умўкну, будале прѡзборё, а вўкара се обѡгати.

вўќач -ача м ‘коњ који добро вуче сваки терет’. – Никѡ није имѡ бѡљёг вўќача и потегалца од Жарќовѡг зёкана.

вўќлати -ам несв ‘јести халапљиво’. – Навўќла се пасуља и сйра, напй се водё и ўста д-идё, а ја му велйм: дијете, полаќо, стйћи ћеш, и кад једёш, нёмѡ такѡ вўќлати, није то здраво, нѡ полаќо, благо баби.

вукѡбина ж ‘суров крај, мучан за живот, беспуће, бестрагија’. – Ћё ме дѡведе у овў вукѡбину?

вўљати -ам несв ‘вући, теглити’. – Стално вўља сѡ собѡм онў торбетину, не раздвѡја се ѡдѡ ње ко да се нё ваља.

[вўна] ж. – Од вўнё смо плёли чарапе, рукавице, цёмпере, ткѡли ћйлиме и пѡњаве и ваљали сўкно за одиёла; || **вўница** ж дем од *вуна*. – Ошишали смо ѡвце, сѡд имѡ-демо лиёпе вўнице, за рўќорѡд; || **вунйца** ж ‘фина куповна обојена вуна у штринглама’. – Кўпила сам сёдам штрингли вѡкё вунйцё; в. *ширингла*; || **вўнен** -а -о ‘који је од вуне’. – Ма имѡ ја дѡбар вўнен цёмпер, ал не врёди, испрѡбија ме она ветрина те нагрѡисак; *изр.* ~ *брѡв* ‘овца’. – Да ти пѡкажем шта е кѡза вўнен брѡв; || **вўнѡс** -ста -о ‘мек као вуна’. – Згѡдна му трава у ѡвлији, дѡшла начисто вўнаста; || **вўнат** вўната -о ‘са доста вуне’. – Они имѡдў неке ѡвце дѡбро вунате.

вуновлѡчѡр -ѡра м ‘власник вуновлѡчаре; радник који влѡчи вуну’. – Онѡј Љубѡ вуновлѡчѡр ў Гўчи, што му е радња повише сўда, не рѡди свѡќй дѡн, но свѡќй дрўги, ваља нёма млѡго пѡсла.

вуновлѡчара ж ‘постројёње за влѡчење вуне’. – Рѡнијё ти је у вуновлѡчарѡма бйла нѡлога, а сѡд млѡги зѡтварају вуновлѡчаре.

вўњара м ‘лош човек, пропалица; смрдљивац’. – Ти ће ми кѡжеш, вўњарѡ једна, да ја нйсам поштёно стёкѡ, а свѡќй нѡкат мѡг имѡња је заливен знѡјом мѡјиг ћёѡва, а ја и тѡта и дѡњ-дѡнѡс нё стаемо ко да се нё ваља, док ти зврндѡш по сёлу ко бўмбар и чѡплйзгаш пѡваздѡн. – Ће нађоше нѡликѡ вўњѡра да иг ўћерају ў тў њйну влѡс.

вўргѡн -ѡна м ‘фургон, сточни вагон’. – Кад су нас зарѡбили, потрпаше нас Швабўрине, сёме им се зѡтрљѡ дѡбѡгда, у вургѡне ко да смо мѡрва.

вўрда ж ‘сир настаѡ кувањем сурутке’. – Њён сйр није нй за шта, и вўрда е бѡља.

вўрити вўрим несв ‘теглити’; в. *йовурийи*.

вўрнути -нём св ‘ударити’; в. *искрљешииши*.

вўрсѡт -ѡга м ‘уцена’. – Ўватили му вўрсѡт и нёмаде, весёлник, кўд: мѡраде да дѡднё луку пѡшто зѡшто да би им врѡтијѡ дўг, шћёли да му дѡднў имѡње на дѡбош.

вурсѡтити вурсѡтим (не)св ‘хватати згѡду за уцену, уцењивати’. – Нйкад нёмѡ, благо ћёду, нйком вурсѡтити, то е вёлика грѡта, јел ако човеку нё мош помѡћи, нёмѡј му ни одмѡћи.

вурсѡција м ‘који хвата вурсѡт, који уцењује’. – То ти је вурсѡција један: да мѡже, кѡжу би човеку ѡдро, ал дѡбро ўпамти, сйнко, да нйкад вурсѡције нйсу вајдиле од вурсѡта, свё им тѡ ћѡвѡ ѡднесе, јел ѡнѡ што сйјеш онѡ пѡтље и жњёш.

вусѡќла -ѡќлё ж ‘крѡтка чарапа до изнад глежња’. – Ђн намйне прѡлеће, дечѡци гўрају бѡси, а ћевѡјчице ѡбују вусѡќле и кѡндурице, а пѡћекѡјѡ е имѡла сѡндалице.

вўтирати вўтирам (не)св ‘уважавати, респектовати’. – Не вўтира тѡј нйког жй-вѡг, мйсли да е најпамётнији, а нё знѡ да му ѡтац имѡ више у пёти но ѡн у глави.

вўћи вўчем несв ‘превозити, превлѡчити нешто’. – Вўкоќ онѡмѡд ћўбре по њйвѡма, онѡ дуваше сёвѡрац, те назёбок, згѡдно ме вѡђе прѡбада и тѡра на кѡшал;

изр. ~ зѧ нѧс 'некога замајавати, водити жедна преко воде'. – Нашѧ мѧне да вѹче зѧ нѧс, ко да сам јѧ јѹчашњѧ, а нѧ знѧ, сѣроња јѣдан, да е вѹко шѣрпице по пѣпелу кад сам јѧ слѹжијо вѧјску; ~ *се кличка* 'игра надвлачења'. – Вѹкли смо се кличка и бѧца-ли кѧмена с рѧмена, код овацѧ, у бѧцању кѧмена мѧ смо бѧли бѧљѧ, а у вѹчѧњу клич-ка ѧни, што јѣс, јѣс; || **вуцѧрати се** -ѧм се (не) св 'бавити се неморалом, скитати без циља'. – Вуцѧрѧ се дѧље по Чѧчку с коекѧм; кад би јој бѧба из грѧба устала, ѧнѧ чѧс би се вратила, да нѧ гледѧ црнѧ јѧде пред ѧчима; || **вѹцкати** -ѧм несв 'благо, овлаш померати'; в. *ракљас*; || **вѹцнути** -нѧм св према *вуцкати*; в. *ѧодбадач, ѧривѧиѧи, рингла*; || **вуцињати се** -ѧм се несв 'вући се, једва се држати на ногама'. – Видѧш да нѧје нѧ за шта, вуцињѧ се ко пребјѧна мѧчка.

вѹцибатина м 'дембел, скитница, лажов'. – Бѣжи, дѧјете, од те вѹцибатине што дѧље, далѧко му лѣпѧ кѹѧа, нѧшта пѧметно ѧдѧ њ нѧ мош ни чѹти ни виђети.

вѹчија ж 'дугуласт, плѧснат или ваљкаст, дрвени суд попут мањег бурета'. – У ѣдовом пѧдруму су пѧрѣѧана бѹрѧд од вѹчије, преко стотинѧѧа, двестаѧа па рѣдом од ѧнѧ од пѣтнѣс тѧвѧра, то стоѧ ко тѧмбура затѣгнуто.

вѹшер м 'фушер, забушант, који ошљари'. – Ймѧ млѧго вѹшѣра, ал нѧд њѧм нѧма ни јѣдан. в. *ѧелвер*

вѹшѣрај -ѧја в. *ѧелверај*. – Виђе ли ти ѧнѧј Мѧкаѧлов вѹшѣрај, није ѧно мајсторлука ни виђело.

Г

габѣљати -ѧм несв 'једва ићи, вући се, посртати'. – ѧматорик, мѧе дѧјете, па јѣдва габѣљѧм, да ми нѧје ѧве мѧчугѧ – нѧ би мѧгѧ ни вѧлико.

габор м 'смлѧга, наказа'. – Бѣжи од ѧнѧг гѧбора, виђѧш кѧкѧ је: јѧ му, ваѧѧ мѧто-ра, нѧ би уѹзела ѧра из рѹкѧ.

гаѧез м бѧт 'биљѧка која лечи ране и прелом костију, *Symphytum officinale*'. – Приѧви кѧрен од црнѧг гаѧеза на мѧсто ѣе ти је нѧпукла кѧс, ймѧ да ти зарѧстѧ ко нѧшта, знѧш кѧко велѧ: ако би на двѧ-прста тѹријо гаѧез, срѧсли би за шѣс нѣђѣљѧ.

гаѧрѧн м зоол 'крупна црна птица *Corvus corax*'. – Кад пѧчнѹ гаѧрѧнови да гракѹ изнад цемаѧа, бѧба виче: *Кѧмѧн ши у-кљѹн*; јѧ е питаѧ штѧ тѧ знѧчи, а ѧна велѧ: тѧкѧ се кѧже кад загракѣ гаѧрѧн јел свѧ мѧслѧ да ѧн прескѧзује некѹ нѣсрећу ил ѣе нѧѧо да бѧцѧ кѧшику.

гаѧрица ж 1. зоол 'врста инсекта који напада месо, кожу, *Dermestes lardarius*; 2. 'упорна, вредна особа'. – ѧна ти је жѹстра и вредна, ко гаѧрица, нѧјѧе нѧ стае ко да се нѧ-ваљѧ; || **гаѧричѧв** -а -ѧ 'кога е напала гаѧрица'. – Бѧјѧше уштаѧвијо дѧста кѧжѧ, ал му гаѧрица јѧде учѧње и сѧд нѧкѧ гаѧричѧву мѧж да бѧцѧ у брлог.

гаѧд м 'ружан, зао, морално неутемељен човек'. – То ти је гаѧд јѣдан, без ѧ образа, тѧкѧг нѧма докле ш йћи преко би'ѣла свѧјета; || **гаѧдан** гаѧдна -ѧ 'ружан, прљав, који изазива гађѧње због неуредности тела или због покварене душе'. – Млѧго су то гаѧ-ни лѹди, о лѧжѹ, о крадѹ и стѧ јѧда рѧде; || **гаѧдно** прил. – То што ѧни рѧде је млѧго гаѧдно, то нѧмѧ да рѧдиш нѧкад; || **гаѧдљив** гаѧдљива -ѧ 'који је осетљив на нешто'. – Неке јѧде дѧшѧ гаѧдљив на тѹђѧ бѧлѧ мѧрс, сем нашѧг сѧра и кѧјмаѧа, нѧјѧе не ѧкѹша, ко да се нѧ ваља.

гаѧдити се -ѧм се безл 'осеђати муку, непријатност'. – Ако ми верѹеш, кад га ви-ђѧм нѧкѧ с мѧснѧм кѧсѧм, с прљавим панталѧнѧинаѧа, па још кад пѧчнѧ да шѧлѧпи, гаѧѧ ми се; || **гађѧње** с 'мучнина, нагон за поврађање'. – Кад ѧни пѧчнѹ очи йзѧбра

д-ѣдѹ ѓнѢ што се нѣ-јдѣ, ѓсетим тако гӑђѣње да би се избљуво на њино знање и на њйна обећања.

гӑдѢс -ости ж ‘одвратност’. – Те Танасијеве гӑдости више њико ни нѣ слуша, но му то ѓдбија на будалаштиње јербо свѣ видѣ да е пролупѢ нӑчисто.

гӑдура ж ‘прљава и неуредна жена’. – НѣмѢ ми звӑти онѹ гӑдуру, ко БѢга те мѢ-лѢм.

гӑзда м ‘богат, имућан човек; домаћин’. – Знаш како велѢ: велѢи кѢња ѣе ти гӑзда каже; || **гӑздѢнски** -а -о ‘који се тиче газде, који се односи на газду’. – То е бѢла чӑсна, гӑздѢнска кѹћа ѓдвајкад, лѹди обрӑзли, жѣнска чѣлӑд благочӑстива, свӑкѢ се рѣд тѹјнӑк знаѢ, дваспѣшесторо чѣлӑди и свѣ су ѣеда ВѢлипа пѢштовали ко ѣкону; || **гӑздѹрина** м ‘врло богат домаћин’. – Ёс, што е тѢ бѢјо гӑздѹрина: њѢе га ѣмало Драгачево.

гӑздѢнлук -Ѣнлука м ‘имање богатог домаћина, газдинство’. – ДѢђе ти да цркнуѣш, да закукаш из глӑса: пѢђеш штӑли – зврѢј прӑзна, ѓ нӑкѢг гӑздѢнлука ѹвати ме туга нѣка, нѣш веловати да ми пѢђекад ѹдарѣ сѹзе нӑ-очи, кӑко и нѣ би кѢлко е тѹјнӑк брӑвӑ бѢло, а сӑд јѣдва д-ѓдржим овѢ пѣ-шес гѹлӑ, кѢлко да штѢпкајѹ окѢкућѣ да нѣ дѢђѣ пӑрлог бӑш до прӑга (7: 98).

гӑздовати -ујем несв ‘управљати, руководити’. – Он чѢвек зна како се гӑздуе, а јѢк ко ѓвӑ гологѹзија, њѢе пѢбијо прѢштац, њѢе посадио криву шлѢйву да крмача мѢже д-ѓчешѣ гѹзицу ѓ нѹ, а дѢшло ѓнѢ бӑксем д-ѹправлӑ вӑбрикѢм ил да бѢднѣ министар, бѹдибѢкснама.

гӑзити се -Ѣ се несв ‘парити се (о живини)’; в. *ѢрейерушаѢи, ѢшабаѢи*.

гӑј гӑја м ‘шумица, луг’. – А гѢренаке у гӑју чѹеш како се тѢце натпѢвӑвајѹ.

гӑјде ж мн ‘стари народни дувачки инструмент’. – Велѣ како е на тавану свѢде бӑбѢ он пронӑшѢ стӑре гӑјде.

гӑјтан м 1. ‘уплетена вишебојна украсна трака’. – Ёвѣ ти овај гӑјтан, па ш њѢм украси ѣконе; 2. ‘врста траве’. – Ёмӑ гӑјтан трӑва, нѹ млѢго вѢлѣ ѓвце.

гӑјтанѢија м ‘који прави или продаје гӑјтане’. – Кѹпи ми вӑкѢг гӑјтана код оног гӑјтанѢије на пѢјаци.

гӑкати гӑче несв ‘гласати се као гуска’. – Гѹска ти, блӑго бӑби, гӑче, пӑтка квӑче, ѣурка кӑѹче, а кѢкѢшка кӑкође; || **гӑкање** с гл. им. – ВѢђде кӑкво се тѢ гӑкање чѹ, да њѢе како керѢште насрнуло на гѹске, бѢес га пѢтревијо.

гӑлӑнтан -нтна -о ‘дарежљив, фин, учтив, пријатан, лѹбазан’. – Он ти је прӑви госпѢдин, гӑлӑнтан чѢвек, нѣма шта да се кӑжѣ: да сам тѢбѢм, бѢ се пријатѣлио ш њѢм.

гӑлӑтан -тна -о ‘непристојан, неулудан, вулгаран’. – НӑкѢ њѢе рѢђав чѢвек, ал ѣмӑ валѢнку: свӑкӑ му дрѹгӑ рѢеч гӑлӑтна, чѹдѢ ме ѓткуда му тѢ, њѢко њѣгѢв њѢе гӑлӑтијо.

гӑлӑтити гӑлӑтим несв ‘говорити ружне речи, псовати’. – НѣмѢј њѢкад гӑлӑтити, сѢне, тѢ е грѢта јел је кӑзано да ѣемо за свӑкѹ изгѢворенѹ реч ѓговӑрати.

гӑливрана ж ‘врста птице налик на врану’. – Насѣлиле се гӑливране у Оцӑклији што њѢкад њѢе бѢло ѓткад је гӑврӑн поцрнѢ.

гӑлица ж ‘плави камен’. – Гӑлица ти је плӑви кӑмѣн коим прскамо виногрӑд, а има и зелѣнӑ гӑлица.

гӑличити гӑличим несв ‘бојити галицом’. – Оѣеш ти штӑ да гӑличиш, мѢжемо зӑјно у ѣстом кѢриту.

гӑлоња м ‘во мрке боје’. – МѢкошевог гӑлоњу њѢе мѢго њѢједан вѢ да нӑдбије.

гaлoп -oпa м 'најбржи трк коња'. – И oн ти пoћepā кoњe тe из кaсa прeћy у гaлoп, тiцa им рaвнa нiјe, a кoлa гpмe зa њиmа; пoслe му вeлi ђeдo: нeмo, сiнe, гaлoпiрaти кoњe, мoш тaкo дa иг смoрiш.

гaљaв -a -a 'хрoм, ђoпaв, гeљaв' (1).

гaмaд ж зб 'жгaдијa, вaши, бyвe'. – Дoк сe нiјe пpoнaшo пeпeјн, нiсмo мoгли лaснo дa сe oтaрoсимo гaмaди, мyкe су тo билe, тe биштi ђeцy, тe пoтпaрaвaј oди'eлa и пpoстipкe.

гaнц нoв -a -o *изр* 'сaсвим нoв, нoв нoвцијaт'. – И oндaк ти бaбa yбрaди гaнц нoвy мaрaмy, чiстy рeклy, тeгeтнy сyкњy, вyнeнe чapaпe сa штpуфлaмa и iзвикcанe кoндурe; || **гaњц** 'чистo, сpeђeнo, глaнц'. – Удaрi гaњц, нaмaжe мaлином и iзгaњцa чeткoм пa кpпoм, сiјa сe oбyђa кo нoвa, штoнo сe кaжe: кo дa e сaд iспaлa испoд чeкићa.

гaњaти гaњaм нeсв 'пpoгoнити'. – Тpијeс гoдинa гa гaњaли нi бoш чeгa; || **гoни-ти** гoним нeсв 'гeрaти, јyрити'. – Гoнили су нaс нa кyлyк, гoнили нa aкцијe, yдaрaли нaмeтe, сaмo штo нaм дyшy нiсу вaдили, a и тo би дa су били влaсни.

гaрa ж 1. 'oвцa сa црнoм глaвoм и вyнoм'. – Oнa ми сe гaрa двaпyт блицнилa; 2. 'жeнa црнe пyти и црнe кoсe. – Знaш ли тi, Цiгo, oнy: с oнe стрaнe Мoрaвe свe сy цyрe гaрaвe; || **гaрицa** ж дeм хип. – Вiђo сaм гa с јeднoм гaрицoм – oћe л бpзo свaтoви?; || **гaрaв** -a -o 'црн'. – Јeс oнaј шпoрeт бiјo гaрaв, aл кaд гa нaнa iзвикcā, биднe кo стaрi вијaкeр. – Гyстipo пa му пјeвaли oнy: нe дa ми мiрa тo oкo гaрaвo.

гaрaгaн -aнa м 'гaмпoпyтa oсoбa, шaљив нaзив зa Цигaнинa'. – Нaићe гaрaгaн и вeлi: дaдни ми јeднy бaнкy, a тeбe ћe Бoг здрaвљe.

гaрaнтyрa ж 'гaрнитyрa' (1).

гaрeж ж 'гaр, чaђa'. – Пoскiдaлa сaм чyнкoвe тe oчистилa гaрeж пa ми сaд шпoрeт млoгo бoљe вyчe.

гaрити сe -им сe нeсв 'yгaркoм црнити вeћe'. – Oндaј сe ђeвoјкe гaрилe yгaркoм.

гaрoв -oвa м 'пaс црнe длaкe'. – Мiкoш Дyшaнчин је стaлнo вoдијo гaрoвa кaд пoђe y чoбaнијy с oвцaмa.

гaс м 'пeтpoлeј кoји сe кoристи y лaмпaмa и фeњepимa рaди oсвeтљeњa'. – Oднeсeмo нa oбрaмaчи y Чaчaк бiјeлoг мpсa пa кaд пpoдaмo, пoкyпeмo квaсцa, мae, гaсa, сoдли, шeћepa и кoeштa штo трeбa д-иmā y-кyћи.

гaтaр -aрa м 'чoвeк кoји гaтa' – Бiјo нeкi гaтaр, дoљe пoд плaнинoм.

гaтaрa ж 'жeнa кoјa гaтa, врaчa'. – Oнa ти је пyстa пyстaрa: мeштo цркви, ишлa гaтaри и нe знa кoликa e тo грoтa; || **гaтaрицa** ж 'и с т o'; в. *иoдвoдaцијa*.

гaтњaк м 'кaнaп зa вeзивaњe гaћa, yчкyр'. – Пpoгнaлo гa oд oнe мoцe штo e пoспр-кo бeз-љeбa, јeдвa e стигo д-oдрeјeши гaтњaк зa вpзинoм.

гaћaн -aнa м зoол 'врстa питoмoг гoлyбa чијe сy нoгe изрaзитo oбрaслe пeрјeм, *Columba pedibus pennatis*'. – Иmā oнaј Рaнисaвљeв yнyк нeкe гoлyбoвe гaћaнe.

гaћe гaћa ж мн. – У oнo вpмe смo нoсили тeжaнe гaћe; *изр*. *Бићe гaћe сaмo нe знaм кa-ћe* 'oбeћaли слyги дa ћe мy кyпити гaћe'; || **гaћeтинe** ж мн aугм oд *гaћe*. – Успaвљивaшe лiкa Мaркa пa мy пјeвyшaшe: *Сiјe бaбa брaђино, њa нeмaлa нa шiтo, нa ђeдoвe гaћeшинe, нa бaбинe чaрaјичинe*.

гaцaти -aм нeсв 'хoдaти пo вoди или рaсквaшeнoм тeрeнy, гaзити пo блaтy'. – Гaцaсмo цeо бoгoвeтнi дaн пo oнoм блaтy, јeдвa дoбaндaсмo кyћи.

гвiнт м 'нaвoј нa кoји сe шрaфи мaтицa'. – Пoлaкo нaпaсyј мaтицy нa гвiнт пa пpиви, aл дoбpo зaтeгни.

гвoђжe гвoђжeтa с. – Нијe тo чeлик, тo ти је нaјoбичнијe гвoђжe; || **гвoздeн** гвoздeнa -o a. 'кoји је (нaпpaвљeн) oд гвoђжa'. – Рeшијo Слaвo дa нaрyчи гвoздeнy кaпијy, вeлi: изглeднијe је, a oвa дpвeнa ми дoтpaјaлa; б. 'чврстoг кaрaктeрa'. – Бiјo e oн чoвeк гвoздeнe вoљe.

гвóжђа с мн ‘направа за хватање крупне дивљачи’. – Ўватила се нòћас лисица у гвóжђа, лијала, лијала па долијала.

гвоздéнац -нца м ‘гвоздени кликер, обично добијан кад се растури велики куглагер-лежај’. – Тра́мпили се ја́ и Спа́сое: ја́ њему даó гвоздéнац, а он мène ста-клéнац.

гвоздèњак -áка м 1. ‘предмет израђен од гвожђа’. – Зèмáјле ти је бйјо дрвeнй плу́г, тек дòцније йзишли овй гвоздèњаци. – Па рáније нйје бйло гвоздèњакá, овйг кòвáниг èксéра, но се свè учвршћивало пишлáцима; 2. ‘гвоздени кликер’. – Нáшò ја нòђе један мáли гвоздèњак.

гèак / **гèјак** м ‘погрдан назив за човека из Србије’. – Кáже он мeнè »геачино јèдна«, а ја́ њему вèлим: бòље бйти гèак нò рђа, него, реко, нè би се с тòбòм тра́мпио нй за кáке пàре. – Да гóлогóзији нйје гèјакá, пòлипсали би глáдни, нò иг гèјáци нòсè на грбачи; || **геачина** м пеј. – онòмáд на вашéру један упйцáњен гйлиптер кáже мène: мйчи ми се, геачино, да прòђем, а ја́ њему вèлим: јèбò ти геачина мáтèр.

гèгати се гèгам се несв ‘клатити се при ходу’. – Èтè ти га ò-идè уз óрницу, гèга се полáко с óним њèговйм штапйћом.

гèгула м одм. в. *гeио*. – Нèма нйђе добрòтè коно код нáшег гèгуле; *изр. У гèгуле црне рýке, ал бéла йòгача*.

гèкнути -нèм св ‘пасти, треснути’. – Вèлим ја́ òеду: јòш си тй, òèдо, дèлија, а он мène кáже: è, мòј сйнок, нèкад бйло – сáд се спòмињало; мòе је прòшло, пйтáње је дáна кáд òу да гèкнèм ò лeдину.

гèлати гèлам несв ‘храмати’. – Нèко прèбијо кèру нòгу па гèла. – Спáла ми дешнáку плòча с прèднè дèснè, те пòчè да гèла; || **гèљуцати** -áм дем. од *гeлатиш*. – Йзвáдик му йглòм трн из нòгè те прèстаде да гèљуцá; || **гèљуцкати** -áм несв ‘и с т о’; в. *йрешйульийш*.

гèльо -а ‘који се тешко креће, инвалид’. – Бй ми жáо оног вèселог гèла, јèдва йдè с онòм штáкòм; || **гèльáв** -а -о ‘инвалидан’. – Онај гèльо гèлави нèма памèтнйя пòсла но да нагòвáра òèцу на невалáлуке.

гèмáл м ‘изнемоћало старије чельáде’. – Нè мош у сèлу д-ýглèднеш спòсобно чельáде: свè гèмáл до гèмáла, вáкò ко-во ја́; в. *саугаиш*.

гèмйш м ‘ситан кромпир’. – Прèбйрамо мймогред кòмпйр па онај гèмйш кýвáмо свйњама, додáмо мeно јáрмè и – жйва згòда.

гèпити -йм св ‘украсти’. – Кáкй он кýпијо нáкй влáчег – гèпијо нèђе, смйјем да се зáкунем.

гèцо -а м ‘човек из Србије, самосвeстан, јунак’. – Òптјева му Рáде онý „Гèцо, Србине, шáкачо, лýдино“ и он му тýрй ильáдáрку на јермòнику.

гèцòвáн -áна м ‘поносан и материјално јак Србин, сèлак’. – Мòже мòј гèцòвáн да кýпи онè úлицкáне пицопéвце за сйр.

гйбак гйпка -о ‘савитльив’. – Овò црево ми млòго гйпко, не мòгу лáсно да га úчврстим.

гйбаница ж ‘богата пита са сиром, кáймаком и јáјима’. – За дòручак нам испèци дòбру гйбаницу и глáj се пòсла.

гйгати се гйгам се несв ‘клатити се при ходу’. – Кад Кóчо йђаше пýтом, он се гйгаше, зátò га прòзвáли òаци Гйгáло.

гйдòн -òна м ‘ручке помоћу којих се управлá бициклом, управлáч’; в. *вeйцрeњас*.

гйздáв -а -о ‘китњаст, дотеран, леп’. – Бйла је то гйздáва òевојка, лèпшè нè бй у цèлом крáју.

[гйнути] -ем несв. – Нáши òèдови су гйнýли за вèру и слòбòду, зátò вй, блáго òеду, не дозвòлте да òд вáс нáчинè рòблòм óнијег којй ж òáволом óртáчè.

гѣометар -тра м 'геометар'. – Слávко гѣометар ће прóсутра д-изйїе д-обилежйїмо мѣје, па да заграђуемо; и да знáте, хѣцо: кад заграђуете, ђндак тўрте од кóчића што е пòбйїо гѣометар шáку у нáше и тўдá заграђўјте, да слўчáјно не прèmeђйїте.

гйцати се -а(м) се несв 'праћакати се'. – Кад је ўватијо прáсе и пòњб вáмонаке, оно пòчнѣ да се гйцá и он га йспушти; || **гйцнути се** -нѣм се св према *гйцати се*; в. *ойазийи се*.

гйца ж 'чокот винове лозе'. – Орезали лóзу, па кад пòглѣднеш гйце: милйна јѣдна, ко нáтруковане; в. *динка*.

глабати -ам несв 'сећи, стругати тупим алатом'. – Кад је áлатка тўпа, сáмо глабá и нѣ мож д-опѣпели, зáтгò нйкад нйје јáзук издáнгубити и нáштрити áлатку.

[**глава**] ж анат **1**. – Стò пòслóва ймáм, нѣ знáм хѣ ми је глава. – Хѣ си нáврò главòм кроз дўвáр, зар нѣ видйш да тò нѣ мож да бйднѣ; *главу гóре* 'напред, не дај се'. – Главу гóре, сòколе хѣдов, сáмо нáпред, нѣма прѣдаје, а ђни што рáде, сѣбе рáде; *главу дáм* 'јемчим главом'. – Тò што е ђбећо, он ће д-йспуни, јѣмчйм главòм; *лўда* ~. – Стáни брѣ, лўда главо; *бѣсйрáга му* ~ 'не треба ми, нек иде дођавола'; *ко мўва без главѣ* 'лакомислен'; *дйћи главу* 'уобразити се'; *дóћи главѣ* 'наудити неком'; *дóћи ў главу* 'опаметити се'; *држайи у глави* 'памтити'; *главòм без обзира* 'побећи'; *главòм и брáдòм* 'лично'; *главòм кроза зйд* 'немогуће'; *бйјем се главòм* 'мозгам, размишљам'; *йграйи се главòм* 'изврћи се опасности'; *ймá сòли у глави* 'мудар, паметан'; *држайи у глави* 'памтити'; *избйиши из главѣ* 'заборавити'; *изгўбйиши главу* 'погинути, изгубити присебност'; *йжнѣйиши главу* 'спасити се из опасности'; *ко двá дка у глави* 'веома блиски'; *кйймайиши главòм* 'повлађивати, полтронисати'; *кров над главòм* 'кућа'; *лўйайиши главу* 'колебати се'; ~ у *шóрби* 'смртна опасност'; *йўцáйиши ў главу* 'наговарати неког упорно'; *мйслийи свдйòм главòм* 'бити свој'; *врзмá ми се йò глави* 'пада ми на ум'; *мўннуйиши главòм* 'добро размислити'; *врйиши ми се у глави* 'имати вртоглавицу'; *дóћи главѣ* 'додијати неком'; *нѣ дизайи главу* 'бити презапослен'; *нѣ идѣ ми ў главу* 'не верујем'; *нйје о глави* 'није смрт за врат'. – Ма полáко, брѣ, рѡђо, врáтићеш ми кад ймаднѣш, нйје ђ главу; *ђде* ~ 'изгубити битно (живот, положај)'; *йáмеш ў главу* 'пази добро'; *йреко главѣ* 'исувише'; *йрòбйиши главу* 'досадити'; *рáдйиши о глави* 'ковати зао план против кога'; *знáйиши ў главу* ~ 'познавати све'; *ўсйјана* ~ 'задрт, тврдоглав'; *на вр главѣ* 'досадити некоме'. – Вала пòпѣ ми се на вр главе, дђдйја ми живђту више с тим глупóштињама; **2**. 'део плуга на којем су причвршћени даска и раоник'. – Вйћде да л је дђбро причвршћена дáска за главу плўга; **3**. 'део гусала'; || **главица** ж **1**. 'дечја глава'. – Овò дйѣте пáметно ко чѣла, чўдом се чўдйм штá у нѣгову главицу стáнѣ; **2**. 'плодови неких повртарских култура (лука, купуса)'. – Тўрте ми у тóрбу главицу-двйје лўка; || **главичица** ж дем од *главица*. – Донѣсдѣ главицу кйселог кўпуса и главичицу лўка, вáљá нам уз рáкйцу; || **глават** главата -о 'који је велике главе' – Нйје он цáбѣ нáкò глават: смйслијо како е лáкше а бѡље; || **главўрда** ж аугм пеј 'глава'. – Оном главўрдану главўрда ко котòбáн; || **главуца** ж 'велика глава (обично печена глава животиње)'. – Млѡго е мáчку јўнећá главуца. – Штá си зйнò ко пѣчена главуца; || **главуцица** / **главўцица** ж дем в. *докусурйиши, карабáйак*; || **главчина** ж **1**. аугм пеј глава. – Ймá лўдў главчину: нйт га мѡш повѣсти ни пòћерати; в. *живчо, заинайиши се*; **2**. 'доњи део воденичке руде, у који су уграђена пера'. – Мбрам д-ўставйм вѡду да вйдйм штá ми клапарá дѡље у главчини; **3**. 'средишњи део колског точка'. – Око сòвинѣ у главчину тѡчка убáци кѡломáсти, нѣмѡ да штѣдйш.

главѣшина м 'челник, високи функционер, властодржац'. – Кад найћоше главѣшине, мй се посклòнисмо, ко велймо: бѡље ш нйма нѣмати пòсла.

главињати -ам несв 'ићи с напором, назор, клатећи се'. – Главињаш ва̀к̄ з да̀на ў да̀н и че́каш по́зив озг̄о.

главичити -й несв 'формирати главицу'. – Кўпус п̄чо да главичй н̄а љепоту, бй̄ће, ако Б̄ог да̀, н̄а јесен и ра̀сола и са̀рм̄е.

главник -ика м 'главни обруч (до данцета) на кацама, бурадима'. – Кад п̄кн̄е главник н̄а каци, т̄у не ђста ци́бре ни ђви́рка, ђде ма̀с у-пр̄ђп̄ас.

главница -йц̄е ж **1.** 'гливични паразит на класу пшенице и клипу кукуруза црне боје'. – Най̄шоше ове кй̄ше те ми ўвати пш̄еницу главница; **2.** 'главни дуг (без кама-те)'. – Ма зна̄ју зелењаши шт̄а ра̀де: напла̄ћују ка̀мату, а главница ст̄ђји; ко у њи́не канце па̀дн̄е, н̄аеб̄о е, за̀т̄о е ђе́до ста̀лно гов̄ори́о: ђпру́жајте се, ве́ли, ђе́цо, према губ̄е́ру јел д̄уг је р̄ђав др̄уг, ко за̀јма̀ по̀стае сл̄уга; || **главничав** -а -о 'који је оболео од главнице'. – Ђве́ г̄ђдине пш̄еница гла̀вничава, шт̄е́та г̄рд̄на.

[главђбоља] ж. – Мўчиле га главђбоље, а није йш̄ђ д̄ђктору; || **гла̀вђб̄ђлан** -љна -о; в. *мушкайла*.

главоња м **1.** 'човек велике главе'. – Је л д̄ђлази́ю ко̀да̀ вас онај гла̀воња; **2.** пеј 'представник више власти'. – Д̄ђшле он̄е гла̀воње озг̄о и п̄ђчеле д-ђд̄у он̄ђ што се не јед̄е, ко да смо мй̄ јуч̄ераш̄њй.

главр̄њати -ам несв в. *главињайи*. – Ј̄ђдва главр̄ња̄ и то са шт̄апом.

главўрдан -ўрдана м 'човек велике главе'; в. *глава*.

[гла̀дити] -йм несв. – Он гла̀ди он̄ђ што се ви́дй, да љ̄ђпше йзг̄л̄еда̀, што ви́кали: сп̄ђља гла̀дац а йзн̄у́тра ја̀дац; || **гла̀цкати** -ам несв дем 'пажљиво чистити, дотеривати'. – Ова̀ м̄ђја ж̄е́на са̀мо гла̀цка св̄а́к̄у ситни́цу, ко да ће да нам до̀лазе пр̄ђсци; || **гла̀цнути** -н̄ем св 'овлаш махнути руком преко нечега да би се поправило, очистило'. – Гла̀цни ме́но оно огл̄едало на шимиз̄ету, ўп̄љувала га м̄ўва; ~ **се** 'опоравити се после болести, поправити се'. – Ко да се бе́ше ме́но гла̀цн̄ђ и кова̀рн̄ђ после апер̄аци́је, ал не вре́дй – г̄ђдине учи́њеле св̄ђе.

глазу̀ра м 'заглађена површина'. – Удари́ю ми Љуби́нко глазу̀ру по тра̀товару, н̄ема шт̄а да се ка́же: ко ста̀кло.

[глас] м. – Њина ку́ћа е од давни́на на до̀бр̄ђм гласу. – Зна̄ш како ве́ли старинскй̄ наро̀д: до̀бар глас се да̀леко чу́е, ал р̄ђав још дй̄ље, ђчас ти п̄кн̄е глас и п̄ђчн̄е да те бй̄је; || **гласђвит** -ђвита -о а. 'који је јаког гласа'. – Би́јаше Мла̀домй̄р гласђвит: м̄ђго е да до̀зов̄е чо̀в̄ека до у Драг̄ачицу; **б.** 'гласан'. – Гов̄ђри гласно и ја̀сно ко чо̀век, н̄ем̄ђ ту̀јна̄к да м̄умла̄ш; || **гласђвито** прил; в. *йпромериши*.

гласина ж 'полуистина или неистина које се намерно шире' – Ђни, кад ђће н̄е-к̄ђм да за̀прже чо̀рбу, нај̀прво п̄ушт̄е гласине, ко к̄ўкавица што по̀турй ја̀јце, те га йзбрукају и та̀ко прѝпр̄ем̄е наро̀д да ла̀ж при́ми за й́стину.

гласкати се -ам се св дем према 'јављати се повремено, тихим гласом'. – Ђ̄ђца се ј̄ђш гласкају, н̄е спа̀ва им се; || **гласнути се** -н̄ем се св 'огласити се, јавити се гласом'. – Кад прѝлази́ш ко̀њу, гласни се, да се не пр̄ђпан̄е.

гласник м 'весник, гласноша'. – По̀слали му гласника да му за̀пр̄ете и да га пр̄ђпан̄у, н̄е би ли га преокр̄енули, ал су ви́ђели да су нал̄ећели на твр̄д чв̄ђр.

гла̀ти гла̀м несв 'гледати'. – То са̀мо гла̀ да се на̀јд̄е, на̀пи́је, на̀ўжив̄а, од да̀на̄с до̀-су́тра, н̄е ви́дй дй̄ље од н̄ђса; **изр.** ~ *ђђм* 'посетити дом будућег зета пре веридбе'. – Йшли те гла̀ли до̀м и здогов̄ђрили се с при́јатељима о св̄а̀ђби, о ђе́војачком р̄ўву и св̄ђ што тр̄ђба.

глацкати в. *гладийи*.

гла̀чати -ам несв 'чинити глатким, шмирглати, пеглати'. – Н̄емам ту̀рпи́ју, а тр̄ђ-бала би ми да гла̀чам ову̀ др̄жалицу да не правй̄ жу́љеве.

глѣдан глѣдна -о ‘леп, наочит’. – Виђе ли ти како им је глѣдно оно дијете, нѣ било м-урокā. – Оно Ђурово дијете глѣдно ко ўпис, ал нѣмјрно, брāте, за трѣе.

[глѣдати] -ām несв **1.** – Ма глѣдāм јā, ал нѣ видим ништа; **2.** ‘настојати’. – Зāпјева Кāја: *чўвам ђвце дѡље у јасѣње / глѣдај, дрāги, тие дѡђи до мѣне.* – Глѣдај, мѡј сине, да ми не забѡравиш кўпити гāлицу; ~ **се.** ‘симпатисати се’. – Премѣтијо сам јā да се ѡни глѣдају ѡдāвно и ѣт, вāла Бѡгу, ўзѣше се; *изр.* ~ *крѡз ѡрсиѣ* ‘опростити покоји грех, пропуст’. – Ўјāк му нāчāлник па му глѣдали крѡз прѣсте, кад гѡј је нāправијо некў свињāрију; што кāже баба Јѣва Вѡјислављева: ком је Бѡг ўјāк лāсно му е бити свѣтац.

глѣдијѡц м ‘који иде да гледа дом у који му се удаје блиска својта’. – У нѣђељу ће нам дѡћи глѣдијѡци па ћемо, ако Бѡг дā, здоговāрати вѣридбу.

[глѣћ] ж. – Вѡди рачўна како спўштāш сўдове, нѣмѡ д-ѡбијеш глѣћ; || **глѣћѡсāн** -а -о ‘обложен глѣћу, емајлиран’. – Тек вāмо пѡтље рāта е пѡчело д-ѡзодѡ овѡ глѣћѡсāно пѡсўђе, зѣмāјле то било зѣмљанѡ ил дрвѣнѡ.

глиб м ‘блато’ – Ўдте пѡпр’јѣко, крѡз ливаду, да не ўпаднете у глиб.

глиновача ж ‘смона земља, глина, иловача’. – Јā га упитак: јеси ли се излѣчијо, ѡдѡ, а он ми велї: излиѣчиће мѣне глиновача, сїнко, нѣма ми дрўгѣ.

глѡба ж ‘казна’. – И ако у свѡм имāњу ѡсечѣш грѡм нѣочекићāн, нѣ гинѣ ти глѡба, бѣзмало ко да си ѡсекѡ у-њинѡм.

глѡбити -им несв ‘казнити’. – Јѡпѣт Ѧбрада глѡбили, ѡде му јўница за глѡбу, бѡз јѣзика и што е комāндово трубāчима да му пѣвајў: На планини, на Јѣлицѡ, сāстали се свї чѣтници / Сāстали се па гѡворѣ петѡкраку да ѡборѣ.

глѡг м бот ‘дрво *Crataegus*, *C. monogyna*, *C. oxyacantha*, *C. nigra*’; в. *удуї*; || **глѡгийћ** -їћā м дем. – Нићѡ ми според мѣћѣ глѡгийћ; || **глѡгѡв** глѡгова -о ‘који је од глога, који се тиче глога’; в. *їѣїā.*

глѡгиња ж ‘плод глога’. – Глѡгиња је млѡго здрава и трѣбā помѣно дāвати ѡдѣци кад је зрѣла; || **глѡгињица** ж дем. – Прѡбај глѡгињицу, благо бāки.

глѡговāк м ‘глогово трн; штап’; в. *вишиїиїи, догељāиїи.*

глѡговина ж ‘глогово дрво’; в. *оровина.*

глѡдати глѡђѣм несв ‘одвајати зубима месо од кости’. – Ни глѡдати ни прѡдати. – Нит кошчину глѡђѣ нити дрўгѡм дāе; || **глѡцкати** -ām дем несв. – Јā нāволим да глѡцкāм пїлећа крилца; || **глѡцнути** -нѣм св ‘мало појести, грицнути’. – Ўзмидер овāј зāпоњац, глѡцни мѣно, дўго е до вѣчерѣ.

глѡжити се -їм се несв ‘стално се спорити, свађати због ситница’. – Нѣ знāм којї је врāг ўишѡ мѣђу-њїг, сāмо се некѣ јāде глѡже ни-бош-чѣга.

глѡмāзан -зна -о в. *кабасї.* – Глѡмāзна му онā гўња, спāла му рамѣна, вїдї се да није њѣгова.

глѡнути -нѣм св **а.** ‘клонути, малаксати, јѣдва се кретати’. – Ѧлошо е нāчисто, нѣ мож да глѡнѣ ни стѡпѣ; **б.** ‘не моћи нешто учинити’; в. *арум, заунуїи; секирчина.*

глўв глўва -о ‘који нема слух’; в. *глуварїиїи.* – Глўв ко тѡп. – Глўви су ѡни, нѣ слушају глāс нāрода, ал су смѣтнўли с ўма да е нāрод чўвār вѣре.

глўвара ж **1.** ‘глува особа. – Онā глўвара нѣ чуе кад је зѡвѣм; **2.** ‘велика, тешка секира’. – Донѣздѣр ми онў глўвару да ш њѡм ицїјѣпам овāј пāњ.

глувāрити глўвāрим несв ‘зијати, дангубити’. – Не мїришѣ на дѡбро ѡвѡ што млађāријā глўвāри до у глўво дѡба нѡћи коекўдије, па сўтрадāн спāвајў до пѡднѣ.

глўвāћ -āћā м **а.** ‘глув човек’. – Онāј глўвāћ јѡпѣт ўпуштијо ѡвце у нāшу ѡтаву, вāлѡа ѡе нѣ-чуе звѡно, па му шмўгнў; **б.** ‘онај који се прави глув, који «чује» само оно што му се допада’. – Нѣмѡјде, мѡре, да се прāвїш глўвāћ, него дѡбро ўтуви шта ти рѣкок.

глу́вити / глу́вљети -йм несв ‘губити слух’. – Кад је пџчџ глу́вљети, он свѣ тџрџ вако шџку поред увѣтџ нѣ би ли чџо колко бџло.

глџп глџпа -о ‘непаметан’. – Глџп иксџн ти је ко онџ џвца што, мешто да бџѣжџ од кџрџџака, џна се забџљи џ-њѣга; *изр.* *Глџи ко нџћ*; || **глџпџв** -а -о ‘и с т о’. – Йспџ е глџпџв нџчисто кад је дозвољџо да га они ништаџи прѣведу жѣдна преко водѣ.

глџпџк -џка м ‘будала, незналица’. – Кад се џнџј глџпџк пџчџ бџвити политџкџм, знџј да е дџшло зџдњѣ време.

глџпан глџпана м в. *глџпак*. – Нѣ идѣ то тџко, глџпане јѣдан, но окрѣни дрџкчије.

глџпѣрда м в. *глџпак*, *глџпан*. – Наџчи већ јѣднџм, глџпѣрдо јѣдна. – Нѣ мош ти глџпѣрди да здогџворџш. – Пџре су пџметном слџга, а глџпѣрди госпџдар.

глџпача ж ‘глупа, неинтелигентна жена’. – Чџ ли тџ, џчијџ ти твџјџ, шта рѣче она глџпача; || **глџпачица** ж дем – Она мџла глџпачица прѣзула кџндуре.

глџпуша ж ‘глупача’. – Анџј мџјџ глџпуши јџпѣт загџрело јѣло.

глџпџс -ости ж ‘небитност, будалаштина’. – Он педѣсет гџдџнџ прѣчџ глџпости, а нџрод му пљѣско рџкама.

глџпџштиња ж ‘глупост’. – Нџје, гџвнџр, џтишо чџчи Мџшу нџ сарану из чџстѣ глџпџштиње, а џн га е вџљџ ко џчи, ко рџђенџг сџна.

гмџзла ж ‘метална куглица у патрону за лов на ситну дивљач и птице’. – Кад су бџли у лџву, нѣчија гмџзла зџкачџ Мџловџна Зџбоњу џ-ногу, мџгџ е да нџстрада гџдно.

[*гмџл] гмџла -о ‘потпуно зрео (о неким врстама вођа)’; в. *оскоруша*.

гмџлити / гмџљети -лџ несв ‘доспевати до фазе пуне зрелости (о неким врстама вођа)’; в. *усџиџџџ се*.

гнџј гнџја м ‘густа, лепљива течност која се ствара у запаљеном ткиву човечјег и животињског организма’. – Чџм вџдџш да се појџвљџе гнџј, тџј нѣма шџлѣ, йтџј дџктору.

гњџветало с ‘који дави, замара бесмисленим причама, гњџватор’. – Ёе се џдрџжи с оним гњџветалом, мџра да ти је дџјадијџ. – Наџђе онџ гњџветало и йзџрчи ми време џ-ништа.

гњџвити гњџвим несв ‘замарати дугим бесмисленим причама’. – Нџсам мџгџ вџше д-йздрџжџм и да слџшџм како гњџви, џзмѣм кџпу и йзџћѣм нџпоље.

гњџздо гњџздета с **а**. ‘место на коме се птице гнезде’. – У гџју свѣ гњџздо до гњџздета, а тџџџ ко на гџри лџста; **б**. ‘место где кокошка носи јаја’. – Стџлно смо у гњџздету џстављџли по јѣдно јџјце, за пџлог.

гњџџџв -а -о ‘непечен (о хлебу)’. – Некако е прѣварила кџмџнда те јџј лѣб џстџ гњџџџв; || **гњџџџван** -вна -о ‘и с т о’. – Гњџџџван јџј бџјаше онај џѣн мѣшпџјз, слџбо су се гџсти слџжили.

гњџда ж **1**. ‘јаје ушке прилепљено за косу или одећу’. – Јѣдва истриѣбисмо гњџде, шџџџџџџџ џшке да нас пџјду; **2**. ‘рђџв човек: подрѣпаш, улизица, слугеран’. – Нѣмџ ми џ-њѣму нџшта прѣчџти, то е гњџда од човѣка.

гњџл гњџла -о ‘омекшаџ до фазе труљења, труџ’. – Док се не угњџли кантџруша, нѣ мош д-џкусџш, зџбе да пџломџш, а кад је гњџла, нџшта лѣпше.

гњџла ж ‘смџна земља, смџница’. – Йдок у пџток те дџњѣк гњџлѣ да пџправџм пџдзиду на шпџрету.

гџ в. *гџ(л)*-.

гџбеља ж ‘део кружнице дрвеног точка на запрежним колима’. – Преко гџбѣља се навџче шџна кад се кџла окџвају. – Вџкаше џѣдо: гџбеља џ блато, гџбеља йз блато.

гобѣљати -ām несв 'тешко ићи, с ноге на ногу'. – Шта да ти кām, дїјете, јѣдва гобѣљām, вākо ко што вїдиш, с нōгѣ нā-ногу, мрдām помѣно.

гōблѣн -ѣна м 'извезена слика ради украшавања зидова'. – Извѣзла нāна гōблѣн *Тāјнā вѣчера*, нѣ мош да се лāsно нāгледāш.

говѣдār -āра м 'чувар говеда'. – Отишло тāмо нѣје у Бāнāt да бїднѣ говѣдār, мешто да е вōђе зāпатијо свōју стōку и слўшо дца, он отишо да бїднѣ слўга код-другōг.

гōведо с зоол 'домаћа животиња *Bos taurus*'. – Срām те бїло, гōведо јѣдно, зал се тākо пōштуе ѣд; || **гōвећї** -ā -ѣ 'који се тиче говеда'. – Овā чāнтра ти је од ўштављене гōвећѣ кōжѣ.

гōвећина ж 'говеће месо'. – Пјѣваше вѣсели чїко, Бōг да му дўшу прōстї, »јѣдѣ ми се мрсна сўпа, гōвећина млōго скўпа«.

гōвече -ета с в. *говедо*. – Чїнї ми се да рїкну некō гōвече, йд-де, сїне, помōли се ў шталу.

гōвнār -āра м 'лошији примерак људске врсте'. – Нѣћеш ми се дрўжити с гōвнār-рима, а јѣсти мōј лѣб. – То чоѣка нїје ни вїћело, један обичан гōвнār; || **гōвнārски** -а -о 'који се тиче говнара'; в. *увлачиїи*; || **гōвнārски** прил 'по говнарском обичају, како приличи говнарима'. – Тō су само дни мōгли да тākо гōвнārски ўрāде,

гōвнара м / ж в. *говнар*. – Пўшти ту гōвнару, нѣмо ми га помїнати ко да се нѣ вālā.

гōвнати -ām несв 'понашати се недолично, бавити се нечасним пословима'. – Нѣмō вїше гōвнати ако ти врѣдї говōрити, обрука нам и кўћу и кўћиште.

гōвно -ета с 'измет'. – Нѣ мож од гōвāна да бїднѣ пїта; в. *урок, найодного*; || **гōвāнце** -ета с дем. – Кад нѣко кāже како ти је згōдно дијете, баба Анка му споради урōкā рѣкнѣ: *Ѓїїѣ їиї гōвāнцѣїїа на нōсу*.

гōвновāl м 'незрео, непромишљен човек'. – Сїгурно е онāј мōј гōвновāl јōпѣт нешто зāсрō ў-школи чим ме звāо ўпрāвник на рāзговор.

гōдет м 'светковина, благодан, време за неки обичај'. – Нїшта лѣпше него кад се о гōдетима їскупи своїна, па се пōгостимо, пōпрїчамо и коѣшта.

[гōдина] ж. – Прōшла гōдина бїјаше рōдна, нѣ тувїм рōднијў. – Е, мōе дїјете, пїташ ме што сам ушўћō, гōдине су; знāш како рѣче Вўкосава која е бїла прешла стōтину, кад су јōј јāvили да јōј је ўмрла сѣстра млāћā од нѣ јѣданѣс гōдїнā: Бōг да е прōстї, штā ће, вѣлї, їмала е гōдїнā; || **гōдишњї** -ā -ѣ 'који се односи на годину'. – Напїсало ми у решѣњу за пōрез да ми је, бāксем, гōдишњї прикод тōликї и тōликї.

гōдити се -їм се несв 'погађати се, ценкати се'. – Бїјаше се їскупило млōго нāрода кад су се они гōдили за кōње, бōгами то цѣнкање пōтраја сāt и појāко, те се напошлѣтку нагōдише и ижљўбише, Лўбомир вѣлї нек су ти кōрисни, а Вѣлизар вѣму, а тѣбе пāре нек су кāt алāl и да иг пōтроиш ў здрāvљу и весѣљу.

гōдишњāk м 'који има годину дана (обично о крупној стоци)'. – Овāј бїкчїћ ми је гōдишњāk, рѣшијо сам да му кўпим парнїка.

гōдишњїца ж 'годишњи парастос који се служи за покој душе умрлог'. – У сўботу ћемо да прѣкāдимо гōдишњїцу бāби, па ако йкāко ўзмогнѣте, дōђте у двā, ондāј ће дōћи пōп нā-гроблѣ.

гō(л) гōла -о 'наг, неодевен'. – Гōли смо нā свиѣт дōшли, гōли ћемо и отићи; *изр. гō ко їуцālкa; гō ко црквени мїш; гō ко їиїшїōљ* 'оскудан, сиромашан'; *гōлā вōда* 'знојав, мокар »до голе коже'. – Жўрили смо што нас снага нōсї, у гōлў вōду смо се претвōрили; *гōлїг рўкўј* 'без оружја у неравноправној борби'. – Он ўзō тōлагу, а Дрāго бїјаше гōлїг рўкўј, ал нѣмаде кўд, јурну те му е отрже и зāvрлāчи преко врзїнѣ, па се поваташе у кōштац.

голѧдија ж ‘сиротиња’. – Рѧдили смо дѧн-нѧћ да нѧ биднѧмо ѧбична голѧдија – како е тѧта говѧријо.

голѧнфер м ‘сиромашак, гољо, бескућник’. – Дѧшло е пѧследње врѧме чим су завлѧдали овѧ голѧнфери.

голанфѧрија ж ‘владавина голанфера’. – Овѧ голанфѧрија ће прѧпасти кѧд-тѧд јел ѧнѧј ко н-ѧмије д-ѧправлѧ својѧм кѧћѧм н-ѧмије ни државѧм, ал се бѧим да ће прѧје тѧга прѧпасти држава коју ѧни вѧдѧ.

голѧћ м ‘сиромах’. – Такѧ јѧј сѧдбина: ѧдаде се, код ноликѧг просѧцѧ, за оног голѧћа, испѧштаће цѧлог живѧта.

голѧбрад -ѧбrado ‘млад, без браде’. – Кад бијаше јѧш голѧбрад, вићело се да е ѧчкопѧран.

голѧгуз -ѧгуза -о ‘голе стражњице’. – Он нѧкѧ голѧгуз ѧстрча ѧс-кућѧ и пѧчѧ да ћѧрѧ онѧ скѧчницу неком лѧпатѧм.

гологѧзија ж ‘друштвени талог, пробисвети, олош’. – Откад је ѧвѧ гологѧзија дѧшла нѧ-влѧс, нѧ мош да им нѧдѧш цѧвѧпа.

голѧмразица ж ‘јак мраз без падавина’. – Нѧјгорѧ ти је за ѧсеве овѧ голѧмразица, млѧго би дѧбро било кад би дѧо Бѧг да пѧнѧ снѧћег.

голѧтиња ж ‘сиротиња, немаштина, беда’. – Мѧј смо ѧндак бѧили голѧтиња, ал нѧкад нѧсмо рѧпћали нит се жѧлили мај кѧм, трпи и шѧти, нѧ дижи ѧку на своју бруку. – Голѧтињо, и Бѧгу си тѧшка.

голѧтрб -ѧтрба -о ‘голог стомака, испасан’. – Нѧмѧјде, дѧћете, такѧ голѧтрб д-ѧзѧдиш нѧпоље на овѧ цѧковину, него се ѧпаши и ѧбуци цѧку.

голѧшија ж ‘врста домаће кокоши које немају перја око врата’. – Ымала лѧка грѧ-орасту голѧшију и кѧже да јѧј је ѧна нѧјболѧ нѧсѧља; || **голѧшијѧс** -ста-о. – Извело се трѧе голѧшијѧстиг пѧлѧди.

голошијѧн -ѧна м ‘пѧтао који нема перје на врату’. – ѧна трѧичица се тѧрила на ћѧда, ѧмајѧ дугѧчке а тѧнке вратиће, дѧшли нѧкѧ ко-но пјевчићѧ голошијѧни. – ѧнај голошијѧн нѧдјачѧ Бисѧниног пићѧвца;

голошијѧнка ж ‘кокошка која нема перја на врату’. – Голошијѧнка богме нѧсѧ свѧкѧ дѧн.

гѧлѧб м зоол ‘птица из пор. Columbidae’. – Виѧкаше мѧја вѧсела мѧјка како нѧ мож врѧна д-испилѧ гѧлѧба но врѧна врѧну а гѧлѧб гѧлѧба; || **голѧбѧћ** -ѧћа дем од *голуб*. – Вићѧ, мѧлим те, како су пѧчѧли да лѧтѧ мѧли голубѧћѧ; || **голѧбли** непром ‘голубија боја’. – Исплѧла му нѧна цѧмпер нѧ мож бити лѧпши, дѧшѧ нѧко голѧбли, кѧзти, голѧбијѧ сѧво; || **голѧбијѧ** -ѧ -ѧ ‘голубије сив’; в. *горе*.

голѧбѧрац -рѧц м ‘старинска сорта купуса, посебне боје и укуса’; в. *ѧрочевље*.

голѧбѧрник м ‘ѧбјекат за гајење и боравак голубова’. – Он ти је жѧвљѧ у јѧдној сѧбици – нѧје ѧвѧдила од голѧбѧрника.

голѧбица ж ‘женка голуба’. – Знѧдеш ли ти, рѧде, онѧ: голѧбице бѧла, што си нѧвесела – пѧташе Драгиша свѧрѧча.

гѧљѧ -а м ‘сиромашак, бескућник’. – ѧндак су ишли да пѧтају за ћѧвѧјку, па пѧтљѧ ћѧвѧјчка родбѧна ишла да глѧдѧ дѧм, а јѧк ко-во сѧд: ѧнеш ли ме, гѧљѧ, ѧћу те, дрѧљѧ.

гѧмила ж **1.** ‘хрпа, већа количина сабраних плодова’. – Свѧ жѧто смо стѧварили на вѧличачку гѧмилу, спрѧмили за комѧшиѧце; **2.** ‘руља’. – Кад је ѧнѧ гѧмила јѧрнула на врѧта, мѧслили смо да ће ѧнѧ ѧздѧјнике да пѧдѧвѧ.

гѧнити в. *гањѧши*.

гѧнтѧрѧћ -ѧћа м ‘секрет из носа или испљѧвак’. – Нѧшта гѧре не мрзѧм него кад виѧдим нѧког д-ѧзбѧци гѧнтѧрѧћ по пѧту.

гѡр прил ‘на горњој страни’. – Гѡр изнад Руинѣ кѹћѣ имā онај Стāнковића рид и нā њему се ли’егѹ орлѹшине; в. *йомаѡаиш*; || **гѡре** прил ‘и с т о’. – Гѡре, на тавану, изнад прѡчѣвља смо кāчили мѣсо да се сѹши; *изр. Гѡре висѡко – дѡље иѡврѡдо*; в. *ѡава*; || **гѡрнāк** прил; в. јака, косица, креста; || **гѡренак** прил ‘горе на брду, на планини’. – Гѡренак, у Стāнковићима, ѹмрје вѣсела Нāда и ѡсташе јој онѣ трѣ макање сѣрѡчад; в. *иѡркаиш*; || **гѡренаке** прил; в. *иѹга*; || **горенāвише** прил ‘горе, узбрѡ’. – Нѣсу нам лѹди вѡјнāк, ѡдоше са шѹмāром горенāвише, ѹ-планину, оћеју д-ѹзмѹ прѡреду.

гѡра гѡрѣ ж **1.** ‘планина, шума’. – Пјѣваше онāј гѹслар: гѡрѡм јѣздѣ кѣћени свāтови; **2.** ‘грађа за покривање куће’. – Гѡра за крѡв сѣчѣ се кад ѡпанѣ лиѡшће, кад сѡкови сѣју и јѡпѣт се вѡдѣ рāчѹн да не бидне млāдијег дāнā; ако тѡ не водѣш рāчѹн но сѣчѣш за млāдинѣ, ѣтѣ ти пѡтље жишка и ѡндак ти тākи крѡв не дочѣкуе ѹнуке, нѡ мѡра да се мѣња. – Ни у гѡри о злѹ не говѡри. – Трѣсла се гѡра, рѡдијо се мѣш; **3.** ‘надземни делови неких повртарских култура’. – Гѡра овѡм компѣру дѡбра, ал нешто слāбо зāмеће; || **гѡрица** ж дем; в. *смиѣ*.

горгина ж ‘георгина, врста цвећа’. – Код Бисѣније горгине уцветале, не знā се кѡјā е од кѡѣ лѣпшā. – Имā онā пјѣсма: *цвѣишала ми кāвенā горгина, иѣишā мѣле кѡлко ми гѡдѣнā, мѣлā мāјко, шѣишā ѡу да му кāжѣм, оѡу л кѡјѹ гѡдину да слāжѣм?*

гѡрњāк –āка м ‘последњи, завршни, сноп у крстини’. – Гѡрњāк мѡра дѡбро да намештиш, да га не збацѣ вѣтар и да штѣти снѡпове испод сѣбе да не зāкисну.

гѡрњи -а -е, обично у опозицији с **дѡњи**; *изр. ~ мѣсѣиā* ‘врх софре, почасна места за славском трпезом’ – Бѣдни смѣран, блāго бāби, не гѹрај се мимо дрѹгѣ; кад те кѡ пѡзовѣ на гѡзбу, не сѣдај у вр собрѣ, да не буде међ звāницама нѣко углѣднији ѡд тебе па да не дѡђе домāћин и зāиштѣ да се пѡмакнѣш нāниже и да те постѣдѣ; ~ *кāmēн* ‘млињски камен’. – На водѣници имādѹ двā кāмена, дѡњи кои мируе и гѡрњи кои се ѡкрећѣ; ~ *крај* ‘део села на већој висини’. – Ѳвѣ из гѡрњиг Плāзѣйна мѡгѹ да се жѣнѣ и ѹдāјѹ с ѡвѣма из дѡњиг јел су се удāљили прѣко чѣтири кѡљена.

горѡган -ѡгана м ‘намѡраст, надмен’. – Тѡ ти је горѡган јѣдан, далѣко га било, нѣ мош му прићи ни с рѡгуљāма.

гѡропāдан -дна -о ‘љутит, дрчан, незгодан’. – Гѡропāдан је бѣјо цѣлог живѡта, нѣко нѣје мѡгѡ да му ѹгодѣ, тāj је ѡерѡ сāмо по свѡм.

гѡс гѡста м ‘гост’. – Пријатељу, нѣкако дрѹкчије нег да нам дѡђете о ѡбетини ѹ-гости, а он велѣ: море ѡемо да дѡђемо, ал нѣмѡ пѡсле да бѣдне ѡнѡ: блāго вāма, гѡсти, ви мѡжете на спāвање кад ѡћете, а мѣ јāком кад ви ѡдѣте. – Свāкѡг гѡста за три-дāна дѡста. *изр. Сѣишā гѡсѣиā иѣишко угѡсѣишѣи.*

гѡстирати се гѡстирам се несв ‘гостити се, бити гост’. – Тујнāк ти се мѣ гости-расмо очи слāве, на дāн слāве и на крѣла, дѡчекали нас кѹмови, сāмо тākѡ.

гѡстопрѣмље с ‘гостопримство’. – Зā нашу кѹћу, још од нāшијег стāриг, гѡстопрѣмље ти је било свѣтиња.

гѡтивити гѡтивим несв ‘уважавати, поштовати’. – Млѡго смо га гѡтивили јел је бѣјо чāсан и мѹдар чѡвек.

гѡтѡв гѡтова -о **1.** ‘сигуран, извѣстан, неизбежан’ – Гѡтова се порѡдити, пѣтāње је дāна; **2.** ‘завршен, спреман’. – Је л гѡтѡв тāj рѹчак, жѣно, пѡцркасмо глāдни. – Ёвѣ, гѡтѡв сам, сāмо јѡш д-ѡбѹчем кѡшуљу. – Гѡтова е кѹћа, сāмо јѡш д-ѡкрѣчимо и мѡж да се ѹносѣ ствāри.

гѡтѡвāн –āна м ‘нерадник, ленштина’. – То ти је прāви прāвцати гѡтѡвāн: чѣкā ѡкрѹњено и ѡљѹштено, шћѡ би д-ѣма свѣ гѡтово, а да не ѡзноји зādњицу; || **гѡтовāнчина** м аугм пеј. – Те гѡтовāнчине не могу да смѣслѣм; в. *залежашѣи се*.

грāб м бот ‘листопадно дрво *Carpinus betulus*’. – Пѡсѣкѡ ѡјѡ онај грāб виш-ѡрнице; || **грāбѣи** -ића м дем ‘младо грāбово дрво’. – Зѣмāјле ѡ Ђѹрђевудне на ѹрāн-

ку, пòпењē се мòмак на гра̀бић па ви́че: на гра̀бу сам, гра̀бите се цу̀ре око мēне; || **гра̀бòв** гра̀бова -о 'који се тиче граба, који је од граба'. – Гра̀бово др̀во ни́је баш пòдесно за ја̀пију, ал је за òгрев млòго дòбро.

гра̀беж м 'отимачина, јагма, пљачка'. – У вр̀еме òскудне пàшē и ч̀еле кр̀ећу у а̀дду́чију па ј̀едно дру̀штво на̀пане дру̀го и òтмē им м̀ед и тò ти је гра̀беж.

гра̀бити -им **1.** 'скупљати сено грабуљама'. – У̀зми, сине, оне гра̀буље па пòчни да гра̀биш одонуд ђе је пòплàштено; **2.** 'похлепно отимати'. – Зинула му àла па сàмо гра̀би и р̀укама и нòгама – ко да нēће мр̀јети.

гра̀бљеж м 'сено које се после плашњења скупи грабуљањем'; в. *иласи́иши, ио-граби́иши*.

гра̀буље гра̀буља ж мн 'алатка за прикупљање сена и ситњење земље'. – Оне гра̀буље за башчòванлук су г̀вòздене, а òнē за гра̀бљење ливаде су др̀вене; || **гра̀буљице** ж мн дем. – Начи́нијо нам ђ̀едо м̀але гра̀буљице па смо и́ м̀и, беја́ги, гра̀били с п̀ластиоцима; || **гра̀буљчине** ж мн пеј. – Онē гра̀буљчине ми начи́ниле жу̀лєве, бòли, р̀екò би је жи́ва в̀атра.

гра̀буљиште с 'дршка на коју су причвршћене грабуље'. – На́љепшē је гра̀буљиште пр̀авијо Мл̀адом̀ир.

гра̀д м 'лед, туча'. – У̀бѝ нас онòмàд гра̀д на́чисто, п̀адале су гра̀дљике ко ја́јце и цр̀еп су пол̀упале, стрòба пòглати.

гра̀д¹ м 'велико насељено место'. – Св̀е што смо и́мали за-прòдају, нòсили смо у гра̀д, кàсти, дòље у Чàчак,

гра̀д² м 'мерач јачине ракије'. – Гра̀ди́рали ми Сàвову р̀акију и òна пресам̀итила преко дв̀аес гра̀ди.

гра̀ди́рати гра̀ди́рам несв 'одређивати јачину ракије'; в. *град²*.

гра̀д̀ити гра̀дим несв 'правити'. – Гра̀дили смо ц̀елог живòта ј̀едну по ј̀едну гра̀ђевину. – Би́јо сам на изгра̀дњи кад се гра̀дила пр̀уга Ш̀амац – Сàраево.

гра̀дљика ж 'зрно града' – Кад је òсò гра̀д, òбј̀еље пòље, а гра̀дљике ко òра; в. *град, ишчудии́и се*.

гра̀дòбитан -а -о **а.** 'који је уништен градом'. – Òстало нешто вòћа, а и òно гра̀дòбитно, па ако се на́ђе кой кàзан р̀акије; **б.** 'облак који доноси град'. – Кад је на́ишо онај гра̀дòбитан òблàк, з̀наò сам да ће да б̀иднē белàја.

гра̀дòбитина ж 'биљка оштећена градом'. – И òнò м̀ено вòћа што прекòста, ни́је ни́ за шта, òстала гра̀дòбитина.

гра̀ђевина ж 'зграда у сеоском домаћинству'. – Св̀е им гра̀ђевине у Бр̀езовицама Бугарàши попàлили до тем̀еља, и к̀ућу, и шт̀алу, кàчару, àмбар, òбадва вајàта, м̀екàр и сàлаш; || **гра̀ђевиница** ж дем. – Прòведе чòвек ви́'ек, а нē-начи́ни ниј̀едну макар и м̀алу гра̀ђевиницу. – Иза Бугарàшà им òстале сàмо òнē м̀але гра̀ђевинице – кòшара, сви́њац и кокòшàр т̀амо у-бàшчи.

гра̀ја ж 'вика, галама'. – З̀емàјле, кад звòни шкòлско звòно, на̀стане гра̀ја ђ̀акà па ти од мили́нē с̀рце заигра, а јòк ко-во сàд – н̀ема п̀е-шесторо ђ̀ецē, ј̀ад и ч̀емер.

гра̀јати -ем несв 'галамити, викати'. – Сà-ће ђ̀ецà пòч̀ети да гра̀јē; || **гра̀јити** -им несв 'и с т о'. – Кад пòч̀еше ђ̀ецà гра̀јити, ђ̀едо се прòбуд̀и, б̀ј̀еше м̀ено закуњò.

гра̀ктати гра̀к̀тē несв 'оглашавати се као гавран или врана'. – Кàже ђ̀едо да се пòбише дв̀а г̀аврана над ц̀емàтом и св̀е гра̀к̀ћу, м̀ора да ће н̀еко да б̀аци кàшику; || **гра̀к̀нути** гра̀к̀нѝм св **а.** 'огласити се попут врана'. – Кад кàкà тич̀урина гра̀к̀нē, ви́ћи да не на̀панē п̀иљеж; **б.** 'загаламити'. – Гра̀к̀нү онај нàрод што ч̀екà пред зàдругом кад су р̀екли да н̀ећеју д̀анàс д-исплаћују комп̀ире и ко̀ешта споради д̀ана ф̀ирме.

гра̀на ж 'део крошње дрвета развијен из једног изданка'. – За̀пјеваше Кàћа и Мàја на Ј̀аниној свàдби òнү: *Гра̀на од б̀ора, и́шла до м̀ора*. – З̀наш како в̀ели б̀аба:

дрво без гранē и чѡвек без мánē – нē може бѣти; || **гр̑нат** граната -о ‘које има гра-не’. – Више куће се раширијо гр̑нат д̑д, а испод њѣга стр̑жарē пил̑д и како к̑и д̑д ђпанē, ђна гр̑мачуј̑ да га см̑ж̑; || **гранчина** ж аугм од *грана*. – П̑ла од олуј̑ нека гранчина н̑-п̑т, н̑смо м̑гли да пр̑ђемо с к̑лима док је не искр̑сасмо и б̑-цисмо у вр̑зину. – Она гранчина се оч̑нула и пол̑пала цр̑п на тр̑ну; в. *љолнуши*; || **гранчица** ж дем од *грана*. – Научила м̑ја унука Миона да р̑читуе ђну: *лејо љѣва славујак, у зеленој ш̑мици, на љ̑наној гранчици*. – Накупи м̑но с̑виг гранчиц̑ да потп̑лимо в̑тру; || **грање** зб. – Кад смо сво ђн̑ грање потр̑пи на г̑милу, зап̑-лисмо га и ђста парц̑ла ч̑ста; || **грањуше** -а с ‘ситно грање’. – Нап̑бирчила сам грањушца да н̑лож̑м в̑трицу; в. *огњишише*.

гранница ж ‘варијетет хроста *Quercus conferta*, сладун’. – Гранница ти је за бр̑вна зак̑н, в̑чна ствар; || **граничев** -а -о ‘који је од границе’. – ђва бр̑вна су граничева и њ̑г је т̑с̑ м̑ј пр̑ђед; в. *љрочевље*.

гранчевина ж ‘грађа од границе’. – Ударите тем̑љаче од гранчевине, њ̑ма н̑ма љздера.

гранути гран̑ св ‘засјати, синути (сунце после облака)’. – Викаше п̑к̑јни т̑јо, кад с пр̑лећа пр̑дгрије с̑нце: гр̑ни, зл̑ћане!; в. *разбој, љојкајловаш̑и, љодржаш̑и*.

гра̑о непром ‘сива боја’. – Причала баба Драгиња како е, з̑мајле кад н̑је б̑ло ђјација, н̑род с̑м в̑рб̑ коѣшта, па се вр̑на боја доб̑јала из ј̑сенове к̑р̑ и г̑лице, ч̑вита на од растопљеног ч̑вита у пишаћи од икс̑на, руја се доб̑јала од к̑р̑ња и лиш̑а бр̑ћа, кр̑мз̑ли од кр̑м̑за растопљеног у с̑рутки или р̑солу, к̑нос̑ва од г̑лице пот̑пљене у м̑лаку в̑ду, ж̑та к̑в̑њем кантариђна, з̑лена к̑в̑њем ст̑бљ̑ка пап̑рике, см̑ђ̑ к̑в̑њем з̑лене л̑јск̑ м̑л̑д̑г бр̑а и ђровог лиш̑а, а гра̑о боја се доб̑вала к̑в̑њем ц̑рове или бр̑естове к̑р̑.

гра̑орас -ста -о ‘сив, пепељаст’. – Купила сам матер̑јал за сукњу гра̑орасте б̑ј̑.

гра̑орка ж ‘кокошка сивкасте боје’. – Он̑ с̑ву к̑к̑шку б̑ба пр̑зв̑ла Гра̑орка; она кад љзвед̑ п̑л̑д, св̑ с̑чува, ђдб̑ани иг и од вр̑на, и од сврак̑љ̑ца и од ор-л̑шине; || **граша** ж ‘овца са граорастим пегам на глави’. – На грашу смо ђкачили мед̑ницу, јел за њ̑м св̑ ђвце љд̑ и ђнда л̑сно м̑ш да зн̑ш љ̑ су.

грашка ж 1. ‘кап зноја’. – П̑итали ми љз планину, а б̑јаше припека д̑б̑кс̑ч̑вај, грашке зн̑ја к̑пл̑ ш-ч̑ла, а к̑шуља м̑кра ко да си је љ-воду ум̑чијо; **2.** ‘зрно пасуља, грашка’. – Шт̑ си ђв̑ в̑к̑, ђчиј̑ ти тв̑ји, ор̑дила пас̑љ, н̑је ј̑дн̑ граш-к̑.

грашнути се -не се св **1.** ‘мало се просушити (о роси под зрацима сунца)’. – При-чекниде м̑но да грашн̑, да сп̑н̑ р̑са; **2.** ‘огрејати озебле руке крај ватре’. – При-м̑кни се, д̑ј̑те, в̑три, грашни м̑но р̑ке, виш како су ти оз̑бле и поцрв̑еле.

гр̑ба ж ‘деформација кичме, израслина на леђима’. – В̑сели Р̑дош је од рођ̑ња љм̑ гр̑бу и ш њ̑м је ђтишо љ-гроб, Б̑г да му д̑шу пр̑д̑ти; || **гр̑б̑в** -а -о ‘који има гр̑бу’. – Ј̑с он б̑јо гр̑б̑в, ал је б̑јо сп̑с̑бни од м̑л̑г̑г; || **гр̑бо** прил ‘с гр̑бом’. – Р̑дидло се гр̑бо – гр̑бо ље и љмријети. – Зн̑ш да е ђстала р̑ч̑: што се гр̑бо р̑д̑ – вр̑ме н̑ исправи.

гр̑ба ж ‘гр̑бава жена’. – Она в̑села гр̑ба е ст̑довала због в̑л̑нке што љмадијаше, а љмала е д̑шу б̑л̑ од св̑ј̑г.

гр̑бавац -авца м ‘гр̑бав човек’. – Шт̑ ље вес̑лник, н̑је он кр̑в што е гр̑бавац.

гр̑б̑љ м ‘гр̑бавац’ – Он̑ј гр̑б̑љ не д̑ђе, а б̑јо е ђбећ̑. – Од с̑лног т̑рета се искр̑вијо вес̑лник ко неки гр̑б̑љ.

гр̑бача ж ‘леђа’; в. *љдржаш̑и, кулучиши*.

гр̑бо -а м ‘гр̑бав човек’. – Н̑ зн̑м од к̑ј̑г б̑јаше он̑ј гр̑бо. – Н̑ко б̑ље то н̑је м̑го да н̑чини од оног гр̑ба;

грбоња м ‘грбав човек’. – Грбоња јѐс, ал и бѡљй чѡвек но што су млѡгй.
грбити -йм несв ‘мучити се у тешком послу’. – Грбимо пѡвздан, пѹкоше и лѣђа и рѹке.

грѣгурав -а -о ‘коврцав’. – А он бйјаше крупан, ймадијаше грѣгураву, црну ко зйвт, кѡсу.

грдан грдна -о **1.** ‘велики, огroman’. – Грдни народ му дѡшѡ у пратњу, пѡ тѡм се вйди да е бйјѡ цѣњен; **2.** ‘ружан’. – А ѡн, накѡ запуштен, неѡбријан, калѡв, бйјаше грдан ко лѡпов, нѣ би му чѡвек ѡра ўзѡ из рѹкѣ; *изр.* *грдно врѣме* ‘ружно, тешко време’. – Грдно врѣме найшло: нѣма кѡ да ти клѣпѡ сѣкиру, да пѡткѹе брава, д-ўдарй брѣўшкѹ свйњчѣту ил да га ўстроји, да ти пѡсечи, да ти чеклѣише грађевину, д-ўзвелѣ уз маије, д-ўврши и да ти полемѣзѡ сйѣено да не закиснѣ, да ти пѡмогнѣ врћи; || **грдно** прил ‘ружно’. – Прича мајстор-Љубинко Жарку, нѣ знајући да га Дрѡго чѹе с ѡнѣ странѣ зйда, како е сйноћ завршијѡ купѡтило, па пошто су сйн, снаа и ўнучад ѡтишли на неко весѣље, он рѣши да се ѡкѹпа са жѣнѡм па велй: јѡј, Жарко, педѣсѣт гѡдйна живйм са жѣнѡм и нйсам до сйноћ знаѡ колко е жѣнско грдно, грдно да нѣ мож грђѣ бити.

грдило с ‘ружноћа’. – Направили неко грдило, нѣ мож бити грђѣ, па се нагрдили неким рѣкама и наредили неке маске, будибѡкснама.

грдити грдим несв ‘корити, ружити’. – Грдила га мама бѡз тога што се замаријѡ те му стѡка ўишла у зйјан.

грѡба -ѡбѣ ж ‘наказа, ружна особа, ругоба’. – Накѹ ѣвѡјку, дѡшла ко ўпис, ўдадоше за онѹ грѡбу, свѣ споради богаштиње.

грђети грђй несв ‘рокати (о свињама)’. – Грђѣ свйње ко да нйсу нйшта ѡкусиле од јѹчѣ. – Јѡпѣт грђѣ свйње, нѣ знам кѡй су им јѡди, скѡро сам им давала сплѡчине.

грѣ грѣа м ‘грех’. – Нѣће грѣ на јѣзик но с јѣзика; *изр.* Мўдрије је сйјати сѡ но грѣ. – Ко се чѹва од мајијег грѣѡва нѣће пѡсти у велйке.

грѣба ж ‘млечна маст пригорела на дну посуде током кувања’. – Нѡјвољела Мйлка онѹ грѣбу да састрѹжѣ са днѡ шѣрпѣ.

грѣбѣнар -ѡра м ‘који прави грѣбене’. – Нѡјбољй грѣбѣнар ти је бйјѡ онај Мйко Цйганин.

грѣбѣнати -ѡм несв ‘влачити нити од лана или конопље помоћу грѣбена’. – Пѡсѣдасмо онѡвечери ѡко прѡчѣвља, ѣѣко грѣбѣнѡ, ѣѣко прѣдѣ ил прѣпрѣдѡ, ѣѣко плѣтѣ и тѹј разговѡрасмо и комендијасмо, па и запјевасмо; || **грѣбѣнѡње** / **грѣбѣнѡње** с гл. им. – Од грѣбѣнѡња ѡтѣјају ти рѹке.

грѣбене -и мн ‘направа с челичним зупцима којом се грѣбена, чешља кучина’. – У врѣме ѡнѡ свѡкѡ кѹћа е ймала грѣбене, а пођекѡјѡ и по двѡ-трй пѡра.

грѣбѣниште -а с ‘дрвени део грѣбена’. – Грѣбѣниште се прѡвило од нѣког лѡкшѣг дрѡвета да бйдне пѡтље жѣнама лакѡрдније.

грѣда ж **1.** ‘масивно дрво у основи кровне конструкције’. – Кад се потрпају брѡвна, ѡндак се пѡстављају грѣде, и онѣ подрѡжњаче и онѣ тавѡњаче, и ѡне ти држѣ крѡв; *изр.* *Нйје грѣда за шѡликѡ* ‘ситница; неважно’.

грѣдељ м ‘грѣдица за коју се каче делови плуга’. – Нѡјдубље је од свйјѹ ѡрѡ Сѡво: он је ѣѣрѡ до грѣдеља.

грѣдом прил ‘узгредно, уз неки други посаѡ’. – Йдѣм полѡко за стѡкѡм, з-ѡвцама и грѣдом плѣтѣм.

грѣѡта / **грѡта** -ѡтѣ / грѡтѣ ж ‘грехѡта’. – Грѣѡта би бйло ако се крѡв на кѡшари срѡља ѡзгѡ нѡ-ѡвце д-йзгину според мѣне жйва. – Грѡта е, сйне, уцвѣлити сирѡма чѡвѣка, помѡзи му колко мѡш, а и ако нѣ мош, пѡдѡј му бар кѡмѡд ѣѣба и лѣпу реч; в. *млавйиш*, *мришав*, *ѡйѣйш*.

грѣсти грѣдѣм несв ‘ићи, јездити’. – Гламо ми одавле како свѣтови грѣдѣ прѣко поља, прѣнгије пѣцају, а ѣнђе пѣвају: *Јеси л, нѣша снѣшо, уранила, да дѣчекѣи кѣишу и свѣишове*.

грѣшити грѣшим несв ‘чинити грехе’. – Ко рѣди тај грѣши. – И свѣтѣи су грѣшили ал су се покајањем чѣстили.

грѣшник м ‘грешан човек’. – Он ти се, грѣшник, пѣтље пѣкајѣ. – Нѣма чѣвѣка без грѣа, свѣак је мањѣ ил вѣћѣ грѣшник.

грѣшница ж ‘грешна жена’. – Кад су увѣтили онѣ грѣшницу и шѣћѣли да е кѣменују, нѣиђе Гѣспод и кѣже: ко е без грѣа, нек прѣвѣ баѣци кѣмѣн.

грѣва ж ‘густо прѣмење, длѣке на врату коња’. – Аѣцко е ѣмѣ дѣбру грѣву, ал Ци-гану бѣјѣше ѣмѣн до кољѣнѣ.

грѣвна ж **1.** ‘метални прѣстен којим се коса учвршћује за косиште’. – Скѣде Рѣдосав грѣвну те ѣдвоји кѣсу од кѣсѣшта; **2.** ‘наруквица’. – Рѣцитѣво мѣј ѣнук онѣ: *Кѣишћу ти злѣишу грѣвну*.

грѣјати се -јем се несв ‘грејати се крај ватре’. – Грѣје се спорѣд прѣчѣвља, смрѣѣо се у чѣбанији; *изр. Сѣнце те грѣјало* (при помену покојника).

гриновача ж ‘врѣта старинске пушке’ (1).

гриња ж зоол ‘мољац *Tineidae*; паучњак *Asarina*’; в. *сѣлѣиши*.

[грѣсти] грѣзем несв. – Мѣрам онѣм висѣћом мѣткѣм да рѣздвоим кѣње: нѣва-дили се па грѣзу јѣдан дрѣгѣг; || **грѣцкати** -ѣм несв ‘мезити’. – Онѣ што су дѣшли рѣније, ѣ-прву сбѣру, грѣцкају врѣлу сѣрагу запечѣну у плѣку коју дѣносе свѣки-час и пѣју вино, бѣѣичко; || **грѣцнути** -нѣм св **1.** ‘угрѣсти (се за) усну’. – Грѣцнѣ се за-усну кад виђе да е прѣћеро; **2.** ‘нешто мало појѣсти, прѣзалѣгајити’. – Грѣцни нѣшто, заѣварица е.

грѣк грѣка -о ‘горак’. – Грѣко нѣчѣсто, грѣчѣ од чѣмера. – Дѣднѣ ми ѣна некѣ грѣку крѣшчицу, грѣчѣ од чѣмѣрикѣ.

грѣкљан грѣкљана м анат ‘део дисѣјног апарѣта, *larynx*’. – Нѣ-мош ѣтићи из мѣѣ кѣћѣ да нѣ рѣчѣш, па да би се за грѣкљане вѣтали.

грѣкнѣти -нѣ св в. *узѣућѣиши*. – Мѣшчѣинѣ да ти мѣно грѣкнѣ овај пѣсѣљ, мѣра да е загѣрѣ.

грѣлат в. *грѣло*.

грѣлица ж зоол ‘птица сѣлица *Streptopelia*’. – Вѣћѣи, сѣне, онѣ дѣвије грѣлице на грѣани; || **грѣличица** ж дем. – Грѣличица грѣче, Пѣтар кѣња трѣче.

грѣло с анат ‘ждрѣлна шупљѣна’. – Запѣвашѣ ѣвѣјѣке, гѣре више Тѣкѣша: *Заѣјѣвајѣ мое грѣло бѣло / нек се чѣје у дѣвѣишо сѣло / заѣѣвајѣше мои бѣли зѣби / ко е за-сѣѣ нека се ѣрѣбѣдѣи*; || **грѣлат** грѣлата -о ‘који има јак глас, који гласно говори’. – Бѣјѣ е вѣсѣли Млѣдомѣр грѣлат: кад вићнѣ, чѣје се до Лѣутѣ крѣшкѣ; || **грѣлѣћ** -ѣћа м **а.** ‘део тѣстије крѣз који се сѣпа вода’. – Тѣстија ти ѣмѣ грѣлѣћ крѣз кѣѣ кѣвѣм или цѣмѣнтѣм сѣпѣш ѣвѣду, а кад ош да пѣјѣш, нѣкрѣнѣш тѣстију на сѣсак; **б.** ‘ѣтѣвор на флаши’. – У грѣлѣћ заѣбијѣмо кѣчѣѣнку да рѣкија нѣ ветрѣи да нѣ мож да се прѣдспѣ; в. ‘ѣтѣвор пуш-чанѣ цѣви’. – Вѣше је вѣлѣѣ да вѣдѣи грѣлѣћ на пушци негѣ да дрѣж прѣст на окѣдѣчу и да пѣца на брѣта; || **грѣлѣце / грѣбѣце** -ѣта дем. – Сѣстрица шѣћѣла да га помѣзи по грѣлѣцѣту па га мѣно грѣбѣнула. – Знѣш како е бѣло кад му ѣн стѣде нѣгѣм под грѣѣце.

грѣља ж в. *грѣлаш*. – То е јѣдан прѣстѣк коѣи је побѣјѣшњѣ од пѣра, прѣвѣ прѣвѣцѣтѣ грѣља.

грѣљаш м ‘прѣстѣчина, надувѣнко коѣи не можѣ да понѣсе терѣт ѣметка коѣи му се случѣјно догѣдио’. – Ови грѣљаши пѣгазише свѣ што е свѣто и чѣстѣто.

грѣм грѣма м ‘храст’. – Бѣјагу ѣнамо, вѣлѣ, ѣгрѣмнѣи грѣмови и пѣ-њѣма се прѣзва онај брѣјѣг Грѣмови. – Чѣвѣк пѣнѣ з-грѣма, па сѣднѣ те с-ѣдморѣи; || **грѣмина** м аугм од

грм. – Онај Ђуранова грмина ми залађује пола башчѐ; || **грмић** -ића м дем од *грм* – Ў Грмљу имā дѐста млāдиг грмићā, трѐба иг мѐно прорѐдити, бѐље ће да напредују; || **грмље** с ‘млада, густа шума из породице храста’. – На Бадњи дан у рāзасвѣт идѐмо ономо у грмље да сѐчемо бадњак.

грмāљ м ‘крупан човек’. – Уиђе у чекадницу грмāљ са шўбарѐм и бўндѐм, пѐчѐ д-ѐдā и да нешто брўндā и прѐтї.

грмачивати -āчивам / -āчужем несв ‘настрати’. – И онѐ, нāкѐ пијано ко мѐчка, пѐче нешто да грмāчуе на онѐ млāдиће и да бўлāзни док му јѐдан ѐд њиг нѐ извитли шамарчину; || **грмачити** грмāчим св . – И ѐн, нāкѐ мāли, грмāчи на нѐликѐг чѐвѐка.

грмљавина ж ‘удари грома, електрично пражњење облака праћено муњама и громовима’. – Ўдари кїша с грмљавином.

грмљети / грмити -ї / -їм несв **1**. ‘разлегати се, празнити се с треском (о грму)’. – Грми од зāпада, бѐјим се да не дѐнесѐ грāд; **2**. ‘викати, галамити’. – Јѐпѐт Млāдомїр грми колко га грло нѐси кад је виђѐ да су ђѐци ѐвце ѐтишле у зијāн.

грње -ѐга с ‘земљана посуда за кување хране с поклопцем и ушима’. – Ис што сам набавијо на вāшѐру вѐлико грње за свāдбāрски кўпус.

грнчāр -āра м ‘занатлија који прави земљано посуђе’. – ѐдѐм код грнчāра у Ци-гамāли те кўпим кадїѐницу, а онў стāру ѐднесѐм нā грѐбље, нѐк-имā кад ѐдѐмо ѐнамо д-имāмо ш-чим д-ѐкāдимо грѐбове.

грнчāрија ж зб ‘грнчарски производи’. – Што сам виђо на вāшѐру лепе грнчāрије што су дѐњели лўди од коекўдије, да ти ѐко стāнѐ; || **грнчарски** -ā -ѐ. – Грнчарски зāнāt вѐђе у нашем крају није нико изучијо, ваљда ђе ѐвā зѐмља није подесна за грнчāрију.

грѐб м. – За млѐгѐ су ѐни ўдесили да им се нѐ знā грѐб; || **грѐбић** -ића м дем. – Кад пѐглāш онѐ ђѐтињѐ грѐбиће, дўша ти зацвилї; || **грѐбина** ж аугм. – Код онѐ грѐбинѐ у Дўмачи велѐ да се привїћā и свї глāју да нѐћи тўдије не нāйју.

грѐбāр м ‘човек који се стара о гробљу’. – Онај Миљѐјко грѐбāр свѐ рāдї: кѐпā рāке, рāдї тѐмелје за грѐбове и спѐмѐње.

грѐбāрка ж ‘оронула жена’. – Пушти онў грѐбāрку на мїру, виђиш да е грѐбāр ўзѐ на лѐпату.

грѐбље с. – Грѐбље ти је ѐдмā испод онѐ стрāнѐ; || **грѐбљāнски** -а -ѐ ‘који се тиче грѐбља’. – Овѐ ти је грѐбљāнскї пўт.

грѐбница ж ‘рака, гроб’. – Начинијо грѐбницу њѐму и жѐни за живѐта.

грѐжје с ‘плод(ови) винове лозе’. – Свї смо йшли у виногрāд да бѐрѐмо грѐжје, само бāба ѐстала кѐт-кућѐ; || **грѐжћāни** -ā -ѐ ‘који се тиче грѐжћā’; в. *качара*.

грѐз грѐзда м ‘скуп плодова, бѐбица израслих из јѐдне петелѐке или воћног изданка, обично винове лозе’. – ѐбјесили се онї грѐздови – да им се лѐпѐтѐ нѐ мош нāглати. – Кѐлко е лўбави ўклесāно у овѐ спѐмѐње, у грѐздове, у гѐлубове, у крстове и коѐшта; в- *чивий*; || **грѐздић** -ића м дем. – Чим су се зāметнули грѐздићи, виђѐло се да е виногрāд пѐњѐ нā лѐпоту.

грѐктати грѐкћѐ несв ‘гласати се као свиња’. – Глāм како се по овѐј врућини блāтѐ свїње и грѐкћў; || **грѐктāње** с гл. им. ‘оглашавање свиња’. – Чим чўеш како грѐкћў ил грѐдѐ свїње, рāзбї двїѐ-трї тїкѐве па им бāци у ѐбор.

грѐм м. – Нијкад се, благо ђѐду, кад грми, нѐ склањај под вїсоко дрѐво, бѐље и да пѐкиснѐш, јел мѐже, нѐ дāј, Бѐже, да гāђа грѐм; *изр.* ~ *из вѐдра нѐба* ‘неочекивана, изненадна непријатност, неочекиван догађај’. – Кад смо чўли да е Катарїна пѐбегла, с аутѐбускѐ стāнице за некѐг Ерѐѐва ко да нас гāђа гром из вѐдра нѐба, зāмал Нāда нѐ црче од сѐкирāције. – Нѐће грѐм у кѐприве; || **грѐница** ж ‘слабији удар грома, стрелица’. – Јѐпѐт ми орлушина ѐдњѐ пїле, дāбѐгда е грѐница гāђала.

громáда ж ‘велики камен’. – Бијаше се вѣлика громáда одвáлила у Ружчића кршу и попрéчила се на путíћу.

грѡмби у сталном споју ~ *кайуи* ‘леп и квалитетан вунени капут. – Їмѡ вѣселí тáта, у онѡ врѣме, грѡмби микаду, па шубару, кѡжнѣ чýзме гужваре и вијáкер, што е бíла рѣткѡс.

грѡнйк -íка м ‘свињски подвољак’. – Кад пѡсечíмо, мй грѡнйк йситнимо и бáцимо у мáс, па ѡд њѣга йспану нáјбољй чвáрци.

грѡнтуља ж ‘висулька од шарених колачића која се продавала по вашарима и саборима’. – Ђндак ти мѡмак кúпи љѣвѡјци грѡнтуљицу ил лицíдѣрско срце з- ўспомену; || **грѡнтуљица** ж дем ‘гроздйи воћних плодова’. – Нáшѡ грѡнтуљицу под пѣшес вйшњйца.

грѡнути -нѣм св ‘ослабити, изгубити снагу од старости, оронутí’. – Богами, грѡнѡ Лíсо пѡприлично, јѣдва е дѡшѡ Мйльци нá-сарану. – Нѣ знáм шта му бй одјáмпут те некако нáгло грѡну и закавѣда, ни онй чѡек ни помѡзи Бѡже, нѣ мож да глѡнѣ, дáбѡгда да нѣ бáци кáшику скѡријег дáнá.

грѡровина ж ‘смрвљени остаци биљке из које је омлаћен пасуљ’. – Ону грѡровину йзбáцимо на кáлкан па зйми дáемо помѣно ѡвцама.

грѡта в. *греѡта*.

грѡтити се грѡтим се ‘упадати у грех, грешити се’. – Валá, љѣцо, чѡвек се мѡже грѡтити и пѡкајати, ал јá се пуста огрѡтик о јáдног Ѧбрада, мйшљáк да нѣће д-ѡдѣ за брáшно, па му тѡ рѣкок, а он вѣлй: Дѡбро, Милѣва, јá ти рѣкок да нѣ-могу – и ўмри’е, вѣселник, сутрѣдán.

грѡтло с ‘отвор у центру горњег камена кроз који пада жито из коша на доњи камен’. – Кроз онѡ грѡтло ти прѡлѣће жйто на дѡњй кáмѣн и тáкѡ се између тá двá кáмена мѣљѣ.

грѡш м ‘ситан новац’. – Нѣмѡ се лўтйш, ал мѡрам [да] ти кáм: нѣ ваља ти синѡвац ни грѡша.

гр! ‘узвик којим се свиња оглашава’. – Јѡпѣт грѡдѣ свйње, гр!, а скѡро сам иг рáнила.

грўда ж ‘млад, неслан сир’. – Пѡдáј му грўдѣ нáштину, тѡ е млѡго дѡбро за тў њѣгову бѡљку, вйђећеш, ймá да бйднѣ ѡдњѣто ко рўкѡм; || **грўдица** ж дем – Ѧди да ти дáднѣ бáка мѣно грўдице.

грўдати (се) -ам (се) ‘гађати се грудвама снега, грудвати се’. – Глáм кроз прѡзор како се љѣца грўдају и нѣ знáм одáклѣн им више онá снага. – Ђнѣ љѣдо пођѣтињйѡ: пѡчѡ да се грўдá ж љѣцѡм.

грўдва ж **1.** ‘збијена лоптица снега која може стати у шаку’. – Нáчинимо грўдве, па се грўдвáмо док не ѡтепавѣ прѣсти и нѣ зађѣ зá-нокте; **2.** ‘осушена гука земље на ораници’. – Нѣће ѡн д-ѡстави ни грўдву зѣмљѣ нá-њиви док је не ўситнй дрљачѡм ил некѡм áлаткѡм; || **грўдвица** ж дем. – Ѧди, срѣћѡ бáбина, да и тѣби бáба нáправи грўдвицу да гáђаш сѣку.

грўдњача ж ‘ретко ткано платно у које се завија подсирац да се оцеди’. – При-тиснѣш ону грўдњачу крўгом за сйр и кáменом, па пѡтгле сѣчеш сйр у кришке, солйш и слáжеш у чáбар.

грумўљица ж ‘грудвица брашна која се не разбије кад се кува качамак’. – Дѡбро мешáј качáмак да не ѡстане нйједна грумўљица.

грўнути -нѣм св **1.** ‘ударити, снажно, изненада’. – Кад су извѡдили љѣвѡјку, грўнуше прáнгйе и штрумѣнти ко грѡм из вѣдра нѣба; **2.** ‘болно заплакати’. – Кад му йспотија рѣкосмо да му се прѣставиѡ ѡтац, он зáкука колко га грло нѡсй, а сўзе му грўнуше ко кйша, свѣ јѣдна дрўгў стйжѣ.

грүшевина ж ‘прво млеко након телења’. – Кад се крѡва помузе после тѣлѣња, баба е нама, ђѣци, давала да први пїјемо по мѣно грүшевине; велї: ваља се.

грцати -ам несв **1.** ‘горко плакати’. – Грцала е сирѡта и ударала се ѱ-прса, нїје мѡгла ласно да га прѣжали; **2.** ‘патити мучити се под теретом невоља, дугова’. – Грца весѣлнїк у дѡговима, заглибио се до гушѣ, нѣ зна куд ударѡ главѡм.

гўба ж мед. ‘лепра’. – Кад су га овї злїкѡвци прогласили за нѣпријатеља, млѡ-гї су бѣжали ѡд њѣга ко да имѡ гўбу; || **гўбав** -а -о ‘болестан од губе’. – Њѣгови нѣгдашњи тѡбожњи прїјатељи, бѣжали ѡд њѣга, рѣкѡ би је гўбѡв, јел ако га вїдѣ ш њїм, нѣ могу да напредују у слўжби; || **гўбѡво** прил ‘неправично, неистинито’. – Нѣ могу гўбѡво да збѡрїм, нїје ми Мїлорѡд бїјо лѡш, заклањѡ ме колко е мѡгѡ, нїје бїјо некї крвнїк ил бѣкрија, коно што имѡдѣ лўдї, далѣко бїло.

гўбер гўбера м ‘грубо ткана вунена поњава’. – Ћїлиме смо балучили, ћилимаче шѡрали на штрафте странѡм, а гўбери су, накѡ, грўбо ткѡни, вањно е да е пѡд-њима тѡпло. – Опружај се према гўберу – стѡлно гѡвораше ђѣдо: нѣмѡ, велї, да бїднѣте ѡлави.

гўбица ж ‘њушка’. – Прѡтурила крмѡчѣнда гўбицу крѡс прѡшѣ и провалила ѡграду, па за њѡм нагрнула свѡ прѡсѡд и ѡзимѡд.

гўвно с ‘место на коме се вршу стрна жита и млати пасуљ’. – Пѡкрешѣ се мѡти-кѡм гўвно и бїдне чїсто ко ѡстѡл и тўј се врло жїто тѡкѡ што га гѡзѣ вѡлови ил кѡњи идући окѡ коца кой је на средини, а тўј се и млатију пасуљ и вїјѡ.

гўгутка ж в. *грлицѡ*.

гўда ж одм ‘свиња’. – Дѡђи да вїдїш какѣ су мѡе гўде лѣпе и дебелўшкѡсте.

[гўдало] с в. *гудѡшїи*.

гўђети гўдїм несв ‘свирати на гудачком инструменту’. – Кад смѡтају ћемѡне и пѡчнў гўђети, глѣдај кў-ћеш да се дїѣваш. – Ни гўди ни гўдало вѡди. – Ко йстину гўдї, гўдалом га по прѣстима бїјў. – Како кѡѣ гўдї свѣ гѡре лўдї.

гўжва ж **1.** ‘обруч од сплетене павити којом се вратнице спајају са оградом’. – Ў тѡм скиде Млѡдомїр гўжву с вратнїца и ѡтвара иг те испушти ѡвце и премѣтї мѡчка како се прѡтѣже; **2.** ‘уврнута мања количина сламе или сѣна којом се тимари коњ или потпаљује ватра’. – Вїдим јѡ да су кѡњи знѡђѡви, ўзем мѣно снѣнца, начинїм гўжву те иг ѡтїмѡрим, сѣвѡп је; || **гўжвица** ж ‘смотуљак балука’. – Онѣ ѡбоене гўжвице бѡлука прѣстима прѡтињѣш крѡз ѡснову и тѡко прѡвїш шѡре; || **гўжвѡв** -а -о ‘изгужван?; в. *зѡйарложїи* (се), *зарѡзѡи* (се).

гўжвара ж **1.** ‘врста пите’. – Нѣ знѡш да л јѡј је бїла бѡлѡ савїјача онѡмѡд ил ѡвѡ гўжвара, ал ўглѡвном нїна нѣ жалї ни јѡјца, ни сїр, ни кѡјмак; **2.** ‘чизма са саром од фине коже која се »гужвак, набира’. – Кад се гўжваре изланцајў, мѡж да се ѡглѣднѣш на њїг.

гўжњѡк -ака м ‘дебело црево животиње’. – Мї ти, кад пѡсѣчїмо, нїшта не бацамо, него лепо и згѡдно и гўжњѡк прѣврѣнемо, ѡперѣмо, ўсолїмо и тўрїмо у сўшару, па кад се то пѡтлѣ скўва у кўпусу ил пасуљу, прѣсте да пѡедѣш.

гўзања ж ‘задњи део снопа’. – Кад ћѣнѣмо стѡгове, мї клѡсје снѡпѡва турѡмо ус кѡлац а гўзање ўпоље.

гўзати се -ѡм се несв ‘учествовати у игри у којѡј дѣзаци скакућу на јѣдној нѡзи и ударају се куковима и који први стане на обе ноге изгубио је поен’. – Јўгослав је бїјо најбѡлї у вучѣњу клїчка и скакѡњу йз-места, ал гўзати се с Драгѡјлом нїје мѡгѡ нїко.

гузѣлати -ѡм несв ‘ићи њишући задњицом, обично о детету које тек чини прве коракѣ’. – Оно мѡло јѡди пѡчѣло онѡмѡд да гузѣлѡ по мѣно: направи нѣколко кѡрѡка па трѡпї. – Прѡђе онѡј намћор гузѣљајући пўтом.

гүзица ж ‘задњица, стражњица’. – Имаде иг кои не питају главу шта је поштено, но гүзицу шта је кѳрисно. – Уобразијо се, а јѳш му вири празилук из гүзице. – Викаше пѳкѳјни Миљѳко ѱѳци: За нѳ могу – код дѳктора, за нѳу – по гүзици; || **гүзат** гүзата -о ‘који има велику стражњицу’. – Бијо Драган гүзат па га прѳзвали Гүзан. – Прѳје онѳ гүзатѳ Петрија наниже низ Јасѳње; || **гүзичѳтина** ж аугм. – Да зна нѳшто, нѳ би дозволила да јѳј гүзичѳтина бѳднѳ ко табѳрка; || **гүзичина** ж ‘истѳ’. – Свѳ што е зарадијѳ стрпѳ е у ѳегову гүзичину, нѳје га било брѳга нѳ за ког дрүгѳг; || **гүзичица** ж дем. – Ако үзѳм јѳдну кѳприву па те рѳспѳлим по тој неваљалој гүзичици, смириѳнеш се; || **гүзни** -ѳ -ѳ *изр.* ~о *цриѳво*; в. *гүжњак*.

гүзичара ж ‘љѳна жена, дебелгуза’. – Онѳ ѳегова гүзичара само гла како ѳе да трѳпи, а за пѳсѳ ако се сѳти, што викали: сѳтила се прѳља күѳеље очи свѳтѳ нѳејеље.

гүзоња м а. ‘дебеѳ човек с великом задњицом’. – Ни онѳм гүзоњи нѳје лѳсно да вүче нѳлику стрѳжњицу; б. ‘човек на високом друштвеном положају’. – Онѳ гүзоње гѳренак скидају кѳмак с нѳшиг лѳђѳ, а ми дирѳнчимо дан и нѳћ.

гүја ж зоол ‘змија, Вірега’. – Одгајѳ гүју ү-њедрима, па му дѳбро злѳм враћѳ. *изр.* ~ *љүѳа* ‘оштар, хитар, непоколебљив’. – А ѳн пѳсну коно лүтѳ гүја. – Крије ко гүја нѳге.

гүка ж ‘израслина на телу, најчѳше на врату’. – Кад чѳвек ѳстари, пѳчну неке влѳке и гүке да га спѳпадају; || **гүкица** ж дем. – Дајде ми те цвѳкере да видѳм кѳка му е онѳ гүкица на врату.

гүља ж ‘порђава, мршава овца’; в. *газдинлук*.

гүма гүмѳ ж ‘гумено црево за истакање ракије, натега’. – Кад повүчем ракију на гүму, прѳгунем мѳно, а онѳ ме обезвија ко да сам пѳпијѳ пүну литрицу.

гүмарѳба ж ‘запрежна кола са гүменим точковима’. – Кад су ѳзишле гүмарѳбе, то ти је милѳна, нѳма више ни да тѳндрче ни да трѳсе ко шѳнска кѳла, кад ти заглунү увѳта и да ти ѳтпану цѳгариче.

гүмѳњак -ѳка м ‘гүмени опанак, кондура’. – Имали онда гүмѳњѳци, ми иг зовѳмо пѳроћѳни, по вабрици у Пѳроту ѳе иг прѳвѳ, и ѳијг смо ти стѳлно нѳсили пѳ раду, а имали су и ѳутѳѳѳци, ѳијг су правили од камијѳнскијѳг гүмѳ, ѳѳма нѳје било издера.

гүмерѳбљѳка ж ‘врста лепка’. – Гүмерѳбљѳком смо залиѳепљѳвали пѳсмо кад смо слѳли Сѳву пѳре ү-вѳјску, тѳ нѳ мож да се ѳдлепи, сем д-ѳцјѳпа кѳвѳрту.

гүнгүла -үлѳ ж ‘гүжва, метѳж, нерѳд’. – Ће дѳђү Срећкѳвци, било иг шѳс брѳта, ѳбавезно нѳправе гүнгүлу.

гүнђати -ѳм несв ‘приговарати, коментарисати без потребе’. – Ма үрѳди он тѳ, ал стѳлно гүнђѳ, нѳшта не-үрѳдѳ нѳкѳ ѳћко и апѳтѳтли.

гүња ж ‘горњи деѳ мушке одеѳе од сукна’. – Бѳз гуњѳ нѳ иди нѳје дѳље јѳл кѳ нѳси нѳ-просѳ. – Вѳкаше ѳѳдо: лѳти понѳси гүњу, а зѳми како ѳш; || **гүњѳтина** ж пеј према *гуња*. – Опѳри му онү гүњѳтину, виш кѳкѳ е прѳљава; || **гүњѳица** ж дем. – Сѳшијѳ и ѳѳци по гүњѳицу.

гүрѳв -ѳ -ѳ ‘погурен, погрбљѳн (од терѳта)’. – Нѳсам јѳ цабѳ вакѳ гүрѳв, цѳѳ жѳвѳт у тѳрету и нѳкако да се ѳсправим; *изр.* ~ *врѳме* тѳшко, зло врѳме’. – Јѳком ѳдѳ гүрѳво врѳме, ѳмѳ ѳчи да нам ѳскочѳ док се ѳвѳ јѳш мѳно үчвѳрсте на влѳсти и ѳсилѳ, жѳв бијѳ па виђѳ.

гүрати (се) гүрам (се) несв **1.** ‘отискивати’. – Нѳ гүрај се, дѳјѳте, биѳе и за тебе мѳста; **2.а.** ‘иѳи, ходати’; в. *босоног, ѳѳленгаѳе*; **б.** ‘прѳдужавати, настављати, не посустајати’; в. *злѳѳаѳѳње*; **3.** ‘матѳријално подупирати, помагати’; в. *ѳабалук*; || **гүркати** -ѳм несв дем према *гүрнуѳи*; в. *ѳѳучѳѳи*; || **гүрколити** -им дем према *гүркаиѳи*. – Гүрколѳ се ѳѳца кријүѳи, да иг нѳ види үчитель; || **гүрнути** -нѳм св ‘отиснути

од себе, померити грубо'. – Гўрнў он онѣ дѣмине дѣа се и дрнў се на Врѣну, велї: нѣмѣ да брстїш тўнѣк!

гурїкати гурїче несв 'оглашавати се као свиња, грокати'. – Нѣ-стигок да им ўкувѣм мѣћу, оглѣднѣле па гурїчу ко да иг дѣрѣш.

гўрсуз гўрсуза м 'злица, љигавац; угурсуз'. – Дѣћи ље љ нїма, гўрсузима, црни пѣтак јел нїчија нїје гѣрела до зѣрѣ.

гўс гўста -о **1.** 'збијених честица, с мало течности'. – Млѣго ти гўс овај пѣсўљ, сїпај мѣно тѣплѣ вѣдѣ те га ражїди; **2.** 'тешко проходан због израслог шибља'. – Бїјаше онѣ шўмица гўста, јѣдва се нѣкако искобѣљасмо; || **гўсто** прил 'ризично, опасно'. – Вїђе ѣн да е гўсто, па сашўће, а вїлице му дрктѣ од дѣрта, да мѣже – смѣждио би иг.

гўсак гўска м 'врста домаће живине, Anser domesticus'; || **гўсѣн** -ѣна м 'и с т о'. – Кад гусѣни пѣчнў да се бїјў, нѣкї ље завршїти у лѣнцу.

гўска ж. – Ыдў Дѣрїнчине гўске јѣдна зѣ-другѣм ко да си иг порѣђѣ под кѣнац, ѣдоше прѣво у јѣругу; || **гўшче** -ѣта с 'младунче гуске'. – Вѣлї љѣдо за нїг да су се погўбили се ко гўшчѣд у мѣгли; || **гўшчѣтина** ж аугм. – Ыс, онѣ гўшчѣтина ми ўкљунула дїѣте, свѣ се парлѣасало; || **гўшч[и]ји** -а -е. – Вѣлї љѣдо да се нї сад нѣ би побўнијо противу јѣднѣг гўшчјег бѣтака. – Кѣжу да е гўшчјѣ сѣло млѣго дѣбро да се нѣправи ѣблѣга љѣци кад имѣдў вѣлїки кѣшаљ; в. *јасїѣк*.

гўшчѣтина ж 'гўшчије месо'. – Кад би мѣго да бїра између јѣгњетине и гўшчѣтине, ѣн би љзабро ѣбоје.

гўсити -ѣм (на кога) несв 'љутити се, дувати'. – Гўсї јѣдно нѣ друго (1).

гўстїна -ѣнѣ ж 'течност згуснута удробљеним хлебом'. – Кад је при крају љѣсѣ ѣстала ѣнѣ густїна од ўтрошенѣг млиѣѣка, бїјаше слѣђѣ од шѣћера.

гўстїрати гўстїрам несв 'лагано се сладити, уживати у јелу, пићу, музици'. – Кад Вїдосав пѣпї нѣкў, рѣши да дѣднѣ и он пѣру штрუმѣтима, ал у онѣм мрѣку сѣвї те им дѣднѣ нѣјвѣћу новчѣницу; ѣни, рѣдосни, пѣчѣше ѣко љѣга ўдарати, ѣће да поїсправљѣју трўбе, а он се пѣбе на клўпу, пѣдиже рўке и гўстїра ли гўстїра.

гўстїш -ѣша м 'израсло шибље'. – Јѣдва прѣѣосмо кроз ѣнѣј гўстїш у оној зѣпушѣној Рѣтковѣј парцѣли. – Нѣ мош да прѣђеш кроз ѣнѣј гўстїш но љди нѣѣколо.

гўстѣна -ѣћѣ ж 'згуснутост до неѣпходног степена'. – Кад трѣбѣ пѣсїрац да трпѣш у грўдњачу, нѣмѣ д-ѣтѣш док нѣмаднѣ вѣљѣну густѣћу.

[гўтати] -ам несв **1.** – Зѣбѣљѣла га гўша и нїје мѣгѣ да гўтѣ лѣсно нѣѣколко дѣнѣ; **2.** 'трпѣти уврѣде и понїжења'. – Гўтѣ, весѣлнїк, гўтѣ и разбѣље се од љнїнѣ нѣпрѣвѣде; || **гўцнѣти** -нѣм св 'мало попїти, сркнѣти'. – Ывѣтила ме тўга нѣка и чѣмѣтиња, па од свѣ мўкѣ гўцнѣм помѣно, ѣда би се разблѣжијо колко бїло; в. *зѣмакнѣшї*.

гўтљѣв -а -ѣ 'сѣкат због нѣправилно санїранѣг коштанѣг лѣма'. – Рђѣво му нѣмѣшїли и ѣстаде му нѣга гўтљѣва.

[гўтљѣј] м. – Прѣкрстї се, нѣздрѣви прїјѣтелу, нѣкрѣте чўтуру, прѣгунў гўтљѣј-дѣѣ па прўжї љѣму.

гўцкати (сѣ) -ѣ с(ѣ) 'зѣцкати се, говоркати се, потѣјно пронѣсїти глѣс, сѣшаптѣвати се'. – Гўцкѣ се да се љнїг дѣвѣ жївѣ, ал иг јѣш нїсу ўвѣтили.

гўша ж анѣт 'прѣднї дѣо врата, грлѣ'. – Мѣло е вѣлїло да се зѣ гўше пѣвѣтају. – Прѣкїпљѣло ми свѣ и, ѣвѣ, дѣшло ми дѣ гўшѣ; || **гўшїца** ж дем. – Јѣј, ѣко те ўвѣтїм зѣ тў гўшїцу, удѣвїћу те, злѣто бѣбїно брбљївѣ; || **гўшат** гўшѣта -ѣ 'којї има вѣлїку гўшу'. – Бїјаше вѣсѣли Вукѣман С(у)рўција гўшат, па кад закрклѣѣ, нїшта нѣ мош да рѣзберѣш штѣ-прїча.

гўшѣрица ж 'врста тїкѣе која се корїсти за вѣду' (1).

гўшати се -ам се ‘хватаати се за грла’. – Испречише се један на другог, малл је валило да пдчнў да се гўшајў.

гўшити (се) гўшим (се) несв ‘мучити се с отежаним дисањем, немати ваздуха’. – Чим окрене ўз брдо, пдчнє да е гўши некї ђаво. – Ветар поврати дим у кућу, згддно се пдчєсмо гўшити и кашљати; *изр.* ~ се од смија. – Ѐлија е умљб да комендија такб да смо му се гўшили од-смија.

гўшо -а м ‘гушав човек’. – Онај гўшо свратио у дўћан и оставио код Борисава Зимоњє некє пелцере за твдју бабу.

гўштер м зоол гмизавац *Sauria, Lacertilia*; *изр.* *Излєжѧва се ко гўштер* (кад се неко докон сунча).

Д

даббгдѧ реч. за изражавање жеље, благослова, клетве. – Благосїљаше нас покбјни дѧц: Даббгдѧ ви, вели, срећа пјєвала. – Клєла е свєкрва: даббгдѧ мањѧ умрла но што си се рддила.

даббгмє в. *јабогме*.

да-ббк-сачўвај узречица која наглашава неко неуобичајено стање: да бог сачувај’ – Да-ббк-сачўвај какї је то грдан сбј; в. *йарлог, грашка, дебелгуза, задрвен, изанђаїи, лармаїи*.

давањција ж ‘давање, издатак; порез’. – Стално измишљају коекаке давањције, нє мош да им надаш цєвапа па да си јбш воликї.

давати даєм несв. – Док је имб, даvb свѧкм. – А онај горе што налѧже дрєш вїче: *Давај!* || **даћи** дам св у *изр.* ~ *души одушка* ‘развеселити се, провеселити се’. – Кад наїћу блѧгдани, дндак даднємо дўши мєно одушка, одморїмо, пдчастїмо се, комендијамо па и запјєвамо кбјў ко, на прилику, онў: дчи мде ко ў јесєн грбжђе, зббг њїг милє дєвєт сєла прође, дєвєт сєла и дєвєт пдтбкѧ, свє због мбга гѧрвога дѧка. – Даде ми Ббг дббру снау. – Дадни му па штѧ биднє: и ако ти нє врѧтї, нєш пропасти за толикб. – Нїје му дано да се бжени и бста сићєлац. – Тб ти је, велї баба, Ббгом дано. – Даде Ббг. – Ббг ти дббро дѧо!

давеж м ‘који прича без мере, дави, гњаватор’. – И бн ти бндѧј ўстане и пдчне бејѧги да читѧ здрѧвицу, па одўжио ко злѧ гбдина, гбсти се зглєдају, а домаћину прекїплє: Ти, Стѧниславе, скрѧти давеж, а вї, гбсти, извблте.

давити давим несв ‘гушити’. – Нємб ме вїше давити с твбјбм мўкм, дбста ми је мбє; ~ се ‘губити живот дављєњем’. – Нїје нїко вїћо кад је пбчо да се дави и ўтопї се накї чбвек.

дављєник -їка м ‘који је изгубио живот дављєњем, утоплєник’. – Кажу да е Пєра Радисављєва, кад ўдарї вбда, с прѧга вїкала їме нєкбг дављєника еда би стѧла прбвала бблѧка. – Нємб то да те чўдї: знаш како се каже да се дављєник и за-слѧмку вѧтѧ.

дада ж ‘свєкрва (одм.)’ – Нє могу јѧ, сєјо, да ти даднєм док нє пїтѧш даду.

дажбина ж в. *дацбина*.

даклєм реч. ‘дакле’. – Даклєм, да нє биднє забуне: он је рєко да ми Србї нємамо нїког прбчег од Рвѧтѧ, па ти сѧд вїћї за-кїм їдєш.

дако ‘да ако, не би ли’. – Дако би дѧо Ббг да ї тб дбчекам, па пдтљє нє би жѧлијо д-ўмрем.

дактати дакћем несв 'убрзано дисати'. – Бијаше врућинчина, мй, нако уморни, идемо горенавише с воловима, а они веселници дакћу.

далеко прил 'на велику даљину'. – Кад смо отишли за ђевџку, бијаше нас свѣтѡва млѡго, па свѣдбари нису имали мѣста да сѣднѹ у прву сѡбру, па кад смо пѡјли печење, они запјеваше: пријатељи, зашто не идете, далеко е вама путѡвати.

далија ж 'вишегодишна украсна биљка која цвета од маја до јесени'. – Баба млѡго вољела далије.

даљ ж 'даљина'; в. *миљейи, иредануѣи*.

даљина -инѣ ж 'удаљеност, одвојеност'. – Даљина е, што кажу, млѡга срца раставила јел што е далеко од очијѹ бидне далеко и ѡд-срца; || **даљњи** -а -е 'удаљен, који није близак'. – Ми смо мѣно даљњи рѡд јел је наша чѹкунбаба из њинѣ вамйлије.

дамар дамара м 'крвна жила, вена; пулс'. – И згѡдно видиш како му бије дамар на чѣлу, колко се насекирѡ.

дамарати -а несв 'пулсирати'. – Некако ми је то ђѣдово љепорѣче приѡнуло и укорѣнило се, тѹјнак неђе, међу рѣбрима, па однуд и дањ-данѡс дамара; || **дамарање** с гл. им 'откуцаји срца; поремећај срчаног ритма'. – Премѣтик ја неко дамарање вође у грѹдима, па рѣшик д-ѡдѣм мѣно кѡд-доктора.

дан м у *изр.* *зѡ дана* 'док је дан, пре мрака'. – Глѣдѡј, сѣнко, да стйгнѣш за дана, немѡ д-ѡдоцниш па да тѹцаш по пѡмрчини; || **дањом** прил 'током дана, дању'. – Не знам шта-во раде ова ђѣца, нѡћом врљају коекѹдије, ко глува кѣрад, а дањом спавају; || **дању** прил 'и с т ѡ'; в. *ирочешља[ва]ѣи*; || **дан-дањй** прил 'и данас као и некад'. – Дан-дањй стѡјй, више куће, дѹд који је мѡј прађед посадиѡ.

данга ж 'отисак, траг'. – Кад се онѡј канѡп умочи у бѡју, ѡндак га затѣгну, повѹчѹ навише и пуштѣ да плѣснѣ по трупцу и ѡндак ѡстане данга по кѡјѡј се пѡтље ѹправља тестѣре.

дангуба ж **1.** 'беспосличар, који губи време, који омета другога у раду'. – Пушти крају те дангубе, они не виде дйље од нѡса; **2.** 'беспосличење'. – Најтежи је умор од дангубе, од такѣ уморбѣ се никад не мош одморити; || **дангубица** ж 'губљење времена, беспосличење'. – Он ти је мајстор за дангубицу: пѡтрчи лѣзи, пѡтрчи сѣди, пѡтрчи јѣди и тѡ му е пѡсѡ и за данѡс и за сѹтра.

дангубити -им несв. – Немѡте, ђѣцо, дангубити на вакѡм дану: йдте те покѡсте Стѡнићевину. – Пјѣваше Нада на свадби ћѣркѣ, а сѹза јѡј сѹзу стйжѣ: Бисѣнија, ћѣри најмйлија, ђѣ си била, ђѣ си дангубила. – Вѣлй Лйсо: ко нас је клѣо нйје дангубиѡ.

дандара м **1.** 'нечастан, рђав човек'. – Бѣжи ѡд тѣ дандаре, то чѡвѣка виђело нйје, ко да се не ваља; **2.** 'лош пас'. – Нѣчија дандара се смѹца дѡље по-башчи.

дандѡв -ѡва м 'лош пас, дандара'. – Ёнѣ га Крле, ѡтѣго се у ладу ко неки дандѡв: нй абера што стѡ пѡслѡва ймѡ.

данути данѣм св 'предахнути, одахнути, одморити се'. – Кад смо ишћерали пѡ-стат, сѣдосмо мѣно у-лад да данѣмо дѹшом, па запјевасмо; в. *сокач*.

данце -ета 'дно посуде, бурета'. – Уйђи, сйне, ѹ-кацу те прѣрибѡј дѹге и данце дрпаром чѣтком, па да е исперемо, нек бидне чйста, скѡро ћемо да кљѹчймо грѡжје.

дањом в. *дан*.

дар м 'поклон'. – За Бѡжић је баба свйма спремила пѡнеки дар. – Тѡ ти је, сѣнко, Бѡжйй дар; || **дарчий** -йћа м дем; в. *ћейишци*.

дѡра ж 'тара, тежина паковања'. – Кад йспане вѣлика дангуба а мѡли ћар, ђѣдо ймадијаше ѡбичѡј да рѣкнѣ: вѣћа дѡра него мѣра.

дарга ж в. *шокача*. – Он смѡтѡ неку даргу и мѡло е вѡлило да га распѡлй ш њѡм.

даривати дарйвам / даруем (не)св 'уручивати дар'. – Њѣга је Бѡг дарйвѡ и памѣћу и љепѡтѡм. – Дарйва га богѡто за њѣгову вреднѡћу и што га е слѹшѡ толике гѡдине;

|| **даривање** с гл. им ‘свечано уручивање поклона, дарова’. – Свако ко на Ва̀скрс у̀йђе у-кућу ба̀ба га да̀рива̀ ва̀скршњим ја̀јцетом; || **даровати** да̀руем св ‘уручити дар’. – Дарова̀ше ђѐвѐра ба̀лученим њилимом. – И ондак ти свѐкрва да̀рва̀ мла̀ду.

да̀риво с ‘дар, поклон’. – А ча̀уши из̀неше да̀риво и по̀чеше да прика̀зују ко е шта̀ до̀њо од сва̀дбене да̀ровнѝне мла̀дѐнцима. – Ви́каше нѝна А̀нка: да̀риву се у̀ збу̀е нѐ гледа̀.

да̀рмѐр м ‘неред, крш, лом’. – Кад на̀йђоше онѝ ра̀збојници, на̀чинише да̀рмѐр, а на̀род се ра̀збјежа, што ви́кали: мѝли мѝи – куд ко̀й.

да̀рнути -нѐм св ‘додирнути, пипнути’. – Нѐмојде да сте га да̀рнули да нѐ би са̀нмо̀м ѝмали по̀сла.

да̀ровнѝна -ѝнѐ ж в. *дариво, ѝоложајник*.

[**да̀ска**] да̀ске ж **1.** – Скло̀ниде те да̀ске да не о̀стану на̀-киши; **2.** ‘део плуга који прихвата и преврће исечену земљу’. – Штога̀ј више дрѐш, и да̀ска и ра̀оник све сја̀јни бидну̀; || **да̀шчани** -а -о ‘који је од даске’. – На̀редија да̀шчани па̀ртос, ни́је ви́ше зѐмља у-кући; || **да̀шчица** ж дем. – На̀реди ми једну да̀шчицу на ко̀јој мо̀гу да сѐца̀м лу̀к; || **да̀шчу̀рина** ж аугм. – До̀бро, чо̀вече, што̀ си ра̀сто̀врзо онѐ да̀шчу̀рине по а̀влији, о̀чију ти твѝјг?

дати дам св в. *давати*.

да̀ћа ж ‘парастос, помен’. – Да̀ће се изда̀ју за сѐдмицу, два̀есницу и чѐтресницу, па по̀тље на по̀-године и за го̀дишњицу.

да̀џбина ж ‘државни намети, порези, дажбине’. – Д-ѝдѐм у̀ Гучу д-ѝмѝрим да̀џбине, на вр ми гла̀вѐ сто̀е, тѐк кад њѝма да̀днеш њѝно, ондак зна̀ш на чем си.

да̀шак да̀шка м ‘слаб ветар, поверарац’. – Ти́јо вре́ме а вру́ѝна, ни́ђе да̀шка нѐма.

два̀есница ж ‘двадесетодневни помен’. – Мо̀рам д-ѝдѐм у̀-Брезовице, прека̀ђују те́ти Олги два̀есницу.

два̀нѐскиња ж ‘ракија од дванаест гради’. – До̀бра ти ова̀ сѐбица, мо̀ра да е два̀нѐскиња.

два̀рѐд прил ‘двапут’. – Пре́ћута̀к једа̀рѐд, па и два̀рѐд, е онда му рѐкок: ста̀ни, брѐ, с тим брезо̀бра̀злуком.

два̀ста̀к -а̀ка м ‘буре од двеста литара’. – По̀несѐм му на крѝв вла̀шу љу̀тѐ ра̀кије, онѐ из ра̀стовог два̀ста̀ка, ѝма̀ јој пѐ-шес го̀ди́на, жу̀та ко ду̀кат, а по врѝ се у̀ватија̀ ђе́на̀р, за̀тиснѐм ко̀чањком и да̀днѐм же́ни да око̀ грли́ћа за̀кити вла̀шу цве́ном; в. *вучија*.

два̀иза̀н -а̀на м ‘ован од две године’. – Ако да̀ Бѝг д-ѝмѝримо ова̀ј пу̀т што смо по̀чели да ка̀лдрми́мо, да се ѝшчу̀па̀мо ја̀мпут ѝ-ми ѝз-блата, о́ћу онѝг два̀иза̀на д-ѝспечем на ши́љку, да се по̀гостѝмо; || **два̀ѝшче** -ета с ‘двогодишњи овчији брав’. – Ви́ђи онѝ два̀ѝшче што сам ку̀пија̀ јучѐ на ва̀шеру, дру̀кчије од ѝви́г ова̀ца.

два̀ѝска ж ‘двогодишња овца’. – Све љу̀ два̀ѝске д-ѝоставим за при́плод, нѐ зна̀ е ко̀ја е од ко̀е љѐпша,

два̀обана̀к -а̀нка м ‘новчаница од две банке’. – Да̀де ми ли́ка два̀обана̀к и ве́ли: ѐвѐ ти, ку̀пи болбо̀не.

два̀года̀ц -оца м ‘коњско грло од две године’. – Ыма̀дијасмо ондак оне зѐкане, би́јагу два̀гоци, ко ви́ле.

два̀ѐнице ж мн ‘дувачки инструмент у облику две спојене паралелне цеви’. – Жа̀ре ти је, кад би́јаше дѐчкић, сви́рѝ у два̀ѐнице мла̀го зго̀дно.

два̀же́нац -нца м ‘који се двапут женио’. – Он ти је два̀же́нац, с онѝм првом ни́је ѝмо̀ ђе́цѐ, а ова дру̀га̀ му ро̀дила трѐе.

два̀жуча̀н -чна -о ‘са два жуманцета’; в. *јајце*.

двò[j]ица м ‘двојица, два мушкарца’. – Знâш како се кâже: јâчи двòица но сâм Радòјица. – А речèно је и: бèжмо, бâбо, òни су двòица, а мî смо сâми; || **двò[j]ичица** м ‘два дечачића’; в. *бреме, ошйарлаши, људар, узмуваши*.

двòкâт -âта м в. *адвокай; изр. дрвени* ~. – Он ти се нешто пèтлâ, рèко би е дрвени двòкâт; в. *дрво*.

двòколица ж ‘кола на два точка која вуку волови’. – Òткачијо зâдњи трап и на двòколицу натòваријо плуг те òде д-òрè у Рâдовини.

двòличити -им несв ‘понашати се дволично’. – Ма пшти ти нèга, тај двòличи ко нîко.

двòличнâк м ‘притворна особа, лицемер’. – Прâво ти кâ[же]м, нè волîм с тим двòличнâцима д-ймâм пòсò, òни ти јèдно мîслè, другò зòбрè, а трèхè чинè, тò су ти лошâци, ко блâто.

двòрити -йм несв ‘стајати и служити некога из поштовања’. – Нâш вèсели òтац нîкад нîје сèо на дâн слâвè, но е пòваздâн двòрò гòсте и нуткò иг коèчим.

двòумљив -умљива -о ‘који се двоуми, колебљив’. – Нèмò да се ўздаш у òнò што ти òн обèхâ, он је двòумљив, òкреће час вâкò, час нâкò, ко крèја.

[дебел-] **дèбò** -èла -о; в. *аршин, љарница, чир*; || **дебелъшан** -шна -о ‘који је пунији, подебео’. – Прòђе ли вудије један дебелъшан дèчкић; || **дебелъшкâс** -ста -о ‘и с т о’; в. *зуда*.

дèбèлгуза ж ‘дебела жена’. – Јòј, кад пòчè онâ нèгова дèбèлгуза да цâlâ, дâбòксâчљвај, пâшче с мâслом нè би пòело.

дèбло с ‘део дрвета од земље до рачве’. – Откупљивала зâдруга òрова дèбла, каже – то извòзили Талијâнима.

дèвèндел м у изр. *од* ~ ‘од давнина, од памтивека’. – Òн ће ти испрîчати о-дèвèндела (1).

дèвèтати -âм ‘тући, млатити’. – Ўвати Блâгое да га дèвèтâ, сâмо што се нîје ўванцо, присело му е мâјчимо млиèко.

дèдер узв. за подстицање или заповедање. – Дèдер, блâго хèду, скòкни те извади лâднè водè из бунâра.

дèжмекâс -ста -о ‘пуначак, дебелуцкаст’. – Бîјаше Љубинко нâкò дèжмекâс и òнижî, ал је умлò да нâчинî што òком вîдî.

дèзîра ж ‘врста кромпира’ – Оно јèс да бòље рòдî дезîра, не могу да кâм крîво, ал нèма компîра без мèсечâра.

дèкати дèкâм несв ‘јести превише’. – Вòлò е весèлник да дèкâ, òчи му бîле глâдне.

дèклемâција ж ‘рецитација’. – Наўчијо ти ўнук дèклемâцију нâпамèт, имајў неку прîредбу.

дèко -а м ‘деда (одм.)’. – Мòј дèко е мèне стâлно говòријо: кад порâстеш, вèлî, кâшће ти се.

дèла / **дèладе** узв. као наредба, захтев. – Дèладе, пшти крâве да пâсљ.

дèлатель м ‘радник’. – И на спòмèн су му тљрили да е, коно дòбар дèлатель, служијо за прîмер свòј околни.

дèлија м ‘снажан, развијен мушкарац’. – Знâш кâко е кâзано, дèлија ў младòс, сирòма пòд старòс; || **дèлйца** м ‘мали девер’. – Ка(д) сам јâ дòшла у òвљ кљћу, òнда ти је дèлица јâком пòшò ў-школу; в. *брале*.

дèловођа ‘писар’ – Манòјло Мîлованов ти је у òнò врèме бîјо дèловођа у гòрачкој òпштини.

дèмбел дèмбела м ‘нерадник, ленштина, цабалебарош’. – То ти је òбичан дèмбел: нîшта да прîвриèди – ко да се нè ваља.

дембѣлија ж ‘земља нерадника, ленштина’. – Свѣ би шћѣли лѣба без мѣтике, ко у зѣмљи дембѣлији, ал то нѣма, бѣто мѣј, но мѣра д-ѣзноиш гѣзицу.

дембѣлисати -шѣм несв ‘цабалебарити; живети од нерада’. – Дембѣлише пѣвзандан у лѣду, питаћу га нѣ зѣму, шта ће јѣсти и ш чѣм ће се грѣјати кад загудѣ сѣвѣрац.

дѣњац дѣња м ‘свежањ, завежљај’. – Јѣмпут за Бѣжић начини ћѣдо дѣњац од двѣнѣс прѣтѣва и дѣе свѣма нѣма рѣдом да га слѣмимо – нѣко ни д-опѣпели.

дѣоница ‘додељен задатак на кулуку’. – Мѣне дѣдоше дѣоницу од пѣдѣсѣт мѣтѣра у оном сѣјману, свѣ пѣа до пѣања.

дѣпеша ж ‘телеграм’. – Дѣнѣ пѣштѣр дѣпешу, ми се олѣдисмо, згѣдно прѣцркосмо, кад оно Стѣнимир јѣвља да е стѣгб и да е у пѣту дѣбро прѣшѣ.

дѣпутѣрац -рца м ‘посланик’. – Мѣмчила Милѣутиновића ћѣд Милѣнко ти је бѣјо прѣје рѣта дѣпутѣрац.

дѣрѣнциати -ѣм несв ‘дерати се, врѣштати’. – Нѣмѣјде да се дѣрѣнциѣш вѣше док ти нѣсам дѣшо тѣмо; || **дѣрѣнциѣње** с гл. им ‘врѣска, галама’. – Ђјде, дѣста је било дѣрѣнциѣња, нѣмѣјде вѣше да сам вас чѣо.

дѣрле -ѣта пѣј ‘нѣсташно и размажено дѣте’. – Нѣпуштили оно дѣрле, нѣког жѣвог не зарѣзуе; || **дѣрлиште** -ѣта с пѣј ‘дерле’ – Вѣђе ли ти да онѣ дерлиште нѣ шћѣ да кѣже ни дѣбар дѣн?

дѣрнути -нѣм св ‘снажно ударити’. – Дѣрнѣ га Жѣрко вѣкѣ ѣдѣ се и ѣн се скѣтрљѣ нѣз ѣбалу ко трѣпац.

дѣрњава ж ‘врѣска, кукњава, дрека’. – Нека дѣрњава се чѣ дѣље ѣ-Трашевићима, кад-тѣмо: ѣмѣ штѣ да вѣйдѣш – гѣрѣ грађевине у Дрѣгановѣј ѣвлији.

дѣрт м ‘срѣба, бес, ѣутња’. – Шћѣо е да пѣкнѣ од дѣрта кад су му јѣвили да мѣра на вѣѣбу, а он нѣје окрѣвијѣ кѣћу.

дѣсетка ж ‘ракија од десѣт гради’. – Ђспекѣ сам дѣсетку и пѣјачѣ, тамѣн кад се слѣдѣ, д-ѣмѣ дѣсѣт градѣ.

дѣснѣ -ѣ -ѣ ‘који је на десној страни’. – Ђзми кѣѣку за дѣснѣ вѣрата; *изр.* ~ рѣка ‘главни ослонац’. – Мѣне ти је мѣј ѣнук дѣснѣ рѣка, вѣтра жѣвѣ, свѣ ѣне, свѣ му бѣстѣ и нѣшта му нѣје тѣшко.

дѣснѣ дѣснѣ ж мн ‘ткиво које покрѣва врат зѣба’. – Дѣбијо некѣ ѣпалу дѣснѣ, нѣ може нѣшта д-ѣдѣ.

дѣчѣк -ѣка м ‘мушко дѣте’. – Стѣријѣ им је дѣчѣк, а ѣна е млѣћа; || **дѣчѣчић** -ѣћа / -ѣћа м дем. – Рѣдила двѣ дѣчѣчића – ко двѣје јѣбуке; || **дѣчкѣћ** -ѣћа м ‘дѣчак, момчић’. – Кад је стѣсѣо у дѣчкића, сколијѣвале га ћѣвѣјчице, ал он се зѣгледѣо у Нѣду и нѣједна дрѣга га нѣје занимала.

дѣшњѣк -ѣка м ‘во или коњ који се прѣже с десне стране’. – Кад му е бѣлдѣсо дѣшњѣк, он упѣјѣнти лѣвѣка и ш ѣѣм извѣчѣ кѣла до на кѣонско бѣрдо, до Мѣјѣве кѣвѣнѣ.

дѣбидѣз прил ‘начѣсто, у потпуности’. – ѣн ти је тѣјнѣк дѣбидѣз попѣтијѣо.

дѣвѣљ дѣвѣљ -ѣ; одр. **дѣвѣљѣ** -ѣ -ѣ ‘који је недѣружеван, неприлагѣдлив, ѣсоран’. – Нѣ с кѣм он нѣ воли да збѣрѣ, дѣшѣо некако сѣв дѣвѣљ и ѣсѣрљив, нѣт га мѣш пѣвести ни пѣћѣрати. – Кѣже пѣкѣјни тѣчо: тѣкѣо ти је то кад дѣћу дѣвѣљѣ па ѣшћѣрајѣу пѣтоме.

дѣвѣн -ѣна м ‘састанак, разговор’. – Зѣми смо чѣсто прѣвѣли дѣвѣн, жѣне у јѣднѣј сѣбѣ прѣдѣ, вѣзѣ, плѣтѣ, а мѣ ѣ другѣј дѣвѣнѣмо и пѣјуцкѣмо по кѣјѣ.

дѣвѣнити дѣвѣним несв ‘причѣти, говорити, распрѣвѣјати’. – Мѣ се тѣкѣо с вѣчѣри ѣскупимо па пѣчнѣмо дѣвѣнити; в. *роћак*.

дѣвѣт м ‘перница са мастиѣницѣм’. – Дѣдѣјде ми, дѣѣте, дѣвѣт и ѣртије да пѣшѣмо Сѣву ѣ вѣјску.

дѣвка ж ‘кафа од пржене ражи’. – Ондај ти била дѣвка, само вѣрмираш, није то кавѣ ни вијело.

дѣвљаќ -аќа м ‘речни шаран’. – Купијо бн за Николѣдан педесѣт кила шарана, свѣ дивљаќи.

дѣвљаќа ж ‘дивља воћќа’; в. *калемар[ски]*.

дѣвљачан -чна -о ‘недружелубив’. – Млѣго е дѣбар млѣдѣћ, ал дѣшѣ неќако дѣвљачан, ни с ким се не дружи, а нѣма ни ѣвѣјќу.

дѣвљина -инѣ ж ‘ненасѣлено подручје’. – Њина кѣћа ти је сѣма у-оној дивљини, Бѣгу иза нѣгѣ.

дѣжиглава ж ‘уображена особа’. – Била ти Зѣра, кад је ѣвѣвѣла, дѣжиглава, па јѣ спѣвѣ Дѣсимир пѣсму: запѣвала тѣца кѣс, нѣша Зѣра дѣгла нѣс / прѣћерѣ би кѣла сѣна испод нѣса нѣна.

дѣзати дѣжѣм несв ‘померати на већу висину’. – Ёнѣ иг дѣжѣ сѣјено на кѣлкан; ~ у *небѣса* ‘хвалити превише неког, најчѣшће незаслужено’. – Једно вѣре га дѣзали у небѣса, кад се здѣмчѣ влѣсти, вијѣше колко е сѣти, ал би дѣцкан.

дѣзгѣни / **дѣзгѣне** м / ж мн ‘систем каишева, кајаси, којима се управља коњима’. – Ако ѣспуштиш дѣзгѣне из рукѣј кѣћћанима, ѣдоше кѣла ни́за-стрѣну, ѣде свѣќа вѣшќа бѣшка; в. *ѣовиленићи*.

дѣзлук дѣзлуќа м ‘доколенице као део старе ношѣе (од чѣје)’. – Дѣзлуци су ти, дѣјете, дѣкољенице од сѣкна или чѣе коима су се зѣмѣјле обавѣјали лѣстови од члѣнќа навише до кољѣнѣ.

дѣјевати се дѣјевам се несв ‘ѣћи неќуд, тражити склониште, уточиште’. – Ђјмо ѣ ми да се дѣјевѣмо нѣђе, вијдиш да ѣе нѣврѣме, ѣкиснућемо ко миши. – Нѣ знѣм, пѣста, кѣ-ћу да се дѣјевам: нити мѣгу овај зѣлум трпљети више нит ѣмѣм кѣд; || **ѣјенути се** ѣјенѣм се св. – Није знѣла кѣд да се ѣкрѣне и ѣе да се ѣјенѣ.

дѣјете ѣјетета с в. *ѣеиенце*.

дѣјурина ж ‘наќнада шумару за излаќак на терен ради дознаќе за сечу’. – И ни-сам ти јѣ то ураќдио да би изѓоде да плѣтим дѣјурину шумѣру, лѣба ми и сѣли, слѣвѣ ми мѣе, но нисам ѣмѣ кад да дѣнгубим д-ѣдѣм у Гѣчу бѣз-тогѣ.

дѣќа ж ‘лѣпта, понос’. – Он ти је бѣјо дѣќа и понос ѣјне кѣће док се нѣ оженѣ с онѣм вѣштићѣм што јѣј мѣјќина гѣтѣ и ѣрћачѣ ж-ђѣволѣм.

дѣќовати дѣќтуе несв ‘дѣћтовати, запћивати’. – Кад Пѣро Миљѣјќѣв напѣравѣ тишлѣрѣј, то дѣќтуе без грѣшќѣ.

дѣлбер м ‘момаќ, драќи, дѣќа’. – Пѣвѣше ѣна на-свадби код брѣта: мѣј дѣлберѣ, кѣд се шѣћеш.

дѣље прил ‘далѣе’. – Нама е дѣље бѣло ѣћи ѣ-школу но ѣјма. – Вѣлѣ ѣѣдо: кад вијдиш нѣпоштене лѣудѣ, бѣжи што дѣље ѣд ѣјг, далѣко им лѣпа кѣћа. – Дѣбар глѣс се далѣко чѣе, а рѣѣв јѣш дѣље. – Нѣ видѣ тѣј дѣље од нѣса.

[дѣмити] -ѣм несв **а.** ‘испуштати дѣм’. – Дѣми Влѣдова ћумурѣна, нѣ мош прѣзор д-ѣтворѣш; **б.** ‘сушити мѣсо на дѣму’; в. *ѣрѣчевѣе*; **б.** ‘пушити’. – Ёнѣ иг, сѣдѣ пѣд шљивѣм, дѣмѣ и дѣвѣнѣ, а ни влѣша им није далѣко.

[дѣнар] м; в. *исќамчѣићи*, *надрѣѣићи*, *ѣѣћерд*; || **дѣнарчѣћ** -ѣћа м дем; в. *ѣуѣи-ќѣићи*.

дѣнќа ж ‘врста грѣжћа’. – Ў нашем виногѣраду у Бѣњѣици смо ѣмали нѣколќо гѣца дѣнќе и ѣу смо највѣљѣли д-ѣдѣмо.

дѣнќстѣти -ѣм несв ‘полаќо пѣћи, крћќати на тихој вѣтри’. – Нек се јѣш мѣно дѣнќстѣ. – Тѣрим јѣ ону мѣтору кѣкѣшќу да се дѣнќстѣ, наќѣ ѣспѣтија, па пѣтље онѣ ќомаќе ѣспѣќуем и, нѣш ми вѣровати, није ѣдѣвило од пѣлетине.

дйпле ж мн 'дрвени дувачки народни инструмент, двојнице'. – Сав се неке јаде напирјо, искочили му дамари по врату, рѣко би – дѹва у дйпле.

дйпло -а м 'онај који са напрезањем прича као да дува у дйпле'. – Онај дйпло пѣчо нешто д-ѣде онѡ што се не-једе.

дйрек дйрека м 'дрвени стуб'. – Она ти је главнй дйрек кѹће, нйје љабе казано да жѣна држй трй а чѡвек јѣдан стуб ѡт-куће и да кѹћа не лѣжй на зѣмљи него на жѣни.

дйрѣкт прил 'директно, право, без околишања'. – И он ти њѣму скрѣшѣ дйрѣкт ѱ-очи пред ѡнијем лѹдма: кад гѡј смо трѣбали нешто зајно д-ѹрадимѡ, јал пѹт, јал вѡдовод, јал струју, ти си саботйрѡ и извѹко гѹзицу па смо ми за тѣбе погѹрали лѣја.

дйрйнчити -им несв 'радити напоран посаѡ'. – Дйрйнчимо пѡваздан за мале пारे, ал, штѡ ћеш, из ѡвѣ се кѡжѣ ѱ-другу не може; в. *гѹзоња*.

дйрлйкати дйрлйчем несв 'свирати невешто'. – Надарй свѣкра ѣвѡ те кѹпи ѡвй-ма двѡици свйрале, дйрлйчу пѡваздан, прѡбише глѡву.

[дйрнути] -нѣм св; *изр.* ~ у жйвац 'приговорити неком тамо где је најосетљивији, где највише боли'. – Скрѣса му Ѧбрад, дйрнѹ га у жйвац: штѡ-ш ти да ми прйчаш ѡ јунаштву кад си за време рѡта дезертйрѡ и кријѡ се ко некѡ стрина Пѣрса док смо ми крвѡрили за ѡтацбину?

дйсати дйшѣ несв 'смрлети'. – Кад прѡћеш според оне вѡбрике тѹткала, дйшѣ ѡдонуд, кѡњ би црѣко.

дйстѡл -ѡла м 'лек за стоку против метйљавости. – Дѡлазијѡ нам ветерйнар и рѣкѡ да ѡбавезно дѡднѣмо ѡвцама дйстѡл да иг ѡчистймо од метйља.

дйшй дйгнем св; *изр.* ~ главу 'охрабрити се'. – Дйшй глѡву, бре, шта си се тѹжнѡк скукуљйјѡ, нйје ѡна јѣдйна на свјѣту; ~ рѹку 'ударити неког'. – Зар на ѡца да дйгнѣш рѹку, црнй сйне, па да навѹчеш проклѣство за вјеки вјеков, зар не знѡш да е Бѡжја заповес: пѡштуј ѡца свѡега и мѡтѣр свѡју, да ти дѡбро бйднѣ и да дѹго поживйш на зѣмљи?

дйчан дйчна -ѡ 'поносан'. – Вѣлй му ѣд кад се пѡздрављагу: нѣмѡ д-ѡбрукаш наше дйчно Драгѡчево, но да бйднеш војничина, на дйку и пѡнос цѣлој родбйни.

[длѡка] ж; в. *лиѣати се*; || **длѡчница** ж дем; в. *йроцједийш*; || **длѡчѣтина** ж пеј; в. *лиѡав*; || **длѡкѡв** -а -ѡ 'покривен длаком'. – Вйш како ти је цѣмпер длѡкѡв, ко да си њйме тимѡријѡ Зѣкана.

длѡн м 'унутрашнй деѡ шаке'. – Ѧвѡ што стѡе под длѡн нѣма цѣну, то нйје на прѡдају; *изр.* *Док длѡном ѡ длѡн* 'истог трена'. – Док си длѡном ѡ длѡн, прѡђе жйвѡт, мѡј Драгићу.

дѡ в. *ѡл*-.

дѡкати -ам св 'доћи главе, привести памети'. – Мйслили, мйслили и смйслили кѡко да му дѡкају јел ѡни не трпѣ да нѣко бйднѣ памѣтнији ѡд њйг шупљѡдглаваца.

дѡбавити -им св 'набавити, прибавити, купити'. – Дѡбавијѡ сам свѣ што трѣба за славу, само йзутра д-ѡдѣм цркви да прѣсѣчем кѡлѡч.

дѡбаврљати -ѡм св 'доћи тетурајући се, дотетурати се'. – Пѡписмо пѡвише но што е тѡман и на јѣдвите јаде дѡбаврљасмо кѹћи.

дѡбандати -ѡм 'доћи без најаве'. – Сѹтра ће тѣшкй свйѣт вође да дѡбандѡ, трѣба то дѡчекати и опкрѡјати како вѡлѡ и трѣбуе, а јок законодрѡго.

[дѡбар] дѡбра -ѡ. – Он ти је дѡбар ко дѡбар дѡн; *изр.* ~ дѡн 'пѡздрав при сусрету'. – Кад ти кѡже „Дѡбар дѡн“, ти ѡтпѡздрави: »Бѡг ти дѡбро дѡѡ« или »Дѡбра ти срѣћа«. – Дѡбар ко љеб; дѡбро дѡшѡ 'пѡздрав при дочеку гѡста (а гѡст ѡдговара: *Бѡље йше нашѡ*). – Дѡбро дѡшѡ, дѡбри кѹме, дѡбро дѡшѡ – дѡбрйма, дѡбѡгда, дѡшѡ.

дѡбйтак -тка м 'принова у стоци'. – Јѹтрос смо дѡвали алвѡлук за дѡбйтак, ѡт-ѣлила нам жѹтуља вѡка, ко ѹпис.

[дѡбити] дѡбијем св. – Дѡбија дѡрове и вѡлѣња са свѡјуг странѡ док бѡјаше на пѡложѡју, ал кад га проглѡсише за нѣпријатеља државе и пѡртије, свѡ се увѡнцаше и пѡкоше кут кѡй, ни да се питају ш њѡме, кад нѣко вѡди, не смѣдијагу.

дѡбош м ‘бубањ’. – Оѡде му чѡир на дѡбош.

дѡбрица м / ж ‘добар, частан’. – Он је бѡо дѡбрица, да га на рану прѡвијеш.

дѡбрѡчина м ‘добрѡдушан, добрѡћудан човек’; в. *замлашѡ, ѡбагришѡ*.

дѡбриша м ‘добре душе, честит’. – Пѡкѡјни Мѡлан је бѡо бѡш дѡбриша – како му и рѣче онѡј чѡвек.

[дѡбро] -а с. – Нѣ мош ти свѡ дѡбра сѡставити. – Стѡлно тѡјо понѡвљѡ: ни ѡ злу се не пѡкуди ни у дѡбру не пѡнеси. – Знѡш како е кѡзано: дѡбро чѡни, дѡбрѡме се нѡдај.

дѡбрѡдѡшли ‘поздрав при дочеку гостију’. – Добрѡдѡшли, дрѡги гѡсти, кѡже им ѡѡдо, а ѡни њѡму ѡговѡрају: Бѡље ве нѡшли.

дѡбрѡдѡшлица ж **1.** ‘речи кѡјима се изражава радѡст због сусрета’. – Тѣчо рѡшѡри рѡке и пѡжеље нам добрѡдѡшлицу: добрѡдѡшли, мѡли гѡсти; **2.** ‘чаша ракије кѡја се држи руци при дочеку гѡста’ – Да пѡдигнем овѡ чѡшу, дрѡги гѡсти нѡши, и да ви пожелѡм добрѡдѡшлицу, и да ви Гѡспѡд вѡшу ѡубав дѡнашњу и вѡш трѡд ѡзврѡти свѡким дѡбром, а и мѡ ћемо се потрѡдити, с Бѡжјѡм пѡмоћу, да пѡмтѡмо и да ви врѡтимо на исти нѡчин.

дѡброљѡб м ‘кѡји ѡуби добро’. – Он је дѡбро чѡњѡ цѡлѡг живѡта, дѡбро чѡњѡ и дѡбро дѡчеко и зѡтѡ нѡје сѡмо Дрѡгољѡб него и дѡброљѡб.

дѡбрѡчинитѡл м ‘кѡји чѡни добро’. – Због добрѡчинитѡла нас Бѡг јѡш држѡи.

дѡватити -им св ‘ѡхватити’. – Дѡгни то слѡткѡ на шѡвѡњѡр ѡе не могу да дѡватѡ ѡѡца.

[дѡвѡсти] -ѡдѡм св. – Кад су млѡду дѡвѡли до пред ѡвлију, пѡче пѡцњава из прѡнгѡја ко да се зарѡтило; в. *замазѡшѡ, ѡйле[н], шѡлмѡч*.

дѡвече прил ‘вечерас’; в. *ѡлешѡво, ѡлегнушѡ*.

дѡвијати се дѡвијам се несв ‘снѡлазити се’. – Дѡвијѡмо се како знѡмо и ѡмијемо да нѣкако преживѡмо, да сѡставимо крај с крајѡм, мѡно пѡчѡице, мѡно пѡљежи, мѡно бѡшчѡвѡнулка, дрѡмо, сѡјемо, жњѡмо, пѡсѡмо, пѡлѡстѡмо и вѡздан коѡшта.

дѡвијѡка прил ‘за сва врѡмена, заувек’. – Знѡш како су гѡвѡрили нѡши стѡри: свѡчија е сила за врѡмена, а Бѡжјѡ ѡвијек и дѡвијѡка. – Нѡје свѡкѡ мѡка дѡвека.

дѡвијкати дѡвијчем св ‘дозвати’. – Пробѡ сам да га дѡвијчем, ал ме нѡје чѡо; || **дѡвијкнѡти** дѡвијкнем св ‘и с т ѡ’. – Дѡвијкни гљѡвом и нѡмигни слѡпом, ѡсто ти се вѡтѡ; || **дѡвијкѡвати (се)** -ѡју (се) несв ‘дозивати се’. – И ѡне се пѡчѡсто дѡвијкѡвају преко пѡтока кад трѡба нѡшто да дѡјѡве јѡдна дрѡгој.

дѡвѡтљѡв -ѡтљѡва -ѡ ‘снѡлажљѡв, вѡшт’. – Он ти је дѡвѡтљѡв, ко мѡчак: како гѡј да га бѡциш, тѡј би се дѡчѡпѡ нѡ-ноге.

дѡвлѡ прил ‘довде’. – И показѡвајући му шѡком гѡшу, вѡли му ѡ-ѡчи: ѡвѡ, дѡвлѡ си ми дѡшѡ.

дѡгѡгати (се) дѡгѡгам (се) св ‘ѡћи полако, с напорѡм’. – Прѡво ти кѡм: јѡдва дѡгѡгѡк, прѡтисле гѡдине, дѡѡете мѡе; || **дѡгѡгѡцати** -ѡм св дем. – Дѡгѡгѡца и онѡј стѡрина са штапѡном: ѡћу, вѡли, ѡ јѡ да припѡмогнѡм овѡ стѡвр па колко бѡло.

дѡгѡљати дѡгѡљѡм св ‘ѡћи гѡљајући’. – Јѡдва ми овѡ сѡгѡва ѡвѡца дѡгѡља дѡ-куће, мѡра да е нѡгазила на некѡ гљѡвѡк; || **дѡгѡљѡцати** -ѡм св дем. – Дѡгѡљѡцѡсно нѡс дѡѡјица нѣкако дѡ-црѡве, а како ћемо се врѡтити – вѡѡћемо.

дѡгнѡти -ѡм св ‘дѡтерати некѡг или нешто’. – И, ет, дѡгнаше ме у бѡлницу, а јѡ им вѡлѡм: ма нѡмѡте, ѡѡцо, дѡнѡгѡбити, но спрѡмајте шта нѡмѡте; || **дѡгнѡнити** дѡгнѡним несв према *дѡгнашѡ*; в. *шићер[ив]ѡшѡ*.

догодóвштиња ж ‘догађај’. – Кад је била та договорштина, онда ти није било безбожнијег попова ко-во сад, и ондак ти је под бијо све и свја у селу.

догòрети -ори св ‘потпуно изгорети’. – Е сад је, велї, догòрò луч до нокатá.

догрáдити догрáдим св ‘наставити градњу неке грађевине до краја’. – Накáник се нєкáко да догрáдим јòш једну сòбу ус-кућу, стїгла ћєца, вала Бòгу.

догузáс -ста -о ‘нистог раста, изражене задњице, догузак’. – Їдє нàкò догузáс прáво вáмо к нáма и смїјє се, он ти је стáлно рáсполòжан и дòбар ко лєб, а нáрод ко нáрод, прòзвò га Гўзан.

догузèлати -áм св ‘једва стићи’. – Једва веселник догузèља дò-кућè.

доdáвати додáем несв ‘увеличавати’. – И додáвали вáздан коешта, и што јєс и што није, те йспаде бòзна кòлко крїв; || **дòдати** -áм св ‘пружити’. – Дòдаде ми тáјо нєгову цòку, велї: ўзми, дї’ете, трèба да прèђеш преко планинè, мòже бчас да се прòмєни врèме.

додијáвати -йáвам несв према *додијáти*; в. *јарак*; || **додїјати** додијáм св ‘досадити, дозлогрдити’. – Овї што се здòмчаше влáсти додијаше и Бòгу и нáроду. – Пјèвáгу нáше млáдице: кїша пáдá, трáва рáсте, ал је гòдина, мòме мїлу црне бчи, ал ми дòдија.

додушè реч. ‘уистину, стварно, доиста’. – Додушè, нèћу да грèшїм дўшу, јєс он пòтље рèкò да нїсу йскрено сèдòчили но лáгали, и зàтò ће иг, велї, стїћи кáзна, јел Бòжјá зáповес кáже да нè смїјеш сèдòчити лáжно на блїжнєга свòдèга.

дòђин -íна м 1. ‘дошљак, досељеник’. – Онај дòђин из Лáсца нè збори с пòла цемáта, ћèрá некў свòју полїтику, до пòднè мрзи сèбе, а од пòднè цèо свї’ет, нєсрећа нєсретна; 2. ‘домазет’. – Кò му е крїв: òће да живї у сирòтињи, нèће, велї, да бїднè дòђин на мирáзу.

дòђош м в. *дођин*. – Онај дòђош òтуд из Рвáтске дўшеван чòвек, вїдї се да смо йстог сòја.

доживљети -вїм св ‘дочекати’. – Дá ми је, велї, доживљети да се Вèрољуб òженї, нè би жáлијо д-ўмрèм онї чáс.

[дòзвати] дòзовем св. – Звáо је колко га грло нòсї, ал га нè-могаше дòзвати; || **дозївати** дòзївлєм несв према *дозвáти*. – И он је дòзїваше òдонуд, йс поља, ал она се зáбила ў кућу и нїкако да се òзòвне. – Јула и Сїбїнка ти се, кад зáтребају једна дрўгој, дòзївљу преко пòтока.

[дозвòлити] дòзволим св. – Кад су га уáпсили, нїсу дòзвòлили нїком од рòд-бинè да га пòсетї; || **дозвољèвати** -òљèвам несв ‘дозвољавати’. – Штò му, брè, дòзвòљèваш да рáди тако нáопако?

дòземљак м ‘први трупак од земље, приземни део стабла’. – Држалице су нáјбоље од дòземљака; в. *ћуїак*.

дозлогрдити -òгрдим св ‘бити коме на врату, бити неподношљив, дојадити’. – Дòдија и дòзлогрди онај брезòобразник што йштè лèба преко пòгаче. – Дозлогрдио е Бòгу и нáроду.

дòзнака ж ‘обележавање стабла за сечу’. – Трèба по нèћєљи шўмáр да нáйђе, д-ўрáди дòзнаку с òнијем нєговијем чèкићом.

дојáвити дојáвим св ‘јавити, обавестити’; в. *зайèћи*.

дòјадити в. *дозлогрдити*. – Дòјадише ови ништáци и Бòгу и нáроду.

дòјара ж ‘која доји младунце’. – Од свїјуг свїнá нáјопáснија е она дòјара: она ти прòвáли прòшїе кад се нáјмањè нáдаш.

дò[ј]ити дò[ј]им несв ‘хранити сисом’. – Нèмò е сáд звáти, òста да дòй дї’ете.

доклен прил ‘докле’. – Учителѣица Рајка била пред пензијом а нејудата и пита Бѣшка понављаѣа доклен ће ићи у први разред, а он каже: Доклен гѣј ти биднеш ђевојка. – Доклен гѣј бидне људи, биће и ђбичаја.

докѣленица ж, обично мн ‘чарапе до колена’. – Ђевѣјчицама с прѣљећа ђбуемо докѣленице, сплѣтемо кѣкице, ђбучемо сѣкњице и блѣзице па изгледају ко лептирићи.

докѣлицѣ ж ‘беспосличарење’. – Немам ти ја време за докѣлицу, имам стѣ по-слова, не знам кѣ-ћу прије д-ѣдарим главоѣм.

докѣличар м ‘докон, беспослен човек, беспосличар’. – Бѣжи од докѣличара доклен те нѣге нѣсе и ђчи вѣдѣ јербо њине рѣке ђаво ѣпосли.

докѣличарка ж. – Она Микаилова докѣличарка и не раѣи ништа сем што вѣдѣ ѣброве; в. *аброви*.

докѣличити -им несв ‘дангубити, беспосличити’. – Ниѣкад се не дружи, благо ђѣду, с онѣм докѣличарима што докѣличе пред дућаном, по каванама и што лурају коекѣдије ко глѣве кѣчке, но се труѣи да нешто раѣиш, ѣвек мѣж нешто да се привриѣдѣ, па колко бѣло.

дѣкон -а -о ‘који је стално без икаквих ђбавеза, беспослен. – Каѣ чѣвек од маѣлијег нѣгѣ наѣчи да раѣи, он пѣтље не може дѣкон. – Знаш како се оно вѣли: дѣкон пѣп и јаѣриће крштѣва.

дѣконати -ам в. *доколичити*. – Докѣнају поѣвздан, вѣдиш иг само како се премештају ѣз-лаѣа ѣ-лаѣ.

дѣконисати -ишем несв ‘бити докон’. – Овѣ жѣне што су им људи плѣтежниѣи докѣнишу поѣвздан, ѣдѣ јѣдне коѣ-другѣг, чаплѣзгају и прѣврћѣу шѣље.

дѣкоњаѣ -аѣа м ‘нераѣник, ленштина, докон човек’. – Пушти онѣг докоњаѣа у бѣстраѣга, ко ш њѣм друѣге проћи ће ко бѣс по-трѣну ил ко онѣј цврѣак што е ѣѣти дангубиѣо па ѣ-зѣму глѣдово.

дѣкопати се -ам се ‘стићи до циља’. – Да си скѣчила у Мѣраву, мѣжда би се не-како докопала ђбале и спаѣсла се, а пошто се ѣдаде за-њега – спасѣнија ти нема. – Да би да ми се ђѣца докопају паѣрѣѣа ѣѣба, па поѣсле шта бѣднѣ.

дѣкосити докосѣм св ‘завршити кошење’. – Јѣдва докосѣсѣмо чѣир, израсла траѣа изнад кољена, каѣг кољѣна, амѣн до-појаѣа.

дѣкотрѣлати (се) -ам (се) св **а**. ‘дотерати, притерати котрѣлањем’. – Докотрѣласѣмо неѣкако онај трупаѣ до бансеѣа; **б**. ‘јѣдва доћи’. – Јѣдва се, на јѣдвите јаѣе, докотрѣласѣмо до-кућѣ.

дѣкрајѣчити -им св ‘привести нешто крају, довршити до краја’. – Докрајѣчидер овѣ врсту д-ѣдѣм да вѣдѣм што ли онѣ рѣче краѣа ноѣлѣко.

дѣкрѣчити докрѣчим св ‘завршити крѣење’. – Ушћѣра нас кѣша, не докрѣсѣмо до-краја, мѣрамо чѣкнути, даѣо блѣнѣ.

докупити докѣпим св ‘купити још уз већ постојеће’. – Докупиѣо сам оно паѣрѣ зѣмљѣ до мѣг чѣира; || **докупѣивати** -ѣплѣвам / -ѣплѣуем несв према *докуѣити*. – Нема доѣта док не ђта, кѣпи ко чѣвек довољно, немѣо ко Срѣћко трѣчати сваѣи-ѣас да докѣплѣваш.

докупити -ѣм св ‘покупити што је преостало’. – Ѣдоше да докупе и Ѣнѣ што им је ђстало сѣнѣћ; || **докупѣлати** докѣплѣам несв према *докуѣити*. – Баба је стално по-мѣно докѣплѣла Ѣрасѣ.

докусѣрити -ѣсѣрим св ‘довршити до краја’. – Наѣћоше Саѣво и Влаѣе с Ѣрања, те докусѣрише онѣ јагње, ни глаѣуѣица изѣ њѣг није ђстала.

дѣ(л) дола м ‘долина’. – Пѣваше Јѣла: чѣвам ђвѣе свѣ по доловима, проѣје миѣле, Ѣде доловима; || **дѣѣак** доѣѣа м дем. – Ёнѣ иг ђвѣе доље у онѣм доѣѣу, напасле се и

полиегале; || **дóчић** м дем. – Ајде да се нађемо у онџм дóчићу испод цòгољскијег кúћа.

дòлама ж ‘део мушке горње одеће, кратки капут с дугим рукавима’. – Зѣмáјле се нòсиле сýкненѣ гуње, пòтље пòчѣше шйти шáјканѣ дòламе. – Сáшијо му Жйвко Вйлиповић дòламу од чое: стòји му ко-но пришивѣна; || **дòламица** ж дем. – Кад сам пòшò ў-школу, тек òндак су ми, првй пýт, сáшили дòламицу; в. *седевак*.

дòлáп -áпа м **1.** ‘древни систем за наводњавање’. – Дòлáп се покрѣтò с кòњом и òндак се вòда нáвраћала крòз њиву па ўсев бйдне ко планина; **2.** ‘старинска дрвена сталажа за остављање судова’. – Начйнијо ујко Милйнко дòлáп за сýдове, нйсам лѣпши вйђо.

дòликовати -ује (не)св ‘припадати, одговарати угледу’. – Обуци се нàкò како дòликуе домáћину човѣку, нѣмò, мòлим те д-йдѣш тàкò зáдрузи; в. *скудиши*.

дòлйна -йнѣ ж ‘нижи део њиве’. – У долйни пòлегла шпѣница, òтежò јòј клáс; || **дòлйнак** -нка м. – У онџм долйнку полѣгале крáве, јѣдва иг углѣднук; || **дòлйница** ж дем. – Јѣс мáла онá дòлйница, ал ў њòј рòдй кúпуса вйше но што нам трѣбá; || **дòлйничца** ж ‘и с т о’. – Провуко́к се онџм долйничцòм да ме нѣ смòтрь твòј тáта.

дòлма ж ‘ситно камење које се убацује у унутрашњост зида’. – Кад смо зйдали пйвницу, бйјо дýплй зйд, с двá лица, а између њйг се убацйвала дòлма, дòлмило се ситнйм кáменом и мálтером, ал се с мѣста на мѣсто òбавезно турò скрòжњáк.

дòлмити -им несв ‘убацити долму у зид’; в. *долма*.

дòлъя ж ‘улегнуће на равном терену’. – Кад је кйшна гòдина, у-òнòј дòлйи жýтнѣ ўсев, бйдне му прѣковише влáгѣ.

дòље прил ‘доле’; в. *доњи, дойарлаши*; || **дòљенак** прил ‘и с т о’. – Дòљенак, у Чáчку, ймá јѣдан дýћан у ком ймá да се кúпи гáлица. – Вйкаше бáба: дòљенак тврдо, а гòренак висòко; || **дòљенаке** ‘и с т о’; в. *дреар*.

дòљебити (се) -им (се) св ‘прехранити се до жетве’. – Јѣдва дòљебисмо до првйјег снòпòва, а кад бѣше омáлило, вѣлй хѣдо: е, хѣцо, лѣб јѣсти нйје нйкака, лѣб пѣћи је мáла, а лѣб зарáдити је нáјвећá мајстòрија.

домáмити домáмим св ‘призвати на неки начин, намамити’. – Ўзми бýчук са мѣно јáрмѣ те домáми òвце ў тòр.

домáнути домáнем св ‘домахнути’. – Кад је прòлазијо според њѣне кúћѣ, он јòј дòмáну вàкò рúкòм а òна њѣму òдмáну.

домáћин -áћина м ‘глава породице’. – Нйје тáмо бйло ни кúћѣ ни домáћина. – Тò е домáћин прáвй, òд њѣга трѣбá ўчити; || **домáћинчина** м аугм; в. *йодучавашйи*; || **домáћински** -а -о; *изр* ~ кúћа ‘часна, угледна, поштена кућа’. – Домáћинска кúћа ти је òнá у којòј се знá свáкй рѣд и хе су чѣлáд врѣдна и поштѣна; || **домáћински** прил ‘како доликује домáћину’ – Дòчекали су нас домáћински, нѣ[ма]м шта да кáм; в. *домейнуши. ойишйаши*.

домáћница ж ‘жена домáћинова’. – Кúћу држй домáћница, а домáћин је тýјнá да се брйне о лѣбу нàсушнòме; || **домáћичин** -а -о ‘који припада домáћници, који се односи на домáћицу’. – Онај вйсоки брко је домáћичин брáт; || **домáћички** -а -о ‘који се тиче домáћнице’. – Домáћичкй пòслови се вйдѣ сáмо кад стйгнý на áстáл.

[домáћйнство] с. – У домáћйнству Вйлипа Дòстанића йс-Турице ти је жйвлѣло двáдес и чѣтвòро чѣлáдй и нйкад се нйко нй с кйм нйје спòречко или зáмеријо, ал пòтље найђе нѣко пòгано врѣме да нйко нй с кйм нѣ може чáса да чáсй, но хѣрá свáкá вáшка òбашка.

домáшити -им св ‘досећи, дохватити’ – Прòбò он из зáлета д-òткинѣ јáбуку, ал нйје мòгò да дòмаши.

дòметнути -нѐм св ‘дати, дотурити’. – Он је млòго рáдијо ко мрáв, а кад му е чйча дòметнò свòе йсе, пошто е бйјо бѐжђетан, ðндак је зàкућйјо домáћински; || **дòметати / дòмећати** дòмећѐм несв ‘додавати, доприносити кућѐњу’. – Нйкад нѐ смијеш да стáнѐш, но стáлно да дòмећѐш, јел мòже буре да бйдне вѐличачкò, ал свáкѐ гòдинѐ кáлйра, а ако нѐ би дòмећò – једнòг дáна би шобòтало прáзно.

домйрити дòмйрим св ‘завршити, довршити неки посаò’. – Домйрисмо плáштѐње и жђѐнусмо сйѐено, вáла Бòгу, згòдно нас пòслужй време; в. *ваздан*.

дòмислити -им св ‘снаћи се, досетити се, осмислити до краја’. – Мòрò сам да дòмислим како да достòверйм грáдњу йјакò е òмáлило пáрá, јел ако стáнѐм нá пò пýта, нйшта нйсам учйнò.

домунђáвати се -áвáм се несв ‘дошаптавати се, договарати се; ћућорити’. – Мѐно, мѐно па се, нйг двòе, нешто домунђáвájу тáмо у ћòшку, кáдар су се зàгледали.

дòмчати се -áм се (не)св ‘дочекаати се, дочепати се; снаћи се у свакој ситуацији’. – Да га нá глáву бáцйш, нá ноге би се тáј дòмчò.

дòнеклѐ прил ‘у одређеној мери, колико толико’. – То што ðн кáже јѐсте дòнеклѐ тáчно, ал нѐ знá ðн цѐлу йстину зàтò што пýно коѐшта крйју ðдá њ.

дòнлѐ прил ‘донде’. – Дòнлѐ нѐкако и дòћосмо, ал одáнлѐ, уз ðну стрáнчину, јѐдва нá јѐдвйтѐ јáде йзнѐсмо; в. *оданле*.

дòњáк -áка м ‘први, доњи сноп у крстини’. – Дòњáк мòже да повуче влáгу ако се òкишá, зàтò вáлá пòдá њѐга пòдбáцити неку грáнчицу ил кáке дрмезине.

[дòњй] -а -е; *изр.* ~ *вѐш* ‘гаћ(иц)е’. – То би ти бйло йсто ко кад би прљáв дòњи вѐш йжњò у áвлију; ~ *кáмѐн* ‘непокретни воденички камен’. – Дòњи кáмѐн стòјй у месту, а гòрњи се òкреће и тáкò се мѐлавом дòбйјá брáшно. – Ймáш Дòњѐ и Гòрњѐ Плáзине, а ймáш и Дòњй и Гòрњй Дýбац, зàтò што су ðнй дòље а ðвй гòре.

дòпадати се -áм се несв ‘свићати се’. – Зàпјевајде, Мáро, ðну: вѐтар дýва, шлйвѐ òпадају / црне ми се òчи дòпадају; || **дòпанути** -нѐм ‘наћи се у невољи, у тешком положају’. – Кад је хѐдо дòпанò рáнá нá Колубари, пребáцили га у вòјну бòлницу и спáсли; ~ *се св* ‘свидети се’. – Они се разабйрали, па по сáборима посмáтрали и дòпанула им се нáша унука, па јáвнули да би дòшли у нећѐљу да прáвѐ пítáње; || **дòпасти** -нѐм св у *изр.* ~ *невољѐ* ‘доћи у тежак положáј’. – Нйје нам ðвò првйнѐ да дòпанѐмо невољѐ; ~ *шáка* ‘пасти под нечију власт; добити батине од некога’. – Йсѐ, кад ми сáмо дòпанѐ шáка, покáзáћу му ја кáко Мýса дѐрѐ јáрца.

дòпáрлати -áм св ‘брзо доћи, донети’. – Дòпáрлáj чáском, мѐе дйѐте, једну тòрбицу крúшáка да пòшлѐм хѐци дòље у Чáчак.

дòпрáвде реч. ‘заиста, ако ћемо право рећи’. – Дòпрáвде, он нйје знáо да тáкò пйше у зáкону, ал, ако ћемо прáво, знáо е кáко е рáдио њѐгов хѐд и њѐгов ðтац.

дòранити -йм св ‘доћи рано, поранити’. – Дòранијо прйје зòрѐ, нѐ-бйјасмо ни поустáјали, он зòвѐ испрѐт-кућѐ.

дорáсти -ем св ‘стасати, сазрети за нешто’. – Чим је дорáсто, ðма су га ожѐнили дòбрòм хѐвòјком и, вáла Бòгу, изрòдише им се хѐчица, свѐ једно дрúгом до увѐтá.

дòрат м ‘коњ тамнориђе длаке’. – Вѐлй Тимòтије: и јá ðћу и мòј дòрат мòже, ал ако Бòг нѐ да – цáба!

досáдити дòсáдим несв ‘изазвати досаду, дојадити, дозлогрдити’. – Досáдише ми ове мачкѐтине: кад дòђе вáкò вѐбруар, крмáучу пòваздáн; || **досаћйвати** -áћйвáм несв према *досадиши*. – И он ти пòчнѐ д-òблиѐће òко њѐ и да јòј досаћйвá свáкй дáн и нáјпотље је ўбедй те пòбеже зá-њѐга.

досáљати дòсáљáм несв ‘додавати со у нешто што је недовољно осòљено’; в. *ваљад*; || **досòлити** дòсòлим св према *досаљаши*. – Бòље òставити неслáније јѐло него прѐсòлити јел лáсно е досòлити.

досегнути дoсeгнeм св ‘дохватити, привући; примакнути’. – Кад је оно била пòплава, досегнула вòда до грeдa на ху̀прији, ма̀ло е вàлило да е oднeсe, ко што oднe о̀нy код Рoсинoг oрaсa; || **дoсeћи** дoсeгнeм св ‘домoћи се, досегнути, достиићи’. – Нe мош ти да дoсeгнeш доклe је oн, па да си јòш толикi.

дoсијати дoсијeм св ‘довршити сетву’. – Ѐдок да дoсијeм њиву, зaпe ми јучe сeмeна.

дoскoчити дoскoчiм св **1.** ‘скочити на исту даљину’. – Свi су мiслили да нiко нe мож да скoчи iз-мeстa ко Дрaгoјлo, ал Мiкoјa гa дoскoчи ко од шaлe; **2.** ‘узвратити истом мeрoм’. – Нe дaднe ти oн њeму дyвaн на вeрeсију, ал му Милe дoскoчи: пòпe се на њeгoву штaлу, нaкупи јaјци у кoрпу и oднeсe у дyћaн да трaмпa за дyвaн: тaн за бyп!

дòслe прил ‘досад; некад, давно, раније’. – Кад се сeтiм: дòслe смo нòсили свe на oбрaмачи, прeкo Кривa(ј)e, нiјe ти бiлo oвијe згòдa ко-вò сaд.

дòспити / **дòспети** -iм /-ијeм св **1.** ‘наћи погодан тренутак, улучити прилику’. – Кад дòспиш, наиђи да мeнo прòзбори́мo; **2.** ‘стасати’. – Дòспeлe му хeри зa удају, aкoбòгдa – биће вeсeљa.

дòстижaн -жнa -o ‘могућ, који се може oстварити’. – Јeстe тeшкo, ал је дòстижнo aкo се чòвeк дòбрo пòтрyди; *изр.* Прaвдa е спòрa ал дòстижнa.

дòстòвeрити -iм св ‘довршити, довести до краја’. – Aкo нeкo јoш нiјe дòстò-вeриo зaдњи јaрaк, свi притрчe да му пòмoгнy. – Комендијa Дeсими́р кaкo му oнa, бaкeм, кaзaлa: ил нe пòчињи, ил дòстòвeри; в. *валиши*.

дòсeгити се -им се св ‘досетити се’. – Чим је oнa вiкнyлa да пòжyрим, oмa сам се дòсeтијo да тaтa нiјe дòбрo.

дòтлe прил ‘до неког времена, до неког места’. – Док iмaш, дòтлe чyвaј.

дòтркати дòтркaм св ‘дотрчати, дојурити; брзо донети’. – Дòтркaк да ви јaвим да е yмрo хeдo Срeтeн, да стe ви жiви и здрaви, и да е сaрaнa прòсyтрa у двaнeс; в. *кавенли*.

дòтyрити -iм св **1.** ‘додати’. – Кад сирòмa чòвeк бaнe у млин, јa му дòтyрим лòпaр- двa вiше нò што е дòњò, сeвaп је. – Aј д-òнe д-iспрiчa пoштeнo кaкo е бiлo, па хeнe- хeнe, нò он дòтyри трипyт вiше и што јeс и што нiјe; **2.** ‘пребацити до одређеног места, послати, доставити’. – Дòтyри ми пo хaцимa oнy aлaткy што смo се здoгoвòрили.

дòћeрати -aм св ‘дотерати’. – Дòћeрaли су дрвa и сaд иг трeбa искрaтити, ицјeпати и слòжити у сувòтy. – Штo вiкò oнaј: дòћeрaлo цaрa до дyвaрa; ~ *до деведeсeтe* ‘доживети деведесет година’. – Дòћeрò до девeдeсeтe и уситнијo дeсeтy бaнкy; ~ *се* ‘уредити се, свeчaнo се oбући’. – Дòћeрaлa се ко да е пòшлa нa-свaдбy; || **дòћeрaн** -a -o ‘дотеран, лeпo срeђeн чoвeк’; *изр:* *Дòћeрaлa се ко eрскa млaдa*.

[дòћи] дòћeм св. – Дòћи хe, вeлe, прòсyтрa, да ти прòбaју вiнo. – Вaлa ви на чa-сти, па дòђтe и вi кòдa нaс; *изр.* ~ *нa-свиeти* ‘родити се’. – Вaлa Бòгy, дòчeкaсмo да нaм yнучe дòђe нa-свиeт; ~ *глaвe* ‘осветити се, упропастити’. – Нiјe мòгo вiше да гa трпi, дòшò му глaвe и гòтoвa ствaр; ~ *из-дyиeтa y-глaвy* ‘касно, тeшкo схвaтити’. – Нiштa он нe знa ко брaв, ал дòћи хe му јeднòг дaнa из-дупeтa y-глaвy, па хe свaтити штa знaчи oтaц. – Нeмa oд тòг пòслa нiштa, док њeму дòђe из-дупeтa y-глaвy, прòшò вòз.

дòшyник м ‘потказивач’. – Тa рђa од чòвeкa ти је дòшyник кoи е свe свòe рòђaкe и прiјaтeлe oткyцaвò влaстимa, a нeкi су бòз-њeгa прòшли мyкe Гòлог oтoкa.

дòцкaн прил ‘касно’. – Чим си нaкò дòцкaн пòшò, знaò сам да нeћeш дòћи нa-рeд; в. *иeсiијa*; *изр:* *Дòцкaн Мaркo нa Кòсoвo сийжe*.

дочекати -ам св 'примити, прихватити госте'. – Идте, ђецо, те с-одмърте, трѣба сѹтра дочекати и послѹжити гѹсте, ако Бѹг да, биће иг пѹна кѹћа; || **дочекивати** -ѣкивам несв. – Весели тајо нас је стѣлно дочекивѹ раширениг рѹкѹј и испраћѹ благосиљајући: Срѣтан ви пѹт, срѣћа ве испраћала и срѣћа ве срѣћала, дабѹгдѹ; || **дочекѹн** -а -о 'предусретљив, гостољубив'. – А његова чѣљад су за примѣр: не зна се ко е од кога бѹљи и дочекѹнији, сви би да ти нешто учинѣ, да те пѹгостѣ, да ти пѹможѹ штѹгођ, то нѣма надалеко; *изр.* *Кѹ чѣка дѹчекѹ.*

дочѣпати (се) -ам (се) св 'дохватити (се), докопати (се)'. – Виђѣће ѹн штѹ ће му бити кад га ја дочѣпам. – Да ми би да се ова ђеца дочѣпају снагѣ, пѹтље ће ваљда бити рѹтнице. – Ан се дочѣпо власти, ѹма е окрѣнѹ дрѹкчије.

дѹчѣти дѹчнѣм св 'довршити, окончати, привести крају'. – Јѣдва дѹчѣсмо онѹ њивѹ, бијаше згѹдно пѹчо да пада сѹтон; *изр.* *Бѹље не ѹдѹчѣши, него не дѹчѣши.*

дѹшуњати се -ам св св 'опрезно прићи неком циљу'. – Дѹшуњѹ се под прѹзор и прислушкѹиѹ шта ми разговѹрасмо, па сѹтрѣдан брѹже-бѹље ѹтрча да нас ѹткуцѹ у ѹдбу.

драгати -ам несв 'мазити, тепати'. – Кад су биѹли мѹли, мѹјка иг драгала и на криѹлима ѹљѹлала.

драгѹвѹљан -љна -о 'добровољан'. – Ђѣдо пита: ѹмѹ ли нѣко ко би бијѹ драгѹвѹљан д-ѹдѣ да напои стѹку; || **драгѹвѹљно** прил 'добровољно, по својѹ вољи'. – Он је то драгѹвѹљно учѹињѹ, њѹко га њѹје ђѣрѹ, јѹк брѹте.

драгољѹпчић -ѹпчића м бот. 'цвет Тгораеолум maius (minus)'. – ѹбникѹ ми драгољѹпчић не може бити бѹље, чѹни ми се да е свѹкѹ боговѣтнѹ сѣмѣнка њѹкла.

драгѹцвѣће с 'заова (одм)'. – Виђи, наѹно, шта ми је мѹе драгѹцвѣће извѣзѹ, да-бѹгдѹ се ѹсрећила, дабѹгдѹ јѹје се рѹчице позлѹтиле.

драмѹсер -ѹсера м 'брѹљивац, који много прича а ништа не каже'. – Нѣмѹ дангѹбити с онѹм драмѹсером, нијѣдна му не ваљѹ цѹганске пѹрѣ.

дрангѹлија ж 'ситна ствар мале вредности, непотребна ствар'. – ѹћѣрај овѣ дрангѹлије из ѹвѹлије нѣће те бѹци, сѹмо нам правѣ нѣрѣд, а њѹчем нѣ-слѹже.

драп прид. непрѹм 'светла браѹн боја'. – А ѹнѹ њѣна прија, гѹспођа, обѹкла блѹзу драп бѹѣ, и кѹстѹм на брѹѹн, па брѹѹн таѹшницу и цѹпеле, ко да е пѹшла на сѹбор.

драпати се драпам се несв 'чешати се'. – Нѣмѹ се драпати ваздѹн, ѹдрије кѹжу, него ѣвѣ ти овај мѣлем те намажи, ѹмѹ да те прѹђе сврѹбеж ко рѹкѹм ѹдњѣт.

драпѣра ж 'драпѣрија, наборана тканина око прозора'. – Она е ѹмала ѣклѹне за-весе на свѹм прѹзорима, а са стрѹнѣ и ѹзнад драпѣре.

драскѣла м **1.** 'ислужен коњ, рага'. – Избори с јѣднѹм кандидатѹм су ѹсто што и трѹка с јѣднѹм кѹњѹм, који стѣлно стѹјжѣ прѹви, сем ако е така драскѣла да ни сѹло ѹдом не може да стѹгнѣ до циља; **2.** 'стар човек, који ради оно што није кадар'. – Јѹ сам ти, ђецо, сѹд ко некѹ драскѣла: пѹчѹ сам ѹвѹ, ал виђѹм ѹ-сѹм да нисам кадар да дѹчнѣм.

дрѹт м 'дрхтај, дрхтавица, дрхтање'. – Чим га е ѹватила дрѹт, знала сам да ће да се разбѹлѹ.

дрѹти дѣрѣм несв 'скидати кожу ножем са закланог брѹва'. – Увѣ, сѹ-ће да дѣрѣ ѹвна; ~ се 'викати, дрѹчати'. – Кад је чѹѹ шта е било, пѹчѣ се дрѹти, чѹло се до Вѣлѣса. – Виће, рѣкѹ би га нѣко дѣрѣ. – Нѣмѹ се тѹјнѹк дрѹти ко побѣшѣњѹ, но полѹко рѣци шта ѹмѹш. – Виќнѹ да се дѣрѣ, чѹе се до Царѣвића; *изр.* *Ваѹвѹ му кѹжу дѣрѣ*

дрѹвѹарија ж зб 'дрвени намештај у кући'. – Свѹ нам дрѹвѹарију Мѹрослав прѣшмирглѹ и ѹварбѹ, ѹспало ко ѹвѹ.

дрѹвѹѹник -ѹка м 'место на коме се налазе дрѹва за ложење'. – ѹста ми сѣкира на дрѹвѹѹнику, ѹди је ѹнеси у кѹчару, да не ѹглѣдне нѹге нѹћас.

[дрво] -ета с. – Нêће ðн дрво наћи ни у шуми; || дрвце -ета дем. – Й[ди]де, дјете, нашлâми кое дрвце да баба наложй вâтру; || дрвений -â -ò ‘који је од дрвета’; *изр.* ~ двòкâйи ‘неко ко неупитан говори у име особе која то од њега не тражи’. – Ко е тѣбе шта пйтò, ниси ти нêгòв дрвени двòкâт.

дрѐаљ м ‘неуредан, прљав, поцепаног одела’. – Немò, брѐ, чòвече, д-идѐш како-нодрâго, ко некй дрѐаљ, да прòстйш, нò се ðбрй и обуци чйсто.

дрѐяр м ‘металошругар’. – Раде Душâнчин учйиò зàнâт за дрѐара и запòслиò се у вâбрици дòљенаке у Чâчку.

дрѐждати -им несв ‘дуго стајати на једном месту, чекати неког ко доцни, дангубити’. – Још ме пйташ што сам лѹт: цѐò дâн дрѐждйм вòјнâк ко клѹсе за прâзним јâслама чѐкајући те.

дрѐка ж ‘галама или плач више деце или људи, дерњава’. – Нададоше ђѐца дрѐку ко под кòмâнду; в. *дрекало, йоманийаийи.*

дрѐкавац -âвца м ‘привиђење, утвара, приказа’. – Привйђò Сâва дрѐкâвца ðнамо, кòд грòбља, бйђо се дòбро успрòзориò.

дрѐкало м ‘дрекавац’. – Òнамо у Лѐскòвцу се чѹ некâ дрѐка ðновечери па нѐко прòтурйй âбер да се појâвило дрѐкало; в. *дрекаваци.*

дрекâнија ж ‘дрека, вика, галама’. – Кад је ðтишо нâкò пйјан кѹћи, не прође млòго чѹ се нека дрекâнија.

дрѐновâк м ‘прут, штап од дреновине’. – Ако ўзмѐм дрѐновâк, нѐш ти лампâрати што ти нâ ум пâнѐ, но ћеш мѐно обуздати ту језйчину.

дрѐновина ж ‘дрво од дренка’. – Знâш како е Мâрко циѐдиò сѹву дрѐновину од дѐвет гòдйна.

дрѐнòвка ж ‘врста шљиве’. – Нек прйча ко шта ðће, ал од дрѐнòвке шљйвовица нòсй првѐнство.

дрѐњ м бот ‘дрво и плод *Cornus mas*’. – А, вâла Бòгу, Мйлорад је цѐò жйвот бйђо здрâв ко дрѐњ; || дрѐњак -њка м ‘исто’. – Гòренак више Карâулѐ ймâ дрѐњâка колко ðш. – Кад бйјасмо ђѐца, йшли смо с мâјком да берѐмо дрѐњке, па нам ðд нйг мâјка кѹвала пѐкмез и прâвила сòк, свѐ говорйла да е тò млòго здрâво; || дрѐнòв -ова -о ‘који је од дрена / дрѐњ(к)а’. – Дрѐнòв прут ти је нâјтврђй, ðд њега су прâвили бичâје.

дрѐчâв -а -о ‘нападан, упадљив’. – Обѹкла некѹ дрѐчâву âљйнку ко нѐка шипâрица; || дрѐчâво прил. – Некѐ јâде шта гòј кѹпи бйднѐ јòј дрѐчâво, н-ўмије д-изâбере нешто дѹнклийе.

дрѐчати -йм ‘вриштати, урликати, дерати се’. – Дрѐчй нѐко у Лѐскòвцу, ко да се ўватиò у гвòжђа.

дрѐш м ‘вршалица за стрна жита’. – Кѹпиò и Влâде онòмâд дрѐш, сâд смо рâт, зѐмâјле нйсмо мòгли д-йшчекâмо кâд ће нâ нâс дòћи рѐд за вршйдбу.

држâвни -а -о ‘који се тиче државе, који је у државној својини’. – Нйсам ðсѐкò у држâвном, но ў мòм, ал држâвни слѹжбеници се пйтâју ко да е нйно, нйшта што е то мòја ђѐдовина.

држâлица ж ‘дршка на некој алатки’. – Кад је вâдиò жйлу, зâпне на прѐкрет и слòмй ми нòвѹ држâлицу на бѹдâку, крйвљѐ му бйло но йшта, а јâ му велйм: нѐмò се сѐкйрати, ў њѐну глâву.

држати -йм несв **1.** ‘имати нешто у рукама’. – Ђѐдо е дâвно ðставио плѹг, а сâд јѐдва држй и кâшику; **2.** ‘гајити, одгајати’. – Држâли су ðни и по дѐсет крâва, а сâд им је много и ðнâ јѐдна; *изр.* ~ до сѐбе ‘бити препотентан, супериоран’. – Он ти

држї до сѣбе, сав се начињѡ вáжан, нàкѡ, ко ўсрãн гѡлуб; ~ *кѡнце у рѹкама* ‘владати ситуацијом’. – А нѣма код чїчѣ лãбаво, јѡш он држї кѡнце у њѣговијем рѹкама; ~ у *глави* ‘добро памтити’. – Јѡш он свѣ држї у глави ко да нѣма осамдѣсѣт; ~ *се* ‘бити виталан (о старијим особама)’. – Држї се ѡн, ал велї да му нїје јãсно што пѡчињѣ да забѡрãвља; ~ у *сили* ‘гордити се, поносити се’. – Држѣ се у сїли, а нѣ знајѹ да ће и њїно прѡћи, ко-што е прѡшло и гѡрїг нѡ што су ѡни; || **држѣћи** гл. прил. – Цѣѡ дãn брãсмо јãбуке држѣћи рѹке нãда се, сãд нѣ знам да су мѣе; || **држѣћї** -ã -ѣ ‘који добро изгледа, здрав, виталан’. – Нãкуцѡ ђѣдо седамдѣсѣт лѣта, ал јѡш држѣћї, нѣ би му дãо ни шѣсѣт.

дриѣмати дрїѣмãм несв ‘налазити се у полусну’. – Дриѣмã ко сврãка на јѹговини; || **дрѣмкати** -ãм несв према *дремнућї*. – Дрѣмкã ђѣдо, а ђѣца се смїју кад климнѣ главѡм; || **дрѣмнути** -нѣм св ‘мало приспати (на опрезу)’. – Дрѣмни, сїне, мѣно, заувãрица е, ўмѡран си.

дриѣмеж ж ‘сањивост, поспаност’. – Ўватила ме дрѣмеж, не могу ѡчи д-ѡтворїм лãсно; || **дрѣмѡван** -вна -о ‘дремљив, поспан’. – Пођѣкад се у јурѡби, нãкѡ дрѣмѡван, скрѹмãм те нагрãишѣм.

дриѣшити дрїѣшїм несв ‘одвезивати’. – Дриѣши, дїѣте, тај цãк д-їзрѹчим брãшно у нãћвãр. – Дрѣжде, дїѣте, онај кѡнопац па га донѣси вãмо; в. *одайѣшї*.

дрјати -їм несв ‘стајати узалуд, зврјати празан’. – Свѣ нам штãле по сѣлу дрјѣ празне, а нѣкад су бїле прѣтиѣсне колко е брãвã бїло. – Ёнѣ ти и зãдружнї дѡм дрјї празан. – Дрјї ко кѡњ за прãзним јãслãма; || **дрјїти** -їм несв ‘узалудно чекати, дангубити’. – Дрјїм вође дѡкѡн ѡд јутрѡс, а њѣга нѣмã па нѣмã; в. *окишãшї се*.

дркѣљати -ãм несв ‘детално претресати и испитиваати’. – Дркѣљаше ме у милїицији ўздѹж и пѡпреко, а јã им велїм: лѹди, тај што ме оцинкарїјо је мизѣрија и рђа од човѣка, свѣ је їзмислијо да би вам се додвѡрѡ; || **дркѣљисати** -шѣм несв ‘и с т о’. – Они јѣдїно знајѹ да дркѣљїшѹ поштѣне лѹде и да им трѹјѹ жївот.

дркãвац -ãвца м в. *дркїãвица*.

дркãвица ж ‘дрхтање’. – Кад дѹнѹ онã сапанђѣла, а мї пѡрђаво бїјасмо об-ўчени, ўвати нас дркãвица, цвѡкоћѹ нам зѹби, ўсне нам помѡдреле, рѹке се згѡдно трѣсѹ, стрѡба нас је бїло пѡглãти.

дркãтати / дркãхати -ћѣм несв ‘дрхтати’. – Што дркãхѣш, дїѣте, је л те стрã ил ти је зїма; || **дркãћње** с гл. им. ‘дрхтање’. – Бїјаше се Рѹжица ўплашила кад је виђѣла онѹ што се не пѡмињѣ, па е ўватило дркãћње, дркãти ко прѹт.

дрлија ж ‘посно, неродно земљиште’. – Ма їмајѹ ѡни те дрлијѣ колко ѡш, ал тѹј слãбо штã мѡж да родї.

дрља ж ‘жена избуљених очијѹ’. – Бїјаше се она дрљã нешто ужлѹтила; || **дрљãв** -а -о ‘великих избуљених очијѹ’. – И ѡн ти, нãкѡ дрљãв, пѡче да се нешто клинчї, д-їзвїнеш, и да се вãлї како е ѡн млѡго више учїњѡ за сѣло од свїјѹг нãс.

дрљати дрљãм несв ‘влачити, равнати и ситнити узорану земљѹ дрљãчом’. – Он зãкачијо дрљãчу и оде да дрљã онѹ мѡјѹ башчицу, па ћѹ му јã тѡ нѣкако нãкнадити.

дрљача ж ‘направа за равнање и ситњење узоране земље’. – Вїкаше пѡкѡјнã Стојãнка: мѡгу да спãвам и на дрљачи, сãмо да су зѹпци ѡкрѣнути нãниже; в. *грудва*.

дрљити се дрљїм се несв ‘гледати избуљено, разрогачених очијѹ’. – Штã се тѣбе тїче што се јã дрљїм; в. *дрљѡ*.

дрљѡ -а м ‘буљав човек’. – Їдѣ онај дрљѡ, ѡчи му ко солири, и нѣшто звѣрї нїс-пѹт.

дрмати -ãм несв **1.** ‘климати, лѹљати (нешто што стоји усправно). – Нѣмѡ дрмати ãстãл, обãлићѣш влãшу; **2.** ‘владати, имати моћ’. – Ови гѡре што дрмајѹ држãвѡм нїсу гãдљиви на подмазивãње; || **дрмкати** -ãм несв дем ‘лѹљкати’. – Нãвадила

дијете и сад неће да заспи док га неко мено не дрмкџ; || **дрмнути** -нџм св 1. ‘благо затрести’. – Дрмни ма̀ло тџ кру̀шку, џма ће на̀јзрелије д-џпанџ; 2. ‘снажно ударити’. – Кад џн рџче да е забора̀виџо јџпџт да на̀пише дџма̀ћи за̀датак, џчитџлџ му дрмнџ ша-ма̀рчину – ниџе знаџ шта га е сна̀шло; || **дрмџсати** -џм несв ‘некога ухватити за реверџ и прџтресати’. – Ёватџ га за кра̀нглу од гџњџ, пџдиже га мџно и пџче да га дрмџсџ и велџ: слџшај шта ти ка̀[же]м: ако тџ џра̀диш јџш јџмпут, пџбиџу те у овџ кал̀дрму до ко̀лџна̀; || **дрмџљати** -џм несв в. *дрмџсаџи*. – Ёватџ га за ра̀мџна и пџче да га дрмџља па му велџ: ако те јџш јџмпут џватим у кра̀ђи, прџбиџу те ко во̀ла у кџпусу.

дрма̀тор м ‘који влада и има велики утицај’. – И џн ти је пџстџ, велџ, неки дрма̀тор и џд онда̀ј ни онџ чџвек ни помџзи Бџже: отка̀д је пџстџ велџка звџрка, џсилиџо се и више не гледџ на̀ на̀с, сџтнџ рџбе, тџ му дџђе џспџд-ча̀сти.

дрмезина ж ‘презрџла, касно покошена и садџнута трава’. – Спрџмим овџм мџим бџшинџма за̀зџму мџно дрмезинџ и то јџдва, ишчѝљџла сна̀га, не врџди.

дрмсџти -џм несв ‘нешто причати без смисла’. – Ма пџшти га, мџлим те, виџиш да са̀мо дрмџсџ ко ба̀ба у болџсти.

дрндџр м ‘власник дрндаре, вуновлачаре’. – Ё Гџчи то ра̀диџо Љџбо дрндџр, џмџ ра̀дњу више сџда, ка̀д џкрџнеш гџре ка Дупља̀ју и Кра̀варици.

дрндара ж ‘вуновлачара’. – Кад се вџна џперџ, џднесџ се у дрндару те се дрндџ, (џрџди); пџсле жџне, на прџлима, то прџдџ, припа̀шу кџђељу на прџслицу, џпљунџ онџ три прџста што вџчу̀ жџцу, а дрџгом рџком вртџ вретџно и намотџвајџ прџђу.

дрндати -ам несв 1. ‘влачитџ вуну’. – Ёнџ ба̀бџ џ-згра̀ди, дрндџ вџну; в. *дрндара*; 2. ‘говоритџ ван теме, дуго и досадно, брџљати’. – Та̀ј мџже да дрнда џџтнџ дан до пџднџ.

дрнда̀ћ -џћа м ‘пацов’. – Ёватиџо се нџћџс у гво̀жђа дрнда̀ћ, неш ми вџровати, во̀лики је бџјо.

дрнило с ‘чџвек који се очас наљу̀ти и почиње да се дере’. – Успрџмџдете тџ што сте растџвр̀зли, ако вам ба̀нџ она̀ј дрнило и за̀тектнџ овџј ко̀ровџш, биџе белџја; || **дрнџван** -вна -џ ‘који се лако наљу̀ти и почне да галами’. – Ниџе џн дрнџван ил нѐка прџзница, но до̀шџ на̀ко̀ мџро̀даван; || **дрнџвит** -џвџта -џ ‘плаховит, склон сваџи’. – Дџбра е ра̀дница онџ џџгова дрџга жџна, не могу да рџкнџм крџво, ал, братџ, дрнџвџта да̀-бџк-са̀чу̀вај; в. *рога*.

дрнути се дрнџем се св ‘наљу̀титџ се и разгаламитџ’. – Кад се џн дрну на џкуџанџ, биџи су ма̀њи од ма̀ковог зр̀на; в. *гурнуџи*.

дрџб дрџба м а. ‘изнутрџце закланџ живџтиње’. – Он ти бра̀ва за̀ко̀љџ док си трџпнџ, џчас џзва̀ди дрџб и џштџ шѝљак да на̀биџе бра̀вче и да га џсо̀ли; в. *зако̀јаџи*; б. ‘стомак, трбух’; в. *набуџиџи*.

дрџбити -џм несв 1. ‘ситнитџ, мрвџти’. – Чџсто нам на̀на дрџбила мџрузницџ у млиџџко, биџашџ нам сла̀ђџ од шѐхџра; 2. ‘брџљати, причати без смисла, неповезано’. – Кад џна пџчнџ да дрџби нѐкџ безвџзлуке, гла̀ј кџ-џеш; || **дрџбџње** с ‘јџло од кукурузног хлеба удробљџног у вруџе млеко’. – Кад нам ба̀ба џдрџби мџрузницџ, ми то звџли дрџбџње.

дрџља ж ‘жена ниског морала, џбачџна од друштва’. – Онџ дрџља прџча џ поштџњу, не могу ш џџм д-џмџм пџсла, а ма̀ло е ва̀лило да јџј скрџшџм џ-џчи нѐке ствџри.

дрџљо -а м ‘рџав чџвек’ – На̀иџе она̀ј дрџљо и пџче он нѐшто да прџдикуџе, док му Мџлора̀д нѐ скрџса џ џчи: пџкрџ се увџтџма, бо̀ље би ти бѝло.

дрџмбуља ж ‘метална справа за свџрање устџма и трзањџм прџста’. – Ёмљџ е џн, ка̀д је бџјо мла̀д, млџго згџдно да свџра у свџралу и у дрџмбуље.

дрѡња ж ‘поцепана крпа, рита, изношен одевни предмет који није за излазак већ за рад у пољу или штали’. – Дајде ми каку дрѡњу д-окрѣнем пржуљу да ми се не ѡпālи брāvче.

дрѡњо -а м ‘човек у дроњцима, ритама’. – Дрѡњо јѣдан дрѡњави, ко да нѣмаш штā д-обучеш; || **дрѡњав** -а -о ‘који је у дроњцима, ритама’. – Ићаше вѣсели Пињо дрѡњав цѣлог живѡта.

дрѡћити -им св ‘пасти, треснути’. – Бијаше ударила неkā лāпавица и ја ти се ѡшлѣгām и дрѡћим колко сам дугāчак.

дрѡцгавец -āvца м ‘снег помешан с водом, бљузгавица’. – Најгорā ти је ѡђа по дрѡцгавцу, ем је лāдно, ем си мѡкар ко мѣш.

дрѡцгавица ж ‘непогода, невреме, дрѡцгавец (в.)’; в. *врлѣи*.

дрпара ж **1.** ‘груба четка за рибање’. – Кад дрпарѡм прѣрибаш брвна, жутѣ се ко вѡсак; **2.** ‘жена слободнијег понашања, која се не брани од мушких понуда’. – Она ти је ѡпасна дрпара, ш њѡм ти није сāмо ѡнāј што није имѡ кād.

дрпати дрпам несв **1.** ‘рибати грубом четком, дрпаром’. – Кад пѡтрошимо сѣр, ми рѣбаћѡм четкѡм дрпамо чāбрице, и кад иг дѡбро издрпамо, ѡндак иг ѡперемо врућѡм вѡдѡм и прѣврнемо иг да се дѡбро ѡцеди онā вѡда; **2.** ‘присвајати, красти’. – Ови демократе дрпају млѡго бѡље од свѡјиг учитеља; **3.** ‘грубо стискати девојку, жену’. – Кад су изишли у мрāк, он пѡче да је дрпа за задњицу, а ѡна се бāксем пѡбунѣ; || **дрпāње** с гл. им ‘крађа, пљачка’. – Тѡ ти је рāспуштена бāнда: после њинѡг дрпāња у вāбрици су ѡстали гѡли зѣдови; || **дрписати** -шѣм несв ‘красти’. – Док је било онѡ прѣје, дрписаше свѣ по мѣно, а сād дрпишу само нѣкѣ, ал по млѡго нѣ знајући, јадници, да е ѡтѣто прѡклѣто; || **дрпити** -им св ‘приграбити, отети, присвојити, украсти на брзину’. – Дрпише вѣселом Мѣломиру новчāник на жѣлезничкој стāници, није имѡ ш чѣм да купи кārту, те мѡрадне да се врне кўћи; || **дрпнути** -нѣм св ‘украсти’; в. *имāиш*.

дрѣтина м / ж ‘стара, болесна и израђена особа или домаћа животиња’. – И ѡнā дрѣтина дѡбаци нѣшто брезѡобразно онѡј жѣни, мѡгла би му унука бити, а ѡна се зāбезекнў и плāнў у лицу; в. *маѣор*.

дрѣг м ‘исписник; ратни друг’. – Причѡ му ћѣдо да е с јѣднијем дрўгом прѡшѡ и Кўманово, и Брѣгāлици, и Цѣр и Колўбару.

дрўга ж ‘исписница, пријатељица, другарица’. – Сāстале се дрўге и сѣтиле се млāдости.

дрўгенац -ѣнца м ‘други рој’. – Излѣћѡ ми јўтрос и дрўгенац и пāо нā крушку, те га сāvик лāко.

[дрўговати] -ујем несв. – Мѣ смо ти дрўговале и ко ћѣвѡјке и пѡтљѣ вāмо кад смо се ўдāле, пошто смо јѡпѣт биле ўблѣзу.

дрўжлица ж ‘веће вретено на које се спредају две или више жица’. – Пѡсле кад опрѣдемо, ми прѣђу с вретѣна смѡгāмо у клўвчād, па ако ћеш дѣбљѣ прѣдѣиво да ти бѣднѣ, ѡндак са двā или трѣ клўпчѣта здрўжиш краѣве те прѣпрѣдāш на дрўжлици; в. *сѣрѣдāиш*.

дрўкара м ‘доушник, жбир’. – Он ти је, нѣсрећа нѣсретнā, бѣјѡ глāвнā дрўкара у нашем крају и млѡгима е злā нāњѡ, ал свѣ Бѡг видѣ: како е рāдиѡ, нāкѡ е и дѡчекѡ – сāде нѣма пāкче зā шта да г-ўјѣдѣ.

дрўкчије прил ‘на други начин, другачије’. – ѡндак је тākѡ врѣме нāишло, није се мѡгло дрўкчије па тѡ ти је, ал јѡпѣт, з Бѡжѡм пѡмоћи, прѣдрѣѣсмо нѣкākѡ.

дрўм м ‘пут’. – Знāш како беше ѡнā: море, Мārко, не ѡри дрўмѡвā, а ѡн њѣма – море, Тўрци, нѣ газте ѡрāња! *изр. Шѣѡ на ўм – ѣѡ на дрўм*.

друштво с ‘пчелиња заједница, кошница’. – Вала Бџгу, свѧ су ми друштва згѡдно изимила и јака су, ако биднѧ мѧдијо багрѧн, биће мѧда.

дрчан дрчна -о ‘који штрчи, који неће „у бразду“, самосвестан’. – Он ти је бијо дрчан и затѡ га ѡви нису мирисали.

дршка ж ‘рукохват алатке’. – Полако, штѧ си навро, слѡмићеш ту дршку па штѧ-[ћe]ш пѡтље.

дуб дуба м бот ‘варијетет храста *Quercus robur*, лужњак’. – Бијаше у Радовини један дуб, нису мѡгла трѡица да га обуватѧ; *изр.* *Мѧла сѧкура велики дуб идвѧли*; || **дупчић** -ића м дем. – Кад биднѧш прорећивѡ овај шумѧрак, онај дупчић на обали ѡбавезно ѡстави, нек расте да држи ѡбалу.

дубовина ж ‘храстовина’. – Ова брвна сам истругѡ од онѧ дубовине из Орловца.

дубач -ача м ‘гвоздена алатка за дубење дрвета’. – Ымѡ Јерѡтије дубач и скѡблу, ш њима е дубијо дрво кад затреба.

дубирѡг -ога м ‘рог на старинској кући кровниѧри који је побијен у земљу’ (1).

дубити¹ -йм несв ‘стајати на глави’. – Мѡш ти да дубиш на глави, сѧд ти нѧко више нѧ веруе; || **дубѧћи** -а -е ‘који стоји вертикално’; ~-е *иесѧћере*. – Кѡдѧ нас ѳз-дужно тестѧре пѡћекѡ зѡвѧ дубѧће; в. *иесѧћере*.

дубити² дубим несв ‘копати рупу у земљи или у дрвету’. – Да виш ти како тица дуби дупљу ко да ѧмѧ тишљерски ѧлѧт.

дубље с ‘предео, простор на коме расту расту дубови (лужњаци)’. – Кад је Милѡе у Амѧрици испричѡ да аутѡбус идѧ двапѳт днѧвно из Чѧчка на-Дубље, Младѡмир, кои је из рѡпства ѡтишо за Клѧвланд, мишљѡ да ѡвај прѧви прѡпагѧнду, па рѧкѡ іб-раду: „Дѡбар ти је овај зѧт, ал слѧга да аутѡбус идѧ на-Дубље; да рѧче »до Арсенијеве водѧнице«, па да му чѡек пѡверуе, ал штѧ ћемо сѧд уз онѳ ѡбалу навѧше, тѳј су и вѡлови јѧдва извлѧчили кѡла.“

дубѧк -ѧка м ‘вео који носи млада на венчању’. – Кад се удавала Милѧка, ѧмадијаше лѧп извѧзен дубѧк.

дубѧн -ѧна м бот ‘*Nicotiana tabacum*’. – Ымали су ѡни кѧсу за дубѧн, па ѧртију у кѡју савијају дубѧн, па трѳд и чѧкмак; || **дубѧнчина** ж аугм пеј; в. *ѡстѧвиѧши, црка-вица*; || **дубѧнли** ‘који је боје сувог дувѧна’. – Сѧшила му Јула кошуљу накѡ лѧпѧ, дубѧнли бѡѧ.

дубѧнити дубѧним несв ‘снабдевати дувѧном, цигаретама’. – Ми рѧдѡвно ћѧда дубѧнимѡ, свѧкѡ јѳутро уз кѧву и рѧкицу дѡнесѧмо му пѧкло цигѧрѧ, тѡ ти је зѧкон јел је он цѧо живот кѳћио и скѳћијо.

дубѧнција м **1.** ‘трѡвац дувѧном’. – Продѧвѡ ѡн и дубѧн у дуѧѧну, напѡљу ѧмала мајлирана тѧбла с круном, писало „Прѡдаја дубѧна“; **2.** ‘пушач’. – Бијо е дубѧнција, нѧје мѡго чѧса да чѧси без дубѧна, прѧсти и бркови му били стѧлно жути од оног дѧма.

дубѧр м ‘зид’. – Немѡ се ѡслањати ѡ-дубѧр, ѡкречићеш цѧмпер; *изр.* *И дѳвѧр имѧде увѧша*.

дѳг м ‘пѡзајмљен новац или ствар’. – Виѧаше ћѧдо, Бѡг да му дѳшу прѡсти: ћѧдо, нѧкад се не задѳжѳјте, сем нѧ дѧј Боже, неѧ ви прѧва брѧга биднѧ да нѧком нѧшта не дѳгуете, јел дѳг је рѧѧв дрѳг. – *И кад кѳћа изгѡрѧ, дѳг не изгѡрѧ. – Пријѧиѧљсѧиво ѧрѧсѧјае нѡће ѧе пѡчиње дѳг. – Рѧчи нѧ враћају дѳг.*

дѳга ж ‘вишебојни лук на небу после кише’. – Потље кишѧ, кад иза ѡблѧка прѡгрије сѳнце, пѡјѧви се дѳга.

дѳга ж ‘дашчица за буре или кацу’. – Дѳге на каѧи су биле од рѧстовине, а ѡбручѡви брѧзови; || **дѳжица** ж дем. – Начињѡ Срѧћко гѡпо бурѧнце од три-кила, дѡшле му войшнѧ дѳжице.

дугачак -чка -о ‘дуг, велике дужине’; || **дугачкѝ** -а̄ -б̄ одр; *изр.* ~ *зайињача* ‘дугачка мотка која се увлачи у отвор на задњем крају разбоја и не дозвољава да се ткање само одмотава’. – Ѐм̄а на разбоју дугачк̄а а рм̄а и кратк̄а запињача; **дугачк̄а** ‘непоменица, змија’. – Вѝћек у Рѝдовима он̄у дугачк̄у што се не помѝне̄: рмала е, нѝш ми вѝровати, ко од̄авлѝ д̄онлѝ.

[дѝгме] дѝгмета с. – Кад прѝшѝваш дѝгме, ѝставѝш мѝно лаб̄авијѝ к̄онац, п̄тље л̄ашње зак̄овч̄аваш; || **дѝгмић** -ића м дем. – Отп̄о ми дѝгмић с к̄ошуље, па сам ва̄к̄о раздр̄љен бѝјо цѝо д̄ан.

дугметара ж ‘хармоника која уместо клавијатуре има дугмета’. – Ѐмали К̄озо и Пѝро јерм̄онике дугметаре, па ѝшли за̄јно да свѝрају по заб̄ав̄ама и коѝѝѝ.

дугѝвати дѝгуем несв ‘узети позајмицу у новцу или роби’. – Нѝшта г̄оре нѝма нег дугѝвати, за̄т̄о, благо ѝѝеду, б̄оље потр̄пи но да за̄јмаш, јел је дѝг р̄ђав дрѝг.

дугѝвек / дугѝвјек -ѝв(ј)ека -о ‘дуговечан’. – Они су дугѝвјеки, рѝтко ко ѝмакне прије осамдѝсѝт; в. *бел / бјел*.

дуговѝчан -чна -о а. ‘дуготрајан’. – Б̄агреново пр̄ѝше ти је дуговјѝчније од св̄а-чег, м̄ѝж д-издр̄жѝ тријѝс-годѝна, нѝма му равна сем шљѝвовине; **б.** ‘у дубокој старости’. – Та Д̄ѝстанића поврзица ти је дуговѝчна, Вѝлип догур̄о до ст̄ѝ в̄али двијѝ-трѝ, ѝвѝ ти Милѝва која му е тринѝст̄ѝ диѝте, ѝшѝћерала деведѝсѝт ѝ-трѝ и ѝзела чѝврт̄у, а ј̄ѝш чит̄а Еванѝѝље без цвӣкѝра.

дѝгуљ̄ас -ста -о ‘издужен, дугуљаст’ – Ми смо ма̄ом миѝсили окрѝгле лѝбѝове, а Г̄рдана в̄ѝљела да начини дѝгуљ̄асте.

дѝд м бот ‘листопадно родно дрво, *Morus*’. – У на̄шѝѝ авлији бѝјо бели а у ѝјној цр̄ни дѝд, вѝлѝ да иг је м̄ѝј пр̄аѝед Мѝлое посадијо у исти д̄ан, ѝндак то бѝла јѝдна кѝћа, п̄сле се разр̄дили, к̄асти подиѝлили; || **дѝдѝв** -ова -о ‘који је од дуда’. – Од дѝдовѝг б̄урета ракија бр̄зо пожутѝ, бѝднѝ ко дѝкат.

дѝдњати -ѝ[М] несв ‘потмуло грмети, тутњати’; в. *ѝѝмуло*.

дѝдовина ж ‘грађа од дудовог дрвета’. – Истрѝг̄ѝ сам дѝдовину, оћу да зѝвѝм пѝнтора да ми пр̄авѝ б̄ур̄ад.

дѝдѝк м ‘незналица’. – Лѝсо е на̄к̄ѝ бѝјо бѝстар, ал за школу е бѝјо ѝбичан дѝдѝк, сем што е јун̄ачкѝ пѝсме зна̄о напамет и туј му нѝје бѝло равна.

дѝжан дѝжна -о ‘који се задужио, који је у дуговима’. – Он ти је, весѝлник, дѝжан до гѝшѝ, није ца̄бе ѝѝедо говѝријо: дѝжан – рѝжан. – Он је дѝжан и гаѝе на гѝзици; *изр.* *Бог нѝк̄ѝм не ѝсѝае дѝжан*.

дѝжѝна -ѝнѝ ‘већа димензија једне површине’. – Мл̄дго зг̄ѝдна парцѝла за ѝрање: нѝје мл̄дго шир̄ѝка, ал рм̄а вѝлику дѝжѝну.

дѝз-пантолѝне пл. т. ‘равне панталоне, без напуста’. – Зѝмајле свѝ нѝсили брѝц, а сад окрѝнули на дѝз-пантолѝне.

дѝкат дѝката м ‘златник’. – У дѝкате да иг пѝштѝш, нѝ б̄ѝ се, нѝће јѝдан завалити, поштѝни су ко сунце. – Зап̄јеваше: ѝв̄а кѝћа б̄ѝгата трѝ ст̄ѝтине дѝката, трѝ ст̄ѝтине дѝкат̄а и ѝљаду ѝваца; *изр.* *Ма̄ли је дѝкаѝ, ал врѝдѝ*.

дѝкатати -а̄ несв ‘оглашавати се као мисирка’. – Мѝшљак да ми је нѝстала мѝсѝрка кад јутрос чѝем како дукат̄а д̄ѝље нѝѝе у ѝрници. – З̄авичај пјевиши пѝем славуја, зрѝк̄ѝм зрѝкаваца, дукат̄ањем мѝсѝрке (7: 33).

дѝлек дѝлека м ‘врста тикве, бундева’. – Понѝси ѝзгрѝдно један дѝлек из ба̄шчице, д-ѝспечѝмо за вѝчеру мешто мѝшп̄ајза.

дѝље прил ‘дуже’. – Мој весѝли ѝтац је живљѝ дѝље од ма̄мѝ, ал док је дӣсѝ, нѝје је преб̄ѝлѝ; *изр.* *Шѝр̄а но дѝља* (за дебелу жену).

дѝљити дѝљим несв ‘дужити, одуговлачити, развлачити’. – Нѝм̄ѝ више дѝљити с том причѝом, виш да ѝе да нас увати мр̄ак вође ѝ-њиви.

дѹмѡк -ѡка м 'забачено ћоше или место'. – Пришуњѡ се Крѡстомир ѡнамо у дѹмѡк код Рѡзѡ.

дѹмати -ѡм 'мислити, премишљати'. – Дѹмѡ сам целу богѡветну нѡћ и рѡшик: нѡ дам па нѡк идѡ глѡва.

дѹмача ж 'дубока долина или пећина из које бије хладноћа и до које не допире сунце'. – Љѡти ѡвце сѡмо нѡдирѹ у дѹмачу, да побегнѹ од јѡрѡ.

дѹмѡњѡк -ѡка м (тур.) 'уздужна греда на таваницѹ' (1).

дѹнђер м 'мајстор који гради куће, тесар'. – Било ти ѡндак дѹнђера у свѡком цемѡту јел су грађевине мѡом биле брвњаре.

дѹнклицѹ -ѡѡ -ѡѡ 'тамнијѹ'. – Приличнијѡ је зрѡлом иксѡну да с-обуче мѡно дѹнклицѡ, а млѡдежи прѡстой ликтијѡ.

дѹнст м 'софт, прелив'. – Скѹвѡм дѹнст од дѹнѡ па ѡзгѡ прѡлијем по ѡнѡм тестѹ.

[**дѹнути**] дѹнем св. – Дѹни, сѡне, благо ћѡду, те истѹли лампу, време је да се лѡежѡ.

дѹнѡ ж бог 'воћка *Cydonia oblonga*'. – Зѡпјева Дрѡго: сѡдик јѡлу на планѡни / присѡдик јѡј жућу дѹнѹ / ал се јѡла осѹшила / од мѡрѡса жуће дѹнѡ.

дѹнѡица ж 'врста траве'. – Млѡго му дѡбра лѡвада, свѡ сѡмо сѡма дѹнѡица, ко дѹша.

дѹпе -ѡта с 'стражњица, задњица'; в. *вљачѡиѡи, доћи*; || **дѹпѡнце** -ѡта с дем хип; в. *ѡѡанѡк*.

дѹпкѡ прил **1**. 'усправно, усправљено'. – Снѡпови шѡшинѡ се слѡжѡ дѹпкѡ у кѹпе, па кад се дѡбро ѡсѹше, ѡнда се жћѡнѹ у стѡгове, па се зѡми јѡдан ѡброк дѡе стѡци да се прѡсмѡчѹ сѡѡено еда би исѡгло док нѡ стѡшѡ брѡстина, тѡмо ѡ Хѹрћевудне; **2**. 'до краја, сасвим, до врха, пуно'. – Биће ѡвлија сѹтра дѹпкѡ пѹна нѡрода јел је весели чѡле бѡјѡ чѡвек на дѡбру глѡсу.

дѹрати дѹрам несв према *издѹратиѡи*. – Нѡкако дѹрамо јѡш, ал да л ѡмо издѹрати дѡ-пролећа – вићѡеѡмо.

дѹргуља ж 'врста шљиве' (1).

дѹрити се дѹрим се несв 'љутити се'. – Нѡмѡ се дѹрити, него пѡјми шта ти рѡкож и тѡкѡ се ѹправљѡј.

дѹрнути се дѹрне се св **1**. 'нагло израсти', в. *ѡлѹга*; **2**. 'отећи'. – Уштѹкнѡ ѹ-ногу па му се дѹрнуло, забрѹсило па дѡшла пѡткољѡница ко стѹпа; **3**. 'разгѡпадити се, разљутити се'. – Кад му е догѡрѡ лѹч до нѡкѡтѡ, ѡн се дѹрнѹ и ѡспѡва га на пѡсѡ ѹста; **4**. 'отиснути се некуд, отићи'. – Дѹрнѡ се нѡје јѹтрос сѡбѡјле, нѡком нѡ рече ни ћѡ, ни бош чѡга.

дѹса ж 'већи комад нечѡга'. – Прѡбак да прѡврнѡм ѡнѹ дѹсу, ал не мѡжок без ћѹскијѡ.

дѹћѡн -ѡна м 'продавница'. – Мѡј ћѡдо ѡмѡ прије рѡта дѹћѡн и мѡну, па му тѡ затвѡрили и ѹзели тѡшку зѡмљу, а нѡга прѡзвали кѹлѡк, јѡдва е жѡву глѡву ѡшчѹпо.

дѹћити се дѹћи се несв 'почети се дизати (ѡ пени на млеку приликом кувања'. – Прѡмешѡјде млиѡко да не покѡпѡ, виш да је пѡчѡло да се дѹћи.

дѹша ж *изр*: *Дѹша од чѡвѡка; Бѡг и дѹша; Двѡица без дѹшѡ – ѡрѡћѡи без глѡвѡ; || дѹшѡвѡн* -вѡн -ѡ 'племенит, пожртвѡван, милосрдѡн, правѡдан'. – Бѡјѡ е дѹшѡвѡн, тѡког мѡјѡка нѡје рѡдила; || **дѹшѡвно** прил 'душекѡрисно'. – Рѡди како те Бѡг ѹчи, нек бѡиднѡ дѹшѡвно и на спасѡније; || **дѹшина** ж пеј 'душа која је испрљѡна грехѡм'. – ѡма прљѡву и грѡшну дѹшину; в. *смрѡдоња*; || **дѹшица** ж хип 'чѡста дѡчѡа дѹша'. – Дѹшица бѡбина слѡткѡ, вићѡ, мѡлѡм те, како е ѡна нѡбрѡла бѡби свѡјѡј лѹбичѡице.

дѹшѡк дѹшка м об. у *изр*. на ~ 'време кад се задржѡва дисѡње док се нешто не попије'; в. *ѡѡисѡкаѡ*.

дӯшек дӯшека м ‘лежај напуњен вуном (који је заменио сламарицу). – Проживљесмо овај жйвот у мӯкѧма и невољама, сѧд кад смо закѧпиштили, мѧгло би се проживљети, ал дѧцкан: да нас тӯриш на мекѧ дӯшеке, не вредѧ – дѧшло време да се мрије.

душѧма -ѧмѧ ж ‘дашчани под на запрежним колима’. – Дѧље ти је душѧма ш ѡпријѧм, са странѧ канате, а напред и озѧди зѧтвори.

дӯшман / **дӯшманин** м ‘суров човек, крвник, непријатељ’. – Кад пуцкѧта вѧтра, бѧба кѧже да то пуцају дӯшмани ѧд-мукѧ.

Б

ђѧ прил. – Пѧтрчи те успрѧмај – џѧ пѧ кући, џѧ по ѧвлији. – Йзмйшља коѧшта – џѧ лйѧево, џѧ дѧсно. – Сѧмо запѧвиједѧ пѧвѧздѧн џѧ ѧвѧ, џѧ ѧнѧ.

ђѧвѧ -ѧла м 1. ‘пали анђео, непријатељ ѧуди и Бога’. – Учила нас бѧба ѧнѧ пѧс-мицу: прекрсти се, Србине, и Кристом се снажи, што си џѧволу мржљй, Бѧгу си свѧ дрѧжи. – Ђѧво нѧ орѧ и не кѧпѧ, нйги спѧвѧ, нѧ о зљѧ мйсли и ѧн знѧ штѧ е прѧво, ал нѧће прѧво да рѧдй. – Тѧј знѧ стѧ џѧвѧлѧ. – Прѧдѧ дѧшу џѧволу. – Знѧ стѧ џѧвѧлѧ.

2. ‘бес, јарост’. – Сѧв се изоблицйјѧ, поцрвѧњѧ, зѧпјенијѧ па урлѧ кѧ џѧво. – Ма пѧшти га у бѧстрага, џѧво га ѧдњѧ, виш да е прѧдѧ дѧшу џѧволу и да га е џѧво узо под свѧе; 3. ‘несташна особа’. – Ђѧвѧ јѧдан, само витлй по сѧборима и коекѧдије; || **ђѧволицѧк** -чка дем. – Нйђе нѧ стае, џѧволицѧк јѧдан; || **ђѧвѧлчина** м аугм. – Нѧ-дарй га џѧвѧлчина те ѧде у кѧвѧнчину да шљѧмѧ и кѧцкѧ; || **ђѧвѧлљй** -ѧ -ѧ ‘који се тиче џѧвола, који се односи на џѧвола’; ~й *ѧкош* ‘потомци или следбеници нечасних ѧуди’. – Свѧ је то џѧвѧлљй ѧкот, ѧд штѧ пѧло поштѧпало; ~ѧ *уѧрава* ‘управа у рукама нечасних ѧуди и оних који чине безакѧње у односу на Божје закѧне’. – Од кѧд је завлѧдала ѧвѧ џѧвоља управа, џѧца и нѧ-знајѧ за Бѧга, но иг уѧѧ да су пѧстали од мѧјмуна; ~ѧ *йѧсла*. – Бѧжи, дйѧете, од тѧкијег ѧудй, џѧвѧлѧ су пѧсла тѧ што они ѧће; || **ђѧволѧс** -ста -ѧ ‘несташан, немиран’. – Нйје лѧш, ал је мѧно џѧволѧс.

ђѧвоймѧн -ѧ -ѧ ‘који поступа нечасно и ненормално, којег је џѧво обрлатиѧ’. – То е џѧвоймѧна бѧгра, нйшта дѧбро нйје рѧкѧ, нит дѧбро учйњѧ, видй се да е у џѧвѧлѧј власти.

ђѧвѧлити -йм несв ‘живети порочно’. – И џѧдови су им џѧвѧлили, нйкад нйсу нйшта поштѧно рѧдили.

ђѧвѧлица ж в. *ђѧволуша*. – ѧнѧ му џѧвѧлица нѧмигну ѧком и ѧн кѧ да повантрѧза.

ђѧвѧлуша ж ‘несташна девојка’. – Мѧло-мѧло па га видйм како џѧћѧри с ѧнѧм џѧвѧлушѧм.

ђѧк џѧка м ‘ученик’. – Сѧд и јѧ ймѧм трй џѧка; || **ђѧѧе** -ѧта с дем. – Бѧбино џѧѧе стйгло йз школе; || **ђѧѧйћ** -йћѧ м дем. – Йдѧ ѧздѧ џѧѧйћй пѧтом и цѧгоре; в. *йѧраѧашиѧћй*.

ђѧкѧније мн ‘разноврсна јѧла’. – Наспрѧмали и тӯрили нѧ-собру вѧздѧн коекѧкй џѧкѧнијѧ, свѧ лѧпшѧ ѧд лѧпшѧѧѧ.

ђѧ прил ‘где’. – Ђѧ си брѧ, ѧѧвече, нйсмо се виђѧли ѧткѧд себе. – Ђѧ ѧѧш?; || **ђѧѧда** ‘понекад’. – Ђѧѧда и џѧдо зѧпјѧвѧ с нѧма, нѧрочито кад нѧкрѧне кѧјѧ врѧћѧ; || **ђѧѧѧ** / **ђѧѧѧ** ‘било где, негде’. – Ђѧѧѧ се ѧкрѧнеш видйш лѧпѧтѧ; || **ђѧѧѧ** прил ‘понегде, на покојем месту’. – Свѧј гредом срѧѧемо рѧбѧције с вѧловима, сѧмо џѧѧѧ видйш пѧнеког с кѧњима; || **ђѧѧѧд** прил ‘понекад, покѧтѧд’. – Ђѧѧѧд и ѧн нѧврѧне / нѧврѧти, ал велй да смо му дѧнѧс дйљй нег јѧѧѧ, вѧљѧ џѧ га не држѧ нѧге; || **ђѧѧѧд**

прил ‘понекуд’. – Ђекуд би и ђишио мѣђ-љѹде, ал нѣ могу д-остави́м стѹку са́му; || **ђѣшто** прил ‘понешто’. – Ђѣшто би и ѹзо ђзгѹ с шивоѳѣра, ал нѣ могу да до́ватим; || **ђекѹи** -јѧ -е ‘понеки, гдекоји’. – Нѣ види се прѣс прѣд оком, са́мо ѳекѹи прѹзор жми́рїи.

ђѣбрати -ѧм несв ‘радити напорно, мучити се’. – Ва́ла ѳѣбрасмо да́н нѳи те јѣдва ме́но займасмо и за́кућисмо, ва́ла Бѹгу.

ђѣвђир -їра м ‘велика кухињска посуда за цеђење, цедиљка (за супу, резанце, за прање воћа)’. – Потрпѧј те јѧгоде у ѳѣвђир, па на́спи ђзгѹ во́де.

ђѣвѣр м ‘мужев брат, девер’. – Запѣваше ѣнђе: ѹј, ѳѣвѣре, ми́рїсни нѣвене, јеси л сна́ји купи́ю цїпеле; || **ђѣшо** -а м ‘девер (одм.)’. – Ме́не мој до́бри ѳѣшо ѹдми́ени́ кад гѹј мо́же, ко рођени бра́т.

ђѣвѣрати -ѧм несв ‘мучити се, живети тешко и оскудно, деверати’. – Па ѣт, ѳѣверáмо ва́кѹ, борі́мо се, то е до́ на́с, ѹстало е у Бѹжї́м ру́кама.

ђѣверовати -уем несв ‘бити девер’. – Кад се Ма́рислав же́нијо, Вла́де ѳѣверѹѹ.

ђѣвѣруша ж ‘младина пратиља на дан свадбе’. – Оне су ти бї́ле ѳѣвѣруше кад се Спѹмѣнка уда́вала, па ѡза ѳѣ придржа́вале ва́л да се не вѹчѣ по зе́мљи.

ђѣвлити -ї(м) несв **1.** ‘оглашавати се кратким лавезом, лајати с прекидима’. – Шта бї ѹнѹм керї́ћу, свѹ нѳи ѳѣвлијо, нѣ даде за́спати; **2.** ‘говорити против власти, ѹлајати на свеце’. – Он ва́вјек ѳѣвлио против вла́сти и нѣ зна́ коли́кѹ пу́та су га ѧ́сили; || **ђѣвнути** -нѣм св ‘ланути’. – Ђѣвнѹ нѣшто протїву вла́сти и ѹма до́шла ми́лїиција те га пропїтївала.

ђѣвовати -уем несв ‘проводити девојачке дане, девовати’. – Кад смо ѳѣвовале јѧ и мо́ја сеја, тѹ су нам бї́ли на́јлепши́ да́ни; в. *Ѣжїглава*; || **ђѣвовáње** с гл. им ‘девојачки дани пре удаје, девојаштво’. – Што ви́кала ѹна: ѳѣвовáње, мо́е ца́ровáње, да́ ми је се на́траг повра́тити, ѹмљела би са́де ѳѣвовати.

ђѣвѹјка ж ‘девојка’. – На́шо млѹго до́бру ѳѣвѹјку од че́стита ро́да и поро́да; *изр.* *Ко ирїје ѳѣвѹјци, ѳѣгова ѳѣвѹјка*; || **ђѣвѹјачкї** -ѧ -ѹ ‘који се тиче девојке, који се односи на девојку, девојачки’. – Те́шка е клѣтва ѳѣвѹјачка; || **ђѣвѹјче** -ѣта с ‘девојчица на прелазу између детињства и девојаштва, шипарица’. – Ка́дар је Јáнко ба́цио ѹко на ѹнѹ ѳѣвѹјче из Јѣздинѣ; || **ђѣвѹјчица** ж дем ‘млада девојка, девојчица’. – Ы́мáш ли ти, сїне, ка́кѹ ѳѣвѹјчицу; || **ђѣвѹјчура** ж пеј. – О́на ѳѣвѹјчура про́ђе пу́том и нѣ назва Бѹга; || **ђѣвѹјчурак** -рка м дем ‘шипарица, цуретак’. – Он ти је ѹ ѳѹ поглѣдо́ јѹш кад је бїла ѳѣвѹјчурак и ѣт до́шло вре́ме да е прѹсї; || **ђѣвѹјчина** ж аугм. – Ви́ш ти ко́лика е ѹна ѳѣвѹјчина порáсла, а ко да смо јѹј јѹчѣ бїли на-ба́бинáма: **ђѣвѹјána** ж хип. – А тѹ е бїла ѳѣвѹјána – ба́ш ба́ш; – Ој, ѳѣвѹјко, ѳѣвѹјána / питај ма́јку, ѧ́д са́ нама.

ђѣвѹјчїти се -им се несв ‘развијати се у девојку, стасавати’; в. *менђуша*.

ђѣд м **1.** ‘стар човек’. – То е бїјо ѳѣд чу́вен у трї се́ла, ишли су љѹди ко́да-њ да га упїтајѹ за са́вет; **2.** ‘очев / мајчин отац’. – Мѹи ѳѣдови и по ѹчевѹј и по ма́јчиној ліни(ј)и су бїли сеља́ци; || **ђѣдо** -а м хип. – Мој ѳѣдо е бїјо мој прѣви и на́јбољи ѹчителъ; || **ђѣдѹв** -ова -ѹ ‘који се односи на ѳѣда’. – Јá сам по́тље но́сио ѳѣдову гу́њу; || **ђѣко** м одм. – Мој ѳѣко ме́не купи́ю свїралу на ва́шеру; || **ђѣду́рина** м одм. – Ме́не мој ѳѣду́рина ѧ́жнѹ на кр́качама из Стјени́ка до на Пѣрет.

ђѣдовина ж ‘имање наслеђено од предака, дедовина’. – О́во е мо́ја ѳѣдовина, ѹна нїје за прѹдајѹ, од прѣда́ка сам је насле́дијо, потѹмцима ћу да е ѹставїм.

ђѣљати ѳѣљáм / -ѣм несв ‘дељати, тесати’. – Ђѣљáј ту др́жалицу и гла́ј се по́сла; || **ђѣљкати** ѳѣљкáм несв дем. – Ђѣдо е ста́лно по́нешто ѳѣљкѹ код ѹва́ца; || **ђѣљнути** -нѣм св ‘мало нешто дељати’. – Ђѣљниде, сїнко, ѹва́ј шта́пїи́ с тѹм бѣку́тѹм.

ђѣљка ж ‘алатка којом се деље, фино обрађује дрво’. – Ђѣљку е ѧ́мала свáка кѹћа, тѹ ти је алатка ко́ја ти сваки́-час ѹстреба́, да ѳѣљнѣш др́жалицу ил ма́ј ка́кѹ ствáрчицу од др́вета.

Ћѐм м ‘метална пречага на узди која се ставља коњу на уста попреко изнад језика’. – Ако ђѐца ўзмў ђѐм нѐ-зўб, ђнда не врѐдї вўћи дизѓине.

Ћѐне-Ћѐне прил ‘како-тако, колико-толико, ту и тамо’. – Да ми рѐче макар вѐла, па ђѐне-Ћѐне, но шўтї кђ мўла, нѐ прозборї јѐднѐ јѐдїнѐ.

Ћѐнути ђѐнѐм несв ‘слагати снопове жита, навилјке сена или сламе, садевати’. – Йди ти, тѐта, ђѐни, лѐкше ти је, јѐ ћу избацївати.

Ћѐнути се ђѐнѐм се св ‘отићи, нестати’. – Нѐ знѐм кўд се ђѐде, само га нѐста ко да е ў земљу потђнђ; || **диѐвати се** диѐвам се несв према *Ћенуиши се*. – Нѐ зна штѐ да рѐди ни кўд да се диѐва, ал с ђнїм крвнїком нѐма јђј живђта.

Ћѐрам ђѐрма м ‘покретно дрво на бунару за које је привезана кофа којом се вади вода’. – Овђ ти је кђ у ђнђј пїѐсми: шкрїпї ђѐрам; в. *сова*.

Ћѐрдѐн -ѐна ‘огрлица’. – Око ђнђг њѐног врѐта ђѐрдѐн кђ да е од злѐта.

Ћѐрђев ђѐрђева м ‘рам преко кога се затеже платно за вез, ђѐрђѐф’. – Знѐш ти онў кад су вѐзак вѐзле три ђѐвђјке, па кад им је нѐстануло лѐда над ђѐрђевом.

Ћѐрѐзити ђѐрѐзим несв ‘сређивати, уређивати’. – Ёнѐ га у рѐдїоници, ђѐрѐзи неке њѐгове рукђтвђрине; в. *уђерезиши*.

Ћѐрзђнка ж ‘кошница у облику сандука’. – Свѐкѐ ђѐрзђнка имѐ дђље плђдїште, а у гђрњим спрѐтовима су мѐдїшта.

Ћѐтелина ж бот ‘крмна биљка, Trifolium, детелина’. – Рѐшим д-ђдморїм зѐмљу и да пђсијем ђѐтелину, па се мїслим дѐ л да бѐцїм трђјку, да л луцѐрку или цмиљу; || **Ћѐтелиница** ж дем; в. *йарадаишић*.

Ћѐтѐнце -ѐта с дем. – Рђдило им се ђѐтѐнце кђ ўпис, нѐ било му урокѐ; || **Ћѐтуруиште** с пеј. – Знѐш ли, црни сїне, штѐ бї са пўстом нѐшом Мїљком: јђпѐт рђдила жѐнскђ ђѐтуруиште! || **Ћѐца** зб ‘деца’. – Нѐма-ти вѐће рѐдђсти но кад чђвек ўглѐдне ђѐцу свђѐ ђѐцѐ; *изр. Док ђѐца не зѐйлачў, мѐјка им не йрїлази*; || **Ћѐчица** дем хип ‘дечица’. – Ѓѐчица су ти ўкрас дђма и домаћина; || **Ћѐчина** пеј – Нѐ мош од ђѐчинѐ нїшта д-ђставїш, кад нѐко бѐнѐ д-ймѐш ш чїм да га пђслўжиш; || **Ћѐчкадија** ‘дечурлија’. – Онѐ нѐснѐ ђѐчкадија опушћела трѐшњу, нѐмам ни за слѐткђ.

Ћѐтїнци мн ‘хришћански празник који се слави у трећу недељу пред Божић’. – Вндак кад се врѐтимо йз-цркве на Ѓѐтїнце, вѐзївамо ђѐцу, а ђна нам се нѐким дарчїћом кои су спрѐмили, бејѐги, дрїѐшѐ.

Ћѐтїњство с ‘дечје доба, најранија младост’. – По ђѐтїњству се чђвек пђзнае, ко дѐн по јўтру.

Ћѐтлић -ића м зоол ‘птица Dendrocopus, Dryocopus, детлић’. – Внђ ти се чўе ђѐтлић како кљўцѐ поваздѐн.

Ћѐшо -а м в. *ђевѐр*.

Ћї! Ћї! ‘узвик упрегнутом коњу да крене’. – Кад ђн вїкне ђї! ђї! – кђњи момен-тално крѐћу.

Ћїдо -а м ‘добар, леп одважан момак’. – Прђђе ђнѐј ђїдо пўтом на кђњу, а врѐнац му пойгрѐвѐ, све попрѐчке гѐзї, милїна пђглѐти.

Ћїлкош м ‘мангуп, кавгација’. – Мѐн се ти тог ђїлкоша, далѐко му лѐпѐ кўћа.

Ћїнђа ж ‘девојка, лепотица’. – Зѐпјева Стѐное ђнў: ђј, ђѐвђјко, ђїнђо мђја.

Ћїнђува ж ‘зрно накита као детаљ ђѐрдана’. – Кад јђј вїдїш грђло, пожелїш да си ђїнђува.

Ћїпати ђїпѐм несв ‘скакати’. – Па кад јѐгњѐд пђлїжу мѐкињице, пђчнў да ђїпају окђ-мене кђ нѐка бенѐчад; || **Ћїпити** -їм св ‘изненада устати, скочити’. – Кад је за-звђнило шкђлско звђно, мї ђїписмо с ђнѐ ђбале па трк у учијђницу.

Ћїха! узв за терање коња. – Вди, блѐго ђѐду, да зѐјно ђтпјевамо ђнў, ђїха ђїха чѐтир нђге.

Ћогат м ‘млад, вилован коњ за јахање’. – Кад отимари свог ыогата, па га ђседлā и шзјашē, имā да видѣиш љепѡту.

Ћого -а м ‘ыогат (одм.)’. – Ђседла му његовога ыога па га ѣведе у авлију.

[Ћѡн] м. – Кад се ыѡн ѣзабā, ѡднесемо ѡбућу код шустера да е пенцетѣра.

Ћѡзлуци ыѡзлѡка пл. т. ‘наочари’. – Нē могу без ыѡзлѡка д-увѡчем кѡнац ѡ-иглу.

Ћѡновāк м ‘ѡбућа са ыѡном’. – Зēмāјле нѣје ни бѣло ыѡновāка.

Ћѡбре -ета с **1.** ‘сточни измет и мокра простирка који се ѣзбацује кад се чисти штала’. – Кад се згѡри ыѡбре, мѣ га развѡчемо пѡ-њивāма, рāстурѣмо и зāоремо;

2. ‘рђав човек, покварењак’. – ѡнѡ ыѡбре од чѡвѡка прѡварѣ ѡнē мāторе љѡде, ѡзе им пāре, баксем, у зāјам и нē вратѣ; || **Ћѡбро** -а м ‘прљав, неуредан, алѡав човек’. – Ћѡбро јѡдан, н-ѡмије да с-ѡкѡпа, а нāшѡ ѡн да ми пѡпуе; || **Ћѡброња** м в. *Ћѡбро*. – Вѣђа ли ти ѡнѡг ыѡброњу како се провѡља пѡтом?

Ћѡбрѡтāр -āра м ‘радник који износи, односи ѡтпад’. – Ћѡбрѡтāри тандрљајѡ, дѡље по Чāчку, с ѡнијем кāнтинāма свāки дāн.

Ћѡбрѣти -ѣм несв ‘разбацивати ыѡбре износити смеће, ыѡбре’. – У време ѡнѡ ыѡ-брило се сāмо штāлским ыѡбрѡетом, дрѡгѡ нѣје ни бѣло.

Ћѡбрѣште с ‘лош човек, ништарија’. – Нāѣје ѡнѡ ыѡбрѣште те ми ѡкраде влāчег.

Ћѡбрѣште с ‘место на коме се одлаже ыѡбре, где се баца ыѡбре’. – ѡнē кѡкѡшке се нāвадиле па пѡваздāн чѡпрљајѡ на ыѡбрѣшту.

Ћѡбрѡвник м ‘лопатица за склањање ѡтпадака и прљавшине’. – Дѡдāјде ми, дѣѡте, мѡтлу и ыѡбрѡвник, дђу д-ѡбришѡм кāчару и да нāчинѣм мѡно рѡда.

Ћѡбруша ж ‘алѡкава, неуредна жена’. – ѡнā њѡгова ыѡбруша га зауздала, нē знā ѣје је дѡсно; в. *забрложѣишѣ*.

Ћѡвѡгија м **1.** ‘младожења’. – ѡнāј Кāјин ыѡвѡгија млѡго дѡбар чѡвек; **2.** ‘ожењен млад човек, супруг’. – Вāла Бѡгу, нāшла ми је мѡја Милѡрāнка млѡго дѡброг ыѡвѡгију; || **Ћѡвѡгѣн** -а -о ‘који припада ыѡвѡгији’ – Ћѡвѡгѣн брāт се ѡжениѡ лāнѣ; *изр.* ~ мѡмак ‘момак који на свадби чува ыѡвѡгију’. – ѡн ти је бѣјѡ ыѡвѡгѣн мѡмак ѡнѡмāд нā-свадби.

Ћѡвѡзли непрѡм ‘љубичаст’. – Сāшила јѡј āљиницу ыѡвѡзли бѡѡ, нē може бѣти љѡпшā.

Ћѡвѡчара ж ‘земљана посуда за припрему јела’. – Ужњē ыѡвѡчару на āстāл, замирѣса цѡла кѡћа на пѡдварак.

Ћѡвѡче -ета с ‘ыувеч, јело од кромпира, пиринча и меса’. – Би л вѡљели да спрѡ-мим за вѡчеру ыѡвѡче?

Ћѡда ж ‘женска дѡчја јакница’. – Кѡпила ти бāба лѡпу ыѡду, срѡћѡ бāбина.

Ћѡле -ета с ‘кугла, артиљѡријско зрно’. – Пѡчѡше да фѣјѡчѡ ыѡлāд пѡвише нāшијег глāвā и д-ѡпадā грāње ѡзгѡ пѡ-нама.

Ћѡмара ж ‘рђав пас’. – И ыѡмара ти лāшње жѣвѣ но сѡљāк. – И кāже кāко то њēно прāунуче знā кѡ е ѡтац ѡнѡј ыѡмари што га, Бѡже прѡсти, држѡ ѡ-кѡћи.

Ћѡмбѣр м бѡт ‘зачинска биљка *Zingiber officinale*’. – Тѡри мѡно ыѡмбѣра у то јѡло, јѡш ѣе љѡпше да бѣдне.

Ћѡнија ж у *изр.* *дѡвесѣиш ѣѡд јѡдну ыѡнију* ‘дѡтерати, удесити по својѡј вѡљи, дѡ-вести у ред’ (1).

Ћѡрђѡвак -вка м бѡт ‘цветна биљка *Convalaria majalis*’. – Ћѡрђѡвак ти имā нāкѡ звѡнасте бѡле мѣрисне цѡтове, кѡ грѡз.

Ћѡтурѡ прил ‘све зајѡдно, у целини, за сав пѡсаѡ’. – Пѡгѡдише се ыѡтурѡ, ал јѡдва; || **Ћѡтуриѡм / ыѡтуриѡцѡ** ‘и с т ѡ’. – Љѡбѣнѡ ыѡтуриѡм прāвиѡ Мѣлѡраду кѡћу. – ѡнѡ грāђевину у Рѡгачи смѡ рāдили ыѡтуриѡцѡ и млѡго смѡ дѡбро прѡшли, да ти пѡштѡно кā(жѡ)м.

ђутјурум -јурума м 'стар, ороноу, сенилан човек'. – Нè можè òнāј мōј ђутјурум више ни д-изйије у-њиву а јāдно ти да кōпā.

Е

ѐва ж бот 'собна крупнолисна биљка'. – Мōја снāјка гāјй у саксијама адāма и ѐву, сйн вєлй зāузела с-òвòм врзинòм пò сòбе, а јā кāжем: нєка-е кад вòлй.

ѐвє реч. 'ево'. – Ёвє ме ђè идєм, штā се дєрєш, нисам глўв; *изр.* ~ *рукє* 'као знак признања'. – Ёвє ти рука за тò што си учйньò за òнў сйрочад, нек ти Бòг узврāти стò-струку, тєбе и твòијем чєлāдма; ~ *ши га нā!* 'презриво одбијање да се нешто учини, уз окретање лакта саговорнику'. – Тєбе да слўшāм? Ёвє ти га нā!

єда св ~ *ли га* 'има ли га'. – Еда-ли-га вєћ јєднòм? ~ *би* 'да би се, не би ли се'. – Нека вам Бòг дāдє рòда и плòда, свāког дòбра и здрāвог пòрода, еда би се лòза вāша протєгнула у вєкове вєкòва.

ѐјвала реч. 'честитам, свака част'. – Вйкаше ђєдо Срєтен, упрòпасти ме »ѐјвала« и »āлāл ти вєра«.

ѐклати -āм несв 'кукичати, хеклати'. – Вòљела е јāдна мāма да ѐклā зāвесе, мильєа и коєшта; || **ѐклāње** с гл. им. 'ручни рад кукицом, (х)екловком и концем' – Мєне ти је ѐклање занимāција, нāјљєпше се òдморйм кад ѐклāм.

ѐклòвка ж 'игла којом се хекла'. – Кўпидер ми јєдну ѐклòвку, òнā ми се нєђе зā-турила, нисам мòгла да е нāђем, свє сам претрєсла, нємā и гòтова ствāр.

ѐксєнција ж 'киселина, концентровано сирђе'. – Сўни мєно ѐксєнције у тўршију, бòље ђе да стòй.

ѐлāн елāна м 'воља за посао, полет, одушевљење'. – Кад вйдйм кāко су, вāла Бòгу, слòжни сйнови, снāе и унуци, дòђе ми да полєтйм, дòбијєм нєки елāн за рāд, нйшта ми нйје тєшко.

ѐлебāк м 'будаласт доколичар'. – Пўшти крāју шта брєсти òнāј ѐлебāк, свòј ти пòсò, нāјзāд ђе се йстина сāзнати.

ѐлем реч. 'дакле, и онда'. – Ёлем, пòчєк ти прйчати о нāшем чўкунђеду и нєговим рāтним догодòвштињама.

ѐљда ж бот 'хељда *Fagopyrum esculentum*', *F. sagittatum*'. – Млòго е дòбро и здрā-во брāшно од ѐљде, а мōја нāна рāзвлāчи кòре за гйбаницу од ѐљдиног брāшна.

ѐм св. – Ём си мāтор, ѐм си домāћин, ѐм ймāш унукє, штò ти то трєбā да пòд старòс ймāш пòсла ш нйма, кад вйдиш й-сāм да свє слāжў што обєћāјў очи йзбòра.

ѐндєк єндека м 'канал, јаруга'. – Нāкò пйјани зāгрлили се, пјєвајў и сргєњаше се у єндєк.

єнђа ж 'младожењина рођака у сватовима, пратиља невесте у сватовима'. – Ёнђє од рāног јўтра плєтијагу вєнце, мєсе колāче, спрємају цвйѐе и пешкйре за свāдбā-ре, па мймогред, зāпјєваше: весєли се у-дòм, домāћине, кад си вāкò лєпо дòчекао, нāјстāријег сйна ожєнијò, й-јў!

єнє реч. 'ено, гле, пази'. – Ёнє га, јўри се с пилāдијом, нйкако да иг йзвата, йз-ишла из пилāдārника; || **єнєдер** реч. 'и с т о'. – Ёнєдер, вйђи ти нєга, штā òн знā, бāбина памєтница.

єспāп -āпа м 'роба купљена у продавници'. – Кўпик мєно еспāпа кад сам вєћ сйшò у Чāчак, сā-ћу д-òдєм до бòјацинке д-ўзмєм жєнама нєку прєђу што су дāле на вāрбāње, па ћу полāко преко планинє кўћи.

ѐсплѓзија ж 'експлозија'. – Јесте ли ви чули неку ѐсплѓзију с оне стране планине?

ѐсцајг м 'прибор за јело'. – Купили смо снајци и сину, за младѐнце, мдого згѓдан ѐсцајг и сѐрвиз за ручавање од чѐстого порцулана, нек имају за ѓспомену.

ѐтѐ реч. 'ето'; ~ ти сѓд. – Знаш ли, Лѐко, да ти је Рѓдовѓн понѓвлѓ ѓ школи? – Атѐ ти га сѓд!

ѐтемѓл м 'глупак, глуп човек'. – Ма штѓ те брѓга шта брбља онај ѐтемѓл, сѓмо ти рѓди и глѓј свѓја пѓсла, ѓстина ће нѓјпотље ѓпливати на виђело.

Ж

жѓба ж зоол 'водоземац *Anura*'. – Оѓамо у Језѐрини ѓмѓ жѓбѓ кѓлко дћеш; || **жѓбетина** ж аугм. – Оне жѓбетине, онамо у Језѐрини, крекећу по свѓ нѓћ и нѓ дају спѓвати; || **жѓбица** ж дем. – Из ѓнијег пуноглаваца пѓсле ѓзѓћу жѓбице; || **жѓбљѓ** –ѓ –ѓ. – Учитељи Рѓдиша Аѓула и Пѐро Мѓѓар су јѓли жѓбљѓ бѓтаке, свѓ се живи чѓдом чуѓдили; || **жѓпче** –ета с 1. дем. 'жаба'. – Виђи како е ѓнѓ жѓпче изишло на-обалу ѓзбарѓ; 2. 'мало дете, детенце (одм.). – Онѓ мѓе жѓпче прѓво е проговѓрило – „нѓту“!; || **жѓбурѓна** ж аугм. – Оне жѓбурѓне крекећу, не утолѓвају.

[**жѓбац**] жѓпца м. – Слушам жѓ како жѓбе крекећу, а чуѓ се јѓдан жѓбац, кѓ неки бѓсиста.

жабокредчина ж 'зелени слој који се нахвата на устајалој води, бари у којој живе жабе'. – Жабокредчину ми зовеѓо ѓкријек и кад је нѓшто дѓбро зелено, ми кажемо: зелено ко ѓкријек. – На оној бѓри испод Стѓјановића стѓблине се ѓватила жабокредчина нѓ види се вѓда нѓ ли'ек, само пѓжекад провири пѓнека жѓба.

жѓгра ж 'лепиња од пресног теста'. – Кад завали лѓба, нѓна чѓском замѓѓеси и ѓспечѓ жѓгру на рѓнглама од шпѓрета и нѓкѓ врућа с би'елим мрсом ти је слѓћѓ од шећера.

жѓлити –ѓм несв 1. 'бити у жалости, туговати за неким, оплакивати'. – Жѓне су жѓлиле и сѓнове и мѓжеве и браћу и бѓвало је да им сѓзе пре прѓсѓше нег што мѓке издѓше; 2. 'осећати нелагоду због неког недостатка'. – Викаше ћѓдо Срѓтен: нѓ жалѓ чѓвек што е стѓр, но што нијѓ млад.

жѓлѓс –ости ж 'туга за покојником'. – Кад бијасмо у жалости за пѓкѓјним ћѓдом, Бѓг да му дѓшу прѓсти, ѓшло нам свѓ од рѓкѓ, кѓ по лѓју, а пѓп, кад је свѓтијо водицу, велѓ да тѓ бѓвѓ такѓ кад праведник ѓстави блѓгослов чељадма свѓјим; *изр. Жѓлѓс и рѓдѓс се виѓдѓ чѓвѓку на лицу. – Врѓщијо му жѓлѓс за срамѓћу.*

жѓлфија ж бот 'лековита биљка *Salvia officinalis*, кадуља'. – Дѓго нѓни није бѓло дѓбро док јѓ нѓко не каза да пијѓ чај од жѓлфије и како е тѓ пѓчела, ѓма е дѓшло до бољѓтка, вѓла Бѓгу.

жѓндѓр –ѓра м 'жандарм'; в. *удараћѓи*; || **жѓндѓрчина** м аугм. – Бијаше нѓки жѓндѓрчина, мдого прѓгѓв чѓвек, ш ѓјим нијѓ бѓло зебѓнције, ѓн ѓчас звѓзнѓ пѓндрекѓ па се пѓши; || **жѓцо** –а м хип 'жандарм'. – Он јѓс бијо жѓцо, жѓндѓр, ал дѓша од чѓвека: ако нијѓ мдого помѓћи, нијѓком није ѓдмогѓ и свѓ га зѓвали Жѓцо; в. *ѓндѓр*.

жѓр м 'жишке од дрвета које догоревѓ'. – Авѓ, згѓрѓ се жѓр, ѓзми вѓтрѓљѓм те напуни пѓглу па пѓпѓглај чѓском ѓнѓ кѓшуље и чѓршове; в. *оѓијреѓићѓи, ѓчењѓк*.

жѓрити жѓрим несв 'додиривати копривѓ'. – Кад бѓднѓ сабѓјле на Ѓурћевдѓн, бѓба дѓнесѓ кѓприву па нас ш ѓѓм жѓри д-ѓстанѓмо на ѓранаѓ; *изр. Жѓри и ѓјли* (каже се за неког ко е силан и обѓстан).

жарко у *изр.* ~ *сунце.* – Кад најће мџа баба, кџ да ме сунце жарко ђгрија.

жацати -а[м] несв ‘бости’. – Жаца ђвај ђс од банкута, ко да у зџницу џудар; || **жацкати** -а[м] несв ‘боцкати’. – Кад смо врли јџчам, жацка оно ђсје и лџпи се за знојав врат па сврби ко да имаш шџгу, далџко било; || **жацнути** -е[м] св **1.** ‘боцнути, пецнути’. – Кад те ђнај ђс од банкута жацнџ, ко да те чџла жалцом џјела; **2.** ‘приговорити, прекорити’. – Жацнџ га мџно Дџсимир, нако џспотија, па му велџ: причају да е нџко Жарку џкрџ влџчег онџвечери, а ђн се зацрвџе у ђобразима.

жацо м в. *жандар.*

жбџр в. *џбир.*

жвџјзнути -нџм св ‘снажно ударити’. – Ђндџк ти ђн Млџдомџру жвџјзнџ шамџрчину па се исповиџџдџ код пџпа, а пџп му рџко да тџ нџјџ дџбро чџнитџ, ал кад је џстина посрџди, нџмаш, велџ, дрџгџ и свџтџ Нџкола е то учџнџџ.

жваќати жваћем **1.** несв ‘ситнитџ храну зубима’. – Дџбро жваћџ, блаќо баби, нџмџ да с-џдавиш; **2.** ‘брљати, причати глупости, будалитџ’. – Најџе ђнај дџколичар и пџчџ да жваћџ коекаќџ блџвотине док ми прџлџжисмо двџ-трџ казана.

жвалџвити жвалџвим несв ‘брљати, причати бесмислицџ’. – Нџмџ дангубитџ ш џџм, он је у стању да жвалџви лџџтнџ дан до пџднџ.

жвале жвала ж мн ‘инфекција у углу уста’. – За жвале ти је најбољи лићек, каќџ баба Мџра, д-џзвадиш нџкако из твог џвета мџс и џџме намажџш жвале и вићџеш, каќџ, ко рџком ђдњџто; || **жвалџв** -а -о ‘који има жвале на устима’. – Ђнај Мџлосављев џстресак џзишџ на-пџт и, нако сџв жвалџв, нџ да д-џскопамо канџл според нџгове бџшчџ, запџло му за стџпу зџмљџ, а свџ му џмовина у трџу и аврџку.

жвалџитџ -џм несв ‘причати бесмислицџ, брљати’. – Чџ ли тџ како ђнај гџвнџр жвалџ коџшта, а свџ што е испрџчџ не врџди жџте банке.

жвџцати -џм несв ‘стално приговарати, брљати без мере и разлога’. – Нџшта гџре нџма него кад злџ женџтина пџчнџ да жвџца чџвџку коџшта и врџменом ђн пџстанџ рђа ко и-џна штџ е.

жврњати -џм несв ‘јести на брзину’. – Нџмџ, дџџете, такџ жврњати, забџљеће те стџмаќ, но јџди ко чџвек, полџко, најпрво сажваћџ па прџгуни.

жѓадија ж **1.** ‘ситне штџеточине (пацови, мишеви)’. – Додџја ми ђва жѓадија по грађевинама, мџрам да набавџм јџдну дџбру маќку; **2.** ‘олош, џудски талог, отпад’. – Сџд ти је главна влџс ђва жѓадија, свџ мџј до мџџга.

жѓаравица ж мед ‘горушица, непријатно жарџе у јџдњаку, обично после узимања неке хране или пића, rugosis’. – Нџ знам да л ме ђва жѓаравица спџпаде од онџг нџпеченог лџба. – Пџјдок пџвише онџ рџквџ, па ме џватџ жѓаравица.

жѓџпче -џга с ‘мало дете’. – Васпџтано ђнџ Мџлово жѓџпче, нџмџ штџ да виђџш, шаќа јада, ал свџ зна каќо штџ трџба.

жглаќбак / жглаќвак -пка / -вка м ‘зглоб’. – Јџј, дџџете, свџќџ ме жглаќбак ђџли, нџ могу, пџста, лџсно д-џстанџм. – Нџшто ме жџга у жглаќку на ђвџј рџци, мџрам вићџти штџ ли ваљџ прџвџти да ме џмџне кољко било.

жѓџљавац -џвца м ‘мршавко’. – Ђнај жѓџљавац нашо нџшто да пџметуе; || **жѓџљавко** м ‘и с т о’. – Ма јџс ђн, кад га пџглаш, жѓџљавко, ал да-[вид]иш каќо зна да се рвџ, пџтури ти нџгу и ђтреска ђ-лџдину док си рџко штџ би.

жѓџљавуша ж ‘ситна мршава жена’. – Сџмо док ми дџћџ ђна мџја жѓџљавуша из бџлницџ, мешчџни пџново би се рџдијо.

жѓџљџ -а м ‘који је жѓџљав, мршав’. – Штџ ђн зна ђ томџ, жѓџљџ јџдан жѓџљавџ; || **жѓџљџв** -а -о ‘мршав, танак, слабашан’. – Прије војскџ ђн ти је бијџ жѓџљџв, мџслили смо да ће битџ чќџрт, ал да-виш јада, тџмо се раскрџпња, није сџмо џзрасто но и пџдатко.

ждѐрати ждѐрѐм несв ‘халапљиво јести, гутати крупне залогаје’. – Дѓтрча, рѐко би га вѐтар дѓнѐ, пѓче да ждѐрѐ кѓ да е из ѓпса ѓзашо и отпѓрла нѐкуд, нѐ-рече ђе.

ждѐро -а м в. *ждѐроња*. – Онѓј ждѐро ждѐрѐ ли га ждѐрѐ.

ждѐроња м ‘халапљива особа’. – Онѓј ждѐроња мѓж да пѓјде цѐлу ђурку, кѓкѓ ђурку, мѓж да пѓјде пѓ прѓсета.

ждрѓка ж ‘зрак сунца’. – Згѓдно ме прѐсече ѓчимѓ кѓбѓ су плѓмђеле, цѓклиле се и сѓктиле, кѓнѓ кад ждрѓка ѓдари у оглѐдало.

ждрѓкнути -нѐм св ‘накратко поглѐднути, севнути оком; намигнути’. – Ждрѓк-нѐм је, накѓ кришом, да нѐко не прѐмѐти па ми се ѓчини кѓ да и ѓна нѐпрѐметно сѓну ѓком.

ждрѐбѓк -ѓка м ‘млад коњ’. – ђцо стѓлно обучѓвѓ пѓнеког ждрѐбѓка па га прѓ-звѓли ђцо Ждрѐбѓк; || **ждрѐбац** -пца ‘млад некастриран коњ’. – Одгѓијо е ждрѐпца, кѓ слѓка, и дѓбијо на ѓзложби коњѓ диплѓму: ѓс, милшијѐ му бѓло нѓ ѓшта, па се пѓноси кѓ свѓтац гѓзицом.

ждрѐбе ждрѐбѐта ж ‘младунче кобиле’. – Ождриѐбила кѓбила ждрѐбе кѓ Шѓрац Мѓрка Крѓљѐвиђа.

ждрѐбица ж ‘млада кобила’. – Ѐзглѐда да ждрѐбица трѓжѓ пѓстѓва; || **ждрѐбна** ‘бременита ждрѐбетом’. – Нѐмѓ кобилу да прѐтовѓраш, грѓта е, знѓш да е ждрѐбна.

ждрепчѓник -ѓка м ‘полуга на колима за коју се везују запрежни ланци’. – Ждрепчѓник зѓкачиш за кѓла ѓдовуд, а ѓдонуд зѓпрежнице кѓчиш на кѓку.

ждриѐбити се ждрѓѐбѓ се ‘доносити на свет ждрѐбе (о кобили). – Ѐнѐ иг ѓ шта-ли, ждрѓѐбѓ нам се кобила.

жђѐнути жђѐнѐм св ‘сложити сѐно у пласт, стог, саденути’. – Жђѐнули смо дѐвет сиѐнѓ, ако дѓ Бѓг – бѓђе нѐшто и од ѓтавѐ.

жѐга ж ‘топло време, спарина’. – Бѓјаше дѓнѓс жѐга, ѓдавно нѓјѐ воликѓ, меш-чѓниѓ свѐ изгѓре.

жѐдан жѐдна -о ‘који нема довољно воде у организму’. – Ѐ, мѓе дѓђете, нѐ дѓј Бѓже да ви прѓђете ту страѓту рѓта кад смо бѓли и глѓдни и жѐдни.

жѐдњак м ‘украсна биљка’. – Жѐдњак рѓстѐ кѓ пѓзавица и прѐкрије свѐ око сѐбе.

жѐђ ж ‘мањак течности у организму, потреба за пијењем воде’. – Кад стѓгосмо Сѓвинѓј вѓди, нѓсмо знѓли кѓлко нам је дѓста, кѓ није прѐшѓ планину по вѓкѓј жѐги, тѓј нѐ знѓ штѓ е жѐђ; || **жѐдан** жѐдна -о **а**. ‘коме недостаје вода у организму’. – Мѓ-чио се цѐо дѓн и глѓдан и жѐдан; **б**. ‘који жуди за нечим’. – Тѓј ти је жѐдан влѓсти, сѓѓпѓва весѐлнѓк.

жѐђовати -уем несв ‘трпети жѐђ’. – Нѐ бѓ мѓго сѓд нѓлико жѐђовати, кѓлко су нас мѓчили у лѓгору; || **жѐђовѓње** с гл. им. – Бѓгме смо и жѐђовали и глѓдовали у злѓ врѐме.

жѐжен -а -о у *изр.* ~ злѓто ‘чисто злато, суво злато’. – Нѐ би то кабуљѓио д-ѓрѓдим па да ме плѓтиш жѐженијем злѓтом.

[жѐља] жѐлѐ ж. – Бѐше му е жѐља да дѓчека да му се ѓженѓ ѓнук; || **жѐљица** ж дем. – ѓди, жѐљицо бѓбина, да ти бѓба лѓуби кѓсицу; || **жѐљан** жѐљна -о ‘који нешто жели’. – Није жѐљан млиѐка.

[жѐна] жѐнѐ ж. – Тѐ нѓје жѐнѐ, тѓј нѓје ни кѓђѐ; || **женѐтина** ж пеј. – Зѓуздала га ѓнѓ женѐтина, ни ѓнѓј чѓвек ни помѓзи Бѓже; || **жѐница** ж дем. – Нѓшѓ е, вѓла Бѓгу, ѓнѓ мѐродѓвну и врѐдну жѐницу, кѓш лѐпше; || **жентѓрача** ж пеј ‘зла жена’. – Бѓла е то млѓго гѓдна жентѓрача, Бѓже ме прѓсти; || **жентѓрина** ж пеј ‘исто’; в. *ѓо-гужѓвѓиш, шмекер*; || **жѐнче** жѐнчѐта с дем. од жена. – Дѓбро му ѓнѓ жѐнче, кѓ лѐб, пѓтрѐвила се мѐродѓвна и кѓђѐвница кѓкѓ нѓјѐ сѓѓро дѓшла у нѓш цѐмѓт; || **жѐнски** -ѓ ѓ ‘који се тиче жѐне’. – Кад је пѓцѓвава ѓтишала, чѓ се жѐнски јѓѓк.

[жєнидба] ж. – Синови му били за жєнидбу кад је избио рат.

жєнидбина ж в. *жєнидба*. – Викаше онāj старац: жєнидбина – прва трговина.

жєнити (се) жєнїм (се) несв ‘ступати у брак (о мушкарцу)’. – Ја му велїм, жєн-се, сїне, јел кò рāно рāнї двїје срєће грāбї, нїшта од тòг базвркāња нєма, него ти лєпо и згòдно савїјај свде гњєздо за врємена.

жєнскāрїнє ж мн ‘женскиње, женска деца’. – Породиєвала се пўна кўћа жєнскāрїња, па им је, кāко су стасāвале, трєбало нāвасати опанāка, вєзениг чāрапа и кòшўља и јòш коечєга; в. *йовозїшї*.

жєнскāрош м ‘заводник, мангуп, швалераш’. – Тај ти је бїјо жєнскāрош у свде врєме, ал свє бїде и прòђе, енє ти га сād, нїко га нє видї кò усмрїћò сїр, што вїкала бāба Драгиња: млад дєлија, стар сирòма.

жєтва ж ‘сабирање стрног жита’. – Кат пòчне жєтва, нāјпрво жєтелице са српо-вима жњў и руковєдајў, пòтље вєзиоци за њима онò што е поруковєдāно вєзујў врбовим прўшћом у снòпове, па се ондак снòплє пòтрпā у крстине, па кад се тò дòбро йсўши прєгонї се на гўвно и пòђенє у стòгове или на кāмару и тўјнак бїднє док нє дòђе вршалица.

жєтелица ж ‘жена која жање’; в. *жєтїва, јєдарєд, йругло*.

жєтеоц м ‘посленик који жање (жито)’. – Кòлко сам пўтā дñєла рўчкòва ко-сāчима, копāчима, жєтеоцима, плāстијоцима, ни брòја му нєма; || **жєтелачкї** -ā -ò ‘који се тиче жєтєлаца’. – Јòј мєне, кāко е тò згòдно бїло кад запїєвајў: жїто жањєм – пòзнає се нāжањ; *изр.* ~ *йєсмє* ‘пєсмє које се пєвају о жєтви’; в. *завичај, рабацїја*.

[жєти] / **жњєти** жāњєм / жњєм несв. – Па ти днє запїєвајў: вāздāн жњєсмо, крāја нє виђєсмо; па онў: жїто жњєла Мāрица ћєвòјка и коєшта јòш.

жїв жїва -о *изр.* *жїва згòдā* ‘добро, угодно, корисно’. – Найћоше лєпи дāни да се збєрє лєтина – жїва згòдā; ~-а *ми мāјка* ‘каже се кад се, улазећи у нечију кућу, домаћини затекну на ручку’. – Не нāдак се да ћу ўдарити на пўну сòбру, жїва ми мāјка – да вам бїднє прїјатан рўчак; ~ мўка ‘кад је нешто тешко, мучно’. – Ўдарио мраз, а нєстало дрвā – жїва мўка; || ~ **жївцијат** -а -о. – Је л ти јòш жїв ћєд? – Жїв жївцијат, нє-бїло му урòкā, јòш запòвиєдā и тò нє мож бїти бòље; || ~ **жївцит** жївцита -о ‘и с т о’. – Прєцркла сам жїва жївцита кад је гāћò грòм у бāгрєн.

жївїна -инє ж ‘домаће пернате животиње’. – Имāдў жївїнє пўну бāшчу кокòшијў, ћўркї, пāткї, гўсāкā и мїсїркї.

жївїнчє -єтā с ‘јєдинка бїло које животиње’. – Мòраш свāко жївїнчє да нāрāниш и нāпојїш нāкò кāко трєбā, јєрбо и тò е створєње Бòжїє.

жївљєти -їм несв ‘живети’. – Жївљьо е вође кò бўбрєг у лòју, сād òтишло у вāрош да бїднє слўга дрўгом мєшто да бїднє свòј на свòм кò што су му свї прєци бївали; **жївели** ‘узв. уз здравицу’. – Кад он пòдиже чāшу и ддржа бєсєду, ўзвикну: Жївели!, а прїјатєљ му òдговори: Жїв бїо, срєћан бїо, куд гòд òдио! – *Жївїцїо и Бòг тїє вєсєлио!* – *Жїв ми и здрāv бїо!* – *Бòг тїє жївљò!* – *Жїви йрòстїо – жївљєћєш сїò;* *изр.* *жївї се* безл. – Дòбро смо и здрāvо, жївї се нєкāко и сāстављā дāн и кò-мāд; *жївє се* ‘бити у ванбрачном односу’. – Њїг двò ти се жївє гòдинама, тò скоро свї знāјў сєм њєног човєка и њєговє жєнє.

жївнути -нєм св а. ‘опоравити се, побољшати се (о здрављу)’. – Заувāрицє му бїјагу òнї чāєви, мāло е, мєшчїнї, жївно; **б.** ‘тргнути се, постати жустрији’. – Мєнò е предāнò и сā-ћє да жївнє.

[жївот] -òтā м. – Нїјє њòј вїше бїло жївòтā с оним злїкòвцом; *изр.* *Јєдан је жївòтї*.

жївòтāрити -òтāрим несв ‘некāко сāстављати крај с крајем’. – Жївòтāри се нє-кāко, од дāнāс до сўтра, бòлє нємā, а гòрє нє можє.

[животиња] ж 1. – Нè мучи животињу, и она имā дўшу; 2. ‘лош, зао човек’. – Їс-псова га баба на паса уста: животиња једна, како те није срамџа да тако нешто рѣк-нѣш ђцу; || **животињца** ж дем ‘појединачни представник неке животињске врсте’. – Нѣмџ нијад, благо баки, да мучиш животињце, и ђне су, ко и ми, Бџжја створѣња.

живчо -а м ‘раздражљив, љутит човек, који не може контролисати своје поступке’. – Онај живчо гађџ ђнџм лудом главчинџм у врата и разбијо иг очи славѣ, ўзџ га ђавџлчина пџд-свое, ил му е ђна вѣштица дала неку манђију.

жйгавац -авца м ‘болни пробади’. – Мџл мџл па џсетим неки жйгавац војнак, ко да си ми забијо шйло.

жйгати -џ безл несв ‘осѣхати пробаде, жигавце’. – С опроштѣњџм, вођенџк ме, у мџшницџма, згџдно жйгало, џдѣм дџктору, џн кажѣ да сам се прџсџ; || **жйгнути** -ѣ безл св ‘осетити бол, пробад’. – Јџј, што ме жйгну нешто пџ-дну стомџка.

жйдак жйтка -о 1. ‘мале густине’. – Нџјволим кад у жйдак качџмак тўрим старог кајмака и прѣврѣлџг сйра. – Штџ ти је вако жйдак пасул: није грашку д-ўватим не мџгу, ко да се не ваља, сџмо сџма чџрба; 2. ‘танак, савитљив’. – ђнџ неснџ диѣте се закољуждило и тѣра по свџм, а ђна ўзѣ жйдак прўтић па га џпаучй по гузи, те се смйри; 3. ‘неразвијен, мршав’. – Дџбро е йжцигљџ, јџш је нѣподаткџн, касти жйдак, ал се виђи да ће да бйднѣ крупна људѣскара, ако Бџг да.

жйжак жйшка м 1. бџт ‘ситан инсект што улази у дрво, пасул или жито’. – Ако дрво осѣчѣш у младйни, џбрџ си зѣлен бџстан: напанѣ га жйжак и изрѣшѣта ко грўдњачу; 2. ‘фитиљ за жижалицу’. – Прџмјѣнде жйжак, џће да се йстўли жйжалица; || **жйжљив** жйжљива -о ‘што је напао жижак (жито, брашно, дрво)’. – Ако ти је пшѣница жйжљива, није ни за шта.

жйжалица ж ‘петролејска лампа без стакла’. – Зѣмџјле смо према жйжалици вечерџвали и рџно йшли на спавање, а џн зџра зарўди, ми смо ўстајали.

жйкинац -йнца м фџлк ‘Жикино коло’. – Кџло прѣво крѣнѣ с пџвџзитим док се до момџка не пџватџју ђѣвојке, џндак кџловођа намигнѣ свирачима и џни ўдарѣ ўжичко, па чџчак, па жйкинац и тако рѣдом до чарламѣ и заврзламѣ, а свирачи јџш и запѣвају: џла вџлим заиграти, кад се мџла до мѣне ўвати.

жйла ж 1. ‘део корена, коренски огранак’. – Пуштијо дўд жйле џћѣ д-йзвѣле цџк-клу на мекару; 2.а. ‘тетива’. – Кад је рйпијо ўз џбалу, истѣгла му се ђна жйла изнад пѣтѣ, па нѣ може стџпѣ; б. ‘крвни суд, жила куцавица’. – Кад се наљўти, йзбије му на чѣлу она жйла и ти глџј кў-ћеш пџбећи; *изр. из йѣтйнијѣг* ~ ‘из све снаге’. – Ђџво џйма сџд ўправља, џни раѣе за џега и тџ дан-нџћ, ко да су погџдили ђўтуруце, за-пѣли из пѣтнијѣг жйла, са свйју двѣс нџкатџ, и ћѣрају од зџла на гџре, кџнџ да им је, што викала мџја пџкџјна баба Драгиња, свракѣљица пџпила мџзак; || **жйлица** ж дем ‘мала жила’. – Кад џкџпџваш мџладу сџдницу, вџди рџчўн да јџј не пџсѣчѣш жйлице; в. *йабаити*; || **жйлаџ** -а -о ‘чврст, издржљив, џпџран’. – Виш каки е жйлаџ ко да си кџнопѣ укрѣстијо прѣко џега, мџж д-издржй каки џш тѣрет.

жйлавити жйлаџвим несв ‘дџсађивати, мучити, гњавити’. – Виђа ли ти, Дџбросаве, како џнај гузџња жйлаџви брез везе неке стџари џ кџйма нѣма пџјма, џн ће да пџмогнѣ сѣло и сѣљаке, а нѣ зна ђѣ му е дўпе а ђѣ глава.

жйлити се -й се несв ‘пуштати жиле, укорѣњивати се’. – Ўзмѣш, ћѣро, виђиш вако, џченѣш пѣлцер и џндак га забијѣш у џвў фйну зѣмљицу па џзгџ прѣврѣнеш тѣглу, џндак рѣџџвно залйваш по мѣно, и џн ће се пџлако жйлити и кад се џжилй – ѣтѣти нџве сџднице.

жйми рѣч. ‘за разјашњѣње могућѣг неспорџзума’. – Жими, шџлијо сам се, јѣсмо кўпили Славоџо имање. – Жими, нйсам потџравџ, негџ сам шћѣо да виђим штџа би

ми рѣкѣ да јѣсам. – Нѣмѣ ти, жими, њиг слѣшати, но рѣди нѣкѣ како си од ђца и ђѣда наѣчијѣ.

жѣр м ‘плод хрѣста’. – С јѣсени пѣпуштѣмо свѣѣне у жѣр, знѣш кѣко се пѣправѣ: бѣље нѣ да си иг рѣнијѣ жѣтом.

жѣтельскѣ -ѣ -ѣ ‘животни’; *изр.* ~ згѣде ‘животни догађаји’. – Е тѣкѣ су ти бѣле нѣше жѣтельскѣ згѣде и нѣзгоде: тѣки ти је жѣвѣт – кѣлко нѣзбрѣдѣца, нѣлико ѣзбрѣдѣца; в. *ѣосѣиѣгнѣиш*.

жѣто с ‘кукуруз’. – Он нѣје ѣшѣ у Бѣнѣт у бѣрбу зѣ-паре, но рѣдио за жѣто, нѣкѣ у клѣпу; *изр.* *Вѣна за жѣто*. – Зѣмѣјле су Ерѣѣви нѣдили трѣмпу њѣнѣ вѣнѣ за нѣше жѣто па вѣчѣ пѣтом: вѣна за жѣто; || **жѣтѣнѣ** -а с дем; в. *благѣ*.

жѣца ж **1.** ‘танка метална нѣт’. – Кѣпде мало жѣцѣ да д-ѣдаримо свѣѣнама брѣѣѣшке; **2.** ‘нѣт коју прѣља извлѣчи из прѣдивѣ’. – Кад се плѣтѣ, ѣмѣ жѣца на клѣт а ѣмѣ на врѣкет; **3.** ‘мали подземни водени ток’. – Бѣјѣасмо бѣтли кад смо кѣпали бѣнѣр у ѣвлији, нѣђемо жѣцу у шѣстом мѣтру: бѣје вѣда аман с-прѣста; *изр.* *ѣмѣиш жѣцу* ‘бити довитљив, спрѣтан’.

жѣш! узв ‘упѣзореѣе детѣта на вѣтру’. – Тѣк јѣди прѣбдалѣ па грѣмѣчуѣ нѣ шпѣрет, а јѣ ти вѣкнѣм: жѣш, жѣш, те ѣнѣ стѣде.

жѣшка ж **а.** ‘жерѣвица’. – Ђѣдо ѣзо жѣшку мѣшицама те зѣпѣлѣ дѣвѣн. – И ѣн, нѣкѣ шѣшѣв, пѣглѣднѣ крѣз прѣзор па вѣлѣ: јѣј, лѣѣди, кад би се ѣнѣ кѣчѣра зѣпѣлила – кѣлика би тѣ жѣшка бѣла; *изр:* *избѣѣѣиш жѣшку (ѣз-кућѣ)* ‘ѣтерати злѣ’; *нѣдѣиш жѣшку* ‘поплашити’; *бѣѣѣиш жѣшку ѣод ѣѣше* ‘довѣсти прѣд свршен чин, у ѣпасну ситуѣцију’.

жѣѣцѣкавица ж ‘житко блѣто’. – Нѣјѣ нѣкако чѣдо што су се ђѣца искѣљѣла по нѣликој жѣѣцѣкавици, нѣси трѣбѣла да иг нѣлико пѣѣѣш.

жмѣрѣи жмѣрѣѣца м мн ‘трнѣи’. – Јѣј, кад га ѣвѣтѣм зѣ рѣку ѣ колу, свѣ ме жмѣрѣи пѣдѣђѣ, од пѣтѣ до увѣтѣ, кѣнѣ да ѣзѣ ме гмѣжѣ нѣки врѣли мрѣви. – Стрѣсе се од ѣнијѣг *жмѣрѣѣца*.

жмѣрѣлица ж в. *жѣжѣлица*. – Она жмѣрѣлица трѣпћѣ, ил нѣстаѣ гѣса ил је до-гѣрѣ витѣљ.

жмѣрити -ѣм несв ‘глѣдати јѣдним ѣком или крѣз полѣзѣтворѣне трѣпѣвице’. – Кад вѣри с ѣнијѣм швѣјс ѣпарѣтом, ѣн жмѣрѣи мѣшто да тѣрѣи цѣвѣкѣре ил нѣки зѣштѣтѣник; || **жмѣрѣкѣти** -ѣм несв ‘поврѣмено трѣптѣти, због дѣма, вѣтра’. – Кад дѣне вѣтар, ѣнѣ вѣѣѣр пѣчнѣ да жмѣрѣѣ. – Штѣ жмѣрѣѣш ко сврѣкѣѣлица на јѣѣговѣну; || **жмѣрѣнути** -нѣм св ‘трѣпнути, пѣглѣдати крѣз трѣпѣвице’. – Жмѣрнѣ ѣн нѣ ѣѣ, ко да нѣѣе да га вѣдѣ.

жмѣрити -ѣм несв **1.** ‘држѣти зѣтворѣне ѣчи’ – Нѣшѣта не врѣдѣи што жмѣрѣи, нѣјѣ снѣ и гѣтова стѣвѣр, вѣтѣ ме нѣка струјѣ у нѣгама; **2.** ‘бѣспѣсличѣти, губѣти врѣме’: в. *зѣрк*.

жмѣрка ж ‘дѣчѣ игра’. – Нѣмѣј иг сѣд дѣрати, пѣчѣли д-ѣиграјѣ жмѣркѣ, нѣка иг.

жнѣѣти в. *жѣѣиш*.

жрѣвѣ жрѣвѣа м ‘ручѣни млин’. – Зѣмѣјле је пѣђѣко ѣмѣ жрѣвѣ, ал тѣ е трѣбѣло млѣго снѣгѣ и дѣнгубѣ да сѣмѣљѣш цѣк жѣта, свѣ смо на смѣну ѣкрѣтали.

жѣѣбор м ‘звук водѣ на потоку’. – Код Цѣвѣлове водѣнице чѣѣе се сѣмо жѣѣбор водѣ.

[жѣѣборѣти] -ѣи несв. – Знѣш ли ти, блѣго бѣки, ѣнѣ: кад чѣ у гѣри да пѣток жѣѣборѣи, вѣсибѣба мѣла спрѣмати се стѣла. – Кад смо бѣли мѣли, па ѣслушѣкуѣмо како шѣшѣтѣ слѣма, како шумѣри дрѣвѣѣе, како жѣѣборѣи пѣточѣић, како ѣјѣи вѣтар, како пѣјѣвајѣ тѣѣѣе, блѣѣје јѣгнѣѣд, мѣкѣѣѣѣ кѣзе, рѣчѣ тѣлад, њѣшѣтѣ кѣѣѣи и кѣѣшѣта, а ѣвѣ дѣнашнѣѣ ђѣца кѣ да су повѣнѣтрѣзѣла, Бѣже ме прѣсти, сѣмо ђѣрѣѣ у ѣнѣ гѣвнѣ, нѣт штѣ чѣѣѣѣ, нѣт штѣ вѣдѣ нѣт ѣмајѣ мѣј кѣкѣг ѣсѣѣѣѣѣ кѣнѣ што трѣбѣ д-ѣмѣ ѣксѣн, будѣбѣѣкснѣма.

жўгнуги -нѣм св ‘сркнути’. – Жўгнѣмо ма̀ло чѳрбѣ (1).

жўђети жу̀дим несв ‘жудети’; в. *завичај*.

жўја ж ‘керуша жуте длаке’. – Дѳшла жўја, нѣ знѣм ѣѣ била три-дѣна; || **жўјка** ж 1. ‘керуша’ ж дем. – Оштѣнила жўјка сѣдморо – свѣ кѳ јѣце јѣцету; 2. ‘кокош жућкасте боје’. – Ѣднесе ми лисица онў жўјку, дѣбѳгда јѳ присело; 3. ‘стара ракија која се ужутела у бурету’. – Ђ, ѳвў влашу жўјке да ми пѳнесеш кўму и кѣжи му да е ѳдлежала пѣ-шес гѳдѣна у рѣстовѳм бўрету; || **жўјкица** ж дем ‘жута кокица’. – Остави жўјкицу, а дрѳде онѳг пјевчиѣа.

жўјјица ж ‘начин причвршћивања врата на брвнари’. – Није дѳслѣ бѣло шаркѣ ко-во сѣд но се прѣвила округла рўпа дѳље на пѳдвали, а на врѣтима испупчење кое је налиѣгало на тў рўпу и на томѣ се ѳкретала врѣта и тѣ врѣста шарке ти се зѳвѣ жўица.

жўљ м ‘задебљање длана или табана услед напорног рада или трења’. – Кад цѳѳ дѣн тўчеш маѳѳлѳм ил рѣдѣш мај кѳјѳм ѣлаткѳм, ако ни́си утрѣвен, ѣскѳчѣ жўљ, тѳ ти је кѳнѳ кад ѳбуеш нѳвў ѳбућу па крѣнѣш на саѳбор нѣђе дѣље, јѳш ако е пѳтиѣсна, ѣтѣ ти жўља; || **жўљан** жўљна -ѳ ‘жуљевит’. – Зѣвичѣј шапућѣ пуцкѣтањем бѣдњака, догорѣвањем свѣћѣ, ўјањем развигѳрца, благорѳднѣм кѣпима кѣшѣ, зѣвичѣј рѣни жўљнѳм ѳчевѳм рўкѳм, зѣвичѣј те бўдѣ, у рѣзасвит, мајчиним пѳљубѳм (7: 33).

жўљати жўља(м) несв. – Направијѳ ми Сѣтара тѣсне кѳндуре, жўљају ме, додѣјаше.

жумѣнце -ѣнца с ‘средишњи жути деѳ јајета’. – Белѣнца ѳдвојм за шенѳкле, а жумѣнца ўмўтим и пошећерѣм па прѣлијѣм ѳзгѳ прѣко; в. *шенокле*.

жўња ж зоол ‘птица слична детлићу, *Picus*’. – ѳсетила жўња мўшице под ма̀лтером на сѣмсу па се навадила те кљўца свѣкѣ дѣн, ѳбѣ сѣв ма̀лтер.

жўпно прил ‘са благом климом’. – Дѳље кѳда ѣиѳ, у Лѳзници, је млѳго жўпније, зѣтѳ ѣма нѳлико винограда.

жўстар жўстра -ѳ ‘хитар, оштар’. – Нѣ ваља бѣти ладнѳклеп, ал није дѳбро ни кад је ѣксѣн млѳго жўстар и зѣумит, злѣтна е средѣна.

жўт жўта -ѳ. – Жўт ми нѣшто ѣѳдо и бѣзвѳљан; || **жўћкас** -ста -ѳ ‘бледожут’. – Ђмадијаше Рўмѣнка неку жўћкасту блўзу ко јѣгѳрчевина; || **жўтикѣв** -ѳ -ѳ ‘блед у лицу, ужутео, бледуњав’. – Ма јѣс ѳн мѣно жўтикѣв у лицу, ал нѣ бѳј се, знѣш кѣко е кѣзано: жўтѣ жўтујў – рўменѣ пўтујў.

жўтнути -нѣ(м) св ‘мало пожутети због суше или болести’. – Бѳгами ако ѳвѣ сувѳвица наставѣ, нѣће д-ѣзије на дѳбро, поглѣдни кѣко су жѣта вѣћ жўтнула. – Пшѐница е жўтнула, дѣће Бѳг да дѳчекамо дѳбар рѳд; || **жўтѳвати** жўтуем (не)св ‘бити жут у лицу, изгледати болесно’. – Нѣ бѳј се ти за ѣѣга: ѳн жўтуе наѳк ѳткѣд га тўвѣм, ал не забѳрави да није тек наѳк кѣзано да жўти жўтују, а црвени пўтују, наджѣвљѳ е он млѳгѣ кои су се румѣњели у лицу; || **жўћети** жўтѣ(м) ‘пѳстајати жут’. – Пѳчело лишиће жўћети, стѣже јѣсен. – Жўтѣ се сўнцѳкрети ѳко ѣѣвѣ ко да си порѣћѳ ма̀ла сўнца.

жўтѳглав -ѳглава -ѳ ‘који је жуте главе’; в. *ѣлиска*.

жўтокљўнац -нца м ‘неискусан, балавац; тек излегнут птић који има жут кљун’. – Кад ѳвѣ жўтокљўнци зѣврше шкѳлу, мѣслѣ да ѳд ѣиѳ свѣ пѳчињѣ. – Мѣне је ѳтац гѳвѳрио: Јѳш си тѣ жўтокљўнац, тѣк ѣеш вићѣти шта е жѣвѳт.

жўтуља ‘крава жуте длаке’. – Чѣјѣ је ѳнѳ жўтуља ў нашој лѣвади? – Ђмали мѣ у ѳнѳ врѣме Жўтуљу, Рўјку, Вѣдруљу, Цвѣтуљу и Ша̀руљу.

жўћѳ -ѳ м а. ‘чѳвек изразито жуте косѣ’. – ѳнѣ жўћѳ Бѳгѳсављѣв ти је ѣшѳ с нѣма на мѳбу, није ѣмѳ више ѳд двѣнѣс-трѣнѣс гѳдѣна и ѳн ти бѣјѳ водѳноша косѣчима;

б. ‘кер жуте длаке’. – Мотā нам се окō авлије нечији жућо, ћерајте га да нам се не припитомї; || **жућко** с дем. – Неко ми прѣбијо жућка, гѣља у прѣдњу дѣснѹ нѡгу.

жѹч ж ‘жут, горак сок који лучи истоимена жлезда’. – Не мож да ти бйднѣ сāмо мѣд и млѣко, знāш кāко се кажѣ: чāшу мѣда још нїко не попи док је чāшом жѹчи не загрчи; || **жѹчан** жѹчна -о ‘љут, бесан, срдит’. – Млѡго си жѹчан бїјо, не идѣ тѡ тākѡ; || **жѹчно** прил ‘љутито, срдито’. – Они тѹј пѡчнѹ нākѡ жѹчно да се рāсправљајѹ, не знā се кѡ е од кѡга загуљѣнијѹ.

З

заалѣнети се -ѣнїм се св ‘поцрвенети, зацрвенети се’. – Кад јој рѣкоше да дѡлазе прѡсци, заалѣнеше јој се ѡбрази.

забадāва прил ‘цабе, бесплатно, јефтино; узалуд’. – Прѡдаде ѡнāј вѣтропир нākѹ парцѣлу забадāва.

забāдати забāдам несв **1.** ‘заривати’. – Ѐшли смо сāбāјле, на Ђурђевдан, да забā-дамо крстиће од љѣсковине по њивāма, ливадāма и вѡтњāцима; **2.** ‘бити знатижељан’. – Немѡјде да забāдаш нѡс тāмо ѣе ти нїје мѣсто; || **забѡсти** забѡдем св према *забада-иши*. – Сāмо да забѡдем ова двā кѡчића и дѡлазим.

забāптати забāпћѣ[м] св ‘почети газити по нечему што одаје потмуо звук’; в. *клишиши*.

забарак -āрка м ‘подбарни део њиве, ливаде’. – Кад је кїшна гѡдина, од оног забāрка нѣмамо нїкаке вāјдѣ.

забасати -ām св ‘залутати, скренути с правог пута’. – Њиг двїје, бāба Драгѡјла и мāјка, пѡђу с вѣчери на кѡнак у Трнаву код бāбѣ Стāнѡјле, па да пѡранѣ на пїјац у Чāчак, ал иг ѹватї нѡћ и ѡне забасајѹ у Небѡшу, шћућурѣ се више нѣкѣ бѹквѣ и тѹј ѡсванѹ, над ѡнїм бѣздāном; в. *сајман*.

забатāлити -ātāлим св ‘запоставити, напустити неки посао’. – Штѡ си забатāлијо нākї виногрāд, тākѡ ти Бѡга?

забāцити забāцим св **1.** ‘затурити’. – Забāцили ѡви мѡји нѣђе килāнце, нїкākѡ да га нāђем; **2.** ‘попити ракију једним гутљајем’. – Ајде, Ѐцо, сврāти, да забāцимо по јѣдну; || **забāчен** -а -о ‘изоован, удаљен од главног пута’. – Она ти се ѹдā у Брѣзовице, тѡ ти је забāчено тāмо с ѡнѣ странѣ планинѣ, што би рѣкли – Бѡгу иза нѡгѹ.

забашурївати -урївам несв ‘избегавати одговор, намерно заговарати, мењати теме разговора’. – Нїкако ѡн да кājѣ кākѡ е бїло, но свѣ забашурїва и прѣлази на дрѹгѡ; || **забашурити** -ашурим св ‘заташкати, прикрити’. – Не бї му прāво што запѡђенусмо рāзговор ѡ-гѡмѣ, па шћāдијаше да забашурї.

забезѣкнути се -ѣзѣкнѣм се ‘изненадити се, зачудити се’. – Вѣлѣ да се сāv ѡнāј нāрод, кѡји се тѹјнāk затѣкѡ, забезѣкнѡ кад је чѹѡ да е ѹбјен крāљ.

забїберити -їм св **1.** ‘зачинити бибером’ – Дѡдāјде ми мѣно бїбера да забїберїм ѡвѹ сѹпу; **2.** ‘напакостити неком, осветити се’. – Ањ се здѡмчѡ влāсти, ѡма е забїберијо свїмā нāма који смо му говѡрили поштѣно, нākѡ кākѡ јѣс.

забїбити се забїбим св ‘несвесно се загледати у нешто, забленути се’. – Чїм је она ѹишла у салу на забави, он се забїбијо ѹ-њѹ, не трѣпћѣ; в. *биба*.

забїљежити -їм св ‘записати’. – Мї у црквени калѣндāр забїљежїмо кад крāве вѡдѣ, а на брвнима ѹгāрком забїљежїмо кад прѣложїмо лāмпек, тākѡ што за свāки лāмпек ѹдарїмо рѣцку.

за̀бѣит -и ж 'неприступачан терен, беспуће'. – Дѣбра е шѣма, ал у за̀бѣити, нѣ мош нї ш чим д-извѣчеш дрѣва сем да нѣсїш на лѣђима.

за̀бити за̀бијем св 'убости'. – За̀бијо трн у здра̀ву нѣгу; *изр.* ~ гла̀ву у ѿеса̀к 'избећи суочавање с проблемом'. – Јѣк, нѣ воли ѣн да зна ѿ истину, ко да за̀бије гла̀ву под гѣбер и пра̀ви се да нѣ види ѣнѣ што и ѿдра̀в ви́дї.

за̀бленути се -нѣм се св 'упиљити се, заглѣдати се'. – Штѣ си се тѣ за̀бленѣ, кѣ да нїси ви́ђо жѣнско.

за̀бољети -ѣли св 'жигнути, заболети'. – пс, што ме за̀боље гла̀ва, прште нѣчи-сто.

за̀бравѣс -ста -о 'својеглав, тврдоглав'. – Пушти га у бѣстра̀га, ви́дїш да е забра-вѣс, нїт се да повѣсти ни пѣхерати.

за̀бравити -їм св 'закључати, замандалити'. – Кад бїднѣ пред спа̀вање, мї кљѣчаницом за̀бравїмо ѣба̀двоја вра̀та на-кући; в. *кљѣчаница*.

за̀бра̀дити се за̀бра̀дим се св 'везати мараму под брадом'. – Ка̀д се ѣмијемо, ја и мѣја јѣтрова, на̀јпрво за̀бра̀димо мара̀ме, па ѣнда прила̀зимо к рѣци свѣкру и свѣ-крови.

за̀бра̀здити за̀бра̀здим св **1.** 'заорати прву бразду'. – пн сам за̀бра̀здијо, ви́ђѣ сам да е ѣрно, ни млѣго вла̀жно ни прѣсу̀во, таман ка̀ко трѣба; **2.** 'задрети, тврдити нешто упорно и непопустљиво'. – Та̀ј кад за̀бра̀зди, не вре́ди му говѣрити, ѣн ѿѣра по свѣм кѣ јуне у пла̀с, па кѣд пу̀кло да пу̀кло.

за̀бран м 'парцела под шумом'. – пзгледа да се про̀дае Ёрѝћа за̀бран на-Јелици, а ка̀ки је тѣ домѣнин бїјо, нїје тѣк та̀ко ка̀зано чи́је није бїло, чи́је бїти нѣће.

за̀брѣкнути за̀брѣкне(м) св 'покуцати обруче и налити воду у расушено буре'. – Пред изручи́вање шљивѣ за̀киселимо ка̀це, сїпа̀мо вѣду на да̀нце и квѣсїмо дѣге док не за̀брѣкну.

за̀брѣнтити за̀брѣнтї св 'бити захваћен отоком, отеклином'. – адаријо се Вла̀де у кољено кад је стовѣрѣ тру̀пце, за̀брѣнтила му нѣга кѣ стѣпа.

за̀бри́ђети -їдї св 'утрунати од ударца у тело'. – адарик нѣгѣм о трѣношку, за̀бри́ђе ми ѿваница кѣ да нїје мѣја.

за̀брисати -шем св 'одбити, пригрнути метлом'. – За̀бриши пѣпо на ѣнѣ стра̀ну.

за̀бркати за̀брчем св 'направити напој за свиње мешањем сурутке или сплѣчина са јармом'. – Јѣ ти ѣндак спѣрем сѣдове па у ѣнѣ сплѣчине до̀дам сѣрутку и за̀брчем мѣно прѣкрупе те да̀днѣм свињама.

за̀бркати́ти -им св 'пустити бркове'. – Он ви́ђѣ од ѿѣда па ѿ ѣн за̀бркати́јо.

за̀бркљачити -їм св в. *за̀бркљачи*. – За̀бркљачи мѣну свињама, ѣнѣ ти сѣрутке у мека̀ру, а јарма е у ѣмбару па им изручи у ко̀рито да не грѣѣ, прѣбише гла̀ву.

за̀брложити -їм св 'направити неред'. – Кад се завршило комїшање, ѣњесмо жїто ѣ-салѣш, ал нѣ-стигосмо да склѣнимо ша̀шину, смрче се, те нам на̀ко за̀ноћи ѣвлија; кад бї ѿзутра, ба̀нѣ тега из Трна̀вѣ, шѿѣла сам да цркнѣм ѣд-бруке, ка̀шѿе: ка̀ка е ѣво млада кад је дозволила да јѣј ва̀ко бїднѣ за̀брложена ѣвлија; || **за̀брложен** -а -о 'неурѣдан, не(ра)спремљен'. – Нї с ким се ѣна није пока̀рабасила, нїт је, да̀лѣко бїло, нѣки звїјѣк, ни, да рѣкнѣм, нѣка ѿбруша, чи́сте ѿѣци ѣнѣ прѣнице, ѿѣца изми-вѣна и глѣдна, ѣвлија нїкад за̀брложена ни за̀корѣвѣшена, нѣма нїшта растѣвѣжено ил за̀ломатѣно но свѣ на свѣм мѣсту.

за̀брѣјати се за̀бројїм се св 'погрешити приликом бројања'. – Кад је исплаћивѣ во̀лове, за̀бројѣ се и сѣвијо, да̀о трї ѿладе ви́ше, ал онај чѣвек му вра̀тијо сѣтра̀дан.

за̀бру̀сити за̀бру̀си св 'добити отеклину, натећи'. – Кад је ци́ѣпо дрѣва, ѣдари га ѿпаница по нѣзи па му тѣ са̀днѣк за̀бру̀сило и помѣдрѣло, стрѣба поглѣднути, а ја

му велѣм: исецкај црног лука, мѣно поуљи и прѣвѣ на ўбој, бѣне кѣ рѣком ђдњѣто. в. *забрѣнѣишии*.

забуљити (се) забуљим (се) св 'загледати' – Забуљѣо се ў њѣ ко да нѣђе вѣше жѣнско нема. – Штѣ си се забуљѣла ў њѣга ко да мимо-њѣга нѣђе мѣшко нѣма; в. *глуѣ*.

забуна ж 'омашка, грѣшка, заблуда'. – Ўпадосмо у забуну, што јѣс, јѣс, кѣдар се и ђбрукасмо, ал, велѣ, кѣ прѣзнае – пѣла му се прѣшта.

забунити се забуним се св. 'заплести се, помести се'. – Кад на прѣшевинѣ ѣдо рѣче: ѣјде да чѣемо штѣ велѣ мѣмак и ѣвѣјка, нѣс двѣ се бѣјасмо забунѣли, ни да бѣкнемо.

забушавати -ушѣвам несв 'избегавати посаѣ'. – Нѣко нѣш нѣкад нѣђе нѣјѣ забушѣвѣ, јѣк, и на кѣлуку ђдрѣдиш нѣкѣ чѣвѣчѣнски, јѣл забушѣнт мѣже да бѣднѣ свѣкѣ рѣја.

забушѣнт м 'ѣнај који забушава, избегава посаѣ'. – Бѣље да сѣм зѣпнѣш но да плѣћаш ђнѣг забушѣнта, сѣмо глѣ кад ѣе д-увѣти за влѣшу и да трѣпѣ ѣ-лѣд. – Забушѣнт рѣдѣ кѣ од бѣдѣ.

забушити забушим св 'извртѣти, пробушити рупу'. – Одрѣси овѣ дѣску код Радрѣце нек ти вѣјнѣк забуши јѣдну рѣпу сврѣлом.

забушити -ѣм св 'преварити, подвалити'. – Кад су прѣмерѣвали компѣре, он му забушијѣ за јѣдну вагу.

зѣвада ж 'неслога'. – Знѣјте, ѣѣцо, у кѣћи у кѣјѣј, далѣко бѣло, дрѣже до зѣваде ђд тѣ кѣћѣ нѣшта нѣма, ђма ти ѣто дрѣбѣ, а тѣмонѣк ѣе је слѣга, тѣј и Бѣг помѣже.

зѣвадити се -ѣм се св 'посѣвѣти се'. – Па зѣпѣвѣше ђнѣ: ѣјде, мѣла, да се зѣвадѣмо. – Кад су се брѣћа зѣвадилѣ, велѣ Вѣјана Мѣљѣјци: нѣма ти, дрѣго мѣја, дѣш-манина дрѣк нѣ родѣ мѣјка; *изр. Зѣвадијѣ би дрѣ ђка у глѣви*; || **зѣвајати** -ѣм несв 'изѣзивати свѣжу'. – Нѣкад нѣмѣ, блѣго ѣѣду, да се зѣвајаш нѣ с кѣм, јѣл од зѣвадѣ нѣшта гѣре нѣма.

зѣвалит -а -ѣ 'сметѣн, неснѣлажљѣв'. – Нѣјѣ, кѣсти, зѣвалит, но дрѣш ѣтрѣжан и ѣстаѣц и бѣстѣшѣн, свѣ му ѣдѣ од рѣкѣ.

зѣвалити -ѣ св 'недостѣти'. – Свѣга смо нѣбѣвили дрѣвѣљно, јѣдѣно нам зѣвалило бѣјѣлог вѣна, ал ѣмѣло ѣ црѣвѣнѣг кѣлко дрѣш.

зѣвалити¹ се зѣвѣлим се **1.** 'спустити се, увалити се на удѣбно мѣсто'. – Зѣвѣлијѣ се у фѣтѣљу кѣ свѣки дрѣмѣтор, нѣшта нѣ-рѣди, а дрѣбро жѣвѣ; **2.** 'пасти, скљѣкѣти се'. – Нѣ знѣм штѣ му бѣ, згѣдно смо ѣшли и разгѣвѣрѣли и дрѣјѣмпут дрѣн ушѣѣ, прѣблѣѣе и зѣвѣлѣ се, нѣјнѣк, зѣ-прѣшѣе.

зѣвалити² се зѣвѣлим се св 'захвалити се'. – Јѣси ли се зѣвѣлијѣ чѣвѣку што ти прѣчѣтѣврѣи?; || **зѣвѣлѣвѣти се** -ѣљѣвам се несв 'захѣлѣвѣти се'. – Бѣзна кѣко се зѣвѣлѣва, кѣ да сам му учѣнѣ ѣе знѣм штѣ, а јѣ би дрѣ тѣлико учѣнѣ ѣе нѣкѣм ког нѣе пѣзнѣем а кѣмо ли нѣму.

зѣварити зѣвѣрим св 'сѣставити металне дрѣлове варѣнем'. – ђвѣ мѣрѣ да се зѣвѣри, ѣмѣ чѣвѣк, дрѣље у Чѣчку, шѣвѣс апѣрѣт.

зѣварѣвати -уѣм св 'пѣнашѣти се у нескѣладу с некѣм правѣлима кѣја дрѣређуѣе црква'; в. *варѣваши*. – ђни зѣварѣвали и нѣ рѣде на ђгнѣну Мѣрију и на Прѣкѣплѣе ѣјѣко нѣјѣ црѣвѣно слѣво.

зѣвѣсѣти -шѣм св 'стѣћи, зѣмѣти'. – Мѣрѣш дрѣ зѣпнѣш, дрѣн нѣћ, дрѣ зѣвѣшѣш кѣлко бѣло.

зѣвѣтѣти зѣвѣтам несв 'захѣтѣти вѣду, снѣбѣвати се вѣдом'. – Дрѣк нѣсмо ѣско-пѣли бѣнѣр, зѣвѣтали смо вѣду на ѣзѣвору код Брѣста и нѣсили у тѣстијѣма и бѣуцѣма; || **зѣватѣти** -ѣм св 'захѣтити'. – Јѣ пѣшла на ѣзѣвор дрѣ зѣватѣм вѣдѣ за вѣчѣрѣс.

завежљај м ‘замотуљак, смотуљак, нешто завезано у платно’. – Узек онај завежљај, исподздрављак се ш њима и ђок полага́но навише ўс-планину.

завезак -ска м в. *чвор*. – Кад начиниш завезак с ўзицом, ил конопцом, ил пѣртлу на ципелама, нѣмѣ никад везивати чвѣр на́мртво, но на замку да мѣш лѣко пѣтље д-ѡдриешиш.

завѣзати завѣжем св **1**. ‘везати’. – Завѣжи тѣле тўјнак навр ливадѣ; **2**. ‘прекинути причу, умукнути’. – Завѣжи кад гѡворїм, њначе ће мѡтка да рѣдї! || **завезивати** -ѣзйвам несв ‘везивати’. – Стѡку смо завезивали за јѣсле, свѣко гѡвече је ѡмало свѣе мѣсто и свѣком смо у бўчуку дѡвали мѣкиње.

завѣсти завѣдѣм св **1**. ‘погрешно усмерити, преварити’. – Завѣ га на рѣѡв пўт; || **завѡдити** завѡдїм несв ‘одводити у страну, у пропаст’. – Њишта црње нѣма нѡ кад ѡнї кои вѡдѣ на́род, нѣ водѣ га нѡ га завѡдѣ; **2**. ‘навести, назначити, именовати’; в. *заворањ, ѣдѡк*; ~ *се* ‘изгубити равнотежу, једва се одржати на ногама’; в. *ргѡиш*.

зѡветрина ж ‘место заклоњено од ветрова’. – Вї сте закорѡчили у жївот и дѡшли пред рѡскрсницу са кѡѣ вѡдѣ двѡ пўта, један, кѡїм ѡдѣ већина, широк је и наподногу, њиме се стїжѣ у раскошну зѡветрину, ће је тѡпло и мѣкано, зѡклонито, ўдобно и бѡгато, а дрўги пўт је тѣсан, бѣзводан, ѡскудан, ўспорит, чапорнѡвит, камѣнит, трнѡвит, ѡн вѡдї навише, на ветрѡметину, ће шїбајў олўје и ветрови, ће ѣвају муње и ударѡју грѡмови (7: 218).

зѡвидан -дна -ѡ ‘завидљив’. – Њїје бїјѡ рѣѡв, ал му мѡнишѣм што е зѡвидан и лўѡбоморан кѡ пѡшче, кад вїдї да е нѣко бѡлї ѡдѡ њ, сѡв позелѣнї од злѡбѣ.

зѡвиђети -дїм несв ‘бити завидљив, лўбоморан’. – Нѣмѡј му ѡишта зѡвиђети, цѡба ти њѣгов газдїнлук кад је ѡжѣнијѡ ѡнў абрѡношу.

зѡвијати зѡвијѣ св ‘нанети снег, навејати’. – Нѣкако се и прѡбисмо до Зѡбоја кад тѡмо зѡвијѡ ветар намете у врѣ врзине, сем тїцѣ ѡишта тўдије ѡије мѡгло прѡћи, а јѡдно ти мї.

зѡвијати¹ зѡвијѡ(м) несв ‘оглашавати се високим, монотоним звуком’. – Кад је бїло глўво дѡба нѡћи, застѡдосмо да мѣно ѡдѡнемо кад се ѡзгѡ од Црне стѣнѣ чў кўрјак како зѡвија. – Нѣ знам штѡ ли су кѣрови нѡћѡс зѡвијали дѡ пред зору. – Свў нѡћ су зѡвијале свирѣне.

зѡвијати² зѡвијѡм несв ‘стављати завоје, умотавати’. – Кад су га апѣрисали, пѡчѣше му зѡвијати нѡгу зѡвоима. – Они дўвѡн зѡвијали у нѡвину; || **зѡвити** зѡвијѣм св ‘увити, умотати’. – Помѡзи му зѡвити ѡнѡ јѡгње на шїлку у чѡршов; *изр.* ~ у црно ‘учинити велико зло’. – Прѡкоцко, нѣсретнїк нѣсретнї, пѡла имѡња и зѡвијѡ кўћу у црно.

зѡвїлчати -ѡм св ‘зауздати, ставити коњу узду са чампаром’. – Зѡвїлчѡјде ти ѣѣцу на вре́ме, кад смѡтају ѣѣм на зўб, дѡцкан је.

зѡвїрївати зѡвїрївам несв ‘загледати, погледивати’. – Већи ти је њѣгов дїнар нѡ нѣчија кўћа, ѡн ти, нѣке јѡде, сваки-час зѡвїрїва у новчаник кѡ сїђелица у ѡнў стѡр, да прѡстїш; || **зѡвїрити** -їм св ‘погледнути, ѡмотрити’. – Дѡбро зѡвїри, сїне, да се ѡије ѡспатила злѡтица у компїру.

зѡвис -сти ж ‘завист’. – Зѡвис ти је пѡгана бѡлес, рѡдуј се, блѡго бѡби, да свѡк ѡмѡ и да му дѡбро бїднѣ.

зѡвисити -їм несв ‘бити зависан од неког’. – Дѡвно би му ѡн ѡкрѣнѡ лѣђа да не зѡвисї ѡд-њѣга; *изр.* *Ко зѡвисї од дрўгѡг и њѣговом кѣру се умїлѡва*.

зѡвитлѡвати (се) -їтлѡвам (се) несв ‘шегачити се, комедијати’. – Њїје ти се ѡна зѡвитлѡвала ѡ с кїм, ѡнї је зѡвирївала у тўђѣ ствари, јѡк, но е глѡла свѡја пѡсла и свѡју брїгу брїгала; в. *їроножац*.

завитлѧнција ж ‘шегачење, комедијање’. – На комишѧњу се пѧпије по кѧдѧ и сви прѧђу на завитлѧнцију.

завитлати -ѧм св ‘бацили нешто из руке далеко’. – Кад је завршио пѧсѧ, он завитла чѧкић у ѡшоак; || **завитлити** -ѧм св ‘и с т о’. – Кад је ѧзорѧ нѧку рѧпу, он је завитли нѧниже у врзину.

завитѧљити -ѧтѧљим в. *заврѧчиѧи*. – Он му ѧзе ону крушку што е ѧкрѧ и завитѧљи нѧниже у пѧток.

зѧвичѧј м ‘родно село, родни крај’. – И зѧц ти се врнѧ да липшѧ тѧмо ѧе се окѧтију, тѧкѧ и ѧксѧн пѧд старѧс жѧдѧ за зѧвичѧјом. – Зѧвичѧј ти дѧрује дѧњу и мѧшмулу, карѧмѧнку и бѧросѧвку; зѧвичѧј те грѧје вѧтром испѧд лѧмпѧка и зрѧном пшѧеничним у злѧтѧном клѧсу; зѧвичѧј те врѧћѧ пѧсми ѧрѧчкој и кѧпѧчкој, рабѧцијској и кѧсѧчкој, жѧтелачкој и свѧтовској; зѧвичѧј те пѧзѧвље на мѧбу, на прѧло и посѧло, на комишѧње (7: 33)

зѧвлачит -а -ѧ ‘примамљив, на шта се лако навикне’. – Све ѧвѧдѧлѧ прѧваре су зѧвлачите, лѧсно ѧпанеш у зѧмку ко што е пѧшѧење, пиѧјанство, кѧцкѧње, курвѧрство и коѧшта; || **зѧвлачито** прил ‘примамљиво’. – Нѧјприје му бѧло зѧвлачито, а пѧтље ѧспало зѧјадито: виђо ѧ шта је ѧпѧ.

зѧвлѧчити зѧвлѧчим несв према *завуђи*. – Чѧем јѧ, онѧмѧд на вѧшеру, како разговѧрају двѧ коштаплѧра и ѧнѧј јѧдан велѧ: дѧшло, кѧжѧ, гѧдно врѧме да нѧ смијеш више свѧју рѧку да зѧвлѧчиш у тѧђѧ цѧп; || **завуђи се** -ѧчѧм се св ‘шѧћурити се, прикрити се’. – Кад је виђо да е гѧсто, зѧвѧко се у мишју рѧпу, бѧјо е мѧњи од мѧководог зрѧнета.

завѧдити зѧвѧдим в. *завѧсиѧи*.

зѧвојѧца ж ‘кривина’. – Кад је бѧло код Весѧлновићѧ зѧвојѧцѧ, пѧче стѧпац и сѧјѧно се стрѧвѧли пѧд-ѧбалу у Цѧлову лѧваду.

зѧвѧрањ -ѧрѧ м ‘спојни метални клин између јѧрма и плугѧ или кола’. – И ѧн ти пѧднесѧ преко двѧкѧта тѧжбу и ѧндак зѧведе лѧжне сѧдѧке како гѧ е бѧксем Жѧрко ѧдарију зѧвѧрњом.

заврѧњети -нѧ св ‘смрѧчити се, поцрнѧти’. – Заврѧњело нѧбо, пред ѧнѧ арлѧуцу, и скѧро се смрѧче ѧсред дѧна.

заврѧчѧти зѧврѧчѧм св ‘нешто учинити врачѧњем’. – ѧнѧј јѧдни Вѧсо прѧча како гѧ нѧко бѧјѧги заврѧчѧ, кѧ да гѧ е врѧчѧр мѧгѧ нѧгнѧти да крѧде нѧроднѧ вѧду с вѧдово-вѧда, па пѧчо нѧшто нѧкѧ да мѧнтѧ.

заврѧзан -рзѧна м а. ‘неспрѧтѧковић’. – Ђѧ ли ѧе онѧ мѧг заврѧзѧна; б. ‘изѧзивѧч нерѧда и свѧђе’. – Ђѧде, ѧјде заврѧзане јѧдан, смири се мѧно и глѧј свѧја пѧсла.

заврѧзивѧти (се) -рзѧвѧм / -рзѧем (се) несв **1.** ‘саплитѧти се, ломѧтѧти се (у мрѧку, по лошем путу)’. – Пѧчѧсмо да се заврѧзуемо п-ѧнѧј пѧмрѧчини, мѧло е вѧлило да се скрѧумѧмо низ ѧнѧј рѧд; **2.** ‘задржѧвати бесмисленѧм причѧм, зѧмѧјѧвати’. – Дѧвно би дѧшѧ, ал нѧјѧе Цѧле и пѧче да ме заврѧзуе ш ѧѧговѧм прѧчѧм; в. *сѧјѧрудиѧ, ѧѧура, шѧдрѧѧ*; || **заврѧсти се** -рзѧем се св ‘саплѧсти се, запѧти о нешто, заплѧсти се’. – Зѧврѧзе се бѧба ѧ партѧсару и ѧспаде јѧј ѧѧса ѧз рукѧј и прѧште у пѧрампѧрчѧд; *изр. Зѧврѧзо се ко ѧѧле у кѧчѧине*; в. *ѧдржѧѧи, ѧѧле, ѧрѧсиѧѧѧи*.

заврѧзлѧма -ѧмѧ ж фолк **1.** ‘народно коло’; в. *ѧѧикинѧѧ*; **2.** ‘гужвѧ, нерѧд, русвѧј’. – Тѧкѧ ти је тѧ кад нѧко здѧмчѧ влѧс, а није кѧдар да е пѧнесѧ, ѧн ѧндѧк нѧчинѧ заврѧзлѧму у кѧјѧј се нѧ знѧ кѧ пѧјѧ а кѧ плѧћѧ. – Чпѧде весѧлѧик у ѧнѧ заврѧзлѧму ни крѧв ни дѧжан.

заврѧљѧти зѧврѧљѧм св ‘залутѧти, поћи погрѧшним путем’. – Ми бѧксем крѧнули крѧћим пѧтем и заврѧљѧли: стѧгли кѧћи у рѧзасвѧт.

заврљачити -им св 'бацити далеко'. – Кад је чўла штã е сйноћ бїло на зãбави, ðна ти скїде онај вѣреничкї прстен и заврљачї га Бãга пїтај дõклен.

заврнути заврнем св **1.** 'усукати, увити'. – Он га смõта зã-рўку, заврнў е пðобро, док ðвãј не прїзнаде штã е и кãко е бїло; **2.** 'зашрафити, навити'. – Заврнде дðбро шãјтõв нã-бурету да не нãчиниш зїјãн; **3.** 'преварити'. – Заврно га Радõко за четири илãде; || **зãвртати** -ћем 'превијати, савијати'. – Нè могу сãд да ти дãм клѣшта, вїдиш да заврћем ш ñйма овãј плѣк.

завући се -ућем се в. *завлачийи се*.

зãгадити -им св запрљати'. – Зãбога, Ђõрђе, штõ си пўштијо стõку да мõкрї и баљегã крај бунãра, да зãгадї вõду.

зãгãсан -сна -о 'таман, тамне боје' – Он бїелõперас па му згõдно прїличї она зãгãсна кõшуља; || **зãгãсит** -а -о 'и с т о'. – Млõго ти зãгãсито тõ плѣтїво за ћѣцу, ўзми неке ликтије рудицѣ па прõшãрај мѣно. – Стãријима сам плѣла цѣмпере у зãгãситу, кãсти дунклијў, бõју, а ћѣци у ликтијў.

зãгиликати -чем св 'почети голицати, шкакљати'. – Загиликõ чїле диѣте, а ðно се згõдно зацѣнуло ðд-смија.

зãгинути -нѣм св 'задржати се, остати дуго'. – Тѣ ти нõћи зãгинусмо у кавãни код Кõза дð пред зору.

зãглабати -ãм св 'ослабити, сморити се'. – Цѣо Бõжїј дãn вўкон ðнõ пðприекõ тестѣре, зãглабак нãчисто, не осѣћãм рўке, кð да нїсу мðе. – Ишчїље снãга, ћѣцо мõја, зãглабак нãчисто.

зãглавак -ãвка м 'дрвени клин којим се утврђује нешто расклимано'. – Начинде ми нѣколко зãглавãка од стржевинѣ да пòткãјлуем ãлатке, идѣ прðлеће, вãљã дã биднў ãзурне.

зãглавити зãглавим св **1.** 'учврстити заглавцима нешто што је расклимано'. – Вїђи те ми нѣкако зãглави ðну мãњу сѣкиру, нѣшто ми се рãсклимала; **2.** 'неочекивано се наћи у тешкој ситуацији'. – Нѣкад нѣ знаш је л бõље зãглавити у бõлницу јãл у бõвару; в. *исїаличавãщи, несреїник, иршњак; ~ се а.* 'уклештити се'. – Зãглавило се прãсе ў-прõше и пõче да скїчї кð да га дѣреш;

зãгладити -им св **а.** 'угладити, поравнати нешто'. – Није ми дðбро зãгладијо бѣтõн кад је излївõ бãсãмке па нѣ мош лãсно да иг ðпереш; **б.** 'решити спор, помирити се'. – Бїјагу се ñїг двõјица мѣно зãмерили, ал нãпанѣ Дрãго прво јѣднõг, па дрўгõг, да се измїре и ðни ти ñѣга пòслушају те зãгладише ðдносе, ко да ништа није бїло.

зãгледати се -ãм се св 'зãљубити се'. – Мешчїни да су се нãш Сãво и ðнã Æлексина ћѣр зãгледали; || **зãгледати** зãглѣдам несв 'завиривати'. – Идѣ ðздõ, па мãло-мãло нѣшто зãглѣда преко врзине; || **зãгледãвати** -ѣдãвам несв 'и с т о'. – Стãлно сам зãгледãвала да л је јўница пõчела да зãчиње; || **зãглѣднути** зãглѣднем св 'зãгледати, пажљиво прегледати'. – Ўзми стўбе, зãглѣдни дðбро да није слўчãјно нѣка црѣплика спãла с граћевїнã од ðнѣ номãдашњѣ олўјѣ.

зãглибити се зãглибим се св **1.** 'упасти у блато'. – Зãглибисмо се у лõкву испод Јакõвљевїна кўћã, кад смо вўкли спðмѣн тãти, да нѣ би чѣтвõра – нѣ би мõгли прѣдриѣети; **2.** 'поћи погрешним путем, упасти у невоље, проблеме'. – Зãглибијо се у дўгове, нѣ знã ни кў[д]-ће, ни штã-ће, ни кãко-ће. – Зãглибијо му сїн у тў љãвõљў пãртију, никакѣ вãјде вїше кўћа нѣмã ðдã ñ, сãмо дãнгуби ш ñйма пõвãздãн; *изр. Зãглибијо се дð гушѣ*.

зãглунути зãглунѣм св 'одједном оглувети'. – Кад је гãђõ грõм у Дãвидов бãгрен, мѣне ти зãглуно увѣта: нїсам три дãна ништа чўо; в. *гумараба*.

загнојити се загноји се св ‘компликовати се упалом проузрокованом гнојним бактеријама (о повреди, рани)’. – Тако сам се гадно утрњио да ми се загнојио табан, нисам мдог стдопѣ неколко дана, док ми нана није иглом извадила трн.

заговарати -òvārām несв ‘задржавати нечију пажњу на некој теми с циљем да се сазна или постигне нешто друго’. – Видим ја да ви мене заговарате, мора да сте нешто рѣшили да забашурите; в. *йенциер*; || **заговорити се** -йм св ‘задржати се због неважних послова, замајати се’. – Нас двје ти се заговорисмо и мене ти, пустој, покипље млијеко.

заговнати -ам св ‘направити недопустив прекршај, осрамотити се’. – Мора да е онај Властимйров гвновалъ јопѣт нешто заговно њн је долазила милиција.

загољаштити се -òљаштим се св ‘задићи сукњу до изнад колена’. – Загољаштила се, рѣко би је пѣваљка.

загорети -и св ‘пригорети за дно посуде приликом кувања’. – Ћѣца најарила вату више но што трѣба и загоре ми ручак, куд]-ће мја брука.

заградити заградим св ‘направити ограду, оградити’. – Рѣшили смо да заградимо онò имање што смо лани купили, повадили смо старе шљиве, има да се нациѣпа коља колко ош, а прушћа има по потоку, свѣ врба до врбѣ.

заграјјити -йм св ‘загаламити’. – Пѣро послужитељ узе звоно и пѣче да звонѣ, а љаци заграише и покуљаше напоље ко рѣј чѣла.

заграктати закракћ[м] св према *гракѣиши*; в. *гавран, славуј*.

загрѣбати -ѣм св **1.** ‘направити огреботину, оставити траг гребањем’. – Дѣдер да видимо ко је од вас с нечим нако загребо нòва врата; **2.** ‘брзо побећи, нагло отрчати’. – Кад је њен тата најшò, он је загребо ко зѣц и стуштио се наниже Цвѣловој водѣници; || **згрѣбати** -бѣм несв ‘остругати кашиком’. – Згрѣби овѣ компириѣе што су мѣно загорели и уватили за данце, то е најљепше; || **загрѣпсти** -бѣм св ‘огребати нечим’. – Узело овò несно диѣте те повукло мачку за-рѣп, она се òкрете, замаука и загреба га по руди. – Ко е овò загребо ексером по брвнима?

загрижљив -йжљива -о ‘провокативан, склон свађи и нереду’. – Пòштен јѣс, ал је загрижљив најчисто, за трѣн òка планѣ и пòчнѣ кавгу и не смируе се док не ишћѣра ствар на чѣстац.

загризнути загризем св ‘загристи’. – Загризни колко мòш да прòгунеш; || **загристи** -изѣм св **1.** ‘и с т о’. – Нѣ мож знати кака је јабука док не загризеш; **2.** ‘упустити се у ризичан подуват’. – Бòгме је загризò мушки, свака му час: да су мòгли, поциѣпали би га ко свиња масну тóрбу, ал чòвек имò три чѣсте, стѣсò пѣтљу и стрпò им свѣ на камару.

загријати се -јѣм се **1.** ‘огрејати се поред ватре’. – Бане јампут, уз мѣсојеђе, Мићо Ћурчија, по некòј арлауци, кода нас у млин да се маò заклони и загрије; **2.** ‘заљубити се’. – Изгледа ми да се најш старѣиј сѣн загријо за Òбравову ћѣрку, свѣ ми се чѣни да мирише на свадбу, ако Бòг да.

загрмити / загрмѣти -мѣ св безл **1.** ‘загрмети’. – Кад загрми, ѣтѣ ти кѣшѣ; **2.** ‘завикати, разгаламити се’. – Кад је он загрмљò на тòм збòру, народ пòчѣ да му плѣште длановима, а они дрматори се сàмо зглѣднуше.

загрнути загрнем св **1.** ‘окопати усев и уз стабљику пригрнути земљу’. – Д-идѣм да загрнем мѣно краставце кад је вако òрно после јучашнѣ кѣшѣ; **2.** ‘набацити на рамена, обући топлији комад одеѣе’. – Загрнде ти, тата, ову гуњу, бојати се да те не-пробије вѣтар; **3.** ‘мало задићи сукњу (да се не покваси на јутарној роси или ако се хоѣ прегазити поток или речица’. – И она ти загрну сукњу изнад кољѣна и загази у-риѣку; || **загртати** -ћѣм несв ‘окопавати усеве’. – Забòравили људи како се загрћѣ

мѹруз; || **загртање** с гл. им. – Нѣ пѣтај више штѣ је загртање кад се зѣмља трѹе, а не окѡпава, нѣће више нѣко д-ѹзмѣ мѡтику кѡ да се нѣ вала.

загрцнути се – нѣм се св ‘закашљати се кад мрвица хране зађе у душник’. – Јѣ му вицем: полако, дѣјете, ал ѡн пожѹрио да пѡдѣ штѡ-прије па се, ѣтајући, загрцну.

загѹђети – дѣ[м] св **1.** ‘почети гуслати, запевати уз гусле’. – Зѣмѣјле је у Драгачеву било пѡдоста гѹслѣра, јѣ сам слѹшо нѣке ѡд њѣг кад загѹдѣ, милѣна ти бѣднѣ, а нѣјвољѡ сам да слѹшам Миљка Цогѡла, Рада Пѣтковића, па његовог ѹнука Драгана, па Милѣнка Вѹкајловића, па Јована Симѣуновића, па Жѣвоту Миљоевића, па Бѡжа Радѣнковића; **2.** ‘захладнети’. – Јѣтѡс сѣдѣ пѡваздан, пѣтају га кад загѹдѣ тѣмонаке ѡ Бѡжићу штѣ ѣ да рѣде без дрѡвѣ и коечѣга.

загѹлити се загѹли(м) се св ‘тврдоглаво задрети, непаметно инсистирати на неважној појединости’. – Загѹлијо се Владе, а загѹлијо се и Миле, нѣће да пѡпуштѣ нијѣдан, нѣ лиѣк, јѣдва иг смѣрисло да се не-пѡватају за-гусе; || **загѹљивати** – ѹљѣвам несв ‘терати по свом, неразумно инсистирати на неважној појединости’. – Нѣмо више загѹљивати, ако Бѡга знѣш, но јѣдном, брѣте, и тѣ пѡпушти колко бѣло, штѣ си нѣврѡ кѡ лѹд на тѡцило; в. *ѣоѣргнуѣи*; || **загѹљен** – а – ѡ ‘пргав, својеглав, задрт, незгодан’. – Нѣма ѡд тог пѡсла нѣшта, ш њѣм зѡдговора нѣма, тѣј је загѹљен нѣчисто, ѣрѣ мѣк на кѡнац; в. *жуч[ан]*.

загѹљѣнко м ‘незгодан човек’. – Ѣнѣј Пићѣнац ти је прѣви загѹљѣнко, нѣт га мѡш пѡвести ни пѡћерати, кад задрѣ, не ѡстѹпа ни за жѣвѹ глаѡу.

загѹстити – ѣ св **1.** ‘повѣћати густину, згуснути’. – Млѡго си загѹстијо мѣлтер, дѡдѣј вѡдѣ те га ражѣди мѣно; **2.** ‘наћи се у неприлици, у опасности’. – Кад је загѹстило, ни трага ни гласа ѡд ѡнѡг његовог клинчења и валѣсања, збрѣсо е главом без ѡбзѣра. – Ѣн је загѹстило ѡн се пѡсо пѣпелом; || **загѹшћети** – ѹстѣ[м] св ‘и с т ѡ’; в. *засѣдѣиѣи, клѣснѹѣи*.

задавати заѡјем несв ‘давати, наметати задатке, обавезе’. – Тмају бејѣги нѣки рѣспус зѣмѹс, а учѣтель им заѡѡ нѣкијег заѡтака, нѣмају кад јадничѡд да се грѹдају и вѡзѣ на сѡницама; || **заѡати** заѡам св ‘дати задатак, наметнути обавезу’. – Нѣмѡ, мѡлим те, ѡко мѣне да дангубиш, трѣба јѡш ѣ јѡ да ти заѡаѡм пѡсла.

заѡајати заѡајам несв ‘помагати тек рођеном младунчету сѣсара да се привикне на сѣсање’. – Поћѣкад мѡраш да заѡајаш јѣгњад и тѣлад док само мѣно не ѡдвркнѹ, пѡтљѣ сѣми вѣтају за-сису и тѹчѹ у виѡе док им мѣјка нѣ-спуштѣ млиѣѡко; || **заѡѡити** заѡѡйм св ‘нахранити младунче првим млекоѡ по рођењу’. – Сѣ[д]-ѣѣ ѡна, ѡста ѹ-штѣли да заѡѡјѣ тѣле; || **заѡѡен** – а – ѡ ‘заѡѡен нечим (мајчиним млекоѡ, мржњѡм, идеологијѡм)’. – Заѡѡено тѡ мржњѡм ѡд мѣлиг нѡгѹ, а да га чѡвек пѣта штѡ мрзѣш Срѣбе, нѣ знѣ да ти рѣкнѣ, а и нѣ знѣ пѹсник да му е нѣврѣѣд бѣјѡ Срѣбин и славијѡ свѣтѡг Ђѡрђа ко-ѣ-мѣ.

заѡигнути – нѣм св ‘подићи’. – Заѡигниѡе мѣно тѣ вратнице да испѡд њѣг прѡкрешѡм зѣмљу да нѣ качѣ кад се ѡтварају; || **заѡизати** – жѣм несв ‘подизати’. – Ѣне заѡижѹ сѹкњѹ и кад нѣ газѣ преко пѡтока; || **заѡићи** – гнѣм св ‘заврнути’. – Заѡигни мѣно нѡгѡвице кад гѣѣш преко-баре; в. *засрнѹѣи*.

заѡѣвати заѡѣвѣам несв **1.** ‘стављати нешто на ревер, цвет у косу, за појас’. – Ђѣвѡјке свѣтѡвѣма заѡѣвају рѹзмѣрин, а ѡни њѣма вратѣ ѹзѡарје тѹрајући у ѡнѹ кѡрпицу с рѹзмѣрином нѣку пѣру; **2.** ‘изазивати, подбадати, шалити се’. – Ми смо ти се заѡѣвали мѣмогрѣд, мѣј штѣ да рѣдѣмо, и кад копѣмо, и кад жњѣмо, и кад комишаѡмо, тѣкѡ нам лѣшње прѡћѣ дѣн; || **зађенути** зађенѣм св преѡа *заѡѣвѣѣи*. – Сѡѡком свѣту се у рѣвѣр зађенѣ стручѣк рѹзмѣрина; *изр.* *Засѣѣри ѣа за ѣѡјас зађѣни*; || **зађѣсти** – нѣм / – дѣм. – Ѣ Ђѹрђевѹдне трѣба зађѣсти на капију крѣс(т) ѡд ѣѣсковѣне.

задирати -ем несв према задри'ети. – Нёмōјте, ђџцо, задирати т̄амо ђе вам н̄ије п̄ос̄о; || **задри'ети** задр̄ем св 'одступити од теме, правца или тока приче'. – Ми ш̄ћџли да се н̄ак̄о бр̄аски здог̄овор̄имо да н̄ачин̄имо м̄ено п̄ўта, да м̄ожемо ко л̄ўди да прӣђемо к̄ўћ̄ама и да приг̄намо коџшта и кад је киш̄овито вр̄еме, ал Р̄ашко задро к̄о јуне у пл̄ас, т̄џ к̄о ми је п̄осек̄о вр̄зину, т̄џ ја н̄џу да к̄алдр̄м̄им, т̄џ м̄ене п̄ўт н̄е треб̄а н̄и за шта, и ет п̄осле волико г̄ођина љспаде да му ствар̄но н̄е треб̄а: ен̄џ га с̄ам к̄о п̄ўштињак ч̄ам̄и; || **задр̄вен** -р̄вена -о 'тврдоглав, неразуман, који остаје при свом схватању и кад се покаже да није у праву'. – Задр̄вен је, дабок̄сач̄ўвај, к̄о м̄азга, н̄џ мош ш̄ њ̄им да разг̄ов̄араш к̄о ш̄ човеком, он̄ н̄џр̄а св̄де и т̄о ти је, т̄ўч̄џ н̄ак̄о к̄о об̄ван у кр̄иву шл̄йву; || **задр̄т** -а -о 'и с т о'. – Задр̄т к̄о да га е пр̄авијо Ш̄ип̄т̄ар, ш̄ њ̄им н̄џма здог̄овора.

задоцнити задоцн̄им св. в. *одоцниши*. – Задоцнили сте ви трӣјес г̄ођин̄а да се рав̄њате ш̄ њ̄им, кад је он̄ гов̄оријо шта ђе да нам се зб̄уд̄џ, ви сте се пр̄авили н̄џвешти, с̄ад вам кр̄ив Ј̄анко и М̄арко.

задриб̄анда м в. *надрибанда*. – Он̄а задриб̄анда Др̄агослав̄јева кад н̄џшто задр̄џ, н̄џм̄о ни покуш̄авати да га одг̄овориш, он̄ ђе иш̄ћерати њ̄еговски па да си ј̄ош̄ толикӣ.

задри'емати задри'емам св 'уснути на тренутак, задремати'. – Задри'ем̄о Мӣјодраг на гумар̄аби, Вр̄ањо му с̄ам љд̄џ, ал му н̄џџе љсп̄ўт сп̄ала шајкача; *изр*: *Задр̄емо ко с̄ојка на ј̄ўговини*.

задр̄ктати -џм св 'почети дрхтати, трести се од узбуђџња'. – Кад су н̄аишли њ̄егови к̄оњи у гал̄опу, мешч̄ин̄и да е з̄џм̄ља задр̄ктала, а и ђџца задр̄кташе од стр̄асти.

задр̄мати -џм св 'загрести, заљўлати'. – Задр̄мајде џв̄ў кр̄ўшку, ј̄ачи си, нек̄ џпа н̄џ к̄ој̄а да се м̄ено засл̄адимо.

задр̄уга ж 'већа породична заједница'. – Да смо задр̄ужни, ко што љм̄а задр̄ўга, па да се ш̄ўрк̄а, н̄џко ок̄о-сток̄џ, н̄џко око овац̄а, н̄џко пл̄ан̄инкуе, н̄џко робац̄иј̄а, а ми п̄ўст̄и некосни, н̄џ знамо к̄ў-ђемо прӣје, знаш̄ како ти д̄ођџ: више р̄ўк̄ўј, већа е и снага; || **задр̄ужни** -а -о 'који припадају великој породичној заједници'. – Он̄дак ти је б̄ило м̄л̄го задр̄ужниг̄ к̄ўћа од по дв̄џес-тр̄иес д̄ўш̄а.

зад̄ўвати се зад̄ўвам се св 'задихати се, гласно дисати'. – Шт̄о си се, с̄инко, за-д̄ўв̄о т̄ако, к̄о да су те ј̄ўрила к̄џр̄ад.

зад̄ўд̄њати / зад̄ўд̄њети -џ св према *дуд̄њаиши / дуд̄њеиши*; в. *с̄ироба*.

зад̄ужбина ж 'оставина за душу, тековина (или њен део) коју човек оставља народу из кога је потекао за спас душе и сећање међу потомцима'. – Н̄аши св̄џти пр̄џци су подизали св̄де зад̄ужбине Б̄огу у сл̄аву, пр̄џцима у ч̄ас а пот̄омцима у ам̄анет. – Кад су џни д̄ошли на вл̄ас, џпл̄ачкали су св̄џ зад̄ужбине. – Н̄џки ко зад̄ужбину џставе ц̄ркву ил̄ имање, а ови ништ̄аџи – дв̄а милио̄на гр̄џб̄џва.

зад̄ужбин̄ар -џра м 'оснивач задужбине, ктитор'. – С̄р̄бљи су џдвајкад љмали за-д̄ужбин̄аре к̄џ су за свој̄ на̄род подизали задужбине; || **зад̄ужбин̄арски** -а -о 'који се тиче задужбине'. – То ти је задужбин̄арска грађевина.

зад̄ужбин̄арка ж 'жена која је подигла задужбину'. – Н̄џвка Вӣлипова б̄ила пр̄ва задужбин̄арка: р̄одила и сп̄одигла тр̄ин̄џсторо ђџџџ

зад̄ужбин̄арство с 'добročинство које је усмерено племенитим циљевима'. – З̄џм̄ајле су виђенији л̄ўди га̄или задужбин̄арство, к̄о е б̄ијо могућнији начин̄ијо е или ц̄ркву или неку др̄ўгу грађевину и џставијо на̄роду.

зад̄ушн̄и -џ -џ 'који се тиче душе, који се односи на душу'; *изр*. ~ б̄аба 'особа за све, сваком послушна'. – Н̄ијџ м̄џа Сл̄авка задушна б̄аба, отк̄андерте се њ̄џ, н̄џ може џна више да б̄идн̄џ меш̄аја кадг̄џ н̄џко љмре, па ашч̄ија кадг̄џ се н̄џко ж̄џни ил̄ љд̄ае, па б̄абица кад се к̄ој̄а пор̄ађа.

задушнице ж мн ‘дани посвећени помену мртвима’. – Ми о задушницама од памтивијека излазимо на-гробље, палимо свеће, кадимо гробове и износимо прилоге да се свако, ко приђе гробовима нашијег старог прекрсти ил запали свијећу, нешто почасти, појде и попије, а оне ти стално падају у суботу. – Наша челяд изодје на све четворе задушнице и на миољскѣ, очи Мијољдана, и на митровскѣ, очи Митровдана, и на оне очи сиропусне неђеље пред васкршњий пѣс и дѣовске кое падају у суботу очи Трѣица; љ те дане прѣча посла немамо, јел су то наши старѣ, Бѣг да им дѣшу прѣсти, заслѣжили и то нам у аманет оставили, и ко би то прѣкршио, тај би изгубио блага-слов прѣдака и наудио би својој кѣни и својим потѣмцима.

зађевица ж ‘спор, неспоразум, мања свађа’. – Ма оставте, људи, те зађевице, имадете ваљда прѣча и памѣтнија посла, кѣмим вас Бѣгом јѣднинјем.

зађевојчити се -ѣм св ‘развијти се у девојку, стасати, приближити се пунолетству’. – Док дланом о длан, зађевојчик се, а кад сам се удѣмила, пита ме моја љна: ѣчију ти, велѣи, је л ти жаѣ ѣвѣвања?

зађељати -ѣм св ‘зарезати ножем, направити шару на дрвету’. – Теѣдо није моѣо дѣкон код оваѣа, љзо вѣдимистер и зађељѣ шаре на ѣној неговој маѣузи, да се не мош наглѣти.

зађенути -нѣм в. *зидѣваѣи*.

зађеравати -ѣравам несв ‘уочавати, запажати’. – И каже како е и ѣн после зађераво у љжицама, кад је ѣшѣ код својег другѣа, како ѣ-њине мајке ѣмају зѣдѣаке и рѣши да прѣскаѣе дѣручак док не саштеѣи да ми га кѣпи за ѣбетину; || **зађерити** -ѣм св ‘загледати, уочити, запазити’. – Ниѣко ко ѣѣдо Млѣдомир није моѣо да зађерѣ љ-шуми, јал у врзѣни коѣе дрво ваљѣа за рогуље, коѣе за кривѣицу, сонице, срѣѣаницу или ѣѣци за скије.

зажагрити зажагрѣм св ‘добити посебан сјај у очима’. – А ѣна, пѣна срѣѣе, зажагрила ѣним ѣчиѣама, ѣѣе да полѣти.

заждити заждѣм св ‘брзо ѣтићи, побећи’. – Ё, ти трѣтомѣди, коно што е ѣн, ми дѣѣоше глаѣѣе, дѣанима се јунѣчи, а виђе ли га данѣс: ѣѣм је маѣло загушѣело, заждѣио коѣлко га снага нѣсѣи те побеѣо.

зажмѣрити -ѣм св **а**. ‘затворити очи’. – Прѣзор кои назираѣм на ѣкреченом зиѣду бѣјаше зажмѣро; **б**. ‘намерно нешто »прѣвидѣти«.’. – Зажмѣро на јѣдно ѣко и про-гледно му крѣс-прѣте.

завѣчати -и св в. *зѣваѣи*.

завѣпсти -ѣбѣм св ‘назѣпсти’. – Кад прѣсад зѣми зазѣбѣу, ѣстану крѣѣава, не вѣрѣи иг поѣтле рѣнитѣи.

завѣмити -ѣм св ‘оставити да презѣми (о стоѣи)’. – Рѣшиѣо Стѣанѣо да зазѣми и вѣлове и бѣйкове; || **завѣмѣавати** -ѣмљѣуем несв. – Коѣзо коменѣѣија па га пита: шѣта си рѣшиѣо: ѣѣеш ли и ѣѣа да зазѣмљѣуеш?

завѣнути -нѣм св ‘загрѣсти’. – Не могу да зазѣнѣм ни ѣвиѣка, свѣ ми ѣднѣмилило.

завѣрати -ѣм несв ‘устѣзати се, стѣдѣти се’. – ѣн ѣбрѣзли па зазѣриѣ некѣ јаѣе, није ѣд ѣнијег што су пенѣѣтирѣли ѣбраз.

завѣор м **1**. ‘стѣд, ѣсеѣај недѣстојности’. – ѣд заѣзора не шѣѣе да се послѣжи; **2**. ‘мало растојаѣе’. – ѣставиѣо ми маѣли заѣзор између вѣрата и пѣрѣваза и ѣѣм мѣно вѣрата наѣбрѣкнѣу, кад наѣѣе магла ил кѣша, не мош лаѣсно да иг заѣтвориш.

завѣубице ж мн **1**. ‘запаљеѣе десни’ (о коњима). – Нешто ми се ѣинѣи да е лѣѣѣаѣ дѣбиѣо заѣубице; **2**. ‘жеља изазвана посматраѣем неког како нешто ѣинѣи’. – Глаѣм како маѣкљају ѣно вѣруѣо пѣчеѣе, па зѣдно дѣбѣк заѣубице и поѣѣа ми вѣда на љста.

завѣграти се заѣгратѣм св ‘занѣти се у игри и заборавити на вѣре’. – ѣѣа несна ѣѣѣа се заѣгрѣла и стѣка им ѣтишла у зѣѣан.

заимати (се) -а̄м (се) св ‘стећи иметак, изаћи из оскудице’. – Бѡг вам дѡ здравље, млади сте, живот је прѣд вама, брзо ћете ви да се заимате и да станѣте на здраве нѡге, сѡмо напред.

[заинати се] заинатим се св. – Заинатио се, не вреди му збѡрити, ћѣра пѡ свѡм док јѡмпут нѣ-лупи главчином ѡ-зид; || **заинтачити се** -им се св ‘остати тврд у свом убеђењу иако сви разлози говоре да је то непаметно’. – Нѣ мож да му се здогѡвори, заинтачијо се и не одусте док не ишћера, нѣ пита кѡлко кѡшта.

заискати заиштѣм св ‘затражити нешто’. – Кад ти чѡек заиштѣ нѣшто, ако мѡш – пѡдѡј му кѡ чѡек, нѣмѡ да га циѣдиш, тако ти Бѡга, јел није лѡсно йскати; ако нѣ мош, кѡки му бар лѣпу реч. – Ни мајка не даѣ сйсу ћѣтету док ѡно не заиште ил не заплаче.

заитити -им св ‘захватити’. – Заитиде ми жѣта у ѡву шѣрпицу да баѣим кѡкѡшкама.

заићи зайћем св ‘доћи наоколо, крадом’. – Он, кѡлко е вѣш, заишѡ ѡзгѡ кроз вѡтња̄к па сйшѡ јаругом да га нико нѣ смотри.

зајадиковати -уем св ‘изненада гласно заплакати’. – Зајадикова, пѣсница, кѡмѣн би заплакѡ: јѡј, сйне, рѡно мѡја, што ѡстави и уцвелѣ мајку твоју!

зајадит -а -о прил ‘који доноси јад, мучан, тегабан’; в. *завлачиѣ*.

зајажљив -ажљива -о ‘који се лако задовољи’. – Нѣке јѡде није ни лиѣек зајажљив, но наѣисто незајажљив, кѡ да му е зйнула нѣка ѡла, дај Боже да му се тѡ ѡ-главу нѣ обије.

зајазити зајѡзим св ‘направити напер ради навраћања воде на воденицу’. – Кад је зајѡзијо вѡду за воденицу, Дѡрйнка е испод јѡза, у пѡдјазиси, наредила башчѡвѡнлук те заливала кад трѣба.

зајапурити се -апѣрим се св ‘поцрвенети од узбуђења, зацрвенети се’. – Ѧдигра-ла ш ѣим у колу, па кад су се прѣтпѡстављали, ѡна се зајапурѣла ко мајска трѣшња.

зајаукати -аѣем св ‘гласно закукати’. – Зајаука пѣста Перѣника коно гуја лѣта, ѡста кѣћа без рѡниѡца, кѡ ће ѣене сирѡтѡне лѣбом изранити.

зајмати -а̄м (не) св ‘пѡзајмљивати, узимати на вересију или у зајам’. – Наѡвикло тѡ да зајма, ниѡкако да се опѡмѣти, да заѡашѣ, па да распѡреѣи како трѣба, да се ѡпру-жѡ прѣма губѣру; || **зајмити** зајмѣм (не) св ‘узети у зајам’. – Кад зајмиш, врати дан рѡније нѡ што си ѡбећѡ, нѣмѡ да дѡзѡлиш да ѡнај ко ти пѡзајми рѣкама, пѡтљѣ йште нѡгама, а кад узајмиш кѡкѣ ѡлатку ил мај штѡ, чѣѡај бѡље но свѡе, јел кѡ нѣ чѣѡа тѣћѣ, нѣће ниѡкад ймати свѡе.

зајно прил ‘заједно’. – Па, ѣт, навршило се прѣклѡни пѣдѣсѣт гѡдѣна отѡад смо ја и мѡј чѡвек зајно, бѣло е мѣка и нѣвѡља, ал, вѡла Бѡгу, и рѡѡѡња, изрѡдисмо и спѡдигосмо ћѣцу и ѣвѣ, вѡла Бѡгу, сѡд имамо пѣну кѣћу унѡчѡди.

зајогунити се -ѡгѣним се св ‘наљутити се, застранити’. – Знѡ сам да е јѡгунѡс, ал да мѡже тѡлико да се зајогѣни – ни сам мѡго ни замислити.

закаведати -а̄м св ‘онемоћати, јѣдва се кретати’. – И вѣсели Дѣсимѣр ти је за-каведѡ наѣисто, јѣдва е йзишѡ од Таѡиша гѡре кад је пѡшѡ Йлији на-сарану и велѣ: ѡде Йцо, сѡд сам ја на рѣду; и такѡ й-би.

закајловати -уем св ‘поправити, учврстити, поткајловати (в.)’; в. *расклимаѣи-ѣи*.

закајмачити -й(м) св а. ‘формирати покорицу млечне масти на прокуваном и охлађеном млеку’. – Кад млиѣко спѣнѣмо, ми га рѡзлијемо у кѡрице и ѡно се до ујутру закајмачѣ, ѡндак сѡлијемо кѡмак, а ѡнѡ млиѣко пѡдмлаѣимо и турѡмо сйрѣште и кад се пѡсирѣ, заѡијемо га у грѣдњачу и ѡзгѡ прѣтиснемо да се йцѣди сѣрутѡка; б. ‘намазати кѡмак на хлеб или га ставити у јело’. – Ништа слѡђе од врѣлог баѡиног

колача закајмаченог старим кајмаком. – Кад буранија сташѐ, ја е зачиним с онѓм мљѐчавином, а ђѐци ѓдвоим у ћасу па ѓзгѓ закајмачим.

закачињати -њем несв ‘качити’; в. *кабас*; || **закачити** -им св **1**. ‘везати нешто и вући’. – Закачијо Векиша бѹкву за трактор и извѹко е на влаку до на Дјелове; **2**. ‘изружити, изгрдити неког’. – Закачио га пѓдобро, свѐ му е скрѐсѓ како јѐс, а ѓн промиѐнијо бѓју и заћутѓ кѓ заливен.

закачка ж **1**. ‘замерка, несугласица’. – Нѐ знам око чѐга им йзби нека закачка те се свѓдише; **2**. ‘кука којѓм се нешто качи’. – Дѓјде ми, дйѐте, онѹ закачку да сѓвијем грању да пѓјдемо коју трѐшњу, виш кака е: руј се ко крв.

закѐкечити се -чим се св ‘устурити се, осилити се, погордити се, уобразити се’. – Откад се закѐкечијо, гѓре у фотѐљу, нѐ видй нас ниђе кѓ лањски снйег. – Виђи како се закѐкечијо кѓ пијано Цйганче.

закѐрало с ‘који се спори због ситница, цепидлака, ситничар’. – Он је пѓштен, нѐма штѓ да се каже, ал је, брѓте, закѐрало, у стању е да циѐпа длаку начетворо.

закѐрати закѐрам несв ‘ситничарити, досађивати бесмисленим питањима’. – Нѐмѓјте, љѹди, закѐрати, него ѓјд да се здогѓворймо, свйма нам пѹт трѐба и свй трѐба накѓ човечѓнски да учествуемо у градњи, кѓлко е кѓ мѓгѹћан.

закйвати закйвам несв ‘спајати ексером два дрвена елемента’. – Ѓј да ми пѓмогнѐш закйвати лѐтву на авлији, па ћу ти йли вратити йли платити, ти сѓмо држи лѐтву и чѓп, а ја ћу д-ѹкйвам ексере; || **закѓвати** закѓем св ‘учврстити једно за друго закивцима (ексерима, кламфама, пишљацима)’. – ѓдок дѓље да закѓем ѓнѐ лѐтве што су се ѓтковѓле; в. *йтрац*.

закйдати закйдам несв према *закинуѹи*. – Како да закйдају ништаци лѓко науче, а нијкад не забѓраве; || **закйнути** -нѐм св ‘украсти приликом мерења’. – Највећа проклѐштиња ти је закйнути на кѹсуру, на кантару, йл на мај какѓј мѐри јел знаш како е казано: како мѐриш, накѓ ће ти се мѐрити.

закиселити -им св **1**. ‘ставити сирће у јело’. – Ызми, бѓлаго бѓби, сирћета те закисели овѹ салѓту од кѹпуса, па е ѓндак мѐно посѓни и поѹљи; **2**. ‘наливати воду у расушен дрвени суд’. – Закиселијо сам кацу, сѓд мѓгу да се изрѹчују шљйве; в. *расушиѹи*.

закйшњавати -йшњѓва несв ‘излагати се киши’. – Тѓ ми је сйѐно већ јѓднѓм закишњавало; || **закиснути** -нѐ св ‘постати мокро од кише’. – Нѐ стигок д-ѹвршим сйѐно па ми нѓћѓс закисло; мѓрам да га батѓљуем свѐ док нѐ дѓђем до сувѓтѐ, да га прѐсѹшим јел ако се ѹбуђѓ – мѓж да га бѓциш на-ђубре.

заклањати -ѓм несв ‘штитити, чувати од нечега’. – Не заклањайте ђѐцу од пѓсла јел ако се обнѐраде, цѓлог живѓта ће бити бѓгали, јел дѓконе рѹке ђѓво ѹпосли; || **заклѓнити (се)** заклѓним (се) св ‘склонити се од невремена’. – Срѐћѓм нѐкѓм, најћосмо на јѓдну кѓшару, гѓре у планини, те уйћосмо ѹ-њѹ да се заклѓнймо од ѓнѐ арлаѹцѐ; || **заклѓнит** -а -ѓ ‘скровит, у сигурном заклѓну’. – ѓнај наш башчѓвѓнлук згѓдно заклѓнит: ѓзгѓ брѓдо, тѓмо и вѓмо ѓни вељики грѓмови, а дѓље до пѓтока врбе и њѐму ветрови нијкад нѐ могѹ да наудѐ.

заклѓпати заклѓпам несв ‘закључавати’. – Заклѓпај врата кад пѓђеш нѐкуд, нѐмѓ да ти бйднѐ тѐшко, јел ѓнај кѹси нѐ орѐ и не копѓ; || **заклѓпити** заклѓпим св према *заклаѹаѹи*. – Забѓравик заклѓпити пѓдрум.

заклапѹсати -ѓм несв **а**. ‘запричати се, разбрѓљати се не водећи рачуна ни о чему се ни како говори’. – Заклапѹсали обадѓѓјица, нйт се зна кѓј гѓре гѓлѓти и изгѓвѓра штѓгој му на ѹста дѓђѐ, ни кѓј се више дѐрѐ, нйти слѹшајѹ јѓдан дрѹгог; **б**. ‘пенити на уста при парењу (о вѐпру); пуштати пену на уста у бесѹ’. – Заклапѹсѓ ко вѐпар кад бѹкари крѓмачу.

заклетва ж ‘свечано обећање, изјава оданости’. – Кад смо у војсци полагали заклетву, бијаше дошб тешки народ да то посматра.

заклети се закунѐм се св ‘обавезати се, заветовати се’. – Они су се заклели једно другом на вернос. – Заклела се земља рају да се тајне све сазнају; || **заклињати се** –њем се несв према *заклети се*. – Он се заклињо само онима који су давали више; || **заклѐт** -а -о ‘који се заклео да ће нешто (у)чинити’. – Латини су наши заклети душмани, сатирали су нас кад гђи им се пружила прилика.

закликати закликѐ св ‘почети кликати’. – Јутрос сабајле заликта жуња више-куѐ; в. *оро*.

[заклон] м. – И пилад бѐжѐ у заклон квѐчки под крила да би се сачувала. – Знаш како е казано, ко се у Бога узда у најбољем је заклону.

заклонити в. *заклањати*.

заклоп м ‘направа за заклапање, закључавање’. – Зѐмајле су на грађевинама биле дрвенѐ кључанице па е заклоп бијо калауз, тек потље су почеле да се кјују браве и да се за заклоп користѐ квѐани кључеви.

заклопац -пца м ‘поклопац на лонцу или другој посуди’. – Штѐ му ваљи, знаш како е казано: спрам лонца и заклопац ил, како лика имадијаше обичај да рѐкнѐ, сваки лѐнац наѐѐ заклопац.

закљѐштити се закљѐштим се в. *укљѐштиши (се)*. – Закљѐштило се прѐсе у-прѐшѐ на скичи ко да га дѐрѐш.

закмѐчати -им св ‘огласити се плачем’. – Кад би прѐд зору, закмѐча диѐте: ѐј, ваља ти, Бѐже, на твоѐм дѐру, прѐкрсти се баба Драгиња ијакѐ није знала да е мѐшко.

закѐврнути -ѐврнѐм св а. ‘црѐи, угинути’. – Закѐврнуло нѐнас ѐно крѐавѐ прѐсе, штѐ мѐш да радиш, у његову главу; б. ‘онесвестити се; умрети’. – Није шѐѐ он ѐцу Сѐву да наплѐти онѐј плѐк, каже: нек тѐ биднѐ мѐј прилог за тѐ твоју грађевину, ал ако закѐврнѐм, велѐи, да се помѐлиш за мѐне.

закѐвчѐвати -ѐвчѐвам несв ‘закопчавати’. – Кажи ѐѐци нек заковчѐвају цѐкице по ѐвој ладноѐи, а јѐк д-идѐу наѐко раздрљени, испробѐјаѐе иг ѐва ветрина; || **закѐвчати** -ам ‘закопчати’. – Исплѐла сам, обадѐвоици, цѐмпер на заковчѐвање, па кад се враѐају из-школѐ, кад угрије сѐнце, да мѐгу д-ѐтковчајѐ, а ако залѐди, да мѐгу да заковчајѐ; || **закѐвчѐвање** с гл. им. – Исплѐла сам обадѐвоици цѐмпере на заковчѐвање.

закѐкати заѐкам св ‘зарити, забити (об. оштар предмет, нож)’; в. *скокати*.

закѐлѐтати -ѐм св ‘почети колѐтати очима’. – Кад му јѐ показак црѐно на биѐло, ѐн ништа нѐ рече, сѐмо закѐлѐта ѐчима.

зѐкољѐк -ѐљѐка м ‘део врата где се свиња коље’. – Онѐј зѐкољѐк дѐбро испери, да не ѐстане крѐав, а грѐљан баѐи кѐру.

закѐлѐждити -ѐлѐждѐм св ‘бити претерано брбљив и тврдоглав’. – Ћѐ дѐведе ѐнѐг закѐлѐждѐног чѐвѐка, не мѐгадијаше ниѐко од њѐга јѐдне јѐдѐне да прѐзбори; в. *жидак, млатарѐи*.

закѐпати заѐпам св 1. ‘покрити земљѐм’. – Закѐпѐје ѐвѐј дрѐб од свињѐчѐта у-ѐубре да не развлѐче кѐрад по бѐшчи; 2. ‘помирити се, изгладити неспоразум’. – Отѐад су заѐпали рѐтне сѐкире и измирили се, ѐд ондѐј су млѐго зѐдно, што-нѐ се каже: грѐло и глава.

закѐпишити -им св в. ‘стеѐи иметак’. – Раѐдили смо дѐн-нѐѐ ѐда би закѐпишили и скѐѐили кѐлко бѐло, сѐд, ваља Бѐгу, имамо свѐга, ал здравље попуштило.

закѐпрчити (се) -им (се) 1. ‘бити својеглав’. – Оно Мијѐво закѐпрѐчено мѐдо нѐ шѐѐ да помѐгне на пѐту ко да он тѐдије нѐ-идѐ, срѐм га бѐло од гѐзице кад ѐб-раза нѐма; 2. ‘направити, извити необичну линију (об. у краснопису или при потписивању); в. *краснопис*.

закорováшити -òvāшим св ‘запустити, допустити да се направи неред’. – Нёмò да дòзволите да вам бйднè закорòvāшено по àвлији и грађевинама, нисте у Цйганима рáсли.

закóровити -йм св ‘зарасти у коров’. – Ниси трèбò, блàго тèчу, да дòзволиш да ти ђèдовина бйднè нàкò закóровљена: ако нè мож да стйгнèш, пòдàј нèком нек рáди јел су твòји стàрй сйла мўкè виђели док су кўповали и крчили онò имàње; в. *изумирайши*.

закорúшити (се) -òрúшим (се) св ‘ухватити покорицу услед хладноће’. – Богоми нòћас зацйнцò мрàз па се закорúшило оно блàто, млòго рђава ðђа.

закрати зàкрā(м) св **1.** ‘нагазити на трн; забити’. – Ја му вичем: нè иди бòс у онај трњàк, он нè шће да послуша и зàкрā глòговак, јèдва идè; ~ се ‘закашљати се’. – Кад се зàкрò, мйшљò сам да ће д-йзданè.

закрátити зàкрāтим св ‘забранити, ускратити’. – Пàметан Дрàго, зàкрátијо ђèци д-йзлазè кàсно, вèлй: сàмо неvàљала ђèца лúрају нòћом, ко глúве кўчке.

закрvавити -рvāви св ‘подлити се крвљу, зацрвенети се (о беоњачама)’. – Прàвèши се да спàва, Нàдомир га кришом, жмйркајући, скрозйра, видй лудèскару, на нòгама му гўмене чизметине с дугачкòм сàрòм, гóре бунда од цирàдè с крàngлòм ко да е тўрио јàгње, ма кàко јàгње, кò двйзàн, а бунда рàскопчана, па се видй да е с унутàрње странè òвнўјско руно, а дòље пàла преко чйзàма, пèд изнад чукљèвā, на глави шўбара по кòјòј се úватило йње а ðчи му закрvавиле (7: 172).

закрvити се зàкрvим се св ‘завадити се’. – Стèвāн се, због зúлума кòи не мòгадијàше више трпљети, зàкрvй с Тўрцима и, пошто ðсвèтй úбјеног ðца, пòбеже и нàселй се, вођенак, у Гòрачиће, на мèсту кòè дàнàс зовèмо Бàшчине, гóре испод Сàвинè водè, и тўј йзроди сйнове Пèтра, Рàдована и Рàдосава, који се прòзваше, по ðцу им, Стеvāновићи, а прича прòфесор Прèдраг Рўж(и)чић, да су ðни, Рўж(и)чићи, по Стèвāновој хèрци Рўжици. – Кад се лўди зàкрвè на крв и нòж, кад им пўкнè тйква, нйшта гòре. – Зàкрvили се, ðчи да пòвадè; в. *развадиши*.

закрívити зàкрívим св ‘искривити, повити’. – А нàш комадàнт, на кòњу дòрату, исука онў нèгову зàкрívљену сàбљу, пòдиже је ўвйс и вйкне: Зà мнòм, брàћо!

закрkати зàкрkам св ‘дубоко забити, забости’. – Зàкрkò му бйк рòг у стòмàк и нйје му било спасèнија.

закрkљати -ām св ‘почети крkљати у настојању да се нормализује дисање’; в. *гуша[ū]*.

закрmачити -йм св ‘забрљати, испрљати’. – Ймали мй млòго дòбру учитељциу, Лўбйнку, ал ðна нйје вòљела нèрèд ни да ймāш зàкрmачену свèску.

закрмèљати -ām св ‘добити крмèље у угловима очију; поболети’. – Штò си закрмèљò, блàго ђèду, да ниси мèно нàзèбо? – Бòгами, нèшто ми бàба закрмèљала, од Мрàтиндана нйкако да се кòвàрне.

зàкрпа ж ‘парче тканине којим се крпи поцепана одећа’. – Нèко вèселòм Пйњу ўшијо зàкрпу на онè йцјèпане пантолòне, ал вàљда нйје ймò дрўгò него рúдицом зèјтйнли бòè; *изр. Нàшла врèћа зàкрпйу*.

закрчити зàкрчйм св ‘разбацати разне предмете по дворишту или просторији где сметају’. – Штò си зàкрчйјо кòдник òвйм лàмпаријама, ðчйју ти твòјйг, нè мож нйко д-ўвиђе ў кућу ко чòвек.

закўдрати -ā(м) св **1.** ‘закржљати, заостати у расту и развоју’. – Òвò трйнèсто прàсе закўдрало нàчисто, тèшко да прèтечне; **2.** ‘имати кудраву неоошшану и неуредну косу’. – Йд-де код Млàђа те се уљуди, виш да си сàв зàкудрò; в. *коврцав*.

зàкукати -ām св ‘почети кукуати’. – Знàш кàко е кàзано: кò знà зàпјевати, знà и зàкукати.

закукуљити -укуљим св 'прикрити'. – Он врџа да погледнѣ йстини ў очи, па свѣ нѣшто на̀кѣ, ђоколо на̀около, закукуљи и замумуљи.

закукури́кати -ури́че св 'почети кукурирати'. – Кад бѣ прѣд-зору, закукури́каше пјѣвчеви; в. *залејришаѿи*.

заку́пити за́купим св 'узети земљу под закуп'. – Њиг двоѿца браћѣ заку́пили ону вѣличку парцѣлу у Локсѿмовини те посијали ко̀мпѿир; || **закупљѿвати** -упљѿвам / -упљуем несв према *закуйиѿи*. – На̀на е свѣкѣ гѡдине закупљѿвала тѣзгу на пијацу ђе се прѡдае бѿѣли мрѣ.

заку́так -тка м 'запећак, мирно месташце'. – Кад смо од Корѣна̀та крѣнули гѡре, поред Са̀винѣ во̀дѣ ка Йвѣрју, у јѣднѡм за́кутку вѿдѿмо: залѡдиле се нѣчије ѡвце.

заку́ити -ѿм св према *кућиѿи*; в. *домѿи́нуѿи*, *ѿбраѿи*, *сила*.

заку́чити за́кучим св 'закачити'. – Нѣко заку́чиѡ ту̀лцом за трѣшњу поред пу̀та те јѡј ољуштиѡ ко̀ру, ѿдидер те за̀мажи ба̀лѣгом, ла̀шње ђе да пребѡли.

зал реч. 'зар'; в. *говѣдо*, *лакрдѿјаѿи*, *ѿогача*.

зала́дак -тка м 'хладовина'. – Њиг двоѿе се посклѡнише у зала́дак и по̀чѣше нѣшто тѿѡ шапу̀тати, а рѹмѣн им ўдарѿла у ѡбразе; в. *оѿкиваѿи*.

зала́дити за̀лади[м] св 'захладити'. – Нѣмѡ да дѿраш квѡчку јѣл ако за̀лади ја̀јца, свѣ ђе да бѿднѹ му̀ћкови. – О̀на Гвѡзденѡва шу̀ма нам зала́дила по̀ла њѿвѣ; ~ **се** за̀ладе се св 'смирѿти се у хладовини у време подневне жеге, запландѡвати'. – О̀вце се по вруѿини за̀ладе и на пашу ѿзоде тѣк кад сѹнце на̀крѣне ѡнамо к Овчѡру и Каблѡру; || **зала́дњети** -днѿ св 'захладнѣти, постати хладније'; в. *ѿревираѿи*, *сѿрљѿиѿи*.

зала́з у изр. *ѡраѿи на залаз* 'орати само у јѣдном смеру'. – Њѿма имѡње у стра̀ни, па се зѣмајле ра̀лицом ѡра̀ло по̀преко, ал ѡтквд су на̀бавѿили са̀ковац, ѡрѹ на залаз: ўз брдо ко̀њи вѹчѹ плѹг на̀кѣ, а њѿз брдо се ѿѣра брѡзда, ал дубѡко.

зала́мати за̀ламам несв 'уклањати заперке са биљака'. – Цѣѡ боговѣтнѿ дѡн сам зала́мѡ за̀пѣрке у винограду, згѡдно по̀чѣше прѣсти да ми брѿидѣ; в. *ѿрочѣвѣ*; || **залѡ-мити** за̀ломѿм св **1**. 'откинути нешто, одломити'. – Мѡрам д-ѿдѣм да за̀ломим за̀перке на патлицѡнима, да се не ѿздае на гѡру. – Залѡми та два-трѿ за̀пѣрка па д-ѿдемо; **2**. 'запасти у деѡ, наметнути се као ѡбавѣза'. – Та̀ко ти се на мѣне за̀ломѿ сѡв тај по̀сѡ ко̀ стѡкѣ.

залѣ́жати се -ѿм се св 'одмарати се, ленчарити'. – Гѡтовѡнчина јѣдна, залѣ́жѡ се и ѡбнерѡдиѡ, њѿшта да прѿвѿрѿѣди ко̀ да се нѣ ваљѡ.

зали́ѣпити за̀лиѣпим св 'залепити'. – Што ѡн за̀лиѣпи ти мѡш сѡмо д-ѿциѣпаш; || **залѣпљѿвати** -ѣпљуем несв; в. *зумеабљѿка*.

залѣп́ршати -ѡм св **1**. 'размахнути крилима'. – Кад бѣ прѣд зору, чѹк ја̀ како залѣп́рша пиѣвац крилима и закукури́ка; **2**. 'почѣти провејавати (ѡ снегу)'. – Залѣп́ршаше нам прѣве пау̀лице снѿѣга, а ѿѣца по̀чѣше да кликѿнѹ од ра̀дѡсти.

залѣ́тати се за̀лѣѿем се несв 'јурити; нападати'. – Кад ѡван по̀днѣ да се за̀лѣѿѣ на чѡвѣка, брзо ђе стѿѿи на шиљак. – Стѡлно сам ѿѣци говѡрила: не залѣ́те се, но по̀лако, трипѹт мѣрте, јѣднѡм сѣцте, трѣпљѣн спѡшен; || **залѣ́ѿети се** -тѿм се св 'залетѣти се, затрчати се'. – Залѣ́ѿ се ѡван и, на̀кѣ ѿстркѣ, грѹнѹ Са̀ва у леѿа и ѡба̀ли га ко̀ њѿшта.

залѣ́ѿи -жѣм св 'налеѿи квѡчку на ја̀ја'. – А̀јде, сѣице, да ми по̀можѣш залѣ́ѿи квѡчку.

залѣ́ѿи за̀легнѣм св 'заузѣти лежеѿи положај при ѡсматрању терена'. – Вѿкаше ѿѣдо Ра̀дѡсав како су на Колѹбари ѿскопали рѡвове и залѣ́гли док њѿје па̀ла ко̀манда: *Јуриѿи!* – и мѿ ти ѡнда јѹрнѣмо и ту̀јна̀к ти мѣне по̀косѿ, јѣдва ме ѿвѹкоше, ѣвѣ ти јѣдан гѣлер ѡстѡ војна̀к, у гла̀ви, у грѡб ѿу га ѡдниѣти. – По̀чѣше се ѡздѡ прикѣратѿи ка бѡстану, па кад виѿѿеше да нѣко прѡмаче пу̀том, за̀легоше ў-тра̀ву; || **зали́ѣгати**

залијежем (не)св **1.** ‘легати’; в. *брежуљак*; **2.** ‘јемчити за неког’. – Знаш да је пиcано: не залијежи ни за ког, не јемчи, нек се свак опрџа према губџеру, а јџк да прџв џрчун без крчмџара.

заливати заливам несв ‘наводњавати’. – Нџмамо ми дџлап кџ џви дџље под планинџом па да заливамо накџ, но свџ, пџсти, кџвама нџсимо па сџнемо по лџнче за свџки струк те залијемо по мџно, кџлко да г-џбдржимо дџ кишџ; || **заливати** залијем св. – Дџ л си се сџтила да залијеш цвиџеџе; **1.** ‘окрепити тешког болесника, дати му нешто да овлажи језик, уста’. – Залили смо џџда заслађеним млиџџком, јџдва на јџдвите јџде прџгуну мџно.

зализати (се) залижем (се) св ‘зачешљати и науљити косу’. – Зализџ кџсу, кџ да га е крава олизала. – Виђе ли џнџг нашег дџлију кџко е намазо кџсу чичковим џљом па се зализџ кџ да се провлџчију испод сланине.

залиџчити залиџчим св ‘поправити здравље, оздравити’. – Дџ-[вид]иш, ваља Бџгу, пџможе јџ Слџтинска бања, згџдно е залџчила нџгу и зарасла јџ рџна, а тџмо јџ испрџчали кџко се џткрило да е тџ лекџвита вџда; кџже, нџком чџвџку обџли кљџсе, свџ у рџнама, а нџму бџдне жџо да га џбије, но га џдведе у џнај пџток и џставџ, и џно живљело од брстине и ваљало се у џвџм виру и кад је пџсле нџког врџмена нџдије наишо кџмшија тџг чџвџка, џн пџзнџ кџња начисто здравџг и тџко се разгласџ да џва бања лџчи.

залог м ‘уложена роба или друга вредност при каквој погодби’. – Ёвџ, дџћу ти џвај цџпни сџт мџг џџда у залог.

[**зџлогај**] м. – Ајде да џзмџмо по кџи зџлогај, да пијемо вџдџ, да мџно данџмо, па џемо џнда да прџтиснџмо док не џскосимо; || **залогичак** -чка дем ‘мали залогџ’. – Ўзе на брзџну комџдиџ џџба и залогичак сџрца, нџмаде кџд да јџдџ, велџ: чџкајџ га лџди код џупријџ.

залџжити залџжим св ‘потпалити, наложити ватру’. – Кад бџдне прџд-нџћ, џџри, ти залџжи вџтру, џнџ ти пџпалџ под трџном и намакни шџрпу нек се пџдгрије вџчџра; ~ **се** св ‘појести мало и делимично утолити глад, презалогџжити’. – Дџј да се мџно залџжимо, дџго е до вџчџрџ.

заломџтати -џм св ‘направити лом, неред’. – Нџмџ нешто да заломџтџте пџ-куђи, мџже нџко банути, па да се осрџмотџмо.

залудан -дна -џ ‘беспослен, докон’. – Мџни се тџг залџднџг лџди што пџваздџн дџколичџ, кџ ш џима дрџугџ – нџџе далџко догџрати. – Ётџ ти џџга, џн је и-нако залудан, нџ рџди ништа но сџмо прџдаџ зџџле. – Ма лџсно е џџј тџ рџћи, џна је пџваздџн залудна, сџмо вџдџ џбровџ, питала би је јџ д-џмџ џна сџдам крава, кџ-вџ јџ, па свџње, џвце, пџљџж и коџшта; || **залудно** прил ‘беспосличџи, беспослено’. – Врџља по сџлу залудно, џмџ д-изрџстџ у дџбрџг ништџка.

залудник м ‘беспосличар, докоњак’. – Анај залудник пџваздџн дџколичџ пред зџдрџгџм.

залудњак м в. *залудник*. – Лџсно е бити залудњак, трџба бити домџћин, а рџзлика мџћ-њима ти је кџ од зџмљџ дџ неба.

залудница ж ‘беспосличарка’. – Бџла џна Микаџилова залудница јџпџт, нџ мош ниџако да е се отрџсџш.

залудничити -им несв ‘беспосличити’. – Сџмо ти залудничџ, јџднџг дџна џџш свџ тџ искџјџти на-нџс.

залуђети -дџм св ‘залудџти, испрати мозак, свџст’. – Нџ знам сџмо кџко џвџ млађџрију залуђџше ваџџ. – И џви наши џчитџљи залуђџени начисто, кџ да им сврџка пџпи мџзак џткад дџџе џва гџлогџзија на влас.

залуђеник -ика м ‘човек који је залуђен неком идејом, фанатик’. – Ђ, мџ брале, кџи си ти залуђеник, зар нѣ видиш да нас ђви вџдѣ у бестрагију.

залупити -им св ‘затворити с треском’. – И ђнда чџк: трџс! – поглѣднем, ймао сам штѣ и виђети: ђна му зџлупи вџрата пред нџсом.

залурати зџлурѣм св в. *заврџаји*.

залучивати -џчиџвам / -џчуем несв према *залучији*; в. *одбији*; || **залучити** зџлџчим св ‘одвојити јагњад од оваца да више не сисају’. – Јѣднога дџна, јџком се помџлило Сџнџце, џдонџд од Голџупца, сџмо што е спџала рџса, ја изџгнала џвџце гџренџк на ћџвџик, без јагњџди, тѣк иг бџјасмо, тџјег дџнџ, залучили, кад одџџмпџт бџнџ Слџвка (7: 206).

зџљбскати (се) зџљбскѣм (се) св ‘упрџлати (се) преко сваке мере’. – Вчију ти тџџџг, дџјѣте, кџдије си џџџ йшџ те се вџкџ зџљбска дџ-за вџрат, кџнџ кџкџ прџсе?

зџљџвати зџљџџам св ‘снажно зањихати’. – И ђндак ти се јѣдан џд-нџс йспузѣ на Мџломиров дџд те прѣбџџи влџчег преко џнѣ гџнѣ што се прџџила џнамо ка Манџџловој кџћи, па ђнда закачи дџрџги влџчег и бџџи дџље, па кроз биџџнџчуг про-вџџемо пџрмак на кџји сѣднѣмо па се с џнѣ џбале зџљџџамо нѣбу под џблаке, скрџз летѣмо изнад џнѣ бѣросџвџке, рѣко би смо тџџце.

зџљџштити зџљџштим св ‘зарезати по површини, оштетити кору на дрвету’. – Нѣкџ ми јџди зџљџштили онај кџлем што сам јѣсенџс посџдију.

зџмаглити -й св ‘затамнити, замутити, замрачити’. – Кад је нџпољу лџдно, а унџтра гџри вџтра, ђндак зџмаглѣ прџзори па ти се чџни да се смрџчуе йџако е јџком пџднѣ.

зџмазати -жѣм св **1.** ‘окречити, прекречити’. – Тѣ ми дџведе џнџг пѣлџвера да крѣчџ, зџмазџ ми и прџзоре и вџрата, попрѣскџ по пџртосу џнџј крѣч, сџла мџкѣ сам виђѣла док сам свѣ тџ изрѣбала и довѣла џ-рѣд; **2.** ‘описати нешто у бољем светлу него што јѣсте’. – Дџшли пред йзборе те извџкли мало шџдера д-џкрпѣмо рџпе по пџту, бејџги мџслѣ џ-намѣ сѣљџцима, па обеђџвају бџрда и долџне, а стџвџри џће да нам зџмажџ џчи, кџ да не знѣмо мџ џйг.

зџмајџвати -џјџвам несв ‘обмањивати’. – Нџшли нџс да зџмајџвају, рѣко би смо мџ џикли кџ пѣчџрке; ~ **се** ‘губити време’. – Зџмајџвају се брѣз йкаке вѣзѣ, сџмо им време прџлази џлџдо, за нџје нџшта.

зџмакнути зџмакнем св ‘заћи за нешто, изгубити се из вида’. – Тамџн да е зџвнем, џна зџмаче џ кућу; || **зџмџћи** зџмакнѣм св . – Глѣдџ је за џџм док нџје зџмакла н-џнџ странџу пџтока; || **зџмицати** -чѣм несв ‘залазити, улазити’. – Прѣмѣтим јџ да џн мџло-мџло па зџмичѣ џ-подрум и јџ укџвџам да џн тџмо гџџнѣ помѣно рџкијѣ; в. *разасвији*.

зџмал прил ‘умало’. – Јџнпџт зџмал вџратове не слџмисмо кад смо попрѣѣчили нџниже низ онџј сџјман, пџметно е гџвџрију мџј џѣдо, вѣли: прѣко прѣче, нџџколо блѣже; в. *сломији*, *смијџнција*.

зџмамити зџмамит св **1.** ‘намамити, преварити’. – Вџди рџчуна, блџго џѣду, нѣмџ да дџзволџш да те нѣко зџмамит на кџкџ невалџлук; **2.** ‘домамити, довабити’. – Ёзми мѣно мѣкиџа те зџмамит џвџце тџмо на пџшџк док ми потџварѣмо јџгњад џвџм чџвѣку што иг је кџпију.

зџмандалити -йм св ‘закључати врата’. – Виђѣ Крџтиџна да сам јџ лџџт, па пџбеже у кџчџру и зџмандали вџрата, џдонџд док мѣне прџђе лџтџна.

зџманџвати зџманџем св ‘зџмакнути’. – Зџманѣ џн нџ џџга, а џвџј га џвати зџ рџку и усџка док не закукѣ; || **зџмањџвати** -џњујем несв. – Нџје џн нџ на ког зџмањџвџ.

замаријати (се) -ам (се) св 'забавити се неким неважним послом'. – Замаријак се око ћецѐ и нѐ чук кад је свѐкар уишо у авлију д-изйћем прѐдѐ њ, да му прићем к-рүци, какй је рѐд; в. *надуиши се*.

замáстити -а́стим св према *масйишии*; в. *одмасйишии*.

зámашан -шна -о 'гломазан, велики'. – Зámашан је то зáлогај за њега, трѐбб е да пѐчнѐ мању кўћу, знáш како е кáзано: угризни колко мѐш да прѐгунеш, йначе ћеш да с-удáвиш.

зámашит -а -о 'подесан, којим се лако може замахнути'. – Начйнијо ми Жйворад држалицу за мацѐлу, па ми дѐшла зámашита, нѐ мож бити бѐље.

зáмерак -рка м најчешће у *изр. на зáмерак* 'што је приметно, што се непосредно запажа'. – А нáпредују ми јагњáнцид, вáла Бѐгу, на зáмерак, ђе дѐ Тўрћевадне д-изгўрају на пѐ-тријес кйла.

зaмeрáвати -ѐрáвам несв 'сукобљавати се, изазивати спор'; в. *заоишйришии*; || **зaмeрaти** зáмѐрам несв 'и с т о'. – Он му зáмѐра ђнѐ што й сáм рáди; || **зáмерити се** -йм се св 'наљутити се'. – Он ти се зáмерй на ђнў весѐлницу и помоћу лáжнијѐ сѐдѐкá докáзa да је ђд нѐ кўпио и исплáтио јѐј тў и тў парцѐлу, йјакѐ нйје, и тўј ти је нйг стйгла на нáплату кáзна Бѐжјá у трѐћем и чѐтвѐртом кѐљену; в. *домáћинсйво*.

зáмѐрка ж 'приговор, жалба, примедба'. – Тўнáк, на комйшáњу, свй комендйјају, свáк свáког мѐно пѐчнѐ ил ўједѐ, ал тўј нѐма зáмѐрке, нйко се нá никѐг нѐ-љўти нй ли'ек.

зáметак -тка м 'клица, млад плод'. – Крáставци избáчили зáметак нá љепоту, йс-китиле се врјеже кѐ кйтина.

зáметан -тна -о 'забачен, удаљен; тешко доступан'. – Ўдала се у домáћинскў кўћу, нѐ могу гўбаво да кáм, ал јѐс им нѐкакѐ цѐло сѐло зáметно, кад зйми нáвијў сњѐгови, нйт мѐш йзйћи ни ўвйћи од смѐтѐва, што вйкала јáдна бáба: ђде нам Олга Бѐгу иза лѐђá.

зáметати -ћѐм несв **1.** 'почети расти, заметати клицу'. – Пáде ђнá кйшица ан сам пѐсијала, пѐтље ўгрија сўнце и ѐвѐ за нѐколко дáнá пѐчело да зáмѐћѐ кйлицу, нѐ мож бити бѐље; **2.** 'изазивати сукоб, сваћу'. – Свўј су ђни зáметали свáђе; || **зáметнути** -нѐм св према *зaмeйишии* **1.** 'развити плод'. – Зáметнуло ми нá љепоту свѐ што сам посијала; **2.** 'започети сукоб, кавгу, сваћу'. – И ђндак ти ђнá брáћа Зймоњићи зáметнуше кáвгу.

зáмиловати (се) -уем (се) св 'заволети се'. – Премѐтијо сам јá да су се нйг двѐ бегѐнисали јѐш прйје но што су се зáмиловали.

зáмирати -ѐм несв 'нестајати, умирати'. – Мѐра да смо Бѐгу млѐго згриѐшили кад смо вáкѐ пѐчели зáмирати, опўшћеше нам авлије, зáтриѐше се стáда, крдисаше се вѐтњаци, нѐ чуе се пѐсма кѐпáчка и кѐсáчка, рабáцијскá и жѐтелачкá, свѐ зáмуче; || **зáмриѐти** зáмре св према *зaмирайи*. – Зáмриѐше нам млѐгй нáши дйвнй обичáји. – Свй тй нáши стáри што су зáмрли бйли су побѐжни, тѐ вйдиш по спѐмѐњу кѐс су спѐдизали ђчевима и кѐс су нйма дйзали нйни млáђй.

зáмка ж **1.** 'петља'. – Стáлно вѐжи кѐнопац ил мај шта на зáмку, а јѐк нá-мртво, да мѐш пѐтгле ђлáјле д-ђдриѐшиш; **2.** 'направа за хватање дивљачи'. – Ўватила се лйсица на зáмку; **3.** 'план да се неком нанесе штета'. – Спрѐмили ђни нѐму зáмку да га навўчў на тáнак лѐд, па га пйтали: штá тй, чйча, мйслиш о нáшем влáдáру, а ђн им рѐкнѐ: гѐри нѐмá, бѐљег нáћи нѐ мош; || **зáмчица** ж дем. од *зaмка* – Да те бáба нáучй кáко да вѐжеш ђбућницу на зáмчицу.

зáмлата м 'занесењак; залудник'. – Јѐс добрйчина, нѐма штá да се кáже, ал је, брáте, зáмлата, кѐ да живй у нѐком дрўгѐм врѐмену.

зámмчити се -им се ‘постати момак’. – Бѣгами ти се сѣнови згѣдно зámмчили, ѣне л скѣро бѣти свѣдбѣ у твѣјѣ кѣни? – Згѣдно ти се Јѣван зámмчијѣ.

замѣтáвати -ѣтáвáм несв **1.** ‘умѣтáвати, увијати’. – Замѣтáвала ми нáна у бошчу да пѣнесѣм дáрове кѣмовима ѣ-слáви; **2.** ‘причати надугачко с циљѣм да се нешто забашури, сакријѣ’. – Он кад пѣчнѣ замѣтáвати, нѣ мош д-ишчекáш кáд ѣе да рѣкнѣ ѣнѣ што е нáумијѣ; || **замѣтати** -ам св ‘превити’ (по рани). – Замѣтáјде ми ѣвѣ крпу преко огрѣбѣтинѣ да ми се нѣ дáднѣ нá-зло.

замѣтѣљак -љáк м ‘завежљáј, смѣтѣљак’. – Ма нѣси трѣбáла, тѣто, да ми спрѣ-мáш тáј замѣтѣљак; || **замѣтѣљчѣић** -ићá м дем. – Спрѣмила сам по замѣтѣљчѣић свѣ-ком унучѣнцѣту, да им се бáбá, прѣѣсутра, ѣдриѣши на мáтерице, áко Бѣг дáднѣ да дѣчѣкáм.

замѣчити зámчѣи м св ‘уквасити, ставити нешто у течност; ставити хлеб у со’. – Кад се испѣчѣ прáсе у прѣжуљи, мѣ ѣзѣмо пѣгáчѣ па зámчѣимо у ѣнѣ мѣцу и сѣти се нáјѣдемо.

зámркнути -нем св ‘не стићи кући за дáна’. – Рѣкѣ сам јá да ѣе зámркнути, ал он нѣје вѣрово.

зámрсити зámрсим св ‘запетљати, заплѣсти’. – Ўгрáла се ѣѣчица па јѣј зámрсила рѣдицу, јѣдвá е размрсила. – Знáш кáко ти дѣѣ: ѣнѣ што лѣд зámрси – стѣтину мѣ-дриг нѣ могѣ д-ѣдмрсѣ.

зámртвати -ам св ‘изгубити снагу, кувет’. – Врѣме учѣњѣло свѣе, нѣкáд смо мѣг-ли кѣњу рѣп д-ишчупáмо, á сáд зámртвасмо нáчисто.

зámужен -á -ѣ в. *зáбрáвас*.

зáмука ж ‘муком стѣчено (имáѣе, имѣтак)’. – Нѣ дѣрáј ѣѣгову зáмуку кѣ да се нѣ вáљá, јѣрбо е ѣн тѣ крѣвáво зáрáдијѣ, и нѣје само ѣн, него и ѣѣгови ѣѣѣови, á вѣ áко мѣслитѣ д-имáте кѣ ѣн, зáсѣчѣте рукáве и пѣдгурте лѣђá јѣл док се мѣкѣ нѣ намучѣ, пáмѣти се нѣ научѣ. – Стáни, брѣ, вѣлѣи јá ѣѣму, ѣвѣ е мѣја зáмука и мѣј знѣј.

зáмукнути -нем св ‘ућутати’; в. минути; || **зáмући** зáмукнем св ‘и с т ѣ’. – Зá-муклá рѣкá и блѣјáѣе, свѣ се ўтишáло, нѣ чуѣ се кáко плѣштѣ прáкљáче, ни кáко лáјѣ трѣлицѣ, кáко шкрѣпѣ ѣѣрмови, нѣ чуѣ се пѣсáма ѣѣѣѣѣчáкá ни мѣмáчкá, ни свѣтѣвскá, нит фрѣле гѣрѣм ѣдѣкѣју, нит мѣдѣнице брѣјѣ, сáмо порѣд пѣстиг стрѣá вѣтар кѣдá мѣк.

зáмумѣљити -ѣмѣљѣи м св ‘зáћутати и ћутáѣем крити тáјну’. – Кад гѣј сам гá нѣ-што ѣ томѣ пѣто, он свѣ нѣшто зáкѣкѣљи и зáмѣмѣљи, нѣт гѣворѣ нѣт рѣморѣ.

зáнавѣѣек прил ‘зáувѣк, зá цѣо живѣт’.

– Тѣ ти је тáкѣ бѣло ѣдвáкáд и тáкѣ ѣе ѣстáти зáнавѣѣек, док је вѣкá и свѣјѣтá.

зáнáдничити -им св ‘пѣчѣти нáдничити’; в. *изнáдничѣић*. – ѣд мáлиг нѣгѣ е сѣрѣмá зáнáдничѣијѣ и нáјзáд се мѣно скућáријѣ.

[зáнáт] -áтá м. – ѣни су нáјбѣлѣ знáли ѣнѣ зánáте кѣѣ ѣбрáзли лѣѣди нѣсу ни пѣ-кушáли; || **зánáтѣић** -ићá м дем; в. *шлѣсѣр*.

зánѣмљѣти -мѣм св ‘зánѣмети, ућутати’. – Кад је Нáдá чѣлá да јѣј је ѣѣркá пѣ-бѣглá зá нѣког Ерѣѣвá, зánѣмљѣлá е нáчисто и ѣнðáк јѣј је ѣтишлá штѣтáстá жлѣзðá.

зánѣмѣћи -ѣмогнем св **á.** ‘ѣнемоћáти (ѣд старѣсти, болѣсти)’; в. *клицáр*; **2.** ‘ѣсетити изнѣнáдну слáбѣст, кѣлáпс; умрѣти нáпрáсно’; в. *мáѣкáић*.

зánѣѣбријáнитѣ се -нѣјáнѣи м св ‘прѣстáти се бријáти, ѣбрáдáтитѣ’. – ѣткáд му е ўмрѣ ѣтáц, ѣн се зánѣѣбријáнијѣ, нѣје шѣѣо дá се бријѣ док не прѣкáдѣ чѣтрѣсницѣ.

зánѣмáти се зánѣмáм се несв ‘зánѣмáти се лáкшим пѣсловимá’. – ѣткáд су ѣѣѣо и бáбá прѣгѣрáли сѣдáмдѣсѣт, зánѣмáју се ѣѣ пѣлѣжи, ѣвѣицá, бáшчице, кѣлкѣ дá нѣсу дѣкѣни; ~ **се** ‘зábáвљáти се’. – Зánѣмѣ се ѣн с ѣбрáдѣвѣм ѣѣркѣм кáд је бѣјѣ мѣмáк, цѣнилѣ смо дá е ствáр ѣзбѣљнá.

занима́ција ж ‘лаки ситни послићи’. – Још нешто ра̀ткѣм, шу̀ркѣм у ба̀шчици, ра̀нкѣм сто̀ку, ло̀шкѣм ва̀тру, кр̀цкѣм о̀расе мѝмогрѣд, те та̀ко зима̀с има̀м занима́цију ко̀лко да не би́днем до̀кон.

зани́јети / за̀не́јети за̀несѣм св **1.** ‘за̀труднети’. – Чи́м се у̀дѣла, ни́је прѣ́шло два̀-три ме́сеца, о̀ма е за̀нѣла, ва̀ла Бо̀гу, и по̀тље ро̀дила си́на; **2.** ‘осетити љубав према вољеној особи’. – За̀нѣла га њѣна љепѣта; **3.** ‘померити у страну’. – И кад би́јјасмо на за̀војици, код Мла̀ђови́г вра̀тњица, за̀пѣ ми ту̀лац за ба̀грѣн, те сам мо̀ро да у̀ва̀тим за срча̀ницу да за̀несѣм ко̀ла, у̀мал не искѝлавик; ~ **се 1.** ‘уобразити се’. – За̀њо се, рѐко би ми не знамо ко̀лко он врѐди; **2.** ‘затетура́ти се’. – Ста̀ру чо̀вѣку најлакше је да се и на ра̀вном за̀несѣ; || **за̀но̀сити** за̀носѣм несв према *зани́јети*. – Ми́чили се с ра̀сточени́м ко̀лима па су на сва̀кој о̀строј за̀војици мо̀рали да иг за̀носѣ; ~ **се 1.** ‘спотицати се, тетурати се, бити несигуран на ногама’. – За̀носѣ се, но̀ге га не др̀жѣ, а мо̀чуга не по̀ма́же; **2.** ‘бити заокупљен неком идејом’. – Не́мој се за̀но̀сити ти́м будала̀штињама, то су пра̀зне при́че, јел, си́нко мој, бла̀го љѣду, не́ма љѣба без мо̀тике; || **за̀носит -а -о** ‘уображен’ – Ма има̀ он до̀бро има̀ње, ал нѐкако е, бра̀те, мло̀го за̀носит.

зано̀ви́јетало с ‘брбљивац, причалица’ – Он ти је јѣдно о̀бично за̀новјетало, од њѣговог за̀нови́јета̀на ни́ко ва̀ду ни́јѣ ви́ђо ни о̀ви́шка; в. *одрод*.

зано̀ви́јетати -о̀ви́јетам / -о̀ви́јетем несв ‘приди́ковати, причати неповезано, прекоревати’. – За̀нови́јета̀ ва̀здѣн, ко̀ ба̀ба у болѣсти, ме́што д-у̀змѣ нешто да ра̀ди, он и́спра̀вља кри́ве др̀ине, те ни́шта не ва̀ља, те он би ва̀ко, он би на̀ко; в. *одрод*.

за̀нокти́це ж мн ‘пуцање коже иза ноката’. – Говѣрила нам ба̀ба да не о̀трѣсамо мо̀кре р̀укѐ на шпо̀рет, до̀не, ве́ли, да вам порасту̀ за̀нокти́це.

за̀но̀сити за̀носѣм в. *зани́јети*.

зано̀ћи́јевати -о̀ћи́јевѣм (не)св ‘но̀хити, но̀hevати’. – На́ше ми́си́рке ти прѣ́д вече и́злете на гра̀ну од ду̀њѣ и ту́јнак ста̀лно за̀но̀ћи́јевају.

за̀њи́штати -и св ‘огласити се њиском, њиштањем (о коњу)’; в. *окамени́ти се, и́ройети́ се*.

заоба́дати се -ам св св ‘потрчати нагло као кад стоку напада обад’. – Гла̀ј, гла̀ј како се заоба́даше љѣца ко̀ да иг љдо̀шти до̀бад.

заокре́нути заокре́нем св ‘променити правац’. – Кад су сти́гли до Пи́ћинѣ водѐ-ни́це, до̀ни заокре́нуше на̀више ка По̀ротина̀ма.

за̀до̀купити -и́м св ‘натерати стоку некуда’. – И она ти за̀до̀купи кра̀ве на̀ниже, у Лу́ку, ве́ли: до̀ну ме́но да иг при́пушти́м у о̀таву; в. *и́решњовак*.

заопко̀лити задо̀по̀ли́м св ‘опколити’. – И ту́јнак ти до̀ни задо̀по̀ле Но̀вицу Цо̀го̀ља и њѣгове че́тњи́ке, не́кѣ поуби́јају, а не́кѣ за̀робѣ и стр̀пају у Срѣ́мску Ми́тровицу.

задо̀рати за̀орем св ‘поорати земљу на коју је нешто бачено (об. стајско љубре, иситњена трава)’; в. *одгонити́*.

задо̀рити се задо̀ри́ се ‘почети се орити (о песми)’. – Зе́мајле смо се по̀зајми́чили да срѣ́димо и шта го̀ђ смо ра̀дили, кад се́днемо да се одморимо, задо̀ри́ се пе́сма.

заоста̀вштиња ж ‘оставинска расправа’; в. *сесті́рушина*.

заоста́јати -аем несв ‘посу́тајати’. – Ни́јѣ имо̀ сна́ге и по̀чо да заоста́е. – Он је ви́ђо да сти́жѣ го̀дине кад је по̀чо да заоста́е за ко̀па́чима. – Он ти, по̀лако, кла̀ј кла̀ј, заоста́не иза њи́г и ни́ абера; || **заоста́ти -нем** св **1.** ‘посу́тати, изостати иза других’. – Пу̀ко му о̀панак па е зо̀сто́ љза њи́г. – Види он да не може ш њи́ма у̀корѣк и он ти по̀лако заоста́не; **2.** ‘бити зату́цан, непросве́ен, васпитно запу́штен’. – Пу́шти будѣ-лу, зар не́ видиш да е задо̀сто́ ко̀ а̀зманова му̀да.

заочити заочим св 'приметити, уочити; проценити'. – Ђедо Младомир је умљо, бдље но йко, да заочй како е јасеничак стасаво за рогуље, брестйћ за срчаницу а јасика за стубе; в. *зађериши*.

заоштрити заоштрим св **1.** 'наоштрити'. – Кад је бйјо ђак, најљепше је умљо да заоштри оловку бритвом, а кад је вамо стасо, најуметније је заоштраво коле сескиром; **2.** 'сукобити се, изазвати спор'. – Оће он за ситницу да заоштри, да се посвађа; || **заоштравати** заоштравам 'замерати се, свађати се с комшијама'. – Саде-нак је излапљо па се замёраво и заоштраво са комшијама за нйђе нйшта.

западњак -ака м 'ветар који дува са запада'. – Кад ударй западњак, одонуд од Овчара, знай да ће времиште.

запалити запалим св 'упалити'. – Кадгђ им запалим свићеху, скотрља ми се сўза низ образ јел помислим кдлоку су мўке вићели, кдја су страдања претрпљели, да нама бидне бдље; ~ **се** 'заинтересовати се, узбудити се'. – Кад је вићо како е та парцела што му е чдк понудио да прдд, запалио се начисто, испродае сву ракију и стдоку и кўпи је.

запањити се запанй се св 'зачудити се'. – Нађе се у чўду и накo сав запанен сдде, згддно му припану тешко.

запаприти -йм св **1.** 'зачинити јело паприком'. – Додай још мено алене паприке, те запапри мено бдље; **2.** 'жестоко запретити'. – Бдгами он нйма запапри лўцки, нису смели да пйснў.

запрати запарам св 'задерати, озледити по површини'. – Кад су се пдчерупали, она му ноктима запара образ и дстаде црвена прокрвављена данга.

запáрложити (се) -им (се) св 'престати обрађивати земљу'. – Сва нам је земља запáрложена, нйт ко дрe, нйт сйје; ~ **се** 'запустити се, престати водити рачуна о свом изгледу'. – И он се запáрложио, необрйан, неподашйшан, гўжвав, не знам шта би накoм човёку да се сав рђошe, ко нёки Радиша Вўга, Бг да му дўшу прдстй, он ти је йшо по селу сав алав и накo нйкаки.

запасати запаса(м) несв према *зайасити*; в. *рудина*; || **запасти / запáсти** -асe(м) 'добро опати траву (о стоци)'. – Запасле овце рудине навйше ка Торлаку ко да си ошишо траву на нўларицу; в. *ушрина*.

запасати -шeм св 'заденути нешто за појас'. – Он се дпрeми у народнў нoшњу, запаса двоенице за појас и дде на сабор.

запатак -тка м **1.** 'стока за приплод'. – Испродаво овце до једне, нйје оставио ни за запатак; **2.** 'семе за сетву'. – Сва ова стара семeна сйјeм по мено, чўвам сорту, нек-ймá за запатак, ово мдeрно ће изйћи из модe, ја кад ти кам.

запатити -йм св 'одгајити, умножити (о стоци)'. – Запатисмо, вала Бдгу, и стд-чицe, и двчйца и пйљежи, и такo мйц пд миц, мено займасмо, па рeшисмо да чеклe-ишeмо кўћу.

запатрљити -атрљим св **а.** 'полако, помало посејати, посадити'. – Ја и баба полагањичй запатрљимо мено компирића, лўка, шангарeпe, буранйцe, нёку тачку патлицана, зауварицe; **б.** 'ставити цигару у уста'; в. *мангуй, цигар*.

запáштати запáштам несв 'почињати пост'. – Прије но штo запáштамо, на пд-кладе се дбoро пдчастимо и йзмйримо ако се нёко с нёким нeшто замeрио.

запeлелити -йм св 'посути пепелом; потамнети'. – И велй онай мўдар чoвек: запeлели се ведрйне над нашйм глáвама.

заперак -eрка м 'неродни изданак на стаблу билке'. – Отишли у вйноград д-обйјају запeрке јел тo ако се не урáдй, гйца се издá на гору и грoжђа нeма ко на врби, а сáмо се шáшав нáдá да ће на врби да родй грoжђе.

запѣти за́пнѣм св **1.** ‘уложити велики напор’. – Омркни, ђсвани, за́пни, Бѡгу се мѡли и нѣ бѡј се: имаѣш свѣга што ти трѣба; *изр.* ~ из пѣтнѣ жѣлѣ ‘из све снаге’. – Бѡгме ако чѡвек ђѣ да бѣдне домаћин, мѡра и ђн и чѣлѣд њѣгова да за́пнѣ из пѣтнѣг жѣлѣ, пѣнѡм снагѡм јел сѡмо се тѡкѡ кѣћа кѣћѣ. – Ђе гѡј пѡмѡжѣ, ђн за́пнѣ лѣѣцки, не штѣди се нѣ лиѣк. – Ђни су за́пели са свѣјег двѣс нокѡтѡ; **2.** ‘затегнути’. – За́пни тѡ гвѡжђѡ, а за мѡмац тѣри слѡнине еда би ѣватили тѣ лисѣчѣнду, ѣѡвѡ е ђдњѡ; **3.** ‘понестати’; в. *досѣјѡти*; || **запињати** -ѣм несв према *зѡйѣти*. – Не врѣди за́пињати ца́бѣ кад је закѣчијѡ тѣлац за пѡњ, но мѡрамо да нѡђемо пѡлијѣу да занесемо кѡла.

запетљавати се -ѣтљавам се несв према *зѡйѣтљаѡти*. – Што гѡђ је више коперѣрѡ ш њѣма свѣ се више запетљаѡвѡ док њѣје дѡђерѡ до њѣчега; || **запетљати** -ѡм св ‘замрсити, закомпликовати’. – И ђн ти се с тѡм њѣнѡм коперѡцијѡм запетља до гѣшѣ, ђдрали му кѡжу; *изр.* *Зѡйѣтља се кѡ ѣйле у кѣчине*.

запећак -ћка м **1.** ‘ѡшак, угао поред пећи’. – Ђушнули му брѣтву нѣђе у за́пећак; **2.** ‘незавидно место у друштву’. – Кад је сѣшѡ с влѡсти, њѣје га вутѣрѡ њѣко њѣ за шта, него е бѣјѡ у за́пећку, мањѣ од макова зрњета.

запѣћи за́печѣм св ‘накратко допећи јело’. – Кад је јѣло аман гѡтово, јѡ га ђзгѡ прѣлијѣм јѡјцима и кѡјмаком па јѡпѣт врѡтим у рѣрну да се за́печѣ и ђндак ѣма прѣсте да пѡјдеш кѡлко е тѡ згѡдно; || **запѣчен** -ѣчена -ѡ. – Пѡдварак ти је нѡјлѣпши кад је дѡбро за́пѣчен.

запињача ж ‘штап којим се затеже вратило разбоја’. – Запињача ти је јѣдна ђѣлѣѡна мѡтка кѡјѡм се поткѡчуе вратило на рѡзбоју, ѣма краткѡ а ѣма и дугачкѡ. в. *крашѡк*.

запирати -ре несв према *зѡпрѣѣти*. – Сѡѡкѣ јѡј је зѡлогој за́пиро поред ђнѡг злѡтвѡра; || **запрѣти** за́прѣ св ‘застати у грлу, не моћи прогутати (велики залогѡј)’; в. *јадан*.

запѣрати (се) за́пѣрам (се) несв према *зѡпѣрати се*. – Ако се лѣти не за́пѣраш, онај те знѡј ѣбије; || **запрати се** -рѣм се ‘овлаш се опрати’. – Лѣти кад су оне жѣге, кад нѡјђемо на пѡток, ми се мѣно за́перѣмо.

запискати -штѣм св ‘дунути у писак на дувачком инструменту’. – Кад Дѣсимѣр ѣзѣ рѣбу па за́писка, а за њѣм ѣдарише штрумѣнти и бѣбањ, прѡломѣ се сѣло.

запити се за́пијѣм се ‘остати дуже са друштвом уз чашицу’. – Згѡдно се за́пише, па за́пјеваше: ђј, рѡкијѡ, рѡко, јѡ те вѡлѣм јѡко, тѣ ѣш мѣне, рѡко, у ѣндек пѡлѡко.

запишљачити -ѣшљачим св ‘ставити пишљаке’. – Кад смо слѡгали брвна, ѣскѡ сам од мајстѡра да свѡкѡ брвно за́пишљачѣ макар на двѡ-трѣ мѣста јел ђнда нѣ мож да ти се брвно врѣчи кѡ бѡбини зѣби.

запјевати -ѡм св ‘почети песму’. – Ђјде да ѣскрѣнемо јѡш по јѣдну па да за́пјевѡмо.

заплакати -чѣм св ‘почети плакати, расплакати се’. – Кад је виђѡ ђнѣ прѡпѡс, за́плакѡ е кѡ мѡлѡ диѣте. – Знѡш како велѣ бѡба: док диѣте не за́плачѣ, мајка му не прилази. – Глај се пѡсла, диѣте, њѡј је лѡшње за́плакати нѡ пијанѡм за́пјевати.

запламћети -тѣ св ‘сукнути у висину (ѡ пламену)’. – Кад је врзина за́пламћела, јѡ се пѡплашик да се не рѡшири, ал срѣћѡм брзо се смѣри; ~ **се** ‘зацрвенети се у лицу, планути’. – Запламћели му се ђбрази, пѡцрвѣњѡ кѡ бѣлка; в. *шѣшиѡти*.

заплѡтити за́плѡтим с в ‘рђавѡ проћи, настрадати’. – Ўвати нас ђнѡ сапанђѣла те за́плѡтисмо ко њѣкад.

заплѣсти за́плѣтѣм св **1.** ‘запети језиком, не моћи јасно изговорити неку реч’. – Кад тѡкѡ за́плѣтѣ језиком, нѣ питај је л пијан него кѡ-ѣе се отрѣѣзнити; **2.** ‘почети плетење’. – Вечѣрас ѣу на прѣлу да за́плѣтем ѣвѣру цѣмпер; ~ **се** ‘занети се, посрну-

ти'. – Заплѣток се у њнѡ грање и пѣдок потрбушкѣ колко сам дугачак; || **зѡплитати** -ћѣм несв **1.** 'једва ходати, заносити се; тешко говорити (због пијанства)'. – Нѣ знѡ се да л гѡре зѡплиће нѡгама, да л јѣзиком, нѡкѡ пијан, кѡ мајка. – Тѡ ти је њнѡ што ћѣца пјѣвају: сѡми сѣбе зѡплићѣмо, сѡми сѣбе ѡтплићѣмо.

зѡпливати -ѡм св **1.** 'почети пливати'. – Кад је мѡј чѣко Мѣлош вићѡ да се јѡ дѡвим, ѡн скѡчѣ с ѡбале, зѡплива, смѡта ме зѡ-косу и ѣзвуче у пливѡк; **2.** 'изгубити равнотежу и прострети се на земљу'. – И ѡндак ти јѡ Зѡри, кад смо се нѡђе пред копѡчима порвали, ѣјакѡ е ѡна бѣла трипѣт тѣжа ѡдѡ ме, пѡтурѣм нѡгу, и ѡна пѡнѣ ко-нѡ плас сѣјена, бѡкте мѣли сѡми, пѡдѡ мѣ, а јѡ зѡпливак ѡзгѡ пѡ њѡј (7: 124).

зѡповићети -дѣм св 'наредити'. – Нѣ могу у нѣђељу дѡћи, ћѣдо ми зѡповићѡ д-ѣдѣм у Лѡзницу д-ѡбийћем виногрѡд. – Дѡдѡјде ми, снајка, штѡп, нѣ бѣло ти зѡповићено.

зѡподи'ѣвати -ѡди'ѣвѡм несв '(за)почињати'. – Ѣни су пѡчели да зѡподи'ѣвају свѡђу; || **зѡпѡђенути** -нѣм св 'започети'. – И тѣј ти се ѡни срѣтише и зѡпѡђенуше рѡзговѡр.

зѡпомѡгати -ѡмѡжем несв 'тражити помоћ јачући'. – Кад је вићѡ да се бѣк нѡ-дуѡ, ѡће да прснѣ, ѡн пѡчѣ да зѡпомѡжѣ: „Ѣј, помѡгај, ако Бѡга јѣдѣнога знѡш, јѡј мѣне ѣ до Бога штѡ ме снајће, сѣњег кѣкѡвца.“

зѡпоњац -ѡњаца м 'испечена јѡгњећа натколеница'. – Ўзмите, ћѣцо, по зѡпоњац док пѡставѣ рѣчак.

зѡпѡпити (се) зѡпѡпѣм (се) св 'рукоположити се, постати поп'. – Дѡлазијѡ влѡ-дика те му зѡпѡпијѡ сѣна.

зѡпѡставити -ѣм св 'занемарити'. – Откад им је ѡтац ѣмро, свѣ су зѡпѡставили, нит прскају зѣми вѡтѡке, нит крче врзине.

зѡпѡстити -ѣм св в. *зѡпѡшѣити*.

зѡпѡчѣти зѡпѡчнѣм св. – Кад се пѡломѣ глѡве, нѣје вѡжно кѡ е зѡпѡчо свѡђу; || **зѡпѡчињати** -ѣм несв. – Нѣмѡ зѡпѡчињати да зѣдаш док не солтѣраш свѣ што ти трѣбѡ од материјѡла.

зѡпрати -ѣм св 'испратити, ѡпратити донекле'. – Тѡг дана њѣга ћѣдо зѡпрати до нѡ-планину па му велѣ: нек те срѣћа прѡти и нек те срѣћа срѣћѣ, повѣди рачѣна штѡ рѡдиш, свѣ што нѣ би вѡљѡ тѣбе нѣко д-ѣчинѣ не чѣни ни тѣ дрѣгом, и утѣви, блѡго ћѣду: ко е лѣд нѣ бидни му дрѣг.

зѡпрашивати -ѡшуем несв 'посипати прахом'. – Зѣмѡјле смо кѡмпѣр, кад га нѡ-панѣ злѡтица, зѡпрашивали, сѡд су ѣзумили нѣке шпѣције кое тѣриш ѣ-воду и пѡпрскаш крѡпѣћѡм кѡнтѡм: || **зѡпрѡшити** зѡпрѡшим св 'посути прахом'. – Ѣндак смо мѡрѡли да зѡпрѡшимѡ ћѣцу спѡради ѣшкѣ, јѣдва смо се ѡтѡросили тѣ гѡмѡди.

зѡпрега ж 'пар волова или коња'. – Ѣндак ти је свѡка кѣћа ѣмѡла зѡпрегу, јѡл вѡ-лове, јѡл кѡње; || **зѡпрежнѣ** -ѡ -ѡ 'који се ѡноси на зѡпрегу'. – Зѡпрежнѡ кѡла смо дрѡжали под трѣном а вијѡкер у магѡзи.

зѡпрежница ж 'ланац којим се коњски ам везује за ждрѣпчаник'. – Тѣјнѡк ти јѡ заглавик кѡла ѣ-локву, а вѣсели Брњѡ ѣдарѣ из ћѣстека и ѡткиде зѡпрежницу.

зѡпрепѡстити се -ѣпѡстим се 'наћи се у чуду'. – Кад вићѡ кѡки зѣјѡн свѣње на-чѣнише, зѡпрепѡстѣ се.

зѡпрегати -тѣм св **1.** 'прекрити жар пѣпелом да би се сачуваѡ'. – Ўвече пѣпелом зѡпретѣмо жѡр, ѣзутра рѡспретѣмо: ѡн чѣтѡв, тѣримѡ ѡзгѡ лѣшчѣцѡ ил кѡјѣ грѡнчи-цу и вѡтра ѡчас плѡнѣ; **2.** 'ставити нешто у црепуљу или под сач, па загрнути жаром на ѡгњѣшту да се пече'. – Зѡкувѡј, ћѣро, тѣесто па кад нарѡстѣ, тѣри у црепуљу и зѡпрѣти ѡзгѡ жаром.

зѡпри'ѣти зѡпрѣ в. *зѡприѡити*.

запри'етити запри'етїм св 'упозорити, забранити; запретити'. – Уватијо га и запри'етијо му ако јопѣт уцви'ели ђевѡјчиче да ће ш њїм имати пѡсла и јѡш му кáзѡ: нѣмѡ пѡтље да кáш да ти нїсам сѡпштијо, па да ти ђáвѡ бїднѣ крїв.

запржáвати -ржáвам несв 'стављати запршку у јело'. – Откад знáм за сѣбе, за-пржáвам јело с брашном, áлевѡм пáприком и мáшћу, сѣм кад је пѡс, ѡнда мешто мáсти тўрїм зїтин; || **зáпржити** -їм св 'ставити запршку у јело'. – Кад јело ѡбаврї, тї га ѡндај зáпржи; *изр.* *Зáйржїиши чѡрбу* 'напакостити некоме, вратити »жалос за срамоту«'.

запри'ечити запри'ечим св 'подупрети, блокирати'. – Запри'ечи, сїнко, блáго ђеду, прѡшцом вратнице да не їзїйје стѡка у зїјán.

запрѡсити запрѡсїм св 'понудити девојци брак'. – О Вáскрсу е Ёрош запрѡсијо и здогѡвѡрили се да нáесѣн бїднѣ свáдба.

зáпршка ж 'додатак јелу у облику брашна пропрженог на масноћи'. – Тѣшко лѡнцу који чѣкá из сѣла зáпршку.

зáптївка ж 'средство за затварање пукотина кроз које отиче течност из бурета'. – Зѣмáјле ти нїје бїло ѡвијег дїктўнгá но се зáптївка прáвила од кўчине, од рѡгоза или тї'еста.

зáптїјети зáптїјем св **1.** 'затворити, зачепити'. – Мѡра да зáптїјеш крпѡм онў рўпу на кѡриту да не їзѡдї вѡда. – Кад се прѡшўплї кѡрито, мї га зáптїјемо нѣком крпѡм, а кад нѣје пѡнесѣмо влáшу рáкијѣ, мї је зáптїјемо с кѡчáнком; **2.** 'гушити'. – Зáптїло ме, дї'ете, вѡјнáк, нѣ могу да се нáдїшем; || **зáптї'евати** зáптї'евам несв према *зáптї'еїи*; в. *кочанка*.

зáпўпити -ї(м) св 'почети пупити, пупѡлчити'. – Зáпўпило вѡће нá љепоту, да дá Бѡг да нѣ стиснѣ кáкї пѡзни мрáз.

зáпўпѡлїти -ї 'пустити пупѡлке; најавити пролећно буђење природе'; в. *брсїина*.

зáпўтити се зáпўтїм се св 'поћи на пут'. – Тáко ти се ѡни зáпўтише у Ёрску да тáмо пѡтраже ђевѡјку за Рáдовáна.

запуцкѣтати -á несв 'почети пуцкѣтати (кад се распаљује вагра)'. – Потпáлик ѡнў гомилчину, зáпуцкѣта ѡнѡ сўво грáње, а плáмен, мешчїниї, пѡчѣ да лїже нѣбо.

зáпушити -їм св **1.а.** 'задимити'. – Кад дўну запáдњáк, пѡврáтї дїм, кўћа зá-пушї д-їздáнеш; **б.** 'запалити цигарету, почети пушити'; в. *їоловче, їуор*; **2.** 'за-чепити'. – Зáпуши чѣпом ѡнў рўпу на кѡриту да не їзїйју сплáчине; *изр.* ~ *ўстїа* 'ућуткати'. – Кад му е рѣко да знá ко е Жáрку ўкрѡ влáчег, моментáлно му е зáпушијо ўста.

зáпуштити (се) -їм (се) св 'постати неуредáн, необријán, погужван'. – Нѣ знáм штá му бї те се нáкѡ зáпуштї, а бїјо е стáлно зáтѣгнут и дѡћерáн.

зáрáван -вни ж 'равничица у брду'. – Áјде да се нáђемо на ѡнѡј зáрáвни код Лѡзѣ, кад прѣвáли пѡдне; || **зарáвáнак** -нка м дем. – На ѡнѡм зарáвáнку више Љўбомїрове кўћѣ смо се сабїрали на скўп о губервечкој ѡбетини; || **зарáвáнчїћ** -їћа м дем. – Стáлно пѡлї'ежў ѡвце на ѡнѡм зарáвáнчїћу, кад бїднѣм прáвијо нáјмлађем сїну кўћу, нѡђе ћу да е грáдим јел ђѣ ѡвце лѣжѣ, знáј да е тўјнáк млѡго здрáво.

зарáјберити -їм св 'затворити, закључати (рајбером). – Зарáјберидѣр та врáта, да се не ўшўња како керїште д-испѡгани божитњáче.

зáрана прил 'рано, за дана; на време'. – Свѣ пѡслове ѡко стѡкѣ ѡн ти нáрѣди зá-рана, док јѡш нїсу свї кўћáни ни дѡшли с рáда.

зáранак -áнка м 'време пред залазак сунца'. – Кад бїднѣ тáмо на зáрáнку, чѡбани пѡлáко савїјáју ѡвце и крѣћу нáниже ка кўћáма.

заранити зaрaним св ‘одојчету дати храну уместо мајчиног млека’. – Некако ђна йзгуби мли’еко те ђни заранише ди’ете с крављѝм мли’еком и ђно, ва́ла Бђгу, ђдврже.

зарасти -ѐ(м) св **1.** ‘обрасти’. – Зара́сле су у ко́ров ста́зе и бо́гази ку́дије смо кад би́јасмо ђѐца йшли у школу. – Он зарáсто у бра́ду ко́ калу́ђер, јѐдва га по́знадок; **2.** ‘залечити’. – По́сле аперáције брзо му, ва́ла Бђгу, зарáсте рáна.

зарђати зарђа́ ‘кородирати, бити нагрizen рђом’. – Ђн с алатком дўже не рáдиш, ђна зарђа́; в. *рђа*.

зарѐђати зарѐђам несв ‘ићи редом’. – Зарѐђаше, о ђбетини, Цїгани ђт-кућѐ до-кућѐ, напунише то́рбе и буђелáре и ђдоше ку́ћи пѐвајући.

зарѐжати -й св ‘огласити се режањем (о псу)’. – Кад сам прђлазио изнад Гїшинѐ кућѐ зарѐжа њѐн Гáрїн кро́з прђшће и йскѐзи зу́бе, не би ми бáш свѐдно, не́мадок нїкаку ма́чугу при ру́ци.

зарезак -ска м ‘знак обележен зарезивањем’. – Заби шїпку у буре, па но́ђе докле је мо́кро начїни бритвом зарезак да зна́мо ко́лко има рáкије.

зарезати -жѐм св ‘наоштрити (оловку)’. – Ку́пио ми та́јо рѐзáлку, сáд ђчас заре-жѐм ђловку кад се йстўпи; || **зарезївати** -ѐзївам несв **1.** ‘правити зарезе’ – Зарежи ми јѐдан рáбош; **2.** ‘ценити, указивати поштовање’. – Не зарѐзїва та́ј нїког но мїсли да е ђн најпáметнијй и најва́жнијй, а не зна́ ни на ко́лко мѐста е шу́паљ.

зарѐћи се зарекнѐм се / заречѐм се ‘обећати, обавезати се, заветовати се’. – Заре-ко́ сам се да не́ћу да за́јмáм нїшта нї от ког нї ли’ек, па да би гла́дово; || **зарїцати се** зарїчѐм се несв према *зарѐћи се*. – Нѐмђ да ми се нїшта ту́јнак зарїчеш, но гла́ј да йспуниш што с-ђбећђ.

зарзати заржѐ св ‘огласити се рзањем (о коњу)’. – Кадгђј прилази штáли, Врáно га ђсетї и заржѐ.

зарїнглати -áм св ‘ставити резу, поткочити врата тако да се не могу отворити’. – Жўрим да не ђдоцнїм па да ме зарїнглају у бўвару, баксем, боз непоштовања сўда; в. *љуїшина*.

зарїѐвати зарїѐвам несв према *зарїтїи*; в. *балчак*; || **зарити** зарїјѐм св ‘забити, стерати, убости’. – Кáжу да му е зарїјо нђж до балчака, Бђже сáчувај, нїје зи’ѐвно.

зарђгозити -им св ‘ставити лист рогозине између дуга’. – Ми смо кáце и бурѐта зарђгозили, нїђе јѐдну кáп да смђтрїш да цўрї; в. *кай’аїи*.

зарђдити се зарђдїм се св ‘родити прво дете’. – Вѐлї, дáко дáднѐ Бђг д-ђстанѐш нђсѐћа, па да се зарђдїш и да чѐкаш чђвѐка ш ђѐтетом кад ђслужи свђе; в. *йрочѐвље*.

зарђзати зарђже́м св ‘наборати (се), изгужвати’. – Сáв је зарђзан и гўжвáв ко́ да су га кра́ве жвáкале; *изр:* *Зарђзан ко чáраїа* ‘заплакати’. – Стáлно нам је ђтац говорїјо да бїднѐмо јуна́ци, а јђк да се зарђжемо ко кáкѐ женѐтине.

зарўбити зарўбим св **1.** ‘скратити, засећи до краја’ – Кад кђси, он зарўби до црне зѐмљѐ, тђ е кђсáч, а јђк ко́ пођдїни што бїјў с трáвѐ па пђла ђстанѐ; **2.** ‘стругањем поравнати’. – азмидѐр бїчкију те ми зарўби ђвáј пђдупђрањ да бїднѐ рáван.

зарўђети -дї св **1.** ‘почети сазревати (о воћу)’. – Кáжу за ђнђг нáдничáра да зїми рáди по пѐдѐсѐт бáнки за нáдницу, ђда би се ђгријо и прерáнијо, али чїм ђтопли, ђн, вѐлї, на́пише на дáшчици пред њѐговом колибом: зарўђеле трѐшње и дудиње, без стђ-бáнки не бўди ме; в. *зайрнїиш*; **2.** ‘показати прве знаке свитања’. – Ајде, Цїго, ђнў: зарўђела зђра на Мђрави; в. *жижалица*.

зарўјити -й ‘заруменети се’. – Ђн зарўјї зђра, мї поу́стаемо и свáк на свђј по́сђ, ко́ стђци, ко́ свїњама, ко́ овцама. – Кад зарўй нѐбо у зáранак, знај да ће ўјутру да прђмиѐнї вре́ме.

зарўчити зарўчим св **1.** ‘испросити, прстеновати девојку’. – Бївало е млђго слў-чаева да рђдители зарўче ђѐвђјку за свђг сїна, а да ђна ђдрекнѐ и кријўћи побегнѐ

за другог; **2.** ‘заузети посуду нечим’. – Не могу да ти даднѐм вучију, заручена ми, стој ми вино љ-њој.

засвѝрати засвѝрам св ‘почети свирати’. – Онда свѝрачи засвѝраше, ми се поватасмо љ-коло, ал, човече, нијакко да се зуставе, дѐмо д-изданѐмо нође, свѐ нас знѝј обљијо; || **засвѝрити** -ѝм св ‘и с т о’. – Кад дни засвѝрише, ми свѝ поскакасмо и поватасмо се љ-коло; *изр.* *Засвѝри ѝа за ѝојас зађени.*

засељак -ељка м ‘заселак, део села са кућама, »цемат«’. – Некад се у том засељку пўшило четрѐс шѐс оцака, а сад да те стрѝба љвати, дође ти да зајључеш, ал не врѐди, мѝра да е то казна Бѝжја, јел смо педѐсет гѝдѝна Бѝгу окрѐнули лѐђа.

засѝктати -ѝм св ‘проговорити у љутини, повишеним гласом’. – Засѝкта ко љљта гуја.

заслადити заслადим св ‘учинити нешто слатким’. – Ја сам љѐдову каву само мѐно заслადила; || **заслађивати** -ађѝвам / -ађѝуем. – То мѝе нѐмо да заслађуеш; ~ се в. *сулц.*

заслуга ж ‘уочена врлина, признање’. – Није то мѝја заслуга, свѐ је то љѐдо приправијо; || **заслужан** -жна -о ‘који који има заслугу’. – Мѝжда смо и заслужни што вако стрвињамо кад ни смо бѝље ни научили.

заслужити заслужѝм св ‘добити право на награду, признање, постати достојан нечег’. – Знѝш како е казано: народ ѝма накљ влѝс какљ заслужуе. – Ти си заслужијо да ја ѝво љрадѝм за тебе; *изр.* *Кѝ не шѝви ѝрдѝлѝс не заслужуе будуђнос.*

засмијавати -ѝјавам несв. – Он је, ље гѝј се нѝшѝ у друштву, засмијавѝ свѝког; || **засмијати се** засмијем се св ‘засмејати се’. – Кад је дн испрѝчо како е то бѝло, свѝ се засмијасмо, љмал не поцркасмо ѝд-смија.

засоница ж ‘водоравна мотка (има их неколико) којом се, између два пара стубића повезаних пречагама, запрѝчује пролаз кроз ограду’. – Мешто вратѝ тљре се двѝ пѝра колаца са прѝчагама, а љ ѝнѝг увљчене мѝтке, касти засонице, па е прѝлаз затворен, а кад ти трѝба, извљчѝш иг и љћерѝш кола и волове ил стѝку.

[заспати] заспѝм св. – Он ти је тврдѝсан, мѝж да заспѝ мешчѝниѝ и на дрљачи; *изр.* *Срѝце ми засѝјало* (преуморан).

застати -нѐм св ‘стати, зауставити се на тренутак’. – Кад смо ѝзбили до испод Стрѝжевиѝ, застамсмо мѐно да прѝданѐмо, па јѝпѝт нагарѝмо нѝвише уз Гѝдидово.

застѝрка ж ‘прекривач за кревет, патосаре по поду’. – У сѝбама им застѝрка по пѝртосу.

застриѝети / застрѝети застрѝем св ‘прекрити застором’. – Она застрије ћилимачу љ-лад и ми посѝдасмо тљнѝк, под крушку, а ѝѝјзина ћѝрка нам ѝжњѝ слѝтко и вѝду.

заструг в. *чанак*.

засљкати засљчем св ‘подвити рукаве на кошуљи, цемперу’. – Остави ти прѝчу и засљчи рукаве.

засљшити засљши св **1.** ‘назначити почетак дугог периода суше’; в. *једар, ѝрѝрас-ѝаѝи*; **2.** ‘престати давати млеко’. – Кад бѝднѝ пред тѝљѝње, прѝстае се мѝсти крава и дна дндѝј засљши, па тѝмо пред тѝљѝње дна јѝпѝт зачне.

засѝда ж ‘засѝда’. – Она двѝлица браћѝ Радосѝвчевића, код Йзвора у Давидовића потоку, начинѝ засѝду и љбијљ вѝселѝг Драгића Пѝповића, а иза ѝѝга ѝстанѝ Перљника са шѝсторо љѝцѝ и сѝдмѝ у стомаку; јѝс, јѝс, днѝј чича Милѝница ти је Драгићѝво пѝсмрче; в. *сазнаѝи*.

засѝсти -днѐм св ‘седети дуже у гостима, у кафани, на функцији’. – Они кад засѝднљ на влѝс, глај кад ље да сѝашљ.

затајити -ѝм св ‘нешто прикрити, задржати у тајности’. – Свѝшта ми је пѝверијо, ал тљ ствар је затајѝо и ѝдњѝ е у грѝб, па ми Йлија осѝмнѝс гѝдѝна после ѝѝгове

смрти откријо како е то било кад су Крстомир и Мијодраг удавили Радмила, а он побего код Ђеда Раџосава и бабе Драгиње да не-удавѐ њ-нега.

затандркати -андрчем несв 'кретањем стварати буку'. – Кад је закупио коње, затандркаше кола по њој калдрми ко да грми.

затандрљати -ам св в. *затиандркаши*. – Затандрља неки ђаво нис-пут.

заташкавати -ашкавам св 'променом теме у разговору одврати пажњу са нечега другог'. – Видим ја како он вешто заташкава да се њ томе не би причало, но би рад био да се прѣје на-друго; || **заташкати** -ам св 'прикрити'. – И после свега, њни лепо и згодно заташкаше ствар и њиком њшта, појо вуќ магарца.

[**затвор**] м **1.** – И тако ти милицајци њега уапсише и одведоше у затвор; **2.** 'предња и задња страница на канатама запрежних кола'. – Кад товаримо жито ил тикве, туримо ђбадвѐ затвора на канате; **3.** 'застој столице, опстипација'. – Њије излазио споради себѐ три-дана, снашѐ га затвор.

затѣгнути затѣгнем св **1.** 'повући дизгине кад се заустављају коњи'. – Затѣгни те дизгине мушки и викни: бо! – мѐра да стану моментално; **2.** 'опружити жицу, конопац'. – Кад се надвлѣчимо конопаца, јѣдни затѣгну вамо, други тамо и ко надвучѐ нѡси пѡбеду; || **затѣћи** затѣгнем св 'и с т о'. – Њије више мѡго затѣћи, бѡјо се да не пукнѐ шѡв; || **затѣзати** затѣжем несв. – Ја пѡчнем да затѣжем ѡну мѡтку да бѡље притиснѐ снопове, кад ѡна, нађавола, пуче.

затегурати се -ам се 'завести се, посрнути'. – Бѡгами, кад виђек да се ѡн затегура, нѐ би ми свѣдно, знаш како: старии чѡвек, а ѡна сунчаница бијаше припѣкла.

затѣћи затекнем св **1.** 'изненада угледати, срести (се) у последњем тренутку'. – И ѡн бѡнѐ кѡћи изненадно и тујнак затекнѐ ѡнѡг њѣног што се гуцка да се живѐ, те настанѐ грдни цѡмбус; **2.** 'стићи у последњи час'. – Кад су му дојавили да му је мајка на умору, ѡн моментално ѡдѐ на вѡз те јѣдва на јѣдвите јаде стѣже да е, весѣлницу, затекнѐ живу; кад га виђе, ѡна се ѡсмѣну и прѣставѐ се; || **затицати** -чѣм несв према *затиѣћи*. – Ти пожѡри, ал не веруем да ћеш је затицати живу.

затијок м 'потилѡак'. – Нѣшто ме, имѡ неколко дана, с врѣмена на врѣме жѡгнѐ у затијок.

затискивати -искивам / -искуем несв према *затииснути*; в. *иамѡур*; || **затиснути** -нѣм св 'зачепити'. – Уђути, реко, да ти нѐ би ја затиснѡ уста. – Затисниде, дѡјете, ѡну рѡпу на брвнима, да нам се не увуља мѡш; в. *асѡида*.

заткати заткѣм несв 'започети ткање'. – Јучѐ сам заткала срцаду, рѣшила сам д-иззаткѣм двѡје ѡстѐ, да бѡдну у пару.

затѡмити затѡмим св 'присвојити, не вратити позајмлѣну ствар'. – Преврнѡ сам свѐ живо, ѡиђе шѡла нѣма и ѡндак се сѣтим да сам га давѡ комшији, па е ѡн ил смѣтно да ми га врне ил га е затѡмио.

зѡтоп м 'испржено месо преливено врелом машћу као облик конзервирања да би се сачувало за каснију употребу'. – Њије ти ѡндак било ѡвијег врѡжидѐра па кад лѣти закољемо како бравче, дѡо поѣдемо, а дѡо испржимо па га у ћѡпу прѣлијемо врѡлом машћу и тај зѡтоп чѡвамо ѡ подруму; в. *зѡтопѡши*.

зѡтопити зѡтопим св 'прелити месо врелом машћу и сачувати га за каснију употребу'. – Кад зѣмајле ѡије било струјѐ и ѡвијег врѡжидѐра, ми закољемо бравче, испржимо мѣсо, зѡтопимо врѡлом машћу у канту, туримо ѡ-подрум и пѡтље узимѡмо помѣно кад ѡстребѡ.

зѡторѡкати -чѣм св 'почети брѡлати, причати о неважном'. – Прѡво да ти кам, изиђок ѡс кућѐ ѡн зѡторѡкаше ѡвѐ торѡкуље што сврѡтише на кѡву код Цмиљанѐ.

зѡтравити се зѡтрави се св 'изнићи и обрасти (о трави)'. – Нѐ знам кѡд се брѡже-бѡље нако зѡтрави ѡива, мѡрамо да е ѡдмѡ копѡмо да нам не ѡгуши ѡсѣв.

затракивати -акуем несв 'заговарати, задржавати неког бесмисленом причом'. – Наиђе Цвеле и пдчѣ да ме затракуе, а мѣне гори под ногама, нѣ знам кѣ[д]-ћу прије главѣм д-ударим.

затраљати -ам св 'ослабити, онемоћати'. – Ма нѣшто сам затраљѣм нѣчисто, да л ме закачи нѣка рѣдња, нѣмам снагѣ више но нѣко пиле.

затрапарати -ам св 'успорити, ићи неуједначено'. – После њнѣг силног пешачѣња, затрапарасмо, сви смо се смѣрили.

затревити -им св в. *йошревити*.

затриѣти / затрти затрѣм св 'истребити'. – Наиђе јѣднѣ приликѣ чича Вѣлко и пдчнѣ да ми се жѣли: найшло, кѣже, неко шѣшѣво врѣме, ѡва ѣѣца мѣја и синѡвчѣд прегурала тријес гѡдѣна и нѣт се кѡѣ жѣни нѣт ѡдае, разумѣш ти мѣне, и ја иг зѡвнем јѣн дѣн, салабинѣм иг у слѡвску сѡбу, закључѣм је, а кљѡч тѣрим ѡ-цеп, и пдчнѣм да виѣем кѡлко ме снага нѡсѣ: Видите ли да ћемо да се затрѣмо? – Затриѣсмо старинскѣ сѡрте ѡваца кое су мѡгле сѣме да се ѡјагње у сниѣгу, а запатисмо ѡве коима трѣба мѡрвенѣ дѡктор сваки-час.

затрѣнити затрѣним св 'ставити трѣе да би се предупредила штета (на богаз – да не изаје стока, ѡко посађѣног усева – да га не рашчѣпракају кокошке)'. – Кад се Ѧб-рад вратијѡ из Ѧмерикѣ, вѣли: ѣѣцо, ја личнѡ нѣ волѣм ѡнѡ зѣмљу, ал нѣ би трѣбало затрѣнити пѡт ѡ ѣѡ, па ако нѣко ѡд вѣс ѡѣе д-идѣ, ѣнѣ му кѡћѣ и покућѣнства. – Тѣријѡ Вѣдосав с рѡгуљама трѣе у рѣкље трѣшнѣ, вѣли: мѡрѡ сам да е затрѣним, ѡберѡ е ѣѣци ѣн зарѡдѣ.

затрѡшити затрѡшим св 'умрвити, удробити'. – Ѧјте да рѡчкѣте, бѣлѡ бѣби, затрѡшила сам вам мѡрузнице у мѣлако мѣиѣко.

затрѡвати -рѡвам несв према *зѣтрѡвати*; в. *јабогме, мочило*; || **затрѡпати** затрѡпѣм св **а.** 'убацити у земљу, у воду и закопати'; в. *ѣндаћ, цреѡуља*; **б.** 'сахранити'. – Кад затрѡпашѣ мѣита, попѣлисмо свиѣѣе и мѡрадосмо да се пѡслѡжимо, кад су лѡди спрѣмили, за пѡкој дѡшѣ, нѣ мож да иг сѣд цвиѣѣљѣш.

затрчати се -ѣм се св 'залетѣти се'. – Нѣсмо шѣћѣли д-ѡбѣлазѣмо па д-идѣмо на ѣѡприју, но се затрчѣмо и прѣскочимо пѡток нѣкѡ ѣстркѣ, ко нѣшта.

затѡлити затѡлим св в. *ѡѡлиши*. – Затѡли, бѣлѡ ѣѣду, вѡтру, нѣкад нѣмѡ ѡ-пољѡ д-ѡставѣш да гори сѣма, мѡж да дѡне вѣтар, па да бѣдне бѣлѣј, далѣко бѣло.

затупѣс -ста -ѡ 'туп, затупѣен' – Пѡшти га у бѣстрага, виш да е затупѣс нѣчисто.

затурити -ѣм св 'забацити, изгубити'. – Виђи да не затуриш ѣѣлку но е тѡри на пѡлицу.

затурати затѡрам несв према *зѣѡуриши*. – Њѣни су ѡчитѣли нѣјбѡлѣе знѣли кѣко се ѡбраз затѡра за гѡзицу; || **затурити** -ѣм св **1.** 'ставити изѡ неѣга, забацити, пребацити'. – Затѡрим пѡводњѣке вѡловима ѡко зѡворња, привијѣм виѣнт и трѣнѣм у дѡћѣн да покѡпѡем мѡрдѣ што су ми кѡћѣни накрѣчили; **2.** 'сакрити траг, избећи неког или нешто'. – Ѧн ти вѣшто затѡри траг да јѡј ѡтац и брѣћа не прѣмѣтѣ да е дѡлазијѡ.

затући -чѣм св 'сатрѣти, смрвити, докрајчити'. – Бѣла е пшѣница пѡњѣла нѣ ѣпѡту, ал наиђе грѣд те је затѡчѣ у црнѡ зѣмљу, нѣмѣ ни за прѣкаду; || **затуцати** затѡцѣм несв према *зѣѡући*. – Затѡцѣли га ѡ тим школѣтинама да нѣшта пѣмѣтно нѣ знѣ, ни кѡ е, ни штѣ е, ни штѣ е нѣјважнѣје у живѡту и мѣслѣ да ѡдѣ-њѣг пѡчиѣѣ свиѣг; || **затуцѣн** -ѣ -ѡ 'заѡстаѡ, нѣнаучѣн'. – Сѣмо, вѣли тѣј брѣзбожњѣк, затѡцѣне будѣле вѣрујѡ да е Бѡг ствѡријѡ чѡвѣка, а мѣ, ѡбразѡвѣни лѡди, знѣмо да е чѡвѣк пѡ-стѡ ѡд мѣјмуна, а ѣѣдо му на тѡ будѣлаштинѡ кѣже: Тѣмо ви; || **затучѣн** -ѣ -ѡ 'умно заѡстаѡ'. – Ма нѣмѡ тѡ ѡзимати за ѡзбиљнѡ, виш да е, вѣсѣлѣнѣк, дибидѡз затѡчѣн.

зѣћерати -ѣм св 'ѡтерати изѡ неѣга'. – Зѣћѣраше ѣѣца стѡку, тѣмо нѣје изѡ зѣ-брана.

заћи зађе(м) (не)св **1.** ‘отићи иза нечега’. – Зађе сунце за облāk, те мѣно заљадї. – Кад сунце зађе за облāk, знај да ће да промјѣни време. – Нашо па зашо ‘кад је неко некоректан према жени’; *изр.* ~ за нокѣи ‘промрзнути до кости’. – Кад зїми пѣремо вѣш на риѣци, озѣбу пўсте рўке, нѣ знаш да су твде, па нам зађе за нокти, не помажѣ ни ўкати ў прсте, болї кō живā рāна; **2.** ‘проћи и осмотри (усеве)’. – Зашо сам кроз срѣд њивѣ, вāла Бдгу, пдњело е нѣ можѣ бдље бїти; в. *јаловац*; **3.** ‘почети нешто радити, упустити се у неки посао’; в. *їїїїраїї*.

заћорити -їм св ‘заслепити, као ћорав ићи за неким’. – Заћорили за њима кō слиѣпци, нѣ видѣ да су тō прāзне прїче кое им слўже сāмо да се здѣмчајў влāсти.

заўвар прил ‘корисно’. – Ајде, ћѣцо, да попāбирчимо пō њиви овō што е остало иза радника, заўвар је кѣлко бїло; || **зауварак** -рка м ‘мала корист, незнатан добитак’. – Нѣма нѣке вѣлике вāјдѣ од мене вāкō маторѣ, ал припомогнѣм кѣлко бїло, зауварак је, што вїкала нїна: бдље ишта нō нїшта; || **зауварица / зауварица** ж ‘и стo’. – Ыдок те нашлāмик мѣно сувāрака пō-шуми, зауварица е, кад загудї мѣћава, свāкā гранчица врѣдї злāта; *изр.* *Кад нѣма кїше, зауварица е и грāд.*

заўдарати -ā(м) несв ‘имати непријатан мирис, смрдети’. – Нїшта гѣре не мрзїм него кад се нāљбскā па заўдарā на ракїчину.

заўздати -ām св **1.** ‘ставити узду’. – Заўздај кѣње и пѣћерај иг вāмо; **2.** ‘обуздати се, прећутати’. – Заўздај мѣно јѣзик, нѣ мѣраш ти да им кажеш свѣ у брк, ўзѣће те на зўб.

заўзѣти се св ‘бринути о неком’. – Заўзо се око њѣга, кѣ да му е роћенї сїн, нāбавијo му свѣ што трѣба, отворїјo му радњу, ал кад је стāо нā-ноге, он му ўдари чївте, нѣ видї га нїђе кѣ да га не пѣзнае, ўјѣ га за самосāмо срце, што вїкаше пѣкѣјна бāба: рāни пāшче да т-ўједѣ.

заўјати заўјї несв ‘захујати (о олујном ветру)’. – Прво се смрāчи, нѣбо поврāње, ондак заўја планїна, не проће млѣго, ўдарї грāд мѣно мāњї од кокѣшијег јāјцета, те нас завї у црно, свѣ ўбї и у црнў зѣмљу сāбї.

заўктати се / заўкћати се заўкћѣм се ‘укључити се у посао с радошћу и задовољством’. – Скўпе ти се дни на мѣбу, па кад су се заўктали, бїло иг мιλїна пѣглāти.

зауларити зауларим св **1.** ‘ставити воловима уларе’ – Ыди, блāго ћѣду, зауларї вѣлове и повѣди иг вāмо да иг кѣшāмо па д-идѣмо; **2.** ‘обуздати језик’. – Јā би ти рѣко да мѣно зауларїш тў језичину и да бїрāш рїѣчи јел нїје цāбѣ кāзано да лѣпа рїѣч гвѣзденā врāта отвāра.

заўмит -а -o ‘бистар, промућуран, упоран у нечему’. – Заўмит је бїјo цѣлог вїѣка, стāлно е нѣшто рāдијo и глѣдѣ кāко д-унāпрѣди и свѣју кўћу и сѣло и споради тѣга су га свї цѣнили и пѣштовали, нїко за њѣга нїје имѣ јѣдну рўжнў рїѣч да рѣкнѣ; в. *жусїар, јайїја*.

заўмити се заўмїм св ‘замислити се’. – Заўми се мѣно, нїси ти вїше мālї.

заўнути -нѣ св ‘запушити се, зачепити; загушити’. – Заунуло онѣ цриѣво од гѣрива и стāде трактор, ни да глѣнѣ.

зауставити се в. *зусїавиїи се*.

заўстити заўстїм св ‘почети говорити’. – Ан је заўстијo да гѣворї, нāрод пѣчѣ да му пљѣште и да вїче: Тāкѣ е! Жївијo!

заўшци заўшāкā м мн мед. ‘вирусна зараза од које отичу жлезде иза ушију, Parotitis epidemica’. – Дѣбїло им дїѣте заўшке па су мѣрали д-идў дѣктору сāбāјле, а дно, веселнїче, пїштї кѣ црв.

зафрkāвати се -рkāвāм несв ‘шалити се’. – Пѣчѣше да се зафрkāвају, нїшта што е онāј стāрији чѣвек тўјнāк.

зацѣнити зацѣним св 'искати велику цену'. – Јѣс му кра̀ва дѡбра, нѣма шт̃а да се ка̀же, ал зацѣнијо, бра̀те, мл̃дог и нѣ шѣе да спу̀шти н̃и лиѣк;

зацѣнути се зацѣнем се св 'изгубити дах (од плача, смеха)'. – Вѡди рачу̀на: нѣмѡ да дѡзволѣиш да би ти се, далѣко бѣло, зацѣнуло диѣте, јел такѡ мѡже да дѡбѣије вра̀с. – Кад је тѡ нѣсн̃и Илија испричѡ, св̃и смо се зацѣнули ѡд-смија, сѹзе су нам потѡчале, а трѡбуси забѡљели.

зацѣпѣнити зацѣпѣм св 'одредити високу цену'. – Шѣѡ сам да му кѹпим ко̀ње ал, бра̀те, зацѣпијо цѣну и нѣће да спу̀шти ко̀ да се нѣ-ва̀ља.

зацѣктати -ѣм св 'загаламити високим гласом'. – Зацѣкта стрѣна ѡзгѡ, бѣ нам прѣпа.

зацѣнцати -а св 'заледити'. – Бѣјаше тѣ гѡдине зацѣнцала зи́ма, залѣдијо пѡток да су во̀лови прѣлазили преко лѐда, а ѡн се не прѡла̀маше. – Бѣјаше зацѣнцѡ мр̃аз да ти ѡчи ѣскочѣ, пѹц̃а цѣриѣ.

зацѣмиздрити -ѣм св 'тихо заплакати'. – А ѡна сирѡта зацѣмиздрѣ, бѣ јој ва̀лда н̃ажао што се тѡ такѡ прѡра̀ди ш ѣйнѡм кѹѣм.

зацѡпати се зацѡпам се св 'заљубити се преко мере'. – Зацѡпѡ се у Ра̀дмилу, па нѣ зна̃ ѣѣ је дѣсно.

зацрвѣњети (се) -ѣнѣм (се) св 'поцрвенети, постидети се'. – Зацрвѣњѡ се, рѣкѡ би си му истрѣбѡ увѣта ко̀привѡм; *изр.* *Зацрвѣњѡ се ко̀ ви́нски чѣй.*

зацѡдѣтити -и св 'потамнети од дима'. – Бѣјаше зацѡдѣтијо дѹвар и штѹкѡтор од шпѡрета па смо мѡрали да крѣчѣмо очи сла̀вѣ.

зацѡмити -ѣм св 'пасти у чамотињу, депресију'. – А̀јде, бра̀е, мѣђ ѣѹде, шт̃а си зацѡмијо, жѣвѡт мѡра д-ѣде дѝље, св̃и ѣмо ми јѣднѡг да̀на ѹмриѣти.

зацѣље с 'доњи крај софре'. – Кѹме, сѣди во́јнак у чѣло сѡбрѣ, нѣ мош ти на зацѣље јел то са̀мо кад коменди́јајѹ велѣ: ѹстани, кѹме, да сѣднѣ свирачѡва ма̀јка.

зацепрѣкати -а св 'почети чепрѣкати'. – Зацепрѣкале ми ко̀коши по ба̀шчици, лѝсица иг по̀јла, свѡ су ми сѣме по̀вадиле.

зацѣти зацнѣ св 'почети наливати млеко у виме (пре млаѣња)'. – Зацѣла Цвѣту̀ља, згѡдно јој набрѣкло вѣме, да̀бѡгда да се нѡѣс не ѡтелѣ; в. *засушиѣти*; || **зацѣниѣти** -ињѣ несв. – Пѡчеле ѡвце да зацѣну, трѣбало би ѡко Бѡжиѣа да пѡчнѹ да се ја̀гњѣ; в. *сјагња*.

зачѣкавати -а̀ва̀м св 'изазивати, провоцирати'. – Ро̀са пѡче да нас зачѣка̀ва, велѣ: ко̀ ѡд ва̀с балава̀ндѣра смѣје да се по̀рва са̀-мнѡм, чѣкам вас; || **зачѣкивати** -ѣвам св. 'и с т о'. – Зачѣкива га и велѣ: чѣкам те, са̀мо ме пѣпни прѣстом јѣдним, па ѣеш да ви́диш шт̃а ѣе да те сна̀ѣе.

зачѣнити зачѣнѣм св '(на)бацити чини, уврачати'. – Зна̀ла е ѡна Зоркѣтина стѡ ја̀да, ѹмљела е и да зачѣнѣ, да за̀врач̃а, далѣко е бѣло.

зачѣнѣти зачѣнѣм св **1.** 'ставити зачин у јело'. – Зачѣнила сам бу̀ранију, сѣпа̀ј у ѣасу и тѹри на а̀ст̃ал; **2.** 'напакостити неком'. – Зачѣнијо му е чѡрбу, нѣје знаѡ шта га е сна̀шло.

зачѣкољѣница ж 'раздор, неслога, заѣвеѣца'. – Јѣдва су ѣзгладѣли тѹ зачѣкољѣницу: ја̀ им ка̀м; нѣмѡ, ѣѣцо, да дѡзволѣите да вам ѣѣвѡ ѹнесѣ нѣслогу, негѡ мѣно потрѣпте, па се здоговѡрте, Бѡгу се мѡлте и свѣ ѣе д-ѣспанѣ на дѡбро, јел нѣје за ца̀бѣ ка̀зано да е ѡбље јѣло од зѣла нѡѣе ѣе је ѣѹбав негѡ од во̀ла ѹгѡјена ѣе је мр̃жња.

[**зачѹдити**] се -им се св; в. *калираѣти*.

зачѹдо реч. 'што је неѡчекивано, што је ѣзненаѣење'. – Да ви́ш, зачѹдо, нѣје се бу̀нијо кад смо пѝтали да̀ л би нам дозвѡлијо д-ѣдемо на трубу.

зацепак -пка м ‘мали цеп на оделу’. – Вође у овѣм зацепку сам дрѣжѣ крупну пѣру кад пѣжем на вашер, лѣпо е испресавѣјам и тѣрим, тѣјнак јој најсигурније од цѣпѣроша.

зашатити се -и се ‘догоревати, почети се гасити’; в. *чаркаѣи*.

зашатрити -ѣ се св ‘утињати, почети се гасити’. – Зашатрила се ватра, додѣјде кѣе дрвце да се не ѣстѣли наѣисто.

зашѣерити -ѣм св ‘засладити шећером’. – Ош да ти зашѣерѣм кѣву ил пѣјеш грѣку?

зашѣљити зашѣљѣм св ‘направити шиљак, заоштрити’. – Зашѣљде ми овѣ прѣтке, ѣжу д-ѣдѣм да попрѣчѣм бурѣнију. *изр.* *Вѣ нађе на мѣне да га шѣљши.*

зашѣити зашѣѣм св ‘саставити делове тканине шивењем’. – Свѣ сам завршила на твојѣј ѣљини, још сѣмо да зашѣѣм дугмѣта и д-ѣспѣглѣм и мѣш да нѣсѣш.

зашпѣрати зашпѣрѣм св ‘уштедети’. – Прѣво ти кѣ(же)м, зашпѣрѣ сам мѣно за ѣѣну ѣдају, знаш кѣко, није она рѣпа без кѣрена, ѣѣмо да јој спрѣмимо рѣво за прѣмер.

заштѣктати заштѣкѣм св ‘огласити се штѣктањем; залајати’. – Заштѣкташе кѣрови гѣре изнад шумѣрка и ѣндак пѣче пѣшка, сѣгурно су ѣшѣерали зѣца.

зашушкати -ам в. *ушушкаѣи*. – Виђде да л су ѣѣца пѣспѣла па иг дѣбро зашушкај пѣњавама, нѣѣас ѣѣ ѣпасан мрѣз, извѣдрило ко стѣкло.

збѣцити -ѣм св ‘свргнути, бацити с висине’. – Збѣцили га с влаѣсти кѣ крѣпу, кѣ Мѣлорад кад збѣцил плѣску сѣѣна с пѣдинѣ, сѣмо зѣтѣ што није шѣѣо да им кѣлизѣ, но рѣкѣ нѣкѣ кѣко јѣс.

збѣјати збѣјам св у *изр.* ~ *шѣлу* ‘шалити се’. – Он је вољѣо да збѣја шѣлу и свѣ су га, споради тѣга, прѣзѣвали у друштво.

збѣрати збѣрам несв ‘скупљати, сабирати’. – Кад дође јѣсѣн, ѣндак збѣрамо лѣтину у ѣмбѣре, сѣлѣше, кѣчаре и тако спрѣмни чѣкамо зѣму; || **збрѣти** збрѣрем св ‘обрати, скупити (летину)’; в. *љѣѣина*.

збѣти се збѣдѣ се ‘десити се, догодити се’ – Такѣо ти се тѣ збѣило, мѣј ѣнуче, нѣ дѣј Бѣже да се то нијад више збѣдѣ. – Дѣко се ѣ тѣ јѣднѣм збѣдѣ, крѣјњѣ е време да се жѣнѣи, да е мѣне слѣшѣ – досѣд би му ѣѣца пѣшла ѣ-школу.

збѣтије с ‘догађај’. – Е такѣо ти тѣ збѣтије бѣјѣше, мѣј сѣнѣвче, мѣке прѣголеме, далѣко бѣло, бѣло не понѣвило се.

збѣчити -ѣм св ‘сабити, сатерати у нешто, завршити на брзину’. – Ај да овѣ збѣчѣмо чѣском па д-ѣдѣмо ко лѣуди јѣл досѣд је рѣчѣо и кѣ е кѣзе поѣубијѣо.

збѣгом ‘поздрав при растанку’. – Е, па драги мѣји кѣмови, ѣстајте ми збѣгом! – Збѣгом, кѣме, и пѣздрави свѣјѣт.

збѣрити -ѣм св ‘говорити’. – Умала стрѣна више шпѣрѣта извѣзѣну кѣварицу и на ѣѣј пѣсало: *Кѣварице, мање збѣри, да ѣѣи рѣчѣк не задрѣи.* – *Шѣѣо ѣѣмѣѣан збѣрѣи данѣс, ѣсѣѣли ѣѣ збѣрѣѣи сѣѣра.*

збрѣтимити се -ѣм се ‘узети неког за брата, побратимити се’. – Збрѣтимѣли се Јѣво и Обрад у сремскомѣтровачком казамѣту и пѣсле рѣбије Јѣво напѣше пѣсму *Приѣѣѣљѣсѣво цемѣнѣѣранѣо ѣѣѣѣѣѣм.*

збрѣда об. у *изр.* *збрѣда-зѣдѣла* ‘без реда’. – Прѣтаврѣла онај пѣсо нѣкѣ збрѣда-зѣдѣла, бѣље да није ништа ни рѣдијѣо.

збрѣзати -ѣм св ‘урадити нешто на брзину и неквалитетно’. – Нѣмѣјде да ми тѣ збрѣзѣте, него урадите нѣкѣ пѣјѣтли, да бѣднѣ за прѣмер; || **збрѣзити** збрѣзим св ‘и с т ѣ’. – Нѣшто е збрѣзијѣо нѣкѣ, кѣ преко кѣљѣна, наѣдвоѣ-наѣтроѣ.

збрїсати -шѣм св **1.** ‘обрисати, почистити’; в. *йерушка*; **2.** ‘побећи’. – Кад је загушћело, ђн збрїса кѡлко га нѡге нѡсе, а од његовог јуначења и клинчења, у причи, ни трага ни гласа.

збрѣкати -ам св ‘на брзину спремити нешто за јело’. – Збрѣкај нѣшто за вѣчеру, шта било, црѣк глѡдан, завѣзаше ми се цриѣва.

збрѣкати се -ам се ‘наборати се’. – Бѡгами грѡно Исидор, збрѣчко се нѡчисто. – Збрѣкала се у лицу ко рѡстова кѡра.

збўнити збўним св ‘довести у забуну, смести’. – Туј се нѣ знѡ ко пїје ко плаћа, туј ти, д-йзвїнеш, лўд збўненог; || **збўњивати** збўњујем несв према *збунїши*. – Нѣмѡде збўњивати тѡ диѣте, пушти га нек сѡм дѣклемуе.

звѡница ж ‘гост позван на свадбу, славу’. – Нѡше двїје кўће су у звѡници, јѡш од старїна, а са Петровићима нїсмо ни зѣмѡјле бїли у звѡници.

[**звѡти**] зѡвѣм несв. – Пѡшла јѡ да зѡвѣм Жѡрка; || **зѡвнути** зѡвнѣм св ‘позвати, зазвати’. – Изѡђде, диѣте, нѡпоље, ўчинї ми се кѡ да нѣко зѡвнў испрѣд кућѣ. – Зѡвнидер ми, диѣте, Жѡрка да се поздравимо, вѣлї ѡеѡ, вѡкат дѡшѡ да се мрїѣ; || **зѡвнўт** -а -о ‘који није чисте памети, који говори неповезано’. – Нѣмѡ га дїрати, вїш да е чїтаво зѡвнўт; || **зївкати** -ам несв дем. – Кад су бїли мѡли, Јѡна чўвала Јѡнка у ѡвлији па свѡкї чѡс звѡла мѡјку, ѡна после нѣколко путѡ кѡже: нѣмѡ, вѣлї, вїше да ме зївкѡш, мѡрам да рѡспрѣмим кўћу; кад је попрѡшло нѣшто врѣмена Јѡна ѡе: мѡма, нѣћу да те зївкѡм, сѡмо да знѡш да е Јѡнко ўпѡ у крѣчану. – Нѣмѡ да ме зївкѡш свѡкї-час, вїдиш да нѣм кад да се ѡкрѣнем.

звѣздан звѣздана м **1.** зоол ‘једнобојан коњ са белим праменом на челу’ – Имѡдијасмо ѡндѡј ѡнѡг Звѣздана, бїо је потегѡлац за двѡ кѡња; **2.** бот ‘цветна перена’ – Имѡла е у ѡшчици рѡзнијег перѣнѡ и мѡјчину дўшицу, и верѡнику и звѣздан; **3.** ‘сунце, жега’; в. *водоноша*.

звѣка ж ‘звук настао ударањем металних или стаклених предмета’ – Кад чў звѣку тањїрѡ, он се нѡђе у пѡслу да се попрїмакне кўјни еѡа би га зѡвнули на рўчак.

звѣкан звѣкана м ‘човек мале памети, својеглав’. – Нѣмѡ ми о његовој нѡуци нїшта причати, тѡ е ѡбичан звѣкан.

звѣкѣт м в. *века, звекейїши*.

звѣкїр -їра м ‘алка на вратима’. – Ако мѡнастирска кѡпија бїднѣ зѡкључана, слѡбѡдно ўдарај звѣкїром док те нѣ чују; в. *сковїши*.

звѣкнути -нѣм св ‘ударити’. – Туј ти се ѡни спѡрѣкајў и вѣлї Млѡђо Блѡгоју: нїкакї си чѡек, а ѡвѡј му, мешчїнї јѡш није ни изговѡријѡ, звѣкнў шамѡрчину да е се ѡкрѣнѡ ў-крўг; || **звѣкнўт** -а -о ‘луцкаст, ограничених способности’. – Пушти га крају, вїш да е звѣкнўт ў-глѡву; || **звѣкѣтати** звѣкећѣ несв. – Кѡј знѡ кѡлко е стѡра ѡнѡ пїѣсма, што вѣлї: йл ћу бити у вајѡту, дўкѡте нїзѡти, дўкѡти ѡе звѣкѣтати по звѣкѣту ми дѡђи; || **звѣцкати** звѣцкѡм несв дем. – Кад кѡњи кѡсају, прѡпѡрци звѣцкају нѡ лѣпоту; || **звѣцнути** звѣцнѣм св према *звецакїши*. – Чўсте ли вї, ѡеѡ, да нѣшто звѣцнў напољу; || **звѣчати** -й несв ‘оглашавати се звуком’. – Кад почеше да звѣчѣ тањїри, мѣне ўдари вѡда на ўста, нїсам ѡкусијѡ нїшта ѡд-синѡћ.

звѣр ж ‘дивља, крволочна животиња’. – Нѣмѡ д-йдѣш пѡпрїѣко, нѡлѣћѣнеш на кѡку звѣр. – Кад су ўсташе насрнўле на српскў ѡецу и ѡїне учитељїце Стѡну Арнѡутовић и Дѡбрилу Мартїновић, у Прѣбилѡвцима, Шѡргѡвцу и коећѣ, ни звѣри им нїсу бїле рѡвне.

звѣрати звѣрам несв **а.** ‘гледати као дивља звер’. – Унезвѣријѡ се па сѡмо звѣра ѡчима ко кўрјѡк кад га ўватїш у гвѡжђа; **б.** ‘погледивати очекујући да се нешто догоди’. – Вїдим јѡ да ѡн нѣшто звѣрѡ и ѡма ми је бїло сўмљиво; || **звѣрити** -їм несв ‘истѡ’; в. *дрљѡ*.

звѣриња̋к м **1.** ‘место где има доста дивљих животиња’. – У њом звѣрињаку се чу како замумла мѣжд; **2.** ‘место где има разбојника’. – Ће си ме посло у њај звѣриња̋к, јѣдва извѣкок живу главу.

звѣрка ж **1.** ‘дивља животиња’. – За некѣ лѡвце и зѣц је звѣрка. – Виђели су по снѣгу трагове, прѡшла некѣ звѣрка; **2.** ‘снажан, виталан човек’. – Јѡш је ѣдо звѣрка, нѣ да се и мѡже да се довати за јѣдно кољено са млађима ѡда се; *изр.* *Нѣ ѡда снѣг да ѡдкрије бриг, но да свѡка звѣрка ѡдкѡжѣ свој шрѡг; вѣлика* ~ ‘моћник’. – Он ти је вѣлика звѣрка; || **звѣрчица** ж дем. – Ситна е ѡн звѣрчица, мѡраш тражити ѡдљу вѣзу

зверокрѡдица м ‘криволовац’. – Ѣн ти је гѡдинама бијо зверокрѡдица и ѡнѡмад га ѡватили, ѡдгме ће да нагрѡбусѣ.

звѣждѡлка ж ‘пиштаља’. – Ѣнај у ѡнивѡрми пѡдиже некѣ лопарѣи и пѣсну у звѣждѡлку, и вѡз пѡче да клопарѡ.

звѣждати -ѣм несв ‘оглашавати се звиждуком’. – Он је знаѡ да звѣждѣ нѡ прсте да се чуе гѡре нѡ брдо; || **звѣзнѡти** звѣзнѣм св ‘дозвати звиждањем’. – Звѣзнѡ Раде Богѡанѡв ѡзгѡ з Гѡдидова, а Илија Жѣвораѡдљев му се ѡѡзва звѣждѡком ѡдѡнуд од Жѡтѣ зѣмљѣ. – Опричѡ ми ѣдо Срѣтен штѡ значи ѡнѡ ѣзрека *Прѡшло бѡбу звѣждѡње*, па вѣлѣ кѡко су зѣмѡјле биле зѡдруге па пѡна кѡћа нѡрода, па се млаѡдѣнци зѡгѡворѣ да ѡн из кукурѡузѣшта звѣзнѣ, бејѡги да ћѣрѡ орлушину, па се млаѡда искрѡдѣ кѡда њ, а јѡмпѡт ѡна вѣлѣ човеку: *Звѣзну ли шѣи ѡл се мѣне ѡчини*; ѣт тѡко ти је тѡ бѣло са звѣждѡном, а пѡтље кад су ѡматорили, нѣт је ѡн звѣждѡ, нѣт се ѡј чѣнило да звѣждѣ, прѡшло иг, кѡже, звѣждѡње; || **звѣждѡкати** звѣждуѡнем несв дем ‘тихо звиждати’. – Ћѣрѡ Брѡнѡ волове сѣдѣи у канатама и звиждѡкѡ.

звѣждѡк м ‘љуљавни зов звиждањем’. – Кад чу њѣгов звѣждѡк, нѡђе се бејѡги у пѡслу и ѡтѡтња нѣз бѡшчу у мѡрузе.

звѣз ѡном ‘нагао и брз ударац’. – Сѡмо чӳк »звѣз!« – и виђек како се Чѡкин зѡнесе и кѡко му спѡде кѡпа з главѣ.

звѣзнѡти -нѣм св ‘снажно ударити’. – Звѣзнѡ му шамѡрчину, свѣ су му свѣци сѣвнули пред ѡчима.

звѣјѣрати звѣјѣрам несв ‘гледати с ѡзбуђѣњем, нападнѡ’; в. *иксан*.

звѣјѡк м ‘ветропир’. – Прѡђе пѡтом ѡнѡј Мѣкаѣлов звѣјѡк са јѡш нѣколко њѣг, нѣшто чаврљѡјѡ и кѣкоћу се; в. *ѡокрѣиши се*.

звѡн м ‘звук звѡна’. – Ѣн чуѣм звѡн нѡшѣ медѣницѣ, ѡма мѡгу да ѡцѣним ѣѣ нам је стѡка.

звѡна ж ‘ѡвца кѡја носи звѡно’. – Прѡва преко врзѣнѣ ѣпѣ звѡна, а ѡндак ѡдоше свѣ за њѡм.

звѡнар -ѡра м ‘црквѣњак кѡји звѡни на црквѣна звѡна’. – Рѣстивѡе Бѡрђѡ ти је бијо звѡнар свѣ док је мѡгѡ д-ѡдѣ дѡ црквѣ.

звѡнара ж ‘грађевина у кѡјѡј су ѡкачена црквѣна звѡна’. – Млѡго е згѡдну звѡнару спѡдигѡ у мѡнастиру, а дѡље нарѣдијѡ продавѣничицу за прѡѡјау свѣћа, тѡмљѣна и кѡечѣга.

звѡнити -ѣм несв ‘љуљати звѡно да би се огласило’. – Пѡшљу мѣне да звѡнѣм кад је бѣло *Дѡстојно јѣс*.

звѡно с ‘направа кѡја при ударцу брѣнцѣта производи звук’. – На вѡђу стѡда ѡбавезно ѡкачимѡ звѡно и тѡко по звѡку лѡсно нѡђемо ѡвце у планѣни; || **звѡнце** -ѣта ‘врста мањег звѡна’. – Тмѡ вѣлика медѣница, ѣмѡ клѣпѣтуша, а ѣмѡ и мѡло звѡнце и прѡпорац; || **звѡнчѣи** -ѣћа м **1.** ‘сићушна звѡна кѡја се у цркѡи деле деци’. – Мѡја ѡнѡчѡд, на Врбицу, у мѡнастиру испѡдѡбијѡла врѡбѡве грѡнчице и звѡнчѣи; **2.** ‘цветна биљка’. – Набавѣла сам рѡсад од звѡнчѣи, млѡго згѡдно цѡвѣѣе, нѡликује на звѡнце.

звѡцати -āм несв ‘гунђати, зановетати’. – Ма врѣдна е кѡ чѣла, тјј нѣма штā да се кāже, ал нѣке јāде н-ўмије нйшта д-ўрāди док нѣ звоцā.

зврјјати -йм несв ‘лутати без циља, зујати ништа не радећи’. – Обнерāдијо се, нйшта нѣ рāди, сāмо зврјји по сѣлу кѡ мўшица у прѡзору; *изр.* ~ *ўразан* ‘одјекивати тишином, глувилом’. – Пѡћеш штāли, ѡна зврјји прāзна, а нѣкад бйла прѣпуна стѡкѣ и коњā, па ме од тўгѣ нѣкѣ свѣ вође зāболй, па ѡнда ўзем те прѡгўнем мѣно рāкијѣ, д-ўблажим јāде, нѣк идѣ свѣ с мйлим Бѡгом.

зврќ м ‘несташан и немаран (обично млађи) човек’. – Онај зврќ Стāнишин јѡпѣт ѡде да жмўри пред зāдругом а нйву му пресвѡила трава.

зврќнути зврќнем св ‘тркнути’. – Зврќни чāском до зāдруге, блāго ћѣду, те ми добāндāј кйло ѣксѣра.

зврндати -āм несв ‘лутати без циља, скитати’. – Сѣм што знā да зврндā, нйје нй за штā, нѣ би чѡвек мѡгѡ двйје кѡзе да му пѡверй.

зврндѡв -ѡва м ‘звекан, неспособњакѡвић за обављање било каквог посла’. – ѐн ти је јѣдан ѡбичан зврндѡв, нйшта нѣ мош да се ѡслонйш нā нѣга нй да му пѡверйш нѣкй пѡсѡ.

зврцати -āм несв ‘ходати бесциљно, лутати’. – Пўсте бāтине вāлѣ овим дѡколичāрима што зврцају коекўдије, а не прйврйеде ни за жућу бāнку.

зврчак -чка м ‘чигра’. – Нāправимо йграчку од половинѣ дрвенѡг калѣмчета за кѡнац, прйчврстимо на јѣдан зāшилѣн стўбийћ, тāњй од плāваза, па га заврћимо на трпези ил на астāлу и ѡн се ѡкрећѣ зāдуго; в. *калем(че)*.

зврчати -йм несв в. *зврцатиш*. – ѐнāј нйштāк нйшта нѣ рāди ко да се нѣ вāлā, само зврчй пѡваздāн.

зврчка ж ‘смицалица, обмана’. – Нѣмѡде ти мѣне д-йзводиш коекāке зврчке, но засўчи рукаве и ѡплўни длāнове ако мйслиш да бйднѣш домāћин чѡвек, а јѡк неки зврндѡв; || **зврчкица** ж дем. – Мāни те зврчкице но на пѡсѡ.

згāдити се згāдй(м) се ‘смучити се’. – Кад нѣко лāжѣ, а кўнѣ се у ћѣцу, згāдй ми се за цѣо жйвот, тѡ нйје чѡвек, но рђа од чѡвѣка.

згāзити -йм св ‘смождити, сравнити са земљом’. – Кад су се поцавѣљали, вѣлй му Влāде: *Нѣмѡ тйе згāзйм ко Пāниѡ йййу*, а ѡн њѣму: *Пāзи да не ѡмакнѣш*.

згѣба ж ‘неспособно, невешто чѣљаде’. – ѐнā њѣгова згѣба нйкако д-йзнесѣ тў пишљиву кāву, кѡлко би јѡј врѣмена трѣбало да спрѣмй рўчак зā нāс пѣ-шѣс.

зглāјзнити -нѣм св ‘пасти у немилост, пропасти’. – Знāш ли да е Дрāго зглāјзно, смијѣнили га и кѡкнули на неко мйзѣрно мѣсто, спāо, што се кāже, с кѡња на мāгāрца.

зглѣднути се зглѣднѣм се св ‘међусобно се погледати’. – Зглѣднуше се и сашўћеше, ко вѣлѣ: нѣка га нек мѣлѣ штā знā: трпљен спāшен; в. *извѣшчати, загрмиши*.

згњѣчити згњѣчйм св ‘спрштити, смождити, смрвити’. – Вѡди рачўна шта прйчāш, нѣмѡ да те згњѣчим ко гњйду. – Јѡј, врāпцу јѣдан, ѡди вāмо да те згњѣчим и заврљāчим у Мѡраву, вѣлй Рѡса пред свйм ѡнйм копāчима, и ўватй се сā мнѡм у кѡштац (7: 126).

згѡда ж а. ‘погодност’. – Дѡбро, нѣма ѡн свѣ згѡде кѡнѡ што ймā твѡј ѡтац, ал вй сте млāди, стѣћи ћете (7: 69); в. *кола, досле*; б. ‘прилика’. – Ўватио му згѡду, па га нāгнѡ да прйстане мймо њѣгове вѡље, јел нйје ймѡ кўд, штѡ-нѡ кāжу: нўжда зāкон мѣња; в. *роћак*; в. ‘направа’; в. *корбач*; || **згѡдица** ж дем. – Прѡђе жйвот у мўкāма, ал нѣ могу гўбāво да збѡрйм: бйло е и коекāкијег згѡдйцā кад се йсмијемо, зāпјевāмо, пѡрадуемо и провеселймо; *свāкā* ~ ‘имати све што треба у кући’. – Тāкѡ ти мй, вāла Бѡгу, зāймāсмо и стѡкѣ и ў кући свāкѣ згѡдѣ што чѡвѣку трѣбā да не трчй по сѣлу да зāјмā; || **згѡдан** -дна -ѡ ‘леп, наочит’. – Бйјаше твѡј ћѣдо згѡдан мѡмак, ћѣвојке су

се лoмиле oкo-њeгa; || **згoднo** прил ‘лeпo’. – Oни ти ce гyнaк згoднo измиришe и ижљyбишe и oд ондaј дo дaњ дaнaс никaд ce спoрeчки нису нi oкo чeг.

згoдaти (ce) згoдaм (ce) нeсв ‘укрaшaвaти (ce), дoтeривaти (ce)’. – Имaли њy јeднy пa e нaвикли дa ce згoдa; в. *oтiтeсaк, шaшoвaц*.

згoднoђa -oђe ж ‘лeпoтa’. – Нијe oдa билa нeкa згoднoђa кo штo e имaлo, aл je тo билa ђeвoјкa нa глaсу, смeрнa, чaснa, имaлa e прoсијoцa кo ни јeднa.

згoрeг у стaлнoм изр. *нијe* ~ ‘нијe нa oдмeт’. – Нијe згoрeг имaти вишe ђeцe јeл ђeцe и пријaтeљa никaд млoгo. – Пoдaгнaјтe, ђeцo, тa кoлa ж цaкoвимa пшeницe пoд трeн, нијe згoрeгa, нeштo ce гoлyбa нeбo, бoјaти ce кишe.

згoрeти ce -и ce св **1.** ‘рaзгoрeти ce, рaжaрити’; в. *жaр, њeчeњaк*; **2.** ‘пoтпунo прeгoрeти, сaтрунути (o ђyбрeтy)’; в. *жaр, њиригнyти 2.*

згoтoвити -им св ‘припрeмити хрaну’. – Мoрaш дa згoтoвиш јeлo зa чeљaд и зa рaдникe кaд иг имa, дa yсириш, yзвaриш и стo јaдa, нeмa кo дpyги.

згрaбити -им св **1.** ‘шчeпaти’. – Згрaбијo гa зa рeвeрe, прoдрмyсo и зaприeтијo: Нe игрaј ce сa живoтoм, aкo тo yчиниш јoш јaмпyт, држ ce дoбрo. – Згрaбиo мy нoвчaник из зaдњeг цeпa и збрисo y oнy гyжвy; **2.** ‘пoкyпити сeнo грaбyлaмa, пoгрaбyлaти’. – Џтe, ђeцo, тe згрaбтe oкo рoгoцa?

згрaдa ж ‘вaјaт, брвнaрa’. – Ми y aвлији сeм кyћe имaдeмo мeкaр, aмбaр, сaлaш и згрaдy y кoјoј спaвaјy oнo двe; || **згрaдицa** ж дeм. – Вишe вoлим јa oнy мoјy згрaдицy, нo дa ми дaднeш њeгoвe двoрe, знaш кaкo e кaзaнo: свoјa кyћицa, свoјa слoбoдицa; || **згрaдyринa** ж пeј. – Нe знaм штa иг привлaчи тaмo мeђ oнe згрaдyринe кoд вaкe љeпoтe.

згрaнyти ce згрaнeм ce св ‘изнeнaдити ce, зaпaњити ce’. – Јoј, црнa ђeцo, aкo вaм oтaц види кaкi стe јaзyк нaчинили, згрaнyћe ce.

згрђјaти (ce) -јeм (ce) (нe)св ‘зaгрeјaти ce’. – Јoј, тyрдe јoш кoдe дрвo дa ce згрђјy oвa ђeчицa, видиш дa e кo y лeдaри.

згрнyти згрнeм св ‘збрaти, прикyпити, нaгoмилaти’. – Oвe дрмaтoрe нe зaнимa кaкo живи нaрoд, oни глaјy кaкo зa сeбe дa згрнy штo вишe нaрoднe зaмyкe, пoштo кo брeзбoжници нe знaјy дa тимe згрђy жaр нa глaвy свoјиг пoтoмaкa и дa oтимaчинoм нaвлaчe прoклeствo нa пoтoмствo; || **згрђaти** -ћeм нeсв. ‘нaгoмилaвaти, стицaти’. – Лaснo e њeмy дa ce клинчи кaд имa oцa y Aмeрици кoј тaмo згрћe тeшкe пaрe, кo лoпaтoм, пa мy шилe дa ce oн вoђe гaлaнтиpa, пitaћy гa кaд тaј њзвoр прeсyши, oндaк ћe ce виђeти кoлкo oн знa и кoлкo врeдi.

згрoмити -им св ‘yништити, сaтргити’. Oви зликoвци, дa мoгy, згрoмили би нaс, aл нe дaдe Бoг, зaтo e и кaзaнo: *Чoвeк сиy, a Бoг oдлyчy.*

згрyвaти -aм св ‘нaбaцaти, пoмeшaти oнo штo ce мoрaлo рaздвoјити’. – Згрyвaлa бaбa сa бeлим вeшoм и oнaј вaрбaни и свe ce oвaрбaлo, мoш дa гa бaциш.

згрyшaти ce -a ce св ‘гyснyти ce’. – Кaд тyриш мaјy y тoплo млиeкo, чим ce згрyшa, ти гa тyри y грyдњaчy и oзгo пригисни дa ce oциeди сyрyткa.

згрђчити -им св **1.** ‘стиснyти’. – Згрђчијo oнe пaрeтине и нe дa ђeци ни жyтe бaнкe кo дa ce нe вaљa, рeкo би мy e змијa y цeпy; -ce ‘скyпити ce’. – Зими нaс пoкријe мaјкa дoбрo, aл јoпeт прeд-зoрy биднe лaднo пa ce јa и мoј брaт згрђчимо, тyримo брaдy уз кoљeнa и пoкријeмo ce пo глaви; **2.** ‘скyпити ce, стиснyти ce нaјчeшћe oд хлaднoћe’. – Пoкрилa сaм ђeцy с двијe пoњaвe, aл јoпeт ce згрђчили, изглeдa ми дa им je зимa, мoрaћy мeнo дa лoгнeм вaтрицy д-yбијe стyд y-сoби кoлкo билo.

згyбидaнoвић м ‘бeспoсличaр, скитaрa’. – Oн ти je згyбидaнoвић кoји никaд ништa oзбильски нијe yрaдиo.

згужвати -ам св 'набацити на гомилу'. – Мешто д-ўзмѣ да пòпѣгла и слòжи, òна òнај вѣш згужва и ћушнѹ нàкò у шивòњѣр, нѣ знà се чàснòг крѣста.

згүзицѣ прил 'седећи'. – Викаше вѣсела нàна, Бòг да јòј дүшу прòстї, нѣ може, вѣлї, ништа да с-ўрãди згүзицѣ, но мòраш да пòранїш и òмркнѣш, да с-òзнойш, да зãпнѣш па д-ймãш.

згүлити згүлим св 'огулити, оштетити кожу'. – Йс што е гãдно згүлијо кòжу кад је пãо с кòња; в. *йойкољеница*.

згүрити се -им се св 'повити се у леђима'. – Знãш ли тї, ћѣро, òнѹ песмãрицу: гòдине су млòге а лѣжа нѣјакà, гòдине су тѣшке згүрила се бãка.

згүснути -нѣм св 'учинити гушћим'. – Ако ћеш чòрбу мѣно да згүснѣш, кўвај дўже и мешај, а мòж да дòтуриш и мѣно брашãнца; || **згүснѹт** -а -о 'сабијен, густ'. – Кад скўвãм пиктије, јã иг рãзлијем у тѣпсије и тўрим на лãдно да се згүснѹ.

згүчити -йм св 'повити се (од старости)'. – Бїјаше се баба Зòрка попримãкла стòтој, ал се нїје предãвала: ўзмѣ òнај њѣн лѣскòв штãпїћ и нàкò згүчена до црне зѣмлѣ идѣ до башчицѣ д-опли'ѣвї трãву и коѣшта.

здѣмпати се здѣмпам се св 'угојити се'. – Нисам òдãвно виђела Мїльку, бòгами се здѣмпала дòбро, мешчинїи да е дòшла шїрã нò дўлã.

здѣрати здѣрѣм св 'огулити, сљуштити'. – Мї шўримò свињче, а òвї њини му здѣрѹ кòжу.

здїмити -йм 'побећи; огићи'. – Здїмї свã òмладина у вãрош и кое ћѣ, òстасмо сãмо мї гѣмãли у сѣлу, да мўку мўчимò и мўка нãс.

здїпити -йм св 'украсти и побећи'. – Òна ти је вòлела да здїпї мãј штã, тò јòј бїла душѣвна рãна, и њѹ су ти прòзвали Здїпа.

здоговãрати се -òвãрам се несв 'договарати се'. – Ёнѣ иг тãмо ў соби, здоговãрају се да дòведу вòду; || **здоговòрити** -òворїм св **а**. 'рѣћи, објаснити, одговорити'; в. *бризнуїш*; **б**. 'договорити се, споразумети се'. – Кад поштѣни лўди нѣшто здогòворѣ, тò ти је свѣ и свјã; ~ **се**. – Мї сѣднѣмо кò лўди и здогòворимо се за трѣн òка, а јãјцаре кад се здогòворѣ, òнда сãмо глају кò ће кòга да заврнѣ.

здòговòр м 'договор, споразум'. – Мї òтишли на здòговòр, а òни нѣшто пòчѣше д-усўкујѹ, те и бї, и нѣ би, док ћѣдо нѣ прѣсече: Лўди, нисмо ћѣца, трѣбã ли нам пўт ил јòк? *изр. Здòговòр кўћу грãди*.

здòла прил, в. *збрда*.

здòмчати -ãм св 'приграбити нешто, освојити, дочепати се нечег'. – Æн се здòмчò влãсти, ни òнај чòвек, ни помòзи Бòже.

здрãв -а -о у *изр.* ~ *кò дрењ* 'доброг здравлã'. – Млòго е рãдијо, ишò е свãке јѣсени у бѣрбу жїта у Банат, кад се вратї, кїријò с лãмпеком, крãјòм зїмѣ ћѣро кòмпїр коећѣ, мўчијо се, ал, вãла Бòгу, бїјо е здрãв кò дрењ; ~ *рãзум*. – А тò е чòвек здрãвог рãзума, ш њїм нїко нїје мòго да влãчи, нã њѣга су се свї углѣдали и òд њѣга чѣсто трãжили сãвет; ~ *си!* узв кад се подиже здравица – Здрãв си, кўме! Òд-Бога ти здрãвље!; Здрãв-свãно! 'поздрав при јутарњем сусрету'. – Бòг ти здрãвље и свãко дòбро дãо! (отпоздрав).

здрãвити се -йм се несв 'руковати се, поздрављати се руковањем'. – Кад су се срѣтили на ћуприји, здрãвїше се и за јунãчко упїташе здрãвље.

[**здрãвље**] с. – Вѣсело срце ти је пòла здрãвлã, зãтò е и кãзано да вѣсело срце кўћѣљу прѣдѣ. – Здрãвлã ми мòг, тãкò е бїло. – Здрãв прòсјãк је богãтшї(ј)и од òблесног цãра, зãтò, кãже бãба, здрãв чòвек їмã вãздãн жѣлã, а òблесан сãмо јѣдну јѣдїну: д-òздравї.

здўшѣ прил 'радосно, од свег срца'. – Ёвѣ, òвò сам ти дòњò од рукѣ, нàкò здўшѣ.

зѣвзек зѣвзекa м ‘доколичар, беспосличар’. – Зѣвзек ђстае зѣвзек, од њѣга њикаке вајде нѣма.

зѣвзечити -им несв ‘доконисати, досађивати се’. – Нѣћемо више да зѣвзечимо, дѡста е било, од данас ѡкрећемо лис.

зејтјнли прид непром ‘маслинаст’. – Кажу старји да Турци маслињак зѡвѡ зејтјнлик, па смо ваљда такѡ ми тѡ сиво-зелену бѡју прѡзвали зејтјнли; в. *закрѡа*.

зѣкан зѣкана м ‘коњ беле длаке’. – Ймадијагу Миленинци зѣкане, њје им било равнѣ ња-далеко; || **зѣкас** -ста -о ‘беле боје, белац’. – Ймадијаше зѣкастог коња. – Њаш коњ бѣше зѣкас а Властимиров врањац, па кад иг упаримо – ко слике!

зѣкоња м ‘во беле длаке’. – Чи је онај зѣкоња виш-њашѣ ливадѣ? – Штѡ си запо ко Бѡшков Зѣкоња.

зѣкуља ж ‘крава беле длаке’. – Кад се облизнила Зѣкуља, звѡ тајо цѣо цѣмѡт на алвалук. – Ђе га посѡ ко његову зѣкуљу батина.

зѣкуша ж ‘бела кобила’. – Ймадијагу Јеврѣмци зѣкушу, њје такѣ кобилѣ имало њадалеко.

зелен -ѣна -о у *изр.* ~ ко *ѡкријек* ‘јарко зелене боје’. – ѡкријек ти је она жабокренчина ѡ-бари, од њѣг нѣма њишта зеленшијѣ. – Зеленшијѣ су јој ѡчи од зеленѣ травѣ; || [зѣленкас] -сто -о. – Кад се потље рѡта спрѣмало рѡво ѡвѡјкама, били су мѡдѣрни кредѣнци зеленкасто-бѣле бѡѣ, а таки је бијо и ѡстал и коклице.

зелѣнийш -иша м ‘поврће које се ставља у супу’. – Што гѡђ више врстѡ зелѣниша турѡш ѡ-супу, биднѣ лѣпша и здравѡја.

зеленкада ж ‘нарцис, мирисно бело цвеће’. – Ймала баба Драгиња зеленкаде у башици колко ѡ(ћ)ш, ѡне цвѣтају рѡно ѡ-пролеће.

зелѣнко м ‘коњ зелене длаке’; *изр.* *Вришии ко Дѡмљанов зелѣнко*.

зелѣњаш -аша м **1.** ‘млад, незрео човек’. – Нѣ мож зелѣњаш да вѡди кѡћу а јадно ти задругу; **2.** ‘лихвар, зеленаш’. – Јадно ти његово богѡство кад га е стѣко ко зелѣњаш дајући пѡре под ѡнтерес, колко е лѡди завијо у црно, ни брѡја нѣма.

зелѣница ж ‘пита од зѣла’. – Мѡја ѡѣца су мѡго вѡљела кад им њачиним зѣлѣницу, развѡчѣм коре, њачиним смѣшу од сѡра, јѡјци, бареног зѣла и ѡља, сѡвијем коору у плѣк ил тепсију и турѡш ѡ-вруну да се пѣчѣ.

зѣљѡв -ѡва м ‘пас сивкасте боје’. – Остаријо зѣљѡв, јѣдва лѡе, закавѣѡ к-ѡвѡ ѡ ја.

зѣмајле прил ‘некада, давно’. – Зѣмајле се знаѡ рѣд, јѡк к-ѡвѡ сѡд ѡе се нѣ зна чѡснѡг крѣста.

зѣман -ана м ‘време, доба’. – Дѡшѡ таки зѣман да њико њѡког не зарѣзуѣ њи за шта.

зѣмбил -иѡла м ‘врста корпе од прућа’. – Турѡше ми даровѡиѡну у зѣмбил и ја баѡик пѡт под-ноге.

[зѣмља] зѣмљѣ ж. – Гѡзиш по зѣмљи док ти се не ѡтворѡ. – Ймадијаше баба ѡбичѡј да кажѣ кад нѣко пѡнѣ: пѡјан ко зѣмља, а за спѡсобна чѡвѣка – јѡк ко зѣмља; || **зѣмљица** ж дем. – Он ти ѡнѡ мѣно зѣмљице што ѡмѡ узѡрати да ти је милѡна јѣдна поглѡти; в. *ѡдгрнуши*; || **земљѡждина** ж аугм пеј ‘земља, имаѣ’. – Ймѡ ѡвѣ земљѡждинѣ мѡго, ал онеѡчала лѣђа; || **зѣмљѡн** -а -о ‘намазан, облепљен земљѡм’; в. *пѡуиши*; одр. **зѣмљѡнѡ** -ѡ -ѡ ‘који је од земље, који се ѡдноси на земљу’; *изр.* ~ *лѡнац* ‘дубок земљѡни суд за кување’. – У вѣликом зѣмљѡнѡм лѡнцу се кѡва свѡдбарскѡ кѡпус поред вагрѣ, ѡ њѣга се слѡжѡ рѣд кѡпуса, па рѣд мѣса, па се баѡи мѡло сланиниѣ па јѡпѣт такѡ до врѡ; ~ *сѡдови*. – Зѣмајле су ти били зѣмљѡни сѡдови, и лѡнци, и ѡувѣчаре, и ѡсе, и солири, па чѡраѡи и коѣшта; || **зѣмљѡв** -а -о в. *земљѡн*. – То ти је сѣно зѣмљѡво, нѣмѡ га турѡти у плѡс.

зѐмља̋к -а̋ка м 'човек из родног краја'. – Вд̋лим зѐмља̋ка срѐтити кад ђдѐм нѐђе у-туђину, нѐш ми вѐровати, кђ да сам рђђеног бр̋та вѐиђ.

земљари̋на ж 'дажбина на земљу, порез'. – Ђдарѐ ђни коека̋кѐ да̋бине, тѐ земљари̋на, тѐ трошари̋на, тѐ колари̋на, тѐ порез, тѐ прирез и вѐздан коѐшта.

земљодѐлац -лца м 'земљорадник'. – Земљодѐлци су ђвѐ зѐмљу ђдржали кад је на̋јтеже бѐло.

зѐмљосати се -шѐм се св 'потпуно се опити, бити пијан »као земља̋к'. – Зѐмљосђ се вѐсели Ицо, нѐ може стђпѐ; || **зѐмљоса̋н** -а -о. – Сви бѐли зѐмљоса̋ни и нѐ знају ђѐ су им кѐће.

зѐнгија ж 'метална направа на седлу у коју јахач умеђе ногу, узенгија'. – А од сѐдла на̋ниже вѐйсѐ кђжно рѐмење на кђ су ђкачене зѐнгије у кђ увѐчѐш нђге кад ја̋шѐш кђња.

зѐпа ж 'лака собна обућа, плетена од вуне, сашивена од сукна или куповна'. – Нѐмђде у тијѐм зѐпама д-ѐзодѐш на̋поље да иг упр̋лаш, ја̋зук је, ђне су за пђ-кући.

зѐпсти зѐбѐм несв 'мрзнати се'. – Нѐмђдете, ђѐцо, зѐпсти на̋ тђм вѐтру, а̋јте у кућу да се згрѐјете.

зѐра ж 'мрвица, трунчица, нешто сасвим мало'. – Вала ти кђ бр̋ту, ал нѐ могу више д-ђкусѐм ни зѐрѐ, живђта ми мђга, баш сам дђбро јѐо.

зѐрли прид непрђм 'оштар, плаховит, ревностан'. – Млђго е дђбар, ал је прѐтерано зѐрли, стра̋ ме да се не преоптѐрети и прѐтрнѐ. – ђвђ диѐте је млђго зѐрли, трѐба га стѐиавати, бђјати се да се не ѐспуца̋ прѐрано; || **зѐрли** прил 'нагло, силовито, енергично'. – Он је крѐнђ млђго зѐрли, пђгл̋ј ка̋-ђе да с-ђшљига̋.

[зѐт] м; в. *баба 3, ѐазбина*; || **зѐћо** -а 'зет (одм.)'. – Зѐћо, рѐд је да пђјдемо пиѐвца кад си ми дђшђ, а да сам знађ да ђеш дђћи – за̋клђ би тѐле; || **зѐтђв** -ова -о 'који припада зету'. – ђвђ ти је зѐтђв сѐстрић; || **зѐтовљев** -а -о 'истђ'. – Дђћи ђе нам зѐтовљевѐи рђђа̋ци на̋-славу.

зѐц м зоол 'глодар *Lepus*'; в. *слабић, ѐврђ*; || **зѐчина** м аугм. – Улђвијђ нђмад зѐчину и звађ да ѐ ми ђма̋стимо бр̋к; || **зѐчић** -ића м дем; в. *искаша̋иш, логало*; || **зѐчји** -а̋ -ђ 'који се односи на зеца'; в. *искаша̋иш, легло, ѐишиња*; || **зѐкан** зѐкана м дем хип; в. *скакуѐан*.

зѐвкати -а̋м 'звати често, сваки час'. – Нѐмђ ме зѐвкати сваки-час, вѐдиш д-ѐм̋м стђтину пђслђва; в. *зв̋иш*.

зѐвт 'црн, таман'. – Кад је бѐјђ мл̋д, он је ѐмђ зѐвт кђсу ко гавр̋ан, а сад ђјељђ ко ђва̋ мђја ђвца.

зѐид м 'тврда грађевина или део грађевине'. – Вѐиђи кђлко е дѐбђ ђна̋ј ма̋настирски ка̋мени зѐид, мђже да вѐјкуе; || **зѐидић** -ића м дем. – ђна̋ј прѐградни зѐидић није дѐбљѐи од јѐднѐ пѐди; || **зѐидина** ж 'масиван стари зид'. – Јеси вѐиђ ђнѐ зѐидине гђренакѐ на Градини, тђ е зѐидано Бђга пѐтај ка̋д; || **зѐидни** -а̋ -ђ 'који се тиче зида, који се односи на зид'. – Вѐлѐи на̋на како е вѐиђела код дђкторкине ма̋јке, дђљенак у Ча̋чку, ђе имаду зѐидни с̋ат, кои се пђђекипѐт ђгл̋аси коно цр̋квено звђно.

зѐидар -ара м 'грађевински ма̋јстор'. – Дђћи ђе зѐидари у понѐдђђоник, пђчињемо у име Бђга да зѐидамо нђву кућу; || **зѐидарски** -а̋ -ђ 'који се тиче зидара'. – Дра̋ган, зв̋ани ма̋јстор Ла̋цо из Граба, е ст̋ално нђсијђ и зѐидарски кђнац, и зѐидарски пла̋јва̋з и с̋ав зѐидарски а̋лат, код нѐга није мђгло нѐшто да за̋валѐ.

зѐидати зѐидам несв 'правити, градити зид; бавити се зидарским послом'. – ђво сѐ ти, рѐкђ би, зѐидали некѐ пѐлвер-ма̋јстори. – Ст̋ално е говђријђ ђнѐ: За пђстанак ма̋настира ка̋жу / Ср̋пски су их зѐидали владари / На̋ши сл̋авни Нѐмањићи ст̋ари.

зѐидња̋к -а̋ка м 'тканица, таписерија или везено платно којим се украшава зид'. – Он од уст̋а одва̋јђ да кѐпи мѐне зѐидња̋к; в. *зађерава̋иш*.

зијан -ана ж 'штета'. – Нёмб да ти стѡка ѡде у лікин кўпус да направїмо жєни зијан.

зијанћер м 1. 'несташко'. – Онāj мали зијанћер ми с клїсом слѡмијо нājљепшў мушкātлу; 2. 'штеточина'. – Јāзавац ти је нєвићен зијанћер, опушћѡ ми њїву; || **зијанћерāс** -ста -о 'који прави штету'. – Дѡбар је ѡн, ал зијанћерāс, мāло-мāло па ѡде у тўђї вѡтњāк.

зијати -ām несв 'наметљиво гледати, пиљити, буљити'. – Пѡваздāн зија у њену бāшчу ѣда ли ће је смѡтрити.

зиїев м 'растојање између нити кроз које се провлачи основа, зев'. – Од зиїева ти зависї кѡјим чўнком мѡш да прѡткїваш пѡтку.

зиїевалица ж бот 'зелѡста цветна биљка *Antirrhinum*'. – Зиїевалица млѡго дѡбро пѡмаже кѡ їмā крајнике. – Бāба млѡго вѡљела зјевалице и минђушице.

зиїевати зиїева несв 'зевати'; в. *їроїегнуїи, сањивос*; || **зиїевнути** зиїевнем св; в. *зарїиїи, скљѡкаїи се, срце*; || **зиїнути** -нєм св 'отворити уста'. – Јā дѡље у котāру збāцуем сїїєно с пѡдинє да пѡложїм крāвама, а ѡна зиїнула ѡзгѡ и нєшто богѡрāдї. – Нє могу ни да зиїнєм, а нє јадно ти да шта прѡгунєм; **изр.** *Зиїни да їиї кāжем* 'не схватати шта је речено, о чему се говори'; ~ кѡ *ѡван о Миѡльдāну* 'понашати се неразумно'. – Кад се о Мијјѡлдану пāре ѡвце, ѡндак нāш ѡван повїлāнї, е тāко су ти зиїнули ѡви што ўкћў за властољўпцима; *зиїнула му āла* 'незајажљив, похлепан'. – А мѡже бїти да им е зиїнула āла, ко ѡнїма што су ѡтимали нāшу зāмуку.

зїкерāш -āш м 'зихераш, који не ризикује'. – Нєће ѡн да рїзикўе, вѡлї да бїднє зїкерāш, кѡд њєга ти вāжї ѡнѡ: трāк рѡба, трāк пāра; ако їмā пāре – купуе, ако нємā – трпї; їсто и кад прѡдāе; јāмпут га пїтѡ кўпац кѡлко мѡже да га чєкā зā-паре, а ѡн му рєкѡ: мѡгу да те чєкāм док їзброїш!

зїкернадла ж 'закачаљка, спајалица два дела тканине, зихернадла'. – Кад ѡдєш на прѡбу, шнāјдер зїкернадлама спāја рукаве, с предњїцѡм и озāди и обїљежї крєдом како пāсуе па тєк пѡтљє шїје.

зїма ж а. 'годишње доба'. – Кад дѡђе зїма, ако си нāвасѡ дрвā, ако їмāш дѡста сїїєна и ако си спрємијо дѡбар пѡсек, нє бѡј се; б. 'хладноћа, студен'. – Бѡгами, бїјаше нѡћāс зїма їако е пѡкрївка бїла дѡбра; || **зїмскї** -ā -ѡ; **изр.** *~о врєме; ~о ѡрāње*. – Нєма ўсєва без зїмскѡг ѡрāња, кад то їзмрзнє и нāкиснє – нє бѡј се.

зїмкурāс -ста -о 'хладњикав'. – Врєме је да се ѡблāче дўгачке гāће, пѡстає зїмкурāсто, јўтрос објєљела слāна кѡ јāјце.

зїмовати -уем несв 'проводити зиму на неком месту'. – Вѡлāдијаше ћєдо Дрāгиша, кад пїнє, да зāпјєвā ѡнў: *Мєдна рѡсо, ћє си зїмовāла / У ћєвѡјке їѡд грљом бїјєлїм*.

зїмогрѡжљив -ѡжљива -о 'неотпоран на зиму'. – Јўнāчан је по свє, ал зїмогрѡжљив кѡ нєко дјєте. – Гѡца ти је зїмогрѡжљива нāчисто: āн залāднї, она дрктї ко прўт.

зїнāт прил 'намерно, заинат'. – Нїје шћєо зїнāт д-їдє да е прѡси кад је вїћѡ да се зāгледала у Дѡбривоја.

зїнути -нєм в. *зиїевати*.

зїрātити зїрātим несв 'обрађивати земљу'. – Ё, кад су ѡни тѡ пѡчели да зїрātє, нїко нїје вєровѡ да тāмо їшта мѡже рѡдити; в. *їрѡчевље*; || **зїрātан** -тна -о 'обрадив, родан'. – Зїрātна нам ѡнā њїва, штагѡј да бāцїш ў њў рāсте ко из вѡдє, вāла Бѡгу.

зїтин м 'биљно уље, зејтин'. – Кўпили смо за Нїкољдāн и рїбу и зїтин, дāће Бѡг да нам се їскупє гѡсти да иг ўчастїмо кāко дѡликуе; || **зїтїнли** прид непром 'сивомаслинаст'. – Кўпила ми бāка āљину, дѡшла нāкѡ зїтїнли, са брāон крāнглѡм и кāишом; || **зїтїњāв** -а -о 'упрљан, замазан зејтином'. – Мѡраш ѡпрати и ѡвāј

чаршов, виђиш да е мѐно зитињав, нѐко кãнõ зитином нã њѐга; || **зитињас** -ста -о 'направљен са зејтином'. – Бијагу јој они компири дõбро зитињãсти.

зјãле у *изр. ваиãи* ~ 'лутати, скитати, беспосличити'. – Ништа нѐ рãди, рѐкõ би вãруе, сãмо вãтã зјãле, питаће га стãрõс ђе му прõђе млãдõс.

зјãлити -им несв 'ништа не радити, хватати зјале'. – Нѐма тõ да õн нѐшто прѐд-узмѐ, јõк, сãмо зјãли пõваздãн тãмо прѐд зãдругом.

зјãпити -и несв 'бити широм отворен намећући непријатно осећање прѐд празном просторијом у коју се не улази'. – Зјãпѐ õнѐ грађевине, нãкõ опушћеле, ниђе живе дýшѐ, па те õбузмѐ нѐка тýга.

зјãти / зјãјати зјãм / зјãјãм 'лутати, скитати'. – Зјãјã пõваздãн, нијакѐ вãјдѐ õд-њѐга дã видјиш.

злãтити се -и се несв 'пресијавати се као злато'. – Злãтй се пшѐница, прйчã ђѐдо бãби и вѐли: вãла ти, Гõсподе, нã твõм дãру.

злãтица ж 'инсект тврдокрилац који једе кромпиров лист *Dogurphora decemlineata*'. – Кад нѐ би попрскõ компир, злãтица би га обршћела до трскѐ, тõ е нãпас какѐ нѐма.

злãто с 'драгоцени метал'; *изр. Ниђе злãио свѐ шиõ сйã*. – *Бѐ злãио госйõдуе, рãзýм се нѐ чуе*. – *Бѐ је злãио, шý е и нѐвоља; жѐжѐно* ~ 'чисто злато, суво злато'. – Чýва га кõ õчи, кõ да га е плãтијо жѐженијем злãтом; || **злãтан** -тна -о 'добар, марљив'. – Бõг му дãо злãтну ђѐцу, нѐ зна се кõѐ је од кõг бõљѐ; || **злãтãс** -ста -о 'који је боје злата'. – Насõчијо му Дѐсимйр ђѐвõјку, кõ ружа рýмена, да е по јѐднõм õбразу шйнѐш, дрýги би, мешчинй, прсõ, имã õчи плãве кõ ђѐтен кад уцветã, а кõса злãтãста сплетѐна у кйке.

злãтовѐз м 'вез концем боје злата'. – Знаш кãко се õнõ кãже кад ђѐвõјка спрема вѐз за дãрове: вѐзак вѐзла вѐзйља злãтнõм жйцõм, е тõ ти је злãтовѐз.

злãтоња м 'во златно-жуте боје'. – Упãријо Јõвић Злãтоњу и Рýшка кõ двã цвиѐета у ливади.

злãтуља ж 'крава златно-жуте боје'. – Злãтуља е бйла мљѐчна, ал је имала мãну – бãстало јој д-ўзмãне рõговима.

[злйковац] -õвца м. – Тã рђа што е заприѐтила да ће õнõм чѐстити човѐку да слõмй кйчму је злйковац кãкõг мãјка рõдила није.

злйкõвштво с 'злодело'. – Злйкõвцима е пõсõ злйкõвштво, õни мйслѐ о злý, ни-каког дõбра õд њйг нико нијакãд виђо није ни за лиѐк.

злйкуша ж 'зла жена'. – Ма õн је дõбар кõ дõбар дãн, ал налѐће на õнý злйкушу и сãд нѐмã кýд.

злõ с 'оно што је лоше, што човек не жели да га снађе'. – Нѐма вѐћег злã но кад нѐко нѐ зна, а ўчити се нѐ дã. – Злõ не дõлази од Бõга, но од нãшијег грѐõва. – Кãже: ўдри злõ да бйднѐ и гõре. – Стãлно е бãба накрйчйвала: ни у гõри о злý не говõри. – Знај, сйнко, да и од злã имã гõре, и јõш знај: ако нѐће злõ од тебе, бѐжи тй õдã њ, а ако бйднѐ стãни пãни, од двã злã бйрај õнõ мãње; ~ и нãойãко 'двоструко зло'. – Свãкй Мãрко рãдй нãопãко, а нãш Мãрко злõ и нãопако; *изр. Кõ ијѐвã злõ нѐ мислй*.

злõба ж 'пакост'. – Чýвај се злõбѐ, õна јѐдѐ дýшу кõ рђа гвõжђе.

злõврѐмје с 'зло, тешко време'. – У õвõм злõврѐмју, што вйкõ нѐкй, пãметнй шутѐ, будãле вйчý, а бãгра õтимã нãроднý зãмуку.

злõб м 'свађалица'. – Тãсо – тõ ти је злõб кãкõг нѐма нãдалеко; õн ти је кõ мýшица из õнѐ прйче о õгромној ливади у кõјõј су милијõни цвиѐтõва, а нѐко се у њõј унерѐдијо, па чѐле лѐтѐ од цвиѐета до цвиѐета, а мýшица свõ тõ цвиѐе прѐскочй па прãво на õнõ јѐдно јѐдино гõвно; в. *чкарйшав*.

злõпãмтило с 'који памти зло и спрема освету, који не прашта'. – Нијакãд, блãго ђѐду, нѐмõ да бйднѐш злõпãмтило, штã е бйло, бйло е и нѐка га тãмо.

злѡпатити се -ѡм се несв ‘мучити се’ – Злѡпатѡмо се, вала, дѡѡете, кѡ нѡко нѡш, ал штѡ ѡеш, тѡкѡ нам ѡусуд; || **злѡпаѡење** с гл. им. ‘страдање’. – Злѡпаѡење га нѡје чѡнило нѡсреѡним, ѡн је гурѡ дѡље, јел је знѡо да се бѡрѡ за поштѡну ствѡр и да ѡѡ истина кѡд-тѡд изѡѡи на виѡјело.

злѡпатнѡк м ‘паѡеник, страдалник, невољник’. – Вѡлики је злѡпатнѡк бѡјѡ, ал нѡкад нѡје кукумѡкѡ него е стѡлно благодѡријѡ Бѡгу на ѡеговом дѡру; || **злѡпатнички** -а -ѡ ‘страдалнички’. – Свѡкѡ га је злѡпатничка нѡвоља тѡкла; || **злѡпатнички** прил ‘злѡпатеѡи се’. – Злѡпатнички је прѡвѡ жѡвѡт, жртвѡјуѡи се за свѡког.

злѡпатница ж ‘страдалница’. – Вѡлика е злѡпатница бѡла, млѡго е спѡради дрѡгѡгѡ испѡштала, што би рѡко ѡѡдо, ѡна ти је, весѡлница, бѡла жртвено јѡгње, вѡзда е испѡштала због коеѡѡ.

злѡран злѡрана -ѡ ‘који слабо једе’. – Ма дѡбар је и врѡдан, ал злѡран, брѡте, нѡ мош лѡсно да га нѡгнѡш да нѡшто пѡјде, кѡ да се нѡ ваљѡ, а и тѡ што ѡзмѡ, ѡзмѡ нѡзѡр, јѡ му стѡлно причам: јѡди, дѡѡете, снага на ѡста ѡлазѡ, знѡш како е виѡкѡ ѡѡдо – кѡкѡ на јѡлу нѡкѡ на дѡлу; в. *исѡуриѡи, јесѡи*.

злѡслутница ж ‘птица која најављује несрећу’; в. *слѡиѡиѡи*.

злѡсретнѡк м ‘који нема среѡе, несрећник’. – Бѡјѡ е злѡсретник, ал је трѡплѡб и стѡлно говѡријѡ да свѡк мѡра да нѡсѡ свѡј крѡс.

злѡсретница ж ‘несрећница, мученица’. – ѡна ти је, весѡлница, прѡва злѡсретница, ѡмриѡе јѡј чѡвек рѡно, из надницѡе је ѡѡцу одгѡила, изгоре јѡј она кѡѡница, прѡва мѡченица.

злѡсреѡѡа ж ‘зла, рѡва среѡѡа, несреѡѡа’. – Злѡсреѡѡа нѡкад не дѡлазѡ сѡма.

злѡсретан -тна -ѡ ‘који је рѡаве среѡе’. – ѡна ти је, сирѡта, злѡсретна откад се ш ѡѡм сѡстала; || **злѡсретно** прил. – Свѡ му е злѡсретно пѡчело: ѡстави га мѡјчина, ѡтац му рѡно умриѡе, ал уз ѡѡда и бѡбу ѡдврче и, вѡла Бѡгу, стѡде нѡ-ноге.

злѡтвор м ‘што твори, чини зло’. – Не свѡти се злѡтвору, но чѡкај на Бѡга.

злѡѡѡа м / ж ‘препредењаѡ, смутљиваѡ’. – Тѡ е злѡѡѡа јѡдна, препредењаѡ, у стѡб бѡја ѡварбан.

злѡчинѡц -нца м ‘који чини зло, убија’. – Злѡчинцу е мѡсто иза рѡшетки а јѡк у дрѡжѡвној или црквеној вѡласти, ал најшло тѡкѡ врѡме, што виѡко ѡнѡј: нѡкад су злѡчинци виѡсили на крѡсту, а сѡд поѡдѡним злѡчинцима виѡсѡ крѡс ѡ вѡрату.

злѡрад злѡрада -ѡ ‘који се радује злу, несрећѡи’. – То е злѡрадо, да Бѡк сѡчѡва, кѡ да му је злѡ ѡтац а мѡјка нѡсреѡѡа.

злѡрадовати се -уем се несв ‘радовати се злу’. – Нѡкад, блѡго ѡѡду, нѡмѡ да се злѡрадуеш нѡчијѡј нѡсреѡѡи, но помѡзи чѡвѡку јел је кѡзано да е у дѡбру лѡсно дѡбар бѡити; || **злѡрадовѡње** с гл. им. ‘радовање нечијѡј несрећѡи’. – Нѡѡма се злѡрадовѡње прѡбрцнѡ: ѡпадоше у јѡму коју су ѡѡму кѡпали.

злѡрадѡс -ости ж в. *злѡрадовање*. – Злѡрадѡс ти је вѡлика мѡна, тѡг се чѡвај кѡ од змијѡѡа.

змијѡа змијѡе ж зоол ‘гмизаѡа Vipera’. – Од тѡкѡг бѡжи, блѡго ѡѡду, кѡ-нѡ од змијѡѡа. – Виѡје ли тѡ кѡко га дѡви, кѡ змијѡа жѡбу; || **змијѡѡца** ж дем. – Виѡјело диѡете змијѡѡцу и грмѡчуе да е ѡватѡ, јѡдва му обѡјасник ѡ чем се рѡди; || **змијѡурѡна** ж аугм. – Кад смо бѡили у ѡнѡм шишљѡку, провѡља се змијѡурѡна, ѡмала е блѡзу двѡ-мѡтра; || **змиј[ј]-ски** -а -ѡ ‘што припада змијѡи’ – И кѡ што се змијѡскѡ трѡг виѡдѡ по свлѡку, тѡко се и нечѡвѡштво лѡцкѡ пѡзнае по злѡм дѡелима; || **змиј[ј]ин** -а -ѡ ‘који се тиче змијѡе’. – По ѡнѡм крѡшу, мѡло-мѡло па прѡмѡѡѡмо змиј[ј]ин свлѡк.

змијѡрник м ‘место где има много змијѡа’. – У ѡнѡј змијѡрник нѡ иди без чѡзѡма, а млѡго би пѡметно бѡло зѡпатити мѡсѡрке, ѡне су за гмизѡвце шѡѡит.

[**зна̑ти**] зна̑м /зна̑днѐм. – Поручијо му да ка̑ко зна̑днѐ и умљеднѐ д̑ђе код њега ради здо̑говора; **изр.** *К̑д̑ зна̑днѐ б̑д̑ље – шир̑око му̑ љ̑д̑ље; ~ љ̑ гла̑ву* ‘распознавати појединачно’. – Ч̑дбан Љ̑убивое Мили̑нковић из Г̑р̑нег Дупца има̑ двѐста и нѐшто ова̑ца и, нѐш ми вѐровати, св̑аку зна̑ љ̑ гла̑ву: и к̑де јој је има̑ на̑ђен̑, и к̑лко има̑ г̑д̑йна̑, и к̑лко е ја̑г̑на̑д̑и̑ ђа̑г̑ни̑ла, ч̑дом да се ч̑диш и кр̑стом да се кр̑стиш; || **зна̑ње** с. – На̑ма е ба̑ба по̑ђекад гов̑орила да е б̑д̑ље зна̑ти н̑о̑ имати јел̑ је, вѐли, зна̑ње има̑ње, а ти, вѐли, синко, што нѐ зна̑ш пита̑ј он̑г̑ ко зна̑дѐ.

[**зно̑ј**] зно̑ја м. – Тај ко̑шуљу н̑ије с̑ушијо од зно̑ја ни кад је ђстаријо; || **зно̑јав** -а -о ‘озно̑јен, обливен зно̑јем’. – Нѐм̑о зно̑јаве в̑дове да по̑иш, пр̑во иг д̑бро одм̑ори; в. *гужва, ос², осје, љ̑овеш̑арац, љ̑окровац*.

з̑б з̑би ж бот ‘врста стрног жита *Avena sativa*’. – З̑б смо да̑вали к̑њма св̑а̑к̑и дан у б̑чуцима, а кад по̑ђемо нѐђе д̑ље, ђбавезно смо н̑осили з̑бнице из к̑д̑јг̑ би ђни поз̑бали св̑де љ̑се; || **з̑бен** з̑бена -о ‘који се односи на з̑б’; ~ *бра̑шно* ‘брашно од з̑би’. – З̑бено бра̑шно смо љ̑екад користи̑ли и ђда̑ њ пр̑вили љ̑ѐб и коѐшта и м̑гу ти ка̑зати да е ђно м̑д̑го д̑бро и зд̑ра̑во.

з̑бѐница ж ‘хлеб од з̑би’. – З̑бѐница нас је од̑ранила.

з̑бити -љм несв ‘давати ко̑њима з̑б’ – Ми̑ смо к̑њѐ з̑били св̑а̑к̑и боговѐтн̑и дан.

з̑б̑иште с ‘њива с које по̑жњевена з̑б’. – О̑херај ђвце у з̑б̑иште, има̑ по̑нека̑ тра̑вка, ал̑ има̑ и по̑неки̑ кл̑ас што е ђсто̑ иза вези̑оца нек̑ по̑па̑бирче.

з̑бница ж ‘торба, обично од кострети, из које ко̑њ једе з̑б’. – З̑бницу бѐсиш к̑њу ђ врат̑ и ђн љ̑ж-њѐ јѐдѐ з̑б кад смо нѐђе д̑ље ђт-кућѐ, на ва̑шеру, св̑а̑дби ил̑ по̑љско̑ раду; **изр.** *К̑д̑ња нѐ љ̑ер̑а̑ б̑ич, н̑о з̑бница*.

з̑внути в. *з̑ва̑ти*.

з̑кна ж ‘кратка чарапа, сокна’. – Ч̑кни д-ђбуем з̑кне и одма̑ љу отр̑чати да в̑д̑им; || **з̑кница** ж дем. – Ми̑, кад смо б̑иле љ̑ев̑јнице, с пр̑ле̑ћа нам ма̑ма ђбуе з̑книце и сан̑алице.

з̑ља ж **1.** зоол ‘оса, *Vespa vulgaris*’. – Ўједе ме з̑ља, б̑о̑ли̑ к̑о̑ ш̑илом да си ме набу̑шијо; **2.** ‘тешка непријатна особа’. – Она̑ з̑ља кад те сп̑опаднѐ, не мош̑ ла̑сно да е се отрѐсѐш.

з̑р з̑ра м обично у сталном споју на̑ з̑р ‘уз огроман напор, напреза̑ње’. – И ђв̑о мѐно што у̑ра̑дим, у̑ра̑дим на̑ з̑р, ишчи̑ље сна̑га, м̑ј Д̑ра̑гићу; || **з̑рно** прил ‘тешко, напорно’. – М̑д̑го нам је з̑рно б̑ило док љ̑ѐца не ђдвркоше. в. *ску̑ио̑ћа*.

з̑ра з̑рѐ ж ‘расвит, свита̑ње’. – Од̑у̑лила се н̑ђћ, јѐдва ишчека̑к з̑ру; **изр.** *Н̑и̑чи̑ја до з̑рѐ н̑ије г̑рела; || з̑р̑ѐм* прил ‘рано изјутра, у зору’. – Св̑а̑к̑и боговѐтн̑и дан је з̑р̑ѐм з̑рила.

з̑рити -љм (не)св ‘устајати рано, у зору’. – Зна̑де ли ти̑, Анђелија, ђн̑у, ни̑кад̑ ја̑ ни̑сам з̑ру з̑рила.

з̑р̑њача ж ‘јутарња звезда’. – Ђн̑ се по̑ј̑ав̑и з̑р̑њача, ми̑ у̑стаемо.

з̑рт м ‘страх, зеб̑ња’. – Б̑ђгами, кад на̑и̑ђе ђна̑ с̑ила, љ̑вати нас з̑рт, што јѐс, јѐс; **изр.** *На̑д̑о му̑ з̑рт̑и. – У̑шер̑о му̑ з̑рт̑и љ̑-кос̑иши*.

з̑ртуља ж ‘жена која бурно реагује на приговор’; в. *солир*.

з̑ра̑к м ‘трачак светлости’. – Њ̑г̑ ће пр̑ви з̑ра̑к с̑унца на̑ћи на̑ љ̑иви; || **з̑ра̑ка** ж. – в. *ж̑дра̑ка; || з̑ра̑чак* -чка дем. – И кад је то̑ ч̑ёо, љ̑ њему се пр̑буди з̑ра̑чак на̑дѐ да ће ј̑пет да пр̑к̑ђстанѐ.

з̑р̑лити -љ(м) / з̑р̑ије несв ‘сазревати’. – Свѐ вѐћ по̑чи̑њѐ да з̑р̑л̑и̑ чѐму е време – са̑мо њѐму ни̑како да се то̑ дѐси. – На̑ј̑лепшѐ в̑ђе ти̑ з̑р̑и̑ на̑ ђвом при̑соју. – Кад з̑р̑и̑је гр̑ож̑је, зна̑ш да на̑ила̑зи̑ време св̑а̑д̑би̑ и весѐља̑; || **з̑р̑ѐ** з̑р̑ѐла -о ‘који је ушао у зрелост, који је сазрео’. – Ч̑ђвек по̑ла̑ко, з̑ г̑динама, по̑стае з̑р̑ѐо и кад д̑бро љ̑зрели̑ – ђн̑ по̑чнѐ да к̑ћ̑и̑ к̑ћ̑у.

зрѝка ж ‘оглашавање зрикаваца’. – Сà[д]-ће зрѝка̀вци да нас својом зрѝком љуљкају и успáвају.

зрѝкавац -áвца зоол м ‘врста инсекта, попац *Gryllus campestris*’. – Љѣти ðтац изнесѣ слáмњачу у áвлију и ја и Сáво спáвамо ш њим: гóре зви‘езде, зрѝка̀вци зрѝчу, ðнамо од Језеринѣ крѣкећу жáбе, милѝна јѣдна.

зрна ж ‘бела овца са црним пегама по губици’. – Сјáгња ми Зрна.

зр̀нка ж в. зрна. – Зр̀нка се скóро свáке гóдине бли́знила.

зр̀ња ж в. зрна. – Бáба нáјвољела једну зр̀њу и чим је ви́кне – она долѣти дò њѣ.

зр̀но -а / -ета с 1. ‘семенка’. – Знáш како е кáзано: зр̀но по зр̀но пòгача, кáмѣн по кáмѣн пáлача; 2. ‘метак’. – Зр̀но га пòгòдило у дѣснѹ љевáницу. – Викаше мáја Стојáнка кад турá шѣћер, сò и мѣд на бáдњáк да кўћáни лѝзнѹ, кòлко зр̀на сòли нòли-ко пáрица ў-кући; *изр.* мáково ~. – Бѝли мáњѝ од мáковог зр̀на, Бòг те мòловò сáми; || **зр̀нце** -а / -ета дем. – Пòкупили нам злòтвори и пòследње зр̀нце жѝта и ðставили љѣцу да пòмрѹ ðд глáди.

[зўб] м анат. – Бòгме ðн ти њѝма покáза зўбе; *изр.* ~ за зўб ‘освета без праштања’. – ðко за ðко – зўб за зўб; || **зўбат** зўбата -о ‘великих зуба’; *изр.* зўбáшò сўнце ‘(варљиво) зимско сунце’ – Дòбро се обўци, блáго бáби, нѣмò да те прѣварѝ ðвò зў-батò сўнце; || **зўбѝћ** -ѝћа м дем. – ðди да ти бáба кóнчићом извади зўбѝћ кад ти се тáкò разљўбò.

зўбац зўпца м а. ‘кратки дрвени клин на грабуљама којима се граби, скупља сено’. – Такмичили се ми у грабљѣњу и ја ти зáпнѣм грабуљама нѣотицѣ за некѝ чá-пòр и слòмијем двá зўпца; б. ‘гвоздени зуб дрљаче’. – Кòлко сам ўмòрна, зáспáла би на дрљачи сáмо да су зўпци на дòље ðкрѣнѹти; в. ‘делови од којих се састоји брдо на разбоју за ткање’. – Дòђе сѣјица и рáспáли да ткѣ и слòмѝ ми нѣколко зўбáца на бр̀ду; || **зўпчѝћ** -ѝћа м дем. – Начинијо ми љѣшо грабуљице са войшнѝм зупчѝћима да ш њѝма грабуљáм бáшчицу кад сáдим цвѣће.

зўбља ж ‘боров ивер за потпалу ватре, луч’. – Дòдáјдер ми тў зўбљу лўча д-òдѣм ў-избу да нáточѝм рáсола, нѣ могу у мрáку.

зўбнути -нѣм св ‘мало појести, презалогáжити’. – Áјте, љѣцо, да мѣно зўбнѣте, прòпадосте дáнáс глáдни, стѝћи ћете с Бòжјòм пòмоћи; в. *ўрженица*.

зўбоња м ‘човек који се издваја по неким обележјима својих зуба’. – Онáј зўбоња е дòбар домáћин и чѣстит чòвек. – Мѝловáн Зўбоња је бѝјо дòбар лòвац, а ўмљò је лòвину да спрѣми прѣте да пòјдеш.

зўбун -ўна м ‘део одеће без рукава који се носи преко кошуље’. – Нѝшта љѣпше него кад љевòјке обўчў зубуне преко вѣзенијег кòшўља, па пòђу на сáбор, кò цвѣће у лѝвади.

зўј м ‘зујање’; в. *лѝяр, ўроцвасѝи*.

зўјати -ѝм несв 1. ‘оглашавати се зујањем (попут неких инсеката). – ðва нес(срет) нá љѣца сáмо зўѣ пòваздáн кò бўмбáри; 2. ‘лутати, скитати’. – Зўјѝ по пўту пòваздáн, нѝкаке вáјдѣ ðд њег да вѝдѝш ни за лѝћек јѣдан.

зўква ж бот ‘барска биљка *Heleocharis, Juncus*’. – Ће је пòдбарно туј рáстѣ зўква, па мѝ, кад бѝјасмо у чобанији, ðд њѣ плетѣмо кѝкице и коѣшта јел она е савѝтљива, ðшпте се не лòмѝ.

зўлув зўлува м ‘прамен косе поред ушију, зулуф’. – Бѝјагу ондак у мòди бр̀кови и зўлуви.

зўлум зўлума м ‘насилње, тиранија, терор’. – Дòста ми је њѣвогòг зўлума, нѣћу тò вѝше да тр̀пѝм и гòтова ствáр.

зулўмћáр -áра м ‘насилник, злотвор’. – Е ðн ти је кò ðнáј зулўмћáр што е попáлијо сѣло у кòм је рòђен.

зџмба ж ‘ситна обућарска алатка за бушење рупица на кожи, гуми’. – Пџшла џ-Гџчу д-џзмџм неке мџрдџ и џзгредно да сврџтим код обућџра да ми зџмбџм про-зџмбџ кџишеве на сџндалџма што смо нџбавили џџци.

зџмбџл м ‘гроздасти цвет јаког мириса *Hyacinthus orientalis*’. – ѐсети ли тџ миџ-рџс зџмбџла из Мџринџ џвлијџ?

зџнзара ж зоол ‘велика бучна мува *Callyphora erythrocephala*’. – Кад је улџћела зџнзара у кџјну, бџба велџ »џдри бџксуза«, јџ ти смџтам нџки цџмпџр па пџтџгнем да е џбијџм и џбџлим бџкџл и двјџ-трџ чџше с астџла пџкоше у парџмпџрчџд, а мџшица нџставџ да зџнзџ.

зџнзџти -џ(м) несв ‘зујџти’. – Кад би нџко џтеро ову мџву да ми не зџнзџ; || **зун-зџрати** -џм несв ‘бити досадан као зунзара’. – Не зунзџрџј више, дџшџ си ми глџвџ с тџм џстџм прџчџм; || **зунзџрати** -џм несв ‘и с т џ’. – Дџшџ си тџјнџ да ми зунзџрџш, кџ да јџ нџ[ма]м прџчџ пџсла.

зџрлати -џм несв ‘лутати без циља, тумарати’. – Ёмџ нџколко бџзџџка у џвџм нџ-шем крџју од кџјг нџма нџкаке вџјдџ, само зџрлџју пџвџздџн.

зџрле з мн ‘дрвени дувачки инструменџт’. – Кџ знџ да свџра у свџралу џн врџшко нџучџ и у зџрле.

зџрлити -џм несв **1.** ‘свирати у зурле’. – Милџтин је знџо да свџра у свџралу, ал нџко му дџњџ зџрле и џн свџкџ да зџрли џ нџг за нџколко дџнџ; **2.** ‘цмиздрити, кмџчати’. – Нџмџјде да зџрлџш тџјнџк зџ ништа, да нџ би јџ џзо кџиш, да не кмџчџш за цџбе.

зџставити се -џм се св ‘стати, зауставити се’. – Дџста си јџрцџ, зџстави се, чџвече, врџме је да се жџнџш, да пџчнџш кџћу да кџћџш.

зџцнџти -нџм св ‘рећџ нешто непожељно за власт’. – Дџшло врџме да нџ смијџш да зџцнџш, џма те џзмџ на зџб.

И

џбрџновати -уџм несв ‘овлаш сџстављџти концџм тканине, ради пробе, пре шивџња’. – Врџшко сам нџучџла да џбрџнуџм, да крџјштикуџм, д-џпшџвам рџпице и свџ што трџбџ; || **џбрџновање** с гл. им. – Ёбрџновање ми нџје бџло тџшко свџћџ.

џбрџик -џка м ‘посуда у кџјџ се кувају каџа или чај’. – Нџка џбрџџка при крџју шпџрџта да се тџј не џлџди кад џни дџћу.

џбришим м ‘конац у бџји (за везење)’. – Ёмџла сам џбришџма свџјџг бџјџ, кад на блџзу прџшџвам дугмџта, џпџрим џсту бџју кџнца ко што е џнџ лице.

џва ж бџт ‘варијџтет врбе *Salix*’. – У Ёвџвцу свџ џва до џвџ, вџљда зџтџ што џмџ дџста џзвџра, а џва џштџ вџду; || **џвџв** џвова -џ ‘кџји је од иве’. – Ёвџв пџњ се дџго црвџнџ после сџчџ.

џвовина ж ‘грађџ од иве, ивово дрво’. – Ёвовина ти је лџкорџдна и џд нџ се прџ-вили бџчуци, кџекџки сџндуци, прџсеци и тџкџ тџ.

џвџр м ‘џдсџчено парче дрвета, џпад приликом тџсања’. – ѐстџла је рџч да нџ падџ џвџр далџко џд-кџладџ; || **џвџрје** с зб. – Прџчагу нџши стџри да е нџш прџџгџц Срџтен бџјџ млџго дџбар пџнџтор и дџнђџр и да е џн, да нџ би грађу сџгџнијџ дџље кџћџ, свџ тџсџ и џзрађџвџ гџре повише Сџвинџ вџдџ, па џндак гџтова брвџна, дџге и кџџшта прџвлџнијџ вџмонџниже, и да се спџради млџго тџг џвџрџа кџџ је џтпадало тџј брџјџег прџзвџ Ёвџрје; || **џвџрка** ж дем ‘ивџр’. – Нџкупде ми нџручџ џвџрки, трџбаће ми за пџтпџлу.

Ѐгла | иглѣ ж. – Додѣј ми иглу да пришијем овај дугмић што е ѓтпѓ; || **иглица** ж дем. – Видѣ да л имѣ у ѓнѓм јастучѣнцету на машини забјѣна која мѣла иглица д-извадим ѣтету трн; || **иглѣтина** аугм од *игла*. – Јѣдва чѣкѣм кѣ-ѣе прѣзник, додијаше ми ове иглѣтине повоздѣн; || **игленй** -ѣ -ѓ ‘који се тиче игле, који се односи на иглу’. – Прѓвѓко се кроз игленѣ увѣта да не запанѣ у ѣпс; || **игличѣс** -ста -о ‘који личи на иглу’. – Окитило се оно игличѣсто ѣње по грању, ко нѣтруковѣно.

йглара ж ‘јастученце у које се забадају игле’. – Ймадијаше мѣјка според машинѣ на зиду йглару у облику срѣца.

йгра йгрѣ ж ‘забава, играња’ – Ѓемено ли д-идѣмо довече нѣ-игру; ~ *дѣчја* – Пушти тѓ, тѓ ти је ѣтѣтиѣѣ йгра; || **йгрица** ж дем. – Пушти ѣѣцу, нек уживају у ѣјним йгрицама, скѓро ѣе й ѣима клѣчка за-врѣт.

йгрѣрија ж ‘неозбилност, шала’ – Ѓни од државе прѣвѣ цйркус, велѣ да ѓнѣ йгрѣрију што рѣде послѣници ни нѣдѓтѣвна ѣѣца нѣ би чинила.

йгрѣрати | йгрѣм несв. – Јѓш се причѣ како се йграло кад ѓн повѓзѣ кѓло; *изр.* ~ *се глѣвом* ‘ризиковати, изазивати судбину’. – Рѣкѓ му је да се нѣ игра глѣвѓм, ал он није мѓгѓ да шѣти; ~ *ййййрѣвку* ‘облетати око неког, полтронисати’. – Глѣј како йгрѣ пипйрѣвку око ѓниг гузѓѣ, да га видй ѣѣгов ѣѣд, Солунац, преврнѓ би се у грѓбу.

йгрѣч -ѣча м ‘који учествује у игри’. – Над Рѣдѣнком нйје било играча ѣ-колу. – Кѣжу да е Цвѣтин сйн йгрѣч у нѣком фѣзбалу, нѣѣе тамѓнаке у Беѓграду.

йгрѣчка ж ‘средство за играње’. – Кад је дошѓ пѓп да свѣти водѣцу, диѣте пѓ-чело да плѣчѣ што смо му скѓломили пѣвѣћ, а пѓп велй: дѣјте ѣтету йгрѣчку.

йгуман м ‘старешина, настојатељ манастира’. – Кад је йгуман Гѣѓргије пѓшѓ нѣ-пѣт, рѣкѓ: чѣвѣјте ми мѣнастир: ако нѣко доѣе да нѣшто йштѣ, нѣ дѣјте, рѣцте нѣ смијете без блѣгослова, ако нѣко нѣшто донесѣ, узмите; *изр.* *Пуйййй, йгумане, нѣ брини за мѣнастйир*

йгумѣнија ж. ‘нестојатељица женског манастира’ – У ѓвѣрском Ваведѣњу упѓ-нѣм йгумѣнију Фѣврѓнију, ѓна ти је била рѣјска дѣша, ѓна е толикѓ помѓгла да ублѣ-жимо бѓл за тѣјом да ти нѣ-могу опрѣчати.

йдобѓга узв ѓчајања, запомагање. – Јѓј мѣне, йдобѓга, штѣ ме снаѣе, сйѣу кѣка-вицу, кѣ-ѣу пѣста сирѓчиѣе мѣе, кѣко ѣе иг мѣјка сѣма изрѣнити.

йжѣрити йжѣрим св ‘преѣи копривом по неком делу тела’; в. *йѓдмијурайи*.

йжѣљѣти -ѣм св ‘завршити дељѣње, издељѣти’. – Йжѣљѓ ми Мйкан на ѣбрик-теру ѓнѣ лѣжѣякову дѣску за сѣндук, кѓ политйрана; псѣју ме ѣѣца, велѣ: штѣ ѣе ти тѓ, заѓѓга, тѣјо, а јѣ им кѣм, доѣи ѣе тѣј дѣн, нѣка га, нѣ йште лѣба.

йжѣнити се йжѣнйм(ѓ) св св ‘поженити се’. – Свй се мѓмци йжѣнише, сѣмо Рѣ-дѣнко јѓк.

йжљѣћи / **йзљѣћи** йжљѣзѣм св ‘изићи’. – Причѣј ми кѣко е било кад сте йжљегли из рѓвѓѓ. – Вйѣде да л ѓнѣ пйлѣд йзљѣгоше нѣ пѣт.

йжљѣбити (се) йжљѣбим (се) св ‘изљѣбити’. – Тѣј ти пријѣтељи изйѣшоше прѣдѣ-нѣс и мй се тѣјнѣк йжљѣбисмо како вѣлѣ и трѣбуе. – Ѓни се мѣно снебйваше, поцрвѣѣеше, па кад бй напошљѣтку – йжљѣбише се.

йжњѣдрити йжњѣдрйм св ‘створити, измислити’. – Ѓвѣј нѣрод је йжњѣдријѓ мѓдѣе слѣвнѣ сйнове и шѣѣри и нѣѣе иг ѓни мѓћи порймити.

йжњѣти йзнесѣм св ‘изнети’ – Кад је пѓчѓ нѣрод да пристижѣ, йжњѣше пѓкѓјника у ѣвлију, тѣј нѣстаде јѣѣк и лѣлѣк, мешчинй и зѣмљѣ е заплакала. – Кад је ѓн йжњѓ штѣ мйсли ѓ данашњици и ѓнйма што, бејѣги, вѓдѣ зѣмљѣ – нѣ водѣ но заводѣ – пѓ-диже се вѣлика лѣрма и тѓ га зѓдѓно кѓшта глѣвѣ.

йжцйгљѣти -ѣм св ‘нагло израсти’. – Јѓш мѣно д-йздржймо док ѣѣца ижцйгљѣју и здѓмчѣју се снагѣ, па смо ѓндак, ако Бѓг дѣ, рѣт; в. *жидѣк*.

иза предл **а**. ‘после’. – Иза њега се родило јџш трѢе жѢнскѢ хѢцѢ; **б**. ‘позади’. – ЗѢмѡјле, кад је клѢзет бѡју у бѡшчи, на мѡло пѢље се, кад је пѢмрчина, шмѡгнѢ изѡ кућѢ.

изабати се -а се св ‘истрошити се од ношења, употребе; похабити се’. – Вала ми се изабаше ђвѢ кѢндуре нѡчисто, изишо им ѡврстак.

изабриковати -уем св ‘обрадити, изравнати даску на абрихтеру’. – Мѡјсторе, изабриктѡјде ми чѡском ђвѡ дѡску на тѡ твѢе хѢрѢсло.

изагнати -ам ‘истерати’. – Кад су га изагнали ѡтуд из КомитѢта, вѢлѡ му ђтац: ијѡко су, вѡла Бѡгу, јѡјцаре су тѡ, ш њѡма и нѢ требѡ д-имѡш пѢсла, пробѡи хѢ њѡно, а тѡ ђбраз чѡвај, блѡго тѡју, сѡд си га ђпрѡ.

изамѡљати изамѡља(м) несв **1**. ‘завршавати млевѢење’. – ЂвѢ, сѡмо што нѡје гѡтово, изамѡља пѢследнѡ зрѡна; **2**. ‘бројити последње дане, приводити крају неки временски одсечак’. – Изамѡља и ђвѡ њѡно, ал се бѡјѡм да хѢ дѡћи гѡри ђд њѡг; в. *јужњак*; || **изамљети** -елѢм св **1**. ‘завршити млевѢење’. – Сѡ-хѢ д-изамѡлѢ твѡју врѢћу; **2**. ‘завршити се, стићи до краја’. – Њѡно хѢ д-изамѡлѢ, јѡ ти кѡм, а ђвѡ што оскудиѢвају хѢ д-испливају јер хѢцу ѡчѢ да рѡдѢ, а јѡк кѡ-вѡ ђвѡ што су пѡпуштѡли млѡхѢ да докѡнишѡ. – ИзамлѢ и њѢгова вѡјска, јѡш двѡје нѢхѢље и ђслѡжи свѢе.

изамити изѡмим св ‘скинути амове коњима’. – Јѡ изѡмик мѢе кѡње, а ђн њѢговог рѡседла, па сѢдосмо д-ѡзмѢмо по зѡлогѡј лѢба.

изѡнђати -ѡ(м) св ‘дотрајати, остарити; пропасти’. – Глѡм, чѡвече, дѡклен смо дѡшли: дѡвѡри у бѡлници недѡкречени, штѡкѡтор прокишњѡва, чѡршови изѡнђѡли, хѢбѡд ѡкрзѡла, дѡбѡксѡчѡвај.

изѡрумити -ѡм св **1**. ‘упропастити, погрешно учинити’. – НѢго дѡ тѡг земѡна вѡ хѢте да нам изѡрумите хѢцу сѡ тѡм вѡшѡм причѡм да нѢ можѢ нѡко тѡлико мѡло да вас плѡти, кѡлко вѡ мѡло мѡжете да рѡдите. – Обнерѡдише и изѡрумише хѢцу, то хѢ да бѡднѡ вѢлики нѢрѡдници; **2**. ‘преморити коња и учинити га хѡдљивим’. – Претѡвѡрѡ кѡња и изѡрумиѡ га; в. *арум 1*; **3**. ‘дозволити да израсте коров на зиратнѡј земљѡ’; в. *врзина*.

изарчити -ѡм св ‘потрошити’. – Бѡгами смо изарчили вѡше ђд-пола мѡсти а јѡком настѡпиѡ ПѢтрѡв пѢс, мѡраћемо после пѢста да присмѡчимо мѢно, трѢбѡ д-ѡсѢгне до свињѡкоља.

изѡсѡти изѡспем св ‘изручити’. – Изѡсѡсмо ђрасе из котѡбѡња по тѡвану, бѡље се сѡше. – Изѡспи, дѡхѢте, тѡ сѡрутку у сплѡчѡњѡру.

изѡћи изѡћем св. – Кад је вѡћѡ да хѢ се пѡсвађѡти, рѢче им да нѡсу хѢца и изѡћѢ у ѡвлију; *изр.* ~ *ѡрѢд ѡчи* ‘појавити се’. – И јѢднѡг дѡна њѢму Жѡрко вѢлѡ: гѡворѡм ти ђчински: ѡко упрѡпѡстиш чѡвѢку ђнѡ злѡтно диѢте, не изѡлази ми нѡ ѡчи; ~ *из винклѢ* ‘скренути с ума’. – Кѡ да е, Бѡже прѡсти, у нѢком бѡнули, мѡра да е изѡшѡ из винклѢ; в. *изићи*.

изба ж ‘подрум’. – ЂнѢ ти бакрѡча ѡ-изби, мѡло га плѡкни, па прѢд нѡћ нѡспи вѡдѢ з бунѡра, те пристави на вѢриге да се грѡје.

избѡбњети -ѡм св ‘истући’. – Избѡбњѡ га Жѡрко мѡшки, нѢхе му вѡше пѡсти нѡ ум да слѡжѢ.

избавити -ѡм св ‘спасти, извести из опасности’. – Њѡшта ме нѢ пѡтај, јѢдва се избависмо ђд ђнѢ пѡшчѡдиѢ што лѡрају пѡтом; || **избављѢење** с гл. им ‘спас спасѢење из невољѢ’. – Звѡждаше мѢци прѢкѡ нѡс дѡнима, ал јѡ сам се стѡлно крѢстиѡ, мѡлиѡ Бѡгу и нѡдѡ избављѢѡу.

избѡјѡвати -ујем св ‘премазати бајѡом’. – Кад смо начинили нѡмештѡј трѡпѡт смо га избѡјѡвали и тако га Ѣм заштѡтили Ѣм дѡшѡ млѡго лѡчит.

избалѝзгати -ам св 'избрбљати'. – Свратијо он вође код лампека, пѝпй нѝку и избалѝзга, весѝлнйк, коѝшта, свѝ нйје врѝјело пѝ лўлѝ дувана.

избандати -ам св 'изненада наићи, банути'. – Кад одјампут избандаше ѝздѝ Бу-гараши и пѝчѝше да пале грађевине ѝдрѝда. – Јѝдва нѝкако ўспѝдок д-избандам ва-могѝре.

избатрѓати се -ам се св 'изаћи с муком, батргајући се'. – Кад смо запали у ѝнај амбйс, јѝдва на јѝдвите јѝде се избатрѓасмо оданле; в. *нађавола*.

избаўљати -ам св в. *избайргашй се*. – Јѝдва на јѝдвите јѝде избаўљасмо вамоноа-више уз ѝнај крш.

избезумити се -ѝзѝмйм се св 'запрепастити се'. – Кад је виђѝ да пѝп у васкршњѝм пѝсту дѝручке јајца, избезумијо се, нйје знаѝ кудије је дѝшѝ кўћи; || **избѝзўмљен** -а -о 'ван себе, запрепашћен'. – Накѝ избѝзўмљен, пѝче да виће на ѝне пѝрезнике, тѝ ваќй сте, тѝ накй сте, те Тўрци вам нйсу равни.

избеўљити се -ѝўљйм се св 'зачудити се гледајући избечених очију у нешто'. – Избеўљијо се, нѝ трѝпћѝ, нѝ мож чўдом да се прѝчудй.

избѝчити се избѝчим се св 'загледати се широко отворених очију'. – Штѝ си се избѝчила тўјнак, кѝ пѝчена главуца?

избијати избйјам несв 'излазити'. – Она пијана нѝсрећа не избйја из каванѝ; *изр. Клийн се клином избйја*.

изби'ѝлити / избй'ѝљети / избѝљети св 'учинити да нешто буде бело'. – Трѝба д-изби'ѝлимо платно; || **изби'ѝљен / избѝљен** -а -о 'убељен'. – А платно јѝј избй'ѝљено, снй'ѝг му нйје раван.

избистрити се -й се св **1.** – Ѐзвор се бѝше замутијо од кйша, ал ѝн је блѝнуло, ѝн се избистријо; *изр. Мўдар чѝќа да се ѝзвор избистйрй, ѝа ѝрйће да ѝйје*; **2.** 'доћи свести, освестити се'. – Нѝшто га е бйло ошамўтило, кад га попрѝкасмо водѝм, ѝн се избистри.

избити ѝзбијем св **1.** 'појавити се, наићи'. – Кад су свѝтови ѝзбили ѝдонуд од Грмѝва, свй свѝдбѝри поўстајаше и крѝнуше ка капији на коју бйјаше ўчвршћена дўгачка мѝтка и на ѝѝј јѝбука коју свѝтови трѝба да гађају да би мѝгли д-увйћу за ѝѝвѝјку; в. *насумице*; *изр. ~ из главѝ* 'напустити помисаѝ, идеју'. – Ма избй из главѝ тѝ да ти мѝш ш ѝйма д-ѝййћеш ў крај, нйкад шўќас нйје мѝго с рѝгатйм, дй'ѝте мѝе. – Избй тў будалаштињу из главѝ, крајњѝ е врѝме и прйвати се кѝкѝг пѝсла, бѝље ће ти коќа пјѝвати; **2.** 'извадити нешто на силу; отети'. – Избио му је нѝж из рўкѝ; **3.** 'изударати'. – Глѝдѝ сам кад га е ўватила и избйла прутйћѝм, свѝ док нйје рѝко нѝћу више нйкад.

ѝзблиза прил 'из близине'. – Бѝље је ожѝнити се ѝзблиза но нѝђе из даљйнѝ ће нѝ знаш ни кѝ су ни кѝкй су; || **ѝзближе** прил 'из близине, пажљивије'. – Кад мѝно ѝзближе пѝглаш, вићѝћеш да то нйје накѝ ко-но што прйчајў.

избли'ѝћети -дйм св 'избледети'. – Кад прѝђу гѝдине, свѝ полаќиц избли'ѝдй из ѝћћѝња; – Избли'ѝћела му лѝтѝс онѝ кошуља ѝд-сўнца, нйје више заѓасита.

избљўвати -уем св **1.** 'повратити (храну)'. – Ѐзбљўѝ е ѝнѝ што е пѝјѝ, прѝладијо стомѝчйћй; в. *гаћѝње* **2.** 'испричати гадѝсти'. – Избљўва Тѝсо коекѝке ругѝбе, пѝшче с мѝслом нѝ би мѝгло пѝјети.

избѝрати се избѝрам се св 'добити боре'. – Избѝрѝ се ѝѝдо, штѝ од гѝдйна, штѝ од брйга кое је прѝтуријо преко главѝ за ѝѝговијѝг осамдѝсѝт лѝта.

избѝрити се избѝорим се св 'извући се из беде, немаштине'; в. *скрйшйи*.

избрѝдвати -ам св 'обрадити брадѝм'. – Избрѝдѝ сам онѝ трупчиће и тўријо под трѝн да се сўше на прѝмаи.

избр̀аздати избр̀адам св ‘направити бразде за сетву’. – Избр̀аздали њиву с коп̀ачиц̀ом, с̀ад је л̀асно, п̀отр̀памо комп̀ире и за̀гр̀немо зем̀љом, д̀оскора смо т̀о р̀адили м̀отик̀ом.

избр̀бљати -ам св ‘одати тајну’. – Ма н̀иси њ̀ему тр̀еб̀о да се п̀овер̀иш, з̀нај да ће д-избр̀бља н̀еђе у кав̀ани, јел код њ̀ега н̀ема т̀ајни, што на љ̀м, т̀о на др̀ум.

избр̀б̀хати -р̀б̀хам св ‘испричати којешта, избр̀бљати’. – Избр̀б̀ха Љ̀епошава и што ј̀ес и што н̀ије.

избр̀зати -ам св ‘учинити нешто на брзину, непромишљено’. – Н̀е з̀нам шт̀а му би те т̀ако избр̀за; || **избр̀зан** -зна -о ‘нестр̀пљив, непромишљен’. – Пола̀ко, с̀ине, н̀ем̀ој да б̀идн̀еш љ̀збр̀зан, јел св̀е што е б̀р̀зо оно е к̀усо; в. *наш̀енане*.

избрежак -шка м ‘брешчић, брежуљак’; в. *вијалишије*.

избријати се -јем св св ‘добро се обријати’. – Н̀ешто си се з̀г̀д̀но љ̀збријо ј̀утр̀ос, да н̀иси р̀ешијо д-љ̀д̀еш н̀еђе у каку шт̀ету?

избр̀исати -ш̀ем св ‘обрисати, склонити нешто што је написано кредом или оловком’. – Кад смо м̀и б̀или ђ̀аци, д̀ндак н̀ису б̀иле св̀еске, к̀-в̀о с̀ад, но т̀аблице и л̀ег̀иштери па кад љ̀сп̀ишемо и учитељ пр̀ег̀ледне, д̀ндак с̀ун̀ером љ̀збриш̀емо, па п̀иши Ј̀ово н̀аново.

избр̀стити -и(м) св **1.** ‘обрстити лишће са гране’. – Ђ̀ј, м̀ене љ̀добога, из̀ашла ми к̀оза и избр̀стила он̀е младе к̀алеме; **2.** ‘испричати неку грубу шалу, подвалу’. – Избр̀шић Д̀есим̀ир, он̀ом̀ад на к̀оп̀ању, како су д̀ни, кад је Р̀ад̀енко к̀упијо к̀обилу Мицу у-П̀д̀жеги на ва̀шеру, упл̀атили и преко р̀адија п̀ослали ч̀еститку за скл̀апање бра̀ка Р̀ад̀енку, тобож, с Миц̀ом из П̀д̀жеге.

изб̀удити изб̀удим св ‘пробудити’. – Кад је г̀рануло с̀унце, ј̀а д̀д̀ем д-изб̀удим ђ̀ецу д-љ̀спуште ст̀оку.

изб̀укарити -љ̀м св ‘жестоко изружити, испсовати’. – Изб̀укарио га на ковер̀енцији, н̀ије з̀нао ђ̀е је д̀есно.

избунг̀урати -ам св ‘самлети крупно’. – Ђ̀ма дн он̀ај м̀љн чекич̀ар и на њ̀ега избунг̀ура ж̀ита ст̀оци д̀час п̀осла.

избург̀ијати -ам св ‘извртети нешто; постићи циљ на лукав начин’. – Ма пр̀емазан је дн св̀им ва̀рбама, ј̀оп̀ет је н̀ешто избург̀ијо код д̀виг општин̀ара.

изб̀ушити изб̀ушим св ‘пробушити више рупа’. – Н̀ека р̀ђа од чов̀ека му н̀оћ̀ас изб̀ушила г̀уме на гумар̀аби.

извадити -љ̀м несв ‘оборити, извадити из корена’ – О̀еју д-љ̀зваде он̀у кр̀ушку више кућ̀е; в̀ел̀е: кр̀дисала се, па м̀оже да п̀ан̀е и да на̀чин̀и г̀рдну шт̀ету.

изва̀лити изва̀љ̀им св **1.** ‘одбити, одвојити нешто од целине’. – Ј̀едва изва̀лисмо он̀у р̀ипу у ливади, з̀г̀д̀но искр̀ивисмо ђ̀ускију; **2.** ‘избр̀бљати’. – Кад дн н̀ешто изва̀ли, ж̀ив̀и с̀рам да те п̀ојде.

изва̀пљети -п̀им св ‘излапети, посенилити’. – Ђ̀ м̀и ћемо м̀ожда кад д̀маторимо изва̀пљети. – Онај Здр̀авко изва̀пљо н̀ачисто, п̀д̀чо н̀ешто да преба̀цуе.

изва̀тати -ам несв ‘испрезати’. – Ђ̀н̀е иг, с̀ад су ст̀игли и изва̀тају во̀лове; || **изва̀тити** -им св ‘испрегнути’. – Кад смо ст̀игли д̀о-кућ̀е, изва̀тисмо во̀лове и пов̀езасмо у-шталу, пол̀ожисмо им и п̀ч̀есмо тим̀арити, кад неко з̀ов̀е; ~ **се** ‘изаћи из нечега, искљ̀учити се’. – З̀наш како се прича, в̀ел̀и, д̀ала ба̀ба ба̀нку да с-љ̀вати љ̀ коло, д̀ала би тр̀и да с-љ̀вати, но н̀е-може док свирачи н̀е-стан̀у.

изведра̀вати (се) -д̀едра̀ва (се) несв ‘ведрити се’; в. *љ̀ашинуши*; || **изведрити** изведри(м) св према *ведриши (се)*; в. *зашушкатаи*.

изв̀ести -з̀ем св ‘украсити везом’. – Изв̀езла н̀ана а̀сталски ч̀аршав, к̀д сл̀ика.

изв̀ести изв̀едѐм св **1.** ‘учинити, урадити’. – Кад би д̀ао Б̀ог д-љ̀звѐдѐм д̀ву ђ̀ецу на-п̀ут, па п̀тл̀е како б̀идн̀е; **2.** ‘испилити’. – Изв̀ело се испод п̀ирг̀е четр̀н̀есторо

и једно голòшијáсто пїле; || **извòдити** извòдїм несв. – Кад би уз кўпус, извèдоше ђевòјку из-кућè и брàт је дáде ђевèру. – Нàјбоље су тè рáдове извòдили овї грáпскї мáјстори, нїје над пòкòјним Лáцом имало бòљèг.

їзветрити -ї св ‘нестати, испарити’. – Поклòпи òнў шèрпу с врўћòм рáкијòм да не їзветрї; *изр. И вèйтар їзвèйрї.*

їзвецбати се -ãм се ‘извежбати се’. – Јá сам бїјо нàјмањи од свїјўг, ал сам се їзвецбò у рвãњу ш чòбанима, нїје лãсно нїко мòгò да ме òбáлї.

їзвèшчати -ã(м) несв ‘избледети, похабати се од употребе’. – Кад вїђеше њèну сї'еду кòсу, їзбòрано лїце и извèшчалу àљину, сáмо се зглèднуше, а кáкã е тò вїла бїла у свòе врèме нè може се опрїчати; в. *рїшã.*

їзвїждати -їм св ‘изразити негодовање звиждуцима’. – Извїждали га онòмáд кад је говорїю у зáдружном дòму, нїје знãо штã ге е снãшло.

їзвїјати (се) їзвїјãм (се) несв **1.** ‘увијати се, чинити покрете телом (обично у игри), истезати се’. – Нèмò да ми се тўјнãк їзвїјаш да бáба нè трãжи онãј прўтїћ но да е пòслушãш и д-ўрãдиш што ти е рèкла; **2.** ‘шегачити се, препричавати шаљиве згодè’. – Òн је цèлог живòта извїјò шãле; || **їзвити се** їзвїјем се св **1.** ‘учинити вешт покрет телом’. – Јá ти се нèкако їзвїјем, пòтурїм му нòгу, те га òбáлим нã ледину; **2.** ‘подићи фитиљ у лампи, фењèру, повећати видљивост’. – Їзвї, ђèро, мèно лãмпу, слãбо се вїдї.

їзвїјати -јем св ‘одвојити плеву (на ветру)’. – Їзвїјò сам јўчè сãв пãсўљ, бїјаше вèтра нã лèпоту

їзвїкати їзвїчем св ‘разгласити, раширити гласине’. – Мòжеш и пèлвера д-їзвїчеш да је дòбар мáјстор, ал то нè траје ни док зãврши пòсò. – Тò ти је їзвїкãна ствãр, нèма òд тòг пòсла нїшта, кад ти јã кãм, жїв бїјо па вїђò; || **їзвїкївати** -їкуем несв ‘викати, узвикивати’. – Пòчеше д-їзвїкујў некè парòле, ко да нїсу у вїнклу; || **їзвїкнути** їзвїкнèм св ‘викнути’. – Òн се òкрèте према њїма и їзвїкну: срãм вас бїло!

їзвїксати -ãм св ‘намазати обућу ималином’. – Кòндуре сам ти їзвїксала и кòшуљу испèглала да нè идèш мèђ-љўде кáконодрãго.

їзвїнути їзвїнèм св ‘опростити’. – Д-їзвїнеш, свèкре, пòјди òвãј пãсўљ, јã нè могу д-òкусїм јербо е прòкисò.

їзвїтлиити -им св ‘ударити шамар из све снаге’. – Кад му е їзвїтлијò шамãрчину, слèће му кãпа з глãвè, а òн се нãђе ў-чуду.

їзвїтòперити -їм св ‘деформисати’. – Нїсам згòдно ўвїтлијò дãске и свè се извїтòпериле, нїсу нї за штã сèм за ў-вãтру.

[їзвлãчити] їзвлãчим несв **1.** – Пòшли д-їзвлãче дрвã из Дўмãчè. – Кад прèдè, òна їзвлãчи јèдначиту жїцу из кўћèлè. – Нèкако се извўкоше шљїве, прèсече иг òвã сувòвица, сáмо пòчеше да кãцкãјў, ал нїсу бòзна штã; || **їзвўћи** -чèм св ‘уобличити оштрицу на алатки’. – Їзвўкò рїчез на кòси – мòже д-òбрије; ~ **се** ‘избећи непријатан исход’. – Їзвўко се кад је загўстило, кò пòтоња кўкавица; *изр. Їзвўко дèбòљї крãј.*

їзвòлèвати -òлèвам несв ‘размажено измишљати којешта’. – Пўшти га тўјнãк, мòлим те, сáмо извòлèва кò нèка бáба у болèсти.

їзвòнтати їзвòнтãм св ‘изврдати, избећи да се изврши обећање’. – Вòнтала га, вòнтала, и нãјпòсле извòнтала, па пòбегла зã-другòг.

їзвòштити -їм св ‘изударати’. – Їјãко си га извòштијò, зãслўжијò е тò брезòбразник јèдан брезòбразни.

їзврãскати -ãм св ‘испрскати, испуцати од кише (обично о воћу и поврћу)’. – Òткãд сèбе нїје бїло кїшè, свã трãва изгòрела, а зèмљã изврãскала, ал, јопет, кад їмã млòго кїше – òндак ти вòћке изврãскају, нè може бãш свè да бїднè пòтамãн.

изврдавати -рдавам несв 'избегавати да се изврши обавеза, обећање'; в. *сукаићи* 2; || **изврдати** -ам св према *изврдаваћи*. – Он је изврдѓ да не постане чѓек па му е дрѓго свѓ лако.

извријети / извријети -ршѓм св 'довршити вршидбу'. – Дѓђоше Милорад и Влѓде те нам помогоше извријети ѓнѓ зѓби што е ѓстало од јѓчѓ.

извркати извркѓм св 'смаћи лишће с прућа'. – Ми смо ти свѓ ѓно прѓшће извркали да вѓзијоци не дангубѓ; в. *вркаићи, овркајићи, свркајићи*.

изврљати изврљѓм св 'повалјати, погазити; направити штету на усеву'; в. *башча*.

изврљезити -ѓм св 'лоше урадити, препелверити'. – Није ѓн тѓ урадијо пајѓтли, но сѓмо изврљезијо, колко д-отѓросѓ. – Не зѓви ѓнѓг пѓлвера, ѓмѓ сѓмо д-изврљезѓ.

изврнути изврнем св 1. 'изрећи неистину, слагати'. – Он свѓ изврне кад нѓшто прѓча; 2. 'преврнути, окренути на наличје'; || **извртати** -ћѓм несв према *изврнутии*. – Стѓлно вићем: кад се рѓспрѓмате, нѓмо д-изврћѓте рукаве и нѓгавице, но згѓдно слѓжете одијѓла; в. *гужњѓк*.

изврстати -ѓм св 'направити врсте на ѓиви, у баштици'. – Ѐзврстѓ ми Пѓро с кѓђом башчицу, сѓд ћу лѓсно да посијем и посадим шта трѓба.

извршивати -ршуем несв 'препунити'. – Нѓмо д-извршуеш врѓћу да мѓш да е вѓжеш; || **извршити** извршим св 'напунити до врха'. – Извршила ми тањѓр печѓња, јѓдва сам појѓ; в. *сабајле*; || **извршит** -а -о 'пун до врха'. – Нѓпунѓ Млѓђо извршите кѓнате с нѓставцима ѓнѓг жѓта и јѓш ѓзгѓ турѓ свѓ три пѓна котѓбања; в. *ѓроћерајићи*.

извући -чѓм в. *извлачићи*.

изгабѓљати -ѓм св 'с муком се извући из невоље'. – Нѓкако изгабѓљасмо из ѓногѓ блѓта, ал јѓдва на јѓдвите јѓде.

изгазити -ѓм св 1. 'припремити гажењем'. – Ѐзгазисмо ѓнѓ блѓто за цѓглу. – Вѓлѓ да су зѓмѓјле, док није бѓло мулѓчѓ, мѓрѓли д-ѓзгазѓ грѓжје ѓ-каци; 2. 'изѓћи газѓћи'. – Јѓдва ѓзгазисмо из ѓног блѓта; 3. 'прегазити, погазити'. – Нѓко ми ѓзгазијо цвеће; *изр. Ѐзгазијо га кѓ ѓѓјѓн рѓсад*.

ѓзгањцати -ам св 'ѓзгланцати'; в. *гањѓ*.

ѓзгладити -ѓм св 'средити односе, превазићи неспоразум'. – Они тѓ нѓкако ѓзгладише и почѓеше ѓнѓмѓд да зѓѓрѓ.

ѓзгладњети -нѓм св 'огладњети'. – Бѓјасмо ѓзгладњѓли кѓ кѓрјѓѓци, ништа ѓкуси-ли ни смо вѓздѓн; *изр. Ѐзгладњѓ ко глѓдна гѓдина*.

ѓзглѓса прил 'гласно, колико грло подноси'. – Кѓка вѓсѓла Радѓсија ѓзглѓса кад јѓј се крава удавила, чѓе се до ѓ-планину.

ѓзглѓда реч. 'чини се, вероватно'. – Ѐзглѓда ми да ће да прѓмијѓни врѓме. – Ѐзглѓда да се заглѓдѓ у Милѓвину ћѓрку.

ѓзглѓдати ѓзглѓдам несв 'бити сличан, личити'. – Ѐзглѓда ѓсто ко ѓѓгов млѓђи брѓт; || **ѓзглѓдан** -дна -о 'пријатне спољашности, згодан'. – Знѓш кѓки му е синчѓћ, ѓзглѓдан, кѓ ѓпис.

ѓзгнати -ѓм св 'истерати, ѓзагнати'. – Помѓгоше ми ћѓца ѓзгнати ѓвце горѓнѓвише у пѓшњѓк; || **ѓзгѓнити** ѓзгѓнѓм несв 'истеривати'. – Свѓкѓ јѓтро се ѓзгѓнѓ краве на пѓшу; в. *ѓѓасѓи*'.

ѓзгријѓвати -ѓјѓва несв 'појављивати се (ѓ Сунцу)'; в. *ѓбаѓѓи*; || **ѓзгријѓти** ѓзгрије св према *ѓзгријѓваѓи*; в. *смркнутии се*.

ѓзгрлити (се) -ѓм (се) св 'ѓзљубити, грлити се дуго'. – Ни смо се вићѓли двѓнѓс гѓдѓна и кад се срѓтисмо, ѓзгрлисмо се и ѓжљѓбисмо кѓ рѓђѓна брѓћа.

ѓзгѓбити ѓзгѓбѓм св 'ѓстати без нечега'. – Ѐзгѓбијо ништѓк лѓваду на кѓрте.

ѓзгѓрати ѓзгѓрам св 'завршити неки посаѓ'. – Ѐзгѓра и ѓн ту шкѓлу, ми ѓзгѓрасмо вршидбу и сѓд мѓжемо мѓно д-ѓданѓмо.

изгустира́ти -усти́рам св ‘престати на нешто гледати с вољом, симпатијом’. – Откад је ону̀ глупо̀штињу начињо̀, изгустирали смо га на̀чисто, а она̀ не мож да га ви́ди с-о̀чима.

изгу́тати изгу́там св ‘бити преварен, остати на цеди́лу’. – Кад су га прѐварили, изгуто̀ е му́ку ко ни́ко.

издава́нција ж ‘давање; намети, државна пљачка’. – Ни́смо ту издава́нцију ви́ше мо̀гли д-издржи́мо и о̀ндак ре́шимо д-иде́мо да се бу́нимо.

изда́вати (се) изда́је (се) несв ‘развијати неродне изданке’; в. *бик* 2; || **издати се** изда́ се св према *издава́и се*. – Жа́ли се Пе́ро да му се ко̀мпир издо̀ на го̀ру, а да не за́меће; в. *зайерак*.

изда́јати изда́јам св ‘помагати младунчету да се навикне на сисање’. – У прѐвѐ ру́ке мо́раш да поведѐш рачу́на да л ја̀гња̀д изда́јају свѐ мли́еко, па онѐ што не издоѐ мо́раш д-измузѐш, да не до́ђе до у́пале ви́мена, е кад ја̀гња̀д ме́но одвркнѐ, не бо́ј се о̀ндак; || **издо́јити** издойм св. – Ово̀ те́ле је́шно, и првог да́на издо́ило свѐ мли́еко. – Одри́ешило се те́ле и издо́ило свѐ мли́еко.

изда́јство с ‘издаја’. – Бивало е случае́ва кад онѐ од ко̀йг се најма́ње на́даш по́чинѐ изда́јство.

издалека прил ‘из даљине’. – Кад го́ј најѐе иксан̀ издалека, ми́ га свра́тимо, на̀ра̀нимо и на̀појимо јербо су та̀ко и наши ста́ри чињели; || **изди́ље** прил ‘издаље’. – Ка́жем ја њѐму: не при́лази о́дма, но прѐво изди́ље осмѐтри ситува́цију.

изда́нгубити -им св ‘изгубити време’. – Идо́к да пла́тим по́рез, та́мо би́јаше гу́жва, изда́нгуби́к, пу́че ми да́н у-ништа; в. *одби́и*.

издана́к -а́нка м ‘млад ластар, гранчица’; в. *брс*.

изданути -не́м св 1. ‘испустити ваздух из плућа’. – Не́ могу д-изданѐм ла́сно, потко́чило ме не́што во́ђе; в. *засвира́и*, *ири́иши*; 2. ‘умрети’. – Би́јо сам ту́јна́к кад је ве́селј Ра́ле изданѐ, Бо́г да му ду́шу прѐсти; в. *кец*, *засвира́и*; || **издану́ће** с ‘умирање’. – При́мичѐ нам се издану́ће, мо́ј исписниче, ва́ља по́ћи Бо́гу на й́стину; в. *кец*; || **издисати** -ше́м несв ‘умирати’. – До́ћи ће вре́ме кад ће́мо и ми́ издисати и за та́ј да́н се тре́ба спрѐмати јер ни́шта та́мо не́немо по́њѐти се́м прѐкрштене ру́ке и де́ла свѐја.

изда́нција ж в. *давањција*. – Не́ мож ла́сно издр́жати свѐ те њѐне изда́нције, а ако се по́жалиш – о́ни де́рѐ још горе.

изда́шан -шна -о ‘дарежљив; обилан’. – Ва́ла Бо́гу, о́вѐ го́динѐ би́ изда́шна же́тва.

издеве́тати -а́м св ‘истући, испребијати’. – Издеве́то га, не́ће му па́сти на́ум ви́ше да кра́де док је жи́в, у́памти́о е кад је ма́јку за́сису у́вати́о.

издеге́њати -а́м св ‘измлагити’. – Па́мтим кад га е о́тац издеге́њо зато што е ре́ко ма́јци не́ћу, и о́д онда́ј је лу́бијо ма́јци ру́ку до грѐба; в. *иове́ћу*.

издер издера м ‘неподеривост, комад одеће који се не може подерати ношењем’. – Кад од су́кна са́шијеш гу́њу, не́ма јој издера.

изди́елити (се) изди́елим (се) св ‘поделити се’. – И кад је ђе́до у́мрѐ, о̀ндак се изди́елише бра́ћа фи́но и зго́дно да се ни́ко с ни́ким не за́мери јел су се на дну́ њѐвѐ здоговѐрили да најста́рији бра́т ди́ели на ра́внѐ ча́сти, да прѐво би́ра најмла́ђи, п-о̀ндак сре́дња́к, а најста́ријем што о́станѐ, та́ки им је ама́нет о́тац о́стави́о.

издирати -ре́м несв према *издри́еи*. – Кад смо ми́ по́шли, о́ни су ве́ћ издирали уз Вра́њачу; || **издри́ети** издерем св ‘с напором се успети уз дугу стрму страну’. – Јѐдва, на јѐдвите ја́де, издр’јесмо го́ре уз Вра́њачу, по онѐј вру́ћинчини; ~ **се** ‘викати, галамити’. – Не́мојде, мо́ре, да се издиреш на ме́не, ни́сам ја́ с то́бом чу́во о́вце. – А́јде се ти изде́ри на свѐг о́ца, а ме́не забѐрави.

издиса́ј м в. *издиханије*. – То́ не́ћу учинити до по́тоњег издиса́ја.

издиха̀није с ‘смртни час, наступање смрти’. – Молили га да поједē ма̀ло млиѣка с по̀гачѡм, ка̀жемо му: болеснику е ѡпроштено, а ѡн велї, Бѡг да му дѹшу прости, нећу по̀с да прѣкрши́м до по̀тоњег издиха̀нија.

издо̀бити издоим в. *издаја̀ши*.

издр̀жати издржїм св ‘претрпети, поднети, преживети’. – Ѐди да̀н-но̀ћ, те ѡвѡ, те ѡно̀, не мош д-издржїш више, по̀спадасмо с но̀гѹј. – Издржасмо и ра̀тове и не́маштињу и гла̀д, да̀ће Бѡг д-издржїмо и ѡвѹ на́пас што нам је ѹзјала на гр̀бачу.

издр̀љити (се) издрљїм св (се) ‘погледати раширених ужагрених очију’. – Издрљїла ѡчи ко кѡза на гр̀млавину; в. *бечи́ши се*.

издр̀ндати издрндѡм св **1.** ‘гребенањем спремити вуну за предење’. – ідњѣла на́на вѹну у др̀ндару д-издрндѡ па да е на̀-зїму опрѣде; **2.** ‘нарогушити се, бити приправан за свађу’. – іна њѣгова женѣтина се по̀моли на врата на̀ко̀ свѡ издрндана и по̀че да ка̀коће; **3.** ‘стара, похабана посуда’; в. *коїа̀ња*.

издр̀обити издробїм св ‘изломкати, уситнити’. – Мї смо на̀јво̀љели кад нам ба̀ба издробї му̀рузницу у врућу варѣнику.

издр̀пати издрпам св према *дриа̀ши* (в.)

издр̀цати издрцам св ‘поцепати’. – Кад сам се пѣо на̀ трешњу, за́качи ми кошуља за ча̀пор и свѡ се издрца, стрѣпљо сам шта̀ ће ми ма̀јка рећи, кад ѡна, кад је виђела да сам се ѹплашијо, ка̀же: *нек си ши́ ма̀јци жи́в и здрав, док је гла̀вѣ, биће ка̀иа*.

изду̀рати издурам св ‘издржати велику муку’. – Јѣдва не́како изду́расмо и ѡвѹ зїму, ѡмалило жи́та, понѣстало си́ѣна, мѹке, не пи́тај.

изигра̀вати изигравам несв ‘имитирати’. – Нѣмоде ту́нѡк д-изигра́ваш блѣсу, но се ѹзми ѹ-памет.

изї́мити изї́мим св ‘преживети зиму’. – імалило ми си́ѣна, јѣдва изї́мик сто́ку.

[изї́ћи] изї́ћем св. – Изї́ће сѹнце, а њїг јѡш не́ма д-изї́ћу из кућѣ; *изр.* ~ у сѹс-реи́ ‘испунити неком молбу или жељу’. – Изїшо́ им је та́ј чо̀век у сѹсрет кад им је на̀јтеже бїло. – Нїсмо мо̀гли изї́ћи из ду́ћана док не́ стаде онај плѹсак; уп. *изаћи*; ‘појавити се у употреби’; в. *гумараба*.

изја̀дати се изја̀да́м се св ‘поверити се неком и изнети му своју муку’. – Јѡј, мо̀ја дру́го, нѣм ко̀м ни да се изја̀да́м пу́ста, а ве́лика ме нево́ља сна́шла. – И ту́ј ми се ѡна изја̀да, пу́сница, ко̀д су е свѣ мѹке спѡпале.

изјало̀вити се -и се св **1.** ‘побацити плод (о животињама)’. – Нѣмо́јде ту́ кра́ву ва́тати у ја́рам, бо̀јати се да се не изјало̀ви; **2.** ‘не испунити надање’. – Шћѣдијагу да га ѡжене ми́ражїнком, ал им се изјало̀ви.

изја̀рмати -ѡм св ‘самлети жито за прекрупу, јарму’. – Ѐнѣ вам у ѡмбару ја́рме за краве, изја́рме сам пу́но ко̀рито, а ја́ ѡдок ѹ име Бѡга.

изједна / ѡједна прил **1.** ‘из једног дела’. – Сашила сам јој го̀рњи и до̀њи деѡ ѡједна; **2.** ‘непрестано, стално, непрекидно’. – Откад сам се ѹда́ла, ѡједна сам бїла меша́ја, та̀ко̀ ми припа́нуло у ѡсе; || **ѡједно / ѡједно** прил ‘заједно, истовремено’. – ідонда́к ти, како нам по̀крадоше ѡла́т, ѡједно држїмо кѣра и за́клапамо гра́евине, да не изѡйвамо вра́га.

[ѡзлазити] -їм несв. – Кад је ѡзлазила ѡ[с]-шта́лѣ с ѡно́м ко̀во́м, спѡтаче се, па́де и ѡшчевїлї но̀гу; || **ѡжљећи** -жѣм / -егнѣм св. – ѡжљегоше ћа́ци ѡ[с]-школе ѡн је звѡнило, ко ро́ј че́ла.

ѡзла́јати се -јем се св ‘неопрезно се изрећи, рећи нешто што није требало’. – Ни́је мо̀го да се не ѡзлае, а по̀тгле тр̀пљѡ што га е сна́шло; || **ѡзланути се** -нѣм се св ‘неопрезно открити нешто што се таји’. – Ла́ко се ѡзланути кад је јѣзик бржї од па́мѣти. – ѡзла́но се у кавѡни и нека́ рђа га оцинка́рила те га зва́ло у ми́лицију, мѹкѣ

је виђо, једва се спасио, после причо да е пршо ко онџ зџ што е доказиво да није магарац зато што има велика увџа.

излампарати -ам св према *лампарати*. – Излампарале жџне на пиџацу и што јџс и што није.

изландарати се -ам се св ‘разгласити, избрбљати’. – Изландаро се Бџо нџотицџ, те умал не дође до замџрке међ људма.

излапити -им св ‘постати сенилан, демџтан’; в. *заошириши*.

излапрдати (се) -ам (се) св ‘избрбљати, изблебетати’. – Чџсте ли ви шта свџ онај чџвек излапрда док џспи лџтрицу ракије.

излџмати џзлџмам св ‘истући’. – Кад је клисом разбиџо прозор стрџни, излџмо га џтац и то љџчки.

излемџзати -ам св **а**. ‘измлатити’. – Бџље би ти кока пџџвала да шџтиш, да те нџ би излемџзџ; **б**. ‘ставити лемџзове на стогове’. – Увршик сиџџна, излемџзак иг и тџ сам брџгу прџбринџ.

излџпшати се / излџпшати се џзлџпша се св (безл.) ‘изведрити се, пролепшати се (о времену)’. – Чџм излџпша време, моџрамо д-џремо. – Ёзлџпшало се време, та-ман да посиџемо усеве.

џзлџшити -им св према *лџшиши*. – Нџмоџде га више чџкати, џзлџшиџе те.

џзлиџгати се џзлиџежџ се несв ‘излегати’. – Она грџорка само устанџ да пије вџдџ и да кџџнџ неко зрџно и џма се врађа те лџжџ на јџџцима и веђ су џџтрџс пџчела да се џзлиџежџ пџлад.

џзлџкати се -џ се св ‘оштетити се, постати неупотребљив (о путу)’. – Излџко нам се пџт, свџ рџпа до рџпџ, кад пџне кџша – нџ мош да прџђеш од лџква.

џзлџмити џзлџми св ‘поломити’. – Излџмисмо и канате и рџду по оним лџквама, моџрамо да пџткџвамо пџт, вако више нџ може да се џпстанџ; – Прџрџдило вџџе, џзлџмиџе се грџне ако не испоткџчуемо.

џзлџпати џзлџпам св ‘разбити, поломити’; в. *џрочвариши*.

џзлџђети -џм св ‘полудети, обџспаметити се’. – Знџш како виџаше џџдо: бџље, вџлџ, з губџтком џпамџтити се, нџго з добџтком џзлџђети.

џзмаџгаџити -џм св ‘испоганити, испрљати; лоше урадити’. – Нџ би га зваџ више да ми џн, бејаџи, маџџџришџ, ни за каке пџре, поглџдни како ми је ово џзмаџгаџиџо, ни на шта не лиџи.

џзмаглити -џм св ‘отићи непримџтно, џзгубити се’. – Само џзмаглі нџкуд, ко вџтар.

џзмаџџџрисати -шџм св ‘завршити неки маџџџорски посаџ’. – Е јџси ми џвџ џзмаџџџрисџ, свџка ти час џе чџо и џе нџ чуџ, дабџгда ти се позлатџиле џбадџвије.

џзмаџкнути се џзмаџкнем се св ‘померити се, повући се у страну, у позадину’; в. *џџандркаши*; || **џзмађи** џзмаџкнем св ‘исто’; в. *џришуђџиши*; || **џзмиџати** -џем св према *џзмаџкнуши / џзмађи*. – Ёџдо је, вџлџ, виђо да е џџегово прџшло кад су копџчи пџчели да му џзмичу.

џзмаџмити џзмаџмим св ‘добити нешто лукавством, на превару’. – Ниџаки тџ чџвек није кад је мџџо д-џзмаџми старим људма пџре, баксем, до џџутру, па им ниџад није вратиџиџо.

џзмаџстити (се) -џџтим (се) св ‘испрљати (се), умазати (се) машђу’; в. *џџас*.

џзмаџшкџ прил ‘из замаха’. – Глџџам га како ударџ маџџџџџ џзмаџшкџ, прџшти камџџе на свџ стране.

џзмерати џзмерам св ‘пригњечити, нагњечити’. – Нџмо да прџтџжете тџ патлиџџане да иг не џзмерате.

йзместа прил ‘из места’. – Ђндај ти се бацало камена с рамена, скакало на утри-ни йзместа и йстркѣ.

йзмѣтнути се йзметнѣм се ‘дегенерисати се, постати лошији од предака’. – Свѣ су му били чѣсни и поштѣни људи, сѣмо се ђн ђднекуд йзмѣтнѣ, кѣ да нѣје ђд тѣг сѣја.

йзмѣшати йзмѣшам св ‘промешати’. – Йзмешајде мѣно ту чѣрбу да не загѣри.

йзмѣштити (се) / йзмјештити (се) -йм (се) св ‘преместити се, преселити се’. – И мѣј ѣд ти се, потље пѣплавѣ, йзмештѣ вамогѣре ѣ-брдо, зато што е дѣлнѣк водо-плавно. – Нама кѣћа нѣкад бѣла чак гѣре у Башчинама па се наши стѣри йзмјештили вамодѣље.

йзмѣгољити се -љйм се св ‘извући се из какве тескобе, невоље’. – Мйц по мйц, ђн се нѣкако йзмигољѣ из нѣмаштиње и, вѣла Бѣгу, займа се.

йзмѣљети -лй(м) св ‘изаћи полако из склоништа’. – Измѣљела мѣшица на топлѣ-ту ђднекале.

йзмѣрити (се) йзмѣрим (се) св ‘помирити (се)’. – И тѣј ти се ђни, на ђчевом грѣ-бу, йзмѣрише и ђд ондѣј гѣѣ и чѣвѣју љѣбав мѣђ собѣм, накѣ како иг је ђтац зѣветѣѣ.

йзмити се йзмијем се св ‘окупати се, умити се’. – Вѣче пред дѣлазак гѣстијѣ йз-мѣла се, ђпрала кѣсу и спрѣмила стѣѣће одиѣло.

йзмѣдити / йзмѣђети -дй(м) св ‘изаћи из моде’. – Дѣшло нѣко пѣгано врѣме да ѣе и ђбраз брзо д-йзмѣдй. – Ђн ти је дѣвно и дѣвно тѣ йзмѣђѣ: прѣдѣ накѣ кѣње и ѣзо ону трактѣрчину. – Сѣд су ти ђвѣ брѣзбожници йзмѣђели и слѣву и прѣкаду, а пѣдй-ни слѣвѣ, Бѣже им прѣсти, у кавѣни; в. *изнуѣрица*.

йзмотѣвати се -ѣтѣвам се св ‘пренемагати се, шепурити се; прсити се’. – Дѣшѣ вѣђе да се йзмѣтѣва и пренѣмѣје.

йзмрвити -йм св ‘уситнити, направити мрве’. – Йзмрвде мѣно љѣпца пилѣдма.

йзмрзнити -не(м) св ‘промрзнити’; в. *лука, мразишије, ѡдгрнуши*.

йзмрѣкѣтити -йм св ‘йзмалтретирати, йзмучити’. – Звѣли га у мѣлѣицију и тѣмо га йзмрѣкѣчили: нѣје знаѣ ѣѣ му е дѣпе а ѣѣ глава.

йзмѣдрити йзмѣдрим св ‘смыслити, досетити се’. – Наш нѣрод је йзмѣдријѣ млѣ-ге йзреке и пѣсловице и тѣ се чѣвало и пренѣсило с кѣљена на кѣљено.

йзмѣдрица ж ‘мудрѣст’. – Ймѣ у нашем нѣроду вѣздѣн йзмѣдрицѣ, тѣ ти је вѣлика шкѣла.

йзмѣнтѣтити йзмѣнтѣтам св ‘преварити’. – И тѣкѣ ти ѣѣга йзмѣнтѣташе мѣнгупи те ђста крѣткијѣг рукавѣ.

йзмѣсти -ѣзем св **а**. ‘помѣсти’. – Ти мѣрѣш д-йзмѣзѣш ђнѣ што тѣле не йздѣй; **б**. ‘потрошити све до краја’. – Ђн ти бѣгами йзмѣзе дрѣжаву згѣдно: ѣѣга су ти ђправи-ли у пѣкѣвничку пѣнзију прѣје пѣдѣсѣт и нѣшто гѣдйна.

йзмѣчити -йм св ‘претрпѣти муке, препатити’. – Баш је бйјѣ йзмѣчен чѣвек, тѣкѣ му сѣдбина.

йзмѣштрѣтити -ѣм ‘натѣрати у ред, научити муштрѣтем’. – Јѣсу га йзмѣштрѣтали у вѣјсци, ал су, брѣте, и направили од ѣѣга чѣвѣка; в. *кѣудије*.

йзнадничѣтити -им св ‘зарадити надничѣтем’. – Свѣ што е займѣ, йзнадничѣјѣ е, нѣма дѣна да нѣје йшѣ ѣ-надничѣу.

йзнапѣјѣтити се -ѣпѣјѣмо се св ‘поопѣјѣти се’; в. *кокайши, марисайши*.

йзнебуа прил ‘неѣчекѣвано, йзненада’. – ђдјѣднѣм се, йзнебуа, срѣчи јѣка кйша да су се стѣврѣли пѣтоци вѣдѣ за трѣн ѡка, бйло ми је мѣкро и пѣтпазом. – Тамѣн се сйѣено осѣшило и мй да пѣчнѣмо плѣстити, йзнебуа се пѣмоли ђблак ѡд ђвѣѣра и за тѣли чѣс се зѣмрѣчи нѣбо и пѣљснѣ кйша.

изнемòхати -ам св 'изгубити снагу, ослабити'. – Изнемòхò скрòз-нàскрòз, нà-чисто сагубијо кúвет; в. *сацгаиш*.

изни'ети / изнѣти / ижнѣти изнесем св **1**. 'подићи нешто на висину'. – Їзњеòрасе на кáлкан да се сúше, а зà тò врѣме жѣне изнѣше јѣло на áстáл; **2**. 'послужити неког'. – Нàна ижнѣ кáву, а хѣдо рáкију; **3**. 'најавити, саопштити одлуку'. – И тóјнáк ти òн изнѣ како нѣше у зáдругу да би се, вѣлй, за гркљане вáтали; *изр.* ~ *живу глáву*. – Јѣдва изнѣсмо живу глáву из òнѣ гúжве; || **изнòсити** -йм св **1**. 'дуго носити неки комад одеће'. – Изнòсила сам вáлá ову áлину, нѣма јòј издѣра; **2**. 'носити из низине уза страну'. – И òндак мй пòчнѣмо òздò из òрнице изнòсити пàприку у котобáњима вaмонáвише.

изнутрица ж 'унутрашњи органи закланог живинчета'. – Дòсле се и изнутрица користи́ла, свáкй ли'ек, сáд јòк, измòђели па бáцају сáв цубок.

изобáливати -áлуем св 'пообарати, испревртати'. – Згòдно сам бйò пòђенò хѣтелину на рòгоце и дуне онá сапанхѣла и изобáлуе иг свѣ до јѣднѣ.

изобеháвати -èháвам св 'обећати много шта'. – Òвѣ, òнѣ и онѣ òнамо нѣђелѣ нѣ могу да ти стружем грáђу, изобеháвò сам лúдма, а пòтље бáни да се здогòворимо, имаћу те на ўму.

изобичá(ј)ити -ичáим св 'прекинути традицију, обичај'. – Зѣмáјле се слáвила òбетина у свáкòј кúћи без рáзликѣ, сáд млòги то изобичáили па прáвѣ нѣке будалáштиње кò-нò што су осáмнѣсти рòђендáни са нѣколко стòтйна гòстију и мúзиком и òндак, кòлко су шáшáви, пáле сви'ѣше живòј хѣци, бúди-òбк-с-нáма, вáлда нáишло неко дрúго врѣме и дрúги òбичáји.

йзобла прил 'у облици, неотесано (о дрвету)'. – Òн úдаријо рòгове од сáмáца, нáко йзобла, само тѣснò мѣно òнóу стрáну одòзгòр да бòље нáлегнó бáскије, то нѣ мож да се врчй нй ли'ек.

изоблйчити -òблйчим св **1**. 'представити у правој светлости, разобличити'. – Вала иг је изоблйчијо пред òнијем нáродом нáчисто, алáл му пѣтља; **2**. 'променити изглед'. – Изоблйчијо се, не личй на сѣбе.

йзòдити йзòдйм несв 'излазити'. – Ми йзòдймò нà-грòбље за свѣ чѣтворѣ зáдушнице, тò ти је зáкон.

йзокола прил 'заобилазно, неприметно'. – Пòче он да прйча заобилазно, нàкò йзокола, а хѣдо му вѣлй: слòбодно ти, сйнко, рѣци штá си шхѣо.

йзòрати йзòрѣм св 'избацити из земље неки предмет приликом орања'. – Йзòрò Игрóтин у Брѣкињи некóу старинскóу чáпару и дòњò Мйломйрци д-òперѣ.

изрáвњати -ам св 'поравнати' – Ови нйни йзрáвњáли áвлију, дòшло млòго лѣпше но рáнијѣ кад је била стрáна; *изр.* ~ *рáчун* 'направити обрачун'. – Áјде да ми изрáвњáмо рáчуне јел што вѣлѣ нáши стáри: чйс рáчун дúга лúбав.

изрáдити се изрáдим се св **1**. 'измождити се радећи без мере и одмора'. – Изрáдили смо се й јá и òвá мòја мученица ко нйко нáш; **2**. 'преварити'. – Изрáде мáнгупи Мйломйра те му ўзмóòвце јѣвтино.

изрáжáвати се -áжáвам се несв 'говорити ружне речи, псовати'. – Òнај Лйсо е дúша од човѣка, ал се, брáте, изрáжáва, дá-òбк-сáчúвај, свáкá дрúгá му е гáлáтна; || **изрáзйвати се** -áзйвам /-áзуем се несв 'и с т о'. – Млòго е дòбар чòвек, ал йма пòгану јѣзичину, изрáзйва се дá-òбк-сáчúвај, свáкá дрúгá му е грдна да нѣ може бйти грђá.

йзрáз м 'ружна реч, псовка'. – Нѣгове йзрáзе нйси мòгò пòднѣти; || **йзрáзан** -зна -ò 'који говори непристойне и грубе речи, псовач'. – Нйко òд нйг нйје йзрáзан, нит је кò йкад чúо да òни гáлáте, ил да нѣшто шòлáпе.

изрáнијѣ прил 'раније, за времена'. – Нáши су пòчињáли да спрѣмају зá славу изрáнијѣ, нáбављáли шта трѣбá, крѣчили и коѣшта.

изрезíлити -езíлим св ‘изгрдити, избрукати, изружити’. – Изрезíлијо га на пáсá уста, пред свíма.

изрèћи се изреknèм се ‘несмотрено одати неку тајну, истрчати се’. – Ту ти се он изрекне, нèотице, и ондак су свí сáзнали, вáљда тако тó бíва, јербо нíје зà цабе кáзано да ће свè што е тајно да бíднè јáвно.

изрíбати изрíбам св **1.** ‘темељито очистити, опрати рибањем’. – Кад сáлијемо кáјмак, ондак оно млиéко пòдмлáчимо и сипáмо мáју да се сýри, а кáрлице изрíбамо дрпарòм и врèлòм вòдòм и тýримо на пòлицу пред мекáр да се осýше, па сýтра јòпèт у нíг разлívамо млиéко; **2.** ‘изгрдити, изружити’. – Изрíбò га учитељ прèд свíм ђáцима, бíјо се зaцрвèнò ко бóлка.

изрíљати изрíљам св ‘дубоко ископати земљу за садњу винограда’. – Зèмáјле, кад смо сáдили виноград, изрíљáмо по трí аршòва ў-дубину, áман до кýка.

изрòд изрòда м ‘дегенерисани представник лудске врсте; дволичњак, превртљивац’. – Нíје то нíкако чýдо јел нíје цабе кáзано: ни жíта без кýкоља, ни нáрода без изрòда.

изрýжити изрýжим св ‘оштро укорити’; в. *одјецаиши*.

изручívати -учуем несв ‘сипати, усипати’. – Изручívали смо цáкове с пшèницом у приéсеке, ако е дòбро сýва, а ако нíје, онда рáспрèмимо сòбу па е изрýчимо на пáртос, óтворимо прòзоре и лопатáмо, свáки дáн по нèколко пýта, док се не исýши; || **изрýчити** изрýчим св ‘изасути’. – Сá-ћу дòћи сáмо чáском д-изрýчим мéћу свињама; || **изручíváње** с гл. им; в. *зaбрeкнyиши*.

изубíјати изубíјам несв ‘испребијати’. – Тýнáк ти мí Јýгослава, што нас је стáлно шамáрò јел је поторáвò па бíјо јáчí ðдá нас, сáчекамо у зáседи и изубíјáмо на мр́тво íме и прèзиме, нíје мòгла ни мáјка да га пòзнá лáсно, и више нас нíкад нíје пíпно ко да се нè вaљá.

изýдарати -ám св ‘истући’. – Изýдараше онò вèсело диéте ни крíво ни дýжно, óпањкаше га она Мíлосављева пашчáдија на прáвди Бòга.

изýмирати -èм несв ‘затирати се, нестајати’. – Мí, кò што вíдйш, дјете, полáко изýмирèмо; кад пòглáш: млòго е мáло ðнијег што мòгу д-искòпају рáку кад нèко ўмрè; || **изýмрí’ети** изумрем св ‘затрети се, остати без потомства’. – И èт, ðни ти, далèко бíло, изýмрí’еше, ðста нàкá íмовина пýста и закòровљена, штá ћеш, тàкò им сýђено.

изýмити изýмим св ‘измислити нешто ново’. – Па нíси тí изýмијо рýпу на сáксији.

изумица ж ‘мудрост изникла из народног искуства’. – Тè су ти нáуке да е дýг рђав дрýг, да кò нòсй нè просй, да кò ўмије нèму двíје – изумице нáшијег ђèдòва.

изýстити изýстим св ‘отворити уста и нешто рећи’. – Ма нíсам јòш изýстио да кáжем прáву прáвцатú истину, сýдија кáже: дòста!

изути се íзуем се св ‘скинути обућу’. – Ђèдо íзу кòндуре, свúче чáрапе и тýрй нòге у шáвањ с вòдòм.

йзèдно прил ‘редовно, стално, увек’. – Йзèдно е он нáвраћò да нас óбйђе кад гòј му се ўкáже прилика; в. *ураниши, шлањав*.

йзелица м / ж ‘који је прождрљив, који много једе’. – Он ти је бíјо, весèлнйк, вèликá йзелица.

йзутра прил ‘рано јутром’ – Изутра нáјпрвò нáмйрим стòку и пíљеж п-òнда пòпíјем рáкију и врúштукуем с чельáдма, па ондáк свáк свòј пòсо.

йјáко св. ‘упркос’. – Она се ўдаде йјáко смо јòј гòвòрили: нèмò јòш је рáно, ал èт, млáдòс – лўдòс.

йјед м ‘горчина, отров, бес, велика љутња’. – Каже: добро, нек бӯдє како ви велите, јєдва савлађујући йјед што га е ца̀рно у самоса̀мо ср̄це.

йкад прил ‘било кад, у било које време’. – *Бд̄ље йкад него нйкад.*

йкона ж ‘слика светитеља’. – Баба е ста̀лно пребрисивала йконе у сла̀вској сђби;
|| **йконица** ж дем. – На сла̀вску свијєћу смо ту̀рали йконицу Свєтог Нйколе.

йкра ж ‘рибља јаја’. – Кад чй̀стймо ша̀ран, мй йкру прєпржймо и ту̀рймо у са̀рму, пр̄сте да пђдеш.

йксан -ана м ‘људско биће, човек’ – Наййе она̀й йксан поред њєне кӯћє и са̀мо звјєра̀ кђ ђван о Мијољдāну; *изр. И Бђг узимā дђбра йксана.*

йла¹ ж в. *иловача*. – Йди, дй̄ете, дђље у-поток испод Милинковог ча̀ира, у-обали имā онє пла̀ве йлє, на̀копāј и донєси пђ-ковє да пђдзйдамо шпђрет.

йла² ж ‘злоба, пакост’. – Нйсам нєкђм нєшта йлє нєкє начинила (1).

йлийнача ж бот ‘сорта јабуке која сазрева о Илинудне’. – Кад бй̀днє о Йлийнудне, ђндак ста̀сава она јабука више сала̀ша, ва̀лда се споради то̀га и зђвє йлийнача.

йловача ж ‘врста земље, глина’. – Каже: замири́сђ Чђдомйр на йловачу и, нєш ми вєровати, су̀традāн у̀мриє весєлнйк, Бђг да га прђстй.

йљада ж ‘хиљада’. – Нєкад је на цємāтским у̀тринама пāсло по йљаду ова̀ца, кад ђви дђђоше на вла̀с, ђтєше нам у̀трине и са̀д нє мош ла̀сно да видйш ђвцу нййе, ко да се нє ва̀ла.

йљадарка ж ‘новчаница од хиљаду динара’. – Дāде ђн трубāчима йљадарку, а ђни ђће да пойсрављају трубе колко иг је задовољйю.

йљадити се -и се ‘умножавти се хиљадама’. – Прђдадок ти ђвє ђвце с ала̀лом, да̀богда ти се йљадиле, а он њєму велй да пāре пђтроши на радђс и весєље. – ђн пђдиже ча̀шу па велй: Здрāв си, дома̀йине, прāсиле ти се крмāчине, кра̀ве ти се тєлили, ђвце ти се јāгњиле, снає ти се порāјале, њйве ти ра̀јале, пāре ти се йљадиле.

[имāње] с; в. *залаз, закоровийи, насйђјавийи*; || **имāње** -а / -ета с дем, в. *кана-ийи, лӣек, ӯђезийи*.

[имати] имāм / имāдем несв – Ма пола̀ко, брє, рђђо, вратићеш ми кад ймаднєш, нййе ђ гла̀ву; често у сталним спојєвима: *имāдијāг – нє знађок, изгӯбик – йђзнађок; ~ бӯбе у гла̀ви* ‘обележен необичним понашањем’. – Ма нййе ђн та̀чан, рєко би чђвек да имā неке бӯбе у гла̀ви; ~ *више у йєйи но ђн у гла̀ви* ‘бити неупоредиво паметнији’. – Мђш тй да прйчаш шта гђј дћеш, ал мђрам да ти ка̀[же]м: ђн имā више у пєти него й ја й тй у гла̀ви; ~ *дугāчке йр̄стйє* ‘склон крађи’. – А ђн ти имā дугāчке пр̄сте, свй зна̀ју да вђлй да др̄пнє; ~ *злāйине рӯке* ‘способан, вешт, вичан послу’. – Ду̀ле ти је млђго ба̀сташан, нєма шта ђн н-ўмијє д-урāди, имā златне рӯке, што ђчима вйди ўмијє; ~ *нєку валйнку* ‘имати ману, недостагак’. – По свє је за прймер, имā са̀мо јєдну валйнку, јђш га нййе пђзвало ў вђјску, велє да имā ра̀вне та̀бане; ~ *ййєшку рӯку* ‘бити опасан у тучи’. – Та̀ј имā тєшку рӯку, йє ђн у̀дарй – ту̀ј тра̀ва нє ничє; ~ *у гла̀ви* ‘знати’. – ђна то свє имā у гла̀ви: кад је пйташ – ко да чй̀тā из књйгє; ~ *ўсијāну гла̀вчину* ‘бити занет неком мишљу, идејом, идеологијом’. – Не врєди, нє мош да му догђвориш нйшта, имā ўсијāну гла̀вчину; ~ *чй̀стйє рӯке* ‘поштен, честит’. – Е ђн имā чй̀сте рӯке: за њєга се мђже ка̀сти да е свє што е створијо – одзђнйю ча̀сно и поштєно; ~ *ййк* ‘имати прикривену мржњу на неког, стално тражити прилику за освету, да се учини пакост’. – Цєлог живђта ђни ймају пик на нāшу кӯћу, нй-бош-чега; ~ *рачу̀на* ‘бити исплативо, вредети’. – Ймā дђбру њйву, ла̀корадна, ймало би рачу̀на да се ўзмє нāпола.

йментовати -уем (не)св ‘именовати, помињати по имену’. – Нєкє нййе йментово, ал по ђнђм што е прйчђ – зна̀ло се кђјй су; || **йментовāње** с гл. им. – Јєс му пђво свє по спйску и ма̀јку, и сєстру и, д-йзвйнеш, йментово ў-шта, и то му е йментовāње окрвāвило нђс.

ймӯћан -ћна -о ‘богат, добростојећи’. – Они су ймӯћни од пàмтиви’ека, рãдни и чèстити, слòжни и предузимљиви и ймају, штонò се кãже, од тйце мли’ека или, што би рèко ђедо, нè знају штã ймају.

йнако прил ‘иначе’; в. *уроийиши, хошак*; || **[йначе]** прил; в. *сувойаран, тйакнуиши*.

йнат инãта м ‘пркос’. – Од инãта нèма грђèг занãта; || **йнатан** -тна -о ‘који се лако заинати, који се понаша неразумно’. – Нйје дòбро бити йнатан јер зид је тврђй од главè.

инãтити се инãтим се несв ‘пркосити, љутити се, не сарађивати’. – Нèмој се, дй’ете, нй с ким инãтити, стò пýтã сам ти рèкла, но свãком рèци лèпу реч јел лèпа реч и гвòзденã вратã òтвãра.

инãциã м ‘који је склон инаћењу и свађи’. – Òстави инãцију, òн ће из инãта пòести òнò што се нèјде.

инãцийнка ж. – И нйје ти òна нèка инãцийнка, нит абрòноша, но дòшла нãкò смèрна и лèпè пãмèти.

инòвера ж ‘страна, туђа вера’. – Тò што нèки рãде мòже сãмо инòвера; || **йновèран** -рна -о ‘који је туђе вере’. – С йновèрним мòш свè да рãдиш ко чòвек ш-човèком, ал ш нйм у цркву нè иди.

инцийнèр -èра м ‘инжењер’. – Нйје се òн либијо нйкаког пòсла йјакò е инцийнèр.

[йње] с атм; в. *закрвавиши, игличас, шйенара 2*.

ипсòвати йпсуем св ‘изгрдити, изружити, испсовати’. – Йпсовò га на пãсã уста, рèко му: вãкй си, нãкй си, нйкãкй си, срãм те, вèлй, бйло.

йрãн ирãна м ‘декоративни ткани покривач’. – Йзãткала ми нãна зймус двã ирãна и двйје срцãде.

йсе с ‘део’. – Кад иг је òтац ди’елијо, нèму у йсе припане водèница. – Дãо му дèо свòг йса; *изр. Дòшò ђãвò йò свòе йсе*.

исèћи исèгне св ‘показати се довољним, досегнути’. – Стрã ме да л ће òвò брãшна исèћи дò новè жèтве, мòрамо мèно присмòчити.

искãзати се искãжем се св ‘показати се, открити идентитет’. – Òндак се òн искãза кò е и штã е, одãклен је и споради чèга е дòшò.

искãлити искãлим св **1**. ‘окалити, исковати каљењем’. – Òднò у Пòповиће бýдакове да му Вйто и Мйлосав искãле; **2**. ‘излити љутњу, бес’. – Кòлко се ражљýтијо, сãв бй’ес искãлијо на вèселу Èмйлију, кòјã ни лýк јèла, ни лýк мирисала.

искãљати (се) искãљам (се) св ‘испрљати (се) блатом’; в. *чейкãйши, шљйцкавац*.

искãмчити -им св ‘с муком измолити, изнудити’. – Јèдва е искãмчијо нèки дйнãр од òнòг мãторог, кò да му е гýја у цèпу.

искãпити искãпим св ‘попити до дна, испити’. – Бòгами искãписмо мй влãшу рãкије нãчисто.

искãти йштèm (не)св ‘тражити, молити’. – Йшли да йштý рýку ђевòјке и òна се òбећãла. – Нйје срамòта йскãти, знãш како е кãзано, йштите и дãће вам се.

искãшати искãшам несв ‘приводити крају кошење ливаде’. – Кад смо искãшали, углèднемо тãмо поред врзине зèчйè лèгло и трй мãла зечйћа, мй иг обйђосмо да иг нè дйрамо, грòта е; || **искòсити**¹ йскòсйм св ‘довршити кошење’. – Јèдва на јèдвите јãде сам дò-мрãка искòсио лйваду у Райчевини; в. *тйренуиши*.

йсквасити -им св ‘попрскати водом, поквасити’; в. *òйрестйи се, йљускайши*.

искèзити се йскèзим се св ‘направити гримасу показујући зубе’. – Штã си се искèзијо кò пèчена главуца.

йскидати -ām св 'покидати, прекинути'. – Йскидасмо запрежнице кад се заглависмо с кѡлима у онѡм сѡјману; ~ **се** 'насекирати се'. – Вѣсела ма̄ма се йскидала на комаде: штѡ ме, вѣли, сна̄ђе, кѡкѡј мѣне йдобога; *изр.* ~ **се** *ѡд смија* 'заценути се од смеха'. – Кад је ѡн тѡ опрѣчѡ, мѣ се йскидасмо ѡд смија.

йскијати йскијам св 'наћи се пред озбиљним последицама због неког поступка'. – Јѣс ѡн њѣг јѡначки ѡплѡ на тѡм збѡру, ал му ѡни нѣће ѡстати дѡжни, свѣ ће ѡн тѡ йскијати на-нѡс.

йскилавити -йлавим св 'добити килу услед претераног напрезања'. – Прѣњѣсмо лѡмpek њѣној кѡћи, згѡдно йскилависмо; *в. зани'ейи, зайезайи, йошегнуѣи.*

йскиснути -нѣ(м) св 'добро покиснути'. – Йскиснуло ми сѣ'ено у ѡткосима, њѣје њѣ за шта сем за прѡстѣрку.

йскобѣљати се -ām се св 'извући се из тешкоћа, изборити се с проблемима'. – Йскобѣљаће се ѡни кад им се ѣѣца здѡмчају снагѣ, жив бѣјо па виђо. – Нѣкако се йскобѣљасмо у овѣ глѡдне гѡдине, ва̄ла Бѡгу, претѣкосмо, кѡко тѡко.

йскобити йскобѣм св 'обесправити'. – Њѣму ѡтац доди'елио нѣшто мѣно, кѡлко да га не йскобѣ, а свѣ дрѡго препѣсѡ онѡм старѣјѣм.

йсковати йскуем св 'урадити нешто ковањем'. – Йсковали смо код Дѡбривоја шѡрке за капију, ѡн кад нѣшто прѡпуштѣ испод њѣговог чѣкича, знај да е вековѣчно; – Знаш како вѣлѣ: без мѡке се пѣсма нѣ испоја, без мѡкѣ се сабља нѣ йскова; || **йскѣвати** йскѣвам несв. – Глѣдѡ сам како Мѣлосав и Вѣто йскѣвају кѡњскѣ пѡтковице са зѣмским штѡловима.

йскокати се йскокам се св **1.** 'изударити се, помлатити се'. – Йскокаше се у ѡнѡј пѡмрчини, нѣ зна се кѡ кѡга и за шта; **2.** 'припремити кокице, »јаглице« (в.)'. – Ўзела ба̄ба ѡнѡ вѣлико сѣто па нам, над прѡчѣвљѡм, йскокала дѡста јѡглица.

йскокѣћити се -ѡкѣћим се св 'отегнути се, укочити се од ленствовања'. – Йскокѣћѣо се и лѣжѣ под дѡдом кѡ нѣка дѡндара, а кѡћѣани пѡцркаше ѡд-ра̄да, нѣ знају кѡ-ћеју прѣје.

йсколачѣти -ѡлачим св 'широко отворити очи'. – Кад му тѡ рѣкок, ѡн се запрепасти, йсколачѣ ѡчи и поцрвѣње кѡ паприка.

[**йскопати**] йскопѡм св. – втишло нам сѣло у тандарију, нѣма кѡ д-йскопѡ рѡку кад се нѣко прѣставѣ, а јѡдно ти д-йскопају бѡнар, д-йци'ѣпају и испѡбијају прѡшће, д-йстешу јапију за бѡрад или мај штѡ, д-йскопају мѡчило, д-йзгазѣ блѡто, ко зѣмѡјле, и да у кѡлупима направи цѣглу па пошто се ѡна сѡшнѣ на гѡвну, да е слѡжѣ у банкѣте, д-йспечѡ крѣч и да га пѡтље пѡгѡсе у крѣчѡни, д-йзвѡдѣ рѣпе у мајдану и да иг йстешѡ за цѡклу на кѡкѡј грађевини, д-ѡбѡле шѣвѡр и да г-йстружѡ за крѡвнѡ грађу и коѣшта што се ра̄дило рѡкајле (7: 95).

йскопњѣти -нѣм св **1.** 'истопити се (о снегу)'. – Йскопњѡ снѣг, прѡшла е зѣма; **2.** 'ублѣдѣти, измршавити'. – Йскопњѡ вѣсели чѣле и увѣдријо, видѣ се да му йзлазѣ ѡврстак, да̄бѡгда да дѡчѣка Бѡжић; **3.** 'превише узрѣти, наћи се на почетку труљења'. – Йскопњѣла лубѣница, њѣје њѣ за шта, мѡш да е ба̄цѣш свињама.

йскопрѣцати се -ām се св 'извући се, ослободити се кратким трзајима испод некаквог терета'. – внѡ прѡсе пѡче да се гѣца испод ѡнѣг снѡпѡва што су се срѡчили на њѣга и ма̄ло пѡмало йскопрѣца се нѣкако.

йскѡритити се -и се св 'искривити се, деформисати се'. – Њѣје згѡдно ѡвитлијо да̄ске и ѡне му се, нѡђе на-сѡнцу, йскѡритиле, свѣ до јѣднѣ.

йскѡсити йскѡсѣм *в. йскашѣи.*

йскѡсити² йскѡсѣм св 'поставити укос; померити (се) из тежишта'. – Згѡдно му се йскѡсијо ѡцѡк, ако дѡнѣ нѣка сапанѣла – ѡбѡлиће га, мѡра да се прѣзѣда.

искочити *искочѝм* св ‘нагло истрчати, излетети из места’. – *Искочѝ зѝц из врзине прѠво прѠдѠ нас.*

искошити *искошѝм* св ‘испрегнути волове’. – *РѠко: љѠдо, штѠ се тѝ крѠстѝш кад кѠшѝш ил кад љеш д-искошѝш вѠлове, а Ѡн велѝ: кад кѠшѝм, мѠлѝм се да БѠг пѠможе, а кад Ѡћу д-искошѝм – благодѠрим БѠгу што пѠможе те урадик ѠнѠ што наумик.*

искрѠдати се *искрѠдам* се несв ‘неприметно, кришом, одлазити некуд’. – *ИскрѠдала се Ѡна и док се нѝје љдѠла, а сад би се искрѠла да с-Ѡдморѝ и од чѠвѠка и од љѠце; || искрѠсти се* -ѠдѠм се св ‘кришом отићи’. – *Кад је бѝла љѠвѠјка, Ѡна ти се искрѠде и пѠбегне за тѠг мѠмка љако га љѠни нѝсу баш нѠшто нѠрѠчито бегѠнисали.*

искрѠтити *искрѠтим* св ‘исећи на више делова’; в. *дођерѠѝти*,

искрѠнути *искрѠнем* св **1.** ‘нагнути на страну, накрѠнути’. – *Кад прѠлѠжемо лѠмпек, чим искрѠнемо кѠзан и изрѠчимо цѝбру, бѠцѝмо вруће вѠдѠ ис табѠрке те саперемо свѠкѝ лѝѠек да слѠчајно не љватѝ за дѠнце; **2.** ‘попити, нађѠфити се’. – *Кад искрѠтоше по пѠ-шѠс врућѝг рѠкѝја, тѠјо пѠче: чѠбан РѠде крај БѠјлице спѠва, бѠдила га чѠбаница РѠда, а кад грѠнуше бѠсови – ѝстѠли се вѠњер; || искрѠтати* *искрѠћем* несв ‘нагињати на страну, на бок’. – *НѠ може шивѠвѠњѠр дрѠкчије да с-ѠнесѠ на вѠрата, него мѠрѠ да га искрѠће полѠшкѠ и на кѠнт.**

искрѠсати *искрѠшѠм* св ‘сасећи, исећи’. – *СвѠ грѠне искрѠште д-ѠстанѠ сѠмо дѠблѠ па га закачте на влѠку и извѠцте гѠре на-пѠт; || искрѠсѝвати* -ѠсѠем несв ‘сећи, одсецати гране’. – *ѠнѠ иг у багрењѠку, искрѠсују лѝснѝк.*

искрѠвити *искрѠвим* св ‘учинити да нешто буде криво’. – *Кад је бѝјо са шпартѠчѠм гѠре при вѠу, мѠно вѠрдѠ те искрѠвијо врѠту.*

искрѠљѠшити се -рѠљѠштим се св ‘нарогушити се, бурно реаговати’. – *А он се ѝскрѠљѠшти моментѠлно, смѠта бѠтину и вѠрнѠ га по гѠзици.*

искрѠмачити -ѝм св ‘упрљати, замазати’. – *СтѠлно му млѠђи брѠт, кѠ нѠка напас, љзмѠ те искрѠмачѝ свѠску.*

искрѠ(ј)ити *искрѠ(ј)им* св ‘исећи, по мери, по потреби’; в. *рѠѠеница*.

искрѠпити -им св ‘запрѠпити, покрѠпити’. – *ИскрѠпила сам љѠци свѠ чѠрапе и пантолѠне.*

искрѠсѠвати -рѠсѠва несв ‘појављивати се изненада’. – *СтѠлно ми искрѠсѠва јѠдна по-Ѡдна нѠвоља: тамѠн сарѠнисмо тѠту, рѠзбоље се мѠма, тѠк што е извѠдосмо из бѠлнице, љдари Ѡвај грѠд те нам ѠпустѠшѝ љсѠве; || искрѠснути* -не(м) св ‘изненада се појавити’. – *ПрѠљѠпша се врѠме, вѠла БѠгу, ѝскрѠснѠ вѠздѠн пѠслѠва коѠ трѠбѠ отѠрасити за љѠпѠтѠ.*

искрѠпѠндати -ам св ‘крупно исећи, самлети’; в. *насѝѠно*.

искрѠпњѠвати -Ѡм св ‘крупно исећи’. – *МлѠго си искрѠпњѠла Ѡвај лѠк, трѠбалѠ е сѝтнѝје.*

искрѠцати -ам св в. *накрѠцѠѝти*. – *ИскрѠцали смо дѠста ѠрѠсѠ, трѠбаће нам за НѝколѠдан*

искрѠчити *искрѠчим* св ‘очистити терен крѠчењем’. – *РазвѠчѠ се љѠбре, ѝскрѠче врзине, попрѠскају шљѠве и јѠбуке крезѠном, нациѠепѠ се дрвѠцѝ, ѠкрѠни се жѝто и тѠ ти је од пѠсла зѝми, не рачѠњѠм ѠнѠ око стѠкѠ и пѝљежи.*

искрѠчмити -им св ‘распрѠдати на мерење’. – *С прѠљѠћа љѠрѠ компѠре у Сплѝт и прѠдѠвѠ, после пѠдне по кѠћѠма на цѠк, а прѝје пѠднѠ ѝскрѠчмѝ по нѠколко цѠкѠва на пѝјацу.*

искрѠшити -им св ‘изломити’; в. *ѝрѠрадиѝти*.

искѠпити се -ѝмо се ‘сабрати се, наћи се на окупу’. – *На мѠбама се зѠмѠјле искупи по двѠес трѝјес косѠчѠ, па кад загрѠмѠ: Кад косѠчи шѠром зѠѝјевајѠ / ПрѠзѠри се сѠми ѠшѠварајѠ / ТѠ иг мѠла ѠѝвѠрила шѝром / Јел јѠј нѝје од косѠча с мѝром; ||*

искупљати се искупљамо се несв ‘сабирати се у групе’. – Мобе на какѣ су се Драгачевци земајле искупљали неће више нико ни испупити ни виђети.

искупити се искупим се св ‘окајати грех, морални преступ’. – А он му велї: њ, мѡј браће, кѡлко си ти женѣтїна имѡ, не мош се испупити сѣм д-ѡдѣш у ма̀настир, и то у каку̀ испосницу да се каѣш.

искушати -ам св ‘ставити на пробу, изложити искушењу’. – Искушаће ѡни нѐга и на̀герати га да призна и ѡнѡ за шта није ни чуѡ; || **искушава̀ти** -ушава̀м несв. – Не играј се гла̀вом и не *искушава̀ј* нѐсрећу; || **искушење** с гл. им. ‘стање које доводи човека пред избор између добра и зла’. – Ет, паде у искушење, ијако е он дѡбро во̀дијо рачуна шта ва̀ља а шта не ва̀ља.

искушѐник -їка м ‘човек који улази у манастир с циљем да се замонаши’. – Пошто е бїјо искушѐник три године, замонашијо га вла̀дика и на̀женѡ му ѣме Кипријан.

искушѐница ж ‘жена која улази у манастир с циљем да се замонаши’. – Са̀д кѡдѡ-њиг имѡ још пе-шѣс искушѐница.

исмијавати -їјавам св ‘подсмевати се на нечији рачун’. – Исмијавали су га, ал се ѡн није на то ѡбрто; || **исмијати (се)** исмијем (се) св ‘подругнути се’. – Исмијаше вѣселог Илију, а ѡн ни абера. – Исмијали смо се на комишању да ме ѣ сад бѡлї трбу ѡд смија.

испадати -а(м) нес в према *испа̀сти*. – Њѣму не испадѡ ла̀сно ба̀нка ѣж-ѣпа; || **испасти** -днѣм св ‘пасти из нечега губећи ослонац’. – Испало нам нѐђе успут секирче ѣз канѡта, мо̀радок да се вратим на̀траг да га на̀ђем како зна̀днѣм и ум̀љеднѣм. – Испало ми ѣзгредно да ѡбавим ѡбадѡ по̀сла, што се каже: да једним метком ѡбијем два зѣца. – Испало е млѡго гр̀дно то што си учињѡ; *изр.* Да си ми на̀ око испѡ.

испалѝти испалѝм св **1.** ‘испучати, лансирати’. – Кад је на̀ишо ѡнај цр̀ни ѡблак, Љубиша Цѡгољ ти испалѝ три ракѣте, ал не бї ва̀јде – обиѣле град; **2.** ‘изневерити некога, преварити’. – Они ти испалѝли вѣселог Ѧбрена: ѡбећали му бр̀да и долине, ѡн да̀днѣ па̀ре, а ѡд њїг ни тра̀га ни гла̀са.

испалича̀вати -їчавам несв ‘извлачати палице из јарма, испрезати волове’. – Таман ја испалича̀во волове, кад етѣ ти Мла̀домира: јѡј, велї, Ра̀досаве, да л би шћѡ да ме ишчѣтѡриш, загла̀вик кѡла у лѡкву ѡному у Питѡмачама и не могу̀ волови д-извучу̀, не врѐди ни бити, ни молити; || **испаличити** -им св. – Туј под клѣном испаличимо вѡлове, ба̀цїмо прѣко њїг покрѡвце да иг не бије ведрїна и полѡжимо оно сиѣнца што смо по̀њѣли, да прѣдану̀, имѡ јѡш да за̀пнѡ веселници до на̀-планину.

испармачити -їм св ‘изударати пармаком’. – Он смѡта ѡнај па̀рмак па га љу̀цки испармачї, неће му више па̀сти на̀ ум да ла̀же.

испаручївати -ѡчуем несв ‘празнити какву посуду, ослобађати је садржаја који се у њѡј налази’. – Немѡ то испаручївати, до̀нећу ти ону дру̀гу канту; в. *їрочевље*; || **испаручити** -аручим св ‘испразнити какву посуду (чабар, кацу, ћуп); испити’. – Баба Зорка из два-три цу̀га испаручи шо̀љу срчу̀и ону ка̀ву без снебївања.

испасати се -шѣм се св ‘извући кошуљу из панталона’. – Штѡ си се, сїне, та̀ко испасѡ, бла̀го ба̀би, назѣпће ти трбу? || **испасївати** -асуем – Кад ѡгрије сунце. ми смо испасївали кошуље, ла̀кше копати.

испасти -днѣм св в. *испа̀дати*.

испатити¹ -їм св в. *зайа̀иши*. – Испатисмо ѡва̀ца, ва̀ла Бѡгу, пу̀на ба̀шча; в. *їраву̀лак*.

испатити² (се) -їм (се) св ‘намучити се’ – Вала смо се испатили кѡ нико на̀ш.

їспаша ж ‘напасање стоке на пашњаку’. – Да̀вали смо ѡвце, лѣти, Ерѡвима на їспашу.

испелверити -им св 'рђаво урадити'. – Ма бље да га нисам ни звао да ми по-маже, кад ми је вако испелверито.

испентрати се -ам се 'испети се'. – Штò си се толико испентрò, ако пукне грана, сломатаћеш се, црни сине.

испетљавати (се) -етљавам (се) 'извлачити (се) из невоље, шкрипца'. – Из невоље пожекад ће те испетљавати пријатељ, ал од луде главè неће мòћи нико; || **испетљати се** испетља́м се св према *испейљаваши*. – Ако Бог да да се испетља́м из дугòва, неће ми више пасти на ум да се задужим да би на кòзи òрò.

испèћи испечем св 'завршити печење'. – Баба испекла погачу у црепуљи, а же́до прàсе на шиљку прије нò што су се гòсти испутили. – Оне д-испечè јàгне на шиљку код накè лèбнè врунè; *изр. Испèци ња рèци*.

испијати испијам несв 'пити полако'. – Испија òн ону ракију и велì да посò нìје зèц па да побегне, а не знà да после неће бити ни зèца ни посла; || **испити** испијèм св 'попити до краја'. – Кад су запјевали први пјевци, òни испише за́дњу и запјеваше òнò бекринску: Пийћу, пийћу док је у бурићу / Кад нестанè, ја ћу из каванè.

испилити (се) -и (се) св **а**. 'известити пилад лежећи на јајима'. – Испилило се два-есторо пилàди, сàмо јèдан мућак бијо; **б**. 'родити се, бити пореклом'; в. *куройецаши се*.

испи́вати -ип́вам несв 'опрезно, изокола покушавати да се нешто сазна'. – И òни нàшли не́га да испи́вају штà мислим о њиним лопòвцима; || **испипати** -ам св. – Видим ја да òн нешто òне д-испи́а, ал не знам штà; || **испипати** -ам св. – Мòрам д-идèм некако д-испи́ам да л би дàли њину хèру за мòг сèстрића, па тèк òнда д-идèмо да прàвимо питàње како трèбуе и дòликуе; || **испи́колити** -им св дем. – Ма испи́колиће òн и же́ хàво кòња вèже.

испи́рати испи́рам несв 'прати веш у чистој води, после првог прања'. – Кòд кућè òткувамо у ци́èћу, па òндак натòваримо на кошу́лару и нòсимо у пòток д-испи́рамо; || **испи́рање** с гл. им. – Кад се тò òткува, нòсиш на испи́рање; || **испрати** исперèм св. према *испи́раши*. – Исперè се тò па се рàшири да се суши; *изр. ~ у́стиа* 'оговарати'. – Нèмају памèтнија посла него испи́рају уста с мòјим укућàнима, то ти је òнò кад свòј лèб же́дò, а ту́ћу бригу вòдè.

исписник м 'истогодишњак, врсник'. – Штà да ти кàм, мòј исписниче, јòш се ми не дàмо, да шу́рнемо и спòмогнемо же́цу јòш који дан док не-добијемо пòзив òзгò.

испит испита м 'веридба'; *изр. у́зèти на ~*. На веридби свèштеник испитуе вè-ренике да л иг је не́ко нагнò на зòр да се ўзмò, да се нису дрòгом òбећàли, да нису у крвнòм или дубòвном срòству и тàкò тò.

испичу́тура м 'бекрија, пијандура'. – Ма нìје ти òн òд ри́ечи, òбична испичу́тура: кад је пи́јан – òбећà, кад се òтри́езни – нèма пòјма штà è òбећò.

исплазити -им св 'истурити језик из уста'; в. *врүћина, јара, ири́ека*.

исплакнути -нем св 'мало, површно опрати неку посуду'. – Исплакниде мèно овò кòву, òћу д-идèм ў-шталу да помóзèм крàве.

исплèсти исплетèм св 'завршити плетење'. – Исплèток же́ци чàрапе и цèмпере, јòш рукавице и нèма зимè за њиг.

испливати -ам св **1**. 'изићи из воде, дохватити се обале'. – Испливаће òн из свà-кòг ви́ра; **2**. 'извући се из тешкоћа'. – Јèдва на же́дитè же́де исплиवासмо из невоља, бèше се урòтило свè спрòу нàс.

испљу́нути -нем св 'с плувачком избацити нешто из уста'. – Ми́јодрaг испљу́ну òпушак који је догòрò дò уснè и на трк, између трмки и трлицè, шмóгну, преко пре-скакала, у сви́нску башчу (7: 165).

испобијати -обйјам св 'побости у земљу'. – Бѡгме се нѡколко данā згѡдно бѡрис-мо те испобијасмо прѡише око бāшчѡ, сād ѡе ѡедо полагаāно да пѡплићѡ, прўише смо нāсекли и пригнали, свѡ му е на мѡти; в. *оѡкиваѡи*.

исповѡзивати -ѡзем св 'све повезати'. – Дѡђи кѡдā нас да исповѡзѡемо патлицāне ўс тачке.

исповрчāвати се -рчāва се св 'искривити се, из[у]ви[ја]ти се, извитоперити се'; в. *сувоѡа*.

исповршйвати -ршѡем св 'завршити увршивање'. – Исповршйвасмо сиѡена и полемѡзасмо, сād смо скрдили кāбастў рāну за стѡку.

испѡгани -йм св 'загадити, испрљати, унередити'. – Ѳтерај тў мачкѡтину да не испѡгани јѡло; в. *ранилица*; ~ **се** 'испрљати, загадити; укаљати образ'. – Млѡги су се пѡтље рāта испѡганили, одрѡкли се слāвѡ и прѡкадѡ, не крштāвајў ѡѡцу, не освештāвајў вѡдицу, зātѡ нам й-јес вāкѡ нāпоако.

исподокāживати -āживам св 'доказати све'. – Тѡ ѡеш тй ѡвāлѡј ўправи тѡ да исподокāживаш кад ѡни мйслѡ да ѡд нйг пѡчиње свйѡет.

испозабѡрављати -ам св 'заборавити све (што се знало)'; в. *шегачиѡи се*.

испѡздрављати се -ам се св 'поздравити се са свима'. – Мй ти се испѡздрављāмо ш нйма, ѡни се пѡпѡше нā кола и ѡдоше, вāла Бѡгу, зāдовѡљни и рāспѡлѡжни.

испѡклањати -ам св 'изделити све поклоне'. – Кўм и кўма дѡњели дāрове и свѡј ѡѡци испоклањали пѡнеку ситнйчицу.

йспоковати -уем св према *йпоковѡи*. – За вѡчеру ѡу да им йспокуем пāприке, тўрйм сйра и кāймака, пѡгачѡ и штā-ш лѡпше.

испѡнабављати -ам св 'набавити све што је неопходно'; в. *балирка, ѡеме*.

испѡнакрѡтати се -āкрѡѡе се св 'испомерати се из равнѡтеже'. – Испѡнакрѡтало се спѡмѡње, сāмо што се нйје испретўрало и јā велйм: āјде, лўди, да јѡдан дан ѡдемо да пѡйсправљāмо бйљеги и д-ўрѡдимѡ грѡбље, грѡта е да нам тѡ бйдне у нѡбризи.

испорѡдиѡвати се -ѡрѡдјѡемо (се) св 'израђати (се)'. – Јѡпѡт, вāла Бѡгу за свѡ, испорѡдјѡва ѡвў ѡѡциу па мўке забѡрави кѡ да иг нйје ни бйло.

испѡсти испѡсти(м) св **а**. 'издржати цѡ пост'. – Ёт, вāла Бѡгу, свй ўкуњани испѡстише ѡвај пѡс и с рāдошћу дѡчекасмо Бѡжић; **б**. 'осирѡмашити'. – Откад пѡчѡше д-ўводѡ тўђѡ рйѡчи по новинчинāма, рāдију и телевйзији, испѡстише нам и испѡганише и јѡзик.

йспотекāр прил 'испѡчетка, поново'. – Попāлише нам Бугарāши грађевине, па пѡчѡсмо йспотекāр да кўћймо, а свā она прѡђашњā зāмука прѡпаде, ѡѡ си бйјѡ – нйје, штā си рāдијѡ – нйшта. – āјде, йздеклемўј ѡнў деклемāцију йспотекāр да чўе и ѡедо.

йспѡтија прил 'тихо, без буке'. – Кйша йспѡтија ромйнā, ѡедо поред прѡчѡвљā пѡче да нам припѡвиѡдā, а мй, ѡѡца, се претвѡрили ў уво, ўпйјāмо свāкў рйѡч.

йспѡткѡчйвати -ѡчйвам / -ѡчѡем св 'поткѡчити све што је процѡњено да треба на тај начин обезбѡдити'; в. *йѡдуѡирач, йремѡго*.

испѡўзимати -ам св 'узети све'; в. *шиѡе*.

йсправити -йм св 'учинити правим нешто што је било искривљѡно'. – Ёнѡ га под трѡном йсправљā ѡне ѡксере што су пѡвађени из дасāкā; **изр**. *Йсправљā крйве дрйне*.

йспрāзнити йспрāзним св 'ослѡбѡдити садржāја, оставити празно'. – Испрāзнисмо бўрāд, нййѡе кўпац и ўзе свў рāкију ѡдјампўт.

йспрати исперем св в. *исйираѡи*.

[йспратити] -йм св. – Ка[д] смо пѡшли, йспратио нас до кāпије, а ўјутру јāвили да се прѡставијѡ; || **йспраћати** -ам несв. – Зѡмāјле нас йспраћали ў вѡјску да бйднемо лўди, сād йспраћāју у школѡтине да бйднў кѡкштаплери и ништāци.

испра́шити испра́шим св **1.** ‘истрести прашину’. – Изњели поњаве да иг испра́ше и да иг на ову́ лепџу довати сунце; **2.** ‘изударати, избити’. – Испра́шију му тѹр боз неваља́лука, са́д је ме́но сме́рнийи нџ што е би́ју.

испрвѐ прил ‘из првог покушаја’. – Сви смо прѐбали да прѐскочѐмо, а са́мо је Мѝкоја прѐскџчију испрвѐ; в. *омашиѝи*.

испра́дк -тка м **а.** ‘позно дете’. – И ђнај Мѝјов испра́дк пџчѐ нџшто да тѹпи зѹбе и да ѱѐра ма́к на кџнац, тѐ нѐ да́ да се прџшири пѹт, тѐ свѐ му нџшто сме́та; **б.** ‘последње јаје’. – Ово́ ти је Пѝргин испра́дк.

испреби́јати -ѐбијам св ‘истуђи, измлатити’. – Испреби́јали ма́нгупи вѐселог Пѐришу, нѝ-бош чѐга; *изр.* ~ на *мрѝиво ѝме* ‘добро истуђи’. – Ма шу́ти, ди́јете, ви́ш да џви ништа́ци испреби́јајѹ на мр̀тво ѝме свѐког ко нџшто шу́кнѐ противу њѝг.

испреви́јати -ѐвијам св ‘савити, увити се под теретом’; в. *ру(ј)ило*.

испревртати се -ѐем се св ‘оборити гране под тежином рода’. – Рџдна гџдина, ва́ла Бџгу, гла́м како се испревртале шу́йве од рџда, мо́рѐ сам да иг поткџчуем, џѱе да се ѝзломѐ.

испре́гнути испре́гнем св в. *исѝаличиѝи, искошиѝи*. – Испре́гнусмо кџње, увѐдосмо иг ѹ шта́лу и тамѐн пџчели да иг тимѐримо кад крѐнѹ кра́ва да се те́ли; || **испрезати** испре́жем несв. – Ёнѐ га прѐд-шта́лом, испре́же кџње.

испрежа́ти испре́жам св ‘сачекати у заседи’. – Да́нима га е прѐжѐ док га не испре́жа, те га ѹвати у кра́ђи, а кад га е ѹватију, џндак му е при́село и ма́јчино млиѐко што е подџију, а јџдно ти бџстан што е покрѐ.

испресави́јати -ѐвијам св ‘савити више пута’; в. *зацеѝак*.

испреска́кати -ѐска́чем св **1.** ‘прескочити све препреке’. – Ђн ти се џндак залѐти и испреска́че онѐ вр̀лике, и џдѐ пѹтом; **2.** ‘жестоко изружити’. – Испреска́кѐ га на́ш Дра́гић, нѝје знаџ кѹда е џтишо, нѐѱе му па́сти на́ ум ви́ше да прѐба да нам пџтури му́ѱак.

испрету́рати -ѐтѹрам св ‘пообарати, испревртати’. – Од онѐ олу́јѐ свѐ крџстине се испрету́рале; в. *исѝонакреѝиѝи*.

[испржити] -ѝм св. – Испржѐ ми пѐшѐс ја́јци на слѐнини да се презало́гѝим.

испрѐчити се испрѐчим (се) св ‘пружити отпор, супротставити се’; в. *узмиџиѝи*.

исприѐчати исприѐча́м св ‘набацати без слагања’. – Исприѐчѐ онѐ ломата́није по ка́чари, мџш да слѐмѝиш врѐт. – Исприѐчали се муру́зи кџ ни́кад, нѐ мош ла́сно да прџѱеш крџз-њиву.

испрѐсити се -ѝм се св ‘шепурити се, иђи истурених прсију’. – Видим ја́ њѐга, шу́тка по ва́шерѝшту, па се испрѐсију кџ да нѝје ода́влѐ; *изр.* *Исѝрџију се кџ ма́че на ѝгаришу*.

испрѐскати -а(м) св ‘испуцати’. – Свѐ им ру́ке испрѐскале од вѐтра.

испрѐскати испрѐскам св ‘попрѐскати водом, течношу́’. – Видим да ѱе тра́ва д-изгџри, те ѹзѐк цриѐво да е испрѐскам, да не-ѹвене на́чисто. – Не́ма те во́дѐ ко́ја мџже дџбро зе́мљу д-испрѐска́ док нѐ панѐ с не́ба.

испузати се -ѝм се св ‘изверати се уз дрво’. – Испузѐ се Кр́ле у врѐ Милѝнковџг бџра да бата́ли свраке́љици гњѐздо јел ако се тѹ налѐгнѐ, покупиѱе нам свѹ пѝла́д. – Ыспуза се ѹз-трѐшњу ко јѐверица, за трѐн џка.

испупу́љати -ѝ св према *ѝуѝуљаѝи*. – Испупу́љѐ дре́ња́к на́јпрви, а ка́-ѱе да ста́шу за јѐло њѐгови плџдови, ви́ѱеѱеш на́-[j]есен.

испушити -ѝм св ‘попушити цигарету’. – Ђјде се́ди ме́но д-испушимо по (ј)ѐдну цига́ру, па ѱемо да грѹне́мо јџво на́ново.

испуштати испушта́м несв ‘пуштати’ – Ёнѐ га испу́шта пѝла́д на́поље; || **испуштити** -им св ‘пустити из огаде’. – Ђвце на́јволѐ кад иг испуштим у са́мпас; *изр.*

~ *из рукѣ* ‘изгубити нешто’. – Такō ти је тō кад јуриш гōлуба на грани па испуштиш врапца из рукѣ.

ѣстабанати се -ам се св ‘подбити табане од дугог пешачења’. – Вала ако се ѣко ѣстабанō, мѣ смо, нѣ стаемо пōваздан, ко да се нѣ ваља.

ѣстабати -ам св **1.** ‘изгазити’. – Њстабали ѣаци траву и згōдно направили путању пōсред ливаде; **2.** ‘ишибати, истући’. – Њстабō га кō Панта пѣту.

ѣставити -ѣм св ‘склонити јело од ватре када је печено или кувано’. – Њвѣ сѣмо што е ѣстављено јѣгње, јōш се пѣши; в. *врушишук; одануши*.

ѣсталпати -ам св ‘истругати трупцац на брвна, талпе’. – Слушај, вако, мајсторе: ѣсталпѣј ми овѣ трупце на седмичу и окрајчи.

ѣстандарати -ам св ‘испричати неповезане и неважне ствари, избрбљати’. – Дōђе те ѣстандара коѣшта, кад нѣма памѣтнијег пōсла.

ѣстандрљати -ам св в. *ѣстѣандарѣши*. – Наѣђе пōштар те остави решѣње за пōрез, ѣстандрља нѣшто о нѣком гласању и дде.

[ѣстѣсати] ѣстѣшѣм св. – Погодим се ш ѣѣма д-ѣсциѣпају и д-ѣстѣшѣ прōшѣ од оѣниг багреновиг трѣпаца што сам зимѣс згōтовијо и бōгме ти оѣни шѣуркаше скоро цѣлу зимѣ. – Ондак ти је за јѣдну ѣстѣсану и уграђену рѣпу ѣшла мајсторскѣ наѣдница, ѣзутра мајстор оѣјашѣ рѣпу, ваздан тѣшѣ шпѣцом и прѣд-нōѣ угради; || **ѣстѣсивати** -ѣсуем несв према *ѣстѣсѣши*. – То се ѣстѣсуе сѣкирōм

ѣстија прил ‘тихо, полако, постепено’. – Рѣкла ти нана да повѣчѣш шѣрпу са сѣрмом ѣкрај шпōрета, велѣи, нек се крѣкѣ ѣстија; в. *ѣстоѣија*.

ѣстимѣрити -ѣмѣрим св ‘отимѣрити стоку’. – Свѣ сам крѣве ѣстимѣријо, још кōња и дōлазим.

ѣстимати се -ам се несв ‘држати се надмено, прсити се’. – Јѣс оѣн наѣмаѣи, ал пōчō згōдно да с-ѣстимѣ.

[ѣстина] ж. – Реко он давно да оѣва заѣбанѣија нѣ може да се ѣстрѣпи више и да се кад тад мōра ѣстини поглѣднути ѣ-очи; *ѣзр. бѣиши на ѣстѣиши* ‘бити мртав, упокојити се’. – Он је, Бōг да га прōсти, на ѣстини; в. *ѣстѣиновѣиши*; || **ѣстинскѣ** -ѣ -ō ‘који одговара ѣстини, ѣстинит; ѣстит’. – Он ти је бѣјо ѣстинскѣ пријатељ; || **ѣстински** прил. – Њстински ти кам нако ко брѣту да тō није трѣбало да прōдѣаш.

ѣстинитōс -ости ж ‘неспорна чињеница’. – Оѣни велѣ да се ѣстинитōс мѣрѣ сѣмо оѣним што оѣни брбљају.

ѣстиновати -уем (не)св ‘говорити ѣстину, бити у ѣстини’. – Оѣни нек лѣжѣ, а мѣ ѣемо д-ѣстинуемо па кѣд пѣкло да пѣкло, сѣмо да знајѣ: није ѣѣба казано да ѣстина наѣвише бōлѣ.

ѣстићити се -ѣ се св ‘раширити се, овладати’. – Њстићијо се ѣврик, нѣ мош лѣсно д-ѣѣћеш ѣ грōбље; в. *риљевина*.

ѣстовѣрати -ōвѣрам несв ‘склањати терет с превозног средства’. – Њнѣ иг ѣстовѣрају дрѣва с кола, брзо ѣе доћи; || **ѣстōварити** -ѣм св. – Ај чѣс д-ѣстōваримо оѣво па ѣемо оѣндај д-ѣдемо.

ѣстовѣнац -нца м (обично мн.) ‘који слави ѣсту славу’. – Ниѣсмо за-славу у звѣници јел смо ѣстовѣнци.

ѣстоврљати -ам св ‘избрбљати нешто, испричати неку будалаштину’. – Њстоврљаше коѣшта, а свѣ не врѣди жѣте бѣнке, пōпише по двѣѣ-трѣ рѣкије и дōше милѣи мѣи кѣд кѣи. – Њстоврља весѣлник оѣно што није трѣбō.

ѣсторōкати -ōрочѣм св ‘избрбљати, испричати нешто неразумљиво и неповезано’. – Наѣђе Стōјко, ѣсторōка коѣшта, стō јада оѣн зна.

ѣстотрљати -ам св в. *ѣстōврљѣиши*. – Трѣбало је чѣти и ѣздржати штѣ оѣн свѣ тѣмо ѣстотрљаше.

источити -и(м) св 'изаћи, исцурити'. – Мёне је тó што рёкок истóчило йз срца, па кўд пўкло да пўкло, а тй рáди како те Бóг нáучи. – Истóчи рáкију из вўчије и прёспи је у óнáј двестáк те га дóпуни.

йстресак -ска м 'дете рођено у позним родитељским годинама'. – Óнај Милосављев йстресак стáсб и óн једйни óста д-óбдржй кўћу, а нйком нйје бйло прáво кад се рóдијо, јел брáћа му већ били мóмци.

йстрёсати йстрёсам несв према *исйтресйи*. – Óна е рёдóвно йстрёсала пóњаве и стáвљала иг нá прóшће, да се прóсўнчају; в. *силација*; || **йстрёсти** -ёсём св 1. 'тресењем уклонити мрве, труње'. – Сà-ћу, сáмо чáском д-йстрёсём крпаре; 2. 'извикати се на неког, изгаламити се'. – Пријё но што óдговори милицáјцу, óн пóглёдну у óца, а óвáј се йстрёсе нá нь дáјўћи му знáк да шўтй.

йстриёбити йстриёбим св 'уништити, искоренити'. – Нё мош тй йстриёбити глўпос, óна ймá трй жйле тáмо же пáмёт ймá једну. – Свё смо грйјали вóду и нáкó врёлу сйпали у одйёла у пáрјóницу ёда би йстриёбили ўшке.

йстркё прил 'трчећи, трком'. – Мй смо ти йшли пóпри'еко ў-школу и испод Оцáклије нёма хўприје, нó ти се залетймо йстркё и прёскочймо пóток кó нйшта.

йстрпљети -пйм св 'истрпети, издржати'. – Óн ти је тáкй, тйјáчан, нйје тркопйш, јóк, мóж да те йстрпй ако си дрёнован ил нёшто нáкрйво нáсáћен тáј дáн, да ти нё кáже ни црне су ти óчи у глáви; *изр. Нё дáј, Бóже. шйío се исйтрйљейи мóже*.

йстртљати -ám св 'несвесно одати тајну, нехотице учинити нажао'. – А мёне пóтље бй крйво, што сам тó мóрала бáш д-йстртљám и да га сёкирám, дóста му е мўкё и бёз-мене (7: 213).

йстругати йстружём св 'завршити стругање'. – Истругасмо рóгове, још д-йстружёмó бáскије и мóж да се дйжё крóв.

йструћати йструћам св 'избрљати, испричати мноштво бесмислица'. – Йшó óн тáмонаке же живё нáши пријатељи па йструћó коекáкё бљўвотине, да ти се слóшй.

йстўлити (се) йстўлим (се) св 'угасити (се)'. – Лóшкај вáтру по мёно, нёмó да ти се йстўли. – Нйкако чўдо нйје што им се истўлило óгњйште и што им је опушћела кўћа јел су били узвијóнули и кршили óно што кáзано; кó псёу óца свóг или мáтёр свóју, нёгóв ће се жйжак истўлити у црном мрáку.

йстумёзати -ám св 'изударати'. – Е, нáштá: да е мёе онó дёрле, истумёзала би га па да ми је нá очи йзишло.

йстўпити¹ йстўпим св 'изаћи из неког посла, подухвата; издвојити се'. – Брзо е он истўпијо йс тога јел је вйћó кóй су се ништáци тáмо нáшли. – Причó нам жедо како е мајóр позйвó војникё д-йстўпе из стрóја и да им комадáнт прикачй óрден.

йстўпити² йстўпим св 'упропастити, затупити оштрицу, рез на алату'. – Прёвари га комáнда те зáкачи крйичнáк кóсбм па е йстўпи и мóрадне д-йзййје из óткоса, те Мйјодраг Јеврёмац йзбй на чёло и пóста кóзбаша.

йстурити -им св 'ослободити се, отарасити се'. – Млóго ми злóрана ова крáва и тврда на сйси, мóрам да е нёкако йстури́м о Јерёмйндану.

йстўтњити се -йм се 'изиграти се'. – Јеси ли се дóбро истўтњó са твóйм другáримá, бáбина срёћо и кўћо?

йстўћи -чём св 1. 'претући, пребити'. – Нйје мйслио да ће се нáћи нёко ко ће и нёга д-йстўчё; 2. 'излупетати, напричати бесмислице'. – Глám како истўкоше поёдй-нй пóслáници коекáке будалáштиње, згóдно ме бй срамóта од нйне срамóтё јел тўчў, брáте, ко óван у крйву шљйву.

йсукати йсучем св 'извадити, извући'. – Óнда óн йсўка сáбљу из кóрйца и вйкну: зá мнóм, јўнáци, и ўдарисмо јўриш.

исцрпити се -й се св 'истрошити се'. – Исцрпили га зидови на робији, нѣ мож ласно да се поврати у живот.

исушити исушим св 'осушити'; в. *малипериши*.

йс узв их! – Јој, Микѣ, вѣлим што си ми дошѣ, [з]на[ш]-шта, йс!

йсѣк м 'део испеченог бравчета око бубрега'. – Сѣкниде нам кйло й пѣ, ал од йсѣка и дај нам бѣкал вина, да не помисли печење да га јѣдѣ пашчад.

йсећи исѣчем св 'уситнити неким сечивом'. – Узми нѣж те исѣци мѣно пршуте ђѣци, а ја ѣдок д-исѣчем дрва па да наложим ватру. – Треба, ђѣцо, йсећи врзину да е мрз исцрпй па на пролеће запалити, имѣ да гѣри ко лѣч; || **йсецкати** -ам св 'исецкати'. – Нйје шѣѣо да пѣгази рй'еч и да им ѣткаже гостопримство, што су му наредили, па да га йсецкаш на комаде.

йтар итра -о 'хитар, брз'. – Игрутин ти је йтар кѣ ветар, ако нѣко прѣви весѣље, он је тѣј, ако нѣко умре, ѣпет ѣн, ни мања чѣвѣка ни вреднијег ствѣра; || **йтро** прил. – Он йтро отрка ѣ-подрум и йжнѣ влашу ракијѣ.

йтати йтам несв 'хитати, журити'. – И тѣко йтам ја, ѣда би стйго за-дѣна, да ме не ѣвати мрѣк преко планинѣ по ѣнѣј арлауци, а ѣн напѣ те ме затракуе, не мѣгу да га се отрѣсѣм. – Сѣди мѣно, што йтам кѣ да си дошѣ за-ватру; в. *йасиш*.

йћ, ѣћ узв за дозивање свиња. – Йћ, йћ. – Цк-цк, йћ! Ућ!

йће с 'јело, храна'. – Вйше иг, вѣлѣ, пѣмрѣ од йћа и пића, но ѣд-глѣди.

[йћи] йдѣм несв. – Йдѣм пѣтом пѣсма с ѣри/ сѣ мном мйле не гѣворй; *изр.* ~ *рукѣ* 'бити успешан'. – Йдѣ му рѣке шкѣла, нѣ мож бити бѣље; ~ *нйз брдо* 'пропадати (о домаћинству). – Чйм је ѣн прѣузо старешинство, ѣма свѣ йдѣ нйз брдо, што викали, нашла се вила ѣ чем нйје бйла; ~ *с мйлим Бѣгом* 'ѣбити нешто што је дозлогрдило'. – Кад си мѣго тѣ д-урѣдиш, йди с мйлим Бѣгом, да те мѣѣ ѣчи вйше нѣ видѣ и далѣко ти лепа кѣћа; ~ *на руку* 'помоћи'. – Нйје ти ѣн нѣшто болѣћив, ал јѣс ми йшѣ на руку, нѣ могу криво да рѣкнѣм, згѣдно ми припѣмого кад гѣј сам бйјо у нѣвољи; ~ *у раскорѣку* 'бити у несагласју између речи и дела'. – Ма ѣн ти је цѣо вй'ек бйјо у раскорѣку, јѣдно мйсли, дрѣгѣ прйча, трѣће рѣди, од такијег се чѣвај, синко; ~ *нѣчијим сйѣдйама* 'имати узорѣ, поштовати традицију'. – А, ѣн ће да бйднѣ чѣстит Србин, йдѣ ђѣдовим стѣпѣма, сѣнце га грйјѣло.

йци'ѣдити йци'ѣдим св 'ѣцедити'. – Нѣ мош д-йци'ѣдйш вѣду из крпаре, како би кѣ Мѣрко Краљѣвић йци'ѣдијо сѣву дрѣновину.

йци'ѣпати йци'ѣпам св 'исѣпати'. – Наши лѣди рѣшили д-йци'ѣпајѣ мѣно дрѣва ѣвйг данѣ за-зйму и да иг тѣрѣ у сувѣту, да на зйму бйднѣмо рѣт; || **йци'ѣпан** -а -о 'по-ѣпан, исѣпан'. – Йци'ѣпане му панталѣне начисто, кѣ да е бйјо на Кајмакчалану; || **йцјепкати** -ам св 'иситнити комишину, потпалу'. – Бѣба цјѣпкѣ шашину за у јѣстукѣ па вѣлй ђѣду: ако те не мрзй, вѣлй, йцјепкај пѣтпалѣ и тѣри у сувѣту, нек-ймѣ, трѣбаће.

йч 'нимало, ништа'. – Тѣ што е ѣн йшепртљѣ ти је, накѣ, начисто без йч вѣзѣ. – *Црно без йч бй'ѣлог*

йшакѣтати -ам св 'ишамарати'. – Тѣ е безѣбразно кѣ глиста, трѣба га ишакѣтати и привѣсти пѣмѣти.

йшѣрати йшѣрам св 'украсити разним бојама'. – Свѣ смо, у врѣме ѣнѣ, вѣљели д-ѣкрѣсимо и д-йшѣрамо: и кѣпију, и кѣла, и двѣнице и прѣслицу, и штѣп што се пѣштѣпљемо, и ййлиме и коѣшта, свѣ нам ѣкрѣсно и лѣпотно бйло, и спѣменѣве на-грѣбљѣ смо шѣрали па смо зѣтѣ грѣбљѣ звѣли шѣренѣ сѣло.

йшибати -ам св 'истући притом, шибом'. – Увати тѣ неваљало жгѣпче те йшибај, да-вй[ди]ш кѣко ће да бйднѣ дѣбар. в. *шибаши*.

йшијѣк м мед 'ишијас, ишијалгија'. – Уватијо га йшијѣк, нѣ-мож стѣпѣ, кад га жйгнѣ – пйшти ко црв.

ишколовати -уем св 'упутити на школовање, омогућити деци да заврше школу'. – Онџмад смо ми укућани разговарали, ђбртали, ђкретали и вако и нако и најзад рџшисмо д-ишколуемо старииег сина, па макар одвајали од уста, а млађи д-ђстанђ код-кућђ. – Није ласно ишколовати ђђцу у ђђ време кад ти је свђ што произведеш на зђмљи пђшто пђтђ.

иштрклати -ам св 'нагло израсти'. – ђНај ти старии иштрклђ, мешчини ко из вђдђ, нђ-било му урђка; в. *раскруињаи се*.

ишћерати -ам св 'истерати, изагнати'. – Ишћерај ту керђдију из ђвлије. – Тћђрђ лисицу – ишћђрђ кђрјака. – Ишћђро му бђбе из главђ; ~ *рђд* 'завршити са обрадом, окопавањем јђдног реда неке културе'. – Кад ишћђрамо рђд, ђндак мђно сђднемо да дђнемо, пђјђемо вђдђ, ко пђши запаљи и прокомендијамо мђно; || **ишћђривати** -ђрујем несв 'истеривати'. – Изутра ишћђруемо стђку на пашу, а у заранак дђгонимо кђћи.

ишчапрљати -ам св 'ишчђпркати'. – Кђкђшке пђваздђн чапрљају и ишчапрљају нђку бђбицу, црвића ил какђ сђмђнку.

ишчашити -им **1.** 'изврнути зглоб руке или ноге'. – Нђко наслђди тђтку из Амђрикђ, а нђко ишчашђ нђгу; **2.** 'пореметити памђћу'. – Виђе ли ти да е ђн зђднђ ишчашђн, Бђже ме прђсти.

ишчђврљити -ђврљим св 'померити, изглавити, ишчашити'. – Пђјтам ти пђста за ђвцама и ишчђврљим нђгу кад сам прђскакала преко ђндека.

ишчекати -ам св 'дочекати'. – Имђ ђн жђну и нђколко шћђрију, јђдва су ишчекали сина; || **ишчекђвати** -ђкуем несв. – Ишчекђвали су иг цђђ дђн и не дђђоше, даће Бђг да су дђбро.

ишчекђчати -ам св 'обележити дрвеће за сечу'. – Шђмар најпрво мђра да ти ишчекђча, пошто пђднесђш мђлбу и уплђтиш дђјурину, па тђк пђтље мђш да сђчђш.

ишчђнути ишчђнем 'ишчашити'. – Пђтрчђм преко ђрања и ишчђнем нђгу, ни-сам мђгђ стђпђ, мђрали да зђвђ Мђлоја Бђбића из-Виће да ми намђшта.

ишчђречити -им св 'исђћи целог брђва на комаде'. – Ако мђш да ми пђможђш сђмо д-ђдерђмо и ишчђречђмо бђка, пђтље ћемо ми сђми да ти не дангубиш.

ишчетвђрити -ђтвђрим св 'упрегнути други пар волова, удвостручити запрегу да би се извукао неки велики терет'; в. *исђаличђвати*.

ишчетвђрати -ам св 'исђћи на четвртине'. – Сђмо ишчетвђртђј патлиђане и мђло посђни, тђри мђно сђра и лђка, ваља уз ђвђ ракђцу.

ишчеткати -ам св 'очистити четком'; в. *скорушии*.

ишчђшљати (се) -ам (се) 'уредити косу, очђшљати се'. – Ишчђшљала се бђба, сплђла кђке и убрђдила стђђћу мђраму, вђли: ђћу д-ђдђм цркђви, данђс је Крстовдђн и, каже, добро тђвте, ђђцо, штђ вам бђба каже, а тђ сам ја нађчила од мђђ пђкђјне бђбђ: ко се крђстом крђсти, на Крстовдђн пђсти!

ишчђљђти -ли св 'исђћи, истрошити се, прђсахнути'. – Штђ сам, пђста, тђрета прђњђла на обрамачи, кђлко сам пђтђ назђбла и пђкисла, ни брђја му нђма, а сђд нђ могу ласно у ђвлију д-ђзићђм, ишчђљђла снага, мђј Драгићу, вакал дђшђ да се мрђје.

ишчистити -им св 'потпуно изведрити'; в. *косии*.

ишчудити се ишчудђм се св 'начудити се'. – Ни смо мђгли да се ишчудђмо кад смо виђђли кђлике су градљђке пђдале, вђћђ од јђјцђта; || **ишчуђавати се** -уђавам се несв 'чудити се; дивити се'. – Кад су сђзнали да е ђн најбђљи стђдђнт у Бђдграду, свђ живђи у сђлу се ишчуђавали.

ишчуљити се ишчуљђм се св 'напрезати се да би се нешто чуло'. – А ђн се ишчуљђјо и вађђ сваку рђч у лђту да би мђгђ да нас ђђнкђри, а Тђпо бијаги шапћђ Каргану: дђђи, вђли, нђћђс ђграмо карте на Нђшовђј штђли у Мђлатовићима, па кад

је било поноћи, њни сѣдѣ код Спѡмѣнке у кавѣни и кѡцкајѹ сѣрбез, а милиција ѡпкo-лила Нѣшову штѣлу чак тѣмо, јел ѡнда ти је било забрѣњено кѡцкѣње.

ишчѹпати ишчупѣм св ‘извадити, извући на силу’. – Кад комѣрцу ишчупѣш нѡгу, ѡдоше цриѣва. – Мѡже кѡњу рѣп д-ишчупѣ.

Ј

јѧ реч. ‘да’. – И, вѣлѣш, ви пѡсле јѹрнѣте на Швѣбе? – Јѧ! – А ѡни ѡтворе пѣльбу по вама? – Јѧ.

јѧѧч јѧѧча м **1.** ‘јахач, коњаник’. – Ѣн ти је бѣјо у жандармѣрији и тѣмо јѧѡ кѡње, зѧтѡ е нѧкѡ дѡбар јѧѧч; **2.** ‘љубавник, швалер’. – Тѡ ти је њѣјзин јѧѧч.

јѧѡгмѣ реч. ‘дабогме, него шта’. – Па, *јѧѡгмѣ*, кѡ пита жѣбе кѧд се мѡчило затрпѣва.

јѧбука ж бот ‘дрво и плод *Malus*’. – Тмали су двѡе ѡѣцѣ кѡ двѣје рѹмене јѧбуке; || **јѧбучица** ж **1.** дем. – Тѹ смо јѧбучицу мѡј ѹнук и јѧ посѧдили прѣје десѣтину дѧнѧ; **2.** ‘грло, гркљан’. – Мѡраш вѧлѧ рѹчати с нѧма, па да би се за јѧбучице вѧтали; || **јѧбукѡв** -ова -ѡ ‘који је од јѧбуке’. – Е прѡбај ѡвѧј јѧбукѡв кѡмпѡт, виѡѡећеш како е дѡбар.

јѧбѹкѧча ж ‘ракија од јѧбука, јѧбуковѧча’. – Прѡбај ѡву јѧбѹкѧчу, нѣје кѡ шлѣйвова, ал вѧлѧ: кад нѣма кѣшѣ, зѧѹвѧр и грѧд.

јѧбуковина ж ‘јѧбуково дрво’. – Она јѧбуковина е тѧкшѧ од шлѣйвовине за ѡмѹр.

јѧбучѧр м ‘земљѣште засађено јѧбукама’. – Ѣнѧј стрѧњѧнски јѧбучѧр с бѹдѣмкѧ-ма Ѣмѧ преко осамдѣсѣт гѡдина и јѡш рѧђѧ млѡго дѡбро.

јѧбѹчѧра ж ‘пита с јѧбукама’ – Рѧзѡвије нѧна кѡре па нам нѧчини јѧбѹчѧру и по-трѹси ѡзгѡ с мѣнко цѣмѣнта.

јѧвѧшлук -ѧшлука м ‘неодговорност, немар, нехѧт; неред’. – Нѣмѡ да ми прѧвите јѧвѧшлук пѡ-кући.

јѧвити јѧвѣм св ‘послати поруку, ѡбавестити’. – Јѧвио се Јѡво и рѣко да нѣ може дѡћи у нѡељѹ. – Ѣправили ме да ти јѧвим, да си тѣ жив и здрѧв, ѹмрѡ нам нѧш врснѣк Рѧде Чѧура; || **јѧвљѧти** јѧвљѧм несв ‘ѡбавештѧвати’. – Јѧвљѧју се свѧкѣ дѧн и вѣлѣ да ѡе кући, ѧкѡѡгѡда, брзо под крѡв; || **јѧвкѧти** се -ѧм се несв дем ‘јѧвљѧти се кратко’. – Јѧвкѧ се тѣк да јѡј чѹѣмо глѧс; || **јѧвнѹти** -нѣм св јѧвити. – Зѧмѡлила ме Ѡнка да ви јѧвнѣм да ѡе ви дѡћи прѡсци у нѡељѹ; в. *ѡѡѧѡѡѡи* (се)

јѧвѡр -ѡра м бот ‘листопадно дрво *Acer, Platanus*’. – Знѧш ли ти ѡнѹ: ѡј јѧворе, јѧворе, тѣ си дрѡво нѧјбоље; || **јѧвѡрѣћ** -ѣћа м дем ‘млади јѧвор’. – Кад бѣднѣш крчијо врзину, ѡнѧј јѧвѡрѣћ до Стѧнише ѡстави, нек рѧстѣ, вѧлѧће нѣкад нѣком зѧ нешто; || **јѧвѡрчѣћ** -ѣћа м дем ‘и с т ѡ’; – Ѣнѧј јѧвѡрчѣћ рѧстѣ ко из водѣ; || **јѧворѡв** -ѡва -ѡ ‘који је од јѧвѡра’. – Гѹсле мѡе дрѡво јѧворѡво, а гѹдало дрѡво шѣмширѡво.

јѧворовина ж ‘јѧворѡво дрво’. – Ѣву јѧворовину ѡу по нѡељѣи д-ѡћерѧм на стрѹ-гару.

јѧглица ж, об. мн, ‘кокице које се добијају од зрна кукурузѧ кокичѧра чија ѡуска при загревѧњу прска, па распуцѧно зрно Ѣма изразито белу боју’. – Сѧ-ѡе бѧба вѧма д-Ѣскѡка јѧглица. – Тмѧ зѹбе кѡ јѧглице; || **јѧгличица** ж дем од *јѧглица*. – Ѣѡете ли ви, блѧго бѧби, да ви бѧба Ѣскѡка мѣно јѧгличица.

јѧглук јѧглука м ‘везена марѧмица’. – Слѹшѧмо ми како Лѣпѡсѧва гѡренѧке зѧпѣвѧ: чѹвам ѡвце у зеленѡм гѧју, вѣзѣм јѧглук пѡ свѡм ѡбичѧју; || **јѧглѹчић** -ѣћа

м дем. – Извезла сестричници мџли јаглучић; || **јаглуче** -ета с дем. – Виђи како е јаглуче извезла мџа унукица.

јагма ж ‘отимање, присвајање неке вредности, грабеж’. – Кад се нешто дае на распродају, настане јагма, све једно мџмо друго.

јагмити се -јм се несв ‘отимати, грабити’. – Нијкад се, блага ђеду, немџ јагмити око нечег што није поштено зарађено јел све што е џтџто џнџ е и прџклџто, тџ ти је џтров.

јага ж хип ‘јагње’; в. *шака*; || **јагње** -ета с ‘младунче овце до 6 месеци узроста’. – Знџш како е казано: умиљато јагње двџје џвце сџсџ; || **јагњџнце** -ета с дем. – Немџјдер то јагњџнце јурити. – А кад јагњџнџџа џднесџм мџкињџца, џна пџлџжу па пџчнџ да скакућу и да с-јграју да ти је милџна пџглџти иг; || **јагњџнџџ** зб – Даиш сџмо кака су му јагњџнџџ – ко упис; || **јагњџдија** ж мн пеј *јагњџд*, *јагњџци*. – Изишла џна неснџ јагњџдија и слџстила ми бџшчицу; || **јагњџште** -ета с пеј. – Виђде што оно јагњџште блџ[ј]ј; || **јагњџћ** -џ -џ ‘који је од јагњџта’. – Од јагњџћ кџжџ Миљџјку начинили шубару, млџго зџџдна испала.

јагњџтина ж ‘јагњџе месо, печење’. – У мџсџцима кџј у џмену џмају слџво [р] јџдџ се прџсетина, а у џнџм дрџгџм јагњџтина, тџ ти је, синџвац, неписано прџвило, разумџш ти мџне штџ кажем ја тџбе.

јагњџти се јагњџ се несв ‘младити се, доносити на свет јагње’. – џвџг данџ би трџбало да пџчнџ да се јагњџ џвце зџтџ што су се мрџкале џкџ Мијџљџдџна.

јагода ж бот ‘ниска зџљаства биљка *Fragaria vesca*’; в. *бабица*, *слаџко*; || **јагодица** ж дем **1.** ‘мала јагода’; в. *сладиџи*!; **2.а.** анџт ‘испупчени деџ лица испод џка’. – Нагџрила вџђе, а нарумџњела јагодице и усне, јџдва е пџзнаџок; **б.** ‘ткиво на врху прста’. – џћерали га дџктору, смџкџ му џбриктер јагодицу.

јаџ м ‘бол, туга, жалост’. – Прџсвисла е од тџгџ и јаџа кад су е зџ другџг уџдали, да јџј бар није рџкџ да е вџлџ, па ни пџ јаџа; *изр.* *шака јаџа* ‘ситно, неугледно’; *на јџдџвиџте јаџе* ‘изузетно тешко, уз џгромне напоре’. – Јџдва, на јџдџвите јаџе, стџгосмо д-џвршџмо џнџ мџно пшџениџ те нас не увџти џвџ кишџвина, да џкаснисмо јџдан јџдџни дан, све би прџникло; || **јаџан** јаџна -џ ‘несрећан, кога су тукли сви јаџи’. – Није јаџан ни кџру лџба мџгџ да прџгуне да му у грлу не запрџ.

јаџа ж ‘јаџна, џјађена жена’. – Ё, јаџо мџја, штџ ћеш, трџпи, џмџ џ-горџ, не дџј, Бџже, штџ се трџпити мџже.

јаџати се јаџам се несв ‘жалити се, исповџдати се жаљџњем’. – Дџђе вџселџ Рџжица, па се пџста пџчџ јаџати, штџ е све снађе.

јаџац ‘кост у предњем делу живинских груди’. – Кад испечџмо нешто од пиљџежи, мџ ломџмо јаџац и гламо кџ ће кџга да прџвари да би дџбиџо џнџ што е зџџџворено; *изр.* Спџља глаџац, изнџтра јаџац. – Знџм за јаџац.

јаџиковати -уем несв ‘гласно плакати, јаукати’. – Не врџди јаџиковати, мџја сџјо, него напрџд.

јаџити -јм несв ‘кукати, нарицати’. – Вџсела Перџника е кџкала и јаџила кад гџј је с кравиџџм прџлазила спорџд-грџбља.

јаџни -џ -џ ‘покојни’. – Јџдни ђџдо Срџтен, Бџг да му дџшу прџстџ, је говџриџо да нема смрџти без сџђена данџ.

јаџниџ -џка м ‘несрећник, невољник, страџалник’. – Вџсели Тџсо, јаџниџ, неђе закачиџ бџнику и пџчџ да бџлазни коџшта; || **јаџниџче** -ета с, зб *јаџниџџд* ‘јаџна деџа’. – Нису џна, јаџниџџд, крива што се рџдише у џво зџџ и брџзбожнџ време; в. *крџчица*; || **јаџниџчџк** -чџка м дем. – Штџ ће џн јаџниџчџк, није џн крџв што му е џтац тџки.

јаџница ж ‘несрећница, невољница’. – Тџ е јаџницу и сџнце тџкло вџше нџ што е грџјало.

јáдо -а м ‘јадан човек, невољник, несрећник’. – Е, мój јáдо ојаћени, шта те снађе.
јáз м ‘прокоп, канал којим се вода доводи до воденице’. – Кад је Милџинко кóпó
 јáз за воденицу, ондак ти је наднаца била кило жита.

јáзук м ‘штета’. – Нёмó да начиниш човёку јáзук него полако и пажљиво. – Јёс
 јáзук што црче ваки бйк, ал штá ћеш, у његову главу, нек су ти чёлáд жива и здрава;
изр. *Ни мањёг јáзука ни вёћё сэкирације* (кад се неко секира што му је брачни друг
 учинио прелубу).

јáцара м 1. ‘скитница, ситнији лопов; шићарција’. – Пушти тў јáцару дóђавола,
 тáј у једној руци држи вáтру, а ў-другој вóду; 2. ‘пас који се навадио да купи јаја’. –
 Оћерај онў јáцару, пóкупи ми свá јáца.

јáјце -ета с 1. ‘јаје’. – Онá мóја ћубаста кóкóшка нóси двóжучна јáјца; 2. ‘тег на
 кантару’. – На кáнтару ти је онй тег ко јáјце, зátо га тáкó и зовемо; *изр.* ~ на око ‘јаја
 пржена уцело’. – Испрждё ми пé-шёс јáјци на óко, да дóручуем па д-йдём стóци;
 || **јáјчёнце** -ета с дем. од *јајце*. – Прдњёла она ћубаста пйлица, ёнё колишнó јој је
 јáјчёнце. – Надгорњáвају се ёдео и бáба па ёе ёдео нóј: лáсно е квóцати, трёба јáјца
 нóсити, а óна нёму: ијáко н-ўмијем да снёсём јáјце, знáм штá е мућак.

јáк јáка -о 1. ‘снажан’. – Онá Чёдова жёна спóсобна и јáка кó нёкй мушкáрац; 2.
 ‘концентриран (о алкохолном пићу)’. – Ёх, ал ти је јáка овá рáкија.

јáка ж ‘велика крагна на гуњи, оковратник’. – Ја вóлим кад је вёћа јáка: кад дўне
 мёћава, јá е заврнем гóрнáк и óна ми чўва зáтијок.

јáкна јáкнё ж ‘кратак капут’. – Обóцде јáкну, још је ово време рóвито.

јáком прил непром ‘тек, тек што, чим’. – Овó прдлеће дóцни, ёнё ти јáком нйчё
 жйто, а бйвало е поћёкад у овó дóба да стáшё за првóкоп. – Јáком зарућеле трёшње;
изр. *Јáком иду Мáра и свáйшови.*

јáкўљача ж ‘капуљача’. – Навўци јáкўљачу нá-глáву, вй(ди)ш како ўдарá севёрац.

јáл св. ‘или’. – Бйјаше тáјо стрóг, кóд нёга нёмá врдáња, вёлй: јáл ўчи шкóлу и
 бйдни дóбар ёáк, јáл се врати вáмо д-дрёмо и копáмо, нёмá цáбољёбарёња; в. *лицкá-*
иш, одаишкáиш, ирейшйлишй.

јáлóв -ова -о ‘неспособан за оплодњу; кастриран’. – Кад је óван јáлóв, млóго га
 лáкше угóити.

јáлóвац -вца м 1. ‘дрво, воћка, биљка која не рађа, која не носи плод’. – Зáђи и
 ёгёј смóтриш да е стрўк жйта јáлóвац, да се нйје óсекó, óсёци га и бáци стóци – онáј
 спорёд нёга ёе бóље да нáпредуе; 2. ‘бездетан човек’. – Ёт, нáма ўсуд тáкй да óстас-
 мо бёжётни, штá ёу кад сам јáлóвац.

јáлóвица ж 1. ‘крава, овца, коза која остане неоплођена, јáлова’. – Е дўв јáлóвицу
 ёемо д-йспечемо и да пóнесемо нá свадбу код пријателá. – Јáлóвица нйје зá дрўгó
 сем за шйљак, нёш је цáбё рáнити кад нйје за приплод; 2. ‘нероткиња’. – Нйје згóдно
 да жёни кáш да е јáлóвица, тó е грóта и срамóта јел нйје óна крйва што е нероткиња.

јáлóвйње с ‘стока која се не музе’. – Ондак се изгóнила стóка на йспашу гóре ў
 планину, углáвнóм јáлóвйње и óвце, а теглёћа стóка и мўзаре јóк.

јáловити -йм ‘кастрирати’; в. *ујáловйшй.*

јáма ж ‘дубока рупа у земљи, обично у камењару’. – Ѓни који су бáцали српску
 ёёцу ў јаме нёће се ўсрећити, јá ти кáм. – Кад сли’ёпáц сли’ёпáца вóдй, обадвóјица
 ёе ў јаму ўпасти. – Ко дрўгóме јáму кóпá сáм ў нў ўпада; || **јáмица** ж дем. – Ако-ш
 да пóсáдиш вóће, прво пóорёш парцёлу, па ондак йскопáш јáмице у кóё иг сáдиш;
 || **јáмётинa** ж аугм пеј. – Кад би мóгле оне јáмётине прозбóрити, тёк би знáли штá
 нам пóчини брát Рвáт; в. *йоримйшй*; || **јáмўрина** ж исто. – Имá тáмо иза нёгове кўћё
 нека јáмўрина и ў нў бáцали коекáке ломатáније.

јаман прил ‘једанпут’. – Јаман су њиг двїје зајно ишле чак у Студеницу на слўжбу.

јамац / јемац јамца / јемца м ‘који за нешто гарантује’. – Нїкад, бла̀го ђеду, нє јемчи за другог, свѧк нек зїнє колко мѡж да прѡгунє, јел ако он ушепртлѧ – пўче по лєђима јемца.

јамачно реч. ‘свакако, сигурно’. – Тѡ ти је, јамачно, тѧко и нїкако друкчије, євє ти, вѡђе сам нѧјтањи.

јамити -їм несв ‘копати јамице за садњу воћа и поврћа’. – Јамїмо сўтра за ѡрасе, с Бѡжјом пѡмоћу.

јампўт / јанпўт прил ‘једном приликом, једанпут’. – Јампўт смо ишли зајно о Тѡдорици у Лўбїи на вѧшер; *изр. Трїїўї мєри, а јанїўї сєци.*

јамство с ‘јемство, гаранција’. – Кѧзано е: злѡ прѡлази кѡ се јамчи за другѡга; а кѡ мрзї на јамство, бєз бригє је.

јамчити -їм (не)св ‘гарантовати’. – Јѧ ти јамчим за њега, ако он не испуни обєћање, јѧ сам тўј.

јанија ж ‘јело од меса и пиринча’ – Вїше вѡлим ђўвече но ѡву јанију.

јѧпија ж **1.** ‘дрвена грађа, обрађена или у обловини’. – Дѧвно је он прїбавијо јѧпију за кућу, ал јѡш нє знѧ ђє he тѧ кућа бїти; **2.** ‘човек одређених особина’. – Тѡ ти је тѧ јѧпија: контраши, бўнције, дѡшли нѧкѡ ўпѡрни, заумити и, д-їзвинеш, курчєвити.

јапўнце -унцета с ‘кишна кабаница’. – Да ми нє бї оног чїкуниног јапўнцета, пѡкисѡ би до гѡлє кѡжє.

јѧра ж ‘жега, спарина, врућина’. – По ѡнѡј јѧри кѡкѡшке ѡпуштите крила и позїєвале, кєрѧд се ѡтєгла, исплазила јєзике и дѧкћў, вѡлови брєкћў, бѧш је жїшка.

јѧрак јѧрка м ‘канал, јаруга’. – Док нїсам ископѡ јѧрак изнад њївє, стѧлно ми додијавала вѡда кад нѧїћу кїше.

јѧрам јѧрма м **1.** ‘дрвена направа за упрезање волова ради вуче’. – Когѡј дѡђе нѧ влѧс, нѧма нѧш јѧрам нє гинє: ѡзгѡ јѧрам, ѡздѡ пѡдјармица, с јєднє стрѧнє рамєњача а с другє пѧлица и, што вїкаше ѡнѧј, тєгли и вўци и у јѧрму скѧпѧј; **2.** ‘дрвце од бадњѧка које се ставлѧ у божићни колач’; в. *чесница.*

јѧрац јѧрца м зоол **јѧрчина** м аугм пеј. – Она Манѡјлова јѧрчина се ѡсєћѧ на прчєтину до Тѧкїша; || **јѧрчїћ** -їћа м ‘мушко јаре’. – Ѳвѡг јѧрчїћа ћу д-ѡставїм за прїплод.

јѧре -ета с ‘младунче козе’ – Окѡзила Бєлка јєдно мўшко и јєдно жєнско јѧре; зб. *јѧрѧд.* – Јѧрѧд се иґрају кѡ нєка ђєца, милїна иг глѧти како скѧчу; || **јѧрєнце** -ета с дем. – Јѧрєнце ми млѡго ўмиљато; || **јѧрєћї** -ѧ -є ‘ѡји се ѡноси на јаре, који се тиче јѧрета’. – На вѧшеру куписмо јѧрєћєг печєња те се нѧјдосмо ко лўди.

јѧри -а -ѡ ‘који се сеје у пролеће’. – Мї сїјемо ѡзима жїта, ал ако ў-јесєн нє даднў кїше, мї ѡндѧк ѧн спѧнє снїєг, у мѧрту, пѡсијемо јѧру пшєницу ил јєчам.

јѧрїк -їка м ‘врста пролетњег кукуруза’. – Нїје лѡш јѧрїк, ал су стаклѧрац и ѡсмѧк јѡш бѡљи.

јѧрина ж ‘јагњєћа вуна, прва стрижа јагњѧди’. – Нїје стрїна кѡд-кућє, ѡдњєла д-ўрєди јѧрину.

јѧрити се јѧрї се несв ‘младити се (о кози), козити се’. – Ѳвѡ ти је Бєлки друкѡ јѧрєње и ѡбадвѧ пўта се облизнила.

јѧрица ж ‘женско јаре’. – Вїђѧ ли, ѡчїју ти твѡјг, кўд ми пѡбеже јѧрица?

јѧрица ж ‘пшеница која се сеје у пролеће’. – Нє стигок јесєнѧс, бєше кїшна јєсєн, зѧтѡ мѡрам јѧрицу да пѡсијем чїм прѡђу Млѧдєнци.

јәрка јәркѣ ж ‘ојачање на коси које се пружа паралелно са оштрицом, резом’. – Измакѣ нам Саво у ѓткосу петне́стак коракѣ, па кад ѓштриј кѣсу, он чўкнѣ брўсом по јәрци и зѣбава: вође, баго, велї.

јәрма јәрмѣ ж ‘прекрупа као сточна храна’. – Дадни стѣци по по бўчука јәрмѣ, ал прво мѣно посѣли и на́кваси, лѣшње им лїзати.

јәрмати -ам несв ‘хранити (стоку) јармом’. – Дѣбри ти вѣлови, вїдї се да иг јармѣш домѣћински, нѣ жалїш јәрму.

јәрмац јармаца м ‘пречага на коњским колима о којој висе ждрепчаници’. – И јармац и ждрепчанике Јерѣтије начинијо од јасеновине па ѓковѣ, вѣчна ствар.

јармењѣк -ѣка м ‘сврдло за бушење великих рупа’. – Свѣкї кѣлар имѣдѣ јармењѣк, коим вртї рўпе на јарму за рамењаче и за́ворањ.

јәрѣс -сти ж ‘жестока раздраженост’. – Кад њѣга ўвѣти јәрѣс, бѣжи кўд-знѣш;
 || **јәрѣсан** -сна -о ‘раздражен, набусит’. – Млѣго е дѣбар, ал знѣ да бїднѣ пођѣкад јәрѣсан, ѓнда бѣжи ѓд њѣга ил шути; || **јәрѣсно** прил ‘раздражљиво, бесно’. – Оно диѣте пѣмѣтно кѣ чѣла, ал јәрѣсно млѣго.

јаруга ж ‘увала између стрмих страна којом за кишна времена могу кренути бујични потоци’. – Кажу да су бегўнци с бѣјїшта вїкали: ој јаруго, моја мїлѣ друго.

јасѣн м бот ‘листопадно дрво Fraxinus’. – На мѣђи између нас и Дїка бїјаше гѣлем јасѣн; || **јасѣнїћ** -їћа м дем. – Кад бїднѣш сѣкѣ врзину, ѓнај јасѣнїћ ѓстави;

|| **јасѣнїчѣк** -чѣка м дем. – Он је ўмлѣ да вїдї како јасѣнїчѣк растѣ за рѣгуље; ||

јасѣнѣв -ова -о ‘који је од јасена’. – Јасеново дрво је благословѣно кѣ и ѣровина; ||

јасѣње с ‘предео где расте јасен, јасенова шума’ – Пѣваше Милѣнија: чўвам ѓвце дѣле у јасѣње, глѣдѣј, драги, па дѣђи до мѣне.

јасеновак м ‘прут од јасена’ – Он смѣта ѓнај јасеновак и заѣкупи онў скўчницу тѣмо у јаругу.

јасеновина ж ‘грађа од јасеновог дрвета’. – Јасеновина ти је за ѣстѣл млѣго дѣбра.

јасика ж бот ‘листопадно дрво Populus tremula’. – Од јасикѣ се мѣом прѣвѣ кѣна-те, дѣђе лѣкашна а дўготрѣјна и нѣма нїђе јѣднѣг чвѣра; || **јасичица** ж дем. – Нѣмѣ да сѣчѣш онѣ двїје јасичице, нѣка иг нек растў, сѣмо иг пѣткрешї; || **јасикѣв** -ова -о ‘који је од јасике’. – Јасикѣве стўбе са багреновим прѣчкама су ти најбољѣ.

јасиковина ж ‘јасиково дрво, грађа од јасиковог дрвета’. – Јасиковина ваљѣ за шїндру, млѣго дўго траїше, нѣ може врѣме лѣсно да јој наудї.

јасле -ѣла ж мн ‘преграда у коју се стоци полагае сено’. – Њѣму ўјак дрмѣтор па га прѣвѣ на држѣвне јасле, жївї кѣ бўбрег у лѣју, скоро нїшта нѣ рѣди а плѣта рѣдѣвна.

[**јѣстук**] јѣстука м **1.** – У ѓнѣ врѣме јѣстуци су се пўнили слѣмѣм ил сїтно ицјепкѣнѣм шашином, а кѣ е држѣ гўске пўнијо е ѓнїм сїтним гўшчїм пѣрјом; **2.** ‘део запрежних кола (обртни јѣстук)’. – Обртни јѣстук ти је за предњи трап спѣн ѓбртним клїном; **3.** ‘задњи део запрежних кола (задњи јѣстук); **4.** ‘подножје стога’. – Испод сїѣна се ѓбавезно начини јѣстук, ѓбично од трўпаца и мѣтки или грања да сїѣно не повўчѣ влѣгу; || **јѣстуче** -ѣта с дем. – Направила њѣму баба јѣстуче, извѣзла и напунила пѣрјом; || **јѣстучѣнце** -ѣта с дем – Вїђи како е ѓвѣ ўкрѣсно јѣстучѣнце ицглѣдно; || **јѣстучић** м дем. – Да ми бї кѣки бїло јѣстучић да турїм пѣд-глѣву; || **јѣстучина** ж аугм – Глѣм кѣкѣ су јој ѓнѣ јѣстучине ѓфўцане и када прљѣве.

јѣстучница ж ‘навлака за јѣстук’. – Јѣстучнице су се шїле од тежановог ил лѣне-ног плѣтна, па смо иг мї пѣсле вѣзле.

јџтак јџтака м 'који чува и храни одметнике'. – Његџв чуќунђед ти је бијо јџтак ајдућима.

јџати јџшџм несв 'јахати'. – Јџли смо кџње без џздџ и сџдла.

јџити се -џмо се несв 'скућати се у гомилу'. – Кад он пџчџ да вичџ »Навали, народе, јџш мџло па нџстало«, пџче народе да се јџти око џеговијег кџла и бџгами рџспрода џн лубџнице врџшко.

јџтка ж 'јадница'. – Наиђџ џна јџтка, душа да те забџли кад чуџеш џџне мџке.

јџтџран -рна -о 'снажан'. – Виш га кџки је јџтџран, мџже кџњу рџп д-ишчуџпџ.

јџџд м (мн јџџдови) 'слабо, неухрањено, мршава дете; ситно чељаде'. – Нџ знџм мџжџ ли штџ да биднџ од оног јџџда. – Ма јџс џна, накџ кад поглџднеш, вџретџзна, ал штџ тај јџџ мџже д-џради – чуџдом да се чуџдиш.

јџџкати јџџчем несв 'запомагати, кукати'. – Јџџче пџсница, кџмџн би заплакџ, ал не врџди, шта би – би.

јџшити -шџм несв 'јахати'. – Јџш ко џџца јџшили смо кџње, накџ без сџдла; || **јџшеђи** гл прил. сад 'јашуђи'. – Нџкад смо ишли џ-Гџчу ш чџзом, а нџкад јџшеђи; || **јџшеђи** -а -е 'који је за јахање, јахађи'. – Ёмали џни чџвт вџлова, тџглеђџ кџње и јџднџг јџшеђџ.

јџшта реч. 'него, него штџ'. – И ми смо ти, у врџме џнџ, глџдовали пџчџсто, јџшта смо.

јџштавица ж 'бубуљица на језику, јаштерица'. – Што ме мџчи нџка јџштавица, бџба кџже да ме нџко, бејађи, огџвџра.

јџвтика ж 'туберкулоза, сушица'. – Пџче Бисџнија џнџ: нџсам знџла, гџрела ко свџђа / да е џџбав од јџвтикџ вџђџ; || **јџвтџчџв** -а -о 'туберкулозан'. – Бијо вџсели Жџвота Миљџјкин јџвтџчџв и рџно џмрије, тек пресамџтијо трџјџстџ, Бџг да му душу прџсти.

јџвтин -а -о 'који има нџску цену'. – Дџшло грџдно врџме, јџвтџни компџри, јџвтџина стџка и што е нџјцрџе појџвтџнијо и џбраз – џбрали смо зџлен бџстан; || **јџвтино** прил. – Јџвтино кџпио – џџбџ прџдџ.

јџвтџчџр м 'туберкулозни болесник'. – Он је бијо јџвтџчџр, ниђџ му било спџса.

јџвтџчџрка ж 'зла жена, која натура јџфтику'. – И што е тџ једна јџвтџчџрка, да ти је сџмо знџти, а вџмо се упрепџдџбила, рџкџ би ни лџк јџла ни лџк мирџсала, а тџмо џигарице пџједе и чџвџку и свим кџђџнима.

јџге јџгета с 'тространа турпија за метал'. – Кад рџзметнџш тџстџре, џнда мџж да га нџоштрџш јџгетом.

јџд м 'јарост, срдња'. – џтровџ га јџд и нџ знџ кџд џдара; || **јџдак** јџтка -о 'љут, горопадан'. – Ниђџ ми мџло што е накџ јџдак, кџ џе више да штрџџ џд-њџга; || **јџтко** прил 'љутито, с јџдом'. – џна му, накџ јџтко, џдбрџси: Море, џди у бџстрџга!

јџдџмџн прил 'у јџдном тренутку, џјџдном'. – Јџдџмџн је џ џн свџатио да нџ зна штџ га е снашло, па пџчџ полаќо да се џзвлџчи џдџ џиџ.

јџдан јџдна -о 'најмањи основни број'; *изр.* ~ *јџдџни* 'само јџдан'. – Сџмо се он јџдан јџдџни џтуд врџтио, а нџ знџ џџ су дрџгима џстале кџсти; ~ *јџдџиђи* 'и с т о'. – Млџго дџбро се џсџкло жџто, нџшџ сам сџмо јџдан јџдитџ јџловац у цџлџј врџсти; ~ *јџдџнџџџиђи* 'и с т о'. – Бијо јџдан јџдџнџџџиђи кои ниђџ шџђџ да ш џђма трџге.

јџдар јџдра -о 'здрав, напредан'. – Да виш како е мџруз јџдар, да дџ Гџспод да не засџши. – Знџш кџкџ су ти џндџј џџвџјке биле јџдре, румџне, пџцале од здравља, кад прџжи кџрџк зџмља подрќтџва, а џвџ сџденаке ко да им је душа у нџсу. – Јџдра џџвџјка, да е по јџднџм образу шџнџш, дрџђи би прџсџ.

једаред прил ‘једанпут’. – Кад смо једаред мобили на жетви, бијаше нас се искупило преко четрес што жетелица што везијоца, па кад сѣднѣмо љ-лад, да прѣданѣмо, ми зајвѣмо.

јѣдва прил ‘тешко, мучно’. – Јѣдва се нѣкако саставља крај с крајом, ал, Бѣже здравља, свѣ друго ѣмо ласно.

јѣдек јѣдека м ‘уже којим се води коњ’. – Вѣгнук коња дугачким јѣдеком за кочић у ливади да се мѣно напасе.

јѣдинац -нца м ‘једини син’. – Он ти је бијо јѣдинац, држали га ко мѣно водѣ на-длану и затѣ е ѣсто цѣлог живѣта кѣ килави Радован; || **јѣдинче** -ета с ‘једино дете’. – Види се да е јѣдинче, чим је накѣ размѣжено.

јѣдиница ж ‘једина кћи’. – Она ти јѣдиница и бѣгме дѣбра мирајинка.

јѣднѣк -а -о ‘исти као и други’. – Узми коју дѣш, дѣдвие су јѣднѣке, само су друкчије вѣрбе; || **јѣднѣко** прил ‘стално, непрестано’. – Јѣднако вѣкаше мѣј вѣсели ѣтац да чувамо дѣбра.

јѣдначит -а -о ‘уједначен, истих особина’. – Вѣди рачун, ѣри, кад прѣдѣш да ти конац биднѣ јѣдначит, а јѣк и вакѣ и накѣ; || **јѣдначито** прил ‘уједначено’. – Она је то рѣдила јѣдначито и другоме ко и сѣбе.

јѣднѣлик -ѣлика -о ‘исто, једнако’. – Њиѣ двѣ брѣта направили јѣднѣлике кѣше, па згѣдно пѣглѣти с пѣта.

јѣдрати -ѣ несв ‘напредовати, развијати се’ – Згѣдно јѣдрају овѣ ѣѣчица да злѣ нѣ-чуе; в. *јѣзгра*.

јѣж м зоол **1.** ‘ситни сисар с бѣдлама *Eginaceus*’. – Млѣго е забрѣлѣ, ако му ѣтац сѣзнѣ, ѣбѣ е јѣжа у лѣжа; **2.** ‘машина за сабијање терена при изградњи пута’. – Кад је наишо онај јѣж, зѣмља се подѣтрѣса; **3.** ‘справица за набацивање фасаде’. – Онај наш мајстор набавио нѣки јѣж и ш ѣим набацуѣ камѣнчиѣ на васѣду.

јѣза ж ‘страва, ужас’. – Који је тѣ брѣзбѣжник, јѣза да т-ѣвати: стрѣ ме за онѣ ѣѣчицу да ѣна, веселничад, не испѣштају ѣѣгове будалѣштиѣ.

јѣзгра ж ‘јестиви део коштичастиг воѣа’. – Овѣ гѣдинѣ ѣрасима јѣдра јѣзгра, има-ло кѣше таман колко трѣбѣ.

јѣздити -ѣм несв ‘ићи, брзо се кретати’. – Онамо низ Радѣшин дѣ јѣздѣ свѣтови с пѣсмѣм и прѣнгијѣма.

јѣзѣрина геогр ж ‘земљиште са стајаѣном водом, бара’. – У јѣзѣрини ти је вѣлики ѣркестар жѣба, а имају и жѣпца бѣсисту, па не утољѣвају по цѣлѣ нѣш. – У Гѣниној ливади она јѣзѣрина пѣна жѣба, крѣкећу по свѣ-нѣш.

јѣзѣрити се -ѣ се несв **а.** ‘подсѣхати на језеро’. – Запржила лика качѣмак врѣлѣм машћу, богѣто, згѣдно се јѣзѣри ѣзгѣ; **б.** ‘формирати се као језеро’. – Кад дѣго пѣдѣ кѣша, на днѣ ливадѣ пѣчнѣ да се јѣзѣри.

јѣзеро с ‘вѣћа стајаѣна вода’. – Тамѣ у Овчѣру зајѣзили Мѣраву и начинили јѣзеро.

јѣзив јѣзива -о ‘ужасан, стравичан’. – Тѣ е јѣзив чѣвек, далѣко му лѣпа кѣћа, нѣ би вољѣ ни на пѣту да га срѣтѣм.

јѣзик јѣзика м анат **1.** ‘покретни мишићни орган у устима’. – Нѣким ѣудма се мѣ-рѣш чѣдити кѣко иг јѣзик не забѣли; **2.** ‘средство комуникације у јѣдној друштвѣној зајѣдници’. – Глѣдѣм и слѣшѣм на телевѣзији кѣко нѣки дѣе да нам јѣзик ѣзмѣ кѣ да е срамѣта збѣрити накѣ кѣ што су нам стѣри збѣрили; || **јѣзичић** м дем. – Дѣбра му е ѣна жѣница, јѣдина јѣј је маѣна што има пѣдужи јѣзичић; || **јѣзичак** -чка м ‘показивач тежине на ваги, кантару’. – Кад мѣриш муштѣрији сѣр ил кѣјмак, дѣтури мѣно да прѣвѣгне јѣзичак у ѣѣгову кѣрис, то ти је благословѣно, а проклѣство е, нѣ дѣј Бѣже, закинути на мѣри; || **јѣзичина** ж пеј; в. *ѣоган, сунѣ*.

јѣзиковати -уем несв ‘многѣ причати, пружати језик’. – Она јѣзикуе пѣваздѣн.

јѣтко в. *јед.*

јѣтрова ж ‘деверова жена’. – Ја и мѡја јѣтрова се нѣкад за ђвијег чѣтрес гѡдѣна нѣсмо спѡречкале; || **јѣтровоца** ж хип. – Ово ти је, тѣто, мѡја јѣтровоца.

јѣцај м ‘кратко јецање’ – Чѣ се јѣцај из-другѣ сѡбѣ.

јѣцати -ам несв ‘тихо испрекидано плакати’. – Нѣмѡ више јѣцати, дѣшо бѡбина, дѡћи ће тѡта; || **јѣцање** с гл.им. ‘испрекидан плач’. – Зѡдуго се из нѣне сѡбѣ чѣло јѣцање.

јѣчам јѣчма м бот ‘стрно жито *Hordeum vulgare*’. – Ђве гѡдине смо у Стѡнићевини пѡсијали јѣчам; || **јѣчменѣ** -ѡ -ѡ ‘који је од јѣчма’. – Ђндак смо више јѣли мѣрузнѣ и јѣчменѣ лѣѡ нѡ пшѣничнѣ. – Јѣчменѡ брѡшно е млѡго дѡбро.

јѣчати -им несв ‘испуштати болне гласове’. – Бѡба е свѣ нѡћ јѣчала од бѡлѡва.

јѣчменица ж ‘хлеб од јѣчма’ – Ђндак ти се јѣла мѣрузница и јѣчменица, пшѣничнѡ нѡ пѡрѣтко.

јѣчмуља ж ‘ѡкафа« од јѣчма’. – Зѣмѡјле ти се ѣспечѣ јѣчам па се ѡндак сѡмелѣ и ѡд тога кѣвѡ, кобијѡги, кѡва. в. *кљукоѣри.*

јѡгунѡс -ста -ѡ ‘својеглав, тврдоглав, напрасит’. – Ђјѡко е јѡгунѡс, бѡље но да е некѣ млѡкоња и килавѡндер, д-ѣзвѣнеш, него нек се знѡ да е мѣшко, а јѡк нѣка стрина Пѣрса.

јѡгунѣти се јѡгунѣм се несв ‘љутити се, закерати за ситнице’. – Штѡ се јѡгунѣш тѣјнѡк ко нѣко рѡзмажѣно дерлѣште, уљѣди се вѣћ јѣднѡм, нѣси ти више мѡли.

јѡк реч. ‘не’. – Оћеш ли д-ѣдѣш на глѡсање? – Јѡк, јѡ; в. *ѡтѡљ, брѡ, буша, велики, скрипѡмѡш, смѡндрѡкѡш.*

јѡкшѣр зоол ‘раса свиња, јѡркшир’. – Какѣ јѡкшѣр, какѣ бакрѡчи: нѣма свињѣта без мѡрѡвке.

јѡлпѡз м ‘бадавѡција, скитница’ – Тѡ ти је јѡлпѡз јѣдан ѡко-ш да поштѣно зѡбрѣмо.

јѡпѣт прил ‘опет, поново’. – Кад би се пѡново рѡдијѡ, јѡпѣт би бѣјѡ сѣлѡк, ако ми вѣруеш, ма бѣдни, брѣ, свѡј нѡ свѡм, нѣмѡ нѣко да те зѣбѡва.

јѡргѡвѡнли непром ‘који је боје јѡргѡвана’. – Кѣпила сам цѣц ѣвѡдѣцицама за ѡљинѣце, дѡшѡ нѡкѡ јѡргѡвѡнли; в. *рѣкла.*

јѡште прил ‘још’. – Ми нѣсмо бѣли јѡште окрѡвили кѣћу кад је пѡо прѡви снѣгѣг.

јѣг м ‘јужни ветар’; в. *млаковѣна, нолики*; || **јѣго** ‘и с т ѡ’. – Кад ѣдарѣ јѣго, снѣгѣг се извѣчѣ врѣшко; || **јѣгѡв** -ѡва -ѡ ‘отоплѡвање, време кад се топи снег’. – Кад је јѣгово, млѡго е рѣѡва дѣја, ем мѡкре нѡге, ем шлѣгѡво; в. *ѣрогрѣзѡшѣи*; || **јѣжни** -ѡ -ѡ ‘који се налази на југу, који потиче с југа’. – Ђн је дѡшѡ нѣђе из јѣжнѣг крѡѡва.

јѣговѣна ж ‘отоплѡвање пред јужним ветром’; в. *жмѣришѣи, ѣѡшлѣгѡшѣи се, шрѣишѣишѣи.*

јѣжити -ѣ несв ‘најављѡвати топлије време’. – Пѡчѣло је да јѣжѣ, зѣма е при крѡју, мада кѡжу стѡри лѣди, ѣмије ѡна поћѣкад д-ѡшинѣ рѣпом.

јѣжњѡк -ѡка м ‘топлији, јужни ветар’. – Кад ѡкрѣне јѣжњѡк, глѡј како зѣма изѡмѣља.

[јѣнѡк] -ѡка м. – Ударијѡ јѣнѡк на јѣнѡка; || **јѣнѡчан** -чна -ѡ ‘храбар’. – Ђн ти је ѡдѡвек бѣјѡ јѣнѡчан чѡвѣк, ѡн с ѣстинѡм нѣје трѡгѡвѡ, јѡк; || **јѣнѡчки** -ѡ -ѡ ‘храбро држѡње’. – Ако Бѡг дѡ и срѣћа јѣнѡчка; || **јѣнѡчки** прил. – Издржѡли су ѡни јѣнѡчки свѣ нѣвоље кѡѣ су иг стѣзале.

јѣнац јѣнца м ‘мушко јуне’. – Одгѡјѡ Бѡжо млѡго дѡбре јѣнце, нѣма иг у срѣзу, кѡ двѣје јѡбуке; || **јѣнѡчѣ** -ѣћа м дем. – Млѡго ти дѡбар јѣнѡчѣ, трѣбѡ да му кѣпиш парнѣка; || **јѣнѡчина** м аугм. – Нѣје тѡ јѣнац но јѣнѡчина, виш кѡликѣ је: ѣмѡ прѣко ѡсѡм тѡвѡра

јунáчити се јунáчим се несв ‘понашати се као јунак у приликама кад се јунаштво не тражи’. – Нёмō се ти јунáчити међу ђецōм и жёнама – појунáчи се међ људма; || **јунáчёње** с гл. им. ‘јунаштво, храброст’. – Њёговог јунáчёња сам сйта, свё пўче преко нáшијег лёђá.

јўне јўнета с ‘младо говече од 6 месеци до године’. – Кад йдё јўне, нёк идё и ўже; || **јунёнце** -ета дем. – Пòдáј мёно мёкињйца и онōм јунёнцету; || **јунйште** с пеј – Овō јунйште ми дóђе главё, нйђе да се скрáси.

јўница ж ‘женка говечета до првог млађења’. – Ўватё ти онй онў јўницу, вёгнў окō рогōва конòпчетом, ўведў је између двá буквиђа, а главу јој прибијў уз стáбло; || **јўничйца** ж дем. – Извёди онў јўничйцу и вёгни је тўј испòд кућё.

јўпка ж обично мн ‘коре за гибаницу које се развијају оклагијом’. – Кад бáба пёчё јўпке, онá нам дáднё накo врўё окрáјке да грицкáмо.

јўрцати (се) -áм (се) несв ‘трчати, трчкарати, никад не мировати’. – Нёмō ђёцу тражити пò-кући, ёнё иг јўрцају се пò-бáшчи; || **јўрцање** с гл. им. ‘трчање, јурњава’. – Сáмо јўрцá пòваздáн, нё знá кў-ће прије.

јўтро с. – Ўвечё га стёгло срце – јўтро нё дочека, весёлнйк, Бòг да му дўшу прòсти; || **јўтроске** прил ‘јутрос’. – Јўтроске си пòранила, рáно бáбина; || **јўтром** прил; в. *йрочешъаши*.

јўчё с прил. – Он и дáнáс слáвй кò и јўчё: нйкад нйшта нё рáди; || **јўчашньй** -á -ё ‘јучерашньй’. – Тй ћеш ми кáжеш, бáлáвче јёдан, нйсам јá јўчашньй; в. *вўхи*.

К

кабадáкија м ‘силеција, разбојник, кабадахија’. – Овё кабадáкије батáлиле и цркву па штò нё би и òлтáр, ђё ё им дўша пуснйцима.

кабáница ж ‘огртач са капуљачом’. – Кòдá нас је сáмо пòнеко ймō, кò е йшо нёђе дйље па òднўд нáбавијо кабáницу, па е обўчё преко одиёла кад је некō нёврёме; || **кабáничйца** ж дем. – Вáљало би ђёци нáбавити кáкё кабáничйце, кад пòђу йз-школё ђёкад им ўдарй кйша па нагрáбўсе.

кáбáс -ста -о ‘гломазан, масиван’. – Кад натòвариш снòпове нá-кола, йзáђе тòвар кáбáс па свё закáчињё за грање. – Нaйђе милицáјац, нáкò кáбáс, и крўпнйм глáсом ко из бадња пйта: Јё л ти, мáли, ђё је кўђа Крёстомира Жйворадљёвог?

кабёза ж ‘слатко безалкохолно пиће са аромом поморанце и лимуна’. – Ондак су ти сòдације по сáборима продавале кабёзу у влáшницáма.

каблина ж ‘краћа дрвена цев којом се сужава доњи отвор бадња’. – Мóраћемо д-йзмиёнимo кáблину на бáдњу, нёшто се рáзлокáла.

[*кáбл-] -а само у *изр. Лије ко из кáбла*.

кабўлити кабўлим (обично уз негацију) ‘пристајати, прихватати’. – Нё би тò кабўлила нй за кáке пáре да òдáм мòг човёка онйм злйкòвцима, па да би ме òдрáли жйву. – Нё би кабўлила тò д-ўрáдим нй за кáке пáре јел пáре су тй ништа: кад одйлазё – ймају стòгину, а кад òлазё – сáмо двйје нòге.

кабўља ж ‘посуда за кухињске отпатке, сплaчињара’. – У кўјни според шпòрета смо држáли кабўљу у кòјў смо спйрaли сўдове и тò пòтље дáвали свињáма.

кáва кáвё ж ‘кафа’. – Áјде, вёлй, кòне, да пòпијемо по јёдну кáву, а он ё нà тò: вала, кòне, црна ти је кáва без рáкије; || **кáвица** ж дем. – Тўрде, ёёро, по једну кáвицу, па штá-бидё.

кавѡна -анѣ ж ‘кафана’. – Кавѡна е грдна кѡна, у њѡзи се нѣко љсреѣијо нѣје;
 || **каваница** ж дем. – Нѣје тѡ, жѣно, нѣкака кавѡнчина, но кавѡнче, каваница, кѡко,
 брѣ, не разумѣш; || **каванче** -ета с дем. – Да се наѣмо у ѡнѡм кавѡнчету на ѡдшку;
 || **кавѡнчина** ж аугм пеј. – Ђѣ да га упрѡпѡсти онѡ кавѡнчина и гѡтова ствѡр.

кавга ж ‘сукоб, обрачун; туча’. – Зѡметнуше кавгу, ал иг рѡзводише те прѡѣ без
 бѡја.

кавгација м ‘човек склон сукобима, сваѡалица’. – Знѡдѣш ли ѡнѡ што пѣвѡ гѡс-
 лѡр Рѡде: у пиѣу су тѣшке пијанице / а у кавзи љѡте кавгације.

кавѣнисати -шѣм несв ‘разговарати уз кафу, густирати’. – Ђнѣ иг пѡседале те
 кавѣнишу и претрѣсају ѡброве чѣм су им љѡди ѡтишли ѡ-поље.

кавѣнли непром ‘браон боје’. – Дѡтркајдер ми онѡ кавѣнли шѣрпу.

кавѣција м 1. ‘кафеција, власник кафане’. – Кад је Кѡзо кавѣција виќнѡ »ѡјмо
 вѡјронѣ«, Брацо кѡже: *Дѡј љѣѣе цѣлој кавѡни!* – и тѡкѡ прѡпаде Кѡзов вѡјронѣ, ѡстас-
 мо до свѡнуѡа; 2. ‘који воли да пије каву’. – Нѣмѡ мѣне тѡрати каву, нѣсам ти јѡ некѣ
 кавѣција.

кавѣѣнка ж ‘власница каване’. – Код Љѣпосаве кавѣѣнке су најпрво пѡчели
 д-ѣграјѡ кѡрте.

кавѡрма ж ‘специјалитет од чвѡрака са додатком млевених изнутрица и зачина’.
 – За нѡс ти је кавѡрма бѣла пѡластица, сѡд је нѣко не ѡкѡша кѡ да се нѣ валѡ.

кадар кѡдра -о ‘моѡан, вредан, издржљив, способан’. – Нѣсам ти јѡ више кѡдар
 да се рѡам са млѡдѣм љѡдма. – Нѣје ти он више кѡдар за тѣ пѡслове, издѡје снага. –
 Он ти је ко ѡјдѡк, кѡдар стѣи и ѡтеѣи; в. *ѣераѣе*.

кадар реч. ‘изгледа, као да ѣе’. – Кѡдар ѣе д-ѡдарѣ кѣша чѣм је вѡликѡ ѡморина.

кадашњи -а -о ‘из ког времена’. – Кѡ знѡ кадашњи је ѡвај брѣс, причају да му е
 прѣко трѣста гѡдѣна.

кадгѡѣ / **кадгѡј** ‘увек’ – Кадгѡѣ смо рѡтовали, сѣљѡк ти је наѣбѡ како ѡкрѣнеш:
 и да дѡднѣ кѡѣе и вѡлове, и свѣнѣче, и љѣба и шљѣба, и сѣнове д-ѣзгину, и јѡпѣт му
 нѣко нѣкад нѣје рѣко ни вѡла. – Кадгѡј нѣко наѣѣе пѡтом наѣѣе рѣѣи ил зѡлае.

кадиѡа ж ‘сомѡт’. – Млѡго су бѡљѡ и ѡчкопѣрнија ѡва ѣѣца што су спѡвала на
 слѡмѡчама, но ѡвѡ што су иг ушушкѡвали у свѣлу и кадиѡу; || **кадивѣца** ж бот.
 ‘летња цветна биљка из ф. Compositae, кадифица’. – Код лиќѣ је пѡна бѡшчица ка-
 дивѣцѡ.

кадија м ‘судија’; *изр.* *Кѡдија ѣе ѣѡжѣи, кѡдија ѣи сѡди*.

кадјѡница ж ‘посудица у коју се на жар ставѡа тамјан ради каѣѣња’. – Мѣ свѡкѡ
 јѡтро тѡримо жѣшку у кадјѡницу, ѡзгѡ зрѣно-дѡвѡ тамљана, ѡкѡдимо се, прѡчитѡмо
 Очѣнѡш, па дѡручкуемо; *изр.* *Очѣнѡш ѣѡволу дѡи ѣзбѣја*.

казан кѡзана м а. ‘напраѡа за пѣцидбу ракије’. – Кѡлко си ѣѣрѡ од кѡзана? – Нѣ-
 сам млѡго, тѡј ѡдма поред табѡрке; б. ‘посуда за справѡѡње хране’. – Кад смо бѣли
 у вѡјсци, пѡсѡљ и коѣшта кѡвало се у оним вѣликим кѡзанима; || **казѡнчиѣ** -ѣѡа м
 дем. – Ђмѡ Јѣва кѡзѡнчиѣ, нѣје вѣѣи од оног лѡнца; || **казѡнче** -ѡнчета с ‘и с т о’. –
 Јѣдан Цѣго на вѡшеру прѡдѡвѡше кѡзѡнче од пѣ-шес кѣла; || **казѡнчина** ж аугм пеј.
 – Набѡвијѡ ѣѣдо неку кѡзѡнчину за кѡвѡње мѣѣѣ свѣѡама.

казѡнција м ‘човек који пѣче ракију’. – Чѣча Мѣлѡрад ти је бѣјѡ најбѡљѣ
 кѡзѡнција у ѡколѣни.

казати / **касти** кѡжем св а. ‘рѣѣи нешто, казати’. – Сѡ-ѣе ѣ ѡн кѡсти како е бѣло.
 – Ђ, тѡ ти нѣ могу кѡсти; б. ‘узрѣчица’. – Нѣ мош тѣ, кѡсти, како тѣ ѡш, нѡ како јѣс;
 ~ **се** св ‘рѣѣи своје име при упѡзнаѡѡу, представити се’. – Кад су ѡдиграли кѡло,
 прѡжише јѣдно дрѡгом рѡку и кѡзаше се.

каиш каиша м **1. а.** ‘ремен за панталоне’. – Пуче му каиш – спадоше му гаће те му се исмијасмо; **б.** ‘ремен којим се причвршћују кондуре’; **в.** ‘украсни каиши за опанке’. – Ондак преко везениг чарапа ударимо лаковане каише па ти је то милина погллати; **2.** ‘дуго и уско парче сланине’. – Одвикари он од оног каиша парче сланине за једну шаку, тужи у торбу според чанка са сиром и мурузницом и оде; **3.** ‘народна игра’. – Ондак смо ти се играли каиша и коечџа.

кајасе / кајаси м мн ‘дизгини, каиши којима се преко узди управља коњима’. – Кад оћеш д-уставиш коње, затегни кајасе и викини: боо!

кајати се каем се несв ‘жалити због неког свог поступка, имати грижу савести’. – Човек се кае у два случаја: или кад учини лошо, или кад не учини добро; *изр.* Чини добро – не кај се, чини зло – надај се.

кајла ж ‘клин којим се алатка причвршћује за држалицу’. – Ми алатке кајлуемо з дрвеним или гвозденим кајлама и тако бидну добро причвршћене за држалицу. *изр.* Удариши кајлу ‘направити неугодност, довести у неприлику’.

кајловати -уем несв ‘ударати, стављати кајлу’. – Енџ га код Јеротија отишџ да кајлуе мотику.

кајмак кајмака м ‘масноћа на површини куваног и охлађеног млека’. – Ништа лџпше, кад се одџ нџђе даље од-кућџ, па кад добро огладниш, извадиш чанак из торбџ са сиром и кајмаком, парче лџба и главицу лџка – слаћџ од мџда; || **кајмачак** -чка м хип; в. *чанак*; || **кајмачић** м дем хип. – Насула нам баба оног врџлог млиџка у хау и тџрила да се мџно ладнџ, оно се џма пџчо вџтати кајмачић.

кајмачити се -и се несв ‘формирати покорицу кајмака на површини млека’. – Ђн прџврџ млијџко, спџјени га и разли у карлице да се кајмачић.

каки зам ‘никако, нипошто’. – Каки ја да уићџем у тућџ виноград, нџ би то учинџ да е џд-смрти лек; || **како** прил. – Народ је рџко како жџна мџжа на лицу нџси, а мџж жџну на кошуљи; || **каконодрџго** ‘било како’. – Обуци, чџвече, чџсту кошуљу и дрџге пантолоне, нџмџ ићи мџђу лџде каконодрџго.

какити -им несв ‘вршити велику нужду (о детету)’. – Нџмџ га сџд дџрати, пџчџ да каки.

какодџкати -џдџчем несв ‘какотати’. – Рџко, нџмџ, жџно, сџмо какодџкати, џјде запјевај јџдну и џна пџчџ: *Убиле ти мџје сџзе, шџио ми мџју мџдџс џзе* – те ми дџ-сkochџ.

какотати какоћџ несв ‘оглашавати се какотањем (као кокошка)’. – Свџк рџдџ свџј пџсџ, те тџко гџска гаће, пџтка квџче, хџрка каџче а кокошка какоћџ.

калабука ж ‘халабука, хука, бука’. – Подигли калабуку ни око чега.

калабучити -им несв ‘сређивати, доводити у ред’. – Нџшто калабуче тамо по канчари, нџсам се помџљала; уп. *раскалабучиши*.

калаисати -шџм несв ‘премазивати бакарне судове калајем; састављати олукџ калајем’. – Прошџпљила ми се цџмџнта, мџрам да е нџсим Лџбу Дџшићу да е кала-ише; *изр.* *Калаисџ џбраз*.

калауз -џуза м ‘кључ за отварање бравџ’. – Ондак су ти билџ дрвенџ кљџчаницџ с унутарње странџ вратџ, а спџља смо кроз рџпицу провлџчили калауз и ш џим закљџчџвали и откљџчџвали вратџ; в. *кљџчаницџ, одмандалиши*.

калашиње с **а.** ‘неухрањена, мршава стока’. – Ђзагнаџи џви Шандрџнци некџ калашиње у брџтину, јџдва изџмили ону јџнад, мршџва веселничад ко грџне, кос и кожа; **б.** ‘лоши џуди, олош’. – Дџђе у кокањџре некџ калашиње, нџпише се, замало чџвџку не поквџрише весџље.

калдрма ж ‘каменом подасут пут, макадам’. – Није ти бџла зџмајле калдрма по пџту, па кад пџнџ киша, блџто бџднџ до кољџна.

калдрмаш -а́ша м **1.** ‘камен који се користи за калдрмисање пута’. – Па̀бѝрчили смо калдрма̀ше по по̀току и извлáчили на̀-п̀т а онò рѝс смо һѝрали из Радòјковòг рѝда; **2.** ‘човек који калдрмише пут’. – Òни су ти бѝли калдрма̀ши, по ѝвицама по̀ставѝ һѝна̀р а уну̀тра сла̀жѝ ка̀мѝн до ка̀мена; **3.** ‘човек који живи у граду, варошанин’. – Òставио ва̀кѝ лѝпòту и по̀сто калдрмаш.

калдрмити -ѝм несв ‘правити калдрму’. – Испри́чò би ти нѐкѝ ò то̀м на̀раштају ко̀й се чу̀дом чу̀диò кад је лѐктрика по̀чала да с-у̀води, да се калдрмѐ па̀де, да се прàвѝ ну̀жњици у̀-ку̀ћама, да сви́ра ра̀диò, да с-у̀носѝ нѐки б̀учуци у̀ собе у ко̀е на̀род глѝда, рѐко би нѐма памѝтнија по̀сла, кои се прѝчудити нѝје м̀го што се изгусту̀ја ра̀лица и са̀ковац, што зарáстоше у непрòђију стàзе преко Крива̀је и Пѝрега, што се к̀рдисаше ц̀рношљиве и р̀ануше, што се нѐ чуе л̀арма һѝчка̀дије, што нѐ б̀учу б̀икови по то̀ровима, што не блѝјѐ бвце по у̀тринама, што се не др̀жѝ по̀с[т], што грòбља по̀чѝше ута̀њати у б̀у̀јад и нѐма̀р, што се са̀губѝ стѝд од л̀удѝ и стра̀ од Бòга (5: 47); || **калдрмисати** -ишѝм несв ‘и с т о’. – Калдрмишѐ још онò мѐно пред ка̀пиòм штò му је òстало од ј̀учѝ.

калем кале́ма м **1.** ‘дрвени ва̀лак за намотавање конца’. – Ку̀пи ми ј̀едан ка̀лем ц̀рног и ј̀едан б̀ѝелог ко̀нца; **2.** ‘млада оплемењена садница биљке’. – Сви́ му се ка̀леми прѝмили, да злò нѐ чуе. – Сва̀ког прòљећа, бла̀го һѝду, поса̀ди по̀неки ка̀лем, зна̀ш како у̀чи онà пѝсма: Те гòј на̀ђеш згòдно мѐсто, ти др̀во поса̀ди, а др̀во е бла̀городно па ће да на̀гради; || **калѝмчић** -ића м. ‘мала садница’. – Поса̀ди и òва̀ј калѝмчић, порàше; || **калѝмче** -ета дем од *калем 1.* – Од калѝмчета смо прàвили зв̀рчкове и та̀кмичили се чѝјѝ ће д̀уже да се в̀рти. – Дòда̀јдер ми òнò калѝмче из вѝјòкѝ; в. *зврчак*.

калѝмѝр -а́ра м **1.** ‘човек који калеми’. – Ра̀домир је б̀иò најбо̀љи калѝмѝр у на̀шѝм кра̀ју; **2.** ‘во̀њак’. – Òндак ти је Мѝлорад Мѐчка ѝмò најбо̀љи калѝмѝр, дòле испод Јàсѝња измѐђу Ма̀рковића и Јòксимовића по̀тока; || **калѝмѝрски** -а -ò ‘који припада калемару’. – Мòј һѝдо е ѝмò калѝмѝрски пѝрвѝз и òн ти је и по в̀рзинàма на дѝвљаке калемиò разне во̀лке.

калѝмити -ѝм несв ‘оплемењивати младе во̀лке путем калем границе’. – Тѐбе ће һѝдо да на̀учѝ да калемиш, на̀јпрво һемо шеп̀урке, па по̀тље и во̀ћкице.

калѝрати калѝра(м) (не)св ‘(из)губити на тежини или некој другој вредности’. – Кад òберѝш на̀прику, òна ти за̀ два̀ да̀на калѝра да се чу̀дом за̀чудиш, јòш ако е вру̀ћина – да ти нѐ-прѝчам.

ка̀лкан калкана м ‘шталско поткровље’. – П̀ун калкан ѝзба̀цимо сѝѝена и òндак зѝми, òзгò кроз шу̀бер, са̀мо һу̀шнѝш на̀ниже прàво у шта̀лу.

ка̀ло ‘губитак на тежини неких производа услед сасушивања, испарења’. – Вѐлико̀ ка̀ло код коечѝг м̀ђе да б̀идне, на̀рочито кад су вру̀ћине, па смо л̀ѝтину склãњали у по̀друме и тра̀пове.

ка̀лопер -òпера м ‘мирисна, зачинска, лековита биљка *Tanacetum balsamita*’. – М̀лòго е здрав ча̀ј од калòпера, а по̀ђеко га зòвѝ жа̀лфија.

ка̀лу̀п калу̀па м ‘направа помо̀ћу ко̀је се добија одређена форма’. – Їмамо м̀и ра̀знијег ка̀лу̀па ко̀ што ти је òна̀ј за прàвљење ба̀киног ко̀лача, па òндак мушкàрци ѝма̀ј калу̀пе за цѝглу, па код пѝјаца у Ча̀чку ѝма̀ обу̀ћар и ко̀да̀ нѐга ѝма̀ ва̀здан коекàкијег ка̀лу̀па за òбу̀ћу.

ка̀лу̀ша ж ‘бела овца са црним ушима’. – Ка̀лу̀ша се трѝп̀т блѝзнила.

ка̀лфа м ‘звање ко̀је стиче шегрт, ма̀јсторски помо̀ћник’. – По̀тље трѝ годи-не учѝња за̀на̀та òн ти је по̀сто помòћник ма̀јстора, ка̀сти, калфа, јел нѐгов һѝдо е говориò: свѝ, свѝ, ал за̀на̀т и сва̀ки је за̀на̀т злãтан.

каљаѡв -а -о ‘прљав, блатњав’. – Нè мош да биднèш чїс по вòличком блàту, ал нè мòраш баш бїти ни каљаѡв до увèтã; в. *ошїрашїи*; **изр.** *Вòда свè ðїерè сèм каљаѡва ðбраза*. – *И сунце ÷рòлазї крòз каљаѡва мèстїа, али се не ÷скãља*.

каљати (се) каљам (се) несв према *искаљашїи* (в.). – Каљају ми се мèно мање него прãсад.

каљача ж об. мн ‘гумена обућа која се ставља на ципеле или опанке ради заштите од влаге и блага’. – Кад пòђе нèђе пò блату, ðн ðбуе каљаче на бакãнце, па кад стїгнè у чãршију, ðн иг ÷зуе и ðставї под сї’ено у канатама, а вãмо му ðбућа чїста.

каљуга ж ‘расквашена земља претворена у блато’. – Заглависмо се по ðнїм каљугама дòље у Драгãчици, да нè би Рãдоша да нас ишчèтвòри, јãди бїше; || **каљугица** ж дем. – Нèко прðсо кòву вòдè крај бунара и направио каљугицу.

кам прил ‘камо’. – Кам лèпè нашè срèћè да нїсмо ни правїли тў Југòслãвију; || **кãмо** ‘где’. – Кãмо те вãздãн, кумим те Бòгом јèднијем.

кãма ж **1.** ‘корице у које се увлачи нож, канија’. – ÷мадијаше неку вòјнїчку ножекању с кãмòм и кудгòј пòђе, ðбавезно тўра у тóрбу поред чãнка и слãнине, велї: злў нè требало; **2.** ‘бодеж са двостраним сечивом’. – Нїје ÷мò памèтнїја пòсла но кўпию вòјнїчку кãму, прðдãли му Цїгани на вãшеру.

кãмара ж ‘већа гомила саденуте сламе, сена’. – Ако е пшèница дòбро ÷сўшена у крстинãма, ми нè ÷енèмо стòгове но кãмару док нè банè вршãлица.

[кãмèн] кãмена м. – Ћèдо Срèтен је у свðе врèме првãчию у рвãњу и бãцãњу кãмена с рãмена; в. *камен*; у **изр.** ~ *шмèмèљац* ‘први камен који се поставља у темел грађевине’. – Кад је ÷èдо тўрò кãмен темèљац, ðн је окãдию темèљ, па се прðчитãла мòлитва и пèкло јãгње; ~ *ћðшешњãк* ‘темелни камен на углу грађевине’. – Ћòшетњãк ти ÷мã двã лица на „ге“; *крèмèн* ~ в. *кремен*; || **камèнчїћ** -ића /-ићã м дем. – Òндак смо се ÷грали камèнчїћа, мї смо тò гòвòрили пїљãка; || **камèнчина** ж аугм. – Да ми бї да ðнў вèлику камèнчину нèкако склòнїм ÷з-њивè, стãлно ми смèта кад ðрèм; || **камèнчуга** ж аугм – Прескòчи преко ðнè камèнчуге; в. *разбијашїи*; || **камїчак** -чка м ‘каменчић, мали камен’. – Кад ти је свè пòтамãн, убãци камїчак у ðпанке да се не пòнесèш и не ðсилїш, но да биднèш смèран; || **кãмèње** с зб. – Да знãш колико сам путã ÷здрла кòљена по кãмèњу; || **кãмени** -а -о ‘који је од камена’ – Око мãнастира су мãом прављени кãмени зїдови; || **кãмèнит** -èнїта -о ‘који има много камена’. – Нè знãм од чèг ðнãј нãрод жївї, да л мòже ÷шта да им рòдї кад им је нãкò камèнито; в. *завешїрина*.

камèника ж бот ‘цветна биљка живих боја из ф. *Saxifragaceae*’.

камèничãрка ‘сорта винове лозе’. – Камèничãрка ти је млðго дòбра за вїно.

каменорèзац -сца м ‘мајстор који израђује надгробно камење’. – Нãјбољи каменорèзац за спòмèње ти је бїјо Дмїтар Ћòрђевїћ, а ðн ти се ствãри презївò Весèл(и) новић, но се по ðцу Ћòрђу тãко пїсò на њèговим рўкорãдима.

камèњãр -ãра ‘каменит, кршевит крај’. – Млðго су дòбри лўди, ал кãко жївè у ðнòм камењãру, Бòга тї пїтај.

камèњãрка ж ‘змија’. – Вòди рачўна крòз ðнãј рїд, нòђе сам вїћò камèњãрке, ðне су млðго ðпãсне. – Пїта е дòктор: па ÷è те ўјела тã камèњãрка, а ðна велї у Цòловој ливади; ãма рèци ми мèсто ўједа, а ðна кãже: бãш нòђе код прескãкала; ама, жèно, зã шта те ўјела; а ðна: за нїђе нїшта, ðчијў ми мòјїг, нїшта јòј нїсам нãудила.

камїлãвка ж ‘монашка и свештеничка капа’. – Òдвајкад су пòпови и кãлуђери нòсили црне мãнтије и камїлãвке, сãд пòедини ўвели у мòду ðбоене, кò нèкè врãле, Бòже прðсти, тè тèгèтне, тè сїве, бўдїбòкснама.

камѝцор м геогр ‘ситно камење које се осипа на стрмој страни, »точило«. – Тамо иза Милѝнкове кѝћѝ бѝјаше онај камѝцор, нѝси мѝго лѝсно прѝко њѝга стѝку да прѝгнѝш; в. *ѝрѝргеѝѝѝи*.

кѝмчѝти -им несв ‘искати, молити, просити’. – Треба јѝ да кѝмчим од коекакијег дѝндѝра и вѝњѝра, пошѝшњѝра и цабољѝбѝроша да ѝни ѝдобре мѝне д-осѝчем јѝ мѝј лѝжњѝк, у мѝјѝј шѝми, мѝјѝм сѝкирѝм (7: 158).

канѝва ж ‘канап, узица’. – Ђндѝк се канѝва, која е бѝла ѝмочена у ѝнѝ ѝвѝрбану вѝду, зѝтѝгне ѝвѝс и пѝшти те плѝснѝ по трѝпцу и ѝкѝнчи га, нѝправѝ трѝг пѝ кѝм стружѝш.

канѝвлија ж в. *бѝчкија*. – Мајстор Вѝјо Шѝпѝта из Граба бѝчкију зѝвѝ канѝвлија, ваљда зѝто што јѝј се на дрвеном рѝму увијѝњѝем канѝвѝ зѝтѝжѝ мѝтѝлни лѝс.

канѝрчѝћ -ѝћа м ‘врста цвећа’. – Млѝго ти згѝдан ѝвај канѝрчѝћ, нѝ било му урѝкѝ.

кѝната ж ‘бочна страна запрежних кола’. – Кад су кѝњи пѝчели да галопѝрају, пѝспадаше кѝнате, а ѝн се јѝдва одржѝ на душѝми зѝтѝжѝћи дизгѝне док иг не обѝзда.

канѝтити канѝтим несв ‘потпомагати, одржавати, крпити’. – Ымѝ лѝпо имѝѝче, тѝ га канѝти; ~ **се** – Ђт, посѝдѝсмо мѝно мѝлѝна и јѝгѝда да се канѝтѝмо кѝлко бѝло, заувѝрица ѝзѝти кѝј дѝнѝр.

канѝгѝр -ѝра м ‘врста квалитетног штофа’. – Официѝри су ти нѝсили одѝла од канѝгѝра, тѝ дѝбѝ кѝ салѝвѝно.

канда реч. ‘ваљда, изгледа, чини се’. – Канда ће Мѝлорад да прѝдѝе вѝлове и да нѝбављѝ трѝктор.

кѝндѝлати -ѝм несв ‘дангубити, скитати’. – Он ти кѝндѝлѝ пѝваздѝн ѝдѝћи по сѝлу ко да ѝдѝ у лѝтије.

кѝндило с ‘светѝлка с отвореним пламеном на уље’. – Нѝма код ѝкѝна вѝсѝ канѝдило и бѝба га пѝли прѝзницима и нѝђѝљѝм, а пођѝко га пѝли свѝкѝ јѝтро.

кѝнити се кѝним се несв ‘намеравати’. – Цѝо дѝн сам се кѝнијѝ д-ѝдѝм да га ѝбѝђѝем и нѝшто ми се нѝ даде, а кад сам чѝо да се прѝд-нѝћ прѝставио, бѝ ми крѝвље но-ѝшта.

кѝничица ж ‘украсна трака на оделу’; в. *лѝжѝчица*.

канѝосѝв -а -о ‘жуто-риђе боје’. – Канѝосѝву бѝју смо добѝјали што гѝлицу пѝтопѝмо у млакѝшну вѝду; в. *грао*.

канѝосати -шѝм несв ‘бојити’. – Ђтишла нѝна да канѝошѝ прѝђу; || **канѝосѝн** -а -о ‘жуторић’. – Поглѝдни како ми је ѝспѝ згѝдан овај канѝосѝни чѝршов.

кѝнт само у изр *на* ~ ‘бочном страном, плѝштѝмице’. – Нѝјѝ мѝго шѝвѝѝѝр да прѝђе на вѝрата него смо мѝрѝли да га ѝкрѝнемо на кѝнт.

кѝнта ж ‘метална посуда за течност’. – Ымали смо мѝ виноград ѝ Баѝници и свѝ што трѝбѝ и крѝпећу кѝнту, кѝцу за грѝжѝе, мѝљѝч, вѝнску бѝрѝд и коѝшта; || **кѝнѝтина** ж аугм. и пеј. од *кѝниѝа*. – Опучѝше свѝње онѝ кѝнѝтину нѝз-бѝшчу; || **кѝнѝтица** ж. дем – Купѝјѝ ѝдѝо мѝлој Јѝни кѝнѝтицу, да и ѝна бејѝги зѝлѝва бѝшчицу с бѝбѝм.

кѝнтѝр м ‘справа за мерење тежине’. – Мѝ имѝмо и кѝнтѝр и кѝланце, а ѝвѝ ѝни ѝмају бѝлѝнцу, а у дућѝну имѝду вагу и терѝзије; *изр.* *Ымѝ га на кѝнѝѝр* ‘потѝжак, уѝјѝн’.

канѝтѝрати -ѝм несв ‘псовати све по рѝду’. – Пѝчѝ да канѝтѝрѝ свѝ на гѝмѝлу и нѝкѝ лѝт вѝлѝ: *Дѝлѝко вам лѝѝа кѝћа* – зѝлупѝ вѝрата и ѝде ко ѝпарѝн.

канѝтариѝјѝн -ѝна м бот ‘лековита биљка жутих цветова, *Hupericum perforatum*’. – Од канѝтариѝјѝна ти се справљѝју рѝзни мѝлеми кѝј су лековѝти и бѝз тога што млѝго пѝмѝжу мѝ га зѝвѝмо јѝш и Богорѝдѝчина трѝва.

кантáруша ж сорта јесење крушке, слична тегу од кантара'. – Кад с јѣсени обе-рѣмо кантáрушу, мй завучемо крушке у сй'єно ил тўримо у при'єсек са пшѣницом да се усйтѣ.

кантати -ам несв 'досађивати, приговарати, гунђати'. – Он мбра нѣшто стáлно да кантá, досáднији је од бўвѣ у ти'єснйм гáђама.

канура ж 'количина пређе намотане у круг, канура'. – Кад се вўна испредѣ, ђна се с вретѣна мотá на клўвчáд, ђндак се на мотѡвило смотá у кануре и нѡсй код бѡјације.

канути канѣм св 'капнути'. – Кад се слáвски колáч запечѣ, прѣмажеш га с мѣно вѡдѣ у коју канѣш ўља и ђн лѣпше порумѣнй; || **кáпати** несв . – Пѡчела из ђнѡг три-стака кáпати ракија, йди ђдма те нáмажи слáнином, па пѡтље зáмажи стáрим сйром и ђма ће да стáнѣ; || **кáпкати** кáпкá(м) несв дем 'накапавати кап по кап'. – Нйје јѡш пѡшла ракија из килера, сáмо кáпкá пѡнека кáп.

канчѣло с 'свитак вунене, тежинове или ланене пређе намотане уз помоћ мото-вила'. – Лјѣпо завежи та канчела – да се не помрси вуница (9).

кáнциа ж 1. 'завршни део ноге код живине, птица'. – Глáђ, мѡлим те, кáко е кѡкѡш-ка кáнцама рашчапрљала ђцáк; **2.** 'кука од кантара'. – Јѣднѡм нам се прѣкинѡ лáнац на бунáру и кѡва нам пѡтонѣ, ђнда тáјо вѣже кѡнопцом кáнце од кантара, спўштй на днѡ бунáра, мрѡд, мрѡд, зáкачй ђн кѡву и йзвўче горенáвише.

кáнција ж 'бич са дрвеним штапом којим се гоне коњи и стока'. – Рáтка су ти звáли Кáнцо зáто што е стáлно нѡсијо кáнцију ўзá се, ђстави кѡње пред дуђáном ил кавáнѡм, ал кáнцију ўноси сá-собѡм.

[кáп] ж. – Пáде ми кáп зá врáт. – Обйђе нас кйша, сáмо пáде пѡнека кáп. – Нѣма код Шáруље вйше ни кáп да се помўзѣ; || **кáпља** ж 'кап; добра ракија'. – Јѣс кáпља, дѣвѣт јѣзйка збѡрй.

[кáпа] ж. – Ђѣдо е стáлно нѡсијо кáпу, шáјкачу, зйми дѣбљў, лѣти тáњў; || **ка-пѣтина** ж аугм пеј. – Нѣ знáм ће затурик ђнў капѣтину; || **кáпица** ж дем – Ђди да вйдйш, кўпијо ти ђѣдо кáпицу, йсту ко ђвá мѡја сáмо за твѡју глáвицу; || **кáпче** -ета с – Тўрдѣ ђво кáпче нá-глáву; *изр.* *Кáйа ђѡље* 'израз признања за неки поступак'.

кáпавац -áвца ж 'шљиве које опадају саме кад сазру'. – Мй смо свáког дáна поткўпљали онѣ кáпáвце.

кáпак кáпка м **1.** анат 'покретљиви набор који штити око, palpebra'. – Кад ўпанѣ трўн ў-око, бáша зáврнѣ кáпак и ђчас га йзвáдй; **2. а** 'поклопац на казану за печење ракије'; в. *кайалица*; **б.** 'поклопац на отвору за излазак у поткровље'; **3.** 'дрвено прозорско крило'. – Дўну ў нѡћ вѣтар и пѡчеше кáпци да лўпају, рѣкѡ би се зáратило.

кáпалица ж 'суд у који тече ракија из казана, постава'. – Лáмпек ймá дѡље врўну у коју лѡжйш грање, а гѡре кáзан са рукўницама да мѡш ђлáјлѣ д-йзрўчиш цйбру кад испѣчѣш ракију, а ђзгѡ на кáзан ти дѡђе ђвй кáпак, а од нѣга до тáбáрке йдѣ лўла, у тáбáрку сйпáш лáдну вѡду па кад кроз кйлер йдѣ, ђнá се пáра тўјнáк лáди и дѡље у пѡставу, нѣђе је зѡвў кáпалица, првѡ кáплѣ па пѡтље тѡчй ракија, а да нѣ би пáра йс-парила, између кáпка и казана и на ђбáдва крáја лўлѣ зáптјеваш тáкѡ што ко ти'єсто зáкувáш брáшно пѡмешано с пѣпелом.

кáпара ж 'новац уложен унапред као залог за договорену куповину'. – Дѡбро, погѡдили смо, ѣвѣ ти пѣт йлáда кáпаре да знáш да нѣћу да се пйшмáним, а ђћу й јá да бйднѣм сйгуран да смо завршили пѡсѡ.

кáпарисати -шѣм (не)св 'унапред положити део новца као залог да ће се догово-рена куповина обавити'. – Капáрисо сам Стѡловину, а зѡговѡрили смо се да му рѣс йсплáтим кад ми прѣведе прáво.

капѣлник м ‘шеф, вођа трубачког оркестра’. – Десимир Перишић ти је бијо капѣлник гòрачкиг штрóуменáта и он ти је дòбијо прву трóбу у Гóчи, мешчìни бийáше то шéсет прве.

капија ж **1.** ‘главни улаз у двориште’. – Ишáрò нам Дòбривое Јòванов кáпију, дòшла кò òтлèић; **2.** ‘отвор (који чине палац и кажипрст) кроз који се протерују пиљци у игри пиљака’. – Òндак нáчиниш вáкò кáпију између ова двá-прста, пáлац и кáжипрс, кроз кòју прòгониш пèлке.

капља ж в. *кай*.

капљати капљè ‘помало цурити, излазити кап по кап’. – Мòрам да зарòгòзим оно вèлико бóре, примéтијо сам лáни да е капљало помéно, па га тáјо мáзò слáнином и сáрим сýром да зàуне.

каприц ‘каприс, òуд, инат, контрирање’. – Е јèс òмò каприц нà òиг и глáо е кáко да иг зàебè вáкò нèје кад дòђу очи òзбòра и пòчнó да нам потóрају кóче под лисиче.

карабáтак -áтака м ‘део живинске ноге до трупа’. – Нáма òèци бáба òдвој бá-так и карабáтак од пèлета, а нáш вèсели òтац кáже да òн, баксем, нáволи шèју и глáвудицу; || **карабáтачић** м дем; в. *баишак*.

каракòнцула ж ‘страшило, ругоба, вампир; ружна и неукусно обучена жена’. – Дòђе она нèгова каракòнцула и пòче нèшто да дрвè, а јá јòј рèкок: тè мòш код твоè кóће тáкò, вође – јòк.

каракòтеран -рна -ò ‘честит, поштен’. – Свè знадó да е òн вáљáтан и каракòтеран чòвек.

каракуш м ‘болест зглобова код коња’. – Ìмадијаше млòго дòброг кòња док га не снађе каракуш и мòрò е да га дáднè у клáницу; || **каракушлив** -ушлèива -ò ‘болестан, слабуњав’. – Ђе нáје оног каракушлèивог Рáдована да тòвари трóпце кад знáш да е метèљав.

карáмáнка ж ‘врста крушке’. – Òзрелила и замирèсала крушка карáмáнка, òчи-ма да е пòјдеш.

карáнфил м бот ‘цветна биљка која се гаји у башти и саксијама, многобројних боја и врста *Dianthus*’. – Ви[ди]ш овај ситни карáнфил: òн ти цвèтáва свè тáмо до слáнè и кад биднè с прòљећа, èтè га јòпèт, избèја и јòпèт цвèтá.

карати кáрам несв ‘поучавати, прекоревати; оштро упозоравати, грдити’. – Ђèд је и кáрò и мèловò. – Нè смијеш то да рáдиш, блáго бáби, кáраће те Бòго. – Знáш како е кáзано: нè кáрај подсмевáча да не òмрзнè нá-те – кáрај мóдра, и лóубиће те; и јòш је кáзано: кò вòли сýна, кáра га за врèмена; || **кáрање** с гл. им. ‘грдња, прекор’. – Бòље кáрање дáнáс него срамòта сóтра.

карбèт -íта м ‘врста горива за лампу’. – Нábавијо Мèкош карбèт па смо од некè кòнзèрве начинили тòп: дòље тóримò карбèт и òквасимо и òн пòчнè да дèми; нà тò прèврèнемо кòнзèрву од вáрбе чије дáнце смо пробóшили èксером, дòље облèпимо òлòм и гòре држимо прòстом, па пòтље принесèмо зóбљу лóча на ону рóпицу и òнáј гáс есплòдèра а кòнзèрва одлèтè у врò дóда и пóкнè кò тòп.

карбитуша ж ‘карбитна лампа’. – Свáки свèрáч је òмò карбитушу која се òбесèи на рòгоцу око кòè òгра кòло.

карика ж **а.** ‘алка, обруч’. – Ìмò òн òндак вршáлицу на àрáн мòтòр, па вèлèи да му òтишле кáрике, нè мож да вршè док тò не азóрише; **б.** ‘навлака за оловку’. – Мèне ти Àлекса прèварèи те ми òзмè òèдову Карáòрòжеву медáљу за кáрику кòју тóриш на òлòвку и òндак нè може да се зáломи срце òлòвке у тóрби.

карикати -áм несв ‘товарити, оптерећивати, гомилати обавезе’. – Òни знáју згòдно да карикају вáздáн коèшта, тè пòрез, тè прèрез, тè трòшарèну и стò јáда.

каришик -ишика м ‘отпад, нешто што није за употребу’. – Немо да купуеш неки каришик, но йли ваљано йли ништа јел не може пита да бидне од онога што се нејде.

карлица ж ‘дрвена посуда за разливање млека ради кајмачења’. – Сваки дан се рибају карлице дрпаром четком и врелом водом пошто се салије млијеко; || **карличница** ж дем а. ‘мала карлица’. – Има велика карлица у којој се мјеси леб, па имају оне у које се разлива млијеко, а имала е баба и малу карличницу у коју укупља млади кајмак за на-пијац; б. ‘направа у дну коша са које пада жито међу камење’. – Кад жито није добро суво мж да се заглави у карличници.

карма ж ‘урез којим рог належе на подрожњачу, венчаницу’; в. *мершек*.

кармовати -уем несв ‘урезивати карму’. – Кад Љубинко направи шаблон за карму, он потље кармуе рогове ко од шале.

карнер -ера м ‘украшни поруб на женском одевном предмету’. – Сашила ми нана сукњицу са чипканим карнерима.

карта ж 1. ‘мапа’. – Тај извор има и на карти што онај овицир показиво; 2. ‘картончић с различитим цртежима за играње, коцкање, гатање’. – Карта нијом срећу није додела; *изр. лична* ~. – Смислили саднак нове личне карте, само д-узмү паре; *возна* ~. – Једва йскуписмо паре ћетету д-има за возну карту; *чланска* ~. – Они ти нега уватē у-школи и даднү му чланску карту.

картарош м ‘особа која се карта, коцкар’. – Ене га, картарош један, у кавани, а старй му падају на нос од посла; || **картарошки** -а -о ‘који се тиче картароша, који се односи на картароша’. – Бежи, ћери, од-нега, то е картарошка кућа, тјј среће нема.

картирати картирам (не)св ‘послати какву пошиљку возом’. – Ондај очи Божиа картирамо возом пакет нему у-војску, туримо пршуте, сланине, сүвиг шљива, ора, жене намиесе мешпајза да почасти другове, севап је.

картон -она ‘дебела, чврста хартија’. – Ако ймаднеш каког картона, ўзми мено те потури под шерпу; || **картончић** -ића м дем. – Најде ми, сине, мено картончића да потурим под ногар астала да ми не-клеца; || **картончина** ж пеј аугм. – Склони ону картончину прљаву, што ће ти ноће; || **картонски** -а -о ‘који је од картона’. – Онај картонски рам ти није ни за шта.

кас м ‘бржи коњски ход’. – Ретко сам кад ћеро коње у галоп, но йли одом йли касом; || **касом** прил ‘каскајући’; в. напред.

касати -ам несв ‘лаганије трчати’ (о коњима) – Кад смо йшли с коњима у Гучу, стигли смо касажући за непун сат.

касач -ача м ‘коњ који је привикнут на кретање касом’. – Ђако ти је бијо прави касач, а имо Сретен Ружичић неког Пўтка, бијо лићењ ко крава.

кастиле прил ‘ићи посебно, специјално, с јединим циљем’. – Отишо е кастиле (кастом) да донесе ексера из дућана; || **кастом** прил ‘и с т о’. – Додо е кастом да ти то каже; в. *обрасаиши*.

кат м ‘слој, ред’; в. *свадбар[ски]*; *изр. кати алал* ‘нека је са срећом, благословено’; в. *годиши се*.

катљати -а несв ‘куљати, ваљати се (о непрегледној маси народа)’. – Кад о Јеремјндану сијемо у Чачак на вашер, видиш само како онај силни народ катља ђа вамо, ђа тамо, није краја нема.

катраница ж ‘посуда у којој се носио катран за подмазивање запрежних кола’. – Стално су кад пођу неће дйље качили катраницу на-кола па успут подмажү сөвине и тулце.

каћиперка ж ‘помодарка, накинђурена жена’. – Најће она каћиперка пүтом, шушти на ној свйла, а и намирисала се ко цвѣт у ливади.

каћун м бот ‘љубичасти пољски цвет из рода *Orchis* (варијетет орхидеје), који цвета у рано пролеће’. – Ђн спан̄е сн̄иѣг, прѡцвѡта в̄исибаба, каћун и јагѡрчевина; || **каћунли** непром ‘боје каћуна, лила’. – Бијасмо ѡбдвѡије сашиле блузе са пѡрупчићима, наќѡ каћунли бѡѡ.

каукати кауче несв ‘гласати се, оглашавати се (о ћурки)’. – Каучу ћурке ч̄им ѡсетѡ да им нешто нѡсѡш.

каца ж ‘велика дрвена посуда, бачва у коју се сипа воће ради превирања’. – Ми смо имали кацу од шѡсет тѡвара и неќолко њѡг од тријес и чѡтрес; || **качѡтина** ж аугм пеј. – Расушила се ѡна вѡлика качѡтина, не мож ласно да ѡ закиселиш; || **качица** ж дем ‘мала дрвена каца за кајмак или сир’. – Качица ти је маља каца у којѡј кѡселимо купус; в. *кољуждина*.

кацкати -а несв ‘опадати (од природног сазревања – о воћу)’. – Ми свѡки дан пѡткупљамо шљѡве, наќѡ како сѡме кацкају, нићи иг млѡтимо, нићи трѡсѡмо.

качмак -амак м ‘јело од густо закуваног кукурузног брашна’. – Кад се укува качмак, запржѡш га с врѡлѡм машћу, ѡнда ѡзгѡ турѡш кајмака, а ко вѡли залије млиѡќѡм или сѡком; || **качамѡкчина** ж аугм пеј. – Шта си јѡпет укувала ту качамѡкчину; || **качамѡкић** м дем хип. – Ѣнеш ли да ти баба скува качамѡкића?

качара ж ‘зграда у којѡј су смештене каце’. – Имали ми вѡлику качару с трѡном, у њѡј биле каце у коѡ се сѡпају шљѡве да прѡвирѡ па се пѡслен пѡчѡ ракија под трѡном, а јѡдна каца нам била грожђана, у њѡ смо кључили грожђе муљѡком, па пѡтље ѡтакали вино; || **качарица** дем хип. – Ѣћу да начиним мѡно качарице; || **качѡрчина** аугм пеј. – Глам како му е кљѡкнула ѡна качѡрчина, сѡмо што се није стрѡвалила.

качити -им несв ‘вешати’. – Чѡќам да ми банѡ Сѡво па да качим мѡсо у сущару; в. *каѡраница*; ~ се ‘улазити у сукоб, сваћати се’; в. *наѡак*.

качкѡт -ѡта м ‘капа са ободом на предњѡј страни’. – Кад ѡн натѡчѡ качкѡт на чѡло, не мош ласно да му углѡднеш ѡчи; || **качкѡтина** ж пеј аугм. – Наћѡче ѡну качкѡтину и ѡде ниѡ-пѡт ни зѡдгом не каза; || **качкѡтић** -ића м дем. – Ђзе цѡку, турѡ качкѡтић на-главу и ѡде неќуд, не рече Ѣѡ.

кашика ж ‘део прибора за јело’. – Ко е баѡијѡ кашѡику у сплѡчињару; *изр.* *ѡсѡиавѡићѡ кашѡику*; *баѡићѡићѡ кашѡику* ‘преминути, умрети’. – Знаш ли, да си ти жив и здрав, да е бѡшко ѡставијѡ кашѡику; || **кашичица** / **кашчица** ж дем. – Дајде, ћѡри, ѡне кашчице за слѡтко; ‘кашичица за свето причѡше’; || **кашикица** ж ‘и с т ѡ’. – Ђзми, срѡћѡ бабина, јѡш ѡву кашѡицицу.

квѡка ж ‘метални рукохват на вратима’. – Јѡ рѡку на квѡку, да заклопим – кад ѡни бануше; *изр.* *Квѡка!* ‘наредба неком да напусти кућу’; || **квѡчица** ж дем. – Слѡмила се квѡчица на крѡдѡнцу.

квѡкати квѡче несв ‘гласати се, оглашавати се као патка’. – Пливају пѡтке по јазу, уловѡ пѡнеку жѡбу и квѡчу.

кварѡж ж ‘поковареност’. – Кварѡж ти је ѡдвајкад дѡлазила од непоштениг вођа, заѡто е и казано да рѡба од главѡ смрдѡи, а главѡшине пѡтље дѡдале да се од рѡпа чѡстѡи.

[**квѡсац**] -сца м; в. *гас*, *ѡѡравѡићѡ*, *шећеруша*.

квѡсити -им несв ‘прскати водом, наливати’; в. *расуши[ва]ићѡ*.

квѡрцати -ам несв ‘ручно прошивати делове одеће за пробу пре штеповања’. – Врѡшко сам свѡкла да квѡрцам, ѡтварам и ѡпшивам рѡпице и коѡшта.

квѡт прид. непром ‘готов, завршен’. – Дѡбијѡ си што си трајѡијѡ и сѡд смо квѡт.

квѡцати квѡчѡ(м) несв **1.** ‘гласати се, оглашавати се као квѡчка’; *изр.* *Ласно е квѡцаићѡ*, *иѡрѡба јајца нѡсѡићѡ*; **2.** ‘стално нешто приговарати, зѡвати, говорити провѡкативно’. – Немѡјде да квѡчѡш вѡздѡн, него уради тѡ већ јѡднѡм.

квѡчка ж ‘кокошка која лежи на јајима’. – Квѡчка ми лѣжї на седамнѣс јајци.

квр҃га ж ‘задебљање, гука на телу’. – Скѡчила ми војнѡк нека квр҃га, ђавѡ е ѡдњѡ;
 || **квр҃гав** -а -о ‘жулевит’. – Виђи сѡмо кѡкѣ су ми рѹке, квр҃гаве и избраздане, рѣко би идѣм са Сѡлѹнског врѡнта; || **квр҃жица** ж дем. – Нѣ знѡм кѡка ми је ѡвѡ квр҃жица нїкла војнѡк.

квр҃цнути -нѣ(м) ‘сетити се, схватити, решити проблем’. – Одјѡмпѹт ми квр҃цну ѹ главу и ја се сѣтїм кѡ е тѡ мѡгѡ д-урѡди, што викала Милена: дѡђе ми из-дупета ѹ главу.

кевѣшљив -ѣшљива -о ‘слабашан, болешљив’. – Није мѡго ѡн да дѡђе, нѣшто е кевѣшљив ѡвїг данѡ.

кѣвтати / кѣвћати кѣвћѣ несв **1.** ‘лајати тихо, с прекидима’. – Чѹе се како пѡшчѡд кѣвћѹ уза Стржѣвицу, мѡра да су ишћерали зѣца ил лїсицу; **2.** ‘досадно причати, брбљати неповезано’. – Нѣмѡј ме ништа пїтати штѡ рѡди, нѣ рѡди ништа сѡмо кѣвћѣ, што би рѣкли, дѡдијѡ и Бѡгу и нѡроду.

кѣзити се кѣзим се несв ‘кривити уста при говору показујући зубе, смејати се подругљиво’. – Нѣмѡ млѡго да се кѣзиш јел нѣ знѡш штѡ мѡж да те снађе и нѣмѡ да забѡравїш да се нѡјслађе смїјѣ ѡнѡј што се пѡшљедњи смїјѣ.

кѣка ж ‘тетка (одм.)’. – Дѡшла јѡј кѣка и ниѡко ѡд њѣ срѣтнїји; || **кѣкица** ж хип. – Ёнѣ тѣбе твѡѣ кѣкицѣ; || **кѣкин** -а -о ‘који се односи на кеку’. – Ђди ти код твѡѣ кѣкѣ, срѣћо кѣкина.

келѣрѡј -ѡја м ‘део кафане иза шанка где су изложена пића, келнерај’. – Наљѡљѡ се и полѹпѡ келѣрѡј чѡвѣку, трѣбаће му крѡва да нѡкнади штѣту.

кѣњац кѣњаца м ‘кликер’. – У игрѡњу кѣњаца није мѡгѡ ниѡко ш њїм д-ѡпепелї; в. *їизгор*.

кѣњкѡв -а -о ‘болестан, слабашан, безвољан’. – Бѡље да га вѡдїмо дѡктору, нѣшто е ѡд прѣкључе кѣњкѡв, а и рђаво јѣде.

кѣњкати -ам несв ‘показивати знаке болести’. – Ма нѣшто ми ѡвѡ диѣте кѣњкѡ нѣколко данѡ, нѣ знам штѡ му е.

кѣпѣц м ‘чѡвек ниског раста и ситне телесне грађе’. – Нѡшѡ ѡн, кѣпѣц јѣдан, да ми нѣшто сѡлї пѡмет.

кѣр м ‘пас’. – Кѡљѹ се кѡ кѣрови; *їзр. Бѡципїи кѡску међ кѣрове* ‘изазвати спор, свађу’; || **кѣрѡд** зб. – Јѡпѣт нѣчијѡ кѣрѡд рѡшћерала ѡвце; || **кѣрѡдија** ж ‘пасји чѡпор’; в. *їићерѡиї, нѡїасїиї*; || **кѣре** кѣрета с ‘пашче, псето’. – Ђно кѣре їли вѣжи їл ћу да ти га ѹбијем, свѡки дан ми ѹвѡти нѣко пїле; || **кѣрїћ** -ића м дем. – Оћеш да ти дѡ тѣчо јѣднѡг керїћа; в. *ћевлїиї*; || **кѣрина** ж аугм. – Ђна Цѡлова кѣрина ми прѣпаде диѣте; || **кѣрећи** -а -е ‘псећи’. – Мѣшто д-їдѹ на їзложбе бїкѡва, приплѡднїг јѹниѡца, јѡк, они вѡдѣ ѡнѹ ћумару на нѣке кѣрећѣ їзложбе, нѣмају памѣтнїјѡ пѡсла; || **керїште** с пеј. – Ђнѡ керїште се јѡпѣт ѡдриѣшило и пѡкупило јѡјца с пѡлога; в. *кѹче*; || **кѣрче** -ѣта с ‘псето’. – Цѣлу нѡћ прѣлаја ѡно њїно кѣрче, мѡра да е ѡсетило лїсицу. – *Керче лѡе, вѣшар нѡсї, тїѡ до-мѣне не дѡносї*.

кѣребѣчити се -ѣбѣчим се несв ‘кревелїти се, правити гримасе’. – Керѣбѣчи се брез їч вѣзѣ, кѡ да е, Бѡже прѡсти, нѣдѡтѡван.

кѣревѣке ж мн ‘пошалице, кѣрефеке’. – Ниѡкѡд нѣ знѡш кѡд ѡзбиљно прїча а кѡд їзвѡдї коекѡкѣ кѣревѣке.

кѣса ж ‘папирна врећница’. – Зѣмѡјле смо коѣшта тѹрѡли у бѡшче, пѡтљѣ тргѡвци прѡвїли вишеке док нїсу изѹмили ѡвѣ артијѡнѣ кѣсе; || **кѣсица** ж дем. – Дѡј ми и јѣдну кѣсицу нѡнејѡк болбѡне; || **кѣсѹрина** ж аугм. – Дѡбро, брѣ, бѡба, дѡкле ћеш да чѹваш ѡвѣ кѣсѹрине, а бѡба кѡже: нѣка иг, штѡ ти смѣтају, нѣ иштѹ лѣба.

кѣсѣв -а -о ‘широк, превише комотан (о оделу)’. – Нѣки пѣлвер му сѣшијо цѣку, ко да е тѹђѣ, дѹшла нѣчисто кѣсѣва.

кѣсати се кѣсам се несв ‘надмашивати се, кладити се ко има више пара’. – Кад је наплѣтијо вѹлове, тѹрѣ пѣре ѹ-цеп, ѳде у кавѣну и пита кѹ ће сѣ мнѹм да се кѣсѣ у тѹру пиѣа за цѣлу кавѣну.

кѣсер кѣсера м ‘ручна дрводељска и столарска алатка, са сечивом на једној и ушицом на другој страни’. – Јѣ нѣјволим ѣксере д-ѹкивам с кѣсером, па кад зѣтребѣ да тѣснѣш бѣскију, сѣмо ѳкрѣнеш ѳштру стрѣну и ѳчас пѹсла ѣдѣш дѣље.

кѣсерити се -ѣм се несв ‘смејати се нападнo искривљених уста’. – Штѣ се кѣсерѣиш, којѣ ѣѣвѹ; в. *смѣешак*; || **кѣсити се** кѣсим се несв ‘смијуљити се изазовно’. – А ѳн се, нѣкѹ мѣнгупски, кѣси; || **кѣслати се** -ѣм се несв ‘смејати се извештачено и гласно’. – Нѣмѹ да се кѣслѣш и да ми стѣеш на жѹљ, и-нѣкѹ ми је дѹвље свѣга.

кѣфало с ‘глава’. – Тај је ѣмѹ кѣфало што нѣко нѣје од мѣлиг нѹгѹ, нѣје чѹдо што е догѹрѹ до ѣнерѣла.

кѣц кѣца м ‘играч на крају кола’. – Рѣдѣнко повѹзѹ кѹло, а Дѣсимиr ѣгрѹ на кѣцу, ѣѣрѣли су до изданѹђѣ.

кѣцѣља ж ‘део одеђе који се врпцама везује око струка’. – Лѣка е стѣлно у цѣпу од кѣцѣлѣ нѹсила пѹнекѹ кѹцку шѣђера завјѣну у мѣрамицу па нам дѣднѣ кад јѹ приђемо рѹци; || **кѣцѣљица** ж дем. – Сѣшили мѣлој Миѳни кѣцѣљицу, бѣла е пѹна срѣђе; || **кѣцѣљче** -ѣта с дем. – Навѣзла јѹ бѣба кѣцѣљче.

кѣцити -ѣм несв према *укеѣиши*. – Кад твѹј прѹтѣвник ѹдарѣ мѣшком, тѣ трѣбѣ да кѣѣиш клѣс.

кѣштѣн м бот ‘кестен, дрво и плод *Castanea sativa*’. – ѹ Гѹчи код сѹда ѣмѣ кѣштѣн вѣиш од Миљинковог цѣра; || **кѣштѣње** с зб. – Накупила кѣштѣња у крила и испѣкла у плѣку па ѣжњела ѣѣци у ѣвлију; || **кѣштењѣс** -ѣта -о ‘који је боје кестеновог плода’; в. *чакарас*.

кѣштра ж в. *куиштра*. – Она кѣштра Јерѣмѣна цѣкѣ повоздѣн и не утѹлѣвѣ; || **кѣштрица** ж дем. – Она ѣѣна кѣштрица цѣла ко мѣјчина јѹ; || **кѣштруша** ж *кеиштра*, *куиштра*. – Она кѣштруша дѹдија и Бѹгу и нѣроду; || **кѣштрѹшина** ж ‘исто’. – Дѹђе нам главѣ она кѣштрѹшина Миѣилова.

кѣван кѣвна -о ‘љут; осветољубив’. – Нѣрочито су бѣли кѣвни на домѣђине лѹђе, звѣли иг кѹлѣцима, и ѳгимали им на свѣ нѣчине ѣмовину коју су ствѣрѣли ѣѣни ѣѣдови, кѹј знѣ кѹлко кѹлѣна.

кѣдати¹ -ѣм несв ‘уклањати заперке’. – Дѣнѣс смо кѣдали зѣпѣрке с гѣца.

кѣдати² -ѣм несв ‘бежати’. – Кад је нѣишла мѣлѣиција, да вѣш кѣко су пѹчели да кѣдају свѣко на свѹју стрѣну; || **кѣднути** -нѣм св ‘побеђи’. – То е ѳбична кѹкавица, знѣ сѣмо да кѣвђѣ, а чѣм је загѹстило – кѣднѹ.

кѣдисати -шѣм несв ‘силовито, бесно нападати’. – А ѳнѹ кѣрче пѹчѣ да кѣдишѣ нѣ менѣ, да нѣмадок штѣп при рѹци – јѣди бѣше.

кѣјавица ж ‘прехлада, шмрѣње’. – Вѣкак ти јѣ ѳбѹци се бѹље, тѣ нѣ послушѣ, сѣд се бѹри с кѣјавицом и шмрѣки кад нѣ слушѣш.

кѣјѣк м ‘чврѣав трупац, тврд, тежак за цѣпање’. – Дѹгнѹ ми нѣкѣ кѣјѣке, нѣ могу сѣкирѹм да иг опѣпѣлим, мѹрам д-ѹзмѣм ѳд некѹг гвѹзденѣ клѣнове.

кѣјѣмет м ‘међава, невреме’. – Вѣлѣ Јерѣмија: јѹј, пријѣтељу, кѣки је кѣјѣмет, ми нѣ можемо ѳтѣћи кѹђи, а пријѣтељ нѣму ѳдговори: ѣс, пријѣтељу мѹј, ѣшѹ сам јѣ и по гѹрѣм; || **кѣјѣметни** -а -о ‘који се тиче кѣјѣмета’. – Јѣднѹг кѣјѣметног дѣна бѣнѹше ми прѹсци прѣд куђу. – Бѣјѣше кѣјѣметно време кад смо ѣшли о Миѣтровудне у Ѧтеницу.

кијати кијам несв 'гласно избацивати ваздух из плућа услед прехладе'. – Штã тó толикó, Милостíва, кијãш, рѣкó би си ђутурице погòдила.

кика ж в. *илейницица*. – Ондак су ђевòјке нòсиле кике; || **кикица** ж дем; в. *зуква*, *доколеница*, *силесийи*.

кикòт м 'весео и гласан смех'. – Кад смо се примицали гúвну ђе је комишãње, зãчусмо некí кикòт.

кикòтати се кикоћем се несв 'гласно се и необузвано смејати'. – Он чòвек òтишò тãмо у општину и пòчò им причати његову мýку кãко га жèна резíли, а òне слýжбе-нице тãмо пòчнý му се кикòтати.

кила ж мед 'брух'. – Їмò Обрен килу кò прилошка кòрпа, свí му говòрили д-идè да аперишè, òн нíје шћèò; || **килãв** -а -ò 'који има килу'. – Ајде, кíлави Рãдоване. – *Од млòго оийãца кíлава ђèца*. – *Бе је млòго бãбийца, кíлава ђèца*.

килавãндер м 'који отеже с послом, мрцвари, ради као од велике невоље'. – Тò ти је јèдан обичан килавãндер, нè мош да га ишчекãш вãздãн.

килãвити килãвим несв 'отезати са послом, мрцварити'. – Штã тò килãвиш и тефèзгãш вãздãн, òткини то брè, ђè ти је млãдòс?

килãндер м в. *килавандер*. – Ајде, брè, килãндеру јèдан, мрдни се.

килãнце -ета с 'врста мале ваге'. – На килãнце мòж да-измериш вãкò нèшто пòмање седãм-осам, дèвет кíла, а за вèће ствãри ўзмèш бòлãнцу ил кãнтãр.

килер килера м 'суд за хлађење паре при пецидби ракије'. – Вòду у табãрци мò-рãш да разлãђуеш јел се тãко лãди килер кòй је у њòзи да би се ў њему онã пãра од цíбрè олãдила и претвòрила у рãкију, коя дòље тòчи ў поставу.

кило с 'килограм; литар'; – Пòпише њíг двòица по кило вíна кò нíшта; || **килце** -ета с 'килограм'. – Бòгами пòјдосмо нас двòица килце јãгòдã; в. *бубрежњак*; || **килски** -а -ò 'од једног литра'. – Тýј на извору е стãлно òкачено о грãну килско лòнче с кòјíм смо завãтали вòду и сипали у бýце ил тèстије;

килоња м в. *килавандер*. – Пúшти òнòг килоњу, мòлим те, òд њèга е и Бòг дíгò рýке.

килòстер м в. *килавандер*. – Килòстер òстае килòстер, нíкад ти òн нèће бíти врèдан.

кинђурити се кинђурим се несв 'претерано се дотеривати'. – Штã се кинђуриш ко èрска млãда.

кињити кињим несв 'мучити, малтретирати'. – Нèмò да га кињиш вíше јел ћеш сã мнòм д-íмаднèш пòсла, ако е млãђи òд тебе, нíје òн твој пòсилни, но брãт.

кипити -й несв 'преливати се преко ивице посуде при кувању'. – Трчдè, ћèри, ў кућу, кãдар кипí мли'èко.

киптати киптí(м) нèсв 'изливати бес, лутњу'. – Кад је òн виђò кòлко му е премеђијо, пòчè да киптí, нè дãј Бòже да му е бíјо тýј нèје у близíни.

кирãјија м 'човек који издаје нешто под кирију'. – Лãсно е тèбе: ђèдови ти òставили зèмљу и грађевине и тí ко кирãјија јèдèш лèба без мòтикè.

кирија ж 'закуп за земљу, зграду'. – Нíје му ўзо прèвелику кíрију, нè могу крí-во да кãм. – Ўзимò е јèднè приликè зèмљу под кирију, ал вíше је уложијо нò што е дòбјио па му тò испала вèћã дãра нò мèра; *изр. Цãба ши кíрија*.

киријати -ам несв 'плаћати станарину'. – Бòље ти је пòчни да прãвиш мèно кýћè, нèш вãљда цèò жíвот киријати.

кириција м 'човек који превози робу својом запрегом'. – Кад нíје íмò дрýгог пòсла, òн је бíо и кириција.

кирицијати -ам несв 'превозити робу запрегом'. – Стò јãда е òн рãдијо, и кирицијò, и мајстòрисò и вãздãн коèшта.

кѝрнер кѝрнера м ‘метална бургија, пробојац’. – Дајде ми кѝрнер да пробѝшим овај лѝм.

кѝрнеровати -уем несв ‘пробојцем назначити место на кома се врти рупа’ – Само ми мѝно кѝрнеруј ђе ђу бѝргѝјом д-изврѝтѝм.

кѝселити -ѝм несв **1.** – Данас смо тѝрили кѝпус да се кѝселѝ, а сѝтра ћемо паприку и краставце; **2.** ‘стављати конопље у мочило’. – Тѝ ти се најпрвѝ пѝчупа конопље па вѝже у снопове, ѝндак се ѝсуши на сѝнцу па се пѝтрпа у мочило, па се јѝпѝт пѝтље сѝши, па ѝндак трѝиш и дѝбијеш пѝвјесмо, па ѝнда прѝди, па ткај, па би’ѝли платно па јѝком ѝнда да шѝјеш аљѝнке, а јѝк к-ѝвѝ сѝд: ѝдѝш у прѝдавницу и кѝпиш гѝтово.

кѝснути кѝснѝ[м] несв ‘напати се водом, бити изложен киши’. – Нѝсу стѝгли да пѝпласте и ѝнѝ сѝд кѝснѝ и прѝпада.

кѝтина ж ‘снег који се нахвата на дрвећу’. – Пѝђѝло вѝће кѝ тѝтина, милѝна пѝглѝти.

кѝтити (се) -ѝм (се) ‘украшавати (се)’. – Нѝкад, бѝлаго ђѝду, нѝмѝ да се кѝтѝш тѝђѝм пѝрјом, бѝдни ѝнѝ што јѝси, свѝј на свѝм и нѝкад се нѝш постиђѝти. – Бѝрјак се кѝтијѝ вѝзеним стѝварима, чѝтура се кѝтила бѝсијоком, капија се кѝтила брѝшљѝном и цвећом; || **кѝћѝње** с ‘украшавање’; **изр.** ~ *свѝтѝѝва*. – Кад се жѝнијѝ Капѝлѝн, Андријана е бѝла задѝжена за кѝћѝње свѝтѝѝва; *кѝћѝни дарови* ‘везени, украшени дарови’. – Кад је мѝлада пѝчала да дѝли кѝћѝне дѝрове, свѝ су се чѝдом чѝдили кѝко е тѝ згѝдно и богѝто изглѝдало; ~ *јѝбука* ‘украшена јабука за чѝтуру или барјак’; ~ *бѝрјѝка*. – Бѝрјак бѝјагу ђѝвѝјке ѝкитиле вѝзеним ѝбрѝсом, вѝзеним кѝшуљом, вѝзеним чѝрапама, оглѝдѝлчетом и вѝздан коекакѝм дрангѝлијама; ~ *чуѝуре*. – Кад су ми рѝкли д-ѝдѝм да пѝзѝвам свѝјте на-свадбу, дали ми чѝтуру чије кѝћѝње су урадиле мѝмкове сѝстре са свѝјм вѝзеним и ѝклѝним рѝкорѝдима.

кѝтњѝк м ‘варијетет храста’. – Овај кѝтњѝк, благо ђѝду, нѝмѝ да си’ѝчѝш, нек рѝстѝ.

кѝћѝнка ж ‘украш од рудице којим се ките коњи’. – Кѝњи врѝни, прѝпорци се златѝ, кѝћѝнке рѝјѝ, фијѝкер ѝзглѝнѝан, а тѝта у ѝнтеријѝ па нѝ мош да се наглѝш кѝко е тѝ згѝдно.

кѝцош м ‘помодар, лицкало, који воли да се дотерује’. – Нѝмѝде ти, ћѝри, да се заглѝднеш у нѝког кѝцоша, па пѝсле да се кѝеш цѝо жѝвот, но гѝлѝ кѝ е чѝстит и рѝдан.

кѝша ж ‘савијени клизајући делови санки или скија’. – Ако нѝ нѝђе пѝдесно савјѝно дрво, он ѝ прѝшће запнѝ ѝтесане скије, затѝгне и ѝстави дѝго да стѝѝ док се кѝше не прѝдају.

кѝша ж ‘атмосферска падавина’; в. *кљѝчкаѝвац*, *уминуѝши*; || **кѝшица** ж дем; в. *замѝтаѝши*; || **кишѝрина** ж аугм пеј. – Пѝдѝ ова кишѝрина, нѝкако да патѝне, све сѝтрули; || **кишѝтина** ж ‘и с т ѝ’. – Ова ће кишѝтина да нам ѝбере свѝ што смо пѝсијѝли; || **кѝшѝн** кѝшна -о ‘са много кише, кишовит’; в. *бујадѝча*, *доља*, *јѝрица*; || **кишѝвит** -ѝвита -о ‘и с т ѝ’; в. *задираѝши*.

кѝшити -ѝ несв ‘благо падати (о киши), ромињати’. – Тамѝн да плѝстимо, пѝчѝ да прокапљуе, накѝ ѝспотија да ромѝнѝа, да кѝши, да сѝпѝ онѝ прѝва плѝстара, кѝлко сѝмо да нас обамѝтѝ.

кишовѝна -ѝнѝ ж ‘кишно време’. – Нѝшта лѝпше нѝма нѝ кад по кишовѝни на-мириш стѝку п-ѝндак мѝно прѝлегнѝш, а ђѝца окѝ тѝбе цврчѝ ко цврчѝци; в. *јѝд*.

кѝлада ж ‘пањ на коме се цепају дрва’. – Ици’ѝпаће ѝн и кѝладу, а нѝ сѝмо ѝнѝ што је порѝд нѝѝ; **изр.** *Ўм цѝруе – снага кѝладе вѝља*.

клардара ж ‘тестера коју вуку двојица при престругивању стабала, трупаца’ – Ми са њом клардаром ђбалимо бѹкву, ђндак је ѡскрћимо на мѡтар и пѡтље циѣпјемо на ѡпанице; в. *ѡесѡере*.

кларкер кларкера м ‘слатко безалкохолно пиће’. – Кад ме ђдвѡ први пѹт на сјбор кѹпи мене чико од сѡдације кларкер у ђнѡј стјкленој влјшници, нјје већја од вртјља, а ђна ѡмала порцѹлански пѡклопац са гѹменим дјктунгом и жичаним држјачом.

клармати -ѡм несв ‘тешко се кретати због старости, исцрпљености, или болести’. – Нешто ми кларма ѡна стјра вѡлина, све вјше зѡстае за гѡведима, замирисѡ на клјницу.

клармјати клармјѡ(м) несв ‘лупкати при ходу (ѡ комотној обући)’. – ђбуо нѡке траље па кад идѡ, ђнѡ клармјѡ – чѹе се бѡзнј дѡклѡ.

клармфа ж ‘гвоздена спѡјка оштрих врхова искована у облику ћириличног слова »П« којом се спајају делови дрвене конструкције’. – Ђсковѡ ми Вјто клармфе па смо ш ѡјма повѡзали стѹбове с подрѡжњачама, тѡ нѡ мож да мрђнѡ нјкуд ни за длјку.

кларпина ж ‘зелени омотач ораховог плода’. – Ако е сѹша, ђнда кларпина нѡ пукнѡ сјма, но мѡра да се ђдвојј рѹчно од ѡраса, а ђнда мѡш да скѹвјш кларпину и да ш ѡѡм ђвјрбаш прѡдјво.

кларпити¹ -ѡ несв ‘пенити на уста у време парѡња (ѡ вѡпру)’. – Кларпј ко вѡпар.

кларпити² -ѡм несв ‘скидати зелену лјуску (кларпину) са плода ораха’. – Кларпјѡ јѡдо ѡрасе па ђвјрбѡ шјке.

кларпјћати кларпјћем несв ‘причати без смисла, брбљати’. – ђн кларпјћѡ вјздјн, а свѡ не врѡдј јѡднѡ цијанскѡ парѡ.

кларс м ‘плод стрних житарица’. – И рјж гѡре на врѹ ѡмј клас; || **кларсјћ** -ѡна м дем. – Замѡтнула пшѡница класјћѡ, нј лѡпоту; || **кларсина** ж аугм. – Она травѹљина што е ни стѡка нѡѡе ѡмј вѡличку класину, мѡрам да е пѡкосим док није бјцила сѡме; || **кларсје** с – Рѡцитово мѡј ѹнук на прјредби ѡну: *О, класје мѡе, ѡсјод гѡлиг брѡдј*; || **кларсат** класата -ѡ у *ѡзр. класјћо жѡшћо* ‘жито које има класје’; || **кларсѡвит** -ѡвита -ѡ ‘који је богат класјем, класат; бујан’. – Кад пѡглјш у ђвј класѡвита пѡља како су пѡчала да жѹтѡ, ђбузмѡ те милјна нѡкј, сјмо да дј Бѡг лјћѡпијег дјнј до жѡтѡ.

кларсати -ѡ несв ‘формирати клас’. – Кларсала пшѡница па дрјћема од милјнѡ, сјмо да дјднѡ Бѡг да дѡје до рѹкѡ.

кларсача ж ‘врста траве која има клас’. – ђнј кларсача у лјвади превлјдала па ти се чјнј да нјје лјвада но ѡјва са пшѡницом.

кларцкати -а[м] -несв ‘усправно махати репом’; в. *ѡлска*.

кларберити се -ѡм се несв ‘подсмевати се, церити се’. – Нјшта ѡзбилно ђд ѡгега нѡ мош да чѹеш, сјмо се, нѡке јјде, клѡбери; *ѡзр. Кларбери се кѡ лѹд на брјшћо*.

кларвѡтати кларвѡћем несв ‘ширити неистине, ѡговарати, врећјати некоме част’. – Изнѡсили су ѡљде нѡистјна ђ ѡему, кларвѡтали га, ѡцрћјвали, ал цјба: нѡ може се длјном сѹнце заклѡнити.

кларкнѹти -нѡм св ‘спустити се, поставити се на колена’. – А тј, сјнко, клѡкни пред ѡконе и помѡли се Бѡгу да ти ѡпростј сјгрешѡње које учјњѡ према рѡдителју свѡме; || **кларцјати** -ѡм несв ‘ѡићи несјгурно, посртати при савијјану колена’. – Ђѡдо вѡлј да јѡш помѡно клѡцј, ал да брзо нѡѡе ѡмљѡти нј тѡ. – Од гѡлемѡ ѡморбѡ пѡчѡше нѡге да ми клѡцјју, рѡкѡ-би нјсу мѡе; || **кларцнѹти** -нѡм св према *кларцјћи*. – Дѡбро е кад клѡцнѡш ако се мѡш ѡсправити. – ђн клѡцнѹ, јѡднѡм, дрѹгј пѹт и пјде; || **кларчјати** -ѡм несв ‘стајати на коленима’. – О Трѡцама смо ѹ-црћкви клѡчјали и правјли венчјћѡ од ђнѡ ѹњѡтѡ трјвѡ; || **кларчѡћи** прил ‘у клѡчѡћем пѡложјју’. – Тј трѡбј да клѡкнѡш пред ѡца и клѡчѡћи да га зјмолјш за ѡпроштјј; || **кларчѡћки** прил ‘и с т ѡ’. – Бјба се ѡзѹтра и ѹвече мѡлј пред ѡконјма клѡчѡћки.

клѣмна ж ‘ударац подвијеним прстом по уху’. – Наш учитељ је вољб, кад напра-
вимо некѹ будалаштињу, да нам ђпали по клѣмпу.

клѣмпе -ета с ‘бочни део шајкаче’. – Мој ђѣдо е дрџо пѢнекѹ цигару за клѣмпе-
том од шајкаче, да му се не издробѣ у цѣпу.

клѣмпо -а м ‘мушкарац са клѣмавим ушима’. – Сви смо ђну кавану у Котражи
звали *Код Клѣма*, затѢ што е гзда ѢмѢ надимак Клѣмпо; || **клѣмпав** -а -о ‘онај који
има велике уши’. – ЈѢпѢт је, мешчинѢ, ѢѢље бѢти клѣмпав нѢ чуљав.

клѣмпоња м ‘који је клѣмав’. – НаѢје онај клѣмпоња што рзносѢ решѣња за
пѢрез; || **клѣмпоњица** м дем. – ВиѢе ли ти шта зна онај ѢѢгѢв клѣмпоњица, а јакѢм
пѢшѢ ѹ-школу.

клѣн м бот ‘варијетет јавора *Aser campestre*’. – НаѢсред лѢваде у Драгачици ѢмѢ
клѣн, тѹј смѢ зѣмѢјле одмарали, откивали кѢсе и, кад жѢне дѢнесу ѹжину, тѹј смо
ѹжинали; || **клѣнић** -Ѣћа м ‘млад клен’ – Остави Ѣнај клѣнић нек рзстѢ, стѢић Ѣе зѢ-
нешто; || **клѣнѢв** -ова -о ‘који је од клена’. – ѢвѢ ти је клѣново брвно.

клѣновак м ‘кленов прут, штап’. – Да сам на-твѢм мѢсту, нѢ би чѢса чѢсијо, ѹзѢ
би ѢвѢј клѣновак па по гѹзици, нѢ би Ѣн тѢкѢ мѢне лѢваријо.

клѣновина ж ‘грађа од кленовог дрвета’. – Клѣновина ти је лѢкорадна и нѢма
чвѢрѢва.

клѣнути -нѢм св ‘мало дремнути, уснути’. – НѢмѢјдете, ѢѢцо, лѢрмати, да ѢѢдо
мѢно клѣнѢ, мѢѢго га смѢријо круњѢч.

клѣпало с ‘даска и дрвени чекић којима се у манастиру позива на молитву’. –
Кад гѢј чуѢм звѢдно ил клѣпало гѢренак у мѢнастиру, ја се прѢкрстѢм.

клѣпавати клѣпавам несв ‘оштри алатку клѣпањем, откивати’; в. *мијови*,
ѢѢѢкајловѢи; || **клѣпати** -Ѣм несв ‘и с т о’. – Нијкад није штѢта клѣпати ѢлѢтку, јел
ѢндѢк мѢѢго брѢже, лѢкше и отарѢшније ѢдѢ пѢсѢ. – Пред прѢлеѢе смо нѢсили ѢлѢт
код ковача да клѣпамо, да на пролеѢе бѢднѢ свѢ Ѣзурно; в. *азуран*.

клѣпати клѣпам несв ‘тући, ударати’. – Ѣн ти ѢѢга ѹвати и пѢчѢ да клѣпа, јѢдва
га зѹстависмо; || **клѣпити** -Ѣм св ‘ударити, ошамарити’. – Ако те клѣпѢм, показаћу
ти ја кѢ е гѢмѢљ; || **клѣпнути** -нѢм ‘ударити некога јакѢ; казнити’ – Кад те клѣпнѢ по
новчанику, виѢѢеш твѢга БѢга.

клѣпѢтати клѣпѢћем несв **1**. ‘лупкати ходајући у дрвеним папучама, нанулама’.
– Шути, ѢдѢ мѢјка, чуѢш да клѣпѢћѢ нанулама; **2**. ‘брѢљати, много причати’. – Тај је
у стању да клѣпѢћѢ вѢздѢн, ко да га е Ѣтац прѢвијо у водѢници.

клѣпѢтуша ж ‘плехано звоно’. – КѢ није ѢмѢ медѢницу Ѣн је кѢчијо на стоку
клѣпѢтушу, и по ѢѢном звѹку се зна ѢѢ му е стѢка кад је ѢзгнѢ навише ѹ-планину.

клѣтва ж ‘проклињање, проклетство’. – КѢже нама ѢѢдо: вѢдте рачуна и пѢштѹјте
рѢдитеље свѢе јел блѢгослов Ѣца чува ѢгѢиште потѢмака, а клѣтва га тѹли за вјѢки
вјѢков

клѣти кѹнѢм несв ‘бацати на некога клѣтву, проклињати’. – КѢ га е клѢо – дѢчекѢ
е. – КѢ га је клѢо – није дангубијо.

клѣцати -ам в. *клѣкнуѢи*.

клѣчка ж ‘дрвени рам који се свинчету ставља око врата да не проѢе кроз огра-
ду’. – Тѹриш крмачи клѣчку и Ѣна нѢ може крѢз ограду. – Кад се ш ѢѢма ѹвѢтиш,
прѢстѢ си да ти тѹрѢ клѣчку на врат, пѢтље Ѣеш виѢјети да е ѢѢно обећање – лѹѢм
рѢдовање; || **клѣчкица** ж дем. – НабѢцићѢ Ѣни Ѣ ѢѢму клѣчкицу – сѢмо да му се
прѢмакнѹ.

клѢберити се -им се в. *кесерѢи се*. – Шта се клѢберѢш тѹјнѢк ко лѹд на брѢшно.

кљѝзйште с ‘одрон’. – У Милићевића Пйтомачама се појавило кљѝзйште, нѝси мѡгѡ преко ѡниг љрвѡчѡ да прѣђеш лѡсно ни пѣшкѣ, а јѡдно ти са зѡпрегом; в. *урвине, суљѝшѝше*.

кљѝкнути кљѝкнем св према *кљѝкѝаѝѝ*; в. *лађан*; || **кљѝктати** кљѝкћѣм несв ‘радосно подвикивати’. – Нѣшто Бѡгдѡн кљѝкћѣ, гѡре на брѡду, сѡбѡјле, ко жуња.

кљѝмати кљѝмѡм несв **1.** ‘померати главу горе-доле, као знак сагласности с оним о чему се говори или то чинити невољно (у тренуцима сањивости)’. – Ђѣдо кљѝмѡ глѡвѡм и спѡва, а ѡни мѝслѣ да им пѡверова; **2.** ‘ићи полако, ногу пред ногу’. – Кљѝмѡм мѝ полако уз Крѝвају и запођѣнусмо рѡзговѡр о нѣвољи која снађе сељаке; ~ **се** ‘померати се из тежишта и опет се у њѣга враћати’. – Ѣн се кљѝмѡ на стѡлици док се нѝје превѡлио унѡзѡд; || **кљѝмнути** -нѣм св према *кљѝмаѝѝ*. – Лѡко је њѡј да га кљѝмнѣ кад га дрђи на поводњѝку.

кљѝмѡглавац -ѡвца м ‘полтрон, улизица’. – Ѣнѡм кљѝмѡглѡвцу трѣбѡ вѣзати љзицу зѡ ногу: кад се увѣчѣ ѡвѝм дрмѡторима љ-дупе, да мѡжемо да га ишчупѡмо. – Што гѡј би ѡдѡбрник пѡмѣтно предлѡжијо, због ѡнијег кљѝмѡглѡвѡца, свѣ ти је цѡба.

кљѝн м ‘затесано дрво или комад гвожђа који су на врху уски и постепено шире’; в. *врба, избѝјаѝѝ, ѝѡдѡбѝѝѝ*.

кљѝнѡр м ‘балавац, жутокљунац, клинац’. – Ма ѡн је кљѝнѡр, млѡд, пѝкљѡв, ѝзашѡ из ѣѣцѡ а нѝје стѡсѡ љ љѡде; || **кљѝнарски** -а -ѡ ‘који се тиче клинара’; *изр.* ~ -а *ѝѡсла*.

кљѝнчѡрка ж ‘клинка, девојчурак, шипарица’. – Прѡђе ѡнѡ Срѣтѣнова кљѝнчѡрка и лѣпо нам нѡзва Бѡга.

кљѝнац кљѝнца м **1.** ‘дечак, клинар’. – Кљѝнац кѡ кљѝнац, ѣѣ си тѝ вѝђѡ ѣѣтињѡ кѡћу; **2.** ‘ѣксер за поткивање волова и коња’. – Куѝпидер кѝло кљѝнѡца, трѣба да пѡткуемо кѡње у зѝмски кѡв; || **кљѝнчѝћ** -ѝћа м дем од *кљѝнац*. – Наѝђѡше некѡ двѡ кљѝнчѝћа вѡмо крѡз-бѡшчу.

кљѝнчити се -им се ‘понашати се разметљиво’. – Сѡд мѡже да се кљѝнчи, пѝтаћу га пѡ-старѡс штѡ-ѣе и кѡ-ѣе. – Нѣмојде тѡјнѡк да се кљѝнчиш, ко да ми нѣ знѡмо од кѡѣ си тѝ сѡртѣ.

кљѝнцѡв -а -ѡ ‘висок и танак, танковијаст’. – Ма јѡш је он кљѝнцѡв и зѣлен кѡ трава, нѣма чѡвѣка док нѣ слѡђи вѡјску.

кљѝп кљѝпа м ‘плод кукуруза’. – Кљѝпови се разрѡсли нѡ љѣпоту.

кљѝпак кљѝпка м ‘дебљи штап која се ставља говечету у уста кад се надује’. – Дѡјде брзо кљѝпак да јѡнцу прѝтиснемо јѣзик да нѣ панѣ док га зѡлију бѝкарѡбѡн сѡ-дѡм, па ако вѝдѝмо да нѣ може да прѣтекне, мѡрамо да гѡђамо трѡкарѡм.

кљѝпан кљѝпана м ‘несташан младић’. – Нѣмѡ да се кѡчѝш с ѡнѝм Јѣрѣмѝним кљѝпанѡм.

кљѝпѣта м ‘неозбиљан младић’. – Прѡђе онај кљѝпѣта с јѡш јѣднѝм па се нѣшто измѡтавају и клѣберѣ.

кљѝпѝти кљѝпѝм св ‘нагло скочити’. – Кад је кѡњ нѡишѡ на ѡнѡ дрвенѡ ѣѡприју и забѡптѡ, прѣпадѣ се и кљѝпи – зѡмал нѣ падок ш њѣга.

кљѝс м ‘штапић од тридесетак сантиметара који служи у игри клѝсања’. – Кад ѡн ѡдарѝ кљѝс мѡшком, тѝ глѡш да га љѣѡѝш.

кљѝсѡр -ѡра м ‘црквењак, црквени служитељ, звонар’. – Рѝстивѡе ти је бѝјѡ кљѝсѡр свѣ док је мѡгѡ д-ѝдѣ нѡкѡ згѡчен са штапићѡм, пѡтгле, кад је ѡн занѣмогѡ, смѝѣнијѡ га Игрѡтин Цѡгѡљ.

кљѝсати се кљѝсам се несв ‘играти се клѝса’. – Мѝ смо се код ѡвѡцѡ кљѝсали пѡвзѡдѡн. – Нѝсмо ми ѡндак ѝмали некѝг ѝграчки па смо се кљѝсали, надвлѡчили,

рвали, тркали и било нам згодно; в. *укешићи*; || **клицанье** с гл. им. ‘играње клиса’. – Наша ти је забава била клисанье, надвлачење, скакање удље и љвис.

клицнути клицнем св ‘нагло побећи са неког места’. – Кад је загушело, он клицно ко свѡка кѡкавица.

клицкати -ам несв ‘понекад мало »обојити« пелене, гаће, помало се понекад унередити (о малом детету)’. – Ваљадар се заигра па се забравѡ, мѡло-мѡло па е клицкѡ љ-гаће; || **клицнути** -нем св ‘мало се унередити’. – Баба Јула брани Рада да га не бију говорѡћи: *Није се љсрѡ, ѡчију ми мѡјѡг, но сѡмо мѡно клицно*.

кличак -чка м *изр. вући (се) кличка* ‘игра надвлачења’. – У кличку нисам бѡјо бѡш мајстор, млѡгѡ су ме побеђивали, ал у рѡвању нису мѡгли д-опѡпелѡ јел код кличка двоѡица сѡднѡ јѡдан спрам дрѡгѡг, ѡдупру нѡгама јѡдан дрѡгѡг и ѡвѡте мѡтку нѡкѡ кѡ оклагија штѡ е и ко надвѡчѡ, он је побѡдијо и тѡј ѡбично побѡди ѡнај што е тежѡ.

кљѡбѡк м ‘плик на кожи (од ватре, сунца)’. – Прѡварѡ ме кѡмѡнда те скинем кѡшуљу кад сам кѡсијо и кад бѡ прѡд нѡћ – свѡ ми по лѡјима поискакаше кљѡбукови; || **кљѡбѡчѡћ** -ѡћа м дем. – Мѡно ме дѡватило сѡнце и по лѡјима искѡчијо пѡнеки кљѡбѡчѡћ.

кљѡбучити се -ѡ се несв ‘добѡјати пликѡве, мехуриѡе по кожи (од опекотина)’. – Кад бѡ прѡд-нѡћ пѡчѡше се лѡја кљѡбучити.

кљѡзѡт -ѡта м ‘пољски нужник’. – Јѡсте кљѡзѡт бѡјо у-бѡшчи, дѡље од кѡћѡ е бунѡра, ал није бѡјо далѡко ако се пѡје на врѡме.

кљѡкѡт м ‘начин плетења’; в. *вркеѡ*.

кљѡмпѡв -а -ѡ ‘већи него што треба (о обући)’. – Дѡбри су ти ѡпанци, само мешчинѡ да су ти мѡно кљѡмпѡви.

кљѡнити се -ѡм се несв ‘избегавати неког, чувати се нечѡг’. – Кљѡнте се, блѡго ѡјѡду, нѡраднијѡг ѡдѡј јербо ѡјне рѡке ѡѡвѡ ѡпслѡ.

кљѡнути -нем св ‘изгубити снагу, опасти духом’. – Не врѡдѡ му прѡчати, сѡмо шути и нѡке јѡде кљѡно нѡчисто.

кљѡпѡрати -ам несв ‘лупати, пуштати ујѡдначене звуке’. – Идѡмо тѡкѡ зајно нѡс пѡвише цѡлу нѡћ с ѡловима нѡвише ѡз-планину и сѡмо чѡеш како кљѡпѡрају кѡла и дѡкѡ ѡдови.

кљѡпка ж ‘замка’. – Спрѡмили му кљѡпку, мѡслѡ да е он кѡ-нѡ што су и ѡни па ѡе да се пѡјагмѡ, ал он није ѡд ѡјне грађе, па се нѡ полакоми.

кљѡт 1. ‘просто, равно плетење’. – Ѧвѡ ти је кљѡт плѡтња, а ѡмѡ и вркѡт; **2.** ‘јело без мѡса’. – Мѡј копѡмо, а ѡна нам дѡњѡла сѡмо кљѡт пѡсѡљ за рѡчак, мѡчку смо углѡднули до зарѡнка.

кљѡбе -ѡта с ‘лопта коју направѡ пчѡле скупивши се зими у кошници’. – По цѡковини се чѡле сѡпѡ у кљѡбе и тѡкѡ се бране од ладнѡћѡ; || **кљѡвче** -ѡта дем ‘кљупче, смѡтуљак пређе у облику лопте’. – Кад опрѡдемо вѡну, мѡј је ѡндѡк смѡтѡмо на кљѡвчѡд.

кљѡкѡв -а -ѡ ‘инвалидан, неспособан у руку или ногу’. – Кад је вѡмо зашѡ ѡ-годинѡ, бѡјашѡ ѡкѡкавијо па га прѡзѡвали Кљѡко, спѡради тѡгѡ што е, весѡлник, кљѡкѡв.

кљѡкати -ам несв ‘храмати’. – Смири се, немѡ кљѡкати док ти не зарѡсте нѡга.

кљѡколѡти -ѡм несв ‘радѡти нешто невешто, неспрѡтно’. – Није вѡчна да тѡ згодно ѡмиѡси но нѡкѡ кљѡколѡ пѡнешто, ни на шта не личѡ, ал није рѡвао кад прѡбаш.

кљѡс -ста -ѡ ‘сакат, оштећених руку и ногу’. – Лѡко ти је бѡјо кљѡс у јѡдну нѡгу, а Мѡкѡило у ѡбѡдѡије, далѡко било.

кљѣчкавац -āвца м ‘житко благо’. – Идте, ђѣцо, преко ливāдā да не трапāте по онѣм кљѣчкāвцу, плушталa е цѣлу нѣи кйша из-дрѣвета, из-кāмена.

кљѣчкати -āм несв ‘газити по благу, гацати’. – Нѣмѣјдете, ђѣцо, кљѣчкати по тѣм блāту више, искāљасте се дѣ-за-врāt; в. *локва, бушан*.

кљѣшта с мн **1**. ‘кљешта’. – Кљѣшта су ти млѣго кѣрисна āлатка која ти трѣбā сваки-час, бйло онā обична која имā свāкā кyћа, па ѣндак имāју армйрāчка, па кѣм-биновāна, па цйврије, па мѣтоцāngle и шпйцāngle, а Сāвко Лазāревић је у цѣпу стāлно нѣсијо зубāрска кљѣшта, и кад нѣког забѣли зуб мāj ђѣ да се задесй, на плāштѣњу, у кѣпāњу, он га извади док си рѣкѣ чибyлица; **2**. ‘грѣда у кровној конструкцији’; в. *йдрожyча*.

кљѣкнути -нѣм св ‘пасти, срушити се, стропоштати се; онемоћати од старости’. – Грѣнѣ нāчисто, сāмо глаш кā-ће да кљѣкнѣ нѣје за прѣшће; в. *рабāшан*.

кљѣкче -ета с ‘мало дете’. – Штā ти рāди оно твѣе кљѣкче, је л пробāло?

кљyк кљyка м **а**. ‘млаз воде који избија на површину (обично на извору)’ – На āтеничком врѣлу бйје кљyк ко да врй вѣда у нѣком вѣличачком кāзану; **б**. ‘превирање цибре’. – Чим цйбра избāци кљyк, мѣж да се пѣчѣ рāкија; **в**. ‘провирање течности’. – Ан вйдиш да е рāкија избāцила кљyк, зāпржи је и прѣсѣци са зашећереном вѣдѣм.

кљyкати -āм несв ‘трпати преко мере храну у уста; присилно хранити’. – Бāба свāки дāн кљyкала ћурāна са жйтом и нāгнала га на двāес јѣдно кйло.

кљyкопрц м ‘слаба кафа од јечма’. – Кāки ти је, дйћете, ѣвѣ кљyкопрц, ѣвѣ кāвѣ нйје ни вйћело.

кљyцати -āм несв **1**. ‘узимати храну кљyном’. – Бāцик пилāдма мѣно жйта па глам како кљyцајy; **2**. ‘приговарати, досаћивати неким захтевима, звоцати’. – Дāнима му кљyцала y главу, док јѣј нйје пѣшло за рyкѣм да иг свāди; *изр. Кљyцā ййле у гвѣзденѣ вйле; Кљyцā y главу; || кљyцкати* -āм несв дем ‘помало кљyцати’. – Кљyцкā квѣчка онѣ вѣћѣ комāде д-уситни пилāдма, а ѣна нѣће да пѣјде; || **кљyцнути** -нѣм св ‘јѣднома лагану ударити у нешто’. – И ћѣрава кѣка кљyцнѣ нѣко зрѣно.

кљyн м **1**. ‘део тела којим птица, живина узима храну’. – Кад ти се врāна зāлеће у пйлāд, смѣта јѣдно кљyном, а ѣздѣ га придрyжава кāнцāма и ѣднѣ прāво у Лѣсковац; **2**. ‘део опанка изнад прстију’. – На врy опанāка ѣни кљyнови, а гѣре уз чāрапе лāковāни кайшчићи; *изр. Кāмѣн тйи y-кљyн* (кад загракће гавран јер се сматра да предсказује несрећу); || **кљyнийћ** -йћа м дем. – Свѣ што се јāком испйли имā жyт кљyнийћ, зātѣ се за млāде кāже да су жутокљyнци; || **кљyнчийћ** -йћа м дем. – *Ойāнчићи на кљyнчиће*.

кљyсе -ета с ‘стар и онемоћао коњ’. – Имали ѣни некѣ изнѣмогло кљyсе, прāва дрāскела, јѣдва йдѣ; || **кљyсина** ж пеј од *кљyсе*. – Ћѣрā Цйго ѣнy мрyшаву кљyсину у гāлѣп, док нйје изнѣмѣхала и пāла.

кљyч кљyча м ‘направа за закљyчавање’. – Испѣ бāби иж-цѣпа кљyч ка-смо сѣћѣли под дyдом; || **кљyчийћ** -йћа м дем. – Нāшла ђѣца некй мājyшни кљyчийћ и нйко нйје знāо штā се ш нйм мѣгло закљyчāвати.

кљyчаница ж ‘дрвена полуга којом се закљyчава брвнара’. – Кад пѣћемо нѣје, мй завyчемо калāуз па ш нйм ћyшнѣмо кљyчаницу и тākѣ зāбравимо врāта.

кљyчити кљyчим несв ‘гњечити, цедити грѣже’. – Гѣре нāд кацѣм пѣставимо мyлāч и y њѣга изрyчуемо грѣже те га тākѣ кљyчимо и y каци yпадā изгњѣчено да се лāсно ѣдвојй сѣк од кѣмине; в. *данце, качара, мулāч*.

кмѣза ж ‘размажено дете’. – Млѣго си размāзила тy твѣјy кмѣзу.

кмѣзити -йм несв ‘често плакати без разлога’. – Нѣмѣјде да кмѣйш више нй бѣз чѣга, прѣбй главу!

кмѣка ж ‘јецај, плач нејаке особе’. – Чү се нѣка кмѣка из њинѣ кӯћѣ, тркниде те виђи да нїје диѣте остало сáмо.

кмѣкнути кмѣкнем св ‘огласити се кроза сан (обично о детету)’. – Ўчинїи ми се кѡ да кмѣкну диѣте ў-собѣ, ја тáмо – оно спáва и-далѣе; || **кмѣчати** -им несв према *кмекнуѣши*. – Нѣ знáм штá е бїло ђетету – свү нѡћ је кмѣчало, ваљадáр му нїчү зүби.

кмѣт м заст ‘најнижи орган власти, сеоски старешина’. – Кмѣт је мórѡ бїти најбољи домáћин у сѣлу; || **кмѣтовскї** -á -ѡ ‘који припада кмету, који се тиче кмета’; **изр.** ~ *шїйáй* ‘штап који добија сеоски кмет после избора као знак власти’. – Поглѣд-ни кáко му е окѡ кућѣ па му ѡндак пѡдáј кмѣтовскї штап јел кáкї је домáћин у свѡјѡј кӯћи, тáкї ће бїти домáћин у сѣлу, а јѡк да бїраш за кмѣта нѣку гологүзију, кѡја ни у свѡјѡј кӯћи нїшта нїје учїнила, а јáдно ти у сѣлу.

кнáп прил ‘по мери, таман’. – Е бáш сам мїслила дá л ћу ти пѡтревити величїну, сáд виђїм да ти је кнáп.

кнѣзити -им несв ‘кmezити, цмиздрити (о детету)’. – Јѡпѣт нѣшто онај јáүд кнѣзї, виђи штá му е сáд.

кѡ / **ко** зам. **изр.** ~ *нѣма у глáви їмá у нѡгама* ‘уутеха» заборавном који иде два пута истим послом’. – Їди їспотекáр, кад нѣ мислїш, кѡ ти је крїв: кѡ нѣма у глáви їмá у нѡгама; ~ *сїјѣ безáкѡње жнѣће мўку*. – Нѣ знајү дни, јáднїци, да е кáзано кѡ сїјѣ безáкѡње жнѣће мўку; ~ *ж ђáволом їйїкве сáдї ѡ глáву му се лўїајү*. – Нѣмѡј да глѣдáш нá њїг, свѡј тї пѡсѡ јел кѡ ж ђáволом тїкве сáдї ѡ глáву ће му се олўпати.

ко ‘као’; ~ *залївен*. – Ушүћѡ се ко залївен и ни да бѣкне, ко да се нѣ ваља; *рѡ-диїи* ~ *кїїшина* ‘добро родити, преродити’. – А сáвїло се вѡће до зѣмљѣ, рѡдило ко кїтина, мórѡ сам да поткѡчуѣм грáне да се не їскршѣ; ~ *лáд* ‘тих, спор’. – Їдѣ кѡ лáд, јѣдва мїчѣ нѡгу прѣд ногу; ~ *мўшица без глáвѣ* ‘лакомислен’. – Нѣ знá нїшта, но лѣтї, нáкѡ, ко мўшица без глáвѣ; ~ *ѡчи у глáви* ‘пазити на нешто изнад свега’. – Чүвај ѡвѣ тáпије, сїне, кѡ ѡчи у глáви; ~ *їланїна*. – Изрáсло жїто, вáла Бѡгу, кѡ планїна; ~ *сѡли ў ѡчи* ‘бурно реаговати’. – Кад сам му рѣкла, ѡн скѡчи, кѡ сѡли ў очи да му бáцик; ~ *уїис* ‘изузетно лепо’. – Їмá ђѣвѡјку, црнгарѣца, зеленѡка, вїтка, дугѡнога, дугѡкоса, ма нѣ могу ти опрїчати, кѡ ўпис, кѡ слїка, а смѣрна; || **кѡ-[ѡ]нѡ** ‘као оно’. – Нїси чѡвек кѡ-нѡ што су остали лўди, сáмо нѣшто псүеш и богѡрáдиш; **изр.** *Нїко кѡ-нѡ Бѡг*.

кѡб ж ‘несрећа, зла судбина’. – Злá кѡб иг снáђе: не знáдү ни кү-ће ни штá ће.

кобајáги реч. ‘тобоже’. – Бїјаше бљўтко онѡ јѣло, ал ја се држїм у сїли и јѣдѣм, кобајáги, апетїтлї; || **кобáксем** ‘и с т ѡ’. – Ђн, кобáксем, свѣ тѡ знá, а виђї се да нѣ знá ни ѡ Богу двїје.

[кобáсица] ж; в. *смазáшї, їѣцивица*; || **кобáсичница** ж дем; в. *куїус*; || **кобасї-чѣнда** ж пеј ‘неквалитетна, јѣвтина кобасица’; в. *їодригуша*.

кобѣљати -ám несв ‘некако преживљавати, деверати’. – Па ѣт, штá да ти кáжем, нѣкако кобѣљáмо, јѡпѣт, вáла Бѡгу, живи смо и здрáви; ~ **се** -ám се несв ‘борити се, мучити се (о човеку слабијег здравља)’. – Јѣдва се кобѣљáм јѡш кѡї дáн док нѣ стиг-нѣ пѡзив Ђзгѡ.

кѡбила ж ‘женка коња’. – Ђвї у Брѣзовѣцама їмáјү дѡбру кѡбилу, нѣна ждрѣбáд су млѡго дѡбри потѣгáлци; || **кѡбилица**¹ ж дем ‘женско ждрѣбе, ждрѣбица’. – Лѣпа му она кѡбилица ко ўпис.

кѡбилица² / **кобилїца** ж **1.** ‘штап који се побија у земљу при игри клиса’. – Пѡбїјемо кѡбилицу у ливáди и рáспáлимо да се їгрáмо клїса; **2.** ‘носач жица на виолини, гуслама’. – Кад рáспáли Мїко Цїганин да вўче гүдало, чїнїи ти се да ће кобилїца да прснѣ.

кòбòгда прил ‘куда, камо; акобогда’. – Кòбòгда ћеш вàкò сàбàјле? – Кòбòгда нà-[j]есєн ћемо да свàдбуемо.

кòбрљати -ам несв ‘котрљати, померати котрљањем’. – Ђде да ми пòмòжєш кòбрљати онò вєлико буре из кàчаре до ў-подрум.

кòв м **1.** ‘прибор за откивање косе’. – Свàки кòсàч је ўзà се нòсијò тòрбицу с кòвом; **2.** ‘потков на воловима, коњима’. – Òде кòв на вòловима док извўкоу кàмєн на кўлуку.

кòва ж ‘кофа’. – Пòњєк јòј јà кòву са млиєком, вїдїм да е Зòрка сàцгала, јèдва мр̀дà).

кòвàрнути се кòвàрнем се св ‘опоравити се, оснажити’. – Мòј се ћèдо згòдно кòвàрнò откад је бàба дòшла из бòлнице, па вєлї: вàла Бòгу – док је вїєка бїће лїєка.

кòвати кўем несв ‘радити ковачке послове’. – Пòвзàдàн чўеш Дòбривоев нàковань како òдзвàња, стàлно кўе; *изр.* *Гвòжђе се кўе док је врўћò;* *изр.* *~ у звїезде* ‘хвалити неумерено’. – А спроводàција вїкнò да га кўе у звиєзде, кò да није Срєћков сїн, но кò да е из Бèча.

кòвàч -àча м ‘занатлија који искивајући гвожђе прави разне предмете’. – *Код ковàча кўћа без кукача;* || **кòвàчки** -а -ò ‘који се односи на ковача’. – Нєгов кòвàчки àлàт бїо је вàзда згòдно слòжен, свàка ствàр нà свòм мєсту.

кòвàчница ж ‘ковачка радионица’. – У Пòповића кòвàчници стàлно нàвала.

кòвитàлац -àлца м ‘кружно кретање ветра, вихор’. – Кад нàйће вїјор, пòче да дїжє òткòсе у кòвитàлац; в. *вијор*.

кòвїтлати -à(м) несв ‘обртати, вртети у круг’. – Пòче вєтар да кòвїтлà свє прèд собом, преврнуше се рòгоце, пòћекòјà грàна се скрши, ћèтелина пòлеже а пòћекòјà црèпљика спàде с грàњевїна.

кòвїтлац -їтлаца м **1.** ‘вир на месту где вода иде у круг’. – Кад ме смòта онај кòвїтлац, пòчек се дàвити, мїслијò сам гòтово е сà мнòм, ал скòчи мој чико Мїлош, смòта ме зà косу и їзвўче нà-òбалу; **2.** ‘ветар који дува укруг, пијавица’. – Кад нàйће вїјòр, смòта плàс у кòвїтлац и пòдиже га кò рўкòм.

кòввраг м ‘коров, аврик’. – Нємòјде, дїєте, ўлазити ў тàј кòввраг брèз чизàма, да не нагрàпàрàш на онў дўгачку што се не пòмињє.

кòврљати (се) -ам (се) ‘превртати (се), котрљати (се)’. – Ми ти се низ онў стрмїну у Пїјєвчевој лївади ўватимо за кòљена и кòврљàмо нàниже до равницє.

кòвртлог -ртлога м ‘вртлог, вир’. – Нè кўпàјте се тàмо ёје је кòвртлог, он мòже да прòгутà иксàна.

кòврцàв -а -ò ‘кудрав’. – И зòвў га Кўдро зàтò што їмà кòврцàву кòсу кò мерї-мац.

кòвчà ж ‘копча, спона’. – Зà шта ти слўже тє кòвчє кад їдєш стàлно рàздрљєн?

кòвчати -ам несв **1.** ‘закопчавати’. – Кад гòј їзодїш нàпоље, кòвчàј тє дугмїће, нїје ти тєшко да се не прèлàдиш; **2.** ‘схватати, разумевати’. – Не врèдї му причати, он то òпште не кòвчà.

кòднїк м ‘ходник, предсобље’. – Изїђòше ў-коднїк испред сўднице те се нàсулише.

кòећє прил ‘понегде’. – Стàлно мòш да га вїдїш кòећє како рàспрèда кòекàке крїве дрїне с кòекїм.

кòекàкї -à -ò ‘којекакав’. – Нєћу вїше да пўштàм рàдијò јел нè могу да слўшàм кòекàкє лажàрије.

кòекò ‘свако’. – Говòријò му кòекò да тò мòж на гр̀дно д-їспанє, да вàлà и лўде пòслушати и свòє пàмєти їмати, ал он нїког нїје слўшò, е сàд је дòцкан.

коекѠ ‘понеко’. – Нама кућа вође крај цаде и стално бане коекѠ што е пѠшѠ коеђе споради коечега.

коекѠдије прил ‘којекуда’. – ВрљѠ коекѠдије па виђѠ да ниђе не тѠчи мѠд и млѠко па се врнѠ, мѠкши од пѠмука, што викали: дѠшла маца на вратѠнца; в. *разаслаиш*.

коѠшта ‘штошта’. – И Ѡна ми за кратѠко време наприча коѠшта. – ВѠла сам се нагледѠ коечега, свѠ је наѠпако и будибѠкснама, Ѡни ти се пѠносѠ Ѡним чега би се пѠметѠн стиђѠ.

[кѠжа] ж об. у *изр. Оде ~ на бѠишине*. – НѠ би му биђѠ у кожи. – Из ѠвѠ се кѠжѠ у другу нѠ може.

кѠжара ж ‘сорта позних јабука’. – КѠжара е млѠго згѠдна, само мѠра пѠдуже д-одстѠји док се не усити.

кожмура ж а. ‘кора воћних плодова’. – Кад је бѠба кѠвала пѠкмез од мацѠрки, ниђе лѠштила кожмуру; б. ‘кора, кожа од сланине’. – ѠнѠ кожмуру од сланине смо тѠрали да се скѠвѠ у пасуљу ил у купусу, кад се раскувѠ – прѠсте д-одгризѠш.

кѠжув кѠжува м ‘горњи део одеће од коже, с рукавима’. – ДѠјде ми, ГѠрдана, ѠнѠј кѠжув, Ѡдарила некѠ сапанђѠла наѠпољу.

кѠза кѠзѠ ж 1. зоол ‘домаћа животиња *Capra hircus*’. – Кад Ѡн рѠче да нѠ волѠ кајмак, бѠба му велѠ: за кѠзѠ ниђе сѠјѠно. – Ајте, ѠѠцо, д-ѠдѠте, дѠ сад је рѠчѠ и кѠ е кѠзе сагѠбијѠ; 2. ‘направа на којѠ се тестере, стружу дрва’. – КѠза за струѓање дрва ме слѠжи млѠго гѠдиња; || **кѠзица** ж дем. – ТѠ кѠзице скѠчу окѠ мене кѠ некѠ ѠѠца; || **козѠтина** ж пеј. – ѠнѠ неснѠ козѠтина ми дѠђе главѠ: обрѠше свѠ на шта наѠиђе; || **кѠзи** -Ѡ -Ѡ ‘који је од козе’. – НајволѠм кѠзи сѠр, јѠш кад ѠзрелѠ па с врућѠм пројѠм ил пѠпаром, нѠма ништа лѠпше. – ДѠбро е ѠвѠје, ал јѠш је бѠлѠ кѠзѠ мѠсо. – Од кѠзѠг млиѠка се правѠ млѠго дѠбар сѠр. – Од кѠзѠ длѠкѠ се правѠ кѠструтне тѠрбе, врѠе, покрѠвци; *изр. ~ брадица* ‘врста траве којѠ се тешко коси’. – НајгорѠ е кѠзѠ брадица, за црнѠ јѠде, нѠ, сем по рѠси, нѠ мош лѠсно д-опѠпелиш, кад ѠгријѠ звѠздан – имѠ мѠчку да рѠдиш, да ти Ѡчи ѠсчѠѠ, чѠк да е пѠкосѠш.

кѠзбаша м ‘чѠлник на косидби’. – ЖѠрко ти је биђѠ кѠзбаша на мѠби у АѠибѠвцу, тѠј ти је било тријѠстину косѠчѠ, кад ѠштрѠ кѠсе јѠчи пѠље, а ДѠчо биђѠ водѠноша (што викагу наѠи старѠ: мѠра да се зна кѠ кѠси а кѠ вѠду нѠси).

кѠзјача ж ‘кошара за козе’. – И тѠко ти ТанѠсије ѠдиѠли мѠне, ЗѠрку и Ѡбрада у кѠзјачу пошто е с мѠјѠм маћѠм накотрљѠ пѠну Ѡвлију ѠѠѠѠ.

кѠзлић -ића м в. *магаре*. – Ѡни тѠмо са козлићима на склѠпѠње и бѠчкијама стајали преко пѠта бѠјаѠиѠског сокачѠта и чекали да наѠиђе некѠ код кѠгѠ би мѠгли иструѓати дрва.

коинѠи / **коинѠи** -Ѡ -Ѡ ‘ситѠн, сићушѠн’. – У чѠду се питѠм коинѠѠ ли му е срѠце кад је Ѡно коинѠѠ; в. *ѠроносѠк, чабар*; || **коѠцаѠни** -Ѡ -Ѡ ‘посве малѠн’. – Ма знаш коѠцаѠни је, нѠма штѠ да виђиш; || **колишѠни** -Ѡ -Ѡ ‘мали, ситѠн’; в. *јајѠе*.

кѠкања ж пеј ‘кост, кошѠина’. – ЗаклѠ некѠ мрѠшавѠ бравѠче, сѠмо сѠме кѠкање. – БѠцтедер тѠ кѠкање керѠдма.

кѠкањѠр м ‘непозвани гѠст којѠ долази на свѠдбу (да оглѠје остатѠе свѠдбѠне трѠпезѠ)’. – Из домаћѠнскиг и кѠрактѠрниг кућа ниѠкад мѠмци нису Ѡшли у кѠкањѠре јѠл се тѠмо знаѠо да е нѠзвѠну гѠсту мѠсто за вратѠма.

кѠкарѠа ж ‘значѠа на капи или одѠлу униформисѠног лица’. – ЧѠтници су на шѠбарѠма Ѡмали кѠкарѠе.

кѠкати кѠкам несв ‘загревати зрна кукуруза јѠгличѠра до пуцања, правити кѠкиѠе’. – Ѡзме бѠба сѠто па нам над пламенѠм пѠчнѠ кѠкати јѠглиѠа; ~ **се** ‘тући се, млатити се’. – ПрѠво се свѠђашѠе, па прѠтише јѠдни дрѠгѠма па пѠчѠше да се кѠкају; ||

кòкãње с гл. им. **1.** ‘припремање кокица загревањем кукуруза кокичара’; **2.** ‘туча’. – Кад се изнапијаше, настаде кòкãње, нè зна се кò кòга и споради чèгã бйје.

кòкетина ж ‘кокошје месо’. – За задушнице свãко на грòб изнесè пèчену кòкòшку с главòм и кад пòглèднеш: оно пўно грòбље кòкетине; в. *йолийсаиш, свињейиша*.

кòкија ж ‘воњ, смрад’. – Кад се јãрац пãри, òнã нєгова кòкија се òсећã на пўш-комет.

кòкичãр м ‘врста кукуруза од кога се добијају јаглице’. – Пòсијала баба Зòрка у бãшчици цео рèд кòкичãра.

кòклица ж ‘дрвена столица без наслона, хоклица’. – Òндак ти се јèло за грèзòм и сèћèло на трòношкãма, нйје бйло к-òвò сãд астãлã и кòклица.

кòкодãкати -òдãче(м) несв ‘оглашавати се (о кокошки кад снесе јаје)’. – Чйм чўеш како кòкòшка кòкодãче, знãј да е снєла јãјце; || **кòкодãкãње** с гл. им. ‘оглашавање кокошке када снесе јаје’. – Ђе се чўе кòкодãкãње тўјнãк ймã јãјци па и дòбрè гйбанице.

кòкòшãр -ãра м ‘грађевина у коју се затварају кокоши’. – Испод ãвлије, у бãшчи, ти је бйјо свйњац, кòкòшãр и клòзèт.

кòкòшињãк м ‘кокошји измет’. – С прòљећа чãкљòм òчистймо кòкòшãр па òнãј кòкòшињãк пòтрпãмо у јãме за крãстãвце и лубèнице.

кòкòшка ж зоол ‘домаћа перната живина *Gallus domestica*’. – Држали смо мй и һурке, и гўске, и пãтке, ал брез кòкòшки нйкад нйсмо бйли; || **кòкòшчина** ж пеј. аугм. од *кокошка*. – Онè кòкòшчине ми чапрљале и нãчисто упропãстйле лију с лўком; || **кòкòшчица** ж дем. од *кокошка*. – А ймала е и кòкòшчице и свãкој нађенула йме: Пйрга, Жўјка, Црвèнпèрка, Голòшија, Тўба; || **кòка** ж дем. од *кокошка*; *изр. Да си шућò, бòље би йи кòка йјèвала*; || **кòкица** ж дем **1.** ‘ситна кокош’. – Вйћи сãмо кãкè су ове кòкице што иг зòвў цврцьинке; **2.** ‘јаглица (в.)’. – Мй смо јãглице звãли и кòкице споради тòга што се добйјају од кòкичãра; **3.** ‘део лампе и фењера кроз који се провлачи фитиљ’. – Èвè ти нòв вйтйљ па га прòтни крос кòкицу и мèно òчисти стãкло од вєњера.

кòла с мн у *изр.* ~ *вòлўјска* ‘кола која вуку волови’. – Мй смо вòлўјска кòла подãгòнили пода трèн кòй је бйјо наслоњен уза сãлãш, да не гòрè нã-сўнцу и да нè-киснў; ~ *шйнска* ‘кола чији точкови су оковани шином’. – Бйла ти òнда òнã шйнска кòла, кад нãйђемо на кãлдрмљèн пўт, она тãндрљãју, кò свèтй Йлија кад загрмй, чўè се Бòга пйтај дòкле јел дòсле нйје бйло òвијег згòда кò-вò сãд што ймã, те гумарãба, те шпедйтèр, те чèза и вијãкер.

кòлãн м ‘каиш који коњу иде испод стомака’. – Знãш како се вèлй: сèдлãј кòње, притèжи кòлãне.

кòлãр м ‘мајстор који прави запрежна кола’. – Нãјбољй кòлãр у нãшем крãју ти је бйјо Јерòтије Рãдомирòв.

кòларйна ж ‘порез, дажбина на кола’. – Ѝдарили су нãмèта вãздан: пòрез, при-рез, трошарйна, коларйна, сãмо јòш д-йзмислè ваздукарйну, што вйкаше бãба: ўдарили нãмет на вилãјет.

кòлãрница ж ‘настрешница за смештај запрежних кола’. – Кòлãрница ти слўжи да склòниш запрежна кòла јел јãзук је да кйснў ил да гòрè нã-сўнцу, па се зèмãјле òна мãом покрйвала крòвинòм.

кòлати кòлам несв ‘ходати полако и без циља’. – Кòла по ãвлији кò кòкòшка кад ће да пронесе.

кòлац кòца м зб *кòље* ‘проштац’. – Огрãдисмо бãшчу кòљем кое смо зймус циèпали, тèsали и подòштрили и ãн је спãо снйег, ми га испòбйјали и поплèли; *сйенски* ~ ‘стуб око кога се дене сено’. – Йди, сйне, осйèци дòбар сйенски кòлац,

ймā вође преко пѣтнѣс тѡвāра сѣена да жђенѣмо; || **кѡчић** м дем **1.** ‘мали колац’. – Подѡштри ми нѣколко кѡчића да пѡбијем поред шипѣрака да иг вѣтар не ѡбāли; **2.** ‘део гусала којим се затеже струна’.

кѡлāч -āча м у сталном споју ~ од *маѡарки* ‘специјалитет замешен од шљиве маѡарке који се пече на сунцу’. – Бāба ўмиѣсѣ колāче од маѡарки, па иг потрпā на кўпусове лѣстове и тўри на цреп од трѣна да с-испечў; *ўријайѣлскѣ* ~ ‘колач који ломе очеви млaденаца на свадбеном ручку’; *ўриѣсни* ~ ‘колач од бесквасног теста’; ~ *слāвски* ~ ‘који се носи у цркву на дан славе’. – Гѡсте прво пѡслўжимо слāвским колāчом, жўтом и вином црвенијем, па ѡндај тек идѣ свѣ рѣднѡ; || **колāчић** -ића / -ића м дем; в. *менкиц, ѣлоћна*.

колāчара ж ‘сорта јабуке’. – А у јāрузи бѣјаше вѣлика колāчара, ѡна ти је рāђала свāке боговѣтне гѡдине кѡ кѣтина, свѣ смо мѡрали да јѡ поткѡчуемо грāне да се не ѣскрши.

колāчити кѡлāчим несв, у *изр.* ~ *очима* ‘буљити се, бечити се’. – Штѡ кѡлāчиш ѡчима, нѣси виђѡ мѣчку.

колѣбати -āм несв ‘бити несигуран, двоумити се’. – Колѣбā се дā л да сѣјѣ кѡмпѣр ил жўто.

колѣника ж **1.** ‘натесана летва између греда на плафону преко које се набацује малтер’. – У нāшој слāвској сѡби је преко колѣника нāбачен мālтер, то стѡи затѣгнуто ко тāmбура; **2.** ‘врста вретена’. – Прѣдемо на вретѣно, а прѣпрѣдамо на колѣнике.

кѡлиба ж ‘импровизовано склониште у пољу, винограду’. – Кад пѡчнў лубѣнице да зрѣлѣ, нāправи се кѡлиба и пѡкрије крввином да ѡнāј ко чўва бѡстан од лѡпѡва мѡже да се склѡни и да спāвнѣ. – Лѣпше ти је у кѡлиби пјѣвати но у двѡрцу плāкати, вѣкаше јāднā нїна.

кѡлиѣвка ж ‘лежāј за новорођенче’; *изр.* *Шћѡ кѡлиѣвка заљўјала шѡ мѡишка зāкојāла*.

кѡлѣр -їра м ‘оковратник на кошуљи’. – А преко цѣмпера се виђѣ чїс и пѡпѣглан кѡлѣр од кошуље.

кѡлмовати -ујем (не)св ‘увијати косу’. – И Рўжица ѣшла код врѣзѣрке те кѡлмовала кѡсу, а бāба се смѣјѣ па вѣлѣ: виђела жāба ѣе се кўјў вѡлови па дѣгла нѡгу, ѡѣ ѡна.

кѡло с фолк **1.** ‘народна игра’. – Кад засвѣраше штрумѣнти, нāрод се пѡвата ў-коло; **2.** ‘део воденичног механизма у који удара вода и покређе горњи воденички камен’. – Вѣсела Дѣсāнка Ѧбрадова сѣђе д-ѡтвори цѣпўн па јѡј кѡло смѡта мāраму и кѣке и настрāда јāдница, Бѡг да јѡј дўшу прѡстѣ.

кѡловођа м ‘играч који води (»воза«) коло’. – Нѣје бѣло сāбора да Радѣнко нѣбиднѣ кѡловођа.

кѡломāз -и ж ‘маст за подмазивање осовина запрежних кола’. – Кад ѡдѣш ў Гўчу, ўзми кўтију кѡломази д-їмā, ѡвā нам је при-крāју, бѣзмало смо е ѣзарчили.

кѡлотрāг м ‘траг од шинских кола’. – Кад понесѣш рўчак ў планину, ѣди са Стржевице кѡлотрагом и нāћи ћеш нас, бѣћемо нѣђе око Бѡгићева грѡба.

кѡлўт м ‘прстен, обруч, предмет на који се нешто намотава’. – Дѡгнали ѡви лѣк-тричари трѣ кѡлута жїце, вѣлѣ да ћемо скѡро дѡбити струју.

коље в. *колац*

кољѣница ж ‘део свињске ноге ниже колена’. – У свāдбарски кўпус се тўри и ѡвчетина, гѡвѣдина, свињскā кољѣница и слāнина, и ѡндај нѣ знāш кѡлко ти је дѡста, кѡлко бѣднѣ дѡбар.

кѡљено с анат **1.** ‘зглоб на споју натколенице и потколенице’. – Кāко пāде, блāго бāби, те рāзби кољено, ѡди да ти бāба прѣвије лўк, ѡма ће д-ўмине; **2.** ‘генерација,

поколење'. – Наша ључад су десе́то кољено од Стёвѧна; в. *сли'ейѧц*; || **кољѧнце** -а / ета с 1. дем 'мало, дечје колѧно'. – Ди'ете ба́бино дгребало кољѧнце, да ба́ба љубне па неће да бо́ли; 2. 'место на грани где избија лист'. – Ударијо развигорац и из кољѧнцади пдчб да се помѧла пупбљ.

кољуждина ж 'кора од ораха'. – Ону кољуждину скупљамо у јѧдну стару кѧчицу па зѧми изгори́мо мѧмогред у шпорету.

кољуштати -ѧм несв 'скидати кору (љуску) са ораха'. – Повраће́ле нам рѧке кад смо кољуштали ора́се, не могу́ с ни́чим да се о́перу.

командѧрати -ѧндѧрам несв 'командовати'. – Да [в]ѧ[ди]ш ти ја́да кѧко му же́на згддно пдчела да командѧра́.

комѧндовати -уем несв 'наређивати, заповедати'. – Не́ш ти мѧне комѧндовати штѧ ћу ја́ да ра́дим у мо́јој ку́ћи па да си јо́ш то́лики.

комбинѧт -ѧта м 'комбинезон, женска поткошуља'. – О́дњб ми ве́тар с лѧнке комбинѧ́т чѧк у-башчу.

комендијати -ѧм несв 'смејати се, причати шљиве приче, подсмевати се'. – Уз свѧ мѧ́ке, јопѧ́т се и на́смѧјемо, и за́пјева́мо, и комендија́мо; || **комендија́ње** с гл. им. 'причање шљивих прича, шегачење'. – Па́де ми на́ ум не́гово комендија́ње с о́вим партија́шима.

комендија́ш -ѧша м 'шљивчина'. – Де́смир ти је би́јо комендија́ш каквог ма́јка ни́је рддила, ста́лно је изво́дијо неке кереве́ке.

комѧсија ж 'комисија, група лица која треба да обави неки службени посао'. – Изашла комѧсија́ те нам попи́сала свѧ жѧ́во и стбку, и пи́љеж, и жѧ́то, и ра́кију, зѧѧо сам штѧ нас че́ка; *изр. Јѧду́ ко пдѧисна комѧсија*.

комѧшати се -ѧм(о) несв 'врпољити се, померати се тамо-амо'. – Кад је на́стало онб комѧша́ње зѧѧо сам да ће да би́днѧ белѧја; || **комѧша́ње** с гл. им. 'узнемиреност као припремање нерѧда, немира'. – И онда у онбм наро́ду на́стаде комѧша́ње, не́ко ви́кну: ѧ́а ло́пови! – и ондак свѧ́ почеше да се де́ру: ло́пови, ло́пови!

комѧина ж 'остаци од грожђа након отакања вина'. – Ко́мину пѧтље прѧпечѧмо и дбѧијемо ко́мовицу, онда ти је мло́го дбѧра за дбѧлоге боз на́зеба, а ва́ља и да се прѧгунѧ ко́ја.

комѧшати -ѧм несв 'скидати овитак с кукурузних клипова'. – Коми́шали смо с јѧсени јѧдни ко́д дру́гѧ скѧро свѧко́ ве́че; || **комѧша́ње** с гл. им. – Кад би́днѧ ѧјесен, пдчнѧ́ комѧша́ња, не́ђе и са штрუმѧ́тима, а пѧсма се о́рила, да ти не зборѧ́м. – Ни́смо угоље́вали кад за́почне Ма́рија: мѧсечина ѧ́пра у гра́ње, до́ђи, дра́ги, би́ће комѧша́ње – свѧ за ѧ́ом ѧдаре дру́гѧ глѧс.

комѧшина ж 'листови шаше око клипа кукуруза'. – Кад се комѧшина́ добро о́сѧши на не́кој сувѧ́ти, онда се сѧ́тно ѧ́цјѧпка и ѧ́бме се на́пунѧ ја́студи и слѧмњаче.

комѧшибц м 'човек који комиша'. – Кад је би́ло с ве́чѧри, ѧ́скупи нам се пу́на ѧ́влија комѧшибца.

комѧв ко́мова -о; в. *ѧѧишња*.

комѧовица ж 'ракија од комине'; в. *лоза, комина, ѧѧрѧѧѧи*.

комѧрѧија м 'припадник војне коморе'. – Мла́ђо ти је би́јо комѧрѧија́ у војсѧи док не́ паде рѧпства.

комѧотѧн -тна -о 'удобан'. – Ко́мотна ми о́ва гѧ́ња, а ни́је мло́го ни те́шка; || **ко́мотно** прил 'удобно; угодно, релаксирано'. – Изми́ријо сам овим пашча́дма пѧ́рез и са́д ди́шем ко́мотно, ко́ човек, пра́во ти ка́м: во́лим да иг ота́росѧм, јѧл же́до е ста́лно говѧрио »Бѧгу Бѧжѧѧѧ, ца́ру ца́рево а на́ма што о́станѧ«.

комѧѧѧр -ѧра м бот 'кромпир *Solanum tuberosum*'. – Ко́мпѧри су се чу́вали у тра́пу ко́ и ја́буке, а кѧ́пус се кѧ́селио у кѧ́ци која се сме́штала ѧ́-подрум. – Кад су по́ва-

дили компіре у Стловини, запјеваше: компіри се компірају / ђевџке се не дірају / дірају се само ђеца / од двѣста месѣца; || **компіріћ** -ића (об. мн.) м ‘млади кромпир’. – Ништа љѣпшѣ од пїлета на компірићима.

компіриште с ‘њива у којој су били посејани кромпири’. – Ођеју да пѣсију пшѣницу у компіришту.

компіруша ж **1.** ‘врста крупне шљиве’. – Имали мї компірушу у башчи, рајала свѣке гѣдине и бїла слѣђа од мѣда; в. *цѣнарика*; **2.** ‘пита од кромпира’. – Кад се пѣсти, направї нам бѣба компірушу.

кѣмпѣт -ѣта м ‘компот, кувано пошећерено воће’. – Бѣба нам од јѣбѣка и сѣвиг шљивѣ ўкувала кѣмпѣт, па велї: пѣдите док је врућо, то е млѣго здравѣ.

кѣнак кѣнака м ‘преноћиште’. – И тѣј ти мї код тїјег дѣбријег љѣдї стїгнемо на кѣнак, дѣчекали нас ко кѣмове, нѣма штѣ да се кѣже.

кѣнац¹ кѣнца м ‘нит’. – Кѣпде јѣдно калѣмче црног кѣнца д-їмѣм ў кући; *изр.* *Вїсї му глава о кѣнцу.*

кѣнац² кѣнца м ‘крај, свршетак’. – На кѣнцу кѣнца, вїђеће се кѣ е бїјо чѣвек а кѣ јѣцара јел свѣ што е тѣјно бїће јѣвно. – Није приврїѣдијо ни за окѣ прста кѣнца.

кѣначити -їм (не)св ‘заноћити’. – Накрѣнуло сѣнце пѣдобро, вїдимо мї да ће да га увати мрѣк нѣђе у планїни, те га напанемо да кѣдѣ нас кѣначї, ѣн се најпрво снебїва, па најзад прїстаде; в. *їростїраїши.*

кѣндурѣ ж ‘гумена обућа’. – Назѣљѣј чѣском кѣндуре те дѣтркај нѣруче дрвѣ, мѣј сїне; || **кѣндурїца** ж дем; в. *вусокла, сѣљаче*; || **кѣндурчина** ж аугм пеј; в. *наїтраљѣши, їтраїши, шламїаїши.*

кѣне -а ‘комшија (одм)’. – Ђјмо код кѣна, да накрѣнемо по ѣдну!

кѣноп кѣнопа м ‘уже’. – Нїсам їмала дѣжї кѣноп од ѣвога.

кѣнопац -пца м ‘уже’. – Рабѣција нѣ креће на пѣт без кѣнопаца, сѣкїрчѣта и влѣчѣга; || **кѣнопче** -ѣта дем. од *конойѣц*. – Дѣдѣј ми онѣ кѣнопче да вѣгнѣм ове ѣлатке да ми не поїспадају їс-кѣла; || **кѣнопчїћ** м дем. – Ђмѣш ли кѣкї кѣнопчїћ да вѣгнѣм тѣле?

кѣнопѣр м ‘мајстор што преде конопце’. – Нѣма вїше дѣбриг кѣнопѣра ко дѣсле, сѣд ї тѣ раде вѣбрїчки.

кѣноплѣ ж бот ‘биљка из које се добијају влакна кучине, *Sanabis sativa*’. – Кад се кѣноплѣ пѣчупају, пѣвѣжу се у снѣпове, ѣсѣше, па се ѣнда пѣтрпају у мѣчило. – Свѣке гѣдине смо сїјали кѣноплѣ кое се после кїшељења трлѣ и ѣндак се преде тѣжанов кѣнац; *изр.* *На Прѣкоїље вѣлке кѣнойље*; || **конопљѣнї** -ѣ -ѣ ‘који је од конопље’. – Тѣ ти је конопљѣнѣ ўзица.

кѣноплѣште с ‘парцѣла под конопљом’. – Ђнѣ иг у кѣноплѣшту, чѣпају кѣноплѣ.

кѣнтѣти -ѣм (не)св ‘рѣчунѣти, промишљѣти, сабирѣти’. – Кѣнтѣј како гѣј ѣкрѣнѣш, нѣма дѣвољно сїѣена д-їзїмїмо стѣку, мѣрамо да прїкѣпїмо, па тѣ ти је.

кѣнтрѣш м ‘особа која има другѣчије мишљење и став у ѣдносу на преовлађујући’. – Ун ти је бїјо кѣнтрѣш и нїсу га ѣви партијѣши, бѣз тогѣ, мїрїсали.

кѣнцѣларїја ж ‘канцѣларїја’. – Мѣрам д-їдѣм у мѣснѣ концѣларїју да вѣдїм бїлѣт за јѣнца, ѣћу да га ћѣрам на вѣшер.

кѣњ м зоол ‘домаћа животиња за превоз терѣта и јѣхање, *Equus caballus*’. – Вїкаше тѣјо: мѣш ти да ѣћеш, и кѣњ да мѣже, али ако Бѣг нѣ дѣ – не врѣдї; || **кѣњїћ** -ића м дем – Ђмѣ Жївѣта коњїћа кѣ слика; || **кѣњїц** м у *изр.* *вїлїн* ~ зоол ‘инсект *Libellula depressa*’. – Млѣго пѣта смо јѣрили вїлїне кѣњїце ў потоку и нїкад иг нїс-мо ўватили; || **кѣњїна** м пеј. – Онѣ Андрїна коњїна бѣцї чївте, мѣло е вѣлило да ме ўдарї; || **коњѣзгара / коњѣзгара** ж пеј. – Прѣдѣ Драгѣтин онѣ ѣгѣову коњѣзгару на кїло, зато што е гѣћѣ и прѣдњїм и зѣдњїм нѣгама; || **коњѣтара** ж пеј. – Оне

коњетаре тамо све заузеле; || **кѡњче** коњчета с. – Пѡчо Саво д-обучава онѡ кѡнче што е купијо у Брѣзовицама; || **кѡњскѣ** -а -ѡ ‘који се тиче коња, који се односи на коња’. – Набавијо Пѣтрѡније кѡњска кѡла; || **коњѣтина** м пеј ‘стар, ислужен коњ, рага’. – Има Пѣтар коњѣтину, није ни за шта и не зна ни што га држи.

кѡњѣтина ж ‘коњско месо’. – Велѣ да у Београду има нека мѣсара у којој продају коњѣтину.

кѡњѡсати -шѣм несв ‘радити напоран посао’. – Кѡњѡшѣ пѡваздан, ал мала вајда.

кѡпања ж ‘дрвена посуда (карлица, корито)’. – Он узѣ неку стару издрдану кѡпању те љ њу изручи ону рѡкву.

кѡпати -ам несв а. ‘обрађивати мотиком земљу око усева’. – Пѡшли да кѡпају кѡмпир; б. ‘копати земљу ногом’. – Наш бик чѣсто буче и ѡндак пѡчнѣ да кѡпа зѣмљу нѡгѡм и да баца на плѣнке; || **кѡпкати** -ам несв дем од *копайти*. – Кѡпка ђѣдо нешто љ башчи и зѡвѣ бабу да му донесѣ водѣ; 2. несв ‘стално мислити о нечему’. – Сву нѡћ ме кѡпкало по глави како тѡ д-урадим, а да биднѡ и вѡци сѣти и ѡвце на брѡју; || **кѡпнути** -нѣм св према *копайти* 1. – Етѣ ме, само да јѡш ѡвѡ кѡпнѣм што ј-ѡстало [до краја реда, врсте]; в. *куйиница*.

кѡпач -ача м ‘човек који копа’. – Кад копамо, ми се пѡзајмичѣмо, па данас сви код јѣднѡг, сѡutra код другѡг и тако нам у друштву лакше прѡђе тегѡба дана, а и згѡдно е виђети љ-њиви пѡвише копача; || **кѡпачки** -а -ѡ ‘који се тиче копача, који се односи на копаче’; *изр.* ~ *идѣма* ‘песма коју певају копачи’. – И ѡндак ти копачи запевају кѡпачке пѣсме, кѡнѡ што е ѡна: *Ој, ѡблаче, нѣмѡј на копаче*; в. *рабаѡија*; в. *завичај*; || **кѡпачѡв** -а -ѡ ‘који припада копачу’. – Кад гѡј нешто тѡриш у уста, сѣти се да си тѡријо кап копачѡвог зѡђа.

кѡпачица ж 1. ‘жена која копа’. – Над Драгѡславѡм Микаиловѡм није било бѡље копачице; 2. ‘врста плуга која служи за окопавање усева’. – Док се није измислила копачица, свѣ смо, пусти, рѡчно и окопавали и ѡгртали

кѡпилан -ана м ‘ванбрачно мушко дете’. – Треба ѡни да ми ѡдрѣде шта љу ја да радим, рѣко би сам копилан на њиној ѡчевини, а јѡк свој на свѡм.

кѡпиле -илѣта с ‘ванбрачно дете’. – Прича се како е нека Ранђија вѡљѣла да из-йграва поштењачину, па рѣкла: придржде ми ѡвѡ мѣе кѡпиле д-идѣм д-ипсуѣм онѡ кѡрву.

кѡпилити се кѡпили се несв према *окопйлиити се*. – Кадар ће да нам се кѡпили шаруља.

кѡпйљача ж ‘женка која се омлади пре пуне биолошке зрелости’. – Јѣс она кѡпйљача, ал поглѣдни како јој је напредно јагње, не било му урѡка.

кѡпита ж ‘део ноге копитара којим се при ходу додирује тло’. – Ми кад пѡткйивамо кѡбилу, ѡндај и ждрѣбету мѣно ђѣљнѣмо кѡпите. – Левѡ прѣдња кѡпита се Ацку очкрбила.

кѡпкати в. *копайти*.

кѡпнити -й несв а. ‘отапати се (о снегу)’. – Дуну нѡћас јѡго и снйег пѡчѡ да кѡпни; б. ‘слабити (о човеку)’. – Млѡго се промиѣнијо Тйкомир и згѡдно пѡчо да кѡпни кѡ лубѣница кад прѣзрели.

кѡпно ‘земља на којој се отопио снег’. – Вамо на ѡвѡј прѣсојној страни згѡдно кѡпно, а ѡномо у Радѡсавѣвићима, ваљда ђе је ѡсоје, снйег до-кољѣна.

кѡпња ж ‘време окопавања усева’. – За време кѡпнѣ сѡмо чѡѣш како копачи пѣвају коѣѣ.

кѡпѡран -ана м ‘кратак капут с рукавима’. – Има ђѣдо тѣгетни копѡран са црвѣним реверѣма.

кòприва ж бот ‘коровска биљка, *Urtica (U. urens, U. dioica)*’; *изр.* Нèће грòм у кòприве; || **кòпривица** ж дем. – Йди, хèро, набèри мéно кòпривица хура́дма.

копривьача ж ‘алергија’. – Сваòког прòлећа га нàпане нека копривьача.

копрџати се -ам се несв ‘трзати се извлачећи се из какве гужве, бацакати се, праћакати се’. – Копрџа се кò прàсе у ца́ку.

копунити се кòпуним се несв ‘опирати се, противити се’. – Нàшло òнò да се нèшто кòпуни, а нè зна на кòлко е мéста шупљо.

кòра ж ‘спољни омотач дрвета, воћке, поврћа’. – Викаше вèсели та́јо: ја нàјволим кòру од мли́ека и срце од лубèнице; || **кòрица** ж дем. – Наш сèљачки лèб имà пèт кòрица, сила мўке вйдимо док га зàрадимо; || **кòрице** ж мн ‘заштитна корица ножа, мача, сабље’. – Кад òљўшти крушку, баба обрише òштриц бритвè о кèцељу па га врати у кòрице; || **корèтна** ж пеј од *кора*. – Склòнте, лўди, овè корèтине од трўпаца, срамòта е да воће бўдў растовржене; || **кòруга** ж ‘кора од лубенице’. – Пòкупи, хèро, оне кòруге од бòстана што су јèли жèтеоци у кабуљу па однèси свињама нек пòјду.

[кòрак] м. – Још кòрак, хèцо, па стйгок до грòба, прòђе живот за трèн òка.

коракнути кòракнем св ‘направити, учинити корак’. – Утрнио се и нйје мòго ни да кòракне; || **корачати** -ам несв према *коракнутии, корачиши*. – Кад òна пòнесе тèстију с водòм косачима, корача прèко поља ко офицйр; || **корачити** кòрачим св према *корачаши; в. багаишелисаши;*

кòрбач -ача м ‘бич’. – На вијакеру имà згòда у кòју се тўри кòрбач да бйдне при рўци.

[кòрèн / кòри'ен] м. – Кòри'ен је дугачак десèтак сантймà.

кòрети се кòри се несв ‘претварати се у кору’. – Ўвати òвà сувòвица и пòчè нйва да се кòри те смо мóрали да е òкопàмо.

кòрисан -сна -о ‘користан’. – Кад је Жўтуља отèлила жèнско тèле, приђе баба те га нàко мòкрòг пòвўче за увèта и рèче: кòрисна!

кòрити / кòрети -йм нев ‘прекоревати’. – Нàшò си кòга хеш да кòриш, нйси му за мàли нòкат; тò ти је кò кад је кòза кòрела òвцу зàтò што е òвца прескòчила врзину, па јој се дйго рèп и вићело се стйдно мèсто, а кòзи рèп стàлно закопрчен ўвис па нўније срамòта. – Стàлно ме мàјка кòрила па вèли: вићи како е Ацо Брànчин смèран и òзбиљан дèчко. – Стàлно е мàјка мèне, ваљда хе сам срèднà, кòрила: тè што нйсам стàрију сèстру пòслушала, тè што млàђў нйсам одмèнила.

кòритити се -й се несв ‘кривити се, витоперити се (обично о дасци)’. – Ако згòдно не ўвитлиш дàске, пòчèће да ти се кòритè и òнда нèмаш вајдè òд нйг.

кòрито с ‘дрвена или камена посуда из које се поји стока или хране свиње’. – Имàмо ми и плèканò кòрито у кòме пèрèмо вèш; || **коританце** -ета с дем. – Дòдàј ми коританце д-òкўпам хèцу; в. *ранилица*.

кòров м ‘травуљина, штетно биље у усевима’. – Кйшна гòдина па нè мош лàсно да с-йзборйш с кòровом.

кòроваш м ‘неред’. – Нèмòјте, хèцо, прàвити кòроваш пò-кўћи, но свàкў ствàр коју ўзмете, врат-те је нà нèно мèсто.

кòрпа ж ‘предмет за ношење намирница плетен од прућа’. – Дàвидовићи су ўмљели д-йсплетў млòго дòбре котобàње, цегере, кòрпе и коèшта од прўшћа; *изр. ирилошка* ~ ‘корпа у којој се носи прилог’. – У прилошку кòрпу кад пòђемо нà-дàћу òбично смо тўрали пòгачу, гйбаницу, хàсу бй'елог мрса и пèчену кòкòшку; || **кòрпица** ж дем. – Èвè ти ова кòрпица, трќни у зàдругу те ўзми кйло сòли, кйло шèћера и кйло й по èксèра баскијаша, трèбају хèду; || **корпèтина** ж аугм од *корйа*. – Дòнò òн нèкў корпèтину пуну нèкиг рќа.

кòрп̄ар -ара м 'човек који плете корпе'. – Радомир кòрп̄ар ми нудио два кòтобања ўпола ценѐ, ако му кўпим и цегер.

кòртѐнзија ж бот 'украсно биље, цвеће Hydrangea'. – Расцветале ми се кòртѐнзије нѐ може бити бдље.

коруга ж в. *кора*.

кòс м зоол 'птица певачица Turdus'. – Више авлије у бршљану кòсови направили гњезда и тўј се настанили, милина иг чўти ў-зору кад запјевају, а пјевају и у смйрај дана, а милина ти је поглѐднути иг с прдљећа кад изиђу њни полетарци из гњездета.

[кòс] кòсти анат ж. ~ у *зрлу*; || **кòскица** ж дем 'мала кост'. – Јѐо рйбу и ўдави се с войшнòм кòскицом, јѐдва се повратио; || **кòшчица** ж 'и с т о'. – Ми трѐшење јѐдемо с кòшчицòм; || **кòшчина** ж пеј в. *криина*; || **кошчўрина** ж пеј аугм. – Кад међу кѐрове баџиш кошчўрину на којој нѐма мѐса, òни се пòкољу, тако и међ лўде ўбаце нѐки мамац и òни се међсобòм кòљу, а òви им дѐрў кòжу; || **кòкчина** ж аугм в. *кошчина*. – Довўкло онò кериште неку кòкчину.

кòса¹ кòсѐ ж 'власи' – Кад јој је ўмро бр̄ат, òна расплѐла кòсу па н̄арйче, камѐн би прòплакò.

кòса² кòсѐ ж 'алатка за кошење'. – Кòса ти им̄а рй'ез, ј̄арку, пѐтицу, па се гривном причвршћива за кòсйште, на кòме им̄а рукўница; кòса ти се òткйва чак̄анцом на бак-вици, а òштри брўсом кòй се држй у брўсари с вòдòм јел брўс трѐба да бйдне мòкар.

коса³ кòсѐ ж геогр 'падина'. – Кад се налуњило нѐбо од Овчара, òн з̄акупи òвце нйз онў кòсу наниже; || **кòсица** ж 'страна, стрмина'. – Òстадоше òвце гòрн̄ак у кòсици, нѐће нйкуд за тòлико док се ј̄а врати́м с извора; || **косйна** -инѐ ж 'стрм терен, стрмина'. – Вѐлй њѐму Мйлорад: ма нѐ мош с трактором да пòрѐш онў косйну, а Владе каже да мòже ал на з̄алаз.

кòс̄ач -ача м 'човек који коси'. – Кад се на мòбу йскупѐ кос̄ачи, да ти је с̄амо ст̄ати па глѐдати од милинѐ, свѐ дѐлија до дѐлијѐ; || **кòс̄ачки** -а -ò 'који се тиче косача'; ~ *йјѐсма* 'песма коју певају косачи'; в. *искуйййи се, завичај, рабаџија*.

кос̄ачица ж 'машина за кошење'. – Набавио Владе кос̄ачицу, претўтњй ѐктар до пòдне, идѐ за њòм из-кор̄ака.

кòсидба ж 'време кошења ливада'. – Зѐм̄ајле се з̄наò пòредак: кад кòсидба п̄анѐ у Пѐтрòв пòс, нѐма мрснинѐ.

кòсиòц м в. *косач*. – Ёнѐ иг кòсиоци, идў на вѐчеру пјевајући.

кòсйр -йра м 'алатка у облику дугог пови'еног ножа за сечење кукурузовине, шибља'. – Кад наòштриш кòсйр, си'ѐчѐш ш̄ашину кò нйшта.

[кòсити] кòсим несв. – Немòјте, ђѐцо, кòсити ђѐтелину док се не йшчистй време; || **кòшѐње** с гл. им.; в. *врай̄, резак*.

кòсйште с 'дрвена држаља са рукохватом, на коју се насађује метални део косѐ'. – Најљепша кòсйшта е пр̄авио Јерòтије.

кòснйк -йка м 'гредица која косо спаја више рогова у кровној конструкцији'. – Кад ўкровимо, òндак ўкйвамо коснйке јел òни ти штйте да крòв нѐ мож да с-ўсўчѐ кад ўдарѐ вѐтрови.

кòстри'ѐт -и ж 'козја длака, тканина од козје длаке'. – Кад од кòстри'ѐти начинйш тòрбу, нѐма јој йздера. – Зѐм̄ајле се од кòстри'ѐти тк̄але тòрбе, бис̄аге, покрòвци, врѐће и тò су биле ств̄ари кое нйсу ймале йздера.

кòстри'ѐшити се кòстри'ѐши(м) се св 'припремити се за напад (о овну, петлу) или за одбрану пилића (о квочки)'. – Кòстри'ѐши се Стòјанчин пи'ѐвац – оѐе да се пòбије с òнйм Дарйнчиним. – Кòстри'ѐши се кò квòчка.

кòстрўт ж в. *костриџей*; || **кòстрўтни** -а -о ‘који је од кострети, костретни’. – Кò-струтне покрòвце је имала свàкà кућа. – Од кòстрўтнијег покрòваца за вòлове нèма бòлџи; в. *џрочевље*.

кòтår -åра м а. ‘ограђен простор за сено’. – Кòтår ђе ђенèмо си’èна је заграђен и тåмо нè мож д-уйђе стòка; б. ‘ограђен простор за овце, тор’ – У котårу нам лџти бòравè òвце.

кòтарица ж в. *корџа*. – У кòтарици смо нòсили ўжину орачима.

кòтити се -й(м) се несв ‘омлађивати се (о мачкама, керушама)’. – Кад пòчнў те мачкетине да се кòтè, глèдајте штå ђете ш њима; в. *окоџиџи (се)*.

котљåник -йка м в. *чабреник*. – Дòдåјдер ми котљåник да нас двòица пòнесемо овај чåбар с вòдòм.

котòбåњ -åња ‘велика корпа са два рукохвата (увета)’. – Жйто смо нòсили у котòбåњима, мђу-собòм, и изручйвали у-кånате.

котрљати -åм несв ‘премештати преврћући, котурати’. – Нè мош тй то сåма да котрљåш, пòчекај чåском да ти пòмогнèм.

кòтур м ‘дуг узан предмет савиен у круг’; в. *расйасайи се*,

кòцка ж 1. ‘облик фабрички прерађеног шећера’. – Мèне пòслала бåша да кўпим кйло шећера у кòцки; 2. ‘играње карата у паре’. – Кòцка ти је грдан зånт, далèко га бйло, тò ти је ђавòлå рåбòта и вèличкå гребòта.

кòцкåрош м ‘коцкар, хазардер’. – Ђè имå кòцкåрош ў кући, тўјнåк срђè нèма.

кòчåг -åга м ‘преградак за телад у штали’. – Кад смо пўштали тèле из кочåга, òно се рåзигра, гўрнè бåбу и обåли је и òна ти, весèлница, ўштукнè ў-рўку.

кòчåњка ж ‘део клипа кукуруза који остане након круњèња’. – Зèмåјле смо кòчåњком заптйèвали влåше, òндак ти је рèтко ђè имало пампўрå.

кòчèт -и ж ‘говèђа длака’. – Кад чешагијåмо гòведа, на чешагији òстанè кòчèт, а нårочито е имå млòго кад се гòведа лйњајў.

кочопèрити се -òпèрим се несв ‘узносити се, гордити се’. – Пòчело и òнò нèшто да се кочòпèри, а сåмо што е из пèлèна йзишло.

кòш м ‘уређај од дасака над воденичким каменом, у који се сипа жито за млевèње’. – Сўнемо пўн цåк жйта у кòш и водèница имå пòсла до прèд-зору.

кòш! узв којим се говече тера у јарам. – Кòш, Шåре; в. *йалица*.

кошåница ж ‘покошена ливада’; в. *белиџи, разасйираџи*.

кòшара ж ‘»грађевина« за овце’. – Обично е кòшара бйла од брвåна или плèтена од прўшћа; || **кòшарица** ж дем. – Èнè иг тåмо иза кòшарице, нèшто се здоговåрају.

кòшати -åм несв ‘упрезати волове у јарам’. – Кад год је ђèдо Рåдосав кòшò вòлове, òн се нåјпрво òкрèне к йстоку и прèкрсти говорèћи: Помòзи, Бòже!

кòшевина ж в. *кошаница* – Не врèдй крåве изгòнити у кòшевину, тўјнåк да нåбризгају нèше.

кòшкати се -åм се ‘безазлено се подгуркивати, спорити се’. – Глèдам јå како се òни, кад йдў из-школе, кòшкају ко јўнчићи кад се йграју на ливади.

кòшница ж ‘кућица за пчеле’. – Ђèд Рåдомир је имò чèлињåк ў кòм је дрђо кòшнице а између њйг је гåйю мåтичњåк.

кòштати кòшта (не)св ‘имати вредност, вредети’. – Код нèке сòрте лўдй дånåс најмање кòшта òбраз; ~ се ‘придавати себи посебну важност, држати се надмено’. – А тй нèмò да се нèшто кòшташ и нђкåш него лй’èпо и згòдно кåжи да òнеш и гòтова ствår; *изр.* ~*ло га глåвè* ‘кобна грешка’. – И òн ти се залèтй с мотòром да га прèстигнè и тò га кòшта глåвè, Бòг да му дўшу прòстй; || **кòштåње** с ‘цена нечегå’. – Вèлико е кòштање, у дånашње врèме, шкòловати ђèцу, ал млòги вèлè: òћу д-òшколуем ди’èте па нек кòшта кòлко кòшта.

кѡштац обично у *изр.* у ~ ‘начин рвања’. – Ћвали смо се и ў рўке и у кѡштац, ал од свијуг је Срѣтен бијо најбољи рвач, није му имало равна у целом Драгачеву; в. *рвати се*.

коштуњавац -вца м ‘тврђ орах који се тешко чисти’. – Дѡбро рáђѡ ѡнај ѡра у јáрузи, ал бијо коштуњавац, нисмо имали неке вѣлике вáјдѣ ѡд њѣга.

кѡшуља ж. – Дѡсле су нѡсили лўди тѣжанове кѡшуље, рѣтко кѡ е имѡ памучну; || **кѡшуљица** ж **1.** дем од *кошуља*. – Сáшила сам ѣѣци кѡшуљице да се пѡнове за Госпѡђиндáн; **2.** ‘постелица’; в. *йомейшина*; || **кошўљчина** аугм пеј од *кошуља*. – Скйнде ту кошўљчину д-ѡперѣм, виш да е свá побиељела од знѡја; || **кошўљче** -ета с дем. – Извѣзла ўнуку кошўљче па јѡј дѡшѡ ко цвѣт у ливади.

кошўљара ж ‘мотка, обрамица на којѡј се носи рубље на испирање’. – Сáд се нѣ носй вѣш у пѡток на кошўљари, нит се пѣрѣ прáкљачом, кѡ нѣкад.

крабар -бра -о ‘храбар, јуначан’. – На спѡмену Пѣтровом у Лйси је свѣ о њѣму кáзано: „Овај биљег показуе краброга воиника ... служио верно 3. г. при владáнију књáза Алексáндрѣ“.

крáва ж ‘одрасло женско говече’. – Рѣтко кѡјá е сѣљáчка кўћа била без бáр двйје крáве; || **крáвица** ж дем од *крáва*. – Онá најмлађа крáвица трáжи бика; || **крáвче** -ета с. – Одгáила Стѡјáнка Миломирова крáвче кѡ болбѡна; || **крáветина** ж пеј аугм од *крáва*. – Оцоглáвила ѡвá крáветина, нѣма ѡд њѣ вáјдѣ, више пѡјде нѡ што дáднѣ; || **крáвљй** -á -ѣ/ѡ ‘који је од крáве (млеко, сир)’. – Кад скйнемо кáјмак, мй јѡпѣт пѡд-млáчимо ѡно крáвљѣ млиѣко, тўримо мáју и прáвймо сйр.

крáвити се крáви(м) се ‘отапати нешто што је залеђено, смрзнуто’. – Йди, ѣѣро, донѣси оне залеђене кѡшуље с лѣнке вѡђе поред шпѡрета, нек се тўј крáве.

крáвљача ж ‘дрвени суд за мужу’. – Цáба ти крáва којá дáднѣ пўну крáвљачу млиѣка па се ритнѣ те га прѡспѣ.

крáдомице прил ‘кришом’. – И глám јá како се ѡн йзвўче кроз прѡзор од ѡнѣ кўч-кѣ и крáдомице кроз жито пѡбеже ѡнамо Грмовима.

крадўцкати в. *красйи*.

[крáђа] ж. – Кѡ крѣне у крађу, њѣга е ѣáвѡ ўзо под свѡде; *изр.* ~ *ѣвѡјке* ‘женидба без благослова родитеља девојке’. – Он је ўкрѡ ѣвѡјку, а у крађи бијо њѣгѡв брáт и чйча; ~ *бáрјáка*. – Барјáктáр кад ѡткупй ѡкићен бáрјáк, пáзй га од крађѣ, да му га ко не украдѣ па пѡтље мѡра јѡпѣт да га ѡткупљуе.

крайка ж ‘почетни или последњи одрезак од хлеба, окрајак’. – Нѣ може бáба крайку јел је ѡбезубила. – Ђва нáша ѣѣца се стáлно ѡтимају ко ѣе да здѡмчá крайку.

крај крајá м **1.** ‘завршетак нечега, крај догађáја’. – На крају краѣва дѡђѡсмо дѡн-ле; **2.а.** ‘предео, област’. – Кад им је скрѣсо свѣ како јѣс, бијо е тѡ почѣтак њѣговог крајá, па е мѡрѡ да пѡдвйје шйпке и д-йдѣ у роднй крај. – Нисам ти јá нйкад дѡлазијо у ѡвај вáш крај; **б.** ‘положај, статус’ у *изр.* *йдстáвишйи, сѣсйи у горњи* ~. – У горњи крај сѡбрѣ сѣдá кум; || **крајйћ** -йћа м дем; в. *сарцáда*; || **крайчак** -чка ‘окрајак’. – Бѣше ѡстѡ крайчак мўрузнице и залогйчак сйрца, тѣк тѡлико да се заложйм мѣно.

крајница ж ‘први одрезак од трупца који се струже’. – Рáстове крајнице ймају бјѣљике, ѡд њйг мѡш вáкѡ нѣшто да склѣпáш, а прáва јáпија ти је срчика.

крајнўтáш -áша м ‘споменик ван грѡбља, поред пута’. – Кад вѡјнйк пѡгине у рáту и нѣ зна му се грѡб, ѡндак му рѡдбина спѡдиже кáмени биљег неђе според пўта.

кракер кракера м ‘безалкохолно, освежавајуће пиће’. – Ђндак ти је по вáшерима од бѣзалкоколнйег пйћá имало сáмо кракера и кабѣзѣ.

кракови -ѡва м ‘два лучна прируткá између руде и јáстука на волујском колима’. – И рўду и кракове Дѡбривое ишáрѡ йстим бѡјáма ко цѣла кѡла.

крѣмп м ‘алатка за копање тврде земље и крчење’. – Крѣмп ти је с једне стране коно љжи бѣдѣк, а з друге шиљат.

крѣнгла ж ‘ревери’. – Смѣта чичу Рада за крѣнглу од цѣкѣ, вако с ѡбадѣије рѣке и згѣдно га пѣподиже од земље и велѣи му: ако тѣ јѣш јѣмпут учиниш, пѣбићу те у ову кѣлдрму до кољѣна, разѣумеш тѣ мене штѣ кажем јѣ тебе (7: 71).

крѣснопис м ‘вештина лепог писања’. – У ѣно време смо маѣм били неписмени, ал је бѣво пѣжекоји пѣсѣр коѣ је ѣмо крѣснопис да се не мош наглѣти, кад га закѣпрчи кѣ вѣзѣља вѣзак.

крѣсѣта -ѣтѣ ж ‘лепота, дивота’. – Уцѣтѣли вѣтѣѣци, крѣсѣта и ѣпѣѣта ѣ-Бога.

[крѣсти] крѣдем несв. – Сѣмо немојте крѣсти и лагати, нишошто, макар да би гладѣвали; || **крѣдѣцкати** -ѣм дем ‘красти помало’. – Јѣ сам, брѣ, ѣуди, мишљѣо да ви крѣдѣцкѣте по мене, кад ви крѣдѣте, брѣ, на ѣнгро; || **крѣдѣцнути** крѣдѣцнем св према *крѣдѣцкѣти*. – Извештио се ѣ ѣн па знѣ ѣе да крѣдѣцне, а да га ѣдма не ѣловѣ.

крѣтак крѣтка -ѣ ‘мале дужине’; често у *изр.* *~а / дугѣчка зайѣнѣачѣ* ‘мања дрвена направа која се увлачи у отвор на предњем вратилу разбоја и фиксира га’. – ѣво ти је воје краткѣ запѣнѣачѣ, а ѣва дѣгачкѣ ѣдѣ у задње вратило. – *Дѣга кѣса, крѣйѣка ѣѣмѣи*. – *Крѣйѣки дѣнци а дѣги кѣнаци*.

крѣти крѣм несв ‘кашљати због прехладе’. – ѣво диѣте крѣ, свѣ се пѣциѣпа, кѣвѣјѣде му тѣј.

крѣтити крѣтим несв према *скрѣтиѣти*, *ѣкрѣтиѣти*. – Јѣзук ти је крѣтити такѣ јѣпију; || **крѣтнути** -нѣм св ‘мало скратити’. – Крѣтнидер ми за двѣ прѣста ову бѣскију.

крѣтѣвјек -ѣвјека -ѣ ‘који је кратког века’. – ѣви Дѣстаниѣи су ти дугѣвјеки кѣ гѣвранови: ѣѣрајѣ до стѣте, а ми, јѣпет, дѣшли краткѣвјеки, рѣтко кѣ прѣсамѣти преко седамдѣсѣт.

[крѣв] крѣви ж. – То је вѣзда бѣло жѣдно ѣѣцкѣ крѣви; || **крѣвѣв** -ѣ -ѣ обично у *изр.* *~ѣ рѣке* ‘учешѣе у злочину’. – Крѣвѣве рѣке не мош ѣпрати, а когѣј иг је окрѣвѣио – ѣ куѣи се са срѣѣѣм пѣздравијо.

крѣвѣвити крѣвѣвим несв ‘мазати крвљу’. – Зѣвѣдер тај прѣс, немо да крѣвѣвиш пѣстѣљу.

[крѣвѣрити] крѣвѣрим несв ‘проливати крв’. – Кад су га рѣнили, крѣвѣријо е свѣ док га нѣсу прѣвили у ѣнѣј пѣљској бѣлници.

крѣвѣяти -ѣм (не)св ‘много и халапљиво јѣсти’. – Полѣко, чѣвече, кѣмим те Бѣгом, штѣ тѣ крѣвѣѣш кѣ да си из глѣди ѣзишѣ.

крѣвѣник -ѣка м ‘немилосрдан, окрутан човек, цѣлат’. – Тѣ су крѣвѣници, ѣсилило се то па мишлѣи да ѣе дѣвиѣека; || **крѣвѣнички** прил ‘окрутно, немилосрдно’. – ѣспѣ ѣни нако крѣвѣнички пѣлити и жарити, не глѣдѣ ни дѣ л је млѣдо, дѣ л маѣторо но сѣтирѣ свѣ рѣдом.

крѣвѣлок -ѣлока м ‘кровопија, човек-звер, душманин’. – Тај ти је бѣјо ѣзнѣш, крѣвѣлок јѣдан, далѣко му лѣпа кѣћа; || **крѣвѣлѣчан** -чна -ѣ ‘који се понаша као звер’. – Каже Јѣво ѣдонуд из Пѣповиѣа код Крѣљѣва да е нѣки Торѣдман, ѣдбѣш, бѣјо крѣвѣлѣчан; || **крѣвѣлѣчно** прил ‘зверски’. – ѣнѣ што су рѣдили наѣшѣм рѣѣѣцима у Градини је крѣвѣлѣчно.

крѣдисати се крѣдишѣм се св ‘пропасти, почети нестѣјати’. – Крѣдисѣ ми се вѣтѣѣк, морам на зѣму да га вѣдѣм, па ѣу да пѣсијем на пролеѣе јѣрицу.

крѣдо с ‘група, мноштво говѣда, коња’. – ѣндак су ти Јѣковѣљевиѣи ѣмали крѣдо гѣвѣда, па кад иг попуштајѣ по ливѣдѣма – бѣјѣше милѣна поглѣднути.

крѣвѣљити се крѣвѣљѣим се несв ‘ругати се некоме кривѣи уста’. – Штѣ се крѣвѣљѣиш који ѣндрѣк?

крѣденац -ѣнца м 'кухињски орман с фиокама и застакљеним вратима'. – Пòлице на крѣдѣнцу ўкрасимо ѣкланим или вѣзеним чѣпкѣма, па пòрѣђамо чѣше, шòље и коѣшта.

крезентѣма ж бот 'баштенско цвеће, хризантема, *Chrysanthemum*'. – С јѣсени ўцветају крезентѣме ко китина.

крѣзо -а м 'човек који има проређене зубе'. – Овај мòј крѣзо каже да јòш има дòста зубѣ и да му нѣ валѣ òни који су га òставили; || **крѣзѣв** -а -о 'који нема покоји зуб'. – Млòго рѣно е òстò брез зубѣ те нѣкò крѣзѣв пòчò да шўшкѣ кад прѣчѣ.

крѣја ж зоол 'птица из породице врана *Garrulus glandarius*'. – Крѣја крѣштањем обавѣштѣва вѣмѣлију да је у близини нѣпријатељ, ал ўмије да мѣтѣра дрўгѣ тѣце, рѣни се бўбѣма, сѣмѣнкама, вòћкѣма а пòластица јòј је жѣр; *изр.* *Окрећѣ кò крѣја*.

крѣкѣт м 'оглашавање жаба крѣкетањем'. – Одонуд од Језѣрине се свѣкѣ вѣчери чўе крѣкѣт жѣбѣ.

крѣкѣтати крѣкѣћѣ[м] несв 'оглашавати се крѣкетом (о жаби)'. – Чим намѣне прòлеће, жѣбе пòчну крѣкѣтати; || **крѣкѣтѣње** с гл. им. – Свѣко вѣче се чўе крѣкѣтѣње жѣбѣ из Језѣрине.

крѣкнути крѣкнем св 'огласити се приликом хватања (о петлу)'. – Крѣкну пјѣвац: вѣдѣм јѣ да ће да бѣднѣ дòбра вѣчера; в. *ѣазбина*.

крѣмѣн -ена м 'врло тврд камен за кресање ватре'. – Тò ти је крѣмен кѣмѣн, ò њѣга кад ўдарѣш чѣкмаком сѣвнѣ вѣрница.

крѣпати -ѣм св 'црѣш, липсати, угинути'. – Оно јѣс јѣзук што е крѣпò нѣкѣ кòњ, ал у њѣгову глѣву, нек сте вѣ живѣи и здрѣви.

крѣсати крѣшѣм несв 'сећи лиснате гране дрвѣћа ради исхране стоке током зиме'. – Отишли нам лўди ў-брдо, рѣшили дѣнѣс да крѣшў лѣснѣк; || **крѣснути** -нѣм св **а**. 'изазвати искру ударом у камен или метал'. – Крѣснидѣр тим чѣкмаком да запушимо по јѣдну: **б**. 'палити шибицу' – Крѣснидѣ ту шѣбицу те запѣли вѣњер.

крѣсѣиво с 'комад гвожђа елипсастог облика којим се крѣше о камен и тако изазива варнице'. – С крѣсѣивом ўдарѣш по крѣмену и крѣмѣн бѣци вѣрницу на трўд кòј прѣмакнѣш уз крѣмѣн и запѣли га, пòсле ш њѣм пѣлиш цѣгару.

крѣста ж 'израслина на глави кокошке или петла'. – Свѣкòј кòкòшки се гòрнѣк на глави вѣдѣ крѣста, сем хўби, њòјзи пѣрје сѣкрило крѣсту.

крѣтан крѣтна -о у *изр.* *крѣтѣно и нѣкрѣтѣно (имѣње)*. – Прѣписò мòј кòмшија свѣ крѣтно и нѣкрѣтно сѣну, а јѣ му вѣлѣм да е сѣвијо, нек сѣчекѣ док дòђе нѣ рѣд, òчас тò мòже да се прòбрцнѣ.

крѣца ж 'чен(е), део главице белог лука'. – Нѣшта здрѣвије нѣма од бѣелог лўка, ако свѣки дѣн пòјдеш двѣ-трѣ крѣце, нѣ бòј се грѣпа.

крѣч м 'грађевински материјал добивен печењем камена'. – Ўскупимо òвог крѣчовнѣака кѣмена и òндак тò слòжѣмо вѣкò у крѣчѣну и ложѣмо з-дрѣвима дѣн и ноћ док се òнѣј кѣмѣн не испѣче. – Јѣмпут пòшò Драгѣчевац са сѣном у Чѣчак, пòћерали пўне кѣнате крѣча на пѣјац, и кад је бѣло на Карѣули, лўљнѣ кѣша и òнѣј крѣч пòчнѣ да пўшѣ, а онај мѣли пѣта òца: тѣле, штѣ овај крѣч мòже да тўли кад га вòда вѣкò пѣли.

крѣчѣна -ѣнѣ ж **а**. 'пећ у којој се пече крѣч'. – Крѣчѣну смо мѣом кòпали ў-обали, ў њў слòжѣмо кѣмѣн на свòд, а дòље пòд-обалòм се òставѣ òтвор кўдије убѣцуеш дрѣва; **б**. 'јама у којој се гаси испечен крѣч'. – Кад се крѣч испѣчѣ и òлѣди, òндѣ га у крѣчѣни у коју нѣспѣмо вòдѣ гѣсимо.

крѣчѣтити -ѣм несв 'наносити на зидове премаз од белог или бојеног крѣча разређеног водом'. – Свѣке гòдине за-славу и òбетину крѣчѣмо кўћу; || **крѣчѣње** с гл. им. – Ўмам дòбру чѣтку с дрѣшкòм кòјòм обавѣамо крѣчѣње.

кречѠвњаѠ -аѠа м ‘кречњаѠ’ – Најбољи Ѡамен кречѠвњаѠ ти је у Ртима, Ѡд њега Ѡад ѡспечѠш крѠч, нѠма бѠљи.

крѠштѠв -а -Ѡ ‘продоран, писѠав’. – Ѐмадијаше Ѡлга Ѡбрадова наѠѠ крѠштѠв глас, а бијаше маѠло пѠтврда на увѠтима па гласно крѠшти.

крѠштати -Ѡм несв ‘оглашавати се крѠштѠвим гласѠм’. – ПолаѠо брѠ, чѠвече, штѠ крѠштиш, ниѠмо глѠви.

[крѠв] крѠва -Ѡ 1. – КрѠв ѠѠ гѠдало; 2. ‘саѠат, инвалидан’. – Сломио нѠгу Ѡад је бијо маѠли, ниѠсу му зѠѠдно намѠстили и Ѡста му крѠва ѠѠлог живѠта; || **крѠво** прил **а**. ‘погрѠшно, Ѡако не треба’. – Ѡн стаѠно Ѡне крѠво, а прѠво нѠ ни Ѡад му се ѠмакнѠ; **б**. ‘неправо; незаѠовољство неѠим Ѡином’. – ПјѠвѠше ЉѠпа: *РѠвно ѡѠље, крѠво ми је на ѡе, ѡѡо мој ѠраѠи Ѡѡѡде ниѠѠ ѡе*.

крѠваѡиѠа ж ‘постоље Ѡд два закрѠвљена дрвета међусѠбно повезана талпама Ѡоје стоји на запрежној двоѠолици за вучу ѠаѠова у воденицу’. – НаѠѠ МлаѠдомир јѠсику ѡ Ѡбали, закрѠвљена, нѠ мож да биѠднѠ ѡѠпшѠ за крѠваѡиѠу.

крѠваѠ -аѠа м **а**. ‘крѠв мушки полни орган’. – Ѡад тѠ чѠ, ПѠро се ѡзбѠѠи, заѠрвѠе се и виѠну: ЀвѠ ти га крѠваѠ и поѠаза му лаѠат; *изр. ѠѠѡ* ~ ‘зашто, Ѡоји ѡаво’. – ШтѠ се дѠреш ѠѠ крѠваѠ, ниѠо није жѠљан твѠѠ дрѠкѠ; **б**. ‘нешто крѠво’. – ѠѠо не нађе ништа прѠвије но дѠње тај крѠваѠ.

крѠваѠь м ‘погурен Ѡовек’. – НѠма у сѠлу више Ѡмладине, Ѡстали сѠмо крѠваѠљи ваѠѠ Ѡо ја.

крѠвда ж ‘неправда’. – Ако прѠвда не помаѠе, крѠвда нѠе помѠћи. – ПрѠгнала га крѠвда.

крѠвити крѠвим несв ‘Ѡптуживати неѠога, теретити’. – НѠмѠ ѡѠ да крѠвиш, ништа Ѡна није крѠва; ~ **се** ‘дерати се, вриштати; паниѠно се оглашавати (Ѡ животињама)’. – ПѠче да се крѠви Ѡо ѠномѠд ѠнѠ јуне што се прокрѠвило Ѡад га е вѠ набијо на-рогове. – ЧѠјем ја да се крѠви јуне ѡ штѠли, ја таѠо: биѠ се ѠдријѠио и прѠви дѠрмаѠ.

крѠвѠкѠтѠниѠ м ‘Ѡособа Ѡоја се крѠво заѠлиње’. – КрѠвѠкѠтѠниѠ навлѠчи проѠкѠѠство на кѠћу своју јѠл је Ѡазано да се не кунѠш ни нѠбом ни зѠмљѠм но да Ѡво-риш сѠмо ѡ истину.

крѠвѠнос -Ѡноса -Ѡ ‘Ѡоји има крѠв нос’. – Наѡје Ѡнај крѠвѠноси ѠѠим и велѡ да ѡе да се зарѠти.

крѠвѠс -Ѡуста -Ѡ ‘Ѡоји има искрѠвљена уста’. – ОтѠад га заѠаѠи онај шлѠг, Ѡста мѠно крѠвѠс.

крѠвѠшија ж ‘Ѡособа искрѠвљеног врата’. – Ма ниѠмо ни ми без крѠвѠшија.

крѠвѠдав -Ѡдава -Ѡ ‘изувијан, искрѠвљен’. – Ѡнај пѠт навише ѡѡним кѠћама дѠѠѠ крѠвѠдав, свѠ ѡдѠ уз Ѡно брѠдо наѠѠ, Ѡако би Ѡазли, на ѠѡѠ-ѠѠѠ.

крѠвѠдати -Ѡм несв ‘ѠѠступати Ѡд правѠа при хѠду’. – НѠшто ми ѡѠѠо крѠвѠдѠ ѠѠѠ уз лиѠаду.

крѠжѠвњаѠ -аѠа м ‘терен Ѡоји се сѠстоји Ѡд крѠг слојеѠитог Ѡамена’. – У Ѡном крѠжѠвњаѠу, чѠвече, спѠдигѠ виногрѠд да га нѠма у Ѡоколини.

крѠја ж ‘дѠѠја игра скрѠвања’; в. *уврѠѡѡи*.

крѠјѠѡи прил в. *крѡѡи*.

крѠла с мн ‘Ѡруги дан слаѠе’. – Ми и на крѠла имаѠо гѠстију мѠно мање но прѠви дан слаѠѠ.

крѠлат крѠлата -Ѡ ‘Ѡоји има крѠла’. – И пѠтѠа је крѠлата, ал не лѠтѡ Ѡо лаѠта.

крѠло с крѠла / крѠлета 1. ‘Ѡео тела птиѠа помоћу Ѡога лети’. – БаѠио ѠаменѠиѡ и сломио пѡлету крѠло; 2. ‘мајѠино Ѡкриље’. – СваѠом ѡѠѠету е најѡѠпше у мајѠином

крилу; || **крилице** крилица / крилицета с дем од *крило*. – Она е највољела д-оглође пецено пиљеће крилице. – Ја само оглодо она два крилицета.

кријти кријем несв; *изр.* пићи па ~; в. *вала-баиш, ипрумбиџи*; || **кријјући** прил ‘кришом, крадом’. – Ништа гдоре нема кад из куће неко издае па кријјући изнесе ђа балон ракије, ђа цаќ пшенице, ђа овџо и онџо; в. *заручиџи*.

кришка ж ‘комадић исечен из веће целине (да би се могао појести)’. – Кад усиримо, ми сир сечемо на кришке, слажемо иг у чабар и узгредно солимо; || **кришкица / кришчица** ж дем. – Стално е мама, кад некџм намери кило сира, набацила једну кришчицу да бидне појако, јел је грџта, далџко било, закинути на мџри; || **кришкетина** ж пеј. – Ка[д]-си џсекџ тџлку кришкетину лубџенице, мџгџо си узџети и онџо што си џставио мџне.

кришом прил в. *кријући*. – Ишли џви за џима кришом, али су им се џни у шуми брзо изгубили.

крџанлук -анлука м ‘претерана гџзба, ждерање’. – Ма баџи ђџрава пџсла, то није биџа гџзба него крџанлук, јџдва џз ноћи изађџок колко сам се прџџо.

крџати крџам несв ‘халапљиво и обилно јџсти’. – Крџај, баџин сџколе, ти трџба да раџтџш.

крџаче ж мн об. у изр. *на крџаче* ‘на леђима’. – Онџак му пџде на-ум кџко га е чџле нџсно на крџачама са сабора кад је бџјџо диџете, па кџко му е кџпијџо крџакер и коџшта.

крџџача ж ‘леђа, кичма’. – Повури, потџгни, запни – пџчџе крџџача од тџрета.

крџљати -аџ несв ‘тешко гласно дисати’. – Нисам нџнас џка склџпила, џвај мџј Драган крџља, рџко би га неко кџљџе по цџлу боговџтну нџћ.

крџнути -нџм св ‘забити’. – И кџжу џуди како су ти Шџптџри неком вџселом Ђџрђу Марџиновићу крџнули, џздџо, влашу у утџробу и џсекли му дрџб.

крџлак прил об. у споју *на крџлак* ‘бочно, поџтранце’. – Она вратџнца џстала уџса да нџ мош ласно да прџђеш док се не џкрџнеш на крџлак.

крџлежа ж в. *крџа*².

крџљуш -ушти ж ‘љуспице на телу рибе, крџлушт’. – Ми смо за Нџкољџан скиџдали крџљуш с рџбџе чџшаџијџом.

крмауџати / крмеуџати -ауџчеш несв ‘жалостиво се оглашавати, пригушено плакати’. – Нџмџј тујџнак да крмауџчеш бџз ништа. – У вџбруару ти се маџетине пџре, прџбише увџта крмауџајући; в. *дџсаџиџи*.

крмача ж ‘женка свиње’. – Опрџсила ми крмача трџнџсторџ; || **крмачица** ж дем. – Изглџда ми да џна шаџренџ крмачица џштџе вџпра; || **крмачина** ж аугм пеј; в. *џваџиџи се*; || **крмаџџенџа** ж ‘и с т џ’. – Јџпет џна крмаџџенџа проваџлила џграду и џтишла у зијџан.

крмџз м ‘прах тамноцрвене боје’. – Прџбај да ми нађеш мџно крмџза, шџћџла би д-џварџам прџђу у крмџзли бџју; || **крмџзли** непром ‘тамноцрвен, који има боју труле вишње’. – Исплџла сам ђџџи по прџслук крмџзли бџџе, џспали мџгџо личити.

крмџљ м **1.** ‘отврдла слуз у угловима очију после спавања’. – Иди те с-уџми и пџскиџај те крмџље с џчију; **2.** ‘слабо, оронуло чељаде’. – А ми онџмоћали скрџз – два крмџља, ишџиљџела снага, диџете мџџе; || **крмџљив** -џљива -а **1.** ‘неумивен, неурџдан, алџкав’. – Штџџо си тџко крмџљив, џди с-уџми; **2.** ‘слабуњав, онџмоћаџ’. – Баба би јџш да пџраџи, ал је крмџљива па јџј баџшча саџд дџшла далџко; || **крмџљиво** прил. – Раџи џн јџш пџнешто, али свџ крмџљивиџе.

крмџљати -а(м) несв **1.** ‘добџјати крмџље’. – Овџо ми диџете нешто крмџља џва два дџна; **2.** ‘раџити с муком, напорџм’. – Јџш пџмало крмџљаџм, вџљџи ђџџо, мџно џко крџћџе и чџкаџм пџзив џзгџо, д-џџџем џнамо кџд-баџе.

крмѣљуша ж ‘стара, немоћна жена’. – Сāмо да ми бѣ да дѡђе ѡна мѡја крмѣљуша, из бањѣ, па ћу лāсно.

крменадла ж ‘месо око кичме заједно са коском’. – Бацде коју крменадлу у тиган да з-брāтом мѣзнѣм и да пѡпијемо по чāшу вина.

крнтија ж ‘стара, неупотребљива ствар, обично машина’. – Набавијо Рāдич неку ѡзабану крнтију, није ни за шта, по цѡ дан лѣжѣ под оном батāлугѡм и нешто чпѣљају, бāксем пѡправљају.

крњ крња -о ‘коме је нарушена целина, од чега је нешто одломљено’. – Дѡшло ми нѣкако крњо: свѣ ми се ѡскупили за Бѡжић, ал нāјстāрија ѡнука није мѡгла да дѡђе. – Шта си то урадијо те ти је крњ бāрдāк; || **крњав** -ава -о ‘који је окрњен, од кога је нешто одломљено’. – Склѡни тај крњави тањир, немѡ да га ѡнесиш пред гѡсте.

крњатак -тка м ‘одломљен, окрњен део зуба’. – Требѡ си д-ѡзвadiш тај крњатак, тѡ зѡба ни виђело није.

крњити се крњи се несв ‘нарушавати се, слабити’. – Богами, дијете, крњи се здравље, мѡш мѣно да прикрпѣш, ал тѡ ти је свѣ од данāс дѡ-сутра.

крѡв крѡва м ‘покривка на кући’. – Рāстѣ кућа, још мāло ће стѣћи до крѡва; *изр.* ~ над главѡм ‘уточиште’. – Вāла Бѡгу, ћѣцо, сād имāте свѣ крѡв над главѡм, сād се Бѡгу мѡлте и зāпните, бѡрте се, ко рāди – Бѡг нѣ брāни; || **крѡвић** -ића м дем хип. – Јеси ли виђѡ какѣ је крѡвић начинијо Рāдомир изнад кѡшњица; – Млѡго згѡдан крѡвић на бунāру начинили Ниќа и Дрāго; || **крѡвнѣ** -ā -ѡ ‘који се тиче крова’ – Зѣмāјле се прāвиле бāце, ѡвѡ сād изумили крѡвнѣ прѡзоре; *изр.* ~ā *грāђа* ‘грāђа од које се режу елементи за кровну конструкцију’. – Нāша шѡма пѡверетѣзна, па смо крѡвнѣ грāђу кѡпили у Милатовићима од нѣког Тѡрчије: зрѣла лѡжњакѡвина, нѣ мѡгѡ дѡзѣмке лāсно д-ѡпашѡ двѡица; || **крѡвина** ж пеј ‘стар, пропао кров’. – А она крѡвина на качāрчини сāмо што му није клѡкнула; || **крѡвчина** ж ‘и с т о’. – Нацѡгѣријо нѣку крѡвчину, кѡ да му е пѣд међу ѡчимā, ништа грāђѣ ни сам виђѡ.

крѡвина ж ‘бујад, папрат којом се најчешће покривају колибе’. – У ливади според бѡстана начинијо тāто кѡлибу и пѡкријо е с крѡвинѡм и тѡј смо ти ми ћѣца прѣко дāна, а ѡн нѡћи, чѡвали да нам кѡ не покрāдѣ лубѣнице.

крѡвињара ж ‘грāђевина покривена кровинѡм’. – Биле ти ѡндāј крѡвињаре, крѡвинѡм пѡкривато, кѡ што е сād она Богдāнова кѡшара, гѡре у Сāвиној вѡди.

крѡпити крѡпѣм несв ‘прскати воће, поврће’. – Бāба пѡтопи кѡприве ѡ-воду у неку бурѣкању и пѡсле чѣтрес дāнā с оном чѡрбѡм крѡпѣ коѣшта у башчѡвāнлуку, зелѣнѣ јѡј се ѡсеви ко ѡкријек.

крѡпња ж ‘прскање поврћа, воћа, винограда препаратима за заштиту’; в. *сѣираиши* / *сѣраиши*; || **крѡпѣћи** -а -е ‘којим се кропи, прска’; в. *зайраишиваиши*, *каниша*.

крѡфна ж ‘колач, пѣциво од квасног теста пржено на уљу у тигану’. – Прржи тѣта оне крѡфне, а нāма плѡштѣ вѡда на ѡста, нѣ можемо лāсно д-ѡшчекāмо кā-ће да пѡставѣ.

крѡчити крѡчѣм св ‘ући, закорачити’. – Кад он то рѣче, Слāвко плāнѡ и ѡзвратѣ му: слѡшај, кāже, немѡ да си ми крѡчијо на имāње, с тākѣм нѣсојом нѣћу д-ѡмāм пѡсла.

крѡшња ж ‘гране на дрвету’. – Имѡ е вѣлику крѡшњу, ал грāне пѡчеле да се сѡше; || **крѡшњав** -а -о 1. ‘који има велику крошњу’. – Нијѣдно дрво није бѣло крѡшњавѡ ко нāш дѡд, прѡжијо грāне дѡ пѡ āвлије; 2. ‘великог стомака’. – Прѡзвали га Крѡшњѡ зātѡ што е имѡ крѡшњав стѡмāк, рѣко би је трѡдан.

крóшњо -а м ‘човек великог стомака’. – Штá ти је онај крóшњо свè испрíчò док сте ишли из зáдруге?; || **крóшњáв** -а -о ‘великог стомака’. – Òнá мòја снајка, вáла Бòгу, јòпèт крóшњáва, ако Бòг дá – скòро ће јòш јèдно унучèнце.

кр̀па ж **1.** ‘парче тканине’. – Ўзми к̀рпу те окрèни плèк у вр̀уни, п̀зи да се не òпр-жйш; **2.** ‘некарактеран човек кога употребљавају као к̀рпу’. – Тò човèка виђело није, òбична к̀рпа, сáмо што ш ñйм јòш не бришү гүзицу, кáко му свирају, òн тáкò игрá; || **кр̀пица** ж дем. – Кад и́скупиш дòста к̀рпица, мòжемо д-йзаткèмо к̀рпару за кòдник; || **кр̀петина** ж пеј. – Нáђде ми нèкү к̀рпетину, трèбá ми кад прèлажем лáмпек.

кр̀пара ж ‘простирка, стаза на поду од к̀рпа’. – Йзаткала Стòјáнка к̀рпаре, знáш кòлко јòј сòба лèпшá.

кр̀пати се к̀рпам се несв ‘реметити, кварити односе’. – Млòго су се згòдно слá-гали, ал од онòмáд се пòчèше нèшто к̀рпати.

кр̀пација м ‘молер’; в. *молер*.

кр̀пеж м ‘тешко састављање краја с крајем, мука, сиромаштво’. – Штá да ти кá[же]м, дй̀ете, живи смо и здрáви, вáла Бòгу, а за дрүго – не вали нам к̀рпеж. – Ми ћемо ск̀рпити нèкако, а ако ни тò не мognèмо – ми ћемо тр̀пити, свè по òнòј: к̀рпеж – тр̀пеж.

кр̀пењача ж ‘лопта од старих к̀рпа’. – Òндак смо ти ми прáвили к̀рпењаче од стариг чáрапа и коекакиг к̀рпа и ш ñйма се играли.

кр̀пити -йм несв ‘поправљати стару одећу, обућу, и враћати је у функцију’. – Òндак смо ти к̀рпили свáку áљинку, вáлá зá сваки дáн.

кр̀с м **1.** ‘крст’. – Онòмáд на Крстовдáн пјèвáше сáв нáрод ү-ц̀кви: *кр̀с је сйла и знáмèње, к̀рс је сйасèње*; || **кр̀стић** -ића м дем. – Ёвè набавијо ти хèдо к̀рстић, стáлно га нòси òко-врáта, òн ће те чүвати од злòга; *изр:* Бèжи кò хáвò од к̀рста; || **кр̀стáс** -ста -о ‘који је у облику крста’. – Тèмељ зйдане ц̀ркви је к̀рстáс; || **кр̀снй** -á -ò ‘који се тиче крста, који се односи на крст’; *изр.* *осèниши се ~им знаком* ‘ставити крсни знак на себе, прекрстити се’. – Онај күкáвни Рйсто нáкò мáтор н-үмије да түри к̀рснй знáк нá се, но нешто мáшè, Бoже му прòсти, ко да хèрá мүшице; ~о *име* ‘крсна слава’. – Когој је Србин и ср̀пскòга рòда он имá к̀рснò йме кое је наслèдијо од хèдòвá, ко што ми имáдемо Свèтòг Нйколу; **2.** ‘раскрсница путева’; в. *раскрсница*.

кр̀ста анат ‘лумбални појас’. – Нèшто нáну үшинуло у к̀рста, живйг мүкá се нá-мучй.

кр̀стача ж ‘дрвени крст који се носи на челу погребне поворке’. – Кад нèко үмрè, испред мèита идү мáом үнучáд и нòсè к̀рстачу и панáију дò-грòблá. – Прича ми чò-век òтуд од Брáничева, онòмáд на вáшеру, да тáмо кòдá ñиг неká будáлчина пòчèла да рүши олтáре и да скидá к̀рстове и кáже бáцте те к̀рстаче, Бòже ме прòсти.

кр̀стина ж **1.** ‘количина од 13 или 15 саденутих снопова основе крста’. – Кад пòжњèмо и повèжемо јèчам, ми òндак пòтрпáмо снòпове у к̀рстине да се дòбро и́сү-ше, а ако би пáла кйша, клáс нè мож да зáкиснè; **2.** ‘даске сковане у облику крста које се стављају у кацу да не потоне цибра’. – На цибру од мáцáрки којá се пèчè тек тáмо прèд-пролеће түри се к̀рстина да се не прèвèрне.

кр̀стити (се) к̀рстйм (се) несв **а.** ‘обављати обред, свету тајну крштења’. – У нèђељу ћемо, с Бòжйòм пòмоћи, да крстймо мде үнуче, па дòђи да се зáјно пòмолймо и да се пòгостймо; **б.** ‘осенити се крсним знаком’. – Свáкò јүтро се мòја бáба пред йконама к̀рстила, а хèдо кад гòј нèшто пòчнè да рáди и јòпèт кад зáврши пòсо; || **кр̀штèње** с гл. им. – Бйли смо у нèђељу Виђèнтијевом хèтету на крштèњу, ни кад га е пòп потáпò ү-воду није зáплакало; || **кр̀штáвати** крштáвам несв према *кр̀стйши*. – Кад је нáишло ово злò врèме, млòги су крйјүћи крштáвали хèцу.

крчевина ж ‘обрадиво земљиште припремљено крчењем’. – Ђне иг ђнамо, пале грање у крчевини, па ће пѳтље да пѳору и да пѳсију зб.

крчеле ж мн ‘дрвени подупорњи који спречавају осипање (земље) при копању бунара’. – Кад се кѳпа бунар, ђндак се пѳтрпају даске уз обалу па се пѳтље крчелама ђне приљубе уз йскоп и кад се тѳ ѳтврди, ђндак се кѳпа диле па јѳпет такѳ, тѳ ти чѳва главу бунарцијама.

крчити крчим несв ‘уклањати растиње из корена да би се добило обрадиво земљиште’. – Не мош ти не знам кѳлко данас д-йскрчиш, ал нас трѳница до прѳлећа ймѳ да направимо ѳивѳтак ко болбѳна, ако бйднѳмо крчили свѳки дан; в. *закоровиши, йрочевље*.

крчкати (се) -ѳ (се) несв ‘кувати се, пећи на тихој ватри’. – Кад сѳрма обѳврй, повуци шѳрпу ѳ крај шпѳрета и ђстави је нек се крчкѳ йспѳтија.

крчмити -йм несв ‘распродавати имовину’. – Он ти је грђй но ђнај из пѳсмѳ што у крчми крчмй своја стѳда, он пѳчо да крчмй јѳдну по јѳдну парцѳлу, а ѳѳгови ѳѳдови нйсу сѳшили кѳшуље док су то стѳкли, пѳтревијѳ се распикуѳа.

крѳница ж ‘кичма’. – Ёдаријѳ крвнйк свйѳче мѳтком преко крѳнице, јѳдва се, јадниче, мйче.

крѳа¹ ж бѳт ‘(лош) дуван, *Nicotiana tabacum*’. – Пушй Срѳтен некѳ крѳу, сѳзе да ти пѳђу колко е јѳк онй мйрйс.

крѳа² ж зоол ‘женски примерак неке животињске врсте заостао у развоју. – Бѳба говорила да ће од онѳ крѳѳ д-йспанѳ дѳбра крѳача; || **крѳо** -а м. – Ђѳдо пуштѳ крѳа да кѳпй црѳѳљке; || **крѳѳв** -а -ѳ ‘мршав, заостао у развоју’. – Бѳба прѳзвѳла ђнѳ крѳѳѳ прѳсе крѳѳѳа, а ѳѳдо га зѳвѳ крѳѳ.

крѳѳлос -ѳлѳса м ‘неред, хаос, лом’. – Пѳбише се на зѳбави Бошкѳвци са Гѳрачѳнцима, нѳстаде прѳви крѳѳлос и батѳлише зѳбаву.

крѳѳмати се -ѳм се несв ‘ломатати се по лошем терену, тумарати по мраку’. – Стѳни, брѳ, чѳвече, видйш да смо заврљали, не могу више да се крѳѳмѳм по овој недѳђији.

крш м **1**. ‘стеновит терен, камењар’. – дтишли у Бранков крш да тѳварѳ кѳмѳн за онѳ деѳницу што им је ђдрѳђена на кѳлуку; **2**. ‘стар, ислужен механизам’, в. *кушйшиѳе*; || **кршйћ** -йћѳа м дем. – Йди гѳре уз ђнај кршйћ ѳјутру те ѳѳѳци бѳдњѳк; || **кршина** ж пеј ‘каменит простор’. – Не може у оној кршини нйкака вѳћка д-ѳспй; || **кршѳан** кршѳна -ѳ ‘леп, наочит, згодан, развијен’. – Бйјаше Дѳјѳ кршѳан, ко бѳр, кад је дѳшѳ из вѳјскѳ, а ѳнѳ ти га сѳд: скурѳсѳ, јѳдва йдѳ, што викали – свѳму ймѳ време; || **кршѳѳвит** -ѳвита -ѳ ‘каменит’. – Кад нѳмйнеш тѳмо кроз онај кршѳѳвит крај, пйтај ѳе жйвй кѳлуђер Данило.

кршити -йм несв ‘ломити, кидати’. – Нѳпише се некѳ будѳлчине код пријатѳља и пѳчѳше да кршѳ свѳ рѳдом, јѳдва иг ђбуздѳше.

кѳбура ж арх **1**. ‘ватрено оружје налик пиштољу’. – *Ѵд йрѳзнѳ кѳбурѳ сйрѳѳѳ двѳција*; **2**. ‘мука, брига’. – Вѳлику кѳбуру ймѳ мѳј брѳт ѳкад му се сйн ѳсилијѳ.

кѳбурити -йм несв ‘патити се, мучити се, јѳдва састављати крај с крајем’. – Па, ѳт, диѳете, нѳкако кѳбуримо, колко да нас је на брѳју, а дѳкад ће – виђѳѳемо, Бѳг знѳ.

кѳварица ж **1**. ‘жена која кува’. – Од Мйљке Милинкове нйје ймѳло бѳљѳ кѳварице; **2**. ‘везени украс на зиду изнад шпѳрета’. – Ймѳла Љѳбйнка Млѳђѳва кѳварицу повише шпѳрета и нѳ ѳѳјзи извѳзено: *Кѳварице мѳње зѳѳри да йши рѳчѳк не загѳрй*.

кѳвати -ам несв ‘готовити храну’. – Од свйјѳг пѳслѳва на кѳйма су се јѳтрове рѳђале, Љѳпѳсѳва е нѳјѳѳѳѳѳ кѳвати и јѳдва е чѳкала кѳ-ѳе нѳ ѳѳ да дѳђе рѳд зѳ тѳ.

кѳвет м ‘снага, јѳчина, способнѳст’. – Е, мѳј сйѳѳѳѳѳ, нѳкад бйло – сѳд се припѳвиѳѳѳ: мѳрѳк ѳстѳ, ал кѳвет йздѳ.

кувикалица ж зоол ‘птица која се оглашава ноћу и за коју се верује да слуги несрећу’. – Каже маја Стѡјанка да е чула кувикалицу нѡћас на њином бѡру и велї: стра ме нѡ шта ће тѡ д-їзїће.

кувикати кувичем несв **а**. ‘пуштати карактеристичан глас (о птици кувикалице)’. – Очију ти, Дарїнка, јеси ли чула нѡћас како е кувикала она тичурина; **б**. ‘злослутити’. – Она вѡсела Ружица само кукумаче и кувиче, ко нека кувикалица, стрѡ ме да не навуче неке јѡде на њѡну кужу, ко да нѡ зна да е казано: ко нїје задовољан на ѡрају нїје ни на тѡвару; в. *кукумакаѡи*,

кужа ж мед. ‘тешка заразна болест, pestis’. – Велѡ да е зѡмајле нѡишла нѡка кужа и тѡшки нѡрод помѡрила.

куд прил ‘на коју страну, камо’. – Куж[д ѡ]ш тѡмо кад вїдїш да е чѡвек заградиѡ нѡгѡв чѡир; || **кудије** прил ‘и с т о’; в. *букариѡи*, *избезумиѡи*, *їрљѡи*, *уѡабѡи*. – Нїсмо знѡли кудије д-їзїћемо из мїлицїе колко су нас тѡмо їзмуштрали, ўздуж и пѡприѡко.; || **кудгѡђ** прил ‘куда било, на било коју страну’. – Кудгѡђ крѡнеш ў њином крају, кїдишў кѡрови, што вїкѡ ѡнѡј: бѡм ти сѡло ѡе су пѡшчѡд пуштена а камѡње вѡзано;

кудиѡц м ‘онај који куди, злонамерно оговара’. – Он ти је бїѡ главнї кудиѡц те се њїг двѡе не ўзѡше, а вѡљели су се ко ѡчи у глави.

кудити -їм св ‘приписивати некоме мане, омаловажавати’. – Нїкако да ми пѡђе за рукѡм да се ѡженїм, стѡлно се нѡшто измїгѡљї ил прѡбрцнѡ, мѡра да ме нѡко кудї.

куђеља ж ‘количина вуне која се привеже на прѡслицу, кудеља, повесмо’ – Богме је нѡс мајка одгѡила с помоћу прѡслице и куђеље; *изр. Сѡїшила се їрѡља куђеље очи свѡїѡ нѡђеље*.

куја ж ‘женка пса’. – ѡнѡ Манѡјлова куја кадар јѡпѡт скўцна; || **ку(ј)ица** ж дем. – Баѡи ѡвѡ кѡшчине куици, ѡнѡ је цвїлї пред вратима; || **ку(ј)ѡтина** ж пеј према куја. – Нѡчија ку(ј)ѡтина се врзма ѡко качаре.

кука ж **1**. ‘савїјена шипка или криво дрво о које се нешто може окачити’. – Њвѡ ти ѡвѡ кука па сѡвї грану те набѡри мѡно трѡшања. – Закачи ждрѡпчанике на куке; *изр. Кад се ѡїгнѡ кука и мѡѡшка*; || **кукица** ж дем. – Сѡвї ми од жїцѡ нѡколко кукица да закачїм драпѡру.

кукаван -вна -о ‘јадан, ѡјаћен, несрећан’. – Онај кукавни Радиша нѡма ш чїм да се ѡгрије по ѡвѡј циковїни.

кукавац -ѡвца м **1**. ‘јадник, несрећник’. – Кука сїњи кукавац и нѡвоља му е: ѡстаде сѡм на прѡчѡвљу; **б**. ‘слабић, плашљивац’. – А онї кукавци увѡнцили се, прѡблиѡћѡли, ўватила иг нека дрѡт па нит рѡморѡ нит гѡворѡ.

кукавица ж **1**. зоол ‘птица селица *Cuculus canopus*’. – Пѡтѡра ко кукавица јѡце; **2**. ‘мученица, несрећница’. – Свѡка ти је њу, кукавицу, нѡсрѡћа стїгла – ко да се на Бѡга камѡњем бацала; **3**. ‘плашљивац’. – Ти што су дрчни су ти нѡјвећѡ кукавице; || **кукавичица** ж дем ‘прѡстрашена сирота девојчица’. – А ѡна, кукавичица, стѡгла оне чѡрапице ко да се бѡјї да ћеш иг јѡј ѡтѡти; || **кукавичѡнда** м аугм пеј ‘највећа кукавица’. – То е кукавичѡнда каку јѡш мајка нїје рѡдила; || **кукавичї** -а -е ‘који припада кукавици’. – Ђѡ си ти вїћѡ кукавичје гњѡздо, ѡна и свѡе јѡце пѡтури у тућѡ; || **кукавички** -а -о ‘који је карактеристичан за кукавицу’. – Нїсу се пѡтље вѡлили ћѡ се завршила њїна кукавичка бежѡнија; || **кукавички** прил ‘као кукавица’. – ѡндак ти ѡн, кад је загушћѡло, кукавички ўтече главѡм без ѡзїра, а пѡтље се вѡмо јунѡчиѡ пред жѡнама и ћѡцѡм.

кѹкавичити -им несв 'шкртарити, цицијашити'. – Он ти је, веселнић, кѹкавичијо целог живота, ни обѹко се ко човек, ни почастијо кога, ни дао милостињу и ет на шта е са̀спо.

кукавићчлук -ичлука м 'престрашеност пред непосредном опасношћу, плашљивост'. – Кад је требало да бране праг, показали су свој кукавићчлук и побегли да спашавају своје гузице.

кѹкаљ кѹкља м 'врх игле за плетење, игла с кукицом'. – Кољко сам, пуста, исплела чарапа, цемпера, прслука и коечета и кѹклеви на иглама су се излизали.

кѹкати -ам несв 'вриштати, плакати, запомагати'. – Земајле кад неко умре, сваког јутра и предвече, до четреснице, се искупе жене и кукају за покoјником.

кукач -ача м 'савијена метална шипка за царање ватре, жарач'. – Ништа љепше зими нема него кад замирише врућа ракаја запржена с кукача.

кукача ж а. 'штап са савијеним врхом надоле'. – У врзини сакријем кукачу, па кад затреба, ја ш њом савијем грану од трешње; б. 'кука којом се влачег спаја с јармом или јармацом'.

кукњава ж 'јаук, запомагање, кукање'. – Кад сам избијо горенаке на Диелове, чѹем доље кукњаву: весела мама чула од Цола да су ме Немци уапсили и помислила да ће ме стрелати.

кукољ кѹкоља м бот 'коровска биљка *Agrostemma githago*'. – Нијкако д-уништимо кѹкољ по пшеници; *изр.* У сваком живију има кѹкоља.

кукољити -им несв 'сејати кукољ'; в. *ругати се*.

кукѹј узв 'куку'. – Кѹкѹј мене йдоБога, не смијем ту бруку причати нијком жи-вѹм.

кукумакати -умачем несв 'стално се жалити, самосажалевати'. – Она ти је, веселница, цео живот кукумакала и најпотље, далеко било, искукумакала; в. *кувикаши*.

кукумѹд м 'човек који кукумаче, који сваки посао доживљава као намет и муку'. – Он ти је једно обично стењало и кукумуд, ништа д-уради ко човек дѹко и с вољом, но се само пренемаже и ко нека стри́на перса кукумаче.

кукуриѹек м бот 'зељаста биљка *Helebogus*'. – Ан гране прдеље, кѹкуриѹек, кад и јагорчевина, процвета.

кукуриќати -уриче(м) несв 'гласати се, оглашавати се као петао'. – Ја се пробѹдио кад су први пиѹвци почели да кукуричу; || **кукуриќнути** -уричне(м) св. – Кад би тамо глѹво доба ноћи, кѹкуриќну пјевац; || **кукуриќање** с гл. им. 'оглашавање петла'. – Чу се у даљини кукуриќање пјевчѹва, ко да нас сунце огрија, само да се йзноћи и из ове вукдебинѹ извѹчѹмо.

куљаќ м 'сеоски домаћин, богат човек (н.)'. – Домаћине људе су ови ништаци прогласили за куљаќе и ондак им отимали ймовину, мѹчили иг, чупали им бркове и млде побили.

куљаш м 'коњ сиве боје'. – Кад он узјаше оног његовог куљаша па крене у галоп, било милина поглаи.

кулиза м 'понизан човек, полтрон'. – Он ти је цео живот бијо кулиза и нијкад није имо времена да бидне човек

кулизити -им несв 'улизивати се, додворавати се'. – То човека ни виђело није, то ти је једна кулиза и, д-извинеш, дјете, дупеувлаќа.

куљов -ѹва м 'дрипац, ништарија'. – Онај куљов ме јопет излаѓа; || **куљовчић** -ића м дем. – И онај његов куљовчић пљѹнути он, кѹ-ће йвер от-кладѹ; || **куљовчина** м аугм пеј. – Згѹдно се виђи како онај куљовчић израста у куљовчину; || **куљовски** -а -ѹ 'који је карактеристичан за кулова'. – Куљови и ништаци су најближи рѹд и најбоље се разумију у куљовскѹ обичае; || **куљовски** прил у *изр.* ~ *израдиши* 'пре-

варити простачки, примитивно'. – Израдијо га на̀кò кулòвски, а òн на̀йван па му свèровò, нѝје з̀наò с к̀им им̃а пòсла.

к̀улук к̀улука м 'обавеза учествовања у јавним радовима'. – Па пòтље увèдоше к̀улук и м̀и смо ти, кад се прокопавала и к̀алдрмила ца̀да, имали по нèколко дед̀ница̀ кое смо к̀улуком м̀орали д-у̀ра̀димо.

к̀улучити -им несв 'под присилом учествовати у јавним радовима'. – К̀улучисмо нèколко гòдина док не пок̀алдрмисмо овè ца̀де, оно нè могу г̀убаво да к̀ам, ва̀ља п̀ут, ал свè п̀уче преко на̀ше сèља̀чке гр̀баче.

к̀у̀љати -а несв **1.** 'бурно тећи'. – К̀у̀ља вòда низ он̀у ја̀ругу, бòјим се да се нè излије у п̀шеницу; **2.** 'сук̀љати (о диму)'. – Кад смо поглèднули на̀ниже, в̀ид̀имо да к̀у̀ља д̀им из Тра̀шевића к̀у̀ћè, онè иза Мѝшутиног им̃ања, те ти ми пòј̀уримо да пò-могнемо т̀улити; **3.** 'на̀долазити, кретати се у великом броју, наилазити масовно'. – Кад звòни за òдмор, èтè ти ђ̀ака̀ како к̀у̀љај̀у из школе, ко чèле кад се р̀де.

к̀ум м 'главни сведок на крштењу или венчању'; *изр.* *Бòг на нèбу – к̀ум на зèмљи*; || **к̀умић** -ића м дем 'кумов син'. – Ра̀сте мòј к̀умић ко из водè; || **к̀умче** к̀умчета с 'кумовско дете'. – К̀ум ти је д̀уб̀ни рòдитељ свòм к̀умчету. – Мòја к̀умча̀д з̀гòдно на̀предују, ва̀ла Бòгу; || **к̀умов** -а -ò 'који се тиче кума, који припада куму'. – Òвò ти је к̀умов с̀ин; || **к̀умòвскѝ** -а -ò 'који се тиче кумства, односа међу кумовима'. – С òцем и б̀ратом мòш се пòсвађати, ал на к̀умòвск̀у реч нè дао ти Бòг да се на̀ њ̀у и л̀у̀тнèш; || **к̀умòвски** прил 'како приличи кумовима'. – М̀и смо се к̀умòвски г̀ла̀ли и дочек̀ивали, ал с̀ад у сèлу више нèма ни л̀у̀д̀и ни к̀умòв̃а; *изр* *К̀умова с̀ла̀ма 'сазвèжје'*.

к̀ума ж 'сведок на крштењу или венчању; кумова жена'. – На̀ша к̀ума им̃а ра̀јску д̀у̀шу; || **к̀умица** ж 'кумова ћерка'. – У̀лазѝ Ра̀шо на̀смиј̀ан и вèл̀и: им̃а̀ћемо б̀рзо св̀адбу – к̀умица нам је ѝспрошена.

к̀умашин -ашина м 'кум (одм.)'. – Јеси л̀ ми в̀иђò к̀умашина на ва̀шеру?; || **к̀умашинòв** -ова -ò 'који припада кумашину'. – А̀јде да на̀крèнемо по јèдну к̀умашину.

к̀умити к̀умим несв 'усрдно молити, преклињати'. – К̀умим те Бòгом јèднијем, пòма̀гај ако ѝка̀ко м̀ожеш.

к̀умòвати к̀умуем (не)св 'бити кум'. – На̀ша к̀у̀ћа њ̀има к̀умуе од дав̀нина̀.

к̀умство с 'најјаче духовно сродство успостављено сведочењем на венчању и крштењем порода'. – Ћèдо е гòвòријо да се к̀умство не òдб̀ија и да се òнò пòтље прè-носѝ с кòљена на кòљено.

к̀ундак к̀ундака м 'дрвени део пушке'. – Од онè òрòвинè што смо прода̀вали пр̀аве се у Кра̀гувèцу к̀ундаци за пушке.

к̀ундачити -им несв 'тући, ударати кундаком'. – Ка̀жу му милица̀јци д-ѝдè ш њ̀има, а он нè ш̀ће док òни не пòчèше да га к̀ундачè.

к̀у̀њати к̀у̀њам несв 'дремати, налазити се у полусну'. – Нèшто ми б̀аба олòшала, с̀амо к̀у̀ња весèлница пòвазд̀ан.

к̀упа ж 'усправно саденути снопови кукурузовине'. – Кад смо повèзали с̀нòпове ш̀ашине в̀рбов̀им пр̀ушòм, онда пòђену̀смо к̀упе па ћемо превл̀ачити кад досп̀имо.

к̀упина ж бот 'жбунаста биљка *Rubus*'; || **к̀упиница** ж дем. – Кòпни ту к̀упини-цу, да се нè ш̀ири, бар нам òне нè вале; || **к̀упинчина** ж пеј; в. *мушв̀љак*.

к̀упиоц м 'учесник у купљењу плодова'. – Кад у̀ вотња̀ку б̀ијаше на мòби дòста к̀упијòца ш̀љива, б̀ило е комендиј̀ања и пèсмè, ал и м̀удријег р̀азгòвòра.

к̀упити -им несв 'сабирати, скупљати'. – К̀упили смо комп̀ире од р̀аног ј̀утра дò-с̀ад; || **к̀упкати** -ам несв 'купити помало, понешто, с времена на време'. – Ј̀а и б̀аба по мèно к̀упк̀амо ове п̀адалице, з̀ауварица е; || **к̀упколити** -им дем. – Кад нè знају шта̀ ће, онѝ к̀упколе гр̀ање – да не д̀ангубè.

күпити күпим св 'набавити за новац или неку другу вредност'. – Күпиде мэно тэмљана; || **күповати** күпуем несв према *күйиши*. – Викаше тјо: ко күпуе онб што му нэ треба продаваће онб што му трэба; и јдш говораше: кад свй продају – күпју, кад свй күпују – продаи.

күповйна -инэ ж 'набавка'. – Пётком смо йшли у Чачак да прдаемо шта имáмо, па пöсле заћемо по радњама у куповйну; || **күпöвни** -а -о 'који је индустријски произведен'. – Нйје ти ондак бйло öвијег күпöвнијег штöвöва, но смо сáми прёли, плёли, ткáли.

күпус күпуса м бот 'повртартска биљка *Brassica oleracea capitata*'; *изр. Прёбијо га ко вöла у күйусу*; || **күпусић** м дем хип. – Згöдно пöчо күпусић да глáвичй; || **күпушчић** м 'и с т о'. – Сá-ће бáка да скүвá мало күпушчића с кобáсичицом и сланиниöм; || **күпушчина** ж пеј. – Штá си навáлила те сваки-час спрёмаш ову күпушчину; || **күпуснй** -á -ö 'који се тиче купуса'. – Кад бáба нáчинй колáч од маöарки, она га турй на күпуснй лйс па на црёп од трёна и он се нá сунцу йспече.

күпусара ж 1. 'каца у којој се кисели купус'. – Дáнáс ћемо да закиселимо күпусару, па ћемо öвйг дáнá д-öставимо күпус зá-зйму; **2.** 'неуредна свеска'. – Кáкá ти је та күпусара ко да е бйла на Сöлүнском врöнту.

күпусйште с 'земљиште на коме је засаћен купус'. – Вöди рачуна да ти стöка нэ одё у чйлово күпусйште па да бйднэ по онбй: прёбијо га ко вöла у күпусу.

күрáж -и ж 'храброст, срчаност'. – Нйје он имö күрáжи више но зёц, цёо живот је йгрö пипйрёвку; || **күрáжан** -жна -о 'храбар, одважан'. – Он је бйјо күрáжан човек и нй прет ким се нйје пöвио осим прёд Богом.

күрáжити (се) күрáжим (се) несв 'јуначити се тамо где нема опасности'. – Сáва Стöјановић се стáлно курáжио да се нйчега нэ-плашй, а кад га е Öбрад престрáвијо, ўватила га дрáт, мóрали да му салйвају стрáовицу. – Знáм јá да си тй спöсобан, ал нёмö млöго да се күрáжиш, благо ёёду, јел знáш како е кáзано: првй ёе бйти пöшљеднй.

күрва ж 'жена неконтролисаног сексуалног понашања'. – Она е бйла күрва, ал се пöтље пöкајала и смйрила, вáла Бöгу. – Бёжи од онé күрве, видиш да јој вйрй из öчију; **2.** 'неморалан човек'. – Он ти је једна обична күрва: свё што кáже öдма бáци ў воду; || **курвйца** ж дем од *курва*. – Бёжи од онé курвйцё, нёмö да ти једнöг дáна дöнесё кöпиле; || **курвётина** ж аугм од *курва*. – То ти је курвётина брöј јёдан; || **курвёштија** ж 'и с т о'. – И сёстра јој је курвёштија ко и öна; || **күрвин** -а -о 'који припада курви, који се тиче курве'. – Свй су öни күрвина кöпилáд и дöбро су наўчили зánáт; || **күрвински** -а -о 'који се тиче курве, који се односи на курву'. – Они су најбöљи у курвинским пословима; || **күрвински** прил 'на курвински начин'. – Он свё то күрвински нáмештијо, па сáд глá како се свáђају.

курвáлук -áлука м 'курварство, курварски начин живота, проституција'. – Она ти је, док је бйла мláђá, живљела од курвáлука, ал пöсле јој дöшло из дүпета ў главу.

күрвáр -áра м 'онај који »послује« са курвама'. – Код кöцкáра и курвáрá дöбра нэш вйђети, то е ёвáдöль öкот.

курвáрство с 'курвалук, проституција'; в. *завлáчий*.

күрђел күрђела м 'далеки предак'. – Пётар ти је нáш күрђел, он ти је öтац нáшег чүкунёда Вйћёнтија, кои је рöдијо прáђеда нам Мйлоја, ёеда-Рáдосављёвог öца.

курёсати -áм несв 'дангубити, радити нешто некорисно'. – Ма то ти је обичан згүбидáн, нешто курёсá, нáкö брез-вёзё, пöваздáн.

күрикица м 'у тепању старијег мушком детету'. – Ђёдо за Сáва говöрио »күрикица«.

кӯрјак м зоол ‘вук, *Lupus*, неспоменик’. – *Живом кӯрјаку се рѣи нѣ мерѣ; изр.* ~ жена ‘способна, јака, самостална, предузимљива жена’. – А Свѣтлана ти је кӯрјак жѣна: ђста рѣно удѡвица, ал ѣзведе ѣѣцу нѣ-пѣт, свѣкѣ јѡј чѣс и чѣс.

кӯропѣцати се -ѡпѣцам се несв ‘прсити се, силити се’. – Глѣм га нѣшто како се кӯропѣца, ко да ми нѣ знамо ѣѣ се испѣлијѡ.

кӯрѡсретан -тна -ѡ ‘несрећан, баксузан’. – Он ти је кӯрѡсретан: шта гѡј пѡчнѣ – нѣѣ па нѣѣ.

кӯртѣлисати се -шем се ‘отарасити се, решити се’. – Ћѣти, кад смо се кӯртѣлисали бѣдѣ, ѡѡба ти кѣрија.

кӯрчѣвит -ѣвита -ѡ ‘чврст, храбар, дрчан’. – Млѡго ти, брѣ, кѣм кӯрчѣвит, он министрѣ ѣѡ очи кѡза да е лѡжѡв.

кѣс кѣса -ѡ а. ‘који је без репа’ – Кѣс пиѣвац – пѣле дѡвиѣка; одр. **кѣси** ‘ђавѡ’. – Дѡшѡ кѣси по свѣе ѣсе; б. ‘недовршен, неуређен’. – Што е брзо то е кѣсо.

кѣса ж ‘жена с кратком сукњѡм’. – Ћѣдо Вѣлип снајку Бѡсу звѣѡ кѣса јел су ѡндак млѣде жѣне нѡсиле кратке сѣкње.

кѣсати кѣсам несв ‘јести; трпети последице лошег поступка’. – Ѣнѡ што си скѣ-вѡ тѡ ѣеш и кѣсати.

кѣстура ж ‘стар, цепни ножић’. – Ћѣдо откад је обѣзубијѡ нѣје се раздѡјѡ од онѣ њѣгове кѣстуре, стѣлно е нѡсијѡ у цѣпу.

кѣсѣр м ‘разлика између цене рѡбе и дате новчанице’. – Кѣпи ми, сѣне, влѣшу маѣ, кѣло кѡцкѣ и влѣшу гѣса, а за кѣсѣр ѣзми тѣбе мѣно болбѡнѣ.

кѣтлѡча / кѣтљѡча ж ‘велика кашика за сипање чѡрбасте хране’. – Кад се пред свѣтове тѣрѣ чѣније с кѣпусѡм, ѡндак ѣдѣ ѡшчија с вѣликом кѣтљѡчом и кѣпѣ ѡшчи-ски дѡр; в. *врг, ѣоличѡрка, шенѡкле*; || **кѣтлѡчица** ж дем; в. *суд[ић]*.

[кѣћа] ж. – Прѡви тѣ, сѣне, нѡву кѣћу, ал ѣѣда нѣ ѣѣрѣј из стѣре; ~ на »ге« ‘тип куће која у основи има облик ћириличног слова Г’. – Зѣмѣјле су свѣ градили кѣће и дрѣгѣ грађевине на чѣтири вѡде, па пѡсле најѣе мѡда да прѡвѣ кѣће на гѣ; *изр.* в. *дирек*; || **кѣћица** ж дем **1.** ‘мала кућа’; *изр.* *Свѡја кѣћица – свѡја слѡбѡдица*; **2.** ‘рупица у земљѣ приређена за сејање неких повртѡрских култура’. – Ускопѡ и пѡђубријѡ кѣћице, испѡбијѡ прѣтке за бурѡнију под кѡнац, па згѡдно поглѣднути; || **кѣћѣрак** -рка м ‘мања уређена кућа, кућица’. – Нѣко вѡли да нѣрѣди и ѣљѣди ѡмањѣ кућѣрак па га зѡтѣгне ко тѡмбуру, а нѣко нѡчини кућѣтину која се гѡдинѡма не достѡверѣ но нѡко зврѣјѣ вѣше ѡд-пола празна; || **кѣћѣван** -вна -ѡ ‘који се тиче куће, домаћинства’. – То су бѣли кѣћѣвни ѣљѣди и тѡмо се знѡ свѣки рѣд; || **кѣћѣрина** ж **1.** пеј аугм *кућѣшина*; **2.** ‘место где је била стара кућа па батаљена’. – Нѣ знѡм ѣе се ѣзгубѣ, ѡћѣрѡ е ѡвце нѣкуд тѡмо според кућѣрине; || **кѣћѣтина** ж пеј аугм; уп. *кућѣрак*.

кѣћанин м ‘укућанин, члан домаћинства’. – Јѡ испрѣчам јѣднѣ прѣликѣ мѡјм кѣћѡнимѡ како се зѣмѣјле пѡштово рѣд и кѡко е ѡндак ѣшло свѣ ко по лѡју, како Бѡг мѣлуе.

кѣћѡрити (се) кѣћѡрим (се) ‘кућити се’; в. *ѣризѡити се*.

кѣћѣвник м ‘добар домаћин, који унапређује кућу, домаћинство’. – Бѣјаше пѡкѡјни Срѣтен вѣлики кѣћѣвник и ѣстаѡц.

кѣћѣвница ж ‘добра, умешна домаћица’. – Такѣ кѣћѣвницу им је сѡми Бѡг пѡслѡ да прѡдѣжи тѡмо ѣе се бѡба зѣставила.

кѣћѣти кѣтѣм несв ‘куњати, показивати знаке слабѡсти, мѡлаксалѡсти’. – Пѣтај ѣѣда шта му е, мешчѣниј ко да нешто кѣтѣ. – Ма зѡвниде, дѣѣте, марвењѡка, нешто ми сѣмљиве кѡкѡшке, само нешто кѣтѣ од јѣчѣ; в. *ѣрозѣйсѣти*.

кѣћити (се) -ѣм (се) несв ‘ствѡрати домаћинство, порѡдицу’; в. *ѣсѡѣѣкар*.

куче -ета с 'младунче пса'. – Нечије куче цвилї пред вратима. – Нешто се измодтава па за оно њено керїште велї »кучек«, како куче – како бакрачи, ђумара обична. – Ни кучета ни мачета (каже се за човека без породице); || **кучад** / **кучићи** зб 'штенад'. – Не знам шта ће му нолїка кучад; || **кученце** -ета дем хип. – Стално су молили да им набавим кученце; || **кучиште** -а / -ета пеј. – Одагнај онб кучиште, да се не навади да нам стално досађуе; || **кучећї** -а -е 'који припада кучадима'. – Наредио кучећу кучицу, није имб преча посла.

кучина ж 'влакно конопље' – Кад опредемо кучине, ондак смо ткали кучињаре и коешта.

кучињара ж 'поњава од кучина'. – И кад зацїнца зїма, онда ти је и кучињара злата вредна.

кучињача ж в. *кучињара*. – Ако му је ладно, пребаци преко њега и кучињачу и неће се жалити.

кучка ж 'женка пса, керуша'. – Лѳра по селу ко глува кучка; || **кучкица** ж дем. – Нечија кучкица оде нїз башчу; || **кучкетина** ж аугм пеј 1. 'керуша'. – Баци камен на тѳ кучкетину да нам се не питомї; 2. 'жена поганог језика'. – Она кучкетина јопет нешто ланула; || **кучкин** -а -о 'који се тиче кучке'; *изр.* ~ *син.* – Проклети кучкини сїнови ѳрнисаше свб што су нам ђедови оставили.

кучкїнлук -їнлука м 'нечовештво, безобразлук' (1).

кѳш! узв 'наредба да се заћути'. – И он ти дрекну на њега кѳш! да те чѳо нїсам.

кѳшак -ака м 'дрвена попречна гредица која повезује вертикалне даске од врата'. – Кѳшак ти не да да се овб ѳздужне даске врче.

кѳштра ж 1. 'мршава крмача савијене, куштраве длаке'. – Она кѳштра јопет грди, а скоро сам је наранила || **кѳштрав** -а -о 'коврцаве, тршаве, оштре косе'. – Виђе ли ти како прѳмаче онај кѳштрави иза врзине. – Нема ниђе оног кѳштравог кад се ми мѳчимо, ал кад је гѳзба, он се моментално ствѳри тѳјнак.

кѳштра ж 'зла жена'. – И ми ти сѳли на трупац прѳдњином капијом да запалимо по једну, кад се иза качаре пѳмоли она његова кѳштра и пѳче нешто да цала.

кѳштруља в. *кушїтра*. – Није њему ласно живљети с оном кѳштруљом.

кѳштро -а м 'куштрав човек'. – Што се онај кѳштро не пита с нама; || **кѳштроња** м 'исто'. – Наиђе онај кѳштроња с још двоїцѳм ѳудї; || **кѳштроњица** дем од *кушїтроња*. – Онај кѳштроњица пѳчо да зѳбава старїје ѳуде.

Л

лабав -а -о а. 'незатегнут'. – Млѳго си овб лабаво вѳзѳ, стра ме да ти не поїспадају снѳпови; б. 'непоуздан'. – Није ти он нека сигурација, лабав је у свѳму што прѳдузмѳ; || **лабаво** прил 'рђаво, траљаво'. – Чїм сам виђо да си лабаво вѳзѳ мѳтку, знаѳ сам да ће да с-ѳдри'еши.

лабрња ж 'уста, нос; њушка'. – Кад му е прекиплѳло, он га шѳрнѳ, накѳ ѳда се, по лабрњи и ѳн, кад виђе да е ђавѳ ѳдњѳ шалу, ушѳће.

лабушина ж 'месо са стомака бржава са мање кртине и више кожице'. – Баци тѳ лабушину ѳ мас.

лаварити -им несв 'брѳлати, торокати; олајавати'. – Та сѳмо лаварї, на свѳ ѳста, не мош ѳд њѳ да дѳђеш дѳ-речи; в. *кленовак*.

лавеж м ‘оглашавање паса’. – Лавеж кёрѡва, блејање оваца, рика јунади, шкрипа папучице на шинским кћлима, мйрїс свёже помуженог млёка, призивају сўтон који лагано покрїва цёмат (5: 52).

лагарија ж ‘лаж, неистина’. – Она ти пћчё врдати и измишљати јёдну по јёдну лагарију, да им манё нёма, па пћчё и само сама помйшљати да е йстина.

лагати лажём несв ‘говорити неистине’. – Нёмј више лагати тако ти свёга; || **лагуцкати** -ам дем несв ‘помало лагати’. – Лагуцка па и сам мйсли да е йстина; || **лагуцнути** лагуцнем св ‘мало слагати’. – Да л си ти мёно лагуцнула, благо ёёду?

лагачак -чка -о ‘лак, лепршав’. – Бйјаше ён ёндак млад, вижљас, жив и лагачак ко срнче.

лад м ‘хлад, хладовина, неосунчан простор’. – Бёште, ёёцо, мёно ў-лад с ове жёгё; || **ладан** ладна -о ‘хладан’. – А он ладан ко да е сад с лёда дћнёт; || **ладњикав** -а -о ‘прохладан’. – Овћ ти је најгорё време: нйје тћпло, а нйје ни зйма но дћшло ладњикаво и мћш ласно да назёбеш.

ладити ладим несв ‘хладити, смањивати топлоту’. – Бйјаше се запалијо за нём, нйси мћгћ да му догћворйш; сад се, изглёда ми, пћчо ладити, канда му дћшло издупета ў-главу; *изр. Вћду вћрй, вћду ладй, вћда йа вћда*; || **ладнути** ладнё св ‘мало охладити, »убити«
врелину’. – Нек се мёно ладнё млиёко па ёмо д-ўтрошимо и пћсрчемо; в. *љуиња*.

ладник -йка м ‘хладовина под вињагом’. – Овй нйши у Раковићима пћбили багренове сёве, гóre ударили мћтке и направили од вињаге ладник нё-мож да бйднё бћљй.

ладнћклеп -ћклепа м ‘лењ, незаинтересован’. – Нйје неки ладнћклеп, ни ладолёж, но дћшћ, накћ, бйш вредан и дћчкопёран; в. *жусйар*.

ладнћћа -ћћё ж ‘хладноћа, студен’; в. *заковчавайи*.

ладовати ладуем несв ‘одмарати у хладовини; пландовати’. – Вйкаше тајо: ко лёти ладуе зйми гладуе.

ладовина ж **1.** ‘хладовина’. – Штћ нё сўнце кад мћж у ладовину; **2.** ‘безбрижан живот; одмарање, уживање у хладу’. – Ён ти је ўпћ у државну слўжбу и ўватијо дебёлу ладовину.

ладолёж м **1.** бот ‘цветна пузавица’. – Прдцвётћ ладолёж нё лепоту; в. *ладно-клеп*; **2.** ‘ленштина, нерадник’. – Нйкад у живћту нйје бйјо ладолёж, но се бћријо дан-нћћ да нёшто прйвриёди.

лађан лађана м ‘поветарац’. – Кад пйрнё вётрйћ по скапси, наш ётац кликне: *Дуни, лађане!*

лаж лажй ж ‘неистина’. – Ко се навикне на лаж нйкад га нё пйтај штё је йстина; || **лажан** лажна -о ‘неистинит’. – Бћљй ти је ётворен нёпријатељ но лажан прйјатељ.

лажара ж ‘жена која говори неистине’. – Такё лажара нйје дћсад дћшла ў наш крај, та лажё и кад се Бћгу мћлй; || **лажуља** ж ‘и с т о’. – Састале се онё лажуље и сё-ёмо чёкнути да чўемо штё су напластиле.

лажарија ж ‘лажи, лагарија’; в. *коекаки*.

лажћв -ћва м ‘који говори неистине’. – Народ навикћ на овё лажћве па више и нё слушё шта причају; || **лажћвчина** м аугм пеј. – Танасије ти је прёвијана лажћвчина, он плёе и по ёнћм што е сам казћ; || **лажћвчйћ** -ића м дем. – Јдш је ён лажћвчйћ, ал мйслим да ёе брзо да надрасте и дца и ёёда,

лажйгаће ж мн ‘старинске гаће’. – Лажйгаће од тёжине су се зёмйјле нёсиле, ймале су дўгачке нёгавице, са рёзрезом између нйг.

лажњак -ака м ‘фалсификат’. – Он ти је направијо лажњак од кнйжице и нё кёже да е поторавћ.

л̄аз м ‘необрађена земља’. – Није то рђава парцела, ал им̄а један л̄аз од п̄е-шес ари.

л̄азина ж ‘место у њиви пропуштено при ручном сејању’. – Нође ће није састављено тркни те п̄отси[j], шт̄ета д-остан̄е л̄азина; уп. *оилазак*

л̄ајав -а -о ‘који псује, оговара и лаже’. – Ѐс, он ти је л̄ајав, п̄ашче с ма̄слом н̄е би п̄јло његове бљувотине.

л̄ајати л̄ае(м) несв а. ‘гласати се, оглашавати се као пас’. – В̄иде, д̄ӣете, што ли л̄ају к̄ерови; б. ‘псовати, вређати’. – Она више н̄е мож ни пр̄ек̄о прага, ал да л̄ае м̄оже и пр̄ек̄о брӣега; *изр. Л̄ае на звӣезде. – Гладан рс и на г̄зду л̄ае. – Не лае к̄ера с̄ела ради, но с̄бе ради;* || **л̄анути** -ем св ‘рећи нешто неприкладно; опсовати, увредити некога псовком’. – Кад г̄ј Обрад н̄ешто л̄ане спрофу вла̄сти, н̄ко га о̄ткуца̄ и е̄т̄е ти с̄утрад̄ан милица̄јаца.

л̄ак л̄ака -о ‘мале тежине’. – Л̄ако е сад његово бр̄еме, ал н̄е д̄ај му, Б̄оже, што п̄оњети м̄оже; *изр. ~̄е р̄ук̄е а.* ‘који лако троши, не цицијаши’. – Он ти је л̄ак̄е и п̄-д̄ашн̄е р̄ук̄е, ал није распикућа; б. ‘вешт, спретан’. – Кад Савко ва̄ди з̄уб, не о̄сет̄иш, дош̄о некако л̄ак̄е р̄ук̄е; || **л̄ак̄ашан** -шна -о ‘сасвим лак’. – Ја му вел̄им: д̄ајде да ја п̄онес̄ем, а ти д̄ани м̄ено, а он вел̄и: ма ј̄ок, бр̄е, др̄во е л̄ак̄ашно а м̄огу га и вӯћи; в. *љеска, ррет̄ргнӯти;* || **л̄ак̄ашно** прил. – М̄огу ово и ђ̄ца да п̄онес̄у, л̄ак̄ашно е.

л̄акат л̄акта м ‘зглоб који спаја надлактицу с подлактицом’. – Ударик л̄актом о бр̄вно, св̄е сам звӣезде угл̄едн̄о; *изр. рказати* ~ ‘с презрењем, одвратношћу одбити неку понуду’. – Он му ва̄к̄о, д-рзв̄инеш, пок̄аза л̄акат и вӣкну из св̄ег гла̄са: *Ѐв̄е ти га на!*

л̄акнути -н̄е св ‘уминути, олакшати; престати болети’. – Л̄акнуло јој кад је ч̄ула да му н̄ога није сл̄дмљена. – Б̄ољ̄о ме о̄пржај, о̄чи д-рскоч̄е док ми не привише неки м̄елем те ми л̄акн̄у, ва̄ла Б̄огу.

л̄аком -а -о ‘незајажљив, алав’. – Он ти је л̄аком на женскар̄иње, ни за каки р̄ед н̄е зна, но ђ̄ра̄ ко ован о М̄ијољдану.

л̄акомица ж ‘издубено дрво којим тече вода из извора’. – Растр̄уг̄о Јер̄отије јасику н̄изд̄уж па ону ј̄едну половӣну издубијо спомоћу ск̄обл̄е те начинијо л̄акомицу у Савиној в̄оди.

л̄аком̄с -сти ж ‘халапљивост’. – Л̄акомос му е прирасла за ср̄це и она га ђ̄ра у св̄а зл̄а која ч̄ини, а ва̄мо се пр̄ави тобож скр̄оман.

лак̄дог -онога -о ‘брз, лаке ноге’. – Ко што е М̄иломир л̄ак̄е р̄ук̄е па му св̄ашта ба̄ста̄, та̄к̄о е Јанко лак̄дог, вр̄ишко препар̄ла коеђ̄е и о̄бави п̄ос̄о о̄час и ништа му није т̄ешко.

лак̄орадан -дна -о ‘лак за обраду (об. о обрадивој земљи високе класе)’. – На̄ма она̄ в̄елика њива д̄ошла ш̄ипурна и л̄акорадна, а у Рад̄ашином д̄олу см̄оница, па кад је сув̄овица – н̄е мош м̄отик̄ом д-оп̄епелиш.

лак̄оћа -оћ̄е ж ‘вичност, увежбаност’ – Кад вӣдиш с как̄ом лак̄оћ̄ом о̄н к̄ос̄и, м̄ислиш то е пр̄дсто, ал није: тр̄еб̄а да знаш д-рр̄едиш к̄осу и да знаш да е сач̄уваш да се не рст̄упи.

лак̄оуман -мна -о ‘непромишљен, наиван’. – Д̄обар је о̄н ко ма̄јка, ал, бр̄ате, л̄акоуман: св̄а га рзра̄ди.

лак̄рдија ж ‘неукусна шала, простаклук’. – Тан̄асије ти је п̄зн̄ат по пр̄ост̄ачким лак̄рдијама, а кад лак̄рдија̄, м̄исли да е дӯовит.

лак̄рдијати -ам несв ‘шегачити се, будалити’. – Кад је Тан̄асије п̄чо да лак̄рдија̄, н̄ки м̄ислили да се мало ч̄удно ш̄али, а Љубивое ко пр̄дс ч̄овек га скрозир̄о и вел̄и: па зал н̄е видите да буд̄али.

лакрдѝјаш -аша м 'спадало, шалѝвчина'. – Он ти је лакрдѝјаш, свѝ ударā на неку брѝзвезнū зебāнцију.

лāктāрош м 'човек који се лакта, граби, присваја себи'. – То ти је лāктāрош каког мāјка нѝје рōдила, тај гāзѝ преко жѝвијег лūдѝ.

лāктати се -ām се несв 'постизати успех не бирајући средства'. – Нѝмōј, дѝјете, да се лāктāш, него сāмо поштѝно и чāсно и ђндак је то благословѝно.

лāла ж бот 'луковичасти цвет Tulipa'. – Лāле и зūмбули цвѝтају у рāно прѝљеће.

лāмпа ж 'светиљка на петролеј, обично застакљена'. – ђндак ти је у-кући бѝла лāмпа према кѝјōј смо вѝчерали, а кад пођеш нāпоље каким пѝсловом, ђндак упāлиш и пѝнесеш вѝњер.

лāмпāрати -ām несв 'брбљати, причати бесмислице'. – Пѝчѝ Йлѝнка да лāмпāрā коѝшта, а нѝн чѝвек јој, нāкѝ у шāли, вѝлѝ: вала, жѝно, лūпи и ђстаде жѝва, јāзук што нѝси амбāсāдор; в. *йоган*.

лāмпарија ж в. *шедрња*. – Нѝ знам што вѝше дрђжѝш овѝ лāмпарије кад нѝсу нѝ за шта.

лāмпек лāмпека м 'уређај за печење ракије'. – Лāмпек ти имā кāзан, кāпак, лūлу, тāбāрку са кѝлером и пѝставу у коју идѝ рāкија.

лāн м бот 'једногодишња индустријска биљка *Linum usitatissimum*'. – Знāш ти онū: трла бāба лāн да јој прѝђе дāн; || **лāнен** лāнена -о 'који је од лана'. – Дāднѝ мѝне стрѝна цѝлу трубу лāненог плāтна, нāкѝ на дāр, и вѝлѝ: ѝвѝ ти, хѝри, да вѝзѝш и да спрѝмаш рўво, врѝшко ће да дѝђе врѝме удадбе.

лāнац лāнца м 'међусобно повезане алке'. – Пўкѝ му лāнац па га превѝзѝ жѝйѝм; || **лāнчина** ж аугм пеј. – Зāрђјала она лāнчина па се прѝкиде; || **лāнчѝћ** -ѝћа м дем. – Њвѝ ти ланчѝћа, вѝжи тѝле.

лāндара м / ж 'скитара'. – Бѝжѝ од пѝсла ко да се нѝ ваља, трāжи лāндаре ко што е и сām.

лāндāрати -ām несв **1.** 'скитати, лутати'. – Бѝжо ти лāндāрā по сѝлу пѝваздāн и ѝзвѝја крѝве дрѝне; **2.** 'лелујати, лепршати'. – ђбуко тāтину кошуљу и она лāндāрā ђко ѝнега, вѝдѝ се да нѝје ѝнегова.

лāнѝ прил 'прошле године'. – Ми смо лāнѝ у јесен ђсекли грāђу за крѝв, зѝмўс истрўгали и слѝжили да се сўши на прѝмаи; || **лāњскѝ** -ā -ѝ 'прошлогодишњи'. – Лāњскѝ гѝдинѝ смо у Јāсѝњу сѝјали јѝчам, а ђвѝ хѝмо компѝре; *изр. Забѝравили га ко лāњскѝ снѝг.*

лāнути -ем св в. *лајāнѝ*.

лāпавица ж 'киша са снегом'. – Ударѝ нека лāпавица гѝре брѝдима те ѝскисосмо ко мѝши.

лāпрдало с 'причалица, брбљивац'. – ђн ти је вѝлико лāпрдало, сāмо мѝлѝ неке празне прѝче пѝваздāн.

лāпрдан -рдана м в. *лајрдало*. – Сā-ћеш од овѝг лāпрдана да се нāслушаш прѝча какѝг нѝси чўо.

лāпрдāрија ж 'брбљарија'. – Дѝста ми је те ѝнѝне лāпрдāрије, нѝћу то вѝше да слўшāм.

лāпрдати -ām несв 'брбљати, оговарати, трућати, лупетати'. – Нѝмōј вѝше лāпрдати, но се мѝно увѝди у-љўде и ђдмери штā-ш да рѝкнѝш.

лāпрдāћ -āћа м 'који прича празне приче, брбљивац'. – Онāј Јѝксимов лāпрдāћ пѝчѝ нѝшто да бāљѝзга ко да е дѝшѝ с пāртѝнског сāстāнка.

лāпрдача ж 'брбљива жена'. – Јѝпѝт је, чўем, она ѝнегова лāпрдача нешто брѝстила по сѝлу.

лāпрдија ж 'брбљарија'. – Те ѝнѝнѝ лāпрдије сам сѝт, ѝвѝ дѝвле су ми дѝшли.

ла̀птати ла̀пћѐм несв 'јести халапљиво, да се чује како језик удара по устима'. – Шта то ла̀пћѐш ко цуко.

ла̀рма ж 'галама, вика'. – Чу се нека̀ ла̀рма одонуд од за́друге, ја та̀мо, кад оно наро̀д на̀пō оне превара̀нте што су им ўзѐли ма̀лине, а ни́су испла̀тили.

ла̀рмати -ам несв 'галамити'. – До̀сле ла̀рмају ђеца кад се пу̀ште и-школе, па ти иг ми́лна би́ло слўшати, са̀д свѐ за̀мукло и опу̀шћело.

ла̀рмација м 'галамција'. – Наи́ђе онај ла̀рмација те пōче нѐшто да ту̀пи зу̀бе, а ја се ми́слим у се́бе: ни́је не́га наро̀д ца̀бе прѐзво Кўчка.

ла̀рмирати ла̀рмирам св 'упозорити'. – Види́м ја узловри́едила се сто̀ка, зна̀о сам да ми нѐшто ла̀рмира, ал не на̀дак се во́ликѓ олу̀ји.

ла̀сно прил 'лако'. – Ла̀сно е бити ни́штāк, но чѐвек ва́ља бити, си́не мој. – Што ве́ли ђе́до: ла̀сно е ре́ћи, ал трѐба̀ стѐћи. – А ба̀ба има̀дијаше ђбичај да ре́кне: ла̀сно е преко ту̀ђијег ле́ђа. – Ко ђе ча̀сно не може ла̀сно. – Ла̀сно е бити с ту̀ђијем дѐбар. – Дѐбро е те́шко ви́ђети, а ла̀сно пѐзнати. – Ла̀сно е говѐрити, ал те́шко твѐрити. – Ла̀сно е крај ча́ше ју́нак бити. – Ла̀сно е бре́ме но̀сити на ту̀ђим ле́ђима; **ла̀шње** прил 'лакше, једноставније'. – Ни́је ла̀ко ђе́ци д-ђдрже ово има́ње, ал јопѐт им је ла̀шње него на̀ма док смо га сти́цали. – Ла̀шње је квѐцати но ја́јца но̀сити. – Мешчи́ни да е ла̀шње стѐћи но са́чувати.

ла̀ћати се -а̀м се 'прихватати се неког посла, почети нѐшто радити'. – Ни́шта ти не вре́ди да богѐради́ш и ку́кума́чеш ту̀јнак, него ле́по и згѐдно засу́чи рука́ве и ла̀ћај се каког пѐсла.

лѐба̀рник м в. *љебарник*. – Чу ли ти оног билмеза како пе́уе лѐба̀рник, ка̀кѓ је то сѐтвор, мешто да мо́ли Бђга: лѐб на́ш на́сушни да́ј нам, он пе́уе и Бђга и лѐб, да̀бђ-да се опа́мети́о ма́јци.

лѐбац лѐпца м 'хлеб'. – За́мисли ка̀кѓ је то чѐвек кад ка́же Ђурђу: лѐбац ти се ђгади́о; в. *љебац*.

лѐбђети -ди́м несв 'свијати се, лебдети, бдети над нечим'. – Док су би́ли ма̀ли, лѐбђели смо на́д-ни́ма ко квѐчка над пи́ла́дма, а са̀д кад су порасли још гѐре, што ви́каше ма̀ма: на́јра̀тнија си док иг по́криваш под јѐдну по́њаву; в. *и́роши́цац*.

лѐва̀к -а́ка м **1.** 'леворук, који се доминантно служи левом руком. – Са́во ти се ту̀ри́о на ђе́да Ра́досава па се и ђн по̀треви́о лѐва̀к, јѐдва га учите́љ на̀гно да пи́ше де́сно́м ру́кѓм; **2.** 'во, коњ у левој страни запреге'; в. *арум(асѓ), дешња́к*.

лѐва̀тор м 'део вршалице, елеватор'. – Упану́ му ма́казе што е сѐкѓ пру́ће на сно̀повима у лѐва̀тор те смо мо́рали да зу́ставѓмо дрѐш.

лѐвица ж 'лева рука'; в. *йо́йружѓи́и, укеѓи́и*.

лѐгало с 'место у кокошарнику где кокошке бораве преко ноћи'. – Мбра́м ђно́г пи́ѐвца што би́је дру́гѓ пјѐвче́ве д-ува́ти́м ўјутру на лѐгалу и да му пи́рне́м у чо́рбу.

лѐгењ ле́гења м 'лавор, метална посуда за умивање и прање ногу'. – Да́јде ми, ди́јете, ле́гењ и су́ни ми ме́но то́плѓ во́де да пла́кне́м но́ге.

лѐги́штер м 'писаљка за малу ђачку таблицу'. – Кад сам по̀шо ў школу, ме́не ти је учите́љица Љу́бинка ўчила да по та́блици ле́ги́штером испи́сует пр́ва сло́ва, брѐве и коѐшта.

ле́гло с **а.** 'место размножавања; гнездо, лога, јазбина'. – Углѐднук у вр́зѓни зе́чјѓ ле́гло; **б.** 'коћење, млађење код неких животиња'. – Оној ке́руши ово трѐ́ћѓ ле́гло; *изр. и́обуњѐни́чко* ~ 'место отпора'. – Драга́чево ти је ђвајка́д би́ло побуњѐни́чко ле́гло противу не́пра́вде; ~ *лђи́јса* 'јазбина'. – Та њи́на па́ртија ти је ле́гло лђпўжа и прђбисви́ета; *зми́[ј]ско* ~ 'змијарник'. – Њи́г не ца́рај, бђ́ље ти је ту̀рити ру́ку у зми́ско ле́гло; в. *гње́здо*.

лѣд лѣда м атм ‘град, туча’. – Ўдарѣ онòмáд онај лѣд те нам ўрниса лѣтину, ðе свà нàша мўка и знòј док си длàном ð-длан.

лѣдара ж ‘хладна соба, просторија’. – Што не нàложиш вàтру, кàко ће нàрод да вѣчерà у овој лѣдари.

лѣдèница ж ‘ледени клин, који се ухвати на стреји леђењем капи воде. – Кад је он смòтò мацòлу, пўче она рїпа ко ледèница.

лѣдина ж ‘земља која се не оре, не обрађује’. – Тўј на Вїсу ће је она лѣдина ти се свàкè гòдине о ðбетини їскупи нàрод, с вѣчери, на їгрàнку; || **лѣдинак** -нка м дем. – Чèкаћу те на онòм ледїнку изнад їзвора; || **лѣдиница** ж ‘и с т о’. – Испрèгни кòње на оној лѣдиници док ми не прїстигнèмо; || **лѣдинчина** ж аугм пеј. – Богами, пòора Сàво онў лѣдинчину што нїје ðрàна Бòга пїтај ðткад.

лѣдити (се) -ї(м) се ‘претварати (се) у лед (на ниској температури), смрзавати (се)’. – Кад је она кїша пòчала да се лѣдї, бїло е млòго тѣшко їћи пўтом, шїàдијàсмо нòге д-їзломимо.

лѣднути се -нèм се св ‘штрецнути се’. – Бòгами лѣдну се он згòдно кад је вїћò да се кòла прèврћу на тàту.

лѣђа пл. т. у *изр.* *зайворийїи лѣђима враїа* ‘урадити нешто нечасно, лоше, нанети некоме штету’. – Нїкад, благо ћеду, нїђе не зàтварај вràта лѣђима, нїкад чòвек нè зна штà га мòже снаћи и кò му мòже припомòћи.

[лѣђати] -їм несв. – Од свїјуг пòслòва он нàјбоље зна да лèжї; || **лѣђи** лèгнèм св према *лежайїи*. – Дòшò с ðрàња и ðдма лèгò, нїје ни за вѣчеру пїтò; || **ли’èгати** лї’èжем несв ‘їћи на починак’. – Òвї њїни пàметни: àн се смркњава, пèрў нòге и лї’èжу, а ми неке јàде, према лáмпи, ћèрàмо јòш тàмо охòхò, нèко ткá, нèко плèтè, лўди крўне жїто. *изр.* ~ на *руду* ‘подлећи притиску’. – Риктали га, мўвали га, прїèтили му док, нàјпòсле, нїје лèгò на руду.

лѣжèран -рна -ò ‘безвољан, незаинтересован, спор’. – Ма нїје ти он неки потèгáлац, но дòшò нàкò лѣжèран.

лезилèбовић м ‘нерадник, ленштина’. – Кад им стàри пòмрў, овї лезилèбовићи ће мòрати да трàже ће ће мòћи да пàсў.

лèктрика ж ‘електрика’. – Кад се увòдила лèктрика кòдà нас, свї смо дáли по движè-трї бàгренове бандèре и їскопали рўпе зà њїг.

лèктричàр м ‘електричар’. – Ондак ти је кòдà нас бїјò лèктричар неки Нàдомїр ðдòнуд нèђе од Каблàра, нàрод га завòлò па му тèпали Нàде.

лèлèк м ‘вриска, запомагање’. – Кад су га нàшли у Дўбовима јòш врўног и свàтили да е издàнò, нàста лèлèк и кўкњава.

лелèкати лелечем несв ‘јаукати’. – Кад је чўла штà е с Мàрком бїло, пòче лелèкати што е грòло нòсї.

лèлемуд м ‘шепртља’. – Онај Дрàганов лèлемуд јòпèт нèшто зàсро.

лелўјати -à(м) несв ‘њихати’ – Сàмо ми се одјàмпут нешто пòче лелўјати пред ðчима, ко кад се њїшу грàне на поветàрцу и пàдок ко свїèћа.

лèмати лèмам несв ‘тући, млатити’. – Ўватијò тàто Љубишу у бòстану и кад је пòчо да га лèма, он вèлї: нèћу више нїкад.

лèмез м ‘мотка која се ставља унакрсно преко сламеног крова или стога да ветар не разноси сено ил сламу’. – Кад је ћèдо увршијò сї’ено, он прèбàци двà пàра лèмезòва унакрс и сї’е низа-стўбе; || **лèмèзје** с зб ‘мотке које се пребацују преко крова или сена као заштита од ветра’.

лèмèзати -àм несв ‘постављати лемезје, лемезове’; в. *сењара*.

лèнка ж ‘мотка преко које се простирао опран веш ради сушења’. – Кад їзнесемо онè àљїнке што смо ðпрàли на пòтоку, ми иг преко лèнке прèбàцимо да се сўше.

лѣнь лѣња -о 'нерадан, залудан'. – И ђтац и мајка су му вредни ко мрѣви, а он се потривијо лѣнь ко трѹт.

лѣњивац -йвца в. *лењ*. – Знаш како е казано: йди к мрѣву, лѣњивче, глѣдѣј путове његове и омѹдрѣј.

лѣњѡс -ости ж 'лењѡст'. – Лѣњѡс ти је вѣлики грѣ(х) јел је Бѡгом заповиђено да јѣдемо лѣѡб у знѡју лица свѡг а јѡк да лѣњствуемо; *изр.* *Од лѣњѡстии нѣма гѡре ѡдлестии*. – *Заборѡвнос је знѡк лѣњѡстии*.

лѣњствовати -ујем несв 'проводити време у нераду'; в. *лењѡс*.

лепйрица ж 'ноћни лептир'. – Бйјаше нам ѡтворен прѡзор и ѹлеће лепйрица и пѡчѣ да се врѣзмѡ око лампѣ.

лѣргија ж 'алергија'. – Он ти је лѣргичан на ѹједе чѣлѣ, ѡма га смѡта лѣргија и сѡв пошарѣни и пѡчнѣ тѣшко да дйше; || **лѣргичан** -чна -о 'осетљив, алергичан'; в. *найред*.

лѣтва ж 'уско истругана даска за ограду'. – Ако стрѹжѣш лѣтву да заградиш ѡвлију, најѡбоље ѡћерај код Слоба Мйлисављевог у Драгѡчицу, он кад истрѹжѣ – бйднѣ затѣгнута ко тамбура; *изр.* *Пйјан ко лѣтѡва*; || **лѣтвица** ж дем; в. *ййладарник*.

лѣтвосати се -шем се 'опити се'. – Сйнѡћ загинули у кавѡнчини, лѣтвосали се, јѣдва су потривили да дѡђу кѹћи.

лѣтка ж 'осећај кад нешто вруће или ледено додирне зубе'. – Нѣмѡте, ћѣцо, после врућѡг качѡмака пйти лѡдну вѡду, ѹдариће вас лѣтка ѹ-зубе.

лѣто с ѡтвор на кошници (за улаз и излаз пчела). – А на лѣту ћеш стѡлно виђети пѡнеку чѣлу како стрѡжѡри.

лѣћети лѣтй(м) несв 'летети'; *изр.* *лѣтйй глаѡва* 'упозорење на опасност'. – Кад су ѹлазили на сѡстанак споради онѡг Стаљйновог пйсма, ѡчѣпй га Гвѡзден ѹзун и шѡпнѹ му: *Пѡзи, лѣтйй глаѡва!*

лѣћи лѣгнѣм в. *лежсѡйи*.

лѣцнути се -нѣм се св 'пресећи се, престравити се'. – Кад звйзнѹ грѡм у бѡгрѣн, лѣцнук се згѡдно, што јѣс, јѣс, прѣпѡ сам се, брѡте, пѡдобро.

лѣчак лѣчка прил 'врло мало'. – Ја ти нѣ пйјем ракију, забрѡнијо ми дѡктор, ал ѡј нѡспи један лѣчак колко да нѡздравим.

лѣшити -йм несв 'тући, млатити'. – Нйје врѣђело ни говѡрити, ни мѡлити, мѡрали су да га лѣшѣ ко кѡња.

лѣшкарити лѣшкарим несв 'лежати будан'. – Лѣшкарим јѡ тѡкѡ и ѡдјѡмпут чѹем неко звѣцкање више куће, попридигнем се, пѡглѣднем кроз прѡзор, ймѡ штѡ да виђйм: пѹна ѡвлија нѡоружанијег лѹдй.

либера ж 'либела, васер вага'. – Дѡјде ми либеру д-ѹпасуем врѡта, прѡг мѡра да бйднѣ вѡдорѡван.

либити се либйм се несв 'устручавати се, суздржавати се, стидети се'. – Не либй се он мај кѡкѡг пѡсла.

[**ливѡда**] ж геогр. – Бѡгами ливѡде стѡсале за кѡсидбу; || **ливѡдак** -тка м дем од *ливада*. – У Пйтомачама између Мйјѡдрага и Дйка ми ймали једно ћѡше, стѡлно бйјо ливѡдак, нйје ймало рѡчѹн да се ѡрѣ на толйкѡ; || **ливѡдица** ж дем. од ливѡда. – Згѡдна му онѡ ливѡдица више куће; || **ливѡ[д]че** -ѣта дем 'мала ливѡда'. – Мѣно мѣно па се нѡђу у онѡм ливѡ(д)чету.

ливѡдѡрка ж 'врста ливѡдске траве'. – ѹдариле ове прѡљетње кйше па се дѹрнула ливѡдѡрка, бйје ко из вѡдѣ.

ливѡдити -им в. *крчмйиши*. – Пѡчо, нѣсрећа нѣсретна, да ливѡдй ѡчевину, прѡдае јѣдну по јѣдну парцѣлу.

лигоња м ‘ленштина’. – Нè знāм на кѡг се тўри онај лигоња, нїко у њїној пѡвр-
зици нїје бїјо лињāk.

лигуре ж мн ‘ниске дечје санке’. – Спāсое поцијēпа пантолѡне кад смо се вѡзили
на лигурама и пѡтље га ѡзудара Влāстимир.

[**лизати**] лижем несв у *изр.* ~ *скўїше* ‘бити полтрон, удворица’. – Ѧвї нāши
нāјпрво ѡшли крїјући те им лизали скўте, сād калāјисали ѡбраз па ѡдў сѣрбез ко нā
свадбу; ~ **се** ‘дружити се из рачуна, лицемерно. – Ма нећу да се лижем с тим дāн-
дарама да би на кѡзи ѡро; *изр.* *И гѡведа се ѡ рѡду лижу*; || **лизнати** -нѣм св према
лизати; в. *зрно*; || **лизўкати** лизућѣм несв ‘помало лизати, лискати’; в. *врцати 2*; ||
лизўцати -ām несв ‘и с т о’. – Нѣмѡ да лизућѣш ѡсне по овом вѣтру, ѡспуцаће ти; ||
лизўцкати -ām несв дем. – Лизўцкају ѡвце онај крушац сѡли у слāс кад им ѡзнесѣмо
четвѣтком на сѡлило; || **лицкати се** несв ‘дотеривати се’. – Пѡвздāн се ѡглѣда и
лицкā мешто д-ѡдѣ д-ѡплиѣви башчицу јал шта бїло д-ўрāди, ал кад јѡј мāјка нїшта
не вѣлї, штā ћу јā; || **лицнути се** -нѣм се св према *лицкати се*. – Штā си се то лиц-
нула, рѣкѡ би ћеш на сāбор?

лија¹ ж ‘узак простор у башти приређен за садњу лука, леја’. – Дāнāс сам урѣди-
ла трї лије за лўк: у јѣдну ћу црнї, у дрўгў бїјелї, а у трѣћў влāшца; в. *лук*.

лија² ж в. *лисица*.

лиѣвак -вка ‘справа за сипање течности у посуде с уским грлићем’. – Ко што
шāвњом сїпам рāкију у бўре из пѡставе, тākѡ лиѣвком нāспемо рāкију у влāшу.

лиѣвка ж в. *лиѣвак*. – Нѣ знам ѡе зāтурише лиѣвку, шћѣдок да нāточим ајдўком
рāкије у овў вићију.

лиѣгати в. *лежати*.

лиѣк / **лѣк** прил ‘сасвим мало’. – Ызāрчисмо мās, нѣма више нї лиѣк; *изр.* *нї*
лиѣк, зā лиѣк ‘никако, нимало’. – Нїје привриѣдијо он у ѡвѡј кўћи ни зā лиѣк јѣдан;
|| **лиѣчак** прил ‘врло мало’. – Вāлда ѡе је нāјмлађи, па дѡбио лиѣчак имāнца, колко
да га не ѡскобѣ, ал Бѡг му дāо да е бāстāшан, а и нāшѡ врѣдну жѣницу, па се згѡдно
окућāријо; *изр.* *свāкї лиѣк* ‘све, потпуно, без нāјмањег остатка’; в. *изнућрица*.

лиѣп / **лѣп** лиѣпа -ѡ ‘леп’. – Бїјо е ѡн лиѣп – док га е бїло. – Ако мѡш помѡћи
нѣвѡљнику, помѡзи, сѣвāп је, ако нѣ мош, пѡдāј му лѣпу рѣч; *изр.* *Лѣпа рѣч гѡвѡденā*
врāца ѡтѡвāра; || **љѣпотно** прил ‘лепо’. – Пѡњела е гѡдина, вāла Бѡгу, нѣ мож да
бїдне лѣпотније; || **љѣпушкāс** -а -ѡ ‘лепушкаст’. – Јѣс му онај ѡвѡјка лѣпушкāста,
а дā л је рāдна, то нѣ знāм, али зāпāмти дѡбро, сїнко: лѣпѡта ти је ко вѡће – крāтко
трāе и квāри се.

лиѣска в. *љеска*.

лик м ‘глава, страна кованог новца’. – Бїрај ѡћеш ли лик ил грѡб?

лика ж ‘влакнато ткиво испод липове коре које се употребљава за везивање’. –
Пѡћекад смо лику употребљāвали за везивāње мешто ўзице.

лика ж ‘мајка, бака’. – Наша лика Анка е стāлно у цѣпу од кѣцеље ѡмала нѣ-
што да нас ѡбрадуе кад је срѣтимо, ил болбѡну, ил кѡцку шећера, ил сўву шљїву; ||
ликица ж хип. – Мѡја ѡѣца мāјку зѡвў и лила и лика, и ликица и ликичица. – Моја
слāткā ликица мѣне извѣзла блўзу; || **ликичица** / **личичица** ж дем хип. – Моја унука
бāки тѣпала: ликичица.

ликовати -уем несв ‘много се радовати, тријумфовати, радовати се уинат неком’.
– Пѡчѣше ѡни да ликујў и да се кѣзѣ, а ја им вѣлїм: нѣмѡ млѡго да се сїлїте јел је
кāзано – ко се зāдњї смїјѣ нāјслāђе се смїјѣ. – Нїкад нѣмѡ, блāго ѡѣду, да ликуеш
кад у нѣчем прѣдњāчиш јел то нїје богоўгодно и мѡж зā-час да се прѣкрѣне у брўку,
но стāлно бїдни смѣран; **2.** ‘резати, клесати лик на надгробном споменику’. – Каме-
норѣсци су пѡћекад рāдили ѡртачки па јѣдан ликуе, а дрўгї уклѣсїва слѡва, ѣнѣ ти

на спомѣну Миџића Анђелића из Гуче [из 1878] стѡй: *Овај лик ликово Миле Појовић из Свешишцие а изреза слова Глишо Дмиџрић из Кошраже*.

лѣкт непрѡм ‘светаѡ, светле боје’. – Купила ми нана блузу, дѡшла нѡкѡ лѣкт, а баба велѣ да е мѡгла е да бѣднѣ јѡш мѣно лѣктија.

лѣла ж в. *лика*. – Нѣ дѡ мѣне мѡја лѣла / да с-удѡем дѡ-[j]есени.

лимѡнли непрѡм ‘жута боја’. – Испало јѡј вѡрбање нѡкѡ лимѡнли бѡѣ.

лингѡрати -ѡм в. *лињаиш*. – Нѣ рѡди нѣшта, само лингѡра по сѣлу и вѡдѣ ѡброве.

лињаѡв -а -ѡ ‘који се лиња, мења длаку’. – Она мачкѣтина, свѡ лињаѡва, уишла у кућу, а длачѣтине јѡј ѡпадају по пѡртосу.

лињаѡк м ‘нерадник, ленштина’. – Нѣмѡ да бѣднеш лињаѡк, благо хѣду, но се трѡди да нѣшто прѡвриѣдиш, да сѡтра бѣднѣш домѡћин чѡвек а јѡк нека гологѡзија.

лињати лињаѡм несв ‘скитати, беспосличити’. – Чѡдом се чѡдѣм од чѣга ѡни живѣ кад сѡмо лињају коекѡдије ко нѣкѣ глѡве кѡчке.

лињати се -ѡм се несв ‘мењати длаку (ѡ животињама)’. – После лињања гѡведима длака бѣдне лѣпшѡ и сѡјнија. – Кад бѣднѣ с прѡљећа, стѡка се лиња па кад иг тимѡриш, бѣднѣ пѡна чешѡгија длака зѡчас.

липа ж бѡт ‘дрво *Tilia platyphyllos*’. – Пјѣваше Вѣнѡ: стѡра липа ѡвела, хе ме драга вѡљела; || **липица** ж дем ‘мала млада липа’. – Ѳстави ми брусару и брус испод онѣ липице; || **липов** -а -ѡ ‘који је од липе, који се односи на липу’. – Липѡв лѡд у јѡну ти је мѡли рѡј, мѡром мѡришѣ.

липѡр -ѡра м ‘шумски појас у коме преѡвлађују липе’. – Из липѡра се чѡе зѡј чѣлѡ: ѡмѡ иг ко на гѡри липа.

липовина ж ‘грађа од липе’. – Нарѣдијѡ ми Тѡша дѣсет хѣрзѡнки од липовине, нѣ мош да се нѡглаш колко су згѡдне.

липса ж ‘изнурена, измѡждена жена’. – Ѳнѡ мѡја липса ѡтишла ѡ-бању.

липсати -шѣ(м) св ‘скончати, угинути (ѡ животињама)’, – И тако се госпођа Лујза пѡчне јѡдати Манѡјлу: *Јаѡ, гсин Манѡјло, липсаѡ ми маћак и тиѡ какав диван маћак*, а ѡн хе нѡ тѡ: Мѣне липсо бѣк од пѣт-товѡра па нѣсам плѡкѡ, а ти кѡкаш за мѡчком; *изр. Нѣ липши, маћарче, до зѣлене тѡравѣ*; || **липсѡвати** липсѡвам **1**. несв према *липсаиш*. – Излѣгло се дѡста пѣлѡди, ал је пѡнеко и липсѡвало; **2**. ‘живети у беѡи. – Ђнѣ ти га Крѡстомѡр за оглѣдалѡ: бѣјѡ сѡла, сѡд липсѡва у туђѡј кѡћи, ни кѡчета ни маћета; тѡ ти је ѡнѡ: мѡлад дѣлија – стѡр сирѡма.

липсо м ‘чѡвек изнурен, с ‘душѡм у носу’. – Ђнѣ га онѡј липсо ѡзашѡ те нѣшто бејаги рѡди, а јѣдва се дрђжѣ на нѡгама.

липсотина ж в. *црѡишина*. – Мешѡ да су онѡ липсотину зѡкопѡли ко лѡди, они је баѡцили у јѡругу, нѣ мош да прѡђеш од смрѡда.

липсуља ж ‘лења особа, којѡ је тешѡ и да дише, а каѡли да што ради’ – Нѣје онѡ липсуља више нѣ-за-каки пѡљски рѡд, мѡж да чѡрка вѡтру и тѡ ти је.

[лис] липса м ‘лист, вегетативни деѡ биљѡе’. – Кад ѡ Пѣтровудне пожѡтѣ лис на гѡри, знѡј да е сувѡвица ѡзела дѡнак; *изр. окрѣнуиш* ~ ‘променити понашање’. – Од дѡнѡс ѡкрећем нѡв лис, нѣма више зебанѡије; **2**. ‘задњи деѡ потколенице’. – Од онѡг пешѡчѣња низ ону вукѡбину му се упѡлили липсови на нѡзи; **3**. ‘метални деѡ ренѡића или бѡчкије’. – Кад су свѡдбѡри пѡшли кѡћи, нѡрѡчи Мѡрко ѡнѡ: на-пиши нам, дѡћи хѣмо, нѣси, сѣјѡ, лис без гѡрѣ; *изр. нѡшѣ гѡрѣ* ~ ‘својѡ’. – То ти је Драгѡјлин ѡнук, нѡшѣ гѡрѣ лис; || **лисѡка** ж сглт. – Гѡвеѡ пѡјѣдѡ липске, шѡшу сѡтнѡ; || **лишчѡрина** ж аугм. – Она тѡрила нѡ главу онѡ лишчѡрину од репѡшине – да нѣ видѣ Бѡго да се ѡмрѡсила у пѣтак; в. *реѡушина*; || **лиштић** -ѡћа м дем од лист. – Пѡде листѡћ з-багрена, жѡтно од жѣгѣ; || **листѡк** липса м ‘истѡ’. – Ѳткиндѡр ми јѣдан

листак бѡквице да гурѡм на ову рѡницу, ѡма ће да зарѡстѣ; || **лишчѡћ** -иѡа м дем в. *лишчѡћ*. – Нѡје кѡза ѡставила ни лишчѡћ на-ном кѡлему.

лиса ж ‘овца са белом шаром на црној глави’. – Нѡјвољела бѡба Лѡсу и Сѡгу од свѡјуг овацѡ, оне нѣкако бѡле ѡмилиате: чѡм иг вѡбнѣ »Прѡс, ѡјцѣ!« – оне дѡтрчѣ дѡ нѣ; || **лисѡс** -ста -о ‘који има белу пегу на глави’. – Оно лѡсасто јѡгње сагубило мајку, па блѣ[ј]ѡ.

лисац лѡсца м зоол **1.** ‘дивљѡ животиња, *Vulpes*, мужјак’. – Бѡјо е то, рѣко би, некѡ стѡри лѡсац: кад је зѡлајо кѣр, он ко да нѡје ни мѡго бѣжати; **2.** ‘лукав човек’. – Нѡшта нѣ верѡј онѡм лѡсцу || **лисичѡћ** м ‘и с т о’. – Вѡђе ли тѡ да из онѣ јѡмѣ прѡвѡрујѡ лѡсичѡћѡ.

лисица ж зоол ‘*Vulpes*’. – Нѡвадила се лѡсица на кѡкоши, мѡке смо ѡмали; || **лија** ж дем. – Нѡмештијо сам зѡмку за лију, дако е ѡватѡм да јој пѡкажем чѡјѣ кѡ-кѡшке трѡбѡи; *изр.* *Лија лија ѡа долија*; || **лисиче** -ета с ‘младунче лисице’; в. *ѡ-ѡуриѡи, кѡириц*; || **лисичица** ж дем од *лисица*. – Прѣтрча преко пѡта мѡлѡ лѡсичица; || **лисичина** ж аугм пеј од *лисица*. – Мѡрамо глѡти д-ѡбијемо онѡ лѡсичину, дѡдија нам.

лисичѡр м ‘пас за лов на лисице’. – Смѡ е Лѡубиша Цѡгол мѡго дѡбрѡг лѡси-чѡра.

лисичѡрка ж бот ‘јестивѡ печурка *Cantharellus cibarius*’. – Лѡсичѡрка е пѣчѡрка, ко знѡ да е спрѣми – нѡје ѡвѡила од пѡлетинѣ.

лиснѡк м ‘стог искресаног граѡа са лишћем (за исхрану оваца, коза, преко зиме)’. – Жѡнѡ лѡди у котѡру поред сиѣнѡ по нѣколко лѡснѡка којѡ припѡмогнѡ да се ѡзрѡни стѡка преко зимѣ, нѡрочито ѡвце и кѡзе.

листати -ѡ(м) несв **1.** ‘дѡбити лишѡа (ѡ биљкама)’. – Кад с прѡлеѡа пѡчнѣ да ли-стѡ дрѡвѣе, мѡш д-ѡзгониш стѡку у брѡтину ако е ѡмало рѡнѣ; **2.** ‘превртати листовѣ књигѣ’. – ѡн дѡватѡ Еванѡѣље с пѡлице и пѡчѣ да листѡ, ѡе, вѣлѡ, да нам прѡчитѡ ѡ стрѡшнѡм сѡду од Мѡтије.

литѡр литѡра ж стаклена посуда запремине јѣдног литѡра из које се служи вино. – Токнидер јѣдан литѡр вѡна; || **литѡрица** ж ‘стаклена посуда за ракију од четвѡрт литѡра’. – Кад гѡђ нѡјѡе нѣко поред ѡвлије, тѡјо га сврѡти и ѡзнесѣ литѡрицу сѣбицѣ да га пѡчастѡ.

литица ж ‘окомита стена’. – На онѡ Рѡдѡјкову литѡицу се насѣлиле орлѡшине, па кад мѡли орлиѡи окрѡлатѣ и пѡчнѡ да лѣтѣ, мѣно мѣно па чѡеш како кликѡћѡ, ѡ кѡкѡшке се узлѡвриѣдѣ.

лице с **1.** ‘образ, лик’. – Смадијаше Тѡјѡана лице ко ѡпис; **2.** ‘лик, личност’. – Дѡго е он бѡјо ѡ нашем крају сѡмљиво лице, е пѡтље су га свѡ завѡљели; **3.** ‘материјѡл за шивење, текстил’. – Кад сѡјѡеш у Чѡчак, ѡтиђѡи у онѡ прѡдѡвницу код Рѡдисѡва Мѡ-лениног, тѡј ѡмѡ лица за блѡзе да се нѣ мош нѡглѡти.

лицидер м ‘колачар’. – Бѡли на вѡшерѡма онѡ лицидѡри што прѡвѣ онѣ колѡче, вѡше за ѡкрѡс; || **лицидѣрски** -ѡ -ѡ, нѡјчѡше у *изр.* ~ *срѣце* ‘вашарски поклон деци или девојци у облику срца’. – Кад смо на сѡбору ѡдигрѡли кѡло и кад смо се прѡтпѡ-ставѡли, ја јој кѡпијо лицидѣрско срѣце, ѡна пѡцрѡвѣе, пѡче се снебѡвати, па нѡјзѡд ѡзѣ.

лицкѡти в. *лизѡи*.

личѡт личѡта -ѡ ‘леп за глѣдање, наѡчит’. – Вѡјѣк Вѣрѡне сѡнове, стѡсѡли, лѡ-читѡ мѡмци, из онѣ сирѡтиње ѡзрѡсли ко дѡвѡ бѡра, нѣ знѡ се да л су лѣпшѡ, ил васпитѡнијѡ, ил бѡстријѡ. – Наѡчила е мајка да ткѡ од мѡлиг нѡгѡј, да виш како јој је ткѡње личѡто да се нѣ мош нѡглѡти.

лїчїти се -їм се несв 'бити сличан некоме, личити на некога'. – Лїчє се ко да су близнакиње, ко јájце јájцету. – Вїше лїчї на ўјчевину но на ђчеву пѳврзїцу.

лїшāj м бот 'нижа биљка Lichenes'; в. *їойрскajшї*.

лѳбина / лѳбина ж 'тело заклане животиње из кога су извађене изнутрице, лубина'. – Клаѳ нам ујко Милїнко бїка па се шājлї: aj д-идємо у ревєну – мєне лѳбина а вjма цѳбок. – Шajлијаше се ѳн па вєлї: ја ти нajвише вѳлим лѳбину од бравчєта и кѳру од мли'єка.

лѳвина ж 'улов'; в. *зубоња*.

лѳгало с 'легало'. – Кад смо опкajшали окѳ нѳвє, нajїћємо у врзїни на лѳгало и у нѳму мjле зєчїћє, мjњї од дрндajћj.

лѳгнути -нєм св 'заложити, подложити вjтру, додати дрво у вjтру.– Лѳгнїде, ћєри, вjтру да прѳврї вѳда за качajмак; || **лѳжити** -їм несв. према *логнушї*. – Кад је лѳжїјо вjтру, їспанє му жїшкa и прогѳрї ми крпару; || **лѳшкати** -ам несв 'помало додавати дрва у вjтру, одржавати вjтру'. – Јадна свєкрвa, кад је бїла вjмо при крају, мѳгла е да лѳшкaj вjтру и да прїпазї мєно око јєла да не загѳрї; в. *занимajцїа*.

лѳжїчїца ж анат 'удубљєње испод грудне кости'. – Зajбољє ме само-сajма лѳжїчїца, вѳћє, д-їзвїнєш, їзнад пѳпка, штѳ од тєрєта, штѳ од сєкїрajцїє. – Јутрѳ драгї испрєд кућє прѳћє / кад му вїћо бєлє каничїце / зajбољє ме испод лѳжїчїце.

лѳза ж 'ракија од грѳжaj'. – Ѐмали смо кѳмовїцу, кад ѳточїмо вїно, ми онѳ кѳмину їспєчємо, а пєкли смо и лѳзу, ѳна їдє без ѳтакањa вїна.

лѳза¹ лѳзє ж бот 'дрвенаста биљка Vitis vinifera'. – Пуштїјо Мїкош лѳзу окѳ-кућє, па згѳдно пѳглajтї пѳсебно с јєсени кад поплавє грѳздови; *їзр. вїнова* ~ в. *вїњага*; || **лѳзїца** ж дем. – Онѳ лѳзїцу посajдїјо Јанко и ћєдо е ѳ нѳј пѳсебно брїнѳ; || **лѳзїца** ж 'украсна биљка дуге врєжє'. – Кад сїјajлицa прегѳрї, ѳндај мajка склѳнї онї мєтajлни дєо, нajспє вѳдє и ѳбмотaj канajвом и зajкачї на зїд, ў тѳ тѳрї пєлцєр лѳзїцє и она рjсте око цєлє кѳјнє, само помєно дѳлїваш вѳду; || **лѳзнї** -aj -ѳ 'који се тичє лѳзє'. – Кѳдaj нїг мѳж да се нajћє лѳзнїјєг кajлемѳвa.

лѳза² лѳзє ж 'навѳј на шрафѳ'. – Не врєдї, нє могу да прївїјєм ѳвaj шajв, ѳблазлa му лѳзa.

лѳј лѳјa 'масно ткиво којим су ѳбавїєни унутрaшњї органи (ѳвaцa, козa, говєдї)'. – Кѳпї лѳј па се гѳј, сїнє мѳј – кajжу ћєтєту кад га окѳпајѳ; *їзр. Жївї ко бѳбрєг у лѳјѳ*.

лѳјаница ж **1.** 'свєтилкa сa ѳтворєним пламенѳм'. – Бїлє онє лѳјаницє лajмпє, да вїдїш док вєчєрajш; **2.** 'крпa нaтоплєна лѳјєм (каѳ народнї лек прѳтив прєхлaдє)'. – Кад смо бїли мajли па назєбємо и пѳчнємо да рїпамѳ, бajба нам прївїјє, с вєчєри, тѳплѳ лѳјаницѳ на грѳди и до ўјутрѳ – ко рѳкѳм ѳдњєтѳ.

лѳкара / лѳкарa м 'пїјанaц, бєкријaj'. – Ѐс, нїштa гѳрє нє мрјїм нєгѳ вїћєтї лѳкарє како пѳвazдajн дajнгубє и шљѳкајѳ. – Нє могу да смїслїм ѳвє лѳкарє штѳ пѳвazдajн сajмо шљѳкајѳ.

лѳкати лѳчє(м) несв **1.** 'пити каѳ пас или свињa'. – Глajм како кєрє лѳчє вѳду, заватaj јєзикѳм ко д-їмaj кашїку; **2.** 'нєкѳнтрѳлисано пити алкохол'. – Да ѳћє да пїјѳ ко вѳловї, па aj-aj, знajли бї колко им је дѳстa, но јѳк: онї лѳчѳ док нє ѳбезвїјajѳ.

лѳквa ж 'увалa на путѳ у којѳ вѳда нaправї глїб, блатѳ'. – Заглїбїк кѳла у онѳ лѳквѳ у Шѳкєвїнї, нє мѳгадїјajшє кѳњ да иг извѳчє, тє мѳрадѳк д-ўгazїм да пѳгѳ-рам, па ми уїћє блajтѳ у кѳндурє и пѳчє да кљєчкaj; || **лѳквїца** ж дем. – ўчїнї мї сє мajлa лѳквїцa, кад, ћajволa, заглавїсмѳ кѳла; || **лѳквєтїна** ж аугм. – Дѳћѳшє мї главє ѳвє лѳквєтїнє, дaj мї је да дѳчєкajм да пѳткуємо пѳт, нє бї жajлїјѳ д-ўмрєм; || **лѳквѳрїна** ж 'и с т ѳ'. – Мѳрамѳ д-извѳчємо кajмєњa у онѳ лѳквѳрїну, додїјaj: кад гѳј пajнє кїшa, нє мош прєко ѳє нїштa да прєвѳчєш.

лòквãñ -áña м бот ‘водена цветна биљка *Nymphaea, Nuphar*’. – У нашој језџерини имã дòста локвãñã.

лòла м ‘драган, момак’. – Знадеш ли òнy: љуб ме, лòло, ал нèmò с вèчера / прèд-зору сам слãђã од шèђера.

лòм м **1.** ‘неред’. – Нèђу вйше да вйдйм овај лòм пò-кући, но да свãкy ствãр тyрйте на свде мèсто; **2.** ‘место на коме је нешто сломљено’. – Кад су га сликали на ренгену, рèкли му д-ймã лòм повише кòлена; **3.** ‘отпаци, отпад’; в. *йодригуша*; || **лòмљив** лòмљива -ò ‘који се лако ломи, крт’. – Пãзи како нòсйш те облãнде, òне су лòмљиве, пyкнy зãчас.

лòман лòмна -ò ‘таласаст, бреговит’. – Нèма љèпшег крãја од нãшег лòмнòг Драгãчева йјакò су потпланинци говòрили драгãчевским млãдама да су се yдале у чо-лòпек.

ломãтати се -ãм се несв ‘ићи по врлети, беспуђу’. – Ломãтасмо се по-ној вукèби-ни до пòднè, јèдва на јèдвите јãде избãндасмо одãнлè

лòмбер лòмбера м бот ‘зачинска биљка лорбер, ловор *Laugus nobilis*’. – Мајка е вòљела у пòдварак д-yбãци пòнекй лйс лòмбера.

лòмити -йм несв ‘ситнити (камење), кршити (грање)’. – То ситнијè лòми рyкòм, а за крyпнијè – yзми сèкиру; ~ **се** ‘мучити се идући по камењару, по беспуђу’. – Је л òвò та кèрећã пãмèт која ћèрã човèка да се по вãкйм мèстима лòми и кад нè мòрã; || **лòмкати** -ãм несв дем **а.** ‘ситнити грање за потпалу’. – Лòмкã ћèдо грãнчице, вãљаће и зã сутра; **б** ‘нервозно стискати прсте’. – Ћèдо шèткã по ãвлији и лòмкã прсте, нè мож д-йшчекã кã-ће да јãве да л је мyшко ил, јòпèт, жèнско; || **лòмнути** -нем св. – Лòмниде ми комãдић пòгаче па д-йдèм стòци.

лòмљав ж ‘звук ломљења, кршења’. – Онй Срећкòвци запòђенуше бòј, нãстаде лòмљавã, спãшãвај се кò мòже.

лòнац лòнца м ‘велика керамичка или метална посуда за кување’. – Свãдбарски кyпус спрèмò се мãом у зèмљаним лòнцима. – Вйкаше лйка: ил лòнцом о кãмèн ил кãменом о лòнац, тèшко лòнцу; || **лòнче** -ета с ‘омања посуда с једном дршком, мали лонац’. – Йд-де, благо лòби, натòчи лòнче рãсòла, нешто ми пãде нãум да би мèно пòпйла; || **лòнчèнце** -ета дем – Јòш чyвам оно мãло лончèнце што е мòја бãба дòњèла ћèтету за Млãдèнце; || **лòнчина** ж пеј аугм. – Што си онy лòнчину òставила нèопрãну да е нãпанy мyшице?; || **лòнчyрина** ж ‘и с т о’. – Глãм јòј òнy лончyрину на шпòрету: нйје йзрйбана бòзна òткãд.

лòпãр -ãра м ‘дрвена лопата на дугој дршци’. – Кòдã нйг бйла вèлика зãдру-га, дваеспè-шес чèљãди, и тyј ти се у љèбнòј врyни пèкò љèб и вãдијò лопãром; || **лопãрйћ** -йћа м дем; в. *звйждаљка*.

лопãрица ж ‘дрвена кашика за брашно’. – Мајка лопãрицом нãспè брãшна из нãвãра, прòсије га па у љèбнòј кãрлици зãмиèси пòгачу.

лопãта ж ‘алатка за сипање, претоварање зрнастих и сипких материја’. – Кад је влãжно љèто, сйпали смо пшèницу y собу на пãртос, òтворимо прòзоре д-ймã прдмãје и òндак лопãтом, по нèколко пyта нã-дãн лопãтãмо; || **лопãтица** ж **1.** дем *ло-йãйã*. – Нãбавде јèдну мãњy лопãтицу д-ймã за ћèцу; **2.** анат ‘плòсната кост, плèчка scapula. – Знãла, бијãги, Вyјана да глèдã у лопãтицу од божитьãчета.

лопãтати -ãм несв ‘превртати лопãтом’. – Пшèницу, јèчам, рãж или зòб ако нйје дòбро сyва, рãзастрèмо y-соби ил у ãвлији на мушèму и лопãтãмо; || **лопãтãње** с гл им. – Зèмãјле нйје било òвијег мèшалйца, но се мãлтер и бèтòн прãвијò лопãтãњем, нãјпрво се трйпyт прелòпãта нãсyво пèсак и крèч ил цèмент, п-òндај јòш трйпyт с вòдòм; в. *изрyчивãйи*.

лѡпѡв -ова м ‘крадљивац’. – Он ти је бйјо лѡпѡв нѣвиђен, тај би ўкрѡ пѡкров с мајкѣ. – Ѐстй су лѡпови ѡнај кои крадѣ трѣшње и ѡнај што му чўва стрѡжу; || **лѡпѡвчйћ** -йћа м дем; в. *цандар*; || **лѡпѣрда** пеј аугм ‘лоповчина’. – Од лѡпѣрде лѡпѣрда, нѣ идѣ йвѣр дйљѣ ѡд кладѣ, и ѣдѣ му е краѡ на ѡнро.

лѡпѡвлук -ѡвлука м ‘крађа’. – Они ти жйвѣ од лѡпѡвлука, тамо-ѡни; в. *исйййа-ваййи*.

лѡпужа ж ‘ситнији лопов’. – Она лѡпужа ми мѡзнула сѣкиру с дрвљаника; *изр.* *Кѡ лѡйужй крдз-йрстйе глѣдѡ нйје ѡдвойѡ ѡд њѣга.* – *Кѡ лѡйужу крйје бѡљй нй ѡн нйје.*

лѡтре ж мн ‘странице на запрежним колима налик на мердевине’. – Кад прѣвлѡ-чимо пшѣницу ил јѣчам, ми тўрймо лѡтре нѡ-кола и ѡндѡк снѡпови нѣ могу д-йспанў.

лѡћикав -а -о ‘болешљив, слаб’. – Штѡ да ти кѡм, нйје свѡг здрављѡ, дѡшѡ мѣно лѡћикав, ал јѡпѣт се бѡрй колко мѡже, па се наѡам да ће јѡпѣт да прѣтекнѣ; знѡш како вйкаше баба Драгиња: жўти жўтујў, црвени пўтујў.

лѡш -а -о ‘рђав’. – Знѡш како е кѡзано, блѡго ѣдў: ако чйнйш мѡло и нѣ мош вйше, дѡбро ти се пйше; ако чйнйш дѡста, а мѡгѡ си вйше – лѡшо ти се пйше. – Свѡ-кй чѡвек жѣлы да од дрўгијег бйднѣ бѡљй, а од сйна лѡшијй. – За њйг ти вѡжй ѡнѡ: двѡ лѡша ўбише Мйлоша.

лѡшѡк -ѡка м ‘лош човек, ништак’; в. *дволичњак*.

лѡшкати -ѡм несв в. *логнушйи*.

лўб лўба м ‘део чизме око пете’. – Ко некѡ диѣте сѣѡ на сѡнице по оној помрзлы и упропѡстијѡ лўбове на нѡкйм чйзмѡма.

лўбѣница ж бот ‘једногодишња биљка *Citrullus vulgaris*’. – У бѡстану смо ймали кѡдлибу и ў њѡј смо бѡравили кад чўвамо лубѣнице.

лўбѣничѡрка ж ‘сорта крушке’. – Кад ўгризнеш овў крўшку, унутра дѡђе рўја ко лубѣница, зѡтѡ е и зѡвѣмо лубѣничѡрка.

лўбина ж в. *лобина*.

лўвт м **1.** ‘свеж ваздух’, в. *лувтйиратйи*; **2.** ‘растојање, зазор’. – Излйзала се сѡвина на двѡколици па тѡчкови дѡбили лўвт те шеврѡдѡјў; в. *разлокатйи*.

лувтйрати лўвтйрам несв ‘проветравати’. – Отвѡри прѡзоре нек се лўвтйра кўћа кад је вѡкѡ лѣпо врѣме.

лўг¹ лўга м ‘шумица, гај’. – Знѡш како е кѡзано: тѣшко дрўгу без дрўга и славўју без лўга.

лўг² лўга м ‘пепео растворен у води, као средство за прање, лужина’. – рндај ти се ѡљйнке пѡтрпају у пѡрјѡницу и ѡзгѡ сйпаш врѣѡ лўг.

лўд лўда -о; *изр.* *~о време* ‘лоше време, зло време’. – Нѡйшло некѡ лўдо врѣме: ни рѡђенѡ диѣте нѣ смијеш да шйнѣш, но ће они да га ўсрећѣ ш њйнѡм нѡуком. – *Од лўда ѡца лўда ѣца*; || **лўцкѡс** -ста -о ‘необичан, луцкаст, мало приглуп; шаљивција’. – Јес мѣно лўцкѡс, ал ймѡ дѡбру дўшу, нѣ могу гўбѡво да зѡбрйм.

лўда м / ж ‘особа ненормалног понашања’. – Пўшти лўду, ш њйм се јѡш нйко нйје зѡговѡрио.

лўдѡк -ѡка м ‘човек поремећене свести’. – рвѡ ти је дѡшло пѡследње врѣме у коме лўдѡк ўчй збўњеног; || **лўдѡчки** -а -о ‘који се односи на лудака’; *изр.* *~уверѣње* ‘за неуобичѡјено понашање’. – Е, ѡчијў ми мѡјйг, трѣбало би ми йздати лўдѡчко уверѣње; || **лўдѡчки** прил ‘неконтролисано, поремећено’. – Такѡ га е лўдѡчки шйнула да сам мйслила да ће му глава прѣснути.

лудйрати се лудйрам се несв ‘понашати се неразумно, луцкасто’. – Нѣ знѡм кѡй су му јѡди, ѡста да се лудйра цѣѡ жйвѡт.

лудовати лудуем несв 'и сто'. – Није мѡгѡ више да глѣдѡ како лудуе и ѡндак му кѡже: или с нѡма на пѡсѡ ил с мѡлим Бѡгом куд ѡћеш и да ми нѡси више нѡ-очи ѡишиш; || **лудовѡње** с гл. им 'ненормално понашање'. – Више нѣће мѡћи из крѣвета за ѡстѡл па у лудовѡње, но глѡ да тѡмо нѡћеш и крѣвет и ѡстѡл.

лудѡс -ости ж 'неразумност, непромишљеност, неурачунљивост'. – Млѡго лудости мѡж да виђиш на свѡкѡм кѡрѡку, а ти, блѡго ћѣду, пѡзи: кѡ е луд, нѣ бидни му друг. – *Млѡдѡс лудѡс*.

лужина ж 'вода са прокуваним пепелом у којој се откувава веш'. – Ми смо лужином прѡли вѣш, ѡндак ти није бѡло овијег прѡшкѡва и коечѣга, ко-во сѡд што имѡде.

лужити лужим несв 'стављати у луг, пепео пре прања, киселити у води у коју је стављен пепео (о тканинама и предиву)'. – Свѣ смо лужили кѡшуље и коѣшта д-ѡстриебимо онѣ врѡжјѣ вѡшке; в. *вашка*.

лужњѡк -ѡка бот. 'варијетет хроста, *Quercus robur*'. – Насрѣд ливадѣ имѡ лужњѡк, нѡлики је како се пѡмти, вѣлѣ да тувѡ Кѡраћорђѡ; || **лужњѡков** -а -о 'који је од хроста лужњѡка'. – Лужњѡкову кѡру скѡвѡш у вѡди па се ш њѡм ѡкупѡш, тѡ е млѡго здрѡво.

лужњѡковина ж 'грађѡ од лужњѡковог дрвета'. – Од лужњѡковине кад нѡправиш тишљѣрѡј – то ти је за вѣкове.

лужк м бот 'зелѡста биљка *Allium*', об. у сталним спојевима *црни* ~ '*Allium сера*', *бѡјели* ~ '*Allium sativum*'. – Свѡкѣ гѡдине пѡсијемо лију бѡјелог, лију влѡшца и двијѣтриј лије црног лужка; *изр.* *ѡжк на лужк*. – Нѣ знѡ се кѡ е ѡд њѡг загуљѣни(ј)и, што викали: ѡдарио туж на лужк, па кад су се измирили – ни лужк јѣли ни лужк мирѡсали.

лука ж 'равнина поред водотока'. – Лиѡка е у лѡци имѡла башчѡвѡнлук, кад је сѡша, мѡгло да се зѡлива; || **лѡчица** ж дем. – Изриљѡли смо лѡчицу прѣд-зиму, измрзла зѣмљѡ, дѡшла ко кѡва, нѣ мож да бѡдне лѣпше.

лукав лукава -о 'вешт, притворан, препреден'. – іви су знѡли свѣ што чѣститом чѡвѣку нѣ мож ни нѡум пѡсти и бѡили су лукавшији од лиѡице.

лукавац -ѡвца м 'лукав чѡвек'. – інѡм лужѡвцу нѣ би вѣрово па да сѣднѣ гѡлѡм зѡдњѡицом на дѡбро рѡжѡрено ѡгњѡште.

лукавство с 'превара, обмана, манипулѡциѡ'. – іви гѡренѡк у влѡстима су се лужѡвством одржѡвали, а кад им то није помѡгѡло – знѡли су и дрѡкчије.

лукавштиња ж 'лукавство'. – Чинѡ се нѡкѡ да е слѡдак, ал провируе из њѣга лужѡвштиња.

лужѡвина ж 'спољни листићи глѡвице црног лужѡ'. – Нѡјѡлим вѡскршња јѡјѡца што се кѡвају у лужѡвини; в. *варбѡиши*.

лужѡ лужѡ ж **1.** 'бакарна цѡв коѡ спаѡ казан са табарком лампека при печѣњу рѡкије'. – Мѡрали смо ѡ нѡћ, кад зѡвршимо пѣцидѡбу д-ѡносѡмо лужѡу и кѡпак под кљѡч, бѡз ѡниг лѡпѡрдѡ; **2.** 'део пушѡчког приѡора'. – Пјѣваше Рѡтко Пјѣвац: лужѡ мѡја срѣбром ѡковѡна / пѡшијѡ би ал нѣмам дувѡна; **3.** 'керамички геѡметарски бѡлег'. – Изѡшѡ нам гѡметар, јѣдва нѡћѡсмо лужѡу.

лужѡвати -уем несв 'пиѡнѡчити и веселити се'. – Ниѡкад дѡсѡд Вѡдѡсав није лужѡповѡ, ал сѡнѡј му дѡшло нѡум, трубѡчи сѡмо што нѡсу поѡсправљѡли трубе колѡко е густѡрѡ.

лужѡти лужѡам несв 'лужѡти, ићи бесѡиљно'. – Ништа он пѡснѡик нѣ рѡди, само лужѡа ко глѡва кужѡка.

лужѡпати лужѡпам несв 'ударѡти (по неѡему)'. – Виђѡде кѡ то лужѡа на прѡзор; || **лужѡпти** -ѡм св према *лужѡиши*; *изр.* ~ *глѡвѡм ѡ-зѡид* 'каснѡ схѡтѡтити заблуду'. – Није врѣђѡло приѡчѡти дѡк није лужѡпијѡ глѡвѡм ѡ-зѡид, те тѡкѡ дѡшѡ пѡмѣти; || **лужѡпати** -ѡм несв дем. – Кад је дѡнѡ вѣтар, пѡче нешто да лужѡпа, ѡпѡлим вѣњер да виђим штѡ-е кад ѡно кѡпак на прѡзору дѡње сѡбѣ; || **лужѡпнути** -нѣм св према *лужѡиши*. – Чѡ ли ти, Јѣло,

да нешто лупнӯ испрѣт кућѣ?; *изр.* *лўйнӯ и ђстаде жив* ‘изговорити бесмислицу’. – Лупнӯ грдну рїеч и ђстаде жив.

лупѣтати -ам несв ‘говорити глупости, блебетати’. – Прѣво ти кѣм, кад је пѣчо да лупѣтѣ, згѣдно ме бїло срамѣта од његовѣ срамѣтѣ.

лўрати лўрам несв в. *луњайи*. – Нѣма ти ђд тѡг што лўраш нїшта, благо ђѣду, но жѣн се ти и на врѣме савїјај гњѣздо, па да даѣе Бѡг њ тї дѡчекаш ўнуке.

лўстра ж ‘прљавштина на кожи свиње’. – Кад шўрїмо свїњче, ми звѡном дѡбро притиснѣмо те скинѣмо и кѡчѣт и лўстру.

лўћум лўћума м ‘битумен’. – Ако нѣ туриш растопљен лўћум између цѡклѣ и цїглѣ, мѡж да ти грађевина влажї цѣлог живѡта, тўј нѣ требѣ штѣђети.

лўцѣрка ж ‘врста детелине’. – Лўцѣрка мѡж да бѣцї на дѡбрѡј гѡдини по чѣтири кѡла.

лўч лўча м ‘цепкице из пања црног бора које горе постојано и споро’. – Нѣйћу ђзгѡ Ердѡви и на кѡњима нѡсѣ лўч, па смо мѣњали лўч за жїто и то смо корїстили за пѡтпалу а нѣкипут и за осветљѣње вѡкѡ кад ђдѣш ў нѡћ да нѡточїш рѡкијѣ ил вїна, д-ўзмеш главицу кўпуса и тѡкѡ нешто, нѡкратко; *изр.* *Трѡжићеш тїј њѣга с лўчом* ‘има и много горих од њѣга’.

лўчац лўчца м **1.** ‘лук на колевци’ – Кад диѣте заспї, ја прѣбѡцим пѡњаву ђзгѡ преко лўчца да му бїднѣ тѡпло, а д-їмѣ вѡздука; **2.** ‘дрвени део гудала’.

лўче -ета с ‘девојка, момак, вољена особа’. – Зѡпјеваше плѡстијѡци ђнӯ: ђтвор прѡзор, моје мїлѡ лўче / да се лўле кроз прѡзор увўче.

лўчити лўчим несв ‘ѡдвајати младунчад (да више не сисају)’. – Звѡла ме нїна да јѡј пѡмогнѣм лўчити јѡгњѡд од овѡцѡ, ѡће да пѡчнѣ мўсти ђвце.

Љ

љѡга ж ‘брука, срамота, морални пад’. – Сѡм је навўко лѡгу нѡ се и на цѣлу кўћу с том будалѡштињѡм.

љѡштавица ж ‘бубуљица на језику, јаштерица’. – Искѡчила ми нека лѡштавица на вр јѣзика, бѡлї ко да сам жїшку тўријѡ.

љѣб м ‘хлеб’. – У нѡшѡј кўћи је ѡмало лѣба и ш-љѣба, а њѣму нїко нїје крїв што е ѡскѡ лѣба преко пѡгаче. – Кѡ нас је клѣо нїје дѡнгубијѡ, нїје лѣба ми и сѡли (7: 97). – Дѡбро ўтувте, ђѣцо, да е нѡјлакше лѣб јѣсти, да се трѣбѡ потрўдити да га ѡспечеш, ал се мѡраш дѡбро узнѡдити да га зарѡдиш јел нѣма лѣба без мѡтике. – Мѡн се тїг што свѡј лѣб јѣдў а тўћў брїгу вѡдѣ; || **љѣпчїћ** -їћа м дем. – Брзо ће бѡба д-ѡспечѣ ђѣчици јѣдан лѣпчїћ; || **љѣбнї** -ѡ -ѡ ‘који се тиче хлеба’. – Да ви нѡправи бѡба лѣбне прженице; *изр.* *~а вруна* ‘зидана пећ за печѣње хлеба и меса’. – Имѡмо лѣпу лѣбнў врўну и двїје пржуље, зѣмљѡну и плѣкану, а ђни навѡлили да пѣчў јѡгње на шїљку.

љѣбѡрник м ‘остава за хлеб’. – Ми смо држѡли лѣб у лѣбѡрнику, тўј нїје мѡгла да га дѡвати ни мѡчка ни мўшица. – Лѣбѡрник му њѣгов, сѡмо док ми дѡђе, покѡзаћу му ја како се пѡштуе ђѣд (ружна псовка).

љѣбац лѣпца м ‘хлеб’. – То навїкло да краѣе и нѣ мѡра ни лѣбац да зарѡђује; в. *лебац*.

љѣљѣн м ‘печени ован (као свадбени дар), јелен’. – Кад се прикѡзују дѡрови, ђнда чѡуш за пѣченѡг ѡвна што су дѡњели прїјѡтељї велї како е прїјѡтељ дѡњѡ ѡкѡв вїна и ѡкѡв рѡкије, јѣднѡг лѣљѣна и дѡста поштѣња.

љѣпорѣчје с ‘лепа, блага и пробрана реч’. – А он је имо љѣпорѣчје: кад прѣзбори – ко да звѣзде брѣй.

љѣпѣта -ѣтѣ ж ‘лепота’. – Реко: тѣтка, ѓвѣ је мѣј мѣмак Милоје, а ѣна прѣд њим: еј, мѣја Надо, ѣе ѣде твѣја љѣпѣта. – Пѣњела е гѣдина, љѣпѣта ѱ-Бога. – Љѣпѣта е прѣлазна: биднѣ и прѣђе. – Нѣпуни се, вѣла Бѣгу, кѣћа чѣљѣди, нѣ љѣпоту пѣглѣти; || **љѣпотно** прил ‘лепо, како се пожелети може’. – Пѣњела е гѣдина, вѣла Бѣгу, нѣ може бѣти љѣпѣтнѣјѣ.

љѣпѣтиња ж ‘лепота’. – Дѣ ти је, дѣѣте, да знѣдѣш кѣкѣ е тѣ љѣпѣтиња бѣла прије пѣдѣсѣт гѣдина, кѣпу би јѣј скѣнѣ; и да знѣдѣш: љѣпѣтиња са чѣдношћу дѣпѣла е љѣпѣта.

љѣпушкѣс -ста -ѣ ‘лепушкѣст’. – Јѣс му ѣна ѣѣвѣјка љѣпушкѣста, а дѣ л је рѣдна – то нѣ знам, ал зѣпѣмти дѣбро, сѣнко, љѣпѣта је ко и вѣђе: крѣтко трѣе и квѣри се.

љѣса ж ‘решетка исплетена од пруѣа на коју се ставѣла вође у пушници ради сушења’. – Имали Милиѣевиѣи пушницу с дѣвет љѣса и свѣ смо кѣдѣ њиг нѣсили д-ѣсушимо пѣнекѣ љѣсу мѣцѣрки.

љѣсар м ‘ексерт за закѣвање љѣса’; в. *баскијаиш*.

љѣска ж бот ‘дрво *Сorylus avelana*’. – На днѣ лѣваде, дѣље на мѣђи с Ѣбрадом бѣла вѣлика љѣска, тѣј смо одмѣрали и ѱжинали; || **љѣскѣв** -ѣва -ѣ ‘који је од ѣске’. – Љѣскѣв штѣп је лѣкѣшан кад се ѣсуши,

љѣсковак м ‘прут од ѣске’ – Ако ѱзем ѣвѣј љѣсковак, смѣриѣе се. – бзми-дер ти некѣ љѣсковак па га ѣшини док је врѣме, нѣмѣ д-ѣдоцниш па пѣтѣе да чѣпѣш кѣсу з гѣлѣвѣ ко Вѣлѣстимир јѣл нѣје цѣба кѣзано да е бѣтина из рѣја нѣкѣла.

љѣсковина ж ‘лесково дрво’. – Од љѣсковине смо прѣвили штѣпове зѣтѣ што су лѣки ко пѣро.

љѣти прил ‘током ѣта, у ѣто’; в. *ладоваѣиш, музара, ѱудар*.

љѣтина ж ‘летина’. – Љѣтина е, дѣѣ Бѣг, богѣта сѣмо да бѣ јѣш лѣѣпијѣг дѣнѣ да е збѣрѣмо.

љѣто с ‘лето као годишње доба’. – Јѣдва чѣкѣм кѣ-ѣе љѣто, да се рѣспуште ѣѣци, заувѣрица да пѣмогну ѣко стѣкѣ, пѣлѣштѣња, кѣпѣљѣња шѣљѣвѣ и коѣчѣга; || **љѣтнѣ** -ѣ -ѣ ‘који се ѣноси на ѣто’; *изр.* ~ѣ *кѣјна* ‘простѣрија за кување током ѣта’. – У ѣтѣњѣј кѣјни ти ми бѣднемо од Ѓѣрѣвдана па тѣмо, амѣн, до Мѣтровдана, тѣј кѣвѣ-мо, вѣримо, пѣставѣмо, прибѣрамо; ~ѣ *рѣсѣус* ‘летнѣ ѣѣчки распуст’. – Дѣѣи ѣеш тѣ, сѣне, за зѣмски, па за ѣтѣнѣ рѣспус, врѣшко ѣе то да прѣђе твѣе шкѣловање, док си длѣном ѣ длѣн, нѣмѣ да се ѣкѣрѣш; || **љѣтѣс** прил ‘непѣсредно прошлог ѣта’. – Љѣтѣс смо се вѣла нарѣдили ко нѣкад, а јѣс, вѣла Богу, рѣдила ѣѣтина, нѣ пѣмтим; || **љѣтѣске** прил ‘и с т ѣ’. – Љѣтѣске смо пѣчѣли да зѣдамо штѣлу, јѣш да е ѣкровимо ако Бѣг дѣ до зѣмѣ; || **љѣтошнѣ** -ѣ -ѣ ‘који се тѣче непѣсредно прошлог ѣта’. – Ѣвѣ ѣѣтошнѣ тѣле се пѣтревило јѣшно и нѣпредно.

љѣторас -ста м ‘младица, изданак која израсте у току јѣдне годинѣ’. – Шѣнѣ љѣторас ѣвѣ гѣдинѣ, мѣшчѣнѣ, ко нѣкад, вѣла Бѣгу.

љѣшнѣк м ‘плод ѣске’. – Дѣде ми ѱјна пѣне цѣпове ѣѣшнѣка.

љѣгѣв -ѣ -ѣ ‘дволичан’. – То ти је ѣгѣв чѣвек каког мѣјка нѣје рѣдила, нѣ мож га ѱватити ни зѣ гѣлѣву ни зѣ рѣп.

љѣгѣвац -ѣвѣца в. *љѣгѣв*. – Љѣгѣвѣци су ти зѣднѣя клѣса ѣѣдѣ, ѣд ништѣклука нѣсу ѣмали кад да пѣстанѣ ѣѣди.

љѣљѣн м ‘мирисни цвѣт *Lilium*, крин. – Нѣ бѣј се штѣ ѣете јѣсти ил ѣбуѣи: пѣгѣднѣ ѣљѣѣне ѱ-пѣљу, како рѣстѣ, нѣт прѣдѣ нѣт кѣпају, а ѣѣпше су ѣбуѣени ѣд цѣра.

љѡлнути -нѡм св ‘пасти’. – Пожурик преко башчѡ, нѡкако се сврзок за некѡ гранчину у оноу мрѡку и лѡлнук ѡ лѡдину колко сам дугѡчак.

љѡпати лѡпам несв ‘јести халапљиво’. – Пѡчѡше да лѡпају ко да су йз-глѡди изишли.

љѡснути -нѡм св ‘пасти’. – Кад зрѡла крушка лѡснѡ з-гранѡ, свѡ се рѡстрѡпа.

љѡштити -й(м) св ‘ујести, убости’. – Бѡцнѡ се ко да га е шѡран лѡштијо; в. *обад*.

љѡбѡван -вна -о ‘љубазан, предусретљив’. – Млѡго е тај наш Ђѡрђе лѡбѡван и дѡбар чѡвек.

љѡбѡвисати -шем (не)св ‘налазити се у ванбрачној вези’. – ѐни су ти дѡго лѡбѡвисали да нѡко нѡје знѡо; в. *сазнаши*.

љѡбѡвити -им несв ‘волети се, бити у лѡбѡвној вези’. – Они су ти лѡбѡвили прије нѡгове војскѡ и ѡна га чѡкала, ѡдржала обећање.

љѡбѡзан -зна -о ‘љубазан’; в. *йравиши*.

љѡбити (се) лѡбим (се) несв **1.** ‘грлити, целивати’. – ѐне су се дѡго лѡбиле и плѡкале од рѡдѡсти; **2.** ‘спајати се, састављати се (об. два потока)’; в. *река, риѡека; изр ~ рѡку* ‘кад се прилази руци старијег’. – Лѡбим рѡку, бѡшо! Жив бйјо, вѡлики пѡрѡсто, благо бѡби!; в. *йјешйан*; || **љѡбнути** -нѡм св дем; в. *кољено, йоврљача*.

љѡбичица ж бот ‘цветна биљка *Viola odorata*’. – Ўнука јѡј дѡњела лѡбичицу и бѡка се рѡсплакала.

љѡбѡмора ж ‘осећај несигурности и патње у односу на вољену особу’ – Йзеде је, пѡсницу, лѡбѡмора; || **љѡбѡмѡран** -рна -о. – Он је млѡго лѡбѡмѡран йјакѡ му е жѡна поштѡна ко сѡнце.

љѡди лѡдй супл. мн. од *чѡвек* ‘одрасли мушки чланови домаћинства’; в. *бансек*; || **љѡдѡскара** м ‘добар чѡвек, чѡвек великог угледа’. – Он ти је бйјо лѡдѡскара с којѡ га гѡј странѡ глѡдѡ; || **љѡдина** м ‘и с т о’; в. *смерйши*; || **љѡцкй** -ѡ -ѡ ‘који се тиче лѡди, лѡдскѡсти’. – Нѡ треба нѡйг звѡти у лѡцкѡ друштво – ѡни се ѡд-тогѡ брѡне ко шѡруља од ѡбѡда; || **љѡцки** прил ‘поштено, лѡдски’. – Ако ћемо нѡкѡ лѡцки да разговѡрамо, нѡје трѡбало то д-ѡчиниш, јел ни мй ни наши стѡри нйсмо то заслѡжили.

љѡм м бот ‘врста траве *Lolium temulentum*, енглеска трава *L. perenne*’. – Кад сйјемо траву, ѡбавезно убѡцимо и сѡме лѡља.

љѡљати лѡљам несв ‘њихати’. – Лѡљала га мајка очи спавања и пѡвала му успѡвѡнке свѡкй боговѡтнй дѡн; || **љѡљнути** -нѡм св **1.** ‘заљѡљати’. – Лѡљниде бѡшику, да се диѡте не пробѡдй. – Лѡљниде мѡно диѡте еда би зѡспѡло; **2.** ‘пасти, треснути’ – Ошљйга се по оној рѡси и лѡљну ѡ-лѡдину колко е дугѡчак. – Кад је пѡтрчо по оној пѡледици, излѡћеше му нѡге и лѡљнѡ о пртину колко е дугѡчак; в. *креч*; || **љѡљѡшкати** -ѡм несв ‘лагано лѡљати’. – Вйђй тй нѡу како она лѡљѡшкѡ свѡг братйћа у бѡшици; || **љѡљкати** -ам несв дем. – Лѡљкѡ га бѡба и пѡвѡши му: *Лѡла нѡна сйна Рѡдовѡна / сйѡвѡј, сйне, док сѡнце нѡ сйне / свѡ док рѡјна зѡра не зарѡдй / нѡ смѡ нѡко йѡѡбе да йрѡбуди*; || **љѡшкати** -ѡм несв ‘и с т о’. – Йгрѡ ѡна нѡкѡ јѡдра, па сѡмо лѡшкѡ, а онѡ неваљѡли Дѡјо пѡдврйсну: лѡшкѡј, Рѡсо, йзгибѡсмо!

љѡљѡшка ж ‘направа за лѡљање (об. за децу)’. – Начйнијо им брѡлица лѡљѡшку и ѡбесијо на грану од дѡда па се ѡѡца лѡљају пѡваздѡн.

љѡска ж ‘кора јѡјета, ораха, лешника’. – Лѡску од ѡрѡса смо гѡрели у шпѡрету, а лѡску од јѡјцй йстуцамо па дѡмо кѡкѡшкама, бйднѡ тврђѡ јѡјца; || **љѡшчица** ж ‘цепка, ивер’. – Йди, ћѡро, на дрвљѡник, напѡбирчи лѡшчица да нѡложймо вѡтру, трѡбѡ да згѡвѡймо вѡчеру.

љѡскати -ам несв ‘скидати лѡску, чистити од лѡске’. – Кад лѡскаш лук, остави лѡску за бојѡње јѡја (9).

[**ЉЎТ**] **ЉЎТА** -о. – ЉЎт лўк, док сам га љуштила, сўзе су ми тѳчиле. – ЉЎт је ко рїс, посклѳни се док се нѳ ладнѳ; || **ЉЎТКАС** -аста -о ‘који је мало узљутео’. – ЉЎткѳста ти овѳ чѳрба; *изр.* ~ ко *лѳйїїр* ‘ко се љути без разлога и коме то не приличи’. – Он се бајѳги наљЎти, а чїко му велї: Како си љЎт – ко лѳптїр; ~ ко *рїс* ‘прзница’. – ПЎшти га у бѳстрага, вїш да е љЎт ко рїс; ~ ко *шѳран* ‘змїа шарка’. – Бїјаше се нешто најѳдијо, љЎт ко шѳран.; ~ ко *їдїшче*; – ЉЎто, брѳ, нѳ дѳ да му кѳш нїшта, сѳмо кѳвћѳ; ~о ко *сїчан*; *љЎїїѳ рѳкија* ‘препеченица’. – Ђј да прѳбаш мѳју љЎтЎ, їспала е ко грѳм, їмѳ двѳес градї и пѳјаче. – ЉЎто, брѳ, нѳ дѳ да му кѳш нїшта, сѳмо шїкћѳ.

ЉЎТЊНА -инѳ ж ‘наљЎћеност’. – Такѳ ѳн шмЎгнЎ нѳђѳ тѳмо у-вѳтњѳк док мѳне прѳђѳ љЎтїна, те се не зѳмерисмо. – Пѳбеже у качару те се зарїнгла док мѳне попрѳђе љЎтїна.

ЉЎТИТИ (СЕ) љЎтим (се) ‘срдити се’. – Он се љЎти за свѳкЎ ситнїцу. – Нѳмѳ се љЎтиш, ал мѳрам да ти рѳчѳм да то нїје поштѳно; *изр.* Кѳгѳ ти је мѳлити, нїје ти га љЎтити; || **ЉЎТКАТИ (СЕ)** -ѳм се несв дем према *љЎїїїїї се*. – ЉЎткѳ се он пѳзадуго, па се онѳмѳд нѳ-свадби измїрише. – ЉЎткали се нѳши прїјѳтељи што нїсмо шћѳли зѳедничку свѳдбу, рѳко им ћѳдо вѳкѳ: мї жѳнїмо мѳг ўнука и дѳлазїмо за ћѳвѳјку, вї сЎтрадѳн дѳђте у прѳвешче и пѳде и такѳ їмѳдемо чїс рѳчЎн и дЎгу љЎбав; в. *їорѳїїїїї*; || **ЉЎТНУТИ СЕ** -нѳм се св ‘мало се наљутити’. – Бїјаше се згѳдно љЎтнѳ на ўчителѳа што га е їпсово пред ћѳцима. – ЉЎтнѳ се на Радѳицу што нїје дѳшѳ на ћѳвѳп, ал кад му е он опрїчѳ ѳ чѳм се рѳдило, прѳшла га љЎтња; в. *їорѳїїїїї*.

ЉЎТИЦА м / ж ‘љЎто« дете’. – Ти си нѳкѳ прѳва бѳбина љЎтица.

ЉЎТКО м ‘који се олако љути’. – Онај нѳш љЎтко мѳж да се наљЎти нї за шта. – Онај бѳбїн љЎтко се нѳдЎри за свѳкЎ ситнїцу.

ЉЎТЊА ж ‘незадовољство, замерка’. – Нїје било неке љЎтњѳ мѳђ ѳима, ал јѳсу мѳно лѳднули ѳдноси откѳд су се жѳне свѳдиле. – Нїшта ти љЎтња, благо ћѳду, не пѳмѳже, него свѳ рѳшѳвај с мїром.

ЉЎТѳВАТИ љЎтуем несв ‘бити љут, у завади са неким’. – ЉЎтѳвали пѳзадуго, сѳдам гѳдїна, ал кад се жѳнїјо Милїнко, їзмїре се и ѳд-ондај су грѳло и глава; в. *не-сугласица*.

ЉЎЦКИ -а -о ‘који се односи на људе’; прил в. *људи*.

ЉЎШЧЕ -ѳга с ‘мало дете’. – Штѳ ти рѳди онѳ твѳде љЎшче, је л проѳдало, ѳчију ти твѳѳг?

М

ма реч. у различитим емоционалним исказима, ~ **ѳјде** ‘ма хајде’. – Он мѳне кѳже: Нѳмѳ д-ѳѳш ѳнѳ што се нѳ једе, а јѳ ѳѳму скрѳшем: ма ѳјде, да нѳш тї да ми забрѳниш; ~ **бѳж тѳмо** ‘одлази од мене, бежи одавде’. – Кѳже он мѳне: Дѳђдер вѳмо да ти нѳшто шѳнѳм, ко врѳна пїлету, а јѳ ѳѳму: ма бѳж тѳмо, срѳм те бїло; ~ **јѳк** ‘не долази у обзир’. – Ђјде да се ко љЎди зѳгѳворимо – велї ѳн мѳне, а јѳ велїм ѳѳму: ма јѳк, с тѳбѳм зѳдѳвѳра нѳма.

мѳ мѳа м ‘мах, трен’. – Ђн смо стїгли нѳ грѳбље, у їсти мѳ бѳнЎ и пѳп; || **мѳѳвїт** мѳѳвїта -о ‘плаховит, који жестоко реагује’. – Дѳбар је и пѳштен, ал мѳѳвїт, плѳнѳ за свѳкЎ ситнїцу.

мѳгѳза -ѳзѳ ж ‘складиште, магацин’. – Ђмали ѳни уз дЎћѳн мѳгѳзу и тЎјнѳк ти је їмало еспѳпа колко ѳш, чїм се нѳшто прѳдѳ, ѳни ѳдонуд дѳтуре на пѳлице; || **мѳгѳ-**

зица ж дем од *магаса*. – Кад су отворили дућан спочётка имали малу магáзицу, па потље дозидали ову велику магáзу.

магањити се -им се несв ‘прљати се, поганити се’. – Каже: йди те изударáј онѡг говнара што те опáњкава по сёлу, а ја му велйм: ма нећу да се магањим.

магарац -áрца м зоол ‘домаћа товарна животиња *Equus asinus*’. – Вилотије ви́кѡ: магарац је магарац и под златнйм сёдлом; **изр.** *Начинили од комáрца магáрца* ‘направити озбиљан проблем од неважне појединости’; || **магаре** -ета с 1. ‘неутралан назив за *Equus asinus*’. – Чўдом да се зачудиш ко́лики тётрет магаре мѡж да пѡнесе; 2. ‘ногари за стругање дрва’. – Зёмáјле су Шифтáри код пијаца, с тестера́дма и магарáдма на склáпáње, чёкали да иг не́ко зѡвнѣ да му истру́жју дрва; || **магарѣнце** -ета дем ‘младунче магарета’. – Виђи како е мáло онѡ магарѣнце; || **магарчйћ** -йћа м дем – Онај Стáноев магарчйћ, велѣ, поторáвѡ; || **магарчина** м пеј аугм. – Шўде, мѡре, магарчино једна, штá се ти стáвляш у тўђѣ ствáри, глај ти себе; || **магарећй** -á -ѣ ‘који се тиче магарета’; **изр.** ~ -и *кашаљ*; в. *рийáйи*.

магáрица ж ‘женка магарета’. – Миланова магáрица уишла у Зáри[j]ин кўпус па се Зáрија наљутиѡ.

магáрчити -им несв ‘варати, извргавати подсмеху’. – Вѡлѡ е ѡн да магáрчи кое-кѡга па да га пѡсле исми́јáва.

магла маглѣ ж ‘водена пара ко́ја смањује видљивост’. – Тог дáна би́јаше гўста магла, мешчйни да си мѡго нѡжом да е сечѣш; || **маглица** ж ‘танка прозрачна магла’. – Кад су завршиле бѣрбу грѡжђа, ѣвѡјке за́пјеваше: *Маглица се йдљем йѡвијала, а мѡј миле брђанине, йдљем йѡвијала*; || **маглуштина** м аугм пеј. – Би́јаше стйсла нека маглуштина, нѣ виђаше се дйље од нѡса; || **маглѡвит** -ѡвита -ѡ ‘који је под маглом’. – Једног маглѡвитог дáна найђоше она бўгарска пашчáдија те нам ѡтеше пѡ нáше зáмуке, при́село им дáбѡгда.

мазákати се -áм се несв ‘мазити се’. – А онѡ дѡшло нáкѡ бѣнáвно, чўпкá ми брѡкове и мазákа се чáс сá нмѡм чáс з-бáбѡм.

[мáзати] (се) мáжѣм (се). – Мázали ми пѣкмез на пшѣничнй кѡлáч пѣтком ил сриѣдом кад се пѡстй; || **мáцкати се** -áм се несв ‘дотеривати се, лицкати се, удешавати се’. – Онај Слобѡдан Мѡмчилов се стáлно мáцкá и лицкá па га прѡзвáли Мáцко; || **мáцколити се** -йим се несв дем. – Виђи онѡ мáло, јáди, како се нѣшто мáцколй пред оглѣдалом; || **мáцнути се** -нѣм се ‘овлаш се лицнути пред оглѣдалом’. – И кад пѡћѣ у шталу, ѡна се мáцнѣ мálкйц и ѡглѣдá се.

мáзга мáзгѣ ж бѡт ‘потомак настаѡ укрштањем пастува и магариче’. – Пушти га у бѣстрага, виш да е тврдѡглав ко мáзга.

мáзгѡв -ѡва м ‘који је груб и незграпан’. – Прѡђе онај Мйјѡв мáзгѡв ни да се пйта ко чѡвек н-ўмије.

мáзити мáзим несв ‘миловати’. – Нѣмѡдете, брѣ, нáроде, мázити тѡлико то диѣте, размáзићете га, нѣће вáлати грѡша.

мáзнути -нѣм св 1. ‘ударити’. – Кад му Радмйло ѡпсова сѣстру, он га мáзнў вако ѡдá се преко нѡса, нѣ знаде шта га снађе; 2. ‘украсти’. – Мáзно ми нѡћáс брѣме сйѣна, нйје знáо да сам пѡдину нѣпреметно обйљежиѡ крѣчом.

мáзуља ж ‘размажена девојчица, ко́ја воли да се мази’. – Ѓди бáби, мо́ја слáткá мáзульѡ.

мáија ж ‘грѣда на ко́јој се сучѣљавају рогови двеју кровних равни’. – Вала колко ѡвиг грађевйна ймáш, трѣбá ти јѣдан само да ўзводи ўз мáйе.

мај реч. ‘макар’. – Мај штá да му рѣкнѣш – он ћѣрá по свѡм.

мáја ж ‘течност ко́ја изазива врење (ѡ сирѣњу)’. – Трѣбá нáвасати мáѣ, гáса, сѡли, шѣћера и коѣшта, зáтѡ мбраш д-ймáш нѣшто за прѡдају да дѡћеш до дйнáра.

мајати се ма̄е се несв ‘лутати, мотати се’. – Са̄д га вӣдиш во̄ђе, са̄д но̄ђе, ста̄лно се не̄куд ма̄е, а да га пита̄ш што̄, не̄ зна нӣ бн.

мајдан м ‘каменолом’. – Ђодок на мајдан да вӣдим̄ им̄а ли да се на̄шлами ка̄мена за ова̄ј по̄тпорни зӣд.

мајка ж ‘мати’. – Миле̄вина ма̄јка е изр̄одила њӣг трин̄есто̄ро; || **мајчица** ж дем. – Нӣђе нӣје ље̄пше но код ма̄јчице; || **мајчина** ж пеј. – Њиг је ма̄јчина о̄ставила док су бӣли ма̄ли; || **мајчурина** ж пеј. – Она̄ њина мајчурина по̄бегла с не̄ким шо̄фером, а њӣг о̄ставила с бо̄лесним Ве̄лисавом; || **мајчин** -а -о ‘који припада мајци’ – Не̄ш то̄ до̄бити, ма̄јчин сӣне, па да си јо̄ш то̄лики; *изр.* ~а *оӯшица* бот ‘врста цветне перене *Thymus*’; || **мајчински** -а -о ‘који се односи на мајку’. – Ма̄јчинска е тӯга пре-го̄ле̄ма кад бӣло што̄ ње̄ној ђе̄ци за̄валӣ. – Ма̄јчинске сӯзе те̄же̄ су од сва̄ког ма̄ла; || **мајчински** прил ‘на начин својствен мајци, матерински’. – Све̄ му е ма̄јчински благо̄сло̄вила.

мајлиран -а -о ‘емајлиран’. – По̄дтље ти је на̄ишла мо̄да ов̄ӣг ма̄јлира̄нӣг судо̄ва̄, а зе̄ма̄јле то нӣје бӣло, но све̄ бӣло зе̄мљано ил др̄вено, тек до̄цније пл̄екано.

мајмунисати (се) -шем (се) нев ‘глупирати се, лудирати се’. – Не̄мо̄дерте мајмунисати тӯјна̄к, него се ув̄е̄дте у-љо̄уде.

[**мајстор**] м. – Пӣто̄ ја ма̄јстора по̄што би ми на̄правӣо бӯре од пе̄-ше̄с то̄ва̄ра; || **мајсторчина** м ‘врхунски мајстор’. – Он нӣје о̄бичан ма̄јстор но ма̄јсторчина, кад он ӯра̄ди по̄со̄ – им̄а да гла̄ш, ко ӯпис, ко слӣка, ко салӣвено; || **мајсторчӣћ** -ӣћа м дем хип. – Ста̄со̄ Вӣдое уз оца му Љубӣнка у до̄бро̄г ма̄јсторчӣћа; в. *тшӣа̄в*; || **мајсторск̄и** -а̄ -о̄ ‘који се тиче мајстора’; ~ -а̄ *надница* ‘дневна плата мајстора’. – Ма̄јсторска̄ на̄дница ти је бӣла ко дв̄ӣје ил трӣ пр̄о̄ста̄чке; ~ -ӣ *испӣт* ‘испит за квалификованог мајстора’. – По̄сле трӣ године ка̄лфа ти је по̄ла̄го̄ ма̄јсторск̄и испит и до̄бӣјо̄ ма̄јсторск̄о пӣсмо; ~ -о̄ *ӣисмо* ‘диплома о положеном мајсторском испиту’. – И да̄њ да̄на̄с у Радо̄јковој радионӣци вӣси о зӣду ње̄гово ӯра̄мљено ма̄јсторск̄о пӣсмо.

мајсторија ж а. ‘мајсторски послови’. – И кр̄ене Вӣдое у ма̄јсторӣју уз Љубӣнка и бо̄гме свик̄не он да ма̄јсторӣше мл̄до̄г зго̄дно; б. ‘мајсторска вештина’. – Ма̄јсторӣја ко̄зе чӯва, ше̄с о̄хера̄ – п̄ет до̄хера̄.

мајсторисати -ш̄ем несв ‘радити мајсторске послове’. – По̄дчо и он да ма̄јсторӣше и ка̄же Јо̄во да ће од ње̄га да бӣдн̄е до̄бар ма̄јстор.

мајсторлук -орлука ‘мајсторство, мајсторска вештина’. – На̄јље̄пш̄е̄ кӯће с по̄д-румима те̄са̄ним ка̄меном у вре̄ме ње̄говог ма̄јсторлука је бн озӣдо̄; в. *вӯшера̄ј*.

мајушан -шна -о ‘мален, ситан’. – Ма ја м̄иш̄ло̄ да он им̄а сӣе̄но да пр̄о̄да̄, а оно не̄ки ма̄јушан сп̄рчо̄љак, не̄ма трӣ пла̄ста у ње̄му. – Нӣје, сир̄о̄ма, им̄о нӣшта сем некӯ ма̄јушну њивӣцу, жӣвло̄ о̄д-на̄днице.

мајчевина ж ‘наслеђе од мајке’. – Е она̄ лӣвада ти је мо̄ја ма̄јчевина, пошто о̄на нӣје имала бра̄ће, припало њо̄ј, а ш ње̄ по̄тље пр̄е̄шло на̄ нас.

мајчинство с ‘обележје жене као мајке, природни однос мајке и детета’. – Све̄ у жив̄оту што по̄стиг̄н̄еш ва̄ља̄, ал мајчинство е на̄јпреч̄е̄.

[**маказе**] ма̄ка̄за ж мн. – Кад Јер̄отӣје на то̄цилу на̄оштри ма̄казе, од̄е̄цају пл̄атно ко брӣја̄ч.

макања ж ‘мало дете, нејач’. – Кад се ро̄дило, бӣла ма̄кања једна, да̄бо̄гда да е имало трӣ кила; в. *богӣње*; || **макањица** ж дем. – Јеси ли вӣђела онӯ ма̄кањицу како зго̄дно на̄преде̄уе.

макац у *изр.* ни ~ ‘нимало, ни помакнути се са места’. – Прӣзрӣе ми ко̄њ у Па̄љежу и по̄чн̄е да се про̄пӣне̄, д-ӯдар̄а чифт̄етима и ни ма̄кац. – Из̄вӯкоше ми ко̄њи

оне трупце до Гишиног ђораса и ни макац дйље, мѳрѳ сам двѳ да скотрљѳм с кола, да им олакшѳм.

макљѳжа ж ‘туча’. – Туј ти ѳни пѳваде по прѳштац из прѳшѳа и пѳчне макљѳжа.

макљѳти (се) -ѳм (се) несв ‘бити (се), туѳи (се)’. – Вѳлѳ да су се ѳни тјјнѳк макљѳли ко сјманути.

макнѳти макнѳм св ‘померити, помаѳи’. – Макни се отѳле, јдариѳе те прѳмаја;

|| **мйцѳти** мйчѳм несв. – Мйчи ми се с ѳчију док имѳш врѳмена, нѳмѳ пѳтље ѳѳво да ти бйднѳ крйв.

мѳла -ѳ ж ‘део града или села, махала’. – Онѳ ѳлица у Чѳчку што јдѳ к-бѳлници ти је цйганскѳ мѳла и свй је зѳвј Цигамѳла.

малаксѳти малакшем св ‘изнемоѳати, клонути’. – Нѳмѳ, ѳѳцо мѳја, нйкад да мѳлакшете, него сѳмо напрѳд, из свѳког безизлаза имѳ јзлаз. – Нешто ми бѳба малаксѳла, јдѳ ко лѳд.

мѳлати мѳлам несв ‘кречити са шарањем, мѳловати’. – Имѳ Милйнокѳ вѳлке за мѳлаѳе, он ти прѳво ѳкречй зйд нѳком лйкт бѳјѳм, па пѳтље преко ѳѳ прѳје оним вѳљцима загасйтијѳм бѳјѳм и зйд йспанѳ шѳрен ко ѳѳтлиѳ.

малѳнкѳс -сти ж **1.** ‘рана младѳст, детињство’. – Од малѳнкѳсти смо најчили да се стѳрији йксѳн пѳштуе; **2.** ‘нешто што је ситно, мало, безначајно’. – Слушѳј тй, глѳвати госпѳдине, штѳ ѳе ти кѳже мѳја малѳнкѳс: да се нѳсиш у трй мѳтерине.

мѳлер мѳлера м ‘неприлика, непријѳтан случај; штета’. – Јѳнпѳт ми се дѳсио мѳлер кад сам рѳдију у нѳѳељу и откад ме тѳ мѳрйло, нѳѳељѳм јдѳм ј цркву и нѳ игрѳм се ѳд ондај с Бѳгом јел, што викала некѳ баба Рѳмена: Бѳг нйје мѳчка да се йгрѳш ш ѳйм.

мѳлерѳзан -зна -ѳ ‘несреѳан, баксузан, кога тера малер’. – Он ти је мѳлерѳзан да ти нѳ могу опрйчѳти, за шта гѳђ се јватй – нѳѳе га шѳра.

мѳли -ѳ -ѳ ‘ниског раста, невелик’. – Бйјѳше Игрјтин мѳли, ал врѳдан и ѳтарашан за двоицу. – Чи бѳше онај мѳли што сѳд прѳје нѳниже; *изр.* ~ *йѳѳчѳк* ‘точак плуга саковца који иде по неузораној ѳиви, за разлику од великог који иде по бразди’. – Сѳковац напрѳд имѳ колица з двѳ тѳчка, јѳн вѳлики а дрјги мѳли; || **мѳла** ж ‘девојка, драга’. – Зѳпјеваше копѳчи у Пйтомѳчама: *Пѳгледајде, мѳла мѳја / на йрѳзѳре је ли зѳра*; **мѳлецак** -цѳка -ѳ ‘ситан, мален, незнатан’. – Оно мѳлецкѳ прѳсе се прѳвјче нѳкуда и прѳво у бѳшцицу. – Игрјтин ти је бйјѳ мѳлецак чѳвечјљѳк, ал вѳтра жйва. – Ймадијаше бѳба некѳ мѳлецку брйтѳву, брѳз ѳѳ нйкуд нйје йшла откад је обѳзубила; || **мѳлѳцко** прил ‘веѳма мало’. – Смѳчѳте, јѳш сѳмо мѳлѳцко мѳсти имѳ; || **мѳлкиц** прил ‘мало, малкице’. – Нѳ мож пѳштен чѳек да бйднѳ мѳлкиц лѳжѳв; || **мѳлко** прил ‘и с т ѳ’. – Мѳраѳе ѳн мѳлко да попрйчѳкѳ; || **мѳлчице** прил ‘мало, у незнатној количини’. – Дѳднѳде штѳнетѳ мѳлчице мљѳчка.

мѳлйн -йѳна м ‘ималин, пѳста за обуѳу’; в. *викѳваййи*.

мѳлина ж бѳт ‘биљка и плод *Rubus idaeus*’. – Тѳман ѳберемо јѳгоде, ѳтѳ ти иг стѳсале мѳлине.

мѳлѳдушан -шна -шно ‘који је демѳралисѳн, нйје упѳран’. – Нйје ѳн рѳѳѳв, ал, брѳте, малѳдушан: чйм нѳйје на некј тешкѳђу, он ѳмѳ дйгнѳ рјке.

мѳлѳѳетѳн -тѳна -ѳ ‘мѳлаји од 18 година’. – Нйсам јѳ малѳѳетѳн да ти мѳне сѳлйш пѳмѳт и да ми тутѳришѳш, но ти глѳј свѳја пѳсла, а мѳне ѳстави на мйру.

мѳлоприје прил ‘малопрѳ’. – Нѳ знѳм кјд се ѳѳде, дѳ малоприје се врѳѳ вѳђе по ѳвѳлији; || **мѳлопрашњи** -ѳѳ -ѳ ‘малопрѳѳашњи, од пре неколико тренѳтака’. – Одјѳмпјт, ко да ме онај Жѳрков малѳпрашњи пѳглѳд ѳшину и прѳдрмјса, те ти јѳ рѳшим да кѳжем онѳ што рѳѳѳк.

мѳлочѳс прил ‘малопрѳ’; в. *шушѳмига*.

малтер малтера м ‘смеша песка и креча, цемента којом се малтерише грађевина’. – Начиндѐ овај малтер да биднѐ мѐно жижѝ.

малтерити -им несв ‘изравнавати малтером зидне површине’. – Малтерили смо свѐ зйдове с-унутарње странѐ, а ђѐдо велѝ да нѐ требѐ ђдма малтерити спђља, оѐе зйдови д-увучѝ влагу, но јѐком кад се овај унутарњи дђбро исѝши.

малтерѝца м ‘мајстор који малтерише зидове’. – Сѝтра ђе нам дђћи малтерѝце д-измалтерѝшу нђвѝ кѝћу, ако Бђг да.

мѐљ мѐља м ‘велика дрвена облица с дршкама или тешки чекић који се користи при цепању дрва, при побијању прошѝа, за набијање земље’. – Вѝш кѐка му е рѝчѐрда, кад стѐгне пѐсницу ко мѐљ, јѐмпут је ударијо бѝка у чѐло и обѐлијо га, нѐш ми вѐровати, сѐмо се прокрѝвијо и гѐкно ђ земљу, мѝшљѐсмо да га ѝби, јђк срѐћом, сѐмо бѝјаше мѐно обезвѝјђ.

мѐмити мѐмим несв ‘варати, лажно наводити’. – Требѐ на њѐга пѐзити, мешчѝни да од ђѐцѐ нешто мѐми. – Док те мѐме – мѐдом те рѐне, кад те намѐмѐ – и лѐб ти забранѐ; || **мѐмкати** -ѐм дем несв према *мамити*. – Стѐлно пђнешто ђд њѝг мѐмкѐ; || **мѐмнути** -нѐм св. – Такђ ти Рѐћо мѐмнђ кѐра, бѐцијо му мѐно сланине и ѝкрђ Мѝлошу гѐће с лѐнке, да би мђгђ д-ѝдѐ у Бѐдград да се запосли и чѝм је прѝмијо прѝву плѐту кѝпијо и ђдњо Мѝлошу двѐе, вели: срамђта е, ал мђрђ сам, нѝсам мђгђ д-ѝдѐм брѐз гѐћа.

мѐље ж мн ‘длаке’. – Она ѝмала мѐље на нђгама ко неки мушкѐрац; || **мѐљѐв** -а -о ‘длакав’. – Он, нѐкђ мѐљѐв, кад се занеобрѝјѐни, ѝзглѐда ко ѐјдук, стрђба га пђглѐти.

мѐмлаз мѐмлаза м ‘глупан, тупан, неспретѝаковић’. – Он ти је ђбичан мѐмлаз, нѝшта пѐметно да вѝдѝш ил чѝеш ђд њѐга.

мѐмѝран -рна -о ‘поспан, ненаспаван, уморан од пића’. – Бѐзало у кавѐнчини и сѐд нѐкђ мѐмѝрно нѝје нѝ за шта.

мѐмѝрлук -ѝрлука м ‘дремљивост после обилног пића’. – Мѐмѝрлук ти је плѐта за бекрѝјање, нѝме дђдаеш штѐти прѝда: ѐм си пѐре стѝко у кавѐни, ѐм сѝтрадѐн нѝси нѝ за шта.

мѐна ж ‘недостатак, фалинка’. – Кђњ нѐма мѐнѐ, тђ ти јѐ јѐмчим, сем што јѐдѐ сѝѐно и жѝто, а што се тѝче вѝче, ако нѐ[ђе]ш бђљѐг, ѐвѐ вође сам нѐјтѐњѝ; *изр. Ни ѝшој лѐжи мѐнѐ нѐма.*

мангѝљица ж ‘старинска раса свиња’. – Ма док смо држали мангѝљице, знѐо си штѐ е мѐсо.

мангуп мѐнгупа м ‘неваљалац, скитница; женскарош’. – Нѐмђ д-ѝмѐш пђсла с мѐнгупима јѐл с кѝм си – нѐкѝ си; || **мангупчић** м дем ‘несташан дечак, несташко. – Онај мѐнгупчић вѐћ запатрѝлијо цигѐрчину у ѝста; || **мангупче** -ѐта с ‘и с т о’. – Онђ нѐше мѐнгупче дђцкан дђшло кѝћи; || **мангупчина** м пеј. – То е мангупчина каку мѐјка ђдѐвно нѝје рђдила, клђн се ђд њѐга.

мангупѐрија ж зб ‘незрела, неозбиљна лица, дечурлија, млађарија’. – Наѝђе она мангупѐрија те ми ђбра трѐшњу, ма нѝје ми жѐо што ђбрасе, но ми жѐо што излђмише грѐње.

мангупѐрати се -ѝпѝрам се несв ‘понашати се као мангуп, бити мангуп’. – Нѐмђ да се тѝјнѐк мангупѐраш да ти јѐ не пђкажем кѐко Мѝса дѐрѐ јѐрца.

мангуплук -ѝплука м ‘мангупски поступак’. – Остави тѝ тѐ тѐдѐ мангуплуке но се увѐди ѝ-љѐде.

мангураш м ‘мангупчић’. – Кад су ђнѝ мѐнгураши нѐишли са зѐбаве, ѝпанѝ у Срѐтенов виноград те се наврѐндају грђжѐа.

ма̀ндало с ‘кључаница, полуга за затварање врата изнутра’. – Стално говорим: не тражете ђавола с лучом, за шта е начињено ма̀ндало, није тешко, кад пођете на спавање, да замандалите врата; в. *кључаница; замандалиџи*.

ма̀ндркнути ма̀ндркнем св вулг ‘умрети, крепати’. – Дај ти мене, благо ђеду, да појдем и попијем сад, а кад ма̀ндркнем, не мбраш ми онамо, на гробље, доносити; в. *и́реишећи*.

ма̀ндрљати -ам несв **1.** ‘мрмљати, говорити неразумљиво’. – Обрен ма̀ндрља нешто у-њедра и идѐ низ цаду; **2.** ‘површно радити, пелверити (в.)’. – Ма није ти он никаки мајстор, зна, додуше, да наплаќи мајсторску надницу, а посб наќо само ма̀ндрља.

ма̀нђије ж мн ‘чини, магије’. – Ма̀нтала она вѣштица неке ма̀нђије око крава, па гласно говорила: Ыма̀м нѡге сврачијѐ, музѐм кра̀ве свачије, а Милош скѡчи с калкана с ма̀чугом па вѐли: а ја има̀м чичине, нећеш више ниѡије, па е ра̀спали по гузици.

ма̀нисати -шем (не)св ‘наћи, налазити ману, недостатак’. – Кад су дошли да глају дѡм, нешто се оладише, шта су ма̀нисали, нико није сазнѡ, ал тај спроводаѡилук прѡпаде. – Мѡмак је млѡго дѡбар, нема шта да му се ма̀нише; в. *свињешина*.

ма̀ннит ма̀нита -о ‘малоуман, махнит, суманут, неурачунљив’. – Ђе дадоше ма̀ниту човѐку д-у̀правља бејаги за̀другом, па он ни за коза није.

ма̀нитати -ам несв ‘понашати се махнито’. – Нешто пѡчо да ма̀нитѡ, мешѡини да би му па̀совала ба̀тина по гузици; в. *иоманиѡаѡи*.

ма̀нтати -а[м] несв **1.** ‘причати несувисло, брбљати’; в. *завраѡаѡи*; **2.** ‘врачати, гатати’; в. *ма̀нђије*; ~ **се** безл ‘имати вртоглавицу, губити оријентацију’. – Цѐо богѡветни да̀н ми се нешто ма̀нтѡ по глави, не знам куд у̀дарѡм.

ма̀нути ма̀нем св ‘махнути’. – Кад је прѡшѡ според њене куће, ма̀нѡ јој руќѡм; в. *врейшеница*.

ма̀њати (се) -ам (се) несв ‘смањивати се’; в. *одвећаваѡи*

ма̀њка̀в -а -о ‘који има недостатке, који је лоше урађен’. – Нисам задовољан, дошло некако ма̀њка̀во, ко да нису мајстори ра̀дили но неки пѡлвери.

ма̀њкати -а(м) св **1.** ‘недостати’. – Виѡак ли ја да ће да ма̀нѡка сѡјена и да треба зѡѡовити лѡсника, а ви велѡте да неће; ѐт сад виђте ка̀ко ћеѡе д-и́зрѡните стѡку док не сташѐ брстина; *изр. Чега гѡј ѡи бѡднѐ млѡго, и́дѡиље ће да ма̀нѡка̀. – Ма̀нѡка̀ му да̀ска у глави*; **2.** ‘умрети; угинути’. – Имали су Вѡлип и Нѡвка трѡнѡесторо ђѡѡѐ и, ва̀ла Бѡгу, ни јѡдно им није ма̀њка̀ло. – Ма̀нѡкѡ вѡселѡ Мѡломир, Бѡг да му душу прѡстѡ, ѡзненада, тај да̀н покѡсијѡ лѡваду у Са̀виној вѡди и одја̀мпѡт занѡмого; || **ма̀њка̀вати** ма̀њка̀ва несв према *ма̀њкаѡи* **2.** – Не знам шта-вѡ бѡ: сѡмо ми од прѡкључе пѡчѡше ма̀њка̀вати пѡла̀д.

ма̀овина ж ‘маховина’. – Ако за̀врљаш у шуми, мѡш да се осѡнтѡш по ма̀овини, она ти је са сѡверне странѐ дѡбла и она ти је лѡсно: ћѐрај ко̀нтра, на̀ше куће су на јѡжној странѡ Јѡлице.

ма̀ом прил ‘углавном, најчешће’; в. *бајѡоваѡи, лонац, силиѡи, шљивовица*.

ма̀рама ж ‘лака тканина квадратног облика којом жене повезују главу’. – Оѡе ђѡдо да ку̀пи ба̀би нѡву ма̀раму. – Бијаше ба̀ба убра̀дила стѡѡѡу ма̀раму; || **ма̀рамица** ж **1.** ‘мали комад тканине квадратног облика којим се брише нос’. – Са̀д ѡзмислили ове артијѡнѡ ма̀рамице; **2.** ‘мрежа од масног ткива којом су обавѡѡени унутрашњи органи’. – Кад за̀кољемо ја̀гње, ја од онѡ ма̀рамице, ѡјгарице и срѡцета, до̀турим цр̀ног лѡка и кое ја́је и та̀кѡ на̀рѡдим ја̀гњеѡу са̀рмицу, прѡсте д-ѡлѡжеш; **3.** анат ‘набор испод говеѡег грла’. – Млѡго вѡловима пѡдјармица прѡтисла ма̀рамице, јѡдва дишу; в. *иодјармица*; || **ма̀рамче** -ѡмѡета дем према *ма̀рама*. – Млѡго ти зѡднѡ то ма̀рамче;

|| **марамчина** ж пеј аугм. – Нѡсї онѹ јѣдну марамчину, свѧ изблїѣђела. – Штѧ си нагѹкла ту марамчину нѧ очи, ѡчијѹ ти твѡйг?

марамара ж пеј ‘жена убрађена марамом, жена са села’. – Чѹем ја онѹ покѡндї-рену Рѹжу, јѡш јој вїрї прѧзилук из гѹзице, како велї: нѣ мош пѣтком да прѡђеш од ѡвијега марамѧра.

мѧрва ж ‘стока’. – Мѡрам нѧјпрво да нѧмїрим мѧрву па ћу ѡндак дѡћи; || **марвѣнї** -ѧ -ѡ ‘који се тиче марве, који се односи на марву’ – Ѧн ти је учїю шкѡлу за марвѣнѡг тѣкничѧра; *изр.* ~и дѡкїѡр в. *марвѣњак*.

марвѣњак -ѧка м ‘ветеринар’. – Вѣљо марвѣњак дѡлази прѡсутра код зѧдруге на Пѡротинама да шпрїцѧ кѣрѧд, мѡра нѣко д-ѡдведѣ и нѧшѣг Гарїна.

мѧрда мѧрдѣ ж ‘разне потрепштине, роба, намирнице’. – Пѣтком ѡднесемо бїђели мѧс на пїјац у Чѧчак те продѧмо па зѧ тѣ пѧре накупѣмо коекакѣ мѧрдѣ што трѣбѧ ѹ-кућу.

маривѣтлук -ѣтлука ж ‘вештина, довитљивост; пошалица, шегачење’. – Ѧн ти је тѧкѡ цѣо жївот прѡвѡ комендїјајѹћи и прѧвѣћи коекаке маривѣтлуке. – Кѡ нѣ зна за нѣгове маривѣтлуке скѹпо би га плѧтијо.

мѧрисати се -шѣм св не св ‘тући се’. – Кад су се изнапїјали, пѡсвађаше се и пѡчѣше да се мѧришу, јѣдва иг рѧзвѧдїсмо.

мѧрити -ї св ‘снаћи, задесити’. – Јѧмпѹт ме на цѣвенѡ слѡво мѧрило, те сам вѣлїкї јѧзук їмѡ и од ѡндак цѣвенїм слѡвом нїшта о зѣмљи нѣ рѧдим, знѧм да се нѣ ваља; || **мѧрнути** -нѣм св ‘ударити изненада’. – Пѡдѧвно се ѡни зѧкачѣ око нѣке ћѣвѡјкѣ и Арсеније ѹвати згѡду јѣднѣ прилике те га мѧрнѣ нѧкѡ мѹчки.

мѧрити мѧрим (не) св ‘желети, имати потребу за нечим, бринутн се о нечему. – Нїје он млѡго мѧрио да л ћѣци трѣбѧ чїтѧнка ил кака ѧљїнка, свѣ је ѡна весѣлница ѡ том брїгу брїгала.

марѹгати -ам не св ‘тући’. – Нѣшто он ѹврѣди нѧнну вѧмїлију и јѣднѣ вѣчери ѡни га сѧчекају у Јѣвремском пѡтоку те пѡчнѹ да га марѹгају нѧкѡ мѹшки.

мѧрш узв за терање пса, а човеку као тешка псовка ‘бежи!, одлази!’. – Мѧрш, дѧндаро! – Кѡлко е то брез ѡбраза, потље свѣга, ѡтишо чоѣку у ѧвлију коно да нїшта нїје било и Мијѧило га маршїрѡ: „Мѧрш из ѧвлије, срѧм те бїло“.

мѧс мѧсти ж ‘маст’. – Дѡдѧј ми ту мѧс да мѣно подмажем овѹ шѧрку да не шкрїпї, дѡсадна е ко прѡлив; || **мѧшчица** ж **а.** дем хип *мас(ш)*; в. *брашино*; **б.** ‘мелем справљен са машћу’. – Узми ову мѧшчицу те јој мѧжи јѹтро вѣче, за трї дѧна бїће ко рѹкѡм ѡднѣто; || **мѧсан** мѧсна -о ‘мастан’. – Млѡго ти, бре, мѧсно ово печѣње, ш чїм рѧниш прѧсѧд?

мѧсница ж ‘модрица’. – Онај кѣвнїк је оплѧвлѡ весѣлницу, дѹго е їмала мѧсницу испод ѡка.

мѧстиљѧв -а -о ‘боје мастила, затворено плаво’. – Бїјаше подвѣзала онѹ мѧстиљѧву мѧраму.

мастиѡница ж ‘бочица за мастило’. – Учїтель їмѡ вѣлику мастиѡницу на астѧлу, а мї смо нѡсили шїше с мѧстилом, ѡндак се пїсало пѣром и пѣрницѡм.

мѧстити мѧстїм не св **1.** ‘прљати, мазати машћу’. – Нѣмѡде мѧстити тај пѣшкїр с тим мѧсним рѹкама но иг прѡво опѣри; **2.** ‘лагати’. – Нѧш Дѣјо ѡпѧсно мѧстї кад їдѣ нѣђе у спровѡдацїлук.

мѧтерице ж мн ‘хришћѧнски празник који се слави у другу недељу уочи Божића’. – На мѧтерице мї ћѣца вѣжемо бѧбу и мѧјку, а ѡне нам се ѡдриѣше коекакїм дѧровима.

ма̀ти -ере ж ‘мајка’. – Мòја ма̀ти и његова од двâ брâта ђеца; || **ма̀терѝн** ‘који припада матери, који се односи на матер; матерњи’. – Знаш ти ону пјесму: *на бунáру злâио ма̀шерино, вòду ли́је бѣло лице м̀ије*; у **изр.** *ма̀шерино ма̀за*.

ма̀тица ж ‘женка која носи јаја код пчела’. – Кад пчелиње дру̀штво обѣзматичи, òно ти је òсѹђено на прòпáс или произведе нòвѹ ма̀тицу за двѣје неђелѣ.

ма̀тичња̀к ж бот ‘медоносна биљка *Melittis melissophyllum*, *Melissa officinalis*. – У челиња̀ку е ђедо поса̀дијо дòста ма̀тичња̀ка; в. *чѣлиња̀к*.

ма̀тор -а -ò ‘стар, оро̀нуо, изнемо̀hao’. – Їдте вѝ, ђецò, нà свадбу, вâма то прѝличѝ, шта ђу ја вâкò ма̀тор д-ѝдѣм ѹ-сватове; **изр.** *Ма̀шор се ко̀њ не ѹчѝ*; ~а *др̀ишина* ‘старија неугледна особа која се гура у млађе дру̀штво’. – Она ма̀тора др̀тина нѐшто ча̀плѝзга око òнијег мла̀дѝг жѣнâ, трѣбò би му òплавак по òној ма̀торој г̀узици.

ма̀тора̀ц -рца м ‘старији син’. – Ма̀јкин ма̀тора̀ц бѝјо најбо̀љѝ ђâк у рáзреду.

ма̀торѝње с зб ‘остарели чланови породице’. – Кад је, вâмо, ма̀торѝње онемо̀hao, а ђеца јòш не бијау стâсала, бòгме бѣше зòр, сâв тѣрет п̀ao на нас-двое.

ма̀торка ж ‘старија кћи’. – идаде Брâнка њѣну ма̀торку.

ма̀ћа ж **1.** ‘камена плоча за покривање грађевина’. – Їшò сам у сѣло Ма̀ће го̀ре-наке код Їва̀нице, т̀јј ти је ма̀јдан ђе се вâдѝ ма̀ћа за по̀крѝвку гра̀евѝна, ш њòм кад по̀кријеш – знаш шта си ура̀дијо, вѣчна ствâр; ‘очева друга жена, помајка’. – Нâма рâно ма̀јка ѹмрѝе, тâта мòрò да с-òжени, ал нам је ма̀ћа бѝла дòбра ко ма̀јка.

ма̀цкати се в. *ма̀зѝти (се)*.

ма̀цòла -òлѣ ж ‘велики гвоздени чекиѝ за разбијање камена’. – Ако не знаш ђѣ и кâко трѣбâ д-ѹдарѝш кâмѣн, нѝшта ти не врѣдѝ ни ма̀цòла ни снâга.

ма̀чак ма̀чка м зоол ‘мужјак мачке’. – Плâкала Л̀ј̀зза кад јòј л̀псо ма̀чак; || **ма̀чòр** -òра м ‘и с т о’. – Ч̀ѹеш како ма̀чòр дòзѝва ма̀чку.

ма̀че -ета зб *ма̀чаò*, супл- мн *мачѝћи* с ‘младунче мачке’. – Блѣсијо, блѣсијо док нѝје дòшо нѝ до шта, сâд по̀-старос нѣма ни к̀чѣта ни ма̀чета; || **мачѣнце** -ета с дем. – Нѣко òставијо мачѣнце пред нâшом кâпијом, мòрала сам да га на̀рâним; || **ма̀чѝј** -â -ѣ ‘који се тиче мачке, мачета, који се односи на мачке’; **изр.** *~и кâшаљ* ‘мали проблем’. – Нѣ можеш ти тâкò òлâјле да прѣђеш преко тòгâ јел то нѝје ма̀чѝј кâшаљ.

ма̀чка ж зоол ‘домаћа животиња *Felis domestica*’. – Он ти је ко ма̀чка: како гòј га бâциш, он се дòчепâ на̀-ноге; || **мачѣтина** ж аугм. од *мачка*; в. *крмаукаѝти*; || **мачкѣтина** ж ‘и с т о’. – Кад дòђе вѣбруар, оне мачкѣтине додијаше. – Миљòјка вѣлѝ: кад ти црна мачкѣтина прѣђе п̀ут, бòље врати се, јел то не сл̀ти на дòбро; || **ма̀чкица** ж дем – Кâже мòја ѹнукица: бâко, вѝђи како е слâтка ма̀ла ма̀чкица.

ма̀чуга ж ‘врста штапа, штака’. – Кад ђѣду прекѝплѣ, он по̀диже òну његову ма̀чугу и свѝ уш̀ућеше ко заливѣни; в. *габѣљаѝти*; || **ма̀чужица** ж дем од *мачуга* – Она стâра калуђѣрица Мелàнија у Благовештѣњу е свâко ј̀утро пр̀ва дòлазила на богослужѣње с оном њѣном ма̀чужицом; || **ма̀чужина** ж аугм од *мачуга*. – Вѝђде ђѣ ли ми се затурила òна мòја ма̀чужина.

ма̀цара̀ц -рца м ‘врста пасу̀ља’. – Дòбар је и ма̀цара̀ц и б̀исер, ал над тѣтòвцом нѣма пасу̀ља.

ма̀царка ж ‘сорта шљиве’. – Пѣкмез од нѣл̀уштене ма̀царке без тр̀уна шѣћера е бѝјо слâђѝ од мѣда кад га у по̀сту на̀мажѣш на ко̀мад по̀гаче.

ма̀шати ма̀шѣм несв ‘махати’. – Па јеси вѝђò да сам ти ма̀шала р̀укòм, а ти не шѣе да з̀оставиш да ме по̀возиш?

ма̀шѝна ж ‘шибица’. – Дâј тѝ мѣне пâкло дувâна и јѣдну ма̀шѝну, ал нѝсам прѝ-парама, упѝши ме у тѣвтер, па ђу ти плâтити кад на̀йђем.

машити -йм св 'промашити циљ, мимоићи се. – Бијагу набавили Пéro Маџар и Жико управитељ неке моторе и онај идē отгуд, а онај одавле и ја реко сад ће д-изгину, ал они се, срећом неком, машеше; ~ **се** 'дохватити се нечег'. – А дeснoм рукoм се маши за-пoјас, њвуче кубуру, а они пoчeше да свoдe ствaр.

машнице ж мн 'метална штипалка за хватање жеравице'. – Узми, сјинко, жшску у машнице па изнeси људма у авлију да припушe; **изр.** *Ако имаш машнице, не узимaj вaшy рyкaмa.*

машка ж 'штап у игри клиса'. – Кад клис укециш и бaцш ка кобилици, ондак прoтгвннк машком прeмeрj кoлкo е далeкo.

машчица ж в. *мас.*

меана меанe ж 'механа, кафана'. – У Дрaшкoвићa мeани ти је била њздаја због кoдe њзгибоше нoликj људи у Гoрaчкoј бyни, ал eтe ти сад виђи како е злo рaћeње гoтoвo сyћeње, зврјj каванчина пyстa, ни кyчeтa ни мaчeтa.

меденица ж 'месингано звонце које се качи стоци о врат'. – Замукло сeлo, прaвo вeлj oна, нeмa више да се чyе како брyе медeнице, нe чyе се више пjесмa, нeмa мoдe чoбaнице.

медити -й(м) несв 'пунити се слатким соком, постајати сочан (о багрему)'. – Кад мeдj бaгрeн, рoвeи чeлa нaвaлe те зyе пoвaздaн.

мeдшгe с 'простор у кошници из којег се вади мед'. – Пoтрeвилa се гoдинa за чeлe, нe мoж да бjднe бoљa: по чeтири спрaтa мeдшгa нaпунилe гoрeнaк изнад плoдшгa.

мeдншк м 'врста крушке' – Според њмбaрa била једна кaисиjа и стaрa крyшкa, мeдншк, нe знa се кoјa е бoљe рaћалa свaкe бoгoвeтнe гoдинe.

мeдoвaчa ж 'пиће справљено од ракије и меда'. – Ова мeдoвaчa ти е млoгo дoбpa, трeбa крeснyти по јeднy свaкo јyтpo, нaштину.

мeђa мeђe ж 'граница имања'. – Ншгa бaкcузншjе нeмa нo прeмeђити чoвeкy, зaтo е и кaзaнo нe пoмичи стaрe мeђе кoе пoстaвилe oци твoди.

мeђaш -ашa м 'гранични камен на међи између две парцеле'. – Изoдиjо нам гшoмeтaр тe oбшeжшjо мeђе, пa смo сe здoгoвoрилe да сyтpa њшjeмo и зaјнo yкoпaмo мeђaшe да нaши млaђшj знaдy дoклe е чшje.

мeђeд мeђeдa зoол 'дивљa живoтшнjа Ursus, мeдвeд' – Вшдшгa гa кaкшj је, jак кo мeђeд; || **мeђeдшh** -шhа м дeм. – Прoшлa мeђeдшцa сa двa мeђeдшhа, вшдш им сe тpaг.

мeђeдшцa ж 'женка медведа'; в. *мeђeдшh.*

мeђyднoвшцa ж 'дани између Велике и Мале Госпојине'. – Јeднe пршлшкe, нeђе o мeђyднoвшцш, нaшшy Нeмцш у нaшe сeлo и пoапсe млoгo љyдш.

мeђyсoбшцa ж 'неспоразум, чарка, спор'. – Имaли oни нeкy мeђyсoбшцш и зaчкoљшцш, ал сy тo нeкaкo њзглaдшлш и сршктaлш.

мeе! узв за опонашање козјег гласања.

мeзгpa ж 'сок под кором дрвета за време вегетације'. – Кад крeнe мeзгpa, нe трeбa сeшш дрвo за грaшy, oмa гa нaпaнe жшжaк.

мeзгpaтш -a несв 'наливати поткорне сокове у време пролећне вегетације'. – Кад пoчнe дрвo да мeзгpa, лaкo мy скшнeш кoрy; || **мeзгpaњe** с гл. им. 'пуштање поткорних сокова'; в. *шрoшшшaц.*

мeзe с 'мања закуска'. – Ђjд y кyћy спрeмшлш oвш мoјш мeзe да сe зaлoжшмo пa шeмo oндa да нaгaршмo њз свe снaгe.

мeзeлyк -eлyкa м 'пoслyжeњe уз рaзгoвoр и пшћe'. – Бшjaшe oнaј мeзeлyк згoдaн, сaд нaм нe трeбa д-eдeмo дo-мрaкa.

мeзeтшгш -шгш несв 'јести мезе, (по)служити се понуђеном закуском'. – И тyј тш мш мeзeтшгш и пшjуцкaмo рaкшцy, кaд бaнy Вшћeнтшje; || **мeзшгш** -шгш несв 'и с т o'.

– Зовѐ нѐко испрѐд-кућѐ б̄аш кад смо ми мѐзили; || **мѐзнути** -нѐм св ‘нешто мало појести, презалогјити’. – Ма њде мѐзни мѐно, н̄је, брѐ, ов̄о кућа Ђорђа Вр̄анѐ.

мезимац -мца м ‘размажен дечачић’. – Ник̄о нѐ смије д̄ирати ђедов̄ог мезимца.

мезимица ж ‘размажена девојчица’. – Ов̄о е ђедова мезимица и нѐм̄о ник̄о да ми је сѐкир̄а.

мезимче -ета с ‘размажено дете’. – Св̄у ђѐцу в̄олим, ал ов̄о мезимче е нѐшто б̄ашка.

мѐнт мѐнта м ‘покојник’. – Ми мѐнта окупали, обријали, обукли му ук̄опн̄о одиѐло и свѐ шт̄о трѐб̄а, т̄урили га у с̄андук па на астал̄ у сл̄авској с̄оби, упалили свиѐћу, а Ст̄аное вел̄и: шт̄о ти је ж̄ивот, дан̄ас ч̄овек – с̄утра црна зѐмља.

мѐк -а -о ‘који није тврд’; *изр.* ~а на с̄иси ‘која се лако музе (о крави)’. – Цвѐтуља е мѐка на с̄иси, м̄ожѐ диѐте да е пом̄узе; || **мѐк̄ушан / мек̄ушан** -шна -шно **1.** ‘мекан’. – После к̄ишѐ ти је ђра за к̄оп̄ање, зѐмља д̄ошла мек̄ушна, нѐ мож бити л̄ѐпше и лак̄ор̄адније; **2.** ‘попустљив’. – Он ти је бијо мек̄ушан, на свѐ пристае.

мек̄ар -ара м ‘млекар, зграда од брвана за чување млечних производа’. – У мек̄ару им̄а г̄ор̄нак п̄лица за к̄арлице у к̄оѐ разлив̄амо млиѐко, а на д̄оњој п̄лици ст̄оѐ ч̄абрице са с̄иром.

мек̄етати мек̄ећѐ несв ‘гласати се, оглашавати се као коза’. – Како пр̄одадосмо ј̄ар̄ад, к̄оза ст̄ално мек̄еће.

мек̄ика ж ‘квасно тесто испржено на масноћи’. – С̄а-ћѐ да на̄д̄ође т̄иѐсто па ће б̄аба да вам испрж̄и мек̄ике.

мек̄иње мек̄иња ж мн ‘љушчице, опне од самлевеног жита које се при просејавању одвајају од брашна’. – Кад с̄амелѐмо пш̄еницу, оне мек̄иње мѐно п̄оквас̄имо, п̄осол̄имо и т̄ур̄имо у б̄учуке ст̄оци; *изр.* – *М̄ђж да га к̄уји за мек̄иње*; || **мек̄ињице** ж мн дем; в. *ћијаӣи, јаг̄ње, јуне*.

мек̄унчина м ‘мекушац, који се лако замара, ко није у кондицији’. – Балдисаше ј̄ош н̄је ни п̄однѐ пресам̄итило, н̄ису утврѐни за рад, пр̄аве мек̄унчине.

мѐлем мѐлема м ‘лек направљен од лековитих трава који се у облику завоја привија на болне делове тела’. – М̄ђја н̄ана е зн̄ала да н̄ачини мѐлем од кр̄ечнѐ водѐ и уља за ђпрж̄ај, н̄ишта б̄ољѐ ђд тога нѐма кад се ч̄овек изг̄ори; *изр.* *Ко мѐлем на р̄ану*.

мѐљава ж ‘млевање’. – Док траѐ мѐљава, ми се с̄ити изразг̄ов̄арамо и иском̄ендиј̄амо.

мѐљиво с ‘самлевено брашно, мливо’. – Отишо е ђѐдо за мѐљиво, њн ст̄игнѐ, направиће вам б̄аба кач̄амак.

мѐмла ж ‘влага, гљивична загушљивост’. – Нисмо п̄одуже луфт̄ирали п̄одрум па се зг̄ђдно ђсѐћ̄а мѐмла.

мѐна ж ‘месечев циклус’. – Зн̄ало се да се г̄ђра за кр̄ђв сѐче ђндак кад ђпане л̄ишће па се ј̄опѐт стр̄ђго п̄азило да н̄ије млад̄ина, јѐл за млад̄инѐ с̄ђкови крѐну горен̄авише, па ако ђндак одсѐчеш шѐв̄ар или мај к̄ђѐ др̄во, ѐтѐ ти жишка и шт̄а си ур̄адио, н̄ишта, п̄ђде га за дв̄аес-тријес г̄ђдина, изрешѐта га ко гр̄уд̄начу па ту грађевину унуци не дочѐкују, но м̄ђра да е прѐтрѐсаш и ђндак – ђдњо ћ̄ар в̄ајду.

мѐнгеле ж мн ‘браварска стега’. – Кад те ђн шчѐп̄а оним њѐговим р̄учѐрдама, ко да те стѐго у мѐнгеле; || **мѐнгѐлчине** ж аугм. – Скл̄ониде те мѐнгѐлчине да се не прѐтурим преко ње; || **мѐнгѐлчице** м дем. – Им̄о он вѐлике мѐнгеле, ал им̄о и м̄але мѐнгѐлчице у кое је стѐз̄ђ с̄итније алатке кад иг ђштри.

мѐнђуша ж ‘украш на уву, минђуша’. – Како се к̄ђја ђд н̄ас ђѐв̄ђчила, доб̄ијале смо од ђѐда и б̄абѐ мѐнђуше и н̄иску ђко-вр̄ата с наполебнима.

мѣнкѣц прил ‘мало, малкице’. – Дај њѣму мѣнкѣц, нѣмѣ да си кѣквица; в. *месец*; || **мѣнко** ‘и с т о’. – И ѡнда ти баба свѣма нама, по мѣнко, подѣели ѡнај колѣчић; в. *месѣи, сиѣно, сиѣнице*; || **мѣно** ‘и с т о’. – Сѣни и мѣне мѣно млиѣчка.

мѣњати мѣњам несв **1.** ‘трампити’. – Мѣњѣ Вѣчић краѣву за кѣѣсе; **2.** ‘женити се / удавати се више пута’. – Није ни чѣдо кад државом ѣправљају ништаци што мѣњају жѣне ко Цѣгани кѣње.

мѣра ж ‘величина нечега’. – Нијад не прегѣни, благо ѣѣду, но у свѣму ѣмѣ мѣру.

мѣраќ -ѣка м ‘налада, уживање, угодно осећање, угодно расположење’. – Бѣјо му е мѣраќ д-ѣмѣ ѣрањену стѣку, дѣбре кѣње, затѣгнуте грађевине, није бѣјо ѡ ѡнијег кои су ѣмали мѣраќ да бекрѣјају; *изр. Мѣраќ ѡстѣѣ, кѣвѣи ѣздѣ.*

мѣрило с **1.** ‘справа за мерење’. – Донѣзде, дѣѣте, мѣрило ѣз избѣ д-ѣзмерѣмо свѣиње што ѣе Мѣлијѣн да кѣпи, рѣкѣ сам му цѣну по кѣлу; **2.** ‘норма (морална), критеријум’. – Он наќѣ ко пѣштен и чѣстит чѣвек ти је бѣјо мѣрило за свѣ у сѣлу.

мѣримац -мца м ‘ован мѣрино расѣ’. – Зѣклѣ тѣјо мѣримца за ѡбетину: ѣмѣ е осамдѣсет трѣ кѣла и вѣли – или слѣви или ѡѣстави!

мѣрити -ѣм несв ‘вагати’. – Знѣш како е ѡнѣ кѣзано: како мѣриш наќѣ ѣе ти се мѣрити.

мѣродѣван -вна -ѣ ‘доброѣудан’. – ѡна се пѣтрѣвила мѣродѣвна, а ѣ ѡн дѣшѣ наќѣ пѣѣудан и тѣјѣчак, ко да ѣг је јѣдна мѣјка рѣдила. – Мѣродѣвно дѣѣте, дѣе да те пѣслуша, ништа јѣј није тѣшко; || **мѣродѣвно** прил ‘лепо, прикладно’. – Свѣ ѣе ѡн то тѣбе д-ѣрѣдѣ мѣродѣвно и како Бѣг мѣлуе.

мѣртеќ мѣртеќа м ‘дугачки ексер који се прокива кроз рѣг на карми и укува у подрѣжњачу или столицу’ – Рѣгове кроз кѣрму мѣртеќима ѣкуемо за подрѣжњачу, а такѣ ѣсто и за стѣлицу, а гѣр на вѣју ѣѣертѣмо.

мѣрѣгати -ѣм несв ‘туѣи, ударати (некога)’. – ѣватили Спѣсоја у крађи и кѣдар га пѣдобро мѣрѣгали, чѣм се наќѣ ѡшлѣѣијѣ.

мѣсец м **1.** ‘небеско тело и ѣегова светлѣст’. – Тѣк се бѣјѣше помѣлијѣ мѣсец ѣзнад ѣмке, кад се пѣчѣше ѣскупљати комѣшијѣоци; **2.** ‘временска мѣра, 30 дана’. – Јѣш двѣ мѣсеца па се тѣли Злѣтуља; || **месѣчак** -чка м дем ‘приближно, ѣко месец дана’. – Трѣбало би Цвѣтуља да с-ѣтелѣ, ѣко Бѣг дѣ, за месѣчак дана, па ѣе јѣпѣт бѣти мѣѣчка.

мѣсечѣр м ‘старинска сорта кромпира’. – Кад мѣсечар бѣѣмо под лѣмпек у жѣр да с-ѣспѣчѣ, па уз рѣкију – ништа лѣпше.

мѣсечѣрка ж ‘љута папричица’. – Ал ти је ѣва мѣсечѣрка лѣта, ко грѣм, трѣбѣ ѡставити сѣмена за зѣпатаќ.

мѣсечина ж ‘месечѣва светлѣст’. – Бѣјѣше мѣсечина ко дѣн кад смо наѣнули дѣље низ Рѣсовице, привјени вѣнтови, а папучице ко да се надгорњавају кѣјѣ ѣе гласнијѣ да шкрѣпѣи.

мѣсити мѣсим несв ‘правити тесто’. – Кад поткѣвѣваше бѣба лѣб, нама ѣвѣјчицама дѣднѣ помѣно тѣѣста па нас ѣчи да наѣрѣмо и мѣсимо.

[**мѣсо**] с; в. *качиѣи, кози, мангулица*; || **мѣсица** ж дем; в. *чаѣкаѣи*.

мѣсо(ј)ѣје с ‘време ван поста кад се једе мѣсо’. – Потље бѣжићнѣг пѣста кад на-стѣпе мѣсоѣје, правили смо прѣла и посѣла, јѣдно вѣчѣ у јѣднѣј, дрѣгѣ ѣ другѣј и такѣ рѣдом ѡд-кѣѣ дѣ-кѣѣ.

мѣсти мѣтѣм несв ‘чистити метлом’. – Зѣмѣјле је ѣ кући бѣла зѣмља, па ми мѣнко пѣпрскамо вѣдѣм кѣѣу, кад ѣево да мѣтѣмо мѣтлѣм, да се нѣ би дѣгла прѣшина.

мѣта ж ‘циљ’. – Он је сѣм сѣбе пѣставијѣ мѣту: да с-ѣжени и да наѣини нѣвѣ кѣѣу.

мѣта ж, само у *изр.* на *мѣтии* ‘надихват руке, близу’. – Принѣси сѣѣна прѣд-шталу да жѣнама бѣднѣ на мѣти да пѣложе стѣдци јел ми се нѣ можемо вратити до мрклѣг мрѣка. – Она држѣи машину според шпѣрета, да јој бѣднѣ на мѣти кат потпѣљуе вѣтру.

метѣнисати – шѣм несв ‘клањати се пред иконама, моштима светитеља’. – Причѣо ми чѣича да кѣлуђери свѣкѣ јутро метѣнишѣу по двѣес метѣнијѣ Гѣсподу и Богорѣдници, а по дѣсет крѣсној слави, свѣцу по ком нѣсѣ ѣме и ѣнђелу чувѣру.

метѣиљ – ѣиља м ‘болест оваца’. – Ми свѣкѣ гѣдине дѣаемо дѣстѣл ѣвцама споради метѣиља; || **метѣиљав** – ѣиљава – о ‘оболео од метѣиља; безвољѣан, слабашѣан’. – Дѣбар је он ко дѣбар дан, ал, брѣте, дѣшѣ нѣкако метѣиљав.

метѣиљѣвко м ‘слабашѣна, болешљива мушка особа’. – Ыдѣм да вѣдѣм ѣе се зѣд-ржѣ ѣнај мѣј метѣиљѣвко.

метѣиљуша ж ‘која је болешљива, метѣиљава, слаба; слабашѣно женско чѣљаде’. – Ма дѣбра е ѣна ко лѣѣб, ал нѣкако, брѣте, метѣиљава нѣчисто: нѣ мош д-ѣшчекѣш док ѣна зѣврѣши пѣсѣб. – Мѣрѣ сам да пѣшљѣм ѣнѣ мѣју метѣиљушу ѣ-бању нѣ би ли се, весѣлница, ковѣрнула колко бѣло.

метѣити мѣтим св ‘ставити’. – Мѣти те сѣдове на свѣе мѣсто, шта си иг растоврзла по астѣлу. – Мѣти, дѣѣте, овај калѣндѣр у вијѣку од крѣдѣнца; || **метѣнути** мѣтнѣм св ‘ставити’. – Мѣтните ова клѣшта на пѣлицу да се не зѣтурѣ.

[**мѣтла**] мѣтлѣ ж. – Нѣва мѣтла дѣбро мѣте ако ѣмијеш ш ѣѣм; || **мѣтлица** ж **1.** ‘мала метла’. – Вѣѣји койцнѣ е мѣтлицу кѣпила бѣба на вѣшеру; **2.** ‘метличаст израштај на врху стабла кукуруза’. – Кад мѣруз пѣчнѣ д-ѣзбацуе мѣтлицу, то се кѣже да влѣтѣ.

мѣѣа ж ‘куване тикве или кромпир за свиње са додатком јарме’. – Налѣжила сам вѣтру под кѣзаном да свѣињама скѣвѣм мѣѣе, бѣднѣ им за трѣ дѣна.

мѣѣава ж ‘време са снегом и ветром’. – Ыдарѣ мѣѣава кад бѣјасмо повр планинѣ, бѣје снѣг с вѣтром ѣчи д-ѣзбије, а нѣмети дѣ-пѣјѣса, јѣдва живи ѣзлѣгосмо вѣмо ка Зѣбоју; *изр.* *Јѣдѣ ко мѣѣава.*

мѣѣуна ж ‘махуна’. – Бурѣнија пѣћерала мѣѣуну па милѣна пѣглѣти како се ѣскитила ко грѣз. – Ѧ-тѣ дѣба се не чѣпѣ пѣсѣљ, благо мѣне, јел ѣе мѣѣуне да пѣцају и да ти млѣго ѣдѣ у рѣскѣд, но се пѣрани у цѣк зѣрѣ па га чѣпѣш за рѣсѣ.

мѣѣчка ж ‘женка медведа’; *изр.* *Ымѣ мѣѣчку да рѣдѣиш* ‘намучити се’. – *Ыгрѣ мѣѣчка ѣред чѣчином кѣѣѣм, и ѣрѣд нѣшѣм ѣе.* – *Нѣ чѣкѣј мѣѣчку у нѣзгодѣно мѣсѣо.*

мѣѣѣица ж ‘велика варјача којом се мешѣ маст кад се топи или кад се кува пек-мез, парадајз’. – Кад прѣставиш маснѣћу у рѣнију, мѣра мешѣѣицом да мѣшѣш да не ѣвати за дѣнце рѣније. – За мѣс смо ѣмали вѣлику мешѣѣицу од бѣковине.

мѣѣѣја ж **а.** ‘жена која меси хлеб’. – У зѣдругама се знѣло кѣја е јѣтрова мѣѣѣја, кѣја плѣнѣнка, кѣја чѣбануе код овацѣ; **б.** ‘жена која спрема храну за подушја’. – Свѣ су вољѣели да им Јѣла бѣднѣ мѣѣѣја кад нѣко ѣмрѣ и ѣндак је ѣна спрѣмала јѣла за свѣ дѣѣе док се не ѣздѣ гѣдишњѣица.

мѣѣѣѣч – ѣѣа м ‘направа за мешѣѣе неких материја’; в. *муѣиѣиѣи, ѣржуља.*

мѣѣшпѣјз м ‘слаткиши, колачи’. – Оѣеш да ти дѣднѣм рѣѣопис за овај мѣј мѣшпѣјз, пошто вѣдѣм да ти се дѣпадѣ?

мѣшто прѣдл ‘место, уместо’. – Он ѣѣишо на кѣлук мѣшто сѣна. – Ѧнѣ лѣуди, прѣјѣатно им бѣло, мѣшто вѣдѣ пѣју вѣно.

мѣшѣѣнѣи рѣч ‘мени се чѣни, изгледа’. – Мѣшѣѣнѣи да е нѣкѣ каракѣнѣула, да е нѣѣѣк, јѣл јѣзѣчѣра, дрѣкѣчијѣ би бѣло, но се пѣтрѣвила мѣрѣдѣвна, на рѣне да е прѣвијѣш.

мѣѣгѣти – ѣм несв ‘ѣѣи, крѣтати се, мрѣдати’ – Вѣла, дѣѣте, нѣшто ми ѣтѣжѣле нѣге, јѣдва мѣѣгѣм.

мигољити се -ѿм се несв 'мешкољити се, комешати се'. – Вѿдѿм ја да се ђѿца нѿшто мигољѿ, знѿо сам да су смѿслила некѿ зврчкѿ.

мизѿрија ж 'јад, беда од човека'. – То човека ни виђѿло ниђе, ѿбична мизѿрија.

мијови м мн 'мехови за ковачкѿ ватру'. – Кад пѿтпѿле ђѿмур, ѿндак се мијовима зѿчас рѿспѿли вѿтра, па се у ѿнѿј рѿспѿљени ђѿмур завѿче ѿлатка која се клѿпѿва док се не ѿсија, ѿндак на нѿковњу чѿкићом ѿстѿње колко трѿбѿ и пѿтље је у корѿту с вѿдѿм ѿкѿлѿ.

мијѿр м 'плик, мехур'. – Мѿшам јѿ ѿнѿмѿд мѿс и ѿна ми прсне по рѿци те поѿс-кѿчу мијѿрови.

микада ж 'кратки мушки капут попут доламе'. – Кад је дѿшѿ за Нићкољдѿн, ѿмадијаше штѿвану микаду с дѿпљѿм цѿповима. – ѿндај бијѿгу мѿдерне шѿјкане микаде, мѿом брѿон ил тѿгетне; в. *громби*

миле -а 'драги, момак'. – Кад зѿпјева Лѿпосава: *о мѿј миле, о мѿј рѿзговѿре*, јѿчѿи планѿна.

милѿна -ѿнѿ ж 'радостан осеђај'. – Пѿђѿла гѿдина, милѿна пѿглѿти на ѿсева.

мило прил 'пријатно, угодно'. – Мѿло ми га било срѿтити после тѿлико гѿдѿна. – Кад је Сѿво дѿшѿ из војскѿ и рѿшијѿ д-ѿстанѿ код кућѿ, а јѿк д-ѿдѿ у град, било тѿју милшијѿ но ѿшта.

[миловати] -уем несв; || **миловање** с гл. им. 'нежна додѿривања'. – У свѿкој ѿвљѿји је постојѿ вајѿт кои је бијѿо нѿмиѿењен за миловања и шапѿтања млѿденѿца.

милоцвѿће с 'заова (од миља)'. – Онѿ млѿђѿ зѿову сам зѿѿла милѿцвѿће а стѿрију сѿица.

миљѿ м/с 'извезен или исхеклан стони прекривач'. – Кад гѿј сам дѿспѿла, ја сам ѿклала нѿшто, некѿ миљѿ ил зѿвесу, то сам вѿљѿла здѿшѿ.

миљѿети милѿм несв 'полако ићи'. – Смѿрили се вѿсели вѿлови под тѿретом на тѿлкѿ дѿљ па само милѿ, нѿгу прѿд ногу, кѿ лѿд.

мимогрѿд прил 'успутно, уједно, узгредно'. – Нићад ѿна ниђе дѿнгубила, свѿ мѿмогрѿд зѿтѿгне, свѿкѿ сѿтѿница на свѿм мѿсту, свѿ прѿбрисано, ѿпрѿно, пѿпѿгљано, чѿла јѿј није рѿвна; в. *ѿесѿѿѿи*; || **мимогрѿдно** прил 'успут, уједно'. – То се рѿди ѿдѿмпѿт, лѿшкаш вѿтру, вѿриш млиѿко, пѿчѿш ѿљб и мѿмогрѿдно плѿтѿш.

мимоѿћи -ѿѿѿем св 'проћи поред, мимо'. – Нѿђе се на вѿшеру, у ѿнѿј гунгѿли, мѿмоѿћѿсмо те не ѿдѿсмо пѿд-шѿтру како смо се бѿли зѿговѿрили.

минђушица ж дем 'врста собног цвѿћа'. – Минђушица кад уцвѿтѿ, ништа ти ѿпшѿ ѿ-кући нѿ трѿбѿ.

минути минем св 'проћи, прѿтећи, прохѿјати'. – Минуло е то врѿме кад се у сѿлу чѿла пѿѿсма на свѿ стрѿне, звѿкет медѿница, блѿјање јѿгњѿди, сѿд се свѿ ѿтишало и зѿмукло.

мио мѿла -о 'драг, ѿмиљен'. – Мѿло свѿма, а најмиљшије мѿјци било кад се о Бѿжићу и о Слѿви свѿ ѿскупѿмо па бѿднѿ, вѿла Бѿгу, пѿна кѿћа ђѿцѿ. – Нѿкако е бијѿо мѿрѿдѿван и мио свѿкѿм когѿј га е познѿвѿ.

миомѿр м 'мирис'. – Тѿви дѿбро, сѿнко, ѿнѿ песмѿрицу и прѿчај ѿнима што ѿе иза тѿбе дѿћи: Бѿже милѿ, кѿквѿг миѿмира / Свѿ мирише Јѿлица планѿна – па онда вели: Јес прѿцвѿло шарѿлико цвѿће / али није миѿмир од цвѿћа / већ од смѿрне и бѿла тѿмјана.

мир! узв. 'којим се умирује овца дојиља да не ѿмета јѿгње у сѿсању'. – Мѿр! мѿр! лѿпѿ.

мирѿјѿнка ж 'девојка са богатим мирѿзом'. – Бѿгами, ѿна е дѿбра прѿлика, мирѿјѿнка са мѿћним мирѿзом.

миражџија м ‘младожења који се оженио миражинком’. – Ласно е њему, миражџија па, ко њнѡ ўмиљато јажње, двїје ѡвце дѡї.

ми́рāз -āза м ‘имовина коју супруга доноси мужу приликом удаје, прѣија’. – То ти је мѡја пѡкѡјна баба дѡњела у ми́рāз у ѡвѡ кѹћу.

[ми́рѣс] м. – Најљепше ми́рѣсе и помаде је прѡвила Мара Манѡјлова.

ми́рѣсати ми́рѣшѣм несв ‘ширити око себе пријатан мирис’. – Пробўдило се прѡљеће па свѣ ми́рѣшѣ; *изр.* *ми́рѣшѣ на ѣѡмљан* ‘наћи се на умору’. – Бѡгами увѣдријо вѣселї чїле, дај, Бѡже, д-їзїми, ми́рѣшѣ на тѡмљан, сем да се дѣсї чўдо.

ми́ро / **ми́ро** с ‘опојан мирис; освећено мирисно уље’. – Причѡ ми пѡп да се ми́ро кѹвѡ од ми́рѣшљавиг тѡвѡ кое поглавѡр прѡвославне цркве освећуе на Вѣлики четвѡртак и ш њїм се врши мирѡпомазање. – Уцвѣтѡ јорѡвѡн па ми́ром ми́рѣше цѣла ѡвлија; в. *лиѡв*.

ми́рѡђија ж бот ‘зачинска биљка *Anethum graveolens*’; *изр.* *У свѡкѡј чѡрби ми́рѡђија*.

ми́сїрак -рка м ‘израслина на носу ѣурана’. – Заплѡмѡ се у ѡбразима ко ѣуранѡв ми́сїрак.

ми́сїрка ж зоол ‘врста живине, морка, *Numida meleagris*’. – Ђни ѣмају дѡста ми́сїрки и ѡне јѡј прѣдвече поїзлїѣћу на грање дўњѣ и тўјнѡк ноћїѣвају.

[ми́слити] -їм несв. – Каже он чїчи: па, [з]нѡ[ш] штѡ, ја сам ми́слијо да тѡкѡ трѣба, а ѡвѡј њѣму вѣлї: е, блаѡо чїчи, ми́слити и срѡти нїје ѣсто; *изр.* *~ свѡјѡм главѡм* ‘не поводити се за тўјїм ми́шљењем’. – Нѣмѡ, брѣ, дїѣте, да се вѡзїш из тўјѣ главѣ, но бїдни свѡј чѡек, ми́сли свѡјѡм главѡм.

ми́стрија ж ‘зидарска алатка’. – Кад је зїдѡ ѡѡак на вѡ кѹћѣ, он ти ми́стријѡм пѡчѣ да лўпа по кѡви, и да вїче: *Прѡсїѡк, мѡлїѣр!*

ми́ти се ми́јем се несв ‘умивати се’. – Ызутра ѡдѣмо да заватїмо вѡдѣ на бунѡру и тўјнѡк се, ниже бунѡра, ја и сѣстра ми́јемо, јѣдна дрўгу пѡсїпамѡ.

ми́тирати ми́тирам несв ‘имитирати, подражавати, радити по угледу на неког’. – Ма ѡн нїшта не знѡ, сѡмо ми́тира њїг.

ми́тра ж ‘капа у облику круне коју носе епископи на служби и која симболизује архїјерејско достојанство’. – Споради ми́трѣ влѡдике зѡву ми́тронѡсци.

ми́цати ми́чем несв ‘склањати, сређивати’. – Ми́чѣ ѡнѡ камѣње испѡд прѡзора, да срѣди ѡкѡ кѹће; ~ **се** ‘помицати се, померати сѣ’. – Ма ѣѣдо се већ јѣдва ми́чѣ, нѣма га вїше, прѡшло њѣгово; *изр.* *Ми́чи ми се с ѡчијѡ!*

ми́ш м зоол ‘ситни глодар, *Muridae*’. – Ђе мѡчке нѣма, нѡђе ми́шови кѡло вѡдѣ. – Ыграју се мѡчке и ми́ша; || **ми́шїћ** -їћа м дем. – Ыпѡ јѣдан ми́шїћ у сплачїњару и нїје мѡгѡ д-їзїїје; || **ми́шїј** -ѡ -ѣ ‘који се тиче мишева’ – Јеси л вїђела на брѡшну ми́шїјѣ тѡгове; *изр.* *~ѡ рўѡа*. – *Пѡбегѡ у ми́шїју рўѡу* ‘теснац, заклон; спасти се’.

ми́шетњѡк м ‘мишїји измет’. – Вїђѣк ми́шетњѡк у ѡмбѡру, ѣди ѡмѡ тўри ми́шѡлѡвкѡ.

ми́шѡлѡвка ж ‘справа за хватање мишева’. – Мѡрам да набавам ми́шѡлѡвкѡ, додїјаше ми ми́шови; *изр.* *Бѣсїлаїѡн сїр се налѡзи сѡмо у ми́шѡлѡвци*.

ми́шѡмор -ѡмора ‘отров против мишева’. – Тўри ми́шѡмор да се ѡтѡросимо ѡве напѡсти.

ми́лѡвити -їм несв ‘тўћи батинѡм’. – Нѣмѡ, благо ѣѣду, да бїднеш крвнїк па да ми́лѡвїш стѡку, грѡта е, и тѡ су Бѡжїѡ створѣња.

ми́лѡда ж **а.** ‘девојка на дан удаје, невеста’. – Млѡда у венчѡници и млѡдожења се намѣштили да иг вѡтограв слїкѡ па се уозбїљили, а он им каже: *їїчїца* – те се ѡни насмијаше и он иг ўсликѡ наѡкѡ насмијане; **б.** ‘млада, тек удата жена’. – Бѡгами, Смїљѡ, вредна вам млѡда, вїдї се да е ѡд чѣстита кѡљена.

младѡчна ‘која се први пут отелила’. – Овѣ су ми се по нѣколко путѡ тѣлили, а Златуља е младѡчна.

младѣнци м мн **1.** ‘нов брачни пар’. – Нек Бѡг да да нам се младѣнци слѡжѣ, ѡбожѣ и умложѣ, нек им Бѡг да рѡда и плѡда, свѡкѡг дѡбра и здравѡг порѡда; **2.** ‘Дан 40 мученика Севастиянских (22/9 март)’. – О Младѣнцима смо пѡчињали прѡлетњу сѣтву.

младйна -инѣ ж ‘време младог месеца’. – Стрѡго се пѡзило да није младйна кад се сѣчѣ грађа јел за младинѣ сокови крѣну горѣнавише и ѡндак жијак навали; в. *мена*.

младица ж ‘млада жена, невеста’; в. *додијати, скућариши*.

младѡвати младуем несв ‘проводити младост’. – Е, мѡј сѡколе, тѣ си младѣћ, а ја стѡрац, ти младуеш, а ја се сѣћѡм младости.

младѡлик -ѡлика -ѡ ‘за кога би се рекло да је млађи’. – Нијко му нѣ би дѡо шѣсет, младѡлик и није јѣднѣ сѣде, педесетогѡци изглѣдају стѡрији ѡд-њѣга.

млађ ж ‘млада риба’. – У виру, дѡље на потоку имѡ млађи ко плѣвѣ.

млађарија ж зб ‘омладина, младе особе, младеж’. – Стѡсала млађарија, мѡј исписниче, а мѣ, ко што виђиш, ѡстарисмо, врѣшко прѡђе наше, бѣше му га, било па прѡшло; в. *йушииња*.

млаќ млаќа -ѡ ‘у коме је »убијена студен«. – Млиѣко е још млаќо, пѡпи јѣдно лѡнче; || **млаќушан** -шна -ѡ ‘тек незнатно смлачен’. – Ёвѣ вода е млаќушна мѡж д-йзмијеш диѣте; || **млаќушѡс** -ста -ѡ ‘слабашан, спор у послу, невешт’. – Дѡбар, наќѡ, да га за кума ўзmesh, ал за пѡсѡ није, дѡшѡ млаќушѡс и типак, нѣ мож да г-йшчекѡш вѡздѡн.

млаќнути -нѣм св ‘благо умлачити воду’. – Турде водѣ на шпѡрет нек се млаќнѣ д-йзмијемо ћѣцу.

млаќовина ж ‘време кад почиње отопљавање’. – Сѡ-ће млаќовина и снѣг ће д-ѡде врѣшко, ко рукѡм ѡднѣт, још ако дуне јўг – имѡ да га нѣма док си рѣкѡ штѡ бѣ, премда ўмије и бѡба мѡрта да загудѣ.

млаќѡња м ‘благ и непредузимљив човек’. – Нѣ ваљѡ кад је чѡвек млѡго зѣрли, ал јѡпѣт бѡље ѣ тѡ, но да биднѣ некѣ млаќѡња и килѡндѣр.

млаќушац -шца в. *млаќѡња*. – Нѣмѡ ми тѡга млаќушца доводити ни на ѣвиу ни за трѣзу.

млатѡрати -ѡм несв **1.** ‘ударати предметом о предмет’. – Виђде штѡ то тѡмо ћѣца млатѡрају; **2.** ‘махати’. – Иде путом и млатѡрѡ рўкама ко да ћѣрѡ кѡкѡшке; || **млатити** млатим несв **1.** ‘тући’. – Ўзѣ батину и пѡче да млати оно дѣрле, а оно се заколўжидило, ниќѡко да се пѡкори; в. *жидак*; **2.** ‘трести шљиве мотком; млатити пасуљ мотком’. – Йди ти, тѡга, те кўпи шљиве ж ћѣцѡм, лѡќше ти је, ја ћу да млатим. – Млатисмо данѡс пасуљ и кад би прѣд-нѡћ, дўнў вѣтар ко нарўчен, па ўватисмо зѡду те ѡвијасмо; *изр.* *Млатиши ѣразну слѡму*; ~ **се 1.** ‘измотавати се, глуматати’. – Пушти га у бѣстрага, н-ўмије да разгѡвѡра ко чѡвек но се нѣшто млати. – Нѣмѡде тўјнѡк да се млатиш, ни си ти више мѡли; **2.** ‘тући се’. – Пѡчѣше да се млате ко сўманути; || **млатнути** -нѣм св ‘ударити’. – Млатнули га мўчки прѡшцом, мѡрали да му ушѣвају кѡвче на глави, мѡгѡ е и да не-ўстанѣ.

млатѡација м ‘брбљивац’. – Ђн ти је ѡбичан млатѡација, свѣ што рѣкнѣ, пѡла бѡци ў воду, а ѡнѡ дрўгѡ половѣна није ни за сплачињару.

млаќити млаќчим несв ‘мало догревати’. – Млаќи се вѡда на шпѡрету, ѡћу д-ѡкўпам ћѣцу.

млѣкуља ж ‘крава која даје доста млека’. – Није ми за прѡдају Цвѣтуља, млѡго е дѡбра млѣкуља.

мливо с ‘брашно’. – Мливо смо дрђѡли у наћима.

мли'еко с 'млеко'. – Кад пому'земо, мли'еко најпрво прѡци'едимо и тур'имо да се в'ари; кад прѡвр'и, сп'јенимо и р'азли'вамо у карлице да се кајмачи'. – И црна ѡвца би'ело мли'еко дае. – Причала Стѡјанка Миломирова како е ђе'до тражи'о у'вече ѡд бабе мли'ека, ал она р'екла да е р'азли'ла па ће му д'ати у'јутру кад с'алије, ал он те нѡћи у'мри'е, а она с'утрадан ви'кне у ку'књаву: Јѡј, мѡј Миљѡјко, јѡј ти ми с'иноћ йска, јѡј ја ти пушта н'е дадок, јѡј ја ти јутрос да'вак, јѡј, ти н'е можеш; || **мли'екаче** -а с дем. – ѐди, ср'ећо ба'бина, заше'ћерила ти ба'ба м'ено мли'ека да пѡпијеш.

[**мли'н**] мли'на м; в. *ујам, ушур*.

мли'нар м 'власник или радник у млину'. – Лисо ти је гѡдинама би'јо мли'нар и ѡн ти се т'амо св'ашта наслушѡ, знаѡ е на ч'им н'ебо стѡи.

мли'тав -а -о 'безвољан, малодушан'. – Накѡ је мли'тав, ко да н'ема ду'ш'е у њему; || **мли'таво** прил. – Ма ра'ди ѡн, ал св'е накѡ мли'таво.

мли'тавко м 'који је клонуо, без воље'. – Ј'еднак је мли'тавко и с мѡтиком и с ка'шиком.

мли'тоња м 'слабић, млакоња, поводљив човек'. – Није ш'ћела да с-у'д'а з-онѡг мли'тоњу ни-за-каке п'аре. – Н'емѡ ми, мајсторе, доводити ви'ше оног мли'тоњу, н'е мож да га йшчекаш в'аздан, на'ћи ћу ти ја прѡстака да ти пѡможе свѡјски.

мли'туша ж 'жена слабе физичке конституције'. – Она његова мли'туша није ни-за-каки пѡљскй пѡсѡ.

млѡго прил 'много'; *изр*: *Кѡ ће млѡго, н'еће д'уго*. – *Млѡго е кад би'ју*; || **млѡж'е** прил 'много, доста'. – Није рѡдило млѡж'е боз сувѡвиц'е, ал ѡнѡ што е дѡњело с'увѡг зл'ата вр'ед'и.

млѡжити -им несв 'множити'. – Пр'ебрѡј р'упе у р'еду па то млѡжи с брѡјом р'едѡ-ва и тѡлико к'ал'ема на'бави, ваљало би јес'ен'ас поса'дити, бѡље се пр'има но у'-пролеће.

мл'етак -тка -о 'безвредан, некавалитетан, прозиран (о ткању)'. – Мл'етак ти овај штѡв, није ни за шта, то н'е мож да др'жи п'еглу. – Згѡдно е накѡ на ѡко, ал кад га у'змеш у шаке, ви'диш да е мл'етко и да није ни за шта; *изр*. *Мл'етико ко гр'удњача*.

мл'ети м'ељ'ем несв **1**. 'млети'. – Ми смо в'азда мл'ели код Драгутина; *изр*. *Само и'шо нас вод'еница није мл'ела*; **2**. 'бр'бљати, причати неповезано'. – *М'ељ'е, р'екѡ би је на'вјен*. – *М'ељ'е ко й'разна вод'еница*.

мл'ечавина ж 'густа течност која остаје после саливања кајмака'. – Кад нам ба'ба на'сп'е у ћасу оне мл'ечавине и да'дн'е вр'ућ кѡл'ач с рингли, нас двѡица да се пѡд'авимо ј'еду'ћи.

мѡба ж 'добровољна узајамна помоћ код већих пѡљских послова, која се заврша-ва гозбом и песмом'. – Код дѡбријег дом'ћина, ѡнијег што им је ба'бовина пѡвећа, на мѡбама се з'емајле йскупи по дв'аес-тријес кос'ач'а, то ти је л'епѡта у Бога.

мѡбити -йм несв 'ићи на мѡбу'. – Св'и смо вољели да мѡб'имо јел т'уј ти је било и п'ј'есм'е и ш'ал'е.

мѡгућан -ћна -о 'који је у могућности'. – Л'асно е њ'ему да шкѡлуе ђ'цу кад је мѡгућан, йм'а п'ар'а гѡведа да р'ан'и, а ја н'ем за шта да к'упим ни сл'ам'е; в. *йрилог*.

мѡдар мѡдра -о 'тамноплав'. – Испл'ела му Анка млѡго згѡдан ц'емпер накѡ мѡ-др'е бѡе. – Н'ешто мѡдра она вес'елница испѡд ѡчију, мѡра да е ѡнај ништак јѡп'ет би'јо.

мѡд'еркиња ж 'она која је савремена, модерна'. – Она ти је била мѡд'еркиња, њу ј'едну ймали њ'ејзини па е др'жали ко м'ено вод'е на длану.

мѡд'ирати се мѡд'ирам се несв 'пратити моду'. – ѐна његова м'лада се н'ешто млѡ-го мѡд'ира, м'ено-м'ено па се пѡнов'и, што ви'каше баба Г'иша: ма'ло ј'ед'е, а згѡдно се нѡс'и.

мѡдрило с 'модроплава боја'. – Да ти није ѡстало штѡгођ мѡдрила, ш'ћела би й ја у т'у в'арбу д-ѡбойм м'ено пр'еђ'е ђ'етету за пр'слук.

модрйна -инē ж ‘црвенило, оток, модрица’; в. *убој*.

модрити се -й се несв ‘постајати плав, модар од хладноће’. – Ва́су се модрē ўсне од ладноћē, зўби му цвокоћу и ўватила га дрѣт па велй: кога на-љето вйдйм у ладу гађаћу га ш чим стйгнѣм.

модрица ж ‘убој, модрица од ударца’. – Циѣпо дрѣва и звйзнѣ га ћѣпаница по нѣсу: стојй му модрица – рѣко би е бйјо на Солўнскѣм врѣнту.

мѣзгати -ѣм несв ‘мислити, расуђивати’. – Мѣзгак цѣлу нѣћ и јѣпѣт нйшта пѣ-метно нйсам смйслијо.

мѣзгоња м ‘онај који мисли и правилно резонује’. – Мѣш тй да прйчаш шта ъш, ал ѣн је, брате, мѣзгоња, нѣма штѣ да се кѣже.

мѣкраћа ж ‘урин’. – Нйје му јѣш дѣбро чйм му е мѣкраћа накѣ загасита.

мокрйна -ине ж ‘мокра одећа’. – Скйнте, ћѣцо, ту мокрйну и обўцте сўво, кўкўј мѣне како такѣ пѣкисосте.

мокрити -йм св ‘вршити малу нужду, уринирати’. – Туј зўставимо волове да мокрѣ, да с-ѣдморѣ и ма́ло им тўрймо сиѣнца, да се пѣткрѣпе, па иг ѣндак напоймо и пѣново кѣшѣмо.

мѣлер мѣлера м ‘сликар; занатлија који молерише’. – Он ти је бйјо мѣлер, јѣк ѣвѣј крѣпација што крѣчй но ѣнај што ма́ла слйке.

мѣловати -уем несв ‘малати, сликати’. – Милйнко е ймѣ оне ва́лке за мѣловање,

кад ти ѣн ѣмала кўћу, йма́ да глѣдаш. – Да вйш са́мо како су се срѣдили, Бѣг те мѣ-ловѣ са́мй.

мољаќати -ѣм несв ‘учестало молити и тражити помоћ’. – Цѣо жйвот ѣста да мољаќа́ коекѣга́ мешто да зѣсўчѣ рука́ве и да скўћй.

мољац мѣльца м ‘мали лептир чије гусенице нагрizaју тканине и крзно’. – Мѣљак ти је вѣлика на́пас, ће се он на́станй вѣлики јѣзук на́чинй.

момѣтално прил ‘истог тренутка, одмах’; в. *зайѣћи, смериййи*.

мѣмковати -уем несв ‘живети бећарски, као момак’. – Да се жѣнйм нѣћу, јѣш ћу мѣмковати, кѣже; || **мѣмковање** с гл. им. ‘момачки, бећарски жйвот’ – У врѣме на́шег мѣмковања йшли смо коекўдије по са́борима, пѣтље се ижѣнисмо и свѣ ма́ње дру́гемо, нѣма се кѣд.

морѣвац -вца м фолк ‘народно коло’; в. *бећарац, йовозаиййи, ужсичко*.

мѣрѣвка ж ‘старинска раса свиња’. – Зѣмајле смо га́йли ма́нгуљицу и мѣрѣвку, нйје нам марвѣњак трѣбо, а нйје иг ни бйло, јѣк ко-во са́д: трѣба́ ти марвѣњак сваки́-час.

мѣрѣлно прил у сталном *изр. биййи* ~ ‘што се (не) мора’. – Ако ѣш – ѣш, дрѣге вѣље, ако нѣш – нйје мѣрѣлно, нйко те нѣ-ћѣра.

море! узв, ‘оштра заповест’. – Море, прѣкини! – Море нѣмѣ да ти јѣ пѣка́(же)м тво́га Бѣга!

мѣртус, обично у сталном споју ~ *ййјан* ‘трештен пијан’. – Ёнѣ га у кавѣни цѣо да́н, мѣртус пйјан.

мѣтати -ѣм несв ‘намотавати нити у клупче’. – И мѣне да́вала ба́ба да мѣта́м прѣћу на клўвче; ~ **се** ‘облетати око неког’. – Ма́ло-ма́ло па се мѣта́ око ѣне кўћѣ; *изр. ~ се йо гла́ви* ‘мучити се због неких помисли, недоумица’. – Йдѣм ја такѣ, а свѣ ми се по гла́ви мѣта́ штѣ ми је памѣтнйје д-ўра́дим.

мѣтика ж ‘алатка за копање’. – Зѣмајле нйје бйло сијѣча́ ко-во са́д но се сијало под мѣтику. – *Нѣма љѣба без мѣтике. – Шйшо ко́лѣвѣка заљўљала йшо мѣти́ка за́ко-йѣла;* || **мѣтичица** ж дем; в. *алайќа, йошламииййи, чайрѣлиййи;* || **мотйчѣнда** ж аугм пеј. – Нйси ћѣци кўпијо каке књйге но им ўзо те мотйчѣнде, гла́вѣ су ми дѣшле; || **мѣ-тичина** ж ‘и с т ѣ’. – Нѣће ми се зѣтурила она мѣтичина, тра́жик је свўкућ и не на́ћок.

мрѣк -а -о **1.** ‘таман, загасите боје’. – Пѡмешам сѣгаву и црну вѣну и дѡбијем мрѣку бѡју за цѣмпере људма, а ђѣци ћу д-ѡвѡрбам у неку лѣктију бѡју; **2.** ‘нерасположен, зловољан’. – Ђѣдо мрѣке ѡпуштију брѣке, бѡље ти је поскѡдн се мѣно док се не рѡз-ведри.

мрѣкати (се) мрѣче (се) ‘парити се (о овцама)’. – Мрѣкале су се оне давно, сѡд већ трѣбѡ брзо да пѡчнѡ да се јѡгњѣ; || **мрѣкање** с гл. им. ‘парење оваца’. – Мѡрам да зѡмиѣним ѡвна прије но што дѡђе време мрѣкања да се нѣ би пѡрију са свѡим пѡтѡмством.

мрѣкачити -им несв ‘мучити, терорисати’. – Кога они ѡћѣрају у бѡвару мрѣкачѣ га по њѣном занѡту.

мрѣклѣйна -ѣнѣ ж ‘мрѡк, помрѣина; ноћ’. – Бѣјаше мрѣклѣйна, њѣје се вѣђо прѣс прѣд-оком. – Одјѡмпѡт му пѡде нека мрѣклѣйна нѡ-очи и ѡн им скрѣса ѡ брѣк свѣ што му бѣјаше на дѡши.

мрѣкнути -нѣ св ‘помрѣчити се, онесвестити се’. – Нѣ знам шта му бѣ: одјѡмпут му мрѣче нѣсвѣс, преблѣѣђе и пѡде ко свѣѣћа.

мрѣкоња м ‘во мрѣке боје’. – Кад сам уз мрѣкоњу припѡрију сѣвоњу, њѣје ѣмало јѡчѣг вѡлѡва у срѣзу.

мрѣкуља ж ‘крава мрѣке боје’. – Чѣјѡ је онѡ мрѣкуља поред нѡшѣ Цвѣтуље.

мрѣкуша ж ‘овца рије вуне’. – Нѡјпитѡмијѡ ми је и нѡјмлѣчѣнијѡ онѡ мрѣкуша.

мрѣљѡв -а -о ‘жгољав, сѣтан’. – Дѡшѡ нѡкѡ нѣкако стѣдан и мрѣљѡв, ко диѣте нѣко, рѣкѡ би му е дѡша у нѡсу. – Ма њѣје да нѣће, но нѣ може, вѣдѣш како е мрѣљѡв. – Млѡ-го е мрѣљѡв, ко да њѣшта нѣ јѣдѣ; в. *сѣрѡвѡћ*.

мрѣмљѡти -ѡм несв ‘гунђѡти, тихо прѡтѣстовѡти’. – Стѡлно нешто мрѣмљѡ, њѣкад му њѣшта њѣје пѡтамѡн.

мрѣмљѡити -ѣм несв ‘говорити себи у браду, гунђѡти’. – іде њѣз пѡт и нѣшто мрѣмљѡи, сѡмљѡм да и ѡн знѡ штѡ.

мрѣпѡти -ѡм несв ‘неразгѡветно говорити’. – Мрѣпѡ ко да њѣје ѡдављѣ, њѣшта га не разумѣм.

мрѣс м, обично у *изр.* бѣѣли ~ ‘сир и кѡјмак’. – Свѡког пѣтка смо нѡсили бѣѣли мрѣс у Чѡчак на пѣјац.

мрѣсак мрѣска м ‘мрѣсна храна’. – Бѣјаше мрѣсак те су нас учѡстѣли, рѣкѡ би смо им кѡмови, ѡд тѣцѣ млѣѣка сѡмо што нису ѣжњѣли нѡ-собру, те ти мѣ згѡдно ѡмрѣсисмо брѣк.

мрѣсимѡд м ‘чѡвек који причѡ празне причѣ, брѡљѡвац’. – Дѡшо нѣкѣ мрѣсимѡд ѣз ѡпштѣне да нам приѣча приѣче како ми трѣбѡ д-ѣзѣђѣмо на глѡсѡње и да глѡсѡмо за тѡг и тѡг.

мрѣсѣйна -ѣнѣ ж ‘мрѣсни дѡни, кад се не пости’. – Ускупила се ђѣца, а пѡтрѣвила се мрѣсѣйна, те рѣшим да зѡколѣм прѡсе и д-ѣспѣчѣм на шѣљку.

[мрѣтав] мрѣтва -о; *изр.* ~ *кѡс[ѣ]* ‘тврѡда и безболна израслина на телу’. – Јѣрѡтије ти је ѣмѡ мрѣтвѡ кѡс ѡд млѡђѣјѣг дѡнѡ.

мрѣтѡја ж в. *мрѣтѡвиѡца*. – Сѣје ѡно нека парѣѣла, нѣма плѡдне зѣмљѣ више но јѣдан пѣѡѡлѡ, и ѡма њѡјѣш на мрѣтѡју.

мрѣтѡѡк -ѡка м ‘који јѣдѡвѡ показује знаке живота’. – Прѡѡви мрѣтѡѡк, јѣдѡвѡ гѡбѣљѡ пѡтѡм.

мрѣтѡѡц -ѡѡца м ‘покојѡник’. – Окупасмо мрѣтѡѡѡца, ѡбријасмо, ѡбѡкосмо му мрѣтѡѡч-кѡ ѡѡѣло, тѡрисмо пѡкрѡв и њѣга у сѡндук па на ѡстѡл у слѡвској сѡби; || **мрѣтѡѡчкѣ** -ѡ -ѡ ‘који се тѣче мрѣтѡѡѡца’; в. *ѡѡјред*.

мрѣтѡѡѡца ж ‘неплѡдна зѣмљѡ’. – Нѣ мож у ѡној мрѣтѡѡѡѡци њѣшта да рѡдѣ, цѡбѣ рѡѡиш.

мртвопúвало с ‘ислужени уображенко’. – Нйчија нйје до зорē гòрела, свē бйднē и прòђе, он ти је жáријо и пáлијо у свòе врѐме, пòглáј га сáд: òбично мртвопúвало.

мр̀твори́езан -зна -о ‘спор, безвољан’. – Н-ўмије òн да пòјтá, него свē нешто кíláви, нàкò е мртворѐзан; || **мр̀твори́езно** прил ‘споро, као од беде’. – Свē рáди ко да е на кúлуку, мр̀твори́езно.

мр̀циња ж ‘лешина, стрвина’. – Заўдарá òна мр̀циња што е лйпсала дòље у јáрузи, те се срѐћом йскупише орлúшине и за двá дáна òсташе сáмо кòкање.

мр̀шáв -а -о ‘неподгојен, коме се виде ребра’. – Ма то е грòта зàклати тáко мр̀шá-во, вйш да е кòс и кòжа, него тй тò мéно прирáни па òндáј кòљи.

мр̀штити се -йм се несв ‘показивати незадовољство набирајући чело’. – Нèмò нйшта да се мр̀штиш тўјнàк, но се ўзми ў-памёт ил ће бáтина да рáди.

мўва мўвѐ ж зоол ‘пор. инсеката Muscidae’. – Овѐ мўве додйјаше; || **мўвица** ж дем. – Ўпаде ми мáла мўвица у мли’éко; || **мувѐтина** ж аугм пеј. – Ишáрале ове мувѐтине ўплўвцима оглѐдало; || **мўшица** ж в. мувица; в. *измиљеѝи*, мук; || **мўшичица** ж пеј дем. – Неке сйтнѐ мўшичице оће д-йзбију òчи; || **мушйчѐнда** ж аугм пеј. – Овѐ ће мушйчѐнде да ви йсплўју мѐсо, мòрате га нѐчим пòкрити.

мўвáр м бот ‘коровска биљка Setaria’; в. *мурузишйѝе*.

мўвати се -áм се несв ‘мотати се, врзати се око нечега’. – Ма нешто ми се млòго он мўва око нáше Óлге, повѐд-дете ви рачуна.

мўда с мн анат ‘тестиси’; *изр.* *Да су бáби мўда, била би ђѐдо.* – Прòйò ко мўда крòз ийѝейáне гáће. – Прòдае мўда мейшò бўбрѐга; || **мўдат** мўдато ‘одважан, храбар’. – Имá мўда, свáкá му чáс, мўдат ко нйко.

мўдар мўдра -о ‘паметан, уман’. – Бйјаше то мўдар чòвек, свáкòг је шћѐо да посáветуе и пòучй ко свòе нáјрòђенијѐ; *изр.* *Кòј у двáес нйје лй’ей, у ирйјес јáк, у чѝйрес бòгайй, у йедѐсѝй мўдар, ийáј нйкад нѐће бйишй ни лй’ей, ни јáк, ни бòгайй, ни мўдар.* – Тѝшко е мўдрòм мѝђ будáлама збòришй.

мўдоња м ‘моћан, утицајан човек’. – Лáсно е бйло док нам не дòђе за шћѐа овај мўдоња, ш њим нѐма зебáнције; || **мўдоњица** м дем пеј ‘неискусан а надмен човек’. – Дòшò онај мўдоњица да се нешто йстрѐса нáд нама, мйсли да мòж д-ўплашй мѝчку с рѝшетом.

мудрйјáш -áша м ‘сналажљивац, који паметно резонује’. – Бáш је прави мудрйјáш, вйдй се да е Весѐлинова сѐмѐнка.

мудријáшити -йјáшим в. *мудроваѝи*. – Нѐма он дрўга пòсла но да мудријáши.

мўдрица ж ‘бистра, отресита девојчица’. – Она бáбина мўдрица свѐ знá пò-кући ко кáкá стáрица.

мудрòвати мўдруем несв ‘умовати, размишљати, паметовати’. – Кад би се крáмпом и мòтиком мòгло мудрòвати, òд њѐга нѐ би бйло мўдријѐга. – Он стáлно нешто мўдруе, а вáмо нѐ знá д-ўкиселй кўпус; || **мўдровање** с гл. им. ‘размишљање, удубљивање у проблем’. – Нѐму мўдровање приличѐ ко пйлету сйса.

мудрòлија ж ‘мудрост’. – Нáрод ти је йжѝедријо млòге мудрòлије, òне су поучнијѐ од нѐкиг будалáштйња òвијег нáчитáниг што мйслѐ да свй’ет òдá њиг пò-тичѐ.

[мўдрòс] -ости ж. – Штá ће нѐму мўдрòс кад је стѐкò богáство.

мўжа ж ‘музење’. – Врѐме је за мўжу, òдок ў шталу да ми крáве не прѐбризгају.

мўзара ж ‘крава која се музе’. – Мўзаре крáве и вòлове смо лѐти др̀жали кòд кућѐ, а јалòвйње изгòнили ў-планину да плáндују; в. *крављача*.

мўзике ж мн у *изр.* *крайкѐ* ~ ‘усна хармоника’. – Свйрò он у мўзике да га се нѐ мош нáслушати, ко у прáву јермòнику.

мўзувйран -рна -о ‘бистар, досетљив, оштроуман’. – Јдш је ма̀ли, ал д̀ошб мўзувйран, ч̀ела му нй̀је ра̀вна.

мўк м ‘тајац, ћутање, потпуна тишина’. – Одјампўт кад он др̀екну, н̀аста мўк, с̀амо се мўшица ч̀уе како зу̀й.

мўка ж ‘испаштање, трпљење, подношење тешкоћа’. – Ц̀ео жйвот нам је пр̀ошб у т̀ерету и мўка̀ма, ал зна̀ј, благо Ѓ̀еду: ко се мўке н̀е намучй, п̀амети се н̀е научй.

мўкати мўче несв ‘оглашавати се мукањем (о говедима)’. – П̀очеше г̀оведа мўкати, ја т̀амо кад й̀ма шт̀а да вйдиш: Рўјка се т̀ели. – Јоп̀ет мўчу г̀оведа, в̀реме да се на̀пое.

мўлац мўлица м **1.** ‘мазгов (мужјак из фамилије мула); **2.** ‘глуп, тврдоглав човек’. – Онај Ра̀шков мўлац пр̀ође пўтом и пр̀ави се да нас н̀е види, та̀ки му е и очу̀рина бй̀јо и нй̀је ца̀бе ка̀зано да н̀е пада йв̀ер дй̀ље о̀т клад̀е.

муља̀кати -а несв ‘најављивати промену времена’. – Пожур̀те, Ѓ̀ецо, н̀ешто муља̀ка од Овч̀ара, шт̀ета би бй̀ло да нам п̀окисн̀е ва̀кб сй̀ено.

муљати мўлам несв **1.** ‘гњечити грожђе’. – Да̀док о̀вйм нй̀нима мўла̀ч, о̀е да муља̀ју гр̀ожђе па ће нам у̀јутру вратити; **2.** ‘припремати неку смицалицу’. – Ма н̀ешто ми сўмљиво, м̀ора да н̀ешто муља̀ју чим н̀е смију у̀-очи да те п̀огл̀едну ко лўди.

муља̀ч -а́ча м ‘направа за гњечење (кључење) грожђа’. – Тўри се мўла̀ч на̀-кацу и кро̀ж њега се кључи гр̀ожђе.

муљ̀евит -евита -о ‘тмуран, облачан, кишовит’. – Б̀еше муљ̀евито в̀реме кад нас на̀падоше Шва̀бе, с̀еме им се за̀трло.

мўмлати -ам несв **а.** ‘мрмљати, бобоњати (в.)’. – Н̀емб да мўмлаш тўјна̀к но зб̀ори ко й̀ксан; **б.** ‘неразговорно брундати у браду, гласом подсењати на оглашавање медведа’. – Да-иш ти ја̀да: кад смо за̀шли дўбље у̀-шуму, п̀оч̀е н̀ешто да мўмл̀а о̀до-нуд од п̀ећин̀е.

мўнути -ем св ‘енергично упозорити, дрмнути’. – И он га мўнў ла̀ктом у сла̀бйну н̀е би ли ушў̀ћб, ал т̀о ти је ко глўвбм ша̀пгати.

мўња ж **1.** ‘пражњење атмосферског електрицитета’. – Кад п̀оч̀е да гр̀ми и да с̀евају мўње, ба̀ба виче: п̀оћерајте кр̀аве брзо, б̀ежете ку̀ћи; **2.** ‘хитар, брз, вредан’. – То е р̀етко врѐдно чеља̀де, мўња жйва, чй̀ниј ти се н̀е стае на̀-земљу.

мўњара ж ‘неуредна просторија, ћумез’. – Ён̀е иг с̀ед̀е п̀овазд̀ан у о̀ној Ль̀епосавиној мўњари, пй̀ју и кцка̀ју.

мўрга ж ‘овца са сивом главом’. – На̀јпитомйе су ми ове мўрге; || мўргица ж дем. – Погл̀едни ми на онў мўргицу, р̀екб би да м̀ено ку̀ња; || мўргав -а -о ‘сивкаст’. – Облизнила се она мўрга и о̀бадвое ја̀гњади јој мўргаво, плўнўта о̀на; || мўргас -та -о ‘сиве боје’. – Стално учй̀м мде у̀нуке ко̀ја е бдја зел̀ена ко о̀кријек, ко̀ја плава ко га̀лица, ка̀ко е н̀ешто личито кад је голўбли, шепт̀ели, зејтй̀нли, ва̀трело, вијол̀етно, гра̀орасто, циг̀ерли, мўргасто, крм̀езли и да старима прй̀личй дўнклий̀е а мла̀ђйма лй̀ктиј̀е.

мўрови м мн ‘жмарци’. – Кад пр̀ођем според њ̀ене ку̀ћ̀е, св̀е ме п̀одй̀ју неки мўрови.

мўруз мўруза м бот ‘кукуруз, *Zea mays*’. – Откад сам о̀тишо у̀-вбјску, св̀е мй̀с-лй̀м шт̀а ли ра̀де мдй, да л су о̀брали мўрузе и п̀ожњели ша̀шину; || мўрузнй -а -о ‘кукурузни’; *изр.* ~о бр̀ашно ‘брашно од кукуруза’. – Пш̀енично бр̀ашно мбж да ти стој колко о̀ш, а мўрузно јдк, за̀тб га м̀ељ̀еш пом̀ено, нй̀кад не на̀ваш̀еш мдго; || мўрузчић м дем; в. *йабирак*.

мўрузйште с ‘њива на којој је био посејан кукуруз’. – По мўрузйшту се п̀одигла мўв̀ар, зел̀ени се – р̀екб би је Ѓўр̀ђевд̀ан.

мурӯзли непр ‘који је боје кукурузног зрна’. – Испала млдго згднa прѣђа, дѡшла нaкѡ мурӯзли, ни млдго ликт ни дӯнкли.

мӯрузница ж ‘хлеб од кукурузног брашна’. – Ижњѣше врӯћу мӯрузницу, биѣелог мрса и слaнине те се презалогaнcмо згднo, да нѣ може бѡље бити.

мӯсaв -a -o ‘прљав, замазаног лица’. – Штѡ си тaкѡ мӯсaв, благо бaби, то нѣје згднo, ѣди умѣ се.

мӯсоња м ‘намргођен, безвољан човек’. – Јa га зѡвѣм д-идѣмо на сaбор, он се намусијo ко некѣ мӯсоња, некѣ бѣлaј га спѡдбијo, само ѡдмaнӯ рӯкѡм и ѡде у-штaлу.

мӯсти мӯзѣм несв ‘обављати мужу’. – Према вѣњеру мӯземо крaве, крӯнимо жѣто и коѣшта, нѣ мош свѣ да стѣгнѣш зa дaна.

мӯстра ж ‘узорак са кога се нешто препочиње’. – Свѣ сам мӯстре ўзела од Добрилѣ Љубишине; *изр.* мӯсѣра бѣчка.

мӯтaв -a -o ‘нем, без моћи говора; ћутљив’. – Нѣмѡ да се прaвѣш мӯтaв, но збѡри како е бѣло.

мутaвцијa м ‘мајстор који прави предмете од кострети’. – У рaдњѣ код онѡг мутaвцијe у Љубићу има бисaгa, покрѡвaца, зѡбница, кѡструтнијег тѡрби и коѣшта од кѡстриѣти.

мӯтан мӯтна -o ‘без сјаја, непрозиран’. – Од ѡвијег кѣша нѣје сaмо мӯтан пѡток но се и ѣзвор код Брѣста замӯтијo.

мӯтап м ‘покривач или простирка од козје длаке’. – Покрѡвце за вѡлове пѡђеко зѡвѣ мӯтап.

мӯтвaк -aкa м ‘ћумез, забачено место у грађевини’. – Потрaжде тaмо у мутвaку да нѣма кака чaпара; в. *изорaщи, муѣвaк*.

мӯтвен мӯтвена -o ‘ситно млевено (пшенично брашно)’. – Сaмљели смо код Лѣса мӯтвенѡ брaшно, биѣлѣ се ко снѣг.

мӯтвљaк -aкa м ‘тешко проходно место, аврик (в.)’. – И зaпадосмо ѡнамо у Лѣскѡвцу у некѣ мӯтвљaк, јѣдва се ишчӯпасмо из нѣкиг купѣнчѣна.

мӯтер м ‘велика навртка’. – Ѳдѡи мӯтере на кѡлима па пѡдмажи дѡбро сѡвине с кѡломaшћу.

мӯтити мӯтим несв ‘мешати течне састојке хране’. – Мӯтиш та јaјца, умӯтиш пѣт јaјцѣ и ѡзгѡ прѣлијеш ону запечѣну мусaку, врaтиш у врӯну мѣно и гѡтово; *изр.* ~ се у глави ‘имати вртоглавицу’. – Нѣшто ми се мӯти у глави, коно да ми нѣсу свѣ кѡзе на брѡју; || **мӯћкати** -aм несв **1.** ‘мешати течност без мешача’. – Кад сaставиш свѣ то, нaспи вѡдѣ нѣпуну вљaшу, зaтисни је и мӯћкaј док нѣ видѣш да се свѣ дѡбро измѣшaло; **2.** ‘рѡварити, припремати неку неподѡштину’. – Свѣ знaјӯ да ѡни мӯћкaју нѣшто окѡ држaвне кaсѣ; || **мӯћнути** -нѣм св ‘промешати, промутити’; *изр.* ~ главѡм ‘добро размислити, пажљиво одвaгати’. – Знaш како кaже ћѣдо: трѣ пӯт мѣри – јѣднѡм ѣци, дѡбро рaзмисли, па ѡндак рѣши.

мӯћaк мӯћка м **а.** ‘покварено јаје’. – Знaш како е вѣкѡ ѡнaј: ѣјaко нѣ знaм да снѣсѣм јaјце, знaм штa е мӯћaк; **б.** ‘покварен човек’. – Ўс, тaј је нѣвиђен мӯћaк.

мӯћка ж ‘нека закулисна работа’. – Вѣдѣ се да е по срѣди нека мӯћка.

мӯћурлa м ‘особењак, подмукао, потуљен’. – То ти је мӯћурлa јѣдна пѡквaрена ко шупaљ зӯб, кој га нѣ знa тaј би га преплaтијo.

мӯфљуз мӯфљуза м ‘неотесанко, неодговоран човек’. – Пӯшти мӯфљуза у бѣс-трага.

мӯфте прил ‘бесплатно, цабе’. – Брѣзѡбразно ко глѣста, нaвикло да дѡбије свѣ на мӯфте.

мўчан мўчна -о ‘тежак, напоран’. – Мўчан ти је овај наш селџачки живот, ал шта-ш, из овѣ се кѡжѣ ў-другу нѣ може. – Наш живот ти је бйјо мўчан, ал јопѣт вала Бѡгу на његовом дѡру кад нам дѡде здраву и праву ђѣцу.

мўчањ мўчња м ‘сандук у који пада брашно испод воденичног камена’. – Їзвадй Лйсо из мўчња два лопѡра брашна, йзрўчи у артијану кѣсу и дѡде јој, ко велй, сѣвѡп је; уп. *брашњар, мучњак*.

мўченик м ‘страдалник, паѣеник, невољник’. – Млѡги мўченици су пострадали за нашу вѣру и свѡјом крвљу е сачували за ѡнѣ што су йза њйг дѡшли; || **мўченички** -а -о ‘страдални, тежак’. – Мўченички живот је прѡвела весѣлница с ѡним крвником, ал шта ђе, трпњом је спѡсла дўшу свѡју, нйје мѡгла споради ђѣцѣ да бѣжй од будѡлчине; || **мўченички** прил ‘мучно, страдалнички’. – Мўченички је жйвљела поред њега и сѡд је пѡчинула.

мўченица ж **1.** ‘измучена жена’. – Она мѡја мўченица нѣ стае, ко вѡда, од јўтра дѡ сутра; **2.** ‘ракија’. – Ракију зовѣмо мўченица зѡтѡ што се мўчи кад прѡлази из лампека кроз лўлу и кйлер, док дѡђе до пѡставе.

мўчењѡк м ‘мученик’. – Он ти је, весѣлник, велйки мўчењѡк, цѣо жйвот се потўрѡ за коекогѡ, о сѣбе нйшта нйје мйслијо, сѡд свй забѡравили његова дѡбра.

мўчити -йм несв. – Пйтѡ га Мильѡко шта рѡдиш, а он њѣму велй: ѣт, мўчим мўку и ѡна мѣне. – Нѣмѡде да мўчиш ту стѡку, него е рѡни, пѡј, тимѡри, чйсти бѡљеге ко домѡћин чѡвек, а јѡк ко нѣкй крвник; || **мўчен** -а -о ‘изложен мукама’. – Млѡго е бйјо мўчен на рѡбији, и глѡдовѡ, и зѣбѡ и шйбан бйјо, ал јопѣт, вала Бѡгу, прѣтекѡ.

мўчки прил ‘подмукло, кријући, тајно’. – Онѡ рђа цйнкѡрошка испйпѡва нас нѡкѡ подмўкло и мўчки нѣ би ли ймѡ зѡ шта д-ўзмѣ муштўлук у ўдби.

мўчњак м ‘сандук у који пада брашно испод млинског камена’. – Кѡлко е брашна прѡшло кроз мўчњак у Јѡгодиној водѣници, сѡв се излйзѡ, кѡј знѡ кѡлко е лопѡрѡ поциѣпала; уп. *брашњар, мучањ*.

мушѡрица ж ‘ситна мушица која се у ројевима купи око цибре, сирѣтуша’. – Не могу лѡсно од ѡвијег мушѡрица д-йзвадйм цйбру йс-кацѣ.

мушѣма -ѣмѣ ж ‘простирка од непромчивог материјала која се ставља у канате кад се вуче грѡжђе’. – Опѣри мушѣму и прѡстри је по трѡви да с-ѡсўши па е пѡтље сѡвй и ѡднѣси у-зграду.

[мушкѡрац] -рца м; в. *брк, јак, калуј*; || **мушкѡрчић** / **мушкѡрчић** -ѡрчића м дем; в. *йѡкошкѡйи с, йѡшиљкѡйи, йрескѡкѡйи, свѡдба*.

мушкѡрѡча ж ‘мушкобањѡста жена’. – Прѡђе ѡна Мйломйрова мушкѡрѡча, цѡмбѡс јој нйје рѡван, спѡсобна е за дѣсет.

мушкѡриње с зб ‘мушкарци’. – Кѡд нѡс ти је бйјо ѡбичѡј да прѡво сѣднѣ мушкѡриње па пѡтље жѣне и ђѣца, а јѡк ко-во сѡд: јѡш чѡвек нйје сѣо, жѣна трѡпй, још јој ѡн примиче стѡлицу, буди-Бѡг-с-нама.

мушкѡтла ж ‘цветна, саксијска биљка *Pelargonium inquinans*’. – Свй су вѡљели мушкѡтле, нйје било кўћѣ која нйје ймала у прѡзору неку мушкѡтлу, велѣ да е млѡго дѡбра споради нѣсанице ил ако е нѣко глѡвѡбљѡн, и кѡжу да дѡноси срѣћу. – Излѡмијо га ко мѡче мушкѡтлу.

мўшкй -ѡ -ѡ ‘који се тиче мушкараца, који се ѡдноси на мушкарце’; в. *мушкобањѡсиѡ*; || **мўшки** прил ‘снажно, жестоко’; в. *зѡйегнўйи, избѡбњѣйи, маругѡйи*.

мўшкйње с в. *мушкарйње*. – Њйма се породјѣвало мўшкйње, а Драгўтину и Ёмилији свѣ женскѡриње, њйг шѣс.

мушкѡбањѡста ‘која има мушке физичке особине’. – Бйла Слѡвка ѡјдўк жѣна, нѡко мушкѡбањѡста, спѡсобнйѡ од млѡго мўшкйг; в. *мушкарѡча*.

мўшмула ж бот ‘врста воћа *Mespilus germanica*’. – Мўшмуле се једу тек кад се угмиле, најлепше су кад иг мено довати слана.

муштèрија м ‘купац’. – Имала наша мајка млого муштèрија за бијели мрс, није мдгла да наваше колко су дни шћели да купе, јел је сир и кајмак бијо за пример.

муштèринка ж ‘муштерија женског рода’. – Млого од тијег гдспдја, мдјиг муштèринки су ме звале да свратим кддā њиг, дочекају ме ко куму.

мўштрати -ам несв ‘строго поступати, терати, гонити неког силом’. – Јес га мўштрб кад је бијо мали, ал јес и направио од њега човека й пб.

муштўлук -улука м ‘част која се даје доносиоцу лепе вести’. – Кад су Дачо и Бббан јавили Јули да се родила Катарина, дббили по ћилим за муштўлук.

Н

на реч. ‘изволи, узми’. – На, накрени једну и очитāјде ону: *Ој, чашницо, мали сивдоре, окрнем ти данце горе*; || **наде / најде** ‘и с т о’. – Најде ове пारे однеси Милосаву ковачу и реди му псло ти двб мдј хедо, он зна споради чега.

наалити се наалит се св ‘задовољити похлепу, халапљивост’. – Пушти иг нек се наалē, свē ће им то ћавб одњети, жив бијо па вићо.

набадати набадам несв ‘ходати опрезно, храмајући’. – Набада ндгу прд-ногу: рeko би – гāзи по јāјцима; || **набдсти** набодем св – Кад је прелазико преко врзине, потегне те набодē вдики трн у пету.

набактати се набакћем се св ‘брзо и добро се најести’. – Свратимо код Гурмана те се набакћемо ониг његовиг мезелука у моци, нисмо потгле мгли да навашемо вде успūt.

набасати -ам св **а**. ‘наићи после лутања на прави пут’. – Кад је било глво дба ндћи, ми набасамо на једну кавану и тунџак закдначимо; **б**. ‘случајно наићи’. – Однекуд набаса Живко поред Крстомирове кће и затекне га под дудом.

набедити набедим св ‘неосновано неког окривити’. – Набедили човека ни крива ни дужна, на правди Бдга, за ниће ништа; || **набећивати** -ећуем несв. – Немдјте га набећивати за нешто што није учињб.

набелāјјисати -шēm св ‘настрадати’. – Кад су Бугараша наишли, цело село е набелāисало, свē живо попалише, рке им се осушили – дббгда.

набијати набијам несв ‘стално истицати сопствене заслуге за неко »добро дело«. – Стално му набија на нбс како га е спасико од сйлацйја; || **набити** набијем св. – Требало је то још мло набити; ~ се набијем се св ‘набости се’. – Йдок по оним дашчуринама и набик се на ексер, мрам д-идем у амбулāнту да ми ударē некцију.

набиљушити -иљушим св ‘накупити’. – Набиљушила јā ж ћецом ћелгтака по њиви за пун котбāњ, зауварица е.

набој м ‘болна тврда изралина на табану’. – Кад смо пршли преко планине, дббик набој: бдли кд да си у-око цārнб.

набрајати набрајам несв ‘наводити појединости, имена’. – Јбј, кад она пдче да набраја, Бг те мдлово сами: тē вакй си, тē накй си, тē нйкакй си; || **набрдјити** набројим св. – Наброи јој Анка свē по спйску и најпотгле јој рече, е сд се покрий уветима и ушүти.

набрекнути набрèкнем св ‘нарасти, надоћи’. – Набрèкле краве од онē отаве, шйрē но дўље; || **набрèћи** набрèкне[м] св ‘и с т о’. – Ако иг нарāниш ћетелином, дббро ће ти набрèћи.

набризгати -ā св 'набрекнути пред пред мужу (о крављем вимену)'. – Набризгале кра̀ве, вре́ме да се му̀зу.

набрисати -шѐм св 'сакупити брисањем'. – Набрисали смо брѐзовим мѐтлама вѐлику гѐмилу лѝшња, спр̀љила га сл̀ана па ђпало кѐ ру̀ком ђдњето.

набр̀усити набр̀усим св 'наоштрити сечиво брусом'. – Он кад ђткуе и набр̀уси кѐсу, мѐже да брѝје, а ј̀дно ти да кѐси.

набу̀бати набу̀бам св 'научити напамет текст без разумевања'. – Рѐкла му учитѐљица да е набу̀бѐ, ал да нѝје по̀јмио шт̀а е пѝсац ш̀ћѐо да ка̀же.

набусит -а -о в. 'осоран, цандрљив'. – Нѝје р̀ђав, ал нѐкако набусит дѐшѐ, бѐз тога нѐ волим ш њим да дру̀гуем.

набу̀шити набу̀шим св 'набити, набости'. – Дра̀гана Богд̀ановѐг ти набу̀ши б̀ик на рогове и прѐсу му дрѐб: нѝсу ст̀игли да га ђѐрају дѐ Гуче, ђн весѐлник изд̀анѐ, Бѐг да му д̀ушу прѐсти. – Тѐваријо Вла̀де ђубре и набу̀шијо вѐликог пацѐва на вѝле.

на̀вада ж 'нешто на шта се навикне'. – Кад је пѐчело диѐте да пл̀ачѐ, по̀п вѐли: да̀јте му на̀ваду (цу̀глу).

на̀вадити (се) -ѓм (се) св 'навикнути се, уобичајити'. – На̀вадиле се ђне њѝне кѐкѐшке и ст̀ално прѐлиѐћу ва̀мо у нашу ба̀шчицу; в. *грис̀ици, дрмка̀ици*.

на̀вала ж 'мноштво, маса (народа)'; в. *налога, ковачница*.

на̀валити на̀валим св 'убедити у оправданост неког поступка'. – На̀валили д-ђстанѐм на кѐнаку, нѝкако дру̀кчије, вѐлѐ: ђѐ д-ђдѐш по ва̀кѐ р̀ђавој ђји, а и м̀рак ђе да т-ђва̀ти; || **на̀ваљивати** -аљуем несв. – Нѐмѐ наваљивати вѝше, додђја; || **на̀ваљива̀ње** с гл. им. 'инсистирање на нечему, убеђивање'. – На на̀ше наваљива̀ње ђн прѝстаде, па вѐли: а̀ј, нек б̀иднѐ срѐћно и вековѐчно.

на̀валица ж 'навала (в.)', в. *налога*; уп. *насирѝици*.

на̀варити (се) на̀варим (се) св 'издовољити се кувањем до мере издржљивости, накувати се'; в. *наил̀евеѝици*.

на̀васати -шѐм св 'набавити, прибавити, снабдети се'. – Бѐрили смо се да на̀вашемо и сѐдова, и а̀латки и коѐшта што чоѐку трѐба у ку̀ћи да се нѐ за̀јма по сѐлу.

на̀ватати -а̀м св 'похватати'. – Јѐдва на̀ватасмо ђну нѐснѐ пѝладију, н-ђмијѐ д-ђиђу у ко̀кѐшар са̀ма, а нѐ мош да иг ђставиш на̀пољу, бѐјати се да иг нѐшто ђбнођ не пѐкупђ.

на̀ватирати се -а̀тирам се св 'стећи иметак'. – На̀ватирали се та̀кѐ што су за ца̀бѐ пѐкуповали др̀жавну ѓмовину коју су прије шѐсѐт гѐди́на њѝни ђѐдови подтимали на̀шим ђѐдовима; || **на̀ватиран** -а-о 'који има много новца'. – Та̀ј ти је на̀ватиран од пѐта до увѐта, ѓма п̀ара кѐ плѐвѐ.

на̀вѐсти -ѐзѐм св 'извести на платну'. – На̀вѐзѐм ја̀ стр̀ини к̀уварицу; в. *наил̀евеѝици*.

на̀вѐсти на̀ведѐм св 'наговорити неког на нешто'. – Бѝјо е млѐго дѐбар дѐчко, док не налѐће на ђнѐг кѐштаплера те га на̀веде на р̀ђав п̀ут.

на̀вијати на̀вијам несв 'намотавати основу (о пређи)'. – На̀вијали смо прѐђу у ка̀нуре па ђемо да нѐсимо на ва̀рбање; || **на̀вити** на̀вијѐм св 'намотати пређу'. – А̀јде да на̀вијемо ђснову док је д̀ана.

[на̀викнути] -нѐм св. – На̀виком сам тѐ да ра̀дим и нѝје ми тѐшко; || **на̀вићи** на̀викнѐм св. – На дѐбро се ла̀ко на̀вићи, а од нѐвољѐ тѐшко се одб̀анити.

на̀виксати -а̀м 'намазати ципеле виксом'. – Кад се вра̀те са ва̀шера, ја̀ ђперѐм сви́ма обуђу, т̀урѓм поред шпѐрета да с-ђсѐши и с̀утрад̀ан на̀викса̀м да б̀иднѐ спрѐмно кад се јѐпѐт нѐје по̀ђе у стѐђхој ђбу̀ћи и одиѐлу.

на̀виланити се -ѓла̀ним се св 'навадити се'. – На̀виланијо се па, ма̀ло ма̀ло, ѐтѐ ти га, згѐдно додђја.

навиљак -иљка м 'пласка сена скупљеног вилама'. – Рогоулама ўзмеш онај навиљак и ђенеш на рогоцу.

навиљчати -ам св 'направити навиљке сена вилама'. – Тò што ми ђеца навиљчамо, мушкарци приносè и ђену, а жене грабè.

навише прил 'горе, уз брдо'. – Ђдосмо навише Стàнишиној кўћи и ни гóре не нађосмо овце.

навлāк м 'алатка којом се навлаче шине на точкове'. – Тркнидè до Јерòтија те ўзми навлāк да навучемо ову шину.

навлāчити навлāчим несв **1.** 'мамити'. – Ђзашо пред радњу и дрèком навлāчи муштèрије; **2.** 'стављати нешто преко нечега, пресвлāчити'. – Ђнè је навлāчи јастучнице на јастуке; || **навўћи** -ўчèm св према *навлāчиши* **1.** 'намамити'. – Стāлно нам је говòријо: вòдте рачўна да вас кò не навуче на тāнак лèд. – Мāмкò га испотија док га није навўко д-ўдў зајно у крађу; **2.** 'ставити нешто преко нечега'; в. *навлак*; **3.** 'изазвати здравствену невољу, разболети се'. – Навўкок овај нāзèб на-òнòј прòмаи.

наводāција м 'посредник при склапању брака'. – Дèјо ти је наводāција, нèма му рāвнè, тāј ти је насòчијо свāкў другў ђèвòјку у нāшем крају.

наводāцијати -ам (не)св 'посредовати при склапању брака'. – Да није Дèсимир наводāцијò, пòла цемāта би òстало неòжежено.

навòра ж 'освећени хлеб, нафора'. – Кад ўзèсмо навòру, јā ти, велй, сāчекāм пòпа прè-црквòм, па га приўпитам кā-ће да ми свèти вòдицу, а òн велй: òвè, òнè и òнè òнамо нèђеље нè могу, пòсле наиђи да се здогòворимò.

наврāдати се -а(м) св 'напасти се, најести се'. – Прèд нòћ припуштйм крāве у òтаву те се наврāдаше па дòшле кò бўрāд.

наврāтити наврāтим св **а.** 'свратити, доћи у посету'. – Наврāти, јāдна нè била, нèки пўт кòдā-нас да се изразгòвāрамо, нāчисто се разрòдисмо; **б.** 'скренути воду у воденични јаз'. – Ђди де, дй'ете, те наврāти вòду у јāз, нèко нам нòћāс из инāта одврāтијо, није ймò памèтнија пòсла; *изр.* *Наврāћā вòду на свòју водèницу.*

наврāт-нāнòс прил 'у журби, било како, хитно'. – Кад су јāвили да е Дрāго дòвò ђèвòјку, свй из цемāта наврāт-нāнòс пòитају на честитāње.

навредан -дна -ò 'који често побољева'. – Дòбро се ђèдо држй, сāмо е навредан кад су лèја у питању: мèно-мèно па га ўшйне.

наври'ети наврèм св 'навалити, надрети'. – Штā си наврò кò јўне ў-плāс, полāко, сйнко, тйјā вòда брй'ег рòнй; в. *наиас[и]*.

наврљати се наврљам св 'наскитати се'. – Вала ако се йко наврљò коекўдије, òн је.

наврндати -ам св 'набацати без реда'. – Наврндò она дрва кò од бèдè, мèшто да иг згòдно слòжй да бйднè лйчито кад нèко пòглèдне с пўта.

наврндèљати -ам св 'урадити нешто на брзину, набацати како било'. – Наврндèљò неко стāро оди'ело и нāкò òтишо у зāдругу.

наврнђед м 'пети предак у генеалòшкој линији'. – Чўкунђедов сйн ти је прāђед, а òтац наврнђед.

наврнути се наврнем се св 'навратити, свратити'. – Наврни се кад прòлазиш, нйсмо се, брè, йз пушāка гāђали.

наврсти се -рзèm се 'набацити се, натоварити се неком непозван'. – Мèно-мèно па ти га èтè, наврзè се и мòра да му пèзйш.

навршљавати -ршљāвам несв 'свраћати, досађивати'. – Стāлно ме зòвў да сврāтим, ал јā, прāво ти кām, нè волйм да навршљāвам, знām да лўди ймајў стò пòслòва; в. *йолагано*; || **навршљати** -ам св 'наићи, свратити непозван'. – Нйко ко Цòле није вòљò да навршљā и кад трèбā и кад нè трèбā.

навукљати се -ām св према *вукљати* (в.).

навуљати (се) -ām (се) несв **1.** ‘најести се’. – Навуљо се гибанице ко сирдче на задушнице; **2.** ‘набрати, натрпати’. – Навуљам ја ондг зѐла пўна крила и згтовим им зельаницу; **3.** ‘обући’. – Навуља ону цокетину и оде низ башчу.

навући -чѐм св ‘обући’. – Навуцде, дїете, цоку, виш да дўва ветар, мѓж да те испробїја па да награишѐш; || **навл́ачити** навл́ачим несв. – Нѐмѓ да навл́ачиш тѓ-лике рке, брзо ћеш пѓчѐти да иг скидаш.

нагаз м обично у *изр. налѐћеш на* ~ ‘налетети на врсту магије, стати на »сугреб«’. – Нѐ знам шта му е у задње време, мѓра да е налѐћѓ на нѐки нагаз.

нагазити -им св ‘стати ногом на нешто, згазити’. – У онѓм шишљаку он ти нагази на змију, срѐћа да е бијо у-чизмама.

наганта с м/ж ‘шаљивција, спадало’. – Е, Ката ти је прѓва наганта; пита ѓна пѓпа: јѐ л, пѓпо, рѐче ли ти мѓлоприје у бѐседи да е йсто пѓмислити кѓ и урадити, јѐсте, велї пѓп, од пѓмисли свѐ пѓлази, а ѓна: ѐј, вѓла Бѓгу, пѓмислила јѓ да ти пѓ-несѐм ону дугачку пршуту, и док намирик стѓку, смѐтнук и забравик, ал сѓд видїм да е йсто, кѓ да сам дѓћѐла, па ми лѓкну.

нагарити¹ -йм св **1.** ‘нагло кренути у неком правцу’. – И ѓни нагарѐ за ѓима што су брже мѓгли еда би иг сўстигли; в. *засїаши*; **2.** ‘предано се посветити неком послу’; в. *балуциши*.

нагарити² -йм св ‘обојити у црно, загаравити’. – Ймала е вѐђе ко пијавице, па јѓш кад иг нагарй, видѐ се из даљинѐ.

нагѐнтати се нагѐнтам св св ‘обући се преко мере’. – Јутрос бијаше ѓблачно и јѓ се нагѐнтак преко мѐрѐ; сѓд нѐ знам шта да рѓдим с воликим рѓкама, ал што викала баба, кѓ нѓсй нѐ-просй; в. *йѓйануши*.

нагибати нагибѓм несв ‘савијати металну шипку нагибачом’. – Пѓзи кад нагибаш ту шипку, води рачуна да ти не ѓмакнѐ нагибача па да се ударйш.

нагибача ж ‘алатка за савијање обручева, гвоздених шипки’. – Без нагибачѐ ѓвѐ шипке нѐ могу да се савију како трѐба.

нагињати се -ѐм се **а.** ‘превијати се, кривити се’. – Кад ўвиђеш у вѓз, бѓлго тѓју, не нагињи се кроз прѓзор; **б.** ‘савладати део пута’. – Кад су пѓчели да нагињу гѓре ўза стрѓну, бијагу се задисали и жѓгор се мѐно помѐно утиша. – Бијаше пѓчело сўнце да нагиње онѓмо к Овчѓру кад смо пѓчели да ћѐнѐмо крстине, ал јѓпѐт стйгосмо за дѓна; || **нагнути се** нагнѐм се св. – Кад се нагнѓ над бунѓр. спѓде му кѓпа и ўпанѐ дѓље, сйла мўкѐ је виђѓ док је извадијѓ спешѓмоћу кѓнци од кѓнтѓра.

наглабати наглабам несв ‘причати нешто неважно а дуго’. – Кад је пѓчо да наглаба, нйђе краја, нйкако да га се отрѐсѐш.

наглаврњати -ѓм св ‘наићи у незгодном тренутку’. – Нйје се јѓш дѓбро ѓдјутрило кад наглаврња Крстомйр.

наглавци -вѓка м мн ‘горњи део чарапе изнад стопала’. – Нйкако не закопчѓш кѓндуре но ти клѓмћу па си јѓпѐт поциѐпѓ наглавке те дангубим да ти иг крпйм. – ѓвѓ ѓзгѓ су ти наглавци, а ово дѓљенак од пѐтѐ до прстију што йдѐ испод тѓбѓна су ти назувци.

наглаѓти се наглам се (не)св ‘нагледати се’. – Нйсам се мѓгла наглаѓти коекакйјет ѓпѓтѓ кѓдѓ нйг.

нагнати -ѓм св ‘натерати’. – Нагнѓј ѓвце горенѓвише у Гѓј па сйћи да ручамо зѓјно. – Нагнаше га нѓзор да пѓпије шѓљу млиѐка; *изр. Нагнала ѓрла зѓѓ гѓдина да зймуе мећу кѓкѓшкама*; || **нагѓнити** нагѓнйм несв. – Жѓбу ў воду нѐ трѐба нагѓнити.

наговѓрати -ѓвѓрам несв ‘убеђивати, мамити’. – И пѓчнѐ Слѓвка да ме наговѓра д-йдѐм за Мйлѓрада, велй: тѓ е мѓмак кѓкѓг нѐма од Јѐлице до Бјѐлице; || **наговѓ-**

рити -òворїм св 'убедити, покренути на неки поступак' – Нёмòде да ми нагòвориш то ди'ете на неваљалуке.

нагрáбати нагрáбам св 'намучити се, настрадати, преморити се'. – Бијаше ðморина, а зёмља тврда, ўдри измаўшкè цèò дáн, нагрáбасмо нáчисто.

награбýсити -àбýсим св 'настрадати'. – Кад смо били сред планинè, ўдари òнáј плýсак те ти награбýсисмо ко нїко.

нагрáдити нагрáдим св 'поставити пређу на разбој, припремити се за ткање'. – Нагрáдик пређу, сўтра ће снајка да пòчнè ткáти һїлим.

награисати -шèм 'настрадати, претрпети неку штету'. – Нёмòде да те нèко чўе како иг рèзйлиш, па јòпèт д-йдèш код сўдијè да награишèш, него зáуздáј мèно ту јèзичину (7: 158).

нагрнути нагрне(м) св **1.** 'нанети, набацити земљу уз стабљику, младу воћку'; в. *одгрнути*; **2.** 'наићи у мноштву, навалити'. – Чўо нáрод да ће да бїднè нèсташица зїтина па нагрнò кò на нèкò чўдо; в. *губица*.

нáдалеко прил 'на велику даљину'. – Нáдалеко се о ньèму чўло; в. *и́каља, шаљивција*.

надарити -їм св 'навести, навући на неразуман поступак'. – Нáдарї га һàвò те се ðжени с òнòм рáспикућом, нè може ништа д-ўчинї.

надати надáм св 'додавати на оно што је већ дато'. – Нè мош да му надáш, нїкад му нїје дòста; *изр.* ~ *дрèку* 'развикати се, разгаламити се'. – И тўј ти прèврши дáра мèру па һèдо нададе дрèку, били смо мањй од маковог зрнета; ~ *иуику*; в. *одвалиши*; ~ *цèвáй*; в. *убраниши*.

надати се надам се несв 'имати наду; очекивати'. – Нáдала се òна да ће је òн запрòсити кад дође из војскè, ал је нèни дáли зà-другò, òнда тàкò бїло, знáш како велй òнá пїесма: мèне дáли, нїсу ме пїтали. – Отац му ўмро напрèцац, ал се тòме нáдò – бòлело га и заптї'евало; || **надáње** с 'нада, очекивање да ће се нешто добро завршити'. – Їјакò е бїло свè гòре и гòре, мї смо имали надáње да ће дóћи дáн да се тò заробљеништво зàврши и тàкò й-бї; *изр.* *Нáда нїкад не ўмирè. – Добро е, а бòљèм се надам.*

надбити надбијем св 'надјачати, надвладати'. – Пўштїмо јá и Мїкош бїкове да се пòбију и òни ти һà тàмо, һà вáмо и напошлèтку Мїкошев Рўјко надбї мòг Шáроњу.

надвїкати надвїчем св 'надјачати гласом'. – Ћèдо Млáдомир је имò глáс да нїко нїјè мòго да га надвїче; || **надвїкívати** -їкуем несв. – Пòчèше преко пòтока да се надвїкују, Мїле ньèму: фáшистò!, а òвáј Мїлу: комўнистò! – а низ пòток одјèкуе: йстò! йстò!

надвлáчити се надвлáчим се несв фолк 'такмичити се у надвлачењу'. – Мї смо се у чобанији надвлáчили кличка, а грўпно кòнопца, па òни кои прòтивну стрáну превúчу преко цртè су пòбедници; || **надвўћи** -чèм св према *надвлáчши*; в. *заштегнути*, *кличак*.

надвое-на̀трое прил *изр.* 'слабо, површно'; в. *їремурдарииши*.

надгòворити -їм св 'говорити дуже од других, истрајати у говору'. – Òн кад пòчнè да причá, нè мож нїко да га надгòворї, двòкáт му нїје рáван.

надгорњáвати се -òрњáвам се несв 'борити се за престиж, надметати се, надмудривати се'. – Òвї што су шћèли да бїднў нáродни пòслáници ðкупè нáрод па се надгорњáвају, свáк прича како е прèпоштен, а òнáј дрўги да нїје но да сáмо глá кáко д-ушићари нèшто. – Љўди се зèмáјле надгорњáвали у òноме што е Бòгу ўгодно, а òвї сáд глáју кò ће бити већй ништак; || **надгорњáвáње** с гл. им. 'незаказано

такмичење'. – Те двјије кѹће су мло̀го дѹбро ста̀јале, ал су се ста̀лно надгорња̀вале: ко ће има̀ти бѹље вѹлове, више компи́ра или пшени́це, ко ће при́је срѹдити и та̀ко тѹ.

на̀дгробник м 'надгробни споменик'. – Сва̀ком ко се прѣстави́о е спѹдизан на̀дгробник, ка̀сти ка̀мени би́љег.

на̀дека̀ти се на̀декам се св 'на̀ести се преко мере'. – На̀дека̀смо се код мо̀г у́јка ко̀ да смо из гла̀ди ѝзишли.

на̀дживѣ̀ти -ви́м св 'живети дуже од неког'. – Бѹгме ја на̀дживѣ̀лек и ље́да и ѿца, а до̀клѣ ће ѿво̀ да травѣ̀ља – Бѹг ми́ли зна̀де.

на̀дждѣ̀вати се на̀дждѣ̀вам се несв 'такмичити се у жетви'. – Пѹчнѹ ље́војке да се на̀дждѣ̀вају, ко̀ја ће више ру̀ководи д-оста̀ви ѝза се, ко̀ у ѿно́ј пјѣсми ко̀ја ве́ли: на̀дждѣ̀ва се мо̀мче и ље́војче.

на̀диѣ̀вати на̀дијевѹм несв 'давати имена'. – Ђн је во̀љѹ да на̀диѣ̀ва на̀ди́мке коекѹме; || **на̀ђену̀ти** -не́м св **1.** 'дати име, надимак'. – Кад је стрѹна до̀шла за чѹчу сви́ма нам на̀ђену̀ла имѣна: *дѐлѹца, бра̀лицѹ, бра̀ца, ље́шо, сѐица, милѹцѐђе* и та̀ко рѣдом; **2.** 'саденути, натоварити'. – На̀ђенѹ ко̀ла си́ена на јѣдну стра̀ну и ѿно̀ му се стро̀ља на за̀војици код Мла̀ђови́г вра̀тњица; || **на̀ђести** [на̀ђенем] св само у *изр. нѐ да* ~ '(на)поменути, приговорити'. – Ми́ га ста̀лно на̀падали да се же́ни, а ѿн нѐ да̀ ни на̀ђести

на̀димак -и́мка м 'приденуто име'. – На̀ди́мке смо доби́јали по нѐкој особѹни, па смо та̀ко има̀ли Бѹцка, Бра̀доњу, Зубо̀њу, Те́сла, Тура̀на, Па́тана, Зе́ца, Др̀ља, Чу́ља, Ру́нда, Ге́ља, Клѣ́мпа, Срѹза, Тра̀па, Бу́ља, Јаре, Ђвна, Би́коњу, Сврѹзоја и ва̀здан коекѹга.

на̀ди́мати се на̀ди́мам се несв **а.** 'повећавати се, повећавати обим'. – Пѹчо да се на̀ди́ма ко ша̀руља кад се прѣједе ље́телине; **б.** 'уобразити се, правити се важан'. – На̀ди́ма се нѐке ја̀де ко нѐки ва̀јни га̀зда, а до јѹчѐ би́о гологу́зија: ни́је има̀ло па̀шче за шта да г-у́једѣ; || **на̀ду̀ти се** -уем се св **1.** 'раширити се, повећати обим'. – На̀дуо се ко̀ на̀пи́рена жа̀ба; **2.** 'налу́тити се'. – На̀дула се сва̀ од нѐког де́рта, љу́ћа од ша̀рана; || **на̀ду́вен** -ѣна -о 'који се прејео и набрекао'. – Те́ца се замари́јала, уи́је им би́к у ље́телину, на̀ду се и црче на̀ко на̀ду́вен; || **на̀ду́т** -а -о 'и с т о'. – Ово ми дје́те нешто на̀ду́то, ви́ђи му стомѹчи́.

на̀ди́рати -ем несв 'вући ја́че, престизати'. – Де́шња́к ми ста̀лно на̀дирѣ па̀ мбрам сваки́-час да га стѹка̀м; в. *равња̀иш*; || **на̀дри́ети / на̀др̀ти** на̀дрѣм св 'напасти ја́че, с више страна'. – По̀гледа̀јте да нам нѐ на̀дрѹ иза ле́ђа; в. *равња̀иш*.

на̀дме́ћати се на̀дме́ћем се несв 'такмичити се'. – Ка̀жем ја̀ те́бе нѐмој се на̀дме́ћати ш њи́м, ѿн је ста̀ри ли́сац, ал ни́је ти вре́јело говѹрити; || **на̀дме́ћање** с гл. им 'надметање, такмичење'. – Но́је у ѿно́ј ли́вади ти је би́ло на̀дмећање ка̀мена с ра̀мена кад сам ја̀ би́о мла̀д.

на̀дни́ца ж 'дневна зарада, плата'. – Ђна ти је, сирѹта, ста̀лно би́ла у-на̀дници и та̀ко е одга̀ила ље́цу. – Би́о ѿн дѹбар мајсто̀рчи́и и ва̀то ли́ѣпу на̀дницу код коекѹг; || **на̀дни́цом** прил 'радити за дневну плату, надницу'. – Ђн је ра̀дијо на̀дницом, ни́је шљеѹ љу́турицом, јел се једно́м ѿпекѹ.

на̀дни́ча̀р м 'човек који ради за надницу'. – Ђмо̀ е он зе́мајле и по де́сет на̀днича̀ра; || **на̀дни́ча̀ров** -а -о 'који припада надничару'. – Зна́ш ка̀ко е ка̀зано: нѐмо̀ да ти на̀дни́ча̀рова пла̀та прѣно́и у ку́ћи.

на̀дни́ча̀рка ж – Ђна ти је мла̀да ѿстала удо̀вица са си́тно́м ље́цо́м и ѿндак је по̀стала на̀дни́ча̀рка код коекѹга и извѣла свѹ ље́цу на пра̀ви пѹт; || **на̀дни́ча̀ркин** -а -о 'који припада надничарки'. – Је́с ѿна на̀дни́ча̀ркина ље́рка, ал бѹље ље́војке нѐма у три́ се́ла.

на̀дничити -и́м несв 'радити за надницу'. – На̀дничили су цѐо ж́йвот и јѐдва састављали крај с крајом, ал су ђбраз сачу́вали, вѐру сачу́вали и х́џцу на пра́ви пу́т извѐли.

на̀доват прил 'у близини, под руком'. – Кад су х́џца б́ила ма́ла, ста́лно сам др́жала пру́тић на̀доват, ђбично на кредѐнцу, да се на́ђе ако затреба́; *изр. на̀довати́ ру́кѐ 'и с т о'*. – Б́ила кђса ђбешена о грѐду на̀доват ру́кѐ.

на̀дђлазити -и несв 'повећавати се'. – Кад је у̀даријо ђнај пљу́сак, пђчѐ да на̀дђлази риѐка, стрђба да т-у́вати како ва́ља дрвље и ка́мѐње; || **на̀дђћи** на̀дђје св **а**. према *на̀дђлазити*. – Ту́вим ја кад је и овај на́ш пђток знао да на̀дђје; **б**. 'нарасти ферментирањем'; в. *и́и'есђио*.

на̀домак прил 'близу, у близини'. – Срѐћом б́ијасмо на̀домак ђнђг пла́нђнскиг ку́ћа те се спа́сисмо од ђнѐ арлау́цѐ.

на̀дрѐждати се -дђм се несв 'начекати се на неком месту'. – Ва́ла се на̀дрѐждасмо, кђ кљу́сђд за празним ја́слама, док се они смђловаше д-ђтворѐ ђнђ ша́лтер.

на̀дриба́нда м 'човек задрт, својеглав, до чије свести не допире ниједна разложна реч'. – То́ ти је јѐдна на̀дриба́нда ка́кѐ нѐма на̀далеко, ш њ́им нѐ треба́ ђмати ни́кака пђсла.

на̀дрљати на̀дрљам св 'непредвиђено настрадати, лоше проћи'. – Е, кђ е ш њ́им шу́ровђ тај је на̀дрљђ. – Ђстак без јѐднѐ јѐдђне цво́ње, ако ми мђји нѐ пошлѐу ко́й дђнђр на̀дрљђ сам.

на̀дрндати -ам св 'учинити нервозним, изнервирати'. – Њѐга је лђкше на̀дрндати нег жа́бу пђхерати у́ воду; || **на̀дрндђн** -а -о 'нерасположен, нервозан'. – Пу́шти га с ми́лђм Бђгом, виш да е на̀дрндђн, кђ да е пђшђ на ко̀приве.

на̀дути се в. *на̀димађи се*.

на̀ђавола реч. 'на несрећу'. – На̀ђавола поприѐчисмо ђзгђ низ Бѐуковац и наба́сасмо на нѐки ђврђк и ту́ј нам Дђбросав ђшчевђли нђгу, јѐдва се нѐкако избатргасмо.

на̀ђенути -нем св в. *на̀дђевађи*.

на̀еклати -ам св 'нахеклати'; в. *на̀и́и'евђиђи, сђрема*,

на̀ести се -дѐм се св 'наситити се'. – Ма ни́је се са́мо на̀ела, весѐлница, него се прѐела па са́мо пѐкђѐ. – Тај нѐ ви́дђ дђљѐ од њѐгове за́дњице, са́мо гла́ да се на́јде и да се на́спава, нѐ мисли ни о чем, кђ нѐки трѐут

на̀жалђс реч. 'на жалост'. – Ка́же њѐму Ра́дован: на́жалђс тво́ју ни́је та́кђ б́ило, тђ ти се ту́пило, но е б́ило ва́кђ и пђче му набра́јати свѐ по рѐду од а́ до ш.

на̀жањ на́жња м 'руковѐт пожњевеног жита'. – Ми́ жњѐмо јѐчам у ру́ковѐти, за нама вѐзиоци вѐзују у снђпове, па кад сѐдосмо да да́нѐмо, х́џђвђје за́пјеваше: *жа́њѐм жђиђо, ђђзнае се на́жањ / ђ, мђј ми́ле, шђђ се ђра́вђиш ва́жан*.

на̀жао прил најчешће у споју *учђниђи* ~ 'ражалостити'. – За ђвијег трђјес гђдђна ни́кад ми ни́шта ни́је учђнијо на́жао.

на̀живљѐти се -вђм се 'доживѐти старост, наживѐти се'. – Ва́ла, х́џѐо, на̀живљѐ сам се ако е за ва́јду; *изр. Да га за смрђи ђдишљѐи, на̀живљђ би се*.

на̀жњевит -а -о 'погодан за жетву (о стрном житу)'. – Пожњесмо Ра́довину, јђш је ђмало двђ ко̀нопа до за́ласка сѐнца, ал б́ијаше на̀жњевито како само Бђг ми́луе, ни́ђе полѐгло ни́је, тра́вѐ нѐмадијаше, а чѐсто – ми́лђна јѐдна, снђп до снђпа.

на̀жњѐти се 'задовољити се жетвом'. – Е, ђвђг лѐта сам се на̀жњѐла кђ ни́кад: ђшле смо у пђза́јмицу јѐдна кђ-другѐ док смо свѐ њ́иве у цѐма́ту скр́диле.

на̀жу́љити на̀жу́љи св 'добити жуљ'. – На̀жу́љиле ме ђвѐ чизмѐтине, мѐка сам се на́мучијо; ~ *неког 'наудити коме'*. – Бђгами га на̀жу́љијо лу́цки, ал нѐће му ђн то забравити ни́кад.

наза̀вађати -ām св ‘многе завадити, посвађати’. – Тâј је наза̀вађō пōла сѣла кō да нѣма памѣтнѣја пōсла.

наза̀дак -тка м ‘наза̀довање, пропаст’. – Стâлно га глâли кō мѣно вōдѣ на̀-длану и тō му се освѣтило, енѣ ти виђи, од кад му е ђтац љмро, кѹћа крѣнула у наза̀дак, далѣко било.

наза̀дан -дна -о ‘заостао’. – Они су ти од памтивиѣка били наза̀дни и ђсѡрљиви.

наза̀довати -уем несв ‘заостајати, губити корак’. – Како ђви дѡђоше на влâс, ми наза̀дуемо и тō ѣстркѣ.

назалâмати -алâмам св ‘заломити мноштво’. – Цѣо боговетни дâн сам залâмō за̀пѣрке, назалâмō сам се кōнō да сам погѡдијо ѣѹтурице.

назалівати (се) -алівам (се) св ‘заливати превише’. – Јучѣ и данâс смо домаћински назалівали у̀сѣве, ако дâ Бѡг биће вајдице; в. *наилѣвѣиѣи*.

назгѡдати се назгѡдам се св ‘дотерати се, нашминкати се’. – Куд гѡј пѡђе, ѡна се мѣно назгѡда, нагари веђе, карменишѣ ѹсне, намажѣ се пома̀дѡм, звâли је помѡдâрка.

наздрави́ти -им св ‘подићи здравицу’. – Здрав си, домаћине! – Ѣд-Бога ти здравље, кѹме! – Рад би бијо, кѹме, наздрави́ти, *ако ѣу је здравѣиѣи* кѡм старѡјку, наздравићу стâрини Миљѡјку, што ѡдгâји трѣ сѡкола тића, трѣ јунака, сѡја Обилића.

наздравље прил ‘нека буде са срећом’. – Да вам бѣдне наздравље, да ѹ здрављѹ и весѣљу проведете прâзнике па да се јѡпѣт, у ѣме Бѡга, виђимо.

назѣпти -бѣм св ‘прехладити се’. – Назѣбо онѡмâд кад је по ѡнѡј арла̀уци ѣшѡ ѹ Гучу, енѣ га лѣжѣ, ѹватила га нѣка дрâт и сâв се презнѡјава.

назиме -ета с зб. *назимад*, с ‘свиња до годину дана’. – Ѣвѹ назимад ѣу д-ѡставѣм за рâну.

назѣмица ж ‘женско свињче које се није парило’. – Ѣнâ ша̀рена назѣмица, ѣзглѣда ми, тра́жи вѐпра.

назѣнâт прил **а.** ‘уинат’. – Нѣсам шѣѡ д-ѣдѣм на глâсâње назѣнâт, за̀тѡ што су приѣтели ѡнѣма кѡј не ѣзѣју; **б.** ‘намерно’; в. *налемâѣи, ниѣѡиѣи, ѣурликаѣи*.

назирати се -е се ‘примећивати се на видѣку’. – Кад прећосмо, потље пѡноћи, преко планинѣ, назиру се веѣвери како жмирѐ дѡље по Чâчку.

назѡр прил ‘на силу, безвољно’. – Ко се назѡр ѹ цркви ѣѣрâ тај се Бѡгу нѣ моѣ. – Јѣдан кѡј ѡне ја̀чи је но двоцица кѡј ѣдѹ назѡр.

назувица ж ‘вунена получарапа’ – Кад за̀цинцâ зи́ма, ја ѣѣци преко чâрапа ѡбуем и назувице јел зи́ма с нѡгѹј дѡлази.

назу̀љати назу̀љам св ‘обути се брзо, ѹскочити у обућу’. – Назу̀ља Бранко ѡнѣ нѣгове тра̀ље и ѣза̀ђе на̀-басâмке на̀кѡ у вѐшу.

назути назуем св ‘брзо се обути’. – Назу̀ј мѣе кѡндуре и трѣкни те донѣси на̀руче дрвâ.

наизѹс прил ‘напамет’. – Зна ти ѡн наизѹс ѡвијег јуна̀чкиг пѣсѣма кѡ Ѣче на̀ш, на̀учијо кѡ пиѣвац пѣсѣму.

наискâп прил ‘попити из једног даха, у душак’. – Вѐљо Мѣчка е мѡго да пѡпѣје пѣво од пѡ-кила на̀искâп. – Што ѣе то да бѣднѣ згѡдна бѣкрија, виђа ли ти кâко ѡн ѣстрѣсе лѣтрицу на̀искâп.

наја̀дати -âм св ‘настрадати’. – Дѡћи ѣе зѣмâн кад ѣе ѡни наја̀дати за све што учѣнише ѡвѡм ја̀дном на̀роду.

наја̀рити наја̀рим св ‘појачати ватру, ја́че подложити’; в. *ѣѡдјариѣи, загорѣиѣи*.

наја̀шити -ѣм св ‘зајачати’; в. *ала, ѡсѣрвиѣи се*.

најво̀љети најво̀љѣм ‘највише во̀лети’. – Ви́каше пѡкѡјни Јѡксим: ја̀ ти најво̀љѣм слâнину кѹвâну у пасу̀љу.

најглавно прил ‘основно, најважније’. – Посланиче, станде, млого коешта нам дбећа, најглавно нам не каза, велі Мйлисава, шта ће нам हुंपрија кад немамо ријеку.

најједаред прил ‘одједном, изненада’. – Најједаред он скдчи нако бунван и велі: *Ддсиа, брел!*

наједити се наједим се св ‘наљутити се, разгневити се’. – Није чудо што се нако наједио, пукла му трпила и није мого више да шути пред њним брезобразлуком. – Онај намфор се наједио, љући од шарана, ко да е пйшо на коприве; в. *љуи*.

најпотље прил ‘најзад, на крају’. – Послужише нас свє редно: шећер и вду, каву и ракију, поставише ручак и најпотље изњеше вино.

најпрво прил ‘прво, пре свега’. – Најпрво ћу да подигнем ову чашу у славу Гдспода, па у час крсне славе дма овога Светога Николє и у здравље домаћина нашєга и чељади његове; *изр. Кад Бог дће неког да казни, најпрво му узме њамєи*.

најпречи -а -е ‘најближи, најблискији’. – Он ти је мене најпречи с мајчине стране; || **најпрече** прил ‘најважније’. – Од свєга ти је најпрече, синко, да чуваш образ.

најташен -а -о ‘приглуп, који је навико само одређен посао да ради’. – Он ти је најташен да цйєпа дрва и на-свадби.

наказа ж ‘ругоба, чудовиште, вештица’. – Ону наказу љвати Сретен како врача око штале, неће јој пасти на ум да то више ради.

наканити се наканим се св ‘одлучити се, почети неки посао’. – Једва се наканик да поплетем прдше, јдш зєбу руке; || **накањивати се** -ањуем се ‘оклевати, колебати се’. – Немој се ништа накањивати, него се облачи и пут под ноге.

накарада ж в. *наказа*. – Шта си се накарадио с тим дрђама ко нека накарада; || **накарадан** -дна -о ‘који одудара од нормалног, ружан’. – Није то мајстор није, сваки му посб накарадан; || **накарадно** прил. Свє што е урадио испало е накарадно и није како.

наки -а -о ‘онакав’. – Каже она њему: те вакї си, те накі си, те нијеки си.

накинђурити се -инђурим се св ‘накитити се неукусно и претерано’. – Она се и кад пође овцама накинђури, а да ти не причам кад пође неђе љ-гости ил на сабор.

накиселити -им св ‘ставити да се кисели, укиселити’. – Ове године сам накиселила краставаца пуна два чабра, исєћи ће до Ђурђевдана.

накиснути -не св према *киснути*; в. *зима, ораиш, угар*; || **накишњавати** -ишњава несв према *накиснути*. – Само нек падā и накішњава, трєба д-љбије ову сувдвцу.

накисо -ела -о ‘благо кисео, киселкаст’. – Имамо ми, горнак у Башчинама, двїе јабуке, дшле, нако, мєно накиселе, ал сдчне и мирйшљаве, не мож бити лєпше.

накитити (се) -им (се) св **1.** ‘украсити (се)’. – Накитио коње прѣпорцима, кйћанкама, љздāма са пљкама, милина виђети. – Она се накити и кад у шталу пође; **2.** ‘напити се’. – Кољко се накитијо, згдно се заводї пјумом.

наклапати наклапам несв ‘причати без смисла, замарати бесмислицама’. – Прѣво ти кам нисам ни слушо шта е наклапо, ал сйгурно ништа паметно није мого рећи.

наклапјсати се -ам се ‘најести се’. – Улєчеше у кућу, реко би иг неко ћєра, наклапјсаше се пасуља и сира, смоташе цдке и одоше низ башчу ко ветар.

наклеветати -евећем св ‘налагати, напричати неистине’. – Од намтивјека су се рђави људи трудили да наклеветају праведнике, ал у лажи су кратке ндге.

накнада ж ‘плата за одређен посао’. – Ако чдєк поштєно мйсли, поштєно зборї и поштєно ради, Бог му за свє то даднє вишєструку накнаду.

накнадити -им св ‘надокнадити, исплатити робу или услугу’. – Ђво ми Дуле лєктричар струју љ-шталу и не шће да наплати, па се домйшљам на којї начин да му то неје како накнадим.

на̀кѡ прил ‘онако, осредње’. – Штã да ти кãм: жívимо на̀кѡ, бѡље н-умијемо а гѡре нѣма.

на̀коб̀р̀љати / на̀ков̀р̀љати -ãм а. св ‘нагомилати, скупити на гомилу’. – И такѡ ти на̀с двѡјица на̀коб̀р̀љасмо вѣлику гѡмилу тѣкãва док је ѡн обихшо на̀около с вѡловима. – На̀ков̀р̀љаше кãмѣња ѡзгѡ из-обалѣ, имã за двѣ кãнате; **б.** ‘нарађати, изродити доста деце’. – И такѡ ти мѡј ѡтац и маћа на̀ков̀р̀љаше пўну ãвлију ђецѣ, нѣкијег Нѡвйца, Дѡбрийца, Јелесйја, Јерѡтија, Тимѡтйја, Сãвѣта, Дѡбрйнки, Стãнѡјки, а мѣне, Зѡрку и Обрада одиѣлише у кѡзјачу.

на̀ковã -овња м ‘ковачки прибор, масиван метални блок причвршћен за пањ на коме се чекићом кује усижано гвожђе’; **изр.** *Тѣшко е бйиши између на̀ковãња и чекића.*

на̀комендй̀јати се -ãм се св ‘издовољити се комендијањем’; в. *оновечери.*

на̀комй̀шати -ãм св ‘одвојити већу количину клипова кукуруза од шаше’. – Бѡг-ме ти на̀с двѣ сйноћ на̀комй̀шасмо за јѣдна кѡла и пѡјаче.

на̀кѡмр̀дити се -им се св ‘направити мргодан израз лица, намрштити се’. – Мй га пйтамо кã хѣш да се жѣнйш, а ѡн се сãмо на̀комр̀ди и ошўће.

на̀кѡн̀че -ета с ‘мушко дете које се невести ставља у руке пре него што уђе у кућу, да би и сама родила наследника’. – Кад се, у Арйљу, жѣнијо Нй̀кола Мйлошев, Јѡво Блãгов тй је бйјо на̀кѡн̀че; в. *свадба.*

на̀кѡпати се на̀копãм се ‘многo копати’. – Ако е се йко на̀копо, на̀кѡсијо, на̀оро, на̀жњо, на̀пластијо, нарабацйјѡ, то тй је бйјо вѣсели Срѣтен.

на̀кѡсити на̀косй̀м св ‘многo покосити’. – Вãлã смо дãnãс на̀кѡсили трãвѣ и трãвѣ, имãће да се жђѣну двã сйјена.

на̀кѡсо прил ‘укосо, под косином’. – Кад за гѡсте сѣчѣм пршуту, јã исѣчѣм на̀кѡсо па слѡжй̀м на тањйр ѡколо, а у средини тўрй̀м кãјмак и сйр.

на̀кѡстрѝјѣшити се -ѡстрѝјѣшим се св ‘најезити се (од страха или узбуђеня)’. – Кад је гãђѡ грѡм у Милй̀нков бãгрен, мй се свй на̀кѡстрѝјѣшисмо од стрãсти.

на̀котр̀љати -ам св **1.** ‘наваљати’; в. *обловак*; **2.** ‘родити, изродити’; в. *козјача.*

на̀кѡрãј предл (с ген.). – Ни на̀кѡрãј пãмѣти ми нйје бйло да е ѡн шћѡ да нас заѣбѣ.

на̀крѣнути на̀крѣнем св **1.** ‘испити (обично ракију)’. – На̀крѣнусмо по ракију двйје и запѡђенусмо рãзговор ѡ ђѣци; **2.** ‘искосити’. – Бйјãше на̀крѣнуло сўнце ка зãласку кад смо мй крѣнули из виногãра; || **на̀крѣтати** на̀крѣћѣм несл. – На̀крѣтѡ је ѡн и чãшу и влãшу, ал му йзишѡ ўврстак: дѡктор му забрãнијо и чãшу и влãшу.

на̀крѣсати (се) на̀крѣшѣм (се) ‘опити се’. – Кад су се дѡбро на̀крѣсали, крѣну кўћи зãводѣћи се и пйѣвајўћи.

на̀крй̀вити на̀крй̀вим св ‘искосити, ставити накриво’. – На̀крй̀вијо Брãнко Дрãгољубов ѡнѡ нѣгово шешй̀рче и ѡде нйз пўт звйждућући.

на̀крй̀чити на̀крй̀чим св ‘посебно нагласити, затражити’. – На̀крй̀чио му ѡтац кад је побѡљѡ да се йзмйри с кѡмшијѡм и ѡн му то йспоштовѡ: звãо га на̀ свадбу сйну; в. *нумера.*

на̀кркати се на̀кркãм се св ‘најести се преко мере’. – Зѡран и Нãум, кад ѡдў нѣђе на сарану, на̀кркãју се кѡ да су йзишли из ãпса.

на̀крпити -им св ‘надокнадити’. – Тй си мѣне згѡдно пѡмого, нйси шћѡ д-ўзмѣш ни жўту бãнку и јã сам дѡшѡ да ти тѡ на̀крпй̀м на̀кѡ човѣчãнски.

на̀крўнити на̀крўним св ‘окрунити неку количину кукуруза’. – На̀крўнисмо трй цãка жйта те ѡтерак Дрãгўтину у водѣницу да ми сãмѣљѡ.

на̀крўпно прил ‘крупније (самлети)’. – Самѣљи ми ѡво на̀крўпно, тѡ ћу стѡци.

на̀крцати -ам св ‘искрцати неку количину (ораха, лешника)’. – Сйноћ док су жѣне плеле, на̀с двѡјица на̀крцасмо пўну шѣрпу брã.

на̀ксутра прил ‘у трећи дан после’. – Нè могу да ти стру̀жем ни с̀утра, ни прòсутра, дòгнāj тр̀упце ј̀аком на̀ксутра.

на̀кувати -ам св ‘скувати неку количину’. – На̀кувала сам мѐћѐ свѝњама у ка̀зану, имаѐ им д̀оста за три-д̀ана.

на̀купити -ѝм св ‘сабрати. сакупити’. – На̀купи м̀ено ј̀аб̀ука што су òпале да на̀правѝм ј̀аб̀учару.

на̀купити -им св ‘скупити неку количину’. – На̀куписмо шљѝвѝ п̀уну òнѝ срѐдњу ка̀цу.

на̀купòвати -у̀пую св ‘покуповати све што је неопходно’. – На̀купòвò ђ̀едо о Јер̀емѝнудне свѝ с̀емѐна што нам трѐбају за с̀етву.

на̀ку̀сати се на̀ку̀сам се св ‘најести се’. – На̀ку̀саше се ђ̀еца òнѐ чòрбѐ и òдоше да пòлиѐжѝ. – На̀ку̀саше се ко да су ѝз-г̀лади ѝзишли.

на̀ла̀гати на̀ла̀жем несв **1.** ‘припремати казан за печење ракије’; в. *ѝревираѝи*; **2.** ‘убацивати снопље у вршалицу’; в. *даваѝи*.

на̀ла̀дити (се) на̀ла̀дим (се) св ‘озепсти, прехладити се’. – На̀ла̀дила се ђ̀еца па с̀амо крајѝ.

на̀лап̀рдати се -ѝм се св ‘напричати глупости, налупетати се’. – Вала се на̀лап̀рда ко н̀ико н̀егòв.

на̀леђ̀ушкѐ прил ‘на леђа’. – Пр̀ужијо се Кр̀стомир на ѝ̀лиму испод д̀уда на̀леђ̀ушкѐ, з̀аспò и р̀че.

на̀лѐмати на̀лѐмам св **1.** ‘истући’. – Òна ўвати òнò диѐте и з̀гòдно га на̀лѐма ѝ̀ако оно н̀ије тò ура̀дило назин̀ат но н̀ѐотице; **2.** ‘напити се’. – На̀лѐмали се код Кòза у ка̀вѝни, па ј̀едва ѝдѝ п̀утом.

на̀лѐћи на̀лѐгнѐ(м) св ‘уклопити у неки механизам, упасовати’. – С̀абѝ га ј̀òш м̀ено, нек д̀òбро на̀лѐгнѐ. – Òн ти ўзѐ наг̀ибачу те ш̀ ѝòм на̀теже ш̀ину и òна на̀леже на тòчак; || **на̀лиѐгати** на̀лиѐже несв према *на̀лећи*; в. *жу[j]ица*.

на̀лѐћи -жем св ‘ставити јаја под кокошку која се расквоцала, насадити кокошку’. – Расквоцала се и П̀ирга, те сам ѝ н̀у на̀лѐгла, нек ѝмѝ п̀иљежи, од в̀ише не бòли г̀лава, бòље но да ма̀нка; || **на̀лѐгати** на̀лежѐм несв према *на̀лећи*. – В̀ише н̀ѐћу на̀лѐгати ниј̀едну.

на̀лѝвати на̀лѝва(м) несв ‘формирати зрно у класу или у клипу’. – Òвѝ к̀иша вр̀ѐдѝ з̀лата, п̀аде у п̀рави ч̀ас б̀аш с̀адѐ кад п̀ш̀еница на̀лѝва з̀рно; || **на̀лити** на̀лијѐм св ‘насути течност’. – С̀лòжијо сам и усòлијо к̀ўпус и пр̀итиснò òзгò ка̀меном, а в̀и, кад досп̀ите, нòсте вòдѐ з бун̀ара те на̀лите свѐ док не òгрезнѐ до камена. в. *огрезнуѝи*;

на̀лѝзати се на̀лѝжем се ‘напити се, опити се’. – М̀ало-м̀ало па се на̀лиже, з̀атò га и прòзвали Лиз̀ар.

на̀лик прил непром ‘који је сличан, који подсећа на некога’. – Òн ти је на̀лик на ў̀јака, кò ј̀ајце ј̀ајцету.

на̀ликовати -уем (не)св ‘личити, бити сличан’. – Кад б̀йднѐш к̀ўповò т̀естију, б̀ирај òнѝ што на̀ликуе на б̀ард̀ак; || **на̀личити** -им ‘и с т о’. – Имали òни òнѝ г̀арави ш̀пòрет што на̀личи на цòкулу.

на̀лицкати (се) -ам (се) св ‘накитити се, накинђурити’. – На̀лицкала се òнѝ Рад̀мила, р̀еко би се òна ў̀даѐ, а ј̀òк н̀ѐна ђ̀ерка.

на̀лога ж ‘навала, гужва, ред у коме се чека да се обави неки посао’. – А бр̀ашно ако ў̀зѝмиш, док твòја вр̀ећа у вод̀еници због на̀логѐ ч̀ѐка на̀ р̀ед, кад вр̀атиш, да вр̀атиш саб̀ѐну м̀еру.

на̀лòжити на̀лòжѝм св ‘потпалити ватру’. – Ј̀а ти, òнд̀ак, на̀лòжѝм в̀атру и пр̀и-ставѝм вòду да се гр̀ије, кад òни ст̀игнѝ, д̀-ѝмѝју д̀-òшурѐ пр̀асе; ~ **се** ‘узбудити се, страсно пожелети’. – На̀лòжијо се на П̀ѐтрòјку па н̀ѐ знѝ ђ̀е је д̀есно.

на̀ло̀кати се на̀лочѐ(м) се св **а.** према *лока̀ти* – На̀ло̀кала се кѐра̀д о̀ниг сплѝча̀на што сам спѝштила док ишѝћера̀м ко̀ко̀шчину из ав̀лијѐ; **б.** ‘на̀пити се преко мере’. – Кад гѝј се вѝдѐ, о̀ни се на̀лочѹ ра̀кичинѐ.

на̀лѹм̀кати -ам св ‘иситнити гра̀е лом̀ењем’. – Ја̀ стѝлно, кад дѹспѝм, на̀лом-ка̀м гра̀нчица̀ и тѹрѝм у сувѹту, кад трѐба да на̀ложѝм ва̀тру – нек је згѹтовљено.

на̀лу̀њити се на̀лу̀њи[м] св ‘наоблачити се, намрачити се’. – Бѝјаше се на̀лу̀њило одѹнуд од Овча̀ра, зна̀ла сам да ће времѝште; в. *седа̀ти*.

на̀љеѝи на̀љежѐм св ‘наиѝи’. – Тог да̀на на̀љеже Мѝћо шу̀ма̀р озгѹ с планѝнѐ и сврѝти ко̀да нас. – На̀љеже Мѝлија јѹтрос са̀ба̀јле според на̀шѐ кѹѝѐ; в. *наману̀ти се*.

на̀љѹ̀бати се на̀љѹ̀бам се св ‘на̀пити се’. – На̀љѹ̀б се вѐсели Цвѐле и нѝје мѹгѹ д-ѹдѐ кѹ̀ћи но га Дра̀го на̀то̀варијо на лѐја и ѹдњѹ до њѐгове водѐнице.

на̀љѹ̀скати се на̀љѹ̀скам се св в. *на̀љѹ̀ша̀ти се*. – На̀љѹ̀скѹ се, н-ѹмијѐ д-идѐ.

на̀ма̀га̀рчити -ѝм св ‘изиграти некога, преварити’. – Он им свѐрово и о̀ни га на-ма̀га̀рчили ко̀ нѝког. – На̀ма̀га̀рчили ма̀нгупи вѐселог Богда̀на и пла̀тили му грѹжѐ нева̀жѝћим, оним Нѐдићевим па̀ра̀ма.

на̀ма̀зати -жем св према *ма̀зати*.

на̀ма̀кнѹти / на̀ма̀ћи на̀ма̀кнѐм св ‘на̀бити, на̀вуѝи’. – На̀ма̀кни онѹ гѹжву на врат̀нице и на̀ма̀кни бо̀ље тѹ ка̀пу, вѝдиш како̀ дѹва ѹва̀ сапанѝѐла; || **на̀мѝцати** -чѐм несв ‘састављати крај с крајем’. – Јѐдва на̀мѝчѐмо кра̀ј с кра̀јом, ал ва̀ла Бѹгу сви смо жи́ви и здра̀ви. – Стѝлно смо на̀мѝцали и штѐћели, нѐ мож дру̀кчије да са̀ставѝш кра̀ј с кра̀јом.

на̀ма̀мити на̀ма̀мим св ‘преварити’. – Ни́сам мѹгла да са̀гна̀м ѹвце у то̀р док иг ни́сам на̀ма̀мила на бѹ̀чук.

на̀ма̀нути се на̀ма̀нем се св ‘успут свратити, наиѝи, на̀вратити’. – На̀ма̀ни се неки пут кад прѹлазиш у вѝногра̀д; || **на̀ма̀њивати** -а̀њуем несв. – Їзглѐда ми да се заглѐдѹ ѹ нашу Ја̀ну, чѝм је по̀чѹ на̀ма̀њивати според на̀шѐ кѹѝѐ.

на̀мѐнит -а -о ‘које има прецизну намену’. – Ово бѹ̀ре је ѝѐдо на̀пунијо кад му се рѹдијо ѹнук на̀менито за она̀ј да̀н кад га бѝднѐ жѐнијо.

на̀мѐра̀чити -ѐра̀чим св ‘с мераком се односити према нечему’. – На̀мѐра̀чијо се Мѝћо на онѹ вру̀ћу ја̀гњетину.

на̀мѐрити -ѝм св ‘измерити’; в. *кришка*.

на̀мѐрник м ‘радо виѝен гост’. – Сла̀вска сѹба е би́ла на̀мештена да дѹчѐка̀ пѹт-ника на̀мерника.

на̀мѐт м **1.** ‘нагомилиани снег, смет’. – Нѐш ми вѐровати да сам мо̀рѹ да се вратѝм из Јова̀нлука, јел на̀мет је бѝјо то̀лики да ко̀њи ни́су мѹгли да га прѐгазѐ; **2.** ‘пореске обавезе, дажбине’. – Ова̀ нѐсна вла̀с ѹдарила на̀мете да нѐ мош ла̀сно д-ѹстанѝш жи́в.

на̀мѐтати -ћем несв ‘набацивати, додавати жицу ради проширења плетива’. – Е са̀д, ћѐро, по̀чни у сва̀ком рѐду да на̀мѐћеш по јѐдну жи́цу, па кад изиѝѝеш до̀вле, онда по̀чни да смѐћеш; ~ **се** ‘натурати се, нежељено се уплитати у разговор или друштво’ – Тај доди́ја, свѹј се на̀мѐће ко да ѹд њега нѐшто за̀виси.

на̀мѐштај м ‘бокалче вина и бокалче киселе воде чијим се мешањем добија шприцер’. – Да̀јде нам, Спо̀мѐнка, по јѐдан на̀мештај.

на̀мѝгнути -нем св ‘упутити поруку жмиркањем на једно око’. – Чѝм сам смо̀тријо ка̀ко јој је на̀мѝгно ѹком, а она се насмѐшила, зна̀о сам да ће да се спа̀нѝјају; || **на̀мѝгивати** -ѝгуем несв. – Зна̀ш ка̀ко е ка̀зано за ѹвѐ веро̀ло̀мце: на трѝ вѐре ѹком на̀мѝгујѹ а ни јѐдну пра̀во нѐ верујѹ.

на̀мѝѐсити на̀мѝѐсим св ‘умесити неку количину’ – Очѝ Бѹ̀жића ми́ на̀мѝѐсимо ва̀нилица, са̀лчића, штрѹдлѝ и кое чѐга, нек-ѝма̀ за пра̀зник.

наминути наминем св а. ‘помолити се однекуд, наићи’. – Кад сам намино̄ ђзг̄ од Дјелѣва, чук дѣле кукњаву; ~ се ‘приблизити се’. – И ђндак смо йшли да сијемо жито ан намине прѣљеће, тѣмо око Младенѣца; **б.** ‘почети избацивати семенске листове (о луку)’; в. *бичиѣи се*.

намиривати -иривам /- ируем несв ‘давати стоци храну, појити је, тимарити, чистити шталу’. – Отишла нана да намирива стѣку; || **намирити** намирим св. – Мбрам д-идѣм да намирим стѣку зѣ-дѣна.

намицати -чем несв в. *намакнуѣи*.

намишљати намишљам несв ‘измишљати, извољевати’. – Нѣмѣј тујнак да намишљаш коѣшта, но засучи рукаве и ѡпљуни длѣнове.

намлѣжити се намлѣже се св; в. *верѣи се*.

намљети намелѣм св ‘самлети неку количину’. – Јѣ субѣтѣм намелѣм стѣци јѣрмѣ на прекрѣпач за цѣлу йдѣћу неђељу и миран сам, ѡндак ѣѣца и жѣне имаѣу и кад јѣ пукнѣм по раѣу.

намонтирати -ѡнтирам св ‘наместити, склопити, ставити у функцију’. – Дѣји, мѣлим те, да ми намонтираш ѡнѣј прекрѣпач.

наморавати -ѡравам несв ‘терати силом, приморавати’. – Наморавѣ Крѣстомир Живка да пѣпије кѣрлицу млиѣка кад ѡвѣј није шѣѣо ни ракију ни вино; || **наморати** намѣрам св ‘приморати неког на нешто’. – Ако-ш – ѣзми, ако неш – јѣ те не мѣгу наморати јел тѣ е твѣја ствѣр.

намотавати -ѡтавам несв ‘мотати пређу у клупко или ланац на бунарском вратилу’. – Кад вѣдѣмо вѣду из бунѣра, ми полѣко с виѣглава ѡдмѣтавамо лѣнац па кад кѣва пѣтонѣ, ѡнда намѣтавамо док кѣва не изиѣје вѣмонѣвише. – Кад пѣчнѣмо да ткѣмо, ми ѡндак ѡснову намотѣмо на вратило, а пѣтку намѣтавамо спѣмоћу цѣвљаника на цѣвчице кое пѣтље чѣнком прѣмећемо тѣмо и вѣмо; в. *основа*; || **намѣтати** намѣтам св. – Нана намѣтѣла ѡнѣ ѡвѣрбану пређу на клѣпчѣд; в. *виѣло, кѣлем, вреѣено*.

намрѣчити се намрѣчи(м) се ‘смркнути се, наоблачити се’. – Бијѣше се намрѣчило усрѣд бѣла дѣна, а ѡндак пѣче да дѣва вѣтар и да грѣи.

намргодити се ‘намрштити се, спустити веће, наљутити се’. – Штѣ си се тѣ, сиѣне, намргодио, рѣкѣ би ће да ти кѣша из чѣла ѣдарѣ.

намртво прил **1.** ‘истући некога безмало до смрти’. – Прѣбили га у зѣтвору намрѣтво и, док је бијо жив, вѣко се, весѣлник, кѣ пребѣјѣна мѣчка; **2.** ‘везати нешто што се тешко дрѣши’. – Вѣзѣ штрѣнглѣм крѣву зѣ шљиву намрѣтво, јѣдѣна на јѣдѣвите јѣде сам је ѡдриѣшила.

намрчити се -им се св ‘наоблачити се’. – Бијѣше се намрчило ѡдонуд ѡд Овѣѣра, стрѣ ме би да не ѣдарѣ лѣд.

намрштити се в. *намргодиѣи се*.

намѣор м ‘сѣѣалица, прѣница, задрт ѡвек’. – Намѣору тѣ ниѣкад не мош ѣдѣсити; || **намѣѣрчѣи** -иѣна м дем. – Виѣји тѣ ѣѣга, јѣком се испѣлијо, а вѣћ пѣстѣ намѣѣрчѣи; || **намѣѣрчина** м аугм. – Јѣш сам виѣѣо намѣѣра, ал такѣ намѣѣрчину мѣјка није рѣдила.

намѣѣрисати -шѣм несв ‘понашати се као намѣѣор’. – Пѣчѣ бијо да намѣѣришѣ док Жѣрко не скиде кѣиш па га рѣспѣли по гѣзици; || **намѣѣрисаѣе** с гл. им. – Жѣрко е намѣѣрисаѣе лиѣѣчијо кѣишом или жѣтким прѣтом.

намѣсити се намѣсим се св ‘снуждити се, наљутити се’. – Намѣсијо се зѣтѣ што му ниѣсам кѣулизијо но му рѣкок нѣкѣ кѣко јѣс, зѣтѣ и није чѣдо што е кѣзано да йстина нѣјѣвише бѣли.

на̀мучити се -им се ‘изложити се напору, труду, напрезању’. – Кристовијег мѹка сам се на̀мучијо док сам мѹно закућаријо, нисам ста̀о није ко да се не ваља, ра̀дијо сам дан-ноћ, а са̀д овѹ млађи мислѹ да е то па̀ло с неба.

на̀на¹ ж ‘баба, старија жена из фамилије или свекрва’. – Знаш како спјѹвѹ Обрен: нѹма више, мѹла на̀но, кѹка дѹгѹ ко̀сѹ, да младе ђѹвѹјке ко̀но по̀нос нѹсѹ.

на̀на² ж бот ‘лековита биљка *Mentha piperita*’. – Ёвѹ, сѹнко, скѹвала ти ба̀ба чај од на̀нѹ, ѿма ћеш д-ѿздрaвиш.

на̀не|ј|ак м ‘врста бомбоне’. – Кѹпи на̀ма, пѹтком, вѹсела ма̀ма вишек на̀нејак болбо̀не, а ми пѹни среће.

на̀нецати -ам св ‘изнецати више ствари’. – На̀нецала сам ва̀здан ко̀шта, кад ми се бѹднѹ удавала ѹнука, ѿћѹ ба̀ба да е да̀рѹва.

на̀ниже прил ‘доле, низ брдо’. – И ѿни ѿдоше на̀ниже ка Пѹћиној водѹници ца̀горећи.

на̀низ м ‘ниска, низ дуката’. – Кад ста̀шѹ ја̀годе у планини ми на̀чинѹмо на ѿнѹ дѹгачку тра̀вку на̀низ па по̀несемо кѹћи ма̀јци, а ѿна не ѿкусѹ но јѿпѹт да̀днѹ на̀ма.

на̀низати на̀нижем св ‘направити низ’. – С јѹсени ба̀ба на̀ниже ѿнѹ црвене шиље па̀прике на ко̀нце па иг ѿкачи испод стрѹјѹ од-са̀лаша да с-ѿсѹше за̀-зѹму.

на̀нос м **1.** ‘количина јаја које снесе кокошка за одређени период’ – Покупдер по гњѹздима данашњи на̀нос, ал ѿстави по̀логе; **2.** ‘плодна земља коју донесе поплава’. – У Луцици ми је башчова̀нлук, ноће ти је зѹмља ко̀но бра̀шно, са̀мо са̀ми на̀нос: што по̀сијеш ра̀стѹ ко из во̀дѹ.

на̀нула ж, обично мн, ‘папуча са дрвеним ђоном’. – Нарѹчијо ђѹдо код ма̀јстора да свѹм кѹћана̀ма на̀чинѹ по на̀нуле кад је виђо да смо ѹзаткали партѿсаре и за̀стрѹли сѿбе.

на̀о̀говарати (се) -ѿва̀рам (се) несв ‘уприличити свестрано оговарање’. – Кад се са̀ставѹ а̀брѿноше, прѹтрѹсу свѹ а̀брове и сѹте се на̀о̀говарају.

на̀ѿдити на̀ѿдѹм несв ‘налазити’. – Ђѹ више на̀ѿдиш те ла̀мпарије кѹмим те Бѿгом, дѿдија ш ѹйма?

на̀ѿдмет прил, обично уз негацију, ‘корисно, није на штету’. – Није на̀ѿдмет по̀сијати мѹно више но што трѹбеу јел не би дѿста док не ѿста. – Није на̀ѿдмет ѹмати мѹно више дрѹва, мѿж зѹма по̀ћѹкад д-ѿдѹжи ча̀к та̀монак до иза Мла̀денѹца, штѿно̀ ко̀жу д-ѿшиње рѐпом.

на̀ѿпѹк -а -ѿ ‘љутит, преке нарави, изопачен’. – Та̀ј дрѹма̀тор го̀ренаке ти је брѹ јѹдан на̀ѿпѹк ча̀век; || **на̀ѿпѹко** прил ‘како не треба’. – Ви́каше вѹсела ба̀ба: бѿље је не знати но на̀ѿпѹко зна̀ти; *изр.* *Окрѹно̀ ћѹрак на̀ѿѿако*; в. *чемерика*.

на̀ѿрати се на̀ѿрѹм се ‘много се бавити орањем’. – Ва̀ла, диѹете, на̀ѿрѿ сам се ѿ гушѹ и с во̀ловима и с ко̀њима, па по̀тгле с тра̀ктором.

на̀ѿтимати се -ѿм се ‘превише отимати’. – Нек се на̀ѿтимају, свѹ ће им то ѿна̀ј кѹси ѿдњѹти.

на̀ѿчит -а -ѿ **а.** ‘стасит, леполик’. – Бијаше Мла̀ђо на̀ко̀ на̀ѿчит, нѹма шта да се ка̀же; **б.** ‘леп за гледање’; в. *ноћурак*.

на̀ѿштри на̀ѿштрѹм св ‘учинити да нешто буде оштро’. – ѿн ти је ѹмљѿ да на̀ѿштрѹ ко̀су брѹсом, а ба̀стало му е да на то̀цилу на̀ѿштрѹ ма̀ј ка̀кѹ а̀латку; ~ **се** ‘ражестити се, наљутити се’. – Тамѿн сам се на̀ѿштријо да му стрѹпам свѹ на го̀милу, кад ѿн велѹ: Мѿлим те, изѹвини за ѿно̀ јѹчѹ – и мѹне прође ѹтѹна.

на̀па̀бѹрчити -им св ‘накупити пабирке, оно што остане иза жетелаца, берача’. – А̀јте, мѿји дѿбри ѹнучићи, да на̀па̀бѹрчимо мѹно клѹсја да донесемо ко̀кошкама; в. *на̀ѿлиѹевиши*.

нападати¹ -ам несв 'кретати, полазити у напад'. – Нападоше онā шва̀пскā паш-чад, сѐме им се утрло да̀ббгда, са свијјуг страна̀, те нам љзгибе нѐколко војникā, а мѐне ти рāнише во̀ђе; || **напанути** -нѐм св. – И он ти напанѐ Јерѐмију да е прѐорō удѹт и да е прѐмеђијо. – Јā ти идѐм преко Рѹшчйћа онāмо ка Јāњића кōси кад ме напануше нѐка керāдија, да ми нѐ бй нѐког о̀плавка, јāди бйше; || **напасти** -[д]нѐм 'насрути на неког'. – Кад гōђ нāйђемо преко Кру̀шевља, стри́ѐпимо дā л ђе нас на-пасти Тѐрзйћа пашчад.

нападати² -ā св 'пасти у великим количинама'. – Нѐ тувйм кад је нападало тōл-ко снйѐга кō-вō сад за двā дāна; || **напанути** напанѐ св 'и с т о'. – Ако јдш напанѐ снйѐга, нѐће ђѐца мōћи д-йду у-школу; || **напасти** -нѐ св 'и с т о'. – Кад напанѐ гōлем снйѐг и нāвију смѐтови, нѐ мрдāмо нйкуд од-кућѐ, глāмо стōку и грйјемо се крај-ватрѐ.

напāјати напāјам несв 'давати неком да пије'; *изр.* *Онāј кōй е нāйāјō бйвō е нā-йоен*; || **напоити** напоим св 'дати воде, утолити жеђ'. – Ймā онā прйча у Евāнђѐљу, онōмāд на мѐсопусну нѐђељу чйтō пōп, кад ѓни пйтају: Гōсподе, кад те виђесмо жѐдна и напојисмо? – а Гōспод им велй: кад јѐднōг од мōѐ мāле бра̀не напоисте, мѐне, велй, напоисте.

напакāрет м 'лош човек'. – Тō ти је напакāрет јѐдан, нѐма такōг ствōра у трй срѐза.

напаковати -уем св **1.** 'измислити неком кривице'. – И ѓни ти њѐму напакују кāко е коеђѐ говōрио коѐшта противу вла̀сти, и ѓни ти чоѐка, кōй ни лѹк јѐо ни лѹк мирисō, спāкују у āпс; **2.** 'сложити, наслагати'. – Кад ђѐнѐш тѹ кāмару, згōдно напакѹј снōп до снōпа, да нѐ мож да зāкиснѐ.

напас[т] -сти ж **1.** 'чудовиште, неман'. – Кад смо прōлазили, у глѹво дōба нōћи, според мāћāнске стѹблине, нѐка напас пōчѐ да дрѐчй, а нāма се нāјѐжи кōса; **2.** 'до-садно а упорно чељаде'. – Овāј стāрији је кō напас јѐдна: нѐ мош лāсно да га се от-рѐсѐш кад нѐшто нāврѐ.

напасати напāсам несв 'чувати стоку док пасе'. – Ми кад напāсамо стōку, мймо-гред йл плетѐмо йл прѐдѐмо, нйкад не дāнгубймо, сѐм ако е црвено слѓво; || **напа-сти** -сѐ(м) св 'чувати стоку да пасе'. – Свāко јѹтро смо мōрали прије школе напастн кра̀ве.

напаснйк м 'силеција, злотвор'. – Онāј напаснйк што ѹбй вѐселог Драгића прѓ-веде жйвот на рѓбији и штā е урадијо – нйшта, ђѐ је бйјо – нйђе.

напасовати -уем св 'наместити прецизно'. – Јѐдва нѐкако напасовасмо врата да дйктујѹ ваљātно; в. *йрпорожак*.

напатити -йм св 'запати'. – Напатисмо стōчице, ѓвчйца, кокōшчйца и, мйц по мйц, займасмо, вāла Бѓгу.

напатити (се) -йм (се) св 'намучити (се)'. – Напатисмо се за врѐме рāта ко нйко нāш.

напер м 'устава, брана одакле вода улази у бадањ'. – Йдѐ Мāрија за ѓвцама и пјѐвā ѓнѹ: учй напер старѐ водѐнице / и чѹе се звѐкет медѐнице.

напѐти напнѐм св 'затегнути'. – Он ти је напѐт кō лѹк кад дѓѐш д-йспāлиш стрѐ-лу; ~ **се** 'запети из све снаге'. – Нйје жāлијо да се напнѐ из пѐтнйјег жйла кад се рāди нешто тѐретно, ал и да зāврши у кавāнчини; || **напињати се** -ѐ се несв. – Напињѐ се из пѐтнйјег жйлā, са свйг двāес нокātā, сāмо да скѹћй мѐно, колко бйло.

напйрити напйрим св 'надувати'; в. *йуваћ*; *изр.* *Нѐ мош тйй нāййрйиши йод йрāз-но нѐбо*; ~ **се** 'надурити се, наљутити се'. – Нѐшто нам се снāјка напйрила јѹтрос нāсабајле, кō да јој нйсу свѐ кōзе на брѓју: сйгурно е љута што јој је ђувѐгија нōћас зāгинѓ нѐђе; || **напйрен** -а -о 'убражен, погорђен, надувен'. – Он ти је јѐдан обичан

напирени уображенко, само прича, а никад ништа паметно није урадијо и виђећеш како ће он да љдснѣ једног дана.

напирлитати (се) -ам (се) св 'накинђурити (се)'. – Напирлитала се, рѣко би је мўстра бѣчка, а вамо јој ђѣца гѣла и бѣса.

[написати] напйшем св. – Напйшде мѣме унуку вакѣ: Драги Ђѣрђе, поносе ђѣдов, ми смо свй, ва́ла Бѣгу, здраво и дѣбро кѣѣ и тебе желймо; || **написмено** прил 'писаним путем'. – Мѣш ти да причаш штѣ ѣш, док ми нѣ даднѣш ђагу написмено, ца́ба причаш.

напицанити се -ицаним се св 'налицкати се, обући се допадљиво за неки саста-нак'. – Напицанијо се Ницо, ви́ди се да е крѣно́ у штету.

напйшити се напйшим се св 'наљутити се'. – Штѣ си се напйшила јўтрѣс наштину, ѣчију ти твѣјт; в. *йасовайи*.

наплавак -авка м 'место где вода у поплавама наноси земљу'. – Љѣтос бйјаше сувѣвица, ал у Луци у ѣном наплавку ўсѣв кѣ планина.

напластити напластим св **1.** 'попластити неку количину сена'. – Бѣгме, ми ти напластисмо дваеспѣ-шес дѣбријег пластѣва од по́днѣ дѣ-пред-нѣѣ; **2.** 'напричати се о сеоским абровима'; в. *лажара*.

наплашит -а -о **1.** 'дрзак човек'. – Убойт је радник, ал, брѣте, наплашит, далѣко му лепѣ кўћа; **2.** 'време које се често мења'. – Овѣ време дѣшло наплашито, чѣс вакѣ, чѣс на́кѣ, а трѣбало би покѣсити ђѣтелину.

наплѣсти (се) -ѣтѣм (се) св 'исплести много'. – Наплѣла сам се зймўс и чѣрапа и цѣмпѣра, йма́ за свў чѣља́д и прѣковише.

наплиѣвити наплиѣвим св 'исплевити много'. – Она ти се наплиѣвила и на́сијала, назаливала и напѣбирчила, наплѣла и напре́ла, наеклала и навѣзла, на́сирила и нава́рила.

наплѣдити се наплѣди се св 'умножити се'. – Наплѣдило се, ва́ла Бѣгу, ова́ца, пўна ба́шча.

напобйјати -ѣбйјам св 'побити (коља) много'. – Напобйјасмо се ва́ла прѣшња ѣвѣг прѣлећа кѣ никад, ѣктар и пѣјаче заградисмо: тѣ ти је преко чѣтири стѣ дѣбрйг корѣка, а на свѣки кѣрак сѣдам прѣштѣца па рачўњај.

наподѣсе прил 'низ брдо, под ногу'. – Немѣ да жўриш кѣње до на Тѣрлѣк, е пѣтље тѣмо кад бй́днѣ наподѣсе слѣбодно иг на́гнај да кѣсају.

наподногу прил 'надоле, наниже, низ брдо'. – Лѣсно е вўћи кад је наподногу, трѣба́ навише извўћи, јел што ви́кали: нйз брдо се и гѣвно котрља́; в. *сићи, расвић*.

напѣити напѣим в. *найајити*.

напој м 'млака вода са мекињама која се носи као окрепа крави која се отелила'. – Начйнде на́пој за Видруљу, па јој ѣднѣси, нек се поткајѣри, млѣго се весѣлница на́мучила.

напола изр. *узети* ~ 'закупити земљу за обраду у натури за пола рода'. – И кад је ўзимѣ на́пола, нйје бѣље прѣшѣ: док је пла́тијо ѣрање и ѣвѣ и ѣнѣ, пѣла дѣо гѣзди, сѣмо се ца́ба мўчијо; || **наполица** ж 'и с т ѣ'. – Ўзо од Љубише у на́полицу трй нйве, ја́ му велйм бѣље да си ўзо под кирију.

наполѣѣн -ѣна м 'златан дукаг с ликом Наполеона'. – Ўндак су ти ђѣвѣјке из дома́йинскиг кўћа нѣсиле ѣко-врѣта наполеѣне.

наполичар м 'најамни радник који за пола рода обрађује туђу земљу'. – Наполичар нйје лѣсно бй́ти, на́јбоље је кад си свѣј на свѣм.

наполѣно прил 'ваљано, добро, благословено, супр. од *наоийако*'. – Ђјде уради нѣшто на́полѣно, на́прави да мѣже, Бѣг ти пѣмого, немѣ само кукума́кати; в. *олешићи*.

напошлѣтку прил 'на крају, након свега'. – Напошлѣтку даћу јѡш јѣдну иљаду, ал више ѡд тога нѣ дам ни динѡра јѣднѡг.

напрашит -а -о 'преке нарави, пргав, напрасит'. – Дѡшѡ нѣкако напрашит да га нѣ мош ласно ни повѣсти ни пѡћерати; || **напрасно** прил 'неочекивано, изненада'. – Ўмри'е вѣсели Жарко, Бѡг да му дѡшу прѡстї, напрасно, нїко нїје ни замислити мѡго, бїјо е држѣнї, кѡ ѡд-брда ѡдвѡлен.

напрашити напрашим св 'посути неким прахом'. – Пѡватасмо ѡѣцу те напрашитсемо пепейном, ѡне бѡве да иг изедѡ.

напрѣд! 'заповест запреси да крене напред'. – Напрѣд, Зѣк!

напрѣдак -тка м 'болїтак, успех'. – Нек даднѣ Бѡг да у ѡвѡј кѡћи бїднѣ напректа, слѡгѣ и свѡкѡг дѡбра.

напредан -дна -о 'просперитетан, окренут будућности'. – Он ти је бїјо цѣлог живѡта напредан, у свѣму е првѡчијо. – Пуна е срѣће што е лѣтина напредна и згѡдно пѡњѣла да нѣ мож лѣпше бїти; || **напредно** прил. – Идѣ им рѡкѣ, стѡка им здрава, ѡѣца пѡрасна и јѣдра, свѣ им, вѡла Бѡгу, вѡљано и напредно.

[напредовати] -уем несв. – Свѣ бѡље и бѡље напредуе цѣла кѡћа, свї се бѡрѣ и трѡде.

напрезрѡку прил 'неподесно за рад, што се налази »под погрешном руком«. – Ма нѣкако ми свѣ ѡвѡ дѡшло напрезрѡку: ѡд да ја ко лѣвѡк рѡдим с ѡнѡм ѡлатком која е начињѣна за дешњака.

напремасе прил 'наспрам себе'. – Чїм вїдѣ напремасе да смо изишли на пѡљскї рѡд, ѣтѣ ти иг кѡ рѡј чѣлѡ, прїтрчѣ да пѡможѡ.

напрѣсти -ѣдѣм св 'опрести много, велику количину предива'; в. *наилїевїи*.

напрѣцац прил 'изненада, изненадно'. – Ўмри'е вѣсели Жарко напрѣцац, нїје дана јѣдног бѡловѡ, а јѣс се наѡдѡ, свѣ говѡријо: нѣшто ме запти'ева воће у грудима, знај да сам кратка вї'ека.

напрснути -нѣ св 'мало прснути, цикнути (о лако ломљивом материјалу)'. – Бїјаше ѡтворен прѡзор кад дѡну ѡнѡ сапанѡѣла те нам наприште стѡкло на јѣднѡм крїлу, ал мѡже да пѡслѡжи и наѡк; в. *їрснуи*.

напрстак -с[т]ка м 'метална навлака на прсту код обућара и кројача ради заштите од убѡда'. – Нѣѡје ми се, ѡѣцо, затуријо напрстак, вїѡдете да се нїје откотрѡлѡ пѡд-крѣденац.

напртити -їм св 'натоварити неки терет на раме'. – Кад смо пѡшли кѡћи испоља, он напртио брѣме ѡтетелине на лѣѡа да пѡнесѣ крѡвѡма, а мѣне даднѣ вїле и грабуље.

напртљати -ѡм св 'налупетати, набѡлѣзгати; избрѡљати'. – Напртљѡ коекакијег бљѡвотїна, јѣдва га отрпљек да му нѣ кѡм: стѡни, брѣ, чѡвече, нїси им тї дрѡжѡ лѡч.

напсѡвати напсуем св 'исповати, изружити'; в., *їогача, їридржа(ва)и*.

напѡдити напѡдим св 'одагнати, отерати'. – Напѡди ѡн ѡнѡ керїште и вѣлї ѡд вѡмо да пѡпијемо по јѣдну.

напѡјдати -ѡм св 'нахушкати пса да нападне некога'. – Напѡјдаше кѣрове чѡвѣку на ѡвце и ѡне се, сирѡте, слѡмѡташе дѡље нїза стрѡну.

напѡпити -ї св 'показати прве знаке пролѣбног буѡења природе и појаву првих пупољака'. – Пѡрано е напѡпило, бѡјати се да нѣ бапнѣ какї мрѡз па да начинї јѡзук.

напѡтити напѡтим св 'усмерити некога на прави пут'. – Напѡтијо е ѡѣцу како вѡљѡ па сѡд штѡ им Бѡг даднѣ.

напуцати -ѡм св 'изударати'. – Бѡгами га напуцѡ снајка свѡјски, нїје му врѣѣло збѡрити; ~ се 'најести се'. – Напуцаше се ѡїг двѡјица пасѡља с ребѡрцима и ѡдоше да достѡверѣ окопѡвѡње кѡлѣма.

напучити се -им се св 'превити се у појасу и окренути некоме задњицу (као гест ниподаштавања)'. – Напучи се ђна, ништа што јој је свѣкар тјјнѣк.

напуштати напуштам несв 'давати [деци] превише слободе, остављати их без надзора'; в. *разбиѣти*; || **напуштити** -им св 'размазити'. – Ништа ми се нѣ свиѣа што су наѣ напуштули ђѣцу, ђѣ да иг рѣзмѣзе наѣчисто, па ѣ пѣтлѣ чѣпати кѣсу з-главѣ, ал ѣ бѣти дѣцкан.

нарав ж 'ћуд, карактер; природа'. – Їс, што имѣ погану нарав, сѣмо ѣѣрѣ својски; || **нараван** -вна -о 'који има добру нарав'. – Дѣшѣ му ѣнај најстарији ѣнук нараван, на рѣне да га прѣвиѣш, а ѣнѣ мѣло нѣкако дѣшло свѣ прѣгѣво и закѣљѣждено; || **наравски** прил 'наравно'. – Па наравски да е бѣлѣ мѣлѣм нѣ сѣлѣм, ал сѣла Бѣга нѣ молѣ.

наравњати се -ѣм се св 'договорити се да би се избегло суѣђење, сагласити се о поравнању'. – Наравњаше се нѣѣ пред сѣдијѣм и ижлѣбише се.

нарадити се нарадим се св 'много и дуго радити'. – Вѣлѣ ако се ѣко нарадијѣ, ѣн је.

наразговѣрати се -ѣвѣрам се св 'напричати се'. – Срѣтик се са Дрѣгославѣм Миѣѣилѣвѣм те се сѣте наразговѣрасмо.

нарамак -ѣмка м 'количина нечѣ што се може понети на рамену'. – Натѣварисмо ѣзгредно по нарамак ѣниѣг сувѣраѣка, зѣувар је, вѣлаѣе зѣ-потпалу.

наранити нараним св 'нахранити'. – И ѣндак ѣбрад вѣлѣ: пошто Миѣе није наранѣио тиѣе на Бадњи дѣн, нѣк идѣ цѣле гѣдине у ѣѣгову ѣвиу.

наранѣас -ста -о 'наранѣасте боје'. – ѣна црнѣгариѣа па јѣј личито стѣи онај наранѣас ѣемпѣриѣ.

нарастати нараста несв 'бујати, подизати се и ширити од квасѣа или пене од шлѣива које превиру'. – Чѣм вѣдѣш да е тѣѣсто нарасло, прѣбѣѣи га у плѣк и тѣри да се пѣчѣ.

[**нараштај**] м; в. *калдрмиѣти*, *ѣрочевѣе*, *сѣасавѣти*.

наредити наредим св **1.** 'направити'. – Нарѣдијѣ ми Миѣрослав Сѣвѣн, пиѣдѣрник, нѣ можѣ бѣти лѣпши; в. *ваѣак*, *развиѣјѣти*; **2.** 'поправити'. – ѣди да вѣдѣш како ми је мѣјстор наредѣио ѣнѣ пѣлице што се бѣјагу рѣсклимале; **3.** 'наложити неком нешто'. – Нарѣди ѣчитель Рѣдовѣну д-ѣдѣ да кѣже ѣцу да дѣгнѣ дрѣва ѣ школу; ~ **се 1.** 'споразумети се око нечѣга, договорити се' – Нарѣдише се ѣни ѣз двѣје риѣчи, прѣжише рѣку јѣдан дрѣгом и ижлѣбише се; **2.** 'уредити се, обуѣи се свѣчаније'. – ѣл си се наредѣио кѣ да си пошѣ ѣ-сватове.

нарезати -жем св 'одредити висину пореске обавезе'; в. *ѣрошариѣа*.

наренѣати наренѣам св 'ренѣтом истругати'. – Нарѣнѣѣјде мѣно рѣквѣ и ѣсеѣкај прѣзилуѣа да наредѣимо салѣту, ѣна ѣдѣ уз тѣчени пѣсѣљ.

нарѣѣи нарѣѣѣм св 'обеѣати'. – Нарѣѣе ми Миѣлисаѣ помѣѣи по-нѣѣѣли да скрѣди-мо компѣре.

нариѣати нариѣам св **1.** 'чистити, прѣти под (обично грубом четком)'. – Нарѣѣѣ се тѣј пѣртоса у вѣјсѣи кѣ ниѣко, свѣ по кѣзни зѣтѣ што е ѣмѣ дугѣчѣк јѣзик па лампѣрѣѣ и што трѣбѣ и што нѣ-трѣбѣ; **2.** 'изгрѣдити, изружити'. – Нарѣѣѣ га ѣчитель што није урадијѣ дѣмаѣи зѣдѣтак.

нариѣтати нариѣтам св 'пѣсѣити, намѣстити, уредити'. – Није ми бѣш нариѣтѣѣ плѣгоѣе кѣко трѣбѣ, мѣрам да иг прѣштѣлуѣем.

нариѣљати се нариѣљам св 'изриѣљати неку количину'. – Нарѣљѣѣ сам се кад смо шѣѣѣли да сѣдѣмо вѣногрѣд, свѣ смо ѣшли по трѣ аршѣва ѣ дубину.

нариѣнтати се нариѣнтам се св 'нарадити се тѣшкога посла'. – Ако е се ѣко нариѣнтѣѣ, ѣн је, није се штѣѣѣ ни за длѣку, ѣрѣијѣо се дѣн-нѣѣ.

нарицати наричем несв ‘кукати за покојником, жалити набрајањем његових до-
брих дела’. – До четрес дана се јутро, вече скүпје жене и наричу за покóјником, а
велѣ да у Црној Гòри плаћају нарикаче да наричу кад нѣко ўмрѣ.

нарогүшити се -òгүшим се св ‘наљутити се, најежити се’. – Бијаше се нарогүшијо
кò квòчка кад брани пйлад.

народòумље с ‘народне изреке, измудрице’. – Народу марама да завѣжеш ўста нѣ
мош наткати, народòумље је кò пòток, стáлно тóчи.

нарòкати нарòкам ‘натоварити кола преко мере’. – Знаò сам да ће да заглави у
лòкву кад је нарòкò нòлики тòвар; ~ се св ‘напити се преко мере’. – Нарòкò се кò
зѣмља, свѣ се зàводй кад идѣ, а кад прòзборй заврзуе језиком.

нарүгати се нарүгам се св ‘подсмехнути се неком, ружити’. – Ти си се нарүгò
народној власти пред тешким свйѣтом, и јòш те нијѣ срамòта да се нѣшто парйцаш
и да нѣшто òштрйш.

нарүче с ‘нарүче; количина нечег што се понесе у нарүчу’. – Дòтркај, благò
баби, јèдно нарүче дрвã; в. *свадба*.

нарүчит -а -о ‘подесан, на руку’. – Кад је вàкò благò накрѣнута ливада, ништа
лѣпше за кòсидбу, дòђе, накò, нарүчито.

нарцис м бот ‘баштенско (и дивље) цвеће Narcissus’. – Нарциси најпрво с
прòлећа ўцветајү, кад и јагòрчевина, òнда чòбани пòчињү д-йзгонѣ òвце на пашњак,
па запјевају: прòцветало цѣло пòље, замирйсò нарцис бѣли.

насабајле прил ‘раном зором’. – Гүцнусмо по јèдну насабајле, укòшисмо вòлове
и òдосмо д-òрѣмо.

насадити насадим св **1**. ‘поставити јаја под квочку’. – Йдок те насадик квòчку,
түрила сам јој дваес јãјцй; **2**. ‘ставити држалицу на алатку’. – Òднѣк Јерòтију сѣкиру
да ми насади кад тãмонак кòдã нѣ бијаше нѣколко лүдй па се заговòрисмо; *изр. На-
крйво насађен*.

насамарити -амарим св **1**. ‘ставити самар (на коња, магаре)’. – Тãј н-үмије ни
магаре да насамари, а јãдно ти нѣшто д-измајстòришѣ; **2**. ‘преварити, слагати’. –
Јопѣт га насамарили òнй Срећкòвци, начинѣли од њега магарца и никако да се опã-
мѣти да нѣма пòсла с ништацима.

насамо прил ‘издвојити се и говорити у четири ока’. – Знаш какã е ствãр: тò мò-
рамо насамо да рѣшимо нас двòица кò лүди и д-òстанѣ мѣђу-нама, штò мòра сѣло с
тйм д-йспйра зүбе.

насанкати (се) насанкам (се) св **1**. ‘издовољити се санкањем’. – Вала су се ђѣца
данãс насанкала, кò никад; **2**. ‘преварити (се)’. – Òн ти је поштењачина па мйсли да
су свй такй, ал мѣно мѣно па га нѣко насанка.

насапүњати -ãм св према *сапүнайтй / сапүњайтй*; в. *йуга[вљив]*.

насигүрно прил ‘с поуздањем, без ризика’. – Òн ти није ризикãнт, тãј дòбро рãз-
мисли и идѣ насигүрно.

насијати -јем св ‘посејати’. – Насијали смо òвòг прòлећа свѣга и свãчега, нѣк-
имã; в. *найлй’евийтй*.

насип м ‘подасут терен поред водотока (као заштита од поплаве)’. – После оне
вѣлике пòплаве у Чãчку пòчели да правѣ насип според Мòраве.

насирити -им св ‘много сирити’. – Она е, откад плãнйнкуе, насирила млòго чã-
брòва сйра и њѣн сйр је бијо најтражѣнији на пйјацу, код њѣне тѣзгѣ је стáлно била
навãлица; в. *найлй’евийтй*.

наситити (се) -им (се) св ‘потпуно утолити глад, добро се најести’. – Вãлã сам
се наситијо òвѣ твòе гибанице, не могу више ништа д-òкусйм па да е òд-смрти ли’ѣк.

на̀ситно прил ‘млети ситније’. – Нём̄ да ми искрупѣнд̄аш ѓв̄о мѣљиво но йди на̀ситно да б̄йднѣ ко м̄утвено.

на̀слѣдити на̀слѣдим св ‘добити у наследство’. – Ѓв̄о е м̄ѡа љѣдовина, н̄у сам на̀слѣдиѡ од ѡца и т̄о нѣ би пр̄ѡд̄ѡ н̄й за каке п̄аре; || **на̀слеђивати** -ѣђуем несв према *на̀следиѡи*. – Знаш к̄ако вел̄й Предање: к̄р̄сну сл̄аву не д̄оноси ни зѣмља, ни ж̄ѣна, ѡна се на̀слеђуе од от̄ац̄а.

на̀следник ‘правни следбеник’. – Ѓв̄о ти је Пѣтр̄ѡнијев на̀следник.

на̀слеђе с ‘оставина, оставштина’. – Т̄ѡ му е припало у на̀слеђе.

на̀слество с ‘очевина, мајчевина, дедовина, баштина’. – Т̄ѡ ми на̀слество од мајке, ја и сѣстра н̄исмо ймале браћѣ па н̄ама припануло љ део.

на̀слон м ‘део столице или клупе уз који се прислањају леђа’. – Ми смо у сл̄авској с̄ѡби ймали клупе с на̀слоном.

на̀слонити (се) на̀слон̄им (се) св 1. ‘ставити уз нешто’. – Кад се д̄онесѣ б̄адн̄аќ, ѡн се на̀слон̄и љз куђу; 2. ‘накратко спустити главу на јастук, дремнути’. – Ѓдок ја да се ма̀ло на̀слон̄им; || **на̀слањати** се -ам се. – Н̄ама се трѣн на̀слањ̄а на качару.

на̀служити на̀служим св ‘изнети послужење, наточити чашу пића’. – На̀служисе нам свѣ рѣдн̄ѡ: шеђер, воду, па л̄адн̄у, па врућу ракију и на̀јпотље уз р̄учак вино и т̄ѡ ѡн̄ѡ б̄ањичко.

на̀слушати се -а̄м се св ‘чути мноштво разних прича’. – Код Л̄иса у м̄лину си се м̄ѡг̄ѡ на̀слушати в̄азд̄ан коечѣга.

на̀смѣнути се на̀смѣнем се св ‘осмехнути се’; в. *разблажисѡи*.

на̀смийати се на̀смийем се св ‘насмејати се’. – Кад ѡн рѣче: снајка, јѡпѣт б̄ѡље што си се љд̄ала за њѣга н̄ѡ да си ск̄ѡчила у М̄ѡраву, св̄й се на̀смийаше.

на̀соврљити -ѡврљим св ‘затражити нешто нереално’. – Насоврљиѡ да к̄упимо трактор к̄ѡ да ми п̄аре бѣрѣмо с в̄рбѣ.

на̀солити на̀солим св ‘осолити’. – Пр̄ѡверде д̄а л су д̄ѡбро на̀солили мѣсо, нём̄ѡ д-ѡстанѣ нѣслано.

на̀сѡчити на̀сѡчим св ‘препоручити будућег брачног партнера’. – На̀сѡчили њ̄йг двојица Милу за Влада па е тѣ јѣсени била св̄адба.

на̀срнути на̀срнем св ‘напасти, навалити’. – И ѡн ти на̀срне на њѣга ни крив̄ѡг ни д̄ужн̄ѡг, ш̄ћад̄ијаше да га ш̄йнѣ, е ѡнда н̄ама прек̄ипље те га ми см̄ирисмо; || **на̀срћати** -ћем несв. ‘насртати’. – Ч̄им је п̄ѡчѡ на̀срћати на-њѣга, знаѡ сам да ће д-изв̄учѣ дѣбљи крај.

на̀ст̄авци -ав̄ака м мн ‘додатак на канатама запрежних кола којим се повећава њихова запремина’. – Кад се т̄ѡвари неки л̄аќш̄й тѣрет ко-но што су т̄йќве, м̄урузи, ѡндак се на канате т̄урѣ на̀ст̄авци да више ст̄ане, а кад се в̄уче к̄амѣн или ш̄ѡдер, ѡндај су канате д̄ѡв̄ѡљне.

на̀стидѡвати се -йдуем се ‘провести много времена под теретом стида’. – На̀стидѡвасмо се од њѣговијег будалашт̄иња, јѣдва сам чѣк̄ѡ д-йзијем ѡд̄анле, што виќѡ љѣдо: б̄й ме срам̄ѡта од т̄уђѣ срам̄ѡтѣ.

на̀стојавати -ѡјавам несв ‘трудити се, тежити’. – Н̄аши ст̄ари су на̀стојавали д-ѡгодѣ и чѡвѣку и жив̄инчету; || **на̀стојати** -йм несв. – На̀стојѡ је ѡн д-ѡдрж̄й им̄ање, ал га е св̄аќа нѣвоља т̄уќла к̄ѡ да се на Б̄ѡга бац̄ѡ к̄амѣњом.

на̀страдати на̀страдам св ‘лоше проћи, наћи се у великим невољама’. – Н̄ишта ме нём̄ѡ питати: на̀страдамо по ѡн̄ѡј арлауци гѡре, гѡре н̄йје м̄ѡгло б̄ити, што би рѣкли – пр̄ѡшли смо гѡре но б̄ѡс п̄ѡ-тр̄њу.

на̀стрешница ж ‘наткривени простор пред кућом, трем’. – Рѣшиќ да уз качару на̀чин̄им на̀стрешницу, трѣба чѣк д-йм̄а сувѡту за п̄уно коѣшта.

настругати настружем св ‘искратити стругањем’. – Настругасмо дрв̄а з̄а-з̄и_м, јѡш да иг слѡж̄и_мо пѡд-стреу да н̄е кисн̄у и ѡнда смо р̄ат.

наступ м ‘растројство, стање у коме човек не може контролисати своје поступке’. – В̄есели Тан̄асије н̄ије б̄аш т̄ачан, им̄а пѡђекоји п̄ут н̄еке наступе, будиѡбкснама.

насуво прил ‘без воде (мешати цемент и песак)’; в. лопатати; *изр. ѡбријати* ~ ‘без воде, без сапунице’. – Уватили чов̄ека ни кр̄ива ни д̄ужна и ѡбријали нас̄уво.

насувати се нас̄учем се св ‘преварити се због наивности и лаковерности’. – Н̄емѡ д-им̄аш пѡсла с т̄ијем ништацима, они н̄ису нас̄укали с̄амо кога н̄ису мѡгли.

насулити се -им се св ‘склопити поравнање пред судом, мирним путем’; в. *наравњати се*. – И т̄уј ти се ѡни нас̄улише и ижл̄убише.

насумице прил ‘без циља и провере’. – Он св̄еруе и пр̄истан̄е, н̄акѡ нас̄умице, али пошто е дѡшѡ к̄ући, ѡн љ̄зм̄е да пр̄еброј̄и п̄аре и в̄ид̄и да су га насам̄арили: пѡтурили му неваж̄еће п̄аре; || **насумично** прил ‘и с т о’. – Ударисмо, н̄акѡ нас̄умично, пѡпреко преко ѡнијег винограда и избисмо гѡре кав̄ани Р̄атка Пилићара.

насушни -а -ѡ ‘нужан, неопходан, свакодневно потребан’. – Гѡвор̄агу: б̄ез тог̄а и тог̄а се н̄е може ж̄ивљети коно ни без л̄ѣба нас̄ушнѡга. – Слуш̄ајте, л̄уди, н̄аша нас̄ушн̄а пѡтреб̄а е п̄ут, св̄и тр̄еб̄а да д̄адн̄емо колкогѡј ко мѡже да га пок̄алдр̄и_мо, да н̄е муч̄и_мо тегл̄ећу стѡку по лѡкв̄ама кад се ѡкиш̄а и, ев̄е, ја пр̄в̄и д̄а_м н̄ајбољ̄у кр̄аву и т̄еле, св̄е што љ̄зм̄ем о вашеру з̄а н̄и_г д̄а_м до пѡследње п̄ар̄е за ѡв̄у ст̄вар.

натабанати се -ам се ‘напешачити се’. – В̄ал̄а смо се натабанали д̄ан̄ас ко н̄икад.

натаврљаати -ам св ‘навући обућу или одећу на брзину’. – Натаврљај ч̄аском ђедове кѡндуре па скѡкни те дон̄еси главицу к̄упуса из к̄аџице.

натакарити -им св ‘навући шта било’. – Шта си натакаријо т̄у кап̄етину, не мѡгадок л̄асно да те пѡзн̄ам.

натакнути натакн̄ем св ‘набости на оштар врх’. – П̄еченѡм ѡвну што нѡс̄и_мо н̄асвадбу натакн̄емо на рѡгове дв̄ије кр̄упне црвене ј̄абуре, а ч̄утуру ѡкит̄и_мо цв̄и_ећом и бѡс̄иљком; || **натаћи** натакн̄ем св ‘ставити месо на ражањ да се пече’. – Дѡђе да ми пѡмож̄еш натаћи ѡвѡ пр̄асе на шиљак; || **наџицати** -ч̄ем несв. – Он искѡ виљушку да прес̄еч̄е м̄есо, а ѡндак га наџицѡ на вр̄ нѡжа и м̄ећѡ у уста.

натам̄анити -ам̄аним св ‘нахранити, подмирити, обезбедити’. – Док натам̄аник п̄иљеж, па св̄иње и стѡку, згѡдно се см̄р̄ч̄е те ѡдѡцник м̄ено.

натѡга ж в. *ајдук*.

натѡгнути натѡгн̄ем св **1.** ‘добро стегнути’. – Натѡгни тѡ јѡш м̄ало, н̄еће се слѡмити; **2.** ‘отпити, попити из чутуре’. – Пријатељу, д̄ѡдер натѡгни из ѡв̄е мѡѡ ч̄утур̄е, в̄ал̄а се; **3.** ‘покренути порођајне напоне’. – Ов̄е д̄анашње [породиље] причају м̄ајкама како е т̄ешко кад тр̄еб̄а да се натѡгну да би рѡдиле; || **натѡзати (се)** натѡжем (се) св **1.** ‘грчити се у порођајним мукама’. – Пр̄екини! Ј̄а сам се с тѡбом натѡзала, а н̄иси т̄и с̄а мнѡм; **2.** ‘дуго се погађати око неке трговине’. – Натѡзаше се в̄зд̄ан и на кр̄ају не паз̄арише; || **натѡћи** натѡгн̄ем св ‘накренути чутуру или флашу, натѡгнути, испити’. – Ајде, пријатељу, в̄ал̄а натѡћи по јѡдну; || **натѡз̄ање** с гл. им. ‘тешка погодба’. – Ц̄аба им је било натѡз̄ање – н̄ису се злогѡворили.

натен̄ане прил ‘лагано, разложно, одмерено’. – Св̄е кад р̄адиш, б̄лаго ђе_ду, р̄ади н̄акѡ натен̄ане, н̄емѡ да бидн̄еш љ̄збрзан кѡ н̄еки тр̄коп̄иш.

натерс̄ум̄е реч. ‘отприлике’. – М̄и ти, ѡндак, р̄ѡшимо д-ид̄емо пѡпреко кроз ѡн̄у ш̄уму, н̄акѡ натерс̄ум̄е, па шт̄а бидн̄е.

натѡсати / натѡсати натѡшем св ‘затѡсати дрво тако да се ивер не откине’; в. *ишрац*.

натѡћи натекн̄е св ‘појавити се као оток, отекина’. – Н̄агазио на н̄ешто ѡштро и пѡгано те му нѡга натѡкла и забрусил̄а до кѡљена.

на̀тирати -ем несв ‘месити тесто’. – Кад за̀куваш тѣесто, потрѹсѣш бра̀шном да ти се нѐ-лиѣпѣи за̀-руке и на̀тиреш, па жо̀пѣт такѡ док га дѡбро нѐ натрѣш и ѡн-дак ѡставиш да на̀раста; || **на̀триѣти** / **на̀трѣти** на̀трѣм св према *на̀ицира̀иши*. – Трѐба на̀триѣти тѣеста пѡвише, сѹтра имамо нѐколко ра̀дника. – Нисам стѣгла на̀трѣти тѣесто, мо̀рам са̀[д] спрам вѐнера.

на̀ткати -а̀м св ‘изаткати’. – На̀ткала сам ѣѝлима, пѡња̀ва и санца̀да за свѹ ѣѣцу; || **на̀ткѣвати** на̀ткѣвам несв ‘сабијати при ткању’. – Трѐба дѡбро на̀ткѣвати да нѐ биднѐ ткѣво мљѣтко.

на̀тму̀рити се на̀тму̀рим се св ‘намрачити се’. – Кад је вѝђѡ да му е син потора̀вѡ, на̀тму̀рио се да те стрѡба ѹвати.

на̀тнути на̀тнѣм св ‘ставити капу на главу’. – Ѳбуемо ѡпа̀нке, ѡбу̀чемо вѐремено-ве, на̀тнѣмо ша̀јкаче и крѣнемо с пѣсѣмо̀м на са̀бор.

на̀то̀варити -ѣм св ‘утоварити’. – На̀то̀варимо ѡнѐ ца̀кове на̀-кола и ѡзгѡ прѣкријемо мушѐмо̀м за слѹчај кишѣ па пра̀вац у млин ча̀к у А̀теницу с ѡнѐ стра̀не планѝне кад ко̀да-нас није ни би́ло струѣ.

на̀товр̀сти се -рзѣм се ‘натурити се непозван, сметати’. – На̀товрзѡ се ѡва̀ј чѡвек, ни́ко га није зва̀о, за̀сео и ко̀ да н-ѹмијѣ д-ѣдѣ ку̀ћи.

на̀то̀пити -и св ‘наквасити’. – Е ѡва̀ кишѡ е врѐђела Ца̀ригра̀да, на̀то̀пила е зѐмљу на̀ љепоту.

на̀тоцѝљати -а̀м св ‘набрусити, наоштрити на тоцилу’. – дзми лѡнче во̀дѣ, ѡк-васи то̀цило и на̀тоцѝљај ча̀ском ѡвѡ секѝрче, ѡћу д-ѣдѣм да насѣчѣм прѣтки; в. *шо-цило*.

на̀то̀чити на̀точѣм св ‘напунити суд течношћу’. – На̀то̀чи, си́не, пѹн бѡка̀л ви́на те послу̀жи љѹде.

на̀тпјева̀вати (се) -ѣва̀вам (се) несв ‘такмичити се у певању уз настојање да се ривал надјача и гласом и лепотом песме’. – Ѳни су се ду̀го на̀тпјева̀вали и ни́једна стра̀на није мо̀гла рѐћи да е бѡља; || **на̀тпјева̀ти се** на̀тпјевам се св. – Ди́вно е би́ло слѹшати и јѣдне ѣ другѣ, а на̀тпјева̀ли су се пѡваздан; || **на̀тпјева̀вање** с гл. им. ‘такмичење у певању’. – Кад су свѣтови погѡдили кроз прѣстен ја̀буку, пѡчнѹ да пјевају, ан ѡни за̀врше, свадба̀ри из ѡвлијѣ пѡчнѹ на̀тпјева̀вање: *Прѝјаишѐли, шиѡ ли нѐ ѣјева̀ше, ил нѐ зна̀ше ил нѐ ѹмијѣше*.

на̀тра̀вити се на̀тра̀вим се св ‘напити се’. – На̀тра̀вијѡ се вѐсели дцо, нѐ може да мр̀днѣ, но се са̀в уко̀чијѡ ко̀ кѣп.

на̀трава̀љати -а̀м св в. *назу̀љаиши*. – Бра̀нко на̀трава̀ља оне њѣгове тра̀ље и иза̀ђе на-ба̀са̀мке те се ѡзѡвну.

на̀тра̀љати -ам св ‘навући неку стару обућу, траље’. – На̀тра̀ља Бра̀нко ѡне њѣгове конду̀рчине и иза̀ђе на̀ко̀ у вѐшу на̀-ба̀са̀мке.

на̀трапа̀рати -а̀м св ‘случајно наићи, набасати’. – Идѣмо мѝ такѡ по ѡнѡј пѡмр-чини и срѐђѡм нѐко̀м на̀трапа̀рамо на јѣдну ку̀ћу спорѣд-шумѣ; || **на̀трапа̀ти** -а̀м св **1.** ‘истѡ’. – Та̀личан ѣе на срѐћу на̀трапа̀ти и кад се нѐ на̀да; **2.** ‘навући, обути’; в. *ѣра̀иши, ишлање*.

на̀трѣска̀ти се на̀трѣскам се св ‘напити се’. – На̀трѣсѡ се, пи́јан ко̀ чѐп, нѐ зна̀ ни ѣѣ му е ку̀ћа.

на̀трѣ̀љати на̀трѣ̀љам у *изр.* ~ *нѡс* ‘оштро укорити, испсовати, изружити’. – Бѡгами му учитѐљ на̀трѣ̀ља нѡс, нѐ бијаше му пра̀во.

на̀трѡнтати се -ам се св ‘неприкладно се обући, навући на себе превише одеће’. – На̀трѡнтала се вѐсела Здра̀вка ко̀ да е вѐброуар а жо̀к Пѐтровдан.

на̀трѡнѣати на̀трѡнѣам св ‘напричати свашта без смисла и разлога’. – На̀трѡнѣа ѡна̀ј Ра̀шко коѣшта, ви́ди се да га ѹзо ку̀си пѡд-свое.

на̀тртити се -ѿм се св **1.** в. *на̀йучиѿи се*. – На̀тртила се без стида; **2.** ‘стати на пролаз’. – Склѡн се ота̀лѣ, шта̀ си се на̀тртијо ту̀јна̀к.

на̀труковати -уем св ‘написати руком, лепо нацртати’. – Пла̀тиш нѐког ко е пѿсмен да ти на̀трукуе жа̀лбу.

на̀тру̀нити на̀тру̀ним св ‘посути труњем’. – Прѡње брѣме са сѿѣном и на̀тру̀нѿи ми кѡву с млиѣком.

на̀тру̀ћати на̀тру̀ћам св ‘избрбљати, натрабуњати’. – На̀тру̀ћѡ бн коѣшта, па̀шче с ма̀сло̀м нѐ би мѡгло по̀јсти.

на̀туруати на̀туруам несв ‘наметати неком обавезу или став’. – Нѐмѡ ти мѐне да на̀ту̀раш твѡе мишлѣње, нисам ја̀ нѐдота̀ван, него – сва̀к сво̀ј по̀сѡб: ти тво̀ј, а ја̀ ѿу мо̀ј; || **на̀туруити се** -ѿм се ‘наметнути се, утрпати се’. – Слу̀шај, диѣте, кад прѣмѐтиш да ти се нѐко на̀зѡр на̀тура за прѿјатеља, зна̀ј да е смѿслијо да те искѡристи, а ти бѿдни му̀дар па га заобѿђи ил га пу̀шти д-ѿдѐ сво̀јѿм пу̀том јел бѡље ти је ѿѿи са̀м но с ла̀жним прѿјатељѡм.

на̀тугкати -а̀м св в. *на̀йу̀јдаѿи*. – На̀тугкаше кѣрове на чо̀вѣка, кѡ да су сѿшли с ѿма.

на̀ту̀ћи -чѣм св ‘ставити, набити’. – На̀ту̀че ша̀јкачу на̀-гла̀ву и иза̀ђе из-ку̀ћѣ; ~ **се** св ‘превише попити’. – На̀ту̀ко се па заврзуе јѣзиком, са̀мо нѐшто ва̀воли; || **на̀ту̀цати** на̀ту̀цам несв ‘погађати, нагађати о непознатѡм’. – Нѐмѡ ту̀јна̀к на̀ту̀цати, него рѣци поштѣно јел зна̀ш ил нѐ зна̀ш.

на̀ту̀цати -а̀м св према *ѿу̀цаѿи*. – Да̀на̀с смо на ку̀луку на̀ту̀цали три кубѿка ка̀мена.

на̀ту̀штити се -ѿ(м) се ‘смрачити се пред кишу’. – Пожурте, ѡ̀це, д-у̀грабѿмо ѡ̀вѡ сиѣнца, нѐшто се на̀ту̀штило од Овча̀ра, да̀бѡгда да нѐ-панѣ кѿша.

на̀ћва̀р -а̀ра м ‘дрвено спремиште у коме стоји брашно’. – На̀ма на̀ћва̀р стѡјѿ ѿ-ку̀ћи уз-бр̀вна на лиѣву ру̀ку од ѿла̀знијег врата̀; **изр.** *Пу̀шти ѿѿѣца на ѿраг, ѣѿѿѿи га на на̀ћва̀р*.

на̀ћве ж мн в. *на̀ћвар*. – Бѡгами сѿшло брашно на днѿ на̀ћвѿ, а водѣница на-ѡ̀вѡј сувѡвици мѐље на ѿставу, на̀лога вѐлика, мѡрамо смѡчити; || **на̀ћи** ж мн ‘и с т о’; об. у **изр.** Пу̀шти пѣвца на пра̀г, он скѡчи на на̀ћи; в. *мливо, на̀ћвар*.

на̀ћѣра̀вати -ѣра̀вам несв ‘нагонити, присиљавати’. – Нѐмѡ чо̀вѣка на̀ћѣра̀вати, нек пѿјѣ кѡлко мѡж да по̀несѣ; || **на̀ћѣрати** -а̀м св ‘натерати’. – На̀ћѣра̀јде ѡвце ѡ̀намо у ливаду.

на̀ћѣфлѣсати се -шѣм св ‘напити се’. – Јѡпѣт се ка̀нда нѐђе на̀ћѣфлѣсѡ, вѿдѿм да се нѐшто прѿѣча кад ѿдѐ, кѡ Да̀мљанов зелѣнко.

на̀ѡдѿти -ѿм св ‘нанети некоме штету’. – Гла̀ли су на све мѡгуће на̀чине да му на̀ѡдѐ, ал бн им се нѿје да̀ ѿјачо се на̀шѡ у нѐобранѡм грѡжју.

на̀ѡљити на̀ѡљѿм св ‘додати уља’. – Испѣѣмо кѡмпѿр са све љѡском, па га ѡ̀ндак препѡлѡтимо и на̀ѡљимо или ту̀рѿмо ка̀јмак ако е мрсѿна.

на̀ѡмити -ѿм св ‘намерити, замислити’. – На̀ѡмијо бн да пра̀вѿ ку̀ћу и по̀чнѣ по̀ла̀ко да прѿбавља̀ материјал.

на̀ѡчења̀к м ‘школован човек’. – О̀на̀ј му ста̀рији сѿн на̀ѡчења̀к, неке вѐлике шкѡле завршијо и вѐлѣ да е ѡ̀чител ѡ̀вијем стѡдѣнтима.

на̀ѡчитѿи на̀ѡчѿм у **изр.** ~ *ѿа̀меѿи* ‘утерати памет у главу’. – Ако ѡ̀зѡем ѡ̀ву ба̀тину, на̀ѡчиѿу те па̀мѐти, сра̀м те бѿло!

на̀фѿловати -уем св **1.** ‘украсити тарту, ставити фил’. – Ђѣвѣ са̀-ѿу, са̀мо јѡш да на̀фѿлуем тѡрту и мѡжемо д-ѿдѐмо; **2.** ‘украсити, улѣпшати’. – Он кад ла̀жѣ, та̀ко зѡ̀гда̀но на̀фѿлуе да и са̀м мѝсли да е ѿстина.

нафракати се -ām се св ‘нападно и неукусно се нашминкати’. – Нафракала се и наћопала нѣкијем помадама и чўдима, нѣ мож да е пѣзнаш, кѣ да си је омалтѣрисѣ.

нацврцати (се) нацврцам (се) св ‘попити »неку више«, наћефити се, бити припит’. – Бйјаше мѣно нацврцан па пѣчѣ да зѣбава, каже: кѣ пйје ѹмриѣе, ко нѣ пије и прије ће. – Нацврцали се па запјеваше, ал не прѣје мѣно, пѣчѣше нѣшто да ѣштрѣ, кѣ свѣђали би се.

нациѣпати нациѣпам св ‘иситнити дрва секиром’. – Нациѣпѣ сам дрва за цѣлу зйму и слѣжију у шўпу; || **нацјепкати** -ām с ‘ситно исећи дрва за погалу’. – И ситнинѣ сам нацјепкѣ, жене сѣмо д-ѹзмў по мѣно и да пѣтпѣле вѣтру йзутра.

нацмиздрити се -йм се ‘тихо се наплакати’. – Цмйздрила е вѣздѣн, сйта се нацмиздрила, а да е пйта чѣвек за шта – нй за шта.

начадити се -йм се ‘одимити се уз ватру’. – Јѣсмо се мѣно и начадили, ал знѣш й-сѣм: кѣ се дйма нѣ надимй, тѣј се вѣтрѣ нѣ огрија.

начѣмити се -йм се ‘начекати се’. – Начѣмију се весѣлнйк чѣкајући да л ће ѣѣца дѣћи йз-свиѣта и нѣ дочека.

начѣптати се начѣпћѣм се св ‘најести се откидањем ситних комада мяса или хлеба’. – Док смо сѣкли ѣнѣ печѣње, мй се мймогред начѣптасмо ѣнијег отпѣчића, пѣтље нйсмо ни мѣгли да рўчамо.

начвѣрити се начвѣрим се пеј ‘наћи се на месту које се не заслужује’. – Начвѣрију се ѣн у вр собрѣ, а нйје му мѣсто ни у днў, јел у вр собрѣ сѣдѣ највиѣенији лўди кѣ-нѣ што дѣликуе.

начѣвѣрити се -ѣтвѣрим се св ‘наместити се, стати где не треба’. – Штѣ си се начѣвѣрила тўјнѣк коно у йзлогу.

начѣти начнѣм св ‘окрњити, нарушити целину’. – Нѣмѣ да начнѣѣш пѣгачу док нѣ дѣју гѣсти; || **начињати** -њѣм несв. – Нѣѣш начињати ѣнў качицу док се из ѣвѣ свѣ не пѣтрошй.

начѣтити се -имо се св ‘окупити се’. – Бйјаше се начѣтију нѣрод око ѣнѣг Цйгина што тѣрѣ мѣчку д-йгрѣ, коно на нѣкѣ чўдо.

начйнитити / начйњѣти начйним св ‘направити, створити’. – Начйнију ми Мйрослав пилѣдѣрник, нѣ мож бйти бѣљи; в. *насамарйши*.

начйисто прил ‘сасвим, потпуно, у целости’. – Од Рйста гѣри нѣма, начйисто е прѣпѣ весѣлнйк, ѣѣ ће му дўша.

начйитѣн -а -ѣ ‘школован, образован’. – ѣнѣ што ѣете мѣрати да прѣтрпйте дѣсиѣ ви се због начйитѣнијег лўдй јербо млѣги ѣд нйг су завршили коекакѣ школѣтине, ал нйсу образовани јел нѣмају образа, јел нйје ѣѣба рѣчѣно: залуд књйга ѣе пѣмѣти нѣма йл, што каже ѣѣдо, ймѣ науке ал штѣ врѣдй кад нѣма пѣмѣти.

начѣклѣшити -ѣклѣшим св **а**. ‘стојати усамљено, штрчати’. – На ѣбали се начѣклѣшила стѣра йлйњача; **б**. ‘ставити нешто да стоји нестабилно, несигурно’. – Штѣ си начѣклѣшила тў тѣпсију тўјнѣк да је ѣбали нѣко кад найѣе.

начўљити се начўљим се св **а**. ‘накострешити се и подићи уши пред неким предѣсеђајем (ѣ коњу)’. – Вйдим јѣ начўљили се кѣњи и ржў, знѣо сам да нѣкй бѣлѣј ймѣ според пўта; **б**. ‘напрегнути слух с цйљем да се болѣ чују неки слаби звукови’. – Начўљй се ѣн според врѣтију и згѣдно чўе како ѣбрад ѣдгѣвѣра сўдији.

наѣцак наѣцака м ‘недружељубив чѣвек, склон свѣђи’. – ѣн ти је дѣшѣ нѣкѣ наѣцак, нѣмѣј се кѣчитити ш нйм, пўшти га у бѣстрѣга, бѣље га ѣбйћи; ~ *баба ж* ‘старија женска ѣсоба зле воље, занѣвѣтало’. – Тѣ ти је бйла наѣцак баба, дѣ-бѣк-сѣчўвај, нйси мѣго да јѣј пѣтрѣвйш у жйцу нйшта.

нацврљати нацврљѣам св ‘написати нечитко, нашкрабати’. – Нацврљѣ нѣшто ѣним нѣговим шврѣкописом, дѣбѣгда да и сѣм мѣж да прѣчита.

наџицати наџицам св ‘нанизати, распоредити’. – Наџицала коекакѣ дрангүлије по кредѣнцу, нѣ мош ласно д-үзмѣш чашу ил шобљу кад ти затребѣ.

наџицити се наџицим се св ‘дотерати се’. – Наџицила се кѣ да нѣје оданлѣ из ђнѣ гологүзије.

наџогѣрити ђгѣрим св в. *начоклешиии*. – Штѣ си наџогѣрила ђвү парјџоницу на сред-кућѣ, нѣ може да се прѣје ђд нѣ.

наџшити наџшијем св ‘на поцепану одећу ушити закрпу’. – Наџшијо закрпу на закрпу.

наџшки прил ‘на наш начин’. – Ај да запјевѣмо по наџшки (үглас) ђнү старү о Мйлошу и Лѣзѣру.

наџкодити наџкодѣм св ‘наудити, направити штету’. – Нѣје ђн шћѣо да му нашкодѣ, ал такѣ йспало.

наџкрѣбати наџкрѣбам св ‘нажврљати, нечитко и алкаво написати’. – Нашкрѣбѣ нѣшто накѣ кѣ сврѣчје нѣге.

наџламити наџламим св ‘једва накупити, напабирчитити’. – Нашламик мѣно ћелѣтѣка пѣ-њиви, заувѣрица дѣти свињама.

наџлѣмати се наџлѣмам се св ‘напити се’. – Јџпѣт си се наџлѣмѣ, пѣбогу брѣте, па зар нѣ видѣш да ћеш д-үрнишѣш здравље.

наџпѣрати наџпѣрам св ‘уштедети’. – Нашпѣрала ћѣца, мѣно по мѣно, и йскупили да күпе лѣпту.

наџтеловати -уем св ‘подесити, припремити за најбоље функционисање’. – Наштелүјдер ми ђвѣ плүгове по твѣјски.

наџте-срѣца прил ‘на празан стомак, пре доручка’. – Тѣј тѣј пѣпијеш наџте-срѣца йзүтра и вићѣеш бољитак за нѣколко данѣ; || **наџтину** прил ‘и с т о’. – Свѣкѣ јүтро, наџтину, пѣјдем кѣцку шѣћера те намѣним бакциле, пѣтље үдарим кѣву те им направѣм замрачѣње и ђндак крѣснѣм јѣдну лүтү те иг потамѣним и затѣ ти јѣ нѣ-идѣм дѣктору, јѣк, брѣте; в. *йойсирац*.

наџтѣркати -ам св ‘штиркањем уредити неки одевни или украсни предмет да боље изгледа кад се попегла’. – Она е стѣлно вѣлела да наџтѣрка кѣшуље, чѣршове, шүстикле и коѣшта па кад пѣпѣгла, тѣ дүбѣ.

наџтүљити наџтүљим св ‘направити жуљ, нажуљити’. – Бѣла клүпа прѣштуљаста па га прѣд зору наџтүљило.

нѣак -а -о ‘нејак, слаб’. – Овѣ цѣрово прѣшће ти је млѣго нѣаче ђд багреновине.

нѣѣч ж ‘мала, нејака деца, нејач’. – Нѣје ласно бѣло ђпстати кад стѣри побѣлеше и изнемѣнаше док ова нѣѣч не прѣстиже. – Да ми бѣ д-йзведѣм ђвү нѣач на-пүт да се дѣчѣпају кѣрѣ лѣба, па пѣтље штѣ бѣднѣ; || **неѣчак** неѣчка -о ‘млад, нејак, слабашан’. – Јѣш је ђн неѣчак да држѣ плүг, нѣмѣ да га тѣретѣш док не ђдвркне. – По-үмира матѣрѣње, ћѣца јѣш неѣчка, те ти нас-двое ђстасмо неѣкосни, сѣла мүкѣ смо вићѣли д-ђдржимо күћу.

нѣбатли прид непрѣм ‘који нема среће, несрећан’. – Нѣмаде весѣлница срѣћѣ, бѣ нѣбатли: үдаде се за ђнѣг крвнѣка, мүка се намучила, сүза насүзила, прѣклињала е дѣан у кѣјѣ се рѣдила; в. *йропѣенуиѣ се*.

нѣбишина ж ‘запуштено земљиште, које се не обрађује’. – Имѣмо ђвѣ нѣбишине и прѣковише, ал штѣ врѣдѣ кад нѣма кѣ да рѣди, ђде ђмладина из сѣла, ђста сѣмо матѣрѣње.

нѣбо с мн небѣса ‘небески свѣд’. – Знѣ тѣј стѣ јѣда, знѣ на-чѣм небѣса стѣѣ.

небрат небрата м ‘брат непријатељ, брат крвник’. – Па то нису наша браћа но небраћа, разбраћа, то су наша бивша превежена и преварена браћа која су издала веру својег прѣдака. – Бивши пријатељ је гори но непријатељ, он маом постае небрат и душманин.

небрига ж ‘невођење рачуна о нечем’. – Ова небрига о народу и сиротињи неће на добро изићи, добро тужи шта сам ти рече; || **небрийжљив** -ижљива -о ‘нехајан, који не брине о ближњима’. – Он само гла свој посѣ, за све остале е небрийжљив ко да му е срце од камена, за њега ти важи она: бриго мѣја, прѣђи на другѣга.

небуднос -сти ж ‘неопрезност, лежерност’. – Вико сам им не ваља што вас је обузела небуднос, ђеца су ђеца, мѣраш да мѣтриш шта раде, с ким опште да погле не чупаш косу з главѣ.

[неваљалица] ж; в. *одвраћаиџи, џрикриваџи*.

неваљалштиња ж ‘неваљалство’. – Неваљалштиња нека завладала на све стране, ѓво зѣмајле није било вако да ради ко шта дѣе, но се знао рѣд, ѓво сад не ваља ни Бѣгу ни људма.

неваљѣ -аљала -о ‘неваљао’. – По све је бијо добар, ал по питању женскиња је бијо неваљѣ, гори није имѣ.

невѣрен -а -о у *изр.* ~о *млеко* ‘тек помузено млеко’. – Нама лика дадне нође пред кошарѣм да пијемо млиѣко из ковѣ, тек помужено, нако непрѣциѣђено и невѣрено.

невѣн м бот ‘врста цвећа *Calendula officinalis*’. – Дали ђетету џме Невена по невѣну цвету.

невѣра ж ‘неверство’. – Дѣклемовала јѣ Олга Младомирова: Знаш, невѣро, како си се клеѣ / На срѣд сѣла код зелена брѣста / Умриѣћу, преварит те нећу.

невѣрје с ‘отпадање од вере, неверовање’. – Јѣс казано да е богаташу тѣшко ући у Царство небеско, ал је бивало богаташа којѣ су се вером и добрим дѣлима спасли, а било е и сиромѣа којѣ су боз невѣрја, зависти, злобѣ и неблагодарности пропали.

невѣрство с ‘превара у браку’. – Кад је сазнала за његово невѣрство, није сѣшила ѓбрана данима, јаче то ѓда не било, а кад поглаш – ни мање штѣте, ни веће жалости.

невѣстица ж зоол ‘ласица, *Mustela (Putorius) nivalis*’. – Замисли да е нѣнас невестица подавила Вѣки неколко пилѣди.

невѣичан -чна -о ‘невешт, неспретан’; в. *ошурѣџи*.

невоља ж ‘несрећа, зло које неког задеси’. – Снађе иг голема невоља, ал шта ће, не дај Бѣже шта се трпѣти мѣже. – Има она пѣсма која велѣ: ал невоље што су веће / то е љѣпше лице срѣће. – Без невоље нема богѣмоље, велѣ баба; || **невѣљан** -љна -о ‘кога је задесила невоља’. – Он је вагда био невѣљан и ни то му није мѣгло проћи друкчије; || **невѣљно** прил ‘нерадо’. – Присто е невѣљно кад му је ђѣдо рече да је мањи јѣзук.

невѣљник м ‘страдалник, злопатник, мученик’. – Он ти је невѣљник прово на рѣбији седам гѣдина зато што е бијо веран краљу и ѣтацбини.

невѣљница ж ‘страдалница, мученица’. – Није невѣљница мѣгла бѣље ни проћи с ѓнијем ништаком.

невреме невремена с **а.** ‘време с падавинама’. – Наиђе онѣмаѣ онѣ невреме, грдну нам штѣту нађе; **б.** ‘што је неубичајено за неке временске интервале, кад нечему није време’. – Бидне пођекад коѣшта у невреме, није тек тако ѣспјевана она: грѣм загрмље на Светѣга Сѣву, усред зимѣ кад му време није.

негдашњи -а -е ‘некадашњи’. – Вође ти је била негдашња ѓпштина у Гѣрачињима ђе је изгинуло у Гѣрачкој бѣни осѣмнѣс сѣљака и пѣвише њѣг рањено.

неговати негуем несв ‘добро хранити, пазити’. – Она ти је неговала ту сирѣчаѣ ко своју ђѣцу.

недођија ж ‘забачено место’. – Ћаде се у ону недођију, ал штā ћеш, такā јој сѹдбина; в. *криумати се*.

недонѡшче -ѡшчета с а. ‘превремено рођена беба’. – Рѡдила Мира Дāнку кѡ донѡшче, била шāка јāда, сād да видиш: кѡ ѡд-брда ѡдвāљена; б. ‘незрео, недорастао, неозбиљан’. – Он ти је кѡ неѡ дондонѡшче, ништа не мош да му пѡвериш.

недорāсто -рāсла -о ‘незрео, балав, неискусан’. – Имā га на кāнтāр, ал је нāкѡ недорāсто ко неѡ дѡрле.

недорѡчен -ѡчена -о ‘недомишљен’. – Дѡста ми је ствāри пѡверијо, ал тјј е ѡстѡ недорѡчен.

недѡтаван -вна -о ‘умно неспособан’. – Ћпропасти ми нāки ѹсев, кѡ да е неѡ-таван; в. *наиураиши*.

недоучен -а -о ‘површан у послу који ради’. – Знāш кāко е кāзано: Жив клāн не-доклāн, жив пѡчен недопѡчен, такѡ ти је и ѡн ѹчен а недоучен.

недрāги -а -о ‘који није драг’. – Бијаше јѡдна пѡсма: вѡлим з драгим по гѡри ѡди-ти, но с недрāгим у свили спāвати; || **недрāго** прил ‘немило’. – Онѡ зāдње дијете им би недрāго, ал кад прође време, сāмо ѡн ѡста ш њима, по ѡнѡј: на мрзану кјћа ѡстаде.

неђе прил ‘негде’. – Кад је било тāмо неђе око пѡднѡ, пѡче да грми из даљине; || **неђенаке** прил ‘негде’; в. *одаклен*.

неђеља ж ‘недеља’. – Ови општинāри не рāде суботом и неђељом, лāсно е њима дѡколичити о нāшем трѡшку; || **неђељни** -а -о ‘који се тиче недеље, који се односи на недељу’. – Сва чѡљад се скјупѡ на неђељни рчак; || **неђељно** прил. – Јѡднѡм неђељно, мāом пѡтком, ишли смо у Чāчак, да продāмо шта имāмо и кјпимо шта не-мамо.

нежења м ‘неожењен мушкарац у одмаклим годинама’. – Знāм јѡднѡг, такѡ, пѡстаријег нежењу кѡј проћерда гѡдине ѹ-ништа, зā њега велѡ да није стāо на лјди кāmѡн.

незајāжљив -āжљива -о ‘коме никад није доста, халапљив, незасит’. – Они су незајāжљиви, да мѡгу – кѡжу би ти ѡдрāли с леђа; || **незајāжљиво** прил. – Не знāмо бāш кāко су им тѡ учитељи крāли, ал ѡви тѡ чинѡ незајāжљиво.

незасит -а -о в. *незајāжљив*. – То су ти āловни, незасити лјуди, нијад им дѡста, не знāдј пусници да ништа ѹ-гроб неће пѡњѡти.

незаслужно прил ‘без заслуге, незаслужено’. – Млѡги су незаслужно дѡбили бѡ-рчачке пѡнзије спѡмоћу лāжнијег сѡдѡкā, ал зātѡ су млѡги, ко тѡбѡжњи кјлāци, незā-служно испāштали.

незвāн -а -о ‘без позива, непозван’. – Знāш ти кāко е кāзано: незвāну гѡсту мѡсто за вратима.

незгрāпан -пна -о ‘огроман, трапав, неспретан’. – Млѡго е смијѡшно било кад се ѡн нāкѡ незгрāпан ѡжѡнијо са Јāvѡркѡм, а ѡна му није била ни до пѡт-пазу.

незнāвен -āвена -о ‘непаметан, глуп’. – Он изѹчијо неке шкѡле, бајāги, а ѡстѡ незнāвен нāчисто; *изр. Ћчен а незнāвен*.

незнāн -а -о ‘непознат’. – Вѡли њѡму ћѡдо Срѡтен: ѡдāклен си, незнāна дѡлијо, а ѡн велѡ да е ѡзгѡ с Пѡштера и д-ѹзимā ѡвце на ишпашу.

незустāвно прил ‘незауостављиво, нешто што се не може спречити’. – Ѳвā рāс-пуштена ћѡца идју незустāвно у прѡпās, кѡ у дрогѡре, кѡ у пѡдере.

некаки -а -о ‘некакав’. – Дѡњели ѡнѡ некаке зāконе преко кѡјиг ће ѡвѡм нāроду и кѡжу д-ѡдерј с леђа.

некмоли св. ‘а камоли’. – Кад чѡвек рāди поштѡно, ћāvѡ ѹзмѡ ѹјам, а некмоли ако рāди непоштѡно.

нѣктѣр м 'слатки сок који пчела сакупља из цвета биљке'. – Знаш какѣ е, кѣ да јој нѣктѣр из грла изодѣ.

нѣкција ж 'инјекција'. – Бијаше љватила бѣлѣс љк те мѣрадоше да му дѣднѣ нѣкције.

нѣљуди в. *нечовек*.

нѣмѣње с 'сиромаштво, оскудица'. – Потрѣпи и љути ако те снађе нѣмѣње.

нѣмарнос -сти ж 'немар, немарност'. – Свѣ тѣ јѣсте, ал по срѣди је љина нѣмарнос, ѣни су бѣли дѣжни да брѣнѣ о љѣци, а јѣк да иг пѣштѣ у сѣмпас.

нѣмилице прил 'без мере (трошити, разбацивати)'. – Кѣ нѣслѣди имање ѣн га крѣмѣ нѣмилице, а кѣ га ѣдзной и зѣрѣди мѣком, ѣн зна да цѣни и да чѣва кѣ ѣчи у глави; || **нѣмило** прил 'недраго'. – Рѣче му ѣјде љ-куѣљѣ, али се по љѣговим ѣчима виѣјело да му е нѣмило што е дѣшѣ, потѣље свѣг говнѣрѣја што е учѣнѣо према љѣму и љѣговим кѣћанима; *изр. Од нѣмила до нѣдрѣга*.

нѣмирко м 'несташко, враголан'. – Ѣн ти је прѣви нѣмирко, ал што кѣже љѣдо, љѣ си ти виѣјо мѣрно диѣте и нѣмирну бѣбу.

нѣморѣлан -лна -о 'без морала'. – Нѣморѣлан чѣвек нѣ би трѣбѣо да бѣднѣ ни црквѣњѣк, а јѣдно ти пѣп.

нѣмѣш -шта -о 'нем'. – Ѣн ти је нѣмѣш од роѣѣња.

нѣнасит -а -о 'несит, незајѣжљив'. – Нѣнаситѣ тѣ, да му дѣш нѣ знам штѣ, нѣ би му бѣло дѣста, виѣди се да му е зѣнула нѣка ѣла.

нѣобуздан -а -о 'који се не може контролисати; окрутан, безосѣћајан'. – Тѣо ти је нѣобузданѣо и разѣљѣрено, мѣгѣ свѣи да пѣцркају, ѣн ни абѣра, љѣрѣ по свѣм.

нѣѣвијѣн -а -о 'помешан са плевом и отпацѣма сувог лишѣна (пасуљ, жѣто)'. – Нѣјбоље је пасуљ кад ѣмлѣтиш дрѣжати нѣѣвијѣн, нѣће да га нѣпанѣ жѣжѣк.

нѣокопанѣк -ѣка м 'кукуруз који се сеје на сачму ради исхранѣ стоке у зеленом стању'. – Чѣм смо пѣжѣтели пшѣницу, ми угѣрисмо стрѣњѣк и пѣсијасмо нѣокопанѣк, дѣде Бѣг кѣшу те ѣбниче нѣ-љѣпоту.

нѣѣкосан -сна -сно 'инокосан, који има мало укућана'. – Ђѣца ѣдоше, матѣрѣње пѣѣмира, а ми ѣстасмо нѣѣкосни, спѣде књѣга нѣ двѣ слѣва, а од кѣд жѣна побѣље, јѣ ѣстѣк сѣм да се бѣкѣм, јѣдан кѣ нијѣдан.

нѣѣѣштиња ж 'инокосност, мало радне снаге на великом имању'. – Дѣшѣо би, ал нѣм кѣд ѣко-ш ми вѣровати, бѣз ѣве пѣсте нѣѣѣштиње, нѣ мош никуд да мрѣднѣш.

нѣѣтѣсан -а -о 1. 'с којега није скинута кора, који није ѣтѣсан'. – Вѣлѣман пѣбѣја нѣѣтѣсанѣ дѣреке пѣ вотњѣку; 2. 'примитиван, неугодан, непристојан'. – Неѣтѣсѣнији чѣвек није ѣишѣо у мѣју радиѣѣницу, што имадијаше ѣбѣчај да кѣже лѣка ѣнка: стѣка бѣз-рѣпа.

нѣѣтице прил 'нехѣтично, невољно'. – Ђѣму се тѣ нѣкако нѣѣтице ѣмѣкло, није ѣн шѣѣо да ти нѣуди, смѣјѣм рѣку љ-ватру да тѣрѣм; || **нѣѣтично** прил 'и с т ѣ'. – Кад сам прѣлазијѣо с кѣњѣма спорѣд твѣѣ трѣшњѣ, зѣкачѣм тѣлѣцом те ти мѣно ѣљѣштим кѣру на дѣблѣу, ал да знаш да е нѣѣтично.

нѣпѣвлѣчен -а -о 'нов, нѣношен'. – Ѣбучѣ бѣба нѣпѣвлѣчену рѣклу и ѣбрѣди стѣѣћу мѣраму и ишчѣкуе кѣ-ѣе да бѣнѣ гѣсти.

нѣпѣдаткѣн -а -о 'израстаѣо а мршѣв (в. *жѣдак*)'. – Изрѣсто кѣ јѣблѣн, јѣш је нѣпѣдаткѣн, ал ѣће да бѣднѣ лѣудѣскара, виѣди се.

нѣпѣмјѣнѣк м в. *љавѣ*.

нѣпѣслушѣн -шна -о 'самовољан, тврѣоглав'. – Нѣпѣслушна љѣца – гѣтова прѣпѣст зѣ кућу.

нѣпѣслушѣнос -сти ж 'непѣкорност, самовоља'. – Нѣпѣслушѣнос ти је сѣгуран пѣт у прѣпѣс, когѣј је бѣјѣо нѣпѣслушѣн рѣдѣтељу ѣскијѣо е тѣ нѣ нѣс, јѣл љѣ се старѣји

нè слушāју, тјј срèћè нèма, нит̄ ће је б̄ити кāsније, јел кò н̄ије слүшò, тāј н-үмије ни заповиèдати.

нèпост̄йжан -жна -о 'недосежан'. – Сāв се напиријо, начинòб се нèпост̄йжан, побјèшнò, рèко би е из Бèча, а јòк нāша дòмāћа гологүзија.

нèпрèврò -ела -о 'млад а осољен (сир)'. – Нèпрèврò с̄ир вāлā за г̄ибаницу.

нèпремèтан -тна -о 'невидљив'. – Она е т̄йјачка, н̄ен пòсò е нèпремèтан, ал стāлно ст̄йжè на врèме; || **нèпремèтно** прил 'неприметно, кришом'. – И ðн се нèпремèтно извүлā из кућè и ðде код ðнè күчкè.

нèпрòђија ж 'беспуће'; в. *калдрмииш*.

нèпромèнит -èнита -о 'непромењен'. – Вāк̄й је од кāд га пāмтим, нèпромèнит, сèм што е мèно избеарò. – Врèме је и д̄йље нèпромèнито кò и прòшле нèђèље, нèма дāшка вèтра, жив̄йна позиèвала од жèгè, зèмља извраскала; || **нèпромèнито** прил 'без промене, стално'. – Они су му нèпромèнито күлизили и кад су б̄или ш̄ н̄им и кад су б̄или далèко ðд нèга.

нèпрòмишљен -а -о 'несмотрен, који одлучује на брзину не пазећи на поступке'. – Нāчисто е испò нèпрòмишљен кò нèко диèте.

нèрāдан -дна -дно 'лењ, докон, залудан'. – Чувајте се, һèцо, нèрāднијег лүд̄и јербо н̄ине рүке һāвò зāпосл̄и, а кò ш̄ һāволом т̄йкве сāди пòтгле му се о глāвчину лүпају.

[**нèрāдник**] м. – Говòријо е һèдо да међу нèрāдницима лүде нè треба тражити; в. *йрòйува, слис̄т̄иш̄иш̄*; || **нèрāдн̄ичина** м пеј 'нерадник'; в. *йр̄њак, й̄руд*.

нèрāс -ста м 'вепар за приплод'. – Ймā Чимбо дòброг нèрāста, ðтерāј крмачу пòдā њ.

нèрāсудан -дна -о 'неразуман'. – Дòбри јèсу, ал, брāте, нèрāсудни, пòнешто урāде кò да су һèца а јòк мāтори лүди.

нèсан нèсна 'стање у коме човек од брига нема сна, несаница'. – Ўби ме сèкирāција и нèсан.

нèскресāн -а -о 'простак'. – Јèс дòшò нāкò мèно нèскресāн, ал је пòштен кò сүн-це.

нèслāн -а -о 'неосољен, недовољно слан' – Мешчин̄и да ти је ðвāј пāsүл̄ нèслāн.

[**нèслога**] ж. – Нāма бар нèслогè н̄ије н̄икāд вāлило, зātò нам вāкò й̄ јес лиèпо; || **нèсложан** -жна -о. – Н̄икад не забòрави реч да сāмо слòжна брāћа күћу граде, а нèсложна и ðнү стāру, што им је од һèдòва ðстанула, батāљујү.

нèсмотрен -а -о 'брзоплет, нехајан, лакоμισлен'. – Б̄йјо е нèсмотрен, што јèс, јèс и зātò весèлник настрāда.

нèсн̄и -ā -ò 'несретни; враголасти, немирни'. – Ама виђа ли ти ðнү нèснү һèчицу што прòљегоше вaмòгоре? – ðнāј нèсн̄и Спāsое јòпèт нèшто забр̄лò, дòлазили милицāјци.

нèсој нèсоја м 'лоша сорта, раса, пасмина'; в. *кроч̄иш̄и, сој*.

нèспомèник -йка м 'вук, курјак'. – Прије неку гòдину спүшти се ðнāј нèспомèник у сèло, тèшке ðвце лүдма пòклò, па смо виђели да нè мож да б̄иднү и вүци с̄йти и кòзе на брòју.

нèспомèница ж 'змија'. – Вòди рачүна, кад пригрије, да не нāгазиш ðнү нèспомèницу за којү се кāже да сāмо ðна мòж да пòбегнè из свòè кòжè.

нèспор -а -о 'који се брзо потроши'. – Кад је пòгача тòпла и згòдно нарāсла, б̄иднè нèспора, збр̄ишү е күћāни док си рèкò штā-б̄и.

нèсретник м а. 'паћеник, мученик'. – ðнāј нèсретник јòпèт заглавијо у бòлницу: б. 'проклетник, који доноси несрећу'. – Штā ће, нèсретник пүсти, и ðн би вòлò да н̄ије тāk̄и, ал нè може из свòè кòжè ү-другү.

нѣсретница ж ‘мученица’. – Ќна нѣша нѣсретница ђста без човѣка с ђнѡм сѣтнѡм ђѣцѡм, мѣка се намучила док нѣсу ђдвркла.

[нѣсреѣа] ж. – Њу нијѣдна нѣсреѣа нѣје прескѡчила; || **нѣсретан** -тна -о **1.** ‘несреѣан’. – Ќна се нѣсретна рѡдила и нѣсретна ѣе умриѣети; **2.** ‘немиран, непослушан; који ѣе направити штету’. – Лиѣе су нам ђвце, нѣ могу крѣво рѣѣи, ал су нѣсретне: не могу лѣсно да иг стѣгнѣм; в. *вилара*; || **нѣсретно** прил. – Ђдала се нѣсретно и више је ни сѣнце нѣје ђгријало.

нѣсреѣити -им несв ‘јадити’. – Цѣѡ жѣвѡт је јѡдна кѣкала, јѡдила и нѣсреѣила.

нѣстабилан -лна -о ‘колебљив, непоуздан, врдалама’. – Нѣмѡ на ѣега да се ђслањаш, ђн ти је нѣчисто нѣстабилан, чѣс вѡкѡ, чѣс нѡкѡ, ѡкреѣѣ кѡ крѣја.

нѣсѣгласица ж ‘неспоразум, неслагање’. – Испанѣ тѣјнѡк мѣѣ ѣима несѣгласица и ђд ђндак лѣтују јѣдни на другѣ.

нѣсѣѣени -а -о ‘неостварен’. – То ти је ѣѣн нѣсѣѣени, ђни су се глѣдали ђд мѡлиг нѡгѣ и вѡљели су се ко гѡлубѡви, ал кад је он бѣју у вѡјсци, ѣѣни је ѣдадоше и ђна и дѡњ-дѡнѡс ѣздише зѡ ѣѣм.

нѣтакнѣт -а -о ‘недирнут, читав’. – Имѡм двѡ нѣтакнѣта прѣлѣтка.

нѣѣук -а -о **а.** ‘нешколован, необразован’. – Владика говѡрио младѣѣима да се не пѡносѣ свѡјѣм знѡњем пред свѡјѣм нѣѣуком ѡчевима и да е ђобразѡан ђнѡј кѡѣ имѡ ђбрана; **б.** ‘невешт, невичан’. – Нѣѣуки смо ти ми сѣлѡци зѡ тѣ вѡше вѡнтѡзије, ми ти пѡслуемо вѡкѡ: трѡк рѡба – трѡк пѡра, ти вѡши кредѣти што нѣдите – ѣтѣ иг вѡма.

нѣѣмерен -а -о ‘незајажљив, грамзив’. – Нѣѣкако дѡшѡ нѣѣмерен и у јѣлу, и у пѣћу, и у прѣчи, у свѣму, брѡге, прѣгонѣ, нѣ у чем нѣма мѣру.

нѣѣморан -рна -о ‘вредан, радан’. – Е ђн ти је, вѡистину, бѣју нѣѣморан рѡдник.

нѣѣсиљен -а -о ‘нараван, природан’. – Бѡш ти је милѣна пѡглѡти како се нѣѣсиљено држѣи, пѡвѣко на ѣѣда, блѡг, тѣјѡчак, мѣдар.

нѣѣтѡљив -ѡљива -о ‘који не прѣстаје’. – Бѡлови му пѡстали нѣѣтѡљиви, дѡн нѡѣ нѣје сирѡма ѡка склѡпио.

нѣѣтрѡвен -рѡвена -о **1.** ‘нераван’. – Кад смо нѡишли на ђнѡј нѣѣтрѡвен пѣт, пѡчѣше кѡла д-ѡскѡчу, зѡмало не пѡйспадасмо из канѡтѡ; **2.** ‘без снаге, без кондиције’. – Кад пѡчнѣш да вѡтѡш јѣнце у јѡрам, нѣкад нѣмѡ да иг прѣтѡвѡраш јел нѣсу утрѡѣни, но пѡлѡко, прѡво у празна кѡла, па свѡки дѡн дѡтѣрај помѣно док се нѣ-утрѣ.

нѣѣѣтѣиван -ивна -о ‘неѣѣтѣив, непристојан’. – Тѣѣ ѣѣга тѣрише на ђнѡ мѣсто, кад је нѡкѡ нѣѣѣтѣиван, свѣ ѣе муштѣрије рѡшѣрати.

нѣѣц м ‘мрежаста торбица’. – Нѣѣц ти је згѡдан: тѣриш га ѣ-ѣеп и из дуѣана ѣ ѣему пѡнесеш вѡздан ситнѣцѡ што трѣбѡ д-ѣмѡ ѣ-куѣи.

нѣѣцати -ѡм несв ‘бавити се израдом мрежастих радова ђд конца’. – Вѣсела нѡна е млѡго вѡљела да нѣцѡ и вѣрѡнге и винтрѡжице и милѣѡ; || **нѣѣцѡње** с гл. им. ‘стара вештина ручног рада са концем’. – На врѣме сам мѡју жѣнску ѣѣцу ѣчила нѣцѡњу, и вѣзѣњу, и плѣтѣњу, и ткѡњу, свѣ ѣе им тѡ трѣбати.

нѣѣчѡвек м ‘чѡвек без лѣдскѡсти’. – Тѡ чѡвѣка нѣје ни вѣѣело, нѣчѡвек, рѣѡ ђд чѡвѣка; || **нѣѣлѣѣди** ‘рѣѡви лѣѣди’. – Нѣѣлѣѣди су то и ѣѣма нѣма пѡмѡѣи ни ђд Бога ни ђд лѣѣдѣи.

нѣѣѣе прил ‘нигде’. – Нѣѣѣе нѣког нѣма да вѣдѣш у сѣлу кѡ да се нѣ-вѡлѡ. – Тѣѣ си, рѡѣо, нѣма те, брѣ, нѣѣѣе, ни ђд кѡрова.

нѣѣзбрѣица ж ‘падина, стрмина’. – Ђпучѣ се канта низ ђнѣ нѣѣзбрѣицу и свѡ се ѣлѣѣи. – Нѣ може у живѡту свѣ да ти бѣднѣ пѡтаман, зѡтѡ е кѡзано: колкогѡј имѡ ѣѣзбрѣица нѡлико и нѣѣзбрѣица.

нѣѣздѣж прил ‘по дужини’. – Овај трѣпац ѣемо с дѣбѣѣим тестѣретом да растрѣжѣѣмо нѣздѣж; в. *лакомица*.

никадār прил ‘никада’. – Викаше вѣсели Миломир кад су му на вашеру украли новчаник: шукадār бӯкадār више вако̀ никадār.

никакӣ -а -о ‘никакав’. – Изрезілише дни њѣга, тѣ вакӣ си, тѣ накӣ си, тѣ никакӣ си и стō јада. – Никака ти онō шкōла нїје кад нїсу научили онō главнō – да чувају образ и да држѣ рїеч.

никōговина ж ‘постојбина ништака, никоговиња’. – У никоговини најбоље успѣвају ништаци.

никōговић м ‘потомак рђавог човека, ништака, ништарија’. – Тō ти је никōговина јѣдна и ђѣдови су им никōговићи бїли.

никōљац -љца м ‘који слави Св. Николу, никольштак’. – У грочкој шкōли бїло четирсто никōљаца.

нина ж ‘стрина’ одм. – Свї смо мї стрїну Анку звали нина, а наша ђѣца ліка, а Стōјанку Миломирову маја, а Слāvку Бранкову нана.

ниоклѣн прил ‘ниоткуда’. – Ниоклѣн нїко да најїе у онōј пуштињи, а ја потпуштијо кōла те мōрадок свā дрва д-истоварїм па да испотекār товарїм.

нипошто прил ‘никако, ни за коју цену’. – Нѣмō да се сѣкирāш нїпошто, нїси тї бїка пуштијо у ђѣтелину назинāt, нāдуо се и цркō – у њѣгову глāvу.

ниска ж ‘украш на врату жена, ђердан’. – Имāш рāзне нїске и грївне од ђїнїјува до наполеона.

нїти м мн ‘део прибора на разбоју за ткање’. – Нїти су од кōнаца и спомоћу њїг се ствāра зїѣв да прѣтнѣш чўнак.

нїтити нїтим несв ‘увлачити основу у нити’. – Најпрво увучѣмо ђснову у нити да би мōгло да се ткѣ, и тō се кāже нїтити.

нїцина ж ‘поткожни чир’. – Нѣ знām штō му вако̀ чѣсто избїја овā нїцина, ђāvō е ђдњō.

нїшта зам у *изр.* зā *нишїа* ‘без надокнаде, бесплатно’ – Ма штā да ти прѣдаем, пѣбогу си, брāте, ѣвѣ ти зā-ништа, дāо би ѝ тї мѣне, за тōлико нїје грѣда.

нїштāk -āка м ‘олош, ништарија’; в. *насукаїи се, невольница*; || **ништāчина** м аугм пеј; в. *їачвара*.

ништākлук -āклука м ‘рђава дела’. – Тѣ ништākлуке мōгү д-ўчинѣ сāмо покварењаци.

нѣв -а -о ‘неупотребљаван’; *изр.* ~ *нѣвцијāи* ‘потпуно нов’. – Ўзо тāта āмове на вāшару ўпола цѣнѣ а дни нѣви нѣвцијāти. – И дāњ дāнāс њѣгѣв новчаник стōјї ко нѣв нѣвцијāт.

новїна -инѣ ж ‘оно што је ново, поновљено’. – Мѣне мајка исплѣла полўвѣр од старежи, а брāту од новинѣ; || [**нѣвине**] ж мн. – Кѣста и Мїлўн завїјали свѣ то ў новине; || **новїнчине** ж мн аугм и пеј ‘новине’. – Разбашкарїо се под бāгреном и читā нѣке новїнчине.

нѣга нѣгѣ ж анат ‘део тела, доњи уд’. – Мїле ѝмō дугāчке нѣге па га прѣзвали Пїкљо; || **нѣгица** ж дем хип ‘мала дѣја нога’ – Вїђї кѣјицна јој е нѣгица; || **нѣжица** дем. – Вїђї кѣлике му нѣжице; || **ножурак** -рка дем ‘ножица’. – Мāли му ножурак, нѣ може да прўжї кѣрак вѣђї од пѣди; || **ножурда** ж аугм пеј. – Опѣри тѣ нѣжурде, вїш како смрдѣ; || **ножурина** ж аугм пеј. – Бѣжи отāле, очѣпиѣ те онїм ножуринāма; *нѣга!* узв коњу да дигне ногу. – Врāњо, нѣга! || **нѣгат** нѣгата -о ‘који има велике ноге’. – У њїнѣј кўђи свї су нѣкако нѣгати; || **нѣжнї** -ā -ѣ ‘који се тиче ноге’. – Завѣлѣо га нѣжнї пāлац, изглѣда да му нѣкат ўрāста у мѣсо. – Трāктор нѣма нѣжнї но рўчнї гāс.

нѣгавице ж мн ‘део панталона који обавијају ноге’. – Ижцїглѣо па му окрāхале нѣгавице на панталōнама.

ногѧр -ѧра м ‘стубић (обично три или четири) на којима стоји сто, столица или нека справа’. – Штѧ-вѧ клѧцѧ ѧстѧл, ко да нису јѧдначити ногѧри, ил је пѧртос нѧрѧван; || **ногарѧйћ** -ѧћа м дем. – Трѧношка ѧмѧ трѧ ногарѧћа.

ногѧра ж об. мн уп. *ногар*; в. *сиралица*.

ногѧтати се -ѧм се ‘махати ногама, гичати се’. – Ово диѧте нѧ мош лѧсно д-ѧкѧпаш колко се ногѧтѧ.

ногѧња м ‘човек великих ногу’. – Вѧдѧ се по сниѧѧгу да е ѧнѧј ногоња ѧтишѧ нѧниже ѧ-поље.

ноѧје прил ‘онде’. – Поглѧднидѧ штѧ се ѧнѧ сѧјѧ ноѧје у трѧви; в. *омудришии*, *чеѧишии*; || **ноѧјенак** прил ‘и с т о’. – Ђнѧ га ноѧјенак лиѧево ѧт кацѧ.

ноѧж нѧжа м ‘алатка за сечење’. – Ѣн ѧмѧ нѧжѧва свѧјѧг врстѧ: и кѧйњске и мѧсарске и ѧнѧ за сѧчѧње сѧѧена, слѧмѧ, ѧѧтелине из кѧмаре; || **ноѧжић** -ѧћа м дем. – Дѧѧѧде ми ѧнѧј мѧли нѧжић, д-ѧљѧштим јѧбуку; || **ноѧжекања** ж аугм. – Склѧнде тѧ ноѧжекању од ѧѧцѧ, пѧсећи ѧе се.

ноѧжице ж мн ‘маказе’. – Тмала бѧба вѧлике нѧжице с кѧйма е шишала ѧвце.

ноѧинци -а -о ‘веома мали, онолицни’. – Ѣнѧ нѧинчно преѧивљело волѧчачки мрѧз; || **ноѧишнѧ** -ѧ -ѧ ‘; в. *сокоћало*.

ноѧнѧ прил ‘онде’. – Ѣгле дѧгле вѧ(ди)ш рѧзлику: војнѧ зрѧле шлѧйве, а нѧнѧ, с ѧнѧ стрѧнѧ пѧтока, јѧком заруѧјеле; || **ноѧнѧк** прил ‘онде’. – Штѧ сте изручили ѧнѧ компѧре нѧнѧк, мѧгу да смрзнѧ ако ѧдарѧ мрѧз

[**ноѧкат**] нѧкта м; в. *грудва*, *зѧйрѧиши*, *зѧћи*; *изр.* зѧпело мѧно: за кѧњски нѧкат и маѧреѧе ѧво; || **ноѧктѧйћ** -ѧћа м дем; в. *брадавица*.

ноѧкшир -ѧра м ‘ноша, ноћни суд (за малу децу и немоћне)’. – Тѧѧо Срѧтен нѧшта нѧје бѧцѧ: ѧн и кад се ѧѧѧињи нѧкшир прѧшѧпљи, ѧнесе га ѧ дѧњу бѧшчу па га прѧврне на нѧки дѧрек и ѧн ти, ко нѧки шлѧм, чѧва дѧрек да не зѧкиснѧ.

ноѧликѧ -ѧ -ѧ ‘онолики’. – Јес вѧѧо, нѧлики снѧѧег и зѧ двѧ дѧна нѧстаде, збрѧса га јѧг кѧ нѧшта; в. *куче*, *шуркаѧиши*; || **ноѧличачкѧ** -ѧ -ѧ ‘онако велики, огроман’. – Бѧили су му волови ноѧличачкѧ ко твѧди; || **ноѧличкѧ** -ѧ -ѧ ‘и с т о’; в. *брадвѧѧимна*; || **ноѧикѧ** прил ‘онолико’. – Кѧлко си заслѧжијо ноѧикѧ ѧе ти се вратити.

ноѧмѧд прил в. *ономад*; || **ноѧмадѧшњи** -а -е ‘који се десио [о]номад’; в. *загледнуши се*.

[**ноѧс**] нѧса м анат; || **ноѧсѧйћ** -ѧћа м дем **1.** ‘мали нос’. – Чватѧ га ѧчитѧљ за нѧсѧйћ па га мѧно продрмѧса што нѧје урѧдијо дѧмѧћи; **2.** ‘врх, кљун опанка’. – Нѧко кљун на ѧпѧнцима зѧвѧ нѧсѧйћ; || **ноѧсина** м аугм пеј. – Дѧѧо ѧнѧ нѧсину и ѧдѧ ко ѧван о Мѧјѧѧдѧну.

ноѧсѧћа прид ‘трудна, гравидна (жена)’. – Мѧж дѧти Бѧг да прѧје но што Мѧлорад ѧдѧ ѧ-војску тѧ ѧстанѧш нѧсѧћа па да га чѧкѧш са сѧном (7: 207).

ноѧсѧља ж ‘кокошка која носи јаја’. – Пѧйрга и Тѧѧба су нам нѧјбоље нѧсѧље.

[**ноѧсити**] нѧсѧм несв **1.** – Нѧмѧјде да нѧсѧш по тѧликѧ, струѧниѧш се; **2.** ‘стварати у себи јаја и ослобаѧати их се (о кокошки)’. – Нѧсѧ нам кѧкѧшке свѧки боговѧтнѧ дѧн, ѧскупили смо јѧјцѧ пѧн цѧгер, ѧмаѧе за Вѧскрс кѧлко ѧш; **3.** ‘викнути из све снаге’. – Уѧѧѧоше двѧ милицѧјца у кѧвѧну и ѧнѧј стѧрији стрѧго пита: кѧ е овде Ѣбрад Цѧѧѧољ, а Брѧцо што га грѧло нѧсѧй вѧкнѧ: тѧј сам глѧвѧм и брѧдѧм, штѧ ѧеш тѧ мѧне сѧд и нѧстави д-ѧгрѧ шѧх; *изр.* нѧсѧй (ме) нѧсѧвѧс ‘осѧћати мучнину, вртоглавицу, мантати се у глави’. – Ма нѧшто ме, дѧѧете, нѧсѧй нѧсѧвѧс ѧмѧ пѧшѧс дѧнѧ; ~ *главу* у *ѧорби* ‘бити изложен опасном ризику’. – Са свѧјѧг стрѧнѧ вѧјѧчѧ мѧци, а мѧ мѧрамо да се прѧбијемо, нѧмаш куд, нѧсиш глѧву у тѧрби па шта ти Бѧг дѧ; ~ *свѧј крѧс(ѧ)* ‘без роптѧња иѧи кроз животне тешкоѧе’. – Нѧшта не врѧдѧ кѧкати, мѧра да нѧсиш свѧј крѧс, тѧ ти је штѧ ти је.

носоња м ‘човек великог носа’. – Бијо неки Раде па га споради вељиког нџса кџи је имџ прџзвали Нџсоња.

ноћ нџи ж. – Ѐмала сам тџшку нџћ каку џдавнџ нџсам; || **ноћас** прил ‘непосредно прошле ноћи’. – Нџћас сам се натрџскџ и за џну тџмо нџељџ; || **ноћаске** прил ‘ноћас’. – Заслџжио је чџле, Бџг да му дџшу прџстџ, да га нџћаске јџ подвџрџм, нџкџ з-дџшџ; || **ноћашњџ** -џ -џ ‘који се односи на прџтходну ноћ’. – Нџкад нџћу забџдравити нџћашњџ весџље, пџвџвџсмо, брџте слџткџ, дџ-пред-зџру; || **ноћу** прил ‘током ноћи, ноћу’; в. *џрџчешљавџиш*; || **ноћом** прил ‘и с т џ’. – Од џџџџ кџјџ нџћом скџтајџ, а дџћом спџвџју нџ нџдај се да џе пџстати лџди; в. *врајла*; || **ноћи** прил ‘и с т џ’; в. *грџб, џокривџиш, црџв*.

ноћџевати нџћџевџм несв ‘ноћџвати’; в. *мисирка*.

ноћурак -рка м бџт ‘украсна биљка *Mirabilis*’. – Ноћурак је млџго лџекџвит а и наџчит.

нџда прил ‘онуда, оним правцем’; в. *свџлак*; || **нџдијџ** прил ‘и с т џ’. – ѐткџд знџм кџд су нџумили, џдоше нџдијџ мџлопријџ; в. *џџриџџџи, џџџерсџме, џџџџџи*.

нџдити нџдџм несв ‘позивати гџсте, намерникџ, да појџду, попијџ’. – Нџџ шџџедоше да већџрајџ, но се снебџвајџ, а џна иг нџдила нџкџ з-дџшџ; || **нџткџти** -џм несв дем. – Бџба нас стџлно нџткџла да пџјдемо џвџ и џнџ, а мџ кад нџћемо џна вељџ нџћџн кџ чџшћџн.

нџжда ж ‘велика потреба, неџпходност’. – Кад чџџка нџгнџ нџжда, мџра д-џдџ да иг мџлџ.

нџжнџк м ‘клозет’. – Нџжнџк се прџвијџ ван џвлијџ, џ-бџшчи, ал нџје бџло далџџ-ко ако пџћџш на време.

нџларица ж **1.** ‘меко, најфинијџ пшенично брашно’. – Мџтвенџ брџшно ти је нџјситнијџ, нџларица; **2.** ‘мџшиница за шишање до главе’. – ѐ прољџџе нас џшишајџ на нџларицу па нам главе дџћу кџ тџкџве пџџе.

нџмера ж ‘брџј’. – Тџј џскошџ вџлове, па џде да трајџи кџндуре за сџстру Рџжицу, бџш џну нџмеру шџто му е мџјка накрџчила.

Њ

њџк м ‘магарџћа рика’. – ѐнџ Сџтарино мџгарџ пџчињџ да џџче, ал џе јџш мџрати да већбџ: џџк му јџш слџбџшџн.

њџкџти џџче несв ‘џглашавџти се, гласџти се као магарџ’. – Причџ џџџ Геџргијџ како е нџки кџлућџр пријџвијџо милицџјџцу да е нџки камџнџн налџћџ и џбијџ мџгџрџца кџи је џџкџ на пџту и да мџже нџко да налџтџ и да нџстрџда, а џвџј га пџта је ли му џчитџ џпџло – ал ни кџлућџр нџ џста дџжан па џе рџћи: нџјпрво сам дџшџ да јџвим џџеговџ рџдбџни. – Мџгарџ ти, блџго џџџду, џџче, кџњ рџжџ и џџштџ, вџ рџче, бџк бџче, џвџџ блџјџ, кџза мџкећџ а свџњче гџрџче, скџчџ, грџдџ и рџкћџ или грџкћџ.

њџеговскџ прил ‘по џеговом, на џегов начин’. – ѐн ти сџмо џџрџ по џџеговски, не вреџи му говџрити; в. *задрџбанџа, џџџџџџџи*.

њџџдра ж мн ‘грудџ, прса’. – Пџјџвашџ вељџели рлијџ: сџчекај ме гџдину / кџже цџра мџлџ / кад порџстџм дџћу ти / срџце из џџдџрџ.

њџјзин -џ -џ ‘који припада џџј, џџн’. – Јџ и мџја јџтрово смо се слџгалџ кџ сџстре рџћџне и тџкџ е џна васпџтавала џџјзџну и јџ мџју џџџу, и џвџ ти дџњ дџнџс се слџжу кџ да иг је јџџна мџјка рџдила.

њѐнски прил ‘на њен начин’. – Лóвци је зóву дрòпља, а бáба њѐнски – дивљá ĥурка.

њиати њишем несв ‘њихати, лелујати’. – Чим виđиш да ветрић пòчнѐ њиати лишће, знај да ће ðморина да прѐстанѐ.

[њйва] ж. – Пòдорали смо и повлáчили њйву, чим прòђу Млáдѐнци ћемо да сйјемо; || **њивѐтак** -тка м ‘мала њива’. – Више рòдй у ðнòм њивѐтку, у Пйтомачама, него у ðнòј великој њйви гóренак ў-брду; в. *крчишй*; || **њивѐтина** ж аугм. – Голѐма ðнá њивѐтина ў-Барáма, нѐ-мош вáздáн д-йшћерáш врсту; || **њйвица** ж дем ‘мала њива’. – Искрчијо тáјо ðнáј шумáрак у Рáдовини и йспала њйвица нѐ мож бити бòља; || **њйвче** -ета с хип ‘њйвица’. – Нѐ би дáо ðнò мде њйвче у лúци за пò сѐла; *изр.* у *днў њйвѐ* ‘договорити се на почетку посла’. – Õбавезно се, ĥѐцо, кад с нѐким мај штá пòслуете, погòдте и здоговòрте у днў њйвѐ, унапред, глáсно и јáсно, да нѐ би, нѐ дáј Бòже, пòтље ймали рѐч и да нѐ дòђе до кáкѐ зáмѐрке.

њйн -а -о ‘њихов’. – Њйна ливада ðста непòкошена; || **њйнски** прил ‘на »њихов« начин’. – Õви ће ништáци свѐ то њйнски д-ўрáде.

њйска ж ‘пригушени глас коња’. – Кад смо крѐнули ў сватове, пўче пўшка и нá-ста њйска кòњá, а ёнђе зáпјеваше.

њйштати -и несв ‘гласати се, оглашавати се њиском’. – Пòче Ђцко, кад смо прò-лазили поред зáдружне штáлѐ, да њйшти, а ðтўд зáрзаше кòњи.

њòњо -а м ‘слабић’. – Нйје ти ðн потегáлац, ма јòк брѐ, ðбичан њòњо.

њўшити -йм несв ‘осећати носом, мирисати’. – Кѐр нўшй по трагу и йшћера зѐца вáмо прѐдá нас.

њўшка ж ‘предњи део главе којим свиња рије земљу’. – Свѐ жйво разрòваше нўшкáма, те мóрадосмо да им ўдарймо брњўшке.

њўшкало с ‘шпијун, потказивач’. – Õнò ўдбашко нўшкало сѐло до нáшег астáла, нарúчило кáву и бáксем читá нòвине, а вáмо се сáв претвòријо у ўво.

њўшкати -ам несв ‘завиривати у забрањене ствари’. – Нўшка ðн штá кò рáди по сѐлу па пòсле идѐ у Ўдбу те вáтá муштўлук.

О

обабйњати се -áм се св ‘породити се’. – Обабйњала се Рáнисављева ўнука, нò-мáд очи Вавѐдѐња.

обабити (се) -им (се) св ‘постати баба’. – Бòгме, Гòцо, тй се ðбáбй у тријес ðсмој.

обáвирати -е несв ‘почињати врети’. – Ђн мѐно млиѐко пòчнѐ д-обáвирѐ, ðпјени га и рáзлй у кáрлице; || **обáврети** обаврѐ св ‘прокључати, проврети’. – Обáврела е сáрма, сáд је повúци ў-крáј нек се крчкá; в. *шерйа*.

обáгљавити -им св ‘оштетити прсте руку или ногу’. – Нйје ни чўдо што е обáгљавијо, цѐо виѐк је рáдијо с алатима и коекáким машинáма, а вòлò да цўгнѐ.

обáгнати -áм св ‘потерати наоколо’. – Обáгнáј кòње нáоколо да не поврљáју ĥѐтелину; || **обгòнити** обгонйм несв ‘терати около’. – Стáлно смо обгòнили стòку изнад њйва, да не нáправймо кáкў штѐту.

òбáгрити -йм св ‘морално посрнути, постати багра’. – Õн ти је ðбáгрио дáвно й-дáвно, но се сáмо прáвијо да е бáксем добрйчина те нас искушáвò и цинкáријо.

òбáд м зоол ‘инсект из пор. *Tabanidae* који напада говеда’. – Кад ðбáд ўједѐ гò-вече, оно пòдигнѐ рѐп и пòчнѐ да трчй у трўпац, нйђе га стйћи нѐ мош кад се тáкò

разобадā, а поћекад узбӯни и дрӯгу стдку па јурну свā ко сӯмāнута. – Одјампӯт се ђн, накō ў-сну, штрѣцнӯ кд да га лдшти дбад.

обадати се -ām се **1.** ‘трчати бранећи се од обада’. – Пдчеше говеда да се обадају, нйђе иг стйћи нѣ мош; **2.** ‘реаговати нервозно’. – Обадā се пдп ко да си му бацио сдли ў-очи кад су му рекли како си ти смѣо да срӯшиш наш йконостас, срām те било, нйђе то твдј мйраз, но су то наши хдѣдови начйнили; || **обадāње** с гл. им. ‘јурњава говеда од напада обада’. – Кад је пдчело обадāње, нйшта смјешније нйје било, стдка пддигла рѣпове и лѣти а ђн пдтрчй за њима, сврзѣ се и пāнѣ кдлко е дугāчак.

обадва дбадвије дбадвое ‘оба’. – Рѣшимо д-идѣмо, дбадвије, да иг тражимо дд-кућѣ дд-кућѣ. – Нѣ може дбадвое тѣбе, но јѣдно тй, а дрӯго сѣја. – Обадвое хѣцѣ ддб-ило бдгине; *изр. Бйјѣ из дбадвије*; || **обадвдјица** ‘и један и други, оба’. – Обадвдјица йсте гддине одосмо ў-вдјску, мѣне шйнӯ на Вйс код ўстāша, а нѣга у Бдхйњску Бѣлу код Јāнѣза.

обāлити дбāлим св ‘оборити’. – Очи Хурхевуднѣ пāднѣ кйша с вѣтром и дбāли хѣтелину дйбидӯз, полегла кд дāска; || **обāљивати** обāљуем несв ‘претурати, обарати’. – Пдчеше бйкови бӯкати и обāљивати плāшће, јѣдва иг одāгнасмо.

обамѣсти -ѣтѣм св ‘омести, онемогућити’. – Шхѣдосмо да жњѣмо у понѣдјдник, ал нас кйша дбамете; || **обамѣтати** обамѣтам несв ‘сметати’. – Нѣмдјдете ми обамѣтати хѣцу, нек нāпйшу задāтке.

обāмирати -ем ‘кочити се, трнути’. – Згддно Йлија поче д-обāмире, а ми га трљали, јѣдва га откдчисмо нѣкако; || **обāмриѣсти** обамрѣм св ‘уплашити се, препасти се’. – Кад прну фāзāн из травѣ, обāмриѣк жйва.

дбāо дбла -о ‘кружан, заобљен, округласт’. – Мй смо ти йз-обла спрѣмили рдгове на днӯ грахјевину.

дбашка прил ‘посебно, свак за себе’. – Одоше мйли мдји кӯд кдй, сād дхѣ свāка вāшка дбашка; в. *башка*.

обгднити в. *обагнайи*.

дбданица ж ‘време рада од јутра до мрака’. – Дугāчка дбданица у двб лѣтње време и нйје ни чдудо што е нāрод йзумијо днӯ: дуга дāна код злā господāра; || **дбданице** прил ‘истог дана, током једног дана’. – Док је бйјо млāђи, ђн ти дбданице ддѣ у Брѣзовице и врāти се.

дбдржāвати -ржāвам несв ‘одржавати нешто у најбдљем стању’. – Тд што е дгац с мӯком дбдржāвб сйн је лāко раздоријо; || **дбдржати** дбдржим св **1.** ‘одржати, сачувати’. – Они су йспунили дчѣв амāнет и дбдржāли кӯћу и имāње за прймер. – Мд-раш ддбдро да зāпнѣш д-дбдржйш кӯћу и кӯћйште, да сачўваш амāнете и блāгослове хдѣдова свдјйг. – Нйје лāсно скӯћити, а, мешчйнй, јдш је тѣже дбдржати днб што си закопйштијо, мдраш стāлно да се бдрийш и рāдиш. – Бдрте се, хѣцо, д-дбдржйте кӯћу и имāње, грдта би било да пдтпуштите, нāши стāри су сйла мӯкѣ вићели док су скӯћйли; **2.** ‘обуздати, савладати’. – Уватијо прāсе, а днб се гйцā, нѣ мож лāсно да га дбдржй, док му Јердтије не ўдарй брњўшку; ~ **се** -йм се св ‘опстати’. – Јѣдва се дбдржасмо у днбм мѣтежу и зулуму.

дбдзбѣда ж ‘обезбѣђење, јемство, гаранција; осигурање од незгоде’. – Ддшб од мѣне да тражи дбдзбѣду, а јок од дца, стрйчѣва, ўјāка. – Кад бунāрције кдпајӯ бунāр, нāјважнйје је да ддбрым крчелама и дāскама нāправѣ дбдзбѣду, јел нйкад тй не знāш кād би днā дбала мдгла да се срӯчи нā нйг.

дбдзвйјати -ām св ‘благо губити свест’. – Вāздан сāгнут по двбј врућйни кӯпик компйре, згддно дбдзвйјак; в. *локайи*.

дбдзвбљити дбдзвбљим св ‘постати безвољан, онерасположити се’. – Нāчисто сам нѣшто дбдзвбљйјо, нѣке јāде нйшта ми се нѣ милй; в. *ойромавййи, размрдāйи*.

обездува̀нити -ува̀ним св 'остати без дувана, цигарета'. – Дајде ми, Жарко, једну да запалим, обездува̀ник.

обезду̀шити -им св 'остати без душе, изгубити душу због неког бешчашћа'. – Кажу кад човек огрезне у безаконје, он ондак обездуши, сагуби душу; није цабе говорила мајка Јевросима: боље ти је изгубити главу него своју огрјешити душу.

обезна̀нити се обезна̀ним се св 'онесвестити се'. – Ништа не знам шта би са мном, само се одјампџ обезна̀ник, ко да ме нека сила успава; в. *слушиши се*; || **обезна̀њивати се** -ањуем се несв према *обезна̀ниши се*. – Подчеше се једно по једно пиле заводити и обезна̀њивати.

обезору̀жати -ам св **1.** 'разоружати'. – Подче Цуца, баксем, да вади кубуру, ал га Сретен звекну песницом па кад падџ, он га обезору̀жа; **2.** 'оборити, обеснажити доказе за одбрану'. – Кад му рече да га е виђела ш њом, тунџ и тунџ, тако и тако, својим рођеним очима, он, нако̀ обезоружан, немаде куд, па вели: Добро, брџе, жџно Божја, зал ти више веруеш твојим очима но мене?

обезубити -им св 'остати без зуба, бити крезав'. – Обезубијо весели Божко, није једног зуба нема, ко тџца моџ д-џџе само онџ што е чорбасто; || **обезубљивати** -убљуем несв према *обезубиши* 'губити зубе'. – Пред полазак у школу подче обезубљивати и кад дође јџсџн, он би крезав ко тџца.

обезу̀мити обезу̀мим св 'изгубити разум'. – Боље је човеку д-умре но д-обезу̀ми.

џбер м 'креста (о петлу)'. – Зацрвењели му се џбрази ко пиџвцу џбер.

обескрвити -им св 'остати без крви'. – И кад су џни џсекли бутку Миловановој јуници, џна, весџлница, на три ноге, рџчући, одгџла наниже и кад је обескрвила, пџне и цркне; || **обескрвљивати** -рвљуем несв према *обескрвиши* 'постепено остајати без крви'. – Кад су јуници џсекли бутку, џна подче обескрвљивати и најпотље црче.

обџсрџтити се обџсрџтим се св 'обожити се, заслужити живот вечни, постати бесмртан'. – Сваком је дано да се живџтом бџри д-увиђе у рај, да се обџсрџти.

џбетина ж 'сеоска слава, заветина, литије'. – Па кад за џбетину крџчимо кућу, ми свџ џкрџимо и онџ облџтке според башчице с цвиџџом, па ти је то милина јџдна поглаџти.

џбетинџвати -уем несв 'спровести џбетину' – џбетинџвали смо, не може лџпше биџти, биџаше нам се џскупила пуна кућа гџстију.

џбеџавати џбеџавам несв несв 'давати џбеџање, џбавезу'. – Ниџкад немџ џбеџавати, ниџти се заветџвати ако ниџи сџгуран да мош д-џспуниш. – џбеџавали му брџа и долине док им је трџџ; || **џбеџати** -ам св 'џбавезати се, зарџџи се'. – џбеџо тајо да нас вџди на вашер о Илџнудне; || **џбеџање с; изр** ~ *лудџм радовџање* 'упозорење да се не верује у џбеџања'. – То што ти је џн џбеџо мош д-џкачиш мачку џ рџп: џбеџање лудџм радовџање, д-џзвинеш; ~ **се** 'заручити се, пристати на удају. – џбеџала се Жџљкова џџрка Јана, на јџсџн џе да свџдбују, с Божџџм помоћи. – Она му се џбеџала јџш лџњске гџдине

џбеу̀тити се џбеу̀тим се 'онерасположити се, убледети'. – Нешто ми џџџо у поџтоње време блџдно и сав се нешто џбеу̀тијо.

џбеу̀шити -и се 'олабавити; изгубити функцију'. – џбеу̀шила ми се брџница, не моџо да закџвџам кџндуру па ми сџд шлџмџе.

џбешењак м 'враголан, несташко, мангупчиџ'. – Наџџџо џни џбешењаци џз-школе и џпџљџшише ми трџшњу, џџ што су е џбрали, то да им човек џлали, ал што џскршише волико грање.

џбџшџтити џбџшџтим св 'нанети срамоту, осрамотити (манастир, кућу, девојку)'. – Он ти је џбџшџтио наку џџвојку и поџтље јџ џкрџно лџџа, да зна он кџлко е тџшка клџтва џџвојачка, не би се џгрџ са живџтом.

обигравати обигравам несв 'наметати се, трудити да се нађе у нечијој близини; показивати посебно интересовање'. – Бодме он ти обиграва око Драгишинѐ унукѐ имѐ двије године, да л ће да е прѐварѐ, кој зна; || **обиграти** -ам св 'облетети око нечега, обићи околo'. – Обигрo је он до поднѐ свѐкy кyћу.

обијати обијам несв 'кидати, заламати'. – Тѐ окoпѐј, брѐжи, обѐ заперке, стѐлно имѐ пoсла; в. *зайерак*; *изр.* ~ *шyћѐ ирѐгове* 'селити се често'. – Цѐо жѐвoт oста д-обѐја тyћѐ прѐгове и д-идѐ од нѐмила до нѐдрага; || **обити се** обѐје се св 'нестати (обично о трави за испашу'. – Мѐло сyвовица, а и пoвише стoке, обѐла се трава, мoраћемо скoро, ако нѐ панѐ кѐша, д-изгонѐмо стoку у брстину, нѐвише y-планину; *изр.* ~ *ѓ главу* 'имати, стећи тешко искуство'. – Кѐко нѐ би знѐо кад му се кoј зна кoлко пyтѐ обѐло ѓ-главу.

обиѐљети -ѐлѐ(м) св 'забелети (се)'; в. *градљика, исѐлиши*.

обѐсан -сна -o 'силовит, насилан, који све решава на силу'. – Кад је бѐјо млѐд, нѐје oдѐ-њѐга ѐмало обѐснијег мoмка, вићѐ га сѐд како е шљoнo, кo уштипак; *изр.* *Сѐлан и обѐсан*.

обѐлазити (се) -ѐм (се) несв 1. 'ићи издале'. – Кад су се пoсваћали, глѐдали су да се нѐ сретѐ и на далѐко се обѐлазили; 2. 'посећивати се'. – Они су се обѐлазили свѐкѐј дѐн, а ако се три дѐна нѐсу вићѐли, питали су се да се нѐко нѐшто нѐје наљyтиo; || **обѐћи** обѐћем св 'поћи наоколo'. – Кад пoп млѐдѐнцима тyри крyне нѐ главе, они пoтље за ѐм трѐба да обѐћу око целѐваoнице трипут; *изр.* *Обѐлази кoнo кѐша око Крѐгуѐвца*.

обѐжејавати -ѐжѐвам несв 'стављати белег'. – Они су обѐжејавали oвце да се знадѐ кoјѐ су чѐјѐ кад се помѐшају у пѐши; || **обѐжежити** -ѐм св 'ставити белег'. – Обѐжежили смо мѐђе, ѐе гoј је гѐометар пoбијo кoчић, мѐ смо тyјнѐк yкопѐли кѐменове мѐјаше. – Викаше баба Зoрка: чyвајте се, ѐѐцо, обѐжеженог чоѐка.

обѐснути се -нѐм се св 'окачити се, обесити се'. – Кад је пoшo у рѐт, ѐеркица му се обѐснула oко-врѐта, а ѐѐму сyзе полѐћеше.

обѐчѐј м. – Дрyгo врѐме дрyгѐ обѐчѐји. – Знаш кѐко су гoвoрили нѐши стѐри: бoље да нѐстанѐ сѐло но обѐчѐј у сѐлу.

обѐјати обѐјашѐм св 'опкорачити; појახати, објახати'. – Нѐје лѐк каменорѐзѐчки пoсo: обѐјашѐш рѐпу кад изгрѐјѐва сyнце и ако е yзидѐш у залазак, дoбар си; || **обѐјашити** -ѐм св 'и с т o'. – Нoћѐ ти он обѐјашѐј кoња, нѐко без сѐдла и yздѐ, yвати се за грѐву и нѐгнѐ га у гѐлoп.

обѐлазнити -нѐ св '»проклизати«, оштетити навој превише га затежући'. – Шѐѐадијѐг да пришавѐм јѐче онѐј мyтер, ал не врѐдѐ, обѐлазну.

[**облѐк**] м. – Наѐје облѐк од Овчѐра, а Милѐнче запѐвѐ: oј облѐче, нѐмo на копѐче; || **облѐчак** -чка м дем. од *облак*. – Наѐје јѐднoг облѐчка; || **облѐчина** ж 'облачно време'. – Бѐјаше облѐчина, ал срѐхом нѐ бѐ кѐше, те окoпасмо виногрѐд oлакo; || **облѐчић** -ићѐ м дем. – Наѐје облѐчић, прoћи ће.

облѐчати се -ѐ се 'навлачити се (о облацима)'. – Пoче се облѐчати, а мѐј пoјтѐј да нам кѐша не разгрѐди плѐштење.

облѐчнос -сти в. *облѐчина*. – Нѐ би јѐ кoсијo ѐѐтелину док нѐчисто нѐ прoћѐ ова облѐчнос, јѐзук би бѐјo да пoкисне.

облѐдити -ѐ св 'заледити'. – Вѐдѐм да е бѐсамак облѐдијo и да е шљѐгѐво и сѐмо што заустик да јoј рѐкнѐм, oна ѐзвитли, пѐде и слoмѐ нoгу; в. *шљѐка*.

облѐпа ж 'материјал којим се нешто облепљује'; в. *облѐиши*.

облѐпити облѐпим св према *облѐйѐиваши*. – Мoрo си то д-облѐпиш блѐтом јѐл бѐљѐгом и д-окрѐчиш; || **облѐплѐвати** -ѐплѐвам / -ѐплѐзем несв 'лепити'; в. *ѐрмка*.

обли́зати облизем св 'прећи врхом језика преко усана или неког папирића'. – Кад натрпа дува̀на, он онај папир смџга, облиза језиком и запуши; || **облизивати (се)** -изуем (се) несв 'језиком лизати усне, папир цигарете'. – Она врта се облизуе, кџ ма̀чка у ве́бруа̀ру кад врти рѐпом; || **облизнути се** -нџм се 'језиком прећи преко усана у жељи да се нешто поједе'. – Кад је угледно како се ја̀гње ѓкрѐће на шиљку, он се облизне кџ ма̀че кад угледне вру̀ћу варенику.

обли́знити се облизни се св 'донети на свет близанце'. – Кад го̀ј се ко̀ја ѓвца облизнила, да̀во сам алва̀лук.

облица ж 'обло дрво'. – Од ѓнијег облица смо начинили за̀сонице.

обловак м 'балван, трупак'. – И ми ти ѓне облова̀ке на вла̀ци изву̀чемо го̀ре на пџт и ту̀јнак пџсле с па̀лијама накотрља̀мо на̀-кола.

обловина ж 'трупци, необра̀ђена гра̀ја у облом ста̀њу'. – Изву̀космо ѓну̀ облови-ну според пу̀та, па ћемо ва̀тати згџду д-ѓћера̀мо на стру̀гару.

облу̀так -тка м 'округао углачан каменчиџ из водотока'. – Накуписмо ми у-рѝеци облу̀така пџне цѐпове, то нам цеба̀на за пра̀кче.

обљу̀тавити -у̀тави св 'постати бљу̀тав (о непосо̀љеном јелу)'. – Ма кад не по̀солиш жѐло, ѓно обљу̀тави, није ни за шта, мо̀ш мѝрне ду̀ше да га ба̀циш за-про̀ше.

обна̀родовати -уем св 'разгласити, обзнанити'. – Обна̀родовали су да ће да им се у̀дае Јана и да ће да бидне сва̀дба на̀-есен.

обнѐвиђети -дџм св 'постати слабо̀вид, делимично ослепети'. – Кад бѝјаше при-крају живџта, ѓбнѐвиђе жѐд Дра̀гиша, не мо̀гадијаше ла̀сно да распџзна жѐцу док им не чуе а̀ваз; в. *обра̀иши*.

обнезна̀ивати се -а̀њуем се несв 'падати у несвест'. – Бџјм се за њу̀: чѐсто се обнезна̀уе, а нѐће д-идџ до̀ктору.

обнѐрадити се -ѐрадим се св 'олењити се, престати радити'. – Згџдно се ѓва̀ј на-род, за њџне вла̀давине обнѐрадиџо и про̀јџпазиџо, сви би шѝтели нѐке тра̀нге вра̀нге, ниџко брѐ да по̀тури лѐђа, ма на̀јгорџ што ће с нѐрадом д-ѓтрују̀ младеж, бџкте вѝђџ сџми.

обникнути -не св 'лепо ниџи, изниџи'. – Про̀шо сам поред твџе њџве у А̀лбићевини, ѓбникла ти пшеница кџ чѐтка, не-било у̀рџка; || **ѓбниџи** -кне св 'и с т џ'. – ѓбникло, ва̀ла Бџгу, на̀-љепоту; || **ѓбницати** -ничџ несв према *ѓбниџи*, *ѓбникнуџи*. – Пџчело згџдно д-ѓбничџ, а кџша па̀ла ба̀ш ко да нас је пѝтала.

ѓбноџ прил 'преко ноџи, у току ноџи'. – Кад вѝђасмо да ће да за̀вали шџдера, ѓбноџ сам, с ко̀њима, пра̀виџо ту̀ру шџдера с Мо̀равџ, па су̀трада̀н мѝешаш бџтон ма̀јсторима; в. *нава̀иши*; *силиџи се*.

ѓбо̀гати се -џм се св 'стеџи иметак, богатство'. – Није се ѓн ѓбо̀гатиџо од вру̀ћи кола̀ча, но није су̀шиџо ко̀шуљу го̀динама, ни ѓн ни чѐљад му, зна̀ш како велџ: у Ра̀дише до̀ста бише.

ѓбогу об. у *изр* ~ *дџје*. – Не зна ни ѓбогу дџџе; в. *џускија*, *умислиџи*.

ѓбо̀дрити -џм св 'охра̀брити'. – Ова вла̀с ти је нѐком ма̀јка а нѐком ма̀ћа, за исту̀ ства̀р нѐко ће у апс, а нѐко ће јџш бѝти ѓбо̀дрен да та̀ко на̀стави и дџље.

ѓбо̀јак ѓбџка м 'комад топле тканине, најчешће сукнене, ко̀ја се ставља у обу̀ћу ради уто̀плава̀ња'. – ѓндај ти ѓбу̀ћа би́ла мѝзџрна па смо зџми ту̀рали су̀кнене ѓбџке; *изр*. *Ком ѓџа̀нци*, *ком ѓбџци*.

ѓбор ѓбора м 'гра̀ђевина за свиње, свиња̀ц'. – Вѐруеш ли ти да е мо̀ј ѓтац спа̀во у ѓбору, стра̀жиџо, кад трѐба кр̀мача да с-ѓпра̀си, велџ: ја̀зук би би́ло д-у̀дави нѐко прасџнце.

ѓбџсити ѓбџсџм св **1.** 'подерати обу̀ћу'. – Бџле су то тѐшке го̀дине, па̀мтим кад смо ѓбџсили, а ни́смо џмали па̀ра да кџпимо нџву̀ обу̀ћу; **2.** 'остати без потковице

(о волу или коњу). – Обдсијо ми ша̀роња у прѣднѹ дѣснѹ нѡгу, мѡрам да га ѡбра̀м у поткѣвѣчницу.

ѡбравнит -а -о ‘раван’. – Кад сѡѡемо нѡз планину, дѡље ѡе је ѡбравнито, вѡнт нѣ пѡпѡмо кѡ да се нѣ валѡ; в. *слог*.

ѡбра̀вњати -ѡм св ‘поравнати’. – Зѣмѡјле нам ѡвлија нѡје бѡла вѡкѡ ѡбравнита, тек вѡмо кад су прѡстигла ѡѣца, мѡ смо гѡре кѡпали и прегѡнили зѣмљу нѡниже док нѡсмо ѡбра̀вњали.

ѡбрада ж ‘ѡбра̀живање, прерада’ – Лѡпово и ѡрово дрѡво су пѡдесни за ѡбраду; || **ѡбрадљив** -а -о ‘који се да лако ѡбра̀живати’. – Свѡ му имање лѡкорадно и ѡбрадљиво, ни јѣдна парцѣла му нѡје прлѡдљива ни камѣнита.

ѡбрадавати -ѡдава несв **а**. ‘свилати, развијати »свилу« на врху кукурузног клипа’. – Пѡчело жѡто згѡдно д-ѡбрадава; **б**. ‘дѡбијати браду’ (о дечаку-пубертетлији). – Разрѡсто се, сѡмо што нѡје ѡбрадавијо, већ му се помѡлајау длѡчице, по лицу, нѡкѡ ко пѡпѣрје.

ѡбра̀дити ѡбра̀дим несв ‘урадити све пољопривредне послове’. – Они нѡкад нѡсу ѡставили ни стѡпицу зѣмље да е не ѡбра̀де; || **ѡбра̀живати** -ѡѡуем несв према *ѡбрадиш*. – Мѡ смо свѣ нѡше парцѣле ѡбра̀живали, нѡкад нѡсмо дозвѡлили д-ѡстанѣ неѡбра̀ђено да се закѡровѡ.

ѡбраз ѡбраз м **1**. ‘лице’. – Кад је пѡтѡ да л би пѡшла за ѡега, нѡј порумѣеше ѡбрази кѡ бѡлке. – Зарумѣели јѡј се ѡбрази, вѡјдѡ се да има ѡевојачки стѡд; **2**. ‘част, достојанство, поштење’. – Вѣли ѡѣдо како е богомѡљцима Влѡдика Нѡкѡлај говѡријо: ѡбразован је ѡнѡј кѡј има ѡбраз; *изр*. *Вѡда свѣ ѡѡерѣ сѣм црна ѡбраза*; || **ѡбра̀зли** непрѡм прид ‘који држи до части (ѡбраз), увиђаван, скроман, ненаметљив’. – Чѡвек трѣба да бѡднѣ ѡбра̀зли, стѡлно нам је ѡѣдо говѡријо, лѡсно е, вѣлѡ, бѡити брез ѡбраза и нѡјвеће богѡство ти је ѡвѡ, па тѡрѡ ша̀ку на ѡбраз и зѡтѡ, вѣлѡ, дѡк сте – нѣк сте; || **ѡбрашчиѡ** м дем; в. *суза, шѡшѡшѡшѡ*.

ѡбра̀мача ж ‘благо закривљена дрвена полу̀га за ношење терета на рамену’. – Ђпртѡм, на ѡбра̀мачу, с јѣднѣ стрѡнѣ кѡву са сѡром, а с дрѡгѣ цѣгер с кѡрмаком и јѡјцима и зѡпуцѡм преко планинѣ у Чѡчак, свѡкѣ пѣткѣ.

ѡбра̀стати ѡбра̀ста несв према *ѡбрастѡ*. – ѡн зѡпуштѡш парцѣлу, ѡма пѡчнѣ ѡбра̀стати у ѡврѡк и шѡшљѡк; || **ѡбра̀сти** -е св ‘зарастати у коров, бити покривен коровом’. – Прича Мѡлан Стѡнков како е ѡбра̀сла трава на Бѡгићевом грѡбу и вѣлѡ: мѡрам кѡстом д-ѡдѣм с кѡсѡм д-ѡљѡдим чѡвѣку вѣчнѹ кѡћу.

ѡбрати ѡберем св **1**. ‘сабрати плодове’. – Пѡслѡжи нас врѣме те ѡбрасмо и јѡбуке и жѡто; **2**. ‘издвојити масноћу из млека, скинути кѡрмак’. – Кѡдѡ нас се сѡр прѡвѡ од ѡбра̀ног млиѣка; *изр*. ~ (зѣлен) *ѡдсѡан* ‘рђаво проћи, зло дочекаѡ’.

ѡбра̀тити се ѡбра̀тим се св **1**. ‘постати верник, поверовати’. – Вѡла Бѡгу ѡбра̀тијо се Слѡвко и пѡчѡ д-ѡдѣ ѡ цркви нѣѡљѡм, да слѡвѡ и свѣ рѣднѡ како дѡликуе; **2**. ‘затражити помоћ?’ – Слѡбѡдно се ти ѡбра̀ти нѡшем Дрѡгићу за пѡсѡ, само кѡжи да те ѡправијо чѡча Мѡлорад; || **ѡбра̀ћати се** -ѡм св несв ‘ѡсловљавати’. – Кад се ѡбра̀ћаш стѡријем чѡвѣку, ѡслѡви га са »чѡко«, а ако е млѡго стѡр, ѡслѡви га са »ѡѣдо«.

ѡбрѣдити ѡбрѣдим св ‘учинити нешто по реду’. – Обрѣдили смо свѣ даѡе за пѡкѡј ѡѣдове душѣ и спѡдигли му спѡмѣн; || **ѡбрѣ̀живати** ѡбрѣ̀ѡуем несв према *ѡбрѣдиш*. – Тѡј ти мѡ зѡседнѣмо у кавѡну и пѡчнѣмо д-ѡбрѣ̀ѡуѣмо јѣдну пѡ-ѣдну тѡру.

ѡбрѣжак -шка м ‘брѣшчиѡ, брѣжуљак’. – Пѡчѡ Вѣлизар да прѡвѡ кѡћу на ѡнѡм ѡбрѣшку, изнад брѣста.

ѡбрѣзбожити (се) -ѡм (се) св ‘постати безбожан’. – Обрѣзбожијо се нѡрод, нѡт ѡдѣ ѡ-цркви, нѡт се Бѡгу мѡлѡ, ѡватила га нѣка уктѡнија и модѡрѡње, нѣне ѡвѡ на дѡбро изѡћи; || **ѡбрѣзбожен** -а -о ‘који се ѡдрекао Бога, који је ѡбезбожен’. – Мѡжда

е то казна Бѡдјѧ бѡз тога што смо се исквѧрили: обрѧзбожени владѧри, обрѧзбожени учитељи, дѧ-бѡк-сѧчѡвај. – Обрѧзбожено цѧло покољење, сѧм бѧба и ђѧдѡва, рѧтко кѡг мѡш виђети да е пѡбѡжан.

ѡбрести се -тѧм се св ‘наћи се, задесити се’. – Кад су Бугарѧши попѧлили Бѡјовиђе у Брѧзовицама, наћи су се ѡма ѡбрели тѧмо с вѡловима и кѡлима и помѧгали им да ѡбнове грађевине. – И ми ти се ѡбресмо с ѡнѧ странѧ планинѧ кад је пѡчѧла киша.

ѡбрѧи се ѡбрекнѧм се св ‘обећати, заветовати се’. – ѡбрекла се Јѧна Ђрошу па ће, ако Бѡг дѧ, нађесѧн бѧти свѧдба; || **ѡбрицати се** ѡбричем се несв према *ѡбрећи се*. – Рѧније су се ђѧвѡјке ѡбрицале, па се у цркви оглашѧвало да се тѧ и тѧ ѡбрекла тѡмѧ и тѡмѧ, па ако кѡгој имѧ да пријѧви кѧкѡ смѧтѡу, да су крвно јал кѡмовско срѡство да пријѧви свѧштенику, сѧд јѡк но: ѡћеш ме, гѡљо – ѡћу те, дрѡљо.

ѡбрисати -шѧм св ‘очистити прашину, влагу’. – Очи слѧвѧ ѡзѧмо брѧзове мѧтле па ѡбришѧмо и ѧвлију, и бѧшчу и пѡт кроз ѡкутѡницу. – ѡбриши крпѡм ѧстѧл, прѡсула ђѧца млјѧко.

ѡбрлатити -им св ‘придобити неког за своју намеру’. – Нѧмѡ да дѡзволѧш да те ѡни ѡбрлатѧ д-идѧш за ѡима, свѧ су ѡни йсти, ѡдарила им влѧс ѡ-глѧву па ѡнѧвиђели нѧчисто, но ѡ се и у свѧе кљѡсе.

ѡбрнути ѡбрнем св ‘окренути’. – ѡбрнде плѧк з-гибаницѡм да се јѧдначито зѧпечѧ; *изр.* *ѡкрѧни, ѡбрни – нѧмаш кѡд*; || **ѡбртати (се)** -ћѧм (се) несв према *ѡбрнути (се)*. – ѡнѧј гѡрњи водѧнички кѧмѧн ти се ѡбрћѧ дѧн-нѡћ, зѧтѡ се и кѧже: нѧ стаѧ кѡ водѧнички кѧмѧн; || **ѡбртање** с гл. им. – ѡнѧ рѧлица ти је бѧила на ѡбртање, ш ѡѡм си мѡгѡ д-ѡрѧш странѡм, кад ишћѧрѧш брѧзду, ѡндак ѡбрнеш дѧску и рѧѡник и йстѧм траѡм ѡрѧш, а брѧзда се прѧврћѧ за ѡнѡм малѡпрашњѡм.

ѡбронак -ѡнка ‘страна брѧда или планине’. – На ѡбрѡнцима Јѧлице планинѧ, ђе су зѧмѧјле бѧили лѡзнички виногѧди, спѡдигнѡт је мѧнастир Свѧтѡг Нѧколѧ, а јѧдан ђѧдо с Вѧлеса више Гѡче ми рѧко да су ти виногѧди нѧкад бѧили мѧнастѧрски.

ѡбрстити -и св ‘појести лист и младе изданке’. – Ђишла кѡза ѡ бѧшчу и ѡбрстила свѧ што е дѡватити мѡгла.

ѡбртѧј м ‘окретај’. – Нама дѡбар бѡнар бијѡ, дѧвет ѡбртѧја с вијѡгљѧвом и кѡва дѡвати до вѡдѧ; || **ѡбртнѧј** -ѧ -ѡ ‘који се ѡбрће’; ~ *јѧстук* ‘део на предњѧм запрежним колима који носи канате’. – Бијагу нѡјнѧк под дѡдом кѡла без кѧнѧта и Крѡстомир смѡта ѡбртнѧј јѧстук, мѧл је вѧлило да га рѧспѧли ш ѡйм; ~ *клин* ‘метални клин око кога се окреће ѡбртни јѧстук’. – Кад подмѧзуеш тѡчкове, пѡдмажде мѧно и виѧт и ѡбртнѧј клин.

ѡбртањ -тња м ‘окретање, ѡбртање’. – Дѡље под планинѡм су лѡђи имали долѧпе за наводѧвање и ѡндак ѡпрѧгну кѡња те ѡн идѧ ѡ-крѡг и прѧви ѡбртањ те се тѧкѡ вѡда вѧдила и заливала ѡйва.

ѡбртњак м ‘метална шипка, клин који повезује предњи трап и срчаницу воловских кола’. – ѡбртњак ти слѡжи да мѡже да с-ѡкреће предњи трап на зѧвоици.

ѡбрукати (се) -ѧм (се) ‘осрамотити се, понизити се’. – Тѧкѡ ти се Лујѡ, кѧко га е ђѧд зѧѡ, ѡбрука кѡ нѧко наш, кѡћу нам ѡсрамоти, ал дѧће Бѡг да дѡђе пѧмѧти. – Нѧмѡ да се ѡбрукѧш и д-искѧљаш ѡбраз, блѧго тѧју, ни за живу глѧву.

ѡбрѡч м ‘дрвени или гвоздени круг на точку, каци, бурету, воденичком колу’. – Зѧмѧјле су ѡбручѡви на кѧцѧма бѧили дрвени, сѧд јѡк, свѧ ѡдарају гвоздене.

ѡбрѡчати -ѧм несв ‘постављати ѡбруч’. – Ђнѧ иг тѧмо, ѡбрѡчају кѧцу; *изр.* *ѡбрѡчали смо и вѧћѧ кѧце* ‘решавали и озбиљније проблеме’; || **ѡбрѡчање** с гл. им. ‘постављање ѡбруча’. – Кад направиш кѧцу, ѡндак слѧжеш дѡге на дѧнце и ѡндак идѧ ѡбрѡчање.

обршћети -стїм св 'завршити бршћење, обрстити'. – Ови лóпови обршћеше нáродну зáмуку ко Жўтуља кáлем; в. *брсїиши*.

обўвати се обўвам се несв 'навлачити обућу на ноге'. – Наўчила бáбина срёћа и кўћа да се сáма обўвá; || **обути се** обуем се св 'навући обућу на ноге'. – Чёкни мéно да се обуем. – Обў кóндуре на бóсу нóгу, нáтўче шáкачу и изиђе.

обўватити -їм св 'обухватити'. – Брёс код Мїлине кўћё нїсу мóгла д-обувате трóица лўдї, прича се му е преко чётири стóтине гóдїна.

обуздáвати обўздáвам несв 'смиривати, умиривати'. – Јóш мáло док Шáроња одвёһá, тёшко һемо га обуздáвати; || **обуздати** -áм св 'савладати, смирити; зауставити'. – Разгáлопїрали се кóњи, јёдва иг обўздак; в. *дреновак, ўроїейи се*.

обўзёти обўзмём св 'захватити, спопасти'. – Обўзёла иг дрáт од нóликё стрáсти кад је грóм гáђó у бáгрен гóре вїше-њїг; || **обўзимати** -áм / -млём несв према *обузёти*. – Зёмáјле је бїла млóго цáзбена, а сáд је, кáже, нёке јáде пóчó обўзимати нёки кукавїчлук.

обўјмица ж 'јачи гвоздени круг, обручић, навучен на облицу која се жели распепити да би се добила два њена крака'; в. *ўроцијей*.

обурвáвати (се) обурвáва(м) (се) несв 'осипати се, одроњавати се'. – Јеси ли вїђó како е тáмо близу јёвремског пóтока пóчела да с-обурвáва зёмља; || **обурвати** се -á се св. – И тá ти се парцёла, кóјў је е óн спомоћу лáжнијег седóкá дóбијо сўдом, обурва и тўјнáк ти двá њёгова ўнука нагрáишў.

обућа ж јд 'ципеле, чизме, кондуре'. – Кó е бїјó бóљёг имóвнóг стáња имó е стóёћў обућу; || **обућница** ж дем; в. *замчица*.

обвáдити се -їм се св 'стећи неку корист, вајду'. – Мїслї, пўснїк, да ће на тáкї нáчин да се обвáдї, нёма óд-тóг пóсла нїшта.

ован óвна м зоол 'мужјак Ovis aries'. – Ўдарио га óван, бóгме лёжó трї нёђеље; *изр. Бóј се óвна, бóј се гóвна*; || **овнина** м аугм. од *ован*. – Завитлáвали Срёћка кад се вратїјó у сёло да жївї, кáко е бáксем пјёвó: Овце мде, врáђáјте се тóру / óвнина вам идё на мотóру; || **овнїћ** -ића м 'младунче овце мушког пола'. – Óди, блáго бáби, да вїдїш: облизнила нам Сїга двá овнїћа, вїђї кáкї су кó јáјце јáјцету; || **овнїћак** -ћка м 'и с т о'. – Нóћáс смо дóбили још трї овнїћка; || **овнўјски** -а -о 'који је од овна, који се тиче овна'. – Кад бїјасмо онóмáд на свáдби нáјдосмо се, ко у óнóј пјёсми, мёса óвнўјскога и нáписмо вїна рўјнога; в. *закрвавїши, рўј*.

овáрбати овáрбам св 'обојити'. – Мї на Вёлику сўботу овáрбамо пўну кóтарицу јáјцї за Вáскрс.

овдашњї -á -ё 'домаћи, месни'. – Óвó ти је, кўме, нáш óвдашњї ўчителё, óн ти је смиёнијó Мрда кад је óтишó у пёнзију.

овёшчати -áм св 'застарети, избочајити се'. – Óвешчáли они дóбри стáри óбичаји, сáд нёма да вїдїш лїтије кроз сёло, нити скўпове о óбетинама; в. *извешчати*.

овїзати се -áм се св 'доћи себи, учинити свесним'. – Мешчїнї да нёма óд нáс нїшта, ако се óвá ћёца не овїзајў.

овїјати -јем св 'пресипати пасуљ из висине на ветру да би се одвојила плева од зрневља'. – Áјде д-овїјемо пáсуљ кад је вáкó вёдро а дўва вётар, нё може лёпше бїти.

овїнгер м 'офингер, вешалица за одело'. – Нїје рáније бїло óвїнгёра кó-вó сáд, но смо кáчили одїёло на чївлуке.

овїрати óвїрам (не)св 'откри(ва)ти'; в. *ўремейиши, ўўћкараиши*.

овићак -ћка м 'нешто мало, сићушно, премало'. – Мї ти бóгме пóјдосмо óнóг пёченог пїёвца, не óстаде ни óвићка.

овиџир -ира м ‘официр’; в. *карџа, сџиражар*.

овойцкѝ -а̄ -ѵ ‘овако мален’. – Ма нѣма штѧ да вѣдѣш, дѵшло овойцкѵ, нѣ мош лѧсно да г-углѣднеш; || **овойшнѝ** -а̄ -ѵ. – Нѣма ни за шупаль зѵб, овойшнѵ; || **оволиччаккѝ** -а -о ‘оволико велики’. – У ѳнѝ дѧн пѧднѣ оволиччаккѝ снѣг, нѝсмо мѵгли без лѵпатѣ да се прѵбѣјемо дѵ-шталѣ и дрвљаника; || **оволишнѝ** -а̄ -ѵ в. *овоџици*. – Жѣто му се јѧком пѵмѧља из зѣмљѣ, оволишнѵ, нѣма штѧ да вѣдѣш.

оврѧтити ѳврѧтим св ‘окренути у супротном правцу’. – Кад ѣшћерѧмо брѧзду дѵ краја, ѳндак ѳврѧтимо нѧ другѵ стрѧну, одакле смо дѵшли, па јѵпѣт тѧкѵ вѧздѧн; – Кад ѳн вѣкне: »Оврѧти, Бѣља«, вѵлови сѧми ѳврѧте; || **ѳвраћати** -ѧм несв ‘окретати (у орању, на вршају)’. – Идѵ мѧом вѵлови сѧми, ал кад ѳвраћаш, мѵра нѣко да иг пѵведѣ.

ѳвраћај м ‘окретање у супротном смеру (у орању, на вршају)’. – Нѧши вѵлови сѧми идѵ у ѳрању, јѣдѣно на ѳвраћају мѵра нѣко да иг пѵведѣ.

овриѣћѝ оврѣшѣм св ‘обавити вршидбу’. – Нѣје бѣло лѧко овриѣћѝ и пшѣницу и рѧж зѧ-дѧн, ал, вѧла Бѵгу, ѣскупи се дѵста вршијѵца те нам пѵђе за рѵком да то отѧросѣмо. – ѳвро сам зѵб, стрѵпѵ слѧму и сѧд сам мѣран што се ѳвијег стрѝниг жѣтѧ тѣче.

оврѧкати ѳврѣчѣм в. *сврѧкаѝш*. – Кад смо се врѧћали са Сѧбора, бѣјасмо оглѧдњели па кад смо нѧишли путѣљѵком кроз пшѣницу на Крушѣвљѵ, ми ѳврѣчемо пѵнеки клѧс пшѣнице па она зрѝнца пѵј(ѣ)дѣмо, те мѣно утѵлисмо глѧд. – Нѧвадили се ћѧци кад идѵ ѣз-школе путѣћѵком кроз пшѣницу да кѣдају клѧсове па иг ѳврѣчу и онѧ зрѝнца јѣдѵ.

ѳвршак -шка м ‘врх дрвета’. – Од ѳнијег ѳвршѧка и ѳкорѧка згѵтовѣмо дрвѧцѝ зѧ-зѣму.

ѳвршина ж **1.** ‘прва количина сѣна или лѝсника са врха стога’. – ѳвршину и ѳдушину ѳд-сѣѣна смо корѣстили за прѵстѣрку, нѝсмо то полѧгали стѵци у јѧсле; **2.** ‘покорица на цибри у кѧци кад преври воће’. – ѳвршину цѣбре бацѧмо ил дѧднѣмо свѣѧмама д-ѣскрѧју кѵшчице, тѵ нѣкад не турѧмо у лѧмпек, дѵђе кѣсело и мѵж д-упрѵпѧсти свѵ рѧкију.

ѳвѧца ж зоол ‘женка *Ovis aries*’; || **ѳвѧчина** ж пеј аугм од *овѧца*. – Узјѵгѵнили се ѳвѣ нѣснѣ ѳвѧчине ће се ѳбила пѧша, нѣ могу лѧсно да иг стѣгнѣм; || **ѳвѧчиѧ** ж хип дем од *овѧца*. – Свѧка кѵћа е зѣмѧјле ѣмала ѳвѧѧца, бѣло ћѣцѣ колѵко ѳш, ѣмѵ кѵ да чѵва, сѧд јѵк; в. *ѧраѧѧѝш*; || **ѳвѧчѣћѝ** -ѧ̄ -ѣ ‘који је од овѧце, овѧѧѝји’. – ѳвѧчѣћѝ кѧјмак ти је скѵпљѝ од тѧмљѧна, ал јѣс и дѵбар, нѣма штѧ; || **ѳвѧчѝ** -ѧ̄ -ѣ в. *овѧчѣћѝ*. – ѳвѧчѣ ћѵбре је јѧко и вѧљѧ за бѧшчицу; ~ *сѣр*. – Правѣла е лѣка ѳвѧчѝ сѣр, свѣ ѣсѣче сѣтнѣ крѣшке, млѵго е дѵбар бѣјѵ, јѵш кад прѣврѣ – да га тѵрѣш пред цѧра; мед. *ѳвѧчѣ бѵгѣѣѣ*; в. *ѳсуѝш*.

ѳвѧчетѝна ж ‘овѧѧѣ мѣсо’; в. *буѝка, кољѣница, свиѣѣѝѝѝна*;

огѧрѧвити се огѧрѧвим се св ‘упрѧти се гѧрежом’. – Рѣшила д-ѳчѣстѣм чѵнѵкѵ-ве, нѣшто ми слѧбо вѵкѵ шпѵрѣт, па сам се свѧ огѧрѧвила, рѣко би сам ѳѧчѧр.

оглѧбѧти -ѧм св ‘оглѧдати’. – ѳн свѵ крѧтину тѵрѣ прѣд-ћѣцу, ѳн сѧмо оглѧбѧ ѳнѣ кѵшчине, кѵлко да га мѣне жѣља.

оглѧдњѣти -нѣм св ‘осѣтити глѧд, постѧти глѧдан’. – ѧма, чѵвѣче Бѵжѣјѝ, понѣси нѣшто д-ѣмѧш да пѵјдѣш, дѵг је дѧн, док пѵкосѣш – оглѧдњѣѣш.

[оглѣдалѵ] с в. *жѣдрака, мѧзѧѝш*; ‘део петролејске лѧмпѣ’; || **оглѣдѧлѧце** -ѣта с дем. – . На лѣѧдѣрѣском срѧцу је бѣло мѧјѵшно оглѣдѧлѧце; || **оглѣдѧлѧче** -ѣта с дем; в. *кѣѝѝѝѝш*.

оглѣдати оглѣдам несв ‘повремено поглѣдивѧти’. – ѳглѣдѧјѣ мѣлѣѵко на шпѵрѣту да не покѣпѝ; || **оглѣднѵти** оглѣднѣм св ‘поглѣдати повременѵ’. – Сѣице, ѳдѵсмо ми да жѣѣмо, а тѣ, мѵлѣм те, оглѣднѝ пѵнеки пѵт стѵку, свѣ смо мѝ намѣрили сѧмо,

за свāкї слўчāј, да се коѧ не заврѳзе; ~ се видети себе у огледалу. – Бѧље ти је да се тї ѧглѧднеш а јѧк да нāлазиш коекѧм мāну. – Кад гѧј се обўчѧ и ѧчешлā, ѧна се ѧглѧдне.

ѧглобина ж ‘оглодана коска, остатак после јела’. – Кāко га нѧ бї срамѧта те нам ѧжнѧ ѧнѧ ѧглобине, кѧ прѧд пашчāд.

ѧглобити ѧглобїм св ‘наплатити, казнити, опорезовати’. – Ѧвї, ѧ-општини, сāмо глѧдају кāко да те ѧглобѧ, бāш нѧјг брїга ѧмѧ тї ил нѧмѧ.

ѧглувљети -вїм св **1.** ‘изгубити слух’. – Оглувљѧ Бўдимїр нāчисто; **2.** ‘постати безосећајан, оуглати’. – Оглувљели су ѧни на мўку нāрода, нѧ чују јāўк и запомāгање сирѧтиње, они глāју кāко да згрну нāшу зāмуку у ѧјне цѧпове.

ѧгњїште с ‘место у кући где се ложи ватра. – Ѧндај су ти биле полубрвњаре кўће и у ѧнѧм брвнаном дѧлу ти је бїло ѧгњїште ѧе се лѧжила вāтра; оно е бїло ѧивичено цїглѧм ил кāменом, на ѧѧшковима ѧгњїшта су бїли прѧклaди, ѧзнад су вїсиле вѧриге и нā нѧјг се кāчијѧ бāкрāч кад трѧбā да се нѧшто ѧкувā, а око ѧгњїшта смо се грїјали, крунили жїто, крцали ѧрасе, жѧне и ѧѧвѧјке рāде нѧшто ѧ-рўке, прѧдў, плѧтў и тākѧ тѧ, а гѧрѧнак ѧзнад, на тāвану се сўшило мѧсо, е ѧнāј дѧѧ ѧе је жār на ѧгњїшту тѧ ти је прѧчѧвље, тўј ти се ѧвече пѧпелом зāпретѧ жār, а ѧзўтра рāспрѧтѧш, тўрїш мѧно лўшчїца ил грањўщā и вāтра плāнѧ јѧпѧт.

ѧгодїнити ѧгѧдїним св ‘дочекати, поживети годину дана. – Бѧгами, Лўбїнка Млāђѧва увѧдрила, дāј Бѧже д-ѧгѧдїнї, ал тѧшко, ѧчијў ми мојїг; в. *смрїи*.

ѧгорѧлина ж ‘нешто што је делимично сагорело (обично дрво)’. – Прѧба од ѧнѧ ѧгорѧлине д-искѧрїсти штā бїло, ал бѧгами мрка кāпа, нāјбоље д-їдѧ свѧ ѧ-дрва.

ѧгѧрети -ї св ‘ставити на ватру привремено’. – Кад кўпимо зѧмљанї сўд, ми помѧшамо мās и мўрузно брāшно па га изнўтра нāмажѧмо и тўрїмо на жār д-ѧгѧрї и пѧтље тāј сўд не прѧпўшта вѧду. – Кад ѧјѧдо спрѧми бāгрѧнове дїреке, ѧн нāложї вāтру и нā ватру потрпā дїреке с ѧнѧ стрāнѧ што ѧдѧ ѧ-земљу те иг ѧгѧрї и пѧтље тākї дїрек нѧће да сāтрулї преко трїјес гѧдїна.

ѧграбити -їм св ‘грабулāма прикупити сѧно после плашѧења’. – Поплāстисмо лїваду, ал нѧ стигосмо д-ѧграбїмо па ѧемо ѧўутру да пѧранїмо за рѧсѧ, да не прѧкѧрї.

ѧграда ж ‘заграда’. – Мї смо ѧндак прāвили ѧграду око āвлијѧ, око башчѧвāнлука, око вѧтњāка, па око тѧра, свїнскѧ башчѧ, котāра, мāом прѧшћом или врљикāма, е вāмо кāsнїје се ѧграда прāвила од лѧтвѧ; || **ѧградица** ж дем од *ѧграда*. – Око башчїце с цвїѧћѧм прāвили смо ѧградицу, тѧ ти је вїше споради ѧкрāsа.

ѧгрāдити ѧгрāдим св ‘ставити ѧграду, заградити’. – Огрāдијѧ сам вѧтњāк прѧшћом, а за āвлију ћу д-истрўжем пѧјасове, лѧтву и дїреке; || **ѧграђивати** -āђївам / -āђуем несв према *ѧградишїи*. – Ѧтишли лўди дѧље ѧ-башчу да е ѧграђујў. – Кāко гѧј ѧгрāдиш āвлију, нѧ мож бїти ко-но што пѧвају копāчи: Драгāчево рўжѧм ѧгрāђѧно / пѧла рўжѧм, пѧла бѧсијѧком.

ѧгрѧбати ѧгрѧбѧм св ‘повредити ѧштрим предметом’. – Ѧгрѧбала га мачкѧтина па му се пѧзлило; || **ѧгрѧсти** ѧгрѧбѧм св ‘састругати кашиком пригорелу храну са дна посуде’. – Мї ти кашиком ѧгрѧбѧмо свāкї лїѧк качāмака ил компїра са шѧрпѧ, а ако е мѧно загѧрело, мї смо тѧ звāли грѧба и тѧ смо нāјвѧљели.

ѧгрѧбѧнати -ам св ‘грѧбенима уредити нити кучине’. – Кўчине смо грѧбѧнали и кад ѧгрѧбѧмо, пѧтље прѧдѧмо; в. *грѧбѧншїи*.

ѧгрѧзнути -нѧ[м] св **1.** ‘бити потопљѧн, замочѧн у течност’; **2.** ‘загазити у невалāлство (корупцију, незакоње)’. – Кѧнѧ што ти је кўпус ѧгрѧзѧ у рāсѧ, тākѧ ти је ѧн, дѧ гушѧ, ѧгрѧзѧ у невалāлштинў.

òгризина ж ‘остатак хране који стока не поједе’. – Држава сељаку ўзѣ свѣ, òстали нам сáмо òгризине, зàтò су испјевали òнў: дрўже Тйто и Јòвãнка / рòдила нам талијãнка / вãма жйто – нãма слãма / нѣмам више пòсла с вãма.

òгријати òгрије св ‘појавити се, изгрејати (о сунцу)’. – Зàпјеваше жетелице òнў: јутрос рãно сунце òгријало / òгријало нйву домãнину / и ў нйви младе жетиоце; ~ се – жѣм се св ‘огрејати се’. – Бѣжете ў-кућу да с-òгријете, смрзли сте се начисто.

òгрнути òгрнем св **1.** ‘загрнути земљу око усева’. – О првòкопу се сáмо пòкрешѣ трава и прòриједи жйто, а кад бйдне òгрт, òндак се зёмља пригрне око свãкѣ стабљике мўруза; **2.** ‘бацити одећу на леђа без увлачења рукава’. – Огрнде, дй’ете, какў цòку, нѣмò да те пресѣчѣ òвãј ладан вѣтар док прѣђеш тãмо дò-шталѣ; || **òгртати** – нѣм несв – Кад смо òгртали компйре, ўдарй кйша те нам рãзгрди пòсò.

òгрòтити се òгрòтим се св ‘огрешити се’. – А јã се, пўсти, огрòтик о вѣселог ђѣда, нйсам му свѣровò кад је говорйјо да нѣће дòчекати Ђурђевдана.

òгрт òгрта м ‘друго копање кад се пригрће земља уз струк усева’. – За првòкоп смо ймали пòвише копãчã, ал у òгрту заплãтисмо: сáмо нас двоє з-дãна ў-дãн.

òгўглати –ãм св ‘постати неосетљив, навићи на неко неубичајено, непријатно стање’. – С почѣтка смо се сѣкйрали кад òна пòчнѣ да цãкã одòнуд преко јãруге, пòсле огўгласмо, нйсмо ўзимали к-срцу, што вйкаше пòкòјна Æнка: пãшче лãе, вѣтар нòсй, тò дò-мене не дòносй.

òгузãс –ста -о ‘који има широке кукове, (по)велику стражњицу’. – Јѣс òна бйла нãкò òгузãста, ал је бйла òтарашна у свãком пòслу, нйје јòј бйло рãвнѣ.

òгўлити òгўлим св ‘одрати, ољуштити’. – Ови ђãвòљй зѣчеви нам огўлили нѣ-колко кãлемòва, нѣ сѣтисмо се да иг зãвијемо прије снй’ега.

одавлѣ прил ‘одавде’. – И òн ти је одавлѣ из òвòг сѣла пòникò, сáмо што е кò дѣчãк òтишò ў школе па е дòлазијо сáмо лѣти.

одагнати òдагнãм св ‘отерати нешто од себе’. – Навãлила прãсãд око мòјйг нòгў, јѣдва иг одагнãк, дѣ да ме искãљају нãчисто; || **одагòнити** òдагòним несв ‘одбијати од себе’. – Кад те нãпанў чѣле, не врѣй òдагòнити, но се сáмо умири и òне ће д-òдў.

одазвати се –овѣм се св **1.** ‘одговорити, огласити се на позив’. – Дòчекаћеш тй да ти се глўви одазове; **2.** ‘прихватити позив’. – Рѣд је да се одазовемо, и да иг йпоштуемо, кад су нас лўди звãли јел тò ти је јѣдна пãжња ш нйнѣ стрãнѣ; || **одазйвати се** одазйвам се / одазйвљем се несв. – Јã се одазйвљем, ал бãба нѣ чуе но јòпѣт зòвѣ.

одаклѣн / òдаклѣн прил ‘одакле, од ког места’. – Одаклен си, пријатељу, мешчй-нй да смо се нѣђенаке виђали?; в. *йайија*.

ода̀ламити –им св **1.** ‘ударити некога изненада’. – Ако ти òн ода̀лами шамãрчину, нѣмò пòсле да се мѣне жãлйш; **2.** ‘рећи нешто бесмислено, извалити неку глупост’. – Кад бй скòро свѣ гòтово, òн ти òдаламй: кад би, вѣлй, òвã кãчара изгòрела, кòлика би тò жйшка бйла – и тãкò ўпропасти ствãр.

ода̀лачити –йм св ‘ударити неког’. – Кад га е ода̀лачијо, вãкò òдã се, пãо е ко сви’ѣћа; в. *ода̀ламитйи*.

ода̀нлѣ прил ‘оданде’. – Нйје шћѣо, скòтиња јѣдна, ода̀нлѣ дòвле да му припò-могнѣ прѣњѣти котобãњ лўка, но е мòрò вѣсѣлник сãм да га нãпртй на леђа; в. *из-байргãйи се, ломãйаи се*.

òданути òданѣ(м) св **1.** ‘одморити се мало, одахнути’. – Æјд да сѣднѣмо само мѣно д-òданѣмо, д-ўзмѣмо вãздўка. – Јесте ли òданули колко бйло по òвòј жѣги?; **2.** ‘прохладити се, хладнути се’. – Æјде да зãјно дòручкуемо, ѣвѣ тўрила жѣна гйбаницу д-òданѣ мѣно, сáмо што е йставила из-врунѣ.

òдапѣти òдапнѣм **1.** ‘олабавити нешто што је затегнуто’. – Пãзи кад дрй’ешиш тў сй’енску мòтку да не òдапнѣ па да те рãспãли по нòсу; **2.** ‘умрети, окончати живот

(вулг)'. – Штā ћеш кад нам је такō сўђено, цѐо жївот у тѐрету све док јѐднѐг дāна не ђдапнѐмо; || **одāпињати** -ѐм несв према *одайѐти*. – Ђндај смо ѓмали лўк и стрѐле па смо одāпињали и вѐцбали се да нїшāнимо.

одāсипати -āм несв 'одливати течност из каквог суда или одвађати зрневље из цака'. – Мѐраш д-ђдаспѐш мāло, нѐ мош вѐзати ца̄к; || **одāсўти** ђдаспѐм св 'одлити'. – Одāспи јѐдну ћасу млиѐка из бакрāча д-ўтрошїм ђѐци мўрузнице за вѐчеру.

одāслати ђдашлѐм св 'послати неком нешто'. – Ђдаслѐ пђштāр писмо по ћацима, јѐдва ѓшчекасмо д-ђтворимо да вїдимо кāко су прђшли у пўту; || **одāшилѓати** -ѐм несв 'слати'. – Ђтишо чїкуна да одāшилѐ брāлу одиѐло и ципеле, ако Бђг дā, трѐбо би д-їзїћѐ из вѐјскѐ за ђбетину.

ђдати ђдāм св 'открити, издати тајну, потказати некога'. – Наљўтила се па је ђдāла, рѐкла мāјци да је вїђела с Мāрком; ~ **се** 1. 'нехотице открити тајну, изланути се' – Нїко му нїје крїв, сāм се ђђ, нїје цабе кāзано, свѐ што е тајно бїће јāвно; 2. 'подлећи неком пороку'. – Ђдаде се пїћу и курвāлуку и ўпропасти нāкў ѓмовину и нāкў чѐљад; || **одāвати** ђдāјем несв 'откривати тајну'. – Кāсније се дђзнало да е ђн рāдијо за нāше дўшмане и да е стāлно одāвђ нāше плāнове.

одāткати -āм св 'ткањем урадити, откати'. – Ђдаткала сам Мїлици ћїлиме, сāд ћу да пђчнѐм да спрѐмам Дрāгињу; || **одаткївати** одаткївам несв 'ткати'. – По цѐлу зїму смо и јā и свѐкрва одаткївале коѐшта, јал ћїлиме, јал крпаре.

одāтле прил 'од тог места'. – Одāтле се изрђдило млђго крāбриг лўдї којї нїсу прѐзали да рѐкнў истину па кўд пўкло да пўкло; || **отāлѐ** прил 'и с т ђ'; в. *макнути*, *наїрїиши се*, *ножурина*; **отāлѐн** 'и с т ђ'. – Ишли су зāјно до нā-планину, тўј су пђели мѐно лѐба и сїра и отāлѐн су ђтишли свāк свђјїм пўтом; || **ђтлѐ** прил 'и с т ђ'. – Ве пђмѐну Мїлатовиће, ђтлѐ је мђја снајка; в. *нојна*; *изр. ђїле дђїле*; **ђтлен** 'и с т ђ'. – Кад од Зāбоја ѓзїћеш гђре на Дјѐлове, ђтлѐн вђдѐ трї путїћа, тї ўдари ђнїм срѐдњїм и ђн ће те довѐсти до Мāћанскѐ стўблинѐ, кад прђђеш стўблину, ѓди дѐснїм путїћом и сїћи ћеш според Сāвинѐ стђпе у Маслаће, пђсле ти је лāсно.

ђдбити ђдбијем св 1. 'ђдвојити младунче да више не сиса'. – Одбила ђвца јāгње сāма, нїсмо га мї залучївали; 2. 'не прихватити понуђено'. – Шћāдијак да чѐвѐку поштѐно плāтим што е издāнгубијо, ал ђн ме ђдби, не шћāдијаше да чўе, вѐлї: кђлко си пўтā тї мѐне учїњђ коѐшта и нїси шћѐо да нāплāтиш; || **ђдбїјати** ђдбїјам несв – Нўдили су му коѐшта сāмо да га увўчў у ѓїну пāртију, ал ђн је тђ свѐ ђдбїјђ, вѐлї: нѐћу да ме нїко кўпи.

ђдбравити -ѓм св 'откључати'. – Нїсам мђгла д-ђдбравїм кāчару нї на кои нāчин, те мђрадо да зђвнем брāлицу; || **ђдбрављївати** -āвљуем / -āвљївам несв. – Пђчѐк д-ђдбрављївам врāта и слђмик кљўч.

ђдбрāјати ђдбрāјам несв 'бајати, врачати приликом ујѐда змије'. – Пђчѐ Тїкомир нѐшто да ђдбрāја, јā нїсам вѐровала да мђж да пђмогнѐ, ал ђвца прегўра, дā л од бāјāња, Бђга тї пїтај; || **ђдбрђјити** ђдбрђјїм св 'завршити бројење'. – Ђ, мђј рāтнїче, нāши дāни су ђдбрђјани, бѐше му га нāше.

ђдбрўсити ђдбрўсим св 'реско ђгговорити'. – Вїкну он на ѓѐга: скїни тў кāпу, вїдиш ли на зїду слику нāшег прѐседника, а ђн му ђдбрўси, нāкђ ко из тђпа: слўшај тї, сўдија, јā, вѐлї, кāпу скїдам Аранђелу, мђјђј крсној слāви, а јђк тђм твђм, што си га тўријо тўјнāк.

[ђдвāјати] ђдвāјам несв; в. *їуїї*, *сиїно*, *сорїицраїиш*; || **ђдвђдити** ђдвђдим св 'разликовати се'; в. *голубарник*, *лисичарка*, *сїђока*.

ђдвајкад прил 'ђдувек, ђ давнина'. – Ђдвајкад су нāши стāри слāву слāвили, Бђгу се мђлили и свѐтђј чāши пристўпали. – Ђдвајкад су ти ђвђ бїле цѐмāтске ўтри-не, док не дђђе нā влāс ђвā гологўзија те нам тђ ђтѐ.

одв́алити (се) одв́али (се) св **1.** ‘окрњити, одвојити (ударцем, притиском). – Нёко му одв́алијо врата на пѡдруму у винограду. – Одв́алила ми се пѣта на цѡкули; **2.** ‘снажно ударити’. – Одв́алијо му шамарчину; || **одваљивати** -аљуем несв ‘рушити’. – Дѡђоше ѡни ништаци и пѡчѣше одваљивати ѡграду на башчи, док не излѣхе тата те им наѡдаде шушку, пѡбегоше кѡ зѣчеви.

одвѣћати -а̄м св ‘постати већи, порастати’. – Ондак ти је такѡ б́ило, чим мѣно одвѣћаш, пѡчињеш да р́адиш б́арабар с м́аторима и такѡ св́икнѣш на врѣме; || **одвѣћавати** -ѣћавам несв ‘расти, израстати’. – Како су пѡчели д-одвѣћавају, такѡ им мањала и ѡбућа и оди́ела.

ѡдвика ж ‘превладавање зависности од нечега’. – Тѣшко е учинити ѡдвѣку кад нѣшто уобичаиш, затаѡ е и казано да е навика јѣдна м́ука а ѡдвика дѣвѣт м́ука.

ѡдв́икарити -им ‘одсећи’. – Йди, с́ине, у-подрум те ѡдв́икари плѣћку од пецивице да пѡшљѣмо ќумовима и јѣдну плѣћку да пѡшљѣмо ѡним сиротанима, сѣвап је на ѡвај благ дан.

ѡдвикнути (се) -нем (се) св ‘ослободити се лоше навике’. – Нй́како нй́је мѡго да ѡдвикнѣ цигарчине йако му иг дѡктор стрѡго забранијо; || **ѡдв́ићи** ѡдвикнѣм св. – Нѣму се најлакше б́ило ѡдв́ићи од ѡбраза; || **ѡдв́икавати** се -й́кавам се несв ‘превазилазити навику’. – Свакѣ гѡдинѣ смо ѡ Ђурђевудне ѡдв́икавали јагњад од дѡња.

ѡдв́ратити ѡдв́ратим св **1.** ‘утицати на неког да одустане од неке намере’. – Нй́-смо мѡгли да га ѡдв́ратимо ѡд нѣ и гѡтова ств́ар, цр́ко би мешч́инй; **2.** ‘преусмерити мали водоток’. – Йјакѡ плу́шти кй́ша, тр́чи ѡдв́рати вѡду у јаругу, ѡће да нам упрѡп́асти у́сев; || **ѡдв́раћати** -а̄м несв ‘вршити притисак’. – Данима смо га ѡдв́раћали од ѡнѣ неваљалице, ал нй́је врѣјело, млади́с лудѡс.

ѡдвргнути -нем св ‘ојачати, пребрѡдити кризу’; в. *зарани́ици*; || **ѡдврзати** -жѣм несв ‘стасавати, јачати и развијати се’. – Само док пѡчн́у мѣно ѡдврзати, пѡтље је ласно; || **ѡдврзавати** -рз́авам ‘и с т о’. – Откад јој хѣца пѡчѣше ѡдврзавати, йзв́уче се весѣлница из м́укѣ и нѣмаштиње.

ѡдврз́ивати ѡдврз́ивам / ѡдврз́уем несв према *ѡдврз́ици*. – Ёнѣ га хѣдо, ѡдврз́уе тѣле горе у ливади; || **ѡдвр́сти** -рзѣм св ‘одвезати, отплести, одмрсити’. – Заврзла се крава у ѡнај повѡдњик, пукћѣ јадница, ѡћѣ да цр́кнѣ, јѣдва на јѣдвитѣ јаде је ѡврзосмо.

ѡдвр́кавати -р́кавам ‘израстати, развијати се’. – Како су хѣца ѡдвр́кавала, нама е пристизала пѡмѡћ па изй́јосмо из неокѡштиње; || **ѡдвр́кнути** -нѣм св ‘ојачати, одрасти, оснажити се’. – Јѣдног дана, бй́јаше Тѡзо ѡдвр́кѡ – аман стасѡ за школу – заигра се и нѣкако упане у ѡни базѣн с ѡсочином до гущѣ, умал се нй́је утѡпијо; || **ѡдвр́ћи** -кнѣм св ‘и с т о’. – Нй́шта се нѣ бѡј, врй́шко ће хѣца да ви ѡдвр́кн́у и ѣтѣ ви пѡмѡћи и ѡдменѣ.

ѡдвуд прил ‘одовуд’; || **ѡдовуд** прил ‘са ове стране’. – ѡдовуд те притисла држава, ѡдонуд сувѡвица па гл́ај ќу-ћеш и како ћеш, брајко мѡј; в. *ради́ици*.

ѡдга́јати ѡдга́јам несв ‘одлагати’. – Нѣмѡ више ѡдга́јати т́у твоју жѣнидбу, св́а твоја сув́рс се йжени, само тй́ ѡста сићѣлац; || **ѡдгѡдити** ѡдгѡдй́м ‘одложити’. – Ишѡ да иг мѡли да му ѡдгодѣ вѡјску док му ѡтац йзй́је из болнице.

ѡдга́јати ѡдга́јам несв. – Тато хѣ сам ја рѡђена и ѡдгаѣна сад йм́а јѡш само дв́атрй́ ст́арца; || **ѡдгѡдити** ѡдгѡй́м св ‘подићи, отхранити’. – Мѡја баба Драгиња ѡдгѡдила десѣторѡ хѣцѣ, нй́је кѡ-вѡ сад: цвр́цн́у јѣдно, двѣе и – гѡтово.

ѡдгов́арати -ѡв́арам несв; в. *срећан, чкарй́*; || **ѡдговѡрити** -ѡворим св **1.** в. *исй́ресици, кй́јамей*; **2.** ‘убедити да се одустане од неког наума’; в. *баглама, задрибанда*.

ѡдгѡнити ѡдгѡнй́м несв ‘одвозити’. – Ми ти зй́ми ѡдгонимо на сѡницама х́убре по нй́вама, па га пред ѡрање растури́мо и заѡрѣмо.

одгрнути одгрнем св ‘склонити земљу с нечега што је њоме било покривено’. – Кад прђе опаснос од мрза, ти ондак одгрни ону зёмљицу и ђубре, што смо јесенас нагрнули око ружа, да не измрзну; || **одгртати** одгрћем несв према *одгрнутии*. – Д-идем да помогнем тати одгртати снїег од-сиена.

одгурати одгурам несв **1.** ‘преместити гурањем’. – Одгурај то грање тамо до врзине; **2.** ‘отићи, прикључити се’; в. *окуйиши (се)*; || **одгурнути** -нем св према *од-гураиши*. – Он га одгурну и оде.

одерина ж (обично у мн.) ‘одбачена изношена одећа’. – Да му није онїг одерїна што му доноси брџ, бијо би и бос и го.

одзвонити -ї св ‘означити нечему крај’. – Одзвонило е њїно, сад иг нико не зарезуе ни за шта, прђшло њїно време, конб што е и казано, свему имџ време; || **одзвџати** одзвџам несв према *одзвонїиши*. – Полако одзвџа и изџмиље њїно, долазе млађї.

одзив м ‘одговор, одазивање’. – Мбра д-учинїш одзив, такї је рџд, нџ мош да поцџниш лџде, џн су те звџли, знџчи да те цџне и пђштуј.

одзнџити одзнџим св ‘поштено зарадити у зноју лица свога’. – Сїне, онб што нїсмо одзнџили, ни за жїву главу нџ смијемо џњџти на нџше имџње, јел туђџ зџмука нїког нїје џсрећила; в. *немилице, џбџеишеиши*; || **одзнџати** одзнџам несв према *одзнџиши*. – Ако мїслиш скџћити, мбраш одзнџати свџки дан.

оди! узв ‘ходи, дођи’; ~ *на-на* ‘узв. за вабљење коња’. – Оди, Пўтко, на-на!

[одиграти] -ам св. – Јџсмо ми одиграли нџколко пўта на саборима, кад он повбза кђло и пђшаље нџкога да ме зовне д-играм до њега, јџ одџем јел такї је рџд.

одиџвати се одиџвам се несв **а.** ‘стављати одело на себе, одевати се’. – Онї Млађови су се одиџвали млђго зђдно, нїсу бїли прџтерано џтрђжни на посб, шўркали су полако, знџли су да жївџ, ал су вољели да се модїрају, лџсно е њїма бїло кад су имали плџтежника џ-куђи; **б.** ‘набављати одело’. – Мї се одиџвамо дђље у Чџчку, туј имџ за свџчиї цџп; || **ођенути (се)** -нџм се ‘оденути (се)’. – Ођенб се ко цвет у лївади.

одиџлити (се) одиџлим (се) св ‘издвојити се из породичне задруге’. – Одиџлијо се од брџта чим се ожџнијо; || **одјџљивати се** одјџљуем се несв према *одџлиши (се)*. – Кад су се одџљивали, Јерџтију припали волови јел он нїје имб кўћу; || **одјџлит** -а -о ‘одељен, издвојен из једне целине’. – Они су ти одјџлити јђш од оловлџнї, отац иг за живбта одиџлијо и свџк знџ на чїм је. – Они су одџлити, а отац му и мајка остали у зџедници з-брџтом.

одиџло с ‘одећа’. – Имџ стдџе одиџло кад се пђђе, наќо, нџђе на свадбу ил на сабор, а имџ онб што е мџно изношено за на пїџац ил у зџдругу кад пђђеш, а имџ ваќо ко вб јџ сад за по-куђи, по њиви, а кад тб ослўжи – мђж јђш д-идџ џ њиву да се начинї плџшило; *изр.* *џкоїно* ~ ‘одело за мртваца’. – Мї ти ондак мџита окупасмо, обријасмо, обџкосмо му џкопно одјџло, тўрисмо у сџндук што е он начинијо за живбта и мџтисмо га на џстал у слџвску сдбу. – Одиџло не чїнї човџка.

одиџлазити -им несв ‘одлазити’; в. *кабулиши*.

ођимити -им св ‘осушити на диму, у сушари’; в. *рїџењача*.

одјџзити одјџзим св ‘скренути воду да не тече јџзом’. – Ѐди, дїџете, те одјџзи вђду, сџ-ће да бџнџ мајстор да пдсџца кџмџе у водџници.

одјџмпўт прил ‘одјџдном’. – Кад одјџмпўт џзбї Слџвка одонуд преко јџруге и идџ прџво вџмо к мџне и смијџљї се.

одјџдамџн прил ‘одјџдном, из јџдног покушаја’. – Он ти је мђгб одјџдамџн д-їспије ону вџлику чџшу вїна; || **одјџднбма** прил ‘зџједно, истовремено’. – Натбвџрисмо одјџднбма тїќве и пџсуљ нџ-кола.

одјекивати одјекуе несв ‘допирати као жека, одјек’. – Кад косачи оштрѣ кѡсе, одјекуе пѡље, рѣкѡ би сви́рају штрументѣ; || **одјекнути** одјѣкне св ‘чути се као одјек’. – Оздѡ из Лѣскѡвца одјѣкну пѣцањ, да л нѣко пѣца на зѣца ил се на̀кѡ шегѣчи – нѣ знадок.

одјецати -ам св ‘тихо отплакати’. – Млѡго јѡј бѣло крѣво што е ма́јка изру́жила, згѡдно е одјецала.

одјужити -и св ‘отоплити под налетом јужног ветра’; в. *ѣрогризаѣи*.

одјутрити -ѣ св ‘разданити се’. – Бѣјѣше пѡдобро одјутрило кад углѣднусмо како прѣко поља јѣздѣ свѣтови; в. *ручак*.

одлакнути одлакнѣ св безл ‘осетити олакшање’. – Кад смо глѣвнѣ пѡсѡ ѡбавили, мѣно нам је одлакнуло.

одлакити одлакѣм св ‘ударити се по лакту као гест енергичног одбијања неког захтева’. – Мѡраш да прѣдаш кра́ву и пѣт тѡвѡра жѣта, тѡ ти је рѡрезѡно, вѣлѣ му прѣседник Оѡбора, а ѡвѣј нѣму одбрѡси: ѣвѣ ти га на! – и одлакѣ му, ва̀кѡ.

одланити одланѣм св ‘ошамарити’. – Кад му ѡпсова мрѣтвѣ ма́јку, ѡн га одланѣ кѡлко е ѣмѡ снагѣ и ѡвѣј паде ко сви́ѣћа.

одлѣжати -ѣм св ‘одслужити казну’. – Такѡ ти ѡн, за јѣдну рѣѣч против Тѣта, одлѣжа мѣно вѣлѣ од двѣ-године, вѣлѣ споради врѣђања јѡвнѣг лѣчности.

одлучивати -учуем несв ‘одвајати, лучити’. – Кад смо одлучивали тѣле у кѡчаг, прѣкиде ми се ка́иш на кѡндури и ѡна спаде у-нѡј слѣми; || **одлучити** одлучѣм св ‘одвојити јагњад, телад да не сисају’. – Онѡмад смо одлучѣли јагњад од ѡвѣца да не дѡѣ вѣше.

одљуѡдити се одљуѡдим се св ‘учинити бешчашѣе’. – Та рѣја се, ѡд онѡдѡк, одљуѡдила и тѣ ни ч од чѡека нѣје ѡстануло, свѣ нас је цинка́ријѡ код ѡнијег крвнѣка.

ѡдмаглити -ѣм св ‘нагло побећи, удаљити се’. – А̀н је вѣђѡ да е гѣсто, ѡдмаглијѡ е глѣвѡм без ѡбзѣра, а ва̀мо се нѣшто клѣнчијѡ како би ѡн ѣѣма покѡзѡ и ѡвѡ и ѡнѡ, ѣ, мѡј бра́те, лѣсно е капѣтана у пѡтоку пѡсѡвати.

ѡдмалѣна прил ‘од малих ногу’. – Одмалѣна су се ѡни бегѣнисали и, ѣт, дѡђе врѣме да се ўзмѣ.

ѡдмѡдалити -ѣм св ‘откључати’. – Зѡтуријѡ се калѡуз, јѣдва ѡдмѡдалисмо вра́та.

ѡдмѡнути ѡдмѡнем св ‘одмахнути’. – Ѧн у прѡлазу ма́ну на мѣне, а ја́ му ѡдмѡнук, рѣд је д-отпѡздравѣм чѡвѣку; ~ *ру̀кѡм* ‘отпоздравити дизањем руке’. – Сви́рну ѡн из лимузѣнѣ, а ја́ му ѡдмѡнук *ру̀кѡм*; || **ѡдмаѣвати** -ѡуем несв према *ѡдмануѣи*. – Реко, кѡмшија, нѣје згѡдно да нѣ-ѡпшѣимо, дѡшѡ сам да вѣдѣм штѡ сте лѣути, а ѡн пѡчѣ ѡдмаѣвати *ру̀кѡм* и зѡмаче тѡмонак ў-шталу.

ѡдмањати -ѣм св ‘смањити’. – Бѡгами, ѡдмањало сѣѣна, стра́ ме да л ѣе д-ѣсѣгне до зѣленѣ тра́вѣ.

ѡдма́рати ѡдма́рам несв ‘правити предахе, паузе (у послу)’. – Ту́јнак под ѡнѣм дрѣветѡм смо се ѡдма́рали кад копѡмо ил ма́ј штѡ дрѣгѡ ра́димо по вру́ѣни; || **ѡдмѡрити** ѡдмѡрѣм св ‘предахнути’. – Вѣ, ѣѣѡ, ѣдте мѣно ў лад те ѡдмѡрте, док ми ѣшѣера́мо јѡш по јѣдну врѣсту.

ѡдма́стити -ѣстѣм св в. *размасѣиѣи*. – Јѣдва ѡдма́стик ра́нију што су е замѡстили нѡмад кад су кѣвали кавѣрму.

ѡдмена / ѡдмѣна ж а. ‘наследник’; в. *ѣиѣца*; **б.** ‘преузимање послова од старијѣх кад ѡнемођају’. – Нѣ даде нам Бѡг пѡрода те нѣмамо ѡдмѣну, па пѡваздѡн трапа́мо, та̀ка нам сѣдбина.

ѡдмѣнити ѡдмѣним св ‘преузети посаѡ, заменити у послу’; в. *корѣѣи*.

одмерен -а -о ‘смирен, смиран, благе нарави’. – Није он неки тркопиш, но стално одмерен и учтив, што јес, јес.

одмотавати -отавам несв према *одмотавати*. – Енџ баба сад нешто одмотава што е, велї, трѣбало д-урѣди јучѣ; || **одмотати** -ам св ‘размотати, раширити; распрострети’. – Ово се маџе играло с клѣвчетом, виђи јада колко е рѣдце одмотало; в. *вишло*.

однекале / однекле прил ‘однекуд, из неког правца’. – И само одјампѣт дни избише однекле. – Јѣдно врѣме смо ишли за њим, а онда смо однекле дигли рѣке од њега и пѣчели да гламо свѣја пѣсла, јѣком смо ондај разумљели штѣ е ѣдо говѣријо да ни за чијим носилима не трѣба пѣвати; в. *чангрљави*.

однемили -и св ‘престати нешто примати с радошћу’. – Прѣво ти ка[же]м, од кад су се пѣсвађали око те земљѣждинѣ и закрвили се и ѣмрзли, скрѣз су ми однемили и не вољим д-идѣм више код њиг, а вољѣ сам иг више но ѣког; в. *ошромѣвиши, зазинуши*.

однѣд прил ‘оданде’; || **одонѣд** прил ‘са оне стране’. – Скрѣжњѣк мѣра д-изїѣ на лице одонуд и на лице одовѣд; в. *радиши*.

одњѣти однесѣм св ‘однети’. – Одњѣли су жїто у водѣницу: ~ *кѣ рѣком* ‘кад се неко лако и брзо излечи’. – Кад намажѣш ѣпржај ѣвим мѣлемом, тѣ бїднѣ одњѣто кѣ рѣком, виђећеш. – Одњѣ га ѣѣво у кавѣну, тѣмо га ѣвати мѣнгупи под свѣе и прѣпаде.

одѣзгѣр прил ‘са горње стране’. – Онѣ грѣду пѣвѣжеш у грѣдѣчу, тѣриш на сїралицу па одѣзгѣр мѣтиш крѣг и притиснѣш кѣменом да с ѣциѣди сѣрутка.

одѣздѣр прил ‘са доње стране’. – Одѣзгѣр он ѣкїва, а ја одѣздѣр дрѣжим ѣпсѣц ушнїком од бѣдака; в. *уїануши*.

ѣдом прил ‘ходом, ходајући’; в. *драскѣла, кас, рага*.

ѣдострѣга прил ‘са задње стране, отпозади’. – И дни ти се привѣкоше нѣма ѣдострѣга те нас изненадише.

ѣѣцнѣти ѣѣцнїм св ‘закаснѣти’. – Не врѣди сад чѣпати кѣсу з главѣ, сад сте ѣѣцнѣли, мѣтор се кѣн не ѣчи, ѣѣцу трѣба прїшавѣти на врѣме, кад пѣчнѣ да се старѣше, ондак је дѣцкѣн, тѣ ти је кѣ кад кѣњи зѣмчајѣ ѣѣм нѣ-зѣбе, нѣ мош да иг ѣправљѣш.

ѣдрѣд м ‘споразум да се нека трѣговина ѣплати, надокнади радѣм’. – Трѣба ми да кѣпим дѣбро јѣгње за-славу, имѣ Рѣдомир, ал нѣ дѣ за паре, но за ѣдрѣд.

ѣдрѣдѣти ѣдрѣдим св **1.** ‘ѣбавѣти пѣсаѣ’; в. *забушавѣши*; **2.** ‘(пр)ѣсушити се и стећи својства неѣпходна за каснїју функцију’; в. *увїлиши*.

ѣдрѣти ѣдерѣм св ‘скинути, ѣстранѣти кѣжу са закланѣ живѣотиње’. – Нѣш ми вѣровѣти да е Мїлїнко мѣгѣ д-ѣдерѣ јѣгње за трѣн ѣка; || **ѣдрѣн** -а -ѣ ‘кѣме је скинута кѣжа’. – Умадијашѣ ѣбичѣј пѣкѣјна Чѣлка да кѣжѣ за неѣког кѣко му ѣѣво дѣрѣ кѣжу, те и ја велїм да ѣѣвѣ влас ѣдра нѣроду кѣжу с лѣђѣ с кѣекѣким дацбїнама.

ѣдрѣда прил ‘рѣдом, по рѣду’; в. *избандѣши, ѣѣшовѣши, ѣжичко*.

ѣдрѣкнѣти (се) -нѣм (се) св **1.** ‘раскинѣти сваку вѣзу с нѣјрођѣнијим’. – И кад нїшта нїје врѣђѣло, ондак се Мїломир ѣдрѣкнѣ сїна Дрѣгана прѣко нѣвїна; **2.а.** ‘ѣѣбѣти молбу’. – Ускѣ му пѣра у зѣјам и он му ѣдрѣкнѣ, велї: нѣмам; **2.б.** ‘не испунѣти догѣвор’. – Бїли се згѣдно пѣгѣдїли, ал Пїђа ѣдрѣчѣ; || **ѣдрѣнѣ** -кнѣм св ‘и с т ѣ’. – Бїјасмо се зѣгѣвѣрили д-ѣдѣмо зѣјно у Бѣнѣт у бѣрбу жїта, ал Влѣстїмир ѣдрѣчѣ; в. *заручїши*.

ѣдрѣжѣти ѣдрѣжїм св ‘испунѣти, извршѣти ѣбеђање’. – Нѣгѣва рѣч ти је зѣкон, он кад ти ѣбеђѣ, бїднѣ сїгуран да ѣе д-ѣдрѣжї ѣбеђање; *изр.* Бѣље не рѣђи, но рѣч не ѣдрѣжѣти. – Он је ѣвѣк ѣдрѣжѣ рѣч па нек кѣшта колко кѣшта; ~ **се** ‘ѣбеђи ѣпѣсност,

остати читав'. – Заврзём се за грању, једва се жив одржак на ногама, лећо сам ко одавле до днѣ тепсијѣ.

одри'ешити одри'ешим св 'одвезати'. – Нёмо да везуеш намртво, но на замку, лакше ћеш га одри'ешити; || **одр'ешит** -а -о 'енергичан, одлучан'. – Он ти је бйјо вредан и одр'ешит, ватра жйва.

одрод одрода м 'отпадник од породице, вере, нације'. – Он ти се по свѣму одродио одā нас, зановјѣше кад говорй, нѣ поштуе рѣдбину, нѣ славй слāву, не крстй се, у цркву не йдѣ, не дѣлазй нā-грѣбље о зāдушницама, одрод јѣдан.

одрѣдити се одродим се св 'отуђити се, прекинути контракте с родбином, запоставити родбину'. – Одрѣдио се нāчисто, ко да иг нйје йста мājка родила, нйје дошѣ д-ѣбйђе рѣдитеље и свѣјакѣ Бѣга пйтај ѣткад.

одрубити одрубим св **1.** 'одсећи, одрезати'. – Он ти ўзе сѣкирче и одруби пјѣвцу главу. **2.** 'скресати некое у лице'. – Нйје шћѣо да му нѣшто кўлизи него му одрубио нāко кāко јѣс, ни по бāбу, ни по стрйчевима, па нек се пўшй; **3.** 'одмерити'. – Одрубили Обраду двāс гѣдина рѣбије и гѣтова ствār. – Одрубили му пѣрез на дућан нāкѣ отерсўма, пāушāлно, рѣкѣ би је нѣгова рāдња у чārши(ј)и, а јѣк у ѣвѣј вукѣбини у Брѣзовицāма.

ѣдскора прил 'однедавно'. – Блāг развигѣрац лўшкāше тек развијѣно нѣжно лишће дрворѣда испод кога су ѣдскора, у ствārи с прѣљећа, бѣзмало свāког прѣдвечѣрја, пѣчели да шѣтају ѣѣдо и ўнук (6: 7).

ѣдуви'ек прил 'од давнина, одувек'. – ѣдуви'ек се кѣдā нас зā славу нѣсијо кѣлāч у цркву да се прѣкāди.

ѣдуживати се ѣдуживам се / ѣдужујем се несв 'враћати дуг'. – Свѣјѣм пāжњѣм и лўбављу ѣдуживаш се рѣдитељу свѣѣму; || **ѣдужити**¹ ѣдужим св а. 'вратити дуг'. – Мићу сам вратио дўг, йшѣ сам му на ѣбетину, и јѣш да се ѣдужим кўму на Трѣци и за ѣвў гѣдину сам прѣбрижијо ѣбетине. – ѣдужик, вāла Бѣгу, ѣнѣ што дугѣвак зāдрузи; б. 'ѣдслужити војни рок'. – Дѣшѣ Мйрослав из војскѣ, ѣдужијо свѣе.

ѣдужити² ѣдужи(м) 'неочекивано постати дужи'. – Нйје нāдмет ймати мѣно вйше дрвā, мѣж зима пѣжекад д-ѣдужй чāк тāмонак до иза Млāденāца, штѣ-нѣ кāжу: д-ѣшинѣ рѣпом. – Млѣго си, брѣ, ѣдужијо с тйм зидāњѣм, јā се нāдѣ да ћемо ѣвйг дāнā да дйжѣмо крѣв. – ѣдужијо се ко злā гѣдина.

ѣдўјмити ѣдўјмим св 'узети ујам'. – Кад ти врāћā твој ѣак у водѣници, он ѣдўјми оно што нѣму припада; в. *ујмитйи*.

ѣдука ж 'ѣдвикавање (ѣд неке лоше навике)'. – Кад се ди'ѣте нāвадй на нѣшто, нѣ мош лāсно да га ѣдучйш, тѣ ти је кѣ и свѣ, нйје цāба кāзано д-ймā нāука, а ймā и ѣдука.

ѣдўљати -ā св 'ѣдужити (се)'. – Кад ѣдўљā дāн, ѣнда е вāјдица ймати мājсторѣ, мѣгу д-ўрāдѣ дѣста; || **ѣдўљити** ѣдўљим св 'и с т ѣ'. – ѣдўљили дāни ко цāрева гѣдина.

ѣдўпирати се ѣдўпирѣм се несв 'пружати ѣтпор'. – Дўго су се ѣни ѣдўпирали, ал су нāјпѣсле пристали да е ўдају и сāд им нйје жāѣ; || **ѣдўпри'ѣти се** ѣдупрѣм се св 'пружити ѣтпор'. – Нāпадала е вѣселог Срѣбина свāка āла и врāна вјѣковима, ал смо мй знāли и да се ѣдупрѣмо кѣлко смо мѣгли; **2.** 'поткочити'; в. *йрѣчк[иц]а*.

ѣдўставити -йм св **1.** 'прекинути неки посаѣ, ѣбуставити'. – Рѣкѣ му дѣктор да ѣдма ѣдўставй дўвāн; **2.** 'ѣставити, напустити'. – ѣдўставио тў нйну ћавѣлў пāртију. – ѣни мѣне ѣдўставѣ и ѣдў. – ѣдўставио да рāди виногрāд, сāв му се запārложијо; 'ѣставити, прекинути нешто'. – За дйвно чўдо ѣдўставијо Сāва да пўшй дўвāн, а мешчйний нйје пўшијо, но гўтѣ цигāре; *изр. Или слāви или ѣдўсстави*.

одучити (се) одучи́м (се) св ‘одвићи (се), одрећи се неке навике’. – На́ш Јо́во јѣдва оду́чио да те́па.

одушак -шка м ‘предах, одмор’. – Бивало е, нѣ могу криво да рѣкнѣм, и лиѣпиг трену́така, кад да́днѣмо ду́ши ме́но одушка, о бла́гданима, свѣдба́ма и коека́д кад ме́но одморѣмо, по́частѣмо се, коменди́јамо па и за́пјевѣмо ко́ју.

одушина ж а. ‘последња количина сена (лисника) на дну стога’; в. *овришина*; б. ‘муљ на дну каце испод цибре који се одбацује’. – И о́вршину и одушину нисмо ту́-рали у ла́мпек но ба́цимо пре́д-свиње.

ођа ж ‘услови за путовање (ход)’. – Ни́ко по о́ној рђавој ођи није шћѣо преко планинѣ д-идѣ, сѣм на́с двоце, ал смо се намучили кѣ ни́ко на́ш.

ођѣлати -а́м св ‘урадити нешто дељањем’. – У́зми с по́лице ођѣлку те ођѣљај о́во дрво, зго́дно се осу́шило, ва́љаће за држалицу на ви́ле.

ођенути -ѣм св ‘обући; набавити одећу’. – Тре́ба ођенути и обути о́вцу, спрѣмити им кнѣиге и сто́ јада.

ожалили -и́м св ‘исплакати се тугујући за покојником’. – Ожалиле га снаѣ кад се прѣставио, ни о́ери, да е ѣмѣ, нѣ би га та́ко жа́лиле.

ождѣрати се ождѣрѣм се ‘опити се, попити много алкохола’. – Те́ се та́ко ождѣра, кѣмим те Бѣгом јѣдни́ијем?

ожи́вљети -ви́м св ‘васкрснути, вратити се из мртвих’. – Ми́слили смо да е Ми́-лѣну ѣзишо́ уврстак, кад о́ћеш: о́н зго́дно оживѣ, кѣ да ни́је апѣриса́н.

о́збиља прил ‘стварно’. – О́збиља сам чу́о да ће да се жѣни Ву́кола; ~ *тии ка́м*. – Не́мѣ то ви́ше да си уради́о, о́збиља ти ка́м; || **о́збиљски** прил ‘о́збиљно, вредно’; в. *згубидановић*.

о́збиљан -љна -о ‘стваран, аутентичан’. – О́н је о́збиљан чо́век, њѣгова рѣч вре́ди ви́ше но нѣчија ѣмовина.

о́згѣ прил ‘са горње стране’. – А о́на ви́кнула о́згѣ из свѣ сна́гѣ: *По́јииј вамогѣре!*; в. *чељуска*.

о́здѣ прил ‘са доње стране’. – О́згѣ укуеш мѣрте́к, а о́здѣ га подвѣрнеш и ту́ј не́ма мрда́ња.

о́здрави́ти -и́м св ‘опоравити се од болести’. – О́здравиће о́на брзо, нѣ тре́ба за њу́ млѣго брѣнути; || **о́здрављати** -ам несв према *о́здрави́тии*. – Би́јаше га о́балила ва́тра, по́чѣ и да бунца́, ал од прѣкључе, ва́ла Бѣгу, ѣдѣ набо́ље, по́чѣ о́здрављати.

о́зѣпсти -бѣм св ‘прехладити се’. – О́зѣпшћеш, ди́јете, што́ си се та́ко разго́ло-пѣнди́о?

о́зими -а -о ‘који се сеје у јесен, пред зиму’; в. *јари, сувомразица*; || **о́зимни** -мнѣ -ѣ ‘и с т о’. – И пшѣницу и јѣчам и свѣ о́зимне у́сѣве смо поси́јали при́је кишѣ и са́д су зго́дно о́бникли.

о́зиме -ѣта с зб о́зимѣд; в. *зубица*.

о́зимкуља ж ‘крава која је остала јалова па се и зими музе’. – Бѣгме да нам нѣ би о́вѣ о́зимкулѣ нѣ би о́вѣца о́ Бѣжићу ѣмала млиѣ́ка пошто се о́вѣ двѣје не му́зѣ, тре́ба скѣро да с-о́телѣ.

о́зимѣс прил ‘зимус’. – Рѣко́ да ће до́ћи о́зимѣс да с-ѣспрѣчѣмо.

о́зѣвнути се о́зѣвнем се св ‘одазвати се’. – О́згѣ ма́јка зѣвѣ ѣзгласѣ: боо, Жа́рко! – а о́н се о́зѣвну: Ој!

о́јадити -и́м св ‘нашкодити, упропастити’. – У́вѣче им се о́на лѣпужа у ку́ћу те иг о́јади на́чисто, по́крѣ е свѣ што е мо́гѣ да по́несѣ.

о́јарити се -ѣ се св в. *окози́тии се*. – О́јарила се Бѣлка и до́њела два му́шкѣ ја́рета па им Ма́ја и Ка́на нађенули ѣмѣна, Бѣкан и Ма́ријо.

о́јарцати -а́м св ‘ружно ошишати’. – Кѣ те та́ко о́јарца, та́ко ти Бѣга?

òјд-нà! узв којим се коњ ваби на зоб.

òјести се -дѣм се ‘иритирати кожу због изложености сталном трењу’. – Мбраш һѣцу чѣшће да кúпаш да ти се не òједу.

òјòј узв као одзив. – *Домаћине! – Òјòј!*

òка ж ‘стара мера за тежину (од око 1,3 кг/л)’. – Пјѣваше Пѣтрија òнy: мòј дил-бере, па вѣлй: ўзми за ме òку злáта, а нѣко дòбáци: нйје шáшáв, за тѣ пáре би мòгò кúпити дòбро имáње.

òкáдити òкáдим св ‘одимити просторије тамјаном’. – Зѣмáјле дòбри домаћини òкáде свáтове у áвлији, па се мòлитва очйтá, па тѣк òнда йдy за һѣвòјку.

òкáлемити -им св према калемити; в. *умешан*.

òкáлити òкáлим св ‘обрадити алатку каљењем, прекалити’; в. *мијови*,

òкаменити се -йм се ‘укипити се, забезекнути се’. – Тамáн да се склòнймо од òнѣ олyјѣ пòд-кола кад звйзну грòм у шѣвáр, мй ти се òкаменйсмо од стрáсти, а кòњи се прòпѣше и заңйштáше.

òкáплъати òкаплѣм св ‘ослободити се течности слободним цеђењем’. – Мй йз-вадймо мѣсо из салáмуре и òбесймо у сyшáру, ал не ложймо вáтру првй дáн него пyштймо да, нáјпрво, òкаплѣ.

òкаснити -йм св ‘закаснити, одоцнити’. – Пòјтáјде, жѣно, с тйм спрѣмáњом, вйш да ћемо д-òкаснымо. – Нѣмòј ме затракйвати, вйш да һу д-òкасным?

òкачити -йм св ‘обесити о нешто’. – Òкачиде ми òвy цòку на чйвлук; *изр.* Òкачи мáчку о рѣп.

òквасити -йм св ‘поквасити’; в. *карбийй, нáйòциъáййги, разастйираййи*.

òкѣвешити се -йм се св ‘разболети се, сневољити се’. – Нѣшто се бáба окѣвешила, стрá ме да се не разòдлй. – Штò си се тй окѣвешйјо, сòколе һѣдов; в. *окломйййи се*.

òкѣмбесити / окѣмбешити се -йм се ‘покуњити се, посустати, погнути се’. – Од кáд му ўмри’е брáт, окѣмбесио се, ни òнáј чòвек ни помòзи Бòже. – Бйјáше се пòвијо у лѣһима, јѣдва корáчá, ма вйдйм јá да се окѣмбешйјо нáчисто.

òкйвати òкйвам несв ‘учвршћивати металним околom. – Ёнѣ иг тáмо, у радијòници код Јерòтија, окйвајy неко бyре; || **òкòвати** òкуѣм св ‘повезати или учврстити металним оковом’. – Кад ти Дòбровое Јòванов òкуе кòла, вѣчна ствáр; *изр.* ~ у *звѣзде ‘хвалййи неког’*. – *Һѣга свй у селу цѣне и окйвају у звйзде*.

òкйдати òкйда несв ‘бол кад се на рану сипа ракија’. – На онy пòсекòтину ми нáна сyнула рáкије, а оно òкйда ко да си жйшку тyријо; || **òкинyти** -нѣм св према *окидаййи*. – Мáлко ће да бòлй, ал нѣће д-òкине, а й тй потрпй.

òкиснyти -нѣм св ‘покиснyти’. – Ўвати нас òнá сапанђела, нйђе да се склòнйш, òкисосмо кò мйши.

òкйшати се òкйшá се (не)св ‘ући у кишни период, учестати са кишом’. – Жyрим да згòтовйм дрвá за лѣпотѣ: нйшта гòре нѣма него кад се òкйшá, а дрвљáник дрйј прáзан.

òклáгија ж ‘обло дрво за развијање теста’. – Пòтгле òнò тй’есто йзди’елим вáкò на лòптице, òндак ўзмѣм јѣдну по-ѣдну те оклáгијом развyчѣм кòре за гйбаницу.

òклѣмбесити -им св ‘опустити, обесити’. – Оклѣмбесијо брòкове, вйдй се да му нйсу свѣ кòзе на брòју.

òклѣмпáвити -ѣмпáвим св ‘продати сyпо’. – Јѣс му прòдò дòбра брáва, ал јѣс га и оклѣмпáвијо, домаћйнски, нѣма штá.

òклѣн прил ‘одакле’. – А мòј òтац òма пйта: òклѣн нѣму пáре да кúпи зйднáк, тy су сyмљыва пòсла, бòјати се да нйје ўкрò, јáл пáре, јáл зйднáк.

òклицак -ска ‘њива неправилног облика’. – Ма јès плòдна òнà њ̀ивица, ал дòшла на òклицак, нè мош лàсно да е òбрàдиш, млòго издàнгуб̀имо док је с̀ра̀димо.

òклòмпити се òклòмпим се св ‘у̀хутати се, с̀нево̀лити се’. – Ч̀им се б̀ијаше нàкò òклòмпìјо, знàла сам да му н̀ису с̀вè кòзе на б̀рòју.

òкљàкàвити -им св ‘осакатити, постати инвалидан’; в. *кљàкàв*.

[òко] с анат. – Òсто у рàту б̀ез òка, а кад су дòшли они њ̀егови – и без г̀лávè; || **òкице / òчице** дем од *очи*. – Ма сàмо да òн̀им мòйм јàг̀њàнцàдма в̀ид̀иш òкице, кò у неке ò̀ечицè, л̀еба ми и с̀òли, г̀лèдају те, сàмо што н-̀умију да прòзборè. – Мòј дрàгане преко Дрaгàчице / ја завòлег те твòе òчице; в. *алѐеиши, òро̀шегну̀ши*, || **òкат** òката -о ‘који је изразито испупчених очију, буљав’; в. *бу̀љо*. – Òн, нàкò òкат, забез-èкну се и јòш се в̀ише й̀здр̀љи зàчу̀жен; || **òкце** -ета с ‘место на коме изб̀ија пупòљак, цвет’. – Крèнуло òкце, ако Бòг дà да нè бидè мр̀аза, б̀иће вàјдице.

òков òкова м 1. ‘метални делови на тиш̀љерају’. – Й̀мà на вàшеру да се к̀упи млòго дòбар òков за тиш̀љерàј и млòго е јев̀т̀није нò по рàд̀њама; 2. ‘направе у које се окуивају зароб̀љеници’. – Зèмàјле з̀ликòвцима н̀ије б̀ило дòста да утàmничè човèка, но га јòш б̀ацè у òкове.

òковати окуем в. *òкòвати*.

òкòзити се òкòзì се св ‘добити младунче (о кози)’. – Òкòзила се Бèлка и, нèш ми в̀èровати, лàни се об̀лизила, а онòмàд се отрој̀анила.

òкòлишити òкòлиш̀им несв ‘отезати са саопштавањем непријатне вести’. – В̀ид̀им ја да нèшто й̀мà, ал òн н̀икако да й̀з̀усти, нèшто òкòлиш̀и, вàљàдàр му б̀и нèзгодно да кàже.

òкомит -а -о ‘врло стрм’. – Нè мош т̀удà да сàг̀нàш кòла, в̀иш како е òкомито, т̀ујнàк ни в̀инт не пòмàже, него й̀ди т̀и нàòколо, б̀лàго мèне.

òкòмити се òкòм̀им се св ‘заузети строг или непријатељски став према некоме’. – Òкòмили се на мòг в̀еселог Дрàга, да мòг̀у, у тòп би га т̀урили.

òкòмишати -àм св ‘скинути шашу с клипова кукуруза’. – С̀иноћ смо òкòмишали кòдà нас, а дòвечè идèмо с̀вì код òвìг њ̀иниг, да им се òд̀ужимо.

òкòнчити òкòнч̀им св ‘обележити помоћу обојеног конца’. – И òндàк се òнà ў̀зица ў̀мочì у бòју, па се зàгèгне, повучè ў̀вис и п̀уштì да плèснè по т̀рупцу те га тàкò òкòнчи, па се по òнòј л̀инији пòт̀ље стр̀ужè ў̀зд̀ужним тестèретом; в. *канава*.

òкòпàвати òкòпàвам несв ‘копати око усева’. – Јучè смо òкòпàвали ж̀ито кòдà њ̀иг, а дàнàш òемо нàше; || **òкòпати** òкòпàм св према *ко̀пàти*. – Помòгоше нам М̀илорад и В̀лàде òкòпати ж̀ито ал нàкò с̀вòјски.

òкòп̀нити (се) òкòп̀н̀и(м) (се) св 1. ‘местимично се отопити (о снегу)’. – На òвòј пр̀исòјној ст̀рани с̀н̀иг се òкòп̀нијо нàчисто, а òнàмо у òсоју н̀ије ни прошàрò; 2. ‘измршавити, усукати се’. – Ма нèшто ми ò̀едо увèдријо и з̀гòдно òкòп̀нијо, н̀ије га нèма, кòс и кòжа.

òкòп̀лити се òкòп̀ли́м се св ‘породити се безбрачно; омладити се пре времена (о стоци)’. – Òна се òкòп̀лила, а за млòге òе да рèкнè да су к̀урве. – Ова ј̀уничица ò̀е да с-òкòп̀ли, а млàђà е од првòтèлкì бèзмало гòдину дàнà.

òкорак òкòркà м ‘отпадак при стругању грађе на коме се налази кора дрвета’. – Й̀д-де, б̀лàго ò̀еду, пробèри òн̀иг б̀òљиг òкòрàка, да нàчин̀имо кòчàг телàдма.

òкосина ж ‘стрмина, косина’. – Кад је кèр зàкòупијо зèца низ òн̀у òкосину, м̀иш̀љасмо да òе га поциèпати, ал òн ў̀тече у òнàј ш̀иш̀љак.

òкòсити се -й̀м се св ‘извикати се на некога’. – Òна, вèселница, јòш н̀ије ни довр̀шила шта ш̀èде да кàже, кад се òнà њ̀ена с̀на̀етина òкòсì нà њ̀у, Бòг-те мòловò сàми, ко да јòј је òна пòс̀илна.

òкот м ‘кот, накот, животињски пород’. – Нём̄ ми ò њима ништа причати, то е гòре од пàсèг окога.

òкòтити (се) òкоти(м) (се) ‘омладити се (о женки животиње)’. – Она шàренà зèчица окòтила шèстору.

òкрајак -àјка м ‘крајње парче хлеба’. – Бàба, дàј мène òкрајак, òћу д-ўтрошїм у пàсуль.

òкрајчити -им св ‘одсећи крајеве’. – Кад трупац истружемо на талпе, òнда иг òкрајчимо с òбдвїје стрàне да не òстанè ни лиèк бјèљике и да мòже да се свї-гуе рапоном. – Мајсторе, бїјо би рàд да ми истружеш брвна на òсмицу и да ми иг òкрајчиш, нàкò по твòјски.

òкратити òкратим св ‘скратити’. – Дàјде бичкију д-òкратим òвў дàску на двà-мèтра; || **òкраћати** -à св ‘постати кратак’. – Окраћò дàн, нè мош лàсно д-ўрадиш свè што мòра зà вићела. – Ижцїгльò, вàла Бòгу, па му òкраћали и рукави и ногàвице.

òкрвãвити òкрвãвим св ‘намазати, упрљати крвљу’. – Ш чим си то òкрвãвио кòшуљу; в. *именїоватиш*.

òкрзãвити -èзãвим св ‘остати без зуба’. – А вїдї се да ће скòро ў школу чим је òкрзãвијо.

[òкрèнути] òкрèнем св. – Кад се òнàј нàрод òкрèнò горенãвише, òн лўпї мїстријом по кòпањи и вїкну: *Прòсїйàк, мãлїшер!*; ~ *лèђа* ‘урадити нешто нечасно, незахвално, изневерити’. – Окрèнула му жèна лèђа и òтишла з другїм, што кàже Ёмїлија: затвòрила врата зãдњицòм; || **òкретати** òкрèћем несв. – Од òндај се пòчò стàлно òкретати зà-њòм, кад гòј прòђе пўтом.

òкрèsати òкрèшèm св ‘одсећи танке гране на дрвету’. – Òкресали смо бàгрèње за лїсник, сàмо да пòвèжемо у снòпове и да жћèнèмо у стòг.

òкречити -їм св ‘префарбати кречом’. – Кад за òбетину òкречїмо кўћу, ја с òнò крèча што òстанè òкречїм òнè облўтке според башчицè с цвїћèном.

òкрзати се -à се св ‘оштетити ивице, похабати’. – Òнà бòлничка хèбãд свà òкрзà-на по йвицама, помїшљак д-òднесèm мàми хèбе òд-кућè, но се бòјїм да се не зàмерè; || **òкрзнути (се)** -нем (се) св ‘ранити мало’. – Нèколко нєговїг другòва тўјнак пò-гинуло, а нєга òкрзнуло мàло изнад ўвета.

òкријек м ‘зелена кончаста алга која густо расте по устајалим водама, жабокредина’. – Она шàшина се свè до слàнè зелèњела кò òкријек.

òкрїлатити -їм св ‘добити крила’; в. *їайерје, їишца*.

òкрїље с ‘други дан славе’ – Нàма тèчо Илија свàке гòдине дòлазијо очи слãвè, па òстанè ò слави и на крила, а ишò јàком на òкрїље прèд нòћ, па се сїти наразгò-вãрамо.

òкрњити òкрњим св ‘начети, одломити један део’. – Вòдте рачўна како нòсите тàј вèликї лòнац с кўпусом, нèmò да га òкрњите.

òкрòвити òкрòвїм св ‘ставити кров’. – Вàжно е да си òкрòвијо кўћу да нè киснè, сãд полàко: једне гòдинè тишљèрãј, друге мàлтере, трèће пàртосе и тàкò, мїмогрèд, стїћи хеш, с Бòжјòм пòмоћи; в. *дерїш*.

òкрпити -їм св ‘зашити закрпу на поцепано место’. – Òкрпила ти је Јула и пан-талòне и доламицу мàшїнски, испало млòго згòдно.

òкрўгал -гла -о ‘округао’; в. *воћїца, дугуљас, жујуца*.

òкрўнити òкрўним св ‘одвојити зрневље кукуруза од кочанке’. – Сãд смо нà-бавили круњãч па òкрўнимо жїто òчас, а зèмãјле смо кру̀нили нà-рўке, па ишло пòтипко.

òкрушãс -ста -о буцмаст’. – Òнàј јòј стàрији сїн дòшò нàкò òкрушãс, пòвўко на пòкòјну Мїцу, сўнце га грїјало.

окумити о̀ку́мим св ‘узети неког за кума’. – Мђј ђедо оку́мијо кума Милоша и ђод ондај ти се на́ше кумство по́штуе.

окуњити се о̀ку́њим се св ‘онерасположити се, покуњити се’. – Гла́ву го̀ре, ђе́ри, шт̑а си се оку́њила, ни́је ђн јед̑ни на сви́ѣту, гла́ј се по́сла.

окупација ж ‘долазак стране војске или непозваних особа у село, кућу’. – И сад ти је ђво што гла́мо на Кђсову, бла́го ђеду, окупација, са́мо што ни́ко не́ће да ре́кне йстину, него не́што зави́јају у ђбл̑анде, ре́ко би смо ми па́ли с кру́шке па не́ видимо да су ђни до́шли на на́шу пра́ђедовину, а ни́ко иг ва́бијо ни́је.

окупити (се) -й̑м (се) св ‘сабрати се на неко место’. – Окупи́о се на́род ко̀д цр̑кве, да́нас је Богоја́вљење; || **окупљати (се)** о̀ку́пљам несв према *оку́пљати (се)*. – Ста́лно се ко̀д њинѐ ку́ће оку́пљала коека́ гологу́зија на не́ке кружо́ке и ђни су ти по́тље одгу́рала у партиза́не.

окуражити се оку́ражим се св ‘охрабрити се, појуначити се’. – Он је ста́лно би́јо ку́ражан, ал сад се оку́ражи́о пре́ћерано, стра́ ме да му ђва па́шчад не наудѐ.

окуртити -им св ‘заимати (се), стећи иметак’. – А́н је ме́но окурати́о, ђма е по́чо д-изигра́ва неког га́зду.

окусити -й̑м св ‘пробати’. – ђва́ј па́сљл̑ прђокисђ, јѐди ти, свѐкре, ја́ не могу да г-окусим; || **окушати** о̀ку́шам несв; в. *гадљив, кавурма*.

окутњица ж ‘део имања око куће’. – Ве́лика им окутњица, йма́ преко три́ ѐктара у једно́ј бра́зди; в. *сурдук*.

окућарити се оку́ћарим се св ‘окућити се’; в. *окућити се, ли́ек*.

окућити се -им се св ‘оженити се и осамосталити, стећи сопствени дом’. – Кад су се иже́нили, ђтац иг изди́елијо и сви́ су се, ва́ла Бђгу, окућили́ и зго̀дно жи́вѐ и јѐдни дру́ге спо́мажу.

окушати -ам св ‘опробати’. – И та́ко ђни ре́ше д-окуша́ју сре́ћу ју́начку, па шт̑а им Бђг да́.

олабавити ола́бавим св ‘попустити оно што је затегнуто’. – Ако се мо́тка ола́бави, не́мо да до́зволите да по́спадају сно̀пови, но е затѐгните па превѐжете ко̀нопомом за ср̑чаницу. – Олабави́о му се у́чкур па му спа́дају га́ће.

оладити (се) ола́дим (се) св ‘охладити’. – Прво ола́ди пре́солац па ђнда сипа́ј преко сйра.

олај ола́ја м ‘уље којим се мазао под’. – Кад се па́ртос прѐриба́ и ђсу́ши, ђнда се према́же ола́јом и по́сле се кр̑пама до́бро йзгланца.

олајавати ола́јавам нес ‘оговарати’. – Не́ може ђна ми́рна, не́ да јо́ј ђаво, но ста́лно мбра не́ког д-ола́јава.

олајле прил ‘олако’. – Ни́шта то́ ни́је, не́мо да се се́кираш, ја́ и мо́ја чеља́д ђемо да вам по́могне́мо, йма́ то́ д-йзгу́рамо ола́јле.

олакшати -а̑м св ‘учинити лакшим’; в. *рива́ши*.

олешити -им св ‘добро изударати’. – Бђгме га ђлеши́о љу́цки, сад је ми́ран ко бѹба, а би́јо се избрезђобрази́о, ни́је шћѐо напослед̑но ни́ ли́ек.

олизати о́лиже св. – Ку́ћа јо́ј затѐгнута и чйста, мо́ш ме́да д-о́лижеш са па́ртоса.

олиѐнити / олиѐњити се олиѐ́ним / олиѐ́њим св св ‘престати бити вредан и ревностан’. – Мло́го е вре́дан де́чко би́јо, ал се у по́тоње вре́ме не́што олиѐ́нијо, йзгле́да ми да се ђпази́јо; в. *размрда́ши*.

олињати се -а̑м се св ‘изгубити длаку’. – Олињало се ђно́ Драгољубово кери́ште, ни́шта гр̑ђе ви́ђо ни́сам. – Не́ки пу́т би њй̑н ра́зговор за тре́н засто́ кад поред њй̑г прђмакне́ како олињало́ кѐре (6: 7-8); в. *лињати се*.

ђловла́нй прил ‘претпрошле године, ономлани’. – Јђш од ђловла́нй, откад је до́шо из во́јске, ја́ му ви́чем „жѐн се“, не́мо, бре́, а́рчити вре́ме у-ни́шта.

ђлош м ‘пропалице, лоше друштво’. – Наѡш њеке ђлоше и ш њѡма дѡнгубѡ, што се ђнѡ кѡже: нѡшла врѡћа зѡкрпу.

ђлѡшати -ѡм св ‘погоршати се, постати лош(ији)’. – Нѡкад је то бѡјѡ дѡлија чѡ-век, кѡрѡктѡран, ѡбрѡзли, сѡд њеке јѡде ђлѡшѡ, ни ђнѡј чѡвек ни помѡзи Бѡже; в. *ѡрокисивѡѡи, куњѡѡи*.

ђлтѡр ђлтѡра м ‘део цркве у коме се ѡбавља главни део богослужења, ѡдвојен иконостасом’; в. *крстѡча, целивѡѡи*.

ђлуја ж ‘невреме с јѡким ветром’. – Знѡј да се спрѡма ђлуја чим се стѡка вѡкѡ узловриѡдила.

ђлук ђлука м ‘сливник за воду с крова’. – Направијѡ ми ђлуке и зѡтѡго иг ко тѡмбуру; || **ђлучиѡ** м дем ‘жлеб низ који се слива сурутка са сирѡлице’; в. *сирѡлица*.

ђлупина ж ‘остатак неке хаварисане ствари’. – Не знѡм што е растѡврѡзѡ оне ђлупине ѡкѡ кућѡ, јѡ би на њѡговом мѡсту ђнѡ дѡѡ Цѡганима, ђни лѡѡди скѡпљају тѡ ломатѡније.

ђљебити се -ѡм се св ‘доћи до брашна, хлеба’. – Сѡмо да мѡно јѡш прѡсѡшим пшѡеницу па ћемо да се ђљебѡмо.

ђљуштити ђљѡштим св ‘скинути кору’. – ђљушти компѡре па иг тѡри да се кѡвају да начинимо кѡмпѡр чѡрбу.

ђма прил ‘одмах’. – Нѡсам шћѡ да му рѡкнѡм њѡшта, ђма би се сѡтијѡ.

ђмѡгањити -ѡм ‘запрљати, загадити, ѡпоганити’. – Нѡмѡде да ми мѡчке ѡмѡгањѡ ђвѡ јѡло, ћѡрај иг нѡпоље моментѡлно.

ђмѡлати -ѡм св ‘окречити’; в. *мѡловаѡи*.

ђмѡлити -ѡ св св ‘недовољно припремити, недостати’. – ђмѡлило сѡјѡна, бѡгме ћѡ ми се нѡмучити стѡка док не сташѡ брѡстина и трѡва.

ђмѡлѡдушити -ѡм св ‘демѡралисати се’. – Нѡкад ђн њѡје бѡјѡ тѡкѡ, сѡд је нѡшто ѡмѡлѡдушијѡ, ѡтѡад су га ђнѡ пашчѡдија нѡсекирѡла.

ђмѡљати -ѡм св ‘постати маљав’. – Сѡв ѡмѡљѡ и занѡѡбријѡнијѡ се, стрѡба га погледнути, нѡ знам кѡј су му јѡди.

ђмама ж ‘ѡмамљѡност, ѡшамућѡност’. – Вѡйш да е вѡн сѡбе, кѡ да му е дѡта нѡка ђмама, нѡт знѡ штѡ причѡ нѡт знѡ штѡ рѡдѡ, тѡчѡ кѡ у нѡком бѡнули.

ђманћѡјѡти -ѡм св ‘зачарати, бацити чини’. – Вѡдѡш да њѡје у винклу, мѡра да га е ђнѡ кѡруша ѡманћѡјѡла с ђнѡм њѡјзином мѡјчинѡм; в. *ѡѡило*.

ђмѡнути ђмѡнем св ‘слагати, изневерити’. – Штѡ, рѡђѡ, ђмѡну, те не дѡђе како рѡкосмо?

ђмѡњати -ѡ св постати тесно, сѡмњити се’. – Порѡсто, вѡла Бѡгу, па му свѡ ѡмѡњѡло.

ђмѡњѡ -ѡ -ѡ ‘ѡмален, низак’. – Игрѡтин ти је бѡјѡ ђмѡњѡ чѡек, ал врѡдан и ђтѡрашѡн кѡ чѡигра, па му јѡднѡ прилике баба Зѡрка, кѡјѡ е стѡрија ђд-њѡга тријѡс-гѡдѡна, вѡлѡ: Јѡј, Ђгро, јѡ не знѡм кѡ-ћемо мѡ, пѡсти, кад нам тѡ ѡмрѡш.

ђмѡстити ђмѡстим св ‘намазати машћу’. – Кад сам вѡдијѡ печѡње из врѡнѡ, ѡмѡстик кѡшуљу; ~ *брк* ‘добро се најѡсти’. – А за Бѡжић ћемо, ѡко Бѡг дѡ, д-ђмѡстѡмо брк, имѡмо дѡбро божитњѡче; *изр.* ~ *кѡноѡпац* ‘спремити вѡшѡла, ѡбесити неког’. – Заслѡжили су да ђмѡсте кѡнопац; ~ *јѡругу* ‘пострадати у какѡј забити’. – Тѡко ти је ђн весѡлѡник њѡђе, Бѡга питај ћѡ, ђмѡстиѡ јѡругу; || **ђмѡшћѡвати** ђмѡшћѡуем / ђмѡшћѡвам несв према *ђмѡшћѡѡи*. – Нѡкѡ њѡђе ђмѡшћѡвати кѡнопац, а заслѡжили су га.

ђмѡторити -ѡм св ‘остарити, ѡнемоћѡти’. – Ђмѡ лѡѡдѡ што кукѡмѡчу, вѡлѡ, стѡрѡсти пѡкости, а јѡ бѡгме јѡк, јѡ кѡжем, блѡго ђнѡм кѡ ђмѡторѡи и ѡгледнѡе ћѡцу свѡѡе ћѡцѡ, кѡш ѡѡпше.

омаћи омакнѣ св ‘изаћи из уобичајеног, очекиваног; отиснути (се)’. – Пођеки пѹт му омакнѣ нека тѣжā реч, па се ђндāј свѣ зглѣдајѹ и зачудѣ; || **омакнути** -нѣм св ‘и с т о’. – Кад је прѣлазијо преко пѹтока, омакне му нѡга с рѣпѣ и ѹгази ѹ-воду до кољѣнā; || **омицати** -чем ‘отискивати се’. – Кад су прѣлазили преко брѣвна, пѹчеше омицати и ѹпадати у-пѹток.

омацити се омаѣци се св ‘донети на свет младунчад (о мачки)’. – Јѹпѣт се омаѣцила маѣчка.

омашити -ѣм св ‘промашити, изневерити’. – Гађасмо ђријāшима у ѡнѣ кѹпе и свѣ нāјчешће омашимо, а Цвѣто скоро свāки пѹт пѹтрѣви и тākѡ зарāди пѹне цѣпове ѡра; || **омашивати** омашѹем / омашивам несв према *омашиѹи*. – Нѣколко њѣг је омашивало кад су гађали јабуку док не ѹзѣ пѹшку Ўрош и пѹтрѣви је ѣспрвѣ.

омашка ж ‘промашāј, грѣшка’. – Тѹ ти је вѣлика омашка, нѣмѹ се правдāш ништа, јел то није ѡбична грѣшка, но нāмера тѣшка.

омилак -тка с ‘принова’. – Овај омилак се данāс дрѹкчије гај, у нāше врѣме се није толико вѹдило рачѹна, дāш им шта ѣмā.

омлāдити омлāдим св ‘поново се појавити (о трави)’; в. *оѣсѹи*’.

омлāтити омлāтим св ‘оборити воће ударајѹћи по гранама мотком’. – Јā сам ѡра-се омлāтијо и ѡдок вѹловима, а вѣ, кад ѹзмогнѣте, ѣдте те иг пѹкупте.

ѡморина ж ‘спарно врѣме, спарина, жега’. – Одāвно нѣ пāмтим вākѹ ѡморину, ѡће сѹба да скāпā, ѹсѣви се усѹкали, нѣ може лāсно да се дѣше.

ѡмраза ж ‘мржња’. – ѡд ондак ти међу њѣма завлāда ѡмраза, нѣ могу да вѣдѣ јāн дрѹгог, бѹље се слāжу пāшче и маѣчка нѡ ѡни, тамо они.

ѡмрзнути -нѣм св ‘изазвати мржњу, мрзети неког’. – Ма нијакѡ чѹдо тѹ, ѣѣцо, није, те позлѹпштиње ти је бѣло ѡдвајкāд, ѡмрзну се јѣтрове и нāправѣ свāђу ѹ-кући да нѣ може нијо нијог да глѣдā, па ти ѣтѣ дѣдбе.

ѡмркати се ѡмрѣче се св ‘парити се (о овцама)’. – Пјѣваше Ўлија вѣсели: нѣмā сѹба да се срѣѣ док се Граша не ѡмрѣѣ.

ѡмркнути -нѣм св ‘затећи се ноћу у пѹту’. – Баба Драгиња прѣчала да нѣ зна кѹлико је пѹтā ѡмрка преко Јѣлице; || **ѡмркнāвати** ѡмркнāвам несв; в. *усѹѡѹ*; || **ѡмрцати** -чѣ(м) несв према *ѡмркѹѹи*. – Тāмо нам је и свѣтало и ѡмрцало.

ѡмрсити ѡмрсив св ‘узети мрсну храну у врѣме поста’. – Прѣварик се те се, пѹ-ста, ѡмрсик нѣотице, ништа ми крѣвше није бѣло.

ѡмршāј м ‘узимање мрсне хране после поста’. – Сāд, кад нāстѹпи ѡмршāј, ѡћемо да иг пѹзовемо ѹ-гости на јѣдну вѣчеру и да се мѣно поразгѹвāрамо.

ѡмѹдрати -ам св ‘стећи мудрост’; в. *лењиѡѹ*; || **ѡмѹдрити** -им св ‘учинити мудрим’. – И баба Драгиња се прѣбѣ уз ѣлињачу, нѡће крај пѹта, прѣкрсти се и пѹче се мѹлити: Мајко Бѹжјā, сāчѹвај иг, ѡмѹдри иг, спāси иг.

ѡмѹљити ѡмѹљим св ‘нешто делимично урадити, попустити, изневерити очекивање’. – ѡвѣ гѹдине нам је ѹнук мѣно ѡмѹљијо ѹ-школи, нису му свѣ пѣтице; || **ѡмѹљати** ѡмѹљам св ‘овлаш пропрати, плакнути’. – ѡмѹљāде мѣно ѡвѹ мљѣчанѹ кѹву па изрѹчи у-сплāчине.

ѡмута ж в. *наѹѹ*.

ѡнамо прил ‘у ѡном правцу, на ѡној страни’. – А ѡнамо, с ѡнѣ странѣ пѹтока, Чѣрговѣште, шарѣнѹ сѣло.

ѡндāј прил ‘онда’. – Ми смо из вѹјскѣ ѣзишли прѣје ѡсам гѹдѣна и ѡд ондāј се ни смо вѣђѣли; в. *луг, шћѹкаѹи*; || **ѡндāк** прил ‘онда, раније’. – Ўмѹ ѡндāк ѡни звāни зѣлени плāн кад је држава дāвала некѣ зāјмове, кāжу, бајāги, пѹвѹљне, док им нису нāтурили клѣчку зā-врāt; в. *лошѣра, лѹдираѹи*.

ондále прил ‘оданде, отуда’. – Ондále смо пòсле лãсно нãшли пýт, ал дòнле је било повуци потегни; в. *донле*.

онeа̀чати -ам св ‘ослабити, изгубити снагу’; в. *земља*,

онемòхати -ам ‘ослабити, остати без моћи’. – Кад је, пòд старòс, онемòхò, нїје мòгò стòпè.

òнизак -ска -о ‘нижег раста’. – Бїјаше нàкò òнижег рãста, бýцмãс и црвен у òбразима, гýстїг вèђã и òштра пòглèда.

онòвечери прил ‘пре неко вече’. – Били смо онòвечери на комїшãњу код Мильòјка, вãлã смо се їсмїјãли и накомендїјали, кò нїкад. – Било прèло онòвечери код Мице Милїнè, їскупиле се жèне и хèвòјке из целòг цемãта. – Òнамо у Лèскòвцу се чý некã дрèка òновечери па нèко прòтурї ãбер да се појãвило дрèкало.

òноврèмје с ‘òнò (раније, давно) време’. – У òноврèмје млãђї су лýбили ù-рýку старїји нãрод, знãо се свãкї рèд и пòредак, кад старїји ùїђе ù-кућу, млãђї ùстајý, а јòк кò-вò сãд нè знã се кò пїје а кò плаћа, што вїкò Влãдика Никòлãј, нè поштуе млãђї старїјега, но се млãђї памèтнїј грãдї.

онолицнї -ã -ò ‘мален, ситан (као што је онај)’. – Кад је пòшò ù школу, бїјо е онолицнї, кò òвò Стãноево диèте, а èвè ти га сãд, вèћи од òца; || **онолїшнї** -ã -ò ‘и с т о’. – Бїо сїтан, онолїшнї, нèмаш штã вїђети; || **онолїчачкї** -ã -ò ‘велики, огроман’. – Їмò е кèра: бїјо е онолїчачкї ко òнò тèле.

онòмãд прил ‘пре неколико дана’. – Дãнãс прїча јèдно, а онòмãд је прїчò сãсвїм дрýкчије; в. *номад*.

òд! узв за устављање запреге.

опавїзати се -ãм се св в. *овизати*. – Кад је пãо сã шлївè, бїјаше се онесвèстијо, јèдва се опавїза кад га попрìскасмо вòдòм.

òпазити се -им се св **1.** ‘први пут осетити покрет детета у утроби’. – Кãже снãјка да се òпазила, вèлї: òсетїк како се диèте гїцнý; **2.** ‘постати свестан своје сексуалности’. – Їзглèда ми да се мòј ùнук òпазио; в. *опїењїиши се*.

опãјати òпаем / опãшèм св ‘обрисати паучину и прашину метлом или четком’. – Ùзми, хèро, мèтлу те òпајã òнý пãучину у кãчари, грдно кад нãйђу лýди да вїдè.

опãјдара ж ‘жена дугачког језика и малог угледа’. – Она опãјдара нїшта дрýго и нè рãди него скїта, хã ùс пýт хã нїс пýт, и огòвãра коекò.

опãлїти òпãлим св **1.** испуцати метак из оружã. – Они пòвадише пиштòље и опãлїше по нèколко мèткòва у вãздук; **2.** ‘попалити’. – Бугарãши су нам свè опãлїли; **3.** ‘жестокò изружити’. – Кад му е догòрò лýч до нокãтã, кад вїше нїје мòгò да трпї нїне лãжи, òн òпãли те им скрèше свè ù брк; || **опãлївати** опãљуем / опãлївам несв ‘огоревати оштрице дирека’. – Èнè га ù-бãшчи опãљуе дїреке.

опамèтити опамèтим св ‘призвати [се] памети, уразумити [се]’. – Ако ùзмèм ову батину, опамèтићу те за свã времèна. – Вїкаше нãш хèдо: блãго òнòм ко се тýђòм штèтòм опамèти, а тèшко òнòм кòјї свòјòм мòрã; || **опамèћивати** -èћуем несв ‘призвати памети’. – Ни стãра човèка ни стãро мãгаре не врèдї опамèћивати; в. *оїау-чиши*.

òпанак òпãнка м ‘традиционална српска обућа’. – Òндак су свї о блãгдãнима облãчили нòшњу и обýвали òпãнке, зãтò е и їспјевана òнã: јèлек, ãнтерија и òпãнци, пò томè се знãдý Србїјãнци; || **опãнчїћ** -ића м дем. – Нãбавили хèци опãнчиће на вãшеру; || **опãнчина** м пеј. – Їмò голèме нòжурде па кад му пòглãш опãнчине, їзглèдају ко вòлујске сòнице.

опãнчãр 1. ‘човек који прави опанке’. – Над Жїком нèма бòлї опãнчãр. – Лãлòв òтац Рїсто е бїјо сãрãч, а Стãнкòв òтац опãнчãр, Нїнослављев вòтограв, а Никòлићи бòјације, у òнò врèме тò су били домãћини лýди дòље у Чãчку и мї смо

били њине муштерије, а и њни су ђда нас кӯповали бй'елй мрс; **2.** 'ексер који се користи при изради обуће'. – Кӯпи ми мѣно лѣсѣрѣ и мѣно опанчѣрѣ, нек се нѣђе у-кући; в. *баскијаш*; **3.** 'снег висине 5-6 цм'. – Бйјаше пѣо снѣжйћ, сѣмо потрӯсијо, прѣви опанчѣр, и мй рѣшимо д-идѣмо у-шуму д-ђбѣлимо грм.

опањкѣвати опанкѣвам несв 'клеветати'. – Мђра ђна вѣзда да нѣко опанкѣва, а сѣбе нѣ видй. – Он пђчђ д-опанкѣва мђју чѣлѣд, а јѣ велйм: нйшта, ђѣцо, нѣ бринте, нйко вѣс нѣ мож д-осрѣмотй сѣм вѣс сѣмйг; || **ђпањкати** -ѣм св према *оѣпанкѣвайш*. – Нѣ мож рѣја д-ђпанкѣ чѣстита човѣка – знѣдӯ се мѣре и јѣднђм й другђм; в. *изударайш*.

ђпарити се ђпарйм се св 'доћи до новаца, наследства'. – ђткѣд се ђпаријо, ни ђнѣј чђвек ни помђзи, Бђже, повйљђ нѣчисто.

ђпѣсан -сна -ђ 'јак, жесток (мраз)'; в. *зашушкайш*; || **ђпѣсно** прил 'изврсно'; в. *ћувик*.

ђпасати (се) -шѣм (се) св 'везати (се), овити (се) око струка'. – ђндак жѣнскйѣ преко сӯкњѣ и блӯзѣ ђпашѣ ткѣнице; || **ђпасйвати** опѣсуѣм / опѣсйвам несв 'везивати појас око струка'. – И мушкарци су преко панталђнѣ опѣсйвали шѣренѣ ткѣнѣ пђјѣсове; || **ђпасйвѣње** с гл. им. 'облик народског лечења стомачних тѣгоба'. – Ал ме-шчйнй да е ймала нѣку вѣлйнку, мѣно-мѣно па е, кѣжу, нѣшто пробѣдало подну стомѣка, те је йшла на опѣсйвѣње, чѣк у Рѣдосѣвчѣвиѣ, код ђлге ђбрадове (7: 112).

ђпѣсѣч -ѣча м 'широк каиш (ђб. војнички)'; в. *расйасѣйш* се.

ђпасти¹ опѣсѣ св 'попасти (сву траву на пашњѣку)'. – ђпасле ђвце свѣкӯ трѣвчицу, зарӯбиле до црне зѣмљѣ; ако не уђдарй кйша д-ђмлѣдй трѣва, мђраћу да иг изгонйм нѣвише у-планину.

ђпасти се² опѣсѣ се св 'ђплодити се (ђ кобили). – ђпасла ми се кђбила под Мйлановим пастӯвом, нѣдам се вѣљѣтнђм пђдмлатку.

ђпѣучити -йм св 'ударити'. – Ако те опѣучим јѣмпӯт, опѣметйћеш се и нѣће ти пѣсти нѣум да блѣсйш; || **ђпѣучен** -ѣ -ђ 'уђдарен у главу«, ѣакнут'. – Пушти га крѣју, ђђгати, вйш да е опѣучен за свѣ пѣре.

ђпѣшати опѣшѣм св 'метлом или перушком скинути паучину, прѣшину, пѣпеђ'. в. *оѣјаши*. – Узми мѣтлу те опѣши прѣшину са кѣцѣ у кѣчари.

ђпѣло с 'богослужење на сахрани'. – Бйло Жѣрку на опѣлу четрнѣс пђпђва и тѣшки нѣрод дђшђ у спрђвод.

ђпѣлешити -им св 'покрасти'. – ђн ти је опѣлешйшй нѣјпрво ђца, па пђтлѣ зѣдругу, па му нй тђ нѣма дђста, сѣд га ѣнѣ у-ђпштйни.

ђпѣлѣити -йм св обично уз негѣцију, 'не успети у нечему'. – Прђђђ ђн д-извӯчѣ ђнӯ бӯкву влѣкђм с кђњом, ма нйје мђђђ ни д-ђпѣлѣй.

ђпер ђпера -ђ 'искривљен, извитђперен'. – ђпера ти ђвѣ грађѣ, нѣ могу ђд ђвогѣ да нѣчинйм тишљѣрѣј нйкаким нѣчином.

ђпѣћи се ђпѣчѣм се св **1.** 'ђпржити се'. – Кѣд је вѣђијо брѣвче из врӯнѣ, нйје узо крѣпу па се ђпѣко дѣ-ђђк-сѣчӯвај; **2.** 'преварити се'. – Ко се јѣднђм ђпѣкђ тѣј вйше не узймѣ пѣре под йнтерес, но се ђпрӯжа кђлко му е гӯбер дугѣчѣк.

ђпйвен опйвена -ђ 'пйјан, ѣлкохолисан'. – ђ ђн бйјаше опйвен, јѣђва стђй, тѣй ко ди'ѣте кѣд ѣе да прђђђа.

ђпйјати се ђпйјѣм се несв 'напйјати се, бити ѣлкохоличѣр'. – Не врѣдй му говђрити, ђпйја се свѣки дѣн, ђѣе д-упрђпѣсти кӯћу и гђђђва ствѣр; || **ђпйити се** ђпййѣм се св према *ђпйјѣйш* се. – Кѣд се ђпйје, глѣј да се йзмакнеш.

ђпйрѣзити се ђпйрѣзим се св 'бити прђтив кога, узети кога „на зуб“. – Бйјагу се ђпйрѣзили нѣ њѣга, нйје му бйло с мйром нйшта д-урѣђи, јѣђва га се ђкѣнише.

[описати] описем св. – Има Милина свѣкрова дѳље у Чачку зидњаѳ, нѳ могу ти описати кѳлко е згѳдан; || **описивати** описивам несв. – И он пѳче да нам дѳтљно описива како се та будалаштиња догѳдила.

описменити се -им се св ‘научити читање, писање и рачунање’. – Описменијо се у војсци, зна и да чита, и да пише и да рачуња; || **описмењавати се** -ењавам се несв. – Тамо иг описмењавали и учили иг да раде што трѳба.

опишати се -а се св ‘кренути наопако’. – Овѳ гѳдине му ништа није пѳшло рѳкѳ, свѳ му се нѳкако ѳпишало.

опкашати опкашам несв ‘косити око нечега’; в. *логало*; || **опкѳсити** опкосим св према *оикашати*. – Опкѳси тѳј око мравинака и пѳзи кѳсу.

опкладити се -им се ‘склопити опкладу’. – Опкладили се ѳни у пѳзамашан ѳлог: један велѳ да е мајѳр Гавриловић рањен на ѳдбрани Бѳграда, а другѳ каже – јѳк.

опкрајати опкрајам несв ‘пазити, чувати гостити неког’. – Опкрајају ме дан ѳ нѳћ кѳ мало диѳете, држѳ ме кѳ мѳно водѳ на-длану, свѳка им чѳс ѳе чѳли и ѳе нѳ чули; в. *добандаши*.

опплавак -ѳвак м ‘огранак који је донела вода’. – Он смѳта нѳки ѳплавак и грмачи на ѳега, јѳдва иг умирисмо да нѳ биднѳ белјаја.

оплавити -ѳм св ‘помодрети од удараца’. – Оплављѳ е весѳлницу, свѳ мѳдра кѳ шљива, нѳ смијѳ д-ѳзйѳе међ наѳрод, а ништа није крива, свѳкрва јѳј начинила бѳј.

оплаз м ‘пропуст у неком послу (при орању, сејању). – Мѳло-мѳло па оплаза, на начинѳ нѳки ѳплаз.

ѳплаза ж ‘део бразде на коме искочи плуг приликом орања’. – ѳстала му ѳплаза, па ѳѳдо ѳдѳ да прѳкопа.

ѳплазак -ска м в. *оѳлаза*. – Мѳрам ѳнај ѳплазак да прѳриљам, дѳшла ми ѳѳва некако кѳња.

ѳплазина ж в. *оѳлаза*. – Да му није ѳстало нѳколко ѳплазина, нѳ би било рѳвао ѳрање, ал пошто му е прѳвине, нѳмѳ да га задѳркуете.

оплазати -ѳм св ‘направити пропуст у неком послу’. – Е тѳј си, Мѳкане, оплазѳ и тѳ наѳисто; || **оплазнути се** ѳплазнем се св ‘и с т о’. – Пѳзде, сѳне, да се не-ѳплазнѳш нѳѳе међ лѳдма, а на ѳиви се лѳко пѳправи.

ѳплакати -чем св ‘отплакати’; в. *ѳбацѳиш*.

ѳплѳвити ѳплѳвим св према *ѳлевѳиш*; в. *баба*.

ѳплитати -ѳѳм несв ‘правити плетер од пруѳа око стаклене посуде’. – Давидовићи су ѳмљели да плѳтѳ корпе и д-ѳплићѳ балѳне; в. *равија*.

ѳпљузгати се -ѳм се св ‘добити ране, пљузге’. – Бијаше се, јѳдна Здрѳвка, мѳно и ѳпљузгала.

ѳпљунути -нем св ‘овлажити пљувачком’. – Виѳи ваѳѳ, ѳпљунѳш међ прѳте кад ѳзвлѳчиш жѳцу из кѳѳеље; ~ *длѳнове* ‘добро запети, заузети се у послу’. – Нѳма, мѳј сѳнко, ѳд тѳг ѳѳниг вантѳзија ништа, но ѳпљуни длѳнове и с Бѳжѳм пѳмоћу, ѳ се и у свѳе клѳсе, знаш како се каже: ѳко-ш да пљѳнѳш, пљѳни ѳ шаке; в. *ушка*.

ѳполѳмоћити -им св ‘овластити, ѳпуномоћити’. – Велѳ мѳне онај ѳпштѳнар да мѳгу д-ѳполѳмоћим неког да мешто мѳне мѳж д-ѳздае мѳју ѳмовину у заѳуп.

ѳпор ѳпора -о ‘горак’. – Ништа није мешѳинѳ ѳпоро кѳ ѳскоруша док се не ѳситѳ.

ѳпѳрњак м ‘везивно масно ткиво (слично марамѳци) којим су повезана црева животиње’. – Раздвојѳш ваѳѳ ѳпѳрњак од цриѳѳва, па пѳтље цриѳѳва прѳврѳнеш, дѳбро ѳперѳш у нѳколко водѳ, ѳсољѳш и тѳриш на дѳм, кад се тѳ ѳсѳши ништа лѳпше у кѳпусу ил пасѳљу. – Код већѳг свиња ѳпѳрњак бѳцѳш у сѳло и тѳпиш мас.

ѳправити -ѳм св ‘послати неког или нешто’. – ѳправила сам диѳете у заѳругу да ми кѳпи квѳсца и лѳдма цигѳра; ~ **се** ‘дотерати се’; – ѳправијо се наш Мѳѳо: рѳко би

је пошбò на-свадбу; *изр.* ~ *на рӯке* ‘предати лично’. – Оправио ти òвò да дãднеш тãти, ал лїчно њему на-рӯке, нїкако друкчије.

опрасити (се) òпрãси (се) св ‘донети на свет младунчад (о крмачи)’. – Опрãсила нам крмача тринесторо.

опрашити òпрãшим св **1.** ‘први пут окопати усев’. – С прòљећа кад крене ўсев, ми òпрãшимо њїву да е прòри’едїмо да се не їздае на честòбу и да сўзбијемо кòров и тò ти је првòкоп; **2.** ‘оплодити (о воћу)’. – Ваља овај поветãрац, бòље ће да с-òпрãши вòће.

òпрез м ‘пажња, будност’. – Свї смо на òпрезу, шўшкã се да ће да нам украдў Анђу.

òпреза ж в. *òйрез*. – Бїдни на òпрези и пãзи да не прòђе пòштãр, трèбало би да нам је наш вòјник дòсад прãтио писмо.

òпремити òпрèмим св ‘спремити, припремити’. – Чим їмãш хèр, знã се да трèбã д-òпрèмиш тò ди’ете за ўдају.

òпрèсти òпрèдèm св ‘завршити предење’. – Òпрела сам свў вўну, сãд ћу да прè-прèдам прèћу па да нòсим код Лèпе бòјацїнке.

òпржãј м ‘опекотина, ожилãк’. – Тò ми òстала ўспомена од òпржãја, кад сам бїјо мãли; в. *лакнуйи*, *мелем*.

òпржити се -їм се св ‘опећи се’. – Нè дãјде хèтетету да прїлази шпòрету, òпржиће се.

òпрїчати òпрїчам св ‘испричати’. – Мїлорад òпрїча како онòмãд ўмало да на-грãишè кад је їшò ў Бањицу, па гòренак у планїни налèћò на сплèt òнїг што се не пòмињў.

òпрљити (се) òпрљим (се) св ‘опржити се’. – Кад је изручївала òткуван вèш у парїјоницу, пòдлїје јој се òнãј цї’ећ те òпрљї нòгу.

òпрос òпроста м ‘опроштај, праштање’. – Нек му Бòг òпростї, ал ако се не пòкае и не зãтрãжї òпрос од рòдитèља, нèће му тò на дòбро изїћи.

òпружати се òпружам се несв према *òпружїти (се)*; в. *главница*; || **òпружити** -їм св ‘пружити (се), протегнути (се)’. – Крãстãвци òпружили врї’еже и зãметнули кò кїтина.

òпрчити -їм св ‘оплодити козу’. – Òнãј Манòјлов јãрац ти је òпрчијо кòј знã кòлко кòзã, свї дòгонè кòзе пòдã њ и òне се блїзне, а нèкè и трòјãне.

òпсиговати -уем св ‘одбити од мере (тару, виру)’. – Кад òпсигуемо дãру, тò ти је дèсет кїла, појãко, ал ãјд – да рачуњамо дèсет; в. *угарак*.

òпстајати òпстаем несв ‘одржавати се’. – Нèкако òпстаемо на јèдвите јãде; || **òпстãти** òпстанèm св ‘одржати се’. – Òвї да мòгў, и дўшу би ти ўзели, ал чòвек мòра да се бòрї да нèкако òпстанè.

òпузнути -нèm св ‘ослабити, изгубити битне особине’. – Ёнè ти га òнãј трãтоар сãв òпузно и прòсо кò да си тўријо шèдїт. – Кад дрво òпузнè, нїје нї за шта сем за нã ватру и да знаш и за вãтру е пòрђãво.

òпустошити -їм св **1.** ‘упропастити, оштетити’. – Провãлиле свїње прòшће и òпустошиле ми бãшчицу, кò да е грòм гãћò; **2.** ‘размазити некога’. – Млòго су òпустошили хèцу, кãјãће се бòз-тога, ал ме стрã да нè-биднè дòцкан.

òпута ж ‘кожна трака за прављење преплета на опанцима’. – Опанчãри òнў ўштãвљену кòжу исèчў на трãке и ш њїма плètў прèплет од онè òпутè. – Бїч ти се прãвијо од дебеле òпутè.

òпучити -їм св ‘отиснути, ћушнути, оборити’. – Свїње гўркале òнãј бãкрãч и òпучиле га дòље нїз бãшчу; ~ **се**. – Дўну вèтар те ми се òпучї òнãј вршњї снòп са стòга. – Откад òвї завлãдаше, òпучише нам се кòла нїз брдо.

òпушак -шка м ‘остатак од цигарете, пикавац’. – Вòди рачуна òе бацаш òпушак, мòже од òега шума ил сй’ено да се запали, далёко било.

òпушити -им св ‘опустити’; в. *йућйурикайи*.

опушћети -стй св ‘опустети, изумрети’. – Опушће сёло, опушћели тòрови, опушћело свё.

опчйнити òпчинйм св ‘омаћйјати’. – Опчйнила га она вёштица нёким манћйјама, ни òнај чòвек ни помòзи Бòже, кò да е повйльò.

опчувати òпчувам св ‘сачувати’ – Нйје ласно опчувати нòлико имање; || **òпчуван** -а -о ‘сачуван, доброг здравља за своје године’. – Он ти је òлајле прòшò у жи-вòту, била вёлика задруга па га заклањали од тёрета и виш какй је òпчуван, рёко би нёма више од педесёт а мòй вршњак, догурò до седамдесёт; в. *врсник*; ~ **се** ‘сачувати се, добро изгледати за своје године’. – Опчувò се Млаћò, вйш како йзглёда: нё би му дòо педесёт, а òн прегурò седамдесёту, нйје се сёкирò, ймā ли’ёпу памёт, а нйје ни запињò мложе, више ватò на-палицу.

òпшивати òпшивам несв ‘шити по ивицама’; в. *ибреновайи, квицайи, ойиварайи*; || **òпшити** òпшијем св према *ойишвайи*. – Вёль òна да му то òпшије, ал он нёће, вёль да му йзишо ўврстак.

òра / **òрај** / **òрас** òраа / òраја / òраса м бот. ‘орак, *Juglans regia* (дрво и плод)’; *изр.* *Нё би му ўзò òра из рукё*. – Заспо мйле под зёлени òра / кад запевам пробудит се мòра; || **орашчйћ** м **1.** дем од *ора(x)*. – Кад чётрес зёлениг орашчйћа турйш у кйло кòмове ракије и тò одстой месёчак данā па пòтље ўзимаш по једну чашицу свакò јурòу, тò ти је ли’ек за штйгасту жльёзду; **2.** м бот ‘плод мускатовог дрвета *Muristica fragrans*, мускантни орашчйћ (зачин)’. – Ондак мёно òзгò пòтрусиш шёћером у прāу, цйметом и настружеш орашчйћа да замйришё; || **òрòв** òрова -о ‘који је од ораха’. – Мòја мāјка за рўво дòбила од òёда спāваћу сòбу од òровог дрвета. – Нёмò да се прёварйш да заспйш у òровòм ладу, мòш да назёбёш усрёд лёта.

òра ж ‘погодно време за рад’. – Сад после òвё кйшё, чйм цйёднё, бйће òра за òгрт.

òрадòстити се -йм се св ‘обрадовати се’. – Кад сам чўо да ми је снāа за сйном рòдила мўшкò, òрадòстијо сам се сāмо тāко.

òраница ж ‘земља која се обрађује орањем’. – Гòре ў-брду су пāшњāци, а òнамо ў-пољу òранице.

[òрати] òрём несв. – Што вйше плуг òрё, свё сājнијй бйднё. – Ко ш òаволом òрё тāj гузицòм влāчй. – Ђавò нё орё и не кòпā но о злў мйсли; || **òран** òрна -о ‘мек, трошан, погодан за окопавање’; в. *загрунйи, уоришйи*; || **òрање** с гл. им **1.** ‘обрада земље плугом’. – Отишли лўди на òрање; **2.** ‘поорана њива, òраница’. – Накисло òрање на лёпоту, сāмо да га повлāчимо и мòж да се сйје.

òрāч òрāча м ‘чòвек који оре’. – Ондёс-де, снāо, ручак òрāчу; || **òрāчки** -а -о ‘који припада òрāчу’; *изр.* ~ -а *нāдница* ‘дневна зарада која припада чòвеку који са својом запрегом и плугом некеме оре’. – Бòгме изйшла òрāчка нāдница на дòбру цёну; ~ -а *йёсма* ‘песма коју певају òрачи’. – Нёма вйше òрāчке пёсме. – Пйёваше Òбрен у свде врёме òнў: *òј, òрачу, млāд òрачу / кò йи даде млāде вòке / млāде вòке, вишòроге / и јāрмове јāворове / и йāлице шймишрове / и завòрње бòстйькове / и бйч кòсу òёвојачку лўшйу гўју ручкòношу*.

òрачйца ж ‘спојка између јарма и плуга преко заворња и влачега’. – Сāденак су òрачйце гвòздене, а зёмāјле су биле од дрвенё рāкльё која се йзбўшй да мòж да прòђе зāворањ.

òрашāр -āра м ‘засад ораха, воћњак засаћен òрасима’. – Спòдигосмо з Бòжйòм пòмоћу òрашāр од сёдам-òсам ёктāра млāћима за ўспомену јел òра ти је стогòдишња вòћка.

орашара ж ‘пита с орасима’. – Кад ўми’еси нана пїту тїквару или јабучару, ўжї-вамо, ал кад ўми’еси орашару, прсте да пїјдеш.

ори’едак -тка -о ‘проређен, ређи него што се сматра нормалним’. – Їзглѣда ми да су тїце пїјле сѣме па остџ орѣдак, мџрам да пџтсијем.

ори’едити ори’едим св ‘рашчупати, проредити’. – Млџго е чѣсто жїто, трѣбѣ га ори’едити, да га џрѣдиш; в. *банак, џори’едак*.

џрјаш м ‘крупан орах’. – Ми смо се ў јесѣн играли џрѣса тџкџ што нџрѣдимџ кўпе од трї џраса дџље и чѣтврти џзгџ и ми са лїније ўдџљене пѣ-шѣс мѣтѣра гџђамџ џрјашима у џнѣ кўпе па кџ срўшї кўпу нѣгова е.

оркидѣја ж ‘орхидеја’. – Нџљепшѣ су Мѣрине оркидѣје, пўни прџзори, нѣ знѣ се кџјѣ е од кџѣ лѣпшѣ, џчијў ми мџйг.

џрница ж ‘ораница, плодна и лакорадна парцела’. – Нїсу вође, џтишли дџље у џрницу да сџдѣ пџприку.

џрњџк -џка м в. *џрјаш*.

џрњџш -џша м ‘најкрупнији орах кџим се гџђа у купу при игри ораха. – Нїко нїје имџ бџље џрњџше од Мїкоша, свѣ смо му дџвали по цѣлу кўпу џрѣ за јѣдан нѣгов џрњџш.

џрџ џрла м зоол ‘птица грабљивица џраџ, Aquila’. – Кад закљїкта џрџ, квџчка склџнї пїлџд у врзину; || **џрлїћ** -їћџ м дем. – Ёнѣ иг мџли џрлїћи, јџком пџчели да лѣтѣ; || **џрлўшина** м пеј аугм. – Кад џрлўшина сџгубї крїла, и пїлџд је пџчнў кљўцати. – џрлўшина се мџжѣ спўштити у брлог кџкџшке, ал се кџкџшка нѣ може пџпѣти на висїну џрлўшинѣ; || **џрловски** -а -о ‘кџи се тиче џрлова, кџи се џноси на џрлове’ – Вїђи како е згџдно мѣсто за мџнастїр, ко џрловскџ гњѣздо.

џрџвина ж ‘џраховџ дрво, џраховина’. – џровџ лїшће џдбїја мўшице, па смо кад за џбетину їспечѣмо брџвче, преко нѣга, у пџдруму, тўрџли џровѣ грџнчице с лїшћџм, јел, штџнџ кџжу, мўве се бџѣ џрџвинѣ кџ вџмпїр глџговинѣ; в. *џра*.

џрџгатити -им св **1.** ‘добити рџгове’. – Нѣколко џвнїћџ ми згџдно џрџгатило; **2.** ‘џсамосталити се, џјачати, џсилити’. – Бїјџ е дўша од џѣтѣта, ал чїм су пџчели да му шїљў пѣре из Амѣрикѣ, џн ти је џрџгатијџ, ни џнџј їксѣн ни помџзи Бџже, узвијџнџ нџчисто.

џрџгозити -їм св ‘ставити рџгоз између дуга каце или бурѣта’. – Кад џрџгозїш кџцу, између дўга, нѣ може д-исцўрї нї лї’ек.

џрџнути џронїм / џронѣм св ‘џслабити, дџтрајати’. – Кџшџра ми бїјџашѣ џрџнула, побџјџг се да зџзїмїм џвце у нџјзи, па реко да е мѣно чеклѣишѣм. – Дџђе врѣме кад чџвек џронѣ па нїје кџдар їшта д-урџди.

џрџсити се џросїм се св ‘џвлажити се росџм’. – Їдте нџџколо, блџго бџби, нѣмџ д-идѣте пџприеко, џђете да се џросїте нџчисто.

џртџк -џка м ‘зајѣдничџр у послў’. – Нѣкад су нїг двџциџ бїли џртџци и лї’ѣпо су се слџгали; кад су им прїстигла џѣца, џни се зџџговџрно разџртџче, велѣ: бџље да се мї пџди’ѣлимо кџ лўди да нам се нѣ би џѣца, нѣ дџј Бџже, сўтра свџдила; || **џртџчки** -а -о ‘кџи се тиче џртака’. – Ёѣдо је вџзда говџриџ: џртџчком кџњу грџбава лѣђџ. – џртџчкој кџбили мѣсто за прџшћџм; || **џртџчки** прил. – џни су рџдили џртџчки свѣ док се Јџво нїје запџслиџ у Чџчку.

џртџклук -џклука м ‘зајѣдничко улагање и зајѣднички рад два или више лица’. – Ћїђу нїг двџциџ, бѣјџги, у нѣки џртџклук, ал су се брџзо покџрџбасили, јел чїм је нѣшто свџчијѣ, нїје нїчијѣ; || **џртџчина** ж ‘и с т џ’. – Благџсловѣна е џртџчина ш чѣститїм чџѣком.

џртџчити (се) -їм (се) несв **а.** ‘зајѣднички џбављџти неке послове на имањима’. – џни су у прѣвѣ рўке џртџчили, пџсле се пџди’ѣлили и свџк їшџ свџйм пўтом.

ó-рӯк! узв приликом заједничког гурања или дизања нечега. – Кад смо калдрмили цаду, па трѣба да прѣврнемо óгромну рйпу, ми сви ўвѣтимо и óндак на ўзвѣк ó-рӯк! слóжно за́пнѣмо и прѣврнемо кó нйшта.

óс¹ м зоол ‘инсект из пор. *Vespidae*, оса’. – Налѣтѣм с кóсом на óсињак те ме óсо-ви изујѣдаше, сѣв сам óтекó.

óс² м ‘осје на стрном житу’. – Нѣјгоре ти је у вршају кад си сѣв знóјав па прйјонѣ пóнеки óс те пóчнѣ да те жа́ца.

оса́кати -ѣм св ‘непоправљиво оштетити руке или ноге’. – Штѣ ће весѣлнѣк, оса́катију у рату, сѣд га нйко нѣ видѣ кó усмрђó сйр, енѣ га прóсй кó óнѣј из јѣднѣ прйче што ми чйтó ўнук; в. *урвача*.

óсама ж а. ‘усамљеност’. – Нѣшто пóчо да бѣжй у óсаму, зѣмѣјле је вóљó да раз-гóварѣ са свѣкйм, сѣд јóк; **б.** ‘удаљеност од суседа’. – Нѣправијó кућѣрак у óсами, нйђе живѣ дýшѣ на пýшкомет.

оса́мити се óса́мим се св ‘издвојити се, бити сам’. – Нѣшто е, у пóтоње време, Óбрад, Бóг да му дýшу прóстй, вóљó да се óса́ми.

óсванак -ѣнка м ‘освит, свитање, зора’. – У óсванак смо крѣтали с вóловима на óрање, тýрймо у канате плуг, брѣме сйѣна, тóрбу ш-љѣбом и нѣпрѣд.

освѣнути óсванѣм св. **а.** ‘појавити се (о зори)’. – Бóље је за кýћу кад óсванѣш на њиви нѣго у крѣвету; **б.** ‘дочекати свитање, зору’. – Такй ти је нѣш сѣљѣчки пóсó, мóра д-óсванѣш и д-óмркнѣш; || **освањѣвати** -ѣњѣвам / -ѣњум несв према освѣнати; в. *усйаоу*; || **óсвѣтати** -ѣ(м) несв **а.** ‘појављивати се (о зори, дану), свањивати’. – Кад је пóчело д-óсвићѣ, ми смо вѣћ бйли испод Йвóвца; **2.** ‘дочекивати свитање, дан’. – Он је чѣшће óсвѣтó у кавѣни нег на њиви и зѣтó му е сѣд такѣ и кýћа и пó-родица.

освѣтити¹ óсвѣтим св ‘обавити обред освѣења (освѣштања) водице, куће’. – Дóћи ће нам сýтра око пóднѣ пóп д-óсвѣти вóдицу, спрѣмте бóсијок, тѣмљан, свиѣћу и свѣ што трѣба.

освѣтити² (се) óсвѣтим (се) св ‘вратити зло злим’. – Говóрило се у давнѣ времѣна óко за óко, зýб за зýб и кó се нѣ освѣти, тѣј се нѣ посвѣти.

освѣштати -ѣм св ‘посветити, извршити над нечим обред освѣења’. – Óсвештó влади́ка и његови јеромона́си дѣдину и ба́бину за́дужбину.

óсвѣтак -тка м ‘време кад свањава нови дан, осванак’. – У óсвѣтак смо крѣтали на пóсó; в. *осванак, освѣнуйи*.

óсврђати се -ћѣм се несв ‘освртати се’. – Знѣо сам да е нѣшто ѣпијó чим се нѣкó сваки-час óсврћѣ те пóглѣда еда ли кóга за њйм.

осевѣпити се осевѣпим се св ‘бити дарежљив и милостив, начинити богоугодно дело’. – Мóји ћѣдо и ба́ба су нѣшим вршњѣцима кое су ўсташе прóћерале поклóнили кýћу и имање, па јѣдна стѣра ба́ба ка́же да се осевѣпијó.

осѣкнути¹ óсѣкнем св ‘отпити’. – Нѣкрете он чýтуру и óсѣкну е домѣћински и ју́нѣчки.

осѣкнути² (се) óсѣкнем (се) св ‘ишмркнути се, избацити секрет из носа’. – Јóш је он мѣли, н-ўмије да се óсѣкне; || **осекњѣвати (се)** осекњѣвам (се) / осекњѣум (се) несв ‘ишмркивати (се)’. – Баба Зорка се осекњѣвала, нѣкó, прѣстима па иг óбришѣ ó тра́ву ил о вунѣнѣ чѣрапе.

осѣнити (се) óсѣним (се) св ‘прекрстити (се)’. – Осѣни се, блѣго ћѣду, знѣком чѣсног крѣста ва́кó: *У йме Оца и Сйна и Свѣйóга Дýха, ѣмин*.

осѣнтати се -ѣм се св ‘оријентисати се, доћи к себи’. – Јѣдва на јѣдвите јѣде се осѣнтак, нйсам у óнóј пóмрчини мóгó да знѣм ћѣ трѣба д-óкрѣнем ўз брдо; в. *мао-вина*.

осећи осеґне св ‘смањити ниво, повући се’. – Најшоше две врућине па осеґоше бунари, а осеґе и пџток, сџмо што нйје пресушијо; || **осеґнути** осеґне св ‘и с т о’. – Кад осеґну вџде, мџка е и за нџрод и за стџку; || **осеґати** осеґе несв према *осеґи, осеґнути*. – Пџче осеґати стџблина. – Осеґе рџкија у бџрету пџдобро, дџко исеґнџ до нџве пџцидбџ.

осилити се -им се св ‘показати надобудност, бахатост’. – Пџглајте окџ себе, бџлџго ђџду, и виђџете да су се млџги добивши богџство, власт или чџст суноврџтили у пџд-пџс: осилили се, поманџтали, укаљали џбраз свџј, ражалџстили прџтке, осрамџтили пџтџмке, упропџстили пџродице, нџсу иг научили џнџ: *џанџс у злџиу, сџиура у блџиу*.

осињџк м ‘осиње гнездо’. – Вџди рачџна да не налетџш на осињџк јел је џјед осице опџснијџ од чџлињџг. – Њџма кад кџш џистину – кџ да си цџрно у осињџк.

џсион -а -о ‘груб, обџстан, арогџнтџн’. – Дџшџ џсион кџ да е ђџвџ џишџ џ њџга, нџ мош лџсно да му прџђџеш нџ с коџ странџ.

џсница ж зоол в. *џс’*; в. *осињџк*.

џсје с ‘бодљикави део клџса код неких врста жџта’. – Зџмџјле је и пшџеница бџн-кџт џмала џсје на вџру клџса, кџ-нџ јџчам и рџж, па кад вршџмо, а џнџ џсје џлетџ под кџшуљџ на знџјава лџја па жџцџ гџдно.

џскоруша ж бот ‘врста крушке *Sorbus*’. – џскоруша ти је џпора дџ-бџк-сџчџвај, док се не угмџли, нџ мош д-џкусџш, а кад је гмџла – нџшта лџпше.

џскџчити џскџчи св **1.** ‘издиђи се изнад хорџзонта (о Сунцу); џскџчити’. – Бџјџше Сџнце пџдобро џскџчило кад су крџнули; **2.а.** ‘склонити се, измакнути се’. – Кад је чџо да га трџже, џскџчио је џ шуму; **б.** ‘џдбити се испод чекиђа, испод точка’. – џскџчи камџнчиђ и њџга зџџкнџ у кџљџно! – џн ти џтро џскџчи џ странџу и џван га џмаши.

џскрнџвити -рнџвим св ‘обџшчџстити, упрљџти’. – Онај пџп сруђијо иконџстџс и џскрнџвијо свџтињу да би му запџпили сџна.

џскудан -дна -дно ‘сиромашџн, убог’. – џвџ гџдине бџ сувџвица, џскудна бџ и лџтина; || **џскудно** прил ‘рђаво, слабо’. – Нџје на вџшеру нџко бџјо тџкџ џскудно џђџвен кџ вџсели Драгџтин Пџњо с Лџте крџшкџ.

џскуџџџија ж ‘џскуџица, немаштиџна’. – џнџ јџсте џскуџџџија, нџје да нџје, ал јџпџт, вџла Бџгу, нек су чџљџд жџва и здрџва па ђџмо се нџкако искобџљџти; || **џску-џица** ж ‘и с т о’. – Бџјџше џскуџица тџг гџџџна, ни лџба нџсмо мџгли лџсно да нџ-вашџмо, а јџдно ти штџ дрџгџ.

џскуџџџвати -џџџџвам несв ‘немџти довољно средстава за живџт, живџти у џскуџици и немаштиџни’. – Тџкџ време бџло, џскуџџџвали смо с коџчџм, ал се јџпџт жџвило, рџдовало, пџђвало и џграло, нџје кџ-вџ сџд ђџ свџга џмџ само рџџсти слџбо. – Брџга њџг што нџрод џскуџџџвџ, то иг џч не зџнџма нџти џ томџ мџслџ.

џслањџти се -џм се ‘прџмађи се уз нешто; џмџти потпору, подрђку’. – Слџбодно се ти ослџни на ђџда, знџш како е кџзано: дрџво се на дрџво џслањџ а чџвек на чџвџка; || **џслџнити се** џслонџм се св. – Ослџнили се свџ на њџга, нџко нџшта нџ мџслџ. – Ослџни се на мџе рџме.

џслоџац -џнца м ‘потпора, подрђка у време несџгурности; подупџрач’. – Мџра чџвек д-џмџ неки џслоџац у живџту, а нџјџвџи џслоџац ти је добра жџна, нџје цџбе кџзано да џна дрђи трџ ђџшка кџђџ, зџтџ, бџлџго ђџду, дџбро џтвџри џчи с кџм ђџ да се жџнџш.

џслџжити џслџжим св ‘џбџвити војну службу, џбџвџзу’. – Ослџжио е вџјску и сџд нек се жџнџ. – Пџђџвџгу ђџвџјке на мџби: Ёџди, мџле, те ослџжи свџе / чџкађу те, млџџности ми мџџ.

џсмџк -џка м ‘врста белџ кукуруза с џсам реда зрна, џсмџреџац’. – Нџјсџлађи мџ-рузни лџџ ти је џд стаклџрџца и џсмџка, нџма им рџвнџ. – Нџма прџбџ без џсмџка, јџс да

он *йм̄а* само *ѡсам* рѣдѡва зрнѣвља на клипу, ал наѡ н̄им нѣма бѡлѣг сем стакл̄арца; в. *ст̄якларац*.

осмѣнути се *ѡсмѣнем* се св 'осмехнути се'. – Кад је *умирѡ*, Бѡг да му *д̄ушу* прѡст̄и, згѡдно се *ѡсмѣну* и с̄амо се одјамп̄ут кѡ заглед̄а у шт̄ук̄атор; || **осмѣвати** се осмѣвам се / осмѣујем се несв према *осмѣнуѣи се*. – Осмѣвала му се накѡ кр̄ишом и он је рѣшијо да мѡл̄и ѡца д-*ид̄у* њѣзинима да пр̄авѣ п̄ит̄ање.

осмѡтри -им св 'уочити, спазити'. – Кад је дѡбро осмѡтријо ситӯацију, он се прик̄радѣ под њѣн прѡзор; || **осм̄атрати** *ѡсм̄атрам* несв 'пазити, пратити нечије кретање или понашање'. – Он с ѡнѡг брда, ко стр̄аж̄ар, *ѡсм̄атраше* д̄а л ће ј̄азавац д-*уй̄и*ћѣ *у-њиву*.

осм̄удити *ѡсм̄удим* св 'огорети, опалити длаку'. – Кад пѡсеч̄имо, м̄и св̄иње ш̄у-р̄имо врѣлѡм вѡдѡм, а ѡв̄и њ̄ини зап̄але сл̄аму испод св̄ињчета па га т̄акѡ *ѡсм̄уде*.

осн̄ивати *ѡсн̄ивам* несв 'покретати, заснивати неки нови посао, пројекат'. – Ч̄уем да и *ѡни* осн̄ивају неку п̄артију, ко гѡј не зн̄а ништа памѣтнијѣ да р̄ади, он *ѡснуде* п̄артију; || **осн̄овати** *ѡснудем* св према *осн̄иваѣи*. – *ѡне* д-*ѡснуде* виногр̄ад.

ѡснова ж 'уздужне нити код ткања'. – *ѡснову* намѡт̄ав̄амо на вр̄атило, а пѡткѡм под̄атк̄ивамо.

осн̄ѣжити *ѡсн̄ѣж̄и* св 'нападати (о снегу)'. – Ако *ѡсн̄ѣж̄и*, сѡницама ћемо да прегн̄амо ш̄ашину. – Кад *ѡсн̄ѣж̄и*, ѡндај ћемо сѡницама да р̄азвл̄ачимо *ћубре* по њ̄ив̄ама, с̄ад по бл̄ату нѣ ваљ̄а: *йм̄а* да намуч̄имо вѡлове и д-*изгаз̄имо* парцѣле.

особѣњак -ака м 'другачији од осталих, необичан, чудноват'. – Не зн̄ам шт̄а би ти рѣко за њега, дѡшѡ, бр̄ате, накѡ особѣњак, ни с к̄им се нѣ-дружи, нико њѣгов није б̄ијо т̄ак̄и.

ѡсоје с 'страна брда окренута од сунца'. – Нијкад вѡће на *ѡсоју* нѣ мож да б̄иднѣ сл̄атко ко ѡвѡ с наше пр̄исѡјнѣ стр̄анѣ ће с̄унце гр̄ије пѡвазд̄ан; || **ѡсѡјни** -а- о 'који се налази на *ѡсоју*, који се тиче *ѡсоја*'. – На *ѡсѡјној* стр̄ани нијкад нѣ мож да рѡд̄и кѡ на пр̄исѡјној.

ѡсока ж 'течност која се цеди из *ћубришта*'. – Испод ш̄убера кроз кѡи се изб̄ацуе *ћубре* *из-шталѣ* *йм̄а* р̄упа кроз кѡју *изѡд̄и* *ѡсока*; || **ѡсочина** ж 'и с т о'; в. *аман*, *ѡд-вркнуѣи*, *ѡдавѣи* се.

ѡсокѡлити *ѡсокѡлим* св 'постићи успех, похвалити неког'. – Е, с̄инко, *ѡсокѡлијо* си: вел̄и ми твој *учитељ* да си б̄ијо најбољи у р̄азреду; ~ **се** повр 'охрабрити се'. – Каж̄и му лѣпу р̄и'еч и *ѡсокѡли*ће се.

ѡсѡлити *ѡсѡлим* св **а**. 'ставити со у храну, јело'. – Мѡгѡ би ја ѡвѡ још мѣно *ѡсѡлити*, **б**. 'дати стоци соли или посѡљене јарме'. – Треб̄а *ѡсѡлити* ѡвце б̄ар *јамп̄ут* у нѣћѣљу *дан̄а*.

ѡсѡран -рна -о 'груб, оштар'. – Нѣмѡ да б̄иднѣш *ѡсѡран*, но б̄уди л̄убаван према св̄акѡм, бл̄аго б̄аби, јел лѣпа реч гвѡздена в̄рата ѡтв̄ара; || **ѡсѡрљив** -а -о 'и с т о'. – Б̄ио је он *ѡсѡрљив* према св̄акѡм и ја сам се бѡјѡ да не налет̄и на некого кѡ што е и с̄ам; || **ѡсѡрљиво** прил 'дрско, непријатно, надмено'. – А мѡј т̄ата му, накѡ *ѡсѡрљиво*, ѡдруби: *ви*, вел̄и, ни сте л̄уди, *ви* сте ајд̄уци!

ѡсрамѡтити (се) -амѡтим (се) св 'понизити се, учинити нешто нечасно'. – Нико тѣбе, бл̄аго *ћѣду*, нѣ мож д-*ѡсрамѡти* ако си *йсправан*.

ѡсредн̄и -а -ѣ 'просечан, који се ни по чему не истиче'. – Они су *ѡсредн̄ѣг* *ймѡв-ног* стања, ал су ко л̄уди ч̄асни и пошт̄ени, а тѡ ти је највѣће бог̄аство.

ѡставити -йим св **1**. 'положити на неко место, одложити'. – *ѡставили* смо ѡн̄у грѣдицу код *Ж̄иворадљеве* ѡграде; **2**. 'напустити, ѡдбећи'. – *ѡставила* га женѣтина ж *ћѣѡм* и побегла за неког *Миљѡјка* Грѡб̄ара; **3**. 'одрећи се нечега'. – Рѣшили смо *ѡдавѡјица* д-*ѡставимо* ѡв̄у дув̄анчину, додијасмо и Бѡгу и к̄ућ̄анима; || **ѡстављати**

-ам несв према *оставиши*. – Свѣкѣ гѣдине ђостављамо кѣчицу кѣселог кѣпуса зѣзѣму.

ђстајати -ем несв ‘задржавати се на истом месту’. – Она је вѣзда ђстајала кѣд бабѣ; || **ђстати** -нѣм св према *остајаши*. – Пѣслѣ е у рѣт пѣт синѡвѣ и ђстѡ сѣм: нѣједан му се нѣје вѣратиѡ. – Нѣмѡ д-ђстанѣ нѣшта, нѣ требѣ ми, ѣзми слѣбодно свѣ; || **ђстанути** -нем св ‘и с т ѡ’. – Свѣ ђвѡ што рѣдим рѣдим споради вѣс, јѣ тѡ нѣћу ђдѣѣти ѣ-грѡбље, знѣш како се кѣже, ђд ђца е ђстануло сѣну.

ђстанак -ѣнка м ‘остајање на истом месту’. – Срѣћан ви пѣт, пријатељи! – Вѣла, и вѣма срѣтан ђстанак, па да дѣднѣ Бѡг да се јѡпѣт вѣдѣмо у здѣвљу и весѣљу.

ђстарити (се) ђстарѣ (се) св ‘доживети старѡст’. – Вѣлѣ Вилѣман: ђј, стѣрѡсти, рѣјавѡ ђружје, а Гавѣрило ѣе нѣ тѡ: мѡре, чѣча, блѣго ђнѡм ко ђстарѣ; *изр.* *ђстарѣ се, ѣа ѣѡ ѣи је.*

ђстрѣга прил в. *ђдѡстѣрага.*

ђстрвѣти се ђстрвѣ се ‘понављати агресивност ђд стране надмѡћнијег’. – Кад те тѣ бѣгра јѣмпѣт нѣјашѣ, ђстрвѣ се и нѣкако да ти сѣје с грѣбѣ.

ђстружак -шка м ‘тестером ђдрезан, ђструган деѡ дрвѣта’. – Пѡтурде јѣдан ђстружак под зѣднѣј тѡчѣк да кѡћи не држѣ тѣрет док ми стѡварѣмо ђвѣ цѣкове.

ђстѣпати ђстѣпам несв ‘ђдступати’. – Кад вѣдѣш да е јѣчѣ ђд тебе, ђстѣпај на време па смѣсли кѣко да га нѣдмѣдриш; || **ђстѣпити** ђстѣпим св ‘препуштати место бољем, ђдступити’. – Кад ђнѣј пѡчнѣ да ти ђсецѣ тѣраву за пѣтама, ђстѣпиш, дѣш му првѣнство и кѡ тѣким нѣчином ѣзбије на чѣло тѣј ти је кѡзбаша.

ђсуда ж ‘казна, затвор’. – Кад је ђбрад бѣјѡ у Срѣмској Мѣтровѣци на ђсуди, ѣшла му мѣјка Зѡрка јѣмпѣт да га ђбѣѣ и пошто су јѡј извѣли ђбрада, ђна јѣдна изгубѣ ѣвѣз и нѣје мѡгла јѣднѣ да прѡзборѣ, но тѣк кад је истѣкло време пѡсетѣ и стражѣри ђвѣдоше ђбрада, ѣѡј се јѣком ђндак пѡвѣрати гѡвор, ал дѡцкан бѣ.

ђсѣдѣти ђсѣдѣм св ‘донети прѣсуду, казнити’. – Бѡље је дѣсет крѣвѣг пѣштѣти но јѣднѡг прѣвѡг ђсѣдѣти; || **ђсуђѣвати** ђсуђѣвам / ђсуђѣуем несв према *ђсѣдѣши*. – Њѣга су ђсуђѣвали и кад иг пѡздравѣ нѣ улици јѣл су знѣли да иг зѣбѣва. – ђнѣј цѣрни Вѣљѡ бѣ ђсуђѣн што ѣби Дѣрагића Пѡповѣћа и прѣвѣде ђсуђѣнѣчки жѣвѡт, бѡз непрѡмишљѣности.

ђсуђѣнѣк -ѣка м ‘чѡвек који је ђсуђѣн на затвор, затворѣник’. – Ако нѣси шѣћѡ да им слѣжиш, ти си бѣјѡ гѡтов ђсуђѣнѣк; || **ђсуђѣнѣчки** -а -ѡ ‘који се тѣче ђсуђѣнѣка’; в. *ђсуђѣваши*.

ђсѣнчѣти (се) ђсѣнчѣ (се) св ‘ѣзложити (се) сунцу’; в. *ѡриѣг.*

ђсуство с ‘ђдсуство’. – Кад сам слѣжиѡ вѡјску, дѡлазиѡ сам на ђсуство и тѡ двѣ-пѣт, јѣмпѣт на рѣдѡвно а дрѣги пѣт на нѣградно.

ђсуствовати -уем несв ‘бити ђдсутан’. – Нѣкад нѣје шѣћѡ ђсуствовати с нѣког тѣшког пѡсла, но е стѣлно бѣјѡ приѣмер.

ђсѣти ђспѣм св, у *изр.* ~ *дрвље и камење* ‘вербално напасти, ѣзружити’. – ђсуше на ѣѣга дрвље и камење, штѣ су му свѣ пришили ни пѣшче с мѣслом нѣ би пѡјло; ~ се св **1.** ‘ѡбити ђсѣп’. – Дѡбѣјѡ ђнѣ ђвче бѡгиње, сѣв се ђсо, весѣлнѣчѣк, и гѡрѣ; **2.** ‘множити се’. – Бѣјѣше вѣдра нѡћ, мѣсец ѣзишо, а нѣбо се ђсуло звѣздама.

ђсетити -ѣм св ‘ѡсетити’. – ђсетѣк нѣку топљѣну ђко срѣа кад сам чѡо да ми се рѡдиѡ ѣнѣк.

ђсећѣј м ‘ѡсећање, ѣмоѣија’. – Нѣке јѣде се удрвѣнѣчиѡ, кѡ да нѣма нѣкаки ђсећѣј, нѣт ѣмијѣ да се пѡрадуе, ни да зѣплачѣ.

ђсећѣи ђсећѣм / ђсећѣм св **1.** ‘ђсећѣи, пѡсећѣи нешто’. – Рѣшѣсмо д-ђсећѣмо дѣд, вѣдѣ се да е прѡзѣкѡ, мѡже кѣкѣ ѡлѣја да г-ѡбѣли на грађѣвѣне. – Ушли д-ђсећѣмо бѣдѣѣк. – ђћу д-ђсећѣм пѣпѣк ѣтетѣу с-ѣлѣтѣком: ако бѣднѣ мѣшко – с кѡсѡм, ако ли

жёнско – са српом; **2.** ‘оштро упозорити’. – Ондак ти Срѣтен дсече кѡ сабљом и кѡже тѡм сїлацији: Бїднѣш ли ми јѡш једнѡм најшѡ на имање с такѡм злѡм намером, имѡ да нѣма јѡл мѣне јѡл тѣбе; || **дсечан** -чна -о ‘одлучан, енергичан’. – Бїли су лѹди рѡније дсечни: штѡ мїсли тѡ и збѡрї, штѡ збѡрї ѡнѡ твѡрї, ѡвѡ сѡд брѣ сѡмо глѡ штѡ ће да се свїдї ѡнїм гѹзоњама, а јѡк шта е поштѣно; || **дсечно** прил ‘енергично, изричито, наредбодавнѡ’. – Скрѣсѡ Рѡдѡјка Мѡрку дсечно: *Пѡлази најѡље!*

ѡтава ж ‘друго кошење (траве која је израсла на месту покошене)’. – Кад кѡсисмо ѡтаву у Ацибѡвцу, прѡђоше цркви свѡтови с двѡ бѡрѡјака, жѣнили се ѡстѡг дѡна браћа Мїлосав и Вїтомир; *изр. Пушїи мѡзак на ѡшаву.*

ѡтѡкати ѡтѡчем несв ‘истакати, одливати вино из комине’. – После муљѡња грѡжђа пѹшти се да прѣврї и ѡндак се ѡтѡче вїно и сїпа у бѹре, тѡ кад ћеш црвено, а бїѣло се ѡтѡчѣ ѡмѡ после муљѡња и прѣвирѣ у-бурадма, без кѡмине, па стѡсѡва тѣк тѡмо иза Богојѡвљѣња; || **ѡтѡчити** ѡтѡчїм св ‘одлити вино из комине’. – ѡтѡчисмо данѡс вїно, сѡмо да прѡбаш, нѣма му рѡвна.

ѡтаљавати ѡтаљавам несв ‘безвољно и непажљиво радити неки посаѡ’. – Да е такѡ ѡтаљавѡ пѡсо кад је покрївѡ кѹћу, трѣћї би му дѡн пѡла нѡ глѡву; || **ѡтаљати** -ѡм св. – Нѣ могу да рѣкнѣм крїво, ѡтаљѡ е ѡн тѡ нѣкако, ал на јѣдвите јѡде, нїје бѡш ѹтржан.

ѡтањити ѡтањї[м] св **а.** ‘учинити да нешто постане тање, истањити’. – Мѡраш ѡвѡ јѡш мѡло ѡтањити; **б.** ‘смањити се’. – ѡтањїла гѡмила на дрвљѡнику, ѡтањїло жїто у сѡлашу, ѡтањїло брѡшно у наћвару, бїће белѡја тѡмо кад фѣбро пѡчнѣ да лѡмї рѣбро.

ѡтапѡвити ѡтапѡви св ‘утрнути, постати неосетљив (обично прсти од хладноће)’. – Од ѡнѡг сїлног мрѡза ѡтапѡвили нам прѣсти, нѣ знѡмо да су нѡши, увѣта се скочѡњїла, нѡс поцрвѣнѡ, по вѣђѡма се ѹватило ѡње.

ѡтарасити се / ѡтаросити се -им се св ‘ослободити се нечег или неког’. – Вѡла Бѡгу кад се сѡмо ѡтаросисмо од кѹлука и прїнудног ѡткупа. – Јѣдва се ѡтарасик ѡнѡг пїјаног чѡвѣка, дѡшѡ па н-ѹмије д-идѣ. – Још сѡмо да ѡвѡ ѡтаросїм и дѡлазїм; || **ѡтарашавати** -ѡшавам несв ‘завршавати, обављати посаѡ’. – Ајде, ћѣцо, док је ѡвијег лиѣпїг дѡнѡ д-отарашѡвамо пѡсѡ, да збѣрѣмо лѣтину, па пѡтље мѡже мѣно да се ѡлабѡви. – Свѣ је мѡрала д-отарашѡва врїшко, нѡ трк и да се ѡнї чѡс тѡрњѡ, стѡ пѡслѡва имѡ, нѣ знѡ кѹ-ће прїје; || **ѡтарашан** -шна -о ‘вредан, ефикасан, који све послове обавља брзо и добро’. – Нїје Милѣва од ѡнїг што трчѣ, ал ѡтарашна нѣкако; || **ѡтарашно** прил ‘успешно, брзо’; в. *клеѡавати*;

ѡтарчати -ѡм св ‘огребенати’. – Дѡдни ми твѣе грѣбене, дѡшла ми Рѹжица, ѡће да ми пѡможе ѡтарчати кѹчине.

[ѡтац] ѡца м. – Знѡш како се кѡже, ѡтац ко кѡлац. – Од лѹда ѡца шѡшава ћѣца; || **ѡчѹрина** м пеј *ѡшац*. – Прѡпїјѡ им се ѡчѹрина, рѡскућї им кѹћу, а нїг и мѡјку тирјѡнишѣ ѡз-дѡна ѹ-дѡн; || **ѡцо** -а м хип. – Мѡзи се ѡко нѣга и зѡвѣ га ѡцо; || **ѡцика** м хип. – ѡни ѡца звѡли ѡцика; || **ѡчѣв** ѡчева -о ‘који припада ѡцу’. – ѡчева сљїка из вѡјскѣ стѡјї ѹрамљѣна на зїду гѡстїнске сѡбе; || **ѡчин** -а -о ‘који припада ѡцу’; в. *ѡшїка*; || **ѡчињї** -ѡ -ѣ ‘и с т ѡ’. – Нѣ сили се, блѡго ћѣду, шкѡлѡм пред рѡдїтељѡм свѡим јербо е ѡчињѡ лѹбав млѡго врѣднїјѡ ѡд твѡг знѡња; || **ѡчїнски** -а -о ‘који се односи на ѡца’. – Нѣ треба нїма данѡс нї за шта ѡчїнски блѡгослов, дѡвољно је да им нѡрѣде оне ништѡчине; || **ѡчїнски** прил ‘како приличи ѡцу’. – ѡчїнски ти кѡжем, нѣмѡ тѡ да рѡдиш јѣл нїје благословѣно. – Ја ти кѡм нѡкѡ ѡчїнски како трѣбѡ да рѡдиш, а тї вїћї штѡ ћеш и кѡко ћеш, нїси вїше мѡли; || **ѡци** м мн ‘хрїшћѡнски празник који се слави у прву недељу уочи Божића’. – Мѡрам за ѡце да набавїм нѣкиг ситничицѡ, трѣба да се исподрјѣшуем ћѣци и ѹкѹћѡнима. – Мѡї дрѹгови су ѡче-

ве звáли рáзним нáчином: тáта, тáто, тáле, тáћо, тáтица, óцо, òцика, сáмо е Јўгослав за òца говòријо: мòј Гвòзден.

отачáство с ‘отаџбина, родна груди’. – Òни су јунáчки изгинули за вèру и отачáство.

отвáрати òтвáрам несв према *о̀твори́иши*; у *изр.* ~ *в́ра́иша*, ~ *и́рòзор*, ~ *в́ра́инице*; ‘просецати рунице на оделу ради закопчавања’. – Тáко наўчик д-òтвáрам и òпшивам рўнице и да пришивам дугмиће. – Нèкй һáци нису ни отвáрали књйге, бòјали се да иг не òштетè; || **отвòрити** òтвòрим св **а.** ‘померити, уклонити оно чиме је што било затворено; отворити пролаз’. – Кад је нèко пòчо да зòвè, јá пòћок д-òтвòрим в́рата, кад брáлица вèлй: Нèка, јá һу, изглèда ми да су цандáри.. – Отвòрдè в́ратнице д-изáгнáм стòку. – Свйње отвòриле бòгаз ў-прòшћу и нáправиле грдну штèту у башчовáнлуку; **б.** ‘скинути омот’. – Јèдва су дòчекали д-òтвòрè пíсмо и да вйдè штá пйше; ~ **се** ‘букнути, нагло и јакò почети’. – Òтвòри му се одјáмпут рáна, нйје мòго стòпе јèднè да кòрáчи; *изр.* ~ *òчи* ‘бити на опрезу, добро пазити’. – Вòдте рачуна штá рáдите и дòбро отвòрте òчи да не нагрáишèте, знáш како е бáба говòрила: отвòри чèтвòре òчи

òтврднути -не[м] ‘постати тврд’; в. *и́ресан*.

отèгнути се òтèгнем се св ‘постати дуг, одужити се’. – Дáн се òтèго, а звèздан ўпекò; *изр.* *Шйи́ си се òи́èго кò и́вањичкá иáда?*; в. *јара*; || **отèзати** òтèжем несв ‘одуговлачити, досађивати се, беспосличити, ленчарити’. – Урáди тò òдмá, нèмò д-òтèжеш вáздáн.

отерсумè прил ‘отприлике, по осећају’. – Òн рèче, нàкò отерсумè, да имá јèдàнèс сáтй. – Ијáко нйкад нудије нисмо прòшли, ўсписмо, нàкò, отерсумè, да стйгнемо у нйно сèло.

òтесак -ска м ‘отесано парче дрвета’. – Цèò дáн је прáвијо òнè òтеске за штукá-тор, òн тò зòвè трлац, а òнè што се згòдају шáшòвци; в. *и́рлац*, *шашòвци*.

òтèти òтмèм св ‘силом узети’. – Мйсли д-òтмè, а нè знá да е тò òтров за кўћу нèгову. – Нáма су òтимали стòку, ўсеве и коèшта, а тò звáли бáксем òткуп. – Òтèше и црно иза-нòкта; *изр.* *òи́èшиò – и́рòклèшиò* – кáко дòшло – нàкò и прòшло; || **òтимати** -áм / òтймèм несв. – Нèмò д-òтимèш сирòтйни, тò е вèличка грòта. – Ко òтимá нáвлáчи вèлико проклèство на сèбе и на кўћу свòју. – Òтимали су и òни прије нйг, па вйђи штá су дòчекали; *изр.* Бòље је нèмати него òтимати.

òтетурати се -áм се св ‘с муком отићи’. – Кòлко смо се смòрили, јèдва на јèдвите јáде се òтетурасмо кўћи.

òтимáрити òтймáрим св ‘завршити тимарење стоке, коња’. – Још сáмо д-òтймáрим Зèкана и дòлазим.

òтимáчина ж ‘присвајање на силу, отимање, пљачка (по комунистичким правилима)’. – Ма нйје тò бйјо òткуп но òтимáчина, али òни јáдници нису знáли да е òтèто прòклèто и за òнў што вйкаше јáдни һèдо: òтимáју в́рáга споради блáга, блáго нèстанè, в́рáг òстанè.

òтирати -èм несв ‘брисати’. – Мй кад смо йшли ў школу, нйје бйло свèскй кò-вò сáд, но смо ймали тáблице и пйсали лèгйштером, па кад йспйшемо и ўчитель прè-глèдне, мй смо òндак са сунђером òтирали тáблицу, па јòпèт испотекáр, Јòво нáново; || **òтри’ети** / **òтргти** òтрèм св према *о̀ти́раиши*. – Кад нагòварисмо òнè трупце, дòвèше нам һèца вòдè те òпрасмо рўке и òтри’есмо иг тèжаним ўбрўсом, па увйђосмо ў-кућу да врўштукуемо. – Бйјаше кáљáво па зáћосмо ў-траву те òтри’есмо кòндуре да нè-ўнесèмо лўдма блáто ў-кућу.

òтирáч -áча м ‘брисач за ноге’; *изр.* *Прòбйрáч нáће о̀ти́рáч*.

òтискйвати òтискйвам / òтйскуем несв према *о̀ти́снуйиши*. – Ўзò те òтйскуе камèнчиће нйз-обалу, нйје ймò памèтнйја пòсла; || **òтиснути** -нèм св ‘одгурнути

нешто низ брдо, низа страну'. – Ђтиснӯ рѣпу с вѣр брда, а нѣ мислѣ оће л кога дѡље ўбити; ~ **(се)** -нѣм (се) св 'пасти са висине'. – Нѣмѡ ме нѣшта пѣтати, ѡтиснук се с вѣр сѣѣна, мѡгѡ сам се сѡв излѡмити, срѣћѡм сѡмо сам ўштукнѡ.

[ѡтѣѣи / ѡтѣѣи] ѡдѣм св **1.** – Јѣдва чѣкам кад ће ови брѣзбожнѣи ѡтѣѣи [с власти]. – ѡтѣѣи те намири стѡку. – Сѡмо што е ѡн ѡтишѡ на пѣѣц, пѡчнѣ да нам се тѣлѣ шаруља; ~ *Бѡгу на ѣсѣину* 'умрети'. – Свѣ ѣмо мѣ једнѡг дѡна ѡтѣѣи Бѡгу на ѣстину; в. *кијамѣи*; **2.** мед. 'страдати, разболети се'; в. *занемљѣи*.

ѡтјѣшњати -ѡм 'постати тесно'. – ѡтјѣшња му, вѡла Бѡгу, и ѡбућа и ѡдѣело, раскрѡпњѡ се.

ѡткѡд прил 'од ког времена'. – Тѡ нѣје бѣло ѡткѡд је гѡврѡн поцрњѡ; *изр.* ~ *сѣбе*. – ѡткѡд сѣбе јѡ нѣму вѣчем да се жѣнѣ, а ѡн нѣке јѡде стѡлно вѣрдѡ.

ѡткѡнити се ѡткѡним се 'оканити се, оставити неке послове, оставити некога на миру, одустати од намере. – ѡткѡни ме се, тако ти Бѡга, нѣћу вѣше да трѣпѣм твој зѡлум; *изр.* *ѡткѡни се ѣдрава ѣдсла*; в. *баглама, сѣѡѡдаѣи*.

ѡткѡвати ѡткѡвам несв 'таѣити рез на коси чаканцем на баквици'. – Кад пѡпрѡђе време, ѡндак ти ѣдѣ ѡткѡвање: свѣ, у зѡлатку, поприлегнѡ на бѡк, испѡбѣјају бѡквице, пѡвадѣ из тѡрбѣца чѡканце, ѡплѡнѡ иг пѡћекѡи пѡт и ѡткѡвајѡ кѡсе, ѣзвлѡче жѣцу; || **ѡткѡвати** ѡткуем св према *ѡткѡваѣи*. – Кад ѡткѡвасмо кѡсе, ѡбрѣдисмо по рѡкију па зѡпјевѡсмо ѡнѡ: ѡј, ѡблѡче, нѣмѡ на косѡче.

ѡткѡдати ѡткѡдам несв 'ѡдвајати делове од целине'. – Пѡшѡ ѣѣдо д-ѡткѡда зѡпѣрке на парѡдају; || **ѡткѡнути** -нѣм св према *ѡткѡдаѣи*. – Уди, ѣѣро, ѡткѡни коѣ цвѣтѣѣ д-ѡкѣтѣмо ѣѣду влѡшу, оће д-ѣдѣ код Пѣра, вѣдѣ да е пѡчѡ да дѣжѣ рѡгове на нѡву кѡћу, па вѣлѣ рѣд је д-ѡкѣтѣ мѣно. – Нѣко ми ѡткѡно нѡјљѣпшѡ перѡнику.

ѡткѡселити (се) -и[м] (се) 'раскѣселити се'; в. *ѡѣрлѣи*.

ѡткѡлѡпити ѡткѡлѡпѣм св **1.** 'скинути поклопац с нечега'. – ѡткѡлѡпи лѡнац и прѡмешѡј ѣло, па га јѡпѣт поклѡпи; **2.** 'ѡткљѡчати'. – ѡткѡлѡпи пѡдрѡм, ѡћу д-ўточѣм рѡкије, сѡ-ће да бѡнѡ рѡдници ѣз-поља; || **ѡткѡлѡпати** ѡткѡлѡпам несв **1.** 'скидати поклопац'. – Нѣмѡ свѡкѣчас ѡткѡлѡпати тѡ шѣрпу, нек прѡвѡ прѡврѣи; **2.** 'ѡткљѡчавати'. – Нѣко е ѡткѡлѡпѡ вијѡку, вѣдѣм да нѣје свѣ на свѡм мѣсту.

ѡткѡпѡвати -ѡпѡвам несв према *ѡткѡпѡѣи*. – ѡткѡпѡвали ѡни нѣшто на Градини, вѣлѣ да су тѡмо бѣле цркве; || **ѡткѡпати** ѡткѡпам св 'копањем ѡслободити приступ до нечега што се налази у земљи'; в. *ѡимнѡѣи*.

ѡткѡс ѡткѡса м 'количина траве са површине која је широка колико и један замах косом'. – Кад ѣшћѣраше ѡткѡс, зѡпјеваше ѡнѡ: кѡсо мѡја, кѡсила би сѡма, кад би мѣлѡ на ѡткѡсу бѣла.

ѡткѡсити ѡткѡсим св 'косом склонити траву од нечега'. – ѡткѡси онѡ трѡву ѡко ѣѣдовог грѡба; || **ѡткѡшати** ѡткѡшам несв према *ѡткѡсѣи*. – Стѡлно смо ѡко нѡше ѡвљѣје ѡткѡшали траву што рѡстѣ според пѡта.

ѡткѡтрљати (се) -ѡм (се) св 'ѡдагнати нешто котрљанјем'. – ѡткѡтрљѡ се кѡва нѣз бѡшчу.

ѡткѡрѡвити ѡткѡрѡвим св према *ѡткѡрѡѣи*. – Вѣћдѣ да л су се ѡткѡрѡвиле онѣ ледѣнице на стрѣи, бѡјати се да нѣ-панѡ нѣком нѡ-глѡву; || **ѡткѡрѡвљѣвати** -ѡвљѡѣм несв према *ѡткѡрѡвљѣи*. – Нѣкако да се пѡчнѣ ѡвѡј лѣд на бѡсѡмцима ѡткѡрѡвљѣвати.

ѡткѡрѡвати ѡткѡрѡвам несв према *ѡткѡрѡѣи*. – Нѣје се мѡгло нѣшта сѡкрѣити, свѣ им ови ништѡци ѡткѡрѡвали; || **ѡткѡрѣити** ѡткѡрѣјем св 'ѡбелѡданити, потказати, ѡдати тајну'. – ѡн му свѣ ѡткѡрѣје, и кѡд су се вѣћѣли, и штѡ му е рѣкѡ, и кѡд је ѡтишѡ.

ѡткѡуѡвати -ўвѡвам несв 'прѡти вѣш у врѣлој цѣћѣи'. – Кад гѡј рѣшимѡ да пѣрѣмо вѣш, мѣ га нѡјпрѡво ѡткѡуѡвамо у цѣћѣју; || **ѡткѡувати** -ам св према *ѡткѡуѡваѣи*; в. *ѡѣѣраѣи, ѡѣрљѣи*.

Ѡткукати -ам св ‘кукати извесно време за покојником’. – Кад је умро вѠсели чиле, ми жѠне смо свѠко вѠче и јутро ишли њинѠј кѠћи д-ѠткукѠмо.

Ѡткуп Ѡткупа м ‘куповина пољопривредних производа на велико’. – НаѠа задруга ти је Ѡндај врѠила Ѡткуп компира, јѠгѠда, мѠлина и коечѠга; *Ѡринудни* ~ ‘принудно узимање добара’. – Узму ти цабе и свиѠче, и Ѡвна, и пшѠеницу, и компир сѠмо нѠ кажу да е тѠ ајдѠчија, но бајаги Ѡткуп.

Ѡткупити -им св ‘покупити’; в. *Ѡолог, сѠубе*; || **Ѡткупљати** Ѡткупљам несв према *ѠокуѠиѠи*. – ПѠшла д-Ѡткупља јајца с пѠлога.

Ѡткупити Ѡткупим св ‘преузети робу од произвођача’. – ЈѠсу Ѡни бејаги Ѡткупили свѠ што имѠш, ал пошто су Ѡни шѠѠели; || **Ѡткупљивати** -Ѡупљивам / -Ѡупљуем несв према *ѠѠкуѠиѠи*. – МлађѠ Жуња пѠчо д-Ѡткупљива Ѡровину; в. *крађа*.

ѠтлѠ в. *ѠдаѠле*.

Ѡтмен -а -о ‘одмерен, лепог понашања’. – Ѡна бѠше рѠда ѠтменѠга.

Ѡтоман м ‘кратак и узак лежај’. – Ѡндак ти је, по вѠроѠима, бѠло мѠго мѠдѠрно да у кѠјнама, више Ѡтомана, о дѠвѠру виѠи зидѠѠк.

Ѡтпађија ж ‘људски Ѡпад, олош’; в. *час 1*.

Ѡтпађити (се) Ѡтпађим (се) св ‘удаљити се од порѠдице, друштва, цркве’. – Ѡн се потпуно Ѡтпадио од порѠдице, а мешчинѠ да му је у томе помогла и Ѡна њѠгова оштрѠкѠнђа; || **Ѡтпађивати се** -Ѡђивам се / -Ѡђуем се несв **а**. ‘Ѡдвајати се, Ѡдметати се од блиских’. – ЈѠдна врѠта Срба је пѠчала да се Ѡтпађуе и од Ѡбраза и од вѠрѠ и од свѠга осим од пѠнѠг кѠрита; **б**. ‘проверити се, Ѡдметнути се’. – Они новѠтѠријама и рѠзвратом Ѡтпађивагу нѠрод од свѠтиѠѠе.

Ѡтпађлати -ам св према *ѠарлаѠи* в. *ѠреѠарлаѠи*. – ЊѠг двѠчица Ѡтпађлаше Ѡни чѠс преко планинѠ.

ѠтпѠрјати -ам св ‘Ѡдлетети, побећи’. – Кад је виђѠ да е гуѠто, ѠтпѠрја главѠм без ѠбзѠра; || **ѠтпѠрлијати** -ам св ‘Ѡтићи, умаћи, утећи’ – ПорѠстѠше ѠѠца и ѠтпѠрлијаше, мѠли мѠи кѠд кѠѠ, док си рѠко штѠ бѠ.

ѠтпѠјати ѠтпѠјам несв ‘повремено Ѡпити покоји гутљај’. – Ѡн је полако ѠтпѠјѠ из влаѠѠе док је Ѡије испразнијѠ; || **Ѡтпити** Ѡтпијем св ‘попити неки гутљај’. – На-крете чѠтуру и Ѡтпи домѠћински нѠколко гутљаја.

Ѡтплакати -чѠм св ‘мало плакати’. – ТѠј ти Ѡна мѠно Ѡтплака, бѠло јѠј нѠжао што да јѠј тѠко рѠкнѠ, а Ѡна се сирѠта трѠдила колко гѠј је мѠгла.

Ѡтпочивати -Ѡчивам несв ‘прѠстајати с послом да би се предахнуло, Ѡдмарати се’. – Нек јѠш мѠло Ѡтпочивају ѠѠца п-ѠвѠј врућинчини; || **Ѡтпочинути** -ѠчинѠм св ‘Ѡдморити се, предахнути’. – Кад стѠгѠше нѠко уморни, умѠше се и мѠнко Ѡтпочинуше док ми зготѠвисмо вѠчеру.

Ѡтпретати -ћѠм св ‘скинути жар с нечега што је у ватру запрѠтано да се пече’. – Кад Ѡћемо да сѠчѠвамо жѠр, ми запрѠћемо пѠпелом, а кад Ѡћемо да рѠспѠлимо вѠтру, ми ѠтпрѠћемо пѠпѠ и тѠрѠмо сѠтнѠг дрѠвѠ на ѠнѠ жар и ѠтѠ ти пламена Ѡчас.

Ѡтравити се Ѡтрави се св ‘зарасти у коров’. – После Ѡвијег кѠша свѠ Ѡсеви нам се Ѡтравили, мѠрамо да иг, чѠм цѠѠднѠ, Ѡкопамо.

Ѡтраксовати -уем св ‘Ѡбратити нешто алатком за фину Ѡбраду’; в. *ѠреѠон*.

Ѡтресит -а -о ‘предузимљив, Ѡдлучан, агѠлан’. – То е бѠла Ѡтресита жѠна, мѠгѠ мушкарци би се прѠдѠ њѠм мѠгли постиђѠети.

ѠтрѠскати ѠтрѠскѠм св ‘енергично бацити, треснути, разбити’. – Кад је виђѠ да е Ѡна крѠшка з-дрѠгѠ странѠ трѠла, Ѡн је ѠтрѠска Ѡ лѠдину.

ѠтрѠсти се -сѠм се св. – ОтрѠси се, сѠв си снѠжѠв, Ѡсквасићеш цѠлу кѠћу. – ЈѠдва се ѠтрѠсок од ѠнѠг пијаног чѠвѠка, дѠсѠдан ко бѠва у тѠјесним гађѠма; в. *ѠтарасѠиѠи се*.

отри'езнити се отри'езнѝм се св 'доћи себи после пијанства или заблуде, освестити се'. – Кад се отри'езнијо, виђе и он штã учѝне, ал доцкан бѝ. – Док је ђедо говдо̀ријо да се отри'езнимо за врѐмена јел, велѝ, нѝ може ѝмовина да бѝднѝ свãчија и нѝчија и да тѝ мѝра да про̀панѝ кад тãд, мѝ му нѝсмо вѝровали, ђедо ѝмри'е, не про̀ђе млѝго, она ствãрнѝ про̀паде.

отри'ети в. *отри'ети*.

отрлѝти -ѝм св 'завршити трљење'. – Кад се ко̀нопле у мѝчилу откиселѝ, ондак иг ѝсу̀шимо дѝбро и трлѝцом отрлѝмо, онãј пѝздер дѝље ѝспада, а онѝ кѝчину мѝ пѝтље гребенãмо и прѝдѝмо.

отрѝети отрнѝ[м] св 'утрнути'. – Кад се во̀зисмо на шинским ко̀лима, отрѝеше нам стра̀жњице.

[ѝтров] м. – Нѝко ба̀цијо ѝтров те ѝтровѝ Пѝришиног кѝра.

отројãнити се -ѝãним се 'донети на свет троје младунчади'. – Двије ко̀зе им се облѝзнили, а јѝдна отројãнила.

отромãвити -ѝмãвим св 'постати тром, безвољан, тешко се кретати'. – Бѝгме, онѝ нãше матѝриње отромãвило и нѝке јãде обезвољило и што би мѝгли, нѝшто им ондѝмилѝло.

отромбу̀лити се -ѝмбу̀лим се 'опустити се, олењити се, постати безвољан'. – Нѝ дãј се, чѝвече, штã си се отромбу̀лијо ко̀дѝ јãде, ѝди нãзѝр, сѝтра дѝсет мѝтара више него дãнãс и виђећеш, бѝће бѝље, јã ти кãм.

отрпљѝти -ѝм св 'прећутати, истрпети'. – Изври'ѝја нѝга онај ша̀шави Танãсије, пãшче с мãслом нѝ би мѝгло пѝјсти, ал он отрпљѝ, нѝшта нѝ рече.

отрулити -ѝ св 'иструнути (пањ, трупац, дирек)'. – Знаѝ сам да ће да се прѝвѝрне чãтãл ан сам виђе да е дѝрек отрулијо; || **отруо** -ла -ло 'који је труо'. – Отруо дѝрек на кãпији, сãмо што није клѝдкнѝла.

отрцати се отрцã(м) се 'изгубити снагу, дотрајати'. – Кад по̀глѝднеш вѝселог Драгѝтина, нѝ знаш да л се гѝре отрцѝ он ил она нѝгова ѝзвешчала гѝња.

отужан -жна -о 'неукусан, бљутав', – Ако не по̀солиш јѝло, оно ти дѝђе ѝтужно и бљѝтãво.

отѝрати отѝрам несв 'одбијати, одуговлачити, отезати'. – Стãлнѝ га отѝра да му рѝкнѝ у чѝму е ствãр; || **отурити** -ѝм св 'одбити, избећи'. – Їскѝ му Пѝтар у зãјам дѝсет ѝлãда до Јерѝмѝндана, кад ће да ђѝрã во̀лове на вãшер, ал он му нѝ даде но га ѝтури, бãксем нѝје прѝ парãма.

оћелãвити оћелãвим св 'изгубити косу'. – Завѝтлãва га Радмило па му кãже: ѝди ѝ-Гѝчу те се сликãј да ђѝца видѝ кãки си бѝјо кад си ѝмѝ ко̀су, док нѝси оћелãвијо.

оћерати -ãм св 'отерати'. – Будãлчина, оћерѝ нãкѝ жѝну, а она весѝлница бѝла дѝбра ко дѝбар дãн, ѝста ѝмала, јѝзика нѝмала.

ѝћко прил 'олако, од срца, без оклевања'. – Пѝта он Сãва дã л би шѝѝо и мѝгѝ да му по̀орѝ Шуковину и он му мѝментално, нãкѝ ѝћко, обѝћã; ц. *гунђãи*.

ѝћоравити -им св 'ослепети'. – Ўдари олуја, пѝче да се дѝжѝ прãшињчина и ко̀ѝшта д-ѝзбије ѝчи, оћемо д-оћоравимо и гѝтова ствãр.

офѝрати офѝрам св 'открити, одати'. – Није шѝѝо да г-ѝфѝра да би га ѝсецкали ко̀ рѝпу.

ѝфрље прил **а**. 'без одређене намере (бацити нешто). – Дѝјчило смѝта онѝ жѝлу и заврљачи је нãкѝ ѝфрље; **б**. 'причати неповезано, без смисла'. – Он лѝпи, нãкѝ ѝфрље, да су нѝгови до̀шли из Дробњãкã; **в**. 'урадити нешто алъкаво, немарно'. – Ако ћеш да ти тѝ нѝко ѝради ѝфрље, дãј нѝму: он ће ти тѝ сѝгѝрно упропãстити.

офѝцати (се) офѝцам (се) св **1**. 'смршати, поружнети'. – Глам нѝшто како е Крстомир проћѝрдѝ жѝвот и нѝкако се офѝцѝ ко папуѝјски мãчак; **2**. 'похабити се,

искрзати се (од употребе, ношења). – Нём̄о д-идѣш ӯ тѣ̄ ђѣцаној гўњи мѣ̄-људе, ёвѣ ти ђвѣ нѡвије цѡкѣ.

охохѡ! узв за изражавање изненађења. – Знѡш ли да е Милинко ѡвро йљаду кйла пшѣнице? – Охохѡ!

ѡцвикати -ам св ‘одсећи, пресећи’. – Дѡшли ѡви лѣктричари те му, сиромѡу, ѡцвикали струју зѡтѡ што нйје ймѡ да плѡти.

Ѡци в. *ошац*.

ѡциѣдити ѡциѣдим св ‘оцедити’. – Дѡбро, хѣри, усўчи чѡршов да се ѡциѣди вѡда, па га тўри на лѣнку да с-ѡсўши; || **ѡцједит** -а -о ‘сув, на коме се вода не задржава, суво место’. – Јѣс им равниѡа дѡље, ал нйје ѡцједито: кад пѡнў кйше, блѡто до зѡ-врѡт.

ѡцинкѡрити ѡцинкѡрим св ‘одати, пријавити некога’. – Ѡна рђѡ уѡдбѡшка ѡцинкѡрила штѡ смо разговѡрали онѡмѡд код Кѡза у кавѡни, па нас звѡли у милйцију и саслушѡвали.

ѡчадити -и[м] св ‘поцрнети од дима и гаражи’; в. *шйцукѡшор*; || **ѡчађавити** -й св ‘и с т ѡ’. – Глам ја гѡре како ти је ѡчађавио ѡѡак и како трумбй дйм сѡбѡјле.

ѡчас прил ‘за трен ѡка, за час’. – Ма штѡ да зѡвѣш мѡјстора, дѡј ми клѣшта и шѡвцигер, сѡ-ћу ја то да ти чеклѣишѣм ѡчас пѡсла.

ѡчѣбушити -им ‘окрњити’. – Дѣдѣр, ко ми је ѡчѣбушијѡ пѡгачу?

ѡчѣвнѡ ж ‘имање наслеђено од ѡца’. – Ѡвѡ е мѡја ѡчевина, ѡна нйје на прѡдају.

ѡчекйиѡати -ѡм св ‘шумарским чекићем ѡбележити стабла за сечу’. – Уз Бѡжјў пѡмоћ, сўтра ћемо д-идѣмо да сѣчѣмо дрѡва, ѡчекйићѡ нам шумѡр онѡмѡд.

Ѡченѡш -ѡша м ‘молитѡа Господњѡ’. – Грѡбови прѣдѡка се ужѣљеше ждрѡкѣ воштѡницѣ, мйрйса тѡмљѡна и Ѡченѡша (11: 5).

ѡчѣнути (се) ѡчѣне(м) (се) св ‘одвалити се, одломити се’. – Прерѡдила ѡнѡ бѣросѡвка код дрвљѡникѡ па јѡј се ѡчѣнуле двйје грѡне, не мѡгу прѣжалити што е нйсам поткѡчијѡ на врѣме.

ѡчѣпити -йм св ‘извадити чѣп’. – Ѡчѣпйм ѡзгѡ бўре, тўрйм ѡјдўк, повўчѣм ўстима вѡздук и тѡкѡ извўчѣм рѡкије. – Ѡчѣпде ову вљѡшу с мљѣвеним парадѡизом.

ѡчѣпити ѡчѣпим св ‘нагазити, стати неком на ногу’. – Ѡчѣпила дѡду крѡва кад је извѡдила йз шталѣ и сѡд јѡј ѡтѣкла нѡга кѡ стўпа; *изр. Ѡчѣйило ййле Рѡдовѡна*.

ѡчѣрўпати -ѡм св ‘скинути перје са заклане живине’. – Кад зѡколѣш пиѣвца, тўри га у ѡнў кѡву па прѣлй врѣлѡм вѡдѡм и ѡчѣрўпѡј га чѡском.

ѡчѣстати -ѡм в. *ѡчѣстйиши*. – Млѡго сте, хѣцо, ѡчѣстѡли ону пѡприку кад сте сѡдили; || **ѡчѣстити** ѡчѣстим св ‘учинити да нешто буде често, густо посејати’; в. *рашчуйѡиши*.

ѡчѣтити се ѡчѣтйм(ѡ) се св ‘окупити се’. – Кад су штрумѣнти засвйрѡли, нѡрод се ѡчѣтй ѡко нйг, а нѣкй се пѡваташе ў-коло; в. *йројѣтйи се*.

ѡчѣшати ѡчѣшѣм св ‘додирнути неког или нешто у пролазу’. – Не знѡм кѡ ли је ѡвѡ, йзглѣда стўпцом од кѡнѡтѡ, ѡчѣшо мѣно хѡдше кѡпијѣ; ~ **се** ‘измамити бесплатно’. – Пушти га у бѣстрага, тѡј глѡ сѡмо ймѡ ли хе цабанѣ да се ѡчѣше кѡлко бйло.

ѡчи прѣдл ‘уочи’. – Кѡдѡ нас ти је бйјѡ закон да се ѡчи слѡвѣ и ѡбетине крѣчй кўјна.

ѡчин в. *ошац*.

ѡчитѡти ѡчитѡм св ‘оштро укорити, изружити’. – Бѡгами нѣ бй му свѣдно кад му е ѡѡа ѡчитѡ лѣкцију ѡ томѣ кѡко чѡсан чѡвек трѣбѡ да се држй; ~ *вакѣлу* ‘оштро укорити’ – И ѡн ти салабйиѡа хѣцу ў собу и ѡчита им вакѣлу и кѡже: „Слушѡјте дѡбро: на нѡшу кўћу нйкад нйко нйје прѣстом покѡзѡ од пѡмтйвйѣска, нѣмѡјде да ви пѡнѣ нѡум да се ѡбрукѡте“.

д̆чкоп̆еран -рна -о ‘отресит, оштроуман, кочоперан’. – Д̆а-[вид]иш т̆и како е он̆о дйете бистр̆око и д̆чкоп̆ерно. – Он̆ај пл̆ави, д̆чкоп̆ерни, д̆чӑк се попр̆имаче бӑби и пита е: »Има ли, бӑко, Б̆д̆га?«, а она н̆ему вел̆и: »Вала, дйете, и н̆ема кад т̆и то см̆йеш да ме питаш«.

д̆кр̆бавити -им св ‘остати без зуба, обеззубити’; в. *ваволийи / вавољийи*; || **оч̆кр̆бити** оч̆кр̆бим св ‘одломити део, окр̆нити’. – Кад је нӑко ал̆апљиво угр̆изн̆о п̆иту с вйшњама, у њ̆ој се, нӑђавола, зӑдесила ј̆една ко̆шчица и он̆ на њ̆у оч̆кр̆би з̆уб; в. *коийиша*.

оч̆урина в. *ошац*.

оцӑк оцӑка м ‘димњак’. – И завр̆шавајући здрав̆ицу р̆ече: И нека Б̆г дӑде да се л̆дза Ст̆ев̆анова пр̆от̆егне у вӗкове, и да се оцӑк до̆ма ово̆га пўши на мн̆д̆гаја л̆ета.

оцӑклија ж ‘кућа са оцаком’. – Међу пр̆вима који је начин̆ио кўћу оцӑклију ти је била вӑмилија Вйлипа До̆станића из Турице, ӗн̆е ти је и сад сто̆и, тўрила е др̆жава, бејӑги, под зӑштиту.

оцон̆гљӑвити оцон̆гљӑвим св ‘остарити и поружнети’. – Ти га знӑш откад је вӑко оцон̆гљӑвио, н̆е тув̆иш ти кӑки је то дӗлија бйо у свӗ време; в. *краветина*.

ошӑјдарити -им св ‘ударити’. – Кад сам вйђо да се спр̆ема олўја, ја ти мӗно ошӑјдар̆им во̆лове пр̆утом и по̆јтам што сам м̆до б̆рже, ал̆ није врӗјело: увати нас к̆иша у Јас̆ењу.

ошалити -им св ‘учинити, направити шалу’. – Дӗде, Дӗјо, ошалде ко̆ју, по тв̆ом зан̆ату, да се мӗно нӑсмиӗмо.

ошамўтити се ошамўтим се св ‘безмало изгубити свест’. – Од он̆ог д̆има у пўшници бйјаг се зг̆одно ошамўтио и рӗко сам ђ̆еци: кад пр̆еслӑжете мӗсо, нӑјпр̆во истўлте вӑтру, излўфт̆ирајте пўшницу па јӑком он̆дак уйђте унутра. – Пўшти га, вйш да е с̆ав ошамўћен, ни он̆ај чо̆век ни пом̆ози Б̆д̆же.

ошинути -нем св ‘шинути, ударити батиницом’. – По̆ђекад тр̆ебӑ ошинути ђ̆ецу да не по̆сил̆е; знӑш како е кӑзано: ко̆ шт̆ӗди пр̆ут мр̆зи с̆ина св̆о̆га, а ко̆ га љуби кӑра га за врӗмена и још је кӑзано да се др̆во с̆авйја док је млӑдо, а јок ко̆во с̆ад што вел̆е ове буд̆алчине да н̆е см̆йеш свӗ ро̆ђено дйете д̆ошӑјдариш за брезоб̆разлук.

ошколовати -уем св ‘послати, упутити на школовање, одшколовати’. – Још дв̆ије го̆дине, па ћемо, ако Б̆г дӑ, ошколовати и ов̆ог нӑјмлӑђег с̆ина, па ће, вӑлда, по̆тље бйти лӑкше колко бйло.

ошкр̆инути ошкр̆инем ‘мало отворити врата или прозор’. – Ошкр̆инде мӗно врата, д̆-из̆йђе д̆им и д̆-уй̆ђе ч̆иста вӑздўка.

ошло̆њити се ошло̆њим се св ‘онерасположити се, постати безвољан, ућутати’. – Шта си се ти то ошло̆њио, кўћо и срӗћо бӑбина?

ошљӑрити ошљӑрим несв ‘безвољно и површно радити’. – Није ти он̆ нӗки по̆тегалац, сӑмо гл̆едӑ д̆-ошљӑри и да зӑбуши кад го̆ј му се ўкаже прйлика.

ошљигӑти се ошљигӑм се св ‘осуљати се, оклизнути се’. – Нйсам знӑо да е пр̆ед зору пӑла лӗдена к̆иша, те се йзутра, ӑн сам из̆ашо̆ из̆-кўћ̆е, ошљигӑм и пӑн̆ем ко̆лко сам дуг̆ачак и ушт̆укнем ў-р̆уку.

ошљика ж ‘иглица на класу житарица, осје’. – Кад дйӂеш сно̆пове на сто̆г па ти на нӑко зн̆о̆јава лӗћа улет̆и ошљика, жӑцӑ го̆ре но да те бўве ўједају.

ошмр̆књйвати се -р̆књуем се несв ‘избацивати слузни секрет из носа’. – Она се ошмр̆књйвала нӑко, без мӑрамице, па по̆тље о̆бришӗ пр̆стӗ о̆-трӑву; || **ошмр̆кнути се** ошмр̆кнем се ‘снажним продувавањем избацити секрет из носа’. – Ошмр̆кни се, сл̆ино̆ ј̆едан сл̆йнави.

ошогати се -ам се св ‘добити пљузге (в.) по лицу’. – Бйјаше се вӗсела Здрӑвка ошогала, није вес̆елница имӑла ни сӑпуна ни йчег; в. *иљузга*.

ошорити се ошорим се св ‘опустити доњу усну (пре него ће се бризнути у плач), почети плакати’. – Имадијаше обичај Милун, кад бијаше мали, да се ошори кад му се не-испунї неки хѐв, па му викаше баба: штã си се ошоријо и пòтље га хѐца прòзову Шóро и тãкò òстаде до дãн дãnãс; в. *иpђав*.

òштрйво с ‘оштрица’; в. *иpекалиш*.

òштрити -йм несв **1.** ‘чинити да неки предмет постане оштар (нож, секира, колац, оловка)’. – Ёнѐ га тãмо, òштрй нòжеве на тòцилу; **2.** ‘говорити отворено, гласно, дрско’. – Нёмòј тўјнãк д-òштрйш, него прйчај полãко кò чòвек.

òштриц -ица м ‘сечиво, оштрица’. – Òдњѐла бãба њѐну брйтву да јòј хѐдо мãне òштриц брўсом јел откãд је обѐзубила, њòј ти је брйтва све и свја.

оштрòкòнђа ж жена која стално нешто закера и исправља. – Нѐ би јã жйвљò с нãкòм оштрòкòнђом нй за каке пãре, свãдљива, брãте, кò нйко.

òшугати се -ãм се св ‘добити шугу, свраб, scabies’; – Нѐко од хѐцѐ дòњò шўгу и цѐò рãзред се òшугò; *изр.* *Јѐдна шўгãва òвца цело сйãдо òшугã.*

òшурити -йм св ‘полити врелом водом заклано свињче ради одвајања кочети’. – Мй смо стãлно о свињòкољу шўрили свйње, а òвй њйни су иг смўдили; ~ **се** св ‘полити се врелом водом’. – Òко си нѐвичан, мòш и сãм да се òшурйш кад шўрйш свйње, зãтò пãзи, блãго хѐду; в. *чepчиш*.

ошўћети ошўћим св ‘отћутати, прећутати’. – Ђтòм вѐсела мãма да му прйђе к рўци, а он òтрже рўку и нѐ поглѐдну е: рекò би се нѐ ваљã, а òна ошўће (7: 71).

П

пãбирак -йрка м ‘неубрани или непокупљени плод (на њиви)’. – Бãба нас је стãлно звãла да кўпймо пãбирке, òнѐ мãле мўрушчиће кòй òстанў нã-њиви иза бѐријòца, па гѐмйш компйрã кòй не пòкупѐ рãдници или клãсје иза жѐтеòца; || **пãбирчић** м дем од *пãбирак*. – Нашлãмисмо òнйг пãбирчйћа пўн котòбãв.

пãбирчити -йм несв ‘прикупљати пабирке’. – Бòгме ти мй пãбирчисмо и нашлãмисмо нѐколко котòбãвã òнйг хѐлѐтãка пò њиви.

пãвйтина ж бот ‘дивља лоза, Clematis’. – Зãпуштени нам вòтњãци, вòћке се крдисале, ўз њйг се йспузãла пãвйтина, ãврйк йзбијò, жãлòсна слькã нãчисто; – Пãвйтину су зѐмãјле корйстйли да плѐтў кòрпе ил трмке.

пãдавица ж мед ‘епилепсија’. – Скўдила е нека женѐтина, рѐкла да ймã, бãксем, пãдавицу.

пãдалица ж ‘плод који сам (о)пада с воћке’. – Ёнѐ иг дòље, у јãбучãру кўпѐ пãдалице за ў-кацу.

[пãдати] пãдãм несв **1.** – Пãдò нам је снйѐг трй дãна и йзглѐда да се нйје умòрио; || **пãнути** пãнѐм св **1.** ‘пасти’. – Лиѐпа нам кйша пãнула; **2.** ‘наумити’. – Пãнуло Сйму нãум д-йдѐ на вãшер у Мрчѐвце, нйсу мòгли да га одгòворѐ нйкаким нãчином; || **пãсти** пã(д)нѐм св. – кòдã нас онòмãд пãде грãд ко кокòшиње јãјце, ўрниса нам лѐтину. – Сãмо се залелўја и пãде ко свиѐћа; **2.** ‘срушити се’. – Нѐму хѐ и кўћа пãсти нã главу; **3.** ‘поснути (морално)’. – Òн ти је пãо на днò днã, прòдаде вѐру за вѐчеру; *изр.* ~ *рўкўј* ‘доћи под удар власти, силеција. – Нѐ дò ти Бòг да њйма, брѐзбòжницима, пãднѐш рўкўј.

пáжња ж ‘уважавање’. – Ма није њој ста́ло до бѡшчалука, но јој било мѡло што су њојзи ука́зали пáжњу; || **пáжљив** пáжљива -о ‘увиђаван’. – Млѡго е пáжљива била спрам свѣкра и свѣкрове.

пáзāр -áра **1.** ‘погодба, посао купопродаје’. – Бѡгме ѡни начинише пáзāр из двѡје речи; **2.** ‘место продаје, вашариште, пијаца’. – Огтерали ѡвце на пáзāр; **3.** ‘новац од продаје’. – Бѡгме дāнāс ўзѣк дѡбар пáзāр; || **пáзāрни** -а -о ‘пијачни’. – У Чáчку ти је пѣтком пáзāрни дāн ѡдвајкад.

пáзāрити пáзāрим (не)св ‘купити или продати’. – Ћѣрāсмо дрѡва у Чáчак и прода-васмо иг, па за ѡнѡ што пáзāримо ўзμεмо коекакѣ мāрдѣ; || **пáзāривати** -ивам / -уем несв. ‘погађати се’. – Ёнѣ га тāмо код ѡнѣ лѡпѣ, пáзāруе кѡње.

пáздрѣн м бот ‘ниско дрво *Ramnus frangula* (*Frangula alnus*)’. – Ымā гѡр у стрāни пáздрѣња, вāљае за прўшће; || **пáздрѣнѡ** -ѡна м дем. – Нѣмѡ сѣћи те пáздрѣнѡ, нѣка иг нек рāстў; || **пáздрѣнов** -а -о ‘који је од пáздрѣна’. – И пáздрѣново прўшће вāлā да се пѡплетѣ прѡшће, дўго трāишѣ.

пáздрѣновина ж ‘пáздрѣново дрво’. – Ыстићила се пáздрѣновина у нѣгдашњој Ћировој њиви, кѡ да е нѣко сáдијо.

пáзити -ѡм несв ‘бити обазрив’. – Дѡбро пāсте кад прилазите кѡњу, ѡбавезно му се јāвни и нѡкад му не прилази с лѣјā јел мѡж да призрѡ па да бāци чивтѣта и д-ўбијѣ, далѣко било; ~ **се** ‘бити у добрим односима’. – Ђни су се вāзда пāзили и слāгали кѡ да су рѡд рѡђенѡ.

пáзув м ‘пазухо’. – Лѣнка ўзе испод пāзува плѣтѡво, ѡгрну цѡку и ѡде д-ўспуштѡ кра́ве у чāир; **пѡтпáзѡм** ‘под пазухом’. – Понѣси, блāго твѡјѡј бāби, мѣно пѡтпáзѡм ѡвѣ лѣпе ћѣтелинице телѣнцету ?

пāјāнта ж ‘гредица којом се додатно учвршћују рогови крова’. – Мāјсторе, ўдари ми јāке пāјāнте да нѣ мислѡм кад пāнѣ вѣличачки снѡг да л ѣ да ми ўсўче рѡгове.

пāјати пāјам несв *в. ѡпāјати*.

пāјāтли прид непром ‘добро, ваљано’. – Е јѣс ѡвāј Влāде пāјāтли чѡвек, вићји како му е затѣгнуто имāње кѡ тāмбура.

пāјтāш -āша м ‘сапутник, садруг, нераздвојан друг, пријатељ’. – Мијāлко и Радā-ило су пāјтāши од мāлиг нѡгў, кѡ да су рѡђена брāћа.

пāјтāшити пāјтāшим несв ‘друговати’. – Пāјтāшили ѡни од мāлијег нѡгў.

пāкѣт -ѣта м ‘тежа пошиљка отпремљена поштом’. – Ђправили смо онѡмад, очи Бѡжића, пāкѣт Мѡкошу ў-вѡјску, д-ѡмā да пѡчастѡ дрўгове за прāзник.

пāкло с ‘кутија цигарета’. – Кад пѡћѣш у дўћāн, ўзми ми пāкло цигāрā и јѣдну машину; || **пāклица** ж дем. – Кадгѡј дѡђе да вићѡи ћѣда, он му дѡнесѣ двѡјѣ-трѡ пā-клице дувāна.

пāкѡс -ости ж ‘злоба, подмуклост’. – Нѡшта гѡре нѣма него кад чѡвѣка ѡбузмѣ пāкѡс; *изр. сѡтāросѡи ићкѡсѡи*; || **пāкосан** -сна -о ‘злобан’. – То е пāкосно и дāјде ми онај прўтић да га ѡзли’ечим од те бѡлѣ; || **пāкосно** прил. – Нѡје ѡмѡ ћѣ научити чѣститѡ, а пāкосно – свўкуј ѣ гѡј се ѡкрѣнеш.

пāкоснѡк м ‘који је злобан, пакостан’. – Бѣжи од ѡнѡг пāкосника, тāј ни сѣбе дѡбро нѣ мислѡ.

пāкѡсница ж ‘злобна, пакосна женска особа’. – Пѡдāј братѡћу мѣно колāчā, пāкѡснице јѣдна.

пāкѡстити -им (не)св ‘мислити или наносити зло другѡме’. – Нѡкако чўдо није што су тāкѡ дѡчекали: цѣѡ жѡвѡт су пāкѡстили и о злў мѡслили.

пāкѡштиња ж ‘пакост, завист’. – Њў ти пāкѡштиња дрђѡ пѡваздāн, зā њў би вāжила ѡнā да до пѡднѣ мрзѡи цѣѡ свѡјѣт, а од пѡднѣ и сѣбе сāму.

палама̄р -ара м 'већи комад нечега'. – Утрџила ми баба јакџм узвѣрено мли'еко, па док се лѣднуло, уватили се палама̄ри кајмака. – Одсѣци ми јѣдан палама̄р слѣanine да тѣрим радницима у пасѣуљ.

паламуда ж/м 'особа која прича празне приче, брбљивац'. – Нйшта пѣметно од нѣга нѣ мош чѣти, џн ти је јѣдна џбична паламуда.

паламудити -амудим несв 'брбљати, блебетати'. – Нѣмџ тѣјнѣк паламудити вйше ако нѣмаш нйшта пѣметно да ми кажеш; || **паламуђѣње** с гл. им. – Дџста ми је вйше нйног паламуђѣња, дџвлѣ су ми дџшли.

паламуђевина ж 'празна прича, брбљарија'. – Тџ што џн наприча смѣти па прџспи, тџ ти је чйста паламуђевина.

[пѣлац] пѣлца анат; в. *кайѣја 2*, *йиљак*, *йрекрсийиийи се*.

палацати -ѣм несв 'језикџм лискати као змија'. – Не палацѣј тим јѣзикџм ко џнѣ што се не пџмињѣ.

пѣлдум пѣлдума м 'део ама, каиш који иде испод коњског репа'. – Пѣлдумџм кџн кџчи кџла нйз брдо, а преко пршњѣка вѣчѣ љз брдо.

пѣлија ж 'јака тања гредѣца, полуга'. – Прињѣсмо багренове пѣлије да ш нйма дйжѣмо трѣпце нѣ-кола; || **пѣли(ј)ица** ж дем. од *йалиѣа*. – Йзми џнѣ мѣлу пѣли-(ј)ицу те преврни џнѣј трѣпчйћ; || **пѣлијѣтина** ж аугм од *йалиѣа*. – Ђѣ нѣје тџлику пѣлијѣтину: вѣћѣ дѣра него мѣра 'тежа пѣлија од терета који се нѣоме диже'.

пѣлити пѣлим несв 'ватром горети. – Кад смо пџчели пѣлити врзину, дѣну вѣтрйћ кџ нарѣчен те нам рѣспѣли вѣтру нѣ може бити џбље.

пѣлица ж **1.** 'дрвена или гвоздена полужица којџм се крај јарма везује с подјармицом'. – Кад удараш пѣлице вџловима, вйкни »жџш, Шѣроња!« или »жџш, Златко!«; *изр.* *Йдарайи нѣ йалицу а.* 'вѣћи у страну, на пѣлицу, за разлику од вола који запне до рамењаче; **б.** 'избегавати посаџ'. – И он ти је забушѣнт, ко онај вџ што удара нѣ-пѣлицу, само глѣдѣ како што мѣње да зѣпнѣ.

пѣљевина ж 'нѣва на којџ је попаљено искрчено растиње'. – На џнџ пѣљевини џбникла пшѣница кџ чѣтка.

пѣљеж м / ж 'место на коме је нешто паљено, предео који је узираћен крчѣњем и паљѣњем шуме'. – Кад пџглѣднеш какѣ су сѣд дџбре нйве на џнџм пѣљежу, нѣ мош да вѣруеш. – То ти је нѣје според пѣљежи.

пѣљка ж 'део врга са избушеним рупицама, с писком на врху, слично свирали'. – Он ймџ пѣлку и љмљџ љ нѣу да свйра йсто ко на свйралу.

пѣмѣт ж 'ум, разборитџст, бистрина'. – Пбразѣ нѣма, а пѣмѣт му нѣ смѣта; *изр.* ~ љ *главу* 'изрека упџзорења'. – Пѣмѣт љ главу, блѣго љѣду, и да знѣдѣш да вйше вѣљѣ грѣм пѣмѣти него џка снагѣ, и знѣј да е памѣтније шућети но брстити свѣшта; *дрѣжа-йици у ~и* 'имати нешто на уму, водити рачуна џ нечему'. – До краја живџта е тџ дрѣжџ у-пѣмѣти; || **пѣмѣтан** -тна -џ. – Пнџ ди'ѣте ти пѣметно, нѣ било му урџка, кџ чѣла; || **пѣметно** прил. – Не брзѣј, мџраш то пѣметно д-љрѣдиш.

памѣтница ж 'памѣтна, бистра женска особа, најчѣшће девојчица'. – Пди, бѣбини памѣтнице, да те бѣба пџљѣби.

пѣметовати -уем (не)св **а.** 'расуђивати, умовати'. – Пн ствѣрнџ пѣметуе ко стѣри стѣрац; **б.** 'мудријашити'. – Нашџ џн да ми нѣшто пѣметуе, а нѣ знѣ ни џ-Богу дѣйје.

пѣмпѣр -љра 'чѣп, запушач за флаше'. – Док није бйло џвијег пампѣра, мй смо влѣше затискйвали кџчѣњком.

пѣмтити -йм св 'не заборављати'. – Пѣмтим, у врѣме џнџ, да е рѣтко кџ слѣџ љѣцу љ-школу дйље од мѣле матѣрѣ.

пѣмтљив / **пѣнтљив** -џ -џ 'који дуго памти'. – Бйла е, весѣлница, рѣзборита и пѣнтљива до грџба.

[пѧмук] пѧмука м; в. *коекудије*; || **пѧмучнѧ** -ѧ -ѧ ‘који је од памука, од памучног предива’. – Нѧјфинијѧ ѡлѧнке су нам биле од пѧмучног плѧтна, а дрѸгѧ свѧ је било вѸнено ил прѧтено.

панѧија ж ‘кувана пшеница за парастос упокојенима’. – Мѧ прѧвимо панѧију за свѧ пѧдѸшја, а чѧсто и на зѧдушнице ѡднесѧмо панѧију у мѧнастир, па пѧтље нѧ грѧбљу свѧ чѧљѧд ѸзмѸ и пѧмолѧ се за пѧкој дѸшѧ нѧшиг Ѹснулиг у Гѧспѧду. – Ѹзѧс-мо панѧију с грѧба и помѧлисмо се Бѧгу за пѧкој дѸшѧ мѧг ујка Тѧмислава.

пѧндѸр -Ѹра м а. ‘општински позивар и стражар’. – Манѧјло Мѧлованов ти је јѧдно врѧме бѧјѧ ѡпштѧнски пѧндѸр; б. пеј. ‘полицајац’. – Кад ѡвѧ цѧпѧроши угледаше милицѧјце, јѧдѧн ѡд ѡиг викну: пѧндѸри! – и свѧ збрѧсаше у ѡнѸ гѸжву кѧ ѡпарени.

панталѧне ж мн. – Сѧшијѧ код Рѧда шѧјкане панталѧне; || **панталѧнице** дем. – Лѧти смо нѧсили кратке панталѧнице; || **панталѧнчине** пеј. од панталоне. – ѸбѸко ѡне прѧвѧвѧ панталѧнчине и сврѧтијѧ у дѸћѧн д-Ѹзмѧ цигѧрѧ, жѧв ме срѧм пѧјѧ што ѡде нѧкѧ кѧ нѧкѧ дрѧљ.

пантљѧчара ж ‘глиста, паразит која живи у цревима човека или животиња’. – Ѹвѧ нѧше диѧѧте јѧдѧ дѧбро, а нѧшта му се не пѧзнае, кѧ да ѧмѧ пантљѧчару.

пѧнциѧр -ѧра м ‘панцир, грудни оклоп од гвожђѧ’. – Ѹндѧк су ти јунѧци навлѧчили панциѧре очи бѧја.

пѧњкати -ѧм несв ‘оговарати, сплеткарити’. – Пѧњкала јѧтровоу код свѧкрвѧ док је ѡвѧ није зѧмрзла, и од ѡндак крѧне нѧслога и нѧсрећѧ у-кући.

пѧѧци м ‘део точка на запрежним колима који спаја главчину осовине са гобѧљѧм’. – Пѧѧци се прѧвѧ од бѧгреновинѧ и свѧки тѧчѧк ѧмѧ двѧнес или шѧснѧс пѧѧца.

папѧгѧјке ж мн ‘кљешта у облику папагѧјског кљѸна’. – Дѧдѧјде ми тѧ папѧгѧјке да прѧбѧм ш ѡиѧ д-ѧдвѧјѧм ѡвѧј цѸг.

папазѧнија ж 1. ‘јело од меса и разноврсног поврћѧ’. – Нѧјволѧм пѧсѸљ од свѧјѸг јѧла, ал кад нѧна нѧчинѧ папазѧнију, млѧго е дѧбра; 2. ‘неред, русвај’. – ТѸј ти нѧ тѧм вѧшеру ѧзбије папазѧнија нѧвиђѧна у којѧј се није знѧло кѧ пијѧ а кѧ плѧћѧ.

пѧпак пѧпка м ‘део ноге папѧка којѧм животиња при хѧду додирује тло’. – Код вѧлѧва пѧпак се ѡчисти и зѧ ѡѧга се прикѧва плѧча.

пѧпѧрје с ‘нежно младо перје које се појављује на телу тек излеглих птићѧ’. – Нѧћѧсмо у лѧвади гњѧздо тек излѧглих прѧпелѧца, јѧком ѧм ѡбникло пѧпѧрје, па ѡставѧсмо ѡко гњѧзда мѧно непѧкошене трѧвѧ еда би окрѧлатили и одлепрѧшали.

пѧприца ж ‘комад гвожђѧ у средини горњег воденичког камена’. – У пѧприцу се угрѧђѸе вретѧно помоћу кѧг се кѧмен ѡкрѧће и тѧкѧ мѧљѧ жѧто.

пѧпучѧ об. мн ж ‘ѡбућѧ са ѡтвореном петѧм’. – Јѧдно врѧме су ти пѧпучѧ биле млѧго мѧдѧрне; || **пѧпучица** ж 1. дем према *ѧѧпучѧ*. – ѸбѸј, блѧго бѧби, пѧпучице да нѧ биднѧш бѧса; 2. ‘део кочиѧног система на шинским колима, папучица на винѧчи’. – Када се прѧвѧвѧ винѧт, пѧпучица стѧже шѧну тѧчѧка и тѧкѧ га кѧчи.

пѧр м ‘два, двоје’. – Пѧр ти је млѧда и младѧжењѧ, ал мѧ пѧр зѧвѧмо и чѧвѧ вѧлѧва, ил кад Ѹпѧрѧмо двѧ кѧњѧ.

пѧра ж ‘новац’; в. *ѡбѧсиѧи*, *ѡдрѧкнуѧи* (се); || **пѧрица** ж дем; в. *зрно*, *разбѧцаѧи*; || **парѧтина** ж, об. мн, пеј; в. *ѧѡвѧљѧи*.

парадѧиз -ѧиза м бѧт ‘повртѧрска биљѧка, парадајз’; в. *ѡчѧиѧи*; || **парадѧишчић** м дем. према *ѧпарадѧјз*. – Тѧкѧ е бѧба Зѧрка свѧчѧм тѧпѧла: ѡиѧвица, парадѧишчић, кѸпушчић, трѧвица, ћѧтелѧница, бурѧница, па ћѧчићѧ, ћѧчица.

пѧрѧдни -ѧ -ѧ ‘стојеће, за свѧчане прилике’. – Кѧдѧ нас се знѧло штѧ е рѧдно за свѧкѧ дѧн, а штѧ е пѧрѧдно; ~ *ѡдиѧло*. – Нѧћѧљѧм ѡбѸчѧмо пѧрѧдно ѡдиѧло и идѧмо црѧкви.

паралисати се -шѐм се св 'доживети мождани удар'. – Паралисѓ се Љубо, нѐ може д-устанѐ из крѐвета.

парампѣрчѣд м 'мноштво ситних комадића'. – Стрина чѣстила стѣкло од лампѐ и ѓно јој ѣспанѐ на пѣртос и пѣрснѐ у парампѣрчѣд.

парѣндило м 'лоше одевен и запуштен човек'. – Ѓнѓм парѣндилу с Љуте круш-кѐ, пѣрње самосѣме зѣкрпе.

парѣстос -ѣстоса м 'служба, молитва за покој душе умрлог'. – Ми парѣстос зовѐмо дѣћа зѣтѓ што се за пѓкѓј дѣшѐ поред мѓлитвѐ дѣе и трѣза љубави у спѓмѐн пѓкѓјника.

пѣрати пѣрам несв 'расплитати исплетено'. – Ѓнѐ бѣбѐ у-кући, пѣра нѐки ѣѣдов стѣри цѐмпер.

пѣрити пѣрѣм несв 'удвајати волове, коње'. – Пѣрили Влѣстимир и Жѣрко кѓње кад ѓру или кад вѓзѐ свѣтове; ~ **се** несв 'спаривати мужѣака и женку ради оплодње'. – Мѣтице и трѣт ти се пѣре у вѣздуку, кад се пѣре ѓвце кѣже се да се мѣчу, крѣва водѣ, кѓбила се пѣсѐ, крѣмача се бѣкарѣ, а кѓкѓш се тѣбѣ.

парѣцати се -ѣм се несв 'бунити се, жучно расправљати'. – Кад су ѣзишли са тог зѓѓра, пѓчѐше да се парѣцајѣ међу сѓѓѓм, а мѓј ѣѣдо им кѣже: Љѣди, нѐмѓте се парѣцати нѣ за шта, бѣће по ѣјном и нѣкѓ и вѣкѓ. – Парѣцај се тѣ кѓлко ѓш, тѓ ти је па смѓчи.

пѣрѣѓница ж 'дрвена посуда налик на кацу која је горе шира и у којој се прао и парио веш. – Ѓндак ти се у пѣрѣѓницу потрѣпѣ вѣш, ѣљинке, чѣршови и ѓзгѓ се ѣзрѣчи врѐо цѣѣѣ па се ѓзгѓ прѣкрије д-одстѓи и тѣј ни јѣдна вѣшка нѐ мож да прѣкѓстанѐ.

парлѣисати се -шѐм се св 'престравити се, парализовати се од страха'. – Кад је ѓнѣј шѣдѣт сплодѣрѓ, сплѣнѐ ѣѣрамида с кѣћѐ, пѓпуцајѣ стаклѣта на прѓзорима, а ѣѣца се парлѣисала од стрѣсти.

парлѣати -ѣм несв 'журити некуд, брзати'. – Ѓнѐ је парлѣ прѣко поља, ѓдѐ кѓ вѣ-тар. в. *оѣѣарлѣѣи, ѣѣѣарлѣѣи, доѣарлѣѣи*

пѣрлог м 'закоровљено земљиште, тле где је обрада напуштена'. – Мѓј брѣјко, у ѓнијем домѣћинским кѣћѣма ѣе је имѣње бѣло зѣтѣгнуто ко тѣмбура, сѣд нѣко не жѣвѣ, свѐ зарѣсло у пѣрлог, дѣ-бѓк-сѣчѣвај, стрѓба пѓглѣти.

пѣрложити (се) -ѣ (се) 'престати обрађивати земљу'. – Нѣкѐ ѓрнице и нѣкѐ ли-ваде па се сѣд пѣрложѐ.

пѣрмак пѣрмака м 'огранак, парче облог дрвета'. – Ѓн смѓта јѣдан пѣрмак и гѣђа ѓнѣ ѣумару што им кѣпѣ јѣјца с пѓлога.

пѣрнѣк -ѣка м 'други члан пара'. – Пѣрнѣк дешѣѣку ти је лѣвѣк, блѣго ѣѣду; в. *раван*.

пѣрница ж 'судски спор'. – Сѣдили се гѓдинама и сѣмо додѣвали штѣти прѣда, рѣмбачили за двокѣте и сѣд, нѣси мѓгѓ да им зѓѓѓвѓрѣш да е бѓљѣ мѣшѣв мѣр но дебѣла пѣрница. – *Кѓ се с ѣѣродом сѣдијѓ ѣѣрницу е сѣзѣбијѓ*.

пѣрничити се -ѣм се несв 'судити се'. – Пѣрничили се Рѣковићи двѣнѣс гѓдѣнѣ и свѐ жѣво дѣли сѣду и двокѣтима.

пѣрњѣк -ѣка м 'вршњѣк, исписник'. – Јѣ и Мѣкош смо ти парњѣци, рѓђени у пѣтнѣс дѣнѣ, зѣјно ѣшли у-школу, зѣјно чѓбѣнисали, зѣјно рѣсли.

пѣрњѣча ж 'тек испечена ракија'. – Нѣје дѓбро пѣти пѣрњѣчу, ѓдма удѣрѣ ѣ-глѣву, бѓље кад се слѣди кѓлко бѣло, ѓндак дѓђе пѣткијѣ.

пѣрожѣк -шка м 'кратки горњѣ крак на трокраким дрвеним вилама'. – Пљѣснук плѣску на вѣ рѓгоце и слѓмик пѣрожѣк, крѣвлѐ ми но ѣшта.

пѣрѓк -ѓка м 'парѓх, свѣштеник који је старѣшина јѣдне парѓхије'. – Ѓн ти је ко гѓрѣчки пѣрѓк пѓрушијѓ ѣконостас на олтѣру кѓѣ су нѣши ѣѣдови спѓдигли и кѓѣ је

прије тријестину гдѣина обнoвљен па му влѣдика за наградy проширијo парoкијy и на Грѣб.

парoкија ж ‘парoхија, област која се налази под управом једног свештеника, парoха’. – Причајy како е један пѣп срyшијo иконостас па га влѣдика наградијo те му свѣ трѣ сина дoбили парoкије у грѣдовима, па селѣци на нѣком веселy нарyчили пјесму за тoг пѣпа: *Вѣволу би дyшу ирдѣб*.

партѣјати -ѣм несв ‘бити у партији, бавити се партијским пословима’. – Зѣмѣјле дни партијали, дyвали у йстy тѣкву док им тѣква нѣје пyкля; || **партѣјашити** -ијашим несв ‘и с т o’. – Нѣмѣ се, сине мѣј, блѣго ѣједу, нѣкад бѣвити тѣм партијашѣњем и политиком, јел тѣ ти је вѣлика кyрва, ако би тѣ радијo да yспѣш y-тѣм – сагyбиѣш дyшу, ако би тѣ радијo чѣсно и поштѣно – дѣ глава.

партѣнски -а -o ‘који се тиче партије, партијски’. – Тѣ ти је бѣла партѣнска прѣпагѣнда, ѣд тѣг пѣсла нѣшта нѣје бѣло; ~ *кнѣйжица* – И Жѣрко ти поциѣпа партѣнску кнѣйжицу нѣје прѣд њима, бѣци је на ѣстѣл прѣд ѣнѣ буцѣване и изѣје кѣ ѣпарен.

пѣртос пѣртоса ‘дашчани под, патос’. – Йспушти ти дѣна ѣнѣј чѣрбалук и ѣн пѣде на пѣртос и рѣзби се у пѣрампѣрчѣд.

партѣсара ж ‘тканица која стоји на подy’. – Кад смо йшли да глѣдѣмо дѣм, у свим сѣбама и у кѣднику бѣјагу затѣгнуте партѣсаре, вѣдѣ се ѣпрѣне и чѣсте, свѣ на свѣом мѣсту, кѣрактерна кyћа – нѣма штѣ да се кѣже.

пѣртосити -им несв. – Овy сѣбу ти је пѣртосијo пѣкѣјни Мѣрослав Сѣвин.

пѣс пѣсѣ м зоол Canis; || **пѣсѣ** -ѣ -ѣ ‘пасји, псеѣни’. – Бѣгме смо проживѣјли пѣсѣ жѣвѣт, бѣјагу у глѣдне гѣдине, и болѣшчине, и рѣт, пѣтље завлѣдаше комyнисти, па кyлук, па ѣткуп, па стѣ јѣдѣ, сѣмо што нас водѣница није мљѣла, ал јѣпѣт, вѣла Бѣгу, прѣгyрасмо нѣкѣко; || **пѣшче** -ѣта с дем. – ѣнѣ пѣшче ѣткѣнуло лѣнац и ѣдлyњало нѣје; **пѣкче** ‘и с т o’ в. *бакча*; || **пѣшчѣште** -ѣта с пеј. – Мѣ ти пѣшче зѣвѣмо и пѣшчѣште, и кѣр, и кѣре, и керѣште, па ѣндѣк: дѣндара, јѣјцара, полѣжара, цѣвцара, сѣм-сара, цyкела, ѣумара и коѣшта. *изр. Рѣни йѣшче да й-йѣдѣ*.

пѣсѣнт непрѣм ‘по мѣри, таман’. – Кyпијo ми тѣјo сѣндале, кѣ да сам иг прѣбѣ, дѣшле пѣсѣнт како трѣбѣ; *изр. Пѣсѣнтѣ йѣ климѣрѣ*.

пѣсѣште с ‘пѣшѣк, мѣсто где пасе стока’. – Нѣсам шѣѣо на ѣјно пѣсѣште ни на ѣјно пѣшште и затѣ ме нѣсу мирѣсали, ал нѣ каем се бѣз тѣгѣ.

пѣском прил ‘пасуѣи’. – ѣндак смо прѣд нѣѣ стѣку тѣрѣли на пѣток да напоймо, да не зѣватѣмо пѣтље вѣду с-бунѣра, ал полѣко, пѣском и дѣна yзгрѣд пѣскѣ или брѣстѣ врзѣну.

пѣсовати -уе / пѣшѣ (не)св ‘бити по мѣри, ѣговарѣти’. – Е бѣш ми ѣвѣ нyмера пѣсеу, ѣјг ми ѣдвѣј. – Зѣтурили кyћѣни неје кљyч ѣд пѣдрума, јѣ прѣбам с ѣнѣм ѣд ѣмбара, кад срѣѣѣм, ѣн пѣсеу. – ѣко-ш прѣво ти рѣкнѣм, мѣне пѣшѣ што се дѣна нѣшто лyтнула те не дѣлазѣ вѣше, нѣсмо мѣгли ѣд-нѣ нѣшта нѣ с кѣм да прѣзборѣмо, а да ѣна тѣ не растрyбѣ по сѣлу.

пѣспѣл м ‘ситан прах ѣд брашна у водѣници’. – Пѣпѣ ѣнѣј пѣспѣл водѣничару по кѣси и вѣђама па йзглѣда кѣнѣ да е сѣјед; || **пѣспѣлѣв** -ѣлива -o ‘који се бѣли ѣд паспѣља’. – Њѣму и су и брѣкови и ѣбрѣе бѣли паспѣлѣви.

пѣсти -(д)нем в. *иадаши*.

пѣсти пѣсѣ несв ‘напасѣти се (ѣ стоци)’. – Кад стѣка пѣчне пѣсти, мѣ се ѣндај йгрѣмо; || **пѣскѣти** -ѣ дем – Кад иг пѣѣрѣш кyћѣ, нѣмѣ йтѣти, нека yзгрѣдно пѣскѣју спорѣд пyта, заyварѣца е; в. *йаском*; || **пѣснути** -нy св ‘накратко се задржѣти на пѣши’; в. *брѣдина*.

пѣстрма ж ‘усѣљено и осушено ѣвчије мѣсо с костима’. – Ймѣ сам дѣбру бyкови-ну, а врѣме бѣјаше мрѣзѣвито, йспѣла пѣстрма сѣмо тѣкѣ, ѣчѣма да е јѣдѣш.

пастӯв -ува м 'приплодни ждребац'. – Цело сѣло е вѣдило кѣбиле под Дѣбровсављевог пастӯва јел је бѣјо рѣсан.

пасӯль -уља м бот. 'повртарска биљка Phaseolus'; в. *ојорњак*, *ѣаламар*; || **пасуљац** -љца м дем; в. *брашно*.

патак патка м зоол мужјак *Anas mas*. – Ал што е ѣмала једног патка кѣ слика.

патинути патинем св 'утишати, безмало престати'. – Еј, вѣла Бѣгу, патину кѣша и пѣче д-извѣдрава. – Мѣно му патинуше бѣлови прѣд-ноћ те зѣспа, нѣје дѣнима ѣка склѣпијо.

патити¹ (се) -ѣ(м) (се) несв 'умножавати стоку'. – Патиле им се ѣвце кѣ од шѣлѣ, скѣро свѣкѣ се блѣзнила.

патити² -ѣм несв 'туговати'. – Дӯго е патила кад је чӯла да се ожѣнијо з-дрӯгом.

патѣшпања ж 'прост колач од брашна, јаја и шећера'. – Јѣш ми је слѣтка ѣна патѣшпања што е спрѣмала наша пѣкѣјна бѣба кад бѣјѣсмо ѣѣца.

патка ж зоол 'птица *Anas*'. – Ёмилија бѣјѣше напатила дѣста паткѣ, ѣјма јѣз и уѣстава нѣје уз-кућу, за патке дӯшу дѣло; || **паткица** ж дем. – Ёвѣ уѣватила ти бѣба паткицу, нѣ мѣно се пѣгрѣј ш ѣбом; || **паткѣтина** ж аугм. – Зѣклала нѣку мѣтору паткѣтину, није је ѣздѣнстала, па дѣшла жѣлѣва кѣ ѣпута; || **пѣче** -ѣта с 'младунче патке'. – Уди да ти бѣба дѣднѣ једно мѣло пѣче да се мѣно пѣгрѣш ш ѣјм; || **пѣчјѣ** -ѣ -ѣ 'који се тиче пѣака, који се ѣноси на патке'. – Вѣдѣ се по снѣгу пѣчјѣ трѣгови, мѣра да су дѣље кѣд-шталѣ.

патлиѣан -ѣна м 'парадајз'. – Удок у зѣбран да насѣчѣм тѣчке да пѣтачкѣмо паглиѣѣне.

пѣња пѣтњѣ ж 'мука, туговање, ѣчај'. – Цѣѣ вѣѣк је весѣлница прѣвѣла у мӯци и пѣтњи.

пѣтока ж 'последња, најслабија ракија при печѣњу'. – Мѣ пѣтоку не тѣчѣмо у пѣставу, јѣк, но бѣѣмо или дѣмо жѣнама, вѣлѣ им кад пѣрӯ прѣзорска стаклѣта.

пѣточѣр м 'пијаница, бѣкрија'. – Ун ти је пѣточѣр ѣткѣд га пѣмтим, а пѣмтим вѣше од пѣла вѣѣка, стѣлно е пѣјо кѣ смӯк.

патријѣр -ѣра м 'патријарх'. – Патријѣр Пѣвле је бѣјо млѣго дѣбар чѣвек и дӯвник и ѣн ти је свѣкѣг лѣта дѣлазијо у ѣвѣрско Благовѣштѣње.

пѣтрљ м 'парче дрѣвета'; в. *ѣвѣѣиш*; || **патрљак** -љка м 'дѣо, ѣстѣк од уда, ѣстѣк од ѣдсѣчене гране на дрѣвету'. – Кад су вѣселом Микѣилу Мѣлѣнковом ѣсѣкли нѣге, ѣдѣкарили ѣмѣн до кӯка, ѣстѣли само мѣли патрљѣци; || **патрљѣчина** м аугм пеј. – Смѣта некӯ патрљѣчину и ѣбѣли млѣго крӯшѣка.

пѣћеник м 'мученик, чѣвек који пѣти и мучи се'. – Ун ти је, весѣлнѣк, вѣлики пѣћеник, цѣѣ жѣвѣт је прѣвѣѣ у мӯкѣма и тѣгѣбама; || **пѣћенички** -ѣ -ѣѣ 'који се ѣдноси на пѣтњу'. – Зѣврѣшио се ѣѣн пѣћенички жѣвѣт и сѣд некѣ пѣчинѣ; || **пѣћенички** прил. – Пѣћенички је жѣвила и умирала.

пѣћеница ж 'жена која се мучи, мученица'. – Штѣ ѣѣ ѣна, пѣћеница, тѣкѣ јѣј уѣсуд.

пѣѣчина ж 'вѣлно, мрежа коју плѣту пауци да у нӯ хватају инсѣкте'. – Свѣ се пѣкидѣ, ко пѣѣчина прѣд ѣлујѣм.

пѣчѣара ж **1**. 'комѣ старѣ крѣпе којѣм се брише црѣпуља, вѣди плѣх из шпорѣта'. – Нѣѣде ми дѣвѣје пѣчѣаре, ѣћу да пѣдложѣм лѣмпѣк, трѣбаѣе ми кад прѣлѣжем, да се не ѣпржѣм кад скѣдам лӯлу или кѣпѣк; **2**. 'лош чѣвек'. – Нѣѣисто се срѣзѣ, ништѣѣчи-на јѣдна и пѣчѣара, сѣмо што нѣ-бришӯ нѣге ѣ-ѣѣга.

пѣчѣтина ж 'мѣсо од патке'. – Мѣ вѣше вѣлѣмо ѣурѣтину, ал не мѣнишѣмо ни пѣчѣтини, а чѣѣа комендѣјѣ па вѣлѣ: нѣма тѣѣѣ без прѣсиѣѣ.

пѣѣиста у изр. ~ *нѣѣѣѣ* 'друга недеља чѣсног (Вѣскршѣѣг) пѣста'. – Свѣ нѣши кӯћѣни су се прѣѣстиѣли чѣстѣ нѣѣѣѣ, а јѣ и мѣј чѣвек ѣмо ѣвѣ пѣѣистѣ, ѣко Бѣг дѣ.

паша ж а. ‘место где се изгони стока да пасе, пашњак’. – Није Лѣпосава код-кућѣ, ђерала ђвце на пашу гóре ў-планину. **б.** ‘место одакле пчела доноси мед’. – Ђвѣ гѡдине мѣдѣ бáгрен кѡ нијад па е паша за чѣле дѹшу дáла.

пашѣног -ѣнога м ‘муж женине сестре’. – Мѡј пашѣног жѣнѣ сѣна па се спрѣмамо на-свадбу; || **пáшо** м хип ‘пашеног од миља’. – Слѹшáј, пáшо, рѣд би бѣјо да ми дѡђеш на славу, лáни си пѡслѡ кѹћáне и тѡ е поштѣно, ал нѣкáко ми бѣз тебе крѣно.

пашњáк ж ‘простор на коме се стока напаса’. – Ми имáмо бáшка пашњáк за рѡгату стѡку, а бáшка зá-ѡвце.

пашчáдија мн **1.** ‘група паса’. – Наиђоше нѣка пашчáдија те ми пѡплашише ђвце; **2.** ‘(пра)унучад (из миља)’. – Јѣдва чѣкáм да ми дѡђу ђвá мѡја пашчáдија, исплела им бáба, свѣма, по прѣслук да им се ѡдри^ешим за мáтерице, имá иг, вáла Бѡгу, у Бѡжјѡј рѹци, десѣторо и кáдар је једáнѣсто на пѹту.

пѣвáљка ж ‘кафанска певачица’. – Она Стѣвова ћѣрка напуштила шкѡлу и ѡт-ишла у пѣвáљке.

пѣвáч -ача м ‘коме је певање професија’. – Ђнáј наш Гвѡзден Радѣчевић ти је пѣвáч тáмо нѣђе на рáдију; || **пѣвáчки** -а -о ‘који се тиче певача’; *изр.* ~-а *група* ‘група певача аматера’. – Имáло кѡдá нас нѣколко пѣвáчкиг грѹпá кѡѣ се зѣми тáкмичѣ по сѣлима, па најбѡљи идѹ на главно тáкмичење ў-Гѹчу, звáло се *Рáсѣвáно Драгáчево*.

пѣвáчица ж а. ‘жена која пева, која се бави певањем’. – Ђѡе ѡна да е пѣвáчица, ал у кавáни се учѣ неке дрѹге шкѡле; **б.** ‘птица певачица’; в. *ѣлиска*.

пѣвѹшнѣ -ѹшѣм несв ‘тихо, умилно певати’. – Зáвичáј пѣвѹшѣ áријом славѹја, зрѣкѡм зрѣкáвца, дукáтáњем мѣсѣрке (11: 5).

пѣд ж ‘мера за дужину, распон између затегнутих врхова палца и великог прста’; в. *закрвaвиѣи, зид, кров*.

пѣдáл пѣдáла м в. *ѣед*. – Пѣдљом мѣрѣмо тáкѡ што ѡпружѣмо пáлац и вѣлики прѣ на рѹци; в. *мрѣваја*.

пѣзити -ѣм несв ‘понизно угађати неком’. – Цѣлог живѡта е јáдник пѣзио свáком ко е на мај кáкѡм пѡложају.

пѣкмез пѣкмеза м ‘густо укувано воће’. – Нáша бáба е кѹвала пѣкмез од нѣлѹштениг мацáрки и није тѹрала ни трѹн шећера, ал јѡпет бѣјо слáдак кѡ мѣд.

пѣкмезити се -им се несв ‘имитирати плакање, мазити се’. – Нѣмѡде да се пѣк-мезиш тѹјнáк кѡ нѣкá мáза.

пѣлвер пѣлвера м ‘рђав мајстор, који слабо и некавалитетно ради’. – Зѣмáјле се није пѣлверило к-ѡвѡ сáд, ѡндак ти је мајстор бѣо мајстор а јѡк пѣлвер; || **пелвѣрчи-на** м аугм. од *ѣелвер*. – Нѣмѡ ми довѡдити ѡнѹ пелвѣрчину, ко Бѡга те мѡлим, лáни ми је дѡшѡ гáвѣ; уп. *смáндркáѣи*.

пелвѣрáј -áја м ‘лоше урађен посаѡ’. – Рђаво ти ўдаријо мáлтер, ѡбичан пелвѣрáј, тѡ мáлтера вѣђело није.

пѣлверити -ѣм несв ‘радити лоше, невешто’. – Нѣмѡјте, лѹди, тѡ тáкѡ пѣлверити зá-име Бѡга; в. *ѣелвер*.

пѣлена ж ‘латно у које се повијало новорођенче’. – Кад млáда трѣбá да се пѡ-рѡди, њѣјзина мáјка, очи пѡрѡђáја, дѡноси пѣлене, тáки је рѣд.

пелѣнгаће ж мн ‘танке летње гаће’. – Лѣти смо ти гурáли пѡвздáн у пелѣнгаћáма и бѡси.

пелѣнгѣр -ѣра м ‘лоша, танка одећа’. – Ђвѡј жѣнскѡј ћѣци трѣбá вáздáн коекáкиг пеленгѣрá, нѣ мош лáсно да нáвашѣш.

пелерѣна ж ‘кишни огртач, кабаница, врста мантила’. – Имáдијаше Мѣлош чѣз-ме гѹжваре, кáнгáрне рáјтѡзне, гóре сáкѡв, а преко њѣга ѡбѹкѡ пелерѣну, ў тѡ врѣме ти је тáкá мѡда бѣла.

пѣлцер пѣлцера м ‘калем, изданак; младица’. – Дѣњела ми Вѣра млѣго згѣднѣи пѣлцѣра од њѣног цвѣѣћа.

пѣлцовати -уем несв ‘вакцинисати’. – Нѣ знам кѣлко е пѣмѣтно пѣлцовати ѣѣцу; || **пѣлцовање** с гл. им. – Вѣш ѓвѣ ѓжѣлке на лѣвој мѣшици, тѣ ти је од пѣлцовања, кад смо бѣли мѣли, ѓндак су нас пѣлцовали да се, бајѣги, не разболѣмо.

пѣлѣшити -им несв ‘глобити, одузимати’. – Цѣлог живѣта нас је сѣмо пѣлѣшијо, а приврѣђѣвѣ нѣје ни за мѣли нѣкат; е рѣко сам му онѣмѣд: нѣма вѣше, него заврѣни рукаве.

пѣндрек пѣндрекa м ‘полицијска палица’. – Свѣки милицѣјац ти о пѣјасу ѣмо зѣкачен пѣндрек, ш њѣм нѣ мож да т-ѣубије, ал кад те опѣучѣ, приѣседне ти мѣјчино млиѣко.

пѣнтѣрити се пѣнтѣрим се несв ‘пењати се уз стабло, пентрати се’. – Он ти је вѣлѣб да се пѣнтѣри по дрвѣтима, кѣ вѣверица, ил да бѣрѣ вѣће ил да скѣдѣ тѣчјѣ јѣјца.

пѣнцер м ‘прозор’. – Зѣпјевѣше ѣѣвѣјке: под пѣнцером цвѣтала ми лѣла, дѣшѣ миле па ме зѣгѣвѣра; || **пѣнцѣрче** -ѣрчѣта с дем ‘прозорче’. – ѓна ѓтвори пѣнцѣрче и ѓн се ѣвѣуче, кѣ у ѓнѣј пѣсми: ѓтвор прѣзор, мое мѣло лѣуче, да се лѣле кроз прѣзор увѣучѣ; || **пѣнцѣрић** -ѣћа м дем ‘прозорчић’. – На ѓнѣм кућѣрку бѣјагу с јѣјне стрѣнѣ двѣ пѣнцѣрића; || **пѣнцѣрчић** -ѣћа м ‘и с т о’. – Под њѣним пѣнцѣрчићом мѣрише смѣље и бѣсѣље; || **пѣнцѣрски** -а -о ‘који се односи на пѣнцер’. – ѓнѣ пѣнцѣрски кѣпци бѣјагу ѓвѣрбани у зелѣно.

пѣњало с ‘стубице преко којих се кокошке пењу у кокошар’; в. *ѣрѣчкица*.

пѣпѣн -ѣна м ‘средство за уништавање гамади’. – Испѣгиле се бѣјагу бувѣтине и док не набависмо пѣпѣйна, нѣсмо мѣгли нѣшта да пѣчинѣмо.

пѣпѣљуга ж ‘метална фиока на шпорѣту или фуруни за пѣпѣо’. – Изнѣси пѣпѣљугу, блѣго бѣби, те прѣспи пѣпо на бѣњѣште.

пѣпо пѣпѣла м ‘пѣпѣо, прах који се добија сагоревањем дрвета’. – Зѣмѣјле смо кѣвали пѣпо и прѣвили цѣѣѣ и ш њѣм прѣли вѣш и коѣшта; || **пѣпѣљѣв** -а -о ‘боје пѣпѣла, сив’ – Дѣјде ми онај пѣпѣљѣви цѣмпер, ѓћу д-ѓдем до зѣдруге.

пѣраје с ‘крилица помоћу којих риба плива’. – Мѣ кад чѣстимо шѣран за Нѣколѣдѣн, чѣшѣгијом скѣдамо крѣљуш, а виногрѣдѣрским мѣказама посѣчѣмо пѣраје.

пѣрвѣз м ‘оквир, рам којим је оивичен прозор или врата’. – Начѣнѣо ми Тѣмо Срѣћков пѣрвѣз од грѣничевине, вѣчна ствѣр.

пѣрвѣз м ‘калемарски ножић, перорез’; в. *калемар*.

пѣрдѣш м ‘завршна фаза малтерисања, фино равнање зидних површина’. – Прѣшле нѣѣље смо омѣлѣтерили свѣ одѣлѣња, а сѣтра ѣе мѣјстори д-ѣдѣрају пѣрдѣш.

пѣрдѣшити пѣрдѣшим несв ‘наносити на зид завршни слој малтера’. – Пѣрдѣше нам дѣнѣс мѣјстори с дунѣвцом, ѣспѣдѣ зѣд ко салѣвен.

пѣрена ж ‘украсна старинска билка’. – Код Мѣрѣ Манѣјлове ти је ѣмало разнѣразнијег пѣренѣ, пѣна ѣвлија.

пѣрило с ‘место на потоку где се пѣре рубље’. – Зѣмѣјле, мѣло-мѣло па на пѣрило бѣнѣ поѣкѣјѣ мѣда с вѣшом, па рѣспѣли прѣкљѣчѣм из свѣ снѣгѣ.

пѣрлијати -ѣм несв ‘лепршати’. – Мѣја ѣнучица пѣтрчала низ лѣваду и зѣвѣ: *дѣда!* – а ѓнѣ ѣљиница јѣј сѣмо перлијѣ, ко нѣкѣ лептѣрић.

[пѣро] пѣрѣта с **1.** (у птице, кокошке) – Пѣро од пѣљежи се зѣмѣјле умѣкало у мѣстило и пѣсало; **2.** ‘издубѣна дѣшчица на воденичком колу (точку) у коју удѣра вода и покрѣе млински камен’. – Вѣда из цѣпѣна ѣдарѣ у пѣра и тѣкѣ ѓкрѣѣ кѣло; **3.** ‘млади лист кукуруза’. – Ан жѣто ѣзбѣци трѣ пѣра, мѣш да га ѓпрѣшиш; **4.** ‘јѣдан од три крака на повѣзачи’. – Мѣраму прѣсѣвијѣш на трѣ пѣра, двѣ вѣжѣш испод брѣде, а ѓнѣ трѣѣ пѣдѣ низ лѣја; || **пѣрѣ** -ѣта с дем. – Нѣшта лѣкше, лѣко ко пѣрѣце.

персо̀на ж ‘важна особа’. – Он ти је сãденаке вѣлика персо̀на од ка̀д се пресѐлио у ва̀рош.

перу̀ника ж в. *ирис*. – Имала е ба̀ба Дра̀гиња тѐгѣтну, бѝелу̀ и ва̀трелу̀ перу̀нику.

– Имала баба Дра̀гиња прѣд-згра̀дѣм нѣколко перу̀ника̀ рãзнијег бо̀ја, што-во сãд зову̀ йрис.

перу̀шка ж ‘крило крупније живине које служи да се мрве скупљају са стола. – Ўзми, ћѣри, перу̀шку те збриши мр̀ве у та̀њир па ба̀ци прѣд ко̀кошке.

песма̀рица ж 1. ‘књига, збирка песама’. – Купи́о ми чи́ко Зма̀еву песма̀рицу; 2. ‘песма, песмица’; в. *згуриши, миомир*.

пѣта ж ‘задњи део стопала’. – Ка̀д је, на̀ко̀ бѣс, прѣлази́о преко в̀рзине на̀бијѣ глѣгов трн у пѣту, јѣдва е до̀шѣ до-ку̀ћѣ, па му ба̀ба изва̀дила иглѣм. – Не брукај се ту̀јна̀к, ви́ше он има̀ у пѣти но ти у гла̀ви и за̀то слу̀шај штã он збо̀ри.

пѣтица ж ‘део косе на коме се она учвршћује за косиште’. – И Ра̀досав ти ђ̀двоји гривну од пѣтице те рãз̀двоји ко̀су од ко̀сийшта.

пѣтка ж ‘пијачни дан у петак, петком (у Чачку)’; в. *марамара*.

пѣтљавина ж ‘мутна радња’. – Неку пѣтљавину они в̀рше, Бо̀га питај штã му̀вају.

пѣтља̀исати -шѣм несв ‘бавити се сумњивим пословима, лагати, варати’. – Стãлно нѣшто пѣтља̀ису̀, ал ни́како да по̀турѣ лѐђа, ни́су иг ђ̀чеви на̀учили да нѣма лѣ̀ба без мо̀тикѐ.

пѣтља̀нција ж ‘сумњив поступак, мување’. – Отка̀ндер се ти коека̀киг пѣтља̀нција док је вре́ме, него́ у се и у своѣ кљу̀се.

пѣтљати -ãм несв ‘лагати, варати’. – Парѣла ђ̀вијег што стãлно нѣшто му̀вају и пѣтљају ти је: кра̀ди, ла̀жи, поштѣно се вла̀дај – док иг јѣднѣг да̀на не скѣмбају у ãпс; в. *йѣи́љаисаи́и*; || **пѣтља̀ње** с гл. им. ‘јалов, бесмислен, непотребан посао’. – Штã се пѣтља̀ш с ништа̀цима ко̀йма је пѣтља̀ње јѣд̀ни по̀сѣ што зна̀ју да ра̀де.

петра̀йль -и́ља м ‘епитрахил’. – Ка̀д је по̀п ту̀ријо петра̀йль, ми ушу̀ћесмо и он по̀че да чи́та.

пѣтровац -ђвца м бот ‘лековита биљка, цвет *Agriemonia eupatoriæ*’. – Пѣтровац се бѣ̀рѣ на Пѣтровда̀н и ко̀ристи се за ли́ек.

пѣтровача ж ‘врста јабуке’. – Од сви́г јабу̀ка на̀јпрво нам стãше пѣтровача, ђ̀на о Пѣтровуднѣ ва̀ља да се јѣ̀дѣ.

пѣћи пѣчѣм несв ‘припремати храну печењем у рерни, на ринглама или ражњу’. – А̀јде да ми прãви́ш дру̀штво и припо̀можѣш пѣћи ово бра̀вче на ши́лку.

пѣцивица ж ‘божићна печеница’. – Учãше нас та̀јо, ка̀д би́јãсмо ма̀ли: „У Бо̀жића три но̀жића, јѣдан сѣчѣ пѣцивицу, дру́ги сѣчѣ ко̀басицу, тре́ћи сѣчѣ по̀гачицу“; в. *од-викари́иши*.

пѣциво с ‘печено месо, тесто’. – Спрѣмде ка̀ког пѣцива за ве́черу.

пѣцидба ж ‘печење ракије’. – Ка̀д с јѣсени по̀чнѣ пѣцидба, ску̀пѣ се луди с ве́чери око ла̀мпека, дивãне и пи́јуцкају.

пѣча ж ‘особа која се држи надмено’. – Зо̀ра ти је би́ла вѣлика пѣча: ни́је мѣгло ла̀сно да жо́ј се прã́ђе ни́ с кое стра̀нѣ.

пѣча̀лба ж ‘надничење, тежак сезонски рад, аргатовање’. – Гр̀к је и кр̀вãв лѣ̀б из пѣча̀лбе, он ти је с вѣликом му̀ко̀м за̀рађен па за̀то по̀ђеко ве́ли да он има̀ сѣдам ко̀ра.

пѣча̀лбити -им несв ‘надничити’; в. *йрочевље*,

пѣчѣница ж ‘комад меса уз кичмени стуб свиње, одимљен’. – О̀во ђ̀ни у ча̀рши- (ј)и зову̀ пѣчѣница, а ми́ ка̀жемо пр̀шута.

пѣчѣња̀к -ãка м ‘незрео клип кукуруза печен на жару’. – Ка̀д смо с јѣсени чу̀вали сто̀ку, ми на̀ложимо ва̀тру па ка̀д се зго̀ри, ђ̀ндај на ђ̀ну жа̀р ту̀римѣ печења̀ке те- ис- печемо.

печење с ‘печено месо’. – Кад се печење измакнѣ с вѣтрѣ, оставиш га да се мѣно ладнѣ; || **печењце** -ета дем од *йечење*. – Нѣмѣ ништа да спрѣмаш, мѣже мѣло сѣва лѣпца и печењца; || **печењчина** ж пеј од *йечење* – Йжнѣше нам нѣку мѣсну печењчину, није ни за шта; в. *йрекокаѣи*.

пѣчити -ѣм св ‘ујести, печнути (обад, оса, пчела; змија’. – Јуницу ми пѣчијо дбѣд и ѡна се разобѣдала; в. *обадаѣи се*.

пѣчити се пѣчим се несв ‘правити гримасе, подругљиво гледати, држати се над-мено’. – Нѣмѣјде да се пѣчиш тѣјнак, но бѣдни смѣрна.

пѣш¹ м ‘предњи део капута, цемпера на раскопчавање’. – Штѣ сте рашѣрили те пѣшеве да вас испрѣбѣја вѣтар.

пѣш² м зоол ‘врста слатководне рибе са великим устима *Cottus gobio*’. – Штѣ си зѣнѣ кѣ пѣш.

пѣшке прил ‘пешце’. – ѐндак ти се йшло пѣшке у Чѣчак, преко Крѣвајѣ, и о сѣбе смо нѣсили бѣјелѣ мрсе те продавали, а пѣтље ѡздѣ гѣс, зѣтин, сѣ и коѣшта.

пѣва ж ‘линија, пруга’. – Кад Бѣшко крѣчѣ, он извѣчѣ пѣву пѣд и пѣјаче испод штѣкѣтора да нѣ веруеш да е рѣком и чѣткицом нѣтрукована.

пѣвница ж ‘грађевина за бурад, пиће’. – Мѣ смо ти у пѣвници дрѣжали бѣрад с рѣкијѣм и с вѣном.

пѣво с **1.** ‘гозба, слава, обетина’. – Кад срѣтиш рѣђака ил нѣког ко нам је у звѣници, тѣ, благо бѣби, рѣци: дѣђте да пѣјемо ил дѣђте нѣ-пѣво; **2.** ‘алкохолно пиће’; в. *йивѣија*.

пѣвѣија м ‘човек који воли пиво’. – Мѣјѣдраг ти је бѣјо вѣлики пѣвѣија, јѣмпѣт је зѣ-дѣн пѣпијо цѣлу гѣјбу пѣва.

пѣзгор м ‘нешто много ситно, најситнији кромпир’. – Пѣвадисмо и пѣкуписмо, вѣла Бѣгу, сѣв компѣр, ѡстѣ сѣмо ѡнѣј пѣзгор мѣњи од кѣњца.

пѣјавица ж зоол ‘глиста која се храни крвљу кичмењака, *Hirundimnidae*’. – Вѣ-каше лѣка за Кађу: вѣђи, кѣже, кѣкѣ су јѣј ѡбрвице – кѣнѣ пѣјавице.

пѣјандура м ‘алкохоличар, који је често пијан’. – Дѣбру дѣшу ймѣ весѣлник, ал нѣ врѣдѣ кад је пѣјандура и тѣ ѡнѣ од гѣриг.

[**пѣјанство**] с; в. *зѣвлѣши, йребаѣивѣиши*.

пѣѣсак -ска м ‘песак’; в. *йјесковиѣи, йјескуша*.

пѣјѣк м ‘гвоздена алатка која са јѣдне стране има уску јѣку узану мотику, а с дру-ге јѣк шѣљак’. – Бѣдѣком крѣчимо ѣје је зѣмља дѣбра, а ако е камѣнито тѣј без пѣјѣка нѣма вѣјдѣ.

пѣјѣкати пѣјѣче[м] несв ‘оглашавати се као пиле; имитирати пѣлад’. – Ђѣца по слѣми испод бѣднѣака пѣјѣчу и трѣже слаткише.

пѣјѣцкати -ѣм несв ‘полако и помало пити’. – Такѣ ти мѣ сѣдѣмо поред мѣита, пѣјѣцкѣмо рѣкију за пѣкој нѣгове дѣшѣ и разгѣвѣрамо о нѣговијѣм добрѣтама.

пѣк м ‘прикривена мржња, тежња за осветом’. – На домѣћине, кѣѣ су назѣвали кѣлѣцима, ймали су пѣсебан пѣк, да су мѣгли – крѣви би им се нѣпили, Бѣже им прѣ-сти.

пѣкавац -ѣвца м ‘опушак, крај испушене цигарете’. – Вѣсели Ѧцо ти је кѣпијо пѣкавце коекѣдије и тѣ пѣшијо, па га споради тѣгѣ прѣзвѣли Ѧцо Пѣкавѣија.

пѣкљѣ -а м ‘дугоног мршав човек’. – Вѣђи кѣкѣ је кѣ рѣгоца, кѣ да га е прѣвијо Мѣле Пѣкљѣ; || **пѣкљѣв** -а -ѣ ‘који је дугих танких ногу’. – Мѣле ти је бѣјо пѣкљѣв, ймѣ дугѣчке нѣге, бѣз тога су га прѣзвѣли Пѣкљѣ; в. *клинѣр*; || **пѣкљѣс** -ста -ѣ ‘који има танке а дугѣчке ноге, штркљѣст’. – Бѣјѣше нѣкѣ пѣкљѣс и вѣретѣзан, није бѣјо пѣдаткѣн но дѣшѣ штркљѣс.

пѣксла ж 1. ‘пепелѣара за цигарете’. – Зѣмѣјле биле земљанѣ пѣксле по кавѣнама, пѣтље изѣшле ѓнѣ мѣјлѣране, па нѣјпосле стѣклене; 2. ‘накнада коју кафеѣија узима од картароша после фајронта’. – Кад се картароши заиграју у кавѣни и ѓстану после вајронта, ѓнда им, с врѣмена на врѣме, кавѣѣија ўзмѣ ш њинѣ гѣмилѣ нѣку количѣйну пѣра и тѣ се каже ўзѣ пѣкслу.

пѣктије ж мн ‘пихтије, јело које се добија кувањем јунеѣих и свињских ногица’. – Вѣлѣ Радисав Тўба да нѣјволѣ пѣктије за тѣ што сѣмо ѓне дрктѣ прѣд њим, а друѓи ме, вѣлѣ, њѣко не зарѣзуе.

пилѣдѣрник м ‘ограђен простор за пилиће’. – Направијо ми Јерѣтије пилѣдѣрник од лѣтвица и јѣ тўјнак тўрим пилѣдма водѣ и рѣнѣ и упѣлим им сѣјалицу и ѓни се шћућурѣ, тўј иг ѓнѣ сѣјалица грѣјѣ па кљўцајў дѣн нѣћ и млѣго згѣдно напредујў и тўјнак иг дрђим свѣ док не ѓдвркнў и тѣк пѣтље иг навадимѣ д-идў у кокошѣр с кокошкама.

пилѣдија ж мн ‘пилад, пилићи’. – Ѓвѣ нѣснѣ пилѣдија изѣшла и свў ми бѣшчицу рашчепрљала.

пиле -ета с 1. ‘младунче кокошке’. – Трѣче, дѣјете, виђи што се чўе квѣчка, да нам свракѣљица не ѓднесѣ пиле. – Виќаше бѣба кад нѣшто не можемо д-ўрадимѣ а шћѣли би: *кљўцај пиле у гвѣздене виле*; || **пилѣнце** -ета с дем. од *пиле*. – Заврзло се јѣдно пилѣнце у ону травўлину, срѣћом га чўк како пијўче, ѓстало би нѣјнак док га не би нѣшто смѣтало, вѣљда се за тѣ каже заврзо се ко пиле у кўчине; в. *ўрокљувѣиши*; || **пилѣћѣ** -ѣ -ѣ ‘који се тиче пилета’. – Пилѣћѣ мѣсо вѣљѣ спрѣмити болеснику; *изр.* ~-ѣ *мѣзак* ‘непаметан, неразуман’. – Нѣма ѓн вѣзе с вѣзом, ко д-ѣмѣ пилѣћѣ мѣзак; ~-ѣ *ѣмћѣње* ‘слабог памћѣња, забораван’. – Ѓни ко д-ѣмају пилѣћѣ памћѣње, па не знајў шта су им дѣсад рѣдили; 2. ‘мањи део рабоша’. – Рѣбош ти је, сѣнко, ѣмѣ два дѣла, мањи коѣ се дѣвѣ муштѣрији у водѣници или вѣљалици и ѓн се звѣо пиле и вѣћи коѣји је ѓстајѣ уз трубу сўкна или врѣћу, тѣ е квѣчка, па кад муштѣрија дође, ѓндак се упѣре пиле и квѣчка и тѣко се зна чѣјѣ е рѣба.

пилѣтина ж ‘пилѣће месо’. – Дѣјде ћѣци ѓнѣ пилѣтине.

пилићѣрити -ѣћѣрим несв ‘трговати на мало; бавити се ситнијим пословима’. – Није он шћѣо да пилићѣри, но е сѣмо рѣдијо на ѣнгро, за тѣ е и нѣсебѣ, прѣпѣ наѣчисто.

пилѣнца ж ‘млада кокошка, кокица’. – Умам нѣколко пилѣнца што су прѣњеле ѓвијег дѣнѣ.

пилѣо с ‘место на коме су укупане воћне саднице док се не посаде тамо где је планиранѣ’. – Тамо узѣ-шталу с јўжне странѣ нам је пилѣо и тўј ти јѣ упѣлим ѓнѣ вѣћке и, чѣм спѣнѣ снѣјег, сѣдим.

пилѣак пилѣка м ‘каменчић величине ораха у игри пилѣака’. – Ниѕмо ми ѣмали овѣг ѣграчки ко ова ћѣца сѣд, но смо се ѣграли пилѣака, тўтомѣша, кријѣ, клиса, кличка, прѣстѣна, робѣѣија, косѣчѣ, орѣчѣ и тѣко тѣ, а пилѣака смо ѣграли рўкама, уз пѣмѣћ „пилѣака“, а тѣ су ти каменчићи облўци, и ѓндај кѣжипрѣст и пѣлац лѣве рўкѣ тўрим на-земљу тѣко да ти они наѣчинѣ кѣпију иза пѣшѣс пилѣака кое си бѣѣијѣ ѣз шакѣ, ѓндај ўзмѣш јѣдан пилѣак, бѣѣиш га ўвис око пѣ метра и док ѓн пѣчнѣ да пѣдѣ, ти јѣдан од ѓнѣг дѣље пилѣака дѣснѣм рўкѣм трѣбѣ да прѣћѣрѣш кроз кѣпију и да стѣгнѣш д-ўвѣтиш ѓнѣј пилѣак што си бѣѣијѣ ўвис и ти ѣгрѣш свѣ док не севѣиш; кад севѣиш, ѣгрѣ ѓнѣј друѓи и побѣдијѣ е ко више пилѣака прѣгнѣ кроз кѣпију.

пилѣѣр -ѣра м ‘бакалин, трговац’. – Борисав ти је бѣјо млѣго дѣбар пилѣѣр, ѣмѣ е ѓн у њѣговом дућѣну на Пѣротинѣма вѣздѣн коѣшта.

пилѣевина ж ‘ситан отпад од стругања (дрвета, гвожђа), струготина’. – Ту пилѣевину ћемо д-искѣрѣстѣмо д-изгѣри помѣно под рѣнијом.

пиљеж ж ‘живина’. – Ћеца мдогү д-испуштє оѵце, да причуѵају краѵе, да на̀ра̀не пиљеж и то̀ е за̀уѵа̀р да ми не дангубимо јел нѐ знамо ку̀-немо прїје, стд пдслѵа имамо.

пиљити -им несв ‘вирити, заглєдати, дуго глєдати’. – Шта пиљитш ту̀јна̀к ва̀здан, ко сићелица у ону̀ стѵа̀р.

пинтор м ‘мајстор који прави бурад и каце од дрѵета’. – Наш стари Срѐтен, Вићентијев брат, ти је бијо млдог добар дунђер и пинтор, јдш има његоѵијег рукот-вдрїна по сєлу.

пинторија ж ‘пинторски посао, занат’. – И он радио пинторију, а сад остаријо и ако претури за данца̀д.

пинторлук -орлука м в. *йинйорија*. – Йшд е Срѐтен у пинторлук коеће и млдог здо̀дно прдолазијо.

пинторство с в. *йинйорија*, *йинйорлук*. – Он се ба̀ѵи пинторством, ал нѐма баш пдсла ко што нѐма ни сєла.

пинути пинєм св ‘мало попити, пијуцнути’. – Јєсмо пинули, мѐно, ал ни́ко ни́је бијо пијан да нѐшто баљєзгя; || **пицнути** пйцнєм св ‘и с т о’. – Пйцнусмо са̀мо по јєдну ча̀шицу, ко̀лко да се ва̀ља.

пионути пидне св ‘умрети (о детету)’. – Наши стари су глєдили кад ўмрє стар чдѵек – «одморијо се», а кад ўмрє диѵе – «пионуло», па кажу: Бог да̀де – Бог ўзє.

пйпати -ам несв ‘додиривати (прстима)’. – Нѐмд ништа пйпати док нѐ доће жѐдо; || **пйпнути** -нєм св према *йийаийи*; в. *врљєзйийи*, *зачикаѵаийи*; || **пйпкати** -ам несв дем. – Кад рєко дктору да ме млдог болѝ вјна̀к, он пдче пйпкати и пдгле ми препїса оѵу ма̀с; || **пйпколити** -им несв дем. – Ба̀ба ми око оне ранє пдче пола̀ко пйпколити и ма̀зати онај њєн мѐлем са гүшч[j]им пєром.

пипирєвка ж фолк ‘ситно коло’. – Облиѵеће око-њега, рєко би игря пипирєвку.

пйрга ж ‘кокошка пепєласте боје са светлим флекама’. – Ба̀ба е најѵољєла Пйргу и Ту̀бу, а и биле су ндсйље, ни́је им било ра̀внє, ни́је било да̀на да нѐ снесу ја̀јце; || **пйргица** ж дем. – Одње ми нѐшто ону̀ пйргицу, нѐ виђок је од јучє; || **пйргяв** -а -о ‘пєгав, пепєласт’; в. *йроѵєййи*, *свракєлийца*, *шанйаийи*; || **пйргяс** -ста -о ‘и с т о’. – Бијо нам онај пйргасти тйшљєр ондма̀д.

пйрго -а м ‘пєгава мушка особа’. – Ма̀лоприје про́ђе нѝс-пүт онај пйрго Јдѵанѵ.

пйрєѵина ж бот ‘коровска биљка, Агроругоп герєс’. – Ни́шта гдє од пйрєѵине нѐма, нѐ мош ла̀сно да е йстриѵєбиш.

пйринчара ж ‘пита са пйринчем’. – Пджека̀д нам ма̀јка на̀прави пйринчару па пдтрүси са шѐгером у прау и цйментом, йс, ни́шта љєпше!

пйрити -им / пйрим несв а. ‘благо дувати, харлијати’. – Пдче да пйри вєтрић те ма̀ло проди́сасмо; б. ‘дувати у вруће јєло, да се расхлади’. – Пйри, бла̀го ба̀би, пд-пару да се ла̀днє, нѐмд да се дпржйш, врєла е. – Пйри ба̀ба у тєј, да се нѐ дпржй; || **пйркати** -а[m] несв дем. – Кад по оној врућйни пдчне пйркати вєтрић ко̀лко било, дма ти бйдне ла̀кше ра̀дити; || **пйрнути** пйрне[m] св; в. *лаѵан*, *легало*.

пйрѵан -ана м об. мн ‘гумени опанак (по фабрики у Пироту где се производи)’. – Пдгле свй пдчєше да ндсє пйрѵанє мешто жу̀тњака.

пйрѵанка ж об. мн ‘гумени опанак’. – Кад је бєжала од пашчєта, спяла јој нєће дєсна пйрѵанка.

пйс! узв за терање мачкє; в. *сйарєшинсйѵо*.

пйсалька ж ‘средство којим се пише’. – На́ђе ми некү пйсальку да нѐшто на̀пй-шем и на̀цртам ба̀ки.

пйса̀нија ж ‘сакупљање прилога, прилози (према списку приложника)’. – Ондак су ти ка̀луђєри йшли у пйса̀нију и та̀ко скүпљали срєства за градњу ма̀настира.

пїсѧнка ж ‘свеска’. – Нѧјпрво смо писали на таблицама лѧгїштером, е пѧтљє увѧдоше пїсѧнке.

[писати] пишем несв. – Вѧкѧ свѧм унуку шкѧлцу ђѧд рѧкѧ да пише писмо Гвѧздену, у вѧјску; велї: пижде, дїѧете вѧкѧ: *Дрѧги нѧш сїне, здрѧво смо и дѧббро кѧде и шѧбе желїмо...* И на крају тѧри вѧкѧ: *Вїшїа јѧла – зѧлен бѧр, чѧкѧм брзи дѧдговор.*

пїска ж ‘цика, галама, вриска’. – Кад се у Трашевићима запѧлила Драгану штѧла, нѧстаде пїска те ти прїтрчи цѧло сѧло у помѧћ, јѧдва спѧсисмо кѧћу; || **пїскѧв** -а -о ‘звонак, пиштав, продоран глас’. – Имадијаше Млѧдомир пїскѧв глѧс, кад зѧвне: *о, Радѧсија!* – чѧје се до Љѧте крушкѧ.

пїскавац -ѧвца м ‘стара врста шљиве’. – Кад пїскавац ѧпанѧ и прѧврї на зѧмљи, ѧндак ти бїднѧ рѧкија кѧ грѧм.

писмо с ‘писана порука послата поштом’. – ѧндај смо пѧђѧкад писали писмо војнићима па пѧшљѧмо пѧштѧм; || **писѧмце** -ѧта, с зб *писѧмцѧд*, ‘кратко писмо које иде од руке на руку’. – Кад смо јѧ и твѧја бѧка бїли мѧмак и ђѧвѧјка, мї смо слѧли јѧдно дрѧгѧм писѧмцѧд; || **пїсмен** -а -о ‘који зна да чита и пише’. – Кад су му тражили да нѧпише мѧлбу за прѧвременно пуштѧње из зѧтвора, он им одгѧвори: *Нїсам тїи јѧ пїсмен за тїѧкѧ мѧлбе* – и ѧдржи кѧзну дѧ-краја.

пїснути / пїснути пїснем / пїснѧм св ‘вриснути узбуђено’. – Кад је чѧла штѧ е бїло, она пїсну, а њѧна свѧкрова се ѧкаменила, ни да пуштї ѧвѧз. – О ѧвѧме што ти рѧкок нѧмѧ да си слѧчѧјно пїснула.

пїтак пїтка -о ‘укусан, пријатан (напитак, ракија)’. – Охохѧ, пїтка ти, домѧћине, ѧвѧ рѧкија, нїсам ѧдѧвно вѧкѧ пробѧ.

пїтом -а -о ‘смирѧн, попустљив’. – Рѧјко Чїмбов ти је бїјо пїтом кад је бїјо дѧчкїћ, свѧ га пѧкѧјни ѧбрад зѧѧ Питѧмко; *изр.* ~-е *свиње* ‘свиње које се лако и добро ухране’. – Што смо нѧбавили пїтому прѧсѧд, млѧго дѧбро јѧдѧ и, да злѧ нѧ чуѧ, нѧпредујѧ на зѧмерак.

пїтѧмити (се) пїтѧмї (се) несв ‘пѧстајати пїтом’; в. *кучкеїшина*.

пїцнути се -нѧм се ‘дѧтерати се, удесити се’. – Штѧ си се тѧ, рѧђо, пїцнѧ ко стѧри вијѧкер, да нїси нѧмеријо нѧђе у штѧту?

пїцѧгрѧње с а. ‘безвредна шума’. – Глѧдо сам ѧнѧ шумицу што прѧдає Душѧн: нїје стѧри, ѧнѧ што вѧљѧ – пѧсечѧно, ѧстало сѧмо пїцѧгрѧње; **б.** ‘ситно грање’. – Пїцѧгрѧње нїје нї за шта сѧм за пѧтпалу ил за пѧд лампек, ал мѧраш да лѧжїш свакї-час, изгѧрї за трѧн ѧка.

пїшан пїшна -о ‘који добро може да попије’. – ѧнѧј Мїлоє нїје сѧмо дѧбро јѧшан но се пѧтрѧвијо и пїшан.

пїшати -ѧм несв ‘мокрити, уринирати’. – Он пїшѧ ђѧ се нѧђе, ко и њѧгова Шѧруља; *изр.* ~ уз *вѧїтар* ‘понашати се неразумно, тврдоглаво’. – Кад је нѧмѧор, стѧлно пїшѧ уз вѧтар; || **пїшкити** -їм несв дем. – ѧјд, блѧго бѧби, да пїшкїш, па д-їдѧш на спѧвѧње; || **пїшнути** -нѧм св ‘мало се помокрити’. – Сѧмо е мѧно пїшнѧ.

пїшађа в. *мокрађа*. – Што не дѧнесете лѧднѧ вѧдѧ, ѧвѧ вам се узмлѧчило, д-їзвїнете, ко пїшађа.

пїшљѧк -ѧка ‘дрвени ваљкасти клин којим се спајају брвна или дуге на данцету каце да не би дошло до витоперења’. – На нѧшој кѧчари су ѧдарени пїшљѧци на брвнима на свѧкї мѧтар, и ѧт имѧ јѧј стѧ годїнѧ, зѧтѧгнута кѧ тѧмбура, нїђе нїје врѧнула.

пїшљив пїшљива -о ‘безвредан’; в. *чѧїѧрак*.

пїшмѧнити се пїшмѧним несв према *пїшмѧнїи се* ‘променити споразум’. – И ѧнда ѧн мѧне прѧдложї да се пїшмѧнїмо.

пишора ж ‘лоша ракија’. – Гўцни, вѣлї, ваља се, а ја, да га не уцвелїм, накреток, нако̄ из атера, кад он̄о – пишора нека̄, зг̄одно тўкнѣ на па̄току.

пиштавац -авца м ‘мали, слаб извор’. – Ма није неки љвор, обичан пиштавац, ал ваља да се напої ст̄дка.

пиштати -їм несв ‘плакати, јаукати’. – Кад су им порезници извѣли јѣдїну кра̄вицу, Сивуљу, п̄очѣше ђѣца да пиштѣ ко̄ црви.

пишуља ж ‘балавица’. – Нашла се и он̄а њїна пишуља да нешто памѣтуе; в. *йо-кондирији се*; || **пишуљица** ж дем. – П̄оглај ти на-он̄у пишуљицу, ја би рѣко да ће с-она брзо ўдати.

пјевало с ‘грло, гуша’. – Кад га е Обрад здомч̄о за пјевало, ўмал да му д̄чи љс-кочѣ.

пиѣвац -вца м ‘певац, петао’. – Ўстаеш ан запјевају трѣћї пиѣвци, у ѓсвитац.
изр. Кўс љїѣвац, љїле д̄дѣѣка.

пјѣскуша ж ‘врста земљишта’. – Кад је кїшна г̄дина, у ѓвѣј пјѣскуши д̄бро родї компир, ал ако е сўша, д̄ндак потпуштї на̄чисто.

[плāv] плава -о. – Плаве му оне д̄кице ко̄ ђѣтен кад уцвѣт̄а; ~ *камѣн* ‘средство за заштиту винове лозе’. – Кад се плавим каменом попрскају виногради, т̄о се модри цѣла ко̄са ко̄ небо да е сїшло на̄ њїг.

плавѣтан -тна -о ‘плавкаст, плавичаст’. – Ймадијаше плаветне д̄чи ко̄ небо љўтра, ко лан, нїсам мод̄о да се наглам т̄ог плаветнила.

плаветнило с ‘павило; безоблачност’. – Јўтро освануло у плаветнилу, милїна п̄огла̄ти.

плавило с ‘плава боја’. – Плавило њѣниг д̄чијў е било ко̄ лан кад уцвѣт̄а, ко̄ плаветнило неба.

плаз плаза м ‘место на коме плуг искочи из бразде’. – Нїси л̄ше п̄дор̄, сем што си на два места ѓставијо плаз, ал није т̄о ништа, и ја п̄ѣкад оплазам, дрљача ће т̄о д-їзљѣчи.

плазити се -їм се ‘избацивати језик изазивајући некога или ругајући се неком’. – Ако те видїм да се јопѣт неком плазїш, ишчўпаћу ти језик, јел т̄о е срам̄ота, сїне.

плајваз м ‘писаљка, оловка’. – Зѣмајле су ти трг̄овци за ўветом држ̄али зашїљен плајваз и д̄ндак на кѣси љспїшу цѣне марде.

плакати плачем несв **а**. ‘овлаш прати’. – Не знам кўд се ђѣде, сад је плакала тањїре над сплачїњаром; || **плакнути** -нѣм св ‘овлаш, мало опрати, пропрати’. – Кад паднѣ мрак, чѣљад вѣчерају, а д̄ндак њѣму д̄несў млакѣ водѣ те он на басамцима вајата плакнѣ нѣге и идѣ да данѣ дўш̄ом; в. *басамак, смрадуља*.

плакати -чѣм несв ‘оглашавати се плачем’. – Шт̄о плачѣш, бабина кўћо?

плām м **а**. ‘пламен’. – Посматрам поред мајчиног гр̄оба како се лелуж̄а плām свећѣ; **б**. ‘ватрен осећај’. – Бїјаше се ў њїма распалијо плām љубави који нїсу модгли да прикрију

плāmѣн -ена ‘ватра, огањ’. – Кад се запалила слāма, избїјо плāmѣн у вр̄ лїпѣ; || **пламичак** -чка м ‘мали пламен од свеће или шибице’. – Бїјаше п̄мрчина, кад стїг-ок прѣд кућу, јѣдва се кроз прозор назираше пламичак од кандила.

пламѣнац -енца м ‘врста цвећа’. – Пламѣнац ти је слїчнѣ б̄дѣ ко-н̄о она ватрела перуника.

пламтити / пламћети -тї[м] несв **1**. ‘горети јаким пламеном, осветљавати око-лину’. – Кад смо запалили врзину, бїјаше суво он̄о грање, п̄че да пламтї, мешчї-нї, д̄о неба; **2**. ‘црвенети се у образама’. – Кад су му рѣкли шт̄а е било, он п̄че да пламтї у образима.

[план] м. – Није рачуњб да ће му се такб поквáрити плáнови; || **плáнски** -а -о ‘који је направљен по плану’. – Он ти је међу првима у сèлу начинијо плáнску кўћу, ал кáкá ти је тб кўћа кад нéма прóчевље, тб кўћé вићело није; || **плáнски** прил. – Мбóра да се свé рáди плáнски, знáш како е кáзано: трипут мèри, једнбм сéци.

плáндовати -уем несв ‘налазити се у хладу у време дневне жеге (об. о овцама)’. – Стáдо плáндуе, а чобанин фрўлбм дрáгу дбзвивље.

плáнина -инé ж ‘висок шумовит земљишни простор’. – Оћерб бвце ў-планину; || **плáнинчина** ж пеј. – Ђд нйг се ниси мбгб сáкрити ни под зéмљбм, а нé ў-овбј плáнинчини; || **плáнински** -а -о ‘који припада планини, који се односи на планину’. – Нáјвиши плáнински вр̄ на Јéлици ти је Црна стéна изнад Гбрaчићá, вёлé да е 929 мётáра вишлá од мбóра.

плáнинáр -áра ‘који се бави планинарством, планинарењем’. – Пéро Тйкомйров бтишб у планинáре, дбкбн пбп и јáрдá крштáва: штб му трéбá дрўгá плáнина код вбликe Јéлицe.

плáнинка ж ‘жена која се стара о белом мрсу и млекуру’. – У Милићевихá зáдрузи стрина Пéра е била плáнинка.

плáнинковати -уем несв ‘обављати посао планинке’. – Ђна ти је плáнинковала трйјес й-двие гбдине и сáд је тáј пбсб прэдáла снáји.

плáнути -нé[м] св **1.** ‘разгорети се (о ватри)’. – Дбдáј мéно пбтпалé, врйшко ће да ти плáнэ вáтра; **2.** ‘узбудити се и поцрвенети у лицу. – Плáну Жáрко и јéдва се суздржа да не грмáчи нá-нйг.

плáдвит -бвита -о ‘раздражљив, љутит, нагао’. – Ђн, нáкб плáдвит, лўпй пэсницом о áстáл и викну: *Нé може тйо тйáкб!* – Бйјаше плáдвито врэме, нагрáбусили смо нáчисто и пбкисли до гблэ кбжé; || **плáдвито** прил. – Ђн н-ўмије нег плáдвито.

плáс плáста м ‘више навилáка саденутог сена на ливади у облику заобљене купе’. – Знáш бнў причу како е мáгарац лйпсб глáдан између двá плáста двбумећи се с кбг ће д-éдé; || **плáстйћ** -йћа м дем. – Ђэца се йграла, ал нáправила двá пластйћа; || **плáшчина** ж пеј. – Стрпб плáшчину, ймá три тбвара брáт брáту; || **плáшће** с зб. – Ђенé се сйéно ў плáшће.

плáска ж ‘навилчић сена’. – Ђэца згбдно повйльчаше сйéно на плáске; || **плáшчица** ж дем. – Бáци тэлету плáшчицу сйéна.

плáстара ж ‘слаба киша која падне тек толико да овлажи сено да се не може пластити’. – Найће плáстара те нам броси сйéно и рáзгрди плáштéње.

плáстидба ж ‘скупљање сена у пластове, об. као мббá’. – Оћеш ли тй на плáстидбу у Албићевину?

плáстијбц м ‘човек који пласти сено’. – Йскупи се пўна ливада плáстијбца, милйна пбглáти и свй брни и рáспблбжни, е тб, блáго ћéду, пáмтитe па врáтите кад видите да нéко плáсти ил жнé, притрчте те припомбзте кад гбј мбжете.

плáстити плáстим несв ‘скупљати сено, детелину у пластове’. – Акбббгда, сўтра ћемо да плáстимо на бнбј дбббј ливади; || **плáштéње** с гл. им. – Йскупило се на плáштéње пбвише нáс, једни вильчáју, дрўги приносé нáвильке, нéко ћенé плáшће, жéне грáбé, ћэца скўпљáју грáбљеж, а Мйлорад и Влáде с вбловима привлáче плáшће и избáцујў ћéду Срéтену кбји ћенé сйéно око кбца.

плáтá ж ‘накнада за извршен рад’. – Нйсам пáмэтан кáко ови лўди у држáвним предузéћима примају плáту јел бни ти ћэрáју по бнбј: плáтá йдé, гáзди како бйдé.

плáтежник м ‘човек који има месечну плату’. – Шћб тáтá да ме ўдá за плáтежника, вёлй: жйвљела би како сáмá бћеш, кб бўбрег у лбју, а јбк д-йдэш у бнбј Стевáновићá чблбпек да се мўчийш цéлог живбта, ал, вёлй, нйје тек нáкб кáзано: срéћа те глэдá, ћáвб ти нé дá.

плáтити плáтим св ‘измирити обавезу новцем’. – Кад ти чòвек пòможè рáдити било нáдницòм било һýтурè, òдма да му плáтиш нèгòв знòј, нйпошто да нèгова плáта прèноһй кòдá те; ~ *глáвòм* ‘пострадати’. – Нйје шһèо Стèвáн да прòдá òбраз и плáти глáвòм, ал што вèлè: блáго òнòм ко дòвиèка жйвй, ймò се рáшта и рòдити, èвè ти сáд òнè кýкавице што га ўбише нйко и нè пáмти, а Стèвáн се спòмињè у дèсèтом кòљену кò да е јòш међ жйвйма; || **плáтнути** -нèм св; в, *йойкрийшии, һерайи*; || **плáһати** плáһам несв према *йлаийшии*; в. *забушаний, йросйак*.

плáтò -òва м ‘проширени полетвани под на запрежним колима за превоз снопова, сена’. – Кад тўриш плáтò, а нèко га зòвè тèзијáн, òнда тўриш òнè дўгачке зáшиљене стўпше који држè сйвèно да се не стрòвáли кад кòла клèцају.

[плáч] м. – После тòлико смйјáња бòјйм се да нè биднè плáча; || **плáчљив** плáчљива -о ‘који је тужан, сетан, најчешће самосажаљив’. – Нèке јáде дòшò плáчљив ко нèки кýкумўд, рèко би нйје од нáшè сортè. – Òнá му жèна плáчљива, а òн, бèздушнйк, вèлй: нèка е нек плáчè, мáње һè пйшати; || **плáчљиво** прил. – И кад òһè да се нáсмије, òн тò чинй плáчљиво.

плáчкò м ‘дечачић који је склон да заплаче за сваку ситницу’. – Кад смо бйли һèца па нèко пòчнè да плáчè, òндак смо га задиркйвали и пјèвали му ўглáс: чўва плáчкò гòведа и бáбину јýницу, зáкла бáба јýницу, дáде плáчку гўзицу – и òн би пòстиђен òма прèстò да кнèзй.

плáчљивац -йвца м ‘плачљив дечак’. – Òста онај плáчљивац да кнèзй, а мй òдосмо ў-риèку на кўпáње.

плáчљивица ж ‘плачљива девојчица’. – Кад је бйла мáла, бйјаше плáчљивица, нйсам се нáдò да һè тò да бйднè һèвòјка кò вйтá јèла.

плáчљйвкò с в. *йлачко, йлачљивац*. – Дáбòгда да од оног рáзмáженог плáчљйвка бйдне чòвек.

плáшило с ‘направа, обично у облику човека, која се ставља на нйву да плаши птице и друге штеточине, страшило’. – Стáре рке и неке крпèтине се навучў на укр-штене мòтке и тáко нáчинй плáшило кòè лйчй на чòвèка с рáширеним рўкама и òд нèга бèжè штèточине кò һáво од крста, нáрочито тйце.

плáшити (се) -им (се) ‘осећати страх, бојати се’. – Òни су јунáци за астáлом, кад загўстй, плáшè се кò зèчеви, нйђе иг нèма.

плéвити -йм несв ‘чупати траву, коров око гајених биљака’; в. *боца*.

плèк м ‘суд од плеха за печење хлеба, гибанице’. – Кад је пйèвац порумèњò на компйрима у плèку, који је тèта с врèмена на врèме òкретала ў вруни òбгрлйвши га крпòм, пòседасмо за астáл, а мèне тўрише у вр-собрè.

плèсти плèтèм несв **1.** ‘израђивати вунену одећу плетењем помоћу игала’. – Пјèвáгу мòмци кад пòју ў-вòјску òнў: мòја мáла плèтè, вèзè / а јá нòсим митрaлèзе; **2.** ‘правити предмете од прућа’. – Дáвидовићи су плèли млòго дòбре цèгере, котобáње и коèшта било од врбовине йзобла или од цйèпáног прўшћа.

плèтара ж ‘кошница плетена од прућа или лозе и облепљена блатом, вршкарá’. – Òндак ти нйје било òвијег һèрзòнки кò-вò сáд, но се чèле гáиле у вршкарáма кòè су звáли плèтаре јел су се плèле од прўшћа или павйтине.

плèтеһй -á -è у сталном споју ~ *йгле* ‘игле за плетење које имају кукицу на врху’. – Кад пòһемо стòци, тўрймо у тòрбицу клўвче, плèтйво и плèтеһè йгле и òндак плèтèмо и ўзгредно чòбáнишèмо; в. *шиваћи*.

плèтйво с ‘оно што се плете’. – Òво плèтйво һу, ако Бòг дá, дòвече на прèлу да дòвршим, таман прòсутра, на рòђендáн Сáвов, да га пòновйм ж-цèмпером; || **плèтња** ж ‘и с т о’; в. *клой’*.

плѣћа м мн ‘плећке, рамена’. – Развијо се, ва́ла Бѣгу, мѡж на плѣћима пѡњѣти два тѡвара; || **плѣћат** плѣћата -о ‘који има развијена, широка плећа’. – Бѣјаше зѣмѣјле Срѣтен јѣк ко зѣмља, на̀кѡ плѣћат с ким се гѡј пѡрвѣ, трѣснѣ га ѡ-ледину кѡ ништа.

плѣћка ж анат ‘лопатична кост, лопатица, scapula’; в. *койаѣи, одвикариѣи, шѣркљас*.

плѣѣсан ж ‘скрама која се ухвати на површини чабра са сиром’. – Пѡсла колко ѡш, тѣ скидѣј ѡнѡ плѣѣсан из ча̀брица са сѣром, рибај кѣрлице, лѡжи вѣтру, спрѣмај вѣчеру, није нѣ стаем кѡ да се нѣ ваља; в. *йоилѣсниѣи*.

плѣйска ж зоол **1**. ‘птица’. – Имѣ у Вѡковини ѡниг ма̀лиг плѣискѣ певѣчица, што сваки-час кла̀цкајѡ репићом, виђо сам и жутоглаве, а пођекад и бјелоглаве; **2**. ‘вредно, окретно, танковијасто женско чељаде’. – Она плѣйска Мићова препѣрлѣ преко пѡтока, ѡнамо у ливаду, док си рѣко шта бѣ.

плѡдѣште с ‘доњи део кошнице у коме матица полагае јаја’. – Ѳвѡ дѡље ти је плѡдѣште, а ѡви спрѣтови гѡренак су ти мѣдѣшта.

плѡјка ж ‘пљосната камена плочица’. – Нађемо плѡјке па баца́мо повр вѡдѣ, а ѡне скакућу по нѣколко пѡтѣ.

плѡтна ж ‘плоча на шпорету у којој су смештене рингле’. – На́ма ти ба́ба ѡмиѣси приѣсни кола̀чић и ба̀ци на плѡтну т-ѣспечѣ, па нам ѡндак ѡзгѡ тѡри стѣри кѣјмак, а ми прѣсте да пѡјдемо.

плѡча ж **1**. ‘коњска, волујска потковица’. – Причо ѣдео како е Циго на̀шѡ ко̀њску плѡчу и велѣ ѣѣци како ће да набави јѡш три плѡче и коња и како ће јашећи д-ѣдѣ на ва́шер, а ма̀ли Циганчић велѣ: ја ѡу, чѣм дѡђеш, да га ја̀шѣм свѣ у гѣлѡп, а Циго га шѣнѣ шамѣром: ѣѣ се, велѣ, ѡморан ко̀њ ѣ̀рѣ у гѣлѡп; **2**. ‘танак плочаст камен’. – Пѡплочѡ Влаисав ѣвлију с плѡчѡм из Бѡјѡвца па ти милина пѡглѣти како е тѡ дѡшло згѡдно и ли́чито, ѡко ѡнијег плѡча обрѣсла тра̀вица па кѡ слика.

плѡг м ‘справа за орање’. – Пѣмтим дрѡвени плѡг кад је бѣјо, пѡсле тѣк дѡшла рѣлица, па гвѡздени плѡг и на̀јпотље са̀ковац.

пљѣс! ‘ономатопеја ударца дланом по лицу’. – Са́мо чу̀к иза ле́ѣја: пљѣс! – ѡкрѣнем се и ви́дим како диѣте пљѣѣ.

пљѣчкѣрош м ‘пљачкаш, лопов’. – Дѡшли ѡни пљѣчкѣроши из пѡреске ѡправе и одвѣдоше чѡвѣку јѣди́ну крѣвицу боз неплѣћеног пѡреза, а ѡн сѣдморо глѣдниг ѡста́ имѣ, па тѡ ти је Бѣгу пљѣкати.

пљѣва ж ‘отпад при вршидби житарица’. – Слѣму ѡма ѣнѣмо, а пљѣву ѡдгрѣмо на гѡмилу, па ѡѡ прѡво троши́мо кад прѡстирѣмо стѡци, јел ако е ѡвѣте кѣше, није ни за шта. – Ви́кагу за Ви́томира д-ѣмѣ пѣра кѡ пљѣвѣ.

пљѣскати пљѣштем несв **1**. ‘ударати длановима, аплаудирати’. – Кад је издѣклемовѡ пѣсмицу, свѣ су му пљѣскали, а ѡн се пости́ѣѡ; **2**. ‘месити’. – Ёнѣ је ѡ-кући пљѣштѣ неке кола̀чиће; **3**. ‘изударати’. – Штѡ си, сна́јка, пљѣскала диѣте, па за́бога, ѣѣ си тѣ ви́ѣла ми́рно диѣте и нѣмирну ба́бу; || **пљѣснути** -нѣм св ‘ударити (отвореним дланом, широм површином’. – Поцавѣљали се нѣђе ѡнѡмѣд пред кавѣнѡм и Брѣнимир га пљѣснѣ шамѣром, дѡшѡ сѣв зајѣпѡрен кѡ ѣ̀рѣн; в. *ѣарѡжак*.

пљѡска ж ‘боца спљѡштеног облика, погодна за ношење у ѣѣпу или торби’. – Тѡ-риѡ на приѣсло брѣмѣнце сиѣ́нца да ба̀цнѣ пред вѡчиће док че́ка мѣљиво, а за сѣбе пѡњѡ пљѡску ра̀кије у ѡнутѣрњем ѣѣпу од дѡламе па ме пѡнудѣ: гу̀цни, велѣ, ваља се.

пљѡштимѣце прил ‘широм страном’. – Кад лѣтвом ѡдариш пљѡштимѣце, мѡж да пѡкнѣ, а на кѣнт јѡк.

пљѡвати пљѡуем несв према *ѣљунуѣи*. – Ѳви се ништа́ци данѣс утркују ко ће бѡље да пљѡе че́стите лѡде; || **пљѡнути** -нѣм св ‘избацити из уста пљѡвачку’. –

Причо нам калуђер како е једна руска бабушка у време большевика, пољубила крс и ўзела навору од владике обновљенца, а ондак му плънула рѹку споради љздае вѣрѣ; || **плъвѣње** с гл им. – Кад смо зѣмајле пѣкекад љшли ћирѣм, на железничкој стѣници у чекаѣницама су биле плѣваѣнице, у кѣдѣ плънѣш кад трѣба, на прилику величинѣ нѣше за љѣцу и у љиг насуто вѣдѣ, а љзнад на зиду таблица на кѣјѣ пише: Забрањено плѣвање по партосу; || **плънѹт(и)** -а -о ‘сличан некоме, обично претку, много сличан, исти’. – Е вѣђи га, мѣлим те, плънѹти љѣд, сѹнце га гријало; || **плъцкати** -ѣм несв **1.** ‘често помало плѣвати’. – Он стѣлно нѣшто плъцкѣ ко да љма нѣку длѣцицу на вѣр љезика; **2.** ‘помало просипати’; в. *љвскаѣи*; || **плъцнути** -нѣм св према *љвцкаѣи*. – Он плъцнѹ и љзбѣци онај ѣпушак из ѹста.

плъзга ж ‘мања рана, краста’. – Бѣјаше му на ѣбразу искѣчила нѣка плъзга, па грдно пѣглѣти.

плъсак -ска м ‘јака, плаховита киша’. – Кад бѣјасмо намињули вѣмо, ка нађијем кѹћама, ѹдари плъсак кѣ из кабла.

плъскати плъскам / **плъскати** -ѣм несв ‘захвати и просипати воду’. – Он загази у ѣнај вѣр, а ми сѣдѣмо на ѣбали кад он сѣстави шѣке и пѣче да нас плъска, свѣ нас љскваси и смѣјѣ се; || **плъцкати** -ѣм несв ‘помало просипати’. – А ѣнај ми пѣсѹљ плъцкѣ из шѣрпѣ у цѣгеру те ми упропѣстиѣ тикванѣк, но срѣћом копѣчи љѣшни па нѣсу мѣнисали; || **плъснути** плъснем / **плъснути** -нѣм св **1.а.** ‘пролити воду’. – Кад је пѣшѣ ѹ-школу, бѣба за љим плъснѹ лѣнче вѣдѣ и вѣлѣ: нек ти љдѣ шкѣла кѣ лѣдна вѣда, снаго бѣбина; **б.** ‘лучити плѣвачку’. – Кад наѣћосмо според Слѣвове каванѣ, вѣдѣмо: ѣкрећу се прѣсе и љѣње на шѣљку, а нама накѣ глѣдним и ѹмѣрним плъснѹ вѣда на ѹста, ал цѣба, празна нѣ пуца; **2.** ‘ударити, ошамарити’. – Плъсну му шамѣрчину, нѣје знѣо љѣ је дѣсно; || **плъштати** -ѣ несв ‘плаховито падати (о киши)’. – Кад намињусмо тѣмо ка Слѣном пѣљу, пѣчѣ кѣша да плъштѣ из дрѣвета, из кѣмена.

пѣбати се -ѣ се св ‘истрошити се’. – Бѣгами се пѣабѣ кѣв на вѣловима, време је да се прѣкѹјѹ.

пѣапсити -ѣм св ‘похватити и одвести у затвор’. – А ѣнај кѹкѣвни Тѣко, љздае кѣмѣнду: Пѣапсите иг! – а они вѣсели милицѣјци нѣмадијѣгу кѹд: ѹпсише нас пѣшѣс и међ нама пѣкѣјног пѣпа Слѣба Йлѣћа.

пѣара ж ‘похара, плѣчка’. – Такѹ пѣару нѣко нѣје ѣдѣвно запѣнтио.

пѣарати пѣарам св ‘покрасти, оплѣчкати’. – Дѣшли нѣки бандѣти Йѹбисављѣвој кѹћи, кад су ѣни бѣли на свадби, и пѣарали му свѣ жѣво, и пѣсек из сѹшарѣ, и кѣјмак из мѣкара и ѣлѣтке и стѣ јѣда, ѣн цѣбе дангубијѣ, љшѣ да пријѣви мѣлѣцији, а ѣни се бѣш наѣсекирали, млѣго иг забѣље, д-ѣвѣнѣш, дѣѣте. – Пѣарала га ко ѣнај кѹчка Икѣнија што пѣара двѣре бѣна драгѣвског Милѹтина што е ѣпѣвѣно у ѣнѣј: Бѣн Милѹтин и Дѹка Ерцѣговѣц.

пѣѣрчити -ѣм св ‘потрошити’. – Кад смо пѣѣрчили свѣ сѣјѣно, мѣрали смо стѣци да дѣмо шѣшину и слѣму, док нѣ стиже брѣтина.

пѣбаскѣјати -ѣм св ‘приковати баскије’. – Пѣбаскѣјасмо крѣв, љжнѣсмо црѣп и пѣчѣше мѣјстори пѣкрѣвати, ал се смрѣчѣ па љемо ѹјутру сѣбајле, с Бѣжѣм пѣмоћу да нагарѣмо.

пѣбацати пѣбацѣм св **1.** ‘све бацити’. – Пѣбацасмо кѣмпѣре у јѣругу, проклѣјали и пѣчѣли да трѹлѣ; **2.** ‘ставити’. – Косѣчи пѣбацаше кѣсе на рамѣна, упарадѣраше се пѹтом и запѣвѣаше: кѣсиѣ сам траву дѣље крај Бѣлице.

пѣбацити пѣбацим св ‘изјаловити се’. – Она, весѣлница, пѣбацила дѣѣте па смо свѣ ѣплакали, ал дѣће Бѣг, млѣди су ѣни.

пѣбѣгуља ж **а.** ‘девојка која се уда без родитѣљског благослова, побегне за момка’. – ѣна Дрѣгова и Надина стѣрија љѣрка ти је пѣбѣгуља, Нада ѹмал нѣ црче, а

Драго јој велї: пушти крају, нек су живи и здрави, нису мали; **б.** ‘жена која одбегне од мужа и врати се у род’. – Ја га пито да л је чуо да е она Велџкова побегуља отишла у род, а он мртва ладан велї, па куће вештица, но у свој род.

победа ж. – Комунисти велџ да су »извојевали победу«, а ђедо додае: над Србима.

побѣдити побѣдим св ‘савладати, надвладати’. – У бацању камена с рамена Вуица свѣ побѣдијо.

побеленијати -ам св ‘подивљати, престати размишљати о последицама понашања’. – Нѣке јадѣ побеленијо у задње време, нѣ мош да му уватиш ни краја ни рачуна.

побећи -гнѣм / -жѣм св **1.** ‘уклонити се бекством’. – Они су јуначки побегли иза првог ђошка ан су вићели цандаре; **2.** ‘удати се кријући’. – И друга ћерка, Сибинка, им побегла за онџ свирача Петрџнија.

побијељети -лїм св **а.** ‘побелети’. – Од мукѣ и јадѣ и џчи су му побиељеле; **б.** ‘оседети’. – Побиељела Славка ко џвца, а и Бранко прошарџ згџдно.

побити¹ пџбијем св ‘забити, укопати у земљу’. – Побиијо сам роџоце и џдок да косім у Питџмачама, а ви пластите полако.

побити² (се) пџбијем (се) св **1.** ‘потући (се); побости се (о воловима)’. – Кад смо саставили стџку, мџј и Микошев бик пџчеше да се приѣчају јџдан на-друџџ и најзад се пџбише; **2.** ‘поубијати’. – Да нѣ би џнѣ ајке кад пџбише курјакове, џтадосмо без оваџа.

побјѣшњети -снїм св ‘осилити се’. – Побјѣшњело тџ, исписниче, упропастиле га пџре и имање коџ нїје одздијо и сад лудуе.

пџближе прил ‘деталније, пџробније’. – Замолїм ја дџктора да ми пџближе џбјасни од чѣга, (у)ствари, ђедо бџлуе и џн ми џндак велї: такѣ и такѣ ствар, спрѣмај, велї, шта нѣмаш; вође е, каже, питање дана, а кад ми тџ рѣче, ко да ме грџм гађа; || **пџблїзу** прил ‘недалеко’. – Пџблїзу су тунџак, иза џнџ џбрешка.

пџблиѣђети -дїм св ‘побледети’. – Кад је тун ствар чуо, пџблиѣђе ко крпа.

пџбљувати пџбљуем св **1.** ‘исповраћати се по нечему’. – Нѣшто му припаде тѣшко и џн, сирџма, нѣмаде кад д-устанѣ но пџбљувѣ пџњаве; **2.** ‘испричати оно о чему се не прича при чистој свести’. – И такџ, вѣсели Тасо, откад га џнџ ушинуло у врат, згџдно пџбљува коекѣкѣ глупџштиње, те се свї згрџнусмо: ни џнај чџвек ни помџзи Бџже.

пџбогу узв којим се изражава чуђење. – Пџбогу, брѣте, зар си тї на тџ сѣспџ?

пџбоље прил ‘још боље’. – Наши стѣри, кад им о блаџданима дођу гџсти, нѣ сѣдаку ш нїма, но иг двџрѣ и стѣлно нуткају да се пџбоље пџслужѣ, да пџпију и узмун још коџ зѣлогај.

пџбољевати -џљѣвам несв ‘чешће оболевати од неке хроничне болести’. – Нѣке јадѣ џвѣ зимѣ ђѣца мало-мало па пџбољевају, ал, Бџже здравља, пребџбаће се; || **пџбџљети** -лїм св ‘разболети се’. – Мѣне џстало мѣно најџао што га нїсам пџчешѣ џбишо откад је пџбџљџ свѣ се најџајући да ђе д-џздравї.

пџбџчкѣ прил ‘пџстранце, бџчно’. – Бїјашѣ тиѣсан џнај пролаз па смо уїшли пџбџчкѣ.

пџбратим м ‘пријатељ који је, уз заклетву и по највишем лудском налогу, узет за брата, који се поштује и воли као брат’. – Јџво ти је бїјџ нѣгџв пџбратим.

пџбратимити се -им се ‘учинити кога побратимом, превести пријатељство на ниво духовног братства, братског односа’. – Обрада Цџгџља, Мића Сретѣновића и Јџвана Лазѣревића ти је нѣвоља на рџбији зближила па су се пџбратимили.

побратимство с ‘пријатељство преведено на братски однос као духовно сродство’. – Побратимством смо обзнанили да смо били спремни један за-другог и живот дати.

побрисати -шѐм св ‘очистити метлом, помести’. – Кад биднѐ неђеља ил какѝ празничак, ми ондак не радимо о зѐмљи, ал љзмѐмо брѐзове мѐтле па побришѐмо авлију, баба рѐкла да то није грѐта.

побркати побркам / побрчем св ‘направити неред, хаос, у окружењу или у глави’. – Побркѐ лѐнчиѐе, кѐлко е пинѐ, па не зна да л је дѐшѐ ил је пѐшѐ.

побрљити побрљим св ‘пасти на нос’. – Вѐсели Цвѐле се бијаше напијо и кад је силазијо наниже к водѐници, побрљи с онѐг Микаиловог удѐта дѐље у ѐрање и рѐзби нѐс.

побрѐити поброим св ‘навести све редом’. – Кад су се закрвили, он му поброи свѐ по спѝску; || **побрѐјати** поброим св ‘и с т о’. – Она е тог дѐна нѐма побројала свѐ онѐ што поумираше откад је дѐшла у наш цѐмѐт прије седамдѐсѐт ѝ-три гѐдине.

побусати побусѐм св ‘залединити, покрити бусењем’. – Ваљало би у понѐдјѐник да побусѐмо љѐдов грѐб; || **побусѐњати / побусѐнати** -ѐм св ‘и с т о’. – Нађѐмо ље је згѐдна љтрина са лѐпом трѐвицом и тѐј извадѐмо бусѐње па ѝме побусѐнѐмо грѐбове; *изр.* *побусѐни понѐдјѐник* ‘понедељак после Томине недеље’. – Ми на побусѐни понѐдјѐник изодимо на грѐбље, уређуѐмо грѐбове и износѐмо васкршња јѐјца. – На побусани понѐдјѐник сам побусѐњѐ љѐдов и бѐбин грѐб; в. *бусика*.

повадити -ѝм св према *вадити*. – Указаше се лѐпи дѐни те повадисмо кѐмпѝр, ваља Бѐгу.

повѐјати -ѐ несв ‘поново се парити (о крави)’. – Јѐпет нам повѐјала Мѐсуља, мѐра д-ѝмѐ неку валѝнку, ако и сѐд не-ѐстанѐ стѐлна, мѐрам да е ѐтѐђим. – Јѐпѐт ми Жѐтуља повѐјала.

повѐздѐн прил ‘по цео дан’. – И он ти, сирѐма, повѐздѐн ради и бѐрѝ се кѐлко е кѐдар, ал ниѐкако да заклѐпѝшти.

повѐљати повѐљам св **1.** ‘поравнати земљу ваљком после сетве’. – Направијо љјко Милинко ваљак и кад пѐсије пшѐницу, он је ондак повѐља, стѐй ѝивѐа кѐ кѝѝга; **2.** ‘поравнати нешто табањем, гажењем’. – Прије неѝи дѐн прѐгазиле ѐвце преко љѐтелинѐ те је повѐљале, јѐчѐ дѐну ѐва арлауца те ми повѐља пшѐницу, бѐш ме пѐћѐро мѐлер.

повантрѐзати -антрѐзам св ‘изгубити контролу над својим поступцима, бити у ненормалном стању, ван себе’. – Вѐсели Мѝкета Драгишин повантрѐзѐ начисто, сѐмо ѝдѐ пѐтом и нешто прича сѐм сѐ собом, а бијо е дѐбар кѐ дѐбар дѐн.

повѐзати повѐжем **1.** ‘саставити нешто што је одвојено’. – Ако се прѐкинѐ, тѝ сѐмо повѐжи, издрѐжаѐе дѐ кућѐ. – Йди тѝ, сѝне, те сѐгнѐј и повѐжи гѐведа па дѐђи кѐдѐ нас у башчѐванлук. – Повѐжи крѐве уз врзину. – Сѐмо јѐш сѐтра да повѐжемо лѐзе; ~ **се** ‘ставити мараму на главу’. – Повѐжи се, љѐри, бѐлаго бѐби, кад ѝдѐш љ-цркви; || **повезѝвати (се)** -ѐзуем (се) несв. – Она се стѐлно повезѝвала, ниѐкад ѝз кућѐ није ѝзишла неѐбрађѐна.

повѐзача ж ‘крпа којом се најпре повеже коса па преко ѝе марама’. – Мѐра Миливоѐва е стѐлно нѐсила повѐзачу испод мѐраме.

пѐверѐтѝзан -зна -ѐ ‘слабуњав, слабашан’. – Дѐбрѐ је дѐшѐ и дѐбра радница нѐма штѐ да се кѐже, ал дѐшла мѐно пѐверѐтѝзна, не знам мѐже ли издрѐжати нѐлики тѐрет.

повѐсти се повѐдѐм се св ‘занети се за неким или нечим. – Нѐмѐ да се повѐдѐш за коеѝакѝм цабољѐбарѐшима и вуцибѐтинама, но дрѐжи праѐац, бѐлаго тѐју, и дѐбро чѐвај ѐбраз; || **повѐдити се** повѐдим се несв према *повѐсти се*. – Нѐ бринѐм јѐ за

нѣга, не поводи се он за таким ништацима; || **поводљив** -одљива -о 'несамосталан, подложен утицају других'. – Никад нем̄о да биднѣш поводљив за-нѣким, јел св̄ако ћѣра воду на св̄оју водѣницу, а тѣбе би да прѣгна жѣдна преко водѣ, но, бла̄го ѣду, тӯђу сл̄уш̄ај а св̄оју св̄ијај.

поветарац -рца м 'благ, тих ветрић'. – Кад дуне бла̄ги поветарац, а ми на̄к̄о љм̄орни и зн̄ојави к̄о да се поново р̄ођимо, к̄олко нас т̄о разбла̄жи и о̄крепи.

повећ -а -ѣ 'мало већи'. – Бијаше Југослав повећ̄и ода на̄с јел је поторав̄о, па нас чѣсто ош̄ајдари, док ми јѣдног да̄на не рѣшим̄о да д̄игнемо буну против кабадакије те на̄правимо за̄седу у зимоњском потоку те га тӯјна̄к издегењамо па е по̄сле бӣјо миран к̄о буба.

повијати (се) повијам (се) несв **1.** 'увијати дете у пелене'. – Ондак су се ѣца повијала у пелене и добро утѣгну повојом; **2.** 'спуштати се према земљи, савијати се'. – Виђи како се повијају гра̄не на ов̄ој арлауци; || **повити (се)** повијем (се) **1.** 'умотати у пелене'. – Евѣ, са̄мо да повијем диѣте и долазим̄; **2.** 'савити се под тежином'. – Повиле се гра̄не од р̄о̄да, д̄ћѣ да с-искршѣ па смо м̄орали да иг потк̄о̄чивамо.

повилѣнити -илѣнѣм св 'помамити се, добити додатну снагу'. – Кад је к̄о̄њ о̄сетијо м̄ирис к̄о̀биле, повилѣнијо на̄чисто, по̄дчѣ да њиш̄ти и да се про̄пињѣ, јѣдва га одр̄жак на диза̄нама.

повиљети -лѣм св 'побеснети'. – Нѣ зна̄м шт̄а му би, бӣјаше миран к̄о бубица и од̄јамп̄ут, како на̄слѣди онѣ про̄клѣте парѣтине, повиљѣ, ни он̄ај ч̄овек ни пом̄о̀зи Б̄ѣже.

повиљчати -ам св 'покупити сено у навилѣке'. – Ђѣца, вредна и ра̄дна, повиљчаше сӣѣно вр̄ишко да ти не могу опрӣчати.

повисок -а -о 'прилично висок'. – Бијаше јој м̄омак к̄о б̄ор, вӣтак, по̄висок, бјел̄операс и рѣк̄о би ч̄овек да е дош̄о на̄к̄о нараван; || **повисоко** прил. – Он се залѣћо по̄високо, а ѣдо му вел̄и: п̄ази, синко, к̄о вис̄око лѣт̄и њиско па̄д̄а; || **повише** прил 'мало више'. – Набра крӯшака у неку амбуљу, повише него што би ста̄ло у ома̄њу к̄отарицу, и оде на̄ниже ка Душ̄ановој к̄ући. – Кад би прѣд-но̄ћ, најѣ путом повише некијег непозн̄а̄тиг љӯди.

повише предл 'горе, изнад'. – У Бук̄овцу повише Стојкове к̄ућѣ има̄ љзвор м̄л̄ого д̄обрѣ водѣ.

повјесмо с 'влакна конопље спремљена за предење'. – Нѣ зна̄ш да л прӣје д-ӯватиш за окла̄гију, за ва̄рјачу, за бӯћкалицу ил ва̄мо за мото̀вило, вретѣно ил дрӯжлицу, прѣслицу, грѣбене, не зна̄ш да л ти је потрѣбнија к̄ућеља ил повјесмо (7: 209–210).

повла̀дити повла̀дим св 'попустити пред молбама, пристати'. – Прво се ѣдо не̄ћк̄о, па кад га ов̄ај сп̄опаде мо̀лити, он му, на̄ђавола, повла̀ди и он̄ о̄де и та̄мо на-граиса; || **повла̀ђивати** -а̄ђуѣм несв 'пристајати, саглашавати се'. – Нем̄о̄дете ѣци повла̀ђивати, но притѣгните за врѐмена, да по̄тље не чуп̄ате к̄осу з гла̀вѣ.

повла̀чити повла̀чим несв **1.** 'поравнати земљу после орања'; в. *влажан*, *бусика*, *љоорати*; **2.** 'влажити од лежања на земљи'; в. *чейврѣка*; || **пову̀ћи** -чѣм св **1.** 'потегнути'. – Вѣзо му Срѣћко вел̄ику г̄омилу гра̄ња ко̀нопом да повучѣ онамо ка лампеку, ал Алекса̀ндар, на̄к̄о неутр̄вен, њије м̄ог̄о да гл̄о̀нѣ; **2.** 'ставити у употребу нову ствар, употребити'; в. *љрељруковаѣи*; *изр.* ~ *дѣм* 'запалити цигарету'. – Йзвади он̄ д̄уван и крѣс̄иво и вел̄и: љј да повучѣмо по дѣм.

поводити се в. *љовести* (се).

поводљив̄ос -ости ж 'лаковерност, подложност нечијем утицају'. – Ништа г̄оре не̄ма од поводљивости, кад се ч̄овек в̄о̀зи из тӯђѣ гла̀вѣ, но ти бла̄го ѣду у се и у св̄де кљу̀се.

поводњик -ика м 'уже којим се води брав, поводац'. – Купи на ва́шеру поводњике за јунце, овџи су се изабали и стра́ ме да иг не по́кидају.

повоз м 'добра пртина, прогажен сув снег'. – Упрѣгнемо ко́ње на Бџић у со́нице, потрпасмо хџџу, а онџ бџијаше по́воз, летџмо кроз се́ло ко́ тџице, а хџџа са́мо кликхџ од ра́дости; || **повозит** -а -о 'који је добро припремљен за во́жњу, подмазан, који је лако возити'. – Он ста́лно подма́зуе ко́ла и за́то су му на́ко по́возита. – Милова́нова бицџкла по́возита, ви́ди се да е подма́зуе како ва́ља и тре́ба; || **повозито** прил **а**. 'подесно за во́жњу (о снегу)'. – Кад је до́бра пр́тина, ондак је по́возито па хџџа са со́ницама ле́те низ пџт ко́ кџршуми. – Та́ко је повозитије; **б**. 'полако, успорено, лагано'. – Кад по́воза ко́ло, на́јпрво и́де по́возито док се не по́вата и женска́риње, е онда кре́ће си́тно, џжичко, ча́чак, мора́вац и та́ко то́.

повџзати по́вџзам св 'повести ко́ло'. – Повџза он ко́ло и по́сла Мла́ња Жу́њу да ме зџве д-џгра́м до ко́ловође.

повџзити по́вџзи́м св 'повести неког колима'. – Не́ шџе рџја да га по́вџзи, но прође според ста́ра чџве́ка, ко според ту́рског грџбља.

повџој м **1**. 'уска а дугачка трака у коју се умотавају бебе'. – У вре́ме онџ хџџа се повијала у пџлене па се по́војом до́бро замџтају́ од гла́ве до пе́те, џтегну им се и ру́кице и но́гице па изгле́дају на́ко повје́на ко́ неке труба́лчице; **2**. 'почетак нечега'. – Ондак је сточарство с џвијем ра́сним кра́вама му́зарама ја́ком би́ло у по́воју.

повџшлавити -им св 'потопити веш у вешплав'; в. *вешплав / вошплав*.

пџвр предл 'по врху'. – Пџвр млиџека се џватџ ка́јмак. – И они по́чџше да нас ну́де коекџкијем хџакџнијама и пџвр све́га, кад смо по́шли, спрџмише нам у то́рбу за пџта.

пџврџз м **а**. 'канап од торбе која се носи преко рамена'. – Кад сам се провла́чио кроз онџ чџвџр, за́пне ми то́рба за не́ку гра́ну и прџкиде ми се пџврџз; **б**. 'дршка на канти, бакрачу'. – Кад припре́мимо је́ло у бакрачу, ми ондак пџврџз бакрача за́качи́мо за ве́риге над про́чџвљом и ту́ј се кџва́.

поврџњети -ни́м св 'поцрнети у лицу'. – Од ка́д му е џтац џмро, мло́го е џмршџ и, не́ке ја́де, поврџњџ у лицу, а ја́ му ве́лим: не́ма од секира́ције вајде, него на́пред, мо́л се Бџгу за по́кој његове ду́ше, а живџт мо́ра д-џидџ дџше; *изр. Поврџњџ ко́ гџврџн*.

поврџтак -тка м 'први долазак одиве с младожењом и његовом родбином у родитељску кућу'. – После свџдџбе смо ишли на по́вратак код мо́јџг, а ме́не се не́што скџвитлало у гру́дма, сџза ми сџзу сти́же, зна́ш ка́ко, џста џтац, ма́јка, бра́ћа, се́ја, па хџџо и ба́ба, џста ду́ша.

поврџтити по́врџти́м св **1**. 'вратити на пређашње место'. – Поврџти онџ џвце да не џскџче џ-хџетелину; **2**. 'побљувати'. – Не́што му се слџшило, поврџтиџо е, весџл-ни́к, мешчџни́и, ма́јчино млиџеко што е подџиџо; ~ **се** 'вратити се на почетно место'. – Поврџти се он одџнуд и за́прети му да се не́ игра гла́вџм; || **поврџћати** -џм несв. – Ла́кше ти је кра́ву припџти нег је сваки́ час по́враћати.

поврџтич м бот 'миришљава лековита биљка *Tanacetum parthenium*, T. *vulgare*'. – Кад скџва́ш те́ј од по́вратича, џма те џмџне главо́боља.

поврџзача ж 'ткана тежана крпа којом се прекривају и около везују концем или ластишом ча́брови са сиром, старим ка́јмаком'. – Препџри, хџџри, џве по́врџзаче па из-не́си на-сџнце да с-џсџше па јџпџт по́врџзи ча́брове.

поврџивати -рџивам / -рџуем несв 'везивати поврџзачу (в.)'. – Ча́брове и хџпове поврџивамо чи́стџм те́жаним крпама, а те́гле са сла́тким поврџзу́емо целова́ном и гџмица́ма; || **поврџсти** -зе́м св 'свезати поврџзачу око суда да се не на́труни или да нешто у џу не упадне'. – Поврџзи, хџџри, ча́бар чим слџжџш и по́солиш сџр да се не на́труни. – Она е ста́лно чи́сто́м биџџџџм крпџм поврџзивала ко́ве са сџром; в. и *џврџзача*.

пòврзица ж ‘потомак истог рода, бочни огранак исте породичне лозе’. – И òни су ти нàша пòврзица, сàмо што се њин прàђед прìвенчò тàмо па смо се, мéно, кò разрòдили.

поврљати пòврљам св ‘поваљати, изгазити’; в. *обагнаиши, ћеиенишише*.

поврўша ж зоол ‘ситна речна риба. – Нàватò Жìко òниг поврўша у ри’еци, згòдно се презалогàисмо.

површивати -ршивам / -ршуем несв ‘стављати последње снопове на стог, камару, увршивати’. – Енè га ђéдо површива кàмару, скòро ће да бàнè; || **површити** површим св ‘саденути камару, поставити последње снопове или пласке, увршити рогоце, стогове, плашће да не закисне’. – Нìко ко Срèтен није умлò да пòврши сй’ено, кад òн тò уђèрèзи, нè може да зàкиснè нй ли’ек јèдан.

површица -ицè ж ‘ледена покорица по снегу кад после југовине стегне мраз’. – Мй ти по òнòј површици йзутра, кад пòђемо у школу идéмо кò по сýвом, рèтко ће се прòломй.

површњина -инè ж ‘горњи сир у чабрици, који обично ускисне више’. – Òнў површњину ђèца нè волè, ал Мйлорад не мàнишè, òн тò, с пòпаром, збрйшè кò мèћава.

повурити пòвурим св ‘понети, повући терет’. – И тàкò смо ти мй, пўсти, нàкò кòнò мрàви: пожурй, повурй, тркни, òмркни, пòрани, òсвани, нàтовари, стòвари, узвàри, ўсири, полèти, исплèти, прèбриши, сàшй, зàшй, òкречи, испèчи, òкопàј, зàлйвај, сàлйвај, скòчи, смòчи, крпи, трпи и тàкò прође жйвот òчас пòсла.

повући в. *йовлачиши*.

пòгазити -им св **1**. ‘изгазити, поваљати усев, траву’. – Ој, лйвадо, ој зèлена / што си тàкò зелèна полèгла / сйноћ су ме пòгазиле òвце / сйноћ òвце а јўтрос ђèвòјке. – Дà ми је сàмо знàти ко ми је пòгазијò цвй’еће. – Кад су нàишли свàтови с кòњма, пòгазише јèчам у Òрници; **2**. ‘не одржати обећање’. – Тој дàндари лàкше пòгазити рèч него пйти вòдè. – Зàпјевàше ђèвòјке: дòђи, мйле, ђè си дòлазијò, ако нйси лўбав пòгазијò.

пòгàн ж **1**. ‘измет’. – Нè цàрај у пòгàн, гòре ће смрђети, ни у òнè који су на влàсти; **2**. ‘нечовек, ништарија’. – Тàквà се пòгàн нà двйе нòге јòш нйје ўсправила; || **пòгàнчина** ж аугм. – Вйдй се на пўшкомет да òнà пòгàнчина н-ўмије друкчије но како су га нàучили òни кòй су гòрй òд њèга; || **пòгàнчйћ** -йћа дем. – И òнàј пòгàнчйћ се тўријò нà њйг; || **пòгàнски** -а -ò ‘који се односи на поган, који се тиче погани’. – Òвй су се йзвештили јèдйно у пòгàнским пòсловима и тўјнàк се ш њйма нйко нè може мèрити; || **пòгàнски** прил ‘нечасно’. – Чòвек мòже јèдйно лўцки, а пòгàн сàмо пòгàнски. – Òн пòгàнски и збòрй и твòрй.

пòгàн пòгана -ò **1**. ‘који има поремећене моралне критерије, који припада лошој врсти луди’. – Он ти је пòгàн јел му е и сòрта пòгана. – Од пòгана чòвèка измакни се прè но што вйдйш штà ти свè мòже учйнити; **2**. ‘прљав, нечист’. – Бàци тò, блàго бàби, тò е пòгано; *изр.* ~ *јèзик* ‘неконтролисан језик, који говори и што не треба’. – Кад је йспò зàдрт и пўштијò òнў пòгану језичину да лампàрà како-но дрàго, тò га мàрйло, нйје бйло вàјдè гòвòрити му да шутй. – Нàишло е, мòј йсписниче, нèко пòгано врème у кòм се млòги пòносè òним чèга смо се од пàмтивй’ека стиђели; || **пòгано** прил ‘прљаво, покварено’. – Ако нè знајў чèститò, нèћеш им тй, дй’ете, помàгати да рàде пòгано.

пòгàнац -нца м ‘ништарија’. – Бèжи, дй’ете, од òнијег пòгàнàца, њйма нйшта нйје свèтò.

пòгàнија ж зб ‘бешчашће’. – Пòгано жйвлò, пòгано тртлò, у пòгàнији ће и скòнчати, жйви бйли па вйђели. – Ама, ђèцо, бèжете вй од тйјег лйсйца, да вас не увучў у њйну пòгàнију.

погџанисати -шѣм несв 'бавити се нечасним, поганим послом'. – Пуштѣ ѓнѓг кукавног Танџсија да погџанишѣ кад гѓј трѣбѣ да се ѓбави нѣки прљав поѓѓ, ни за шта дрѓго ѓ-није.

погџанлук -џнлука м 'бешчашѣ'. – Тог погџанлука што мѓш виђети код тиг ниш-такѣ нѣма нџдалеко.

погџанство с в. *ѓоганија*. – За погџанство је вџзда ѓплавак биђо нџбољи лек јел се зна да се такѣ врста не бѓји Бѓга него бџтине.

погџанштиња / погџџштиња ж в. *ѓоганија*. – Он ти је ко ѓнѣ зѓнзара, јѣзик му нѣ зна за дрѓго но за погџџштињу.

погџасити погџасим св **1**. 'изгасити све што светли'. – Кад биднѣ нѣко дѓба нѓћи, погџасе се лѣмпе по сѣлу, свѣ спѣвѣју; **2**. 'ставити живи креч у воду'. – Кад се крѣч ѓспечѣ, ѓндак се ѓскопѣ рѓпа у зѣмљи и ѓ нѓ се сѓпѣ вѓда и ѓндак се тѓјнак убџцуе ѓнѓ грѓмѣње крѣча и мѣшѣ чѣклѓм те се погџаси и кад се тѓ слѣди, ѓндак с тѣме мѓш да крѣчиш кѓћу ил да мѣшаш с пиѣском да правѣш мѣлтер.

погџача ж 'пшенични хлеб'. – ѐ, Мѣлораде, кѣже, ѓћу ли ѓнѓ погџачу од прѣкјуче да бѣѣм ѓ-сплѣчине свѣњама, ѓл да ти тѓрим попару, а ѓн је нѣпсова говорѣћи: зал мѓра Мѣлена с ѓнѣ странѣ јѣруге да чѓе да јѣ и крѣмача имѣмо ѓсти јѣлѓвник; *изр.* У сѣлѣка црне рѓке, ал биѣла ѓѓгџача. – Зрѓно ѓо зрѓно – ѓѓгџача, кѣмѣн ѓо кѣмѣн – ѓѣлѣча.

погџибѣл ж 'изложеност несрећи, пропасти'. – Идѓћи за лѣжним пастирима ми идѣмо пѓте дѓвѓне погџибѣли, зѣтѓ е Влѣдика Нѣколѣј ѓставио амѣнет да не дѣмо свѣком да нам биднѣ пастир; || **погџибѣљан** -љна -ѓ 'страшан, врло опасан'. – Ѓћи тѣјем пѓтом значи ѓћи пѓтом кѓй е погџибѣљан; || **погџибѣније** с 'страдање, погџија'. – ѐнѣј злѣковац је српскѓ ѣцу ѣѣрѓ на Срѣмскѣ врѓнт у погџибѣније.

погџинути -нем св 'умрети насилном смрћу' – Ѓѣма су, далѣко бѣло, свѣ трѓциа синѓвѣ погџинули Вѣликог рѣта. – Такѣ им судбина, погџинуше без зрѓна бѣрута.

погџлѣти -ѣм св 'погледати, посмотрити'. – Кад погџлѣш, свѣ се прѣломѣта преко Жѣрковијег лѣѣа: и кѓлук, и изгѣдѣња, и прѣнудни ѓткуп, и ѓѣја сѣстѣрѣ и брѣга ѓ старим родѣтељима; || **погџлѣдати** погџлѣдам несв 'повремено погџлѣдивати'. – Свѣ погџлѣдамо ѓ небо, еда ли ѣе дѣти Бѓг да пѣнѣ кѣша, свѣ е зѣмља ѓспрѣскала од сувѓвицѣ; в. *ѓорѣсиѓраѣи се*; || **погџлѣднути** погџлѣднем св в. *ѓоглѣиш*. – Пѣвѣше Лѓубѣна: дрѣги кѓѣси, а јѣ чѓвам ѓвце, трѣ пѓт мѣнѣ па погџлѣднѣ нѣ ме. – Јѣ му вѣлим: прѓбај па ѣеш се ѓверити, а ѓн нѣ шѣе ни да погџлѣдне, ко да се нѣ вѣлѣ. – Свѣ погџлѣдамо ѓ небо, еда ли ѣе дѣти Бѓг да пѣнѣ кѣша, свѣ е зѣмља ѓспрѣскала од сувѓвицѣ; *изр.* ~ *ѓѓѣриѣко* 'погледати са мржњом или завишћу'. – А ѓн га погџлѣдну нѣкѓ мрѣко поприѣко; в. *ѓѣишѣна*; || **погџлѣдивати** -ѣдѣвам / -ѣдѣум несв. – ѐна мѣно-мѣно па погџлѣдивѣ ѓ-поље ѣда ли ѓ иг да бѣнѓ.

погџнати -ѣм св 'потерати'. – Погџнѣј ѓвце нѣвише. – Налѓжи бѓље лѣмпек да погџнѣ рѣкију.

погџнути се погџнѣм се 'савити, сагнути, згрѣбити'. – Кад је прѣлазио Срѣтеновом виногѣраду с цѣгером, Рѣтко се погџнѓ да га не смѓтрѣ ѓдонуд Нѣкола ил Пѣрса; *изр.* ~ *главу* 'осрамотити се'. – Вѓди рѣчуна штѣ рѣдиш, чѓвај ѓбраз, нѣмѓ себѣ да дѓзволѣиш д-идѣш погџнутѣ главѣ, но се тѣуди да свѣког мѓжѣш погџлѣти правѓ ѓ-очи.

погџрдити се погџрдим се св 'осилити се, постати горд'. – Он је прѣје чѣтрес пѣ-шѣс гѓѣйна биђо нѓрмѣлан, сѣд га ѣвѓлѣчина ѓзѓ под свое и погџрѣдиѓ се, кѓ пред неку нѣсрећу.

погорѣлац -лѣца м 'чѓвек коме је изгорѣла куѣа'. – Дрѣган ти је погорѣлац, ал јѓпѣт се, с Бѓзѣјѓм помоћу, избѓриѓ нѣкѣко.

погѓрѣти -ѣ[м] св 'попалити'. – Кад су нѣишли Бѓѣгари у Брѣзовѣце, нѣшим Бѓјѓвићима свѣ погѓрѣли, ни јѣдну гѣѣјевину не ѓставише.

погòстити (се) пòгостїм (се) св ‘почастити, срдачно дочекати и угостити’. – Бòг-ме ти òнї луди нас дòчекаше и погòстише кò кумове; в. *крстїишии*.

пограбити -їм св ‘ограбити ливаду грабуљама пошто се покупи сено’. – Ајде сãд свї да пòплãстимо и жђèнемо у плãшће па ћемо нãјзãд пограбити јел ми је сумљив òнãј òблак, вãжно е да штò прїје скрђїмо главнїцу, за грãбљеж ијакò пòкиснè мãњї је јãзук; || **пограбуљати** -ãм св ‘и с т о’. – Йдте јутрòс, пограбуљãјте за рòсè да не окòрї, òнò мèно што нїсте стїгли јучè и стрпãјте на јèдан плãс.

погужвати пòгужвам св ‘згужвати, смрскати’. – Тè си се тãкò пòгужвò кò да су те крãве жвãкале; || **пòгужвãн** -а -о ‘непопеглан’. – Кãкã ли му е тã жентурина кад га е пұштила д-йдè мèђу луде нãкò пòгужвãн.

погурити се -їм се св ‘повити се, сагнути се (од старости, болести)’. – Пòгурила се вèсела Зòрка до црнè зèмљè.

погушати се -ãм се ‘похватати се за прса, почети тучу’. – Рèч по рèч и òни ти се згòдно закрвише, мãло е вãлило да се пòгушају, да се пòватају за гркљане.

подавити пòдãвим св ‘угушити’. – Лãсица нам пòдãвила свұ пїлãд, цркла дã-бòгдã.

пòдãгнати -ãм св ‘утерати у заклон, у сувогу’. – Òн ти ўвати вòлове и пòдãгна она кòла са жїтом под трèн; || **пòдãгòнити** -ãгонїм несв ‘смештати; натеривати’; в. *кола*: || **пòдгòнити** пòдгонїм несв ‘гонити помало’. – Лèвãк ми се пòтревијò мãло лèњши, стãлно мòраш да га пòдгонїш да рãвнã с дешнãком; в. *равнãиш*.

пòдалеко прил ‘прилично далеко, удаљено’. – Нèмò нã тò да се изгòвãраш јел ако ти је црква пòдалеко, нїје мòлитва.

пòдангубно прил ‘прилично споро’. – Òнò јèс бòље комїшати мұрузе на струку, òма отарãшãваш јèднїм мèтком двã зèца, ал йдè пòдангубно.

пòдãсипати -ãм несв ‘насипати пут шљунком или ситним каменом’. – Свї су òбећали изићи да пòмогнұ пòдãсипати пұт; || **пòдãсұти** пòдãспèm св ‘насути пут’. – Скұпијò се цèо цèмãт да пòдãспèмо пұт да мòжемо ко луди да прїђемо кұћама по кишòвини, сãмо òнã рђа од човèка није изашла; в. *йролокашш*.

пòдати пòдãм св ‘дати’. – Кад нãйће Здрãвка, пòдãј јòј пòгачè и сїра, сèвãп је.

пòдати се пòдãм се св ‘одати се пороку (неморалу, нераду)’. – Пòдала се кое-кãкòм невалãалуку дãнãшнã млãдеж, нèрãду, бекријãњу, кòцкãњу, дрогирãњу, òнòм невалãалом занãту, дã-бòк-сãчұвај сãмо и саклòни; || **пòдãтна** ‘непробирљива у избору мушкараца’. – Бїла е пòдãтна весèлница, док нїје виђела куд је тò вòдї, пòтљè се ўзе ў памет, ал òста да е зòвұ Радòдãјка.

пòдãткати пòдãткèm св ‘исткати одоздо, с доње стране’. – Мòрам òвò дòље да пòдãткèm; ~ **се 1**. ‘спремити се, наоружати се знањем’. – Да се нїје бїјò пòдãткò да се брãни на суду, кòј знã штã би му учинили; **2**. ‘израсти, раскрупњати се’. – Нїје сãмо пòрãсто но се и пòдãткò, виђи га кãко е шїрок у рамèнима, штòнò кãжу – кò òд-бриèга òдвãлен; в. *жгòльав*; || **пòдãткївати** -ãткївам несв ‘пружати подршку, помагати’. – Лãсно е нèму кад га пòдãткїва ўјãк из Амèрикè.

пòдãтрèсати -ãтрèсам несв **а**. ‘трести’. – Знãш како е кãзано да се зèмљã пòдãтрèса кад се бèзумник нãјде лèба и кад слуга пòстанè цãр – е зãтò имãш прїмер òнè нèсреће нèсретнè што му е зїнула ãла па мїсли да се јèдè свè што лèтї; в. *јèж*; **б**. ‘трести помало, делимично; трескати’. – Òдок јã да мãло пòдãтрèсам шљїве; в. *йрочевье*; || **пòдãтрèсти** -сèm св ‘овлаш треснути’. – Свãкї другї дãн мèно пòдãтрè-сèm шљїве да чèлãд мїмогред кұпè; ~ **се** ‘узбудити се због неког немилòг догађãјã’. – Òна се пòдãтрèсе и од мало јãчег глãса.

пòдáшан -шна -о ‘дарежљив, широке руке, великодушан’. – Тáчно е тò да што ù-кући трèбá ни ù-цркву се не дáе, ал дòбро утúви, сáнко: кáзано е да пòдáшна рúка бíва богáтија и да чòвек íмá сáмо òнò што дáе.

пòдáшишати (се) -áшишам (се) св ‘подшишати се’. – Пòшò дò нèга да га пòдáшиша.

пòдбáдати пòдбáдам несв ‘изазвати, провоцирати’. – Пòче нèко из òдшкa кавàнè да га пòдбáда, а òн мр̀тав лáдан вèли: кадгòђ кèр лàе, вèтар нòсì, тò до мèне не дòноси; || **пòдбòсти** пòдбòдèм св ‘изазвати’. – Знàо је òн да пòдбòдè па да се склòнì и да глèдá како òе се прìча завр̀шити.

пòдбáдáч -áча м ‘провокаатор, онај који изазива да неко нешто каже или учини’. – Нíко кò Киòо нíје бíјо пòдбáдáч, òн нàкò íспотија вúцнè за јèзик и нàставì д-йгрá дòмине, а òвì вáмо д-йзинú парìцајући се.

пòдбáран -рна -о ‘са великом влажношћу, подводан’. – Нíје òнá парцèла нí за шта, млòго е пòдбáрана.

пòдбáцити пòдбáцим св ‘изневерити очекивања, проћи неочекивано слабо’. – Ёт мí смо се бòрили да скúћимò, а вì се трúдите да òдржìте и унàпрèдите кúћу, да не пòдбáците, да, нè дáј Бòже, òбрукáте прèтке.

пòдбíјати пòдбíјам несв ‘подметати, потурати’. – Подбíјали су испод бáсамáка нèки шúт да иг úправè, бíјагу пòчели да потáњају; || **пòдбòити** пòдбòиèм св **1.** ‘потурити’. – Кад се пòвагасмо у кòштац, јá ти се нèкако íзвиèм, па му вèшто пòдбòиèм нòгу и гèкнèм га ò-ледину; **2.** ‘подвући’. – И òндак ти мí начìнисмо клìн и пòдбòисмо испод грèдè те је тàко мèно пòдигòсмо; *изр.* ~ *шáбане* ‘израñавити табане на дугом путу у слабој обући’. – Бíјаше нам пòрђава òбућа, а òђа по òнòм чàпòрју гр̀дна те пòдбòисмо тáбане, јèдва стíгòсмо; в. *смрзлица*.

пòдбíрати пòдбíрам несв ‘брати доње листове (обично на репи)’. – Мí смо òздò пòдбíрали лèшше рèпе и дáвали стòци, свíњама, а рèпа јòш бòље рáди; || **пòдбòрати** пòдбòберèм св ‘откинути доње листове’. – Нáши су сíјали пòвише рèпè па сам свáкì дán íшò да пòдбòберем лèшша и бáцим свíњама.

пòдбòити се пòдбòиèм се св ‘добити ране на табанима (од дугог ходања)’. – Вáлá се найдòсмо вáздán, пòдбòисмо тáбане нáчисто.

пòдбòчити се пòдбòчим се св ‘ослонити, подупрети’. – Подбòчила òбáдвìје рúке на кúкове и вáби òвчице.

пòдбòријати се -јем се св ‘обријати се испод браде’. – Áјде да ме пòдбòриèш мèно по врáту.

пòдбунути -нем св ‘отећи у лицу’. – Ако нàставиш да шлòкаш, íмá да пòдбунеш ко онај нèsретник што се нè-триèзни; || **пòдбуòу** -ула -о ‘натекао у лицу (од неспавања, пијанчења)’. – Вíдìш ти како су свì òвì што бекрìјају пòдбули ко да иг је нèко бíјо па отèкли у лицу.

пòдвáла ж 1. ‘грèда по темèљу изнад које се поставлјају брвна’. – Пòдвале смо úдарали òбавезно бјèлове или стр̀жеве; **2.** ‘превара’. – Тí íзбори чèтрес пèте су били нáјвèћа пòдвáла ср̀пском нáроду.

пòдвáлити пòдвáлим св ‘преварити’. – Подвáлили вèsелом Мíломиру Рúдоњи на вáшеру у òнòј гúжви, а нè бијáше се јòш дòбро раздáнило, мèшто кòзè дáли му јáрца; пòсле му мánгупи íспјевали: пòшò чýча кòзе мúсти па пòмузò јáрца, чúдијо се, кр̀стијо се, òткуд кòзи јáјца; || **пòдвáлйвати** -áлйвам / -áлуем несв ‘варати, подметати нешто што се не тражи, забушити’. – Он нáиван и свè вèровò, а òни му пòдвáлйвали.

пòдвара̀к -а̀рка м 'јело од киселог купуса'. – Од к̀иселог к̀упуса и м̀еса се пр̀ав̀е три ј̀ела, не зна̀ се ко̀е е од ко̀г л̀ебше, то̀ су ти са̀рма, св̀адба̀рски к̀упус и пòдвара̀к, ако би м̀ене пѝто шт̀а е бо̀ље ја̀ би ти рѐко да – во̀лим о̀батрое.

пòдвеза ж 'вунена узица која држи вунене чарапе да не спадају'. – Нём̀о м̀ло̀го да за̀тежеш пòдвезе да ти не зу̀ставе к̀рв, но ла̀бавије са̀мо ко̀лко да не-спа̀ну ч̀арапе; || **пòдвезица** ж дем. – Не́ђе ми се за̀туриле пòдвезице, не знам ш ч̀им ћу да пòдвѐжем ч̀арапе.

пòдвѐзати пòдвѐжем св 'везати мараму испод косе, иза темена'. – Кад је вру́йна, м̀и ж̀ене не у̀бра̀димо ма̀раму, но пòдвѐжемо, и та̀ко нам бѝдне згòдније, ма̀ње се зно́ймо; || **пòдвези́вати** -ѐзи́вам / -ѐзуем несв. – Тево̀јчице су се од ма̀лиг но̀гу под-вези́вале.

пòдвѐсти пòдвѐдем св 'учинити зависним; преварити навођењем на нешто што се не жели (на грех)'. – И та̀ко смо ти м̀и св̀и пòдвѐдени кому̀нистичким ништа̀цима; || **пòдводи́ти** пòдводи́м несв према *пòдвести́ти*. – Ти ништа̀ци пòдводи́е ж̀енску ћ̀ецу нѐким мòра̀лно уна̀каженим чич̀етина̀ма.

пòдвики́вати -и́квивам / -и́куѐм несв 'оштро тражити тишину'. – Ђе́до е н̀има пòдвики́во, ал га о̀ни ни́су м̀ло̀го сл̀ушали или се са̀мо на тр̀ен см̀ире па на̀ставе; || **пòдвикну́ти** пòдвикне́м св 'оштрије упозорити'. – Узвѝјо̀нула ћ̀еца, у̀ватила иг нѐка укта̀нија, не врѐди им говòрити, док не пòдвикну мòј св̀екар, те се ј̀едва нѐкако скра̀сише.

пòдвири́вати -и́ривам / -и́руем несв према *пòдвирити́ти*. – Или́ја му вѐли: ч̀йча, зна̀ш ти о̀ну п̀јесму што сам чу̀о у Ср̀ему кад сам иш̀о код Ми́лутина, ка̀же, пòпела се Ср̀емица на др̀во, др̀во кр̀иво а ја̀ пòдвири́во; || **пòдвирити** пòдвирим св 'сагнути се и погледати одоздо'. – Кад су ћ̀еца бра̀ла ма̀лине код Вука̀дина, о̀н и́де па иг кон-тро̀лише и опòмиње; вѐли: пòдвире, пòдвире, нём̀о да пр̀еска̀чеш, ја̀зук је.

пòдводи́а̀ица м 'пòдводач жена, бешчастан човек који живи на рачун жена лаког морала'. – Те пòдводи́а̀ице и га̀тарице не́ће мòћи ла̀сно умрѝети, ја̀ кад ти ка̀м.

пòдводи́ти в. *пòдвести́ти*.

пòдво̀з пòдвоза м 'цена која се плаћа за превоз нечега'. – Милорад то̀варијо у Ба̀нату ж̀ито у кли́пу на во̀з и вѐли да му пòдво̀з до Ча̀чка, баксем, ни́је м̀ло̀го и́зишо.

пòдво̀ити пòдво̀им св 'одвојити, одлучити'. – Онòма̀д смо пòдво̀или пр̀асад од кр̀маче да не до̀е ви́ше.

пòдво̀љак -òљка м 'задебљање од сала испод браде'. – И́мо Вѐнћо пòдво̀љак, ма̀ло ма̀њи но Де́сими́р Тòтрк.

пòдвриски́вати -и́сквивам / -и́скуем несв 'весело врискати у колу или уз песму'. – Кад ен́е о̀тпјева́ју о̀ну »весели се ў до̀м, дома̀ћине, кад си ва̀ко лѐпо до̀че-као«, о̀не о̀ндак пòдвриску́ју. – И́гра Ма̀рија ко̀ ч̀йгра и св̀е пòдвриску̀е: и́ју-ј̀у!; || **пòдвриски́вање** с гл. им. према *пòдврискива́ти*. – Чу̀ се п̀јесма, п̀уцањ из пр̀ангије и пòдвриски́вање, кад о̀но Пёт̀рњије ўкрò Сибинку и до̀во у Ра̀досавчеви́ће; || **пòдврисну́ти** пòдврисне́м св према *пòдврискива́ти*. – Кад су штру̀менти ўдарили, Во̀ћо из свег гла̀са ви́кне: И́жоо́ј што не могу да пòдврисне́м! – а пòдврисно̀ чу̀ло се до на Вѐлес.

пòдгла́вити пòдгла́вим св 'учврстити држаље на алатки'; в. *чиво̀љак*.

пòдгла́вље с 'јастук, предмет који се ставља под главу'. – Кад чо̀век и́ма ч̀исту са̀вес, н̀ему пòдгла́вље мòж да бѝдне и п̀есница, о̀н спа̀ва сна̀м пр̀аведни́ка.

пòдгно̀ити пòдгно̀и св 'почети се гнојити (о повређеном ткиву)'. – Нём̀о да се и́граш, ви́диш да ти је но̀га о̀текла и пòдгно̀ила, и́ди до̀ктору.

пòдгно̀ити пòдгоним несв 'јаче гонити'; в. *равња́ти*.

подгòрети -й св 'сасушити се (о листовима кукуруза у време суше)'. – Подгòрò мўруз до близу печењака, ако нè панè кйша за кòй дан, бйће белáја; || **подгòри'евати** -òри'ева несв 'сасушивати се (о листовима кукуруза одоздо навише, у време суше)'. – Кад ўдарй òвá сўша и пòчнè лишће мўруза да подгòри'ева, имá нáдè свè док је испод печењака, ако нй ондá нè биднè кйшè, òбрасмо зèлен бòстан.

подгријавати -йјавам несв. – Сáд ће да бáнў лўди йз-поља, тўри тй лòнац ўкрај шпòрета нек се полáко подгријáва бурáнија; || **пòдгријати** пòдгријем св 'загрејати охлáђено јело'. – Мèти нá шпòрет да се мéно пòдгрије.

пòдгузни -а -ò, об. у *изр.* ~ мўва **1.** 'мува која борави испод коњског репа'. – Нè можè кòњ вèсели нйкаким нáчином да се ослободй пòдгузний мўвá; **2.** 'полтрон, подрепаш'. – Ћéдо кáже да су ти òни обадвоица прáве правцате пòдгузне мўве; в. *йодрейаш*.

подгуркйвати (се) -ўркйвам (се) / -ўркуем (се) несв 'упозоравати неприметним додиром'. – Òни се нèшто подгуркйвали док ћéдо нйје подвйкнуо да ће бити нèвољè ако не прèстанў; || **пòдгурнути** -нèм св. 'кришом неког енергично подбости да би му се на нешто скренула пажња'. – Ўзун пòдгурну Жáрка лáктом ў ребра и шáнў му: »Пáзи, лèти глáва!«.

пòде м 'походи, прва посета старије родбине својој тек удатој одиви'. – Кад смо йшли код Милостивè у првешче и пòде, прèпјевали смо йдўћи òдáвле дò-тамо, а тáмо да ти нè прйчам, нйсмо утољéвали; в. *йрвешче, йооди*.

пòдéкати пòдéкам св 'појести и попити'. – Пўриша прòдò òчевину и, да прò-стйш, прòтуријо кроз гўзицу, пòдéкò и пòпијо, па му пòсле крйв нèко дрўги.

пòдела ж 'деоба имовине'. – Кад су вршили пòделу, закрвили се, далèко бйло, кò да нйсу браћа.

пòдесан -сна -ò 'одговарајући'. – Нáшò сам у планини јáсен, пòдесан за срчáни-цу, ко нáрўчен. – Нáјпòдèснији за тў ствáр је Брáнко, а и нáјстарији је мèђу нама, па нек он рèкнè у йме свйјуг нáс.

пòдзйдати пòдзйдам св **а.** 'утврдити већ озидано'. – Дòдáјде испод òнòг зйда јòш кáмèња или бетòна те га дòбро пòдзйдај да нè-кљокнè; **б.** 'подзидати шпòрет, променити подзиду'. – Йдок дòље испод Крчевинè те накòпак òнè йлè, дòћи ће Мйрослав Сáвйн да нам пòдзйда шпòрет; в. *ила*.

пòдигрáвати -йгрáвам несв. 'цупкати у месту, поцупкивати'. – Кад ўдарише штрумèнти, пòче и бáба да пòдигрáва; || **пòдиграти** пòдигрáм св. – Пòдигрá самò срце човèку кад иг чўе како згòдно пјèвају.

пòдизати -жèм несв 'одгајати децу, воћњак, виноград'. – Цèò жйвот се бòријо, пòдизò хèцу, пòдизò вòтњаке, сáдијо винограде, кўповò зèмљу, прáвијо грађевине, чèла му нйје бйла рáвна; || **пòдићи** -гнèм св **1.** 'изградити, направити'. – Србйн òбјáшњава Амеру рáзлику мèђ намá: кад је цáрици Мйлици пòгинò мўж Лázар, òна е пòдигла мáнастир Љубòстињу на месту ће се срèтила с Лázаром првй пўт и тáмо се закáлуђерила, а вáша Жаклына, кад је пòгинò Кèнеди, је брже бòље пòдигла нòге бòгатом Грку на ког је налèћела; **2.** 'одгајати'. – Òна је, сирòтица, пòдигла трде хèцè и òдржала кўћу и имáње.

пòди'елити пòди'елим св 'поделити на делове'. – Èвè ти кèсица болбòнè, пòди'ели са сéкама и бáтом; ~ *се* 'међусобно се поделити'. – Испунише òчев амáнет, пòди'елише се згòдно, нáјстарији сын ди'елијо, нáјмлаћй, па срèднй вўкли цèдуље, и òсташе ўли'епò, а јòк ко што имá коећè да се браћа, на дебби, зáвадè и òмрзнў.

пòдйлазити -йм несв **1.** 'неприметно се приближавати с доње стране'. – Нйко иг нйје примјèћивò док су пòдйлазили да иг òпколè; **2.** 'изазивати непријатан осећај, језу'. – Кад у òнò глўво дòба нaйћок според грбòља, пòче да ме пòдйлази нèка језа;

3. ‘додворавати се, ићи низ длаку’. – Ја му кaм: чoвече, бидни свoј на свoм, штa им титраш и подилазиш цeлoг виeкa кo да си им пoсилни; || **подићи** подиђем св ‘заћи, склонити се под нешто’. – Кад пљуcнy киша, ми подиђoсмo под трeн.

пoдина ж ‘доњи деo стoгa’. – Кад сам силазијo с пoдинe, пуче ми прeчагa на стубaма тe сe скркак нaнижe, ал срeћoм нeкoм дoбрo прoђoк, сaмo сам мeнo згулијo хeвaницу.

пoдјазница ж ‘земљиштe измeђу рeкe и јазa кoјим сe вoдa довoди до воденицe’. – Oни су нa пoдјазници имали башчoвaнлук и мoгли су да гa заливају сyшњијeг дaнa; в. *јаз*.

пoдјарити пoдјарим св ‘пoјачати ватру’. – Убaци кoдe сyвo дрвo тe пoдјари мeнo ватру да нe oдoцнимо с вeчeрoм.

пoдјармити пoдјармим св ‘пoрoбити, пoдвлaстити’. – Увaтијo вeсeлoг Вeљa Мeчкy и пoдјармијo гa тe му, нaкo јaк и aвaшaс, ринтa свaкi дaн бyђзаштa.

пoдјармица ж ‘доњи деo вoлујскoг јaрмa, пoдгрлицa’. – Јaрaм ти нaлиeжe oзгo вoловимa нa-врaт, дoљe испoд мaрaмицa ти је пoдјармица, они су с yнyтaрњиg стрaнa нa пoвeзани рaмeњaчaмa, a кaд yкoбиш вoлoвe, oндaк сa спoљнe стрaнe тyриш пaлицe пa пoтлe зaвoрњoм спoйш јaрaм с рyдoм oд кoлa и хeрaј.

пoдлaктицa ж aнaт ‘дeo рyкe oд лaктa до шaкe’. – Кад oћeш нeкoм д-oдбрyсиш, пoкaжeш му пoдлaктицy, стeгнeш пeсницy и кaжeш: *Евe ти гa нa!*

пoдлaц пoдлaцa м ‘ниткoв, ништaријa’. – Тaј је пoдлaц кaкoг мaјкa није рoдилa, јeднo мисли, дрyгo збoри, a трeћe твoри, oн изнaђe нaчин кaкo да пoбeди, нeмy ништa није тaкo гaднo штo нeћe пoљyбити да би стигo хe је нaумиo.

пoдливaти сe пoдлива сe в. *пoдлизивaтии*. – Пaзи, виш да ти сe пoдлива млиeкo; || **пoдлити сe** пoдлије сe св прeмa *пoдливaтии*; в. *oйрљиити сe*.

пoдлизивaти -изивa нeсв ‘пoдливaти сe’. – Бoљe нaкрeни тaј бaкрaч, видиш да ти пoдлизивa млиeкo мимo кaрлицe.

пoдлoжити пoдлoжим св ‘пoтпaлити ватру (нa oгњишту, пoд кaзaнoм)’; в. *пaч-вaрa, хeјкa*.

пoдлyбурaти сe -и сe св ‘пoдлyпити сe, нaбyбрити oд влaгe (oб. o нaмeштaју). – Није ми ништa кривљe нeгo штo ми oнoмaд кaд је грaд пoлyпo црeп, пoкисe шивoњeр и пoдлyбурa сe.

пoдмaз м в. *кoлoмaз*. – Aкo e нeстaлo кoлoмaзa, мoжe при нyжди пoдмaз да ти зaмиeни и свињскa мaс.

пoдмaзaти -жeм св **1.** ‘дoдaти мaснoћy, дa сe избeгну нeгaтивни eфeкти трeњa’. – Мoрaш дoмaћински дa вoдиш рaчyнa o свaчeмy, дa нa врeмe пoдмaжeш кoлa, шaркe нa врaтимa дa нe шкрипe, брaвy дa лaкшe oткљyчaш и зaкљyчaш; **2.** ‘пoдмитити’. – Oн ти је yспo нeкaкo дa иг пoдмaжe и сaд му излaзe y сyсрeт y свeмy, идe му, штo сe кaжe, кo пoдмaзaнo или, штo рeклa бaбa, кo пo лoју. – Ћe гoј oдeш aкo мислиш дa зaвршиш пoсo, мoрa мeнo дa пoдмaжeш, дa дaднeш ил пaру, ил влaшy рaкијe, ил пршутy, кoлкo билo пa oндa тeк идe кo пoдмaзaнo; || **пoдмaзивaти** -aзyeм нeсв прeмa *пoдмaзaтии*. – Кoлa рeдoвнo пoдмaзyј, и тyлцe и винт и oбртни кљин, дилe ћe дa слyжи; в. *aкнyтии*.

пoдмeзгрaти -a св ‘пoкрeнyти пoткoрнe сoкoвe кoд дрвeћa с прoлeћa’. – Прyшћe зa oплитaњe сaлaшeвa, зa пoплитaњe прoшћa, зa лeсe ил плeтeњe кoтoбaњa и цeгeрa трeбa нaсeћи прије нo штo пoдмeзгрa јeл aкo oдoцниш, жијaк ти тo свe yрнишe.

пoдмeрити -им св ‘oдмeрити, измeрити’. – Кад мyштeријa иштe килo сирa, јa му пoдмeрим тaчнo пoштo oдбијeм дaру и oндaк дoдaм мaњy крйшкy, нeк биднe пoјaкo јeл ништa грoтније ни бaкcyзније нeмa нo зaкинyти нa кaнтaру, дaлeкo билo.

подми'есити подми'есим св 'замесити (тесто за хлеб)'. – Подми'есик тй'есто и тўрик ванглу крај шпòрета да прйје нарастє.

подмијурати -ам св 'потприштити се'. – Упало ди'ете у кòприве у онїм кра̀тким пантолòницама, свò се, јадно, ижарило и подмијурало.

подмирити подмирим св **1.** 'обавити све вечерње послове у сеоском домаћинству'. – Док не подмирик стòку, хџцу и матòриње, нисам мòгла д-òдєм на прєло; **2.** 'исплатити све дажбине'. – Подмирили смо држави пòрезе, прйрезе, трошарйне, нйком нйшта не дугуемо и мирно спàвамо, вала Бòгу.

подмити се подмијем се св 'опрати се до појаса'. – Йди часак те се подми, спрє-мила сам ти чйсту кòшуљу и вєш, да нє идєш мєђ лўде каконодрàго.

подмитити подмитим св 'дати мито'. – Ако мєно не подмитиш, нє видй те нйко кò усмрђò сйр, зàтò е и кàзано да пàра вртй хє бургија нєхе. – Ако те нєко подмити, знай дòбро, сйне мòј, да си онй чàs кад си прймијо тај пòклон прòдò слобòду.

подмладак -тка м 'деца, омладина'. – Ми смо нàше завршили, нек дà Бòг живòта и здравља подмлатку, нек се òни бòрє дйље.

подмлáчити подмлáчим св 'мало угрејати воду или јело, смлачити'. – Àјде да вам бàба удрòбй мурузницє у òвò мли'єко што сам подмлáчила да вєчерàте; в. *сали-вайи*.

подмўко -кла -ò 'подмукао, притворан'; в. *тшуйињава*; || **подмўкло** прил 'потајно, прикривено, поварено'. – Он ти се прйшуња, нàкò подмўкло, близу нàшег астàла да чўе штà ми збòрймо да би нас оцинкаријо.

подмуклица м 'подмукао човек'. – Нйшта гòре од подмуклице нєма, òн ти вàмо шўле мйле, а иза лєђа ти прèдє кòнопац.

поднàпити се поднапијем се св 'прилично попити'. – Кад се мàло поднàпише, пòчєше да пјєвају, зàтò е и кàзано да вйно вєлй »àјде тй, стйћи ху те јà«, а рàкија »чєкни ме, зàјно хємо«.

поднймити се поднймй се св 'ставити руке под браду а лактове на колена или сто, подлактити се'. – Сєò хєдо на прàг брвнарє, поднймио се на òбадвије руке, шўтй, глєдà ў земљу, а низ òбраз му се скотрља сўза, нє мож да прєжалй брàга нйкако.

подношке ж мн 'део разбоја који стоји на земљи и помоћу којег се повлаче нити'. – Мòја ўнука наўчила да ткє, сўнце бàбино, јєдва мòж да дòити подношке.

поднєти поднесєм св **1.** 'издржати'. – Јєдва поднєсмо тегòбу дàна, мешчйнй да изгòре нєбо и зємља; **2.** 'поднети захтев, тужбу'. – Поднєли тўжбу сўду споради òнє штєтє што нє шћедоше да им нàкнадє.

пòдòбро прил 'добро, у приличној мери'. – Бòгме се пòдòбро зàписмо и сйти се наразговàрасмо; *сйр'йиши*.

пòдòста прил 'у знатној мери, доста'; в. *загуђєши, йоли'єйо*.

пòдòтавак -àвка м 'подмлађена трава, отава'. – Кад бйднє прèд нòћ, а тй, блàго бàби, прйпушти кра̀ве мєно у пòдòтавак нєк се наврàндају.

пòдòтавити се -й се св 'омладити се (о младој трави, отави)'. – Вàла Бòгу, пàде кйша те се пòдòтавише лйваде.

пòдòћи пòдòћем св **1.** 'постати ваљан(о)'. – Бйјàше му òнà жєница с почєтка òсòрљива, ал, да-[вид]йш, сàд пòдòшла, на рàне да е прйвијеш; **2.** 'нарасти, ускиснути (о тесту)'. – Кад зàми'єсиш тй'есто, тўри ванглу на кòклицу според шпòрета, брже хє да пòдòђе.

пòдòцкан прил 'покасно, прилично касно'. – Пòчєсмо се спрємати да лй'єжемо, бйјàше пòдòцкан, кад зàлаја кєр у àвлији и чў се кàко нєко зòвє: *Ò, домàћине!*

пòдòштрáвати -òштрáвам несв 'òштрити прошћє, коље, притке (да би се набили у земљу)'. – Нà зйму хємо, кад доспймо, да цй'єпамо и пòдòштрáвамо кòље да

заградимо башчу; в. *йрочевље*; || **подоштрити** подоштрим св 'заоштрити (коље)'. – Бијаше, веселник, басташан, умљо е и д-оштруже, д-йсциџепа, д-ошешѣ, да подоштрї, д-испòбїја, поплетѣ, да клѣпā, да пòткуе кòња, да пòкосї, да пòкропї вòтњāк и винограде, д-òмлāти шљїве, па да млāти пāсўљ. – Н-ўмијѣ да подоштрї плāјваз како трѣбā.

подражївати -ажївам / -ажуем несв 'раздражївати'. – Јā му кā[же]м: нѣмò, брѣ, подражївати кѣра, òткїнуѣ лāнац па ѣ те поц"јѣпати кò свїньче мāсну тòрбу; || **подражїти** подражїм св 'раздражїти пса'. – Ђѣ си тї нāшò да подражїш кѣра: рāстрго би те да нїсам нāишò.

пòдранити -їм св 'устати рано, пре зоре'. – Пòдранимо мї прије зòрѣ и крѣнемо за Чāчак, у свїтање їзбијемо на Ди'ѣлове.

пòдрāнити пòдрāним св 'нагојити. утовити'. – Пòчò сам д-òдвāјам òвна и да му дāем жїта свāкї дāн, òћу да га пòдрāним за пòсек.

пòдребāркѣ прил 'с доње стране (косити на стрмини)'. – Нѣкако ми òвā лївада дòшла ўпредена па стāлно јѣдāн дѣо кòсїм пòдребāркѣ.

пòдрѣпāш -āша м 'улизица, дволичњак'. – Тò су ти бїли подрѣпāши од пāмти-ви'ѣка: кāко кò дòђе на влāс, òни му се ўвлāче ў задњицу, д-їзвїнеш.

пòдригївати -їгївам / -їгуем несв 'враћати из желуца ваздух на уста'. – Не знāм кòй су му јāди, мāло-мāло па подрїгуе; || **пòдрїгнути** пòдрїгнем св 'испустити желудачни гас на уста'. – Пòче да подрїгуе, вāљда се навўклò òнѣ јѣвтине салāмѣ, не зòвў е цāбѣ подрїгуша.

пòдригуша ж 'неквалитетна храна од које се подрїгује'. – Їмā нека кобасїчѣнда у коју нагурају коекāкї лòм, прòзвали је зидāри подрїгуша; в. *їòдригивāши*.

пòдрктāвати -рктāвам несв **1.** 'дрхтати од хладноће, страха, узбуђења'. – Кад је ўлазила у сўд, пòче да пòдрктāва кò брѣзов лїс; **2.** 'вибрирати од експлозије, земљотреса, грмљавине' – Кад је загрмљело, пòдрктāвају прòзори нā кући, а мї се прибисмо уз òца, кò пїлāд уз квòчку; || **пòдрктати** пòдрктим св 'уздрхтати'; в. *їпре-сак*.

пòдрòжњача ж 'грѣда на коју се причвршћују рогови на крову грађевине'. – Начїнò Лубїнко спїсак штā свѣ трѣбā да с-їштруже: рòгови, прїрошци, клѣшта, коснїци, пòдрòжњаче, вѣнчанице и бāскије, а, велї, шпрāјцеве ѣмо да нāчинїмо од òкорāка и из òбловине на лїцу мѣста.

пòдрум м 'остава за намиричне ископана у земљи, најчешће испод куће'. – Нāши стāри су испод гòстинске сòбѣ озїдали пòдрум кāменом; || **пòдрумац** -мца м дем. – Òстављò се ко неки пòдрумац.

пòдрўмција м а. 'човек који је задужен да се стара о подруму и пићу које се тамо чува'. – Кòнò што плāнїнка, у зādружној кўћи, вòдї рāчўн о бї'елом мрсу у мекāру, тākò пòдрўмција о рāкији и вїну у пòдруму; **б.** 'неко од родбине ко је задужен да се стара о печењу и пићу на свадби или даћи'. – Кад је бїла сāрана бāби Драгињи, òндај пòдрўмција бїјò Слāво Мильòјчин.

пòтсукња ж 'платнена поткошуља која се носила испод сукње'. – Жѣне су испод сўкњѣ нòсиле пòтсукњу мāом од тежановог плāтна; || **пòтсукњица** ж дем; в. *решма[н]*.

пòтсушївати (се) -ўшїва се / -ўшуе се несв 'сушити се (о листовима на доњим деловима стабљике)'; в. *чланак*; || **пòтсушити** се пòтсуши се св према *їòтсушивāши се*. – Нек се и пòтсуши неки лїстїћ, нѣће вїше млòго да смѣта.

пòдўватити -їм св 'ухватити са доње стране'; в. *силдисāши*; ~ **се** -їм се св 'предузети нешто'. – И òндак јā рѣшим да се подўватїм тòг пòсла, па штā Бòг дāднѣ, и ѣт, вāла Бòгу, пòђе ми рўкѣ.

пòдуг -а -о ‘који је прилично дуг’. – Пòдуга е, һèцо, тò прйча; || **пòдугачак** -чка -о ‘и с т о’. – Бйјаше он нàкò пòдугачак и лъепушкàс; || **пòдужй** -ã -è ‘знатно дужи’. – И он ти ðнак одржа пòдужй гòвòр, скрèса им што ни пàшче с мàслòм нйје мòгло пòјсти и пòтље тòга наèба: һèрали су га до Бòжјè кyһè.

пòдупирати -рèм несв ‘постављати подупирач’. – Ёнè га һèдо пòдупирè стòг, накрèнò се; || **пòдуприèти** пòдупрèм св ‘ослонити се на некога, имати подршку’. – И да и вй вàшу һèцу научите да се вòлè, да се пòштујy и да вàзда, кад зàтребà, пòдупрy јèдни дрyге.

пòдупйрãч в. *йодуйорањ*. – Кад вòһка прèродй па грãње ðһè да с йзломй, мй ðндак подупирачима тò испòткòчуемо.

пòдупòрањ -рња м ‘потпорањ, подупирач’. – Кад се сйèно накрèне, мй га пòдупòрњом йсправймо, пòткòчимо га, и ðставймо тàкò пòткòчено.

пòдурјасити -урјасим св ‘наговорити, нахушкати, навести неког на нешто’. – Мòра да иг је нèки бèлãй пòдурјасијò јел тò чòек при чйстој свèсти и здраву рãзyму нйкад нè би учйнò.

пòдучãвати -учãвам несв ‘учити, показивати, упућивати у неке вештине’. – Свè га нèгòв һèд вòдијò зã собом од мãлиг нòгy и пòдучãвò га коечèму и вйһи га сãд кãкã е тò домаһинчина: нèма му равне од Јèлицè до Бјèлицè; || **пòдучити** пòдучйм св ‘пòучити, упутити у нешто’. – Лãко је добрòг пòдучити, ал онãй дрyги нãјбоље разyмè ðплавак.

пòдyшје с ‘даћа’. – Мй смо издãвали пòдyшјà за сèдмицу, двãесницу, чèтресницу, полугòдишњицу и гòдишњицу, ðндак зòвнемо пòпа и он слyжи парàстос, па пòтље прйрèдимò трèзyзу за пòкòј дyшè.

пòһèвòјчити се -йм се ‘стасати у девојку, задевојчити се’. – Бйјаг се јã јãком пòһèвòјчила кад пòчèше да дòлазè прòсци са свйјуг стрãнã.

пòһекад прил ‘понекад’. – Мãјстор Лãцо пòһекад yзмè пòсо һyтурице, а пòһекад рãди нãдницòм.,

пòһеко ‘понеко’. – Пòһеко не држй цèò пòс, но пòстй сãмо прве и зãднè неһèлè што ти дòбе ко кад би правйјò һyпријy мèно с ðвè стрãнè рйèкè, мèно с онè – тò ти нйје нйкака һyпријà преко кòè спãшãваш дyшу; || **пòһекој** -јã -јè ‘понеки’. – Пòһекој мyруз пòчò да брãдãва. – У пòһекојòй ãвлији тyчило бãгрèње ãман до стрèã, стрòба да те yватй. (7: 97).

пòһенyти -нèм св ‘саденyти’. – Найһе, вãла Бòгу, лèпо врèме те скрðдисмо сйèно, свè смо поплãстили и пòһенyли, мешчйнй ни рòса га нйје дòватила.

пòһèтиньити -йм св ‘понашати се као дете, подетињити’. – И јòш тyвйм како мòја бãба Дрãгиња, у шãли, гòворãше һèду: *Нãчисйто си йòһèйишьйцйò* – кад нас он, цãркајући вãтру, свòјйм прйчама врãһаше у нèгово һèтињство (7: 224).

пòжалити -им св ‘покајати се, зажалити’. – Пòжалиһèш, сйне мãјчин, јèднòг дãна што си тò изyстијò, ал һе ти ðндак бйти дòцкан.

пòживети / пòживити / пòживèyeti -йм (не)св ‘доживети неке године’. – Бãба Дрãгиња зòдрила, а каменорèзац пйсò на нèном спòмену вãкò: *Јã йòжйвйк шèсè-йишири лèйшã, йã се сèйишк и ðногã свèйшã, дòһи һе дãн и мòм живòйцy крãј, йã ако зãслyжим ðyшã һе у Рãј, шйшò Бòг рèче Нèгово је йрèче*. – Дãде Бòг те пòживèше згòдно и дуговèчно.

пòжйдак -тка -ò **1.** ‘незрео, неразвйен, јòш нејак’. – Нèмòј да га тòлико тèретйш, јòш је он пòжйдак, стрпй се гòдину двйје да се мãло пòдаткè; **2.** ‘танак, савитљив прут’. – Стãлно на кредèнцу стòјй јèдан пòжйдак прyтйһ, ако һèца прèһерајy у невалãлуку.

пòжњети пòжњѐм св ‘пожети, обавити жетву’. – Пòжњесмо пшѐницу, повѐзасмо и стрпасмо у крстине. – Знâш кâко е кâзано: што пòсијеш òнò ћеш пòжњети.

пòжурити пòжурим св ‘похитати’. – Пòжурите, ћѐцо, нѐшто се голуба нѐбо, стрâ ме да нам кишa не разгрди плâштѐње. – Пòжурте мѐно, штâ се вучете кò пребјѐне мâчке.

пòжућети пòжућим св ‘добити жуту боју лица’. – Ма нѐшто ми òвò д’јете пòжућело у лицу, бòјати се да нĳе дòбило жутицу, далѐко било.

пòзаборâвљати -òрâвљам св ‘све заборавити, сметнути с ума’. – Свѐ сам јâ тò, дĳ’ете, пòзаборâвљò; ~ се безл. – Дâвно е тò било, дòста тòга се пòзаборâвљало, ал тò тÿвим кò да е јучѐ било.

пòзâвађати (се) -âм (се) св ‘посвађати (се), завадити (се)’. – Прво се пòзâвађаше òни, тâмо òни, а òндак шћâдијагу да пòзâвађају цѐло сѐло.

пòзадуго прил ‘дуже време’. – Пòзадуго òн òбли’еће око Алѐксине ћѐркѐ; в. *љушкâши*.

пòзâјмити пòзâјмим св ‘дати или узети зајам’; в. *узâјмиши*. – Пòзâјмио му свѐ што е ѳмò и òн му нĳикад нĳје вратијо.

пòзâјница ж 1. ‘нешто што је дато или узето у зајам’. – Ўзо сам мѐно пòзâјницѐ од нâшег кавѐције, јѐдва чѐкâм да òдвркнѐ тѐле да га прòдâм и да вратић човѐку дÿг; **2.** ‘узајамно помагање при раду’. – Млòго е згòдније и лакорâдније кад нас је вĳше, па споради тòга се мĳ пòзâјмичимо: дâнâс òн пòмòгнѐ мѐне, с’утра јâ нѐму врнем пòзâјницу.

пòзâјмичити се -им се несв ‘узајамно се помагати у раду’; в. *заориши се, ѳзајмица 2.*

пòзамашан -шна -ò ‘гломазан, превелики’. – Пòзамашан је то зâлогај зâ нега, трѐбò е да прâви мâњÿ кућу; в. *замашан*.

пòзвати пòзовѐм св. – Òн је пòзвò свѐ òнѐ ко што је ѳ сâм; || **пòзĳвати** пòзĳвам несв; в. *ѳзивар*.

пòздер пòздера м ‘дрвенасти отпад од трљења тежине’. – Вâкĳ леп дâн да се срâди коѐшта, а òн се òтѐго ко кѐр на пòздѐру, лѐжĳ под дÿдом и прĳмакò влâшу.

пòздравље с ‘поздрав’. – Òн нòј пòслò лицидерско срѐце, а òна му кришом пòслала пòздравље по другâрици.

пòзелѐњети -ѐнĳ(м) св **а.** ‘постати зелен’. – Скòро сам бâцијо сѐме ћѐтелинѐ, вâла Бòгу òбникла згòдно, пòзелѐњела нĳива нâ лѐпоту; **б.** ‘од муке променити боју’. – Кòлко га е зòрт ùватијо, сâв је пòзелѐнò од нѐког јѐда.

пòзĳвâр -âра м ‘који је задужен да позива сватове’. – Мишо ти је с кĳћеном ч’турòм бĳјо пòзĳвâр за Милинкову свâдбу. – Кад пòзĳвâр крѐнѐ да пòзĳвâ свâтове, òкитĳ му се ч’тура.

пòзи’ѐвати -ѐвају св ‘широм отворити уста, зинути (због врелине, жеге)’; в. *јара, неѳромениши*.

пòзлâтити се пòзлâти се св **а.** ‘добити златну боју’. – Пòчеле крÿшке да се злâте; **б.** ‘успети у послу, радити и напредовати у свему чега се подухвати’. – Штa гòд је рâдијо свѐ му се пòзлâтило.

пòзлѳти се пòзлĳ[м] св **1.** ‘постати зао’. – Пòзлѳило се òнò чичĳште, сâмо се дѐрѐ и нѐ дâ нĳком нĳшта; **2.** ‘затровати се (о рани, повреди)’. – Нĳје му рâна изглѐдала òпâсно, ал се пòзлѳи потље нѐколко дâнâ, свâ му нòга òтече кò стÿпа, мòра да е испòганијо с нѐчим.

пòзлòбан -òна -ò ‘пакостан, злòбан’. – Пòзлòбнијег човѐка òд-нѐга нѐма, тâј би мòго да прòђе според иксâна кои ùмирѐ òд-глâди да се н-òкрѐне.

позлѡпштиња ж ‘злоба, пакост’. – Слѡпала га нѣкѡ позлѡпштиња, нѣкад ва̀кѣ нѣје бѣјо, стра̀ ме да̀ л ње то на дѡбро изѣћи. – Ўбѣ га позлѡпштиња, не зна̀м на̀ кѡг се тѣрѣ, нѣко њѣгѡв нѣје бѣјо та̀кѡ пѡган, нѣће му то на дѡбро изѣћи јел је ка̀зано: ко нѣма свѡѣг дѡбра, тѣјѣ злѡ прѣмећѣ, а кѡ се тѣјѣм злѣ рѡдуе, нек се свѡме на̀да.

позна̀вати позна̀ем (не)св ‘знати’. – Нѣ мош тѣ да јѣрнеш у нѣки пѡсѡ кѡ ма̀че у варѣнику, мѡра да позна̀еш пѡсѡ, да зна̀ш како трѣба̀, шта̀ се смѣјѣ, шта̀ јѡк.

пѡзнаник м ‘знанац, она̀ј кога позна̀емо’. – Имѡм јѣднѡг пѡзнаника та̀мо у А̀рѣљу и ѡн ми свѡке гѡдина ѡправи чѣстѣтку за Бѡжи.

пѡзнаница ж ‘жена ко̀ја се позна̀је из неких ранијих сусрета’. – Тѡ е мѡја пѡзнаница из рѡта, ѡна е прѣвијала на̀ше ра̀њенике.

позна̀ство с ‘позна̀ство, позна̀вање некога’. – Ми смо ти склѡпили позна̀ство у вѡјсци, ѡн ми бѣјо десѣта̀р.

пѡзни -а -о ‘касни, ко̀ји долази касно’. – У пѡзну јѣсен кад пѡчѣше кѣше, нѣче пшѣница на̀-љепоту. – Нѣје згѡрега имати и пѡнеко пѡзно ја̀гње, ва̀ља млада ја̀гњетина и та̀мо о Госпо̀ини. – У пѡзне са̀те прѣстигоше з грѡбѡм из Ба̀њице јел су пѡшли у за̀ранак, а с вѡловима преко планинѣ трѣба̀ бѣзмало цѣла цѣлцита нѡћ.

поизва̀љивати -а̀љивам / -а̀љуем св ‘извалити већи број’. – Она олу̀ја нам поизва̀љива мло̀го вѡћкѣ. – Неки бѣздушнѣк поизва̀љивѡ Милени прѡшѣ.

поизвртати -ћѣм св ‘испревртати (ствари)’. – Кад је дѣнула ѡна̀ сапанѣла свѣ нам рѡгоце пѡизврта.

пѡиздиље прил ‘поизда̀ље’. – Кад пѡчнѣш да ва̀диш па̀њ, крѣни с ко̀пањом мѣно пѡиздиље, да пѡдијеш под ѡнѣ дѣбеле жѣле.

поизлиѣтати поизлиѣту св ‘излетети (из гнезда, на дрво)’; в. *мисирка*.

поизлизати се поизлизу се св ‘истрошити се трењем’; в. *шина*.

поизоба̀љивати -а̀љивам / -а̀љуем с ‘обалити, оборити (скоро) све’. – Кад је ѡна̀ олу̀ја грѣнула, поизоба̀љивала ми нѣколко шљивѡ, ал ми на̀жалије ѡнѣ стѡре кру̀шке.

поискѡкати поискѡчемо св ‘масовно искочити из нечега’. – Кад је ѡнѡ за̀трѣсо зѣмљотрес, свѣ поискѡкаше ѣз кућѣ кѡ зѣчеви, а ѣѣдо им се смѣјѣ и велѣ: нѣ бѡјте се, нѣма смрѣи без сѣјѣна да̀на.

поискривѣљивати се -ивѣљива(м) (се) -ивѣљује(м) (се) св ‘искривити се (скоро све на шта поглед падне)’. – Видѣ се да нѣма вѣше мушкѣ ру̀кѣ на̀ то̀м имању, аврѣк ѣдариѡ на све стра̀не, вѡће се крѣдисало, прѡшѣ се поискривѣљивало, ту̀га гѡлема.

поиспа̀дати -а(ју) св ‘испа̀сти (сви или главнина)’. – У̀то̀м ти ѡне да̀ске што држѣ сла̀мњачу поиспа̀дају и ѡн се скљѡка дѡље, а мѣит ѡзгѡ на̀ њега (7: 118).

поисправѣљати -ам св ‘исправити све што је криво, искривљено; в. *густѣраѣиш, шѡдарка*’.

поиспѣштати поиспѣштам св ‘испустити (све или главнину)’. – Поиспѣштај ѡвце и кра̀ве да па̀су; || **поиспуштѣн** -а -о ‘осиромашен, сиротан, сиромашки’. – Жа̀ркова ку̀ћа бѣјаше тѣг гѡди́на поиспуштѣна, пѡћерали га трѡшкови са свијѣг стра̀на̀, тамѡн поуда̀вѡ сѣстре, ра̀збоље му се ѡтац, па пѡтгле ѣмриѣ, па пѡдушја, па спѡдиже спѡмен за чѣтресницу, нѣје то бѣло ла̀сно прѣбрѡдити.

поистѣпити се поистѣпи се св ‘иступити се од употребе (о сечиву)’; в. *разметнути*.

поитати -ѡм в. *ѡјѣѣѣиш*.

пѡј пѡја м ‘гласање петла (птица), песма’; в. *прочевље*,

пѡјагмити се пѡјагмит се ‘почети се отимати око нечега’. – Нѣје ти се она за̀витла̀вала ил за̀вирѝвала у ту̀ћѣ стѡари, нѣт се пѡјагмила на ту̀ћѣ, јѡк Бѡж-са̀чу̀вај.

пѡјако прил ‘мало више него што треба’. – Стално кад ѣмериш муштѣриѣ, до̀дај мѣно нѣк бѣднѣ пѡјако, јел то̀ ти Бѡг вра̀ти стѡструко, а за̀кинути на мѣри, нѣ да̀ј

Бџе, ти је баксузно и прџклџето, јел је кџазано: кџако мџриш, нџкџо ће ти се мџрити; || **пџјаче** прил ‘мало јаче’. – Пџевџа Олга кџо слџвџуј, ал Мџрија зџпџевџа пџјаче, чџе се до Грмџова.

пџјас м ‘део народне ношње који се носи око паса’. – Сви су њмали њзаткџане шџане пџјасове, па вџзене кџошуље, њшџане чџарапе, вџрменове – ко џетлиџи, милџна пџглџати.

пџјјилица ж ‘посуџа за појење пилџади’. – У пилџдџрник тџрџимо пџдилицу и рџнилицу, а с вџчери џпџлимо сџјалицу и тџкџо пџлџд стџлно мџгџу да кџџуцају и пџјџу вџџу па врџшко џвдркнџу.

пџјјило с ‘место на коме се поји стока’. – Они су сред чџира џскопџали бџнџр и начинили вџлико кџорито, њико њџје њмџо тџкџо згџџно пџило. – Кад се напџсџ стока, мџ је џћерамо на пџило те се напџјџу вџџе и џнда иг сагнџмо џштџлу и пџвџежемо.

пџјјити пџџм несв ‘појити, давати воде’. – Коменџија Дџесимир, џћџ да пригџво-рџи Њцу спораџи бекрџлука, па кџже: зџпџевџали онџмаџ у рабаџилуку џнџу »пџџ миле вџлове на рџци«, а јџ им кџ[же]м да е њџма лџсно напџџити вџлове, нек напџџе Њлију. – Ёнџ је џштџали, пџџ тџлџд.

пџјјџште с ‘појило’. – Шџџаџијагу да ме нагнџајџу на њџно пџџште и на њџно пџсџште (7: 217).

пџјмити пџјџм св ‘схватити’. – Нџ мош да пџјџмиш кџлко е тџј круџџач џслужна стџвџр, џкрџџниш жџџо џчас пџсла.

пџјсти -џем св ‘појести’. – Мџраџосмо пџјсти нџшто на брзину, џћџ да нам се зџвџџу црџџџва.

пџјтати -џм св ‘пожурити, убрзати ход, рад’. – Пџџтџј, мџј сџне, да пџштџџ стџку да пџсџ, нџма кџ дрџгџи, сви пџкли по рџџу.

појунџчити се -џнџчим се св ‘похвалити се храброшџу на »погрешном месту«; в. *јунџчиџи се*.

показати пџкџжем св ‘испољити осеџање се’. – Дрџо се у сџли, њџје шџџо да пџкџже кџлко му е жџо; *изр.* ~ зџџе ‘џдупрети се, пружити отпор’. – Нџмџџ више да му пџпџшташ, но пџкџжи му зџџе, виџџеш кџко ће да те се џткџни и да џстџкне; || **показивати** -џзџвам / -џзџем несв **1.** ‘указивати на нешто, на неки правац’. – Њшџо је он пџџуџо ш њџма и показивџ им пџт; **2.** ‘испољавати неку особину’. – Њџје он њџкаџ показивџо да му је нџко учџџџо нџшто крџво.

покајати се -џм се св ‘зажалити због учиџеног, осетити грижу савести’. – Мџџ-џа би се џн и пџкајџо, ал џџоџни весџлџџик, прџтече га сџџџи дџн, а, што рџкла бџба, после смрџти пџкајџа нџма.

покарабасити се -џм се ‘посваџати се, прекинути општење’. – Њџ с ким се џна њџје покарабасила, њџт спџречкала, но е за свџког њмала лџпу реч и сви су е вџљели.

покарати пџкџрам св ‘изгрџити, натрџати нос, покуџити’. – Виџаше бџба: нџ смијете да кџпџте тџџџама јџџа, џћџ да ве пџкара Бџго. – Кад диџете пџгриџши, пџкарај га, дрџгџи пџт нџџе.

покатџличити се -џм се в. *џоримџџи се*. – Шџџа је то причџо онај џџџо да њџгови џџе да се покатџличе?

покварџџлук -џнлука м ‘морална исквареност, неморално понашање’. – Покварџџлук нџки завлџџо, зџџо нам и јџс вџкџо кџко е.

покварџџџак -џка ‘бестидник, подмуклица’. – Онај покварџџџак џџеџо џкупџџџу да ће да џџџе глџвџе Аргџџију што и џспуни сџтраџан, а пџсле двџ дџна га, пред на-родом, џкџива у звиџезде, вџли, то е пџштен и чџстит чџвек.

покв́арити се по́квѣри се ‘изгубити вредност, постати нефункционалан’. – Покв́аријо се ко шу́паљ зѹб, тѹријо д́браз под за́дњицу. – Покв́арило се јѣло, мо́ш са́мо да га да́днѣш свињама.

по́квасити -ѣм св **1.** ‘попрскати водом, овлажити’. – Тѹрѣш мѣкиње у бѹчук, па онда потрѹсиш ша́ком со́ли, по́квасиш мѣно и ѣзмешаш па да́ш крѣви да ли́же; **2.** ‘частити пиће, дати алвалук’. – Лѹди, жѣни ми се ѹнук, мо́рамо то да по́кваси́мо.

по́кидати -ѣм св ‘јаким трзајем одвојити један од другог дела, раздвојити’. – По́кидала се го́веда и са́мо по́че не́ка ломата́нија по́ штали; ~ *се на́чисто* ‘насекирати се’. – Од ка́д јој ѣ́р по́беже, по́кида се на́чисто; ~ *се жи́в* ‘настраховати се’. – Отка́д су му мобилисали си́нове, по́кида се жи́в, изгѹби́о во́љу на ра́д, нит го́вори нит ро́морѣ.

по́киња ж ‘стаклени суд од пола литра из кога се служи ракија’. – Їд-де, ди́ете, те натѹчи по́кињу ра́кије па наслу́жи љѹдма.

по́киснути -нѣм св ‘по кишовитом времену наћи се на отвореном простору’. – Онѹма́д кад сам се вра́ћо из ду́ћана, прѹми́ениј се вре́ме те по́кисок до го́лѣ ко́жѣ.

по́кладе по́клѣда ж мн ‘последњи мрсни дан уочи поста’. – Ми се на по́кладе скѹпи́мо сви, тѹ́ј се по́гости́мо, ѣжљѹбимо се и јѣдни од дру́гиг тра́жимо да нам ѹпростѣ ако се шта́ о ко́г огрѣши́смо.

по́клапуша ж ‘део руде волујских кола’. – Између рѹде́ и по́клапуше́ ѹпасуеш ја́рам и ѹчврсти́ш га заво́рњом.

по́клекнути -нѣм св ‘деморалисати се, постати безвољан’. – Не да́ј се, си́не, са́мо на́прѣд, ни́кад не́ смијеш да по́клекне́ш, и кад ти се ѹчини́ да не́ма ѣзлаза, зна́ј да ѣма́, уз Бо́жјѹ по́мѹ.

по́клепа ж ‘похлепа’. – По́клепа е, благо ѣ́ду, ве́лика грѹта; || **по́клѣпан** -пна -о ‘похлепан, незајажљив, неумерен’. – Не ваља́ му што е мло́го по́клѣпан, стра́ ме да му то не́ће на до́бро иза́ћи, ко да му е зѣнула не́ка ѣла.

по́клѣпати по́клепам св према *кле́пѣти*. – Зѣми, кад смо прѣдоко́ни, ми ѹдне́семо кова́чу све ѣлатке да нам по́клепа́ и кад грѣне́ прѹлеће, не дангуби́мо ѹко тога́.

по́клиса́р -ѣра м **1.** ‘изасланик, представник’. – Де́јо ти је би́јо на́ш по́клиса́р за прѣговоре ради жѣнидбе́ ѹвијег на́шиг си́ђелѣца; **2.** ‘црквења́к’. – Јѣдно вре́ме ти је по́клиса́р ѹ-цркви би́јо До́јчило Вѹлов.

по́клопац -пца м ‘део којим се поклапа казан или нека посуда’. – Нѣмо́ то ни́шта да те чу́ди: ка́ки ло́нац, на́ки и по́клопац, за́то су на́ши ста́ри говѹрили да се за сва́ки ло́нац на́ђе по́клопац; || **по́клопчи́ѣ** м дем – На́ђе ми по́клопчи́ѣ од ѹве́ шѣрпице, не́ђе се за́туријо.

по́кло́пити по́кло́пѣм св ‘покрити поклопцем’. – Покло́пи тѹ са́рму и повѹци мѣно ѹ-кра́ј, нек се крѹка́.

по́ковати -уем несв ‘поховати, пре печења или пржења умочити у размуђено јаје’. – Оће ба́ба да нам по́куе па́прику.

по́конди́рити се -ѹнди́рим се ‘уобразити се, променити понашање након стицања богатства, полагаја’. – Не́што се она́ не́гова пи́шуља по́конди́рила отка́д су зајма́ли, ко да ми не́-зна́мо из ко́ѣ је гологѹзије до́шла.

по́корица ж **а.** ‘смрзнута кора на површини снега’. – Но́ѣс смр́зло и по сни́ѣгу се ѹватила она́ по́корица; в. *ѹврѣшица*; **б.** ‘горњи осушени слој земље’. – й́дари она́ крѹ́пна кѣша и ѹдма ѹгрија́ јако сѹ́нце те се ѹвати по́корица по њѣви, мо́ра да се ко́па.

по́корѹшити се -ѹрѹши́ се св ‘скорити се, стврднути се’. – По́корѹши се зе́мља после кѣше́. – Прѣд зору́ би́ мрѣза те она́ј јѹгов сни́ѣг по́корѹши.

по́кошкати се -ѣм се св ‘поспорити се, погурати се’. – Кад ѣдѹ ѣз шко́лѣ, ѣво́јчице сме́рне, а мушкарчи́ѣи мѣно-мѣно па се по́кошка́ју.

покрѣнути покрѣнем св а. ‘подстаћи’. – Ајде, људи, да ђпет покрѣнемо питање калдрмљѣна пѹта; **б.** ‘предложити’. – Кад смо рѹчали, чича Бѡшко покрѣну питање деобѣ и велї: док си тї, тѹта, жив, ваљало би да се ми ко браћа подиѣлимо и д-ѡстанѣмо браћа; || **покрѣтати** покрѣћем несв. – Та ствар је покрѣтана више пѹта и ајд да видїмо оће ли нас и сад прѣварити.

покрѣсати покрѣшѣм св ‘исећи траву (мотиком)’; в. *банак, банкеї, гувно, огрну-їш*.

покрївало с ‘покривач, поњава’. – Бацде нѣко покрївало преко ђѣце, назѣпће.

покрївати покрївам несв према *їокрїїги*. – Кад иг ѡкупам и тѹрим ѹ-кревет, стално сам иг дѡбро покрївала, кад се нѡћи сѡба излѡди, да не-озѣбѹ; || **покрити** покрїјем св ‘ставити покривач’. – Забѡравила баба да покрїје качицу са сїром и дѡшла мачкѣтина да се ѡмрси.

покрївка ж **1.** ‘део постѣлине којом се покрива спавач’. – Ёвѣ ти за гѡсте ѡва нѡва покрївка; **2.** ‘кровни покривач’. – Бѡгами ћемо мѡрати на качари да прѣтрѣсѣмо покрївку, на нѣколко мѣста прокїшњава.

покрїкати покрїкам св ‘појести’. – Покрїкајте, бљго баби, свѣ, прѡвићу јѡш ако ѹстреба.

покрѡв покрѡва м ‘покривач за покојника’. – Причају за њїг да су тврѡдице, велѣ, скїнули би покрѡв с мајке.

покрѡвац -вца м ‘кострутни покривач за волове и коње’. – Кад вѹчѣмо грѡжђе преко планинѣ, ѡлове испљичимо д-ѡдморѣ и да се нарѡне и ми иг, накѡ знѡјаве, покрїјемо покрѡвцима.

покрѡпити покрѡпїм св ‘заштитити виноград, воћњак прскањем’. – Виноград мѡраш да покрѡпїш на врѣме плѡвим каменом, ако ѡш да се овѡјдїш. – Милисав покрѡпијо шљїве креозѡном без капѣ и овѡрбала му се кѡса па дѡшѡ жѹт ко лїсица.

покрпѡти се покрпѡм се св ‘покварити односе, посваћати се’. – Бїјѡгу грло и глава, ал од кад им дѡђе ѡнѡј звїјѹк ѹ-кућу, покрпаше се.

покуљати -ѡм св ‘избити, сукнути’. – Покуљѡ ѡнѡј мирїшљави дїм с кукача кад је запржѡвѡ рѡкију и помиѣшѡ се с мїрисом тамљана па цѣла кућа мїром мїрише (7: 106).

покуњити се покуњїм се св ‘снуждити се, пасти духом’. – Штѡ си се тї, сїнко, покуњїјо, бљго баби, кѡ да ти нїсу свѣ кѡзе на брѡју.

покупити -им св ‘скупити, завршити купљење’. – Пѡкупили смо шљїве, јѡш да пѡвадимѡ компїре за ѡвѣ љѣпѡтѣ, па смо на кѡњу. – Пѡкуписмо шљїве, вѡла Бѡгу, ѡтаросисмо велїки пѡсо.

покупѡвати -ѹпѹем св ‘купити све’. – Сврѡтите у бакѡлницу те покупїјте свѣ што нам трѣба за ѡбетину.

покусати покусам св ‘појести, посркати’. – Покусај, бљго баби, сїпаће ти баба јѡш. – Ајде покусај овѹ чѡрбицу, ѡма ћеш д-ѡздравиш;

пѡла¹ ж ‘обична поњава’. – Покрїде тѡ диѣте с ѡвѡм пѡлѡм да се не прѣлѡди, вїш да е заспало кѡ јѡгње.

пѡла² ж ‘половина’. – Подиѣлте поштѣно: пѡла тѣбе, пѡла њѣму.

пѡлабѡв -а -ѡ ‘неумерен у трошењу, а нерадан’; в. *їрошак[ли]*.

полагѡно прил ‘полако, спорѡ’. – Шћѣли ми да прѡђемо полагѡно според њїне кућѣ да не навршљѡвамо љѹдма, ал нас ѡдадоше пѡшчѡд, зѡлајаше и ѡни нас углѣднуше те нѣмадосмо кѹд, сврѡтисмо; в. *исїѡбијѡїш*; || **полагѡчкїц** прил ‘лагано, не приметно’. – Ѐде баба с ѡнїм њѣним штапїћѡм полагѡчкїц, накѡ кѡ лѡд и нѡсї у купусѡвом лїсту нѣколко јѡгѡда кѡѣ су прѣве стѡсале; || **полагѡцко** прил ‘полако’. – Видїм јѡ с прѡзора како јѡј се он прїшѹња и како ѡни полагѡцко идѹ за ѡвцама

и нешто ћућоре; || **полагачко** прил ‘и с т о’. – Он све што ради ради полагачко, ал јопет све стигне; || **полаганчиц** прил ‘и с т о’; в. *зайаїрљїиїи, їрилазиїиїи / їрићи*.

полагати пољажем несв ‘давати стоци сено, хранити стоку’. – Ону пласку с вѣра сїена баџи под стоку, немѳ им нју полагати. – Мбрам д-їдѳм да пољажем стѳци за-дана, да пѳсле не тумарам по мѳраку; || **полѳжити** положїм св ‘ставити стоци сено у јасле’. – Ја сам полѳжила кѳвама, а тї ћеш кѳњима. – Полѳжи и кѳвама и кѳња сїена, а кѳзама ћу ја баџити мѳно лїснїка, нїје тек накѳ казано да за кѳза нїје сїено; || **полѳгнути** -нѳм св ‘мало положити стоци’. – Полѳгни мѳно кѳвама ѳнѳ ћѳтелине испод трѳна, па ћемо им дѳвече полѳжити сїена.

полаќа прил ‘споро, без журбе’; в. *наумиїи, оїиїаїиїи се*; || **полаќиц / полаќице** прил ‘и с т о’. – И ѳни ти їдју полаќице, нї абера што се облаќа, а снѳпови нїсу жћѳнїти у кѳстине; в. *изблиѳеїиїи*.

полаќомити се -їм се св ‘постати лако, прождрљив, незајакљив. – Пѳлаќомијо се на мїрѳз, па кад му се тѳ прѳбрцнуло, ѳн пѳчѳ ѳнју вѳселу жѳну да тирјанишѳ.

полѳгнути -нѳ св ‘превити се и пасти на земљу од ветра, кише (о пшеници, детелини)’. – Кѳлко е ласно кѳсити младићу ћѳтелину, тѳлико їма ѳчи да т-їскѳчѳ кад она полѳгнѳ. – Тјуј ти мї запјевасмо ѳнју: »гј, Јѳлице, лївадо зелѳна, штѳ си такѳ зелѳна полѳглак»; || **полѳћи** полѳгнѳ св ‘и с т о’. – Полѳгла пшѳница, јѳдва је пѳжњесмо; || **пѳлогнути** -нѳм св ‘мало положити стоци’. – Полѳгни мѳно кѳвама ѳнѳ ћѳтелине испод трѳна, па ћемо им дѳвече полѳжити сїена.

полѳћушкѳ прил ‘на леђа, леђима’. – Ошљїгак се, излѳешѳ ми нѳге и пѳдок полѳћушкѳ колко сам дугачак, а ѳви што бїјагу сѳ мнѳм пѳцркаше ѳд-смија.

полѳмѳзати -ам св ‘ставити лѳмѳзје на стѳгове’. – Кад ўвѳри сїено, мї му рѳгуљама додамо лѳмѳзове пѳвѳзане два и два и ѳн ѳзгѳ полѳмѳза сїено да не може вѳтар да му наудї.

пѳлен пѳлена м ‘прах који пчѳла узима из цвѳта’. – Нїшта лѳпше од пѳлена што чѳле скупљају, ал ѳн се нѳке јѳде пѳтрѳвијо лѳргичан на пѳлен, свѳ му с прѳлећа їзбије нѳко црвѳнило и пѳчнѳ да шмѳрклѳ.

пѳленути -нѳ св безл ‘ући у душник (о течности)’. – Наќрѳте из тѳстије да пїје водѳ и пѳче да кашљѳ, пѳленуло га.

полѳћѳти -тї[м] св **1.** ‘полѳтѳти’. – Полѳћѳше мали голубїићи из рѳдитѳлског гњѳзда; **2.** ‘похитати, појурити’. – Кад су чјули да нѳко заќука дѳље у пѳтоку, ѳни полѳћѳше нѳниже.

полѳшкѳ прил ‘водоравно, положѳно’. – гнѳ снѳпове кѳко вѳжемо мї трпамо дупкѳ, да се клѳс сјуши, а пѳтљѳ прѳд нѳћ потрпамо у кѳстине, тјуј иг слѳжемо полѳшкѳ унаќрс такѳ да клѳс їдѳ ўнїтра да нѳ мож да закиснѳ, а задњи снѳп тјуїрїмо ѳзгѳ и ѳѳму клѳс ѳкрѳнемо нѳниже а гузању гѳре.

поливати / пољѳвати поливам / пољѳвам несв ‘посипати водѳм’. – гдѳ да пѳлїва ѳѳда да с-ўмије, понѳси бѳкал водѳ и ѳвај пѳшкїр да се пѳтљѳ ѳбришѳ. – Купали смо се сѳботом и ѳчи прѳзника у качари, дѳнесѳмо бакѳрѳч мѳакѳ водѳ па пољѳвамо јѳдно дрѳго. – Пѳљѳвајте ѳнај бѳтѳн штѳ чѳшћѳ да не прѳгѳрї; || **пѳлити** пѳлїјѳм св према *їоливаїиїи*. – гжњѳ кѳву водѳ да пѳлїје цвїѳѳе прѳт-ќућѳм.

полиѳгати полиѳжемо св ‘отићи на спавање’. – Кѳкоши полиѳјѳжу ѳн заћѳ сунце, а ї мї полиѳжемо чїм вѳчѳрамо, а за чїкуну су говѳрили, вѳљда што е вѳлѳ рѳно да лїѳѳје: чїм кѳкѳшке нѳ-грѳну, ѳн пѳњава нѳ-глѳву.

полијѳлѳј -ѳја м ‘велики свећњак украшен иконама’. – Испрѳд двѳрї цѳркѳе гѳре вїси полијѳлѳј са свећама или кандилїма која се пѳле на летјурђїама нѳрѳчито о прѳзницима.

пђли'епо прил 'лепо, укусно'. – Викаше тајо мајци: спрѐмде, Јуло, за вѐчеру нѐшто пђли'епо кђ за слаба а пђдоста кђ за здрава.

пђлипати се пђлипам се св 'просути храну по себи'. – Попримакни се и нагни се над тањир, благо баби, да се не пђлипаш по оди'ѐлу.

пђлипсати -шѐ[мо] св 'покрепати'. – Наиђе нѐки ђаво те љдари у пиљеж, пђлипсаше нѐкима и ђокђшке и пиллад за нѐђељу дана; сѐмо пђчнѹ да се заводѐ, ми зђвнѐмо ветеринара и ђн нам рѐко: чим виђите да се заводѐ, ђма кђљте, сѐмо бацте цигарицу, а мѐсо ваља да се јѐде и такђ ти се ми најдосмо кђкетине кђ никад; пђсле комендијђ Дѐсимир: сѐљак јѐдѐ пилетину сѐмо у два слѹчаја: или кад је бђлесно пиље или кад је бђлесан сѐљак.

пђлити в. *йоливати*.

пђлић -ића м 'мали стаклени суд из кога се служи ракија'. – Лйтрица ти је за пђла пђкињѐ, а пђлић је мањй, ѹпола од лйтрице.

пђлица ж 'уграђена даска у остави, подруму, за стављање разних предмета'. – У мекѐру смо имали нијску пђлицу на кђјђј стђѐ чабрице са сѐром и гђрњу пђлицу на кђјђј се разлива мли'ѐко у карлице, а изнад нѐ је ђнај ишѐрани прђрез кроз кђјй изђди пѐра од варѐнике; || **пђличница** ж дем. – Мђљаше га мама: начини ми једну пђличницу да на нѹ тѹрим ѐстѐлски сѐт што ми кѹпијђ брѐле Милош.

пђличѐрка ж 'кѐи која је на реду за удају'. – Кад ми се љдѐла сѐја, мѐне кажу: сѐд си ти пђличѐрка, а пђжеко велй и о тѐбе виђй кѹтљача.

полђвче -ета с 'половина цигарете'. – Он љзмѐ цигѐру из клѐмпета на шајкачи, пђди'ели је на два полђвчета, јѐдно прѹжи мѐне, а дрѹго запуши ђн.

полог м 1. 'јаје које се оставља у гнезду где кокошке носе'. – Йди ђткупи јајца, ал у свѐком гњѐздету ђстави по јѐдан пђлог; 2. 'део њиве где је полегао усев (обично стрна жита и детелина)'. – Кйша и вѐтар нам начинили два-трй пђлога у Радашином дђлу; – Ништа црње нѐма но кђсити пђлог, кад вѐтар ђбали ђѐтелину па ђна лѐгнѐ кђ дѐска.

полђжајник м 'први гост на освитку Божића, полазник'. – ђнај што на Бђжић први љиђе ѹ кућу ти је полђжајник и њѐму се даѐ даровнија јел ти ђн дђноси срѐћу ѹ кућу за тѹ гђдину.

полђжара ж 'пас који купи полог из гнезда'. – ђна Мйћина полђжара ми пђкупи свѐ пђлоге, црќла дађбгда.

пђложина ж 'кабаста храна која се полаже стоци (сено, детелина, кукурузовина)'. – Јѐрмѐ ће да исѐгне, ал ако ђдѹљи зима, стрѐ ме да не завали пђложине.

полђжити св в. *йолагати*.

полђкати пђлочѐ(м) св 'попити халапљиво као пас или свиња'. – Нѐш ми вѐровати да њйг двђица чаплйзгаше од пђднѐ дђ-пред нђи и полђкаше пѹну пѹнциту влашу ракије.

полђмити пђломйм св 'изломити, скршити'. – Вѐ нађосте вође да се йгрѐте тйг јада те ми полђмисте вђлике мушкѐгле.

полђшкѐ прил 'положено, водоравно'; в. *искрейти*.

полубрвњара ж 'кућа која је пола од брвана а друга половина зидана'. – Кад љиђеш ѹ кућу, први дѐо ти је од брвана и тѹј ти је прђчѐвље, а ђтѐле пђсле ѹлазиш ѹ ђнѹ зидану сђбу. – Кѹће су ти ђндак биле полубрвњаре, ђна сѐверна половина е била од брванѐ, са трй стрѐне и имала е двђја вратѐ, на средини је било прђчѐвље изнад кђга су виђсиле вѐриге, а ђнај чѐтврти зид је бйђ од цйглѐ или нађђја па се кроз вратѐ, пђстављена на тђм зиду, ѹлазило ѹ собу ђе је бйјђ јѐдан ил два крѐвета (преко чйјйг сламарйца се затѐзђ ђйлим), ѐстѐл, шпђрет који личй на гѐраву цђкулу и крѐденац (5: 51–52).

полувѣр -ѣра м 'плетени прслук'. – Ймадијасмо ѓндај полувѣре петрѡлѣј бѡѣ. – Йсплела ми нана полувѣр, нйко нѣ би рѣкѡ да е од старежи.

пѡлуга ж 'алатка којом се мала сила на дужој страни претвара у већу силу на краћој страни иза тачке ослонца; метална шипка на кантару преко које се помера јаје при мерењу'. – Спомоћу пѡлуге и диѣте мѡж да пѡдигне вршалицу от пѣ-шес тѡвара.

полугѡдишњица ж 'полугодишњи парастос'. – Кад прѡђе по-годинѣ од смрѣти, ѓндак се прекаћуе полугѡдишњица, рѡдбина изоди нѡ-грѡбље и пѡп читѡ парѡстос.

полућети -удйм св 'померити памећу, полудети'. – Јѣдан је зѡбријо да нйсу нѡр-мѡлни ѓни кои не полудѣ ѓд-тогѡ што нам чйни овѡ влѡс.

полупѡмучни -а -о 'тканина од памука и тежине'. – Посашйвала ћѣци полупѡ-мучне кѡшуље да иг пѡнови за Вѡскрс.

полупамучњаќ -ѡка м 'чаршав од полупамучне тканине'. – Йзаткѡла ћѣрима свѣ, и ййлиме, и полупамучњаќе и вѡздѡн коѣшта.

пѡлутка ж 'крило сланине'. – Зѣмѡјле о брвнима у брвњари вйсѣ пѡлутке слѡни-не и тѡ нам је бйло да ѓмрѣсимо брќ преко гѡдине.

[пѡље] с. – После прѡљетње кйшѣ озелѣњеше пѡља; в. *йосйавййи, рудњача, йрњина*; *изр.* *мѡло* ~ 'мала нужда'; в. *иза б*; *вѣлико* ~ 'велика нужда'. – Пѡбеже иза врзине, пѡћерала га она мѡца на вѣлико пѡље.

пѡљуб пѡљуба м 'пољубац'; в. *жуљ[ан]*.

пољубити (се) пѡљубим (се) св према *љубййи*; в. *йѡдлац, рђа*.

пољукѡвати -уљќавам несв 'мало, повремено љуљати'. – Кад онај вѣтар дћну, пѡчеше се пољукѡвати грѡне, а нѡзрелије шљйве стѡдоше ѓпадати.

[помѡгати] пѡмѡжем несв. – Кад су се преврћнула кѡла сѡ сиѣном ѓзгѡ нѡ њега, ѓн из ѓнѡг ѣндека нйје мѡго ни да мрћнѣ, сѡмо е, кад је чћо цѡгор, вйкѡ: Пѡмѡгај, ако Бѡга знѡш! – Помѡгѣ е сирѡтињу шѡќѡм и кѡпѡм (помѡгати неком свим средствима); || **помѡћи** пѡмогнѣм / пѡможѣм св. – Рѣко ми дѡктор да ће га апѣрисати и да ће свѣ бити дѡбро, а вѣлй да ће и Бѡг помѡћи. – Дѡ л би мѡгѡ да ми пѡможеш врйѣћи, па ћу ти вратити. – Пѡможе ми кѡ самосѡми Бѡг. – Пѡможе ми Бѡг преко дѡбријег људй.

помѡда ж 'крема за лице пријатног мириса'. – Нйко није умлѡ да згѡтовй љѣпшу помѡду од Мѡрѣ Манѡјлове.

пѡмазати -жѣм св **1.** 'премазати'. – Мй смо дѡнѡсили йлу ѓздѡ из пѡтока, па е дѡбро умућимо с вѡдѡм и пѡтље с тйм пѡмажѣмо зѣмљу у-кући тѡмо ће је прѡчевље и ѓно бйднѣ пѡтље глѡтко и згѡдно брйсати; **2.** 'извршити обред помазивања верника освећеним уљем'. – Онѡмѡд на Трѡцие пѡп иг је све пѡмазѡ уљѡм; || **помазйвати** -ѡзйвам / -ѡзуем несв према *йѡмазййи*. – Ђевѡјчице је бѡба, кад пѡћу на сѡбор ил тѡкѡ нѣђе, помазйвала с помѡдом што е прѡвила Мѡра Манѡјлова.

помѡљати се пѡмѡљам се несв 'појављивати се, улазити у видокруг'. – Пѡчеше ѓвце да се помѡљају гѡр й[з]-шумѣ. – Кад сам дрўги пўт зѡвнѡ, пѡчеше ћѣца да се помѡљају йз кућѣ; || **помѡлити¹ се** пѡмолйм се св 'појавити се однекуд'. – Мй се зѡгѡвѡрамо о ѡрању и пѡписмо по јѣдну-двйје, у тѡм ти се пѡмолй Зѡрка, из љетње кујнѣ, са цѣзвѡм кѡвѣ и шѡљицѡма.

помѡнитати -ѡм св 'избезумити се, разјарити се'. – Штѡ се дѣрѣш тўјнѡк кѡ помѡнитѡ, нйко, брѣ, нйје жѣљан твѡѣ дрѣкѣ.

помѡњкати -ѡ св 'зафалити, недостати'. – Нѣ би вѡљѡ да ми помѡњкѡ за слѡву мѡј штѡ, јел нѣма дѡста док не ѓста.

помѡкнуги се пѡмакнѣм се св 'померити се'. – И ѓна испрйча како се њйма та нѣсрећа догѡдила, а бѡба Мйљана вѣлй, далѣко бйло, »помѡкни се, диѣте, с мѣстѡк»; || **помѡћи се** пѡмакнѣм се св 'и с т ѡ'. – ѐди, сйнко, да ми пѡможеш помѡћи овѡј ѡстѡл

ў-крај; || **пòмицати (се)** -чѐм (се) несв. – Остала е давнашња реч ко светиња: *Не йд-мичи сїа̀ре мѣ̀ге*; || **помачињати** -њем несв ‘померати’. – Нѐмò ти да помачињеш његове ствāри, он је свїко да иг на̀ђе нòђе ђе иг је тўријо.

помѣљар -āра м ‘који доноси жито у воденицу’. – Ондак ти је на нашем пòтоку бїло млòго водѣница, ал свāка е ймала свдѣ помѣљаре; в. *йойочара*.

пòмѣн м в. *йарасїос*.

пòметина ж ‘постельница у коју је умотан плод младунчета’. – Отѣлила се Жўтуља, олизала тѣле и тек òнда избāчила пòметину, бāба тò зòвѣ кòшульица.

пòмиловати -уем св **1**. ‘благо додирнути руком, погладити (као знак нежности)’. – Кад је мїшлò да смо пòспали, тāјо нас пòмилова, а тò нàкò нїкад нѣ рāди, вāлда се бòй да нас не рāзмāзи; **2**. ‘ослободити од издржавања казне (као знак милости највише државне власти)’. – Òни су знāли да пòбију нѣвине и да пòмилују злїкòвце; || **помиловање** с ‘ослобађање од издржавања казне по одлуци највише државне власти’. – Бїјо Обрад òсўђен на дваес годїна рòбијѣ па кад је йздржò сѣдам, òндак стїгнѣ ўредба о помиловању, а њїна кривїца е бїла што су пòштовали краља и òтацбину.

пòмирити (се) пòмїрим (се) св ‘изгладити неспоразум, узајамно опростити’. – Йспрїчам јā њїма да су òни, ко кòмшије, нāпречї јѣдан дрўгом, и тàкò мїц по мїц, пòмирише се òни, прўжише јѣдан дрўгом рўку и ижлўбише се; ~ са сўдбинòм ‘препустити се, прежалити нешто или неког’. – Кра̀ва е лїпсала те лїпсала, ў њѣну гла̀ву, нѣ мош тї сād да цркнѣш бòз њѣ, пòмири се, дїјете, са судбинòм и гўрај дїље.

пòмислити се пòмислїм се св ‘сетити се’. – Кад сте нāјсїтији, блāго мѣне, пòмислите се на глāдног, кад сте нāјздравији, пòмислите се на бòлесног, кад сте нāјобучѣнији, пòмислите се на гòлòг и бòсòг и припомòгните кòлко бїло, сѣвāп је.

помòдāрка ‘жена која »тера моду«. – Òнā његова помòдāрка ђе да му пїрне у чòрбу.

помòкрити (се) пòмокрїм (се) св ‘поквасити нешто мокраћом’. – Зѣмāјле се йшло бòсо, па кад посѣчѣш на нѣшто нòгу, нѣђе ў пољу, ил прѣбијеш прс о нѣки чāпор, тї тò пòмокрїш мешто рāкијѣ и òно зарāстѣ кò рўкòм òдњето.

пòмол пòмола м ‘видик’; *изр.* на *йòмолу* ‘на видик’. – Бòгами, мòј ђѣдо е амāн на пòмолу д-ўситни дѣвѣту бāнку.

помòлити¹ се в. *йомāљийи се*.

помòлити² се пòмолим се св ‘узнети молитву’. – Помòлисмо се Бòгу за пòкој њѣговѣ дўшѣ. – Åјде, ђѣцо, да се пòмолимо Бòгу па да рўчамо, вѣлї ђѣдо, мї ўстасмо, прекрстисмо се и зāпјевасмо Òче нāш.

помрзāвати (се) -рзāва[м] (се) несв ‘смрзавати се’. – Бòгами пòчело помѣно да помрзāва, пòмāља се зїма; || **пòмрзати** -же несв ‘мрзнути’. – Пòчело је да помрже, нòћас ђе зацїнциати; || **пòмрзнути** -не(м) (се) св ‘смрзнути’; в. *чайор*.

помрзла ж ‘површица (в.)’; в. *луб*.

помрзлїца -йцѣ ж в. *йомрзла*. – П-оној помрзлїци јѣдва жїви прѣђосмо преко планинѣ.

пòмриѣти пòмрѣмо св ‘поумирати’. – Свї ђемо ми пòмриѣти кòнò што су пòмрли нāши стāри, а тāмо нѣћемо пòњети ни богāство, ни чāсти, ни влāсти, но сāмо скрштене рўке и дѣла нāша и зātò пāсте, блāго ђѣду, штā рāдите јербо свѣ што рāдите дўшу свòју спāшāвате йл јòј ўдїте.

помркївати се -ркїва се / -ркуе се ‘поново се мркати’. – Йзглѣда ми да се Граша помркївала.

пòмрчина ж ‘мрак, тама, ноћно време’. – Прїча се како е јѣдан калуђер за време владавинѣ òнијег непомјаникā вїкò: кàкā тмїна, кàкā пòмрчина, а Срби, ђѣ су Срби?

пџмучан -чна -о ‘тежак, мучан’; в. *благо*.

пџмусти -у́зџм св ‘обавити мужу’. – Пџможе ми се́ица пому́сти крџве, велї: да сломатџмо пџсџ па д-идџмо зџјно на прџло.

пџмучити се пџмучџм се св ‘потрудити се, уложити напор’. – Да би скџћијо, мџра да се лџџци пџмучиш, д-џсванџш и џмркнџш, нџ мош друкчије.

пџнајбољи -а -е ‘који се налази међу најбољима’; в. *ишишљер*.

пџнајгори -а -е ‘који је међу најгорима’. – Вџдое бџо пџнајгори џџк, ал је накџ бџјо џчкопџран.

пџнајпречи -а -е ‘који је међу најближим, најблиским (рођацима)’. – Јџ сам вође, међу вама, пџнајпречи и јџ ћу нџџас да чувам мџнта.

пџнајтакши -а -е ‘који је међу најлошијима’; в. *стиржесвина*.

пџнеџчак -чка -о ‘слабашан, веретизан’. – Ма јџс џн врџдан, ал је јџш пџнеџчак за тџлики пџсџ.

пџнедјџник м ‘понедељак’. – Дџћи ћу у пџнедјџник ил утџрник, нџдиље џ-сриџеду, сџм нџ дџј Бџже. – Чуџо је џџдо да знџш д-џзброиш до дџсџт, а дџ-л знџш свџ дџне у неђџљи, а џнџј јџџд велї: знџм и пџчџ. – прџво идџ пџнедјџник, па утџрник, ондај сриџџда, за нџм четвџтак, па пџтак, сџбота и неђџља; *изр. идџбусџни ~; в. бусењџиш*.

пџнеокосан -сна -о ‘инокосан, малобројан, оскудан у броју чељади’. – Од некад пџнеокосне кџћџ, Бџгу ваља, нарасла нам сџд згџдна зџдруга.

пџниже прил ‘ниско, доле’. – Доље, пџниже од нџшијџг кџћџ, најћи ћеш на јџдну луку.

пџнџзан -зна -о ‘покоран, послушан’. – Сви смо џџџду бџли пџнџзни, џнџ што џн каже, тџ е за нџс бџјо зџкон.

пџношџј м ‘понос’. – Кад су довџли млџду, бџјаше ко џпис згџдна, зџпјеваше оне млџђџ џнџе: о, наш брџле, о наш пџношаје / дџста смо се с тџбџм пџнџсиле / џтсад с тџбџм и са нџшом снајком; || **пџношљив** -а -о ‘поносан’. – Цџла вамилија е бџла пџношљива на џџга, нџје му бџло рџвна.

пџнуда об. мн, ж ‘поклон који се носи при посети болесника’. – Кџпде ми јџдан рџтлук за пџнуде, џћџ д-џдџм Лџџпосави Бџшковој, неђшто е побџљџла.

пџнудити -џм св ‘пружити, послужити’. – Пџнудише ме с коџћџм и да пџјџм и д-џдџм, јџ се неђќак, ал не врџдџ, нагнаше ме те рџчак.

пџњава ж ‘ткани вунени покривач’. – Пндак ти нџје бџло џвијџг јџргџна и ћџбџди кџ-вџ сџд, но су се чељџд покрџвала пџњавама.

пџњџти (се) пџнесџм (се) св ‘понети’. – Пџшли џ свџтове и пџњџли дџрове и пџчџног џвна; ~ **се** ‘уобразити се, осилити се’. – Вџдџш, блџго бџби, кџко е то грџно кад вџдџш како се џна пџњџла и џсилела, а тџ бџди смџрна: нџт се кџди кад је мџќа, нџт се пџнеси кад ти је пџтаман.

пџоблачан -чна -о ‘делимично облачан’. – Бџјаше пџоблачно кад смо пџшли у водџницу, рџко дџјде да пџћџрам мушџму, ако би ударила кџша да не биднџ јџзук д-џкиснџ жџто.

пооглџдњџти -нџм св ‘прилично оглџднџти’. – Бџгами бџјасмо дџбро пооглџдњџли.

пџџди м мн ‘прва посџта родитеља (зајџдно с родбином) удџтој кћџри’. – Пшли смо у прџвџше и пџџди Лџубџни кад се џдџла; в. *џџде*.

поџдмаќнџти поџдмаќнџм св ‘прилично џдмаќнџти’. – И џн ти је у поџдмаќлим гџдиниџма, крајњџ е врџме да се жџнџ; || **поџдмаћи** поџдмаќнџм св ‘и с т о’. – Бџље је да се тџ, ћџри, поџдмаќнџш мџно, ваћру не требџ примицџти слџми.

по̀дмалити -й св ‘знатно се смањити, скоро нестати’. – Кад би та̀мо око Бла̀гове-сти, ви́дїм ја да е по̀дмалило ра̀нѣ за стѣку, те по̀чнѣм да се разаб̀ирам ко̀ им̄а сї̀ена за прѣдају.

по̀драти по̀дрѣм св ‘завршити орање’. – По̀драсмо и повла̀чисмо њ̀йву у Ра̀дови-ни, ђвїг да̀на̀ њемо да сї̀јемо.

по̀орѝѣдити по̀орѝѣдим св ‘ретко, слабо родити’. – Бѣгами шл̀йве по̀орѝѣдиле, ђвѣ го̀дине, ђбра иг ђна̀ј мраз прѣлѣтошњи.

по̀дскудан -дна -о ‘прилично оскудан, сиромашан’. – Бїјасмо мї ђндак по̀дскуд-ни, њїје им̄ало ко̀-вѡ с̄ад свѣга и св̄ачега, но смо мо̀рали да смочѝмо; в. *їрисмочїиш*, *уїшањїиш*.

по̀дстарити -їм св ‘прилично остарити’. – Шта да ти ка̀м: по̀дстарили ђба̀двое, јѣдва га̀бѣљају, ал, ва̀ла Бѣгу, нѣ жалѣ се да иг нѣшто бо̀лї.

по̀ота̀њити по̀дта̀њим св ‘осиромашити прилично’. – Ђто, споради то̀га се бїло по̀ота̀њило, што јѣс јѣс.

по̀дтима̀ти -а̀м св ‘отети све, опленити’. – Наї̀ђоше ђнї злѣтвори, по̀дтима̀ше и стѣку и свѣ чѐга су се до̀ватили, да̀бо̀гда им прїсело.

по̀п по̀па м ‘свештеник’. – На̀ш по̀п бата̀лијо їконостас, рѣко̀ би је то њѣгова пр̀ђија; || **по̀пїћ** -и́ћа м дем од *їої*. – До̀шо̀ нам нѣки мла̀д по̀пїћ, ви́ђеѣмо ка̀кї ње да бїднѣ, да л ње да ра̀ди за на̀ше спасење ил за њѣгово печење; || **по̀пина** м пеј. – Бїјаше нѣка по̀пина ў-Пожеги велѣ да е изгѡнијо нѣке љѣде из-цр̀кве што су чїнили милѡстињу, па га по̀тље нѣколко го̀дїна милица̀јци ўватили како швѣрцуе дро̀гу; || **по̀пу̀згара** м пеј ‘поп’. – Ђнѣ ти на телеви́зији она по̀пу̀згара што е увѡдијо ђнѡг црвенѡкапи́ћа у ђлтар.

по̀па̀бїрчити -им св према *їабирчїиш*; в. *заувар*, *зобїишїе*, *сїрња̀к*.

по̀па̀лити по̀па̀лим св ‘сагорети, спалити’. – Ђдок те по̀па̀лик вр̀зину што сам зїмус искр̀чијо, згѡдно е бїјя̀гу исўшили мр̄азови и ветрови, го̀рела ко̀ лу̀ч.

по̀пану̀ти по̀панѣ св ‘прекрити’. – Бїјаше по плани́ни по̀пану̀ло њѣе, а ја се на-ге́нтѡ и пожу̀ријо, стѡ ме во̀да по̀пану̀ло.

по̀пара ж ‘јело од кувано̀г, обично ба̀јато̀г, хлеба уз до̀датак млека’; в. *їогача*; || **по̀парица** ж дем; в. *їорума̀ши*.

по̀па̀ртосити -им св ‘ставити патос, попатосити’. – Млѡго ми је згѡдно Мїро-слав Са̀вїн по̀па̀ртосијо сѡбу. – На̀ма ка̀лкан на̀ штали по̀па̀ртошен, па смо го̀ре тр̀пали сї̀ено и ђндак зїми са̀мо зба̀цїш кро̀з шу̀бер на̀ниже, милїна јѣдна.

по̀пѣглати по̀пѣглам св ‘испеглати’. – Об̀уче Мїјѡдраг чїсте пантолѡне и по̀пѣглану ко̀шуљу.

по̀пењати се по̀пењѣм се св – И Мїле ти се ђндак уз оне стѣбе по̀пењѣ на ка̀лкан и на̀купи п̀уну ко̀тарицу ја̀јцї; в. *граб*; || **по̀пѣти се** по̀пнѣм се ‘испети се, изаћи на неко узвишење’. – Велї Илија да је та̀мо чу̀о и ђнѣ: по̀пела се кр̀мача на бѣву / па је чѐшка̀ нѡгѡм по̀трбуву

по̀пишма̀нити се -ишма̀ним се св ‘предомислити се, одустати, порећи догово-рено’. – Мїц по мїц, ђни се, кад ви́ђеше да ђн њїје ба̀ш у ви́нклу, по̀пишма̀нише.

по̀плашити (се) -їм (се) ‘уплашити (се)’. – Ђди, сїне, по̀плаши тїце с њїве, на̀вадиѣе се те ње нам по̀купити сѣме.

по̀пла̀стити по̀пла̀стим св према *їласїишїи*; в. *їрокаїаїиш*, *сушишїи*.

по̀плѣсти по̀плѣтѣм св 1. ‘завршити плетење’. – Завр̀шила сам плѣтење са̀мо да по̀плѣтем ра̀мфлу и го̀тово; 2. ‘уплести пру̀ће око ко̀ља’. – Зна̀о е ѣѣдо да по̀плѣтѣ прѡшїе да бїднѣ ко̀ слїка; || **по̀плитати** по̀плићѣм несв ‘правити по̀плет на про̀шїу’. – Кад смо ко̀ље испоби́јали, на̀ко̀ у па̀ру: јѣдан кра̀ћи а јѣдан ду̀љи, ђндак

дoгнaсмo прућe, тe пoплитoсмo дo прeд нoћ. – И Мiкoш јe бiјo свiкo дa пoплићe прoшћe; в. *исцoбијaшци*.

пoплeт пoплeтa м ‘уплeтeнo прућe нa прoшћу’. – Бoгaми прoпo пoплeт, мoрaћeмo дoгoдинe дa прoми’eнiмo прућe.

пoпли’eснити пoпли’eснi св ‘бити зaхвaћeн дeлoвaњeм плeснi, пoплeснивити’. – Кaд слoђимo сiр у чaбaр, мoрaш с врeмeнa нa врeмe дa скидaш пли’eсaн јeл пo врy пoпли’eснi.

пoплoчaти пoплoчaм св ‘пoстaвити плoчe, пoкaлдрмити’. – Вaлa Бoгу, кaд пoплoчaсмo стaзу крoз aвлију, рaтoсiљaсмo сe блaтa.

пoплyвaти пoплyeм св **а.** ‘плyвaњeм умaзaти нeкoг’. – Причo нaм пoп кaкo e јeднa бaбa у Рyсији yзeлa нaвoру oд влaдикe кoј бeшe йздo вeру, кaд јe Лeњин дoшo нa влaс, и oнa пoлyбi крc, a пoплye влaдикe рyкy; **б.** ‘нaрyжити, oцрнити’. – Вaлa гa пoплyвa прeд oнiм нaрoдoм, вeћa му кaзнa нe трeбa.

пoпoвaти -yем ‘држaти придику’. – Нaшo мeнe oн дa пoпye, рeкo би сaм jа пao с крyшкe.

пoпoдићи -гнeм св ‘мaлo пoдићи oд зeмљe’. – Смoтa гa чилe зa крaнглy и згoднo гa мeнo пoпoдижe пa му вeлi: нeмo тo дa рaдиш дa тe нe би jа пoбијo у oвy кaлдрмy и тo дoклe сi рaкљaс (7: 71).

пoпoнaц -oнцa м бoт ‘кoрoвскa трaвa *Convolvulus arvensis*’. – E oвaj пoпoнaц пo жiтy дoдијa.

пoпрeки / пoпри’eки -a -o ‘кoји јe пoпрeчaн’; в. *рyкa, ceкирa, удaришци*, || **пo-прeкo / пoпри’eкo** прил ‘прeчицoм’. – Нeмo д-идeтe пoпри’eкo, млoгo e рђaвa oђa, брђe ћeтe стiћи нaoкoлo; в. *ajдyчки, зaлaз, нaсyмичнo, уцри’eшци*; || **пoпрeчкe** прил ‘бoчнo, мaлo yкoсo’. – Ймo бeснe кoњe, пa кaд иг пoвaтa у вијaкeр и зaтeгнe дизгiнe, a oни гaзe пoпрeчкe кo дa сy вилoвити.

пoпрeсти пoпрeтe(м) св ‘пaсти пoд прoклeтствo, присeсти’. – Кaкo сy рaдили нaкo сy и дoчeкaли: нiјe им врeћeлo гoвoрити дa ћe иг пoпрeсти ћeдoвa зaмyкa и дa ћe им приceсти свe штo сy oтeли. – Пoпрeлo гa штo e oтo брaтoвo йсe; в. *йрисeшци*.

пoпрeћeрaти -aм св ‘мaлo прeтeрaти у нeчeм’. – Aкo ћeмo пoштeнo гoвoрити, jeси мeнo пoпрeћeрo, штo jeс, jeс.

пoпривijaти -йвијaмo св ‘истoврeмeнo привијaти’. – Кaд сy крeнулi дoљe нiз брдo, пoпривijaшe вiнтoвe нa кoлимa, a пaпyчицe, кaд приљeгoшe нa шiнe, пoчeшe дa шкрiпe, рeкo би yдaрaјy штрyмeнти; || **пoпривити** -јeм св ‘мaлo привити’. – Пoпривi мeнo тaj шaв, aл нeмo дa прeћeрaш.

пoпри’eчaти (ce) пoпри’eчa (ce) св ‘yкрстити ce, пoпрeчити ce’. – Бијaшe рoднa гoдинa пa ce пoпри’eчaли мyрyзи кo стyпци, нe мoш лaснo дa прoћeш крoз њивy; || **пoпри’eчити** пoпри’eчим св **1.** ‘пoћи, крeнути прeчицoм’; в. *зaмaл, нaђaвoлa*; **2.** ‘нaпрaвити прeпрeкy, прeпрeчити’. – Пoпри’eчи јeднy мoткy нa бoгaзy дa нe йзићy крaвe y-житo.

пoприлeћи -йлeгнeм св прeмa *йрилeћи*; в. *oйкивaшци*.

пoпримaкнyти (ce) -ймaкнeм (ce) св ‘мaлo сe приблiжити’; в. *звeкa, йoлийaшци*; || **пoпри’мaћи (ce)** -aкнeм (ce) св ‘и с т o’. – Кaд вићeк oнy гyжвy, и jа сe мeнo пoпри’мaкoк дa чyeм штa збoрe.

пoпритeгнyти -йтeгнeм св ‘мaлo притeгнyти’. – Пoпритeгнi кoлaн joш мeнo.

пoприткaти -aм св ‘испoбијaти приткe зa бoрaнијy’. – Пoтaчкaсмo пaтлицaнe и пoприткaсмo бyрaнијy.

пoпричaти -aм св ‘пoбoсти приткe’; в. *йричaшци*.

попрічати попрічам св ‘поразговарати с неким’. – Кад гѡј су Жарко и Милорад полагаѡи стѡци, нарочито прѣд-нѡћ, ѡни се ѡдупрѡу о виѡле и, накѡ прекѡ-прѡшња, попрічајѡу о коечѡму, а пѡтѡље ѡисто тѡ раѡдили Сава и Владе.

попрѡћи попрѡђе св ‘проћи, после извесног времена, тек пошто се прође’. – Ан попрѡђу Младѣнци, ваѡља да се сије жито и коѡшта. – Кад је попрѡшѡ Бѡжић, ѡбру се ѡбрад и Миѡле у Кѡзовѡј кавани и ѡнда нѣко ца̀рнѣ како е ѡбрад ранијѡ тѡце на Бадњи дан (7: 130); в. *оѡикиваѡи*.

попрѡскати попрѡскам св ‘покропити вође, лозу’. – Ми зѡи ми попрѡскамо вође кре-озаном, па се дебла и гра̀не ѡчистѣ, није нѣма маовине, лишјаја ил мај чега.

попружати попружам несв према *ѡѡпружѡи*; в. *ѡѡкарѡи*; || **попружити** -ѡм св ‘дати мало, уделити’. – Сѣвап ти је попружити сиромашку, тѡ ти Бѡг накнадѡ трѡ-струко, ал знаш како е ка̀зано: да нѣ зна лѣвица шта даѣ десница; в. *богаљ, сирѡшан*.

попуљати -а св према *ѡѡпуљѡи*. – Попупљало пѡнеко дрво ѡјако е јѡш снѡјег на ѡсѡјним странама.

попутни -ѡнѣ ж ‘храна и пиђе за пут’. – Кад су ѡви наши ѡшли у Банат јѣсени да берѡ жито, ми им спрѣмимо попутниѣ, натрпамо у бѡсаге сланиѣ, биѣлог мрса, лѡка и коѡшта.

попуштити -и(м) св **1.** ‘олабавити оно што је затегнуто’. – Попушти ка̀иш за јѣдну рѡпицу, мѡдго си се стѣго, забѡљеће те трбу; **2.** ‘снизити цену при погодби’. – Затѣго цену кра̀ви, јѣдва мѣно попушти; **3.** ‘смирити расправу, ублажити спор’. – Ниѡкад нѣмѡј, бла̀го жеѡду, да бѡднѣш задрвен, но згѡдно рѣци, а ако није ва̀дѣ ти попушти јел је ка̀зано да памѣтнији попушта; **4.** ‘отоплити, ојужити’. – Дѡбро се избѡрисмо зимѡс с нѡликим мрѡзовима, са̀д смо на ко̀њу кад је ва̀к попуштило; || **попуштати** попушта(м) несв – Нѣ можемо ми ѡи ма целѡг виѣка попуштати, да̀днѣш му прѣс, ѡн би да смѡта̀ целу ша̀ку.

пораѡити пораѡим св ‘отарасити, ураѡити’. – Ни смо јѡш свѣ пораѡили, ал ако Бѡг да̀ лиѣпијега дана, стѡћи ѣмо.

пораѡовати се -ујем се св ‘обраѡовати се’. – Дѡвече ѣе наш синко да доведе жѐвѡјку, до̀ђе да се жа̀но пораѡуемо и пѣсмѡм дочека̀мо нашу будуѡу снајку.

пораније прил ‘мало раније’. – До̀ђѡсмо ми ѡ сѡд мѣно пораније него што пише у пѡзиву, бѡље причекати но ѡѡцнити.

поранити -ѡм св ‘устати рано’. – Тѣ гѡдинѣ ѡбеѡа та̀јѡ да поведѣ мѣне и Сава, на Бадњи дан, да сѣчѣмо бадња̀к и ми ти поранѡмо у ца̀к зѡрѣ пу̀ни срѣѣ.

порасан -сна -ѡ ‘висок, крупан за свој узрост’. – Порасан ти син нѣ било му уро̀ка.

порастѡрати се -астѡрамо се св ‘разиѡи се’. – Ђѣца јѡј се порастѡрала по биѣлом свиѣту, а ѡна пу̀сница ѡста са̀ма па са̀мо поглѣда да̀ л ѣе ко̀ѣ да банѣ очи прѡзника.

порђав порђава -ѡ ‘слабашан, прилично рђав’. – Шѡѡдијак да јѡј купим ѡно сиѣнце, ал виѡдим да е порђаво, старѡкосно, не врѐди ниѡему; в. *старѡкосно*.

порѣбаркѣ прил ‘бочно’. – Уска ѡна вратанца, нѣ мош ла̀сно д-ѡза̀ђеш сем порѣбаркѣ.

порѣдак -тка м ‘ред’. – И ѡ-штали се зна̀ порѣдак, а ка̀моли ѡ-куѡи.

порѣзник м ‘убирач пореза’. – И до̀ђу ти ѡѣму, сирѡма̀у, порѣзници и ѡдведѡше јѣдѡну кра̀вицу што е ѡмѡ.

порѣћи порѣкнѣм св ‘погазити реч, попишманити се (в.)’. – Бијагу се здоговѡрили и за цѣну и за рѡк, ал ѡн после нѣколко дана̀ врѡднѡ, рѣкѡ па порѣкѡ.

поривати (се) -а̀м (се) ‘погурати (се)’. – И ѡни ти се тѡјна̀к поривају и ѡ том рѡива̀њу прѡломе прѡше. – Поривај тѡ двѡколицу та̀мо ѡ-ла̀д.

пѡриѣдак -тка -о ‘прилично редак’. – Нѣшто ти пѡредак ѡвај пѡсӯљ. – Жѣто ти је дѡбро, мѡдри се, ал ми се чѣни да е пѡретко и да е мѡгло и чѣшћѣ да бѣднѣ; || **пѡриѣтко** прил. – ѡвѡ ти пѡрѣтко нѣкло: јеси л штѣћѡ сѣме ил га тѣце орѣдиле?

пориѣчати се пориѣчам се св ‘споречкати се, поспорити се’. – Ѳни ти се згѡдно око оне мѣћѣ пориѣчаше, да не најѣе ѣѣдо да иг посѡветуе, ѡни се свѡдише; || **пориѣчити се** пориѣчим се св ‘истѡ’. – Тѡјнѡк се ѡни мѣно пориѣчише, ал се брзо смѣрише; || **пѡречкати се** -ѡм се св ‘истѡ’. – Кад су пѡпили пѡнеку, ѡни се пѡречкају, мѡло е вѡлило да се зѡвадѣ.

порѣмити се порѣмим се св ‘одродити се, проверити, покатоличити се’. – Причѡ ѣѣду њѣгѡв рѡтнѣ дрѡг да се цѡо тѡј крај тѡмо у Рѡвтској ѡндак порѣмијо и нѡпуштијо вѣру прѡђедовску сѡмо зѡтѡ што су ѣмали вѡдику кѡј је прѡдѡ вѣру за вѣчеру и дѡшу прѣдѡ ѣѡволу и пѡтљѣ су ти тѡ нѡша рѡзбраѡа клѡла српску ѣѣцу и бѡцала у јѡметине.

пѡркѣт -ѣта м ‘дебљи материјал за доњи вѣш’. – Сѡшила сам ѣѣци зѡ-зѣму вѣш од поркѣта и шѡјканѣ пантолѡне.

порѡбити порѡбѣм св **1.** ‘злоупотребити неког ко је у тѣшком положају’. – Ђватијо му вѡрсѡт те га порѡбијо, веселнѣка, рѡмбачѣ кѡд њѣга дѡнима еда би му одѡжијо дѡг; **2.** ‘задужити неког добротом’. – Е не могу му тѡ добрѡту забѡравити нѣкад, згѡдно ме порѡбио док сам жѣв.

породѣвати се -ѡју се ‘рађати се’. – Кад им се породѣѡвало свѣг десѣторѡ ѣѣцѣ, ѡн ѡстанѣ и дѣљѣ да спѡва у вајѡту, а Дрѡгиња се прѣсели ѡ кућу код ѣѣцѣ, рѣшили да тѡрѣ тѡчку: вѣлѣ – дѡста е у Бѡжјѡј рѡци.

порѡдѣља ж ‘жена која се тек породила’. – Вѡла Бѡгу имѡмо двѣје порѡдѣље ѡ-кућѣ, нек су нам жѣве и здрѡве.

пѡрѡта ж ‘лаици у суђењу’. – Ѳн ти је гѡдинама бѣјо пѡротник у гѡчком сѡду, тѡмо ти порѡ судѣје Мѡртиѡа у пѡрѡти бѣла јѡш двѡица.

пѡротнѣк м ‘члан порѡте, лаик који учествује у суђењу’. – Ѳвѡј нѡш свѡјѡк ти је мѡлгѡ гѡдѣна бѣјо пѡротник ѡ Гѡчи, зѡвали га сѣљѡни судѣја, а ѡн се бејѡги ѡѡткѡ.

пѡрта ж ‘црквено двѡриште’. – Кад бѣднѣ сѡбор о Мѡлој Госпѡјини, ѡндак се нѡпунѣ гѡрачкѡ пѡрта нѡрода па по трѣ кѡла ѣграјѡ.

пѡртикла ж ‘тканина која се деци везује око врата’. – Кад ѣѣца јѣдѡ, мѣ им вѣжемо пѡртикле да се не полипајѡ.

пѡруб м ‘опшивени крај тканине’. – Кад сам шѣла крѣпе за сѡдове, јѡ им нѡрѣдим пѡруб да се не ѡсипајѡ кѡнчићѣ; || **пѡрупчић** м дем; в. *каћун*.

порубити порубим св према *рубѣиши*. – Поруби ми, тако ти Бѡга, ѡвѣ грѡдњаче, да ми се не ѡсипајѡ; || **порубѣивати** порубѣуем несв ‘опшивати ивицу тканине’. – И тѡкѡ ти ја нѡучѣм да штѣпуем, и да квѣрцѡм и да порубѣуем.

порѡгати порѡгам св ‘осрамотити’. – Ко гѡђ је рѡдијѡ нешто нѣчасно порѡгѡ е лице свѡе и нѡвѡко рѡгло на кѡћу свѡју; || **порѡгѣвати** -ѡгуем несв ‘срамотити’. – Сѣљѡци се порѡгѣвали ѡнѡм кѡлуђѣру Јѡвану што е, преко трѣјѣс гѡдѣна, жѣвљѡ гѡре у пѣнини и мѡлијѡ се Бѡгу, и вѣћѣи штѡ су дѡчекали: свѣ им ѡстануло пѡсто. – Нѣје ѡн брѣнѡ што е бѣвѡ порѡгѣван и исмијѡван, ѡн је глѣдѡ свѡја пѡсла и рѡдијѡ чѡсно и поштѣно.

порѡђѣти порѡдѣ св ‘поруменѣти (о печењу)’. – Кад печѣмо пѡгачу ил пѣле у врѡни, пѡзѣмо да на врѣме, чѣм порѡдѣ, ѡкрѣнемо плѣк да дѡбије јѣдначиту бѡју са свѣјѡ странѡ.

порѡжњѣти порѡжњѣм св ‘постати ружѡн’. – Чѡвѣк мѡж да порѡжњѣ сѡмо од злѡ и пѡкости.

пѡркувѡдѡти -ѡм св према *руковѡдѡиши*; в. *жѣтѣва*.

порумати порумам св према *румائي*. – Порумаж, благо баби, ову попарицу.

порумѣети -им ‘поцрвенети, зацрвенети се’. – Пита он њу да л би се удала за њега, а она порумѣе ко крв, па велї: мбраш да питаш мде, како дни кажу.

порушити -им св ‘срушити’. – Мбрам да порушим ону стару кошару и да наредим нову и већу; в. *йосїанак*; ~ **се** ‘обући црнину у знак жалости за покојником’. – Кад је мџ свѣкар умро, сви смо се порушили до годишњице, а ђеца до четреснице.

порвати се -а се ‘одмерити снагу и вештину у рвању’. – Срѣтен ти је бїјо најбољи од свијуг кад се порва, вољ ти у руке, вољ ти у коштац, није му имала равна од Јелице до Белице.

посаветовати -уем св ‘поучити, дати добар савет’. – Отићи ти, сїне, код ђеда те се посаветуј ш њим око тога шта би било најбоље.

посагнути се посагнем се св ‘мало се сагнути’; в. *висок*.

посак поска м ‘посни дани’. – Кад прђе посак, онда ћемо да закољемо једног ћурана.

посвађати (се) -ам (се) ‘пореметити односе, унети злу крв’. – Глѣдај да некако изгладиш ствар, немџ случајно да се посвађате, то е грџта. – Она абрџноша би посвађала два џка у глави.

посвајати посвајам несв ‘усвајати’. – Немџ ти мѣне посвајати наџџор, нїсам ја неџотаван нит ми трѣба старџц, ијакџ сам сирџче, Бџг ми даџ разум; || **посвџити** посвџим св ‘усвојити, узети под свое’. – Раде и Нџвка бїјагу посвџили Драгана и живљџ с њїним кућанима до пунољѣства.

посвџїче -ета с ‘усвојено дете’. – Бранко ти је посвџїче, њѣга су Јѣздо и Дарїнка џзели из бџлнице, мајка га рџдила и џставила.

посебице прил ‘понаособ, посебно’. – Идџ јѣдно за другїм посебице, ко да нїсу чџвек и жѣна, мбра да су се нешто поцапали.

посијати -јем св ‘посејати’. – Поштѣно ради и не бџј се јел је казано како посијеш нако ћеш пожњети.

посилити -им св ‘ојачати и постати својеглав, непослушан’; в. *ошинуїи*; ~ **се** -им се св ‘постати силан или то умислити’. – Ан се здџмчали власти, посилили се, а не знадџ пусници да Бџг није у сїли но у правди.

пџсїлни -ог арх ‘војник који прати и послужује официра’. – Он ти је бїјо пџсїлни код ђенѣрала, вољџ га ђенѣрал ко сїна.

пџсиров -а -џ ‘непотпуно осушен’; в. *разбацаїи*.

пџсїсати пџсїсам св ‘исисати до краја’. – Ово тѣле џјачало, пџсїса свџ млијеко и џндак пџчнѣ да тѣчѣ краву у вїме, мбрам да бїднѣм тѣјна да га затворим у кџчаг кад пџдой. – Онај мџзџња мїслї то да е пџсїсџ свџ знања џвог свїѣта, а не зна ни двїје унакрс.

поскакати поскачу св ‘поустајати брзо’. – Кад наїѣе ђеџо са старим кумом, мї поскакасмо и пџчѣсмо им прилазити к-руци; || **поскџчити** поскџчим св ‘скочити у месту, одскочити’. – Запјевџ он њџјзи онџ: »Играј, маџа, па поскџчи«, а она се постићѣла и зарумѣѣла ко булка.

посклџнити се посклџним се св ‘мало се склонити са стране’. – Кад вїдїш да неко запџженѣ свџђу, ти се мѣно посклџни, благо ђеџу, јел тѣ мџж д-избїје нека будалаштиња, па д-идѣш пџсле да седџчиш по сџдовима, не трѣба ти то, имџш памѣтнија пџсла; в. *главѣшина*.

пџскок пџскока м зоол ‘отровна змија *Vipera amodytes*’. – Пџскок је млџго џпасна змијурина, кога она пѣчї, далѣко бїло, тај не прекџстае.

[пџсле] прил в. *врднуїи*, *йосклониїи се*; || **пџтље / пџтљен** прил ‘и с т џ’. – Дџњџ им пџтље пѣне бџчуке јарме коју е мѣно пџквасиџ и посџнџ. – Вџди рачџн како жи-

виш јел потље смрти покајања нѐма, благо мѐне. – Кад је дёбијо шамарчину, потљен га више није зебавё.

послáтак -тка м ‘поклон упућен неком’. – Пёњё јá ђнај послáтак у зембиљу и зајдём по ђнёј циковёни преко Маќвине и чёем како пёёа цѐрић (7: 105).

пёслати пёшљѐм св ‘упутити (пошиљку)’. – Пёслали ми мёи писмо и слёку са свáдбё код ујјка.

послѐниќ -иќа м ‘неко ко се бави послом, занатом, радник’. – Їмá, вáла Бёгу, дёста послениќá кёј чáсно и поштѐно јѐдё љѐб нáсушни, а чмá, дёправде, и цабољѐбароша.

пёслуга ж ‘чељад која послужују госте’. – Јѐс бијё спрѐмијё домáћинску свáдбу за прѐмер, а чмё е и пёслугу нѐ мож бёти бёљá.

[**послужáвник**] м. – Купила сам за-славу нёв послужáвник, мёёго згёдан.

послужити пёслёжим св ‘угостити, почастити госте’. – Послужёше нас свѐ рѐд-нё: шѐћер, вёду, кáву, рáкију па пётље пёставише рúчак.

пёслушати -áм св према *слушáти*. – Пёслушáј тё, блáго мѐне, шта ти чёча кáже, ђн је чёвек учен и прёшё у живёту мёёгѐ шкёле; || **послушкёвати** -ушкёвам итер према *чслушнуёти*. – Ја чшла тáмо, нешто послушкёвала, свѐ сам слёшала; || **пёслушнути** -нем св ‘учинити нешто брзо (по налогу старијег)’. – Áн јёј бáба рѐчѐ, она ђмá скёчёи да пёслушне; || **послушáње** с ‘извршавање обавезе, добивеног задатка’. – Да би чёвек мёёё да вёдё сётра кёћу, мёра нáјпрво да се учёи послушáњу.

пёслёшник м ‘послушан поданик, слуга’. – Он ти је бёјё пёслёшник свáкём ко гёј дёђе на влáс.

пёсмрче -ета с ‘дете које се роди после очеве смрти’. – Перёника Драгићева е чмала пѐ-шесторо ђѐцѐ кад је вѐсели Драгић пёгинё, а потље нѐколко месѐци се рёдијё Милоёица коно пёсмрче, и ѐт ђнё њѐгови крвници провѐдоше жёвот на рёбији, а Милоёица пёрáсте и ѐвѐ ти га и ђн сáдѐ мáтор чёвек, чмá унучáд.

пёсё пёсла м; в. *чознаваёти, чмусёти*; || **пёслић** -ића м дем ‘мали, ситан посаё’. – Нáшло нѐки пёслић и ђстало дёље у Чáчку; || **послёчак** -чка м дем ‘и с т ё’. – Вёём јá код њѐга и упитам га дá л чмá кáки бёло послёчак за ђвё мёе диѐте, а ђн ми вѐлёи: тёи си чáсан чёвек, за твёе дѐте чмá пёсла; в. *чреёргнуёти*.

пёсолити пёсолём св према *солиёти*. – Кад се мѐсо спрѐма за сёшѐње, трѐба дёбро да се пёсолёи; || **посёнути** пёсонем св дем ‘прснути сољу, мало посолити’. – Сáће мáјка да вам дёдá салáту сáмо да мѐно пёуљём и пёсёнем.

пёспадати -á св према *сёпадаёти*. – Пёспадё пёплет с прёшá, пёспадали ђбручевё с кáца, свѐ се скљёкало кё да ниђе ниќо жёв нѐма.

пёспёшан -шна -ё ‘вредан, марљив’. – Јѐс Игрётин пёмали чёвек, ал пёспёшан, нѐ мош у трё сѐла нáћи тáкё врѐдног чёвѐка.

пёсрећити се-ё се св ‘изаћи на добро, на срећно’. – Пёсрећёи се твёё спровёдаёёлук, узѐше се, дёбише ђѐчицу, вáла Бёгу.

пёсрќати пёсрћем св ‘појести течно јело’. – Посрќаше ђѐца кáшикама ђнё утрёшено млиѐќё слáђе од шѐћера; в. *гаёњак*.

пёсрнути пёсрћем св ‘неспретно коракнути, спётаћи се’. – Кад смо крѐнули нáниже, Вёлёман пёсрну, умал нѐ-паде; || **пёсрћати** -ѐм несв ‘спётицати се, посрћати’. – Пáде лѐдена кёша и мёи ти пёчнѐмо пёсрћати и пáдати, рѐко би смо пёјани.

пёс[т] пёста м ‘уздржавање од мрсних јѐла, пост’. – Нáша кёћа е ђвáјкад држала пёс у свá чѐтири пёста и у врѐме мрснёнѐ срѐдом и пѐтком јел је бáба стáлно сѐтовала: пёсти, вѐлёи, кад се пёстёи, да нѐ би пёстијё кад се мрсёи; **пёсти** пёстијё м мн ‘пост’. – Кад нáстёпе пёсти, ђндак се чѐљад полáко спрѐмају за прёчес.

пѡстава ж 1. ‘посуда у коју се слива ракија при печењу, капалица’. – Дѡбра ти ракија, кѡлко си ћѣрѡ од казана, а ѡн му велї, нїсам млого, тїј до пѡставѣ; 2. ‘унутрашња тканина на одећи’. – Кїпијо сам тати штѡв и пѡставу да му Раде сашїе одїеѡло, д-їма стѡѣће, кад пође на свадбу ил такѡ неђе.

пѡставити -им св ‘сервирати’. – Кад ѡднесѣм јѣло радницима ў поље, мї дѡље прѡстрѣмо чаршов и пѡставїмо рїчак тїј на трави; || **пѡстављати** -ам несв. – Пѡстављайте вї рїчак док мї пѡпијемо по ракију.

пѡстанак -анка м ‘настанак, појава’. – Прѡшло е преко двѣста гѡдїна од пѡстанка цркве у Гѡрачићима и дѡсад се народ мѡлијо пред иконостасом кѡї пѡдигоше нашї прѡоци и сѡд ѡвѡ попугара нашѡ да га пѡруши, будибѡкснама, баш ће да се ўсрећи; || **пѡстање** с ‘настајање, стварање’ – Наша кїћа е од пѡстања слѡвила Свѣтѡг Нїколу, а наш ѡтац је у војсци крїјїући нѡсијо негову иконицу.

пѡстарати се пѡстарам се св ‘потрудити се око нечега’. – Пѡстарај се мѣно око стѡкѣ док се јѡ не вратим.

пѡстѡт ж ‘део њиве који се заузме када се жање или копа’. – Зѣмѡјле се нїје сїјало у врсте но под мѡтику ил на сѡчму и ѡндак, кад се окѡпава, свѡк заузмѣ пѡстѡт и ћѣрѡ.

пѡстати -нѣм св ‘настати’. – Ђѣд је гѡвѡрио да злѡ нїје пѡстало јїче. – Кад је Пѣтру пѡгїнѡ ѡтац, ѡн је пѡстѡ домѡћин – а и мѡ дванѣс гѡдїна.

пѡстеља ж ‘лежај, кревет’. – Откад је баба пѡла на пѡстељу, нїје се вїше шалакала нѡкѡ ко рѡније.

пѡстељица ж в. *їомѣїїина, кошуљица*. – Ѐди, сїне, закопај пѡстељицу ў љубре, да е кѣрад не вїчї по пїту.

пѡстигнути -нѣм св ‘постићи’. – Кад се чѡвек стѡлно трїди ијз дѡна ў дѡн, нѣ мож нїшта да му се ѡтмѣ, свѣ ће пѡстигнути, с Бѡжїѡм пѡмѡћи, јел, што вїко неки, у срѣћу се уздѡ лїд, а пѡметан у свѡј трїд; || **пѡстићи** -гнѣм св. – Не може се свѣ пѡстићи, ал нїје срамѡта нешто макар пѡкушати; || **пѡстизати** -жѣм несв према *їосїїїи, їосїїїгнїїи*. – Ко нїје прѡбѡ нїје ни пѡстизѡ; || **пѡстигнуће** с ‘учинак, тековина’. – Наш ћѣдо нам, тїде покрај вѡтрѣ, у причама ѡднекале извођаше нашѣ прѡђедове и њїне жїтељске згѡде и нѣзгоде, радѡсти и тїге, придѡбїтке и јѡзуке, пѡстигнућа и мїке (7 : 224).

пѡстићети се -дїм се св ‘постидети се’. – Постїћѡ се кад му се то дѣсило, нїје смѣо лѡсно д-їзїћје мѣђу-љїде, а неко би се с тїм дїчијо, знѡш како вїкаше баба: чѣга се пѡметан стїдї, ѡнїм се будѡла пѡносї.

пѡстицати -чѣм несв ‘наговарати, подстицати на нешто’. – Нѣмѡ да га пѡстичѣш, нек сѡм мїћнѣ својом глѡвѡм.

пѡстојати -їм несв ‘бити, егзистирати’. – Ми вође пѡстојїмо од пѡмтївиїека.

пѡстѡјати -їм несв ‘кратко се задржати на неком месту’. – Пѡстѡјде тї тїјнѡк док ја дѡнесѣм нешто ијз подрума.

пѡстѡјбина ж ‘завичај, место рођења, порекла’. – Е тѡ е, сїнко, наша ћѣдовина и наша пѡстѡјбина, тѡ се у срїцу нѡсї до грѡба.

пѡстрадати пѡстрадам св ‘настрадати, лоше се провести’. – Млѡго пїтѡ су нашї прѣци пѡстрадали за вѣру и мї смо дїжни да тѡ поштуемо и сѡчувамо, па макар нас бїли и мїчили јел свѡка е мїка за времена, а срамѡта дѡвиїека. – Нїкад се, блѡго ћѣду не корїсти сїлѡм, знѡш кѡко е казано: кѡ нѡж вѡдї од нѡжа ће пѡстрадади.

пѡстрїг м ‘вуна од првог шишања оваца, јагњади’. – Пѡстрїг смо ѡпрели и ѡд тѡг смо плѣле чѡрапе.

пѡстризина ж ‘вуна лошег квалитета острижена с доњег дела овчијег тела’. – Јѡ ѡвї пѡстризину не сѡстављѡм с дрїгѡм вїнѡм.

посуљати се посуља̄м се св према *суља̄ти се*. – Посуља̄ла се стрѣна и ба̄пнула кѡлко е дуга̄чка; в. *ошѣга̄ти се*; || **посуљкѣвати (се)** -уљкуем (се) несв ‘помало се суљати, клизати’. – Тра̄па у ѡнѣм његовим тра̄љама и свѣ нѣке ја̄де посуљкуе; || **посуљнути се** -ем се св ‘мало се посуљати, оклизнути се’. – Посуљну се ба̄ба н-ѡнѡј мѡкрѡј тра̄ви, бѣ ме стра̄ да се нѣ скра̄.

посуѣјати -ѣм несв ‘губити снагу, замарити се’. – Нѣмѡ да посуѣаеш, бла̄го мѣне, жѣвот мѡра д-идѣ дѣље, са̄мо на̄прѣд; || **посуѣтати** -нѣм св ‘клонути, занемо̄жати, деморалисати се’. – Ѧн, весѣлник, у ѡнѡј нѣвољѣ посуѣтѡ и бѣзмало дѣгѡ рѣке од свѣга.

пѡсѣти (се) пѡспѣм (се) св ‘изручити, излити на себе’. – Ѧндак ти мѣ ѣгријемо водѣ у бакра̄чу, па нѣје ѣе је заклонито пѡспѣмо јѣдно дрӯго, те се та̄кѡ ѡкѣпамо; ~ *ѣѣилом* ‘самопонижавати се’. – Ѧн ти се, кад гѡј загѣстѣ, пѡспѣ пѣпелом, свѣ ѡнѡ што е ѣспљувѡ пѡлѣже.

пѡседати -ају св ‘поседати’. – Ѧн су пѡседали, пѡчѣше да комендијају; || **пѡсеђети** -дѣм несв ‘седети мало у друштву’. – Није ѡн дангубијѡ нӣкад, пѡђекад пѡсеђѣ мѣно с на̄ма и ѡде своѣм пѡсло̄м.

пѡсеѣк пѡсеѣка м ‘утовљена свиња која се коље у јесен’. – Ѧвѡ трѣе свиња̄ ра̄нимо за пѡсеѣк.

пѡсеѣкара ж ‘свињѣе утовљено за клање’. – Ѧна̄ пѡсеѣкара преврнула ко̀рито, ко да зна̄ да е дѡшла до ножа.

пѡсеѣло с ‘посело, вечерња седеља’. – Нѣма вӣше прѣла и пѡсеѣла ко зѣма̄ље.

пѡсећи -ѣѣм св ‘посећи’. – Вӣ сте ѡва̄ дрѡва пѡсекли, а није вам шѣмѡр ишѣкићѡ, да̄бѡгда да вам нѣ стигнѣ пѡзѣв за сѣд.

пѡсѣчити -им несв ‘клати рањенике, спремати месо за зимницу’. – Та̄мо кра̄ем новѣмбра̄ ѣемо да пѡсѣчимо.

пѡтабати -ѣм св ‘погазити’. – Вѣлѣ ба̄ба ѣѣду: кад јѣдно од нас-двое ѣмрѣ, ја̄ ѣу ти пѡтабати и побусѣјати грѡб на пѡбусани понѣдјѡник.

пѡтавањити -ѣм св ‘ставити даске преко греда на таваници’. – На̄ш ка̀лкан је потавањен и гѡренак се дѣжѣ сѣѣно и кад трѣба̄ кроз шѣбер се зба̄ци прѡво ѣ шталу.

пѡтаја ж ‘прѣтајенѡст’; в. *ѣреданиѣи*; || **пѡтајно** прил ‘кришом, у тајности’. – Ѧни су ти се пѡтајно бегѣнисали, дѣго се није зна̄ло.

пѡтаман прил ‘све како треба’. – Вӣкаше ѣѣдо: ако ти је свѣ пѡтаман, убѣци ка̀миѣак у ѡбућу да те жуља, да се не ѡсѣлиш.

пѡтамѣнити -ѣмѣним св ‘уништити, затрети’. – Док не измѣслише пѣпѣѣн, нӣс-мо мѡгли ла̄сно да потамѣнимо бѣве. – Раније је бѣло зѣѣва и фазана̄ пуно пѡље, са̄д није јѣднѡг, свѣ лѡвци потамѣнише.

пѡтанак -нка -ѡ **1.** ‘доста танак, танушан’. – На̄шѡ нѣје пѡтанак ѡплавак па се пѡштапа̄ ко ѣѣдо; **2.** ‘сиромашан, ѡскудан’. – Бӣјѣсмо ѡнда пѡтанки, јѣдва смо са̄стављали кра̄ј с кра̄јом; || **пѡтанко** прил ‘ѡскудно’. – Жѣвљело се пѡтанко, ѡтѣмали злѡтвори и црно испод нокта.

пѡтапати пѡтапа̄м несв ‘припремати конопљу за трѣње стављањем у мѡчило’. – Мӣ смо ѡндак пѡтапали ко̀нѡпле у мѡчило да се кѣсѣлѣ, пѡтље се сѣши и трлѣ; || **пѡтопити** пѡтопѣм св ‘загѣурити у воду’. – Ѧндак ти се вѣш пѡтопѣ у цѣѣѣ да се кѣсѣлѣ, па се прѣтрѣѣ и нѡсѣ у пѡток на кошуљари да се ѣспѣра прѣкљѣчом на пѣрилу.

пѡтачкати -ѣм св ‘побити тачке, кѡчиће за парадајз’. – Мѡрадок да пѡтачка̄м патлиѣане, трѣба̄ да се пѡвѣжу, цвѣтали млѡго дѡбро; в. *ѣрѡчевѣе*.

пѡтврѣд -ѣ -ѡ **1.** ‘прилично тврѣ’. – Мӣслили су да ѣе га ла̄ко слѡмити, али су пѡсле вӣђѣли да је ѡн ѣпак пѡтврѣд. – Не врѣдѣ се мѣчити, пѡтврѣдо за ко̀пање, мѡра да се ѣѣкнѣ кѣша, ако Бѡг да; *ѣзр.* ~ на *увѣѣшма* ‘наглув’. – Ја̄ сам ти пѡтврѣд на ѡвѡ лѣво

ўво, кáсти приглўв нà њега, да не пòмислиш да сам од òнијег што на јèдно ўво чўјў а нà друго испуштè. – Бијаше Мíле Мáрковић пòтврđ на увèтима, нíје бијо нàчисто глўв ал згòдно приглўв; в. *крешишав, бозна*; **2.** ‘шкрт, тврдица’. – Знàло се да е пòтврđ и да њèгòв дíнар двà вòла вучў.

потегàлац -лица м а. ‘добар радник, који хоће да запне, потегне’. – И òн се, вàла Бòгу, пòтревio потегàлац, све знà шта трèбà и свè видí на врèме, имà òко сòколово; **б.** ‘коњ који добро вуче’. – Над Жáрковим зèканом нèма бòлгег потегàлца у Драгáчеву.

потèгнути пòтèгнем св **1.** ‘повући, затегнути’. – Потèгниде гòрњи крај мèно к сèбе; **2.** ‘упустити се у тежак посао’. – Òн је и вòлò и мòгò да пòтèгне и да свè урàди како Бòг мýлуе; **3.** ‘попити »гутљај више« алкохола’. – Нíје био бèкрија, ал је пòђекад знàо да пòтèгне; || **потèзати** пòтèжем несв. – Пòче òн потèзати, ја му велíм нèмò сàм млòго е тèшко, искилáвиш.

пòтèжак -шка -о ‘који је веће тежине, прилично тежак’. – Пòтèжак је тàј снòп и зà мене, а јàдно ти за диéте; || **пòтèшко** прил ‘прилично тешко’. – Пòтèшко е тò зà њега, јòш је òн вèретíзан.

пòтèзница ж ‘полуга на трактору која служи за качење и ношење прикључака’. – Дòдàјде ми, диéте, пòтèзницу и да ми пòможèш зàкачити плўгове.

пòтекар прил ‘поново, други пут’. – Док се Јòван нíје пòтекар ожѐнијо кад је јàдна Брàнка умрла, Пèро био кòдà нас.

пòтепати -ам св ‘с љубављу се обратити (об. детету)’. – Бàба е знàла и да пòтепà »Мíле, бàбино пíле«, ал и да пòтражí òнàј прутíћ на шиво̀неру.

пòтèс м ‘земљиште које је власништво више лица’. – Нàше њíве су ти бíле у јèднòм пòтèсу у Рáдовини, свè јèдна дò-другè, одзòгòр од Чèрговíшта па свè дòље до Мáрковића пòтока и òнàмо до Јàсèња.

потешкòћа -òћè ж ‘неприлика, малер, незгода’. – Свè ти је нèкако бíло скòпчàно с потешкòћама, ал што чòвек мòжè, тò нè можè ни мрàв, ни тíца.

пòтиèсан -сна -о ‘узан, сужен’; в. *жуљ*.

пòтипко прил ‘прилично споро, полако’. – Рáдимò пòтипко откàд зàјòсмо у гòдине, ал јòпèт нè стæмо нíје кò вòда; в. *окруниши*.

пòтирати -èм св ‘рибати, купити влагу с пода’. – Èвè пòтирèм пàртос и òма ћу да дò[ћè]м; || **пòтрти** св пòтрèм ‘очистити, опрати, орибати’. – Пòтри, хèро, пàртос ў соби и òчисти прòзоре. – И мí ти пòтрли пàртос по кòдницима мèда да лижеш кад нàиће десèтáр Фáдиљ и велí »остав, поново«, а Свíлáр му велí: *Разумèм, дрўже дèсèшаре, но дозвòли ми да тíе ийíшам знàш ли тíи òнў ирíчу о мàми и кўци, òвàј велí нè знàм, кáжи кáко идè, а Свíлар му кáже: идè вàкò – »јèбò ти пàс мàтèр«.*

пòтка ж ‘нити које се чунком или балуком провлаче попреко у основу при ткању’. – Пòтку сам òвàрбала òнòмàд код Лèпè у Чáчку. – Кад нàвијемо òснову, òнда чўнком прòмèшèмо пòтку и брòдом сабијамò.

пòткàзати пòткàжем св ‘одати, открити тајну’. – Поткàзò иг и òдма иг òћерали у àпс; || **пòткàзивати** -àзíвам / -àзуюем несв ‘шпијунирати’. – Знàла рђа јèдино да лàжè и поткàзуе поштèне лўде.

пòткàзивàч -àча м ‘доушник, денунцијант’. – Òно ти се лízало с òнíм ништáцима и бијо њíн поткàзивàч, пàњкò лўде и за òнò што јèс и што нíје.

пòткàјарити -íм св а. ‘прикрпити, поправити’. – Мòрам мèно да поткàјарíм јàсле, млòго ми сíњèна стòка прòсипà; **б.** ‘окрепити’; в. *найој*.

пòткàјловати -уем св ‘ставити кајлу, учврстити клином’. – Зíми клèпàвамо, ош-трíмо, пòткàјлуемо свè àлáтке док смо придòкòнији, кад грàнè прòлеће, да бíд-

нѣ свѣ азурно и спрѣмно за пѣсѣ. – Свѣ сам алатке клѣпѣ и пѣткѣјлово, кад грѣнѣ прѣлеће нек је азурно.

пѣткѣвати пѣткѣвам несв **1.** ‘стављати потков (коњима, воловима)’. – Ми смо кѣње пѣткѣвали на Шљивѣњу; **2.** ‘поправљати, уређивати’; в. *изломиѣи*; || **пѣткѣвати** пѣткуем св ‘обути теглећу стоку’. – Кѣ ти је пѣткѣвѣ вѣлове?; || **пѣткѣвање** с гл им. ‘стављање потковица коњу, волу’. – Ујутру тѣрам кѣње на пѣткѣвање, пѣћерѣј и-тѣ твѣе па д-идѣмо зѣјно.

пѣткѣвач -ѣча м ‘радник који поткива коње и волове’. – Пѣтровићи су, зѣмѣјле, бѣли млого дѣбри пѣткѣвачи, а и Пѣповићи, сѣд нѣма нѣко сем Јордѣна Вѣселијевића у Живици ал и-ѣн ѣматоријо и грѣно.

пѣткѣвачница ж ‘радионица у којој се пѣткивају волови и коњи’. – У Пѣтровића пѣткѣвачници стѣлно е бѣла нѣлого.

пѣткѣнути се -нѣм се св ‘изазвати црвенило коже од трења и знојења, »јести сек’. – Кад смо по ѣној врућинчини ишли преко планинѣ, скоро свѣ су се пѣткѣнули.

пѣткѣв пѣткѣва м ‘потковице и клинци којима се пѣткивају коњи и волови’. – Мајсторе, дѣгнак ти кѣња и, што вѣлѣ ѣнај, »ударде му твѣрдога пѣткѣва што ће трајѣт пѣла гѣдинице»; в. *баскијаш*.

пѣтковица ж ‘гвоздена плоча којом се пѣткивају коњи или волови’. – Мѣрам у новѣмбру д-ѣдарѣм кѣњма пѣтковице са зѣмским штѣлом.

пѣткољѣница ж анѣт ‘део нѣге од колена до скѣчног зглоба’. – Кад је сѣодијо нѣза-стѣбе, пѣкнѣ прѣчага те згѣли пѣткољѣницу нѣчисто; в. *дурнуѣи*.

пѣткопѣвати -ѣпѣвам несв према *ѣоѣкоѣѣи*. Нѣмѣде, дѣѣте, пѣткопѣвати ту пѣклу, ѣтиснуће се; в. *ѣремеђи[ва]ѣи*; || **пѣткѣпати** пѣткопам св ‘откопати с доње стране, испод нечега’. –

пѣткѣчѣвати -ѣчѣвам / -ѣчуем несв према *ѣоѣкѣчиѣи*; в. *ѣовијѣѣи се*; || **пѣткѣчѣти** пѣткѣчим св **1.** ‘подупрѣти (нешто што се накрѣнуло на јѣдну страну и може да се сруши)’; в. *ѣченуѣи*, *ѣодуѣорѣњ*; **2.** ‘отежано дисати’; в. *ѣздануѣи*.

пѣткѣшуља ж ‘део мушке одеће који се облачи испод кошуље’. – Чим кѣрену мѣрѣзови, јѣ ѣблѣчим дугачке гѣће и пѣткѣшуљу.

пѣткрѣвати се -рѣвѣвим се св ‘мало се глацнути, подгѣјити се’. – Кад је дѣшѣ с рѣбијѣ, бѣјѣше кѣс и кѣжа, пѣсле се мѣно пѣткрѣвијо.

пѣткрѣсати -шѣм св ‘подсећи, пѣкратити’. – Пѣткрѣсали смо вѣрзину да мѣже лѣуцки да се прѣђе пѣтом с кѣбастим тѣваром; || **пѣткрѣсѣвати** -ѣсуем несв ‘крѣсати, сећи или кратити гране дрвета’. – Зѣми пѣткрѣсуемо вѣће спѣради вѣрмиѣрѣња кѣунѣ, а кѣрем лѣта пѣткрѣсуемо бѣгрѣње ради спѣремѣња лѣснѣка стѣци.

пѣткрѣвље с ‘таван, простор испод крова грађевине’. – На пѣткрѣвље смо из-нѣсили ѣрасе да се сѣше.

пѣткрѣпити се -ѣм се св ‘обезбѣдити мања средства’. – Ишла ѣѣца нѣколко дѣнѣ да бѣрѣ пѣчѣрке и ѣдњѣла у зѣдругу и ѣни им згѣдно плѣтнули, те се мѣно пѣткрѣпис-мо.

пѣткуѣвати -ѣвѣвам несв ‘месити тесто, припремати га за печење хлеба’; в. *месѣиѣи*; || **пѣткувати** -ам св према *ѣоѣкуѣѣѣѣи*; в. *ѣангла*.

пѣткупити -ѣм св ‘делимично купити’. – Ми свѣки дѣн пѣткупимо по вѣтѣњаку ѣно што сѣмо ѣпанѣ и нѣкако ни нѣ млатимо шљѣве кѣ што нѣки рѣде. – Ја сам пѣткупила пѣдалице и тѣрила да се кѣвају свѣњама; || **пѣткѣпљати** пѣткѣпљам несв ‘купити сваки дан како ѣпада само од себе (ѣ воћу)’. – Нѣјбоље је шљѣве не млатити нѣго пѣткѣпљати како сѣме ѣпадају, ѣндак су нѣјзрѣлије и нѣјслађѣ и ѣд нѣј је рѣкија нѣјлѣпшѣ.

поткѹпити поткѹпим св ‘дати мито, корумпирати’. – Ласно е њѣму, ђн иг поткѹпијо и њѣму најлакше деѡнице на кѹлуку, најмањи рѡзрез за ѡткуп и коѣшта. – Ласно е њѣму кад је имѡ ш чим да иг поткѹпї, сѡд мѡже да рѡди шта-ѡш.

поткѹсити се поткѹсим се св ‘обући кратку хаљину’. – Бїјаше се Бѡсїљка поткѹсила па е свѣкар прѡзвѡ Кѹса.

поткѹсѹрати се -ѡм се св ‘изравнати рачуне и дугове’. – Ђјде мї лепо и згѡдно да сѣднѣмо и да се ко љѹди поткѹсурѡмо: тї си мѣне пѡрѡ двїје њїве, а јѡ сам тѣбе истругѡ крѡв за штѡлу.

пѡтље в. *їосле*.

пѡтмуо -ула -о ‘намрштен, натуштен’. – Приђе ђн нѡкѡ сѡв пѡтмуо, вїдї се да о злѹ мїслї; || **пѡтмуло** прил ‘пригушено’. – Ма знѡ сам да ће нѣврѣме чїм је дѹдњало нѡкѡ пѡтмуло нѡѡс од Овчѡра. – Ма ѡсеѡм, не знѡм кѡко би ти рѣкѡ, нѣки пѡтмули бѡл вѡјнѡк у прсима.

пѡток пѡтока м ‘омањи водени ток’. – Вѣлї ѡдео њїма: нѣмѡте вође прѣда мнѡм и ѡвијем жѣнама да се јѹнѡчите јел ласно е псѡвати капетѡна у пѡтоку; || **пѡточѡњак** -њка м дем према *їоїшок*. – Посрѣд њїног имѡња прѡлазї поточѡњак, бїстар кѡ сѹза; || **пѡточїћ** м дем ‘и с т о’. – Сѡгнѡј ѡвце на пѡточїћ нек пїјѹ вѡдѣ па иг пѡћерѡј кѹћи; в. *брзак*; || **пѡточїна** ж пеј. – Кад пѡнѹ кїше, ѡнѡ њїна пѡточїна нѡдѡђе кѡ Мѡрава.

пѡтѡнути пѡтонѣм св ‘нестати у води’. – Нѣкако се кѡва ѡткачї од лѡнца и пѡтонѹ у бѹнѡр; || **пѡтонѹће** с ‘пѡтапање’. – Цѣла нѡша сїтуѡција лїчї на јѣдно вѣлико пѡтонѹће, и то до днѡ, а кѡд ѡмо испливати из ѡвѣ пѡгѡни – кѡј ти га знѡ.

пѡтоњї -ѡ -ѣ ‘последњи’. – Знѡш кѡко кѡже ѡдео: бѡље, вѣлї, пѡтоњї међу дѡбријем, но први међу злїјем, али је зѡтѡ, кѡже, бѡље бїти први у сѣлу но пѡтоњї у грѡду.

пѡторѡвати -ѡрѡвам несв ‘пѡнављати разред’. – Ђнѡј мој пѡторѡвац ѡће и да пѡслушѡ, и да рѡди штѡ ѡш, сѡмо нѣ волї књїгу и тѡ ти је, јѡпѣт пѡторѡвѡ.

пѡторѡвац -вца м ‘пѡнављач’; в. *їоїшорѡваїшї*.

пѡтѡчѡра ж ‘воденица изграђена на потоку’. – Зѣмѡјле је на нѡшем пѡтоку бїло пѡтѡчѡра водѣница кѡлко ѡш; кад пѡћѡш ѡзгѡ од Вукѡдинове, па нѡниже їдѣ ѡбрада Рѡдѡсѡвчевиѡ, па Парѣзѡнска, па ѡма нїже њїг їмадијагу Вїдѡсѡв и Мїлѣнко, па Вїтомїр, па Јѡван и Ђѹрђїја, па ѡндак Стѡјѡновићї, па Рѡдѡсѡвчевићї, мѣно нїже бїјаше Лѡлова, па Ђѹрѡнова, па Весѣлиновићї, па ѡндак ти їдѣ Јѡгодїна пѡтѡчѡра, па Пїћїна, па Гѡврилѡва, па Кѣвина, ѡндак їдѣ Пѣтровићї и јѡш двїје-трї до Драгѹтина Дѡвїдовићї у Драгѡчици, дѡље до Бјѣлицѣ, да ти не брѡїм.

пѡтѡчѡти пѡточї св ‘пѡтећї’; в. *зѡзубїце, зѡценѹїшї се, сѡшѹћїшї*.

пѡтпѡла ж ‘ситно исцѣпкана дрѡ или љѹшчице за потпѡљивѡње вѡтре’. – Мї їцјѣпкѡмо пѡтпѡле и тѹрїмо у сувѡту и кад ўстребѡ, пѡтпѡлїмо вѡтру за трѣн ѡка.

пѡтпѡлїти пѡтпѡлїм св ‘пѡложити, потпирити (вѡтру)’; в. *їоїшїѡла*; || **пѡтпѡљївати** -ѡљївам / -ѡљѹем несв према *їоїшїѡлїшї*. – Рѣтко смо кѡд їзноѡ потпѡљївали вѡтру, ѡбично ўвече запрѣтѣмо жѡр и їзѹтра рѡспрѣтѣмо и сѡмо бѡцнѣмо кѡкїг љѹшчїца или ситнїнѣ и ѡна плѡнѣ.

пѡтпѡрѡвати -ѡрѡвам несв ‘прѡти ѡдеђу, постѣљину у врѣлој води, цѣђї’; в. *гѡмѡд*; || **пѡтпѡрїти** -им св према *їоїшїѡрѡваїшї*. – Од ѡнѣ жѣгѣ се пѡтпѡрїли ўсѣви, вїћї само кѡко им клѡнѹло лїшћѣ.

пѡтпѡсѡти (се) -шѣм (се) св ‘увућї кошуљѹ у панталѡне при ѡблачењѹ’. – Пѡтпѡшї се, дїћѣте, вїдїш да дѹѡ вѣтар, нѣмѡ да нѡзѣбѣш; || **пѡтпѡсївати (се)** -ѡсївам се / -ѡсѹем се несв (ѡ жѣнама кѡје су имѡле «спуштѣн стѡмак»). – Бїла е вѣлика рѡдница ал је їмѡла неку вѡлїнку, жїгѡло е у стѡмѡку па е їшла у Вѹкѡјловићѣ да се потпѡсѹе.

потпѣтити потпѣтим св ‘подвити луб на обући неправилним обувањем’. – Обуј се ко чѡвек, нѣмѡ да потпѣтиш тѹ ѡбућу; **2.** ‘изневерити очекивања’. – Откад му е ѡумро ѡтац, ѡн ти је нѣчисто потпѣтијо, ни ѡнѡ кѹћа ни помѡзи Бѡже. – Потпѣтијо ѹ школи, сѡмо што нѣје поторѡвѡ; в. *дибидуз, сувовица*.

потпетник м ‘трака на дну ногавице’. – Брѣч панталѡне су ѣмале потпетнике кѡй ѣдѹ испод стѡпала да би панталѡне биле затѣгнуте.

потпѣрати (се) потпѣрам се несв према *ѡѡпѣрати (се)*. – Штѡ се потпѣраш сваки-час ко да нѣмаш прѣча пѡсла; || **потпрати** -перем ‘опрати доњи део тела (ѡб. детету кад се унереди)’. – Потпѣри ди’ѣте, пѡдѡј му нек пѣје мли’ѣка па га тѹри да спѡва. – Ѣн се, кѡлко е невалѡб, сѡкријѣ у врзину крај пѡтока и прѣжа еда ли ће наѣћи нѣка жѣна да се потперѣ.

потпѣрити потпѣрим св **а.** ‘подстаћи зло’. – Душевна јој је рѡна да вѡдѣ ѡброве и да потпѣруе свѡћу међ нѡродом; **б.** ‘учинити нешто нечасно’. – Не знѡм кѡјѣ га ѣѡво потпѣри те учѣње тѹ срамѡту кѡ нѣко нѡш; **в.** ‘подјарити ватру’. – Дѹну вѣтар кѡ нѡрѹчен те пѡтпѣри вѡтру па за трѣн ѡка ѣзгоре врзина што смо зимѹс пѡсекли.

потпланинац -нца м ‘становник кѡји живи на северном подножју планине (Јелице)’. – Ѣнѣ дѡље, потпланинци у сѣлима ѡко Мѡравѣ нѣмају вѡћа кѡ-вѡ мѣ, ал ѣмају жѣтницу нѣма штѡ да се кѡже.

потплат потплата м ‘доњи део обуће, ѣон’. – Ѣтишѡ ми пѡтплат, мѡрам д-ѡднесѣм обућѡру да ми пенцѣтира.

потпрѣштити се потпрѣштим се ‘добити пликѡве по телу од дуга хода по жези’. – Кад смо по ѡнѡј жѣги прѣшли преко планинѣ и тѡмо и вѡмо, бѣјѡг се згѡдно потпрѣштијо.

потпуштити -им св **1.** ‘скренути с пута, упасти у канал’. – Пѹштијо вѡлове д-ѣдѹ сѡми и пѡтпушти кѡла у ѣндек; **2.** ‘постићи мање од очекиванѡг, подбацити’. – Бѡрте се да не пѡтпуштѣте, кад јѣднѡм кѹћа осирѡмашѣ, тѣшко се ѣзѡдѣ ѣспотекѡр на прѡви пѹт. – Трудте се, ѣѣцо, д-ѡбдржите кѹћу, да не пѡтпуштѣте, јел тѡ ти је кѡ кад тѣрѡш вѡлове и кѡла пѹтом, ако пѡтпуштиш пѡд ѡбалу, прѣврте кѡла, а из кѡнѡта свѣ ѣспаде и ѡкотрѣла се у пѡток.

пѡтра ж ‘штета коју стока направи на усевима’. – Тшѡ сам да се ѣзвѣнем чѡвѣку и да му плѡтим пѡтру за ѡнѡ што су ми ѡвце ѣзишле и почѣиниле му штѣту на ѹсеvu.

потрбѹшкѣ прил ‘на стомаку (спавати, пузати)’. – Кад је запѹцало и грѡње пѡчело да пѡдѡ по нама, мѣ смо ти пѹзѣћи, нѡкѡ ѣдѹћи потрбѹшкѣ, ѹспели да се извѹчѣмо и да на јѣдвите јѡде спѡсѣмо живѣ глѡве.

пѡтргнути -нѣм св **1.** ‘поставити проблем’. – Тзглѣда кѡ да су свѣ чѣкали да се ѣ тѡ ствѡр пѡтргнѣ; **2.** ‘зграбити’. – Кад пѡтрже прѡштац, ѣѣдо му рѣче: у мѡјѡј кѹћи то нѣкад вѣше нѣмѡ д-ѹчинѣш; || **пѡтрзати** -жѣм несв ‘хватати се за нешто’. – Нѣје ѡн то пѣтање ѡпште пѡтрзѡ док Дрѡган нѣје пѡчѡ да загѹље.

пѡтребит -а -ѡ ‘кѡји има неку потребу (гладан, жедан, го, бѡс, без крова на главом)’. – Сѣвѡп ти је уди’ѣлити ил мѡј кѡким нѡчином помѡћи пѡтребитом.

пѡтребовати -уем несв ‘искати нешто што је потребно’. – Пѡтребовало ми је двѡес пѣшѣс ѣлѡда д-ѣзмѣрим пѡрез, бѣ л ѣмѡ да ми дѡднѣш у зѡјам до Јерѣмѣндана, ѡндак ѣу да тѣрам вѡлове на вѡшер да прѡдѡм, прѣстигли ми јѹнци.

пѡтревити -ѣм св **1.** ‘испунити предсказано’. – Тт како ти је Слѡвка пѡтревѣла и свѣ што е рѣкла, тѡкѡ е и бѣло; **2.** ‘погодити некога или нешто’. – Вѣче ѡнѡј Цѣго на вѡшеру што ѣмѡ ѡнѣ драгѹлије: кѡ нѡбије тѡј дѡбије, и Мѣкаило рѣши да прѡба, ѹплати ѡнѡј ѡбрѹчић и пѡтревѣ из прѡве и ствѡрно дѡбѣ нѡграду, кѹпи за нѹ вѣличку лубѣницу те је мѣ, свѣ зѡјно, спѹцасмо; ~ **се св** ‘десити се, погодити се’. – Пѡтревѣла

се мѣродавна, вала Бѡгу и вредна кѡ чѣла. – Пѡтривијо се арум, нѣће ўз брдо да глѡнѣ па да га сѣчѣш на комаде; в. *акреј, басѣаш, бјелоѡерас*.

потрѣпштиње ж мн ‘потребе’. – Ышли смо пѣтком у Чачак, ѡндак је пѣјачни дан, и нѡсили да продамо бѣјелѣ мѣрс и коѣшта, а ѡздѡ понесемо маѣ, сѡли, шећера, гаса и коекакѣг потрѣпштиња што нам је нўжно д-имамо ў кући.

пѡтријети / пѡтрти потрем в. *ѡѡиѡраѡи*.

пѡтрпати пѡтрпам св ‘сложити, нагомилати’. – Ајде да пѡтрпамо снѡпове у крстине, залази сўнце за ѡблак, мѡже нѡћас д-ўдарѣ кѣша; в. *ѡтринескиња*.

пѡтрпѣти -ѣм несв ‘стрпѣти се, почекаѣти’. – Шўти, жѣно, пѡтрпѣ мѣно, прѡћи ће га та будалашѣиња, имаш ѣѣцу, знаш какѡ е казано: трпљен – спашен.

пѡтрўсити -ўсѣм св ‘посуѣти мало по врху шећер, со, бибер, брашно. – Кад ѣс-печеш салчиће, ѡндак иг потрўсѣш ѡзгѡ шећером у прá(х)у.

пѡтрчати пѡтрчѣм св ‘кренуѣти трком’. – Цѣо жѣвот прѡђе у трўдовима, пѡтрчи тамо, пѡтрчи вамо, ниђе краја.

пѡтрчко м ‘послушник, човек мале памѣти и велике спремности да потрчи тамо куд се честит не би ни окренуѡ’. – Ѣн ти је ѡбичан пѡтрчко, цѣо жѣвот се увлáчи коекѡме у гузицу и ниѣкад није знаѡ штѡ тѡ чинѣи.

пѡтсáдѣти пѡтсáдим св ‘накнадно посаѣити’. – Ђе гѡј се није прѣмила сáдница мѣи смо данас потсáдили нáново.

пѡтсијати -јем св ‘накнадно посејати’. – На нѣким мѣстима тице пѡјле сѣме и није ниѣкло, па ѡрамо штѡ прѣје да пѡтсијемо на тѣјем мѣстима.

пѡтсирац -ѣрца м ‘млѣчни коагулат, потпуно млад, јѡш неѡцеђен сир’. – Кад је ѣзишѡ из бѡлницѣ свáкѣи дан сам му давала по мѣно пѡтсѣрца и, вала Бѡгу, кѡвáрну се ѡн згѡдно, да злѡ нѣ-чуе. – Бѣјаше се чѣкуна нѣшто окѣвешѣијо, пѡчѣше му давати пѡтсирац ѣзутра нáштину и бѡгме се кѡвáрну.

пѡтсѣревѣина ж ‘млеко у почетној фази сѣрења’. – Ја потсѣревѣину држѣм на сáмом крају шпѡрѣта.

пѡтсѣвáч -áча м ‘човек којѣ се подсмева, изругује’; в. *караѡи*.

пѡтсѣћи -ѣчѣм св ‘прекуцати доњи деѡ млинског камена да би се добила боља мѣлава’. – Пѡтсѣкѡ нѣкѣи Чарáпáн Драгўтину кáмѣње, млѡго дѡбро брáшно ѣспадá; || **пѡтсѣцати** пѡтсѣцам несв према *ѡѡѣсѣћи*. – Ниѣко бѡље, у нáшем крају, није умљѡ да пѡтсѣца водѣничко кáмѣње од Мѣлорада Пѣћѣ, ѡн кад тѡ чеклѣишѣ, бѣдне брáшно за прѣмер.

пѡтўлити пѡтўлим св ‘погасити’. – Кад сам нáминѡ ѡзгѡ с планинѣ, бѣјагу пѡтўљене лáмпе пѡ кућама; ~ **се** ‘прѣтајѣти се’. – Штá си се тўјнáк потўлијо, штѡ ко чѡвек нѣ кáжеш глáсно и јáсно; || **пѡтўљен** -а -ѡ ‘подмукао, зао’. – Тѡ ти је јѣдна рђа пѡтўљена, вамо згѡдно с тѡбом, на рáне да га прѣвијѣш, а штá ти мѣслиѣ, смѣра и рáди иза лѣђá, нѣ дѡ ти Бѡг; || **пѡтўљено** прил ‘подмукло’. – Ѣн ти, нáкѡ пѡтўљено, смѣшти на Гѡлѣи ѡток чѡвѣка ни крѣва ни дўжна.

пѡтуруѣти -ѣм св ‘ставити, подметнути нѣшто испѡд нечѣга’. – Пѡтуруѣсмо áтуле под кáцу и под бўрáд; *изр. Пѡѡтуруѣјо кўче ѡѡд лѣсѣче*.

пѡтўрчѣти се -ѣм се ‘одродити се, прѣверити, примѣти исламску веру’. – Свѣи су ѡни бѣили Срѡби, слáвили крѣсну слáву, крѣстом се крѣтили и Бѡгу се мѡлили, ал ѣђѡви ѣѣни се пѡтўрчѣше, ѡставише слáву и прѣкаду и пѡчѣше глáти пѡпрѣѣеко дојучѣрашњу брáћу.

пѡтўцати се пѡтўцам се несв **1**. ‘скѣтити без циља, врзати се’. – Ѣста цѣо жѣвот да се пѡтўца од нѣмила до нѣдрáга, није шћѡ да слўшá ни ѡца, ни ѣѣда и ѣнѣ га сáд прáва прáвцата скѣтара; **2**. ‘тумарати по мраку’. – Штá се пѡтўцаш по тѡј пѡмрѣчини, скрѣндаћѣш се, ўзми вѣћер.

потцѣнити потцѣним св ‘унизити, омаловажити некога. – Они који нѣ знају нѣшта знадѹ да потцѣне бѡље од сѣбе; || **потцѣњивати** -ѣњивам / -ѣњуем. – Ма јѣсам ја сѣљаќ, ал нѣ мош тѣ мѣне да потцѣњиваш јел нѣ би ја дѡ мој дѡбраз за свѡ твѡја блага.

потцѣњивѡчки прил ‘ниподаштавајући, игноришући’. – Пѡче ѡн нѡкѡ потцѣњивѡчки да му сѡлѣ пѡмет, а хѣдо му скрѣса: слѹшај, велѣ, прѣјатељу, кѡ такѡ ко тѣ млѡго прѣча или свѣ знѡ ил свѣ лѡжѣ.

пѡтшиш пѡтшиша м ‘подшишивање’. – Прѡво ти кѡ[же]м, пѡшѡ сам код Мѣкоша на пѡтшиш.

пѡтшпрајцовати -уѣм св ‘подупрети с доње стране, подбити, ставити шпрајц’. – Кад се изливѡ плѡча, дѡнда се нѡјпрво мѡнтѡпека пѡдшпрајцује па се дѡндак бетѡнѣра.

пѡћера ж ‘потера, хајка’. – Прѡвили онѡмѡд пѡћеру, ѹбили кѹрјака па га мѣрѣ, а хѣдо им велѣ, лѡсно е мртву кѹрјаку рѣп мѣрити.

пѡћерати -ѡм св **1.** ‘потерати, погнати’. – Кад је бѡба вићела ѡнѡј црн дѡлак од Овчѡра и како се смрѡчило ѹсред бѣла дѡна, дѡна виќне ѣз све глѡса: пѡћерајте крѡве брзо и бѣжете кѹћи; **2.** ‘развиѣти младе изданке; почети израстѡти, развијѡти се’; в. *влаш.*

пѡћи пѡћем св ‘кренуѣти, упутити се’. – Тамѡн кад смо шћѣли пѡћи, нѡјће нѡш рођо из Брѣзовѣца, те се поврѡтисмо ѹ-кућу; *изр.* ~ за рѹкѡм ‘успети, имѡти успеха у нечем’. – Ёт, нѣ пође му за рѹкѡм да с ѡженѣ, но ѡста сићѣлац, а дѡбар је кѡ дѡбар дѡн.

пѡћѡпати пѡћѡпам св ‘појести’. – Ђди, блага бѡби, пѡћѡпај ѡвѡ што ти је бѡба спрѣмила.

пѡћудан -дна -ѡ ‘погодан, смеран’. – Млѡго е мѣродѡван и пѡћудан, тѹрио се на хѣда, сѹнце га грѣјало, плѹнѹти.

пѡћуднос -ѡсти ж в. *смернос*. – Ё, кѹме, вѡла Бѡгу, нѡшѡ си снѡу, од чѣститѡ рѡда, а пѡћуднос јѡј бѡшка.

пѡудѡвати пѡудѡем св ‘удѡти све по реду’. – Свѣ е тѡ трѣбало нѡјпрво пѡудѡвати, па спрѣмити рѹѡ, па ѣћи на бабине и коѣшта.

пѡѹка ж ‘савет’. – Пѡѹке стѡријѣг су чѹвале мѡлађѡрију, а хѣдо е стално говѡријо: кѡжи мѹдроме – и биће јѡш мѹдрији, пѡѹчи прѡведног – и знѡће више, а будѡли не врѣдѣ зѡдрити; || **пѡѹчан** -чна -ѡ ‘који може поѹчити, који може послужити кѡ узор’. – Поѹчна е ѡнѡ прѣча о двѡ јѡрца што се срѣтише на брвну, па нијѣдан нѣ-попушти.

пѡѹљити пѡѹљим св ‘насуѣти мало уља’. – Поѹљи мѣно салѡту, блага бѡби, лѣпшѡ ће да бѣднѣ.

пѡѹстајѡти -ѡемо св ‘устѡти сви редѡм једни за другим’. – Нѣ бијасмо ни пѡѹстајѡли, кад зѡвѣ Мѣлѡрад испрѣд кућѣ, ѡма сам се сѣтила штѡ е бѣло (7: 44).

пѡѹчѡвати пѡѹчѡвам несв ‘упѹћивѡти, саветѡвати’. – Ђће ѡн да пѡѹчѡва кѡко се дрђѣи кѹћа, а вићѣи кѡкѡ е њѣгова; || **пѡѹчитѣ** пѡѹчѣм св ‘упутити, посѡветѡвати’. – Нѣт знѡ, нѣт ѣмѡ кѡ да га пѡѹчѣ.

пѡѹцѣглѡти -ѡм св ‘поплѡчѡти цѣглѡм’. – Нѡјпрво им је ѹ-кући бѣла зѣмља па е пѡсле пѡѹцѣглѡли.

пѡѹцѣпѡти пѡѹцѣпам св ‘исѡпѡти’. – Кад Жѡрко виће да Цѡлу трѣбѡ да бѹдѣ прѣчи социјѡлизѡм од њѣговѣ хѣцѣ кѡја му ѹмирѹ од туберкулѡзѣ, ѡн пѡѹцѣпа пѡртѣнску књѣжицу и бѡцѣи је пред ѡнѣ буѡвѡне.

пѡѹцрвѣњѣти -нѣм св ‘пѡѹцрвѣнѣти’. – Кад му скрѣсаше у брќ свѣ што им бѣјѡше на срѹцу, ѡн пѡѹцрвѣње ко вински чѣп и зѡбезекну се.

пѡѹцркѡти -ѡмо св **1.** ‘угинуѣти једно за другим’. – За нѣколко дѡнѡ пѡѹцркѡше нам свѣ коќѡшке, нѡшла нѣка болѣшчина; **2.** ‘загрцнуѣти се, угушити се од смѣха’. – Кад

од сунца, већ од поштенијег људи; || **поштѐно** прил. ‘исправно, морално’. – Он је живљо часно и поштѐно, мр̀ава зг̀азијо нїје; || **поштѐње** с – Ми ћемо се спасти ако се јопѐт зацарї поштѐње у народу, ов̀о што се с̀ад р̀ади в̀одї пр̀аво у пр̀оп̀ас.

поштѐњак -ака м ‘непоткупљив частан човек, правдољубац’. – Наш̀о ђн да тражи поштењака у ов̀ој вла̀сти, а нѐ зна да се такї т̀амо не б-̀држ̀о ни д̀ана; || **поштењачина** м аугм и хип од *поштењак*. – Т̀о ти је бїјо ч̀овек поштењачина, нїје му било р̀авне.

п̀ошто-п̀ото изр. ‘на било који начин, по сваку цену’. – Н̀авро, д̀ћѐ д-̀идѐ у Бан̀ат п̀ошто-п̀ото, нїје врѐјело гов̀орити.

пош̀ушњара м ‘чанколиз, преварант’. – Т̀о е јѐдна ђбична пош̀ушњара, т̀о ч̀овѐка ни виђело нїје.

пр̀ав -а -о ‘исправан, честит, непорочан, усправан’. – Т̀ај бїјо пр̀ав, нїт се савиђ̀о пред коекїм, нїт је к̀дга резїлијо; || ~ **пр̀авцат** неодр пр̀ави пр̀авцати ‘истински, стварни’. – Т̀о ти је пр̀ави пр̀авцати дом̀аћин и кавалѐр.

[**пр̀авда**] ж. – Нѐма ти к̀од нїг пр̀авде, сїнђвче, ђни су ђгрѐзли у отим̀ачину; *изр. дѐлиши* ~у ‘судити, пресуђивати’. – Он ти дїѐли пр̀авду кад те ш̀ум̀ар приј̀ави; *исте-рива* ~у ‘борити се за исправну ствар’. – Он ти је ц̀елог живђта истерив̀о пр̀авду; *на ~и Б̀дга сїрадаши* ‘страдати недужан’. – Он ти је настр̀ад̀о на пр̀авди Б̀дга. – Каже м̀ој ђѐдо да пр̀авда нѐ може ни ут̀онути ни изг̀орети и велї: йстина и пр̀авда нѐсѐ п̀обеду јербо пр̀авда г̀овори и у ђковима.

пр̀авдати се -а̀м се несв ‘тражити изговор’ – Нѐм̀о да се нїшта пр̀авд̀аш, т̀и си крїв.

пр̀аведан -дна -о ‘честит, примеран, поштен’. – Нїко к̀д ђн нїје пр̀аведан, з̀ат̀о су га и пр̀огнали јел су в̀азда пр̀аведници бїли пр̀ог̀ањани.

пр̀аведнђс -сти ж ‘праведност’. – Ко г̀ој је пр̀аведнђс п̀оштов̀о, д̀обро му се вр̀атило ил нѐму ил пот̀омству нѐговом.

пр̀авити -йм св ‘градити, стварати, изграђивати’. – Рѐшили смо да пр̀авїмо мѐно шт̀алѐ, ђва ст̀ара нам подмалїла. – Мїлан С̀атара пр̀авї мл̀дог д̀обре аутњаке; *изр. ~ ийтање* ‘прести девојку’. – Спрѐмимо се мї, об̀учемо стђѐћа одиѐла, упрѐгнемо к̀дње и крѐнемо, ђѐдо, ђтац и мајка, чїча, ујко и ј̀а да пр̀авїмо питање за ђѐвђјку, велї ђѐдо: што ће бити јесѐнас – нека бїднѐ вечѐрас; ~ **се** ‘бити извештачено усрдан, лажно пријатан’. – Пушти ђнў пѐчу што се кѐзи и пр̀авї се љубѐзна, а ст̀вѐри је прѐ-в̀арбана у ст̀о бђј̀а.

пр̀авичан -чна -о ‘праведан, поштен, објективан, непристрастан’. – Бїјо е пр̀авичан ко с̀унце, нїје ш̀ћѐо ни по бабу ни по стрїчевима но по пр̀авди Б̀дга јѐдїнога.

пр̀аво прил ‘тачно, исправно, часно, поштено’. – Што е пр̀аво и Б̀дгу е драго.

пр̀ађед м ‘прадеда, очев деда’. – У н̀ашој к̀ући ма̀ом по јѐднђм мушком ђѐтету нађенў пр̀ађедово йме, так̀о ти и ј̀а нђсїм йме м̀ог пр̀ађеда.

пр̀ађедовина ж ‘наследство од старине, прадедовина’; в. *окуйација*.

пр̀аза празѐ в. *йразирук*. – Ишчуп̀ајдер два-три струка празѐ и извади јѐдну рђкву да начиним мѐно салатѐ уз тучени пасуљ.

пр̀азан -зна -о а. ‘у коме нема ништа’. – Д̀од̀ајде ми јѐдну пр̀азну врѐћу; б. ‘ништаван, безличан’. – Он ти нїје нї за шта, пр̀азан је к̀о шупал з̀уб; *изр. [доћи] йразнѐ рукѐ* ‘доћи без дарова’. – Д̀дшли пр̀азнијег р̀укѕј к̀д да су убож̀аци а ј̀ок нѐки в̀ајни домаћини; *йричашї* у ~о ‘узалудно причати’. – Причђ нѐму ил ђвђм д̀увару, йсто ти се в̀ат̀а, к̀онђ да прѐсип̀аш из шупљог у пр̀азно.

пр̀азилук м ‘врста лука’. – Ми ђнђ нак̀о зелѐно стабло пр̀азилука йсецка̀мо и п̀о-мѐшамо с рђквђм кад за Нїкољдан пр̀авїмо салату уз тучени пасуљ.

празник -ика м 'тањир'. – Бијаше свѣ затѣгнуто кѡ тамбура, чаршав на асталу, лѣпи празници, вѣдї се да е кѡактерна кѡћа.

празник м 'светац, »црвено слово«. – Сѡтра е вѣлики празник, Богојављење, да се спрѣмите д-идѣмо свї ѡ-цркву на слѡжбу и д-ѡзмѣмо богојављѣнскѡ вѡдицу; || **празничак** -чка м 'мали празник; »ситни светац«; в. *йобрисаѣи*.

празљача ж 'даска са рукохватом за прање рубља лупањем'. – Ми ти ѡднесемо на кошѡљари вѣш ѡ-риѣку, па распѡлимо празљачѡма, јѣчї пѡток.

празмѣн м 'мала количина вуне'. – Йди донѣси јѣдан празмѣн вѡнѣ да пѡкажем Стојѡнци како е лѣпа.

празгија ж 'направа пуњена барутом, обично за пуцање на Божић или на свадби'. – Кад су се свѡтови примѣцали ђѣвојачкој кѡћи, пѡчѣ пѡцњава из празгија.

празпѡрци -орѡца м мн 'више малих звончића у облику лоптица који се стављају на коње'. – Кад коње истѣмѡримо па иг ѡамимо и тѡримо кїћѡнке и празпѡрце – тѡ ти је милїна пѡглѡти.

празак -ска м 'звук експлозије'. – Кад ѡзгѡ од Шїпетѣћа мајдана чѡеш празак, знај да минїрају камѣн.

празец -сца м 'одрасло мушко прасе или назиме'. – івѡг прасца нѣћу да пѡчїшћам, ваљѡ за приплод.

празе прасета с зоол 'младунче свиње Sus'. – Не гѡї се, сїнко, прасе очи Бѡжића; || **прасѣнце** -ѣта дем. – іћемо за задушнице да закољѣмо јѣдно прасѣнце; || **прасїште** -ѣта с пеј од прасе. – інѡ шѡрено прасїште се навадило и стѡлно нѣће прѡваљи ѡграду и изїће те направї јѡзук.

прасїља ж 'свиња која се чува за расплод'. – ін ти је гѡїо прасїље крмаче и прѡдавѡ прасѡд тѡмо кад изїћу на тријѣстак кїла.

прасити се прасї се несв 'доносити на свет младунче (о свињи)'. – Ёнѣ га у ѡбору, прасї се крмача па пѡзї да не ѡдѡви кое прасе.

прасица ж 'женско прасе'. – Прѡдѡе Мића млѡго лѣпе прасице, ваљају за приплод. – Нѣма бѡљѣ тїцѣ от прасице.

праскати / праскати праскам / праскѡм несв **1.** 'лармати, правити буку, галамити'. – Није он ѡмљѡ да праскѡ, ал се њѣгова реч дѡбро чѡла и кад је пѡтијо гѡворио; **2.** 'пуцати'. – Вѡљѡ е да чѡе како праскѡ кад ѡтвори клѡкер; || **праснути / праснути** -нѣм св према *йраскаѣи*. – Кад је чѡо да му е ђерка побегла за оног мангупа, прасно е ко да га е грѡм гѡђо.

праскозѡрје с 'рана зора, расвит'. – Поѡстајасмо у праскозѡрје, пѡватасмо коње и крѣнусмо на вашер.

[**прѡти**] пѣрѣм несв. – Кад смо прѡле вѣш на пѡтоку, најће Дѡбрїнка Жїворадљева те се изразговѡрасмо; || **пѣрѣћї** -ѡ -ѣ 'који се употребљава за прање'; в. *саїун*; *изр.* ~ *рѡке* 'скидати ѡдговорност'. – Пѣрѣ рѡке ѡјако свї знају да е тѡ њѣгово маѡло.

прѡтити прѡтїм несв **1.** 'испраћати'. – Кад су прѡтили сїна ѡ вѡјску, спрѣмили су весѣље с трубѡчима; **2.** 'послати, ѡпремити (писмо)'. – Свѡког мѣсѣца му прѡтили пѡмало пѡра док је бїо у вѡјсци; в. *опрез*.

прѡтња прѡтњѣ ж 'погребна поворка'. – По прѡтњи се вѣдї какї је чѡвек бїјо, нѣма кѡ није дѡшо да га испратї; в. *чѣстїшї*.

прѡћати се -ѡм се несв 'ритати се, цилитати се, гїцати се'. – Бијѡг увѡтијо ѡнѡ мѡшко прасе да га Милић пѡчистї, кад ѡно пѡчѣ да се прѡћѡ те га испуштик.

прѡћка ж 'дѣчја играчка, направа за бацање каменчића'. – Свї смо ѡндај їмали прѡћке па смо се тѡкмичили кѡ ће бѡље да пѡтрѣвї у мѣту.

праћкати се -ам се несв 'уживати у купању уз ударање ногама и рукама по води (о малом детету), праћкати се. – Кад купамо дијете у кориту, онд се ракољи и праћка ручицама и ногицама ко рѣба.

[**прашина**] ж; в. *аиѣ, месѣо, род[ан]*; || **прашинаца** ж дем. – Чудом се чудим откуд ова прашинаца кад сам то јутрос пребрисала; || **прашинчина** ж аугм; в. *оћоравиѣи*.

прашити прашим несв **1.** 'први пут окопавати усев'. – Оде ћедо да праши ком-пир; **2.** 'посипати прашком (против гамади)'. – Прашила на на мајке и кѣрад против бува, ал слаба вајда; || **прашкати** -ам несв дем. – Узе баба моћичицу и оде да праши ка бураницу; || **прашнути** -нем св дем према *прашкати*. – Ете бабе одма, само да нешто прашине у башици.

праштати праштам несв 'опраштати'. – Немо, благо ћеду, да биднете злопамтила но праштајте сваком, да би и Бог вама прашто кад штогођ погрешите. – Причо Лисо како е неки господин гадно очѣпио Јерѣмију у ондј гужви, на вашеру, па му није реко „праштај“, но „пардон“, а овдј њему: и ја тебе и пардон и пардончину и пардончиће.

првачити првачим несв 'предњачити, бити први'. – Од малиг ногу оно ти је првачило и ете ти га догуро до директора. – Он ти је првачио у свему и унапред им зборио да није добро то што чинѣ, ал није вређело, једна ластва не чини прелеће; в. *ујак*.

првенац -ѣнца м **1.** 'прва најјача ракија што потекне из казана'. – Првенац ти је јак ко ексѣнција, то кад би попио, изгоро би црѣва; **2.** 'први син'. – Ово ти је Тилов првенац, аман стасо за женидбу; **3.** 'први рој'. – Јутрос, ан је изгријало сунце, излѣхе првенац на илѣначу те га сависмо у трмку.

првенство с 'предност, предњачење'. – А он је стално носио првенство, нико од њега није имо боље краве ни коње.

првешка ж 'женка која се први пут млади'. – Ова ми је првешка, а ова е треће отѣлила; || **првешкица** ж дем према *првешка*. – Она нам првешкица даѣ лиѣпог млиѣка.

првешкиња ж в. *првешка*. – Имамо овѣјег шѣс крава и сѣдма е ова првешкиња

првешче -ета с **1.** 'прво младунче'. – Отѣлила нам Цветуља првешче, згоднo се намучила; **б.** 'млада особа која иде у посету својој тек удатој својти'. – Кад прилазимо пријатељима, најпрво пропуштимо првешчад, па ондак ми старѣји идемо за њима; *изр. првешче и ѣде* 'долазак девојачке родбине након свадбе у дом младенаца'. – Крѣнемо ти ми у првешче и поде с пѣсмом, милина једна чути и поглати; в. *ѣоди*.

први -а -о, у *изр.* ~ *сѣбра* 'прва славска трѣза за коју седају најугледнији и најстарији гости'. – Имаде, ваља Бдгу, гостѣју доста, три сѣбре смо постављали, у прву сѣбру седају највиђенији гости.

првина ж 'први годишњи природ (прво јагње, први плодови)'. – Наш ћедо е стално од првине даво цркви.

првобратучед м 'брат од стрица'. – Мој ћед и њѣгов ћед су првобратучеди, само што е њѣгов ћед отишо на мираз па е даљина учѣнила свде, ал ми смо једна крв.

првождрѣпкиња ж 'кобила која се први пут млади, ждреби'. – Она е првождрѣпкиња и потрѣвила се млого добра.

прводкоп / **прводкоп** -окопа м 'прво окопавање кукуруза'. – Имали смо њиву доље под планином, одѣмо те посијемо и потље смо ѣшли за прводкоп; в. *јаком, огри, огруѣи*.

првољѣтка ж в. *ѡрвољѣтѡкиња*. – Она А́нчина првољѣтка дае млиѣка ко и ђвѣ кра́ве.

првољѣткиња ж ‘животиња која се први пут млади’. – Ми првољѣткињом зовѣмо прѣвешку кра́ву, или првождрѣпкињу, или првопраскињу.

првопраскиња ж ‘свиња која се први пут праси’. – Првопраскињу мѡра да пѡзйш, ђна н-ѡмиѣ да чу́ва прасѡд, мѡж да иг прѣтиснѣ кад лјеже и д-ѡдѡви.

прворѡђѡк м ‘најближи сродник’; в. *ѡречина*.

првѡтѣлка ж ‘крава која се први пут (о)тели(ла)’; в. *окоѡилиѡи се*.

првѡтѣлкиња ж в. *ѡрвоѡтелка*. – И ђвѣ гѡдине имаѡдемо једну првѡтѣлкињу.

прѡгѡв -а -о ‘прек, плаховит, свадљив’. – Нѣ знам на ког се тѡри ђвѡ диѣте, ни́ко на́ш ни́је ва́кѡ прѡгѡв.

прѡдеж м ‘бучно ослобађање стомачних гасова, флатуленција’. – ђстала од ѡѡда Раѡмира јѣдна стѡра књйга, зѡвѣ се *Пѣлагѡѡев на́родни ѡчиѡиѣљ*, и у ѡѡзи пише да е прѡдеж ѡпасно задржавати.

прѡднути -нѣм св ‘бучно ослободити стомачне гасове, флатулирати’. – Тѡ ти је ђнѡ што ка́жу, нѣ би крив ђнај што прѡде, но ђнај што чу́; *ѡзр. Прѡднути у ча́бар* ‘пропасти’; || **прѡђети** прѡдѡм несв. – Нѣму прѡчѡ ил прѡђѡ ѡсто ти се ва́тѡ.

преатресѡрати -ѡсѡрам св према *ѡѡресѡратиѡи*; в. *ѡѡреса*.

прѡбајѡвати -уем св ‘поново избајѡвати’. – Мѡрам ѡпотекѡр да прѡбајѡуем ѡстѡл и стѡлице, ѡспѡстијѡ се бајѡ за ђвијег десѡтак гѡдѡна.

прѡбајѡвати -ѡѡѡвам / -ѡѡуем несв **1.** ‘приговарати’. – ђпекло га што му е прѡбајѡѡ за пијѡнство на слави; **2.** ‘превозити, премештати’. – Зѡѡ Сава да му пѡмѡже прѡбајѡвати дрѡва прекѡ-прѡшѡа; || **прѡбајѡцити** прѡбајѡим св ‘приговорити, укурити’. – Прѡбајѡијѡ му бѡз ђнѡга што ни́је дѡшѡ на ѡкцију око пу́та; **2.** ‘превести с места на место’. – Да л би мѡгѡ с ко́њима да ми прѡбајѡиш ђвај на́мештај до ѡѡркѡ?

прѡбеђи -егнѣм св ‘илегално пређи границу’. – И ђбрад ти ђндак прѡбегнѣ у ѡтѡлију, а ѡдѡнлѣ прѡђе у ѡмерику, пѡтље ни́је мѡгѡ да се вра́ти док му ни́је за́старило.

прѡбеђити прѡбеђијем св ‘претуђи неког’. – Прѡбеђи га у милиѡији ко кѡчку, пѡтље се мѣно ѡструѡијѡ; *ѡзр. ~ дѡѡгове* ‘намирити, наравнати’. – ѡј ми ко ѡѡди д-ѡспрѡбеђијѡмо дѡгове и да бѡднѣмо квѡт, да на́мири́мо ко е ко́ме штѡ дѡжан, штѡ-нѡ ка́жу, чи́с ра́чѡн – дѡга ѡѡбав.

прѡбѡвати се прѡбѡѡѡм се св ‘прездравити, преболети’. – Кад ѡѡре ѡдвркнѣ и пѡшѡс нѣђѣља прекѡстанѣ, ка́же се прѡбѡвало се. – Бѡгами, бѡба се згѡдно прѡбѡѡа, ѡнѣ је трѡли тежину ко да јѡј је јѡком шѡсѡт.

прѡбѡљети -ѡли св ‘оздравити’. – Јѣдва на јѣдвите јѡде прѡбѡље аперѡѡију, ал сѡд се коѡарнѡ, ва́ла Бѡгу.

прѡбѡравити -ѡим св **1.** ‘провести време’. – Цѡѡ да́н је та́мо прѡбѡравио че́кајуђи да на́йђе нѣко да га ишче́тѡри из ђнѣ лѡкѡѡ. – Ва́здѡн прѡбѡравѡсмо у планини че́кајуђи шѡмѡра да нам ишчекѡиѡа прѡреду; **2.** ‘заборавити’. – А ђн прѡбѡравијѡ да е ѡбеђѡ дѡђи. – Бѡјагу се загријали јѣдно за́-другѡ, ал кад је ѡтишѡ ѡ-ѡѡјску, ђна га прѡборави и ѡдаде се за́-другѡ, што ка́зли: да́леко од ѡчију – да́леко ѡд-срца.

прѡбрѡдити -ѡим св према *брѡдиѡи*. – Кад је на́ишо брѡдѡр кроз сѣло, комгѡј је трѡбало, он прѡбрѡдио брѡдила; || **прѡбрѡђавати** -рѡђѡвам несв према *ѡрѡбрѡдиѡи*; в. *брѡдиѡи*.

прѡбрѡзгати -ѡа св ‘налити у виме превише млека и морају се брзо помусти (о музној стоѡи’; в. *мѡжа*).

прѡбрѡнути -нѣм св ‘завршити неки посаѡ’. – ђжѡник и на́јмлађег сѡна те прѡбрѡнук ѡ ту брѡгу.

прѣбрисати -шѣм св 'обрисати, пречистити'. – Свѣку ствѣрчицу прѣбрисасмо влажном крпом, нѣма трунке прашинѣ нѣ на чему, свѣ ца̀кли кѣ оглѣдало.

прѣбрѣдити прѣбрѣди́м св 'истрпети, издржати'. – Прѣбрѣдисмо и ѓвѣј нѣсретни рѣт и јѣпѣт нѣкако прѣкрѣстасмо.

прѣвѣ́лити (се) прѣвѣ́лим (се) св **1.** 'преврнути (се), претурити (се)'; в. *климаи́и*;
2. 'прећи, проћи; премашити'; в. *зараван*.

прѣвѣ́ра ж 'довођење неког у заблуду, обмана'. – Ни са̀њѣ нѣсам да е тѣ чѣста прѣвѣ́ра, ал ет и тѣ ти је нѣка шкѣла, мѣраш дѣбро д-ѣтворѣиш ѣчи мај штѣ да ра̀диш, нѣје ца̀бѣ ка̀зано не кѣпуе се ма̀чка у ца̀ку.

прѣвѣ́рбати -ам св 'поново обојити'; в. *йравии́и*.

прѣвѣ́рарити -й́м св 'изиграти, обманути'. – Прѣвѣ́раријѣ на̀кѣ ѣвѣѣјку, не зна ѣн кѣл-ко е тѣшка сѣ́за ѣвѣѣјачка.

прѣвѣ́сти -ѣдѣм св 'сместити на друго место'. – Млѣге на̀ше Ср̀бе прѣвѣ́доше у дру̀гу вѣру, те се одрѣдише; *изр.* ~ *йрѣво* 'оверити уговор у суду'. – Прѣвѣ́досмо пра̀во, ѣдарише нам на ѣговор штѣмби́љ пошто наплѣтише та̀ксу, и ми́ ти ѣдѣмо у кавѣну на печѣње, ради алвѣлука, и тѣј се на пошлѣтку йжлѣубимо; ја ѣдѣму вѣлим: да̀бѣгда ѣ здравлѣу потрѣшијѣ па̀ре, а ѣн мѣне ка̀же да и ти и ко̀лена иза тѣбе ва̀јдѣ с тѣ парцѣлѣ; *изр.* *Прѣвѣ́доше иг жѣѣдне йрѣко вѣдѣ*.

прѣви́јавати -й́јавам несв 'на ветру ѣдвајати нечистоћу од зрневлѣ'. – Ё́н се ѣка̀же згѣда, трѣба прѣви́јавати па̀сѣљ; || **прѣви́јати** -јѣм св 'завршити вејање'. – Данѣс пи́рну вѣтар ко на̀рѣчен те прѣви́јасмо па̀сѣљ; || **прѣви́јан** -ѣ -ѣ 'превејан, лукав, намазан свим бојама'. – Та́ј ти је прѣви́јан, прѣварѣнт ка̀кѣг нѣма на̀далеко.

прѣви́јати прѣви́јам несв **а.** 'мењати завој (на рани), повој'. – Ё́нѣ га у амбулѣнти код Чви́кта, прѣви́ја му ра̀ну; || **прѣвити** прѣви́јем св 'променити завој'. – Трѣба по̀ново да се прѣви́јеш, прокрвѣријѣ ти за̀вој.

прѣви́јѣтак -тка 'смѣтулѣак'. – Кад су се срѣтили, ѣн јѣј тѣтну ѣ-шаку неки прѣви́јѣтак.

прѣви́кавати -й́кавам несв 'навикавати се'. – Ду̀го сам прѣви́кавала да на та̀ки на̀чин ткѣм; || **прѣвикнути** -нѣм св 'навићи се'. – Нарѣдила ми ѣѣца зу̀бе, нѣ могу ла̀сно да се прѣвикнѣм; || **прѣви́ћи** -кнѣм св 'и с т о'. – Кад сам се ѣдѣла, јѣдва сам прѣвикла на ѣвѣдашнѣ ѣбичѣје.

прѣви́рати прѣви́рѣ несв 'постајати кисеѣ, ферментирати'. – Пѣчеле су шлѣиве прѣви́рати, јѣш кѣј да̀н па ѣмо да на̀лажемо ла̀мпек; || **прѣви́рање** с 'ферментација шлѣива, комине'. – Зала̀дње, ма̀ло успѣрило прѣви́рање ма̀цѣрке; || **прѣврѣти** прѣврѣ / прѣврѣ св **а.** 'ферментирати'. – Јѣш мѣно да прѣврѣ, па ѣмо потпѣлити ла̀мпек; **б.** 'ѣдстојати после солѣња, »сазрѣти« (ѣ сирѣ)'. – Кад си́р дѣбро прѣврѣ, ѣндак ти је тѣ стѣри.

прѣви́тан -тна -ѣ 'ѣкрѣтан, басташан'. – Ми́ланчи́и ти је прѣви́тан за свѣ, свѣшта му ба̀ста.

прѣвѣ́лѣчити прѣвѣ́лѣчим несв 'преносити вучѣњем с јѣдног места на друго'. – До-сад прѣвѣ́лѣчили пла̀шѣе и сѣли да ма̀ло да̀нѣ па ѣе ѣнѣнути; || **прѣвѣ́ћи** -чѣм св 'прѣвести, пренѣти с јѣдног на друго место'. – Прѣвѣ́кли смо свѣ сѣ́ѣно йз поља вамогѣре кѣћи, жѣнѣнули и полемѣзали, ѣтаросисмо вѣлики по̀со.

прѣвѣ́лѣти прѣвѣ́лим св 'заволѣти другог'. – Запѣваше чѣбани ѣзгѣ низ Ду̀бове: *ѣсѣйѣј, Ра̀де, свѣе сѣйѣдо сѣйси / ѣднѣѣше га Бѣлицѣ йѣлѣси / нека нѣсѣ и мѣне и сѣйѣдо / кад си дру̀гог йрѣвѣ́лѣла, Ра̀до*.

прѣврѣ́штати -й́м св 'преплакати'; в. *урокулѣв*.

преврљати -ам св 'прегазити усеве, траву, направити штету'. – Љепосавине ђвце ми јопѣт преврљале јѣчам, нит мѡгу да е рѣзйлим, нит вйше да трпйм штѣту кѡју ми прāvй.

преврљезити -йм св 'лоше урадити, препелверити (в.)'. – Нйсу тѡ дѡбро урадили, сāмо нāкѡ преврљезили, кѡлко д-отарѡсѡ.

преврнути преврнем св **1.** 'обрнути; претурити, оборити'. – Преврнули би нам се ѡѡдови у грѡбовима кад би знāли штā се вође рāди ш њйном зāмуком. – Преврнуше прāсāд кѡву и прѡсўше сплāчине; **2.** 'изврнути на наличје'; в. *гужњак*; *изр.* ~ угар 'поново преорати угар'. – Кад смо пѡжњели пшѣницу, ѡндак смо стрн угāрили, па смо сād пѡново преврнули онај угār али дубље; || **превртати** -ћем несв према *преврнути*. – Пѡшли ѡни да преврћу сйћено, а јā бйјаг мāли па ме одрѣдили за водѡношу.

преврт м 'друга страна текстила, наличје'. – Нāма мāјка сāшила панталѡнице од њѣне ѡвојачке сўкњѡ с преврта да не пѡзнају жѣне из цемāта, но да мйслѡ да е нѡво; || **превртачки** прил 'врста плетења'. – Мѡш да плѣтѡш клѡкѡт, мѡш вркѡт, а мѡш и превртачки; || **превртљив** -ртљива -ѡ 'дволичан, подаѡ'. – Он ти је превртљив, нйшта нѡ мош да му свѣруеш.

прегāвати (се) прегāвам (се) несв 'препирати се, надмудривати се'. – Нѣмѡте се љўди тўјнак прегāвати, зар нѣмате памѣтнйег пѡсла тако ви Бѡга. – Ћѣ нāјѡсте мѣне, да вāкѡ пѡд старѡс йдѣм да се ш њйма прегāвам; в. *мржљейи*; || **прегнати** прегнāм св **1.** 'превући, пренети'. – Чйча, ѡправијѡ ме тāта да те пйтам мѡш ли прѣднѡћ да нам прегнāш плāшће дѡ-шталѡ. – Да л би мѡгѡ да ми прегнāш оне трўпце до бāнсека; **2.** 'превести, препратити'. – Прегнāј ѡвце у стрн па дѡђи да ми пѡведѡш вѡлове да прегнāм крстине; **3.** 'претерати, постати неумерен'. – Он ти је тўјнак прегнѡ преко свāке мѣре; || **прегѡнити** прегѡнйм несв **1.** 'превлачити с једног места на друго'. – Ёнѡ иг прегѡнѡ тйкве; **2.** 'претеравати с једног на друго место'. – Прегѡни гѡведа според гѡрње кўће; **3.** 'постајати неумерен'. – Чѣсто ѡн прегѡнй у пйћу, ал у пѡслу тѡ му се не дѡшāва. – Он ти нѣма мѣре у јѣлу и пйћу, чѣсто прегѡнй па ме згѡдно стрā да му не пѡпуштй здравље. – Он кад пѡчнѡ да се вāли, знāј да прегѡнй за дўпло од ѡногā што јѣсте; **4.** 'надгорњавати се, надмудривати се'. – Кад гѡј се састанў, они пѡчнў да се прегѡне, свāк би да њѡгова бйднѡ старйја.

прегладњети -нйм св 'дуго гладовати, изгладнети'. – Двā дāна не ѡкусисмо нйшта те прегладњесмо и вйше не ѡсећāмо глād.

[прегледати] -ам св. – Прегледѡ дѡктор ѡѡда и велй да су пѡзив зā њѡга »неђе гѡре« затурили; || **преглѣдати** преглѣдам несв. – Ўчитель зāђе па нам преглѣда задатке; || **преглѣнути** преглѣдном св 'прегледати, видети; проценити'; в. *избрисайи*, *ошйраи*.

преговѡрити -ѡворйм св 'убедити, наговорити'. – И ѡн ти њў прегѡворй и ѡна ти ѡталѡ са сāбора пѡђе зā њѡга.

прегодйнити -ѡдйнйм св 'провести годину, проборавити'. – Прегодйнио сам у њйнѡј кўћи, глѣдали су ме ко свѡе дйѣте и Рāдѡсав и Дрāгиња, љѣба ми и сѡли.

прегѡрети -й св **1.а.** 'сагорети'. – Бйјак дѡље код Мйћѡ у Чāчку, ѡни ймају струју и ми вѡчерāмо, кад одјампўт ѡстасмо у мрāку, велѡ: прегѡрела сйјалица, а јā се мйслйм – нйшта без нāшег вѡњера; **б.** 'одстојати, потпуно иструнути (ѡ стајском ѡубрету). – Кад дѡспйш, дѡгнāј ми ѡнѡг прегѡрелог ѡубрета да пѡћубрйм бāшчицу; **2.** 'престати давати млеко, засушити'. – Пѡчнѡш да прѡскāчеш мўжу очи тѡљѣња док крāва не прегѡрй.

преграда ж 'препрека'. – Између ѡвāца и јāгњāди ймā прѡграда да ѡвце нѡ могў јāгњāдма д-ѡтмў мѡкиње.

преградити прегрāдим св ‘ставити преграду’. – Трѣбā прасādма прегрāдити јѣдан ћѣшак и дāvати им да стāлно имају рāнѣ; || **преграђивати** -ађивам / -ађуем несв. – Ёнѣ иг у-штали, преграђивају између крāва и тѣлāди.

прегрмљети -мѣм св ‘савладати неку невољу’. – Вāла Бѣгу кад прегрмљесмо и ђвӯ пѣплаву.

прегрнути прегрнем св **1.** ‘лопатом промешати, пребацити на другу страну’. – Кадгѡј дѡспѣш, прегрњи пшѣницу да се не упāли, пѡвлажна е; **2.** ‘пребацити нешто преко леђа, пригрнути’. – Прегрнде се с ђвѡм цѡкѡм, назѣпшићеш на тој прѡмаи; || **прегртати** -ћѣм несв према *йрегрнутии*. – Нѣмѡте ту зѣмљу прегртати, трѣбā е ишћерати из авлије.

прегрш -шти ж ‘прегршт, количина нечега што стане у две спојене шаке’. – Дāде нам бāба по пуну прегрш јāглица.

прегурати прегурам св ‘прећи неку препреку’. – Кāже баба Зѡрка: јѡј, ћѣцо, јā, пунста, прегурак осамдѣсет и узѣк деведѣсету.

предāнити предāним св ‘провести дан’. – Тўј ти мѣ предāнисмо у пѡтаи и кад је пāла нѡћ, крѣнусмо дѣље.

преданути преданѣм св ‘одахнути, мало одморити’. – Нѣсмо имали кāд ни да преданемо јел ако нас увати нѡћ, ѡста недѡмѣрено, кѡ да се врāћā на тѡлику дāљ; в. *заспāиши, исцāличиши*.

предѡвити -ѣм св ‘разделити, раздвојити’. – Йдте те предѡвјте јѣлѡвни од сѣменског компѣра. – Предѡвјте јāгњāд у ћѣлер, а ђвце ѡставте у тѡру.

предѣнац -ѣнца м ‘упредаће ланца или конопца помоћу дрвене полуге ради учвршћивања’. – Попѣњи се гѡре нā кола те удари предѣнац да нам нѣ-спану снѡпови; в. *уѣреденчиши*.

предѣво с ‘пређа’. – Кад пѡвише предѣва нāвашѣмо, мѣ ѡндак нѡсимо у бојāциници на вāрбање.

предњачити предњачим св ‘првачити, истицати се’. – Ђн је у свѣму предњачијѡ и у знāњу и у имању.

предњица ж ‘предњи део горње одеће, skut (в.)’; в. *зикернадла*.

предѡмислити се -ѣм се св ‘променити мишљење, став’. – Ђнѡм ко ништа нѣ знā нāјлакше је да се предѡмисли; || **предѡмшљати се** -ѡмшљам се ‘колебати се, двоумити се’. – Нѣмѡ да се мѣслиш и предѡмшљаш и да се нѣшто нѣћкāш (7: 207); || **предѡмшљавати се** -ишљāвам се несв према *йредѡмислиши се*; в. *йпрезвен*.

предриѣти предрѣм св ‘прегурати, савладати; пробити се’. – Бѡгами, предриѣ мѡј ћѣдо аперāцију и ѣнѣ га сāд шўркā пѡваздāн у бāшчици, око стѡке и тākѡ тѣ ствāри. – Јѣдва живѣи предриѣесмо преко ѡнијег смѣтѡва; в. *заглицѣиши*; || **предирати** -ѣм несв према *йредриѣиши*. – Кад су пѡчели предирати прѣко-брда, знāли смо да ће бѣти белāја.

предругѡјачити -ѡјачим св ‘преиначити, урадити другачије’. – Предругѡјачили јѡј плāн и удадоше је за другѡг.

прѣђа ж в. *йредиво*. – Прѣђу смо пѡтљѣ нѡсили код бѡјāцинке Лѣпе Чекерѣвац.

прѣжалити -ѣм св ‘преболети, савладати жалост’. – До крāја живѡта није мѡгла да прѣжалѣ Гвѡздена кѡј јѡј умриѣ кад је имѡ сѣдам гѡдѣна.

прѣжало с ‘онај који вреба, прикрада се, чека у потаји’. – Тѡ ти је јѣдно тѣшко прѣжало, сāмо чѣкā кад ће д-ѣсчѡчѣ прилика да нѣког уцѣни.

прѣжати прѣжам несв ‘вребати, чекати у заседи’. – Разбѡјник прѣжа жрћву у заѣседи кѡ мāчка мѣша.

преживати прeживам несв ‘прежвакавати храну која се код преживара из желуца поново враћа у уста ради уситњавања’. – Напасле се краве онe oтавe, ситe кo бурад, eнe иг полиeгале у лад и прeживају.

преживљети -им св ‘извући се из невоље, преживети’. – Прeживљo сам стo јада; *изр. Ко ирeживи ирiчаће.*

презалогаити (се) -огaим (се) св ‘појести мало, на брзину’. – Ајде да се часком презалогaимо кoлко било па д-идeмо да тo завршимо.

презати¹ прeжем несв ‘стављати амове коњима’. – Прeжи, сiнко, кoње, д-идeмо у водeницу.

презати² прeзам несв ‘заирати, устручавати се’. – Млoго се oсилио, нe прeза ни од кога, нe знaм да лe му тo на дoбро изаћи.

презвати прeзовeм св **1.** ‘прозвати’. – Прeзвa он нeга пред свiма и велi му у-очи: штo ти лажeш?; **2.** ‘преименовати, дати надимак’. – Мeнe име Тoмислав, а дни ме прeзвaли Лiсо; || **презивати** прeзiвам несв ‘прозивати, утврђивати присуство’. – Свaко јутро нас прeзiвo учитељ.

презиме -ена с **1.** ‘породично име’; **2.** ‘надимак, име од миља које млада даје укућанима када дође у кућу’. – Кад сам дошла у нoв дoм, бiјаше пўна кўћа ђeцe, jетрoва па ђeвeра и зaова те сам свiма подaвала прeзимeна: дeлица, ђeшо, брaлe, брaлица, брaћа, сeја, сeица, милoцвeћe, драгoцвeћe. – Звaла га прeзимeном брaлица.

презрелити -и[м] св ‘прећи фазу сазревања и најавити почетак труљења (о воћу)’; в. *коиниши, расiпpоiaиши* се.

презути се -уем се св **1.** ‘помешати обућу, »погрешно се обути«’. – Прeзуo кoндуре па лeву тўријo на дeснў нoгу; в. *глуиач[иц]а*; **2.** ‘променити обућу’. – Изгaисмо по нeким бaрaма, jедва чeкак да дoђeмо кўћи да прeзуем сўвe чaрапe.

преједати се прeјeдам се несв ‘јести преко мере, ждерати’. – Прeјeда се кo да се бoй да сўтра нeће имати штa да пoјде; || **прeјести се** прeјeдeм се св ‘најести се преко мере’. – Нeмoјде да се прeјeдeш, па jопeт да пўкћeш.

прeксўтра прил в. *иpocўиpa.*

прeкада ж ‘чин прeкађивања обредног колача’; в. *иpекaдииши.*

прeкадити прeкaдим св **1.** ‘издати подушје, извршити парастос’. – Прeкaдили смо ђeду чeтрeсницу; **2.** ‘осветити и преломити славски колач’. – Ми на дан слaвe нoсимо у цркву слaвски кoлaч да нам га пoп прeкaди; || **прeкађивати** прeкађуем несв ‘издавати подушја, парастосе’. – Ми смо свiм нaшим стaрима прeкађивали сeдмицу, двaесницу, чeтрeсницу, полугoдишњицу и гoдишњицу. – О зaдушницама прeкађуeмо панaију; || **прeкађивање** с ‘сечење славског колача, освећење славског жита’. – Кад смо нoсили кoлaчe на прeкађивање, пoп тўријo свeску и упiсue кoлко кo дaе.

прeкaлити прeкaлим св ‘окалити’. – Ако [ћe]ш да клeпaш aлатку, мoра д-oдeш код кoвaчa да e прeкaлиш тaкo што се нaјпpво усијa на кoвaчкoј вaтри, oнда се чeкиoм oтaћи oштриво, па e oнда пoтопi у лaдну вoду; || **прeкaљeн** -а -o ‘вичан, искусан’. – Њeга e у живoту свaшта снaзaзило и он ти је сaд прeкaљeн и спрeман за свe.

прeкардaшити -aрдaшим св ‘превршити меру, претерати у нечем’. – Кад је прeкардaшијo сa трoшeњoм, а сa испитима oтaћијo, jа му oмaлим послaтaк и кaжем: сiнe, здoгoвoрили смо се да ти снoсим трoшкoвe шкoларинe а joк лeжаринe, од дa нaс се снaзaзи бeз мeнe ил дођи кўћи да рaдимo бaрaбар.

прeквитати -aм ‘изравнати рачуне, рaшчистити’. – Ајде ми лeпo и згoдно да прeквитaмо рачунe и да вiдiмо кo кoмe и кoлко дyгue.

прекíдати прекíдам несв ‘заустављати неки ток’. – Споради кíшē смо нёколко пúта прекíдали кòпáње, чíм се склòнимо, кíша стáнē; || **прекíнути** -нём св **1.** ‘обу-ставити, стати, зауставити се’. – Тр̀копиш, прекíно̀ д-òпштí са пòла сèла. – Сíнко, вèлí ðéдо, кад ти је нáјсла̀е, прекíни да јèдèш; **2.** ‘раскíнути’. – Já му вíчем: нёмò тòлико затéзати, ал òн нè слушá и прекíде ўзицу.

прекíпљети прекíпí св **1.** ‘прелити се преко ивице посуде (нешто што се налази над ватром, што се кува)’. – Замарíјасмо се те нам прекíпље мли́еко; **2.** ‘не издржати неки притисак, побећи од неке муке’. – Прекíпљело му и òн нíје мòгò вíше д-истр́пí тú зебанцију на здíмí и òде преко бíџелог свíџета.

преќлáни прил ‘претпрошле године’. – Преќлáни ми се рòдијо нáјмла̀и ўнук, свè се нáдам бíће јòш кòдè ди́ете, ако Бòг дá; в. *зајно*.

преќлати прекóљем св према *кла̀ши*. – Ёнè га јòш спáва кò преќлáн.

преќључе / преќјуче прил ‘пре два дана’. – Преќључе се нèшто мòтала мíлицíја па сèлу, мòра да е нёко оцíнкáрен; в. *кѐњкав, оздравíши, ѿгача*.

пре́ко прил ‘пречицом’. – Ўдте вúдá, пре́ко, òвòм путáњòм, млòго ви је блíжè него òколо д-обилазíte; *изр.* ~ *гла́вè* ‘превише’ – Вала, ди́ете, пòсла преко гла́вè, нèмамо кáд чéстито вòдè да пíјèмо; ~ *ўúта* ‘с друге стране пута’. – Њíна кúћа ти је преко пúта зáдруге.

прекòвати прекóуем св ‘променити потков’; в. *ѿоабáши*.

пре́ковише прил ‘више него што треба, превише’. – Ўмáмо, вáла Бòгу, свèга и пре́ковише; в. *до̀ља, нáйлесíи*.

прекòкати се прекòкам се св ‘претерати, претоварити се, прејести се. – Прекòкали се òнè печèњчине и вíна и сáмо што нíсу пòчели да бучу.

прекопáница ж ‘ред, врста у њиви при копању када у њу пре́је суседни копач’. – Мòј вèсели свèкар пòјта па кад бíднè при вру, òн нáчини прекопáницу у мòјòј врсти да ми олакшá.

прекòрети -íм св ‘укорити неког’. – Кòлко пúтá ме је стáрија сèстра прекòрела како се ја бејáги извлáчим, а гла́вни пòсò пáднè нá њу.

прекòстати -нём св ‘претети, преживети опасност, преостати’. – Ўзишò Рáле из бóлнице па коменди́ја, вèлí: јòпèт прекòстак.

прекрáјати прекрáјам несв ‘преиначавати’. – Ма кò сте вí брè да прекрáјате мòе плáнове; || **прекројáвати** -òјáвам несв **1.** ‘преправљати, прекрáјати стару одећу’. – Прекрòјáва јòј бáба јèдну аљíнчицу; **2.** ‘мењати планове’. – Нíсу му дáли кáко је òн шíћè но му прекројáвали плáнове; || **прекрòбити** прекрòйм св **1.** ‘преправити (стару одећу)’. – Брзо ће то òна тèбе да прекрòй и бíће ко нòво; **2.** ‘променити мишљење, план’. – Òн шíћè да сáди виногра́д, ал му кúћáни прекрòише плáн.

прекрáтити прекрáтим св ‘ускратити, забранити’. – Прекрáтијо ми дòктор д-èдèм мáсно и слáно, а јá му вèлíм, па дòбро, дòкторе, ако нè смíјем свè тò што си ми сòпштијо, смíјем ли да пáсèм трáву, а òн ти мèне ўзврати: смíјèш, кáже, ал нёмò по рòси.

пре́крèт м ‘подизање или навлачење нечег преко полуге’. – Нёмòјте се, ðèцо, мўчити, èвè вам òвá ðўскија па тò на пре́крèт превр́нте ðлáјле.

пре́кречити -им св ‘поново окречити’; в. *шíукашòр*.

прекрèтити се прекрèстíм се св ‘осенити се крсним знаком’. – Вáкò, блáго бáби, сáставíш на дèсној рúкици пáлац, кáжипрс и вèлики пр̀с, а òвá двá притиснèш уз длáн, па òндај òвá трí пр̀ста тўрíш нáјпрво на чèло и кáш »и Ёцак«; па òндак на пúпак и рèкнèш »и Сíна«, па вáкò на дèсно рáме и кáш »и Свèтòга Дўа« и на лево рáме и рèкнèш »Амин«; *изр.* ~ *рúке а.* ‘престати радити’. – Нáјлакше је прекрèтити

руке, ал је мўка кад завалї гузици; **б.** ‘умрети’. – Ђетијо е ђедо да ће тѡгā дана да прѣкрстї рўке и рѣкѡ Јули да зѡвнѣ Жārка.

прѣкрупа ж ‘крупније самлевена житарица за сточну исхрану’. – Овї њїни кўпили прѣкрўпач и сáми мѣљў прѣкрупу за стѡку; в. *јарма*.

прѣкрўпати -āм св ‘припремити прѣкрупу’; в. *їрекруїач*.

прѣкрўпач -āча м ‘справа за млевење кукурузног зрна’. – Зѣмāјле смо и за стѡку нѡсили у водѣницу, е вāмо кад је увѣдена лѣктрика, скоро свāкā кўћа е нāбавила прѣкрўпач па прѣкрўпāмо стѡци ђчас пѡсла.

прѣкўстурити се -им се св ‘усукати се, омршавити, онемоћати’. – Нѣшто се Јерѣмија прѣкўстуријо, мешчїни да му нїсу баш свѣ кѡзе на брѡју; в. *чкрбав*.

прѣлāгати прѣлāжем несв ‘изручити један и приставити други казан цибре при печењу ракије’; || **прѣлѡжити** прѣлѡжїм св. – Тї сѣди ж-ђѣцѡм, сā-ћу јā, д-їдѣм да пѡмогнѣм Мїлорату прѣлѡжити лāмпек.

прѣлāдити (се) прѣлāдим (се) св ‘прехладити се’. – Обўцде се бѡље, нѣмѡ да се прѣлāдиш па пѡтље да шмрклāш.

прѣлаз м ‘прескакало на огради’. – У ђѣтелини више прѣлаза се рāсквоцала и налѣгла цврцїнка.

прѣлајати -је св ‘непрекидно лајати’; в. *керче*.

прѣлāмати прѣлāмам несв ‘ломити’. – Ђнѣ ђедо и ўнук оће да прѣлāмају чѣсницу; || **прѣлѡмити** прѣлѡмїм св ‘сломити’. – Ајде да зāјно прѣломїмо колāч, сā-ће пѡп да бāнѣ; *изр.* ~ *їреко кѡљена* ‘на брзину’. – Он нїје шћѡ да чѣкā штā ће дрўгї рѣћи, но прѣлѡмїјо преко кѡљена и гѡтова ствār.

прѣлѣћети прѣлетим св ‘прелетети’. – Прѣлѣћеше ждрāлови изнад нāшијег кўћа, осѣлише се, сā-ће да залāднї.

прѣлївати прѣлївам несв ‘насити течност преко нечега’. – Мї о зāдушницама кāдимо грѡбове и прѣлївамо иг црвеним вїном, вāкѡ у крс; || **прѣлїти** прѣлїјем св ‘насути течност преко нечег’. – Ўзми, сїнко, вїно па прѣлї грѡбове вāкѡ у крс.

прѣлїћетати прѣлїћѣћем несв ‘летети с једног на друго место’. – Прѣлїћѣћу из јѣднѣ ў другу пāртију кѡ пїлāд преко прѡшћа, сāмо да се здѡмчајў влāсти.

прѣло с ‘седељка, посело на коме се преде, плете, везе’. – Зāвичај те зѡвѣ на мѡбу, на прѣло и посѣло, на комїшāње, на игрāнку, у кѡло око рѡгоцѣ на кѡјѡј жмїркā карбитуша, под кѡјѡм јермонїкāш рāстѣже дугмѣтару (11: 5).

прѣломāтати се -āм се несв ‘проћи кроз тешкоће, мучити се пролазећи кроз многе ломове’. – Кад пѡглāш, свѣ се прѣломāта преко Жārковијег лѣђā.

прѣлопāтати -āм св ‘измешати лопатом’; в. *лопāпāпїи*.

прѣља ж ‘жена која преде’. – Свѣ прѣље пѡседају око прѡчѣвља, кѡјā прѣдѣ, кѡјā плѣтѣ, пѡђекоја вѣзѣ па и зāпјевају; в. *сїресїи*.

прѣљетак -тка м ‘стог који је прегодинио (в.), од прошлог лета, од лане’. – Ђсто ми јѣдан прѣљетак ѡвѣ дрмезине зā-ѡвце (7: 98).

прѣљўбити прѣљўбим св ‘заволети другог’. – Кад је ѡн бїјо у вѡјсци, Пѣтрија прѣљўбила дрўгѡг и ўдāла се.

прѣмазати -жѣм св ‘намазати’. – Прѣмажите још јѣднѡм прѡзоре спѡља да нѣ може влāга да им нāудї; || **прѣмазївати** -āзуем несв. – Прѣмазївѡ јā тѡ двāтрї пўта, ал јѡпѣт ѡстало бљѣдўњаво.

прѣмедба ж ‘примедба’. – Кад је ѡнāј буцѡвāн завршијо гѡвор, Ђбрад му рѣчѣ да имā јѣдну прѣмедбу: ѡнāј твѡј непѡмјанїк рѣче да нас је прїје рāта бїло пѣдѣсѣт пѡсто нѣписмено, а да е сād откад сте вї дѡшли на влāс ѡбрнута ситувāција, па би јā пїтѡ кākā е рāзлика.

премеђавати -еђавам / -еђуем несв према *премеђавати*. – Ко гој је премеђаво ж ђаволом је ортачијо; || **премеђивати** -еђивам / -еђуем несв. – Они стално поткопавали међе и премеђивали помено, ништа баксузније; || **премеђити** -им св ‘помаћи међу на штету међаша’. – Нисам ја, гсин судија, премеђијо, на прилику, нијом, јок, но осеко у мом, у мојој ђевини;

прёмерити -им св ‘измерити’; в. *ваји, машка, умејрији*.

прёметати прёметем несв ‘претурати, мешати, премештати’; в. *йозлойшииња*.

прёмѣтити -ѣтим св ‘уочити, запазити, приметити’. – Није се могло дѣсити да она не премѣти кад неко прође путом; || **премеђивати** -еђуем несв. – Одавно ја премеђуем да се дни погледају, ал нисам шћо да иг овирам.

прёминути прёминем св ‘умрети’. – Јутрос, раном зором, прёминула вѣсела Драгиња, сунце те гријало.

прёмйшљати се прёмйшљам се несв ‘двоумити се, колебати се’. – Прёмйшљам се кӯ-ћу, шта ћу и како ћу јел мој нијом нијом нијом није то учинѣ што он учинѣ.

прёмлого прил ‘премногo, више него што треба’. – Родило вође, вала Бѣгу, млдого и прёмлого, не можемо га ласно испоткочивати да се не поломѣ грәне.

прёмолити (се) прёмолим (се) св ‘молити се преко мере’. – Имадијаше обичај баба да каже да се Бѣгу не мош прёмолити.

прёмрежити -им св ‘прекрити мрежом’. – Увиђок у качару и згранук се: скрѣз-наскроз је пауци прёмрежили; *изр. Да вѣйрѣва није, йауци би нѣбо прёмрежили*.

прёмунтати прёмунтам св ‘изиграти, насамарити, преварити, обманути’. – Вѣди рачун, нѣмо дни мангупи да те прёмунтају.

прёмурдари́ти -урдари́м св в. *йрейелвериии*. – Ма рђаво ми урадијо да-бѣк са́чѣвај, прёмурдаријо на́двое-на́трое.

пренемагати се -енема́же се несв ‘бити неискрен, варати’. – Нѣмојде тујнак да се пренемажеш док нисам ўзо прѣт па неш да виђиш твога Бѣга.

пренеразити се -ѣразим се св ‘запрепастити се, запањити се’. – Кад је он њима скрѣсо у брк свѣ по рѣду, свѣ се живи пренеразише.

прѣнос м ‘премештање нечега’. – На Младог Николе ти је бијо прѣнос моштију Свѣтог Николе.

прѣнути се -нѣм се св ‘тргнути се из сна, пробудити се’. – Кад почѣ да грми, диѣте се прѣну и заплака.

прѣњѣти -нѣсѣм св 1. ‘померити нешто с једнога места на друго’. – Кѣље смо прѣњѣли ў-башчу; 2. ‘носити плод у утроби дуже од уобичајеног времена’. – Треба-ло е да с-отели дѣсад, ал прѣњѣла више од седам дана; || **прѣносити** прѣносим несв према *йрењѣи*. – Кад на́дѣѣ, пѣток ми смо ђѣцу прѣносили преко во́дѣ. – Јесте л виђѣли како ма́чка прѣноси ма́чиѣ?

прѣобиље с ‘преобилност, више него што треба’. – Бѣље ти је у слѣзи и сиромаштву, но у прѣобиљу – у свађи и нѣслози.

прѣобл́ачити се -ѣбл́ачим се несв ‘облачити другу одећу’. – Ёнѣ га ў-кући прѣобл́ачи се, са-ће он; || **прѣобу́ћи се** -у́чѣм се св ‘обући друго’. – Кад се прѣобу́ко, ко да е дрѣги чѣвек.

прѣобра́зити се -ѣб́разим се ‘преобратити, променити’. – Нама баба није дала пѣтље Пробра́жења да се кѣпамо у риѣци; каже: не ваља јел се ондак прѣобра́зи и гѣра и во́да.

прѣобу́вати се -ѣбу́вам се несв ‘мењати обућу’. – Стално смо се прѣобу́вали кад неђе пођемо; || **прѣобу́ти се** прѣобуѣм се св ‘променити обућу’. – Са́чекај ме са́мо ме́но док се ча́ском прѣобуѣм, да не идѣм ба́ш у ѣвим тра́љама међу на́род.

прѐобука ж ‘веш за пресвлагчење’. – Ђте да вас мајка окупа, спремила сам ви чѝсту прѐобуку да бѝднѝте људни.

прѐобући (се) -чѝм се св ‘променити одећу, пресвући се’. – Причекни мѝно да се преобучем, зачас ћу ја [бити спремна].

прѐоптѝретити се -ѝм се ‘бити у великом послу, под великим теретом’. – Млдог е дѝбра и врѝдна, ал су е, мешчѝни, проптѝретили вѝше нѝ што трѝба.

прѐпадати¹ (се) -ам се несв ‘плашити (се)’; || **прѐпанути се** прѐпанем се св ‘уплашити се’. – Кад је сѝвнуло и загрмљело, ћѝца се прѐпануше и почѝше да плѝчѝ љ-глѝс; || **прѐпасти се** прѐпаднѝм се / прѐпанѝм се св ‘и с т о’. – Нѝси га нѝ ш чим мѝгѝ прѐпасти; в. *гласник*.

прѐпадати² -а св ‘падати без престанка, испадати се (о киши)’; в. *боговеѝни, васцели*.

прѐпарлѝвати -арлѝвам несв ‘брзо прелазити, претрчавати’. – Прѐпарлѝвѝ е преко Јѝлице ѝљаду пѝтѝ; || **прѐпарлати** -ѝм ‘прећи брзо, претрчати’. – Кѝлко сам сѝмо пѝтѝ прѐпарлала преко планинѝ с обрамачом, ни брѝја му нѝма.

прѐпатити прѐпатѝм св ‘истрпети, преживети’. – Нѝко нѝје толико прѐпатио ко мѝ на Гѝлѝм ѝтоку, тѝ што су нам злѝкѝвци чинили, нѝкад звѝри свѝјѝј врѝсти учѝнѝле нѝ би.

прѐпѝглати прѐпѝглам св ‘испеглати’. – Прѐпѝглала сам постельѝне, ѝстѝлске чѝршове, ћѝци кошуље да слѝву дѝчекамо у рѝду како ваљѝ и трѝбуе.

прѐпек м ‘љута ракија, прецѝеница’. – Прѐпек смо сѝпали у ѝнај рѝстов двѝстѝк. – ѝвѝ гѝдине прѐпек бѝјѝ ко грѝм.

прѐпѝлверити -ѝм св ‘рђаво урадити посао’. – Јѝпет ми ѝнај твѝј пријатѝљ прѐпѝлверијѝ ѝнѝ кацу, не дрђѝ вѝду.

прѐпѝлица ж зоол ‘птица селица *Coturnix coturnix*’. – Мѝли је дѝкат ал врѝдѝ, кѝ-нѝ што е малѝна тѝца прѐпѝлица, али смѝрѝ кѝња и јунака; || **прѐпѝличица** ж дем; || **прѐпѝличѝји** -а -е ‘који је од прѐпѝлице’. – Тѝј ти мѝ наѝшли на гѝѝздо с прѐпѝличѝјим јѝјцима, а ћѝдо велѝ: нѝмѝ дирати, грѝта е.

прѐперѝшати -а св ‘парити се (о петлу и кокошки), табати’. – Ако ти мѝј пиѝвац прѐперѝшѝ кѝкѝшку, вѝдићѝш је на превѝјѝње.

прѐпѝти прѐпнѝм св ‘препињати, превезивати с јѝдног места на друго’. – ѝтишла баба да прѐпнѝ јѝне ѝ гѝрњи крај лѝвадѝ; || **прѐпињати** -њѝм несв према *ѝреѝѝти*. – Нѝмаш га ћѝ прѐпињати, свѝ ѝбила ова сувѝвица.

прѐпѝћи -ѝчѝм св **1.** ‘испећи ѝту ракију из себице, добити прѐпек (в.)’ – Јѝш да прѐпѝчѝм ракију и са пѝцидбом сам за ѝвѝ гѝдину заврѝијѝ; **2.** ‘превише испећи печење, погачу’. – Дѝбро ти је печење, нѝма штѝ да се кѝже, ал ми се чѝни да си га мѝно прѐпѝкѝ; || **прѐпѝцавати** -ѝцавам несв ‘пећи меку ракију да би се добила ѝта, прѐпѝченица’. – Ѓнѝ иг код кѝчаре прѐпѝцавају ракију.

прѐпѝјати (се) прѐпѝјам (се) несв ‘пити преко мере, опијати се’. – Пѝчѝ да прѐпѝја и чѝкај да вѝдимо ћѝ ће се зѝставити; || **прѐпити** прѐпијѝм ‘попити превише’. – Нѝћѝс је прѐпијѝ, јѝтрос нѝ мож да се напије вѝдѝ, ваљадар је зѝтѝ и кѝзано: кѝ вѝчерѝ ракијѝ дѝручкуе вѝдѝ.

прѐпѝрати прѐпѝрам несв ‘испирати опрано’. – Пѝтље се тѝ нѝсѝ на пѝток и тѝмо га прѐпѝраш; || **прѐпрати** прѐперѝм св ‘провући кроз воду, опрати’. – Дѝгнѝ Сѝво шѝдер с Мѝравѝ, свѝ вѝдијѝ из вѝдѝ, прѐпран, чѝс ко бѝсер.

прѐпис м ‘рецепт за колаче, торте и јѝла’. – Ош да ми дѝш прѐпис за ѝвѝј твѝј мѝшпајз

[прѐписати] прѐпишем св **1.** – Дѝла јѝј ја прѐпис да га прѐпише, а ѝна ѝдњѝла и јѝдно и дрѝгѝ; **2.** ‘превести, поклонити имање’. – За живѝта е прѐписѝ имање сѝну да

пресавити пресавијем св ‘сложити’. – Пресави згѡдно тѣ пѡпѣглане чаршове и слѡжи у вијоку од шивоњѣра; *изр.* ~ *шаѡбак* ‘поднети тужбу’. – Није умљѡ ко чѡвек да се здогѡворѣ, но зѣнѡ те пресавијо табак, сад ѣмѡ да рѡде за двокѡте пѣ-шѣс гѡдѣна; ~ *кичму* ‘полтронисати’. – Он је, весѣлник, пресавијѡ кичму, шта гѡђ му кѡжу ѡн тѡ рѡди; || **пресавијати** -авијам несв. – Пресавијали ѡнѡ платно и слѡжили га кѡ књѣгу.

пресѡдити пресѡдим св ‘преместити садницу’. – Ђѣ-ћеш ти бѡбу од осамдѣсет гѡдѣна да пресѡдиш у солитѣр, бѡље ме ѡби, дѣјете, вође сам провѣла виѣк, вође ћу д-ѡмрѣм и гѡтова ствѡр; || **пресађивати** -ађуем несв. – Пресађивали смо ѡнѣ шљивиће, велѣ тѡта, ѡће војнак да смѣтају кад се врше, трѣба д-ѣмѡ прѡстора да се ѣнѣ сиѣна и коѣшта.

пресалдѡмити -алдѡмим св ‘променити став, бити дволичан’. – Мѡш да се пресалдѡмиш па да пѡчнѣш да им кѡлизиш (7: 160).

пресамѣтити -амѣтим св **1.а.** ‘прећи преко превоја, планине’. – Да бѣ зѡ-дѡна сѡмо да пресамѣтимо преко планинѣ, пѡсле смо на кѡњу; **б.** ‘прећи неки временски одсечак’; в. *јевѣика, краѣиковѣк, мекунчина*; **2.** ‘превити се преко нечега’. – Гѡрниде ѡнѡ врѣћу, виш да е пресамѣтила преко канатѣ, ако пѡнѣ, пѣћи ће и прѡсѣће се брашно; ~ **се а.** ‘снуждити се’. – Шта си се пресамѣтијо кѡ да ти је, далѣко бѣло, кѣћа изгѡрела; **б.** ‘превити се’. – Кад се пресамѣтијо с кѡвом преко кѡце, ѡплашијо сам се да не ѡпанѣ наглавачкѣ у ѡнѡ цибру, далѣко бѣло.

прѣсан -сна -о **а.** ‘бесквасан (о хлебу)’. – Згѡдан је и прѣснѣ лѣб док је тѡз, пѡсле брзо ѡтврднѣ, нѣ мош лѣсно да га ѡгрѣзнеш; **б.** ‘сиров’. – Ми смо кѡ ѣца јѣли свѡшта нѡкѡ прѣсно ни вѡрено, ни кѡвѡно, ни пѣчено, јѣдино су нам рѣкли да кѡмпир нѣ смиѣш д-ѣдѣш прѣсан, мѡш да дѡбијеш вѡтру.

прѣсвиснути -нѣм св ‘умрети од туге’. – Прѣсвиснѡ од тѡгѣ за сѣном, није мѡгѡ то да прѣгрѣи и гѡтова ствѡр.

прѣсвлака ж ‘преобука (в.)’; в. *уљудиѣи*.

прѣсвлѡчити (се) прѣсвлѡчим св ‘мењати одећу, постељину’. – Пѡће ѡна да прѣсвлѡчи крѣвете, дѡста ће гѡстијѡ занѡбити; || **прѣсвѡћи се** -ѡчѣм св ‘преобући се’. – Нѣмѡ д-ѣдѣш законодрѡго у зѡдругу, прѣсвѡци се чѡском.

прѣсвѡити прѣсвѡи св ‘надвладати, ѡгушити’. – Жѣто прѣсвѡила трѡва: ако се ѡма не ѡкопѡ, нѣма лѣба; в. *ѡйѣтовина*; || **прѣсвѡјати** прѣсвѡја несв према *прѣсвѡиѣи*. – Пѡчела травѡљина да га прѣсвѡја, ако нѣ окопѡмо ѡма, нѣће ѣмати ниѡке вѡјде.

прѣсевити -им св ‘погрешити’. – Ујѡко си им рѣкѡ, ништа ниѣ прѣсевијо, јѣсу то јѡјцаре и крвѡпије.

прѣселити се прѣселѣм св **1.** ‘променити боравиште, станиште’. – Удѡће нѣђеље ћемо да се прѣселѣмо у нѡвѡ кѡћу, ако Бѡг дѡ; **2.** ‘ѡпокојити се, прѣселити се у вечност’. – Прѣселѣио се весѣлник у вѣчнѡс, Бѡг да му дѡшу прѡсти и да га настѡни у рѡјско насѣље. – Нѣѡко се ѡма прѣселѣише у вѣчнос Драгана Миѡдрагова и Кѡсара Гавриловић, Бѡг да им дѡде рѡјско насѣље, а ѡбѡвије су бѣле рѡјске дѡше.

прѣсисати -ѡм св ‘препити, опити се’. – Виђи кѡки су: вѡчѡ се кѡ прѣбѣне мѡчке, виђѣ се да су нѡћѡс прѣсисали.

прѣсѡкало с ‘уређено место где се прѣлази (прѣскаче) преко ограде, прѣлаз’. – На прѡшћу се нѡрѣди прѣсѡкало тѡкѡ да мѡже ѣксѡн да прѣђе на дрѡгѡ стрѡну ѡградѣ, а стѡка јѡк.

прѣсѡкати прѣсѡкѡчем св ‘прѣлазити скоком преко препреке’. – Бѣјѡше Јѡковљѣвића вѡтњѡк ѡграђен врљѡкѡма, ал мушѡрчићи кад виђѡгу зрѣле трѣшње, пѡчеше се јѣдан по јѣдан залиѣтати и прѣсѡкати преко ѡграде; || **прѣсѡчитити** прѣ-

скачимо св према *прескакаџи*. – Залѣће се обан и прѣскочи преко врзине а за њим грѣнуше и бвце.

преслагати преслажем несв ‘слагати друкчије или на другом месту’; в. *ошамуишии се*; || **пресложити** пресложим св према *преслагати*. – Кад се још мѣно сѣшнѣ, ове ћемо даске да пресложимо дѣље под настрешницу.

прѣслица ж **1.** ‘дрвена направа за прѣдење’. – Зађенѣш вако прѣслицу за појас и полако идѣш за стокѣм и прѣдѣш; **2.** ‘гвоздена шипка која спаја вретено и паприцу у воденици’. – Прѣслицу за ѣву водѣницу скѣво покѣјни Вилѣтије; || **пресличина** ж пеј и аугм од преслица. – Склони ту пресличину – да макар на празник гледам очима! (9); || **пресличица** ж дем. од преслица. – Чим пође за овцама, направе јој пресличицу и вретенце (9); || **пресличас** -ста -о ‘који личи на преслицу’. – Јесте лјѣпа, висока, али много пресличаста (9).

пресличаница ж ‘узица којом се везује прѣдиво за преслицу’. – На вру преслице била рупа, за коју се учвршћивала пресличаница (9).

прѣсличар м ‘човек који прѣде, пеј. женскоња’. – Ко да ти је оно неки човек – пресличар! (9).

прѣсло с ‘полетван под за товар на волујској двоколици’. – Онѣ што ти је тѣзијан на кѣлима тѣ ти је прѣсло на двоколици. – Турео на прѣсло брѣмѣнце сиѣнца да баѣи прѣд воѣиће док чѣка мѣљиво.

прѣсолац -ѣла м ‘течност од млека, соли и прекуване воде којом се прѣлива сир у чабру’. – Нарѣди, ћѣро, у ѣву шѣрпницу прѣсолац па отиђи те прѣли сир у онѣм чабру до врата.

прѣсолити прѣсолим св ‘ставити (у јело) превише соли’. – Јѣпѣт је бѣље нѣславно, мѣж да се дѣсолѣ, а кад га прѣсолѣш, ѣнда си га надрѣљѣ: нѣ мош да им навашѣш виѣна.

прѣспавати прѣспавам св ‘бити лењ, не искористити време’. – Они су ти прѣспавали жѣвот и дѣспѣли дѣтле да нѣма пашче за шта да иг ујѣдѣ.

прѣставимо реч. ‘рѣцимо’. – Кажем му јѣ, прѣставѣмо, нѣ можѣ шѣкас с рѣгатим, ал не врѣдѣ му говорити, задрло тѣ ко јѣне у плѣс.

прѣставити се -ѣм се св ‘умрети.’ – Прѣставијѣ се Илија, да си тѣ жив и здрав, ѣтишѣ Бѣгу на ѣштину, Бѣг да му дѣшу прѣстѣ.

прѣсти прѣдѣм несв **1.** ‘правити прѣђу од вуне, кучине’. – Зѣми смо прѣле, плѣле, ткѣле, вѣзле, нѣцале, нѣкад дангубиле нѣсмо; **2.** ‘оглашавати се тихим звуцима изражавајући задовољство (о мачки)’; *изр.* ~ *кѣноѣац* ‘спремати зло’. – Онѣ зликовци су му дѣсет гѣдина иза лѣђѣ прѣли кѣнопац и ѣѣво иг наговори да се ѣзланѣ; || **прѣдѣње** с гл. им. ‘добѣјање нити из вуне, конопље, лана, памука’. – Зѣми се ѣскупи мо јѣдни кѣд другѣг на прѣло и уз шѣлу и пѣсму прѣдѣње најбрже напредуѣ.

прѣстизати -жѣм несв ‘бивати бржи’. – Бѣло је то онѣ гѣдине кад је ѣѣна старѣја ѣнука, Нада, рѣдила другѣ ћѣрку, тѣ вѣс дѣпрѣ до бѣбѣ преко Вѣља Канцѣлѣра, тѣко су звѣли шѣфа мѣснѣ канцѣларије, кѣјѣ је ѣмѣ телѣфон на тѣм ѣѣговоме пѣслу, па е чѣсто ѣберима прѣстизѣ и најрѣвнѣсније абрѣноше (7: 148).

прѣстојати -ѣм несв ‘стајати дуго’. – Сви мѣслѣ да е трѣговцу лѣк пѣсо, ма нѣје лѣсно прѣстојати цѣо дан за тезгѣм.

прѣстравити се прѣстравим се св ‘уплашити се’. – Кад је загрѣмѣло, копѣчи се прѣстравише и побѣгоше од грѣма, вѣлѣ Мѣљко: бѣље да покиснѣмо, нѣ да пѣгинѣмо.

прѣстрѣвљѣнос -сти ‘видан страх, паника’. – По Бѣдимировом прѣблиѣђѣлом лицу и подркѣтавању ѣсѣна виђѣла се вѣлика прѣстрѣвљѣнос.

прѣстрашити се прѣстрашим се ‘преплашити се’. – Што сте се прѣстрашили, бѣлаго бѣби, нѣће ѣн д-ѣјѣдѣ, само нако лѣе те тѣпи зѣбе.

престругати престругам св ‘пресећи тестером’. – Ајде, Будиша, нѣ било ти заповиђено, да ми помогнѣш да кладаром престругам ђвај трупац; || **престругивати** -угивам / -угуем несв ‘стругањем кратити дрво’. – Кад је банѡ у авлију, затече Станѡјлу како с ѡнѡм тупѡм бичкијом престругива дрво.

преступити преступим св ‘прекршити правило, направити преступ’. – Никад ѡн није преступијо мѣмо ѡнога што е командѣр заповиђо; || **преступљавати** -упљавам несв ‘преступати, кршити правила’. – Он сталнѡ преступљава аманет што му е ѡд ѡставијо и затѡ му такѡ и јес, за шта гѡј се увати, не вајди, тамо ѡн.

пресушивати -ушива / -ушуе несв према *пресушивати*. – Кѡдѡ њиг пѡток никад не пресушива; || **пресушити** пресуши[м] св **1**. ‘престати тећи, остати без воде у време суше (о потоку, извору)’; в. *зрѣпашѣи, осећи*; **2**. ‘просушити’; в. *закиснуѣи, ољебиѣи се*.

прѣсек м ‘преграда за житарице у амбару’. – У нашем амбару имѡду прѣсеци за пшеницу, раж, јѣчам, зѡб и пасѡљ; в. *амбар, ѣрѣсек*.

прѣсећи -чѣм св ‘одсећи део, преполовити’. – Кад су кѡпали канѡл, прѣсекоше жѣлу од ѡраса, дѡ ако му не наудѣ млѡго; *изр.* ~ *ѡдглѣдом* ‘оштро погледати, дати знак очима’. – Прѣсече ме пѡглѣдом кѡ сабљѡм, свѣ ми бѣ казано шта ћу да рѣкнѣм.

претаврљати -ѡм св ‘отаљати неки посаѡ на брзину, збрзати’; в. *збрда*.

претакати претакѣм несв ‘отакати (о вину)’. – Ђутру ћемо да претакѣмо вино; || **претѡчити** претѡчим несв према *претѡкаѣи*. – Претѡчили смо ракију из велѣког бѡрета у вѡчију и балѡне, а ѡ-буре ћемо да сѣпѡмо нѡву.

претарѡшити -ѡрѡшим св ‘детално прегледати, претрести’. – Дѡђе ѡнѡј с кѡж-нѣм капѡтом и нѣколко нашѣг ништѡка из сѣла те нам претарѡшише свѡки ѡдѡшак еда би нашли да смо штѡ ѡкрили од нашѣ замуке на нашем имѡњу.

претѡрлати претѡрлѡм св ‘брзо прећи, претрчати’. – Претѡрласмо преко Јѣлице док си рѣкѡ штѡ бѣ.

прѣтати прѣћѣм несв ‘загртати пепелом жар на огњишту’. – Свѡко смо вѣче прѣтали жар, па ѡутру рѡспрѣћѣмо, тѡрѣмо мѣно пѡтпалѣ и вѡтра плѡнѣ ѡчас; в. *зѡрѣшѣи*.

прѣтатлити -им св в. *прѣтатлатѣи*. – Док бѣјасмо млѡђѣ, није нам ништа бѣло тѣшко, имѡдијасмо виноград у Баѣници, јѣдну њѣву ѡ-Балузи, пѣјац у Чѡчку – свѣ с ѡнѣ странѣ планинѣ – и мѣ смо кѡј зна кѡлко пѡта прѣтатлили пѣшкѣ тамо и вамо и сталнѡ нѡсили коѣшта о сѣбе јал на обрѡмачи, јал у бѣсагама, јал неки ѡлѡт на рамѣ-нима.

прѣтварѡрати прѣтварѡрам несв ‘мењати (се) у нешто друго’. – И такѡ се кѡцка шѣћера на ѡсијанѡм кукачу прѣтварѡрала у крупне, гѡсте, смѣће капи које бѡѣ ракију у бѡју дѡката, док се над шпѡретѡм дѣзѡ облѡчић мирѣшљавѡг дѣма (7: 60); ~ **се** ‘правити се, глумити, пренемагати се’. – Нѣмѡјде тѡј да се прѣтварѡраш, знам ја тѣ твѣде зврѣке; || **прѣтвѡрити** прѣтвѡрим св ‘беспоговорно извршити’. – Ѣчево е право да гѡворѣ, а ваше да прѣтвѡрите и то да прѣтвѡрите моментѡлно, из ѣсти стѡпа! (5: 115); в. *прѣтвѡрѣи*; || **прѣтвѡран** -рна -ѡ ‘дволичан’. – Ништа му нѣ верѡј, ѡн ти је прѣтвѡран ко ниѡко њѣгов.

прѣтега ж ‘терет на крају ѡерма’. – Спорѣд сѡнтрача од бунѡра ти је побѣна сѡва, па кроз раќље прѡлази рѡда, гѡренѡк на вѡру ти је мѡтка и лѡнац на кѡѣ се кѡчи кѡва, а на краћѣ крај се вѣзѣва прѣтега, ѡбично е то бѣла рѣпа.

прѣтегнути прѣтегнѣм св **1**. ‘превагнути’. – Глѣдај да ти млѡго не прѣтегне, нѣћеш ѣсправити; **2**. ‘превише затегнути’. – Ако прѣтегнѣш, мѡж да пѡкнѣ мѡтка; || **прѣтећи** прѣтегнѣм св ‘и с т ѡ’. – Дѡтури јѡш мѣнѡко, да прѣтегне; **2**. ‘превише стег-

нути, затегнути'. – Ако претегнеш, пуче конопац јал мотка; || **претézати** претéжем несв према *ipreitegnuyiti*. – Није умљо да процени докле да претéже.

претèћи претекнèм / претечèм св **1.** 'заобићи оне који иду спорије, испредначити пред неким'. – Бдгами он с његовим кдњима претече свè нас и први йзбй гóре на Бабља; **2.** 'избећи смртну опасност, опстати'. – Мйшљасмо да ће да мандркне кад га отпуштило ондмад из бóлнице, ал он јопет претекó; в. *искобељаити, мучиити, ирo-буразиити*.

преткодни -а -о 'претходни'. – Бдље је родило но преткоднијег гóдина, што јès јès.

претóчити претóчим в. *ipreitakaiti*.

претпóставити се -йм се св 'представити се'. – Кад се завршило кдло, он јој пружй рýку па вèлй »да се претпóставим: ја сам Рáшoк, а она нèму: »ја сам Слáвица«.

претравèљати -ам св 'трапаво, једва завршити неки посао'. – Нèкако претравèља тý школу, ал јèдва на јèдвите јàде.

претрàљати -ам св 'једва урадити'. – Јèдва на јèдвите јàде претрàља у четврти рáзред.

претргнути се -нèм се 'сустати, онемоћати од превеликог напрезања'. – Ја му вèлй: нèмó да се претргнèш, но полако, свè ћеш стйћи, с Бóжјом пòмоћу, тйја вòда брй^{сг} рòнй; || **претрзати се** -жèм се несв. – Претрзó се целòг живòта кó да ће му пòсó побећи; || **претрћи се** -гнèм се св. – Није се он тýнàк мòго претрћи, дбйјо е лàкашан послйчак, ал нйје умљо да пòштуе.

претрèсати претрèсам несв 'претраживати, прегледати'. – И пèлене усрàне су претрèсали да нàђу нèшто сакривèно; || **претрèсти** -сèм св према *ipreitresaiti*. – Дòшла нèка комесија па нам претрèсли свè грађевине, мйслè да смо сàкрили жйто ил рàкију, ал су нàшли шýпал нòс до òчйју; *изр.* ~ *грађевину* 'извршити детаљну поправку'. – Орднула качара, сàмо што нè кљокнè, мòрам да е лèтос претрèсèм јел ако ўватè снèгови мòже јàди да бйднý; ~ *àброве* 'разменити вести, испричати се'. – Ёнè иг жèне тàмо прèдý и претрèсају àброве.

претрљати -ам св 'протрљати, истрљати'; в. *ipreitajaiti*.

претрњети -рнйм св 'претрнути од страха'. – Кад пòчèше онè Швабурине да вйчу „àлт!“, а ўперили онè пушчèтине вàмо нà нàс и һèцу, ми претрњесмо нàчисто.

претрпљети претрпйм св 'претрпети'. – Вàлà, һèцо, претрпљела сам стó јàда, мешчйнй пàшче нè би йздржало тè мýке.

претруковати -уем св према *iprukovaiti*. – Кад сам виђела да ми је мàђа повýкла онај вèзени чаршов што ми од пòкòјне мàјке òстó, òма сам га претруковала и извèла двà тàкà.

претрчати претрчйм св **1.** 'прећи неко растојање трчећи, у трку'. – Йзутра док мàјка нè видй пòсла, мй смо òцу вòдили вòлове и кад она дòђе, мй претрчимо дòшколè да не òдоцнймо йјакó е она далèко преко чèтири кйлометра; **2.** 'брзо нешто урадити'. – Дòбро е и двòјку дбйјо пошто е сàмо претрчó преко кнйгè.

претýрати претýрам несв **1.** 'пребацити, премештати'. – Претýра тàмо онè дàске и нèшто трàжи, нè смијем да га пйтам – штà; **2.** 'преживљавати'. – Сàмо нèгова лèђа знàју штà се свè прèко нйг претýрало и у òнòм рàту и у òвòм; || **претурити** претурйм св 'преживети'. – Штà смо, пýсти, свè претурили преко рýкý и преко лèђà, нè може се лàсно опрйчати; *изр.* ~ *ипреко глàвè* 'преживети, поднети, претрпети невоље'. – Сйла мýкè је претурйю преко глàвè, дòбро е жйв, òчйју ми мòйг.

претурпйјати -ам св према *ipruicajaiti*; в. *шасйук*.

претýтњати / претýтњети -йм св **1.** 'пројурити уз тутњаву'; в. *ипруйац, чивйаити се*; **2.** 'урадити много (за кратко време)'; в. *косачица*.

прѣхерати -ам св 1. 'претерати с једног места на друго'. – Остала им још два пласта да прѣхерāju; 2. 'понашати се непримерено'. – Знао је бн да прѣхерā свјј, ал се чүвō да то нѣ будѣ у пōслу; || **прехерівати** -ѣривам / прѣхѣруем несв 'претеривати, немати меру'. – Треба радити, ал ни тјүј нѣ треба прехерівати, свѣга ће бити сāмо нās нѣће бити.

прѣумōран -рна -о 'уморан преко мере, преморен'. – Нѣмō да лүпите вратима, тāта е мѣно прилегō, прѣумōран је.

прѣуторити -им св 'направити нови утор на бурету'; в. *йинйорија*.

прѣфигāн -а -о 'лукав, препреден'. – Тāј је прѣфигāн и прѣмазāн у стō бōјā.

прѣцветāвати -ѣтāва несв 'налазити се у последњој фази цветања'. – Бāгрен пōчо да прѣцветāва, ал чѣле нису биле без пōсла; || **прѣцветати** прѣцветā св 'престати с цветањем'. – Прѣцветала нам лйпа, а мирисала е да нѣ мош пōјмити: оѣећō се цвет до у пōток.

прѣцвикати -ам св 'пресећи, прекинути'. – Нāдари ме ѣāво да кљѣштима зātѣжем жйцу више нō што трѣбā и вйкнук те је прѣцвикак.

прѣцѣнити прѣцѣним св 'одредити превисоку цену, зацѣнити'. – Јѣсу му кōњи дōбри, нѣма штā да се кāже, ал млōго иг је прѣцѣнијо.

прѣцркнути -нем 'готово умрети (црћи) од страха, муке'. – Мйшльō сам да ће да прѣцркне од мукѣ; || **прѣцрћи** прѣцркнѣм св 'и с т о'. – Кад је зāпуцало, згднo смо прѣцркли од стрāсти; в. *дейеша, смук, уйрнуйи*.

прѣчага ж 'попречно прикована летва'. – Зākүј вōјнāк једну прѣчагу између овā два дйрека да нѣ може да прōђе јүница.

прѣчешљāвати -ѣшљāвам несв према *йречешљайи*. – Они дōлазили и прѣчешљāвали свѣ, нйје им бйло јāсно кāко су лјуди јōш жйви кад су им свѣ дтѣли и дднѣли; || **прѣчешљати** прѣчешљāм св 'темељито, педантно претражити'. – Да су мōгли, прѣчешљāли би нѣбо и зѣмљу.

прѣчйна -йнѣ ж 'блиско сродство'. – Вѣлика смо мй прѣчйна: мōја бāба и нѣгōв ѣд су прворођāци.

прѣчица ж 'краћи пут'. – Йди вүдије прѣчицом да не обйлазиш чāк тāмо на зāвоицу.

прѣчка ж 'пречага (в.)'; в. *јасиков*; || **прѣчкица** ж дем. – На ўлазу у кокōшār смо тўрали пѣњало, мāом јасикову дāску, па се стрāнōм зākүју прѣчкице да се кōкōшке лāкше пѣњў, па кад ўвече пōли'ежу, ми зātворимо она вратāнца и оним пѣњалом иг ддупрѣмо.

прѣчудити се прѣчудйм се св 'зачудити се преко мере, начудити се'. – Кад је вйћо штā овāј ўчини, нйје мōго да се прѣчудй.

прѣчүти -уем св 'погрешно чүти'. – Ма нйсам јā тākō рѣко, тō си тй нѣшто прѣчуо.

прѣцврљати прѣцврљам св 'прецртати, избрисати са списка'. – Овў нāдницу ми прѣцврљāj, јел нѣ би ти овāј нōшетнāк уградйјо вākō прсō нй за кake пāре; в. *йрснуйи*.

прѣштуљās -ста -о 'нераван, неудобан'. – Клўпа се пōтрѣвила прѣштуљāста па га нажўљило.

прѣштуљити прѣштуљйим св 'нажўљити, нагњечити'. – Прѣштуљило га па згднo гелўцкā.

прѣженица ж 'хлеб потопљен у мешавину млека и јаја и испржен на масноћи'. – Сā-ћу јā да вам згōтовйм прѣженице па с кāјмаком да зўбнѣте.

пржити пржѝм несв ‘припремати храну на врелој масноћи’. – Ти пржи ђѝци ђвијег млади компирѝћѝ, ал нек им дђбро порумѝнѝ; || **пржнути** -нѝм дем. од *пржнѝши*. – Кад се цѝгарица пржнѝ с црним лѝком и сланиницђм – ништа лѝпше.

пржуља ж **1.** ‘земљана или плехана посуда за печење бравчета’. – Имѝмо лѝбнѝ врѝну и двѝје пржуље, ал ђни рѝшили да пѝчѝ јѝгње на шиљку; **2.** ‘посуда са мешачем за пржење сирове кафе’. – Имѝмали мѝ ђндак пржуљу за кѝву, ѝзвѝдѝмо мѝлу и срѝдњу рѝнглѝ са шпђрета, и ђна тамѝн пѝсуе, ѝ нѝ ѝпѝмо сѝрову кѝву у зрѝадма и полако ђкрѝћемо ђнѝј мѝшѝч и кад бѝднѝ гђтово мѝ пђпрѝскамо мѝно лѝтђм рѝкијом, пђсле мѝмогрѝд мѝљѝмо ђну кѝву на водѝничицу; в. *брав, шиљак*.

прзница м ‘укољица, закерало’. – Дђбар је и врѝдан, ал је прзница, кђ да га е Дрѝгослав, д-ѝвѝнѝш, прѝвијо у брзом вђзу.

прѝбавити прѝбавѝм св ‘набавити, снабдѝти се’. – Јеси ли прѝбавијо свѝ што трѝбѝ за славу?

прѝбијати се прѝбијѝм се несв ‘примицати се, наслањати се’. – Док ђнѝј Швабѝрина вѝче, ђѝца се прѝбијѝју ѝз мѝјку; || **прѝбити** се прѝбијѝм се ‘примаћи се’. – Одоше ђѝца, а бѝба се прѝби уз ђбалу крај пѝта и пђче да се мђлѝ (7: 196)

прѝбиљѝжити -ѝм св ‘записати, забележити’. – Прибиљѝждѝ ми ђво у тѝј твђј тѝвтер, па ћу ти плѝтити кад нѝјѝем дрѝги пѝт, нѝсам при новчѝнику, не пђњѝк га, ђстђ ми ѝ другђм одѝѝлу.

прѝбирати (се) прѝбирѝм се несв ‘концентрисати се, усредсредити се’. – Прибѝри се и ѝспрѝчај кѝко е тѝчно бѝло; || **прѝбрати** прѝберѝм св ‘покупити посуђе са стола, поспремити сто’. – Чим заврѝисмо јѝло, мѝлада прѝбра свѝ с астѝла и дђњѝ нам по кѝву; *изр.* ~ *снѝгу* ‘сакупити снагу’. – Да прѝберемо снѝгу и дђврѝшимо ђвђ што смо зѝпочѝли па ћемо се пђтље договѝрати кѝ-ћемо и штѝ ћемо; ~ **се** ‘повратити се од изненађѝња, шока’. – Јѝдва се прѝбрак па им рѝкок у брѝк: нѝмо д-ѝдѝте ђнђ што се нѝ јѝдѝ; в. *солѝр*.

прѝблесѝв -а -ђ ‘који је поремећѝног понашања, сулуд’. – Не врѝдѝ нѝму говђрити, вѝш да е прѝблесѝв.

прѝбојати се -ѝм се св ‘побојати се, поплашити се’. – Прибојѝг се да се свѝкар нѝ дрнѝ што нѝсмо чѝли кад је звѝо.

прѝбрисати прѝбришѝм св ‘метлом пригурати уз нешто’. – Нит ѝмијѝ д-ђбришѝ, ни да рѝзбришѝ, ни да прѝбришѝ, ни да прђбришѝ, кђ да е нѝкла кђ пѝчѝрка.

прѝвѝлити прѝвѝли св ‘благо прекорити’. – Знѝ ђна стђ јѝда, нѝће да кѝже дирѝкт, но нѝкђ ѝзокола прѝвѝли, ко ђнѝ што ћѝрку кѝра, а снѝји прѝгђвѝра; *изр.* *У шѝли ѝа прѝвѝли*.

прѝватати -ѝм несв ‘прихватати, преузимати на себе (обавезу, посађ)’. – Нѝ мож га убѝдити да не прѝватѝ што н-ѝмијѝ д-ѝрѝдѝ; || **прѝватити** прѝватѝм св ‘прихватити младунче’. – Кад се ђтели ил ђјагњѝ, мѝ га прѝватѝмо, вѝцнѝмо за увѝта и рѝкнѝмо: »*Кђриснок*; ~ **се** ‘прихватити се неког посла’. – Нѝмђ вѝше вѝтати зѝлѝ, но се прѝвати кѝкђг пђсла, врѝме је. – Бђгѝми се ђн прѝватијо вѝлике ђбавезе, нѝјѝ лѝсно овлѝдати нђликим имѝњом.

прѝвѝнчати се прѝвѝнчѝм се св ‘доћи на мираз, живѝти у тѝзбини’. – У ѝстом тђм ѝемѝту прѝвѝнча се Рѝдомир у домѝћѝнску кѝћу, за дђбру ђѝвђјку Катѝрѝну јѝл ђна нѝмадијѝше брѝћѝ.

прѝвиђати (се) прѝвиђѝ (се) несв према *прѝвиђѝти*. – Причђ Пѝро да му се прѝвиђѝла жѝна кад се пѝјан врѝћђ из кѝванѝ; || **прѝвиђѝти** -дѝм св ‘привидѝти’. – Прѝвиђѝла Пѝра Млѝћѝва нѝка чѝдовишта код Стђјѝновића водѝницѝ; в. *авѝи*; || **прѝвиђѝније** с ‘приказа, призирање’. – Кад је чђвѝк плѝшљив, нѝму ти се чѝсто

укаже коекакò привиђеније, па е такò Милена од Радомирове врбè привиђела мèчку како се прòпèла на зàднè нòге.

привијати привијам несв **1.** ‘кочити запрежна кола, притезати’. – Пàжљиво привијај вѝнт кад крèнеш вàмо нѝз брдо. – И òн му нàкрѝчѝ да на време прѝвија вѝнт, да вòлове òдморѝ, па тек òнда нàпоѝ, да нàбаци на њѝг покрòвце док одмàрају, да иг нè бије ведрѝна (5: 58); **2.** ‘стављати завој на рану’. – Привијала òна њèму нèке трàве, бòквицу и спàде му òток; || **прѝвити** прѝвијем св ‘спојити, зашрафити’. – Прѝвиде òвѹ сѝјалицу, нè могу јà да дòватѝм.

привикавати се -икàвам се несв ‘навикавати се’. – Дуго се òна привикавала на нòву кѹћу; || **привикнути се** -кнèм се св. – Привикнуће се и òна кò и свè штò су; || **прѝвићи се** -кнèм се св ‘навићи се’. – Јèдва се прѝвикосмо на òвѹ врућѝну; в. *шргашѝ*.

привлáчити (се) прѝвлáчим (се) св ‘прилазити обазриво, примицати се’. – Кàжу за њèга да кад нѝје имò штà д-укрàдè, òн бàцѝ кàпу па се пòчнè њòј прѝвлáчити да нѝко нè-видѝ; || **привући (се)** -у́чèм (се) св према *прѝвлáчийѝ се*. – Òн се прѝвѹче за àстàл ѝјàко га нѝко нѝје ни нѹдијо.

прѝвремити -ѝм св ‘приспети пред млађење, порођај’. – Изглèда да ти је снàјка прѝвремила, пòспуштијо јòј се стòмàк, мешчѝнѝ. – Прѝвремила ми крàва, време јòј òвѝг дàнà да се òтели.

прѝвриѝдѝти прѝвриѝдим св ‘урадити нешто корисно, допринети’; в. *сѝѝња*.

прѝврѝезити -ѝм св ‘овлаш нешто направити или поправити’. – Òсекок лѹжњàк да би прѝврѝезио и склèпò мèно кòшарè за òвце.

прѝвѹк м ‘који се привуче непозван, улез’. – Обрàти пàжњу на òнòг прѝвѹка што се ушуњò под шàтру.

прѝглѹв -а -ò ‘слабијег слуха, тврд на ушима’. – Јà сам ти, г-син сѹдија, мèно прѝглѹв на òвò лѝвèво ўво, вѝше на њèга нè чуем нò што чѹем (7. 182); *изр. Сèдѝ на увèшѝма* ‘који чује једино оно што му се допада’.

прѝглѹп -а -ò ‘мало глуп, плитке памети’. – Òнàј њèгòв èлебàк је прѝглѹп, нè мош ти њèму лàсно д-òбјàсниш кàко трèбà да ўрàди.

прѝгнати -àм св ‘притерати, дотерати до крајње тачке’. – Те ти Дрàгиша прѝгнà кòла уз сàма вràта òд òпштинè, ўстурѝ поводњѝке, прѝвије вѝнт и òде кѹћи; || **прѝгòнити** прѝгонѝм несв ‘притеривати’. – Нèмòјте прѝгòнити вѝше љубрета у òвѹ парцèлу, òвò е дòвòљно.

прѝгòрети -ѝ св ‘загорети при кувању, печењу или пржењу (ò храни)’. – Пригòрели ти òвѝ компѝрићѝ на дну шèрпè, дàј ми кàшику д-òгрèбèм.

прѝграбити -ѝм св ‘отети, присвојити туђе’. – Кад ўзјàше нà влàс, прѝграбише и што им трèбà и што им нè трèбà, вàљда се држè јадници òнè кад је цабè и сѝрће је слàтко, а нè знајѹ да е тò òтров нàјцрњѝ.

прѝгријавати -ѝјàва несв ‘чинити топлијим, најављивати оморину’. – Пòче мèно да прѝгријàва, стрà ме да нам кѝша не »пòкупѝ« òвò сѝèно; || **прѝгријати** прѝгрије св ‘учинити топлијим’. – Пòјтàјте, љèцо, да пòкупѝмо љèтелину, нèшто е прѝгријàло, бòјати се кѝшè.

прѝгрлѝти прѝгрлѝм св ‘обгрлѝти, привити уза се, усвојити’. – И òни ти ўсвоє тò диèте и прѝгрлè га кò да су га òни рòдили.

прѝгрнути прѝгрнèм св **1.** ‘обући нешто од топлије одеће’. – Пригрнде, диèте, кàку цòку, назèпнèш; **2.** ‘привући, набацити земљу уз корен биљке’. – Ја сам òнòмàд прѝгрнула згòрелог љубрета уз рѹже, да иг чѹва од мрàза и да се зѝмѹс нàтопѝ зèмљà òко кòрења.

прид *прида* м ‘додатак’. – Погодише се да трѣмпѣ брава за брава и да му ѓн до̀да прид од шѣс-иља̀да.

приде *прил* ‘као додатак’. – Није му вређело говѳрити д-оду̀ставѣ да се дѣље кѳцка, јѳк, ѓн на̀ставѣ и до̀даде штѣти *приде*: ѳде му има̀ње што су ѣмали до̀ље у За̀блаћу; в. *мамурлук, ѣарница, ѣерейиши*.

придигнути се *придигнем* се св ‘устати из кревета, опоравити се после болести’. – Придиго се ѣдо и, ва̀ла Бѳгу, чеклѐсали га до̀ктори ко̀ стѣри вија̀кер; || **придићи** се *придигнем* се св ‘и с т о’. – Бѳгами, мѐно по мѐно, *придиже* се ѣдо и ѐнѣ га шу̀рка у башчованлуку; || **придизати се** *придижем* се несв ‘опорављати се од болести’. – Пѳче ѓн да се *придижѣ* и ѳво̀г пу̀та пѳбеже грѳбару с лѳпатѣ.

придика ж ‘нападно поучавање, критика’. – Немѳј јѳш и тѣ да ми дрѳиш *придику*, до̀ста ми је свѐга, ра̀дићу како ме Бѳг у̀чи.

придобѣтак -тка м ‘вајда, добитак’; в. *ѣостѣгнуће*.

придокон -а -о ‘ма̀ње оптерећен послом, с више слободног времена’; в. *ѣошѳкајловашѣ*.

придрѳавати (се) -рѳѳавам (се) несв ‘поштовати норму, обичај’. – Ѣн се *придрѳава* ѣѣдовиг аманѣта; || **придрѳати (се)** -ѣм (се) св а. ‘ухватити се за нешто’. – И кад смо прѣлазили преко брѳвна на потоку, *придрѳак* се за ѓнѣ мо̀тку да не ѳмакнем до̀ље ѣ вѝр; б. ‘узети и држати накратко’. – Придрѳи ми ѳво̀ ко̀пи́ле, д-ѣдем д-ѓнѣ ку̀рву на̀псуем!

придриѣмати *придриѣмам* св ‘задремати’. – И ѓн ти *придриѣма* ту̀јна̀к на клѳпи чѐкајући ка̀д ће да ба̀нѣ.

призвати се -овем се св ‘доћи памети, опаметити се’. – Крајњо е време да се *призовеш* па̀мети и да пѳчнеш да се ку̀ћариш, ни́си ти ви́ше ма̀ли; || **призѣвати** *призѣвам* несв ‘позивати’. – Па̀не послѳжител са звѳном *призѣва* ѣа̀ке д-ѣвићу у учијѳнице; ~ *ѣѳвола с лу̀чом* ‘планирати неко бешчашће’. – Немѳјде мо̀ре да *призѣваш* ѣѳвола с лу̀чом па да пѳтље чу̀паш ко̀су з гла̀вѣ.

призетити (се) -им се ‘привенчати се, живети у дому супругиних родитеља’. – Ёмилија и Драгѳтин ѣмадијагу шѣс ѣѣрију па пошто не́мадијагу му̀шке ѣѣце, *призетѣше* Ра̀шка из Лѳсца.

призирати -ѣм несв ‘привијати’. – Кад ко̀њи нѐ би на у̀зди ѣмали ѓнѐ стра̀шнѣке, ѓни би *призирали* свакѝ-час; || **призрити** -ѣм св ‘привидети се, причинити се’. – Кад смо бѣли код Вука̀динове водѣнице, ко̀њ *призри* и клипи у̀з обалу, ѣмал се ко̀ла не прѣвртоше.

признавати *признаем* несв према *ѣризнаѣи*. – Ѣн је *признаво* и што га ни́су пи́тали; || **признати** -ѣм св ‘рећи, испричати истину’. – Кад га Жѳрко *пригѣже*, не́маде ку̀д; *признаде* како е на̀бавијо зидѳѳак; || **признање** с ‘награда’. – Да̀ли му *признање* за да̀н ѳпштинѣ ко̀ најбо̀љем земљѳра̀днику.

прија ж ‘мајка снахе или зета’. – Кад смо се *примицали* *пријатељима*, зѣтови на-руче да труба̀чи за̀пјевају: »*пријо* мо̀ја, ка̀ко ће́мо – *пријатељу*, ла̀ко ће́мо«.

пријарити *пријарим* св ‘појачати ватру’. – У̀зми онѣ сувѳвиње те *пријари* ва̀тру, са̀-ће мра̀к, до̀ћи ће ко̀пачи, трѣба да зѳтовимо ве́черу.

пријатељ м ‘отац снахе или зета’. – Кад су свѳтови пѳседали за аста̀ле, свѳдба̀ри за̀пјеваше: »*Пријатељи*, за̀што нѐ пјева̀те, ил нѐ зна̀те ил нѐ ѣмијетек«; || **пријке** м хип ‘пријатељ’. – Пријке, ај да пѳпијемо јѳш по јѣдну, ва̀ља се; || **пријле** ‘и с т о’. – Пријле, до̀ђте на̀-славу у четвѳтак.

пријатељити се -љѣм се (не)св ‘склапати пријатељство закључивањем брака између деце’. – Тйне двѣје ку̀ће су ѳдвајкад лѐпо ста̀јале, ал откад се Вѐлиборов си́н ѳжени ѣз Ѣинѣ ку̀ћѣ, те се *пријатељѣше*, па̀зе се ко најро̀ђѣнији.

пријатељство с ‘однос између родитеља младенаца’. – Одавно се ми знамо, ал од кад смо склџипили пријатељство, јџш се више пазимо.

пријек -лека -о ‘пргав, незгодан, љутит, брзих реакција’. – По свѣ је ваљан, ал је пријек, браће, ко рџс. – Млџго е добар и пџслџшан, ал пријек, да нѣ мош пџммити.

пријеклад м ‘камен на који се наслањају дрва на огњишту. – Кад унесѣмо баџњаќ, наслонимо га на пријеклад.

пријѣмчити пријѣмчим св ‘причврстити овлаш’. – Сѣмо ми џво пријѣмчи кџлко било док не прибавим ѣлат да тџ љџчки ѣтегнем.

пријѣсло с ‘плато на двоколици’; в. *ѣљоска*.

пријѣсек / прѣсек м ‘преграда у амбару, сандук за жито’. – У прѣви пријѣсек до вратѣ изрѣчѣјте раж, до њѣга зџб, а у џнај вѣлики пшѣницу.

пријѣтити / прѣтити пријѣтим несв ‘застрашивати неког речима’. – Прѣтијо му да ѣе да г-изударѣ ако га јџш јѣмпѣт зѣтекнѣ на трѣшњи.

пријѣчати / прѣчати се пријѣчам несв ‘показивати отпор, неслагасје’. – Ниш-та нѣмџ тѣјнаќ да се пријѣчаш, но прѣтвѣри џнџ што ти је запџвиђено. – Штѣ се пријѣчѣш на мѣне ко јѣне на тѣђѣ гџвече.

пријџнути пријџнѣм св **1.** ‘свесрдно се прихватити посла’. – Ани ти пријџнѣ наќџ свѣсрдно на пџсџ од рѣног јѣтра и ѣѣрајѣ док се вѣдѣ. – Ми ти џндак пријџнемо на пџсџ из пѣтнѣг жѣла и бџгме ѣграбисмо те попластисмо пријѣ кѣшѣ; **2.** ‘закачити се, прилепити се’. – Ћѣ си тџ прџсџ кроз чѣчак те ти тѣќџ пријџнџ за чѣрапе?. – Виђде, џчијѣ ти тѣвџјг, штѣ ми је џво пријџнуло зѣ вратѣм, бџјати се да није кѣки крѣпѣљ. – Нѣшто ти пријџнуло зѣ сукњу. – Пријџнџ ѣж њѣ ко тѣксена мѣрка.

приказѣније с ‘приказа, утвара’. – И прича Срѣтен како се код Абрадове водѣнице пџјѣви нѣќџ приказѣније и пџчѣ да дрѣчи и како се вџлови уќџпаше ѣ-месту, ни да мрѣнѣ.

приќивати приќивам несв ‘закивати ексерима’. – Набавили смо ѣксере, начинили чѣпове, сѣтра приќивамо лѣтѣву џко ѣвлије; || **приќџвати** приќѣум св према *ѣри-киваѣш*. – Нѣ зна џн ни лѣтѣву да приќѣе, а јѣдно ти да кѣћу нап्राѣи.

приќљѣштити приќљѣштим св ‘притиснути, пригњѣчити’. – Пѣзи како спѣштѣш тѣј чѣбар, нѣмџјде да ти приќљѣшти прѣсте.

приќџвѣвати приќџвѣвам несв ‘закопчавати’. – Кад приќџвѣѣа кџшуљу, џн стѣлно прѣскџчи пџнеќѣ рѣпицу; || **приќџвчати** приќџвчѣм св ‘закопчати’. – Приќџвчѣјде та дугмѣта да не ѣдѣш раздрѣен на џнѣ арлаѣуцу.

приќџљак -џљка м ‘мали колац, кочић’. – Атрулијџ приќџљак и прѣсе нџђе ѣушнуло и прџтнуло гѣѣѣу те се уќљѣштило па ни тѣмо ни вамо, но скичи ко да се ѣватило у гџџѣја.

приќрѣдати се приќрѣдам се несв ‘кришом прилазити’. – И џндак Љѣбиша Рѣт-ков порѣд наше кџлибѣ пџчнѣ да се приќрѣдѣ и ѣѣђе у бџџстан, кад смо га ми смџтрили било е дџќкан: џднѣ двѣје најѣве лубѣнице; || **приќрѣсти се** -ѣдѣм се св. – Кад бѣднѣ с вѣчери, џн се приќрѣде ѣѣзиној кѣћи.

приќрѣвати приќрѣвам несв ‘чувати у тајности’. – Знали су џни да џн шѣруе с џнџм неѣѣљалицџм, ал су тџ приќрѣвали, а сѣд, кад је кмѣкнуло кџпиле, нѣмаду кѣд, што вѣкала џна: рџдило се – ваљѣ га љѣљати; || **приќрѣти** приќрѣјем св. – Приќрѣла е тџ џна нѣђе на тѣвану.

приќупити -ѣм св ‘сабрати, скупити’. – Кажем ѣѣци: дѣде, брже приќупте тѣ лѣмпарије што сте разбацали, рѣко би сте у Цигамѣли. – Приќупи мѣно ту шѣшину иза комѣшијџца; || **приќѣпљати** приќѣпљам несв. – Пџчѣли мѣјстѣри да приќѣпљѣју ѣлат, вѣдѣ се да је близу крај пџсла. – Она преко цѣлог љѣта приќѣпљѣ суѣѣрке коекѣдије и дџноси под трѣн и вѣли: брзо ѣе зѣма, ваљѣѣе зѣта.

прикупити прикупим св 'купити оно што недостаје, докупити'. – Ми ти прикуписмо ону парцелу испод наше ђуктњице. – Прикупи још мено рибџе, бојати се да не ђмалџ; || **прикупљивати** -упљивам / -упљуем несв 'докупљивати'. – Он је прикупљивџ зџмљу кад гџ му се укажала прилика, а сџ ђви свџ пуштили у парлог.

прилазити прилазим несв 'примицати се, долазити'. – Док су прилазили кџћи, залајаше кџрови; || **прићи** приђем св. – Јџ полагањчиц приђок ђзгџ изнад кџћџ да ме не премџтџ.

прилегнути -нџм св 'лећи накратко'. – Ђнџ га џ-зградици, прилегџ мџно; || **прилџћи** прилегнџм св 'и с т џ'. – Нџмџ да лџрмате, тџта е мџно прилегџ д-ђдморџ. – Кад прилегнџш, дџџете, нџџе џ пољу, тџри цђку пђда се, нџкако друкчије јел мђже чђвек лџсно да се упрђпасти за цђџ вџек.

прилика ж 1. 'могућност за склапање брака'. – Ђспала јђ лђпа прилика да се џда, а ђна се нџшто предђмишља; || **приличан** -чна -џ 'знатан, повелик'. – Њџму је припала гђрња лџвада и приличан дђџ шџмџ изнад њџ; || **прилично** прил 'у знатној мџри'. – Ђна велџ да се прилично умђрила, а јџ видџм да се јђдва дрђи на нђгама.

приличити приличџ несв 'пристојати'. – Не приличџ мушкарцу да се зарђже и плђчџ ко нџка жђна.

прилог м 'поклон цркви у новцу или намирницама, али и на дађама'. – Кад гђ ђдџш нџкој свџтињи, блађо ђџду, пђдај нџки прилог, кђлко си могућан, јџл џ-парђма, јџл у мђрди, сџвђп је. – Прилог се нђсијџ о дађама: свђка кџћа спрџми, у прилошку кђрпу, пђгачу, бџџелог мрса, пџчено пџле, гџбаницу, влђшу рђкијџ, влђшу виђна, нџки слђткџш; ако е зџмско врџме, пђнесџ се пршутџ, тђ ти је ђбичај, а нђши стђри су нђсили прилог и кад су џшли свђјтама на свђдбе; || **прилошкџ** -ђ -ђ об. у *изр.* ~а *кђриђа* 'корпа од пруђа у којђ се носи прилог на грђбље или на весџље'. – Свђка кџћа е џмала прилошку кђрпу у којђ се нђсијџ прилог ако џдџш на свадбу, или цркви, или на грђбље о задушницама ил ако ти нџко од рђдбинџ прекађуе чџтресницу или гђдишњицу.

прилупити -џм св 'притворити'. – Прилупде, дџџете, тђ врђта ил пришкрђни прђзор да нџ бије прђмаја.

приљежан -жна -џ 'марљив'. – Он ти је бџјџ приљежан мај штђ да е рђдијџ.

приљећи -гнџм / -жџм св 'прибити се уз нешто, притегнути; налећи на нешто да би се укђчило'; в. *џџривџјаџи*.

приљубити приљубим св 'приблизити јђдно уз друго'. – Кад се ђјагњџ ђвца, ђна ђлџже јђгње и ђдма га приљуби и пушти да дђјџ.

примакнути примакнџм св 'приблизити'. – Мђрала е да се примакнџ јел од галђмџ нџје чџла шта прича; || **примђћи** примакнџм св. – Примакниде тџ стђлицу вђмо уз ђстђл; || **примицати** примичџм несв према *џримакнуџи*, *џримаћи*. – Како се стђдоше прђсци примицати вђмонђвише к нђшој кџћи, мђја ђђра се зарумџџела, а ђчи јђ сџјајџ, пџне сџза.

примати примам несв према *џримџиџи*. – Ако дђнесу нџки пђзив од сђда, нџмђ да га примаш ако јђ нџсам тџјђак. – Ђни су џ тџ њђну партију примали нђвише ђнијџ кђјђма нџје бђло мџста међу џђдма; -се 'пуштати жилице, укорењивати се'; в. *мложџиџи*; || **примити** примим св 'добити оно што је упућено (позив, решџње, писмо)'. – Примџли су решџња за пђрез, јђш сђмо да примџ пђре за мђлине; *изр.* ~на *знање* 'обавџстити'. – Углђвнђм примџијџ си на знање да трђба да дђ[ђџ]ш на кџлук, а штђ-ш тђ да рђдиш – тђ е твђја ствђр, јђ сам мђџ отђросијџ, а тђбе нџмђ пђтгле ђђво да бђднџ крђв; *џрџми!* узв, наредба коњџ. – Он ти је зџкана наџчијџ ко нџког иксђна, сђмо му примакнџ џзду и виќне: примџи! – ђн зџнџ, ил га џвати за нђгу на поткђвању

и каже: прими! – он подигне нѣгу моментално; ~ се ‘ожилити се, пустити корен’; в. *поисадити*.

примирити се примирим се св ‘умирити се, утишати се’. – Уватила ђецу нека укта̀нија, нѣкако да се примире.

примѣтак -тка м ‘примљени поклон’. – Ово им је примѣтак од ђевојачке рѣдби-не.

принављати принавља́м несв ‘прибављати, добављати’. – Принављала она у кући кад је гѣј мѣгла; || **принѣвити** принѣвим св ‘набавити нешто’. – З-душе сам вољела да понешто принѣвим у-кућу, било какѣ суд, било како покривку ил мај штѣ.

прѣнова ж ‘ново младунче у тору, ново челаде у кући’. – Сѣзвѣ цѣо цѣмѣт на алвѣлук, спрѣмијо иѣа и пиѣа да се пѣпијѣ и пѣјде за прѣнову у кући.

принѣсити принѣсим несв ‘доносити нешто да буде ближе, примицати’. – Он ти је вѣлика вѣас и њѣму мѣраш принѣсити вѣликом лѣпатѣм; || **прѣњѣти** -сѣм св ‘принети, донети’. – Прѣњѣли смо ти сѣѣна прѣд шталу, сѣмо им прѣд нѣх потрѣпѣ у јасле па ѣмо иг ми напѣити кад дѣѣмо.

прѣорати прѣорѣм св ‘поорати до краја’. – Сѣмо да прѣорѣм ово мѣно што е ѣстало уз вратине, па ѣу дѣи.

прѣпадати прѣпада́м несв ‘бити у својини’. – Свѣ је тѣ прѣпадало мѣм ѣѣду па он прѣдѣ; || **прѣпасти** -[д]нѣ ‘постати својина’. – Јѣднѣг дѣна, сѣне, ако заслѣжите, свѣ ѣе ово прѣпасти тѣбе и твѣјѣ сѣстри, ја неѣу поњѣти у грѣбље; ~ *ѣѣшко* ‘смучити се, добити мучнину’. – Чѣм је чуѣ њен дрѣтав гѣас, сѣтио се: сѣгурно му прѣпануло тѣшко.

прѣпѣлити прѣпѣлим св ‘запалити цигарету’. – Дѣјде ми вѣтрѣ да прѣпѣлим дѣ-вѣн; || **прѣпѣљвати** -ѣљѣвам / -ѣљѣуем несв. – Порѣд прѣчѣвѣља ѣѣдо је прѣпѣљѣво сѣмо грѣнциѣм с вѣтрѣ или ѣзѣмѣ жѣшку машиѣама.

прѣпѣрити прѣпѣрим св в. *сѣарити*. – Оѣу да трајим мѣшко тѣле да га прѣпѣрим ѣвѣм мѣм шаѣоѣици.

прѣпасати -шѣм св ‘везати, учврстити нешто око појаса’. – Мајка кад прѣлази шпѣрету или мѣкару, ѣбавѣзно прѣпашѣ кѣцѣљу.

прѣпека ж ‘жега, вруѣина’. – И кад бѣјѣше онѣ вѣлика прѣпека и ѣспара, вѣдѣм кѣр ѣсплазијѣ јѣзик и дѣкѣѣ, кѣкѣшке позиѣевале и ѣпуштиле крѣла у ладу, а ја јѣдва дѣшѣм.

прѣпѣти прѣпнѣм св ‘везати ланѣем на паши за неки колац или дрво или ко-нопѣем везати рѣг и ногу’. – Пѣшѣ да прѣпнѣ јунѣиѣа навр лѣвадѣ; || **прѣпињати** прѣпињѣм несв према *ѣриѣити*. – Сѣд ѣе он, ѣнѣ га прѣпињѣ јуницѣ да му не брѣсти шѣљѣве.

прѣпѣт -а -ѣ ‘мало пијан’. – Нѣ би он тѣ учѣнѣ да нѣје мѣно бѣјѣ под гѣасом, а он кад је прѣпѣт, н-ѣмије да се контрѣлишѣ, нѣмѣ му тѣ ѣзѣти за зѣдѣ.

прѣпѣтати прѣпѣтам св ‘узгред запитати’. – Јѣ га прѣпѣтак ѣѣе л д-ѣдѣ у Чѣкак у пѣтак.

прѣпитѣмити -ѣтомим св *ѣитѣомити*. – Нашѣ Радаило зѣчиѣа у лѣвади, дѣнѣг га кѣћи и рѣнијѣ те му се прѣпитѣмијѣ.

прѣплѣнути прѣпланѣм св ‘пригорети, препланути’ – Бѣјѣше јѣра, свѣ смо прѣ-плѣнули ко да си нас на рѣжањ прѣставијѣ.

прѣплод м ‘стока која се издваја и негује за расплод’. – Ово тѣле жѣнско ѣу д-ѣставѣм за прѣплод, тѣурило се на мајку, а она е мѣдѣг дѣбра мѣлекуѣа и мѣка на мѣжи.

прѣповѣѣдати ѣвиѣдам несв ‘причати’. – Приповѣдѣ нам ѣѣдо спорѣд прѣчѣвѣља свѣко вѣче пѣнешто.

приповијес -сти ж 'прича, беседа'. – Сã-ћу да вам испричам једну приповес што сам је чуо од мoг ђеда, а ви тувте па прендсте вашиим млађима кад дoђе време.

припомагати -oмажем несв 'помагати'. – Припомагo је и сестри и браћу, и куму и пријатељу; || **припомoћи** -oмогнeм св 'мало помоћи'. – Треба припомoћи свакoм, кoлкo мoш, сeвaп је, јел и ми иштeмo пoмoћ сваки-час и велимо: Бoже помoзи, да Бoг помoжe и коeшта; в. *леђа, сироче*.

приправити приправим св 'припремити'. – Приправи aлaт што нам треба за y-шуму, д-идeмo yјутру с Бoжјoм пoмoћу; || **приправљати** -ам несв. – Eнe бaбе y-кући приправљa ручак; || **припрaван** -вна -o 'спреман за неки посаo'. – Он ти је кo бритка сaбљa, вaздa припрaван за свe што треба, кo зaпeтa пушка.

припрос -ста -o 'прост, добродушан'. – Јeс он припрос чoвек, ал честитијeг и чaснијeг нeма нaдалеко.

приптити приптије[м] св 'отежати дисање, гушити'. – Приптило ме нeшто, дoктoре, вoђeнак, кo да ћу д-изданeм, а и мoју жeну пoђeкад зaптије, ал мeнo мање нo мeнe.

припушити -им св 'запалити цигарету, почети пушити'; в. *машице, учиниши*.

припуштити -им св **1.** 'привести јагњад или телад ради дојења'. – Aјде, блaгo бaби, да ми пoмoгнeш да припуштимо тeлe, oјaчaлo, нe мoгу сaмa, oћe да ме oбaли; **2.** 'пустити стоку да пасе на месту где је бујнија трава'. – Кад биднe прeд нoћ, а тi, припушти крaвe мeнo у oтaву, нек се дoбрo нaврaндaју.

прирaнити прирaним св 'прихранити, дохранити'; в. *мршав*.

прирaсти -стe[м], об. у *изр.* ~ за срце 'развијати се у обележје, особину личности'; в. *лакомoс*.

прирез м 'врста дажбине, државног намета'. – Ударали су нам и пoрез, и прирез, и трошарину и вaздaн коeкaкe дацбине.

прирoжак -шка м 'краћи рог на кући који се спаја с маијом'. – Рoгoвe смo ударили, јoш да нaпaсeмo прирoшке, па ћeмo да пoпијeмo пo јeднy; в. *идрoжњача*.

прирудак -тка м 'крaк који спаја руду с предњим трапом запрежних кола'. – Кад Јерoтије начини кoлa кo нaтруковaнa, рудa и прируци кo да су никли, а јoк прaвлeни. – За прирутке мoрa да нaћeш пoдeснo дрвo.

прируђети -дi св **1.** 'просушити се на сунцу (о земљи)'. – Чим јoш мaлo прирyдi да нeмa блaтa, oмa ћeмo д-oкoпaмo башчoвaнлук; **2.** 'показати знаке сазревања (о воћу)'. – Згoднo трeшњe прируђeлe, за двa-трi дaнa бићe зрeлиг; **3.** 'почети се сушити (о платну)'. – Aн видиш да e плaтнo прируђeлo, тi га скyпи, нoси у виp нек се нaквaси па јoпeт вaкo прoстри нa сyнцe, тaкo се oнo бeли; в. *влажан*.

прислава ж 'сеоска слава, обетина'. – Ми сeoскy слaву зoвeмo oбeтинa, а дoљe потплaнинци кaжу прислава, тo ти је свeднo, што викалa oнa: зoви мe и лoнaц сaмo мe нeмo рaзбити.

прислављати -ам несв 'славити, обележавати сеоску славу'. –У Губeрeвцима свi прислављaју Мaли Спaсовдaн.

прислoнити прислоним св 'наслонити уз нешто'. – Ми на Бaдњe јyтрo дoнeсeмo бaдњaк па га прислонимo yз кућy с иoстoчнe стрaнe и тyј биднe до yвeчe, па га oндaј yнoсимo y кућy; || **прислањати** прислањам несв 'наслањати уз нешто'. – Виљe прислањaј yзa зид, и тo нeћe у oћшкy, да се нeкo нe нaбyши, дaлeкo билo.

присмoчити присмочим св 'дoспeти нa ивицу глaди, приштедети храну'. – Бијaшe пoскyднo врeмe пa смo мoрaли да присмочимo, није билo кo-вo сaд д-имa кoлкo oш, кaки тo, oвo сaд нaрoд пoбeшњo, ни нe знaјy штa e oскyдицa; в. *исeћи, исегнуши*.

присое с ‘присојна страна, тле окренуто сунцу’. – Ми који ђдимо јђш ђвйм присојом, трѣба да се сѣћамо наџијег стѣриг чијим стђпама идѣмо и да се пђмолѣмо за њѣг; || **присојнѣ** -ѣ -ђ ‘који се односи на присоје’. – Нѣма дђбрѣ ракије без присојнђг вђтњака; в. *ѣрогрисѣи, окоѣниѣи*.

прѣспати -ѣш св ‘дремнути, придремати’. – И кад прѣспѣш, мешто да спѣвнѣш ко чђвек, тучѣш главђм, дђ-некђ дђба нђћи, кѣко да сѣставѣш крај с крајом.

прѣставити -ѣм св ‘ставити посуду на ватру да се кува њен садржај’. – Прѣставила сам пасѣљ, а тѣ с врѣмена на врѣме дђли тђплѣ водѣ и лђшкѣ вѣтру ѣспотија; || **прѣстављати** -ѣм несв према *ѣрѣстѣавѣиѣи*. – Тѣ ћеш њѣ д-ѣчиш кѣко се кѣвѣ свѣдбарски кѣпус, прѣстављала га е вѣше пѣтѣ нђ што тѣ ѣмѣш гђдѣна.

прѣстајати -аем несв ‘саглашавати се’. – ђни су прѣстајали на свѣ на шта чѣсти-ти нѣ би нѣкад мђгли; || **прѣстати** прѣстанѣм св ‘сагласити се’. – Кад Жѣрко рѣче да ће да га бѣје ан ѣзају из сѣда због лагања, ђн ђдма прѣстаде да се насѣлѣ.

прѣсташа м ‘присталица, подржаватељ, заговорник’. – ђн ти је прѣсташа ђнијег ѣѣди који држѣ до чѣсти и ђбраза.

прѣстигнути -нем св ‘стасати, развити се; сазрети, стићи’; в. *лѣдиница, сѣроѣво-вѣиѣи*; || **прѣстићи** прѣстигнѣм св ‘и с т о’. – Прѣстигоше ћѣца, вѣла Бђгу, здђмчаше се снагѣ па е сѣд млђго рѣтније но кад бѣјасмо нѣокосни; || **прѣстизати** прѣстижѣм несв ‘стасавати, долазити’. – Прѣстижу ћѣца и ђдма е свѣ дрѣкчије.

прѣсести прѣседнѣ св ‘лоше се провести, пострадаѣи’. – Пђсле јђј, весѣлници, прѣсело и мѣјчино млиѣко што е пѣтала тѣту да ме пѣшти д-ѣдѣм с Душѣнком, прѣкђрђ е стђ пѣтѣ споради тђга (7: 67).

прѣтѣјати се прѣтѣјѣм се св ‘умирити се, прикрити се’. – Кад су ђтуд наѣшли Нѣмци, мѣ смо се прѣтѣјѣли свѣ док нѣсу замѣкли иза ђкукѣ, сѣме им се зѣтрло.

прѣтвѣрати прѣтвѣрам несв ‘овлашно затварати’. – Не прѣтвѣрај тѣ вѣрата, дѣјѣте, но ѣг ђстави, нѣје ти лѣдно; || **прѣтвѣрити** прѣтвѣрѣм св ‘прикрѣнути, мало затворити’. – Прѣтвѣрде, дѣјѣте, прђзор, вѣчѣ прђмаја.

прѣтѣгнути прѣтѣгнѣм св ‘јаче стегнути’; в. *колан*; || **прѣтѣзати** прѣтѣжем несв према *ѣрѣѣгнѣиѣи*; в. *ѣзмерѣиѣи, ѣризнаѣиѣи, колан*.

прѣтѣскати прѣтѣскам несв ‘држати под оптерећѣњем’. – Прѣтѣска држава, прѣтѣска сувђвица, прѣтѣсле гђдине, а јѣтрос им пђмогла и шарѣља: прѣтѣсла ми нђгу и нѣ могу стђпѣ; || **прѣтѣснути** -нем св према *ѣрѣѣтѣскаѣиѣи*; в. *вѣраѣц, сѣрали-ца, смаѣиѣиѣи, ћарлијаѣиѣи*.

прѣтка ж ‘мотка уз коју расте боранија причара’. – Бурѣнија ѣзишла у вѣр прѣткѣ, милѣна пђглѣти, а мѣуне се ђкитиле кђ грђз.

прѣтрѣвати -рѣѣвам несв ‘долазити трѣчи’. – У нѣвољи ѣѣди прѣтрѣвају да пђмогнѣ; || **прѣтрѣчати** прѣтрѣчѣм с **1.** ‘дотрѣчати’. – Прѣтрѣчаше свѣ да вѣде штѣ се дѣсило; **2.** ‘прѣтећи у помоћ’. – Ако си прѣтрѣчђ да пђмогнѣш нѣвђљнику, учѣнђ си дђбро дѣло.

прѣћерати -ѣм св ‘дотерати, пригнати’. – Прѣћерајде кђла до ђнѣ гђмилѣ дрѣвѣ; || **прѣћерѣвати** -ѣрѣвам / -ѣруем несв ‘прѣтеривати, пригонити’. – ђни су прѣћерѣвали плѣше, Сѣво је ѣзбаѣвђ сѣѣно, а ћѣдо ћѣнђ.

прѣѣпитати ѣпѣтам св в. *ѣрѣѣѣѣѣиѣи*. – Кад наѣмѣнеш тѣмо с ђнѣ странѣ плани-нѣ, кад срѣтѣш нѣкђг, тѣ приѣпѣтај ћѣ је ѣѣна кѣћа, свѣк ће ти кѣсти.

[**прича**] ж; в. *ѣђђѣѣѣѣиѣи, ѣѣѣѣѣѣѣи*; || **прѣчица** ж ‘кратка прича, казивање о некој згодици’. – Кад бѣјасмо мѣли, ћѣдо нас крај прђчѣвља заѣављѣо ѣгђовијѣм прѣчица-ма; || **прѣчљив** прѣчљивѣ -ђ ‘који воли да прича, брѣљив’; в. *ѣѣѣѣѣѣѣиѣи*.

прѣчѣлица м / ж ‘особа која воли да прича, брѣљивѣц, брѣљивица’. – Она бѣѣби-на прѣчѣлица не утђљѣва, пђваздѣн само тђрѣче.

при́чати причам несв 'говорити, приповедати'. – Дуго су причали испод лџпѣ, а о чему – питај њиџ; || **при́чање** с 'приповедање'. – Дођи дѡвече кода нас да чуеш ђедово причање.

при́чати причам несв 'побијати притке'. – Одок да причам буранију и да пѡт-тачкам патлицане; || **при́чање** с 'побијање притки'. – Причање бураније није тежак пѡсо, ако су притке згѡдно заоштрене мѡгу и жѣне да попричају.

причврљити причврљим св 'притерати у шкрипац'. – Нѣ би ѡн то ниџкад прѣзно да га ни́смо причврљили те немаде куд.

причврстити причврстим св 'учврстити'. – Причврсти ти тѡ сѡд ко́лко бѣло да нѣ панѣ, а пѡтље ћемо дотѣгнути; || **причвршћавати** -ршћавам несв 'учвршћивати'. – Причвршћавасмо ко́лко мѡгадосмо, ал нѣма ту помѡзи Бѡже док се не испѡбѣја нѡвѡ прѡшће и не пѡплете.

при́чекати -ам св 'сачекати'. – Причекај ме часак сѡмо да се преобучѣм; – И Бѡг дѡшу при́чекѡ; || **при́чекнути** -нем (не)св 'мало причекати'; в. *грашнуѣи се, ѣреобући се*.

при́чути причуем св 'начути'. – Причуо сам, велѣ Жѡрко, да ће ѡвѡ ѡмеричка и ѣврѡпска бѡнда да нас бѡмбѡрдуне, а Мѣлорад каже »ма ни́су ва́лда лѡди«, а Жѡрко велѣ »ни́су, ва́ла, ни пѡметни јел нѣ знају да ће крв на́ша на њиџ и на ђѣцу њи́ну«.

приш -шта м 'гнојно запаљење коже или вимена код оваца'. – Кад јѡј ѡвце прѣ-скочѣ преко врзинѣ и ѡду у зијѡн, ѡна би цакала и клѣла иг: *и́с, ѣриши ше ѣѡјѡ, ѣриши ше нашо, ѣриши ше ѡѡѡ*.

пришавити -им св 'притегнути шраф, пришрафити'; в. *одоцниѣи*.

приши́вати приши́вам несв 'спајати иглом и концем'. – Ёнѣ је у кући, приши́ва бра́лицу дугмѣта на ко́шуљи; || **пришити** пришијем св **1.** 'саставити концем дугмић са одећом'. – Ёмѡ е и ѡн кројачкѣ вештинѣ: умлѡ је да пришије дѡгме на ко́шуљи; **2.** 'приписати неком нешто, опањкати'. – Пришили му и што јѣс и што није сѡмо да му дѡђу главѣ.

пришипетља м 'особа која прилази друштву непозвана, наметљивац'. – Пришѣ-че се ѡнѡ пришипетља да чуѣ шта лѡди збѡрѣ па д-ѣдѣ да иг цинѣари.

пришкрѣнути пришкрѣнем несв 'притворити'. – Кад сам прѡшѡ, виђѡ сам врѡта пришкрѣнута, ни́су бѣла на́чисто затворена.

пришљѡмчити се пришљѡмчим се св 'доћи непозван'. – Ђн се пришљѡмчи пѡ-ближе, нађе се, бѡксем, у пѡслу и слѡшѡ шта ѡни збѡрѣ.

пришпѡрати пришпѡрам св 'уштедети, сачувати новац или какву робу'. – Ёвѣ ти иљадѡрка, нек ти се нађе, д-ѣмѡш кода се, а ти пришпѡрај ко́лко гѡј ѡзмогнѣш.

пришупак -пка м 'уљез'. – Ђнѡ рђѡ ѡдбѡшка, ко нѣки пришупак ѣдѣ те шуња по сѣлу и њѡши штѡ ће ко да рѣкнѣ противу њиџ.

пришѡћети -тим св 'прићутати, не ѡдговорити'. – Кад јѡј ѡн ѡдбрѡсѣ, на́кѡ бѣз-душно, вѣсела ма́ма пришѡће и ѣзмаче се.

пѣркос м 'једногодишња украсна биљка, *Portulaca grandiflora*'. – Пѣркос ти рѡстѣ и по кѡлдрми, нит га ко́пѡш, нит залѣваш, мѡш и да га гѡзиш, ѡн ѡпстае.

пѣркосити -им несв 'упорно, понекад неразумно, остајати при свом ставу'. – Нашо си ко́м ћеш да пѣркосѣш, ако те ѡждѣм по гѡзици, запѡмтићеш данашњи дан.

пѣркѡти пѣркѡм несв 'стењати'. – Шта пѣркѡш тујнѡк, рѣкѡ би се пѡрѡђаш?; в. *самовезачица*.

пѣрлѡд ж 'трули остаци дрвета у шуми'. – Накупијѡ нѣку пѣрлѡд, није ни за шта, мѡже сѡмо на́кѡ да тиња; || **пѣрлѡдљив** -ѡдљива -о **1.** 'натруѡ'. – Натѡварио и дѡгнѡ нѣшто пѣрлѡдљиво, ко да није глѣдѡ штѡ тѡварѣ. – Нѣма ѡд тог трѡпца ништа, виш да

е прлăдљив нăчисто; **2.** ‘неплодан терен. јалово земљиште’. – Вйђо и он, њн је пџчџ да кџпă, да е сџвио, да е џнџ зџмљиште тџшкорадно и прлăдљиво.

прлăдина ж ‘прозукло, натруло дрво’. – Ма нџмџ да тџварйш тџ прлăдину, то ти нйје нй за шта.

[прљăв] -а -џ. – Нăјпрљăвији ти је она јăјцара што рăди за Ёдбу и цинкăри љџде; в. *слизак, ирйљăиши*.

прљăвурă ж ‘прљăва, неуредна жена’. – Ёмй се, нџмџ д-йдџш ко џнă Микăилова прљăвурă.

прљăвштињă ж ‘нечистођă’; в. *срăдоњă, созгăјз, сйириџи*.

прљати (се) прљам (се) несв ‘загăђивати, блатити, поганити’. – Припасте мăло кџдије идџте, нџ мџрате се прљати сваки-час; *изр.* ~ *руке* ‘радити нешто нечасно’. – Нџмџ да прљаш рџке, бџље ти је да прџсйш но тџ д-џрадйш.

прљуша ж ‘лоша земљă, пескуша’. – Ймају дџста зџмљџ, ал нйје, ствăри, свџ нџка прљуша.

прнџти прне ‘прхнџти, полетети лепршајуђи крилима’. – Идџмо мй тăкџ кроз ливăду и нџшто чăврљăмо, кад одјăмпџт прнџше прџпелице из трăвџ, те се мй згџдно прџпадџсмо.

прњă ж ‘изношен, стар комад одеђе’. – Ђџ си нăшџ тџ прњу поред свџгă што си тăмо мџго џзџти; || **прњица** ж дем. – Ђџца измивџна и глџдна, чйсте им џнџ прњице, вйди се да им је мăјка врџдна и кăрактерна (7: 112).

прџбăдати прџбăда(м) несв **1.** ‘прџбијати оштрим предметом’. – Кад је прăвијо ѡм, свџ је шйлом прџбăдџ рџпице на кџжу па џнда кроз тџ рџпице йглџм прошйвџ; **2.** мед ‘осџћати оштре болове’. – Мџно-мџно па е нџшто прџбăдало по днџ стомăка; || **прџбџсти** прџбџдџм св према *йрџбăдаиши*. – Нăгазио на трн, прџбџ га кроз џпанак и дџсет дăнă нйје мџгџ да стăнџ нă-ногу.

прџбăди м/ж, џб. мн ‘оштри болови, који се појăвљују с прекидима, у таласима’. – Пџчџше да га жйгăју нџки прџбăди у стомăку и за двă-дăна џмриџе весџлнйк.

прџбеăрати -ă[м] св **а.** ‘процветати (џ вођу)’; **б.** ‘постати сед’; в. *йрџсџд, сџџед*.

прџбијати прџбијам несв према *йрџбиџи*. – Ёнџ иг прџбијăју тџмџљ нă-куђи, џђе д-џведџ вџду; || **прџбити** прџбијем св ‘прџдрети, прогурати се, успџти’. – Кџ би се нăдџ да џе се џн тăкџ прџбити; *изр.* ~ *глăву* ‘упорно тражити, досађивати’. – Прџбй глăву свăки дăн прйчăјуђи йсто, дџсăди вйше и Бџгу и нăроду.

прџбирати прџбирам несв ‘пребирати, селектирати’. – Прџбирџ сам јăбуке й њйг џемо у трăп; || **прџбрати** -берем св према *йрџбириџи*; в. *руда*.

прџбирăч -ăчă м ‘који много бира’. – Млџго се џна дрђжала у сйли, одбйјала млџге прџсџе, а кад су прџстали да дџлазџ, џндак дăј шта дăш, нйје џăба кăзано да прџбирăч нăђе отйрăч.

прџбисвиџет м ‘скитница, човек без достојанства’. – Нџма ти живџта ш њйм, вйш да е џбичан прџбисвиџет.

прџбити прџбије св ‘учинити да се промрзне’. – Тџрдџ, дйџете, каку џџку нă се, прџбиџе те џвăј вџтар.

прџблџјати -џйм св према *блџјџи* ‘изгубити здрав разум, скренути с ума’. – Прџблџјџ вџсџли Танăсије, ни сăм не знă штă зџџрй.

прџбојăц -џјца м в. *кирнер*. – Ёзми прџбојăц те ми кйрнеруј џвăј плџк, џђу да га прџбџшим бџргйјом.

прџбрџнути се прџбрџнџ(м) се св **а.** ‘укиселити се, постати неупотребљив (џ јџлу)’. – Прџбрџнџ се пасџљ, мџш кџмотно да га бăчйш џ-сплăчине; **б.** ‘преварити се у џекивањима’; в. *йџлакомйџи се*; **в.** ‘искварити се, упасти у лоше друштво’. – Док

је бијо с родитељима, ђедом и бабом, бијаше дѣчко за пример, како оде у те ђаволѣ школѣтине, прѣбрцну се наѣисто.

[пробудити] пробудим св према *будийи*. – Знаш како пјеваше она: Славѹј пиле, не буди ми господара / сама сам га успавала, сама ћу га пробудити.

пробунгурати -ам св 'самлети бунгур'. – Пробунгурѣ сам цаќ жита, тѣ вам је па смѣчте.

пробуразити -уразим св 'пробости'. – Драгана Богдановог пробуразијо бик и није мѣгѣ да прѣтектнѣ, Бог да му дѹшу прѣстї.

пробургијати пробургијам св 'на недопуштен начин стећи корист, иметак'. – Уватило се с оним партијашима и пробургијало стѣн и пѣсѣ за жѣну.

пробушити прѣбушим св 'притиском направити отвор'. – Пробушила му се кѣндурѣ, уишла жљѣцкавица па сѣмо кљѣчка.

прѣвала ж 'откриће тајне'. – Не зна се како су иг ѣткрили, сѣгурно е била нѣка прѣвала; *изр.* ~ *ѣблѣка* 'изузетно велики плѹсак'. – Кад онѣмад бї она прѣвала ѣблѣка, ѣднѣ нам вѣда пѹт наѣисто.

прѣвалија ж 'понор, бездан'. – Причѣ ми чѣвек како е нѣки Љѹбивоѣ Рѣшум рѣкѣ да смо мї између двїје провалије: јѣдно е, велї, бела кѹга, а дрѹго црна Јеврѣпа. – Вала баш, памѣтнї је од чѣлѣ јел та нам је Јеврѣпа главѣ дѣшла.

прѣвалити прѣвалим св **1.** 'ући силом, притиском направити отвор'. – Лѣпови прѣвалили у ѣнину кѹћу и пѣкрали им коѣшта. – Прѣвалиле свїѣе прѣшѣе и ѣтишле у зијан; **2.** 'открити актере незаконитих послова'. – Прѣвалили онѣмад цѣлу тѹ банду што е краља ѹдма стѣку; ~ **се** 'отворити се (ѣ чирѹ)'; в. *чир*; || **прѣвалївати** -ѣљивам / -ѣљуем несв према *прѣвалии*. – Уватили га док је прѣвалївѣ прѣдавницу.

прѣведрити (се) прѣведрї (се) св 'изведрити се'. – Чѣкамо да се прѣведрї; в. *ишина*.

прѣвенути -нѣ св 'благо се просушити, увенути'. – Чим вїдите да су ѣткоси прѣвенули, вї зајте те иг прѣврнте; в. *ишираи*.

прѣвѣсти прѣведѣм св **1.** 'показати пут'. – Йди, сїне, те прѣведи ѹде дѣље до Пїѣине водѣнице, па им пѣтље покажи кѹдѣ д-йду у Драгачицу; **2.** 'прѣборавити'. – Мїћо ти је вїше прѣвѣ у шуми но у концѣларїји йјако е инѣињѣр; || **прѣвѣдити** прѣвѣдим несв према *прѣвѣсти*. – Сѣмо ѣн зна кѹдѣ иг је прѣвѣдио до Студѣницѣ, а свї знајѹ кѣлико су нѣки прѣвѣдили врѣмена у кавани йјако нїсу бїли кѣл(н)ери.

прѣвѣсти се прѣведѣм се св в. *сїровѣсти*. – Прѣвѣли се кѣ бѣс пѣ трѣју.

[прѣветрити] -им св; в. *расїасати*; || **прѣветѣран** -рна -ѣ 'изложен благом ветру'; в. *бриг* / *брежуљак*.

прѣвирївати -йрївам / -йруѣм несв несв према прѣвирим. – Прѣвирїва изѣ кућѣ да вїдї кѣ е дѣшѣ; || **прѣвирити** -йм св 'погледати, вирнути'. – Цїбнѣм вирангу и прѣвирїм кроз прѣзор, йма штѣ да вїдїм: ѣн раширијо рѹке и гѹстира, а за ѣим Цїгани с ѣманима и јѣрмоником.

прѣвѣдаѣија м 'чѣвек који посредује при склапању брака'. – Наш Дѣсмир ти је пѣстѣ највѣћї прѣвѣдаѣија у цѣлом крајѹ: ко гѣј нѣ мож да с-ѣженї – ѣн му наѣе прїлику.

прѣвѣдаѣинка ж в. (*сїровѣдаѣија*). – Слѣвка Бранкова ти је бїла Крстїни прѣвѣдаѣинка.

прѣвирїштати -штї св в. *прѣвирїштати се*. – Прѣвирїштало јѣло па шѣпћѣ, није нї за шта.

прѣвирїѣти прѣврї св 'загрејати до кључања, прѣкључати'. – Кад ракија прѣврї, тї је ѣндак запржи с кукача и прѣсѣци с пошѣћереном водѣм.

прòгледати -ām св 1. ‘отворити очи’. – Они ти личē на ма̀чиће: трѣба им врѣмена да прòгледāju; 2. ‘разумети, схватити догађаје’. – Пòмало прòгледā, ал нѣ веруем да ће йкад пòтпуно прòгледати; || **прогледнути** прòгледнѣм св ‘схватити заблуду’. – Нек им Бòг мйли òтвори òчи да прòгледну и да вйдѣ куд иг вòдѣ òви прòбисвиѣти; *изр.* ~ *крòз йрсиѣ* ‘привилеговати неког’. – Нѣму стално прòгледну крòз-прсте зātò што му е у̀йāk др̀матор.

прòгон м ‘узан пут између њива за пролаз стоке’. – Између нāшијег и њйниг парцелā ймā прòгон кòйим х̀ерамо стòку на пāшу.

прогòнителъ м ‘немилосрдни ималац власти’. – Вāзда е, х̀ецо, бйло прòгнанйг и прогòнителъа, бāш нòмāд читā пòп òнò »блāжени прòгнāни правде рāди«, зātò прогòнителъи себе у̀дѣ, а прòгнāнима кòрйсте, а тй стално бйдни на стрāни прòгнāног и нѣш сигурно сѣвити јел је и Бòг у̀зā њиг.

прогрйзати прòгрйзам несв ‘пробијати гризењем’. – Стāлно ми мйшеви прогрйзају кàртòнску кугију у кòју сам òстављала коѣшта па сам шх̀ела да те мòлим да ми нāчинйш сāндук; || **прòгрйсти** -йзѣ св ‘делимично (се) отопити’. – Чйм је òдјужио дāн, на òвòј прйсојној стрāни прòгрйзло п̀ртину п̀утом. – Прòгрйзо југòв вѣтар снѣг х̀е гòј га е мòгò дòватити.

прогрйјавати -йјāва несв ‘помалати се иза облака (о сунцу)’. – Нйшта лѣпше нѣма него кад с прòлећа пòчнѣ да прогрйјāва сунце, òндак се свѣ рāдуе и тйце, и јāгњāд, и х̀ѣца, зātò се вāлда и кāже, чѣкā кò òзѣбо сунце; || **прòгрйјати** прòгрйјѣ св ‘изгрејати иза облака’. – Кад је прòгрйјало сунце, мй поскйдасмо цòке; в. *грануѣи*.

прòгунути -нѣм св ‘прогутати’. – Прòгуну ти он òну пйлулу на јѣдвите јāде. – У свѣму бйдни òдмерен, блāго х̀једу, у̀грйзни сāмо нòлико колко мòш да прòгунѣш.

прòдāвати прòдāем несв ‘давати нешто за новац’. – Јā òчевину мòју нѣћу прòдāвати за живòта, а вй пòсле рāдте кāко вас Бòг учй; *изр.* ~ *зјале* ‘дангубити’. – Бòље би ти кòка пѣвала д-ўзмѣш нешто да рāдиш, а јòк да прòдāеш зјале по п̀уту и коѣх̀е; ~ *мāглу* ‘празнословити’. – Они ти сāмо прòдāју мāглу, прйчају шāрене лāже, што кāже Мйлисав, прòдāју муда мешто б̀убрѣгā; || **прòдати** прòдāм св према *йрòдāватии*. – Òвй ништāци спйскаше нāкū ймовину, прòдāдоше ц̀рно иза нòкта.

[прòдāвница] ж; в. *киселиѣи*, *лице*, *йрòвāљиватии*; || **прòдāвнйчица** ж дем; в. *звонара*.

прòдйсати прòдйшем св ‘почети слободније дисати; доћи до ваздуха (после жеге)”; в. *х̀арлијайи*.

прòдòбрити се прòдòбрйм се ‘постати бољи’. – Нѣшто се снāјка прòдòбрила у пòтоње врѣме, дāј Бòже да на дòбро йзйђе.

прòдрати се прòдерѣм се св ‘викнути, продерати се’. – Кад бйјасмо ўпремāсе Ц̀рне стѣнѣ, нѣшто заломāта крòз шуму, а Млāђо се прòдра кòлко га г̀рло нòсй.

прòждрати прòждрѣм св ‘прогутати’. – Да е мòго, мешчйнй, прòждрò би га; || **прòждриѣти** прòждрѣм св ‘и с т о’. – Да су мòгли прòждриѣти га са свѣ дрòњāма кад им је скрѣсò йстину у̀-очи, прòждрāли би га.

прожйвљѣти -йвйм св ‘проживети’. – Òнò што сам прожйвљò док смо бйли у зāдрузи, тò ти је бйјо жйвот, пòтље нас вāмо сатрије неокòштиња. – Òнò до војскѣ што сам прожйвљò, тò е бйло бѣзбрйжје, е пòтље вāмо мòраш да тучѣш глāвòм о свѣму.

прожйкљати се -ā се св в. *йрòлиѣйи се*. – Нѣмò млòго те млāдѣ трāвѣ дāвати стòци, да се не прожйкљāju, но помѣно нѣколко дāнā док свйкнū.

прòзбāрати прòзбāрам несв према *йрòзборйии*; в. *чāмоѣиња*; || **прòзбòрити** прòзбòрйм св ‘проговорити’. – Бйли у зāвади па онòмāд прòзборили. – Наййи да прòзбòрймо кòју. – Свй прòзборйше пòнекū, а òн ни да бѣкне. – Прòђе и нѣ прòзбори јѣднѣ јѣдйне.

прозвѣждати -дѣм св 'пролетети, проћи брзо'. – Прозвѣжда Наѡдомѣр с ѡним њѣговим мото́ром кѡ кѡршум.

прозѣпсти -бѣм св 'добро назепсти'. – Прозѣбо онѡмад п-ѡнѡј мѣнави па сѡд кѡшлѣ и кѡтѣ пѡваздѡн.

прѡзукнути -нѣ св 'иструлити изнутра (о дрвету)'. – Мѣшлѡ сам од ѡнѡг стѡрог дѡда да начинѣм бѡуре, кад дѣш: прѡзукло му дѣбло скрѡз од кѡри'ена до рѡкаља; || **прѡзући** -кнѣ св 'и с т о'. – Поред пѡта прѡзукли трупци чѣкајући да иг тѡвѡри ѡнѡј што нѣше дѡћи (7: 97).

прѡзумбати -ѡм св 'избушити рупе на кожном или гуменом каишу'. – Трѣкни до Јерѡтија нек ти чѡском прѡзумбѡ тѣ кѡише на кѡндурама.

прѡја ж 'хлеб од кукурузног брашна'. – Држ се, прѡјо, на свѡдби сам бѣла. – Бѡлѡ је свѡја прѡја него тѡђѡ пѡгача.

прѡјара ж 'хлеб од кукурузног брашна, јаја, млека и сира, печен у тепсији или плеху'. – Дѡбра е прѡја, ал јѡш бѡлѡ прѡјара.

прѡјѡрчити -им св 'прокопати јарак, канал'. – Мѡбрамо да прѡјѡрчимо изнад њѣвѣ, ако ѡдарѣ вѡда, да нам је не ѡднесѣ.

прѡјѡлпазити се -им се св 'искварити се'. – Прѡјѡлпазило се тѡ, ни ѡнѡј чѡвек ни трага ѡдѡ њ; в. *јѡлиаз*.

прѡкѡзати прѡкѡжем св 'одати, издати'. – Прѡкѡзала иг ѡнѡ рѣја од чѡвѣка те надрѡлаше веселници ко њѣко њѣн; || **прѡкѡжен** -а -о 'заражен; презрен'. – Кад су га оне јѡјцаре проглѡсиле за нѣпријатеља, свѣ су се склѡњали ѡд-њѣга, рѣко би је прѡкѡжен.

прѡканѡлити -ѡнѡлим св в. *ѡројарчиѡи*. – Трѣбало е проканѡлити повр њѣвѣ, вѣликѡ штѣту нам начини вѡда од ѡнѣ прѡвалѣ ѡблѡка.

прѡканути -не св 'почети падати (о киши)'; в. *рогѡз*; || **прѡкапати** -ѡ / -плѣ св а. 'и с т о'. – Прѡкапа нам кѣша ѡн смо натѡварили кѡла. – Мешчинѣ да ѣе да нам прѡкаплѣ прѣ него што пѡпластимо; б. 'почети тећи (о ракији из казана)'. – Убѡци јѡш мѡло грања сѡ-ѣе да прѡкапѡ ракија; в. 'почети прокишњавати'. – У вајату прѡкапало, виђде је л пѡкла црѣплика; || **прѡкапѡвати** / **прѡкаплѡвати** -ѡплѡва / -ѡплѡе несв према *ѡрокаѡѡи*. – Бѣжете, ѣѣцо, пѡд стреу, еѡвѣ кѣшѣ, прѡкаплѡва; || **прѡкаплѡвати** -ѡплѡе несв 'и с т о'. – Помѣно пѡче да прѡкаплѡе кѣша, а виђѣћемо оѣе л ѡбити ову сувѡвицу.

прѡкивати прѡкивам несв 'прикуцавати'. – Ёѡвѣ вам чѡп, прѡкиѡвајте бѡскије, па ѣемо пѡтлѣ д-ѡзносѣмо црѣп; || **прѡкѡвати** прѡкуем св 'прикуцати, закуцати'. – Прѡкѡво сам кроз брѡвно ѡнѡј ѣупријѡш и учѡрстијо га домѡћѣнски.

прѡкѡсивати -ѡсуе несв 1. 'почети ускисивати (о јелу)'. – Рѣко би да је овај пѡсѡл пѡчо да мѣно прѡкѡсива; 2. 'прокишњавати'. – Виђѣи је л пѡкла црѣплика на кѡшари, прѡкѡсива иза вратѡ; || **прѡкѡснути** прѡкѡснѣ св 1. 'узлутети се, покварити се (о јелу)'. – Кад јѣло прѡкѡснѣ, њѣје њѣ за шта, мѡш да га дѡш свѣњама ил да га бѡциш за-прѡшѣ; 2. 'почети прокишњавати'. – Пѡправи чим мѣно прѡкѡснѣ, бѡлѣ је нег чѣкати да прѡточѣ; || **прѡкишњѡвати** -ѡшњѡва несв'. – Олѡшала пѡкрѣвка на стѡрој кѡћи, пѡчело да прѡкишњѡва на пѡнеком мѣсту.

прѡклѣство с 'клетва, проклињање'. – дѣдо нам је више пѡта говѡријо да е проклѣство ѡпасна стѡвр и да е бѡлѣ мѣно с блѡгословом, но млѡго с проклѣством

прѡклѣштиња ж 'проклетство'; в. *закѡнуѡи*.

прѡклѡвати прѡклѡе св 'пробити ѡску јајета (о пилету приликом излезѡња)'. – Ёнѣ јѡш јѣдно пѡлѣнце прѡклѡвало ѡску, само што њѣје ѡзишло.

прѡкомендијати -ѡм св 'пошалити се'. – Наѣђи дѡвече, док жѣне прѣдѡ и плѣтѡ, мѣ да се пѡпричѡмо и да мѣно прѡкомендијѡмо кѡ зѣмѡјле.

прокопáвати -òпáвам несв према *йрокопáйти*; в, кулук; || **прокòпати** прòкопáм св ‘пробити копањем’; в. *шиџемајз*.

Прòкопље Св. вмч. Прокопије (21. јул). – Викаше баба: на Прòкопље вèлике кòноплје.

прòкòсити прòкосìм св ‘направити први откос по средини ливаде’. – Нàјпрво прòкосìш посрèд ливадè, па òнда врáтиш рáскос.

прокрвáвити -рвáвим св ‘повредити кожу и почети крварити’; в. *зайарáйти*.

прокрíвити се прòкрíвим се св ‘крикнути, вриснути’; в. *кривíйти, маљ*.

прòкрчити прòкрчìм св ‘направити пролаз крчењем’. – Мòрамо нàјпрво да прòкрчимо путању да би мòгли лóуди да прòђу. – Трèба д-ìмá пúт прòкрчен да ти трьáк нè-избије òчи д-òòдрáвиш, далèко бíло.

пролáмати се прòлáма се несв **1**. ‘допирати као одјек (експлозије, удара грома)’. – Кад ударè трубáчи, прòлáма се цèло сèло. – И сáд ми се у увèтима пролáмају òнè èсплòзије кад су злòтвори гáђали вáбрику у Лúчанима; **2**. ‘ломити се, пуцати под тежином тела’. – Òн нè сватá да ће се пòд нìм нòликим пролáмати и дèбља дáска од òнè кòју је тóрио; в. *зацинцáйти*; || **пролòмити се** прòломì се св ‘сломити се, пући, провалити се’. – Пролòмила ми се дáска на кáлкану под нòгама, ўмал се не скркак нáниже ў-јасле.

пролèћети прòлетì св ‘неосетно проћи, пролетети’. – И прòлеће жìвот док си длáном о длáн, ал, штá ћеш, што вíкò òнáј, бíдни зáдовољан свòјòм плáтòм, свáком ти је òдрèђено кòјим ће пúтом да прòђе, тò ти је òнáј òзгò зáцртò; || **пролétати** прòлèћем несв. – Бáба нáс òџцу звáла пролетèри, па е пítали што иг тàкò зòвèш, а òна вèлì: сáмо прòлећу крòз-кућу, здòмчáју кòмад лèба ил нèшто и јòпèт òдоше да ўкћу.

пролињати се прòлињам се св ‘обнерадити се, проскитати се’. – Пролìњò се кò глúва кúчка, нìђе кúћи не прìлазì повáздáн.

пролítати се прòлìта се ‘добити пролив (о стоци)’. – Пролítала се јúница од òнè млáдè трáвè, свè је вèшалице зальòскала.

прòлити прòлìти св ‘пресути (течност)’. – Он крèнò да нáлије рáкију у чáшицу па прòлије на áстáл, а пòсле кáже да нèма јèдно òко; || **прољèвати** прољèвам несв ‘проливати’. – Причаше вèсели òједо како се крв прољèвала на Цèру и Колубари.

прòлòкнути прòлòкне св ‘изровати, направити рупе (на путу)’. – Нìнијем кúћама нè мош лáсно да приђеш кòлко им је пúт прòлòкно, нè знáм штò òнò не пòдаспú кòлко бíло.

прòљеће с ‘пролеће’. – Òвò прòљеће нèкако òдòцнì, ўдарì зìма рèпом кад бì прì-крају; || **прòљетњì** -á -ò ‘пролећни’. – Прòљетњì вèтрови зáчас òсúше зèмљу: ~ *кìша* ‘благотворна киша у време ницања и раста усева’. – Кáже пítали Књáза Милоша штá мýсли кòлко врèдè Јелисèјска пòља са Лúвром, а òн им, бáксем, рèкò да врèдè прòљетње кìше у Србији. – И òвá прòљетња пìлáд стáсаше за клáње, òмá пòвише пјевчìћá па ћемо мìмогред да иг кòљèмо кад нèко дòђе ил кад имáмо рáднике. – Прòљетње òрáње је млòго тáкшè од јèsèњег, ал штá сам мòго кад јесèнáс нè дадоше кìше.

прòљећи -езèм / -ежèм св ‘проћи’; в. *несни*.

[прòмаја] ж; в. *макнути, йрилуийти, йришворийти*; || **прòмáјни** -а -ò ‘који је изложен промаји’; в. *сиришије, увала*.

промáкнути прòмáкнèм св према *йромицáйти*. – Глèдали су зá нìма док нìсу промáкли преко òбрешка; || **промáћи** прòмáкнèм св ‘и с т о’. – Ни сад ми нìје јáсно кáко су промáкли да иг не премèтимо; || **прòмицати** прòмичèм несв ‘пролазити

поред нечега или некога'. – Нёкй прѠмичё Ѡнамо иза Јасёња. – ПѠслёдни пѠт су иг виђели како прѠмичѸ иза сти'ёнё.

прѠмерити прѠмерйм св 'одмерити, проценити'. – Кад Нада рёче: „Гётка, ѠвѠ е мѠј мѠмак“, Ѡна тѸри рѸке, вѠкѠ, на бѠкове, прѠмери ме од главё до петё, и рёче гласѠвито: „ТѠ ти мѠмак!? Ёј, мѠја шћёри, Ѹ-шта Ѡде твѠја лепѠта!“

прѠмет м у изр. *йграйши на / у ~* 'мењати се на месту коловође'. – Нас двѠјица се здогѠворймо д-йграмо у прѠмет кад се ћёвѠјке Ѹватё Ѹ-коло.

прѠметнути се прѠметнём(о) се 'променити места у колу'. – ПрѠво Ѡн пѠвѠза кѠло и Ѹёгова ћёвѠјка, па се Ѡнда Ѡни прѠметну на наёше мёсто, а јѠ са мѠјѠм ћёвѠјком бйд-нём кѠловођа, па тѠкѠ по нёколко пѸтѠ.

прѠмукнути -нём св 'имати промукао, храпав глас'. – Найшла нёка рёдња, свѠ нам ћёца прѠмукнуше.

прѠмућѸран -рна-о 'бистар, паметан'. – Рн ти је од мѠлијег нѠгѸ бйјо прѠмућѸран, зрёлији млѠго од Ѹёговијег вршњѠкѠ; викаше бѠба: ѠвѠ ди'ёте ће далёко да догѸра јел по јѸтру се дѠн пѠзнае.

прѠносак -ска м 'прво јѠје које снесе млада кокошка'. – Виђи койцни је ѠвѠј прѠносак од пйлицё.

прѠнёти св **1.** 'проћи носећи, пронети'. – ПрѠнёше низ Бубан вёселог ДѠвида на нѠсилима, напред пѠп пјёвѠ, а вѠмо за нѠсилима жёне кѸкајѸ; **2.** 'снети прво јѠје (о младој кокошки)'. – ПрѠнёла нам дѠнас ѠнѠ пйргавѠ пйлица; || **прѠносити** прѠносйм несв 'носити поред нечега'. – Кад су га прѠносили според наёше кѸће, застали су да му се ёдео пѠклонй.

прѠбѠти прѠбѠдам св 'направити прве кораке, проходати'. – Глај како ди'ёте тѠй, сѠмо што нйје прѠбѠло.

прѠпадати прѠпадѠм несв 'рушити се, урушавати се, нестајати'. – Кад кѸћа крёне да прѠпадѠ, тѠ е знѠк да е БѠг ѸзѠ домѠћину пѠмёт; || **прѠпанути** прѠпанём св 'нестати, урушити се, пропасти. – Нёма Ѡд нас нйшта, прѠпанули смо нѠчисто, д-йзвинеш, кѠ мѸда кроз ицјёпане гаће, и ѠбичѠје пѠгазисмо, а кѠзано е: бѠље да сёло прѠпанё, но у сёлу ѠбичѠј; || **прѠпасти** прѠпанём св 'и с т о'. – РвѠ влѠс ће да глёдѠ докле јѠш мѠжемо прѠпасти.

пропалитёт -ёта м 'нерадан, неуспешан, пропао човек'. – Рн ти је бйјо нѠјвећи пропалитёт, п-Ѡнда кад су Ѹёгови дѠшли на влѠс, пѠстѠ торитёт кѠ што су и сѠми.

прѠпѠс -сти ж 'крах, слом'. – РвѠ е влѠс дѠшла да нѠрод гѸрне у прѠпѠс; || **прѠпадљив** -Ѡдљива -о 'који пропада, који је безвредан, привремен'. – Рни су дѠвно урёдили да Ѡбраз и поштење Ѹброе у пропѠдљиву рѠбу.

прѠпатити прѠпатйм св 'проћи кроз патње и муке'. – ПрѠпатила е пѸсница ко нйко Ѹён, мѸкѠ живйг се намучила.

пропёлёр -ёра м 'вентилатор на вршалици који Ѡдваја плеву од зрневља'. – ТѠј ти пропёлёр прѠви јѠк вётар те ѠдвѠја плёву од пшёницё.

прѠпёти се прѠпнё се 'дићи предње ноге увис (обично о коњима)'. – Кад се коњи прѠпёше и заѸишташе, сѠв ѠнѠј нѠрод на вѠшеру Ѡчетй и пѠчё се тйскати Ѡко-нас; || **прѠпињати се** прѠпињё се несв према *йропейи се*. – Рдморни и урѠњени, коњи пѠчёше да се прѠпињѸ и јёдва иг Ѡбуздаше.

прѠпйрати прѠпйрам несв 'испирати'. – Рткувала сам вёш у ци'ёђу, а она Ѡде Ѹ ри'ёку и ете га прѠпйра; || **прѠпрати** прѠперём св према *йропйрайи*. – ПрѠпрала сам пёлене и тѸрила више шпѠрета да се сѸше.

прѠпити се прѠпйјем се св 'почети се напијати'. – Кад бй прй-крају, прѠпй се и Ѡна весёлница од тѸгё и мѸкё.

прѠпйштати -йм св 'закукати, завриштати'. – ПрѠпйштаће ко гѸја у прѠцјепу.

прѡпјевати -ам св ‘почети певати’. – Ништа, Драгићу, није добро: прѡпјевала ми кѡкошка – баксем пѡчала жѣна да му се пита. – Еј, вала Бѡгу, прѡпјевā нам кѡћа – рѡдио ми се љнук.

проплāкати прѡплāчем несв ‘мало површно опрати, пропрати’. – Проплāчи тѣ таѣре, да не наїћу мѡшице; || **прѡплакнути** -нѣм св према *ѡроилāкаиѣи*. – Чѣкниде да прѡплакнѣм ову кѡшуљу па ћу е ѡставити да с-ѡци’едї.

прѡплакати прѡплачѣм св ‘заплакати’. – Кад се рѡдї ди’ете, ѡма прѡплачѣ.

прѡпланак -āнка м ‘шумска чистина, зараван’. – Трупац на кѡм смо сѣђели лѣжї на прѡплāнку, ниѣкао дрѡво нѣмаде крај нās да би чѡвек пѡмислио да се рѡса задржа-ла на лишћу (7: 57); в. *черга*.

прѡпратити прѡпратїм св ‘пажљиво проверити’. – Знаш кāко, дѡста су тѡга на-љчила ћѣца д-љраде, ал мѡраш тѡ свѣ да прѡпратїш док се ѡни добро не-љтврде.

прѡпртити прѡпртїм св ‘рашчистити или прогазити снег’. – Нѣко е прѡшѡ зѡрѡм те прѡпртио пѡтић ѡнāмо преко Оцāклијѣ.

прѡпушити -їм св ‘почети пушити’; в. *искиснуѣи, ѡрїиен*.

прѡпуштити прѡпуштїм св ‘пустити некога да прође’. – Прѡпушти ѡвце ѡ-бāшчу; *изр.* ~ *крѡз рѡке* ‘изударати некога’. – Ѳткако га е Жарко прѡпуштијо крѡз рѡке, мирни(ј)и је од бѡбице.

прѡрāколити се -ї св св ‘огласити се као кокошка пре него снесе јаје’. – Про-рāколила се кѡ кѡкѡшка кад ће да снѣсѣ јāјце.

прѡрѣда ж ‘планска сеча шумѣ’. – бзѣли ми од шумāра прѡрѣду гѡренак у плани-ни, али ѡде кѡжа на бāтине: док плāтиш Шѡмском гāздїнству, док извѡчѣш из ѡнијѣ сājмāна, ѡспанѣ вѣћа дāра но мѣра.

прѡрѣдити прѡрѣдїм св ‘рашчупати, учинити ређим’. – Чѣсто ти жїто, трѣбā да га мѣно прѡрѣдїш.

прѡрѣћи прѡрѣкнѣм св ‘предвидети, пророковати’. – Нѣму нѣгѡв ћѣдо згѡдно прѡрѣкѡ да ће ако тākѡ нāставї прѡпасти.

прѡсац -сца м ‘човек који иде у просидбу девојке’. – Она е ѡмала млѡго просāцā, ал сѡђено јѡј да е украдѡ. – Дѡлазили су ми прѡсци са свїјѡг странā, бїло е и плā-тежњика из Чāчка, ал сѡдбина е сѡдбина; || **прѡсноц** м ‘и с т ѡ’. – Јѣдан прѡсноц ми дѡлазио тāмо од Дрїнѣ.

прѡсидба ж ‘понуда брака девојци, прошевина’. – Идѣмо, сїне, да ти прѡсїмо ћѣвѡјку од чѣстита рѡда, да прāвїмо прѡсидбу; || **прѡсидбени** -а -ѡ ‘који се односи на просидбу’. – Мѣне мѡја бāба поклѡнила нѣн прѡсидбени прѣстен.

прѡсїјати -ā св ‘просветлити’. – Љѣпше је кад прѡсїјā мѣсечина и сѣђети и пу-тѡвати.

прѡсїјати прѡсїјѣм св ‘пропустити брашно кроз сито’. – Мѡра брāшно да се прѡсїје јел мѡже нѣшто д-љпанѣ ѡ њѣга, бїло у водѣници, бїло у цāку ил наћвару.

прѡсипати прѡсипāм несв **1.** ‘давати милостињу’. – Вāзда е бївало да ѡнāј што прѡсипā свѣ вїше ѡмā; **2.** ‘изливати течност преко ивице посуде’. – Пāзи тѡ млї’ѣко, прѣпунила си кāнту па ти се прѡсипā; || **прѡсїти** прѡспѣм св ‘изручити течност из посуде’. – Прѡспї ѡвѡ, ћѣри, у сплачїњару.

прѡсїти прѡсїм несв **1.** ‘нудити девојци брак’. – Знаш кāко су гѡвѡрили нāши стāри: глѣдај мāјку, прѡсї ћѣрку; **2.** ‘тражити милостињу, просјачити’. – Бѡље ти је прѡсїти него се бāвити полїтиком на њїн нāчин. – Бѡље ди’елити него прѡсїти; *изр.* *Кѡ нѡсї нѣ ѡросї*; || **прѡшѣње** с ‘просидба, прошевина’. – У нѣђелу, ако Бѡг дā, идѣмо на прѡшѣње.

просјачити / просачити прѡсјачѣм / прѡсачѣм несв 'бавити се прошњом'. – Њѣму ће ђѣца пѡчѣти да прѡсјачѣ ако не љзѣје из оне каванчине; || **просјачѣње / просачѣње** с гл. им. – Он ти жѣвѣ од просјачѣња.

прѡсјак / прѡсак м 'човек који живи од прошње, просјачења'. – Вѣсели Драгѣтин Пѣњо ти је ѣ нашем крају бѣјо прѡсјак, а тѣмо Здрѣвка Плѣзинскѣ просѣкиња, па им нѣрод дѣво помѣно да прекѡстанѣ, штѣ ће – и они су Бѡжјѣ ђѣца. – Пѣњо прѡсак ти је жѣвљѡ од милѡстињѣ, дѣн и кѡмад, и бѣјо е зѣдовољан на ѡнѡ што гѡђ му кѡ дѣ, нѣко љѣба, нѣко кришку сѣра, нѣко пѣрче сланинѣ, ѡн ѣзме и вѣли: вѣла; || **прѡсјачкѣ / прѡсачкѣ** -ѣ -ѡ ; *изр.* ~ *шѣпѣи*, – Ако нѣстави тѣм пѣтом, дѡгнаћѣ до прѡсјачкѡг штѣпа.

просјѣкиња / просѣкиња ж 'жена кѡја живи од прошње'. – Ѣнѣ се просјѣкиње мѡтају кроз пѣјац. – Ѣнѣ стѣра просѣкиња нѣ можѣ јѣдна да стѡи, но клѣчи ил сѣди; в. *ѣросјак*.

прѡслѡвити прѡслѡвѣм св 'прѡзборити, прѡговорити'. – Кад су га ѡдвели милиѣјѣци, ѡн шѣѡдијашѣ да кѣже: љѣди, вѡдите ме на прѣвди Бѡга, ал му нѣ дадоше да прѡслѡвѣ.

прѡстѣк -ѣка м 'помѡћни, неквалификѡван радник (об. у грађевинарству)'. – Њѣје плѣћѡ прѡстѣка, но ѡн мешто нѣга зѣпѡ те миѣшѡ мѣлтер.

прѡстѣклук -ѣклука м 'вулгарност, неуљудност'. – Штѣ да ти кѣ[же]м, чѡвече, кад и сѣм вѣдиш кѣки прѡстѣклук и кѣко е бѣзбѡжје завлѣдало.

прѡстирати -рѣм несв према *ѣросѣриѣѣи* (се). – Дѣвно е речѣно да се мѡраш прѡстирати према губѣру; || **прѡстриѣѣти / прѡстрѣти** прѡстрѣм св 'раширити оно што је било сложено, смѡтано, разастрѣти'. – Ѣтишла да прѡстрѣ вѣш на лѣнку. – Прѡстри ѡнѣ вѣзене чѣршове на крѣвете у гѡстѣнској сѡби, кѣмови ће да кѡначѣ кѡдѣ нас. – По пијѣску се прѡстрѣ да се сѣши. – Сѣмо што е прѡстрѣла чѣс чѣршов преко астѣла, ѡн заврзѣ рукавом за бѡкѣл и прѡсѣ вино; *изр.* ~ *сѣѡдѣи* 'ставити сламу, прѡстирку'. – Нарѣнијо сам и напѡијо стѡку, јѡш да им прѡстрѣм и за вѣчѣрѣс сам миѣран.

прѡстиѣрача ж 'чаршав кѡји се прѡстире преко слѣмњачѣ'. – Преко слѣмњачѣ се тѣри прѡстиѣрача на кѡјѣ се ѣѣже, а ѡзгѡ се покрѣвало ѣилимѣчом ил мѣј кѣкѡм пѡњавѡм.

прѡстиѣрка ж 'слој сламе кѡја се прѡстире под стоку'. – Ѣће да ми зѣвали прѡстиѣрке за стѡку, вѣкак ђѣци да нѣграбѣмо јѣсѣнѣс шѣмѣ по-вѡтњѣку и да тѣримо у сувѡту, а ѡни вѣлѣ: „Зѣбога, тѣта, кѡ е јѡш прѡстирѡ шѣму“, сѣд и ѡни вѣдѣ да су сѣвили.

прѡстити -ѣм св у сталним изразима, **а.** при помену имена покојника: *Бѡг да му ѡѣшу ѣросѣи*. – Вѣкаше пѡкѡјни тѣјо, Бѡг да му дѣшу прѡсти, нѣма чѡвѣка бес тријѣс-годѣна; **б.** у приликама кад се дискретно саопштава непријатно упѡзорење: 'да извиниш'. – Ѣн ми тѣри вѣкѡ рѣку на ѡбраз, кѡ да ме, да прѡстиш, Драгићу, мѣно пѡмилова.

прѡстѡѣниња ж 'сирѡтињска прѡстѡдушност, задовољство оним што се има'. – Њѣној прѡстѡѣнињи да се згѡдно дѣвѣш: свѣ је ѣљудно, чѣсто, тѣјо, чѣдно, дѣше им чѣсте.

прѡстриѣѣти прѡстрѣм в. *ѣросѣиѣѣи*.

прѡсѣкѣти се прѡсѣчем се св 'грунути, ослабити'. – Нешто се Жѣвко прѡсѣкѣ, мѡра д-ѣмѣ неку вѣлѣнку.

прѡсѣнчѣти -ам св 'изложити сунцу (об. постѣљину)'; в. *ѣсѣресѣѣи*.

прѡсѣти прѡспѣм св **1.** 'опарити, расплѣсти жице плѣтива'. – ѣзми те прѡспѣ ѡнѣј стѣри ђѣдов ѣѣмпер и мѡтѣј на клѣвчѣд; **2.** 'излити, изручитѣ течност из посудѣ'. – Кад се ѡлѣди ѡва вѡда, прѡспѣ у бѣшчицу за цвиѣће, зѣувар је, ѡдѣвно ѡнѣје пѣла кѣша; ~ **се** прѡспѣм се св 'добити кѣлу, брѣх, хѣрније'. – Бѣјашѣ се прѡсѡ вѣсели

Радосав Петковац, Ђидин Ђед, и није шћео д-иде доктору, годинама е носило килу ко велика лубеница и одње је, веселник, у гроб; || **прѣсѣт** -а -о ‘који има килу, брук’. – Млдог њиг који су ишли на те њине акције враћали су се прѣсѣти.

прѣсѣк м в. *ѣросјак*.

прѣсѣкиња ж в. *ѣросјакниња*.

прѣсѣд -а -о ‘који је почео да седи’. – Још је бйјо сила, тек мѣно прѣсѣд, кад је рѣшио да сѣди виноград. – Дијрали Млађа Жуњу како е рано остарио бѣз тога што е прѣсѣд, а он велї: дрво е најлѣпше кад пробѣара.

прѣсѣнути се прѣсѣни се ‘истањити се, постати провидан од ношења, хабања’. – Прѣсѣнуло му онѣ одиѣло на лѣковима и на кѣљенима, сѣмо глѣш кѣће да се прѣсѣпи.

прѣсутра прил ‘прекосутра’. – Прѣсутра ћемо да ћѣрамо волове на вашер, стасали су нам јунци да иг одмиѣне.

прѣтѣгнути се прѣтѣгнем се св ‘истегнути се, обично после спавања’. – Бйјаше нѣбатли те јој два чѣвѣка умру и кад се трѣћи пѣт удала, задиркѣваше је Мијѣјла: њѣјзи чѣм се јѣдан ѣтѣгне, дрѣги се прѣтѣгне. – Жѣо ми што мѣрам рано да иг бѣдим да ћѣрају стѣку и ѣвце на пѣшу, па ме душа бѣлї кад иг избѣдим: ѣни најпрво прѣтрлѣјају ѣчице, па зиѣвају и прѣтѣгну се, ал штѣ ћу кад смо нѣокосни; || **прѣтѣзати се** прѣтѣжем се несв **1**. ‘истезати се’. – Кад се избѣде, ѣни се прѣтѣжу нѣкѣ ко мѣчке; **2**. ‘пружати се, налазити се. – Јѣлица ти се прѣтѣже однуд од Овѣара па онѣмо до Чѣмѣрна, ѣна ти је ѣпасала Драгѣчево с ѣстока и са сѣвера.

прѣтѣкија ж ‘потпора, заштита, помагање’. – ѣви партијѣши су ти имали велику прѣтѣкију, ал свѣ та њина рѣка-рѣбота ти је пѣцала преко нѣшијег лѣђѣ.

прѣтѣван -вна -о ‘другачијег става од ѣкиваног’. – Он ти је стѣлно бйјо прѣтѣван властима: ѣни у клїн – он у плѣчу.

прѣтѣвати -ѣм несв **а**. ‘провлачити чунак (при ткању). – Вйђи како се мѣја ѣнука извештила ткању, прѣтѣиѣ чѣунак с пѣтком кроз ѣснову ко-но стѣра стѣрица; **б**. ‘увлачити конац (у иглу)’. – Баба ѣћоравила па јој ћѣца прѣтѣињу конац у иглу; **в**. ‘прѣбијати иглом (при шивењу)’. – Прѣтѣиѣш прѣво с прѣврѣта, па ѣндај ѣдонуд с лїца свѣ док дѣбро не ѣтврѣдиш дѣгме; || **прѣтнѣти** прѣтнѣм св према *ѣрошњѣиши*. – ѣнда прѣтнѣш чѣунак, ѣдарїш брѣдом те сѣбијеш пѣтку, па јѣпѣт тѣкѣ с дрѣге стрѣнѣ; **б**. ‘ѣвући конац у иглу, ѣденути’. – Нѣ видїм вйше брез цѣвкѣра да прѣтнѣм кѣнац кроз иглу, ѣћоравила сам нѣчисто; **в**. ‘прѣтурити, прометнути’. – Прѣтнѣдер ми кроз прѣзор клѣпу д-ѣднесѣм код лѣмпека, дѣћи ће лѣди да прѣбају ракију па да имѣ нѣшта да сѣднѣ.

прѣтїскати прѣтїска(м) несв **1**. ‘покушавати да се нешто прѣтури кроз узан ѣвор’. – ѣнѣ шѣренѣ прѣсе стѣлно прѣтїскѣ њушку кроз прѣшћѣ и чѣкѣм кѣд ће заскїчати; **2**. ‘повремено ѣсећати потмули бол’. – Већ дѣнима ме прѣтїска вѣјнѣк под рѣбрима; || **прѣтиснути** прѣтиснѣ св ‘ѣсетити потмули бол’. – Ма нешто ме прѣтиснуло вѣјнѣк у слѣбину, јѣдва сам ѣзишѣ ѣздѣ из пѣтока.

прѣткївати прѣткївам несв ‘провлачити чунак кроз потку’; в. *зиѣв, свила*.

прѣтраћити -їм св ‘прѣвести време у нераду, лѣнчарећи’. – Он ти је веселник прѣтраћио жйвѣт ѣништа.

прѣтува м ‘прѣбисвет, лѣнчуга, нерадник’. – Лѣсно е бйти прѣтува и нѣрадник па дйћи у лѣду свѣ чѣтири, но пѣтаћу га кад загѣди мѣћава.

прѣтурати прѣтурѣм несв **1**. ‘провлачити кроз нешто’. – ѣна му прѣтури кроз прѣзор ѣѣку, далѣко му вѣрата; || **прѣтурити** прѣтурїм св ‘прѣвући’. – Прѣтуриде ѣвѣј кѣнопац кроз тѣј бијѣнчѣг, па затѣгни дѣбро; в. *брашњар; изр.* ~ *крѣз шаке* ‘избити, истући’. – Прѣтурио га је кроз шаке, ал би рѣкѣ да нѣ би сѣтѣло да је тѣ чїнио

и чешће; ~ *гласове* ‘раструбити, пронети вести, гласине’. – Протуријо неко глас да ће да нас бомбардују, а ја велѝм: Ђе гдј шўшкѝ туј нешто живо ѝмѝ.

протўтњати / протўтњети -тњѝ св ‘проћи с буком, бучно’. – Протўтњаше Ђуранови кдњи нѝз Бубан свѝ ѝштўѝ и бѝцајуѝ чивтѝта; в. *чивтѝта*.

прдћерати -ѝ св ‘добити пролив’. – Да л се прелѝдик, нѝ знам штѝ-бѝ, прдћерало ме д-ѝзвѝнеш, мдрам јдпѝт за врзину.

прдћерати прдћерѝм св **1.** ‘протерати’. – Прдћераше Милићевѝѝ тѝкве, ѝзвршите кѝнате; **2.** безл ‘узмемирѝтѝк желудац, добити пролив’. – Прдћерало га, д-ѝзвѝнеш, нѝпоље од онѝ моцѝ што е јѝо ѝлбвно бѝз ѝеба; || **прдћерѝвати** прдћеруѝм несв ‘протеривати (о стоци)’. – Кд да иг прдћеруе кад тѝмо вѝше нѝко нѝма овѝцѝ, прдгон опўшћд, зѝрѝсто ў-трѝву дд појѝса.

прдћердати прдћердѝм св ‘упропастити, спискати’. – Прдћердд нѝкў ѝмовину нѝ кѝрте, дѝбдга да му се ѝд у грбду не прѝврћѝ; в. *нежења*.

прдћи се прдћем се св ‘отканити се’. – Ма прдћи ме се, нѝмд да си ддсѝдан и незајѝжљив.

проўјати проўјѝ св ‘проћи, прохујати’. – Проўја жѝвот, мдј Драгићу, кд нѝки прдљетњѝ ветрѝћ (7: 203).

профўкњача ж вулг ‘одбачена женска особа слободног понашања’. – Зѝнд за ондм профўкњачдм кд ован о Мѝјолдѝну.

прдфўћкати прдфўћкѝм св ‘прдћердати, раскућити’. – Нѝко нѝш нѝје прдфўћко ѝддовину но се трудѝја да е ддржи и унѝпрѝди.

прдцвати (?) св ‘процветати’. – Кад прдцвату лѝпе, оне мѝром мѝришу, а дко ѝѝг чўеш зўј чѝлѝ. – Јучѝ сам бѝјд ддље у Чѝчку, с онѝ странѝ планинѝ згддно прдцвѝло вдће, а вдће кддѝ нас јѝком пупўљѝ.

[прдцена] ж. – Јѝ кѝжем, нѝкд од-ўма, да е бѝк тѝжак шѝсто кѝла ддјѝко, кад су га нѝгнаѝи на вѝгу – шѝсто сѝдам кѝла у зѝру, свѝ прѝзнаше да ми је прдцена бѝла ддбра.

прдциѝдѝти прдциѝдѝм св ‘сипати течност кроз цедаљку или тканину’. – Кад помўзѝм крѝве, ја над бакрѝчом ѝѝ ћу да вѝрим мѝѝко тўрѝм цедаљку и јдпѝт прѝко ѝе грўдњачу те тѝкд прдциѝдѝм мѝѝко, ако ѝмѝ кѝкѝ трўнѝћ ил длѝчица од крѝвѝ да нѝ можѝ ддље да прдћѝ; *изр.* ~ *кроз зўбе* ‘неразговорно рећѝ, измрмљати’. – Мѝли-сав нѝшто прдцѝдѝ крдз зўбе, нѝко жѝв га нѝје разўмљд.

прдциѝеп м ‘руда на волујским санкама’. – Он кад ти нѝчини прдциѝеп, нѝма бдљѝ: рѝсциѝепѝ облдвѝк дднекле, тўјнѝк навўчѝ гвдздену дбујмицу, а онѝ двѝ крѝка рѝшчѝпѝ ка кѝшама.

прдциѝѝпѝти се прдциѝѝпѝ се св ‘процепити се, расцепити се’; в. *ѝросѝнѝѝти се*.

прдчварѝти прдчварѝм св ‘пропржити’. – Прдчвари мѝно слѝнинѝ п-дндѝ ѝзлўпѝј ѝзгд неколко јѝјцѝ да презалдгѝимо мѝно.

прдчѝвље с ‘огњѝште’. – Рѝкд би ти кдјў дд тдм нѝраштају кдѝ се рѝдовоо свѝтању, кдѝ се будѝо појѝм пѝтлдва и славујѝ, кдѝ је пѝјо вдду из студѝнца, рѝсд испод голубѝрца и вддњѝку од тѝкѝша, кдѝ је дѝмио пдсѝк над прдчѝвљѝом, кдѝ је ндсио тѝжинове кдшуље и сукнене чѝкшире, кдѝ је у мдчилима кѝселио конопље, кдѝ је трѝлио тѝжину, кдѝ је тѝд и бѝѝлио плѝтно, кдѝ је прѝо и прѝрѝдд рўдицу и бѝлучѝо ѝѝлиме, кдѝ је тѝсд јѝпѝју за вѝнске и рѝкѝјске сўдове, кдѝ је крѝчио и зѝрѝатио кдмѝд по кдмѝд орѝнице дтѝмајуѝ је од аврѝка, кдѝ је смдчио кад рўча, кдѝ је о сѝбе ндсио мѝрду из дућѝна, кдѝ се рѝдово прѝлима, мдбама, комѝшањѝма, кдѝ је прѝтрчѝвд да помдгнѝ комѝшији врѝѝѝи или вѝјати, млатѝти пѝсўљ или податрѝсѝати шљѝве, гѝзитѝ блѝто за цѝглу или испѝручитѝ приѝсѝеке очи ндвѝ жѝтвѝ, кдѝ је прѝ-вио кдструтне врѝѝе, покрдвце и бѝсѝге, кдѝ је врѝћд сабѝјну мѝру, кдѝ је бѝљѝжио

на рабош, кої је подоштраво прѡшће и ударѡ пѡплет, кої је спѡдизѡ грађевине гра-
ничеве ил стржеве, кої је риљѡ и спѡдизѡ винограда, заламѡ им запѡрке и прѡскѡ
иг плавим камѡном, кої је пѡзио да пласку не дѡвѡти рѡса, да орлушина не насрне
на пиљеж, кої је ударѡ клѡчке и брњѡшке да свиње не прѡвѡле у пѡтачкан љсѡв,
кої је печѡлбио пѡђекад нѡдниѡм ил ђѡтурицѡ, кої ти је тѡпѡ да би искѡзѡ љубав
говорѡћи: рђиѡ јѡдна, кої ти је с дѡшѡ даривѡ нѡјљѡпши залѡгѡј, кої је ѡѡри ѡчио
да пѡштују чѡљад у нѡвом дѡму ѡе ѡе се зарѡдити, па су ѡне тѡ чиниле ѡбрађајући се
тамошњѡј ѡѡци са сѡјица, милѡцѡвѡе, ѡѡшо, брѡлица, дѡлица (5: 46).

прѡчѡље с ‘пѡчасно место, врх стола, софре’. – Кѡм се тѡра у прѡчѡље из
поштовѡња.

прѡчѡшљати прѡчѡшљѡм св ‘деталњѡ прѡтражити’. – Трађили да нѡма штѡ
сакривѡно, нѡко бѡре рѡкијѡ, цѡк пасѡља, прѡчѡшљѡли пѡдрум, тѡване, завѡрили
свињѡма под рѡп; || **прѡчѡшљѡвати** прѡчѡшљѡвам несв према *прѡчѡшљѡвати*. – Дѡла-
зили млѡго пѡта и дању и нѡћу и јѡтром и с вѡчѡри, прѡчѡшљѡвали и ѡсрѡнѡ пѡлене.

[прѡчитѡти] -ѡм св. – Трађила ѡна да јѡј јѡпѡт прѡчитају ѡѡгово писмо; ||
прѡчитѡње с ‘читање’. – Дађу ти ѡвѡ књигу на прѡчитѡње, ал да ми је врѡтиш, ѡћу
да е ѡставѡм мѡим ѡнуцима за ѡспомену.

прѡчути се -е[м] се св ‘рашчути се, постати познат’. – Сѡло Гѡрачићи у Дра-
гачеву се прѡчуло по Гѡрачкој бѡни кѡја се зѡила вѡбруара мѡсеца 1893. гѡдине
Госпѡдњѡ, кад је рѡђим пѡслѡ вѡјску д-ѡтмѡ ѡпштински пѡчат у Гѡрачићима, ѡе је на
влаѡсти била Нѡродна рѡдикална стрѡнка, па е брѡтска крѡв проливѡна ради ѡчувања
ненѡродне влаѡсти и ѡѡниг превилѡгија и ѡндак је убѡђѡно ѡсѡмнѡс сѡљѡка и пѡвише
њѡг рѡњено, па се и у пѡсми вѡлѡ: *нѡдалѡко више града Чѡчка, ѡе је била тѡѡ бѡна
гѡрачка*.

прѡшавити -им св ‘прошрафити’; в. *шѡрбан*.

прѡшѡрати прѡшѡра св **1.** ‘пѡчети се местимично топити (ѡ снегу)’. – Чѡм мѡно
прѡшѡра, Млѡђѡ ѡдма ѡзгонѡ ѡвце, вѡлѡ: нек чѡпнѡ кѡлко бѡло, зѡувѡр је да иг ѡд-
макнѡм од јѡсѡла; **2.** ‘пѡчети добијати седе власи’. – Бѡгами, сѡнѡвче, и тѡбе брѡци
прѡшѡрали, ѡишо си међ ѡзбиљне ѡѡде.

прѡшевина в. *прѡсѡдба*. – У нѡђѡљу идѡмо у прѡшевину, за ѡѡвѡјку смо чѡли свѡ
нѡјбѡље.

прѡшѡвати прѡшѡвам несв ‘прѡбијати, бушити иглом (да се нешто пришије)’.
– Прѡшѡвала је ѡна више пѡта тѡј цѡк ал је сѡд извѡшчѡ нѡчисто; || **прѡшити**
прѡшијѡм св. – Прѡшѡи више пѡта кад прѡшијѡваш дѡгмић па нѡјпѡсле дѡбро прѡтврѡди
да нѡ може д-ѡтпанѡ.

прѡшишѡти прѡшишѡм св ‘пројурити поред некога великом брзином’. – Кад
је на ѡнѡм мѡтѡру прѡшишѡ пѡред нѡс, Мѡломир сѡјде кѡпу, прѡкрѡсти се и вѡлѡ:
сѡчѡвај, Бѡже, ѡвѡ диѡте што не знѡ штѡ рѡди, но лѡти кѡ да е тѡца.

прѡшлѡнѡђѡљни -ѡ -ѡ ‘који је од прошле недеље’. – Прѡшлѡнѡђѡљно весѡље код
кѡмѡвѡ е бѡло за пѡмѡње.

прѡшња ж ‘просјачење’. – Вѡсѡли Драгѡтин Пѡњѡ с ѡѡте крѡшкѡ ти је жѡвљѡ
од прѡшњѡ.

прѡштац прѡшѡца м ‘колац у огади, прошћу’. – Знѡш како се ѡнѡ вѡлѡ: нѡ може
јѡдна врѡна на двѡ прѡшѡца; || **прѡшће** с ‘ограда од поплетѡног коља’. – Прѡшће ѡко
ѡвлијѡ се пѡплитало врѡвовим прѡшћѡм, ѡсѡченим прѡје мѡзгрѡња, а у свѡкој ѡвлији
је сѡм кѡћѡ пѡстојѡ мѡкар, чѡје су рѡшетке, ѡкрѡнуте ка пѡту, ѡбично биле ишѡране,
па ѡндак и вѡјѡт од граничевѡх брѡвѡна, у кѡме су млѡденци добијѡли свѡј кѡтак за
стѡдна мѡловања и шѡптѡња, па је тѡј и сѡлѡш, исплѡтен од ѡвѡвѡг прѡћа, а имѡћније
кѡће су уз сѡлѡш ѡмале трѡн, кої је, ѡслоњѡн на дрѡвѡне стѡбѡве, лѡбљѡ ко рѡширено

крило, заклањајући вoлјуска кoла од кiшe ил сунца, а већина кућа е имала амбар, са приeсeцима за пшeницу, раж, зoб и пасуљ, а на грaници са бaшчoм, бивала е кaчара, испод кoдe је штaла у кoју се улазило из-бaшчe, док је з гoрње стрaнe кaчарe имo трeн испод кoг се распaљивала вaтра под кaзанoм кад се пeчe рaкија или рaнијoм кад се кувa мeћа за свiнe, а мaлo нiжe, у бaшчи је била кoшарa за oвцe, свiњац, кoкoшaр и клoзeт. (5: 51); в. *исцoбијaти*.

прoшупљити се прoшупљити се ‘прoбушити се, имати рупу’. – Прoшупљила се шeрпа пa сaм мoрo да е нoсим код Љубa Душићa да ми је кaлaишe; в. *цeв*.

прпа ж ‘страх, великo искушeње, зeбња’. – Бoгaми, кад пoчeше да апсe нaјбoлe мeђу-њимa и да иг шaљу на Гдoи oтoк, бiјaшe иг увaтила прпа.

прe прста м ‘прст’. – Знaш кaкo е кaзaнo: кад му дaднeш прe, oн смoтa цeлу шaку, зaтo нe жури: нe прeписуј му зa живoтa, нeш ти тo oднeти у-грoблe; *изр.* ~ *Бoжји* ‘oпoмeнa или кaзнa Бoжјa’. – У свaкoј кући ђe је дoмaћин бiјo нeвaљo, мoш вiђeти прe Бoжји, кaзнa е стиглa, aкo нiјe oдмa, oнo у нeкoм нaрeднoм кoлeну; || **прстih** -ићa м дeм oд *ирси*. – Прикљeштило диeтe прстih вратимa пa вришти кo да гa дeрeш.

прснути -нe(м) св ‘пући, нaпрснути’. – Нeкaкo нeoтицe удaри бaрдaкoм o ивицу aстaлa и oн прeсo, мoж да гa бaциш; ~ у *смeј* ‘нeзaустaвљивo сe зaсмeјaти’. – Кад је тo Илијa испричo, свi прeнусмo у смeј, умaл нe пoцркaсмo; || **прскати** прскa[м] нeсв прeмa *ирснyти*. – Дaскa је пoчeлa дa прскa, нaпрслa нa двa мeстa; || **прштати** -и нeсв прeмa *ирснyти*; в. *измaушкe*.

прснути прeнем св ‘мaлo пoпрскати’. – Прcни мeнo вoдe мeтлицoм дa пoкупи прaшину, пa oбриши кућу; || **прскати** прскaм нeсв прeмa *ирснyти*. – Јa сe жaлио бaби дa мe Сaвo прскa, a oнa вeли: прскaј и ти њeгa; || **прштати** -и нeсв в. *ирскaти*. – Прштaлa је кiшa из дрвeтa и ис кaмeнa.

прe-oјцe! узв зa вaблeње oвaцa.

прстeн прстeнa м ‘нaкит кoји сe нoси нa прстимa’. – Углeднук јoј злaтaн прстeн нa рyци; *вeрeнички, вeнчaни* ~ ‘бурмa, прстeн кoји сe дaјe дeвoјци приликoм вeридбe или вeнчaњa’. – Нa вeридби је дoбилa вeрeнички прстeн; || **прстeнчић** -ићa / -ићa м дeм oд *ирсиeн*. – Купилa јoј бaбa нa вaшeру мaли прстeнчић; в. *ирсиeнoвaти*.

прстeнoвaњe с гл. им. в. *вeридбa*. – Мoј унук прстeнoвo ђeвoјкy oнoмaд кад смo ишли у прoшeвину.

прстeнoвaти прстeнуeм (нe)св ‘дaти прстeн, вeрити’. – Пoштo су oни кoдa нaс глeдaли дoм, oндaк смo зaкaзaли прстeнoвaњe, oћeмo дa прстeнуeмo ђeвoјкy.

пртeн пртeнa -o ‘кoји је oд тeжинe, кудeљe’. – Oндaк су сe ткaли пртeни чaршoви и зa прoстиркy и aстaлски, пa су сe нoсилe пртeнe кoшуљe, рeткo кo е имo лaнeнo ил пaмучнo; ~ *кoшуљa* ‘кoшуљa oд тeжинe’. – У oнo врeмe свi су нoсилe пртeнe кoшуљe и њиг штo гoђ вишe пeрeш свe сy бjeлшe и мeкшe.

пртина ж ‘утaбaнa стaзa у снeгу’. – Кад пaднy сњeгoви, пa сe пyтoм oд тaбaњa пeшaкa и зaпрeгe нaчини пртина, oндa ти је прaвa oрa дa сe сoницимa рaзвлaчи ђубрe пo њивaмa.

пртити¹ пртiм нeсв ‘прaвити стaзу у снeгу’. – Пoрaнијo сaм јутрoс и вiдим дa е нaпaдo вeлики снiгeг пa сaм мoрo лoпaтoм дa пртiм дo бунaрa, дo-штaлe и дo дрвљaникa.

пртити² пртiм нeсв ‘тoвaрити тeрeт нa лeђa’. – Нeмo тoликo пртити нa лeђa, бoљe прeпoлoви пa oд двaпут нeгo дa сe рaзвлaиш пoд тoликим тeрeтoм; ~ **сe** ‘мучити сe, oбaвљaти тeжaк пoсao’. – Глeдaм кaкo сe oнo нoицнo пртi тe нoси нaвiљкe вeћe oд њeгa.

пртљaти пртљaм нeсв ‘причaти нeкoнтрoлисaнo, брбљaти’. – Ниси бaш трeбaлa дa пртљaш oнo штo нiјe твoјa ствaр, шyти и глaј свoјa пoслa.

прѣакнути прѣакнем св ‘пасти’. – Тек проодало, па се мѣно-мѣно прѣакне, па јопѣт такѡ.

прѣија ж ‘девојачки мираз’. – Они здѡмчали дрѣжавну имовину, рѣкѡ би је то њина прѣија.

прѣко м ‘човек прѣастог носа’. – Ёнѣ дѡлази мѡј прѣко; || **прѣас** -ста -о ‘који има кратак и мало навише повјен нос’. – Она бѡбина прѣка има прѣас носѣћ.

прѣка ж ‘женска особа прѣастог носа’. – Виђи сѡмо бѡбину прѣку кѡко е слѡтка.

прѣгло м ‘танак прут причвршћен на горњем делу косишта и лучно повијен и везан за петицу косе (за лакше кошење стрних жита)’. – Кад жѣнскѡ ђѣца пѣкоше по школѣтинама, нѣма више жѣтелица па смо ударали прѣгло на кѡсе и мѣшто да жњѣмо, ми кѡсѣмо пшѣницу, јѣчам, рѡж ил зѡб.

прѣт м ‘танка савитљива гранчица, као средство за »дисциплиновање« непослушне деце’. – Знаш кѡко е кѡзано: кѡ штѣдѣ прѣт мрзѣ сѣна свѡѣга, а кѡ га вѡли кѡра га за врѣмена; || **прѣтић** -ића м дем. – Шути, сѡ-ће тѡта да дѡнесѣ прѣтић; || **прѣтићак** -ћка м дем. – Нѡђи ми онај прѣтићак да му бѡба пѡмилуе неваљалу гузицицу; || **прѣтина** ж аугм. – Ђѣ нѡђе тѣ прѣтину – тѡ је млѡго и за вѡла а кѡмоли за диѣте.

прѣћити се прѣћим се св ‘опружити се’. – Прѣћисмо се н-ѡнѡ сѣјено кѡлко смо дугѡчки, да дѡнѣмо кѡлко бѣло.

прѣцати се -ѡ се несв ‘парити се (о кози)’. – Оћерѡ Млѡђо Жуња кѡзу под Манѡјловог јѡрца да се прѣѡ.

прѣѡка ж ‘рѣђава ракија’. – Ђжњѣ нѣку прѣѡку, није ни за шта, ал ѡј да пѡпијемо више из ѡтера него што нам се пѣло.

прѣвѡрница ж ‘лоша неуредна кафана, продавница са ситном робом’. – Сврѡти-мо у нѣку прѣвѡрницу, нѣ зна се да л је чађавијѡ ил прљавијѡ, ал штѡ ћеш: кад нѣма кѣшѣ, зѡувѡр и грѡд.

прѣчина ж ‘смрад од расплодног јѡрца’. – Кад прѡћѣш поред Манѡјлове кѡшарѣ, ѡсећѡ се прѣчина од јѡрца на пушкомет.

прѣшњѡк -ѡка м ‘каиш који иде коњу преко груди’. – Кад се заглависмо у лѡкву, ударајѣ вѣсели кѡњи из ћустека, мешчѣни да ће д-ѣскидајѣ прѣшњѡке.

прѣштати -ѣ[м] в. *ѣрскѡи*.

прѣштити -ѣм несв ‘цедити, гњечити’. – Нѣмѡјде ћѣтету прѣштити те бубѣлице, сѡме ће прѡћи.

прѣшута ж ‘осушена леђаница од бравчета’. – За ѡнѣ задушнице пред вѡскршњи пѡс се чѣва нѡјбоља прѣшута да се изнесѣ нѡ грѡбље; || **прѣшутѣца** ж дем; в. *силази-ѣи*, *ѣѣи*.

пувѡндер м ‘хвалисавац’; в. *ѣуваѣи се*.

пѣвати се пѣвѡм се несв ‘хвалисати се, дивити се самом себи’. – Тѡ ти је јѣдан ѡбичан пувѡндер кѡи ништа дрѣгѡ и нѣ зна сѣм да се пѣвѡ и нѡђѣма.

пѣвѡћ -ѡћа м ‘мокраћни мехур’. – Ни-смо баѡцали ни пѣвѡћ но га нѡпѣрѣмо, вѣжемо, тѣрѣмо повише шпѡрета и кад с-ѡсѣши, ѣтѣ ти ћѣци ѣграчке нѣ мож бѣти лѣпшѡ. – Нѡма нѡдѣвајѣ пѣвѡћ и вѣжу кѡнцом и кад се ѡсуши повише шпѡрета, ѣтѣ нам ѣграчке.

пѣдѡр -ѡра м ‘чувар усева’. – Кад лѣти стѡшѣ лубѣнице, нас двѡицицу пѡшљѣ у кѡлибу да бѣднѣмо, баксем, неки вѡјни пѣдѡри.

пѣдити пѣдим несв ‘гонити’. – Нѣмѡ пѣдити ѡвце нѡвише ѣ брдо но иг ѡстави тѣн повиш-ѡградѣ.

пѣзати се пѣзѡм несв ‘пети се, верати се уз дрво’. – Ни-кѡ бѡље од Мѡрислава није мѡгѡ да се пѣзѡ ѣз-дрво.

пузити пузим несв ‘полтронисати’. – Нећу њима да пузим да не би љеба имо, ма да би на кози дрб.

пукнути в. *џући*.

пуктати пукће несв ‘стењати’. – Ндсѝ веселник ону врећу оздо из воденице и све грѣдом пукће.

пўлїн -їна ‘раса паса’. – Їмо Јанко пуїна кої чува овце ко некї йксан.

пўлка ж ‘украсно дугме; нитна’; в. *накїшїїїї*, *їуце*.

пўмпарице ж мн ‘широке панталоне при дну сужене тракама’. – Мї смо свї ндсїли ўске, а Цвѣто е имо и пўмпарице и дўз-панталоне.

пўн пўна -о ‘попуњен, испуњен’. – Накуписмо пўн цаќ компїра иза раднїка; *изр.* ~ *каїнар* ‘пуна мера; начисто, до краја’. – И кад му е дошла прѣсуда – казнїло га пўн кантар; ~ *їуницїјатї* ‘пун до врха, препун’. – На Богојављење је бїла пўна пунцїјата црква народа; ~ *їуницїї* ‘и с т о’; в. *їолокаїї*, *їошламиїї* ~ *руке їдсла* ‘врло заузет пословима’. – Ддош би, вѣруј ми, ал не вредї: имам пўне рўке посла.

пўнити пўним несв ‘убацивати неки садржај у посуду док не буде пуна’. – Сї-ћемо да пўнїмо ону вѣћу качицу; *изр.* ~ *главу* ‘наговарати на неки морално проблематичан поступак’. – Нїкад он то не би учїњо родителїма сводїем да му она његова вѣштица не пунї главу коекакїм будалаштињама; ~ *увѣта* ‘наговарати, хушкати’. – З дана ў дан му пўнила увѣта док га нїје навўкла на тў будалаштињу да тражи деббу.

пўноглавац -авца м ‘стадијум у развоју жабе’. – Јучѣ прдлазим поред Језеринѣ, пўна е пуноглавѣца.

пўномасан -сна -о об. у сталној вези ~ *сїр* ‘сир од необраног млека’. – Вѣра Стїјанчина е прѣвила и продавала пўномасни сїр, она нїје скїдала кајмак.

пўнути пўнѣм св ‘пухнути, дунути’. – Тўрї озгѣ на тѣ жїшке коју љушчицу па пўни мѣно ѣда би планула вѣтра.

пўбр м ‘пепео од цигарета’. – Нїшта ми крївљѣ нїје него кад запушї у чїстој сдби, а с онѣ цигарчинѣ му падѣ пўбр доље по крпарам.

пўпак пўпка м ‘ожїљак на трбуху настао због пресецања пупчане врпце новорођенчета’. – Жарковом првенцу пўпак прѣсекла Слѣвка Бранкова кодсѣм од дѣвет шака.

пўпољ / **пўпуљ** м ‘пупољак, задебљање које се касније развија у цвет’. – Крѣно пўпољ на шљївама, пдњеле су млдго дѣбро. – Кад крѣне пўпуљ, знај да е стїгло прѣлеће; || **пупѣљїћ** -їћа м дем. – Ёнѣ како се замѣтно пупѣљїћ.

пупѣљати / **пупўљати** -ѣ несв ‘показивати, развијати пупѣљке, пупѣљчити’. – Пупўљало воће не можѣ бїти љѣпше, сѣмо да не дѣднѣ Бѣг некї пѣзни мрѣз, далѣко бїло

пўпчо м ‘човек са израженим стомаком’. – Љубїнка су звѣли Пўпчо споради тѣга што е имо стѣмак ко да е прогунѣ лѣпту.

пўрњати пўрњам несв ‘пушити’. – Нѣмо, брѣ, чѣвече, сѣмо пўрњати тѣ цигарчине, доћи ће ти главѣ.

пўс пўста -о ‘празан, без игде икога живог’. – Оста пўста Љубїшина кўћа, стрѣба да т-ўвѣти кад прѣђеш поред авлије, свѣ зарасла у аврїк и коприве, од накѣ згѣдѣ и љѣпѣтѣ.

пўснїк -їка м ‘сиромѣх’. – Нїје он, пўснїк, имо ни кўћѣ ни кўћїшта но жївљѣо накѣ од данѣс до сутра, дан и комѣд.

пўсница ж ‘сирота жена, сиротица’. – Она, пўсница, нїје їмала ни кўчета ни маћета, ал јѣпѣт се бѣрила са свїг двѣс нокѣта да ѣдржї кўћу, колко толико.

пустѝаија м ‘пустахија, обесна, разуздана особа’. – Тò е бѝјо вѝлики пустѝаија, мѝшљо е веселник да му нѝко нѝ можѝ стѝти нѝ-пѝт, ал кò што свѝгда бѝва, чòвек снѝе, а Бòг одлѝчуе.

пѝстара ж ‘сирота, немоћна, старија жена’. – Òстаде пѝста пѝстара сѝма сѝмцијата, нѝма кò да јòј чѝшу вòдѝ дòтурѝ.

пѝстолина ж ‘развалина, пустош’. – Кад прòђеш поред онѝ нѝгдашњѝ апсѝнѝ, вѝдѝш пѝстолину, сѝмо што се нѝје скљòкала.

пѝстòшан -шна -о ‘размажен, умиљат’. – А јѝгњад дòшла нѝкò пѝстòшна па се умиљѝвају, рѝкò би су бѝнечѝд.

пѝсула ж ‘писани документ’. – Кад су батаљѝвали нѝгдашњѝ ðпштину, изњеше за трòја кòла коекѝкиг пѝсѝла.

[пѝт] пѝта м **1.** – Тѝј ти се одвѝјѝ пѝт за Губѝрѝвце; **2.** ‘правац кретања’. – По-кѝжи лѝудма пѝт; *изр.* *извесѝи нѝ* ~ ‘обезбедити егзистенцију (обично деци)’. – Да бѝ сѝмо хѝцу д-изведѝмо нѝ-пѝт; || **путѝљак** -љка м в. *ѝушања*; || **пѝтѝћ** -ѝћа м дем в. *ѝушања*;

пѝтѝљ м в. *ѝушко*. – Їмò он доброг пѝтѝља, ал му нѝђе стрѝдала једна нòга.

пѝтѝња -ѝњѝ ж ‘утабана стаза’. – У онò време нѝје бѝло прѝвоза и свѝ су ѝшли пѝшке кѝда им је бѝло нѝјкраће, па е тѝко бѝло вѝздѝн путѝљѝка, путѝћа и путѝња крòз лѝваде, вòтњаке, нѝвѝе, шѝме; || **пѝтањѝца** ж дем. – Кад смо из онòг сѝјмана изашли на једну пѝтањѝцу, пòтље нам бѝло лѝсно.

пѝтѝр -ѝра м ‘чаша из које се православни хришћани причешћују’. – Òндак пòп вѝлѝ: кò се припрѝмијо за свѝтѝ тѝјну причешћа пòстом, мòлитвом, покајѝном, ѝсповешћу и дòбѝјо блѝгослов свòг дѝòвника, нека прѝђе блѝже путѝру и нек из-гòвѝра зѝ мнòм òвѝ мòлитву.

пѝткò м ‘коњ са белим ногама’. – Їмò Срѝтен Рѝшчић кòња пѝтка кòѝ је бѝјо дòбар потегѝлац ал нѝје бѝјо кѝсѝч; || **пѝтѝс** -ста -о ‘белих ногу, путоног (о коњу)’; в. *ѝушко*; || **пѝтòног** -òнога -о ‘и с т о’. – Ождриѝбило се путоногò ждрѝбѝнце.

пѝтник м ‘човек који се некуд запутио, који путује’. – Сѝвѝп је прѝмити и угòстити пѝтника; || **пѝтнички** -а -о ‘који припада путнику, који се односи на путника’. – Òвò су ти ѝгòве пѝтничке бѝсѝге.

пѝтница ж ‘жена која путује’. – Нѝсам ти јѝ нѝкака пѝтница: јѝмпѝт јѝ дòшла у Чѝчак и ѝмал се нѝсам изгѝбила.

пѝтòвати пѝтуем несв ‘налазити се на путу, ићи на пут’. – Кад ѝнѝје зѝпјеваше: »ѝд д-идѝмо, кѝћени свѝтови / далѝко е нѝма пѝтòвати«, свѝ свѝтови поѝстајаше.

пѝтòвођа м ‘вођа пута, који показује пут’. – Ёт дòчекасмо да нам нѝш зѝмљѝк бѝднѝ дѝòвни пѝтòвођа па се млòго пòрадовасмо, кад не прòђе млòго – ми ѝвиђесмо да ти је òн вòђа ко òнѝј из онѝ Рѝдоеве прѝче.

пѝтòног в. *ѝушас*.

пѝћѝв -а -о ‘који је напућених уста’. – Зѝтò што е нѝкò пѝћѝв, хѝца га прòзвѝла Пѝћò и òстаде му тај нѝдимак до дѝњдѝнѝс.

пѝћи / **пѝкнути** пѝкнѝ(м) св **1.** ‘сломити се, прекинути се’. – Кад смо бѝли код Стрѝлѝшта, пѝче ми кѝната. – Кад је испуштила онѝ вѝзлу с колѝчима, пѝкла е у парампѝрчѝд; **2.а.** ‘разићи се по свету, разбежати се’; в. *дòбиѝи, чѝмиѝи*; **б.** ‘безглаво појурити’; в. *ѝрѝснѝѝи*; *изр.* *ѝѝче глѝва* ‘бити опхрван тешким мислима’. – Пѝче ми глѝва од брѝгѝ како òвѝ нѝјач д-изведѝм нѝ пѝт; ~ од мѝкѝ; в. *ѝкѝѝѝѝи*; ~ òд сѝија ‘зѝценути се, загрцнути се од смеха’. – Кад им је òн тò испрѝчò, пѝкли су òд-сѝија; || **пѝцати** -ѝм несв ‘испѝљивати метке из лаког оружја’. – Кад је пѝла кòмѝнда: пѝли! – свѝ смо пòчели да пѝцѝмо; *изр.* *ѝѝѝѝ цѝрѝћ* ‘појава пуцања коре младих церова због великог мрѝза’. – Кад сам нѝишò нѝдије преко Јоксѝмовинѝ, стѝскò мрѝз òчи

д-искочѣ, а цѣрић пѣца, рѣко-би се заратило (7: 105); ~ *йо лѣђима* 'страдати под терором'. – Овѣм народу је једнако пѣцало по лѣђима и од окупатора и од ослободбца; || **пуцкарати** -а[м] неск 'пуцкети'. – Пуцкарају дрва на огњишту и прштѣ вѣрнице; || **пѣцати** пѣцкѣм неск дем. – Нѣмѣ д-идѣте преко лѣда, пѣчѣ е да пѣцкѣ, йте преко хѣпријѣ; || **пѣцнути** пѣцнѣ(м) св дем. – Пѣцну нѣшто иза вѣринѣ; в. *йѣнанк*; || **пѣцколити** -йм неск дем. – Ђѣца пѣцколѣ из њнијег пѣцѣлки повѣздѣн; || **пуцкѣтати** -а неск. – Нйшта лѣпше нѣма него кад је нѣпољу мѣшава, а у кући пуцкѣтѣ вѣтра око кѣ се йскупѣ чѣлад и слѣшајѣ ѣѣдове прйче; || **пуцкѣтање** с. – Причѣ ѣѣдо да е зѣмајле мѣгѣ нѣлакше заспати кад уз прѣчѣвље слѣша пуцкѣтање вѣтрѣ.

пућкарати -ам неск 'пушити помало'. – И кѣко га е чйле смѣтрио йза-сиѣна да, крйјући, пућкара и нйје шѣѣо да га ѡвйра, но му пѣтље попрѣжѣ да пѣши ш нйм на бѣзѣц (7: 118); || **пѣцкати** -ам неск 'и с т о'. – Пѣчѣ он рѣно да пѣцкѣ, ал нйкад нйје млѣго пѣшио.

пућпурирати -урйче неск 'оглашавати се као ѣуран'. – Онѣј нѣш ѣуран ѡпушти крйла и шѣпурй се, а чйм чѣе нѣкй глѣс, ѡн пѣчнѣ да пућпуриче.

пѣцѣлка ж 'дѣча играчка, цѣв од зѣве из кѣје се избацује чѣп од конопље под притиском тако да се чује пуцањ'. – Кад смо бйли дѣцаци, нѣправймо пѣцѣлке и штрѣцѣлке и ѡнда се пѣдйѣлимо ѣ дѣвије грѣпе и вѣдймо рѣт; *изр. Гѣ ко йѣцѣлка*.

пѣце -ѣта с 'дугме, копча на јелеку'. – Јеси л йкад чѣла ѡнѣ лѣпу нароудну пѣсму: ѡј ѣѣвѣјко пѣд брдом / спѣчи пѣце пѣд грлом / да ти грло нѣ глѣдѣм / да ми срѣце нѣ пуца, ѣј брѣ, а јѣк кѣ-вѣ сѣд сѣмо што не йдѣ гѣле и мйслѣ да им је тѣ згѣдно.

пѣчити се -йм се неск 'покушавати да се нешто уради иако се то чини невешто и неспретно'. – Вйђи га, мѣлим те, како се пѣчи да и оно бајѣги плѣсти.

пѣшити (се) пѣши (се) **1.а** 'димити'. – Сѣбајле се пѣши ѡцѣк на Гвѣзденовѣј кѣћи; **б.** 'пушити'. – Ови мѣји дѣбро пѣше, а и ѣѣдо им пѣѣкад пѣмогнѣ; **2.** 'доживѣти шѣк'. – Ако ти звйзнѣ шамѣрчину, ймѣ да се пѣшиш; || **пѣшкати** пѣшкѣм неск 'помало пушити'. – Пѣчѣли су, мешчйни, да пѣшкајѣ, а брзо ѣмо вйђѣти да л су тѣ дѣбро научили; || **пушкарати**¹ -ам неск **1.** 'димити (се) на ѡцаку'. – Њйма од зѣрѣ пушкарѣ на ѡцаку; **2.** 'помало пушити (дуван)'. – Ма примѣѣуем јѣ да ѡн пѣнеки пѣт зѣмакнѣ дѣље ѣ бѣшчу, мѣра да е пѣчѣ да пушкарѣ па се крйјѣ; в. *йѣшкарѣши*.

пѣшка ж 'ватрено оружјѣ'. – Чѣуем јѣ како се ѣѣца надгорнѣвају у дѣклемовању, а спѣсоѣ вѣлй: пѣце пѣшка ѣбй Дѣшка, Дѣшко пѣде мѣђу клѣде; в. *нйска*; || **пѣшкѣница** / **пѣшчѣница** ж дем. – Нѣправијо им Млѣдомир неке, бѣјѣги, пѣшкѣце од лйповине. – Слѣмијо му Сѣво нѣкако ону пѣшчѣцу и сѣд плѣчѣ; || **пушчѣтина** ж пѣј. в. *йрѣшрѣѣши*.

пушкарати² -а неск 'повремено пуцати из пушакѣ'. – Тѣмо у ѡсоју пѣчѣ да пушкарѣ, ал брзо прѣстаде, кѣ знѣ штѣ е бйло; || **пушкарѣње** с 'кратки испрекидани пуцѣвѣи'. – Мѣкните ѡд мене и пѣшке и пушкарѣње: дѣста сам иг се и нѣгледала и нѣслушала. – Кад је нѣишла ѡнѣ дрѣга вѣјска, зѣчу се нѣко пушкарѣње.

пѣшница ж 'грађевина у кѣјѣ се дими месо, суше шлйвѣ, сушара'. – У ѡнѣ врѣме Рѣдомир је ймѣ пѣшницу за сѣшење шлйва од двѣнѣс лѣсѣ.

пѣштиња ж **1.** 'ненасѣљен прѣдео, пуштиња'. – Упѣтисмо се у јѣличку пѣштињу и тѣмо у пѣшини под Црном стѣнѣм нѣђосмо кѣлуђѣра Јѣвана (Сѣничйѣ) кѣјѣ се тѣјнѣк пѣдѣзѣва преко трйјѣс гѣдйна; **2.** 'опустѣло имање, без подмлатка, напуштѣно'. – Вйдйш ли, сйне мѣј, како е грѣдно кад млѣђѣрија ѣѣрѣ по свѣм: свй ѡдоше за, баксем, бѣљим живѣтом, а од вѣкѣ лѣпѣтѣ ѡста пѣштиња.

пѣштити пѣштйм св 'пустити'. – Вѣлй ѡнѣј нѣсретни Дѣсмир да нѣма гѣре прѣтнѣ жѣнском чѣлѣдету од ѡнѣ: ако те ѣвѣтим па те пѣштйм; || **пѣштен** -а -ѣ об. у *изр.* ~ с *лѣнца* 'извући се испѣд контроле и испѣлѣти сва негѣтивна својѣства своје

личности'. – Тò је пуштено с ланца и њèга више нìко нèће вратити међу људе. – Знаш ли тì, синко, ону прìчу: *Пушиијо би ја њèга, ал нèће он мèне?*

Р

раб м 'слуга (Божји)'. – Јеси ли виђо, блага хеду, на сваком спомèну нашијет стариг пише: вође почива раб Божји – тај и тај.

раба ж арх 'слушкиња Божја'. – На спомèну једне наше прабабе пише: У овом ладном грòбу почива тèло рабè Божјè...

рабáтан -тна -о 'стар, истрошен, склон рушењу'. – Рабáтна му онá радјòница, дабòгда да нè кљокнè кад пàнè снìег.

рабáција м 'човек који својом запрегом прегони робу'. – У великим задругама се знало кò е рабáција, он рáди са запрегом свè што трèбá; || **рабáцијски** -а -о 'који се тиче рабáције, који припада рабáцији'. – Ондај су ти се пјèвале кòсáчке, кòпáчке, жèтелачке пјèсме, а рабáције кад одмáрају вòлове, скупè се па запјевају кòју рабáцијску, кò-нò што бијаше онá: »Рабáцијо, вòлове одмòри, па тì мèне мláду разговòри«; в. *завичај*.

рабáцијати -ијам несв 'бавити се рабáцијским пословима'. – У Милићевића задрузи, Млáђо е рабáцијò, то е бијò њèгòв пòсо; || **рабáцијáње** с 'рад са запрегом'. – Онда ти је рабáцијáње било на цèни, нìје ймало дрүгиг срестáвá да се нèшто срáди или превозй сем запреге.

рабáцијлук -йлука в. *рабáцијáње*. – Он ти је стáлно йшò по рабáцилуку.

рабош м 'комад дрвета на коме се зарезима, цртама бележе дуговања и потраживања'. – Оставде овáј рабош на тврдо мèсто, трèбаће ми кад пòново пòђем у водèницу да дòгнám брáшно; в. *йиле*.

рáв м 'раф, полица, сталажа'. – Код њèга ти се свáкй рèд знá, свүкудије, ако му уйћеш у пòдрум, вићешеш: тáмо бұрад, а вáмо на кòнтра стрáни свè рáвови и нà њима алатке и коешта кò у нèкој рáдњи.

рáван рáвна -о 'једнак, исти'. – Свèкар трèзбен, свèкрва рáдйшна и дòбрè дүшè, кўћа кáрактèрна, а мòмак – нèма му рáвна: лйчит, обрáзли, од Јèлицè до Бјèлицè нè мош му нáћи парнйка (7: 207); *изр. на ~-е чáстии* 'подједнако'. – Поди'елијо иг ðтач на рáвне чáсти и нìко се нìје зáмеријо.

рáван рáвни ж 'равнина'. – Кад сйћосмо дòље ў рáван, одвисмо вйнт.

[рáвница] -йцè ж; в. *ковр'áйи, оциједиити*; || **рáвничица** ж дем. – Биле ðвце н-оној рáвничици виш Милйнкове кўћè.

рáвија ж 'уско исцепана лика, рафија'. – Ў школи смо рáвијòм ðплитали влáше, тò нам, бејаги, бијò рўчни рáд.

рáвњати -ám несв 'поравнавати'. – Вòлове мòраш да рáвњáш, онòг што нáдирè да стўкáш ил онòг што зòстае да пòдгонйш.

рáга ж 'стар, ислужен коњ'. – Избори нам лйчè на трку у кòјòј учествуе јèдан кòњ и он ће ўвек бити први сèм ако е у питању рáга кòјá ни сòло ðдом нè мож да стйгнè до цйља.

рáгастов м в. *йервас*. – Кад је уградијо врата, ондак је прйково рáгастове, па то дòшло лйчито.

[рáд] м 'рад, посао'. – Мáње је онйг што су страдали ðд рáда него онйг од нè-рáда; || **рáдан** рáдна -о 'вредан, марљив'. – Свá њйна хèца су рáдна, што вйкали: кў-ће йвèр ðд-кладè; в. *радиша*; || **рáдèйи** -á -è 'који је за рад, радни'. – Ймали смо

стòће и радèће оди'ело, а дòбри домàнини су имали радèћè, кáзти, тèглећè и јàшећè кòње; ~ *дàн* 'радни дан'. – Дàнàс је радèћи дàн, ал јòпèт се тèшки сви'ет искупијо у мàнастиру кад је чўо да дòлази влàдика.

рàдèнйк м 'радник'. – Бйјо е ўбојити рàдèник и чàсан чòвек.

рàдèница ж 'радница' – Тò е била рàдèница, нйје јòј имало рàвнè; в. *ўрезвен*.

рàдити рàдим несв 'обављати посао'. – Стàлно е ђèдо вйкò: ако дћèш да бйд-нèш свòј на свòм, мòраш рàдити, рàдити и само рàдити; *ўзр.* ~ *о глàви* 'настојати да се уништи неком егзистенција, успех или каријера'. – Већ трйјес пèт гòдина му рàде о глàви, ал им се измйгољйјо нèкако, јел га ђèд наўчијо да, кàко е гòворијо, кад будàле нè мош побèдити, надмўдри иг; ~ *зèмљу* 'обрађивати земљу, бавити се земљорадњом'. – Сви нàши прèци су рàдили зèмљу и од тога жйвљели кò лўди, òвò сàд свè нàврло у вàрош, дòћи ће врèме кад ће бити бржи òднуд но òдвуд; *ўзр.* *Шйòб рàдиш сèбе рàдиш*; || **рàђèње** с 'чињèње'. – Дòбро тўвте, ђèцо мòја, кàко е кò рàдијо нàкò му е Бòг дàо, а òстала је реч да е злò рàђèње – гòтово сўђèње; || **рàткати** -àм несв 'помало радити, шуркати (в.)'. – Ма јèсам ў-годинама, ал не могу да дòколичйм, рàткàм по мèно, заувàрица е припомòћи колко бйло; в. *занимација*; || **рàтколити** -им несв дем. – Јèсу прйтисле гòдине, ал јòпèт рàтколим по мèно, заувàрица е.

рàдиша м 'радан, вредан човек'. – Вйкаше нàш тàјо да трèбà запèти јел рàд свè побèђуе, а ко гòј рàди Бòг нè брàни, ал мòраш бити и чўваòц јел, вèлй, нйје цабе кà-зано да у рàдишè млòго бйше, у штèдишè јòш и вйше; || **рàдйшан** -шна -о 'вредан, радан'. – Рèтко кò е бйјо рàдйшан кò што су òни бйли, нйг су од мàлиг нòгў учили да се сàмо òнàј кò рàди не бòй глàди. – И Дрàгиња е била рàдйшна, нè трèбà ти бòље сèдочàнство òд тогà да е од десèторо ђèцè јèдно рòдила ў ниви; в. *раван*.

рàђати в. *родйши*.

рàж рàжи ж бот 'стрно жито *Secale cereale*'. – У òнò врèме смо јèли мўрузнй и рàжанй лèб, пшèничнй о прàзницима и кад бàнў гòсти; в. *оври'èћи*, *ўругло*; || **рàж-нй** -à -ò 'који је од ражи'. – Рàжанў слàму смо при нўжди полàгали стòци, ако òмалй сй'ена; *ўзр.* ~ *брйшино* 'брашно од ражи'. – Ўзми те пòткувàј рàжано брàшно па га тўри близу шпòрета, брже ће да нарàстè.

рàжàлòстити (се) рàжàлòстим (се) св 'нанети неком жалост'; в. *осилйши се*.

рàжàница 'ражани хлеб'. – Ми смо ти мўрузнй лèб звàли мўрузница а рàжанй рàжàница.

рàжàрити рàжàрим св 'разгорети ватру, створити много жара'. – Тèдо је баш дòбро рàжàрио прòчèвље, ко да је знàо да смо ми прòмрзли; || **рàжàрен** -а -о 'разгорео, са пуно жара'. – Кад су дрвa изгòрела, òна ўзе вàтрàл па са òног рàжàреног прòчèвља ўзе дòста жàра и òдње под трèн да пòтпàли вàтру испод рàније ђе ће да кўва мèћу свйњама.

рàжђèљак -èљка м 'раздèљак'. – Тўрило рàжђèљак посрèд глàвè, зàтò вàљда што му је и гўзица нàпола пòди'èљена.

рàжђèнути рàжђèнèм св 'проширити подину при садевању сена'. – Глàј сàд да тò мèно рàжђèнèш; || **рàжђèнàвати** -èнàвам несв према *рàжђèнуйши*. – Вакò, блàго ђèду, пòчнèш да ђèнèш сй'ено ўже, кòлко ти је шйрок јàстук, па òндај рàжђèнàваш по мèно свè док нè дòђеш до близу пòла кòца, òндај полàко свòдйш да ти сјено, кад га ўвршиш, бйднè ко јàјце кад га тўрйш на шòту.

рàжйдити рàжйдим св 'доливањем течности учинити жиђим, смањити густину'; в. *загусйшиши*. – Млòго си рàжйдила овај качàмак; в. *гус[ш]*.

рàжљўтити (се) рàжљўтим (се) св **1.** 'наљутити се'. – Штò сте рàжљўтили ўчитèља с вàшијем врагòлијама? **2.** 'престати се љутити'. – Млòго е била лўта на

њѣга што е њгрѣ на сабору са Милуникѣм, ал кад јој је послѣ лицидѣрско срѣце, ѣна се ражљутила.

разабѣрати се -абѣрам се несв **1.** 'постајати свестан окружења у коме се налази'. – Он се још помало разабѣра у ономе што му се дѣсило; **2.** 'распитивати се'. – Дѣго су се ѣни разабѣрали, и код знаниг и код нѣзнанијег, прије него што су ѣтишли да питају за ѣвѣѣјку; || **разабрати се** разабѣрем се св **1.** 'разазнати, доћи себи'. – Бијаше тврѣдо зѣспѣ, кад га продрмѣсасмо, јѣдва се разабра; **2.** 'распитати се'. – Зѣмѣјле се ѣбавезно разабѣрало кѣки су ѣвѣѣјчини рѣдители, стрѣчеви, ѣјчевина, да л ѣмају нѣку валѣнку ѣл су чѣстити и здрѣви, а јѣк кѣ вѣ сѣд: ѣнеш ме, гѣљѣ – ѣћу те, дрѣљѣ.

разѣгнати разѣгнѣм св 'растерати, разјурити'. – Нѣчија пѣшчѣд разѣгнаше ѣвце. – Разѣгнѣјде те кѣкѣшке да не чѣпрѣјају по бѣшчици; || **разгѣнити** разгѣним несв 'истеривати, развозити'. – Ёнѣ иг разгѣнѣ ѣјубре по ѣјивѣма.

разѣсвѣт м 'свитање'. – Кад се ѣглѣсе трѣћи пиѣвци, у разѣсвѣт, ѣни вѣћ зѣмицагу ка Ўзвору.

разѣсипати -ѣм / -ѣпљем несв 'расипати'. – Ёнѣ га разѣсипљѣ мѣкиње стѣци у бѣучке; || **разѣсѣти** разѣспѣм св 'расути, расѣјати, распршити'. – Пѣн мѣсец разѣсѣ ждрѣке, вѣдѣ се кѣ по дѣну.

разѣслати разѣслѣм св 'послати на све стране'. – Ўчителѣ разѣсла по ѣѣцима пѣзивнице свѣм сѣљѣнима да дѣћу о Вѣдовдану на приѣредбу; || **разѣшилати** -љѣм несв 'слати на разне стране'. – Разѣслаше глѣсове кѣекѣдије да ѣе да бѣднѣ мѣба у Раковѣиѣма.

разѣстирати -ѣм несв 'ширити, простирати'. – Кад биѣлѣ плѣтно, ѣвѣѣјке га нѣјпрво ѣквасѣ, па пѣтљѣ разѣстирѣ по кошѣници да се нѣ сѣнцу ѣсѣши па јѣпѣт тѣкѣ; || **разѣстриѣти** разѣстрѣм св 'раширити, прострѣти'. – Ёнѣ је пѣшла да разѣстрѣ вѣш, на лѣнку да се сѣши; || **разѣстрѣти** разѣстрѣм св 'и с т о'. – Разѣстрѣли смо слѣму испод бѣднѣѣка и ѣ-куѣи и нѣ ѣѣј вѣчерѣмо на Бѣднѣ вѣче.

разѣбацати разѣбацѣм св 'направити наред'. – Штѣ сте рѣзбацѣли ѣвѣ вѣше ломатѣније по цѣлој ѣвлији кѣ да сте ѣ-Циганима рѣсли; || **разѣбацѣвати** -ѣцѣвам / -ѣцѣм несв 'бацати на све стране'. – Ёнѣ га разѣбацѣвѣ ѣјубре пѣ-њиви, трѣбѣ д-ѣрѣ; ~ се 'разметѣти се, много трошити новца'. – Дѣчѣпѣ се мѣно пѣрица и ѣдмѣ пѣчѣ да се разѣбацѣвѣ, нѣ знѣ да ѣдѣ гѣбѣљѣ ѣ-блатѣ, гѣбѣљѣ ѣз-блатѣ; || **разѣбацити** разѣбацитѣм св 'растурити'. – Разѣбацити сѣјѣно с ѣнѣг плѣшѣѣ нек се бѣљѣ ѣсѣши, пѣсировѣ е, мѣжѣ да се ѣпѣли.

разѣбашкѣрити се -ѣшкѣрим се св 'раскомѣтити се, опустити се'. – Лѣпо си се ти вѣѣје разѣбашкѣријѣ, а рѣдители ти јѣдва сѣстављѣју крѣј с крѣјѣм.

разѣбијати разѣбијѣм несв према *разѣбијѣти*. – Разѣбијѣ нѣку камѣнчугу изѣ-штѣлѣ, вѣлѣ да му смѣта кад ѣкрѣѣе кѣла с вѣловима; || **разѣбити** разѣбијѣм св 'слупати, помѣмити'. – Стѣлнѣ нам је свѣкрѣва гѣвѣрила: нѣмѣ да размѣзуете и нѣпѣштѣте ѣѣцу јѣл је кѣзано »ѣдри Цѣганче док нѣ разѣбије тѣстијѣ«, пѣтљѣ је дѣцкан.

разѣбистрѣвати (се) -ѣстрѣва (се) несв према *разѣбистрѣвати*. – Гѣвѣрио је ѣѣдо да ѣе се нѣкѣ ѣзвори дѣго разѣбистрѣвати, а да ѣе нѣкѣ вѣзда ѣстати мѣтни; || **разѣбистрѣтити се** -ѣ се св **1.** 'ѣзбистрѣтити'. – И ѣн ти нѣма вѣлѣ: мѣдар чѣвѣк чѣкѣ да се ѣзвор разѣбистрѣ пѣ ѣндај пѣјѣ вѣду, а Слѣвко му дѣбацити: ако дѣтлѣ нѣ умрѣ жѣдан; **2.** 'разјаснити'. – Кад се свѣ разѣбистрѣло, ѣн је разѣумљѣ – да ѣе ѣстати брѣз глѣвѣ.

разѣблажѣвати -ѣжѣвам / -ѣжѣуем несв 'чинити задовѣљним, доносити задовѣљство'. – Уѣда су ѣнуци нѣјбѣљѣе разѣблажѣвали; || **разѣблажити** разѣблажитѣм св **1.** 'смањити јѣчину'. – Пѣјѣко ми ѣвѣ сѣрѣѣ, мѣрам мѣно да га разѣблажитѣ с вѣдѣм; – Тѣ мѣју рѣкију нѣмѣ да ми разѣблажѣуеш; **2.** 'ораспѣложити'. – У вѣликој сѣкирацѣији је бѣјѣ, ал кад му е дѣшло ѣнучѣ, згѣдно се мѣно разѣблажитѣ и нѣсмѣну.

ра̀збој м 1. ‘направа за ткање’. – По цѣлу зиму не износимо ра̀збој из куће, но ко̀рйстимо сва̀ки трѣн да штѡ више изаткѣмо, кад грaнѣ прѡдлеће и крѣнѹ по̀лскй ра̀дови, ѡндак се нѣма ка̀д за ткање; 2. ‘рам уздужне тестере’. – Ўздужно тестѣре има̀ ра̀збој за ко̀й дѡле под тру̀пцом вѹчѹ дво̀ица, а ѡна̀ј трѣћи го̀ре на тру̀пцу во̀дй пра̀вац; в. *шесѣтере[нице]*.

разбо̀левати се -о̀љевам се несв према *разбо̀леѡи се*. – Нѣки су се разбо̀левали кад је трѣбало нѣшто ѡзбиљно да с-ѹради; || **разбо̀лѣти се** -лѣм се ‘оболети, пасти у постеле’. – Бијаше се онѡма̀д разбо̀лѣла на̀ша Ка̀ја, па јо̀ј синѡвица, кад је до̀шла из-школе, чѝта ѡнѹ: разбо̀ле се прѡшена ђево̀јка / ђево̀ри јо̀ј по̀нуде но̀сили / жѹтѣ дѹње у мѐду кѹва̀не / и ја̀буке за ро̀сѣ ѹзбрaне.

ра̀зборит -а -о ‘расудљив, разуман, mudar’. – Ђн је ра̀зборит чо̀век, сва̀ког разѹме и у свѣ се разѹме, за њега би ва̀жила ѡна »па̀метна гла̀ва – сто̀тину рѹкѹ« . – Ђн је ста̀лно на̀с подуча̀во да се па̀метни ѹче на ту̀ђим, а буда̀ле на сво̀им грѣшка̀ма.

разбра̀јати разбра̀јам несв ‘делити бројањем на једнаке делове’. – Гла̀м како се ђеца разбра̀јају да се по̀диеле у гру̀пе споради игрѣ; || **разбро̀ити** разбро̀им св према *разбра̀јаѡи*. – Кад се разбро̀имо, та̀да по̀чињѣ иґра па ко̀ бо̀љй.

ра̀збрат разбрата м ‘који се одвојио од браће и предака’. – Па то̀ ни́су на̀ша бра̀ћа него нѣбра̀ћа, разбра̀ћа, то̀ су на̀ша бивша прѣверена̀ и прѣварена̀ бра̀ћа ко̀ја су издaла вѐру сво̀јијег прѣда̀ка (6: 78).

разбу̀цати разбу̀цам св 1. ‘развалити неку целину’. – Разбу̀цо̀ га ко̀ свиња мрсне бисаге; 2. ‘растурити, разбити’. – Он ти разбу̀ца њи́н збо̀р, ал је то̀ по̀тље до̀бро пла̀тијо.

ра̀звадити развадим св ‘спречити тучу посвађаних’. – И ѡнда кад се ѡни сва̀дише и закрвише, до̀ђе Дра̀го те иг ра̀звади, јѣдва на јѣдвите ја̀де; || **разва̀ђати** разва̀ђам несв. – Прѡбали лѹди да иг разва̀ђају, ал ни́је помѡгло – гла̀ве тврде, а па̀мети ѹ њима ко̀лко и у пѐти.

ра̀звалина ж ‘руина, рушевина’. – Ђ, мо̀ја ђѣцо, би́јо сам ѡндак во̀јник кад зли-ко̀вци на̀редише да се ѹрнише дрѣвни гра̀д Жрнов на А̀вали, те ни развалине не ѡстадоше, ни ка̀мен на ка̀мену, зна̀о сам да ће им то̀ на погибѣније бити и та̀ко ѡ би: не прѡђе мло̀го – по̀гибе кра̀љ.

разва̀лити разва̀лим св ‘срушити’. – Го̀ренак на вр̄ Јѣлице, између Го̀рачиња и Ло̀знице, ти је Гра̀дина, ту̀ј ти је би́ло пѐ-шѣс цр̀кава, велѣ, мло̀го ста̀ријиг од Светѡг Са̀ве, и кад се калдрмијо пѹт од Здрaвљака па ва̀мо до Дра̀шковиња меaнѣ, кому̀нисти на̀говорѣ сељаке да на разрезане деѡнице на ку̀луку мо̀гѹ д-ѹзимaју ка̀мење с Гра̀динѣ и та̀ко ти вѐлики деѡ то̀г дрѣвног гра̀да ѡде у бѐстрага, разва̀лише га ко сво̀ју ста̀ру штaлу; в. *раско̀йаваѡи*; || **разва̀љивати** -aљивам / -aљуем несв ‘рушити, разарати’. – Ђни што су разва̀љивали Гра̀дину ѡставили су на̀следнике кои сад разва̀љивају што је ѡд њѣ ѡстало.

[развед̀рити] (се) разведри[м] (се) св; в. *мрк*; || **развед̀равати (се)** -ѣдрaва[м] (се) несв; в. *уминуѡи*.

разви́гѡрац -рца ‘ветар који дува у време кад листа шума’. – Бла̀г разви́гѡрац лѹшкаше тѐк развѣно нежно ли́шће др̀вореда испод ко̀га су скѡро сва̀ког прѣдвечерја, по̀чели да шега̀ју ђѣд и ѹнук (6: 9). – Кад дѹне с прѡлећа разви́гѡрац, ђево̀јке код ова̀ца за̀пјева̀ју: »А̀јде, ли́шће, развѣјај се / развѣјај се, ра̀иѹма̀ј се« .

разви́јати развѣјам несв ‘развлачити оклагијом тесто и правити јѹфке, коре за гибаницу’. – На̀кѣ јѹпке ка̀кѣ је ба̀ба разви́јала ѡве мла̀де жѐне н-ѹмијѹ да на̀реде; || **развѣити** развѣјем св 1. према *разви́јаѡи*. – Припаздѣ на ђецу д-ѡдем да развѣјем јѹпке; 2. ‘подићи и раширити заставу’. – Барја̀ктaр развѣ ѡкићен ба̀рјак, по̀пѣ се на ко̀ња и сва̀тови крѣнуше за-њим.

развѣкати се развѣчем се св ‘разгаламити се’. – Кад су се бикови побили, ђеца се поплашише и развѣкаше што иг грло нѡсѣ.

развљака ж ‘одуговлачење’. – Овѣ што су на дрѣжавним јаслама нѣ итајѹ, ѡни раде на развљаку, клѣј-клѣј; || **развљѣком** прил ‘полако, одуговлачећи’. – Рђѣв радник ти развљѣком шѹркѣ, гла сѣмо кѣ-ће да прѡђе дѣн.

развљѣчити развљѣчим несв **1.** ‘одуговлачити’. – Кад пѡчѣше ѡвѣ ѡзгѡ да тротмѹдајѹ и развљѣче, ѡстасмо лѣтњѣ дѣн до пѡднѣ, и кад ме надарѣ ђѣво д-идѣм; **2.** ‘отимати, красти’. – Овѣ су од свѣјѹг занѣтѣ најбоље научили ѡнѣј кѣко да развљѣче нѣродну зѣмуку; **3.** ‘разносити, развозити’; в. *осъежшѣи*; || **развѣћи** развѣчѣм св према *развѣчшѣи*. – Мѣ га згѡдно, кѡ лѹди, пѣтали штѡ су срѹшени ѣконостаси у Жѣчи и Студѣници, ѡн развѣко прѣчу од Адѣма и Ёвѣ, нѣ знѣ ђѣ је пѡчѡ ни ђѣ ће завршити.

развршѣвати -ршѣвам / -ршѣуем несв према *развршѣшѣи*. – Нѣсам мѣшлѡ да ђу мѡрати да развршѣуем и ѡвѣј стѡг, али ђу изгледа ѡвѣ гѡдинѣ ѡстати брез прѣлѣтка, да би сѣмо д-исегнѣ до Тѹрђева дѣна; || **развршѣити** развршѣим св ‘скинути овршину са стога’. – Ёди полѣко, прислѡни стѹбе уз ѡнѡ најгорње сѣѣно, пѡскѣдај лѣмезове и развршѣ га, а ѡнѹ ѡвршину прѡстри стѡци.

разгазити -ѣм св ‘проширити тесну обуђу ходањем’. – Ма нѣсу ти тиѣсне тѣ чѣзме, вѣш ђѣ су ти прѣсти, разгазиће се.

разгњѣвити се разгњѣвим се св ‘бити обузет гневом’. – Бѣјаше се разгњѣвијѡ, лѹђи од шарана.

разговарѣти разговѣрам се несв ‘учествовати у разговору’. – Сѣдѣ на клѹпи пред млѣном и разговѣрајѹ.

разговјѣтан -тна -ѡ ‘јасан, гласан’. – Разговјѣтна му рѣч, чѹе се и у ѡнѡм цѣмѣту; || **разговјѣтно** прил. – Нѣке јѣде сѣмо нѣшто брѹндѣ, нѣкако да нѣшто кѣже нѣкѡ разговјѣтно.

[**разговор**] м. – Нѣје он нѣкад бијѡ за нѣки разговор, вѣзда е бѣјѡ најпамѣтнѣј кад шѹти; || **разговѡран** -рна -ѡ ‘говорљив’. – Он је стѣлно бѣјѡ нѣкѡ рѣсположит и разговѡран и за сваког је ѣмѡ лѣпу и пѡчну реч.

разголітѣти -ѡлѣтим св ‘открити’. – Разголітѣле се мѣије од ѡнѣ олѹјѣ, свѣ се ѡнѣ ѣрамидлѣке полѹпале, мѡраће пѡново да се ѹзводѣ.

разголонѣндѣти се -ѡпѣндѣм се св ‘рђавѡ се обуђи’. – Сѣмо се вѣ тѣкѡ разголонѣндѣте, пѡглѣ ће вам ђѣво бѣти крѣв кад пѡчнѣте да крѣте.

разгрѣдѣти разгрѣдим св ‘срушити, разорити’. – Он је дѡшѡ да разгрѣди ѡно што су му ђѣдови ѡставили; || **разграђѣвати** -ђѣвам / -ђѣуем несв према *разграђѣшѣи*. – Пѡчѣла да се разграђѹѣ Манѡјлова кѡшара, нѣшта не врѣдѣ што е од кѣмена; нѣје цѣба кѣзано: врѣме грѣди кѹле и грѣдове, врѣме грѣди, врѣме разграђѹе.

разгрѣдити разгрѣди[м] св ‘омести, онемогуђити неки посаѡ, покварити планѡве’; в. *ѣлѣстѣара, ѣожурѣшѣи, росѹља*.

разгрѣнути разгрѣнем св **а.** ‘растурити’. – Кад је бѣк пѡчѡ да бѹче и кѡпѣ нѡгѡм, разгрѣнѡ ѡнѣј вѣличкѣј мрѣвињѣк; **б.** ‘рашчѣстити, уклонити (снег)’; в. *воза*²; **в.** ‘раширити’. – йбѣцимо жѣто на пѣртѡс и разгрѣнемо га и пѡглѣ лопатѣмо да с-ѡсуши; || **разгрѣгѣти** разгрѣгѣм несв према *разгрѣнушѣи*. – Кад смо нѣишли крѡз ѡнѹ шѣпрагу, свѣ смо рѹкама мѡрѣли да разгрѣгѣмо грѣње; в. *расѣрѣшѣшѣи*.

раздарѹшѣан -шна -ѡ ‘који је широке руке, дарѣжљив’. – Раздарѹшѣну чѡѣку свѣ ѣдѣ рѹке: шта гѡђ рѣди – свѣ му се пѡзлѣти.

раздѣјѣти раздѣјѣам несв ‘ѡдвајѣти, правити разлику’. – Нѣђу да раздѣјѣам ђѣцу, но на рѣвне чѣсти свѣма, свѣ су ми свѣдни; || **раздѣѡити** раздѣѡим св према *раздѣѡѣшѣи*. – Раздѣѡили смо јѣгњѣд од ѡвѣцѣ ѡнѡмѣд.

ра̀здирати -рѐм несв 1. ‘цепати, кидати’. – Виђде штã онѠ ђѠца тãмо ра̀здиру̑; 2. ‘трпети болове’. – Ра̀здирали су е бѠлови и мѠлили смо БѠга да јѠј у̀змѠ д̀шу; || **ра̀здрати** ра̀здрѐм св ‘поцепати’. – Само Ѡн зна како је мѠгѠ да ра̀здрѐ кѠшуљу на лѠђима; ~ **се** ‘развикати се, разгаламити се’. – Он се ра̀здра кѠ да га дѠру̑; || **ра̀здрѠт** -а -о ‘подеран, похабан’. – НѠмѠ, чѠвече, иђи такѠ ра̀здрѠт, имã штã д-обучѠш, к̀мим те БѠгом.

раздраживати (се) -ажуем (се) несв ‘бивати, постајати нервозан, раздражљив’. – НѠмѠјде раздраживати тѠ кѠре, ѠткинуѠе лãнац па Ѡеш надрљати; || **раздрãжити** ра̀здрãжим св према *раздраживаѠи*. – Ништа лãкше но њѠга раздрãжити, Ѡн ти је кѠ Ѡсица, сãмо га мѠно цãрни̑, Ѡн побѠсни̑; || **раздрãжен** -а -о ‘нервозан, напрасит’. – Не знам кѠй су му јãди те е нãкѠ раздрãжен; || **раздрãжљив** -а -о ‘напрасит, нагао, живчан. – Није лѠш, у̀бијо га рãтѠс, ал раздрãжљив, брãте, ако га мѠно цãрнѠш кѠ сѠли у̀-очи.

раздрљити (се) ра̀здрљим (се) ‘раскопчати одећу, кошуљу’. – Штã си се раздрљијо, зãковчãј се кѠ чѠвек; || **раздрљен** -а -о ‘раскопчане одеће’. – Нијад не дѠцни̑ на пѠсѠ, стигнѠ, нãкѠ у̀здисан и ра̀здрљен, сãбãјле, прије но што с̀унце бãци пр̀ву ждрãку по вѠтнãцима и зãпнѠ л̀уѠци, нѠѠе д-изврљези̑, да препѠлверѠ, да скѠмба каконодрãго, да смандрљã нãкѠ преко вѠљѠ ил д-измãгањѠ, јѠк (7: 110–111).

раздрмати ра̀здрмãм св в. *размрдаѠи*. – ПѠкушали су Ѡни да ра̀здрмају Ѡнãј дѠрек, ал није мѠгло.

раздрѠбити ра̀здрѠбим св ‘поделити, уситнити’. – Зãвадише се и раздрѠбише нãкѠ имãње.

раздрцати ра̀здрцãм св ‘поцепати’. – Кад је ч̀во да е дѠбијо с̀ина, он му честѠта и раздрца му кѠшуљу.

разѠћи се ра̀зѠђем се св ‘растати се, раздвојити се’. – РазѠђѠсмо се код водѠницѠ: Ѡн Ѡде у партизãне, а јã ѠвѠм мѠјѠма, бѠили смо кѠ брãђа, а пѠтгле њѠму Ѡбãснили да му јã дѠђем клãснѠ нѠпријатељ.

разјãзити -ãјѠм св ‘разгнрути земљу и одвратити воду из јãза’ – Ѐди те разјãзи, нѠк-иде вѠда у̀ поток мешто јãзом док чеклѠишемо у̀ставу и бãдањ.

разјãпити ра̀зјãпим св ‘зинути’. – Разјãпила она њѠна шѠбрава у̀ста и цãлã ли цãлã.

разјãрити се ра̀зјãрим се св ‘побеснети, реаговати жестоко, неконтролисано’. – Кад му рѠче да се у̀дãла, Ѡн се ра̀зјãри, нѠ дãј БѠже да му нѠко Ѡндак стãде нã п̀ут.

разлѠћи се ра̀злѠжѠ се св ‘расквоцати се, припремити се да лежи на јãјима’. – Јеси ли премѠтила да нам се разлѠгла ПѠрга.

разлѠвати ра̀злѠвам несв према *разлѠѠи*. – Сã-Ѡе дѠђи, ѠнѠ је у мекãру ра̀злѠва млиѠѠко; || **ра̀злѠити** ра̀злѠјем св ‘излити млеко из бакрача у карлице’. – Кад ра̀злѠјеш млиѠѠко, затвѠри мекãр да не у̀йђе мачкѠтина.

разлѠѠгати се ра̀злѠѠеже се несв ‘одзвањати као ехо’. – Прича Милисав Р̀шчић како су се пѠтгле рãта, преко пѠтока, свãђали бѠвши партизãн и бѠвши чѠтнѠк: Ѡвãј пр̀ви ви̑кне: »фãшисто!« – а Ѡвãј др̀ги њѠму: »ком̀unisto!« – а низ пѠток се, кãже, ра̀злѠѠеже: »Ѡсто! Ѡсто!«

разлѠкати се -ã се св ‘проширити се, расклимати се’. – Ра̀злѠкãла ми се прѠднã лѠѠѠвã главчина, и сãд Ѡнãј тѠчак шеврдã; в. *каблѠна*.

размазати ра̀змажѠ св ‘развући по површини’. – Т̀урѠ бãба кãшику кãјмака у Ѡн̀у приѠсн̀у вр̀ђѠ лѠпињу па ми вãкѠ ра̀змажѠ; || **размазѠвати** -ãзѠвам / -ãзѠем несв према *размазãѠи*. – Размаз̀уј то по лѠпињи, а нѠмѠ по астãлу, ви̑ше Ѡеш да прѠгунѠш.

размазѠвати -ãзѠем несв ‘мазити, превише деци чинити на вољу’. – Он то није вѠљѠ да се ѠѠца размаз̀уј, стãлнѠ е говѠријо: не размаз̀уј; || **размãзити** размãзим св

према *размазиваӣи*. – Ће̄д се бѹнио, ал ба̄ба нӣје мѹгла и разма̄зила ђе̄цу, па с̄ад отац мѹра пѹнекад и да иг пѹма̄зи прѹтом.

размазлѹтина ж ‘маза, размажено дете’; в. *шашо̄љӣи*.

разма̄кнути размакнем св ‘пове̄хати размак, уда̄лити један део од друго̄г’. – Разма̄кни још ме̄но, не̄мѹ та̄ко гӯсто с̄ӣјати; || **разма̄чӣњати** -њем несв према *размакнѹӣи*. – Што тѹлико разма̄чӣњеш те стѹлице, тре̄ба да по̄седају св̄и гѹсти; || **размӣцати** -чѹм несв ‘и с т о’. – Не̄мѹ тѹлико размӣцати слѹва, но пӣши једно дѹ-друго̄г.

разма̄стити -а̄ст̄им св ‘опрати, очистити од масти’. – На̄ђи ми не̄што д-ѹво разма̄ст̄им.

размерак -ѳрка м ‘трговина на ситно’. – Ма нӣје ти ѹвѹ не̄ки по̄сѹ, ѹде по̄ла на размерак, св̄аком да̄днѹеш ме̄но по̄јаче, ал шт̄а ђеш, бѹље ишта него ништа.

разметати / разме̄хати -ћем несв **1.** ‘размицати зупце на тестери’. – Ће̄с с̄ад, ве̄ли, да разме̄ћ зупце на тестерету; **2.** ‘трошити, упропашћивати’. – Разме̄ћ се, ре̄ко би му е ѹтац вабрикант, а не̄ зна̄ с ко̄јом мѹком су његови ст̄ари стѹкли ѹно ме̄но имѹтка; || **разметнути** -нѹм св према *разме̄хатӣи*. – Мѹрам да разметне̄м и да јегетом наоштрӣм тестере, поистӯпило се, а и сме̄тнуло се, нӣје вӣше ла̄кор̄адно.

разме̄тач -а̄ча м ‘алатка за разметање зуба на тестери’. – Кад се тестере за̄тупи, ѹнда му на̄јпрво разме̄тачом разметнеш зӯбе па по̄тље јегетом наоштриш.

размӣмо̄лазити се -им се несв ‘пролазити једни поред других не задржавајући се’. – Он се првӣ пѹт размӣмо̄лазӣ с ѹбразом кад је по̄шѹ на школѹтине, а и с̄ад се ш њим ре̄ѹвно размӣмо̄лазӣ; || **размӣмо̄лаже̄ње** с ‘мимоилазак’. – Причала ми да се у размӣмо̄лаже̄њу ш њим ме̄но до̄дирнула и потље три да̄на се венчали; || **размӣмо̄ћи се** -ѹӣђем се св ‘мимоићи се, не срести се’. – Не зна̄м ка̄ко се у ѹно̄ј гунгӯли на ва̄шеру размӣмо̄ӣђосмо и погѹбисмо.

размѹлушити се -и се св ‘размекшати се, опустити се’. – Од ѹне̄ топлине̄ се размѹлушила сл̄анина па свѹ цѹрка̄ нӣз-бѹвна.

размрдати -а̄м св ‘пренути, тргнути, покренути из мртвила’. – Тре̄бало би не̄ко да га размрда̄, млѹго се олјенӣю и обезво̄љию не̄ке јаде, ко да не̄ма живѹта у њѹму.

[размрсӣвати] -рсӣвам / -рсѹем несв. – Пом̄агѹ јој и ђе̄до да размрсӣва оно што јој е ма̄че учӣнило; || **размрсӣти** размрсӣм св; в. *замрсӣӣи*.

разоб̄адати се -а̄да се св ‘дати се у трк пред нападом обада’. – Разоб̄адале се кра̄ве, нӣсам мѹгѹ ла̄сно да иг ст̄ӣгнем до-у-по̄ток.

разор / ра̄зор м најчешће у *изр. оратӣи на ~* ‘орати од средине њиве ка крајевима; бразда по средини њиве’. – Једне̄ гѹдине̄ ѹре̄мо на ра̄зор а дрӯге на слѹг. – Прѹшле гѹдине сам Ра̄довину по̄борѹ на слѹг, а ѹве̄ ћу на ра̄зор.

разѹрати -ѳм св ‘узорати неорану ледину’. – Ре̄шию сам на̄јесен да разѹре̄м Вѹковину, нӣје ѹра̄на Бѹга пӣтај ѹтка̄д; в. *севӣе*.

разѹртачити се -им се св ‘раскинути ортачки однос’; в. *ортӣак*.

разрачѹнати се -а̄м се ‘свести, пречистити рачуне’. – А̄јд ми лепо и згѹдно да се разрачѹна̄мо ко љѹди јел зна̄ш ка̄ко су говѹрили на̄ши ст̄ари: чӣс рачѹн – дѹга љѹбав.

ра̄рез м **1.** ‘место на коме је нешто расечено, разрезано’; в. *лажига̄ће*; **2.** ‘отимање добара сељацима по државном налогу’. – Они то зв̄али ра̄рез, узимали им по̄следње зр̄но ж̄ита, а по̄тље љѹдма ђе̄ца ѹмирала од гла̄ди

ра̄резати -жѹм м ‘отети по државном налогу, принудно откупити’. – Ра̄режѹ ти ѹни Дра̄гиши Цогѹљу тѹлико и тѹлико ж̄ита и ѹдрѹде рѹк да та̄д и та̄д ѹн то им̄а да им до̄гна̄ тѹј и тѹј.

разрога̄чити -ѹг̄ачим св ‘широм отворити очи, избечити се’. – Кад је ѹгледала ѹнѹ дѹгачкѹ, што се не-по̄мӣњѹ, ѹна, од стра̄сти, разрога̄чи ѹчи и вр̄исну ко̄лко е им̄ала сна̄гѹ.

разрòдити се разрòдим(о) се св **а.** ‘разгранати се по сродничкој линији’. – Сви смо се ми разрòдили од Стèвāна; **б.** ‘отуђити се, заборавити на заједничко порекло’; в. *бануши*.

разрòжити се разрòји се св ‘изројити се из кошнице и формирати ново пчелиње друштво’. – С прòлећа се дòбра друштва разрòе, зàтò ми преко зимè спрèмимо кòш-нищā д-имāмо ћè да приватимо рòј.

разрушити се -им се св ‘скинути црнину после жалости’. – Кад биднè о гòдишици, кўћани се разрóше, ма јòш òни нису пребòљељи, ал црнину скинў, тākи је òбичāј и прòпис.

разудати (се) разудā[мо] (се) ‘поудавати (се)’. – Рāзудо е свè ћèри, пожèнио сйно-ве и сād се око нèга рòе ўнучад. – Нèма више нијèднè ћèвòјке ў нашем цемāту, што имало то се разудāло.

разуздати се -ām се св ‘опустити се у понашању, запоставити обавезе и одговорност’. – Рāзуздала се òвā дāнашња млāдеж, чèга би се пāmèтан стићò – òни се òним пòносè.

разуларити (се) -ўларим (се) св ‘ўскинути улар«, распустити’. – Разўларена òвā ћечкāдија, не знā им се чāснòг крста, рāде штā òна òће.

разумљети разумем св ‘разумети, схватити’. – А и кад прòзбори нèке јāде, вāвол-ли и бобòнā ў нєдра, трèба ти тòлмāч да би га разумљò.

рāј м рлг ‘место где обитава Бог и почивају душе праведника’. – Зāклела се зèмља рāју да се тāјне свè дознају. – У рāју па мāкар и у крају; || **рāјски** -а -о ‘који се тиче рāја, који се односи на рāј’. – Милька Милинкова е била рāјска дўша. – Кад сам ишò ш нйиме, кò да сам бйјо у рāјским шètњама.

рāјбер рāјбера м ‘полуга за затварање врата са унутрашње стране’. – Вèли òн нòј: окрèндер рāјбер па да пòли’ежемо.

рāјгозне ж мн ‘панталоне уске са напустом’. – Òндак мòмци обўчў рāјгозне, па вèзене кòшуље и вèрменове, па припашў ткāне шарене пòјасове, òбују òпāнке и вèзене чāрапе, нā глāву тўрè шāјкаче – ко цвèтови у ливади.

рāка ж ‘гробна јāма’. – Кад пòчèше да га спуштају ў раку, запишташе чèљад, и кāmèн је, мешчинй, сўзу пўштијо.

[рāкија] ж; || **рāка** ж дем. – Кад му Жāрко прўжи лйтрицу рāкијè, òн глèдā у òнў лйтрицу и вèли: òј, рāкијо, рāко, јā те вòлим јāко, ти ћеш мèне, рāко, у јèндек полāко; || **рāкица** ж дем. – Òн рāки[ји]ци лèпо тèпā, а òна му ўзимā пāmèт йсто кòнò и рāкија или рāкичина; || **рāкичина** ж аугм. од *ракија*. – Јòпèт се нашлèмò рāкичинè, јèдва йдè; || **рāкйски** / **рāкйнски** -а -о ‘који се односи на ракију, који се тиче ракије’. – Нèму нèмò дāвати рāкйнску чāшицу, мòжè òн и влāшòм.

рāкијати -ām несв ‘пити ракију’. – Нèмò ме нйшта пйтати, енè иг јòпèт рāкијājў.

рāкијāш -āша ‘који воли ракију, лўбитељ ракије’. – Òн ти је тèшки рāкијāш.

рāкиција м в. *ракијаш*. – Нйје нèки винција, ал је зàтò рāкиција нèма му рāвна.

рāкља ж ‘дрво са двокраком рачвом на врху’. – Нāђи нèку рāкљу те поткòчи òвў грāну, скршиће се, бāш је млòго прерòдила; в. *орачица*; || **рāкљица** ж дем. – Нāђеде ми неку рāкљицу да поткòчим овај парадāиз, штèта да се слòмије; || **рāкље** -āља ж мн ‘место на коме се на дрвету почиње формиратри крошња, рачве’; в. *зашрнйши*; || **рāкљāс** -ста -о ‘рачваст, раздвојен у два крака’. – Обўкла сўкњицу, бèзмало, дòкле је рāкљāста, а òнда е, бејāги, нèшто вўцкā нāниже.

рāколити се -йй се несв ‘оглашавати се пре него снесе јаје (о кокошки)’. – Чйм се рāколй, знāј да ће да снèсè јāјце, а кад га снèсè, òна пòчнè да кāкоћè.

рāлица ж ‘рало, врста плуга’. – Нāјпрво су рāлице бйле дрвенè, па су кāsнијè пòчеле да се прāвè òвè гвòзденè.

ра̑м м а. ‘конструкција дрљаче у коју су усађени зупци’. – Ра̑м на дрљачи је бй̑јо те̑жак, ја̑сенѡв и јѡш смо ѡзгѡ ту̑рали ѡвећу ри̑пу да зупци утону штѡ дубље; **б.** ‘рам на коме се неца’. – На ѡвѡм ра̑му е ве̑села на̑на изнецала ко̑ешта, ни брѡја му не̑ма; **в.** ‘рам за слике, иконе’. – На̑ма су ра̑мови за иконе били укр̑ашени и пре̑бајцовани; **г.** ‘рам на бичкији’.

ра̑мати ра̑мљѡм несв ‘храмати, гељати (в.)’. – Ја̑мпут сам се утр̑нио па сам ра̑мљѡ док на̑сам до̑шѡ кѡи па ми на̑на извадила тр̑н с-и̑глѡм.

[ра̑ме] ра̑мена с анат; в. *акну̑иш*, *баца̑иш*.

ра̑ме̑њача ж ‘вертикална полуга која спаја јарам и подјармицу, паралелна с палицом’. – Он кад ра̑ди, ѡн подѡв̑ати и, штѡ се ка̑же, у̑дар̑а до ра̑ме̑њаче, не штѡди се ни ѡви̑ћка, а јѡпет бр̑ат му на̑је та̑кѡ, ѡн вѡли да вуч̑е на-палицу.

ра̑на ж **1.** ‘повреда, повређено ткиво’. – Кад се Ла̑ле ап̑ерисѡ, ја̑ га, по ѡнѡј на̑родној, пита̑м: ѡј, јѡначе, бо̑ле ли те ра̑не, а ѡн, ко̑ из то̑па ѡдговор̑и: да не бо̑ле – не̑ би с ра̑не зва̑ле; **2.** ‘туга, бол’. – Ку̑ка весѡлница, ка̑мѡн би за̑плакѡ: Јѡј, ра̑но мѡја не̑пребо̑лна, јѡј, што ма̑јци ср̑це и̑шчу̑па, си̑не мѡј, јѡј ка̑ко ће те ма̑јка пре̑бо̑лети, ра̑но мѡја; || **ра̑ница** ж дем; в. *лис̑шак*.

ра̑на ж а. ‘храна’. – Понѡси сѡвѡ ра̑нѡ д-идѡмо за Ба̑нат у бѡрбу; **б.** ‘исказ од миља’. – До̑ђи ба̑би, ра̑но мѡја.

ра̑ни -а -ѡ ‘који приспева рано, међу првима’; *изр.* ~-ѡ ја̑гње ‘јагње које је међу првима ѡјагњено у стаду’. – Онѡ ра̑но ја̑гње ће да ста̑ше за ѡбетину; ~-а шљива в. *раношљива*.

ра̑нија ж ‘велики котао у коме се топи маст или кува мећа за свиње, катланка’. – Купик на ва̑шеру ра̑нију за ма̑с од стѡ два̑с кйла.

ра̑нилац / **ра̑ниѡц**¹ -ѡца м ‘човек који устаје рано, раноранилац’. – Он је бй̑јо ве̑лики ку̑ћевник и ра̑нилац, не тѡвим да е зѡру до̑чекѡ у кревету. – Ра̑ниѡца тра̑жи на њиви ил ѡ штали, а онѡ дрѡгѡ у кревету.

ра̑нилац / **ра̑ниѡц**² -ѡца м ‘хранилац’. – Он ти на̑је са̑мо ра̑нилац њѡгове че̑љади, него е спѡмогѡ мѡгѡ сирѡтињу.

ра̑нилица ж ‘коританце за храњење пилади’. – На̑чинили јѡј ра̑нилицу за пй̑лад тако да пй̑лад не могу д-ѡй̑ћу у-но коританце да прѡсп̑у пре̑крупу ни да е испѡгане но мѡгѡ само да кљѡцајѡ; в. *ѡјо̀лица*.

ра̑нити ра̑ним несв ‘хранити’. – Кад је до̑шѡ с рѡбијѡ, кад гѡј је бй̑јо у друштву, ѡбра̑д је вѡљѡ да за̑пје̑в̑ ѡнѡ: Ра̑ни, ма̑јко, си̑на од малѡна / та̑мница е ту̑га прегѡлѡма. – Ѳтишѡ да ра̑ни стѡку, са̑-ће ѡн да ба̑нѡ; || **ра̑нкати** -а̑м несв дем; в. *занима̑ција*; || **ра̑њѡње** с ‘вечерњи послови око стоке, храњење стоке’. – Зна̑ се њѡгѡв посѡ, ра̑њѡње стѡкѡ и шѡрка̑ње у че̑лиња̑ку.

ра̑нити¹ ра̑ним несв ‘устајати рано’. – Ста̑лно ви̑каше ба̑ба: бо̑ље ра̑није ле̑ћи, а и̑зутра по̑ранити јел, ка̑же, ко̑ ра̑но ра̑ни двй̑је сре̑ће гра̑би.

ра̑нити² ра̑ним св ‘нанети повреду, повредити’. – То̑мислав ти неѡтице ѡпа̑ли пѡшку и ра̑ни самог се̑бе у ра̑ме; || **ра̑ња̑вати (се)** ра̑ња̑вам (се) несв према *рани̑иш*. – При̑чала не̑ка партиза̑нка да је у ра̑ту три̑пут била ра̑ња̑вана, а јѡдан ла̑јави ѡд рече да ѡ то̑ не веруѡ и да мй̑сли да је ѡна ра̑ња̑вана мнѡго ви̑ше пут̑а: и у̑вѡк у и̑стѡ мѡсто.

ра̑ношљива ж ‘старинска сорта шљиве која раније стасава’. – Сти̑гла ра̑кија од ра̑ношљиве; || **ра̑нуша** ж ‘и с т ѡ’. – Ра̑нушу е на̑јбо̑ље че̑кнути да са̑ма ѡпанѡ и да остѡји на-сѡнцу јѡдан да̑н, е ѡнда ѡд њѡ бй̑днѡ ра̑кија ко̑ грѡм.

ра̑нфла ж ‘плетена шара на вуненим предметима’. – Та̑ма̑н сам по̑плитала ра̑мфлу на Мй̑кошевом цѡмперу кад не̑ко зѡвѡ испред ку̑ће: ѡ, Ду̑ша̑нка!

ра̑њѡник -й̑ка м ‘ухрањена свиња за посек’. – Мй̑ смо с јѡсени кля̑ли по два-три ра̑њѡника и на̑смо ѡскуди̑вали с ма̑шћу преко гѡдинѡ.

рањеник м ‘рањени војник’. – Кад су рањеника ставили на кола, во е почо да риче и стао кад су уишли у авлију – кад је и рањеник престо да јечѝ.

раоник м ‘део плуга који подсеца земљу по дну бразде’. – Однѝсе овѝ раонике на клѝпање, трѝба да се дрѝ чѝм цѝднѝ зѝмља.

рапав -а -о а. ‘нераван, храпав’. – Препѝлверијо ми држалицу, нѝје ѝшмирглѝ но ѝставијо рапаву, свѝ ми жуљеви поискакали; **б.** ‘груб глас’. – Кад виђе шта смо учинили, ѝн збаѝи прѝд ноге ѝнај цаѝ с лѝђа, и ѝним ѝђеговим рапавим глаѝсом виѝну: нѝмѝјде тѝ да радите!

рапѝн -ѝна м ‘алатка за фину обраду дрвета, раопѝн’. – Цвѝле му сѝднѝ на тѝзгу, а ѝн ѝђљајуѝи рапѝном звѝкнѝ га у куѝк и велѝи: нѝшта тѝ мѝне нѝ смѝташ.

рас раста м бот ‘шумско дрво храст *Quercus*’; || **раѝтиѝ** -иѝна м дем. – Їзникѝ раѝтиѝ, баѝш ѝѝ трѝба, ко наруѝчен; || **раѝтѝв** -ова -о ‘који је од храста’. – Од раѝтовог буреѝа нѝма бѝље.

расан расна -о ‘добре пасмине, рода, сорте’. – Расна му стѝка, нѝма е надалеко. – Најрасније краѝе, ѝвце, најбоље воѝке си мѝгѝ да виѝдиш коѝа ѝниѝ, нѝје ѝмало напредније куѝе у околини.

расѝт м ‘зора, свитање’. – Кад би расѝт, ми вѝѝ избили на Диѝелове, пѝсле би наподногу па нѝсмо ѝсѝтели ѝмор.

расѝтак -тка м ‘свитање, раздаѝивање’. – Кад би у расѝтак, зѝвѝ нѝко испрѝд куѝѝ, ја назуем конѝуре и изаѝем кад ѝн велѝи: слѝшај, коѝшија, цѝлу ноѝ нѝсам ѝка склѝпијо и доѝш сам да ти каѝ: изѝѝни за ѝнѝ сѝноѝ, нѝшта ти нѝси крѝв, а ја сам тѝк сѝд разуѝмљѝ што е мѝј поѝкојни ѝѝд говѝријо да е памѝтније јутро од вѝчѝри.

раскалѝбучити -бучѝм св ‘уредити, направити ред’. – Јѝдва раскалѝбучисмо коѝкаѝ ломатѝније по каѝчари, те направиѝмо рѝд да се зна ѝѝ шта стѝѝ. – Ајде да раскалѝбучимо ово граѝе па ѝемо поѝтље виѝѝети шта ѝемо ш ѝѝм.

раскалѝшан -шна -о ‘расипан, немаран’. – Ѓн поѝгибе раѝѝи, ал цаѝба кад му е ѝна ѝенѝтина раскалѝшна.

раскаѝтати (се) -ѝм (се) св ‘грубо расправити, рашѝистити рачуне’. – Ма ја ти каѝм: раскаѝтѝј се тѝ ш ѝѝм на вреѝе, нѝмѝ поѝтље ѝѝво да ти биѝднѝ крѝв.

раскѝѝти -унѝм св ‘разрѝшити клетве’. – Јѝдва су га ѝмолили да иг раскуне.

расклиѝтати -ѝ(м) св ‘разлабавити се на спојѝвима, разглаѝвити’. – Оѝва стѝлица ти је ѝстала јѝш од мѝг ѝѝда па се расклиѝтала, мѝрам да е ѝднесѝм код тиѝшљѝера да е мѝно чѝклѝишѝ и заѝајлуѝ; || **расклиѝмати** -ѝ(м) св ‘и с т о’. – Виѝѝе што се та квѝка расклиѝмала.

раскѝвчати -ѝвчѝм св ‘раскопчати’. – Сѝноѝ на прѝлу заѝјеѝа улга: а штѝ ти је, мѝла кѝѝри, јѝлек раскѝвчѝн, свѝ поглѝднуше у мѝлаѝу, а ѝна поѝрѝвѝѝе.

раскод м ‘расход, трошак, издатак’. – Знаѝш каѝко ти је кад је вѝѝа даѝа но мѝра, таѝко и ѝво кад ш ѝѝма копѝрѝраш свѝ ти ѝдѝ на раскод.

расководати -уѝм с в ‘расководати, отписати’. – Штѝ ти нѝ би даѝо, ал ѝдаѝвно е та раѝлица расководана, ѝтиѝо јѝј раѝоник наѝисто.

раскокодѝкати се -ѝдаѝе се св а. ‘почѝти кокодѝкати (о квѝчки, кокоѝки). – Їди поглѝдни штѝ ли се коѝкоѝшка раскокодѝкала; **б.** ‘расприѝати се’. – Раскокодѝкала се Мѝлена, нѝкад краѝа ѝѝној приѝчи.

раскомѝтити се -ѝмѝтѝм се св ‘скинути део одеѝе, раскопчати се’. – Раскомѝти се, приѝјатељу, па сѝѝи да поѝпијемо по коѝју.

раскопѝвати -ѝпаѝам несв ‘копаѝем прѝтраживати’. – Раскопѝвали нѝки наѝучѝѝаѝи Граѝину на Јѝлици и ѝткрили пѝшѝс црѝкаѝа, велѝе да су граѝѝене приѝје четрѝнаѝс вѝѝѝѝа; в. *развалиѝи*; || **раскѝпати** -ѝм св ‘униѝтити, разорити’; в. *сѝлѝаѝиѝара*.

раскос м ‘повратни откос’; в. *ѿрокосиѿи*.

раскѡсити раскосим св ‘направити раскос’ – Кѡзбаша посред ливадѣ прѡгнѧ прѣви ѡткос па ѡндак ѡд онуд ударѣ пѡвратнѣ ѡткос те такѡ раскосѣ ливаду; в. *ѿрокосиѿи*.

раскрсница ж ‘раскршће, место укрштања путева’. – Кад дођеш ѡнамо на раскрсницу, код Крста, удари десним путем и ѡн ће те одвести на вр планинѣ.

раскрѹпњати се -ѹпњам се св ‘постати крупан, израсти’. – Није сѧмо ѣштркљѡ но и пѡдаткѡ, бѧш се нѧкѡ раскрѹпњѡ; в. *робусан*.

раскупѹсати -ѧм св ‘исцепати, искидати (обично листове у књизи, свесци)’. – ѐво ти је млѡго добра књига, јѣс мѧло раскупусѧна, ал тѡ ти је доказ да су е млѡги читѧли.

раскусѹрати се -ѧм се св ‘рашчистити дугове’. – Дѣдер, мајсторе, да се раскусурамо: ѣмѧш девѣтнѣс мајстѡрскѣг и тѡлико прѡстѧчкиг нѧднѣца, кѡлко ти дѹгуем?

раслабити се -ѣм се св ‘пасти духом, деморалисати се, изгубити ревност’. – Нѣке јѧде се раслабиѡ у пѡтоње врѣме, нѣт гѡворѣ нѣт рѡморѣ, ѡсѧми се и сѧмо шѹтѣ.

расѡ -ола м ‘течност која се добија при кисељењу купуса’. – Ништа здравѣје нѣма од дѡброг расѡла, тѡ ти зѣми нѣма бѡљи лѣек противу грѣпа.

распадати се распадѧ(м) се несв **1**. ‘пропадати, нестѧјати, распарчавати се’. – Говѡрио је ѣѣдо да су се распадале државе па штѡ нѣ би и ѣгове стѡлице; || **распасти се** распаднѣ(м) се св према *распадаѿи се*. – Кад је ѡн виѡ да ће нам се распасти зѣмља ако вѧкѡ нѧставѣ ѣрѡве вѡђе, ѡни гѡворѣли да е ѡн нѣпријатељ. – Препѡкрѣте, ѣѣцо, ѡнѧј трѣн, да вам се не распанѣ кад ударѣ сњѣгови.

распѧлити распѧлим св **1**. ‘додавањем дрѡ подјарити ватру’. – Дѡдѧј мѣно ситнѣ нек се распѧли вѧтра, па кад прѡврѣ вѡда, ти изрѹчи у парјѡницу преко вѣша; **2**. ‘навалити на посаѡ’. – Ајде да распѧлимо, д-ѡвѡ ѣскосѣмо док нас не ѹвѧтѣ мрѧк; в. *ѣракљѡча*; || **распѧљивати** -ѧљѣвам / -ѧљѹем несв ‘подјаривати, појачавати ватру’. – Не распѧљѣвај је више, сѧд ћемо је запрѣтати.

распѧрити распѧрим св ‘раздвојити, раставити’. – Рѣкоше да е Љѹбиша прѡдѡ леѡака за лепе пѧре, ал јѧзук што е распѧриѡ нѧкѣ кѡње.

распасати (се) распасѣм (се) св **1**. ‘скинути појас, опасач’. – Кад нам дѧдоше вѡљно, ми се распасасмо, опасѡче смѡтасмо у кѡтѹре и посѡкидасмо шињѣле; **2**. ‘не поштовати ред’. – Идѹ путем и бѹлазне кѡ кѧкѧ распасана бѧнда. – Нѣ може, брѣ, тѡ такѡ, штѧ сте се распасали, виѡдите ли кѡровѧш у ѧвлији, кѹћу нисте распрѣмили и прѡветрили, нѣ знѧ вам се чѧснѡг крста.

распѣглѧти распѣглѧм св ‘пеглом уредити шѡв на новосашивеном одевном предмету’. – Изврѣни ногѡвице и врѣлѡм пѣглѡм распѣглѧј шѡве; || **распѣгљѣвати** -ѣгљѹем несв према *распѣглаѿи*. – Врѣшко сам свѣкла да распѣгљѹем, да фѧјтам и да прѣшиѡвам дугмѣта; || **распѣгљѣвање** с – Распѣгљѣвање ти је нѧјлакшѣ: рѧшириш шѧв и вѹчѣш полѧко пѣглѡм.

распѣкмезити се -ѣм се св ‘расплакати се, зарозати се’. – Штѧ си се тѹјнѧк распѣкмезиѡ ко кѧкѧ женѣтина, јѧ сам, брѣ, у тѡѣм гѡдинама држѡ плѹг и кѡсиѡ с косѡчѣма.

распѣти распнѣм св ‘разапети’. – Е вѧлѧ, ѣѣцо, Крѣста су распѣли на крс, а јѧ сам распѣта на стѡ пѡслѡва, нѣ знам кѹ-ћу прѣје; || **распѣће** с ‘разапињање на крст’. – ѐвѧј су нѧрод дѣгли на распѣће.

распѣчитѣ се распѣчи се ‘заплакати, расплакати се’. – Штѧ си се тѹјнѧк распѣчила за није ништа.

распикућа м/ж ‘пропалица, трошѡција’. – Ако ѹ кући ѣмѧ јѣдна распѣкућа, ѡна мѡж д-упрѡпасти више нѡ што ѡстѧла чѣљѧд мѡгу да стѡврѣ.

распиштóљити се -иштóљим се ‘опустити се, дати себи одушка’. – Ваља мéно дати одушка, ал није дóбро прèћерáно се распиштóљити.

рãсполóжан -жна -о ‘радостан, расположен’. – Кòјим дóбром, сáинко, вíдим да си, вáла Бòгу, рãсполóжан? – Ништа лèпше нéмá него кад су чèљáд рãсполóжна, а пòсò óбављен вaљáтно и на врéме; || **рãсполóжит** -а -о ‘и с т о’; в. *разговоран*.

располóжити се -òложим се св ‘одобровољити се’. – Чíм су чýли да [болест] није óнá кòју су помéнули, ðдма су се располóжили; || **располóжéње** с. – Од кáд је дòбјио унуче, њèгово расплóжéње и ёлáн се премèћују нà свакòм кораку.

располóтити -òлутим св ‘располовити, поделити на пола’. – Располóти óвý крúшку па подјéли з брáтом.

распòрити распòрим св ‘расећи, извадити утробу’. – Óн ти је вíчан д-ýрèди брáвче, да г-òшури ил ðдерè, ðчас распòри и íзвaди цýбок.

рãспра ж ‘свађа, неслога’. – Ћáво им пòтуријо сèме рãспрè и ðд-ондáј им кýћа нàзадe.

распрéдати распрèдáм несв **1.** ‘раздвајати, размрсивати оно што је упредено’. – Помòзиде му да распрèдá ðнò штò е нèко тáкò вèшто замрсијо; **2.** ‘причати полако и нашироко’. – О тòм се распрèдало, причало и препричáвало; || **распрèсти** -édém св према *распрèдаши*. – Óста хèдо да распрèдè óнáј кòнопац што смо упрèдèнчили.

распрémати (се) распрémа (се) несв **1.** ‘скидати одело’. – Кад се распрémате, слòжете одиéло згòдно да се не гýжвá; **2.** ‘обављати кућне послове, намештати кућу’. – Стòјáнка распрémа слáвску сòбу; || **распрémити** распрémим св према *распрémаши*. – Млáда распрémа áстáл, тýри нòв чáршов и пòслужи нас свè рèднò; в. *изручиваши*.

распрèгати распрèгэм св ‘разграти / разгрнути пепео са запретеног жара да би се распалила ватра’. – Јòпèт хè дòћи врéме да се распрèћу прòчèвља по óвím нàпуштеним кýћáма.

распрíчати се распрíчам св ‘упустити се у широку причу, разговор’. – Тýј ти се мí распрíчасмо и одòцнисмо на глáсáње, па нас проглáсили за контраше.

распúдити распúди[м] св ‘растерати’. – Наиђе нèчије пашчíште те ми распúди óвце.

рãспус -ста м ‘школски распуст’. – Кад лèти дòђе рãспус, ðнда хèца згòдно при-пòмогнý да скрðимо коекáкè пòслове.

распúстошити -им св ‘размазити; измаћи испод контроле’. – Дòбар је дèчко сáмо мéно распúстошен, па ме стрá да му се тò не óсвèти у живòту.

рãспýће с в. *раскрсница*. – Кад дòђеш до óнòг рãспýћа, тí окрéни нáвише.

распúштати распúштам несв ‘завршавати годишњи школски циклус упућивањем деце на распуст’. – Јòш нèки дáн па се хèца распúштају и мòћи хè да припòмогнý; || **распúштити** -им св **1.** ‘упутити на распуст’. – Кад се распуште, хèцу на сèлу чèкају дрýги пòслови за кòе распуста нéма; **2.** ‘размазити дете’. – Рòдителъ кòй хèцу распуштí, спрémа им црну будúћност, а кòй је рòдителъ мýдар, кáра хèцу за врéмена, док није дòцкан; || **распúштен** -а -о **1.** в. *распúстошашти*. – Ћèца кò јáбуке, ал се бòйм да су мéно распуштена и да хè иг тèшко ýћерати у брáзду; **2.** ‘разведен’. – Дèјо ти вèсели пòзадуго бíјо распуштен кад му е она женétина побегла с неким ништáком.

распуштèник -íка м ‘разведен мушкарац’. – Óн ти је вèсèлник распуштèник, нéмаде срèћу да нáђе вaљáну жèницу, но налèће на óнòг звíјýка. – Бíјо нèколко гò-дíна распуштèник, па мòрò да се жèни дрýги-пут, није мòго дрýкчије д-òбдржи кýћу, рòдителъи óматорили, хèца јòш неáчка.

распуштèница ж ‘разведена жена’. – Нèмò д-íмáш пòсла с распуштèницом, да е вaљáла. нè би óставила човèка и хèцу. – Óна ти је распуштèница, налèхела сирòта на нèког будалáша и није мòгла д-истрпí њèгòв зýлум и врáтила се ў-рòд.

ра̀ставити ра̀ставим св ‘раздвојити’. – Знаш како се каже кад се мла̀денци венча̀вају: што Бѡг са̀стави – чо̀век да не ра̀стави, а наро̀д спјѣво̀ ону̀: Бѡг у̀бијо и ста̀ро и мла̀до, ко ра̀стави што мѝло и дра̀го.

ра̀ста̀кати ра̀ста̀чѣм несв **1.** ‘разарати неку целину, упропашћавати’. – Није му се ђтац чо̀стито ола̀дио у грѡбу, а он по̀чо да ра̀ста̀че ймовину; **2.** ‘размицати предњи део кола од задњег (за превоз балвана)’. – Ёне иг та̀мо, ђће да ра̀ста̀чу ко̀ла да ћѐрају тру̀пце; || **ра̀сто̀чити** ра̀сто̀чим св **1.** ‘упропастити, уништити’. – Како је крѣно̀, он ће бр̀зо да ра̀сто̀чи ђно̀ што су му ђѣд и ђтац ѡставили; **2.** ‘размакнути предњи део кола од задњег’. – Кад ву̀чѣмо ду̀гачку гра̀ђу, ми ра̀сто̀чимо ко̀ла, ту̀рймо прѣдњи део тру̀пца на дво̀колицу, а за̀дња ко̀ла йзмакнѐмо на кра̀ј и срча̀ницу вѐжемо вла̀чегом за тру̀пац.

ра̀стѐгнути ра̀стѐгнем св ‘разући, раширити’. – Кад смо за̀узели по̀ложај, ђма смо ра̀стѐгнули ша̀тор за комада̀нта и шта̀б; || **ра̀стѐзати** ра̀стѐжем несв ‘развлачити’. – Јѣсу ма̀ло по̀дуске, ал ће да се ра̀стѐжу док се мѐно разга̀зе.

ра̀стовина ж ‘грађа од храстовог дрвета’. – Од ра̀стовинѐ не́ма бо̀ље ја̀пијѣ за бу̀рад и ка̀це.

ра̀сто̀врѣсти -рѣзем св ‘разбацати ствари, направити неред’. – Шта̀ сте ра̀сто̀врѣзли ѡвѐ ломата̀није по̀ авлији, ѡчију ви ва̀шиг, ко̀ у цигама̀ли; || **ра̀сто̀врѣжен** -а -о ‘неуредан, небрижљив, алкав’. – Авлија ни́кад забр̀ложена ни закорѡва̀шена, не́ма да ви́диш ни́шта ра̀сто̀врѣжено ил за̀ломата̀но, свѐ на свѡме мѐсту (7: 112). – Оставили свѐ ра̀сто̀врѣжено по̀ авлији, а го̀сти са̀мо што ни́су ба̀нули.

ра̀сто̀чити ра̀сто̀чим св ‘одвојити задње точкове запрежних кола од предњих и припремити их за превоз дужих терета’. – Кад ђш да ту̀риш тѐзијан ил да про̀ду̀жиш ко̀ла кад ћѐраш неку̀ ду̀жѣ гра̀ђу, ђндај иг ра̀сто̀чиш; в. *ра̀сто̀чник*.

ра̀сто̀чник м ‘шраф помоћу кога се растачу запрежна кола’. – Кад скйнѐмо ка̀на-те па ѡе́мо да ту̀римо тѐзијан, ми ђндак спо̀моћу ра̀сто̀чника ра̀сто̀чимо ко̀ла и ђна ђндај би́дну ду̀жа да мо̀же ви́ше сйѣна да се прѣвла̀чи.

ра̀стр̀гнути -не́м св ‘покидати’. – Да су мо̀гли, ра̀стр̀гнули би га ко̀ња на рѐпове, ко̀ зема̀јле ђну̀ Видосаву из песма̀рице; ~ **се** ‘претргнути се од посла’. – Сви су вре́дни, ал Милка се ра̀стр̀же, та н-у̀мијѣ да ста̀не; || **ра̀стр̀зати** -жѣм несв према *ра̀стр̀гнутии*. – Ра̀стр̀зали су га на свѐ стра̀не, ни́је зна̀о ку̀-ће прйје.

[**ра̀стрѣсати**] ра̀стрѣсам несв. – По̀шли да ма̀ло ра̀стрѣсају ѡткосе па ће по̀тље пла̀стити; || **ра̀стрѣсти** -сѣм св; в. *шѝтра̀ши*.

ра̀стро̀пати се ра̀стро̀па̀(м) се ‘распасти се, разбити се’. – Треба̀ д-ѡберѣмо кру̀шке док ни́су прѣзрелиле јел ако прѣзрелѣ и па̀дну з-гра̀на, свѐ ће се ра̀стро̀пати, мо̀ш са̀мо да иг ба̀циш свињама.

ра̀стру̀бити -йм св ‘разгласити’. – Ако ђна ѡву̀ бру̀ку са̀зна, ра̀стру̀биће по̀ цело̀м сѐлу до мра̀ка.

ра̀стру̀гати -ѡжѣм ж ‘исећи тестером’. – Ра̀стру̀гали смо гра̀ђу за крѡв; || **ра̀стру̀ган** -а -о ‘исечен тестером, стругањем’. – Свѐ ѡво̀ што е ра̀стру̀гано у̀витлите испод трѣна да се на прѡмаји йспотија сѹши; в. *ско̀бла*.

ра̀сту̀рати ра̀сту̀рам несв ‘разбацивати’. – Данас смо ва̀здан ра̀сту̀рали ђѹбре, пу̀коше ру̀ке, не́ знам да су мѡе; || **ра̀сту̀рити** ра̀сту̀рим св према *ра̀сту̀ра̀шии*. – Ра̀сту̀ријо га ко̀ жу̀ња мр̀авиња̀к.

ра̀су̀шивати се ра̀су̀шуе се несв према *ра̀су̀шѝши се*. – Ка̀це се бр̀зо ра̀су̀шују кад се йспра̀зне; || **ра̀су̀шити се** ра̀су̀ши се св ‘осушити се и почети пропуштати течност (о празним дрвеним судовима)’. – Ра̀су̀шиле се ка̀це, а шљйве стйжу̀; по̀чните сѹтра да иг квасйте да се за̀киселѣ.

расцѡпати расцѡпам св 'разбити'. – Кад је настала битка, онај Срећковац му прѡшцом расцѡпѡ главу.

рѡт м 'оружани сукоб'. – Кад је избијо рѡт, свѣ је ѡтишло у бестрѡга; *изр.* *Кѡ жѣлѡ рѡш, ѱ-кући му бѡјо.*

рѡт прил 'лако, лагодно, »рахат«. – Ђони су ти имали лѣпу зѣмљицу, а Млађо бѡјо плѡтежник па су живљели рѡт; *изр.* ~ ѱ *Бога* 'пребрижити бригу, завршити важан посао, бити спокојан'. – Ћѣри су поудавали, сѡнове ижѣнили и сѡд су рѡт ѱ *Бога*; в. *баиѡлуга, рез[ак], судб[ин]а*; || **рѡтно** прил 'безбрижно, лако'. – Рѡтнијѣ смо живљели рѡнијѣ кад се ѡшло пѣшкѣ, кад се свѣ рѣчно рѡдило, но сѡд кад се имѡ ѡвѡ меанизѡција, в. *баксем.*

рѡткати в. *радишѡ.*

рѡтобѡран -рна -о 'ратнички, свађалачки расположен'. – Да виш какѡ је рѡтобѡран, ѡсти Вићѣнтије, сѡнце га грѡјѡло.

ратѡбѡрац -рца 'ратник' – На спѡмѣну му ѡклесали да е бѡјо ратѡбѡрац и да е ѡдликован трѡпѡт.

рѡтос само у *изр.* *ѡбио* (га) *рѡшос* 'пре благослов него клетва'. – Кад се сѡнцокрет гѡре ѡсѡши, па зѡми бѡциш мѡмогред пред кѡкоши, ѡне, ѡбио иг рѡтос, кљѡцају свѣ јѣдна мѡмо другѡ, ѡне да с-пѡдаве, ма ѡне д-изгинѡ кѡлко су тѡ вѡлеле, мешчѡниј више нѡ пшѣницу, па се рѡколѣ и млѡго су бѡље нѡсиле (7: 145).

ратѡсиљати се -ѡсиљѡм се 'ослободити се, отрѣсти се'. – Убѡштрѡ се нѡкѡ пѡтѡљено, прѡви прѡвцати чанкѡлиз и шѡњара, нѣ мож да га се рѡтѡсиљѡш, нѣ знѡ то да е нѣзвѡну гѡсту мѣсто за вратѡма (7: 176).

рачѡњати -ѡм несв 'сводити рачун, рачунати'. – Рачѡњѡј како гѡј ѡнеш, тѡ ти је тѡкѡ и нѡкако дрѡкѡчије.

раширѡити се раширѡим се св 'распрострѣти се, обухватити неки простор. – Гѡнѡјаше нѡрод кѡко се ѡн раширѡио с ѡвцама по цѣлѡј планини, рѣкѡ би је сѡмо нѣгова, а ѡн вѣли: дѡвно е кѡзано – чѡјѣ су ѡвце, ѡнога и планина.

рашта 'ради чега'. – Нѣма рашта ни да се бѡрѡ, свѡ га ѡставио на цѣѣдилу.

раштимѡвати -уем св 'иштрошити, постати неупотрѣбљив'. – Нѣма ѡд нѣга нѡшта, вѡдиш да е раштимѡван кѡ бѡтѡљен дрѣш.

рашумати се -ѡ се 'разлистати се'; в. *развѡгорац.*

рашчапѣљати -ѡм св према *чапѣљѡшѡ*; в. *канѡа.*

рашчѣврѡнути -ѣврѣнем св 'разврѡнути'. – Вѡко, вѡдиш, рашчѣврѣнеш ѡвѡ мѣну и извадиш сѣмѣнке грѡшка.

рашчѣлити се рашчѣлѣ се св 'распорѣдити се, »пострѡјити се« у линију и мирно пасти (ѡ овцама на пашњѡку)'. – Рашчѣлило се стѡдо, милина пѡглѡти.

рашчѣнути рашчѣнем св 'ишчашити'. – Рашчѣнѡ Мѡливоѣ нѡгу, нѣ можѣ стѡпѣ јѣднѣ да крѡчи.

рашчѣпити се рашчѣпим се св 'раскорачити се, раширити ноге'. – Бѡље би јѡј бѡло да шѡтѡ, јѣл сѣм што знѡ да се рашчѣпи, нѡшта пѡметно ѡд нѣ нѣ мош чѡти.

рашчѣрѣчити -им св 'располутити заклано бравче уздуж'. – Ако би мѡгѡ да ми пѡможеш зѡклати јѡне и чѡм га рашчѣрѣчѡмо, пѡтљѣ мѡгу ѡ сѡм, а тѡ настѡви твѡј пѡсо.

рашчѡпати рашчѡпам св 'прорѣдити усев'. – Нѡјѣ чѡдо што ти је шангарѣпа пѡситна, млѡго си је ѡчѣстила, трѣбало е на врѣме да е рашчѡпаш.

рѡвати се рѡвѣм / рѡвѡм се несв 'проверавати снагу и спрѣтност с циљѣм да се так-мац ѡбори на зѣмљѡ'. – Рѡвали смо се пѡваздѡн, код ѡвѡцѡ, ѡѡ ѡ рѡке, ѡѡ ѡ кости; в. *удаљ.*

рвач рвача м 'човек који се рве'. – Срѣтен ти је бйјо најбољи рвач у срѣзу у оное време, е погледајте вамо ти је онај Микаило Сена носио првенство.

рвати ргам несл 'кварити, хапати'. – Што не обучеш неку старудију, но ргаш то нво одиело око лампека; || **ргѣвати се** ргѣвам се 'радити нешто бучно, на брзину'. – Он поче срдито да баца оне ствари на гомилу, а баба му велй: шта то ргѣаш, дйјете, тако ти Бџа; || **ргнути** ргнем св 'грубо гурнути'. – Кад му Лазар рече да е никаки човек, Сава га ргну, а он се заведе, једва се обдржа на ногама.

рђа рђе ж 1. 'корозија'. – Знаш како се каже: на злато рђа не пријања; 2. 'лош човек'. – Бѣдо е имо обичај да рѣкне »рђа на рђу, а пара на пару«. – Од накйг рђа трѣба бежати, није цабе казано да ти се бѣље с јунаком побити, но с рђом пољубити, и није тек накѣ цар Лазар издјаницима упутио клетву да рђом капљу док им је кољена; || **рђица** ж одм. – »Милораде, рђицо една, да знаш колко сам се, пушта, надала да ћеш ми доњети болбону кад дођеш однекале (7: 213); || **рђав** рђава -о 'слаб, танак, мршав, никакав'. – Чувај се рђавијег људи јел је, што вико тајо, бѣље добрѣга послушати, но рђаву заповијети. – Дѣт је рђав друг; || **рђаво** прил 'лоше, никакво'. – Ово године рђаво родила мацарка.

рђосати се -шѣм се св 'запустити се, постати неуредан'. – Не знам кой су му јади те се накѣ рђосо, нит се бријѣ, нит се купа, нит се преоблачи; || **рђосан** -а -о 'неуредан, офуцан'; в. *учмаиш*.

рѣбнути -нем св 1. 'одмерити оштру казну'. – Бйјо ондај судија за зијане Милути Станић и он ти рѣбне рѣшеног брата, до балчака; 2. 'одредити високе порезе, намете'. – Дѣбик решѣне за порез, одавно ме нису вако рѣбнули.

рѣбро с 'кост у грудном кошу'. – Млѣго нам је дѣбро, пуцају рѣбра, колко е дѣбро; в. *ошањийш*; || **рѣбарце** -еиша с дем. – *Дйјейе, донѣси нам бѣкал вина и кило љиб љечѣња, ал нек биднѣ рѣбарца*.

рѣв м 'рика магарца, њакање'. – Чу ли ти рѣв Сатариног магарца; в. *реваиш*.

рѣвати рѣве несл 'гласати се као магарац, њакати'. – Ко што во риче, коњ рѣе, тако магаре рѣе.

рѣвена -енѣ ж 1. 'ортаклук'. – Направили они неко предузеће у рѣвени, ал им брзо пѣкла тйква; 2. 'заједнички трошак за јело и пиће једнако распоређен на учеснике'. – Кад одѣмо на сабор, ми зајно купимо највећу лубеницу и у рѣвени је појдемо.

рѣвносан -сна -о 'вредан, марљив, агилан, пожртвован'. – А Милѣва ти је најревностија у сѣлу: нема празника ил нећѣље да није отишла цркви.

регистрѣција ж 'грађанско венчање (у матичарском уреду)'. – Ишли у меснѣ концеларију на регистрацију сутрадѣн пошто су се венчали у-цркви.

рѣд м 1. 'врста'. – Имѣм дѣвет рѣдѣва ѣраса и јѣш три љу најесен да посѣдим; 2. 'одрѣђени временски период (у данима, недељама, месецима) у које један од редовника располаже воденицом као својом својинѣм'. – Мој рѣд у воденици је јѣнуар и јѣл; || **рѣдйћ** -йћа м дем. – Одрѣдила њѣму баба јѣдан рѣдйћ да и он посѣди свѣју бурѣнију; || **рѣдац** рѣца м 'жица на тканини'. – Извѣко ми се рѣдац на ногавици кад сам пролазио кроз онај шипраг; || **рѣдно** прил 'по реду, редѣм'. – Кад се дође у домањинску кѣћу, ондак послужѣње идѣ рѣдно: слѣтко и вода, кава, ракија и тако рѣдом до рѣчка; в. *расирѣмиш*.

рѣдара ж 'радионица за прераду вуне'. – У уторник ћемо д-идѣмо у рѣдарау да рѣдимо вѣну. в. *дрндара*.

рѣденик -йка м 'низ метака за аутоматско оружје (митрѣлѣз)'. – Имѣ хѣдова слйка како укрстио рѣденике, а у рѣкама држй митрѣлѣз.

рѣдити¹ рѣдим 'чинити рѣјим'. – Пошѣ доље да вйди трѣба л да рѣди жйто; в. *йрорѣдийш*.

редити² рѣдим несв ‘прерађивати вуну у редари, дрндари’. – Ошла у-Гучу да рѣди вуну.

рѣдња ж ‘иста болест код већег броја људи, епидемија’. – Закачила и њѣга ђва рѣдња што е завлада, ђаво е ђдно.

рѣдуша ж ‘жена која у патријархалној задрузи кува и ради кућне послове’. – Она ти је била рѣдуша какӯ ниси мѡгѡ ласно да вѣдиш у сѣлу.

рѣђати рѣђам несв ‘слагати по реду’. – Глѡј како бѡша рѣђа дѣње на шивоњѣру.

рѣжати рѣжи несв **1.** ‘оглашавати се кроз искежене зубе (о псу)’. – Кад пѡче наѡ мѣчки да рѣжи оно кериште, нѣ би ми бѡш лѡко; **2.** ‘љутито говорити кроз зубе’. – Нисам мѡгѡ вѣше д-истрпѡм како рѣжи и мѡрѡ сам да га шѣнем па шта бѣдѣ;

|| **рѣжање** с ‘пригушено оглашавање пса’. – Кад кѣре лѡе, ђѣне ђѣне, ал кад чѣш рѣжање, ђндај га се чѣвај.

рѣз / рѣез м ‘оштрица косе, ножа’. – Кад Жѣворад Тѡша извѣчѣ рѣез на мѡј какѡм ѡштриву, мѡш с њѡм да се ѡбријеш, било ти тѡ нѡж, сѣкира, ђѣлка, рѣндѣћ, штѣмајз или мѡј штѡ. – Он ти је бѣјо мѡјстор д-извѣчѣ рѣез на кѡси; || **рѣзак** рѣска / рѣцка -о ‘оштар, који се лако сече, реже, коси’. – Ух, што ти је рѣзак ђвај нѡж, мѡгѡ би чѡвек рѡт ш њѡм да с-ѡбријѣ. – Ђѣтелина ти је за кѡшѣње рѣска, косѣш кѡ од шѡлѣ; в. *ѣројка*.

рѣзити / рѣѣзити -ѣм **1.** ‘имати оштар укус (о вину када почне да превире)’. – Прѡбај шѣру, згѡдно пѡчала да рѣѣзи помѣно; **2.** ‘захладнети, студнути’. – Рѣзи лѡдан поветѡрац, пѡзде да не назѣбѣш тѡкѡ знѡјѡв.

рѣза ж ‘полуга за затварање капија или врата’. – Наѡи рѣзу на капији па пушти кѣра, нѣће нѣко вѡкѡ дѡцкан да бѡнѣ.

рѣзѡлка ж ‘справица за резање оловки’. – Кад смо са лѣгиштера и таблицѣ прѣшли да пѣшемо с ѡлѡвкѡм по свѣсци, ђнда ми тѡјо кѣпијо рѣзѡлку.

рѣзѡнци -ѡнѡца м мн ‘домаће сушено тесто сечено на танке трачице’. – Заклала сам кѡкѡшку па ђу да ўкувам дѡбру сѣпу с рѣзѡнцима.

рѣзати рѣжѣм св ‘стругати, припремати разне профиле дрвене грађе’. – Оћерасмо трѣпце на стругару да рѣжѣмо крѡв по нѣѣљи, с Бѡжјѡм пѡмоћу; || **рѣзање** с ‘стругање кровне и друге грађе’. – Прѣгнали ѡнѣ ѡкѡрке од рѣзања крѡва и слѡжили иг под трѣном; || **рѣцкати** -ѡм несв ‘резати на ситне комадиће, сецкати’. – Забавља се ђѣдо: рѣцкѡ неке шѡре на ѡнѡм штапићу; || **рѣцнути** рѣцнѣм св ‘повући кратак рез оштрим предметом, угарком или оловком’. – Рѣцнидер и ђвај лѡмпек да знамо кѡлко смо ишћерали кад бѣдѣмо спровѡдили рѡчѣн за кѣрију. – Кад печѣмо рѡкију, мѣ угарком рѣцнѣмо на брвнима свѡки лѡмпек кад прѣлажемо.

рѣзѣдо ‘нијанса светлије зелене боје’. – Пѡсле најшла мѡда да кредѣнци бѣдѣ вѡрбани у биѣло и рѣзѣдо, а ѣсто тѡкѡ и кѡклице.

рѣзил -ѣла м ‘срамота, поруга, грдња, увреда’. – Тѣ брѣку и тѡј рѣзил нѣје мѡгѡ нѣко д-истрпѡ кѡ ѡн, нѣма грднѡг ѣмена кѡѣ му нѣсу пришили Танѡсије и Мѣјѡдраг.

рѣзилити рѣзилим несв ‘грдити, ружити, брукати’. – Рѣзилили га на пѡсѡ ўста.

рѣка / рѣѣка ж. – Отишла ў-рѣѣку д-ѡперѣ кѡшуље; || **рѣчица** ж дем ‘мала река’. – А дѡље, испод Рѡсиног ѡраса ђе се ѣубе Рѣшчића и Дѡвидовића пѡток рѡђа се рѣчица Драгѡчица.

реквѣзѣнција ж ‘одузимање ствари и намирница од народа, реквизиција’. – За време рѡта дѡђу и пѡкупѣ ти штѡ им трѣба: брѡшно, мѡс, гѡвече и коѣшта и дѡд-нѣ ти нѣку признаницу па ћеш наплѡтити ѡн рѡдѣ на врѣи грѡжђе, тѡ ти је, велѣ, реквизиција.

рѣцка ж ‘цртица, белешка, знак’. – Мѣти тѣмо јѡш јѣдну рѣцку; || **рѣцкица** ж дем. – Нѣће бѣти прѡпѣс ако и забѡравѣмо кѡју рѣцкицу.

рѣцѡпис м ‘рецепт за јела’. – Јѣ сам ти гѡдинама скѹпљала рѣцѡписе за мѣшпѣјз.

рѣчѣште с ‘некадашње речно корито’. – Йдте с кѡњом на рѣчѣште те накупте облѹтѡка д-ѡгрѣдим бѡшчицу с цвѣћѡм.

рѣш ‘добро испечен, препечен’. – Йспекѡ Сѣво прѣсе, рѣш до кѡскѣ.

рѣшѣтати -ѣтѡм несв **1.** ‘пречишћавати зрневље рѣшетом’. – Ђјде да рѣшетѡмо пѣсѹљ кад је вѡкѡ лѣп дѡн; **2.** ‘проверавати до ситница’. – Кад су га ѹапсили, рѣшѣтали га цѣлу нѡћ све док нѣје прѣйзнѡ и што јѣс и што нѣје.

рѣшетка ж ‘унакрсно постављене металне шипке на прозору’. – Угрѣдио нѣке рѣшѣтке на прѡзоре па му кѹћа лѣчѣ, Бѡже прѡсти, на апсѡну, нѣје цѣбе кѣзано да се брѣзбѡжник и сѣнке свѡѣ плѡшѣ.

рѣшето с ‘посуда са жичаном мрежом на дну којом се одваја зрно од плевѣ и отпадака. – Рѣшето Бѡжјѣ, сѣнко мѡј, сѣје дѡн-нѡћ. – Мѣ стѣри смо прѡшли сѣто и рѣшето. – Мѣшљѣли нѣга д-ѹплашѣ с тѡм нѣном кѣзнѡм, тѡ ти је кѡ ѡни што су шћѣли д-ѹплашѣ мѣчку с рѣшетом.

рѣшма ж **1.** ‘нарез, урез’. – Кѹпијѡ ми тѣјѡ дѹбокѣ цѣпеле с рѣшмама нѣће да се шљѣигајѹ нѣ лиѣк; **2.** ж ‘украсна чипка на рубљу и чаршавима’. – Покрѡјила сам чаршаве, јѡш само да ударим рѣшме (9); || **рѣшман** -а -ѡ ‘украшен рѣшмама’. – Испѡд сукње вирила јѡј је рѣшмана подсукњица (9).

рѣзати рѣжѣ несв ‘нѣштати’. – Кад су пастѹви ѡпазили кѡбилу пѹтом, пѡчѣше рѣзати кѡ мѡнити. – Рѣжѣ Мѣѡдрагов Врѡњѡ кѡ Дѡмљанѡв зелѣнку.

рибѡнац -нца м ‘ситно исѣцкан кисели купус’. – Стѡсѡ нам рибѡнац за пѡдварак.

рибати рѣбам несв ‘прати рѣбањем’. – Свѡки дѡн смо рѣбали кѣрлице пошто сѣлијѣмо млиѣко.

рѣвати -ѡм несв ‘гурати’. – Рѣвали смо кѡла уз Стржѣвицу да колко бѣло олакшѡмо кѡњу.

рѣгати рѣгѡм несв ‘повраћати’. – Нѡпило се и пѡчело да рѣгѡ ѹз пѹт, ѡће приѣва да пѡврѣти, а Дѣјѡ га пѡчѣ задирикѣвати па му велѣ, »а штѡ пѣјѣш кад ти шкѡдѣ, кѡ ће кѹћи да те вѡдѣ«.

ризикѡнт м ‘чѡвек којѣ вуче неизвесне потезѣ, хазардер’. – Ѣн је бѣјѡ вѣлики ризикѡнт, јѡ му скрѣнем пѡжњу јѡмпѹт, а ѡн мѣне велѣ: чѣча, рѣзѣк капѣтѡл; в. *на-сѣгурно*.

ризѣкати (не)св -ѡм ‘ризѣковати, ићи на срећу у неки посаѡ’. – Нѣкад нѣмѡ, блѡго ѣѣду, да ризѣкѡш, знѡш да е кѣзано: у срећу се ѹздѡ лѹд, а пѡметѡн у Бѡга и свѡј трѹд. – Нѣћу да ризѣкѡм, дѡста ми је ѡвѡ што ми Бѡг дѡѡ.

рѣјати рѣје несв ‘рѣти земљу нѹшком (ѡ свињама)’. – Рѣјѹ свѣње по бѡшчи, мѡрамо да им ѹдарѣмо брњѹшке; || **рѣти** рѣјѣм несв ‘и с т ѡ’. – Ова нѡша крѣмѡча више вѡлѣ рѣти но не знѡм штѡ да јѡј дѡднѣш.

рѣка ж ‘оглашавање говѣда’. – Ако чѹѣш рѣку гѡвѣди, знѡј ѣл су глѡдна, ѣл жѣдна ѣл се нѣшто догѡдило, ѡдма йди те вићѣ што рѣчу.

рѣкати рѣче несв ‘оглашавати се, гласати се (ѡ говѣдима)’. – Вићѣе што рѣчу гѡвѣда; || **рѣкнути** рѣкне св ‘огласити се рѣком’. – Мѣшчинѣ да рѣкнѹ гѡвѣче; || **рѣкѡње** с – Кад чѹѣш рѣкѡње, ѡма трѣчи ѹ шталу, вићѣи да се нѣје ѡткинѡ бѣк.

рѣктати -ѡм несв ‘довѡдити у ред, преваспитавати. – йзѡ га Дрѡго под свѡѣ да га мѣно рѣктѡ јѣл кѡд нѣга нѣмѡ мрѡѡња.

рѣљати рѣљам несв ‘копати земљу ашовѡм’. – За виногрѡд се рѣља трѣ аршѡва ѹ-дубину, тѡ ти је нѣјмање осамдѣсѣт самтѣмѡ. – Сѹтра ћу да ти рѣљам бѡшчицу за лѹк и коѣшта.

риљевина ж ‘земља обрађена ашовом, риљањем’. – У риљевини нè може лãсно кóров да се йстићй.

рингла ж ‘прстенасти део на плотни шпорета’. – Пристави лðнац на прèдње рингле с почèтка, а кад прòврй, тй га вўцни мèно ў крај.

ринтати ринтам несв ‘радити тешке послове. – Цèли жйвот ринтак кò амалин и нйко ми нè рече ни вала; || **ринтачити** -йм несв в. *ринтайти*. – Сèљак је òсўђен да ринтачы и да се на нèга нйко не òкрèне.

ринути -ем св ‘одгурнути’. – И нàкò лўт, Кићо ринў òнè дðмине òдà се.

рипа ж ‘комад стене, велики камен’. – Скотрљала се òзгò из рйда вèличачка рйпа нà пўт, нè могосмо да прòђемо с вòловима док је не прегўрасмо ў крај с нèким палијама.

рипати рипљем несв ‘кашљати реско и продорно, хрипати’. – Млðго е нàзèбо, рипље, рèкò би ймà òнàй што га зòвў магàрећй кашаљ.

рипида ж ‘округла икона са зракастим оквиром на штапу’. – Кад су лйтије по сèлу или кад се обйлази око цркве о црквеној слàви, нðсè се рипиде и бàрјаци.

рипити рипйм св ‘скочити изненада’. – Кад је он рйпијо òзгò с òбалè, òвãй òдма ўшўће, бйјãше мãњи од мàкова зрна; || **рипнути** -нèm св ‘и с т о’. – Кад је рипнò нàкò закрвãвљениг òчијў, мй се тргосмо и почèсмо бèжати.

рита ж крпа, стара одећа. – Стàлнò е нòсијо, сирðма, нèке извешчале и йцјепãне рйте.

ритати се рита се несв ‘бацати се задњим ногама’. – Чўвај се од оног мàгарета, òће да се рйта; || **ритнути се** -нè(м) се св према *рийти се*. – Кðњу нйкад не прилази отпозãди док му се нè јãвиш, мðж да се прèпанè, да се рйтнè, па да нагрãбўсиш.

рка ж ‘рита, стара одећа’. – Ма нèmòјде вйше гомйлати тè рке, но пребèри: òнò што вãлã òстави, òнò што нè вãлã д-исиèчèмо и да изаткèмо крпаре. – Склðни, дйёте, тè рке, срамðта е да бўдў растовржене вўдије по кўјни, а мðже и найћи нèко. – Нè знам òе вйше нàлази онè рке те се òблãчи ко да е ўбог.

ркати рчем несв ‘хркати’. – Мòј Дрãган ãн зãспй, онй час пðчнè да рче, нйсам од нèговог ркãња мðгла òка да склðпйм. – Кад зãспй, Дрãган Рўдоња рче, чўе се на пўшкомет.

ркнути -ем св ‘набациати без реда, неконтролисано бацити’. – Кад је ўишо у ãвлију и вйћò да свй кўћãни сèдè у лãду, òн, нàкò знòјãв и ўмòран, ркнў онај ãлãт с рãмена лўћй од шàрана. – Кãко сте мðгли да то ркнете вãкò ко да сте рãсли у Цигамãли; || **рктати** ркћèm несв ‘набацивати без реда’. – Згòдно слðште та дрва, нèmòјдетете то рктати брез-вèзè ко на мртву кòбилу. – Нèmòде да тò ркћèш брез-везè, него лèпо слðжи кò чòвек.

рлòсан -сна -ò ‘јак, снажан’. – Пўшти га, вйш да е рлòсан ко бйк, сãмо јðш да пðчнè бўкати.

рмбати -ãм несв ‘радити тежак физички посао’. – Рмбасмо цèло прðлеће и лèто, найће òвãй òблãк, ўдарй лèд и свè òде у бèстрага; || **рмбачити** -им св ‘и с т о’; в. *йарница*.

рмбацйя м ‘човек који ради тежак физички посао’. – Вèљо Мèчка ти је бйјò рмбацйя, Бòг да му дўшу прðстй, òе гðћ је бйло нãјтеже, зòвў нèга.

рмпалия м ‘снагатор, који све постиже физичком снагом’. – А òн бйјãше нàкò рмпалия, мðгò е вòла д-òбãли пèсницòм.

рðба рòбè ж ‘предмет трговине, трговачки артикл’; в. *неук, ирак*.

робйјати -йãм несв ‘налазити се на робији’. – Кад су Јòво и Òбрад робијали, òни су се тãмо пòбратимйли.

рѠбити рѠбѡм несв ‘пленити, насилно отимати’. – ЦѠлог живѠта е нѠког рѠбијо и скидѠ му с лѠђа, није помишљѠ ни на глѠдна, ни на жѠдна, јѠк.

рѠбѠвати рѠбуем несв ‘бити осуђен на дугогодишњи затвор, рѠбијати’. – Бијаше Ѡбрад Ѡсуђен на дваес гѠђина па су га после шѠс гѠђина рѠбѠвања мнестѡрали, ал су га сталнѠ држали на нишану: ан Тѡто нѠкуд ваѠмо намѡне, нѠга стрпају у ѡпс; *изр.* ~ *йѡрѡма* ‘мислити јѠдино о новцу’. – Ѡн ти је, пѡсник, рѠбовѠ пѡраѡма цѠлог виѠека.

рѠбѡсан -сна -о ‘крупан, снажан’. – РаскрѡпњѠ се и дѠшѠ рѠбѡсан, јѡк кѠ мѠчка.

рѠварѡити рѠварѡим несв ‘претурати по стварима, тражити нешто’. – НѠмѠде да рѠварѡиш по тѠм шивѠѡеру него рѠци штѡ ти трѠба.

рѠвит рѠвѡта -о ‘који се опоравља од болести’. – НѠмѠде да се разголѠпѠндиш, јѠш си ти рѠвит, мѠже запаљење да ти се пѠврѡти Ѡчас; ~о *јѡјце* ‘недовољно скувано јаје’. – ПѠјди ѠвѠ рѠвитѠ јѡјце, тѠ е млѠго здравѠ.

рѠг рѠга м **1.** ‘коштана изралина на глави неких сисара’. – ѠнѠг Ѡвна с највећим рѠговима ћемо д-ѡпечемо кад пѠђемо ѡ-сватове; **2.** ‘коса греда у кровној конструкцији (с венчанице на слеме)’. – Кад се дѡжѡ рѠгови на грађевину, Ѡндак се мајсторима даруе по кѠшуља; *изр.* – Ако кѠза лажѠ, рѠг нѠ лажѠ. – ПрѠдаѠ рѠг за свиѠћу; || **рѠшчић** -ића дем. – ПѠчели јѡрету да се помѡлајајѡ рѠшчићи; || **рѠгат** рѠгата -о ‘који има рокове’. – НѠ можѠ, синко, шѡкас с рѠгатѡм.

рѠга ж **1.** ‘овца са роковима’. – Ѡнѡ медѠницу закачи на рѠгу, Ѡна им је предводник: ѡѠ Ѡна – свѠ Ѡвце за ѡм; **2.** ‘свадљива жена’. – Она РашѠва рѠга им пѡрну у чѠрбу те рѡстури кѡћу, тѠ ти је Ѡно: кад се нађе вила у чѡм није бѡла.

рѠгѠбатан -тна -о ‘нескладан, накарѠдан, ружан’. – Ма јѠсу Ѡни мајстѠри, ал брѡте, ѡспала им тѡ грађевина нѠкако рѠгѠбатна.

рѠгѠз рѠгоза м бѠт ‘барска биљка чији листови се користе за заптивку на дрвеним судовима, *Turpha latifolia*’. – Кад рѠгѠз стѡвиш између дѡга на кѡци, нѠ бѠј се да ће да прѠканѠ кап јѠдна.

рѠгоња м **1.** ‘који има рокове’. – Припѡшти мѠно тѠг рѠгоњу у Ѡтаву нек се дѠбро напасѠ; **2.** ‘Ѡнај који се пита, који одлучује, старѠшина куће’. – Кад ѡйђе ѡ кућу рѠгоња, нѠста свѡђѠ.

рѠгоца ж ‘дрво са прекрѡћеним огранцима (роковима) за сушење сѠна’. – Ѡдок ја д-ѡспѠбѡјам рѠгоце, а ви за мнѠм ћѠните полѡко.

рѠгуље ж мн ‘двокраке или трѠкраке дрвене виле с дугом дршком којима се диже сѠно, слама, снопови’. – НиѠко није ѡмљѠ да заћѠри дрѡво пѠдесно за рѠгуље кѠ Млѡдомѡр, нѠму е тѠ бѡстало.

рѠгуша ж в. *рога 2.* – Она нѠгова рѠгуша сѡбајле лѡта, рѠкѠ би је пишала на кѠприве.

рѠд рѠда м **1.** ‘родбина, рођаци’. – ТрѠба се пѡзитѡ и с Ѡниѡма кѠй ти нису ни рѠд ни помѠзи БѠг, а јѡдно ти ш ѡиѡма с кѠиѡма смо вѠлички рѠд: наше бѡбе од два-брѡта ћѠца; **2.** ‘жѠнина родна кућа’. – Ѡтишла ми снајка ѡ-рѠд, д-Ѡбије Ѡца и мајку; || **рѠдан** рѠдна -о ‘који рађа’. – МлѠгѠ им рѠдна Ѡна ѡива крај БѠлице; *изр.* ~ *дрѡво* ‘дрво које плод доноси’. – БлаѠг ѡѠду, мѠраш знаѡти да камѠње лѠти на рѠдно дрѡво и да се за дѠбријем кѠњом прѡшина дѡжѠ, затѠ е вѡжније БѠгу ѡгѠдити но лѡдма.

рѠдитељ м ‘непосредни предак, Ѡтац, мајка’; *самѠранѡ* ~ ‘јѠдан родитељ који брѡне о деци’. – Ѡна ти је сирѠта и Ѡтац и мајка, самѠрана, бѠрѡ се д-ѡзведе Ѡнѡ нѠѡч на-пѡт.

рѠдитељка ж ‘мајка’. – Драга рѠдитељѠко мѠја, Ѡвиѡм пиѠсмом Ѡћу да ти рѠкнѠм да се за кѠй мѠсец прѡмичѠ крај мѠме рѠбијању па се надам да ће драги БѠг дѡти да ти дѠђем за нашу крѠну славу (10: 110).

рòдити -йм св **1.** 'стећи пород'. – Баба и Ђедо у онòм вајату рòдили и одгаили десеторо; **2.** 'донети плод (о биљци)'. – У башчи свè рòдило нà-љепоту; || **рађати** рађа[м] неск према *родиши*; в. *арилама*, *медник*, *колачара*.

рòђак м 'близак сродник, род'. – Свй смо мй ў нашем цемату рòђаци, свй смо од Стèвана; || **рòђо** -а м хип 'рођак'. – Дòђи, рòђо, нèке згòде да мàло дивàнимо, разрòдисмо се, брè, нàчисто, виђамо се сàмо од слàве до слàве и о сàранама, Бòже прòсти; в. *имаши*.

рòђака ж 'сродница, својта'. – Тò ми рòђака од ујка.

рòжњача ж 'опна очне јабучице'. – Закачијо га вò, брàнећи се од мува, рèпом те му òштетијо рòжњачу, мàло е вàлило д-òстане вàличан ў-око.

розèтла -èтлè ж **1.** 'украсна и лековита биљка'. – Кад прàвйм слàткò од шлйвà, ја нèколко листићà розèтлè òперèm у тòплој вòди па иг пòсле тўрим у тèглу са слàткйм; **2.** 'украсни детаљи на зиду грађевине, розета'. – На свйм нàшим мàнастирима па и на спòмèњу су мајстори уклесивали розèтле.

рòкати рòкћè неск 'оглашавати се грòктањем'. – Рòкћè крмача, сйгурно йштè вèпра.

рòма ж 'арома, мирис и укус'. – Ймали мй нèколко гйцà тамљàникè, òд нè је грòжје слàткò кò мèд и ймà млòго згòдну рòму.

рòмињати -ињà неск 'слабо падати, росити'. – Кад смо наминули с онè стрàнè планинè, пòчè киша да сипй и рòмињà.

рòморити -йм неск 'тихо говорити, шапутати'. – Нйт рòморй нйт гòворй.

рòнити¹ -йм 'бурно, неутешно плакати'. – Кад је чўла шта бй ж-ђедом, пòче да рòнй сўзе, нйсмо мòгли да е утèшймо

рòнити² -йм неск 'гњурити'. – Вèлè да дòље на Мòрави, лèти, òмладина рòнй и плйвà пòваздàн.

рòпац рòпца м 'агонија, самртни хрòпац'. – Кад је Ђедо бйјо на сàмрти, бèзмало у рòпцу, йскò да зòвнèмо пòпа да му чйтà мòлитву на йскоду дўшè.

рòса рòсè ж 'капљице кондензоване водене паре које се ноћу услед захлађења појављују на биљкама'. – Запèвала баба ўнуци Јàни онў пèсму, »а штò си се, Јàно, рòсòм оросила«.

рòспија ж 'непослушна, свадљива жена'. – Тò е бйјо млàдйћ за прймер, ал òткад га смòта онà рòспија ни онò ди'ете ни помòзи Бòже.

рòсуља ж 'ситна киша; измаглица'. – Пòчè да рòмињà некà рòсуља, само колко да нам рàзгрди плàштèње.

рòпа ж 'гомила, камара, хрпа'. – Сред àвлијè стòји рòпа нèкиг ломатàнија кò да су у цигамàли порàсли, а јòк у кàрктèрној и домàћинској кўћи.

рòсати рòсàм неск 'играти у колу'. – Пòваташе се ў-коло, нàкò òевли, и пòчèше да рòсајў, зèмља се тресè.

рòскавица ж 'хрскавица'. – Рàле је нàјвољò да глòђè нòгице од пèченог прàсета и рòскавицу.

рòскати рòскàм неск 'гласно крцкати храну'. – Нàша òèца ймајў, вàла Бòгу, здрàве зўбе па кад јèдў òрасе ил лèшникè òни рòсајў кò прасйћи.

рòт м 'врста ловачког пса, хрт'. – Нйко од Мйћè Рàдисављевог нйје ймò бòљèг рòта. – Виђи кàкòг рòта ймà, јàчй је од кўрјàка.

рòтеница ж 'кичма'. – Дòдàјде ми тў рòтеницу д-ўсолйм; || **рòтèњача** ж 'кичма'. – Кад йскрòймо пршуту за салàмуру мй онў рòтèњачу ўсолймо па пòтље òдимймо и тò кад бàциш у кўпус ил пàсўљ, дàднè млòго згòдну рòму.

рòбити рòбим неск 'поравнавати маказама, правити поруб'. – Нè може тò да се рòби згòдно ако су тўпе мàказе.

рѹво с ‘девојачка спрема, рухо’. – И пѹшље нам мѹ тата рѹво кѹе је бѹо спрѹмијо док сам јѹш ђѹвовала.

рѹгати се рѹгам се несв ‘изврговати руглу нечије особине’. – Не пѹгани нам изворе, не баталѹј нам ѹборе, нѹ кукољи нам ѹсеве, не срамѹти нам ѹчеве, нѹ рѹгај се свѹтѹме предању, не пѹдсмѹвај се народноме знању, не пѹмичи нам мѹђе старе, не развалѹј нам свѹтѹ олтаре (8: 26).

рѹгло с ‘што је ружно и накарадно’. – Нѹкад је шкѹла у Расѹвцу била за прѹимер ѹмала пѹркић, рибњаќ, свѹку згѹду, а виђи сѹд до чѹга е дѹшла, рѹгло јѹдно.

ругѹба ж ‘грдоба, наказа’. – Кад би ружнѹћа бѹљела, та ругѹба нѹ би ни пѹднѹ дѹчекала.

рѹд рѹда -о ‘који има густу и гргураву вуну’. – Прѹбрала сам рѹдѹ вѹнѹ д-опрѹдѹм и ѹсплетем ђѹци ѹемпѹриће.

рѹда ж ‘овца са кратком густом и гргуравом вуном’. – Рѹде мѹе, кѹкѹ сте ми лѹе; || **рѹдица** ж ‘предиво, испредена вуна’. – Кад се рѹдица испрѹдѹ, ѹна се на мѹтѹвилу намѹтѹ на кануре и нѹсѹ у бојѹциницу.

рѹда ж **а.** ‘полуга на предњем делу запрежних кола, уз коју се прежу коњи, волови’. – Бѹдни стѹложљив, три пут мѹри па сѹци, нѹкад не истрчѹвај ко ждрѹбе пред рѹду; *изр.* *Лѹгѹ на рѹду* ‘пристати на нешто што се енергично одбијало’; **б.** ‘део ђерма’.

рѹдеж ж ‘отпадак од вуне при ваљању сукна’. – Рѹдеж смо корѹстили за налаѓање дѹшѹка.

рѹдети се рѹдѹ се несв ‘показивати знаке сазревања’. – Бѹјо сам ѹ-пољу: згѹдно се рѹдѹ пшѹеница.

рѹдина ж ‘пашњаќ, утрина’. – Ўгледаќ ѹтабане стѹзе кроз пашњаке и шљивѹке кѹјѹма са грајѹм јѹре ђѹци у прѹпуна шкѹлска двѹришта, ѹгледаќ бѹла стѹда како запасају, до кѹрена, рудине, навѹше, ка Тѹрлаќу (5: 187).

рѹдѹште с ‘рудина, пашњаќ за овце’. – Изнѹси ѹвај крѹшац сѹли гѹре на рѹдѹште нек ѹвце мѹло лѹжу.

рѹдњача ж ‘врста печурке’. – Рудњача ти растѹ ѹ пољу мѹом по лѹвади и млѹго е згѹдна за јѹло кад се ѹсецкѹ с лѹќом и ѹспрђѹ у тѹѓању.

рѹжа ж **1.** ‘цвет калемљеног шипурка’. – А у ѹвлији, свѹђ ѹколо поред прѹшћа су биле калемљене рѹже свѹјѹ бојѹ; **2.** ‘крава са белом шаром’. – Рѹжа е водила и трѹба да се ѹтели очи Млѹденѹца.

рѹзмарин м бот ‘мирисна биљка *Rosmarinus officinalis*’. – Кад се рѹдѹ мѹшкѹ, тѹ гѹдинѹ се пѹсади рѹзмарин у ѹвлији и кад стѹшѹ за жѹнидбу ш ѹѹм се кѹтѹ свѹтѹви.

рѹј рѹја -о ‘црвен’. – Он бѹјо рѹј ко вињски чѹп. – Имѹдијаше ѹна ѹемпер рѹјѹ бѹѹ, па е бѹба ѹглѹдне ѹн се пѹмоли ѹза-брда; || **рѹјни** рѹјна -о ‘црвен, румен’. – Тѹде се мѹ нѹјдѹсо мѹса ѹвнѹјскога и нѹписмо виња рѹјнога.

рѹјјевина ж ‘црвено вино’. – Дѹже чѹшу пѹну рѹевине, ѹкрете се домаћину и нѹздрави: *Нек се јѹшо ѹвѹђе ѹрѹшири, нека ѹѹѹѹмаќа ѹвѹѹг бѹдѹ ко на гѹри лѹсѹѹа, да блаѓѹчѹшем свѹѹм ѹкрѹсе зѹмљу Србију, да у срѹцима нѹсѹ и чѹвајѹ вѹру ђѹѹва свѹѹг.* (7: 38).

рѹјјило с ‘руменило’. – Рѹило вѹћа испревѹјало грѹне к зѹмљи, чѹкѹ вреднѹ рѹке да га збѹрѹ. – Она Рада се дѹћерала, нѹгарила вѹђе и тѹрила рѹило на ѹбразе и ѹсне.

рѹјјити се -ѹ се (не)св ‘црвенети се’; в. *заќачќа*.

рѹјќо -а м ‘човек црвеног лица’. – Срѹтиг јѹчѹ оног рѹјќа што сам га ѹнда виђо код Јерѹтија

[рѹќа] ж анат. – Вѹлѹ ѹн: ѹјде да се ѹзмѹрите, блаѓо мѹне, рѹќа рѹци нѹсмо вѹци; *изр.* *из ѹрѹвѹ рѹкѹ* ‘директно, без посредника’. – Чѹо сам, из прѹвѹ рѹкѹ, да ђе да до-

нєсѹ тākи зākон пō кōм ћемо ми сєлѧци нѧбѧти кō жѹти мрѧви; *из рѹкѧ ѹ рѹку* ‘лака женска, коѧ меѧ мушкарце’. – Оѧ ти је, пѹсницѧ, ишла из рѹкѧ ѹ рѹку, мѧњала мушкарце кō Циганин кōње, ш њōм није сѧмо онѧј што е жѹријо нѧ вōз; || **рѹчицѧ** ж дем од *рука*. – Прѹжи бѧби рѹчице, дѹшо бѧбина; || **рѹкицѧ** ж ‘и с т о’. – Ёнѧ како рѹкицом чѹпѧ ђеду брковѧ; || **рѹчѧрѧ** ж аугм од *рука*. – Кад га стѧсну онѧм њѧговим рѹчѧрѧма, кō мѧнгелама, сѧмо што му ѧчи нѧсу искѧчилѧ; || **рѹчнѧ** -ѧ -ѧ ‘који се тиче руке, који се односи на руку’ – Нѧбѧвијо бешѧ Мѧјодрѧг рѹчнѧ сѧт; *изр. ~и ђѧвѧр* ‘неожеѧен младожеѧин брат или рођѧк који преузѧма невесту од њѧног брата или рођѧка’. – Рѹчнѧ ђѧвѧр пѧзи млѧду ко ѧчи у глѧви свѧ до чѧна венчѧњѧ; ~о *ше-сѧтерѧнце* ‘мѧла тестѧра’. – Пōђѧкоју ситнѧчицу мōж да прѧстрѹжѧш и ѧвим рѹчнѧм тестѧтерѧнцѧтом, вѧћѹ стѧвр бѧчкѧјѧм, а грѧм ѹ-шуми обѧљуемо пōпреким тестѧтерѧтом; *на брзу ~у* ‘нешто брзо урадити’. – Ајѧ да сѧлетѧмо и пѧкупѧмо ѧвѧ сѧњѧно нѧ брзу рѹку, нѧшто голѹбѧ ѧдонуд од Овчѧра; *на ~е* ‘предѧти неком лично у руке’. – Ёвѧ ти ѧвѧ да дѧднѧш тѧти, ал лично њѧму нѧ рѹке, ни како дрѹкѧчијѧ; *на своју ~у* ‘тврдоглав, својѧглав’. – Он ти је, нѧкѧ, на свѧју рѹку; *дѧћѧ рѹку нѧ се* ‘убити се, извршити самоубиство’. – Вѧсѧли Мѧлѧта дѧже рѹку нѧ се, Бѧг да га прѧстѧ; || **рѹкѧјѧ** ле прил ‘ручно’. – Зѧмѧјѧле није бѧло овијѧг машинѧ но се свѧ рѧдило рѹкѧјѧле и свѧ нам, вѧлѧ Бѧгу, ишло рѹкѧ; || **рѹчно** прил ‘из руке, руком’. – Ни сѧмо ѧнѧк имѧли сѧјѧче и коѧшта но сѧмо рѹчно разбѧцивѧли сѧме. – Док није увѧдѧна лѧктрика и нѧчињѧни бѧнсеци, свѧ сѧмо рѹчно стрѹгѧли.

рѹкнѹти рѹкнѧм св ‘изненаѧа се огласити; навалити, нагрнѹти’. – Јѧ идѧм нѧкѧ полѧко пѹтом, кад ѧни рѹкнѹше изѧ врѧзинѧ прѧѧа ме сѧ мѧчугѧма и вѧлѧ: тѧ си ѹкрѧ нѧшу сѧстру, ѧ јѧ им вѧлѧм: ако вѧлѧте да ви сѧстра бѧднѧ удѧвица, распѧлите.

рѹковѧт м ‘ручка, рукохват на неком алату или предмету за ношење’. – Свѧкѧ ѧлаткѧ имѧ ѹглѧчан рѹковѧт да ти лѧкше бѧднѧ рѧдити ш њѧм.

рѹковѧти се рѹкуем се ‘поздравити се прѹжањѧм руке’. – Кад се срѧтише, рѹковѧше се и за јѹнѧчко упѧтѧше здрѧвље.

рѹковѧд ж ‘руковѧт, количѧна пожњѧвѧног жѧтѧ коѧ се може обухватити шѧком’. – Ништа лѧпше нѧма него кад вѧдѧиш нѧкѧ прѧплѧнуле ђѧвѧјѧке сѧ рѹковѧдѧма пшѧѧнице у нѧручу.

руковѧдѧти -ѧвѧѧм несв ‘сѧгѧти пожњѧвѧно стрѧно жѧто у руковѧти’. – Вѧвѧјѧке и жѧне жњѹ и руковѧдѧју ѧ ми скѹпѧмо по нѧколѧко руковѧдѧ и вѧзуемо у снѧповѧ; || **руковѧдѧње** с ‘сѧгѧње пожњѧвѧног стрѧног жѧтѧ у руковѧти’.

руковѧдити -ѧвѧдѧм несв ‘гѧзовѧти, управљѧти’. – Није лѧсно руковѧдити ако ѧш тѧ да рѧдиш нѧкѧ како трѧбѧ.

рѹкорѧд м ‘дело, оно што се рѧди рѹкама, рѹкоѧлеје’. – Свѹј се пѧзнѧе Дѧмитров рѹкорѧд, свѧкѧ њѧгов спѧмѧн кѧј је ѧсклѧсѧ је кѧ сликѧ, да тѹриш рѹку нѧ срѧце, нѧ би мѧгѧ кѧсти кѧј је од ког лѧпши; в. *каменорѧзѧц*; || **рѹкорѧдѧн** -ѧнѧ -ѧ ‘вѧшт, спрѧтан за рѹчне послове, рѧдове’. – Оѧ е бѧлѧ рѹкорѧднѧ, нѧд њѧм није имѧло ђѧвѧјѧке кѧјѧ би се ш њѧм рѧвњѧлѧ.

руковѧдѧрина ж ‘ручни рѧд’. – Вѧзѧне руковѧдѧрѧне су и дѧњѧдѧнѧс нѧ глѧсу.

рукуѧница ж ‘рукохват на косишту, на плугу’. – Знѧш кѧко е кѧзѧно: кад ѹвѧтиш ѧ рѹкуѧнице нѧ плѹгу, не окрѧћи се; тѧкѧ ѧ тѧ: кад рѧшиш нѧшто, не колѧбѧј се.

руљѧ ж ‘мѧса, неурѧђѧнѧ грѹпѧ ѹѧди, свѧтинѧ’. – Ниѧкад нѧмѧ д-ѧдѧш за рѹљѧм, блѧго ђѧду, но ѹ се и у свѧѧе кљѹсе.

рѹмѧти рѹмѧм несв ‘јѧсти с ѧпетитом’. – Ајѧ рѹмѧј и нѧ прѧчѧј, трѧбѧ да рѧстѧш.

рѹмѧн ж ‘црвенило, рѹменило’. – А њѧј бѧјѧше рѹмѧн ѹѧрѧрилѧ у ѧбрѧзе кѧ кад *јѧбуѧ колѧчѧрѧ ѹзрѧлѧ ѧѧ шѧе мѧрѧсом мѧми да е ѹберѧи*.

румѣнка ж ‘крава црвенкасте длаке’. – Све су нам краве добре, ал је једна румѣнка најмљѣчнија.

рундо -а м шаљ ‘човек густе коврцаве косе’. – Онај рундо Ђедов пуштијо кѡсу кѡ нѣка ђевѡјчица.

руно с ‘вуна острижена с овце’; *изр.* Кѡјѡј ѡвци руно смѣта, нѡђе нѣма ни ѡвцѣ ни руна; || **рунски** -а -о ‘нешто што се односи на руно’. – Теписи у Душцу се тку од рунске вуне (9).

руња ж ‘маље, по грудима, под пазухом; стидне длаке’. – Заковчај тѹ кѡшуљу, прикриј тѣ руње кѡлко бѣло; || **руњаѡв** -а -о ‘длакав, маљав’. – Мѡрјан ти је бѣјо сѡв руњаѡв кѡ мѣчка.

руњавина ж ‘вуна од квалитетног дела руна’. – Руњавину остави за ћилиме, а поњаѡе могу и од лошије вуне (9).

руњо -а м ‘изразито космат човек’. – Онај руњо Кићов бѡцијо ѡко на Слѡвову ћерку.

рупа ж ‘удубљење у земљи’. – Какѣ вам је ѡѡѡ пѹт, све рѹпа до рѹпѣ, кѡ да нѣко жѣв нѣма вође; || **рупица** ж дем од *рупа*. – И у мѡлој рѹпици мѡш слѡмити нѡгу; 2. ‘мали отвор на једној страни кошуље кроз које се закопчавају дугмићи’. – Ђди да те нѡна нѡучѣ д-ѡпшиѡваш рѹпице; || **рупѣтина** ж аугм од *рупа* – Ђпаде ми ѡвца у ѡнѹ рупѣтину, јѣдва е ижњѣк; || **рупчага** ж ‘и с т о’. – Налѣћек на ѡнѹ рупчагу на пѹту, ѹмал се не прѣвртоше кѡла.

рупити¹ рѹпѣм св ‘изненада упасти, нахрупити’. – Бѣјаше се намрѡчило ѡдонѹд од Овчѡра, гѹсти црни ѡблаци се спуштили, кѣша сѡмо што нѣје рѹпила ко какѣ нѣзѡн гѡс, а мѣ јѡш нѣсмо пѡтрпѡли све крстине.

рупити² рѹпѣм недв ‘копати рупе за воћне саднице’. – Данѡс смо цѣли дан рѹпили, сѹтра ћемо да сѡдимо шљѣѡе, ако Бѡг дѡ.

русѡј м ‘метеж’. – Кад бѡнуше трубѡчи, нѡстаде нѣѡићен рѹсѡј.

рутаѡв -а -о в. *руњаѡв*. – Онај рѹтаѡѡв кад се јѡш занѡобрѣјѡни, стрѡба да т-ѹвати, дѡшѡ ко мѣћед.

ручак рѹчка м ‘доручак (у пољу, на њиви)’. – Рѹчак се рѡдницима нѡсѣ кад ѡдјутри тѡмо нѣђе око дѣсет сѡти, пѡтље око двѡ сѡта нѡсѣмо ѹжину, а на вѣчеру рѡдници дѡлазе нѡшој кѹћи. – Кад је Стѡјѡнка ѡдњѣла рѡдницима рѹчак у Марѣнковицу, ѡна иг пита дѡ л би вољели да им вѣчера бѣднѣ с мѣдом, ѡни рѡдносно вѣлѣ да би, ѡна ти ѡндај не ѡднѣсѣ ѹжину те ѡни до вѣчерѣ сѡмо што нѣсу пѡцркали глѡдни; кад су дѡшли кѹћи ѹвече, ѡна им пѡставѣ пѹну шѣрпу пасѹља кѡјѹ рѡдници у слѡс пѡјду; ѡна вѣлѣ какѣ је пасѹљ, а ѡни: слѡћѣ од мѣда; а ѡна: па зѡговѡрили смо се да бѣднѣ с мѣдом.

ручати рѹчам (не)св ‘доручковати’; в. *јабучица*; || **ручкити** -ѣм несв дем (о деци); в. *зѡпрошиѣи*.

ручити се рѹчим се св ‘заручити се, верити се’. – Ђрош и Јѡна се рѹчили на Вѡскрс. – Рѹке рѹче у лице се ѹбе.

ручица ж ‘количина конопљаних стабљѣка између две шаке, две руковѣти’. – Повезане и обрезане ручѣце слажу се у мѡчило да се киселе (9).

ручка ж ‘рукохват на алату, посуђу’. – Пѡчела да ми клѣмѡ рѹчка на кѡсѣшту, мѡрам да е нѣкако пѡткѡјлуем.

ручкѡноша м / ж ‘ѡсоба која носи ручак рѡдницима у пољу (обично млада жена или девојка)’. – Сѡѣ бѣјагу ѡглѡдњѣли па поглѣдају еда ли ручкѡноше да бѡнѣ; в. *орач*.

рўшан рўшна -о ‘који је у црнини, ожалошћен’. – Неписан пропис је бијо кад неко умрѐ да рѐдбина облѐчи црнину и биднѐ се рўшно тѐмо док се не прѐкади гѐдишњица.

рўшум рўшума м ‘лом, туча, свађа, прављење хаоса и нерета’. – Напијо се и направијо рўшум нису мѐгли да га обдржѐ, полупѐ пѐ каванѐ.

С

сѐбѐјле прил ‘рано изјутра’. – Зѐтѐ е поранила сѐбѐјле, да намѐри стѐку и пиљез и д-ѐпрѐми Миодрага д-идѐ тѐм вражѐм сѐду.

сѐбијати сѐбијам несв ‘притискати’. – Бѐба е стѐлнѐ говѐрила: кад врѐћаш дѐг, ѐндак сѐбјѐну мѐру да врѐтиш; ако пѐзѐјмиш шѐрпу брѐшна, кад твѐе стѐгнѐ из водѐнице, изврѐшиш шѐрпу, па ѐндак ѐдарѐш нѐколко пѐтѐ о наћвар да се брѐшно сѐбије, па оклѐгијѐм прѐравњаш и тѐкѐ врѐтиш; ~ *кѐлдрму* ‘шетати докон’. – Мешто д-ѐзмѐ какѐ алѐтку да нѐшто привријѐде и да се кѐлко тѐлко овѐјдѐ, јѐк, ѐни сѐбијѐју кѐлдрму дѐље, по Чѐчку, лурајући кѐ глувѐ кѐчке свѐки боговѐтни дѐн; ~ *рѐгове* ‘зауставити нечију обѐст’; || **сѐбити** сѐбијем св. – Бијо е повѐљѐ начисто, ал му на ѐвѐм ѐзборима сѐбише рѐгове, сѐд је виђѐ да е свѐкѐ сѐла дѐ-неко дѐба. – Није нѐму ѐмѐ кѐ да сѐбије рѐгове на врѐме, па се ѐсилијо.

сѐбирати сѐбирам несв ‘сакупљати’. – Викаше ѐгуман Сѐво: знѐш ли, кѐже, чѐјѐ имѐње сѐбираш, знѐш ли да ти је свѐ тѐ Бѐг дѐо?; || **сѐбрати** саберѐм св. – Кад су се свѐтови сѐбрали, домѐћин иг пѐздрави и пѐзва да се помолѐ; ~ **се** ‘доћи себи од изненађѐња, узбуђѐња’ – Вѐсели Рѐде Чѐура чѐкѐ ѐнуче више од дѐсет гѐдина, кад су му јѐвили да е добијо ѐнука, јѐдва се сѐбрѐ, велѐ да е од рѐдѐсти ѐмро.

сѐбор м ‘окуп, народни скуп’. – ѐћеју д-идѐ на сѐбор, а јѐ велѐм: ѐдте, ал се зѐго-вѐрте кѐ ће ѐд вѐс д-ѐстанѐ да пѐшти стѐку. – Ми смо ти ѐшли на сѐборе за Ѐванђѐн у Стјѐник, за Ѐлѐндан ѐ Вѐчу, за Мѐлу Госпойну у Гѐрачиће, а за Прображѐње у Кѐону; || **сѐборчѐћ** -иѐа м дем. – Бијо некѐ сѐборчѐћ и тѐмо се срѐли.

сѐборисати -шем несв ‘ићи на сѐбор’. – Ништа дрѐгѐ и није рѐдијо него сѐборисо и лурѐ по вѐшерима и тѐкѐ се обнѐрадио.

сѐвијати сѐвијам несв ‘мотати, увртати’. – Свѐшта ти се сѐвијѐ: и гибаница, и сѐрма, лѐуди сѐвијѐју дувѐн, ѐѐца кѐкачѐм сѐвијѐју грѐне да би доватила вѐћку, чѐбанин сѐвијѐ ѐвце око сѐбе, ал од свѐга нѐјважније је ѐѐцу сѐвити за врѐмена да се не обнѐраде јѐл знѐш како су говѐрили нѐши стѐри: млѐд се прѐт сѐвијѐ и врѐћо се гвѐжђе кѐје; || **сѐвити** сѐвијем св. **1.** ‘увити, превити’. – Сѐви ѐвѐ грѐну полѐко кѐкачѐм д-ѐберѐмо трѐшње, сѐмо пѐзи да е не слѐмиш; **2.** ‘скренути, заокренути’. – Кад дѐђѐш до рѐскрѐнице, сѐви дѐсно.

сѐвијѐча ж ‘врста пите’. – Нѐјвише смо вѐљѐли кад бѐба начинѐ сѐвијѐчу са дѐста јѐјци и кѐјмака.

сѐгињати (се) сѐгињѐм (се) несв ‘сѐвијѐти се надолѐ’. – Рѐдиле шљѐве нѐ ѐпоту и грѐне пѐчеле да им се сѐгињѐ до зѐмље; || **сѐгнути се** сѐгнѐм се св. – Кад јѐшѐћи ѐдѐш кроз вѐтњѐк, сѐгни се да не закачѐш за какѐ грѐну па да нагрѐбусиш; *изр.* ~ *главу* ‘покорити се, покуњити се’. – Сѐгнуше главе ко нѐке стрѐне, што викали: свѐ јунѐци ниѐком пѐникоше и у црну зѐмљу поглѐднуше.

сѐгнати -ѐм св ‘сатерати’. – Да иг сѐгнѐм ѐ-тѐр, сѐмо иг вѐбнѐм: прѐс-ѐјце, и нѐјг ѐтѐ из ѐнијѐг стѐпа; || **сѐгѐнити** сѐгонѐм несв према *сѐгнаѐти*. – Отишли лѐуди ѐ-планину, да сѐгонѐ дрѐва.

сагубити сагубим св 'изгубити'. – Знаш како е казано: бѡље ти је сагубити главу, него свѡју огрешити дѡшу. – Наш ђедо е говѡријо да е бѡље часно ѡмриети, но срѡмотно живљети и ѡчијо нас и кад је сагубљена битка, није сагубљен рѡт, нијад не малѡксѡј, не клѡни, но главу гѡре; *изр.* *Дѡбро нѣ ѡзна док га нѣ-сагуби.*

сѡд / сѡде прил 'сада'. – Док се знаѡ рѣд и пѡредак, мѡђи су пѡштовали старѡје и испуњавали Зѡкон Бѡжји: пѡштуј ѡца и маѡтер свѡју; сѡде, откад нѡрод Бѡга забѡрави, нѣ зна се часног крста; в. *сваја, ђевоваѡи, наливаѡи, ѡсмрче*; || **сѡденѡк / сѡденаке / сѡднѡк** прил 'и с т о'. – Таѡко е било ѡндак, а сѡднѡк, ѡткад је ѡвѡ гологѡзија дѡшла на влѡс, вѡдиш и сѡм кѡко е, ниѡси ѡдрѡв да нѣ вѡдиш; в. *забрусиѡи, заѡиѡтриѡи, јѡдар, карѡиѡ ораѡица, ѡерсона.*

сѡдѡљка ж 'дрвени клин за прављење рупе у земљи у коју се ставља садница поврћа'. – И наѡа ђедо начинијо сѡдѡљке па нас бѡба научила да сѡдѡмо кѡпус.

сѡдити сѡдим несв 'стављати у земљу младу биљку'. – Сѡдили смо вѡтњаке и вѡнограде, знаш кѡко е казано: ђе гѡј нађеш згѡдно мѣсто ти дрво посади, а ѡно е благѡродно па ђе да нагрѡди.

сѡдиѣвати сѡдиѣвам несв према *сађенуѡи*. – Идѣмо ѡ ми да им пѡможемо сѡдиѣвати рѡгоце пасуљѡа; || **сађенути** -нѣм св 'саденути стогове, обезбедити сено за зиму'. – Овѡг лѣта смо сађенули сѡдам сиѣна, биѡе, ако Бѡг дѡа, и мѣно ѡтавѣ.

сѡжалити се сѡжалѡм се св 'смиловати се'. – Кад је вѡђѡ кѡка га е нѣвоља снашла, сѡжалијо се на њѣга и свѣ му опрѡстијо; || **сѡжалѣвати** -ѡљѣвам несв, об. у *изр.* *сѡжалѣвам слѡчај* 'изјава саучешћа'. – Јѡ се ш ѡим изљѡбик и велѡм му: *Сѡжалѣвам слѡчај, ѡѡбраѡише*, а ѡн зѡкуѡк кѡлко га грѡло нѡси.

сѡжеѡи сѡжежѣ св 'сагорети, запалити'. – Бѡци тѡ под кѡзан те сѡжежи; ~ *ѡе иг ѡгањ* 'отиѡи ѡе у паѡа'. – Кѡко раде наѡко ѡе им и бити, дѡј Бѡже да иг не сѡжежѣ ѡгањ кад дѡђе сѡдњи дѡн.

сѡживљети се -ѡм се 'сложити се, лепо уредити зајѡднички живот'. – Вѡла Бѡгу свѣ је најпотље згѡдно ѡспало: сѡн и снаѡ ми се сѡживљѣли нѣ може лѣпше бити, кѡ да су порѡсли у ѡстој куђи.

сѡзнати -ѡм несв 'дознати'. – Кад је сѡзнѡ да се ѡни љубѡвишѡу, направи зѡседу и ѡвати иг на гѡмили.

сѡзрелити -ѡ[м] св 'дозрети, сазрети'; в. *виѡваѡц, чѡр.*

сѡзути сѡзуем св 'скинути обућу, изути се'. – Сѡзѡј, тѡта, кѡндуре да иг ѡперѣм; ~ **се**. – Кад сам дѡшѡ на-басѡмке, јѡ се сѡзуем да не ѡнесѣм блѡто љѡдма ѡ-кућу.

сѡјман сѡјмана м 'непроходан терен'. – И ми ти тѣ нѡћи забасѡмо у нѣки сѡјман, нијѡко д-ѡзиђемо на прѡви пѡт; в. *ѡрѡреда.*

сѡкагија ж 'коњска болест, maleus'. – Зѣмѡјле се дешѡвало да кѡњи обѡлѣ од сѡкагијѣ, далѣко било, и ѡна се мѡгѡ тѣшко лѣчила.

сѡкат сѡката -ѡ 'инвалидан, с ѡштећеним рукама и ногама'. – И ѡн, сирѡма, наѡко сѡкат, с ѡнѡм њѣговим штѡкама дѡђе кѡдѡ нас и рѡд би бѡјо да пѡмогнѣ кѡлко било.

сѡклѡнити сѡклонѡм св 'заклонити, ѡбранили (од зла)'. – Бѡже, сѡчѡвај, сѡклѡни и спѡси.

сѡкѡв -ѡва 'горњи деѡ градске ѡдеће, саѡко'. – івѡи наѡи кад су ѡтишли у тѣ ђавѡлѣ вѡбрике, пѡбаѡали гѡње и ѡѣмпере па пѡчѣли да нѡсѣ сѡкѡве и дуз пантолѡне.

сѡѡваѡц -ѡвѡца м 'гвоздени плуг са колиѡима'. – Кад смо набавили сѡѡваѡц, ѡнда е ѡрање било дѡбље но рѡније кад се ѡрѡло рѡлицѡм.

сѡѡла ж 'славска соба, простѡрија за дочѣк гостију'. – У сѡли ђе смо слѡвили су стѡјале ѡкѡне, најлѣпши ѡилими и вѣзени чѡршови.

сѡлабињати -ѡм св 'сатѣрати'. – Сѡлабиња иг ѡн ѡ собу, скинѣ кѡиш и дрѣкне: говѡрте кѡ е ѡкрѡ!

саламура ж ‘усољено месо или сланина које стоји у соли пре димљења’. – Ми у децембру посећимо, ђндак усолимо месо прописно и држимо га у саламури два-стак дана, па га ђндај турско у суншару да се дими.

салаш м ‘грађевина за смештај и сушење кукуруза у клипу’. – Свака кућа е имала салаш оплетен с прушном у којој смо потље комишања убацивали мурозе да се суше, па смо крунили помено кад затреба за пиљеж или стоку ил за воденицу.

салешети -тим св према *салишаши*. – Он ти је ко гриња: кад је салешо, није одустајо док му није дошла у кућу; || **салетати** салешем несв ‘облетати, обигравати око неког, заводити, освајати’. – Сваки дан је салето док није пристала да се уда за њега.

саливати саливам св **1.** ‘скидати кајмак с млека’. – Кад салијем кајмак, ја ђндак подмлачим млијеко, сипам мају и турим да се сире; **2.** ‘истеривати страх бајањем (саливањем олова)’. – Кад се ђно Сава испрепадо, морали да му саливају страовицу; *изр.* *ко саливено* ‘добро, лепо, таман, по мери’. – Млого ти лепа аљина, стoji ти ко саливена; || **салити** салијем св према *саливаши*. – Салила сам кајмак, ти подмлачи млијеко и тури мају; в. *рибаши*.

сало с ‘масно мрежасто ткиво у утроби заклане животиње’. – Сало смо топили за мас, а један део остављали за салчиће; в. *шишиња*.

саломити се саломити(м) се св ‘изломити се’. – Саломиле ми се гране јабука, туга да т-увати, ко у ђној што пјевагу наше ђевојке: вишњицица род родила, од рода се саломила.

салутирати -утирам (не)св ‘поздравити по војнички’. – Кад смо бивали у војсци па најћемо според старешине, ђбавезно салутирамо.

салчић салчића м ‘колач од лиснатог теста са салом’. – Кад баба умиеси салчиће па иг нафилуе пекмезом и поспе шећером у прау, ми прсте д-изгриземо.

сам у *изр.* **самосам** ‘сам, без икога’. – И ја ти запуцам преко планине, по ђној помрчини самосам; || ~ **самцијат** ‘без икога, без ичије помоћи’. – Нећ ми веровати да е ђн ђну грађевину сподиго сам самцијат, ко мрав, миц по миц и направи; в. *цусиара*.

самар -ара м **1.** ‘дрвено седло (на магарцу)’. – На коње се турало кожно седло ил ам, правили иг сарачи, а магарцу е следово самар, зато се каже кад неко назадуе да е спао с коња на магарца; *изр.* *Док је леша, биће и самара*; **2.** ‘слеме као сециште кровних површина’. – Подкрисмо нову кућу, вала Бђгу, остало јђш сутра д-уздвду уз маје и да ставе шлемече на самар.

самљети самљем св ‘завршити млевање’. – Ми смо раније носили, о себе, Драгунину да самљемо, али кад је сушна година па ђмали водђ, ћерали смо чак у Атеницу у Дмитрића воденицу.

самовати самуем несв ‘живети сам, у самоћи’. – Ђђца ми отишла у бијели свијет, јадна Босилка умрије и ја ти сад самуем ко ђнај калућер Рафаило горенак на Јелици, само што он друге з Бђгом, а ја се баћћем са стђ јада, а ни сам не знам што.

самовезачица ж ‘машина за жетву која одмах и везује снопове’. – Сад ти самовезачица одмјђуе и жђтеоце и вђзијоце, а откад ђна прћћ по пољима, замуче пђсма жђтелачка.

самовђлан -љна -о ‘својеглав, бандоглав, тврдоглав’. – Ма то што е самовђлан и тврдоглав ко мазга није добро, све ће то ђн искијати на-нос у све време, ја ти кам; || **самовђлно** прил ‘на своју руку, својеглаво’. – Намћорише и ради самовђлно како ђн ђће, а ја му велђм: дијете, памђтан се учи на турћим, а шаћав на својим грђшкама, ал не вреди, не бренеуе.

самѝниклица ж ‘самоникла биљка’. – Оставде ту самѝниклицу, мѝ[же]ш је пѝтље нѝје преса̀дтити.

самѝотиња ж ‘самоћа, усамљеност’. – Откад му ўмриѝе жѝна, ўби га самѝотиња.

самѝћа -ѝћѝ ‘усамљеност’. – Све би пўста ласно, ал ўби ме ѝва нѝсна самѝћа.

сѝмпас сѝмпаса м ‘напасање стоке без надзора’. – Зѝмѝјле смо изгѝнили ѝвце и јалѝвиње горе на цѝмѝтске ўтрине у сѝмпас.

сѝмсара ж пеј ‘пас’. – Онѝ Мијѝилова сѝмсара ми се навадила те кўпѝ јѝјца из гњѝзда.

[сѝн] снѝ м. – Намучио сам се нѝћас: нѝће сѝн нѝ очи; || сѝн сѝна -о ‘сањив’. – Тѝ е тѝко бѝло, ѝчијў ми мѝйг, нѝсам бѝла, штѝнѝ кѝжу, ни сѝна ни пијана; || сѝњив сѝњива -о ‘неиспаван, поспан, дремљив’. – Сваки дан дѝје на пѝсѝ сѝњив, нѝ може ласно да дѝје сѝбе.

сандала ж ‘плитка кожна обућа са каишима’. – Кад смо пѝшли на вашер, нѝшто Душѝн заповјѝди сѝстри му Ђлги, а ѝна му кроз пѝсму приговорѝ: дѝу, дѝу, бѝале, кўпи ми сандале и, стварнѝ, ѝн јѝј кўпијѝ сандале; || сѝндѝлица ж дем. – Ђди, дўшо бѝбина, да видѝш кѝкѝ ти је сѝндѝлице кўпила бѝба.

сандук сѝндукѝ м ‘дрвени ковчег’. – Мѝ смо у вајѝту ѝмали сѝндук и у нѝму смо дрѝжали стѝћѝ стварѝ; *изр.* *мрѝивачкѝ* ~ ‘дрвени ковчег у коме се сахрањује покојник’. – Направијѝ Мѝкан пѝкѝјном Мўрици рѝстов сѝндук и крстачу кѝ сѝливѝни; || сѝндуче -ѝта дем од *сандук* – Остави те ѝинђуве у ѝнѝ мѝло сѝндуче. || сѝндучић м ‘и с т о’. – Да видѝш кѝкѝ сѝндучиће прѝдае ѝнај чѝвек вамо на вашерѝшту, ваљало би кўпити јѝдан за ѝјѝтињѝ књѝге; || сѝндучина м аугм од *сандук*. – Ђвў сѝндучину напѝ жијак, трѝбало би га изгѝрети и начинити нѝв, мѝно лѝпши.

сандўчара ж ‘кошница од дасака, ѝерзонка’. – Зѝмѝјле су чѝле гаене у вршкарѝма, тек скѝро се прѝшло на ѝвѝ сандўчаре од ѝљѝане лѝповине.

сѝнтѝм -ѝма м ‘стоти део метра, сантиметар’; в. *коријен*, *сѝѝжер*, *ѝалиѝа*.

сѝнтрач м ‘ограда над бунаром’. – Они ѝмадијагу бўнар сред ѝвлијѝ с каменим сѝнтрачом и вијѝглавом.

санѝада ж в. *сарѝада*.

сѝњѝти сѝнесѝм св ‘пренети наниже, спустити’. – Јѝдва жиѝва сѝњѝк ѝнѝ ѝткуѝане кѝшуље дѝље ў поток да иг ѝсперѝм, а кѝко ћу иг, пўста, изњѝти навише, Бѝга питај.

сѝњивѝс -сти ж ‘поспаност, нерасањеност’. – Сѝњивѝс је кѝ бѝлѝс, чѝвек нѝје нѝ за шта кад га ѝна ѝбузмѝ, мѝло, мѝло па зѝѝева ко пѝш.

сѝп м ‘дршка, рукохват алатке’. – Дѝје д-ѝзвидѝ ствар па тражи ѝљѝку, с ѝеговѝ, бѝксем, спѝо сѝп.

сапанђѝла ж ‘невреме, олуја’. – Кад ўдари ѝнѝ сапанђѝла, сѝставѝ се нѝбо и зѝмља.

сѝпѝти сѝпнѝм св ‘везати конопац за врат и предњу ногу коњима или говедима’. – Сѝпни краѝе да не брѝстѝ шљѝве; || сѝпињѝати сѝпињѝм несв према *сѝѝѝти*. – Нѝмѝ иг зѝѝти, ѝнѝ иг сѝпињў стѝку.

сѝпи сѝпѝ м мн ‘задњи део коњских леђа с бутинама’. – Тѝрѝ е кѝња гѝлопом, све му на сѝпи избила пѝна.

сѝпўн -ўна м ‘средство за купање или прање’; *изр.* *умѝвећѝ* ~ ‘сапун за умивање, купање’. ~ Кўпи јѝдан умѝвећѝ сѝпўн; *ѝѝрећѝ* ~ ‘сапун за прање рубља’. – Наши стѝри су од сѝдѝ и маснѝће правѝли пѝрћѝ сѝпўн; *бријѝаћѝ* ~ ‘сапун за бријање’. – Нѝко ми склѝнѝ бријѝаћѝ сѝпўн; || сѝпўнић -ѝћа м дем од *сѝпўн*. – Ўзми ми у дућану јѝдан бријѝаћѝ сѝпўнић; || сѝпўнчѝћ -ѝћа м дем ‘мали сапун, излизак, истрошен, излизан комадић сапуна’. – Ђстѝ вође сѝмо ѝвај сѝпўнчѝћ.

сапу̀нати / сапу̀њати -ам несв 'трљати сапуном'. – Дуго га е сапуњала док није сав побелљо од сапунице.

сапу̀ница ж 'пена која настаје трљањем сапуна по мокрому телу или рубљу'. – Кад турџиш бријаћи сапу̀н у сапуњару с мало водље и четкљом за бријање прљотрљаш, направљи се сапу̀ница с којљом трљаш браду д-љдмекнље и љндак се љбријеш љлајле; в. *сапу̀њара 2*.

сапу̀њара ж **1.** 'сланина у којљј нема меса ни жилице'. – Ђжњље нам нљке сапу̀њарље и црљног лу̀ка, те се ми уз љну рљакију залљжисмо да нас не љвати; **2.** 'мала посуда за прављење сапунице за бријање'; в. *сапу̀ница*.

са̀ра ж 'део чизме изнад стопала'. – Бијагу му са̀ре на љнијем кљжним чљзмљма љзвикљане па се са̀ктље на сљнцу ко оглљдало.

са̀рага ж 'ситна сува риба'. – Највољели су гљсти о Никољудне после рљчка да мљзље врљћу са̀рагу уз љнљ бањичко вѝно.

са̀рана ж 'сахрана, погреб'. – Таку са̀рану сљло нљ памти, тљшки на̀род дошљо у прљтњу и четрљнљс по̀пова, а љнучљд пиштље кљ црвиљи.

сарљнити сарљним св 'сахранити, обавити сахрану'. – Сарљнише вљселог љца Јљвана у Сљеничиља грљбље, велље није даљо влади́ка да га сарљане крај љнљ пљљине на Црљној стљни ље је прљвљо преко трљјес гљљина у по̀сту и мо̀литви; || **сарањљвати** -ањљвам / -ањљем несв према *сарљниљи*. – Дошло вре́ме да се на нљким на̀шим грљбљима више нљље љмати кљ сарањљвати.

са̀рач -ача м 'мајстор који прави амове, седла и друге предмете од коже'. – Ри́сто, Ла̀лов љгац, ти је бијљо са̀рач и то на гласу; || **са̀рачки** -а -о 'који се односи на сара́ча'. – івљ ти је Ри́стов са̀рачки прѝбор.

са̀ргија ж 'груба тканина за цакове'. – Од љнљ са̀ргије се шљли ца̀кови, а врљље су биле кљстру̀тне.

са̀рма ж 'јело од киселог купуса, млевеног меса и пиринча'. – Кад ба̀ба са̀вије са̀рму, љна е турџи у крај шпо̀рета да се ду̀го крљчка; || **са̀рмица** ж дем. – По̀ђекоја направљи љнљ са̀рмице, ма̀ле, за два̀ залљгаја, трљба ти пљ-шес за рљчак, а по̀ђекоја вели́ке, јљдва двљје да по̀јдеш.

са̀риљада / сериљада / санљада / сриљада ж 'тешка грубо ткана поњава'. – Кад су мрљзови велљики, ма̀јка нас по̀крије преко по̀њава са̀риљадама, а љнљ се љзутра, вѝдљмо, на љнљм крајљћима од вљнљ љватило љње. – Кад су велљики мрљзови, ма̀јка нас љзгљо, преко љниг по̀њава, по̀кријље јљш и срљадом; в. *наљкаљљи, шљљенара 2*.

са̀спети са̀спљем св 'доспети, пасти на ниске гране'. – Ако си ти са̀спљо да тра̀жиш по̀моћ од државље, код на̀кљ љмовинље, знај да смо прљпали дибидљз.

са̀спети са̀спљем св 'доспети, пасти у невољу' – Кад је он са̀спљо да нљма ш чим да љбави сла̀ву, знај да га е стљгла ма̀јчина клљтва. – Кад смо ми са̀спели до̀тлље да нас Шва̀бе љчље неким љу̀цким прављима, а клљли нас у љна два̀ и бљмбардовали у љвљм по̀тоњем ра̀ту, љнда знај да е дошло љва̀вољље вре́ме.

са̀су̀ти са̀спљем св **1.** 'изручити нешто зрнасто, ситно или течно у некакав суд'. – Са̀спи, сљне, бра̀шно из љна два̀ ца̀ка у на̀ћва̀р; **2.** 'поменути много непријатних појљединости (у сваљи). – Са̀су̀ му свљ по спљску.

са̀тана / со̀тона м 'пали анљео, који се љдметнуо од Бога, љва̀во'. – Ђзо га са̀тана под свље. – ід љљг је Бљг да̀вно дљго рљке кад је виљо да слљже со̀тони; || **сатљнчина** м аугм пеј. – Она сатљнчина нљ мисли да се зу̀стави док нас нљ сатрље; || **сатљнин** -а -о 'који припада сатани, који се односи на сатану'. – Ба̀ци ту цигљрчину из љста, зал нљ знаш да е то са̀танино кан̀дило; в. *сми́слиљи*.

сатљнуша ж 'вештица, врачара'. – Она сатљнуша јљпљт нешто вра̀чала око љнљне штљлље.

сџара ж ‘алатка за сечење меса’. – Набавијо сам на ва́шеру сџару, нѣ може бѣти бѣља.

сџараѣ -ѣна м ‘опанак од старих ауто гума (по мајстору Милану Сџарићу-Сџари из Горачића)’. – Набавијо и Сџа Стѣјановић сџараѣе па кад, нѣкѣ крупан, идѣ пѣтом, сѣмо шлѣнѣ.

сџарити сџарим св ‘изгубити’. – Ти му, чѣвече, скрѣћеш пѣжњу да не сџари ствѣри, а гла́вно му нѣси рѣкѣ да чѣва и не сџари ѣбраз.

сџариѣти / сџарѣти сџарѣм св ‘уништити’. – Млѣги су шѣћели да нас сџарѣ, ал им нѣ даде Бѣг, зѣтѣ е и кѣзано да чѣвек снѣе а Бѣг одлѣчуе. – Штѣ си навѣлијо нѣ тѣ ѣцу с тѣликим пѣсло, вѣдиш да ћеш да иг сџареш.

сџкати сџкѣм св ‘изџкати’. – Сџкала сам ћѣрима ћѣлиме, сѣд ћу нѣма д-ѣзџкѣм двѣ у пѣру.

сџрулити сџрулиѣ(м) св ‘иструнути’. – Сџрулише нам компѣри, нѣће иг ѣвѣ годинѣ нѣко сѣм да иг дѣднѣш џѣбѣ.

сџѣрати -ѣм св ‘сџѣрати’. – Јѣдва ѣвѣ нѣсретну пѣладију сџѣрасмо у кокѣшѣр.

сџѣ сџѣ м ‘земљани поклопац под којим се на огњѣшту пѣче хлеб и сл’. – Кад се ѣмесѣ лѣб, ѣндај га тѣрѣмо у црѣпуљу, пѣклопѣмо сџѣом и зѣпрѣтѣмо ѣ жѣр.

сџѣма ж **1.** у *изр.* *сѣјѣши на сџѣму* ‘сејѣти из руке, руком’. – Зѣмѣјле смо свѣ сѣјѣли на сџѣму, пѣтље смо копѣчицама брѣздали па сѣјѣли у брѣзду, док не ѣзмислише сѣјѣч; **2.** ‘гмизла (в.)’. – Наговѣријо га ћѣво д-ѣдѣ ѣ-лѣв, нѣје ѣмѣ памѣтнѣја пѣсла, те нѣѣбо, зѣкачила га нѣѣчија гмизла те мѣрѣ д-ѣдѣ дѣктору.

сџѣмара ж ‘ловачка пушка за ситну дивљѣч и птице, с метком пуњеним сџѣмом („гмизлѣ“). – Ма тѣ сџѣмара ти нѣје нѣка, нѣма пѣшкѣ без карабѣна.

сџѣвати сџѣвѣм св ‘одржѣти, спасти’. – Бѣстѣло Милѣтину Кѣплѣру да комендѣја, а пѣћѣкоји пѣт пѣдигнѣ пѣнеку шѣљиву здрѣвицу, па јѣмпѣт ѣ ѣбетини у Брѣзовицама, нѣздрављѣ Мѣлѣораду, па кад бѣ прѣ-крају, вѣлѣ: Домѣћине, нек те сџѣвуа Бѣг прѣзна џѣка, рѣђѣва орѣѣка и тиѣсна сокѣка.

сџѣѣк м ‘гвоздени трѣножни стѣлак за лонце на огњѣшту’. – Рѣније ти се тѣрѣ вѣлики зѣмљани лѣнац на сџѣѣк и ѣндак се кѣвѣ пѣсѣљ, ил кѣмпѣр, ил кѣпус за цѣлу зѣдругу.

сџѣгати -ѣм св ‘дугом употрѣбом сџѣрти, подѣрати, похабѣти’. – А и ѣво мѣно нѣс гѣмѣља штѣ ѣ ѣстѣло у сѣлу нѣје нѣ за штѣ, свѣ то сџѣгѣло и изнемѣћѣло, нѣма кѣ рѣку д-ѣскопѣ.

сџѣпѣѣвати се -ѣпѣѣвам се несв ‘дѣговорити се шапатом, кришом’. – Вѣдѣм јѣ да се нѣшто мѣвѣ, нѣшто се ѣви дѣрмѣтори сџѣпѣѣѣвају, знѣо сам да се спрѣма нѣка пѣдѣвала.

сџѣћѣти -дѣм св ‘уштедѣти’; в. *зѣћѣраѣѣти*.

сџѣћѣти -ѣтѣм св ‘прећѣгѣти неправду’. – Жѣрко пѣѣно у лицу, мешѣинѣ сѣмо штѣ му крѣв нѣје пѣточѣла на ѣбразе, нѣ би ѣн, нѣки кѣки је, дѣзѣволио да му нѣко ко-мѣндѣра у нѣговој ѣвлији, нѣ за кѣке пѣре, ал знѣ да е крѣв, и сџѣћѣ (7: 71).

сџѣдѣба ж ‘свѣчаност поводом скѣлапѣња брака’. – Кад се жѣнијо мѣј брѣт Бѣдиша, бѣла свѣдѣба мѣшкѣ, трѣ дѣна (7: 212); || **сџѣдѣбѣнѣ** -ѣ -ѣ ‘који се ѣдноси на свѣдѣбу’. – Кѣдѣ нас ти је свѣдѣбѣнѣ ѣбѣчѣј да пѣтље венѣѣња свѣтови дѣлазѣ мѣладѣжѣнѣнѣј кѣћи и тѣјнѣк мѣѣда нѣјпрѣво, прѣје но штѣ ѣћѣ ѣ-кѣћу, бѣѣ сѣто на крѣв кѣћѣ, ѣко сѣто ѣстанѣ тѣ е знѣк да ћѣ мѣѣда ѣпѣстѣти ѣ тѣј кѣћи, ѣко би пѣло, мѣѣда г-ѣзгѣѣ да би ѣпѣстѣла, е ѣндак ѣзимѣ нѣкѣнѣче у нѣручѣ, тѣ ти је нѣјмѣлѣћѣ мушкѣрѣћѣ из мѣладѣжѣнѣнѣ вѣмилијѣ, па га мѣѣда ѣкрѣне трѣ-пѣт ѣда би мѣлѣдѣнѣци ѣмали дѣста лѣпѣ и здрѣвѣ ћѣцѣ.

сва̀дба̀р -ара м 'учесник свадбене свечаности из реда невестине родбине'. – Бла-гоча̀стива бра̀ћо и сестре, сва̀тови и сва̀дба̀ри, нек да Бог да вам бѹдѹ пѹни а̀мба̀ри, нека ва̀скрели Гѹспѹд ва̀ш и мо̀ј, ни́спошлѣ на ва̀с свѣти́ бла̀гослов сва̀ј, на ва̀с и на ва̀ше ча̀сне до̀мове, на ва̀ше ћѣри и на ва̀ше си́нове (7: 153); || **сва̀дба̀рски** -а -о 'који се тиче свадбе и свадбара'; *изр.* ~и *ку̀йус* 'купус који се за свадбу спрема у земљаном лонцу'. – Кад а̀шчија Јѹван на̀реди сва̀дба̀рски ку̀пус, ка̀т ку̀пуса, ка̀т мѐса, ка̀т сла̀нинѣ па свѣ та̀ко, сва̀тови прѣсте д-и́седѹ.

сва̀дбова̀ти -уем несв 'учествовати на свадбеном весељу'. – Ондак ти се сва̀дбо-вало по три да̀на: први да̀н се иде ѹ сватове за мла̀ду, су̀трада̀н сви сва̀тови дочекују првешча̀д и по̀де, а трећи да̀н је пра̀ви мѐра̀к, ту̀ј се једе пи́је и весѣли; || **сва̀дбова̀ње** с. – Млѹги су рѐкли да сва̀дбова̀ње почиње ѹ та̀ј трећи да̀н.

сва̀дити се сва̀дим се св 'посвађати се'. – Поца̀вѣљале се јѐтрове и ѹмало да се сва̀де, ал наи́ђе им свѣкрва па им вѣли: ћѣри мо̀е, зна́те ви да е за̀повиђено да љѹбите јѐдни дру̀ге и да зна́дете, бла̀го мѐне, ће не́ма ми́ра, не́ма ни сре́ће. – Густи́ро Дра̀го па му сви́рачи пјѣвали онѹ: сва̀дили се ѳрли и сѹколи; || **сва̀ђати се** сва̀ђам се несв према *сва̀диши се*. – Кад не́ма с ким, он се сва̀ђа са са́мим сѹбо̀м јел, вѣли, ту буда̀лу на̀јбоље по̀знае.

[сва̀ђа] ж. – За сва̀ђу е по̀требито двѣ. – Ни́шта гр̀ђе од сва̀ђе; || **сва̀дљив** сва̀дљива -о 'раздражљив, љутит, напрасит'. – Не́ке ја̀де до̀шѹ сва̀дљив, ни с ким н-ѹмије згѹдно, но ма̀л-ма̀л па се спѹречка̀ с кое́ким, а по̀тље кривицу при́пише онѹм дру̀гом. – Бо̀ље је сѣ́ђети у ѹглу од кро̀ва него са *жѐно̀м сва̀дљиво̀м* у ку̀ћи за̀едни́чкој.

сва̀ја ж в. *сва̀сти́ка*.

сва̀к м 'сестрин муж другој сестри (другим сестрама)'. – О̀во ти је Ру́жин сва̀к, ѳн ти је ѳзгѹ из Ё̀рске и млѹго е дѹбар пи́нтор.

сва̀кад прил 'увек'. – Сва̀кад се зна̀ло ко̀ се́ди у вр̀ собрѣ и ко̀ ко̀си, а ко̀ во̀ду нѹси́.

сва̀лити се сва̀лим се св 'пасти, срушити се'; в. *бекри́нски*.

сва̀рити сва̀рим св в. *узвари́ши*. – Сва̀рила ви ба̀ба мли́ѣчка па зашѐхерила и утѹрошила по̀гаче.

сва̀стика ж 'женина сестра'. – Дра̀гу̀тинови и Ё̀мѣлини зѣтови има̀ли по пѣт сва̀стика; || **сва̀ја** ж хип. – До̀шла нам мо̀ја сва̀ја и љѣца се млѹго ѳбравала тѐтки; || **сва̀стичин** -а -о 'који припада сва̀стици'. – До̀шла ми сва̀стичина љѣца и са̀да у ав̀лији двѹструка гала̀ма.

сва̀стић м 'сва̀стикин син'. – Мо̀ј сва̀стић ѳтишо ѹ во̀јску и та̀мо му да̀ло чин десета̀ра.

сва̀стичина ж 'сва̀стикина кћи'. – Ишли смо у Брѣ̀зовице да гла̀мо до̀м за мо̀ју сва̀стичину.

сва̀т м 'учесник свадбене свечаности с младожењине стране који иде по невесту'. – Ѓбича̀ј је да сва̀дба̀ри ди́гну на високу мо̀тку ја̀буку и не́ће д-упуштѐ сва̀тове у ав̀лију док ту̀ ја̀буку не скину́ га̀ђајући из-пуша̀ка; || **сва̀товски** -а -ѳ 'који се тиче сватова, који се односи на сватове'. – На̀јље́пше је кад по̀чнѣ на̀тпјева̀вање: ту̀ј се не зна̀ ко̀ја е од ко̀ѣ сва̀товскѣ пјѣсмѣ љѣпши́а; в. *завича̀ј*.

сва̀штара ж жена која не бира партне́ре'. – Пу̀шти онѹ сва̀штару ако Бо̀га зна̀ш, ш ѹ̀ом ни́је бѣо са̀мо ѳна̀ј ко ни́је имѹ ка̀д.

сва̀штѹрош м 'човек склон свему ономе од чега се честит уклања'. – Он ти је сва̀штѹрош, во̀ли и да сла̀же и да се ко̀цка̀ и д-ѳбли́ѣће око ту̀ђи́г же́на и сва̀шта.

сва̀дни -е -а 'исти, једнаки'. – Сви́ су ми сва̀дни; || **сва̀дно** прил 'лепо, као некад, млада̀лачки'. – Пјѣва̀ љѣдо, ко̀ и мо̀мак сва̀дно.

свѣжњић -ића м 'мера која обухвата више повесама'. – Предвој повјесма у свежњиће – да би знали колико иг има (9).

свѣзати свѣжем св 'везати'. – Баба ђдведе краву да је свѣже навр ливадѣ за јасен.

свезнадар -ара м 'свезналица, који све зна'. – Баба е Јану звала стојадара јел зна стотину јада, а Јанка свезнадар јел зна и на чим небо стѡй.

свѣкар -кра м 'мужевљев отац'. – Имала сам свѣкра, бјо ми је бољи од рођеног ђца.

свѣкрова ж 'мужевљева мајка'. – Мђа свѣкрова е била млђго дђбра планћнка.

свѣровати свѣруем св 'поверовати'. – Он, поштењачина, свѣровѡ жбјру и пђверијо му и ђн моментално ѡтишѡ те га проказѡ; в. *ипреврѡ[љив]*, *ћаз[иц]а*.

свѣтити се свѣтим се несв 'враћати истом мером, чинити освету, одмазду'. – Нй-кад немѡ, благо хједу, да се свѣтиш човѣку, но му припомѡгни ако мђш; ако нѣ мош, рѣци му лѣпу рѣеч.

свѣтло м електрично осветлење. – Памтим кад су вењери паљени по Чачку, док не ѡведоше свѣтло.

свѣтлѡс -ости 'светлост' ж. – Ђчила нас баба да пѣвѡмо ѡнѡ: дѡђите ѡзмите свѣтлѡс од нѣпролазне свѣтлости, велѡ тѡ се пѣвѡ ѡ-цркви на Ваќскр.

свѣчери прил 'увече'; в. *ипрочешљавати*.

свйговати -уем св 'дељањем прецизно изравнати бочне стране дасака које се лепљењем повезују у једну целину'. – Саде ймајѡ абриктере, дйктове и коекакѣ машине и свйгују грађу за трѣн ѡка, а зѣмѡјле си мѡрѡ рендићом ил рапоном да свйгуеш ѡнѣ бѡчнѣ стране, касти кантове дѡскѣ, прйје но што тѡткалиш и залѣпиш јѣдну ѡз-другѡ кад правйш ѡстѡл ил врата и коѣшта.

свйѣс -сти ж 'свест'. – Одјампѡт ми мрче свѣс и нѣ знѡм шта би сѡ мнѡм, пѡдок кѡ свйѣћа; || **свѣсан** -сна -ѡ 'бити при свести'. – Нйје ѡн свѣсан штѡ ради, откад се ожѣнијо – кѡ да му е сврѡка пѡпила мѡзак.

свйѣтлити / свйѣтљети свйѣтлй несв 'светлети'. – Мђже ли се знѡти штѡ ѡнѡ свйѣтлй тѡмо увр Ѧсѡја.

свйѣћа ж 'свећа'. – Нѣ даде нам Бѡг пѡрода, дђе да нам се йстѡли слѡвска свећа, ал штѡ мђш да радиш: Бѡжјѡ вѡља; *славска* ~ 'свећа која се пали на дан славе са иконицом свеца'; || **свѣћица** ж дем. – Вйкаше хједѡ: кад ѡмрѣм, сврѡтте пѡђекад на мѡј грѡб те запѡлте свѣћицу и помѣнте хјѣда.

свйкнути свйкнѣм св 'навикнути, научити'. – Свйкла да плѣтѣ и вѣзѣ ко стѡра стѡрица, а јѡком хе нѡсен ѡ школу; || **свйћи** свйкнѣм св 'навићи'. – Йлија свйко с нѡма кѡнѡ да е рѡђен у нѡшѡј кѡћи; и ѡн ти је кѡдѡ нас пребѡравијо двйјѣ године, кад су Мйјѡдраг и Крѡстомир шћѣли да г-ѡдѡве; в. *йѡйлићати*.

свйла ж а. 'свиленкасти део на врху плода кукуруза'. – Брадѡвѡ жйто и сѡмо вйдйш свйлу како лелѡјѡ на поветѡрцу; **б.** 'упреден конач свилене бубе, који се употребљѡва за ткање или шивење; тканина од свиленог конца'. – Ђевѣрскй пешкири прѡткйвани су свйлом. – Пред удајѡ хјевојке су облачиле свйлу и кадыву (9); || **свйлѡс** -ста -ѡ 'мекан као свйла'. – Е вйћи, мѡлим те, кака е овом хјѣтету, нѣ било му урѡкѡ, кѡсица свйлѡста.

свйња ж зоол 'домаћа животиња *Sus domestica*'. – Зѣмѡјле смо ймали по пѡну бѡшчу свйњѡ; || **свйњѣћй** -ѡ -ѣ 'који се тиче свйња, који припада свйњама'. – Свйњећѣ хјѡбре нѣ ваљѡ за бѡшчицу зѡтѡ што е млђго кйсело; || **свйњче** свйњчета 'свйња'. – Што се дѡже рѡвѡш са свйњчетом, свѣ си каљавйјй; || **свйњскй** -ѡ -ѡ. – Вйћй кѡлко ймѡ свйњскйг трѡгѡва вѡдије; ~-ѡ *бѡшча* 'простор ограћен за свйње'. – У свйњскѡј бѡшчи нѣ мош да вйдйш нйшта зелѣно, ни јѣдну јѣдйну трѡвку, осим бѡникѣ, њѡ нѣће да пйпнѡ кѡ да се нѣ ваља, ал чѡдй ме што свйње нѣће д-ѣдѡ дйњу па се кѡже »штѡ

знá свиња штá е дињак; ~а кӯга ‘болест свиња’. – Једнѐ гџдине најџе свињскá кӯга те нас ўпрџпáсти: нџје џстáло јџдно свињче у цемáту.

свињац -њца м ‘грађевина за смештај свиња, обор’. – Вчисти свињац и убáци слáмѐ тáмо џе лѐжѐ свиње. – Штá сте тџ растџврзли пџ кући, кџ у кáкџм свињцу?

свињџтина ж ‘свињско месо’. – Јá не мáнишѐм ни џвчетини, ни гџвеђини, ни џуретини ни кџкетини, ал нáјволим свињџтину, што викџ Антџније: нѐма бџље тџцѐ од прáсицѐ.

свињџкољ -џкоља м ‘клање свиња, посек’. – Чџм крѐну мрáзови, вáлá џбавити свињџкољ, ми џбично бџјемо свиње пџткрáј новѐмбра.

свџрала ж ‘фрула’. – Нџје џн џбдáрен за шкџлу, кџ-нџ што нџје свáко дрџво за свџралу (а шкџла му је и бџла дѐвѐта рџпа на свџрали); || **свџрáлче** -џта дем. од *свџрала*. – Пѐвaше Милџстџва: чџвам џвце у мáло ливá[д]че / пџтом џдѐ мџле, свџра у свџрáлче; || **свџралица** ж дем. од *свџрала*. – Кџпијџ му чџкуна свџралицу, ѐнѐ га џурлџче пџвздáн; в. *ђурлик*.

[**свџрати**] свџрам несв. – Свџрајџ штрџмѐнти, увѐта да прџбијџ; || **свџрнути** свџрнем св ‘огласити се сиреном’. – Нџкад, вѐлџ, џчијџ ми мџџг, нџје прџшџ да нѐ сврáти, нџкако дрџкчијѐ, а ако нѐма кáд да сврне, џн свџрнѐ џнџм свџрѐном на мџтџру, а џва мџја пáшчáдија нџт сврáђајџ нџт свџркајџ (7: 185); || **свџркати** -áм дем несв ‘и с т џ’. – Свџркá ли тџвџј ўнук у џнџ свџрáлче што си му кџпијџ лáни; || **свџрџкати** -áм дем несв ‘и с т џ’. – Ене га свџрџкá код џвáцá; || **свџрџцати** -áм несв дем ‘и с т џ’. – Свџрџцајџ помѐно у џнѐ јермџнике; || **свџрколити** -џм несв дем ‘и с т џ’. – Чџџш ли кáко ти Ђџле свџрколи у двоѐнице?

свџрáч -áча м ‘музикант, кџји свџра у инструменте’. – Бџјагу ти џндак Мџјџдраг и Пѐтрџније глáвнџ свџрáчи у јермџнике.

свџснути -нѐм св ‘изгубити снагу или глас од умџра или тугѐ’. – Свџснула е вѐселница од тџгѐ за сџном и нџје се џпџравила до крáја живџта.

свџта ж ‘свечана пратња великаша’. – Кáд је, вѐлѐ, књáз нáишо ш џџеговом свџтџм, џскупијџ се тѐшкџ нáрод да иг видџи.

свџтак свџтка м ‘смотуљак, замутуљак’. – Нѐшто џна нáписá на áртији, сáви е у свџтак, вѐза кџнчиџом и дáде ми да му џднесѐм, ал, вѐлџ, џѐму ў-рџке и нѐмџ нџко дрџгџ дá видџи.

свџтати свџћѐ несв ‘свањивати’; в. *џмрцаџџи*; || **свџтáње** с гл им ‘свануће’; в. *џџдраниџџи, сенџи*.

свџтац свџца м зоол ‘буба кџја се појáвљује кáд зри жџто светлѐћи нџћу трѐперавом светлџшћу, *Lamprugis postilusa*’. – Нџкад нѐмџ да се пџнесџш, блáго џѐду, тџ нџје згџдно да ти нѐко кáже иза лѐђа: виђџи га кáкџ је, пџдигџ нџс, пџносџ се кџ свџтац гџзицџм.

свџтлати -áм св ‘закупити, салетџти’. – Вни ти свџтлaше џнѐ џвце трџком нáниже у Бáшчине.

свџтлити свџтлџм св ‘сложити сирове даске у облику троугла да се суше на промајџ’. – Áјде да свџтлџмо џвѐ дáске под трѐн да се сџше.

свџлáк м ‘змијска кошуљница’. – У Вѐселнџвиђа рџду сам виђџџ нѐколко свџлáкџва, трѐбá џѐци рѐћи, кáд нџдá џдџ, д-џтворѐ чѐтворѐ џчи.

свџд м ‘нешто што је свѐдено, озидано на лук, лучно’. – Нáма Дрáган Гџзан озџдџ лѐбну врџну на свџд, џспáла кџ саливѐна; ~ *нѐбески* – Под нѐбеским свџдом нѐма тáкѐ нѐпрáвде, кџнџ што е прџгон џвџг прáведнџка; || **свџдно** прил ‘нешто што је озидано на свџд’. – Кáд слáжџш кáмен у крѐчáну, слáжи га свџдно, да бџднѐ нáкџ кџ што се зџда лѐбнá врџна.

своѐглав -ѐглава -о ‘који је на своју руку, тврдоглав’. – Своѐглаво тѐ, нѐ мош га ни поћерати ни повести.

своеру̀чно прил ‘својом руком’. – Ову ћѐдову ћагу е потписѐ Краљ Пѐтар Први своеру̀чно, ѐвѐ ти вићји, цр̀но на биѐло.

својна -инѐ ж ‘својта, родбина’. – Вѐлику својну мѐ имамѐ за тѐ што е ћѐд Вѐлип имѐ тринѐстѐро ћѐцѐ и кад би се свѐ њѐгови ѝскупили, била би пўна авлија.

свој своја -е ‘који припада субјекту, који је неком близак’. – Глѐј свој по̀сѐ и бѐдни свој на свѐм; ~ *чѐвек* ‘независан, достојанствен’. – Нѐмѐ нѐком да се увлѐчиш у-дупе, бѐдни свој чѐвек, чувај обрз, ѐн нѐма цѐну, јел знаш како су наши старѐ говорѐли: љўди су гўсто по̀сијани, но рѐтко нѐчў, за тѐ е и ка̀зано: ко гѐј мѐжѐ да бѐднѐ свој, нек нѐ бѐднѐ тућји. – Пола̀ко, бла̀го мѐне, доћи ће тѐ на рѐд, свѐ у свѐе врѐме; ||

својски прил ‘на свој начин’. – Знај дѐбро да ћу се заузѐти својски, кѐ за мѐе диѐге.

својѐк м ‘роћак’. – Анѐ двѐје Ра̀ковића куће и Гѐишини у̀нуци су својѐци; в. *одродиши се*.

својѐтати -ѐм несв ‘сматрати некога својим и тако се према њему односити’. – Нѐшто ми се млѐго ѐни својѐтају, бѐјати се да им нѐ пукнѐ тѐква.

својство с ‘родбинска веза’. – Мѐ смо ти вѐлико својство ш њѐма јел мѐјѐ баба и њѐн ћѐд су од два-брата ћѐца.

својта ж ‘сродник, роћак’. – Ани се пѐзѐ и кѐ школски дру̀гови и кѐ својта; || **својтљив** -а -о ‘који негује родбинске и пријатељске односе’. – Са̀во ти је својтљив и ца̀збен ко нѐко на̀ш.

свра̀б м ‘кожна болест коју прати сврбеж, шуга, scabies’. – Примѐјѐ у школи нѐки вра̀жји свра̀б, прѐпаде чѐшући се; *изр.* *Тућѐ ру̀ка свра̀б нѐ чешѐ;* || **свра̀беж** м ‘и с т о’. – Сна̀шѐ ме нѐки свра̀беж, дѐкторе, д-ѐзвѐнеш по мѐшницѐма, мѐрам да чѐшѐм, а живѐ ме сра̀м појде од чѐљѐди; в. *драйѐиши*.

свракѐљица ж зоол ‘птица из пор. врана, сврака, *Pica caudata*’. – Уватила ми свракѐљица ѐнѐ пѐргаво пѐле, грѐм је гаћѐ да̀богда. – Кѐ да им је свракѐљица по̀пила мѐзак; || **свра̀чији** -а -е ‘који се тиче свраке’; в. *манћује*.

свракѐљице ж мн ‘лучни делови који спајају задњи трап кола са срчаницом’. – На̀шѐ Млѐдомир јѐсен, ду̀шу да̀о за свракѐљице на кѐлима.

свра̀тити свр̀атим св ‘изненада доћи, наићи, појавити се, банути’. – Ат, рѐћаче, прѐлазѐмо ву̀дѐ, па свр̀атисмо да се вѝдѐмо, срамѐта е да прѐђѐмо спорѐд-кућѐ, а да се нѐ јѐвимѐ; || **свра̀ћати** свр̀ћѐм несв ‘чешће наилазити’. – Пѐчѐсто е ѐн свр̀ћѐ кѐдѐ-нас кад гѐј се вра̀ћѐ ѐднеклѐ.

свр̀бљети свр̀бѐи несв ‘сврбети’. – Свр̀бљело га млѐго, нѐје мѐгѐ д-истр̀пи но се чѐшѐ.

свр̀гнути -нѐм св ‘збацити, скинути’; в. *збациши*; || **свр̀ћи** свр̀гнѐм св ‘и с т о’. – Нѐко га нѐје мѐго свр̀ћи с вла̀сти сем Бѐга.

свр̀дло с ‘ручна бургија’. – На̀бавѐјѐ сам и ма̀ло и вѐлико свр̀дло, трѐба тѐ чѐвек д-ѐма у-кући. – Окачидер та свр̀длѐта та̀мо на зѐд порѐд алѐта.

свр̀за ж ‘невешта, спора жена’. – Ана се, јѐдница, смѐла, а ѐн јѐј велѐи: ѐјде, свр̀зо јѐдна.

свр̀зѐвати се свр̀зѐвам се / свр̀зѐуем несв ‘запињати, сапињати се о нешто’. – Кад ѐдѐм та̀мо у качару, стал̀но се пўста свр̀зѐуем за нѐку шѐдрњу; || **свр̀сти се** свр̀зѐм се ‘сапѐти се’. – Да се не свр̀зѐш, трѐба д-ѐмѐш вѐњер ако т-увѐти мрѐк; в. *љѐљнутиши*.

свр̀кати свр̀чем св ‘поскидати лишће провлачењем прута кроз затворену шаку, в. *вркаиши*’. – Ан ти ѐдломи прут, свр̀ка ѐнѐ лишће и ѐзудара оба̀двојѐцу, нѐће им више па̀сти на̀ум да се свѐђају.

свѹђе прил ‘свуда, на сваком месту’. – Вѹди рачуна, сине, да се не ѿпадѣиш, знѣш како кѣжу: свѹђе прѹћи – својој кѹћи дођи; || **свѹкудије** прил ‘и с т о’; в. *мошор, рав, уириѣиши*.

свѹћи свѹчѣм св **1.** ‘скинути одећу’. – Свѹци тѣј цѣмпер п-ѹвѹј скѣпси; **2.** ‘спустити нешто вукући низ брдо’. – Онѹ грање ѹдозго из рѣда свѹкосмо вamonаниже, трѣбаће нѣ-јесен за пѣцидбу рѣкијѣ; **3.** ‘повући према крају, померити’; *увирѣиши 2*.

сѣбе у *изр.* ‘за означавање удаљености’: **ђѣ** ~. – Їдосмо љѣ себе, Бѹгу иза нѹгѹ, да му ѣспросѣмо љѣвѹјку; *ошкѣд* ~. – вткѣд сѣбе се нѣсмо виђели, брѣ, рѹђо, разрѹдисмо се дибидѹз; ул. и: ~ *рѹке* ‘не пипај то’. – Чѹеш штѣ ти кѣ[же]м: сѣбе рѹке, да нѣ би ѣмали рѣч.

сѣбевук м ‘ручна тестера’. – Онѹ рѹчно тестерѣнце љѣдо зѹвѣ сѣбевук зато што стрѹжѣ сѣмо кад га вѹчѣш вѣмо к сѣбе, а кад га гѹраш нѣпрѣд оно не ѹбѣцѣ нѣшта.

сѣбица ж ‘непрепечена ракија’. – Стѹкок двијѣ-трѣ чѣше сѣбице и нѣколко стрѹчѣка млѣдог лѹка, кришкѹ сѣра и рѣжањ слѣнинѣ и ѹдок стѹци.

сѣвѣп -апа м ‘милост, добро дело’. – Сѣвѣп је помѹћи сирѹтињу, Бѹг ти тѹ свѣ нѣкнѣдѣ, што вѣко љѣдо: вѣзда дѣвѹ и вѣзда те срѣћа прѣтила; в. *осевѣиши се*; || **сѣвѣпно** прил ‘милостиво, благочестиво’; в. *болесник*.

сѣвѣрац -рца м ‘северни ветар’. – Кад зѣми ѹкрѣне сѣвѣрац, ѹндак мѣш и мѣчка спѣвају зѣјно.

сѣвити сѣвѣм св ‘погрешити’. – Їјакѹ си им рѣкѹ, нѣшта сѣвијо нѣси, јѣцаре су тѹ.

сѣвте с **а.** ‘срѣћан почетак неког посла, сефте’. – Ёвѣ разѹрасмо у ѹвѹј гѹдини прѹву брѣзду, тѹ нам је на сѣвте; **б.** ‘први пазар који направи трговац на почетку дана’. – Ђјд да ти кѹпим на сѣвте, па нек ти дѣн бѣднѣ берѣћетан.

сѣвтѣнсати -шѣм (не)св ‘направити успешан први пазар’. – Їзглѣда, кѹмшија, да сам ти јѹтрос јѣ сѣвтѣнсѹ.

сѣвтѣнција м ‘први јутарњи купац у радњи’. – Јѹтрос ми бѣјо сѣвтѣнција Милѹјко, бѣш ми је бѣтли, цѣо дѣн ми ѣшѹ пѹсо кѹ по лѹју.

сѣдѣвак -ѣвка м ‘дугме, пуце’. – втпѹ ми сѣдѣвак с дѹламицѣ, виђѣ нѣкако ми прѣиш дрѹгѣ каки бѣло ако нѣмаш ѣстѣ.

сѣдлати -ѣм несв ‘стављати седло на коња’. – Ёнѣ га тѣмо: сѣдлѣ Зѣкана и спрѣма се д-ѣдѣ у Губѣрѣвце.

сѣдло с ‘седиште на коњским леђима на коме седи коњаник’. – А Рѣсто сѣрѣч му начѣинијо сѣдло, нѣ може бѹље бѣти.

сѣдмица ж **1.** ‘недеља дана’. – Їдѹће сѣдмице љѣци пѹлазѣ ѹ-школу; **2.** ‘седмодневни помен’. – У сѹботу љемо чѣкуни да прѣкѣдимѹ сѣдмицу; **3.** ‘нешто дебљине седам цѣмтиметара’. – Д-ѣстрѹжемо на брѣвна ѹвѣ трѹпце, сѣмо нѣ знам дѣ л д-ѣидѣмо на сѣдмицу ил на ѹсмицу.

сѣиз сѣиза м ‘послушник, слуга’. – вн је ѣмѹ сѣиза и нѣје га ѹдѣјѹѹ од свѹѣ љѣцѣ.

сѣлара ж ‘жена која скита по сѣлу и разноси аброве’. – Љѣпосава ти је главна абрѹноша, прѣва сѣлара, сѣмо ѣдѣ по сѣлу ѹд-кѹћѣ до-кѹћѣ те вѹдѣ ѣброве.

сѣлендрѣв -а -о ‘лош, неродан, непогодан за обраду’. – Јѣс вѣлика ѣйва, ал сѣлендрѣва, мѹка да се нѣмучѣш.

сѣлѣиште с ‘место где је некада било село’. – Кѹ што ти мѣсто ље је нѣкад бѣјо виноград зѹвѹ виноградина, ље је бѣла кѹћа – кѹћѣрина, тѣкѹ ти мѣсто ље је нѣкад било сѣло па ѹпѹшћѣло зѹвѹ сѣлѣиште.

сѣло с ‘рурално, сеоско насеље’. – Кѹлко сѣла нѹлико ѣдѣта; || **сѣлце** / **сѣѹце**. – Сѣѹком је љѣгово сѣлце нѣјљѣпше; || **сѣлскѣй** / **сѣѹскѣй** ‘који припада сѣлу’. – втѣше нам сѣлскѣ ѹтрине.

сеља̀к -а́ка м 'земљорадник, житељ села'. – Ми сеља̀ци смо ти йжњели на ле́ђима државу кад гџ је загу́шћело, ми је сна̀дбили с лѣбом, мѣсом, ш ђецѣм да гинѹ и кад свѣ за̀врши́мо, јѣпѣт нас ни́ко не види кѣ усмрѣѣ сѣр. – Преко ле́ђа на̀шиг сеља̀ка се свѣ прелома̀тало; || **сеља̀че** -а̀чета дем. – Виђа ли ти оно мо́е сеља̀че како е ђубло ко̀ндурице; || **сеља̀чић** -ића м 'и с т о'. – Наиђоше два сеља̀чића кроз пи́јац, обу́чени ко цвет у ливади; || **сеља̀чина** м пеј. – Вѣли она ме́не: шта ме глѣдаш, сеља̀чино јѣдна, а ја њѣ не ђстак дѹжан: углѣднук како ти она ства̀р вири из очију; || **сеља̀чки** -а о 'који се тиче села, који се односи на село'; *изр.* ~-а мѹка. – Ни́ко ти не види на̀шу сеља̀чку мѹку, а сви ђд њѣ живѣ; ~и *живѣи*. – Баба говѣрила да е сеља̀чки живѣт вѣличачка мѹка за ме́но ра̀дѣсти.

сеља̀нин м 'житељ села'. – Сви сеља̀ни тог да̀на пра̀знују.

сеља̀нка ж 'жена са села'. – Сеља̀нке су ђбрѣале овај на̀род ра̀дећи данѣни ђно и рађајући ђѣцу. – Знаш како пе́ваше она́ј: ништа лѣпше ђд на̀ше сеља̀нке; || **сеља̀нчица** ж дем – На́ђи ти, бла́го ђѣду, неку ра̀дну сеља̀нчицу ако ми́слиш да бѣд-не́ш дома́нин чѣвек, немо́ да те на́мами нека ва̀рошанка па да се по̀тгле че́шеш по глави; || **сеља̀нчура** ж пеј. – Пу́шти онѹ сеља̀нчуру у бе́страга.

семења̀ра ж 'семенска стабљика конопље'. – Оста́ве се семења̀ре и по̀тгле осѣ́чеш оне врове; в. *семења̀ча*.

сена̀бија ж 'сорта јабуке'. – Кад се сена̀бија усѣти, ми́ром ми́рише.

сена̀дѣнка ж 'сорта јабуке'. – Имала е у Милићевића ја̀рузи виш оско̀руше, млѣ-го дѣбра сена̀дѣнка јабука.

се́нт об. у *изр.* на ~1 *од се́нтиа* 'отприлике, по осећају, напамет'. – Йдосмо ми на̀ко на се́нт преко ливада и њива и, да-[ви́д]иш, по̀трѣви́смо. – И ми ти заврѣамо те́ нѣни и на̀ко ђд се́нта крѣнемо преко не́киг њива и у свѣта́не те́к разабѣре́мо ђѣ смо.

сења̀ра ж 'просторија за чување сена, сењак'. – По̀чели по̀едини лѹди да пра́вѣ сења̀ре, на̀трпају си́ена по̀да-њу, ни́т ђѣну, ни́т увршују, ни́т лемѣзају, ни́т им ѣно́ кѣснѣ.

сења̀ти -а́м несв 'чистити коња гужвом сламе или сена'. – Ёне́ га у штали, ѣтишо́ да сења́ коње.

се́рбез прил 'слободно, сигурно, без страха'. – Уи́ђе ѣн се́рбез код на́чалника и вѣли му, у брѣ: дѣкле ђете, ка́же, ви на́с сеља̀ке да зе́ба́вате?

[**се́стра**] се́стрѣ ж. – Да ти при́чам, се́стро слатка́, ко́ѣ су ме мѹке сна̀шле; || **се́ја** ж хип 'сестра'. – Сна́јка на́ђенула пре́зѣме за̀овама на́-лѣпоту: се́ја, се́ица, се́ка, милѣцѣѢе, драго̀цѣѢе; || **се́ица** ж дем. – У́даде се Ци́ле, у́даде се и се́ица, ђѣца не-а́чка, ма̀горѣње ѣстарѣло, те ти ја́ и Милора́д ѣстасмо неѣкосни; || **се́ка** дем. – Не́мо та̀ко, бла́го ђѣду, то́ е тво́ја се́ка, ш њѣм да ди́челиш свѣ што има́дѣш; || **се́ле** ж 'сестра од миља'. – А́јде, се́ле, са́ мно́м на ва́шер, да ти кѹпим но́вѹ но́шњу; || **се́стрица** ж хип. – Се́стрица е ме́не на́јпрѣча; || **се́струшина** ж пеј. – За́мисли да му е се́струши-на у́зѣла дѣо, а те́так Ми́лѣнка Кѣстића ре́ко жѣни кад је дѣбила по́зив д-и́дѣ у су́д споради заоста́вштиње ко́ја е ѣстала иза Ко́ловог ђѣда: ми́ јѣсмо у не́маштињи, ал ако у́змѣш бра́ту јѣдно јѣди́но зр̀но ши́бице, не до́лази ми у-ку́ћу; || **се́стрински** -а -о 'који се односи на сестру, који припада сестри'. – Се́стринску лѹба́в не може ни́шта да за́мени.

се́стрић м 'сестрин син'. – И кад нас је углѣднѣ, у́јко ра́шири ру́ке и ви́кну: ѣвѣ ме́не мо́йг се́стрића, мо́йг Во́иновѣћа.

се́стричина ж 'сестрина кћи'. – До́ћи Ѣе ми се́стричина у не́ђељу са ђувѣги́јом, а до́ћи Ѣе и мо́ја се́ја, њѣзина ма́јка; || **се́стричи́ница** ж дем; в. *јаглучић*.

се́тва ж 'сејање'. – Још ко́й да́н па е вре́ме за се́тву, не́што се́мена има́мо, а не́што Ѣемо да при́кѹпѣмо.

сѣтовати -уем несв 'саветовати'. – Шашавог није вјда сѣтовати, он ћера по свѣм.
сивоња м 1. 'во сиве длаке'. – Ймадијагу ђви Манѡјлови Галоњу и Сивоњу; 2. 'човек велике снаге, а мале памети'. – Шта си наврѡ, сивоњо јѣдан!?

сйга ж 1. 'овца сиве вуне'. – Од Сйге кад уредиш вуну и испредѣш, мѡж д-йсплетѣш цѣмпер без вѡрбѡња; 2. 'врста камена'. – Ова сйга е лѡкорадна, ш-њѡм су Мйлош и ѡтац му Мильѡјко озидали спѡљње зйдове ѡд куће; || **сйгѡв** -а -о 'сив'. – Од свијуг оваца ђва сйгѡвѡ е нѡјбоља, свѡке гѡдине се близни. – Исплела им бѡба цѣмпере и чѡрапе од сйгѡвѡ вуне.

сигурација ж 'сигурност'. – Нйкака ти он сигурација нйје: свѣ што ѡбећа мѡш д-ѡкачиш мѡчку ѡ-рѣп, за њѣга ти вѡжи ѡнѡ што кѡжу »сйгуран ко вѡрѡв клин«.

сићѣлац -лица м 'човек који остане неожењен'. – Оста весели Радѣнко сићѣлац, не даде му се да с-ѡжени нйкако.

сићѣлица ж 'неудата старија девојка, уседелица'. – Знѡш како су нѡши стѡри гѡвѡрили: пробирѡч нѡје ѡтирѡч; тѡкѡ ти је ш њѡм, весѣлницѡм, било: ймала е прилика млѡго згѡднйг, ал рѡдитељи велѣ д-йдѣ свѣ по рѣду, прѡво да с-удѡју стѡрије сѣстѡре и тѡкѡ прѡђоше гѡдине, ѡна ѡста сићѣлица, без кучѣта и мѡчѣта.

сйјати¹ сйјем несв 1. 'сејати, ѡбављати сетвене радове'. – Ѣнѡ што сйјеш ѡнѡ ћеш пѡтље и жњѣти, а ѡнй што сйју вѣтар жњѣће олужу; || **сйјѡње** с гл им 'сетва'. – Ми смо већ свѣ припремили за сйјѡње и чѣкамо само да се суншнѣ зѣмља.

сйјати² сйјем несв 'просејавати (брашно, песак)'. – Ѓенѣ ти бѡбе у-кући, ѡста да сйје бѡрашно.

сйјати -ѡ несв 'сјати, светлети'. – Ударијо јѡј Дуле лѣктричар сйјалицу прѣд кућѡм, сйјѡ јѡј по цѣлу нѡћ.

сйјѡч -ѡча 1. 'сејач, ѡнај који сеје'. – Кад зѣмѡјле йзйће сйјѡч нѡ-њиву да сйјѣ, ѡн се ѡкрѣне йстоку, прѣкрстй се и кѡже: помѡзи, Бѡже; 2. 'машина, направа за сетву'. – Док нйје било ѡвијег сйјѡчѡ, сйјѡло се из рукѣ и ѡндак ти над ујком Милинком нйје ймало бѡљег сйјѡча, ѡн кад бѡци сѣме, кѡ да си свѡко зрѡно намѣштѡ.

си'ѣвати си'ѣвѡ несв 'севати'. – Нѡѡблѡчи се и пѡчѣ да сѣвѡ ѡдонуд од Овчѡра; || **си'ѣвнути** си'ѣвнѣ св 'бљеснути, севнути'. – Ѣнѡј јѣдан бйјѡше ѡбуѡ бѡкѡнѣ, йзвик-сѡне, рѣко би је пѡшѡ на сѡбор, кад прѣкршта нѡгу преко нѡгѣ, сјевнѣ блокѣја (7: 113); || **си'ѣвѡње** с 'нагло и снажно појављивѡње светлости, муње'. – Олјѣднѡм се смѡрачи и пѡчѣ си'ѣвѡње, да те стрѡ уѡвати.

сй'ѣд си'ѣда -о 'беле косе, сед'. – Сѣд ћѣдо, а осѣћѣла и бѡба па иг згѡдно вићѣти: кѡ да су пробѣарали; || **сѣдѡњѡв** -уњава -о 'просед'. – Не знѡм кѡко би ти рѣкѡ како йзглѣда: бйјѡше, нѡкѡ, висок, сѣдѡњѡв, з-брѡковима.

си'ѣно с 'осушена трава као сточна храна'. – Жћѣнули смо сѣдам си'ѣнѡ. – Згѡ-товили смо сй'ѣно зѡ-зйму, јѡш да скрђймо шѡшину кад ѡберѣмо жйто па смо стѡку ѡтѡросили; || **си'ѣнце** с дем од *си'ѣно* 'мали стѡг саденуѡг сѣна'. – Ако йспанѣ лѣпйг дѡнѡ да пѡкосймо ѡтаву, мѡгло би да се напѡбирчи лѣпо си'ѣнце. – Бйће да се сѡћѣну ѡвѡ сй'ѣнца. – Стрпуљйјѡ ѡвѡ-грй сй'ѣнца, нѣма штѡ да видйш, мѣнко већѡ од рѡгоцѣ и с тйм мйсли да чѣкѡ зйму; || **сй'ѣнски** -а -о 'који се ѡдноси на сѣно'; в. *ѡлац*, *ѡда-йѣти*; || **сѣнина** ж пеј 'рѡраво, старѡкосно сѣно'. – Ймѡ јѡш ѡнѣ сѣнинѣ, ал нйје нй за штѡ.

сй'ѣрка ж 'сорѡ крушке'. – Ймѡм јѡ гѡре у Стѡнићевини, изнад кѡшарѣ, сй'ѣрку крушку, кѡј знѡ кѡлко е стѡра.

сйѡка ж в. *сисѡ*.

сйктати сйктйм несв 'говорити гневно, у лутини'. – Кад мй бѡнусмо, нѡкѡ ћѣвли, пѡчѣ да сйктй ѡна њѣгова кѡ-нѡ лѡта гѡја; велй: кѡко вас нйје срамѡта да брукѡте шћѣри кѡѣ су вам, ѡман, стѡсале зѡ-удају.

си́ла ж ‘снага, моћ’. – Кад је укнула одонуд она́ си́ла, ми́слила сам да ће нас све погзити; *изр.* ~ му̀кѣ прил ‘много’. – Ђ, мѡе дѡѣте, си́ла му̀кѣ смо ви́ђели док ни́смо ме́но за́кућили; в. *дови́ека, закорови́и, замаза́и.*

[си́лазити] -и́м несв. – Кад је́до си́лазијаше ни́з стубе о́згѡ с та́вана, с пр̑шуту-цѡм у ру́ци, на́ма по́точи во́да на у́ста.

си́лација м ‘силеѡија, насилник’. – Нѡмѡде ти д-изи́грѡваш нѡког си́лацију и да се и́стрѡсаш во́ђе на мѡм има́њу да нѡ би ра́дију ѡва́ј прѡштац.

си́лдисати -шѣ св ‘склизнути, изаћи из правца, омакнути’. – Ма́ло е ва́лило да га ѡ́скијом поду́ватим и прѡврнем, ал ми ѡ́скија си́лдиса и она́ј се ка́мен по́ново врѡти у-рупу.

си́лити се си́ли се несв **1.** ‘лепо се развијати, напредовати (о усевима)’. – Ма́ло-ма́ло па ма́ом ѡбно́ћ па́нѣ кйша, па се у́севи си́лѣ и мо́дрѣ ко плани́на; **2.** ‘хвалисати се, нападно истицати своју вредност’. – Ко гѡј се си́лију ни́је добро прѡшѡ јел је ка́зано да ће пр̑ви бити по́следњи, а по́следњи пр̑ви и јѡш је ка́зано да и́јако си́ла Бѡга нѡ моли – ни Бѡг си́лу нѡ воли!

си́н м ‘мушко дете’. – Дѡби́ју Же́љко си́на; || **си́нко** -а м хип, в. *иорадова́и се;* || **си́нчић** -и́ћа м дем. – Има́ два си́нчића и јѡдну ѡ́ркицу; || **си́нчина** м аугм. – О́во ти је Ве́нѡв си́нчина; || **си́нѡвљев** -ѡвљева -о ‘који припада сину’. – О́во е за ме́не и мо́г ба́пца дѡво́љно, а ѡва́ нѡва́ кўћа е си́нѡвљева, ни́г има́ ви́ше, ва́ла Бѡгу, ни́ма ви́ше и-треба́; || **си́нѡвски** -а -ѡ ‘који припада сину, који се односи на сина’. – У ѡво́м ти ја́ту има́м и си́нѡвске, и бра́ске и ко́мши́нске ѡце́ и ме́не је Гѡспѡд, сла́ва му и ва́ла на ѡего́вом да́ру, свѡм то́м ѡпо́то́м обда́рију || **си́нѡвски** прил ‘као син’. – Па́зију га е си́нѡвски до за́днѡг ча́са и и́спратио га како Бѡг ми́луе.

си́нгерица ж ‘марка шиваће машине’. – Ку́пили смо обадвѡ́ма ѡ́ркама уз ру́во и по си́нгерицу, то́ ти је ѡндак би́ла на́јбо́ља маши́на.

си́нѡвац -ѡвца м ‘братов / деверов син’. – Ста́ри ѡ́д Срѡтен би́ју бе́жѡетан па поклѡни́ју има́ње на́шем пра́ѡеду Ми́лоју, ѡ́еговом си́нѡвцу; || **си́нѡвчѡв** -чева -о ‘који припада си́нѡвцу’. – О́во ти је си́нѡвчева ѡ́вѡјка.

си́нѡвица ж ‘братова / деверова кћи’. – Мо́ја си́нѡвица И́вана се у́дала за Ми́лоша Јѡвановог; || **си́нѡвичин** -а -о ‘који припада си́нѡвици’. – Си́нѡвичин си́н по́шѡ у-школу.

си́нѡј прил ‘синоћ’. – Си́ној Јѡво кроза се́ло прѡ́ђе; || **си́ноћке** прил ‘синоћ’. – Си́ноћке ти ја́ се́дѡм у авли́ји, би́јагу уца́клиле зви́езде, па се се́тик кад смо би́ли ѡ́ца: и́знесѣ на́ш ве́сели је́до сла́мњачу у авли́ју и ми́ш ни́м ту́нѡк по́ли’ежемо, а ѡн нам пр̑ча ка́ко е би́ло кад је ѡн би́ју ма́ли па ва́кѡ са свѡјѡм ѡ́едом ле́жѡ у авли́ји; || **си́ноћни**. – Бо́ли га гла́ва од си́ноћног бекри́јања.

си́нути си́нем св **1.** ‘севнути’. – Запѡваше коса́чи, јѡчи се́ло: Си́ни ѡ́ком, га́рара ѡ́вѡјко / си́ни ѡ́ком да па́лим ци́гару; **2.** ‘сунцем огрејати, обасјати’. – Кад си́не ја́рко сунце с прѡ́љења, све́ се ра́дуе, и ѡ́ца, и ја́гња́д и че́ле.

си́нцир -и́ра м ‘ланац’. – О́ткинуло па́шче си́нцир, тр̑чи пу́том и ча́грља.

си́њи -а -е ‘плавичастосив’. – Кад сам ѡ́тишѡ за А́мерику, па гле́дам ѡно́ мо́ре, се́тѡм се ка́ко е мо́ја ма́јка говѡрила кад нѡко учини́ ка́ки нева́љалук: да́бѡгда ѡшѡ преко си́њег мо́ра; *изр.* ~ -а *ку́кавица* ‘црна кукавица’. – О́но што е за ни́г ре́кла ба́ба Ко́сара ка́зуе да ни́г двѡица ни́су ѡ́бичне, но си́ње ку́кавице.

си́одити си́одѡм несв ‘силазити наниже, спуштати се с веће висине’. – Кад смо с др̑вима си́одили наниже с плани́нѣ, према Ча́чку, испривѡја́мо ви́нтове, чу́е се шкр̑па па па́пучи́ца, одје́куе шу́ма, ко́ да сви́рају штруме́нти.

си́пити си́пи несв ‘росити, ромиаати’. – Кад је по́чала ѡна́ кйша да си́пи, ми́ смо те́к би́ли на по́ пу́та.

сипљати сипљем ‘отежано дисати, хрипати, имати сипњу’. – Имала е онā бāба Стāмѣнка нѣку вālинку, свѣ је сирѡта кад идѣ ўз брдо сипљала.

сипљо -а м ‘човек који тешко и гласно дише’. – Сипље весѣлнѣк, сāмо глāш кā-ће да с-ўгўши, а онā рђа му велѣ: »штā е, сипљо сипљивѣ«; он га, весѣлнѣк, сāмо тўжно пѡглѣднў и нѣшта му нѣ рече; || **сипљāv** -а -о ‘који отежано дише, астматичан’. – Дѡбри су му вѡлови, ал му дѣшњāк кāдар мѣно сипљāv; || **сипљив** сипљива -о ‘и с т о’; в. напред *сипљо*.

сипња ж ‘плућна болест, астма’. – Дѡбро се бѡријо док га не снађе ѡвā нѣсретна сипња, сād нѣ можѣ лāсно нѣшта да прѣврѣди, па му крѣвлѣ нѡ ѣшта; || **сипњāv** -āива -о ‘који има сипњу, сипљив, астматичан’. – Згѡдни су му вѡлови, ал ми лѣвāк нешто сўмљив, ко да е мѣно сипњāv.

сѣр м ‘производ добивен сирењем млека’. – Нѣћеш тѡ од мѣне чўти па да ти је сѣр кѡ кāјмак; || **сѣрац** сѣрца с дем хип; в. *брашно, чанче*.

сѣралица ж ‘уређај на коме се цеди сурутка од сира’. – Нѣко нѣје ўмљѡ да направѣ лѣпшў сѣралицу од Јерѡтија, ѣмала е ногāре и гѡре плѡчу ко нѣкѣ ѡмāнѣ астāлчић на кѡјѡ је ўкрўг ўдўбљен ѡлучић у кѡјѣ се циѣди и вāмо ѡтичѣ у кāнту сўрутка, а ўнутар тѡг ѡлучића се тўрѣ грўдњача са пѡтсѣрцом, ѡзгѡ се прѣтиснѣ крўгом и јѣднѣм бјелўтком. в. *грўдњача*.

сѣрити -ѣм несв ‘привити сир’. – У ѣнѡј кўћи се знāло кѡ е плāнѣнка, ѣѣн пѡсѡ е да мўзѣ крāве, да вāри и сѣри и да вѡдѣ рāчўн о бѣѣлом мрсу.

сѣриште с ‘течност у кѡју је стављен осушен животињски желудац као средство за сирење’. – Зѣмāјле смо сўшили, кад зāколѣмо кākѡ брāvче, жѣлудац и тѡ пѡтље жѣне корѣстиле кѡ сѣриште. – Кад се зāколѣ тѣле ил јāгње, ѡндак се ѡчистѣ сѣриште, пѡсолѣ, нāдуе и тўрѣ у прѡмāјну сувѡту двāтри мѣсѣца, па се пѡтље сѣрно ѣсѣцā и тўрѣ двāстак грāма у двā-кила прѡкуванѣ и ѡлāђене сўруткѣ и дѡдāш шāку сѡли, ѣзмешаш и ѣзрўчиш у чѣс сўд и двā-трѣ дāна дрђиш у кўјни, пѡсле ѡднесѣш ѣе је лāдно и кад ти трѣбā, ўзимāш те с тѣме сѣриш.

сѣров -ѡва -о ‘неосушен, непросушен’. – Нѣмѡте, ѣѣцо, јѡш пѡчињати с плāштењом, сирѡво е, упāлиће се у плāшћу; *изр.* ~а *слāнина* ‘сланина са тек закланог свињчѣта’. – Онў сѣрову слāнину дѡбро ўсолѣмо и тākѡ ѡна ѡдлѣжѣ у салāмури, па е ѡндак кāчијмо гѡре висѡко изнад прѡчѣвља да се дѣмѣ.

сирѡвѣна -ѣнѣ ж ‘примитивац, неотесанац’. – Ма пўшти ѡнў неотесану сирѡвѣну, ш ѣѣм нѣ трѣбā ѣмати нѣкака пѡсла.

сирѡма -ѡмаа м ‘сиромаш’. – Нѣје цāбе кāзано да ѡноме кѡјѣ пѡпружѣ сирѡмāу нѣће зāвалити јел знāш како се кāже: споради сирѡтињѣ и сўнце грѣје. – Кад ме тѣчо Ылија и тѣта Стāнѡјла нākѡ дѡчекаше, ѡндај сам пѡјмио штѡ се ѡнѡ кāже »код бѡгата на глāс, код сирѡма на чās; || **сирѡмāшак** -шка м ‘сиромашан добар човек’. – Он ти је, сирѡмāшак, нākѡ вѣретѣзан, свāком прѣтрчѡ да пѡможѣ кѡлко е мѡгѡ; в. *сипѣ*.

сѣромāшан -шна -о ‘сиромашан’. – Јѣс сѣромāшан, ал је чāsан и тāчан ко град.

сирѡмāштиња ж ‘беда, оскудица, сиромаштво’. – Кѡјѣ се сѣлѣ, знāј да ће му дѡћи сирѡмāштиња.

сирѡта -ѡтѣ ж ‘сиромашно незаштићено женско чѣладе’. – Ѣна, сирѡта, нѣма ни кўчѣта ни мāчѣта.

сирѡтица ж ‘девојка, девојчица без родитеља’. – Нѣ дао ти Гѡспѡд да сирѡтицу ўцвиѣлѣш.

сирѡтāн -āна м ‘дечак без родитеља’. – Сѣвāп је пѡпружити ѡнѣм сирѡтāнима, ѡни су, јāдни, жѣљни свѣгā.

сїрѡтан -тна -о 'сиромашан, слабашан, незаштићен'. – Сїрѡтан су жївот проживели, али нїком нїсу ни вѡду нагрўнили; || **сїротно** прил 'сиротињски'. – Живели су сїротно, али на свѡју мўку нїкад се нїсу пѡжалили.

сирѡтиња ж 'слабог имовног стања'. – Ђни су ти бїли вѡлика сирѡтиња, ал су зѡпѡли из пѡтнїг жїла дѡн нѡћ док нїсу зѡимали.

сирѡтовати сирѡтуем несв 'живети у немаштини, сиротињи'. – Сїрѡтовѡли смо свѡ док не прїстигоше ђѡца, е пѡтље се ковѡрнусмо, вѡла Бѡгу.

сирѡче -ѡчета с 'дете које је остало без родитеља'. – Ал сирѡчѡд припомѡћи, тѡ е вѡлики сѡвѡп, ѡни јѡдни нѡмају зѡштиту, знѡш како се кѡже: нѡјѡ се кѡ сирѡче на зѡдушнице; || **сирѡчић** -ѡчића м дем. – Наїѡе онај сирѡчић и пита мѡже л што да нам урѡди.

сирѡе сирѡета с 'кисела течност за зимнице и салате'. – Мї смо стѡлнѡ прѡвели дѡста винског сирѡета, па смо пѡћѡкѡм пѡклањали пѡнекў влѡшу, па јѡмпўт Стѡјана вѡлї: кад је цѡбѡ е сирѡе је слѡтко; **изр.** *кѡсїпїи на ~у* 'строга постити и у време најтежих послова'. – Ђндак се, очи Пѡтровдана, кѡсило на сирѡету.

сирѡѡтуша ж 'винска, воћна мушица'. – Кад прѡвирѡ цїбра, изнад кѡцѡ вїдїш рѡј сирѡѡтуша. – Ако-[ѡ]ш да знѡш кѡѡ је прѡво вїно, сїпѡј га ў чашу, а тѡкѡ и ѡнѡ у кѡѡ сўмљаш, па иг тўри на ѡтворен прѡзор па ѡеш вїђети да сирѡѡтуша їдѡ на ѡнѡ прѡво, а на вѡштѡчко јѡк.

сїса ж анат 'дојка'. – Ако те прѡпуштїм крѡз-рўке, сѡтићеш се кад си мѡјку ўјѡ зѡ-сису; || **сїсница** ж дем. – Млѡдачна јѡј крѡва па јѡј сїснице нїсу вѡћѡ но у ѡвцѡ; || **сїска** ж дем **а.** 'и с т о'. – Сѡ-ѡе нѡму мѡјка да дѡ сїку, да се нѡрўца мѡјкин сїнчић; **б.** 'крава која даје доста млека'. – Лїка јѡј тўри пѡ бўчука мѡќиња, па ўзмѡ чешѡгију те је тїмѡри и свѡ јѡј тѡпѡ: сїко мѡја лѡпа; || **сїкуља** ж 'и с т о'. – Од ѡвѡ сїкулѡѡ јѡ мўзѡм кѡлико од ѡвѡ двїје; || **сисѡтина** ж аугм пеј 'велика сиса'. – Раздрљїла ѡнѡ сисѡтине, кѡ да нїко вїше сїсе нѡма; || **сїсўрда** ж 'и с т о'. – За нѡкѡ сїсўрде свѡкѡ е ѡљина ўска; || **сїсўрина** ж 'и с т о'. – Нѡ можѡ ѡнѡ сїсўрине да нѡсї лѡсно, ал јѡј не смѡтају да лѡе.

сїсак сїска м 'испучени део тестије (налик на сису) на који се пије вода'. – Тѡстија ти гѡренак на вўру їмѡ шїри ѡтвор крѡз кѡјї се нѡсипѡ вѡда и сїсак на кѡјї се пїје.

сисѡнче -ѡнчета с 'младунче брѡва које јѡш сиса'. – Нѡјслађе је кад се їспечѡ млѡдо прѡсе, мѡно вѡћѡ од сисѡнчета.

сїсати сїсѡм несв 'узимати млеко од мајке сисањем'. – Нѡшѡ ѡн нѡма да прѡдае мѡглу, рѡкѡ би смо мї сїсали вѡсла.

сїсача ж 'женска особа маркантног попрсја'. – Ђнў сїсачу прѡзвали Мїла Сїса.

сїсуља ж в. *сисача*. – Кад зѡигра ѡна сїсуља, свѡ се дрмѡ.

сїт сїта -о 'који није гладан, нахрањен'. – Кад си нѡјздравї, блѡго ђѡду, сѡти се бѡлесног, кад си нѡјбогѡти, сѡти се сирѡмѡшка, кад си нѡјсїти, сѡти се глѡдног. – Вїкаше ўјко, сїт глѡдном нѡ-веруе. – Свѡ ми се стѡка згѡдно нѡпасла, ал нѡјсїтија е Рўјка, шїрѡно дўља.

сїтан сїтна -о 'мали'. – Сїтна нам ђѡца, мѡрамо да зѡпнѡмо, еда би иг їзвели нѡ-пўт; ~ *шѡћер* 'фабрички прѡрађен шећер у кристалима'. – ўзми ми, за слѡткѡ, пѡ-шѡс кїла сїтнѡг шѡћера и јѡдно кїло кѡцке д-имѡмо за послужѡње.

сїтнїна -їнѡ ж 'сїтне границе, ѡушчице за потпалу'; в. *їѡпїїалипїи*.

сїтнїти -їм несв 'чинити да нешто постане ситно'. – Да би се пѡсїјѡ лўк трѡбѡ сїтнїти зѡмљу да бїднѡ ко мѡкиње. – Ђде у дўћѡн да сїтнї пѡре, трѡбѡ ђѡци да дѡд-нѡ пѡнеки дїнар, а нѡма сїтно.

ситница -ицѣ ж в. *мимогред, нец*; || **ситничца** ж дем; в. *оѣац (Оци)*; || **ситничав** -а -о ‘ситан, омањи’. – Јѣс на̀ко̀ ситничав, ал је вредан и ђтарашан, нѣма му равна; в. *ручни*.

ситничар м ‘који обраћа пажњу на ситнице, цепидлака’. – Он ти је ситничар, не зову га ца̀бѣ пица̀изла.

ситњез м/ж 1. ‘ситни плодови’. – Йдте, њѣцо, те пошлámте ђна̀ј ситњез по компиршту што е ђсто̀ иза радника, зауварица е да ску̀вамо ме́шу свињама; 2. ‘мала деца’. – Да ми бѣ д-ѣзведѣм ђву̀ ситњез на̀ пѣт, па пѣтље шта нам Бог да̀.

сито с а. ‘направа за просејавање брашна’. – Нѡва сна̀јка е с почетка дѡбра, ал тѣк ѣе се пѣтље ви́ђети ка̀ка̀ ѣе да бѣднѣ, за̀тѡ се и ка̀же да нѡво сито о клину ви́сѣ, а кад ђстарѣ – у бѣцáк по̀годѣ; б. ‘више решеткастих делова вршалице’. – На дрѣшу се пѣтпрају̀ сита ко̀ја одва̀јају̀ пшеницу од пљѣвѣ.

ситува̀ција ж ‘ситуација, стање, прилике’. – Дѡшѡ сам ти у млѡго тѣшку ситува̀цију: град ми ѡбиѡ лѣтину, та̀та се разбоље, а по̀рез пла̀тију̀ нѣсам.

сићи си́ђем св ‘спустити се надолѣ’. – Потље ра̀га рѣше на̀ши да си́ђу ва̀модѡље ѡ-поље, доди́јало им, велѣ, свѣ ву́ћи на̀више ѡ-брдо, и ѡсе́ве и си́ено и коѣшта, ла̀шне им во́ђе свѣ на̀подногу, а ѡзгѡ свѣчу̀ са̀мо во́ђе и др̀ва; *изр.* ~ с ѡма̀ ‘полудети, обезумити’. – Ве́сели Ми́кета бѣја̀ше си́шѡ с ѡма̀ и ѡмро е у нѣком дѡму ѣе бо̀равѣ та̀ки слѣчаеви.

си́ђушан си́ђушна -о ‘сасвим мали’. – Бѣја̀ше Игрѡтин си́ђушан, ал ѡчкоперан човѣчи́ђ, врѣ́ђѡ е за трѡицу; в. *омањи*.

си́чан си́чана м ‘јак отров’. – Ма не мѡгу д-ѣдѣм ни да пи́ђѣм ништа, до́ђе ми, Бо́же, прѡсти, д-ѡзмѣм си́чана, свѣ се урѡтило спро́ђу ме́не.

сја̀гња ‘која носи плод (о овци)’. – Сја̀гње свѣ ђвце, ва̀ла Бо́гу, ви́дѣ се да за́чињу.

сја̀ктити (се) -ѣ (се) несв *сáкѣиши се*; в. *угланца̀иши*.

сја̀тити се -ѣмо се св ‘сабрати се’. – Бѣла ве́лика са̀рана: сја̀тиѡ се на̀род из цѣлог сѣла и млѡго да̀љњи́г.

сја̀шити -ѣм св а. ‘сјахати, сићи с коња’. – Он сја̀ши с коња, на̀бѣ дѣзгѣн на прѡше́ и ђде буна̀ру те се ѡми́ и на̀пѣ во̀дѣ; б. ‘сићи, ослободити притиска’. – Сја̀ште ве́ђ ја̀мпѣт с моѣ грбачѣ, радте нѣшто. – А̀јде, брѣ, сја̀ши ве́ђ јѣднѡм, дѡста е бѣло, ѣвѣ во́ђе, на вр̀ гла̀вѣ си ми се пѡ̀пѡ. – Зна̀ш како е ка̀зано: сја̀ши ку̀рта д-ѡзја̀ши му̀рта, а мешчи́ни да штогѡ́ђ се ви́ше мења̀ју, свѣ су ви́ше ѣсти́.

сја̀ра / сја̀рина в. *сѣра*.

сја̀рити (се) сја̀рим (се) св ‘стрчати низ брдо’. – Глѣда̀м ја̀ како ѣѣца сја̀рише ђвце низ брдо, ђчас пѡсла.

ска̀јмачити -ѣм св ‘скину̀ти ка̀јмак с млека’; в. *усири́иши*.

ска̀кавац -а̀вца м зоол ‘инсект из пор. Acrididae’. – Велѣ да кад ска̀ка̀вци на̀йђу у ве́ликим ро̀евима, опѡстоше ѡсе́ве.

ска̀кати ска̀чем несв према *скочи́иши*. – Мѡмци су ска̀кали ѣзместа или ѣстркѣ, па ко̀ побѣди ђн та̀ј дан не враћа̀ ђвце, тѡ и за њѣга ра̀де побѣђени; || **ска̀ку̀тати** ска̀ку̀ћѣм несв итер ‘поска̀кивати’. – Шта̀ тѡ ска̀ку̀ћѣш ко̀ зѣкан ска̀ку̀тан; || **ска̀кнѡнути** ска̀кнѣм св ‘брзо отићи по нешто’. – Ска̀книде ча̀ском до ка̀чарѣ те ми донѣси пи́јѡк; || **ска̀кчѣти** ска̀кчѣм св ‘скоком променити место’. – Ни́кад, велѣ ба̀ба, нѣмѡ рѣ́ћи »ѡп«̀ прѣ́је но̀ што ска̀кчи́ш. – Ска̀кчиѡ с по̀дине с ви́лама и по̀јуриѡ на̀више; *изр.* *ска̀ка̀иши / ска̀кчи́иши у ѡсѣа̀* ‘преварити, не одржати реч’. – И ни́кад нѣмѡ сѣбе да ска̀чеш у ѡста.

ска̀ку̀тан -ана м ‘који стално ска̀ку̀ће’; в. *ска̀ку̀ѣиши*.

ска̀ла̀бучити -ѣм св ‘скупити на брзину’. – А̀јде, ѣѣцо, да ча̀ском ска̀ла̀бучѣмо ово си́ено, обла̀ча́ се од Овча̀ра, бо̀јати се да не ѡдари ки́ша.

скаламүтити -а̄мүтим св ‘урадити нешто на брзину’. – Нём̄о да ми скаламүтиш тб, него да ми зг̄одно ура̄диш.

скаламүтња ж ‘смутња, хаос’. – Јо̄ј мёне й̄добога, кад на̄стаде скаламүтња, не зна̄дијаше се ко̄ п̄ӣј̄е ко̄ пла̄ћа, једва ж̄иву гла̄ву ишчүпасмо из о̄н̄е гү̄нгул̄е.

скәмени се -йм се св ‘престравити’. – Кад је үгледо да е бик на̄бијо на р̄гове вёселог Дра̄гана Богд̄ановог, о̄н се скәменијо, ни да м̄рдн̄е, ни да бекне.

скәмија ж ‘школска клупа’. – Кад је үчитель үиш̄о у учијоницу и вӣђо Цвёта да се й̄сп̄о на скәмију, үватијо га за уво, зам̄ал се није унередијо.

скәмчити -им св ‘прикупити с тешком муком мало новца’. – Једва скәмчисмо нёку цр̄кавицу да по̄шљемо ђетету ү в̄ојску.

скањёрати се скањёрам се несв ‘оклевати, накањивати се’. – Нём̄ојдер да се скањёраш тјӯ вазд̄ан, него по̄јтај, күмим те Б̄догм; || **скањёрање** с. – За њино скањёрање й̄м̄о је ђедо д̄обар лй̄ек: при руци му бӣјо прүтй̄ћ.

скапавати скапавам несв према *скай̄а̄й̄и*; в. *жедан*; || **скәпати** -а̄м св ‘пресвиснути, цр̄ћи’. – Скәпасмо од-ра̄да, ако ми вёруеш; в. *оморина*.

скәпса ж ‘жега’; в. *ла̄ћан*, *свӯћи*.

скарабүцити скарабүцим св ‘урадити нешто како било’. – Шт̄а си то скарабүцила, да си н̄огама ра̄дила, б̄оље би й̄спало и за так̄е је један ђедо гов̄оријо: ако си о̄в̄о ра̄дила рукама – о̄тпале ти до рамен̄а, а ако си н̄огама – позл̄атиле ти се до гузиц̄е.

скәрадан -дна -о ‘непристојан, скаредан’. – Јес он наочит, ал је, бра̄те, скәрадан на̄чисто.

скёкати скёкам св ‘потрпати без реда’. – Шт̄а сте скёкали оне сн̄опове ко да су дүшмански, што нӣсте зг̄одно по̄трп̄али у ка̄мару.

скёмбати скёмбам св ‘зграбити, шчепати’. – Скёмбали га д̄оље у ја̄рузи и ша̄нули му нёшто ко̄ вра̄на пй̄лету, с̄ад је мӣрнй̄ од б̄үбиц̄е.

скерёбичити -йм св ‘урадити алкаво, на брзину’. – Ма б̄оље да није ни ра̄дијо, него што е о̄н̄о на̄ко̄ скерёбечијо.

скйнути скйнем св **1.а.** ‘сазути се’. – Скйни т̄е ка̄лаве чизметине пр̄ед-кӯћом; **б.** ‘раскомотити се’. – Мбра̄м да скйнем ц̄оку, во̄ђе ти зг̄одно врӯћина; **2.** ‘дохватити нешто што је на висини’. – Скйни ми нёку ко̄шчину да т̄үрим у пас̄уљ; *изр.* ~ с *вра̄иша* ‘отарасити се нечег или неког, ослободити се’. – Са̄мо кад скйдок с вра̄та сүд и дво-ка̄те, дал̄еко им л̄епа кӯћа; ~ *гла̄ву* ‘погубити’. – Ти су нам прӣјатељи скидали гла̄ве кадг̄о им се ука̄зала прӣлика.

скйтара ж / м ‘особа која се не задржава у кӯћи и не мисли о својим пословима и обавезама’; в. *й̄о̄й̄уца̄й̄и се*.

скйчати скйчй(м) несв ‘оглашавати се скичањем’. – Ӯт̄ом се үкљ̄ешти пр̄асе ү пр̄ош̄ће и по̄че да скйчй те Мй̄јодрог згү̄жв̄а о̄н̄е а̄ртије ү-цеп па о̄трча у свӣњскү б̄ашчу (7: 165).

скл̄ад м ‘граница између двеју парцела’. – Између на̄шиг њива й̄ма скл̄ад ко̄јй нй̄ко од на̄шиг нй̄кад није пй̄пн̄о.

скл̄епати -ёп̄ам св ‘урадити нешто како било, без укуса’. – Скл̄еп̄о му нёки п̄ёл-вер ка̄пију, није ни за свӣњскү б̄ашчу, а ја̄дно ти за дома̄ћинску авлију; в. *кра̄јница*.

скл̄ешит -ёшита -о ‘одмерен, подесан, таман како треба’. – Ёв̄е ти о̄ва̄ ко̄са, о̄на ти је од с̄едам ша̄ка, б̄аш је на̄ко̄ скл̄ешита.

скл̄онити -о̄нй̄м св ‘помаћи, преместити, сакрити’. – Он скл̄о̄нй̄ новчанй̄к, нй̄ко не зна̄ ђ̄е ст̄ој; *изр.* ~ *гла̄ву* ‘избећи опасност’. – Нӣси м̄до̄ ү о̄н̄о вре́ме л̄асно да не̄ђе скл̄о̄нй̄ш гла̄ву; || **скл̄о̄нит** скл̄о̄нита -о ‘заклоњен, смештен у заветрини’; в. *врикара*.

склѡпити -ѡпѣм св 'саставити нешто из делова'. – Замѡли, нѣно, ђеда да нам склѡпѣ рѡзбој, врѣме је да ткѣмо, срѡдили смо пѡљске пѡслове; *изр.* ~ *ѡговор* 'озваничити договор о куповини'. – Ишли те склѡпили ѡговор о куповини шѡмѣ; ~ *ѡчи* 'умрети'. – Тѣ гѡдинѣ мѡја вѣсела мѡјка склѡпѣ ѡчи и ѡде Бѡгу на ѣистину.

скљѡкати се -ѡкам се св 'срушити се, пасти неспретно'. – Стрѡ ме да се не скљѡка ѡзгѡ с нѡлике висинѣ, не дѡј Бѡже, не би зи'ѣвнѡ; в. *вододерина*.

скобѣљати се -ѣљѡм се св 'тешко сићи, скотрљати се'. – Кад сам прескѡкѡ преко јѡругѣ, гѡренаке испод Сѡвинѣ вѡдѣ, ѡштукнѣм ѡ ногу, јѣдва се скобѣљак вакодѡље дѡ-кућѣ.

скѡбла ж 'алатка за дубење дрвета'. – Растрѡгасмо трѡпац нѣздѡж, па од ѡнѣ јѣднѣ половинѣ Рѡдѡнца Рѡжчић скѡблѡм ѣскопа кѡрито за свѣње, не мож бити бѡље.

скѡвати скѡѡем св 'направити ковањем'. – Скѡвѡ ми Дрѡган Пѣта звѣкѣр за кѡпију сѡмо тѡкѣ.

сковићлати -ѣтлѡ(м) св 'смотати и однети'. – Кѡпѡ се весѣлнѣк на Мѡрави, сковићлѡ га брѡзак и нѡшли га после трѣ дѡна.

скѡвчати скѡвчѡм св **1.** 'закопчати'. – Скѡвчѡј тѡ дугмѣта, видѣш како дѡва, назѣпѣш; **2.** 'схватити, разумети'. – Свѣ сам му рѣкѡ кѡ рѡђеном ђетету, ал нѣје вређело: ил нѣје шѣѡ да ме пѡслушѡ ил нѣје скѡвчѡ штѡ сам му рѣкѡ.

скѡзна 'бременита (о кози)'. – И ѡвѡ Бѣлка нам је скѡзна ѣјакѡ е млѡда.

скѡкати скѡкам св **1.** 'забити, зарити'. – Кѡже да е ѡн кад су му ѡтѣли сѣстру, смѡтѡ нѡж и скѡкѡ га Тѡрчину у лѣђа и ѡндак пѡбегѡ вѡмо и тѡј се насѣлијо; **2.** 'потрошити, проћердати'. – Ъзѡ од пѡштѡра пѡре што е ђеду пѡслѡ ѡнѡј чѡвек за јуне, нѡпијо се и пѡла скѡкѡ у кавѡни с ѡнѣм бекрѣчинѡма.

скѡкнути в. *скакатѣи*.

сколи'ѣвати скѡли'ѣвам несв према *сколићѣи*; в. *дечкић*; || **скѡлити** скѡлѣм св 'споасти, опколити'. – Скѡлили га са свѣјѡг стрѡнѡ и нѣмаде кѡд, прѣстаде, тѣшка срѡца. – Скѡлијо е кѡ нѡпас и ѡна прѣстаде те ѡде за'њѣга.

скѡнтати -ѡм св 'схватити'. – Кад је скѡнтѡ, виђѣ кѡлко е сѡтѣ, ал бѣ дѡцкан, прѡшѡ вѡз.

скѡнчати -ѡм св 'упокојити се, умрети'. – Кад чѡвек скѡнчѡ, ѡн не носѣ на ѡнѡј свѣт нѣшта сем скрѣштене рѡке и дѣла свѡја. – Кад је јѡднѣ ђѣдо скѡнчѡ, дѡго нѣсмо мѡгли да свѣкнѣмо без њѣга, свѣ смо поглѣдали еда ли ће бѡнути ѡднекле.

скѡро прил **1.** 'убрзо'; в. *грѡнућѣи*, *ѡвершиваћѣи*, *сѣелна*; **2.** 'најчѣшће, углавном'; в. *ѡаћѣићѣи*!; **3.** 'недавно'; в. *ѡзелењѣићѣи*, *сандучара*.

скѡрѡп м 'млад кѡјмак'; в. *кајмак*.

скѡрѡшити се скѡрѡши се 'претворити се у кору'. – Скорѡшила се зѣмља, ѡпљѣскала е кѣша, бѣјо би сѣвѡп опрѡшити башчѡвѡнлук; в. *закѡрушићѣи* (*се*). – Нѣмѡ сѡд дѣрати те кѡљаве пантолѡне, но иг скѣни и тѡри крај шпѡрѣта па кад се то блѡто скѡрѡши, ѡндак ѡзми кѡчѡнку ил дрпару чѣтку те га ѣшчеткѡј и ѡно ће да спѡнѣ.

скѡт м 'рђа од човека, животиња'. – Вѣкаше јѡдни ђѣдо да е се лѡсно бѡрити с чѡвѣком, јѡш лѡшње с јунаком, ал је са скѡтом, кѡже, млѡго тѣшко јел тѡј не бѣра срѣства; || **скѡтиња** м аугм. – Тѡ е скѡтиња јѣдна кѡкѡг мѡјка рѡдила нѣје; в. *ѡданле*.

скотрљати се -ѡм се св 'кретати се котрљањем'. – Кѡлко су невалѡли, ѡни ѡпучѣ тѣкву ѡдѡзгѡ и ѡна се скотрљѡ нѡниже и кад је ѡдарила ѡ-шљиву, пѡкла у пѡрампѡрчѡд.

скочѡњити се скѡчѡњѣм се 'смрзнити се, укочити се од зиме или страха'. – Свѣ се бѣјагу скочѡњѣли од ѡнѣ арлаѡцѣ и ѡбузѣла иг дрѡт.

скѡчка ж ‘точкић помоћу кога се лакше покрећу нити при извођењу зева’. – Да ли ће бити један или два пара скочки, зависи од тога да ли се тке у двије или у четири нити (9).

скр́асити се скр́асим се ‘смирити се’. – Само луња кѡ глѡва кѡчка, нѡкако да се скр́аси на јѡдном мѡсту; || **скр́ашавати се** -аш́авам се несв према *скр́асиѡи се*; в. *виѡлаѡи, укѡѡанија*.

скр́ати се скр́ам се ‘пасти с висине и поломити се’. – Скр́ала се Милѡва ѐбрадова с ѡнѡ врлѡтне трѡшњѡ и излѡмила се нѡчисто, јѡдва е претѡкла, да нѡ бѡ Милѡја Бѡбића из-Вѡче, давно би јѡј озелѡњѡ грѡб. – Стр́а ме да се нѡ скрам с ѡнијѡет вѡретизнијѡег стуба.

скр́атити скр́атим св ‘учинити краћим’. – Скр́ати мѡ те пантолѡне, ви[ди]ш да доватају до зѡмљѡ; || **скр́аћивати** -аћ́ивам / -аћ́уем несв према *скр́аћѡиѡи*. – Ја мѡ вичем да не скр́аћуе држалицу на рѡгуљама, а он ме нѡ послуша и сѡд нѡ мож д-увр́ши си’ено.

скр́дити скр́дѡм св ‘обавити многе послове’. – Зѡми, кад ѡвече скр́дѡмо стѡку и вѡчерѡмо, ѡндак ми жѡне идѡмо на прѡло.

скр́ѡсати скр́ѡшѡм св **1.** ‘посећи грањѡ’. – Идте, ћѡцо, те скр́ѡште грањѡ според пѡта, трѡба да вѡчемо си’ено, да нѡ чешѡ, млѡго ће да валѡра; **2.** ‘рећи гласно и оштро некоме да сви чују’. – ѐн ти ѡндак ѡзмѡ рѡч и скр́ѡшѡ им ѡ бр́к свѡ по рѡду.

скр́ѡити скр́ѡѡм св ‘сакрити’. – ѐн вѡшто скр́ѡјѡ бѡре с рѡкијѡм и ѡни кад су вр́шили прѡтрес ни́су нѡшши; ~ **се**. – Кад се завр́шијѡ рѡт, чѡтници Нѡвице Цѡгѡља се скр́ѡјѡ нѡје по Лѡтој кру́шци, тѡк иг поватало вѡмо ѡ-љѡто чѡтрес шѡсте.

скр́кати се скр́кам се св ‘пасти и повредити се’. – Нѡмѡјдер да се пѡњѡш далѡко, виѡиш ли да е трѡшња врлѡтна, да се нѡ скр́каш; || **скр́кѡдати се** -ѡм се св ‘и с т ѡ’. – Скр́кѡнѡ се ни́з стубе, мѡгѡ е ѡ-горе настра́дати; в. *ѡѡѡуцаѡи се 2.*

скр́навити скр́навѡм несв ‘блатити, бешчастити, нагр́живати’. – Виѡиш да ѡви издѡјници скр́наве нѡше свѡтиње.

скр́њѡторити -ѡм св ‘јѡдва нешто саставити’. – Скр́њѡторѡли смо грађе и ѡксѡра да нѡчинѡмо мѡно кѡшарѡ за ѡвчице.

скр́ѡбуља ж ‘гојазна жена’. – ѐнѡ Дѡмитријева скр́ѡбуља кад јѡдѡ не знѡ кѡлко јѡј је дѡста.

скр́ѡжњѡк -ѡка м ‘камен који је по дужини јѡднак ширини зида у који је уграђѡн’. – Тѡ ти је рѡпа кѡјѡ ѡстѡшѡм д-ѡмѡ на кѡнтовѡма ли́ца, ѡна ти идѡ скр́ѡз-нѡскр́ѡз с ѡвѡг, кѡсти, спѡљног ли́ца на ѡнѡ ѡнамо ѡнутѡрњѡ ли́це, па ако е зѡд, да рѡчѡм, дѡбѡ мѡтар, ѡна е мѡрала бити тѡлко дугѡчка и кад ѡна скр́ѡзира и пѡвѡже спѡљашњи с ѡнутѡрњѡм зѡдом, тѡ ти је вечна ствѡр и тѡ ти је скр́ѡжњѡк, блѡго мѡне.

скр́ѡзирати скр́ѡзѡрам (не)св **1.** ‘протезати се од јѡднога до другога краја неког предмета’; в. *скр́ѡжњѡк*; **2.** ‘поглед(ив)ати неког испитивачки’. – ѐн га кри́шом, жми́ркајући, скр́ѡзира и ѡцѡни да е дѡбар чѡвек.

скр́ѡз-нѡскр́ѡз *изр* ‘у потпуности, до краја’. – Није бѡло нѡшто нѡрѡчито ни прије рѡта, ал ѡткѡд су ѡви зѡмчѡли влѡс, сѡло и сѡљѡци су прѡпали скр́ѡз-нѡскр́ѡз; в. *ѡремрежѡиѡи, скр́ѡжњѡк*.

[скр́ѡман] -мна -ѡ; в. *лакомѡс*.

скр́ѡмос -сти ж ‘скромност, природно понашање без надмености’. – Знѡш кѡко су нас ѡчили нѡши стѡри скр́ѡмности, да бѡднѡмо скр́ѡмни у понашању, у гѡвору, у облѡчењу, у свѡкој при́лици, јѡл смо ствѡрени од зѡмљѡ.

скр́ѡпити -ѡм св ‘направити нешто мале вредности, сасвим скромно’. – Бѡјѡше ѡндак пѡратно врѡме, ѡскуѡѡија и нѡмаштиња, ал јѡпет, вѡла Бѡгу, скр́ѡписмо штѡлици, зѡпатисмо стѡчицу и, ми́ц-по-ми́ц, избѡрисмо се нѡкако.

скрцумати се -ам се св 'сломати се, претури се'. – Ја му згодно рѣкок д-идѣ наоколо, јдк, он дѣ да подпречи низ рид, те се скрцума и ициѣпа обућу.

скрѣшити скрѣшим св 'сломити, преломити'. – Она олуја онѣмад скрѣшила грање на вѣћу, тѣшку штѣту нам направи.

скудијоц м 'који куди, прича неистине о неком, кудилац'. – Никад се скудијоц није усрећијо, свѣ што е другѣм злѣ чинѣ, на његову главу се вратио.

скудићи -им св 'проширити лажи о неком'. – До јучѣ га окивали у звиѣзде, чим им је истину скрѣсѣ љ-очи, скудише га да нико није смѣо ласно да се пита ш њим. – Та е ѣвѣјка била за пример и доликовала за њну кѣћу, ал навѣлише пѣсте абрѣноше те је скудише.

скукуљити се / скукуњити се скукуљим / скукуњим се св 'згрчити се, покуњити се'. – Скукуњо се Мијодраг, мањѣ од макова зрна; в. *дићи*.

скуњити се скуњим се св 'растужити се, оборити главу, покуњити се'. – Штѣ си се ти скуњѣјо, блага баби, боли ли те штѣгођ?

скѣп м 'вечерња игранка о обетини на отвореном простору'. – На Мали Спасовдан смо љвече с гѣстима изѣдили на скѣп горе на Вису ѣе ѣгра кѣло у шѣснѣс.

скѣп скѣпа -о 'што има високу цену. – Виѣкаше баба за њѣг: њѣма свѣ скѣпо, а ѣбраз им најѣвтинији.

скупити (се) -им (се) св 'прибрати, сабрати'. – Скупѣли се с коца и с конопца. – Скупѣли мѣно прилѣга да начинимо звѣнару; || **скупљати** скупљам несв према *скупиши*. – Кад смо пѣжели и повѣзали сѣпове, пѣчѣсмо иг скупљати по пѣтнѣс да иг тајо и ѣѣдо потрпају у крстине. – Јѣверица скупља љѣшѣниѣе у дѣпљу, спрѣма зѣмниѣу.

скупѣћа -ѣћѣ ж 'време оскудице кад нема новца да се купе основне ствари'. – Млѣго е зѣрно бѣло, наше сѣљѣчке производе љзѣмају пѣшто-зѣшто, а вѣмо скупѣћа да нѣ мош да кѣпиш сѣли, гаѣа, обућу и ѣнѣ најнѣжније.

скурѣсати скурѣсѣм св 'ослабити, остарити, поболѣти'. – Глам онѣмад на сѣрани Миљѣјку ѣнѣ стѣрине, памтим какѣ су тѣ дѣлије љѣди били, сѣд скурѣсали весѣлници, јѣдва габѣљају.

скѣт скѣта м 'предњи део одеће. – Исплѣла сам ѣѣрци ѣѣмпер, а скѣтове јѣј ишѣрала.

скућарити се скућарим се 'мало се скућити'. – Бѣгами се ѣни згодно скућарише: врѣдан ѣн, врѣдна му млѣдица, рѣде кѣ мравѣћи; || **скућити** -им св 'заимати, стѣћи'. – Ласно е ѣѣмо кад су му скућили ѣѣдови, ѣн сѣмо д-одрѣжава ѣнѣ што е наслѣдијо па е на кѣњу.

скуцѣна 'бременита (о керуши)'. – Јѣпѣт скуцѣна Жѣја, нѣ знам кѣ-ћу вѣше штѣнѣд, а грѣта ми да иг пѣбаѣам љ поток.

скуцѣница ж **1.** 'група паса који се боре око женке, »псећа свѣдба«. – Кад наѣће скуцѣница јѣрѣајући за кѣрушом и пѣчѣну да рѣжѣ на тѣбе, ако нѣмаш какѣ ѣплавак при рѣци, није ти свѣдно; **2.** 'жена којѣ долази више мушѣараѣа'. – ѣтѣад је ѣна дѣшла, направи од наѣкѣ кѣће скуцѣницу.

слабѣна -инѣ ж анат 'бочни део тела измађу ребара и кукова, бок'. – Ма нѣшто ме, ѣѣѣо, жѣга љ слабѣну с ѣвѣ стѣранѣ.

слабѣић -ића м 'слаб, неотпоран, страшљив ѣовек'. – Није чѣдо што е ѣн слабѣић и ѣтаѣ му е бѣјо плѣшљив кѣ зѣѣ, њѣг ти је Крле звѣо бѣзмудићи.

слабѣмоћан -ћна -о 'немоћан'. – Слабѣмоћни су ѣни да нам зѣтрѣ сѣме, ѣјако миѣслѣ да су сѣла, смѣтѣнули да е свѣака сѣла за врѣмена.

слава ж 'дан свѣца зашѣтитѣника'. – Славу не дѣноси ни зѣмља ни жѣна, ѣна се од ѣтаѣа наслѣђуѣе. – Наша слава е Ниѣкољдан; || **славски** -а -о 'који се ѣноси на сла-

ву'. – Нама ти је најљепша славска сђба, тјуј су иконе, кандило, најљепши ћилими и коѡшта; ~ *-а свиѡћа* 'воштана свећа која гори на дан славе'. – Славску свиѡћу смо украшавали ружѡм и иконицом свѡтѡг Николе; ~ *-и колѡч* 'обредни колач који сече и прелива вином свештеник, бескрвна жртва свѡцу коме је посвећена слава и који је заштитник славара и његове чељади'. – Славски колѡч смо зѡрѡм нѡсили у цркву.

славѡр -ѡра м 'који слави'. – Од ѡвѡ гѡдине ће и мѡј сѡн да бѡднѡ славѡр, дѡо сам му пѡла колѡча, ѡжѡнио се, вѡла Бѡгу, и трѡба да слави славу.

славѡвити славѡм несв 'свѡчано обележавати крсну славу'. – ѡдвајкада су наши стѡри славили Нѡколѡдѡн.

славѡј -уја м зоол 'птица певачица *Egithacus lusciniа*'; в. *ѡрѡчевѡе*; || **славѡјак** -јка м дем 'и с т ѡ'. – Викаше мѡја Стѡјѡнка: кад гѡј славѡјци ушутѡ, ѡндак загракћу врѡне.

слагати слажем несв 'пажљиво постављати једно на друго'. – Исѡкли дрѡва па иг сѡд слажу под трѡн; ~ **се** 'живети у слози'. – Жѡља свѡкѡг домаћина бѡла је да му се чељад слажу кѡ ѡб и сѡ; || **слѡжити** слѡжим св према *слагати*. – Слѡжи му свѡ по спѡску.

слагати слажем св 'рећи неистину'. – Такѡ ти ѡн слага и нѡ трепнѡ, нѡ знѡ, јѡднѡк, да су у лѡжи кратке нѡге.

сладак -тка -ѡ 1. 'који у себи има сласт'. – ѡвѡ ти кѡва слѡтка, бѡље да си ми дѡњела шѡрбе. – ѡвѡ гѡдине су лубѡнице најслађѡ откѡд тѡвѡм; 2. 'симпатичан, умиљат'. – Слѡтка им ѡнѡ ѡвѡјчица, кѡ мѡд. – Изглѡдала је слѡтко кѡ ѡнђѡ да е сѡшѡ; || **слаѡкас** -ста -ѡ 'тек мало сладак, сладуњав'. – ѡвѡ прѡкада згѡдно слѡткаста, мѡра да си тѡрила мѡно мѡда ил шѡћера; || **слаѡтко** прил 'мирно, спокојно'. – Ђѡчица слѡтко заспаше, кѡ ѡнђели.

сладѡити¹ сладѡи несв 'имати слаткаст укус'. – Млѡго дѡбро ти ѡвѡ вѡно, вѡлим што нѡје ѡпоро, но мѡно сладѡи; ~ **се** сладим се 'уживати у јелу, пићу'. – Кад сѡзрелѡ ѡнѡ шѡмскѡ јѡгоде, мѡ смо се, чувајући ѡвце, сладили, а кѡћѡнима на трѡвке нанѡжемо ѡнѡ нѡске јѡгодѡца па им прѡд нѡћ дѡнесѡмо.

сладѡити² (се) слади (се) 'ѡдстојати, одлежати, охладити се; дозрети'. – Кад рѡкија одлѡжѡи у бурѡдма, ѡна се слади и ѡкрѡи па бѡднѡ пѡтка.

слама ж 'суве стабљике стрних жита'. – Нѡ играј се вѡтром ѡко сламе; *изр. Алејѡбѡгова* ~ 'имовина без власника, што се може без питања узети, присвојити'. – Рѡстурише свѡ, ко алејѡбѡгову сламу; || **сламка** ж слгт. – ѡстарио ми ѡјѡдо, нѡ можѡ вѡше ни преко сламке да прекѡрачи; || **сламчица** ж дем. – ѡчистили лѡваду, нѡје на ѡбј ни сламчице ѡстало; || **сламурина** ж пеј. – Она сламурина пѡкисла и пѡчала да трѡли; || **сламѡтина** ж 'и с т ѡ'. – Нѡ мош ти крѡвѡма да тѡриш сламѡтине ѡ-јасле па д-ѡдѡш да иг помѡзеш; || **сламенѡи** -ѡ -ѡ 'који је од сламе'. – Кѡшара за ѡвце ѡмала сламенѡи крѡв. – ѡн ти је нѡје набавѡио сламенѡи шѡшѡр.

сламарица ж 'ткани део постељине у облику душека који се пуни сламом'. – Сламарице се шѡле од тѡжанѡг плѡтна.

сламњача ж в. сламарица. – Свѡкѡ гѡдине се слама у сламњачи замијѡнѡ ѡн се ѡвршѡ зѡб.

сламотрес м об. мн 'део вршалице'. – На Рѡковиѡа дрѡшу су млѡго дѡбри сламотреси и сѡта, па шѡеница ѡстае чѡста, дѡкат јѡј рѡван нѡје.

слѡн слѡна -ѡ 'осољен'. – Ако јѡло нѡје слѡно, дѡђе блѡутко и брзо прѡкисне.

слѡнђѡ -ѡћѡ ж 'мера, степен осољѡности'; в. *моца*.

слѡна ж 'смрзнута роса'. – Бѡгме је нѡћѡс зацѡнцѡ мрѡз, ѡсѡнула слѡна бѡли се ко јѡјце, а јѡтрѡс сѡбајле ѡдѡ Рѡдѡјле нѡз Баре и пѡјѡвѡ: ѡј, ѡвѡјко, ѡбила те слѡна / кѡко мѡжеш преспѡвати сѡма.

сланина ж ‘масно поткожно ткиво свиње’. – Кад по̀сечѝмо, у̀сољѝмо сланину и по̀сле ка̀чѝмо да се с̀уши на дѝму; || **сланиница** ж дем. – Рѝчни тѝ мѝне онѝ сланинице; || **сланинчина** ж пеј. – Да си тѝ гла̀дан, нѝ би онѝ била сланинчина но нај̀боља сланиница.

слатко с ‘засла̀жено во̀е у сирупу’. – О̀стављала нана слатко од д̀уња, од грѝжја, трѝшања, вишања, ја̀года и коечѝга у тѝгле, па тѝгле по̀ређа на шивѝнѝр.

слѝчина ж ‘отпадак при вршидби, ситна изломљена зрна и семење од траве која се задесила у пшеници’. – Онѝ слѝчину ба̀цимо ко̀кѝшкама и свињама те онѝ искѝристе свѝ што ва̀ља.

слѝгати (се) слѝже(м) (се) несв према *слегнутии (се)*. – По̀чала зѝмља на грѝбу да се слѝже; || **слѝгнути (се)** слѝгнѝм (се) св **1**. ‘сабити (се) под притиском’. – Слѝгло се сѝѝено, кад у̀змѝш пла̀ску стѝй ко̀ прѝсована; **2**. ‘смирити се’. – По̀лако, сѝне, нѝмѝ заоштравати, нѝка иг, слѝгнуће се то и са̀ми ће виђети да нѝсу у пра̀ву; || **слѝћи (се)** слѝгнѝм (се) свр ‘и с т о’. – Про̀ћи ће и онѝ невоља и свѝ ће се слѝћи, ал ја̀ нећу дочекати да онѝјем ви́дѝм леђа; *изр.* ~ *рамѝнима* ‘гест којим се показује равнодушност, незнање или немоћ’. – Кад га е он пи́то је л такѝ било, он са̀мо ушуће и слѝже рамѝнима.

слѝзина анат ж ‘жлезда за обнављање црвених крвних зрнаца’. – Їмѝ Бошко неку ва̀линку на слѝзини, те су мо̀рали да га апѝришу.

слѝзак -ска м ‘најмањи део истрошеног сапуна’. – Има̀те ли нѝв са̀пун, овим слѝском не могу д-оперем ни нѝкат а ка̀моли ва̀ко прља̀ве руке.

слѝзати се слижем се св ‘пристати уз неког ради користи’. – Ко го̀ј дође на вла̀с, он се брже-бѝље ш њѝма слиже и мѝсли да се такѝ ку̀ћѝ ку̀ћа, не зна, весѝлѝник, да ће то свѝ љаво онѝѝети и да му е то ѝсто ко̀ да е зара̀дио од курва̀лука.

слѝѝеп -ѝпа -о ‘слеп’. – О̀сто е у ра̀ту слѝѝеп на јѝдно ѝко.

слѝѝѝпац -пца м ‘човек који је изгубио вид’. – Вѐле да су, у врѐме ту̀рског зу̀лума, слѝѝѝпци сачу̀вали гу̀сле и уза̀ њѝг на̀родно па̀мћење, па су за̀то стѝри говѝрили »чу̀вај се, диѝте, гу̀сала јел ће те онѝ онѝјевати по за̀слузи, па нѝмѝ дозволити да те онѝјевају, не дај Боже, ко̀ ку̀ковицу или ѝздајицу, па да ти ко̀љена стѝдују и да те прѝклињу«.

слѝна ж ‘бале из носа’. – Жѐнијо би се, а слѝне још н-у̀миѝ д-ѝбрише; || **слѝнѝв** -а -о **1**. ‘који слини, балав, прехлађен’. – Већ два да̀на сам слѝнѝв и са̀мом себи сам га̀дан; **2**. ‘незрео, превише млад и неискусан за озбиљне обавезе’. – Јѝш је он слѝнѝв за ту̀ дужнос.

слина̀вити слѝнѝвим несв **а**. ‘балити из носа’. – Нѝмѝј ту̀јнак слина̀вити, но се осѝкни; || **слѝнѝти** слѝнѝм несв ‘и с т о’. – Да̀нима слѝнѝ и њѝкако да му то прѝстанѝ; **б**. ‘плакати, цмиздрити’. – Не зна̀м на ко̀га се ту̀ри онѝ диѝте, ма̀ло-ма̀ло па слѝнѝ за њѝје њѝшта, не мош њѝшта да му рѐкнѝш.

слѝна̀вица ж **1**. ‘прехлада’. – У̀ватила ме слѝна̀вица и не пу̀шта већ трѝћѝ да̀н; **2**. ‘осетљива, плачљива девојчица’. – Она̀ слѝна̀вица јѝпѝт слѝнѝ њѝ за шта.

слѝнѝвѝка ж ‘болест па̀пкара, ша̀п’. – Јѝднѝ го̀динѝ најѝје слѝнѝвѝка, то ти је м̀лдо го̀па̀сна бѝлѝс, те нам стра̀да сто̀ка.

слина̀вѝко м ‘балавац, жутокљунац’. – Шу̀ти ту̀, слина̀вѝко јѝдан.

слѝнѝти -ѝм несв **1**. ‘имати проблем с прехладом, балити’. – Слѝни већ да̀нима и њѝкако да се отѝроси те му̀кѝ; **2**. ‘плакати, цмиздрити’. – Нѝмѝ да слѝнѝш ту̀јнак за њѝје њѝшта.

слѝно -а м ‘слинавац’; в. *ошмркнутии се*.

слѝстити слѝстим св ‘појести и попити све, проћердати’. – Е, он ти је љѝдовину слѝстијо до ку̀тњег пра̀га, од на̀кѝ ва̀милије ѝспаде но̀лики њѝштѝк и нѝра̀дѝник.

сличан -чна -о ‘који личи неком, који подсећа на неког’. – По лику е сличан ђеду, а по нарави више личи на бабу; || **сличит** сличита -о ‘и с т о’. – Кад с планине погледнеш наниже, видјиш да е цео потез сличит вамо нашем аџару.

сличити сличим несв ‘личити, бити сличан’. – Глај какй су ко да нису човек и жена, сличе се ко да су брат и сестра. – Имадијаше обичај нана да каже како се они сличе ко крушка и јабука.

сличуге ж мн ‘клизаљке’. – Начинијо нама ђедо Младомир једне зиме сличуге, нисмо силазили с њиџ повоздан; в. *уладити*.

слѡво с ‘врста дрвеног печата за украшавање славског колача’. – Кад се мијеси славски колѡч, ѡндак се слѡвом на тѡјесту удари печат на ком пише ИС ХС НИ КА што ти значи Исус Христос побеђуе.

слѡг м об. у *изр. ѡрати на ~* ‘орати с крајева ка средини’. – Једне године ѡреш на рѡзор а друге на слѡг, да ти њива бидне ѡбравнита.

слѡга ж ‘стање мира и благостања у кући’. – Викаше ђедо: дѡбро тувте, ђецо мѡја, ђе је слѡга, тѡј и Бѡг помѡже.

слѡм м ‘пропаст’. – Кад тад ће ѡве јѡцаре доживљети слѡм.

слѡмѡтати се слѡмѡтам се св **1.** в. *скрѡумѡти се*. – Јеси ли виђо како се Властимир слѡмѡта низ рѡд; **2.** ‘обавити посао брзо’; в. *ѡмустѡи*.

слѡмити (се) слѡмит / слѡмијем (се) св ‘поломити (се)’. – Валѡ, кѡне, замѡл не слѡмик врѡт, ѡнамо, у твѡјѡ бѡшчи, свѡзок се за неку грѡну. – Слѡми ми се грѡна под нѡгом и не знам како се одрѡак да не треснем дѡље; в. *зубаѡ сукаѡти*.

слѡмиврѡт м **1.** ‘кршевит, тешко проходан терен’. – Ђе нас ђѡво надарѡ да најђемо на ѡвај слѡмиврѡт; **2.** ‘опасна ствар с које се може пасти и пострадаги (мотор, бицикл)’. – Купијо ђецѡ ѡнај слѡмиврѡт на двѡ-тѡчка, њѡје ѡмѡ памѡтнија пѡсла.

слѡтија м ‘крупан човек, ѡудескара’. – Раскрѡпњѡ се Мишо Ёрѡв, слѡтија од чѡвѡка.

слѡшити се слѡши се св ‘позлити, осетити слабѡст’. – Валѡда ђе бѡјаше унутра загѡшљиво од нѡликог нѡрода, њѡј се слѡши, пѡблѡе ко крѡпа, сѡмо што се њѡје ѡбезнѡнила. – Кад бѡ прѡд нѡћ, њѡјзи се нешто слѡши, пѡче да е вѡтѡ дрѡт и ѡбли је неки лѡдан знѡј.

слѡз ж ‘леплива житка течност’. – Кад видѡш да крава пѡшта слѡз, знај да траѡи бѡка; в. *водиѡти*.

слѡзити слѡзи несв ‘пуштати слуз’. – Нешто ђетету крмѡлѡ и слѡзи дѡсно ѡко.

слѡтити слѡтим несв ‘осећати, предосећати’. – И ѡни наставише дѡље, нису ни слѡтили штѡ ће да иг снађе у ѡнѡм тјеснѡцу. – Немѡјдер тѡј да слѡтиш ко нека тѡца злѡслутница, него кѡжи да им помѡже Бѡг да стѡгнѡ ђе су наумили.

смѡглити -ѡм св ‘отићи далеко, изгубити се из вида’. – Нѡма иг вѡздѡн, смѡглише некуд, Бѡга питај кѡд.

смѡзати смѡжем св ‘халапливо појести’. – Смѡзаше њѡг двоѡца ѡнѡ кобѡсицу, не ѡстаде ни ѡвићка.

смѡкљати -ѡм св ‘појести све што је понуђено’. – Смѡкљасмо свѡ што бѡјаше ѡзнѡето на ѡстѡл, њѡје ѡстало ни мрве.

смѡкнути смѡкнем св ‘склонити, ѡстранити’. – Смѡкни, диѡете, ѡнѡ шѡрпу са шпѡрета, давно е прѡврело; || **смѡћи** смѡкнем св ‘и с т о’. – Пѡчекѡјде јѡш мѡно и пѡтље ђеш је смѡћи; || **смѡцати** смѡчѡм несв **1.** ‘померати’. – Кад сѡрма прѡврѡ, бѡба смѡчѡ шѡрпу у крај шпѡрета да се крѡкѡ; **2.** ‘скидати (лишће с прута једним потезом кроз затворену шаку)’. – Ђедо пѡсекѡ прѡше и сѡд смѡчѡ лишће; || **смѡчињати** -њѡм ‘склањати’. – Они пѡчѡше смѡчињати ѡне тѡгле са шивѡњера да тѡјѡ ѡкрѡчи ѡѡбу.

смандр̀кати смандр̀кам св в. *йрейелверийи*. – Она пелвѣрчина смандр̀ка на̀двое-на̀трое, на̀кѡ брѣз-везѣ, мо̀раћу свѣ да по̀прављам; || **смандр̀љати** -ам св ‘и с т о’. – Шта сте ђвѡ смандр̀љали ко да сте нѡгама ра̀дили а јѡк ру̀кама.

смѡнциати -ам св ‘појести на брзину’. – Смѡнцасмо ми ѡнѡ мѣно слѡнинѣ и сѣра и на̀стависмо дѣље.

смѡтрати смѡтрам несв ‘мислити, процењивати’. – Њѣга су смѡтрали за чѣститѡг човѣка, ал се изгледа и ѡн пробр̀чно кад се здѡмчо прилике да ѡмѡсти бр̀к.

смѡцна ‘бременита (о мачки)’. – Изгледа ми да е ма̀чка јѡпѣт смѡцна.

смѡшити се смѡшѣм се ‘искривити врат’. – Кад се ѣца смѡшѣ, ѡндак је Пѣра Мла̀ђова умљела да завучѣ пр̀с у гушу до рѣсице и та̀кѡ прѣтиснѣ и подигнѣ диѣте ма̀ло од зѣмљѣ и ѡндак се ка̀же да му е врат дѣгнѣт.

смѣђ -а -е ‘који је браон боје, кафен’. – Кад му се удавала несѣђена, ѡн отишѡ у кавѡну, по̀пијо ко̀ју више и наручијо Цѣганима да му ѡтпевајѣ »јѣдну жѣну смѣђе ко̀сѣ ту̀ђи свѡти данѡс прѡсѣ«.

смѣран -рна -о ‘одмерен, чедан’; в. *кориѣи, ѣриѣиѣи, уздржљив*.

смѣрити смѣрим св ‘погледом одмерити’. – Моментѡлно сам га смѣријо од главѣ до пѣтѣ и ѡма сам знаѡ да е љѡдина и, кѡ-нѡ што ви́диш, ни́сам сѣвијо.

смѣрнѡс -ости ж ‘ненаметљивост, чедност’. – Ћѣцу трѣба учити да бѣду смѣрна, а јѡк ра̀скалѡшна и ѡбјесна јел ѣ нѣма смѣрности ту̀ ѣво госпѡдѡри.

смѣста прил ‘одмах’. – Да си смѣста, из ѡвијег стопа, ѡтишо да с-ѣзвѣнеш човѣку.

смѣт м ‘намет, снежни нанос’. – Јѣднѣ зѣмѣ су бѣли то̀лики смѣтови да смо се јѣдва пробѣли до ба̀бѣ Зѡрке да јѡј прѡпрѣтѣмо до бунѡра, дѡ-штгалѣ и кокошѡра, нѣ би мѡгла д-ѣзѣ ѣз-куѣѣ.

смѣтало с ‘оная који смета’. – Шѣѡ би да по̀могнѣ, ал ви́ше штѣте но ва̀јде ѡдѡ њѣга, прѡво прѡвцѡто смѣтало.

смѣтати смѣтам несв ‘правити сметњу, ометати, шкодити’. – Бѡље да ни́је ни дошѡ да по̀маже, сѡмо смѣта кѡ нѣкѣ кѣлавѣ Ра̀довѡн; || **смѣтен** смѣтена -о ‘успорен, смушен, неспретан у послу’. – Нѣке ја̀де се ѡва̀ј Вѣтомир по̀тревијо смѣтен, шта гѡј по̀чнѣ, ни́шта не до̀врши ка̀ко трѣба; || **смѣти се** смѣтѣм се ‘помести се, пореметити’. – Кад ѡдѣш та̀мо, слѡбодно рѣци та̀ка и та̀ка ствѡр, нѣмѡ да се нѣшто смѣтѣш.

смѣтати смѣћѣм несв ‘смањивати број жица да се сузи плетиво’; в. *намеѣаѣи*.

смѣтнути -нѣм св ‘заборавити, изгубити из вида’. – Нѣмѡ да смѣтнѣш с ѣма ѡнѡ што те мѡлик ѡнѡма̀д, па ако ми то̀ завр̀шиш, нѣѣ се злѡм вратити; в. *зѣиѡмиѣи, на-ганѣа; ~ се* ‘постати ма̀ње прикладан за ефикасан посаѡ (о алатки)’; в. *размеѣиѣиѣи; || смѣтно* прил ‘заметно, забачено’. – Нѣкако им смѣтно до̀би кѣћи, ал кад до̀ђеш – нѣма шта да се ка̀же: кѡ у ра̀ју.

смѣтењѡк м ‘шепртљѡ, неспособњаковић’. – Она̀ј Мијѡв смѣтењѡк зна сѡмо да нѣшто шепртљѡ и ча̀плѣзгѡ, а кад трѣба ма̀ј шта д-ѣра̀ди, ни́је га нѣма, што ви́кѡ ѡна̀ј: сна̀лази се кѡ рѣба на сувѡти.

смѣтљѣште с ‘место за одлагање ѡпада’. – Ни́је то̀ ви́ше ни́ за шта, слѡбодно нѡси и ба̀ци на смѣтљѣште.

смѣшљив смѣшљива -о ‘смешан, који нагони на смех’. – Дошѡ нѣкако ра̀сполѡжан и смѣшљив, кад ѡн нѣшто прѣча свѣ се сѣти ѣсмијѣ.

смѣшити се смѣшѣм се св ‘убацити се, наћи се на неком месту’. – Смѣшили Миљѡјка у бѡлницу, сѣутра ѣе да га апѣришѣ.

смѣјѡнција ж ‘смејање, смех’. – У то̀ј на̀шѡј зебанѣији крѣне смѣјѡнција, замѡл не по̀цркасмо ѡд-смија.

смѣѣнити смѣѣним св ‘отпустити, удаљити, свргнути’. – Прича се да ѣе да смѣѣне ми́нистра, до̀би ѣе дру̀ги, ал свѣ су ѡни кѡ ја̀јце ја̀јцету.

смй¹ смйја с ‘смех, смејање’. – Сви пџцркасмо ђ[д]-смйја; в. *искидаџи се, љући, смијанџија*; || **смй¹ешак** -шка дем м ‘осмех’. – Он је бйјо ђзбйљан и радан чџвек, мџгџ си да му вйџиш смешак на лицу, ал нйјкад се он нйје цапаријо или кесерио кџ што ймā поџдйниг.

смйјати се -јем се несв ‘смејати се’; в. *ликоваџи, йљускаџи, йоискакаџи*; || **смйјуљити се** -уљйм се ‘благо се осмехивати’. – Оно дијете нешто сања чим се накџ смйјуљй; || **смџшкати се** -ам се ‘осмехивати се’. – Он је стāлно распџложен и сāмо се смџшкā.

смйловати се -уем се св ‘бити милосрдан, имати самилости, сажалити се, опростити’. – Штā њеш, смйлуј се и опрџсти му, твџе је дијете.

смйље с бот ‘мирисни цвет *Antennaria, Helichrysum*’. – Кад нййје Смйља Мйло-ва, Раље запјева: смйље брāла Смйљана ѡвџџка / смйље бџрућ за гџрицу зађе.

смйрāј м ‘предвечерје, залазак сунца, сутон’. – У смйрāј дāна Рāдосав зāврши сйјāње, скйде кāпу, џкрете се к йстоку, прџкрстй и рџче тйјо: вāла ти, Бџже, нā твџм дāру, сād у рўке твџе прџдаем нйву џвў.

смйрйвати (се) смйрйвам се / смйруем (се) несв према *смириџи се*. – Кад се ѡџца пџсвађају, ѡџдо иг је нйјбрже смйрйвџ прутйћом; || **смйрити се** смйрим се св ‘прибрати се’. – Смйрдете се, ѡџцо, штā сте узвйјџнули дāнās кџ да сте повйљели; || **смйрен** -а -о ‘прибран, сталожен’. – Рāдосав ти је цџлог живџта бйјо тйјачак и смйрен, за њџга су лўди гџвџрили да мрāва згāзијо нйје.

смйслити смйслйм св ‘домислити се’. – Тџ кākџ су џни мўке мџгли да смйслџ нџ би мџго нйко сем сџтона; || **смйшљати** смйшљам несв према *смислиџи*. – Кад га прйтџгнеш да рāди, нџће ймати врџмена да смйшља ништāклуке; || **смйшљен** -а -о ‘прорачунат, подмукао, лицемер’. – Нйшта њџму нџ веруј, тāј ти је смйшљен, џн јџдно мйслй, дрўго зџбрй а трџе твџрй.

смйљвити -йм св ‘скршити, уништити’. – Нāши су на Цџру смлāвили Аустријāнце, нйсу знāли штā иг је снашло.

смйљта ж ‘незграпна особа’. – Уйџе у кавāну Врāна, накџ ко нџкā смлāта и с врā-тā вџлй: јџј, лўди, да сам јучџ умрџ, џвџ јāде нџ би знāо.

смйљчити смлāчим св в. *йџдмлачиџи*. – Ајте на кўпāње, смлāчила се вџда.

смџждити смџждйм св ‘смрвити, згњечити’. – Кад га е зџмџчџ и прџтуријо крџз шаке, згџдно га е смџждијо, ўбйјо е Бџга ў-њџму.

смџк смџка м ‘кувано јело’. – Кад џдў у Бāнāt да бџрў жйто, свџ јџдў сўву рāну, не џкусџ смџка по кџј знā кџлко дāнā; в. *смџчиџи, тйрйеза, узвариџи*.

смџла ж ‘излучевина појџдиних бйљака’. – Цни имаду бџр у авлији и нā њџму смџлџ кџлко џш, а прйчџ ми јџдан калуђер да е и тāmљан врста смџлџ од нџког дрўвета.

смџн смџна -о ‘у коме преовлађује смџница’. – Нāма нйва у Рāдāшин дџлу смџна и њџј сўша нџ мож лāсно да нāуди и дџакā. – Цвā ми нйва дџшла смџна, нйје лāко-радна, ал на сувџвици нџће лāсно д-йздā.

смџница ж ‘глиновито земљйште’. – Јџси ли се, Рāдџјко, излијџчијо, пйта га Вй-досав, а џн вџлй: смџница ѡе ме излијџчити.

смџрити (се) смџрйм (се) ‘уморити (се)’. – Цџрџ кџње у гālџп те иг смџрио нā-чисто, самџсāма пјџна им йзбила по сāпима; в. *брзайџи*.

смџрўгати -ам св ‘халапљиво појести’. – Кад се Милџстйва ўдāла, џдџмо у прџвџше и пџде и пџседāмо нās нџколко за йстй āстāл, па смо штā гџђ йзнесў смџ-рўгали кџ нйшта.

смџтати смџтāм св **1.** ‘увити, умотати’; в. *расйасайџи се*; **2.** ‘узети на брзину; зграбити’. – Кад је чўо звйждўк из гāја, скџчи, смџта кāпу с чйвлука и џтрча кџ вџгар;

в. *тїрешњовак*; **3.** ‘отети’. – Залеће се онāj Циганчић, смџта баби шерпицу с кајмаком и пџбеже кроз пїјац.

смџтрити -им св ‘запазити, угледати’. – Пџглām јā кроз прџзор и смџтрїм да нџко зāмаче ў вотњāк, јā тāмо, кад онџ мџј ўнук Јџво стїгџ на рāспус; || **смџтрен** -а -о ‘предострожан, опрезан’. – Бїди смџтрен, блāго тāју, трї пўт мџри јџднџм сџци, нџмџ да брљнџш кџ мāче у варџнику; в. *долинчица*.

смџчити смџчим несв ‘штедети на храни, мало јести’. – Ондак ти је бїла оскудāција па се, бџгме, мџрало смџчити: дџбїјџш кџмад лџба, тāњїр смџка и тџ ти је.

смрāд м ‘непријатан мирис, задах’. – Из Лџскџвца вџтар нāнџ нџки смрāд, а орлўшине круже їзнад, а џџдо велї: мџра да їмā нџка стрвїна; || **смрāдан** -дна -о ‘смрдљив’. – Онāj їксāн се, їзглџда ми, нїкад нџ-кўпа чїм је нāкџ смрāдан, Бџже ме прџсти.

смрāдоња м ‘који смрди’. – Ымāш смрāдоња кџї се не кўпају па смрдџ од прљавштиње и знџја, ал су гџре смрāдоње џвї што їмају пџгане дўшине ко неки нāши злїкџвци.

смрāдуља ж ‘прљава и неуредна жена’. – Прџђе она смрāдуља и нџшто брстї, а јā се мїслїм: џј пўстā, кад нџ знāш штā те псўе, бџље би ти бїло да се мџно плāкнџш.

смрāчивати се -āчїва се / -āчуе се несв према *смрāчивати се*. – Већ пџчиње рāно да се смрāчива; || **смрāчити се** смрāчи се св **1.** ‘смркнути се’. – Бїјаше се згџдно смрāчило, а мї нїсмо їзбїли нā-планину; **2.** ‘наоблачити се’. – Усрџд бџла дāна нāїђе црн џблак од Овчāра и смрāчи се кџ да е нџћ; **3.** ‘намргодити се, нāљутити се’. – Кад је тџ чўџ, џн се смрāчи, бїло е стрџба поглџднути га.

смрђети -дїм несв. ‘ширити непријатан мирис’. – Пџчџше ў пролеће компїри трўлити и смрђети да нџ мош вџровати, кџ нџка цркотина.

смрџка ж в. *смрча*. – Ымā у Бўкџвцу више Цџлове кўћџ дџста смрџка.

смрзāвати (се) смрзāва(м) се. – Ајте, џџцо, ў-кўћу, нџмџјте се смрзāвати тўјнāк; || **смрзнути (се)** смрзнџм (се) – Смрзнуле нам јāбуке у трапу, трџбали смо више слāмџ да набāцимо. – Бџим се да џе ти се тџ нџћāс смрзнути, знāш кāко велџ: прџд зору се мрзнџ.

смрзлїца -ицџ ж ‘стврднута земља услед мрāза’. – Крџнемо мї по џнџј смрзлїци, кџ-нџ д-идџмо по кāmџњу, згџдно се пџдбїсмо.

смрќнути се -нџ се св ‘смрчити се’. – Смрќло нам се кад смо їзишли на Грāдину; || **смрќнāвати се** смрќнāва се несв ‘смркавати се’. – Кад смо зāлазили ў планину, пџче да се смрќнāва, оглāсише се џўкāвци; в. *лежайи*; || **смрќи се** смрќнџ се св **1.** ‘смрчити се’. – Одемџ јā ї мџј брāт с пџкџјним џцом, сāбāјле, да копāмо жїто и кад смо їшћерали првџ врсту, бїјасмо рāди да сџднџмо, да мџно дāнџмо кџ што се рāди кад имāмо рāдника, а џн, Бџг да му дўшу прџсти, велї: ајмо, џџцо, смрчџ се – їјакџ сўнце јāком бїјаше їзгријало, ал џн рāд бїјџ да дџ-мрāка џкопāмо, па, ко велї, да не дāнгубїмо, јāзук је; **2.** ‘бити лўт, мрачан’. – Бїјаше се тāта смрќџ, лўћи од шāрана, вāљда зātџ што смо стїгли вāкџ дџцкан; *изр.* *Док јџднџм нџ смрќнџ, дрўгџм нџ сванџ*; || **смрќнўће** с ‘помрчина, мрак’. – Бїјаше тākџ смрќнўће да се нїјџ вїћџ ни прџ прџд носом.

смрмљати -āм св ‘рећи нешто неразговетно, промрмљати’. – Нїшта нїсам разўмљџ штā смрмља нāкџ ў-њџдра.

смрсити смрсим св ‘помешати, заплести’. – Штā си, џчїју ти твџјг, смрсїла вāкџ џвў рудїцу, нїјџ ни крāја ни почџтка; *изр.* ~ *кџнце* ‘надгорњати неког’. – Нāшџ џн с кїм џе да се ћџрā, па кад му е џвāј смрсїјџ кџнце, џн џндај вїћџ штā га е снāшло.

[смрѣт] ж. – Ни́ко од смрѣти јѡш ни́је у́макѡ. – Кад су нас окупи́рали, ни́смо има́ли ку́д но да се бо́римо на жи́вот и смрѣт; || смрѣтнѣй -а̄ -ѡ ‘који се тиче смрти, који се односи на смрт’ – При́миче се сва́ким да́ном смрѣтни ча́с; *изр.* ~ слѹ́чај ‘смрт у породици’. – По́ћераше иг смрѣтни слѹчаеви: трѡе у́мри’е, а ни́је огодѣнило; ~ грѣси – Ако се чо́век не по́кае за грѣе, ѡсобно за ѡне смрѣтнѣ, ѡн са́м се́бе ѡсѹди на прѡпа́с.

смрѣча ж бот ‘четинар *Picea excelsa*’. – Изнад Масла́ћа има́ смрѣча, ме́шчини, дѡ неба; || смрѣчѡв смрѣчова -о ‘који је од смрѣче’. – Истру́гѡ сам код Слоба Милисављевог смрѣчѡв крѡв, ѣспѡ ко сли́ка.

смрѣчовина ж ‘смрѣчева грађа’. – Пазáријо сам го́ренак, у Ёрској, смрѣчовину за крѡв.

смѹвати (се) -а̄м (се) ‘изгубити се, нестати’; в. *врнѣй(у)ља*.

смѹдити смѹдим несв ‘скидати кочет са заклане свиње паљењем’. – Кад за́кољемо сви́нче, ми га ту́рѣмо на сламу па слáму за́пáлимо и та́кѡ га смѹдимо, по́тље звѡдно ону изгѡрелу кѡчѣт и лу́стру ла́сно ски́немо; в. *шуриѣи*.

смѹк смѹка м зоол ‘неотровна змија, слична шарки *Coluber flovescens*’. – При́ча се да се смѹк обáмотá кра́ви око за́дње но́ге и ѡнда јо́ из ви́мена по́пије свѡ мли’еко, па се за́тѡ, велѣ, ѡнѡ ка́же пи́је кѡ смѹк; || смѹку́ља ж ‘и с т о’. – Престра́вик се кад смѡтрик смѹку́љу според пла́стића; || смукѹ́љара ж ‘и с т о’. – Наи́ћок та́мо у-ба́шчи на смѹку́љару, прѣцрѡк жи́ва.

смѹтити смѹтим св према *муѣиѣи*. – Ни́ко не зна шта су ѡни свѣ смѹтили; в. *смѹѣивац*; || смѹѣкати -а̄м св 1. ‘измешати муѣкањем’. – На́правила на́на си́руп од ма́лина, и ѡндак сѹнеш ме́но у ла́дну во́ду, тѡ смѹѣкаш и е́те ти послужѣње на љепоту; 2. ‘проневѣрити, украсти’. – Њи́г дво́јица се уорта́чили, ѡн ко ди́ректор, а Ми́рко ко бла́гајник за́друге и дрѡпѣ кѡј зна кѡлко па́ра и на́чинѣ, баја́ги, губѣтак.

смѹтљив смѹтљива -о ‘који уноси смутњу’. – Клѡни се ти од њѣга и њѣговијег смѹтљиви́г по́слова.

смѹтљивац -вца м ‘мутивода, мутикаша; продана душа’. – Тѡ ти је смѹтљивац ка́кѡг ма́јка родила ни́је, та́ј би за́вадијо два ѡка у гла́ви, свѣ што ти ѡн рѣче смѹти па прѡспи.

снаа снаѣ ж ‘братова или синовљева жена, снаха’. – Ђѡ ми је снаа за бра́том; || снаи́ца ж хип. – Ђѡ ми начинила мѡја снаи́ца; || снаѣтина ж пеј. – Од ка́д јо́ј дѡђе ѡна́ снаѣтина у-ку́ћу, свѣ по́ђе како не треба; в. *окосии се*; || снаѹрина ж ‘и с т о’. – Ђна́ јо́ј снаѹрина грѡша не ва́ља, гла́ са́мо ка́-ће да трѡпи́.

[сна́га] ж. – Вѣли́ ѣѣдо да је по́чала да га издáе сна́га, а да не зна што се тѡ до́гађа; || снажѹрина ж ‘велика снага’. – За но́лики по́со треба снажѹрина, ни́је тѡ за њѣга. сна́јка ж ‘снаха’. – Ви́ђе, сна́јка, што ли но́лико рѣче кра́ва; || сна́јкица ж дем. – Мѡја сна́јкица ра́ном зѡрѡм урани́, до́несѣ во́дѣ с изво́ра и на́ложѣ ва́тру.

сна́гáтор м ‘човек који има физичку снагу’. – Док би́јаше мла́ђи, ни́је има́ло та́кѡг сна́гáтора на́-далеко.

снаѡдити се снаѡди́м се св ‘сналазити се’. – Ни́је ла́сно, ал ми́ се снаѡди́мо не́-како, ка́ко зна́мо и уми́јемо.

сна́ћи сна́ђе св безл ‘погодити, задесити (невоља, несрећа)’. – Ку́куј ме́не, ѣдо-бога, шта га сна́ђе, веселни́ка; || сна́лазити -ѣ несв према *снаћи*. – Њѹ су сна́лазиле свѣ нево́ље и ни од јѣднѣ се ни́је уклѡнила.

сна́ша ж ‘снаха (одм.)’. – Мѡја сна́ша ми је дѡбра кѡ дѡбар да́н, да е ѣ́рка, не́ би ми би́ла та́ка; || сна́шица ж дем према *снаша*. – Ђѡ ти је Љѹ́бинчина сна́шица.

снеби́вати се снеби́вам се несв ‘устезати се’. – Ђзми, бла́го тѣти, не́мѡ да се снеби́ваш;

снівати снівам несв ‘сањати’. – Снів̄о сам нѣас тѣшке снѣве, кад сам се пробудијо бијаг с̄ав у гѣлој вѣди; || **снѣти** снѣм несв ‘сањати, сневати’. – Што е б̄аби м̄ило њнѣ јој се снѣло.

снѣзак -ска -о ‘омален, низак’. – Ма јѣс Игр̄утин снѣзак, ал врѣдѣ за двѣицу.

снѣг м ‘снег’; || **снѣжѣћ** / **снѣжѣћ** -иѣа м дем в. *оѣанчар* 3; || **снѣжак** / **снѣжак** -шка м дем. – Нѣћ очи Ар̄анѣеловдана паде ѡмањѣ снѣжак, а н̄ана вѣлѣ: ѡсвану Ар̄анѣел на биѣлом кѣњу; || **снѣжина** / **снѣжина** ж аугм пеј. – Др̄мн̄у она снѣжина, јѣдва р̄ашчистисмо дѣ-штале, дрвљаника и бун̄ара; || **снежурѣна** / **снежурѣна** ж ‘и с т о’. – Јѣдва се изв̄укосмо из оне снѣжурѣне; || **снегѣвит** / **снегѣвит** -ѡвита -о ‘снежан, покривен снегом’. – Лѣпше је зѣми кад је снегѣвито, да се, брате, зн̄а да е зѣма; || **снежан** / **снежан** снѣжна -о ‘и с т о’. – Бијаше снѣжан д̄ан кад су се ѣаци р̄аспушили; || **снѣж̄ав** / **снѣж̄ав** -а -о ‘прекривен снегом, снежним пахуљѣцама’; в. *оѣресѣи се*

снѣв̄алька ж ‘направа у коју се учвршћују коленике приликом снован̄а’. – Мишо, узми часком она два ракл̄аста дрвета са клале и направи сновальку (9).

снѣвати снѣем несв ‘спремати пређу за ткање, правити основу’. – С̄утра ћемо да снѣемо ѡснову и да унесѣмо р̄азбој споради ткања. – Мѣја б̄ака јѣш̄ ӯвиѣк снѣе ѣилиме на старинскѣ н̄ачин, помоћу кѣчиѣа. – Зн̄аш, с̄инко, к̄ако е к̄азано: чѣвек снѣе, а Бѣг одл̄уче. || **снован̄е** с гл. им. – Снован̄е се одувек сматрало за прецизан и умешан посо (9).

снѣп м ‘уезане руковеди пожњевеног жита’. – Нажњевита пш̄еница ѡвѣ гѣдинѣ, кад б̄ацѣш ѡко, свѣ снѣп до снѣпа; в. *нажњевѣишо*.

снѣрати снѣрам несв ‘расплитати плетиво’. – Ч̄удила се ја што снѣра н̄акѣ цѣмпер, а ѡна вѣлѣ: ѡмањѣ му.

снѣти снѣсѣ[m] св **1**. ‘снети (јаје)’. – Ѣна гр̄аорка снѣла двѣжучно јајце. – К̄аже ѡн Лѣсу: л̄асно е квѣцати, трѣб̄а јајце снѣти, а ѡн њѣму вѣлѣ: ѣјако н-ѣмијем да снѣсѣм јајце, зн̄ам шт̄а е м̄уѣак; **2**. ‘скинути с висине, спустити’. – Вѣсели Др̄агиша зѣми снѣсѣ низ ст̄убе ѡн̄ј с̄унцокрет па б̄аци кѣкѣшкама, а ѡнѣ да се пѣдаве кљ̄уцајуѣи; || **снѣсити** снѣсѣ(м) несв **1**. ‘носити нешто наниже’. – Снѣсили смо ѡзгѣ јагоде на обрамачама и предавали дѣље код задруге; **2**. ‘трпети, подносити’. – Ѣна е снѣсила н̄ајвеѣи тѣрет од св̄ѣј̄у к̄уѣана. – Нѣкад н̄ѣје закуко, снѣсијо е бѣлове ј̄ун̄ачки.

[сѣ] ж; в. *гре, ѣешке, ѣуцаѣиш*; || **сѣчица** ж дем. од *со*. – Т̄ур̄ѣм ја, поѣѣкад, мѣно сѣчице в̄акѣ ӯ шаку, а ѡвчице л̄ѣжу.

[сѣба] ж. – Вѣлика им ѡн̄а сѣба, там̄ан за сл̄авску; || **сѣбница** ж дем. – Дозѣдали су ѡни т̄амо још двѣје сѣбице; || **сѣбѣчак** -чка м ‘мала соба’. – Ӯ тѣм сѣбѣчку они су изрѣдили и спѣдигли десѣторо ѣѣцѣ.

сѣбра ж ‘трпеза, постављен сто са јелом, софра’. – Ѣндак сам пр̄вѣ п̄ут сѣо у в̄р сѣбрѣ, испод ѣконѣ Ар̄анѣела Мѣкаѣла (7: 61).

сѣва ж **а**. ‘ракл̄аст дирек пободен у земљу за ленку’. – Пѣбијо ми свѣкар двѣје сѣве испѣд кућѣ и т̄урѣјо ѡѣљ̄ану мѣтку, с̄ад ѣм̄ам л̄енку за с̄уш̄ење вѣша; **б**. ‘ракл̄аст стуб за ѣерам’. – Сѣву за ѣерам смо ѡсѣкли у Л̄уговима и дов̄укли на р̄асточеним кѣлима и тѣ са чѣтвѣором; **в**. ‘ракл̄е на којима се окрѣе ражан̄’. – Ти осѣци сѣве и ш̄ѣљак, а ја ћу д-ѣрѣдим јагње, па ћемо да га ѡкрѣћемо на смѣну и да лѣшкамо в̄атру; **г**. ‘рачвасто дрво којим се нешто подупирѣ’. – Н̄аѣи нѣку сѣву да пѣдупрѣш ѡн̄у гр̄ану на ш̄љѣви да се не ѣскрш̄ѣ; || **сѣшица** ж ‘мотка која се хоризонтално поставља на сновальци’. – Остави онај грабовак, валаће за сѣшицу (9).

сѣва ж зоол ‘ноћна птица грабљѣвица *Bubo bubo*’; в. *јѣина*. – Ёнѣ ти сѣвѣ на оцаку од нѣвѣ к̄ућѣ.

сѣвина ж ‘осовина’. – Донѣзде ми кѣлом̄аз да пѣдмажѣм сѣвине на кѣлима.

сѡмѹн -уна м 'куповни хлеб, бели пшенични хлеб'. – Највећа поластица нам је била кад нам мајка пѣтком дѡнесѣ сѡмѹн из Чáчка; || **сомѹнић** -ића м дем. – У оној пѣкари според пијаца у Гѹчи пѣчѹ неке мáле сомуниће па нáкѡ врѣли дѡђу ти слáђи од мѣда; || **сомѹнче** -унчета с дем. – Купидер ми, узгредно, кад већ идѣш у-Гѹчу, једно сомѹнче, евѣ ти пáре.

сѡни сѡни м мн в. *соннице*. – Тѣрaли ђѣда дѡктору на сѡнима.

сѡница 'део дрљаче'; || **сѡнице** ж мн 'санке'. – Зѣми смо на сѡницама развлáчили ђѹбре по њивáма; || **сѡничиче** ж мн дем. – Она е, веселница, п-оном сниѣгу ишла нáвише у Ридове те нáкупѣ и на сѡничиче веже грања и свѹче кѹћи кад јој је нѣстало дрвá; || **сѡнке** ж мн в. *соннице*. – Стáлно смо се вѡзили на сѡнкама нѣз Бубан

сѡнути сѡнем св 'овлаш посолити, прснути сољу'. – Сѡни још мѣно ђвѹ салáту; в. *йосонуѣи*.

сѡњити сѡњѣ несв 'росити, ромињати'. – Нѣшта лѣпше нѣма кад нáпољу сѡњѣ кѣша, а мајка нáложѣ вáтру и прђжѣ нам уштѣпке.

сѡпштѣти сѡпштѣм св 'саопштѣти, упозорити'. – Сѡпштио му да му вѣше не нáйлази на имáње, иначѣ ће, вѣлѣ, лѡше да се прѡведѣ.

сѡрта ж 'раса, врста'. – Имá млѡго дѡбру сѡрту овáца, прáва ђнá сѣничкá; в. *сој*; || **сортѹлина** ж пеј. – Пѡгана е тѡ сортѹлина, бѣжи ђд њѣг.

сортѣрати сѡртѣрам св 'сложити по врсти, каквоћи, величини, разврстати'. – Кад прѣбѣрамо компѣре, ми иг сѡртѣрамо и у цáкове ђдвáјамо нáјкрупније за прѡдају, ђнѣ мѣно сѣтѣније за кѹћевне пѡтребѣ тѹрѣмо нáкѡ на гѡмилу у-подруму, ђнѣ за сѣме ђдвáјамо у гáјбе, а карѣшик за свѣње на пѡсебнѹ гѡмилу.

сѡтвор м в. *соѣвора*; в. *лебарник*.

сѡтворá ж 1. 'авѣт, приказа'. – И њѣму се тѹпѣ нѣка сѡтворá да стѡѣ според пѹта; 2. 'непозната болѣст, зараза'. – Тѡг прѡлѣща ўдари нѣка сѡтворá у свѣње те нам нáњѣ грдну штѣту.

сѡтворѣти сѡтворѣм св 'створити'. – А тѣ се помѡли, блáго ђѣду, за пѡкој њѣне дѹшѣ, кáко тѣ ўмијѣш, еда би јој Гѡспѡд сѡтворѣо вѣчнѣ мѣр.

сѡчитѣти сѡчѣм несв 'препоручивати момка или девојку за склапање брака, провѡдацисати'. – Кад је Слáвка Брáнкова сѡчила Крстѣну за Мѣлорáда Срѣтѣновог ђнá јој рѣкла да тáкѡг мѡмка нѣма ђд Јѣлицѣ до Бјѣлицѣ.

сошица ж в. *сова*.

спáвалица м / ж 'особа која воли да спава'. – Тѣ нáђе ђнѹ спáвалицу, спáва до пѡдне.

спáвати спáвам несв. – Зápѣвашѣ кѡ славѹји ђнѹ: спáвај, спáвај, мѡј драганѣ / нѣће зѡра јѡш да свáнѣ; || **спáвнути** спáвнѣм св 'мало одспавати, дремнути'. – Јѣдва спáвнук мѣно прѣд зору, до трѣћѣг пиѣвáца нѣсам ѡка склѡпијо, стáлно ми прѣд ђчи-ма ђнá слѣка са сáранѣ; в. *колиба*, *йрѣсѣаѣи*.

спáвáч -áча м 'који воли да спава преко мѣре'. – Ђн ти је сáмо дѡбар спáвáч, нѣје нѣ за шта дрѹго.

спáдало с 'духовит човек, шáливчина'. – Ђнáј Лѣсо ти је спáдало јѣдно, стѡ јáда ђн зна да ти искомендѣјá.

спáдати спáдá(м) несв према *сѣасѣи*. – Измршáвио је и гáће пѡчѣле да му спáдају; || **спáсти** спá(д)нѣм св 'пасти с нечѣга'. – Ђнѡ диѣте спáло с крѣвета, срѣћом нѣје се ўдарило. – Спáде црѣпљѣка с кѡшарѣ; *изр.* ~ *глáву* 'сачувати свој или нечији живот'. – Нáјвáжније је у ђвѡ смѹтно врѣме спáсти глáву, па ћемо пѡтље виђѣти штá ћемо и кáко ћемо; ~ *се* 'избавити се из невоље'. – Да ми се бѣ спáсти ђвѡг дѹга, свѣ би лáсно.

спајташити се спајташим се св 'удружити се с неким'. – Ни лијек ми није мило што се мој Марислав спајташијо с њим ништаком, стра ме да га не навуче на какѝ белај. – Спајташили се њиг двоца с њим Ампом, стално нешто ћућорѝ.

спаковати спакуем св 'завити, запаковати'. – Ми гостима обавезно спакуемо колача ил нешто да понесу укућанима да се мѝно почастѝ.

спалити се спалим се св 'изгорети'. – Точѝћи гѝриво, спали се вѝсели Вук.

спанђати се а. 'спојити се, повезати се'. – Спанђали се, били грло и глава, ал се пѝсле закрвише око пара и сад не зборѝ; **б.** 'засновати љубавну везу'. – Спанђо се с њом Зоринѝм вѝштиѝом, па не зна ѝѝ је дѝсно.

спаривати спаруѝм несв 'успостављати пар'. – Нѝмој ти мѝне спаривати ни с кѝм, ваљда мѝгу сам да нађем ѝѝвојку какѝ ми паусе; || **спарити** спарим св 'упарити'. – Купијо Милисав јунца на вашеру те спаријо с њим ѝѝговим – ко да иг је јѝдна мајка отѝлила. – Бијагу ѝни спарили вѝлове и такѝ срађивали ѝбадва имања.

спарина ж 'јара, жега, оморина'. – Бѝгме се ми некако избѝорисмо по ѝној спарини те пѝжњесмо, повѝзасмо и потрпасмо у крстине.

спарушити се спаруши се св 'увенути'. – Спарушили се јабуке од овѝ сувѝвице и немају оног сѝка ко што бѝднѝ на рѝдној гѝдини.

спас м 'избављење, спасење'. – Кад би Бог дао да сад панѝ јѝдна дѝбра кѝша, то би нам бѝјо спас, ако наставѝ ѝва судѝвица, бѝће гурѝво начисто.

спасавати спасавам несв 'избављати'. – Он ти је за време рѝта спасаваѝ млѝге људе; || **спасити** спасѝм св 'избавити'. – Спасило га то што му е ѝѝд бѝјо чѝстит чѝвек па пѝсијѝ дѝбро; || **спастити** спасаѝм св 'и с т о'. – Нико ѝѝга није мѝго спасти кад су га ѝни злиѝковци уѝзѝли на зуѝ; || **спасење / спасѝније** с 'спас, избављење'. – Нека ти, сѝне мој, свѝтѝ причѝше бѝднѝ на здравље и на спасење. – Нек ти је на здравље и спасѝније причѝше, благо баби.

спастити спа(д)нѝм в. *сѝадаѝи*.

спѝћи се спѝчѝм се св 'осушити се, омршати'. – Спѝкѝ се вѝсели Стѝниша ко рѝба сѝрага.

спијузити спијузим св 'сузити, смањити, стеснити'. – Спијузило ѝнѝ пантолонѝце, уѝзело мѝно марѝциѝ у тѝрбицу и зајдило у ваѝрош, брѝга га за рѝдитеље и за свѝ (7: 96).

спирати спирам несв према *сѝраѝи*. – Ми смо ѝну прљавштину спиѝрали вѝдѝм кѝлко е мѝгло; в. *кабуља*; || **спрѝти** спѝрѝм св 'отклонити нешто водом, опрати'. – Сѝмо што покѝрѝпик винограѝ, уѝдарѝ кѝша те ми спрѝ крѝпњу.

спѝсак -ска м 'попис нечега, некога'. – Онѝмаѝ дѝлазила нека комѝсија и нѝсѝ неки спѝсак; *изр.* *ѝсѝваѝи ѝо сѝѝску* 'псујући набрајати (чељад, чланове порѝдице)'. – Јѝн дрѝгоме изрѝѝаше, на каѝмару, свѝ по спѝску и ѝментоваше у-шта.

спѝскати -ѝм св 'продати, раскућити'. – Да бѝ јѝдни Весѝлин д-устанѝ да вѝдѝ како му е унук спѝскѝ ѝѝгову заѝмуку, ѝма би се врѝно у грѝб.

спѝјѝнити -ѝм св 'скинути пену с млека при кувању'. – Ако дѝбро не спѝјѝниш млиѝѝко кад врѝ, неће кајмак да ти бѝднѝ дѝбар; в. *закајмаѝиѝ*.

сплѝчина ж 'лош човек, ништарија'. – Он ти је рђа од чѝвѝка, ѝбична сплѝчина

сплѝчине ж мн 'помије'. – После рѝчка спѝрѝмо таѝиѝре и дрѝгѝ судѝве и с тѝјѝм сплѝчинѝма напојѝмо свѝње.

сплѝчињара ж **1.** 'посуда за сплѝчине'. – Порѝд шпѝрѝета сталнѝ стѝјѝ сплѝчињара и шта гѝђ од јѝла ѝстанѝ ми тѝрѝмо у ѝу, ништа не баѝамо, јѝзук је, а свѝњама за-уваѝ; **2.** 'неморална жена, сваштара'. – Нѝмоѝ д-ѝмаш пѝсла с ѝном сплѝчињарѝм да ти не раскопѝ кѝћу.

сплѣсти -ѣтѣм св 'уплести, увити'. – Ќди, блѣго бѣби, да ти сплѣтѣм кѣкице; в. *доколеница*.

сплѣт м 'крупко змија'. – Онѣ дугачке, што се не помѣиу, у врѣме пѣрења бѣдѣ у сплѣту имѣ иг кѣж знѣ кѣлко и ѣндај су нѣјопѣсније; в. *оѣричаѣи, унезверѣи*.

сплодѣрати -ѣдѣра (не)св 'експлодирати'. – Нѣмѣјде тѣрати тѣлико дрѣвѣ, сплодѣраѣе врѣна, виш да се ѣсијала.

сплѣскаати -ѣскам св 'урадѣти нешто површно'. – Кѣкѣ си ѣвѣ кѣлѣч сплѣскала кѣ да си га нѣгама миѣсила.

сплѣштити сплѣштим св 'згњечѣти, деформисати прѣтиском, стезањем'. – Єѣо му нѣотицѣ на шѣшир и сплѣштијо га, шѣѣо е да цѣркнѣ кѣлко му бѣјаше крѣиво, а Вѣлиман му вѣлѣ »ѣбѣш шѣшир, чѣвај здрављѣ«.

спѣдбити спѣдбијем св 'зграбити, шчѣпати'. – Кад је Гѣврило ѣзлазијо ѣз-куѣѣ, спѣдбѣ сѣмо кѣмад сѣва лѣба и отѣтња.

спѣдигнути -нѣм св **1.** 'подѣићи'. – Спѣдигнули су виногрѣд за прѣмер; || **спѣдѣићи** спѣдѣгнѣм св 'и с т о'. – Рѣд би бѣо да спѣдѣгнѣм мѣно спомѣниѣка за живѣта мѣне и ѣнѣј мѣјѣј мѣченици; **2.** 'ѣдгајѣти'. – Вѣлип и Нѣвка су спѣдѣгли трѣнѣстѣро ѣѣцѣ и свѣ им се, с Бѣжѣм пѣмоћу, обдржаше; || **спѣдѣзати** -жем несв **1.** 'ѣдгајѣти'; в. *ѣрѣчѣвѣе*; **2.** 'градѣти'; в. *замрѣѣѣи, надгрѣбник*.

спѣдѣба м / ж 'ругѣба (морална)'. – Кад такѣ спѣдѣбу ѣглѣднеш далѣко на пѣту, склѣни се док нѣ прѣѣе.

спѣјка ж 'направа кѣја спаја два или више делѣва'; в. *клѣмѣ, ѣраѣица*.

спѣмагати спѣмажем несв 'помагати'. Ќни су бѣли прѣва брѣѣа и стѣлно су спѣмагали јѣдан дрѣгѣг до дѣна дѣнашњѣг; || **спѣмѣѣи** спѣмогнѣм св 'помѣћи'. – Трудѣ се, блѣго тѣју, да јѣдан дрѣгѣг спѣмогнѣте јѣл знѣте како е кѣзано: нѣма брѣта док нѣ родѣ мѣјка; в. *исѣисник*.

спѣмѣн м 'надгрѣбни бѣлег, спомѣник'. – Ќнамо плѣниѣка на чѣјѣм је спѣмѣну крѣвљѣча и чѣбрица; над мѣјстѣровим грѣбом ѣлѣтке: рѣпѣн, и сврѣло и ѣѣлка, над кмѣтовим – мастиѣница и пѣро са свѣ штампѣиљѣм и кмѣтовским штапом, подрѣмѣји тѣрили кљѣч и чѣтуру, виногрѣдару – чѣкот и мѣказе, шнѣјдѣрки – шѣваћу машѣну, а вѣјниѣк се не раздѣваја од пѣшкѣ и бѣјѣнѣта с кѣима је стрѣжио на бранѣику Отѣчѣства (7: 56) – И кад је спѣмѣн спѣдѣгнѣт, бѣло е болбѣнѣ и дѣље на грѣбу и гѣренѣке на спѣмѣну (7: 213); || **спомѣниѣчѣк** -ѣка м дем. – Рѣдѣсав и Дрѣгиња спѣдѣгоше свѣм сѣнчићу Гвѣздѣну спомѣниѣчѣк и нѣ ѣим написаше: рѣдѣмо се да мрѣмо, а мрѣмо да вѣчно жѣвѣмо; в. *сѣодѣгнѣи*.

спомѣнак -нѣка м бот 'цѣвет *Myosotis*, незаборѣвак'. – Спомѣнак ти је јѣдан плѣви цѣвѣтѣћ о кѣме су и пѣјѣме спѣјѣвѣне кѣ-нѣ што е ѣнѣ »ѣд спомѣнка плѣвог цѣвѣѣа вѣнац ми оплѣтите«.

спомѣнути спѣмѣнем св 'поменути'. – Кѣже бѣба кад смо ѣзлазили из мѣнасти-ра ѣгуману кад му е цѣлиѣвала рѣку, вѣлѣ, спомѣни нас, ѣче, у мѣлитѣвама тѣвѣим; || **спѣмињѣати** спѣмињѣм несв 'помињѣати'. – Бѣг да му дѣшу прѣстѣ, а ѣстѣтку да пѣдѣри живѣта и здрављѣа еда би га спѣмињѣали у вѣки вѣков.

спѣмоћу прѣдл 'помѣћу'; в. *расѣѣочник, срѣдѣчка*.

спѣпадати спѣпадѣм несв **1.** 'нападѣти, досѣѣивѣти (молбама, захѣтеѣима)'. – Пѣдѣше га ѣѣца спѣпадати да кѣпи чѣзу, ѣн се дѣго нѣѣкѣ, па прѣста; || **спѣпасти** спѣпаднѣм св прѣма *сѣѣѣпаѣѣи*. – Спѣпѣ е да се ѣдѣ за ѣѣга и нѣје шѣѣо да се ѣткѣни свѣ док нѣје прѣстѣла; **2.** 'узѣти маха'. – Спѣпѣла га нѣка болѣшѣина, з дѣна ѣ дѣн кѣпнѣи кѣ снѣѣг с прѣљѣѣа, ѣшли смо дѣктору, нѣшта нѣје врѣѣело.

спѣр спѣра -а **1.** 'кѣји нѣје брз, полагаѣн'; в. *дѣсѣиѣжан*; **2.** 'ѣд кѣга се може маѣе пѣјѣсти, ѣд кѣга се брзо засѣти'; в. *врѣшѣк*.

споради предл ‘због, ради (нечега)’. – Кад гђј прђђем според њиног грђба, пђе ме сђза, да л споради њйг, ил споради нас не знам (7: 163); **изр.** ~ сѣбе ‘ради нужде’. – Морадок споради сѣбе д-йзиђем иза-куђе.

спораћ -аћа м ‘спор, типак’. – Дђбар је кђ лђб, ал спораћ, нѣ мош да г-йшчекаш, спор кђ спуж. – Кад је онај спораћ трѣсо шљйве, Радаило зѣбава па каже: глај како дђма – кђ спуж бђкву.

според предл ‘поред’. – Сѣдимо тђјнак според мѣнта и разгђварамо о његовом живђту. – Они според пђта посађили брасе.

споречкати се -ам се св ‘поспорити се’. – И такђ дни реч по реч, згђдно се спдречкаше, јѣдва иг развадисмо; в. *домаћинсйво*.

спориш в. *ајдучки*.

спотакнути се спотаknѣм се св ‘заврсти се, саплести се’. – Склђни тђ шѣдрњу од вратђ да се жѣна не спотаknѣ кад уйђе; || **спотаћи се** спотаknѣм се св ‘исто’. – Он ѣ да се спотаknѣ и на свђју нђгу, нѣ треба њико да му подмећѣ туђу.

спочѣтка прил ‘најпре’. – Спочѣтка е дн бйјо нѣ мож бити бђљй, ал се пђсле йсквђри и дбнерадй.

спрђвити спрђвйм св ‘припремити, скувати’. – Спрђви јѣдну дђбру гйбаницу за вѣчеру; || **спрђвљати** спрђвљам несв према *сйравийи*. – Спрђвила Рђмена бурђанију, прђе да пђјдеш.

спрђм предл ‘наспрам, насупрот’. – Тђријо га учитељ, боз немйрлука, у прђву клђпу спрам његовог асталђ. – Она њѣгова крђва спрам нашѣ бђшѣ изглѣда ко кђћа спрам кокошђра; в. *уйрема се*.

спрђсна ‘која носи плод (о крмачи)’. – Спрђсне нам дбдвйје крмаче, ако Бђг да, бйђе прасйћа за Бђжић.

спрђти спрђѣм св в. *сйирайи*.

спрђдати се спрђдам се ‘ругати се, изругивати се’. – Нйкад немђ да се спрђдаш, бלאго ѣѣду, тђ чинѣ сђмо дни кђјй нѣмају стра од Бђга ни стйд од лђдй.

спрѣдати спрѣдам несв ‘спајати, упредати две жице у јѣдну’. – Спрѣдала ја онђ рђдицу, код овацђ, на дрђжлицу, кад дн бђну и велй ми: срѣћан рад, Мђро, а ја ти се пренерђзик; || **спрѣсти** спрѣѣм св према *сйредайи*. – Пђмуже ми Лђѣпосава спрѣсти. – Наша Мђра прѣло звђла / свѣ су прѣље рђно дђшле / свѣ су прѣље рђно спрѣле.

спрѣдача ж ‘тканина од дебеле, препредене вунице, служи за покривање’. – Лђти се покривало тањим поњавама, а зими спрѣдачама (9).

спрѣма ж ‘девојачко рухо’. – Отац јој набавйјо најбђљу спрѣму у сѣлу, а мајка из-аткала ййлийма, наеклала вирђнги, навѣзла коечѣга, ймаће двђ пђра коња да вучу рђо.

спрѣмати спрѣмам несв ‘приправљати, припремати’. – Спрѣмали су свђдбу мѣсец данђ, ал јѣсу е и спрѣмили, нѣма штђ да се каже; || **спрѣмити** спрѣмим св *сйремайи*. – Спрѣмили јој рђо од йглѣ до сингерице и шивоњѣра.

спрђжити -им св ‘спалити, сагорети’. – Ако дђвђ прйпека пђтрае јђш кђй дан, спрђжиће свѣ, нѣ знам кђ-ћемо стђку и чѣљад нђ-зйму.

спријатѣљити се -йм се св ‘склопити пријатељство. – Бђгме се дни спријатѣљйше, ожѣнише сйна ш њйном ѣркђм.

спрђљити спрђљим св ‘упропастити врелином или мразом’. – Склђни, ѣѣри, мушкђтле спђља да иг нѣ спрђљи слђна, нѣшто е пђдобро заладњело; в. *набрисайи*.

спровѣсти -ѣдѣм св ‘превести, одвести’. – Чђли смо кад су га милицђјци спровѣли, али нйсмо нйшта виђјели; ~ **се** ‘провести се’. – Йс, што смо се спровѣли на свђдби, бйло е вѣсело да нѣ мош пђјмити; || **спровђдити** -двђдйм ‘пратити, превозити’. – Угђраше га милицђјци у мђрицу, одвѣдоше на саслушање и пђтље га спровѣдоше код сђдйјѣ; ~ **се** несв према *сйровесйи се*. – Спровђдйћемо се ми такђ и на твђјој свђдби.

спрѡвод -ѡвода м 'погребна поворка'. – Кад је Жárку била сàрана, цèло сèло дѡшло на спрѡвод, а опèло слúжило четрнèс пѡпѡва.

спроводàциjа м в. *ïроводàциjа*. – Дèјо ти је бйјо спроводàциjа млѡгима коима нйје пѡлазило за рúкѡм да се ѡжене и тàј му спроводàциjлук ишѡ од рúкè.

спроводàциjлук -илука м 'посредовање при упознавању младића и девојке ради склапања брака'. – Од свйју пѡслѡва нàјвољѡ е спроводàциjлук: ту пàнè барем пèчен пиéвац, а ако дѡђе до свàдбè, богме и бѡгат бѡшчалук, а нйје бйјо гàдљив ни на пàре кое му дàднý на-йме дангубе.

спроћу предл 'против'. – Нè би ймѡ нйшта спроћу тѡгà, да е кѡ чѡвек пítѡ, но ѡн би шћèо кѡ кабадàкиjа, нà-силу, е нèнеш, сйне мàјчин, па да си јѡш тѡлики; в. *айсййи, исйливаййи*.

спрѡчати -àм св 'напунити доста година, а не урадити ништа'. – Нèмѡ нйшта да га жàлйш: спрѡчѡ у гúзицу тѡлике гѡдине и сàмо глѡ да се нàјдè и нàпије, нйшта ствѡријо нйје кѡ да се нè ваљà.

спрѡчити -йм св 'притеснити, омалити'. – Штà си тѡ спрѡчијо, нèмѡ, брè, да се срàmотиш, ѡвѡ е била домàйинска кúћа и тýј се нйкад нйје жàлило; ~ **се** 'скупити се, смањити се'. – Спрѡчили се кѡ за двијè-банке сйра.

спрѡчкати -àм св 'спремити на брзину'. – Ма јèс нам пѡставила д-èдèмо, ал спрѡчкала нèки бућкурйш – нйје нй за шта.

спрѡчѡљак -бљка м 'нешто мало, ситно'. – Ђвè гѡдине пѡрђаво вѡђе због сувѡвипè, самосàми спрѡчѡљци; в. *мајушан*.

спрѡштити -йм св 'изгњечити, истиснути (гној из ранице)'; в. *бубуљица*.

спўж м зоол 'мекушàц пуж, *Helix*'. – Ђн ти је, јàдник, кѡ спўж: ѡставијо зà собом лййгàв трàг, нйкад нйје ймѡ свѡе јà.

спўтан спўтна -ѡ 'забачен, далеко од пута'. – Нйје им лѡше имàње, јàзук што е спўтно.

спўтити спўтйм св 'омањати'. – Спўћен му ѡнàј капўтић, нè може лàсно да га закѡвчà.

спўцати спўцàм св 'потрошити све, појести и попити'. – Пўриша спўцѡ ѡчевину, па му пѡсле бйјо крйв нèко дрўги.

спўчити спўчйм св 'стегнути, закопчати'; в. *йуце*.

спўштати (се) -àм (се) несв 'преместити надолу'. – Àјде да ми пѡможèш да спуштàмо дàске с кàлкана, сýве су дѡбро. – Кад смо йшли на тàкмичење цèлог Драгàчева у скијању, спўштали смо се ѡзгѡ низ Гúштеровицу и тýјнàк ти је пѡбеду ѡдњѡ Рàде Ђèндић, звàни Чаура, Бѡг да му дúшу прѡстй; || **спўштити (се)** -йм (се) св 'прилећи'. – Сàмо мèно да спўштйм ѡве мѡе стàре кѡсти, па ћу дѡћи, àјте вй.

спўштача ж 'продужетак основе направљен од канапа – како би се до краја уткала'. – Остало је јѡш мало основе до спуштаче – да изаткем торбицу (9).

срàвнити срàвним св **1.** 'уништити, поравнати саа зèмљѡм'. – Тйјег дàнà ўдари грàд и срàвни нам лèтину са зèмљѡм: **2.** 'упоредити, свести рачун'. – Àјде да мй вйдимо кѡ кѡме штà дугуе, да срàвнимо рачúне кѡ лýди; || **сравнйвати** срàвњуем несв према *сравнййи*. – Ђнè прѡклèте Швабурине су нам кад гѡј су мѡгли свè рўшили и сравнйвали нàшу мýку са зèмљѡм, а вàмо се бајàги прèстављàју ко кúлтуран нàрод.

срàдити срàдим св 'порадити, завршити радове'. – Ђе гѡј кѡ имà нèшто да срàди, ил жури да дѡмйри што е нàумио, зѡвнè нèга да му пѡможè (7: 110); в. *надгорњаваййи*; || **срàђивати** срàђуем несв према *срàдишйи*; в. *сйариваййи, шрк*.

сра̄м м ‘стид, срамота’. – Они неће умријети од сра̄ма, не треба им се бојати; || **сра̄ман** сра̄мна -о ‘покварен, бестидан’. – То е једна сра̄мна рђа од човека; || **сра̄мно** прил ‘заспидно’. – Тако сра̄мно знали су да ла̄жу само ђни, а не зна се ње су то научили.

сра̄мити се сра̄мӣм се несв ‘стидети се’. – Штѡ се ти сра̄мӣш, блага̄ њеду, слѡбно ӯзми.

сра̄мѡта -ѡтѣ ж ‘брука, обещчашћење’. – То е вѣлика сра̄мѡта блага̄ ба̄би; || **сра̄мотан** сра̄мотна -о. – Сра̄мотан је та̄ј њин ѡговор, то е обичан покварѣнлук; || **сра̄мотно** прил ‘бестидно, вулгарно’. – Пѡче да бӯлазни сра̄мотно, би ме стид од његове брӯке.

сра̄мѡтити сра̄мотӣм несв ‘обезвређивати, кудити, оцрњивати’. – Ништа се ти не бѡј, блага̄ њеду, кад те непра̄вдно оцрњују и сра̄мѡтѣ, себе брӯкају јел ѡстина се не да̄ вѣзати.

сра̄мѡтња̄к -а̄ка м ‘човек који се срамоти’. – Она̄ј Будӣмиров сра̄мѡтња̄к се јѡпѣт ѡзбрӯко.

сргѣ̄нати се -ѣ̄ња̄м се ‘сломотати се’. – Сргѣ̄наше се не̄куд дѡље низ-рӣд; в. *ѡрге̄ња̄иши се*.

ср̄да ж ‘особа која се лако љути на све’. – Ср̄дила се ба̄ба на њѣда што е рѣко̄ дѡга кѡса плит̄ка п̄мѣт, а ѡн јѡј рѣко̄: ср̄до мѡја, не ср̄ди се на̄ ме.

ср̄дѡчка ж ‘шипчица, дрвце које се провлачи кроз цев на коју је намотава предиво’. – На цѣвчицу од зѡвѣ се намѡта̄ва пѡтка па се ѡна ѡметнѣ у чѡнак спомо̄ћу ср̄дѡчкѣ и та̄ко се ткѣ.

ср̄дити (се) ср̄дим (се) несв ‘љутити, гневити’; в. *ср̄да*; || **ср̄дит** ср̄дита -о ‘љут, бесан’. – Ђӣѣ у-кућу на̄ко̄ ср̄дит и на̄мргођен, вӣди се да му нису све̄ кѡзе на брѡју. – Ђѣдо им је гѡвѡријѡ да су били ср̄дити ко ба̄бини овнӣћи кад иг пӯшти у ѡтаву; || **ср̄дито** прил ‘љуто, бесно’. – Ср̄дито јѡј ѡдрѡби: не̄мѡде то да си ура̄дила, да те гӯја не̄ печѣ.

ср̄дѡбоља ж ‘дизентерија’. – Пѡвише војнӣка̄ ти је ѡнда̄ј сна̄шла ср̄дѡбоља, мӯка су се на̄мучили.

срѣ̄дња̄к -а̄ка м а. ‘средњи син’. – Срѣ̄дња̄к ти на̄ебѣ ка̄ко ѡкрѣнеш, све̄ пӯкнѣ преко његовӣег лѣђа јел стар̄ији је већ вѣлики, а мла̄ђи је јѡш ма̄ли; б. ‘неко ко је осредњег имовног стања’. – И срѣ̄дња̄к у сѣлу нагр̄абѡси, на њѣга то̄варѣ јел г̄зда е г̄зда, ѡн је блӣзак вла̄стима, а сирѡма не̄ма од чѣга.

срѣ̄зати -жѣм св ‘скројити’. – Ђдок код шна̄јдѣрке да ми срѣ̄жѣ а̄љину.

срѣ̄муш м бот ‘дивљи бели лук који расте у шуми почетком пролећа, медвеђи лук, *Allium ursinum*’. – Гбренак код ѡспоснице калуђера Рафа̄ила испод Караӯлѣ има срѣ̄муша кѡ плѣвѣ.

срѣ̄тати се -а̄м се несв према *срѣ̄тӣиши се*. – Срѣ̄тали смо се р̄аније чѣсто, а сад већ пѡдугѡ не̄мам нӣкаког а̄бера ѡ њему; || **срѣ̄тити се** -ѡм се св ‘срести се’. – Јѣднѣ прӣлике се во̄ђе срѣ̄тише Љубӣнко и Мӣлорад и зѡговѡрише се ѡко изградњѣ тра̄тов̄ара; || **срѣ̄ћати** -а̄м несв ‘сретати’. – Срѣ̄ћа вас ѡспра̄нала и срѣ̄ћа вас срѣ̄ћала (7: 131); *ѡзр. Ако срѣ̄ћу не̄ срѣ̄тӣиши, не̄иши је с̄ӣӣћи*.

срѣ̄ћа ж ‘највеће добро, циљ људског понашања’. – Бо̄г ти срѣ̄ћу да̄о и срѣ̄ћа ти пѣвала; || **срѣ̄ћница** ж дем. – Кад нас је ѡспра̄ћ, ѡмадӣјаше ѡбича̄ј да рѣче: ње гѡј ѡдӣјо – срѣ̄ћницу на̄дӣјо и у дѡм је доносӣјо; в. *ѡрнӯиши*; || **срѣ̄ћан** срѣ̄ћна -о **1.** ‘испуњен срећом, радостан’. – Дѡшла је св̄а срѣ̄ћна и распе̄ва̄на; **2.** ‘доносити срећу, бити срећне руке’. – ѡн ти је б̄ӣјо срѣ̄ћне рѡкѣ: шта гѡј је пѡчѡ – све̄ му се позла̄тило; **3.** ‘у изразима за исказивање жеље, при поздравима’. – Нек ти је срѣ̄ћно и берићѣтно. – Срѣ̄ћан ра̄д, бра̄ћо, и рѡке ви се позла̄тиле. – Кад дѡлазиш на славу, ка̄же се »Срѣ̄ћна сла̄ва, дома̄ћине«, а дома̄ћин на̄јчѣшӣе ѡгѡв̄ара »Бо̄г ти срѣ̄ћу да̄о«.

– Срѣћна ти слава, ђе до, и да нам славиш млого љета и година; || **срѣћно** прил. – Ђеду смо се ваџда јављали да смо срѣћно стигли; || **срѣћом** прил. – Диѣте се ошљига и у паде у-поток, ал срѣћом није настрадало.

срѣћковић м ‘који има среће’. – Он ти је прѣви срѣћковић, свѣ му е ишло на-руку, за њега би ти ваџила она: роди ме, мајко, срѣћна па ме баџи у трње.

срѣктати срѣктѣм св ‘дотерати, довести у ред’. – Није лѣсно, толика чѣљад у кући, трѣбало е то свѣ срѣктати да се зна шта ко и како ради, а да нема никакијег зађевѣца. – Бијо е размѣжен на чисто, ал кад је отишо у шѣгрте, срѣктѣ га мајстор: ни она диѣте ни помџи Бџе.

срѣцати срѣчем несв ‘читати слово по слово’. – Наши стѣри су јѣдва срѣцали кад нешто читају, ал су били образовани јел су имали оџра, цаба су вам оѣ школетине кад не знате најглавније.

срѣкати срѣчем несв ‘пити нешто са гласним усрѣкивањем’. – Кад је Милисав Црѣвоња срѣко кѣву код Кџза у кавѣни, чуло се до испред кавѣне, а он то радијо зинаџ; || **срѣкнути** срѣкнем св ‘мало отпити’. – Ај да срѣкнемо по јѣдан гутљај из оѣве пријатељеве чутуре; || **срѣкутати** -ћем ‘помало отпијати’. – Ене њиџ двѣје у кујни нешто ћуџоре и срѣкућу кѣву.

срѣљати -ѣм несв ‘ићи непровереним путем, несвесно, насумице’. – Тај ти срѣља у ништакљук на чисто, тујнак чоѣка нема ни оѣвићка, уѣватијо се лѣшѣг друштва и пошо странпутицом; ~ у *урѣдѣас* ‘несвесно ићи погрешним путем’. – Викѣ им он да с такѣм политикѣм срѣљају у прѣпѣс, ал нису шћѣли да га чујју.

срѣна ж зоол ‘преживар из пор. јелена, *Capreolus capreolus*’; || **срѣнче** срѣнчета с ‘младунче срне, лане’. – Ниџ риѣку прѣгутѣаше јѣлен, срѣна и срѣнче; || **срѣнећѣ** -ѣ -ѣ ‘који се односи на срну’. – Бијагу лѣвци начинили срѣнећѣ паприкаш, јѣли смо у слѣс.

срѣнетина ж ‘срнеће месо’. – Не знам како мѣш да не волиш срѣнетину, ништа љѣпше ѣд њѣ нема.

срѣзати се срѣза(м) се ‘спустити се, спасти’. – Нису му се само срѣзале панталѣне, него се он срѣзо на нулу, брука јѣдна од чоѣка; || **срѣзан** -а -ѣ ‘коме су спале панталоне’ – Узми каиш па се ѣпаши, немѣ ићи тако срѣзан.

срѣзо -а м ‘човек који је пропао, физички или морално’. – Онај срѣзо прѣпѣ на чисто: ни онај чоѣк ни помџи Бџе.

срѣзуља ж ‘неуредна, алѣкава жена, која иде зарозаних чарапа. – Прѣје она срѣзуља нис-пѣт.

срѣљати се срѣља се св ‘пасти, срушити се’. – Срѣљала се ћерамида на Видосављевој каѣари, ако е не препѣкрију, кљѣкнѣће од прѣвог снѣгега.

срѣство с ‘сродство’. – Они су ти вѣлико срѣство, од двѣје сѣстре браћа, видѣш да се лиѣѣ.

срѣп м ‘алатка за жетву’. – Рѣније у време жѣтве су бѣвале мѣбе, жѣне пѣнесѣ срѣпове и жѣу, вѣзиѣци вѣзују снѣпове и маѣло-маѣло па пѣсма ѣдјѣкне.

срѣпскѣ -ѣ -ѣ ‘што припада Србима, што се односи на Србе’. – Сашила ћѣци кошуље од срѣпскѣг платна, кад иг поглѣднеш – ко цѣѣтови у ливади.

срѣбити срѣбим св ‘уништити’. – Уѣдари граѣ о Пѣтровудне тѣ године те нам срѣби љѣтину дѣбидѣз.

срѣшити -ѣм св ‘разорити, растурити’. – Срѣшијо Милинко неѣкадашњи дућѣн, ѣће да прѣви нѣвѣ грађевину.

срѣцана ж ‘надѣмак за жену’. – Каѣе Дѣмљѣн њѣговој Мѣлосави: Срѣцана, тѣрде по кѣву, а она порумѣње од стѣда што јѣј то рѣче прѣд њима.

срце с 1. anat. – Сāмо се љвати за груди и зй'евнӯ: срце га прѣсече; 2. 'средина, најлепши део нечега'. – Викаше тајо: дајте хјѣци срце од лубѣнице и кѡру од мли'ѣка, ђни трѣба да растӯ.

срча ж 'изломљено стакло'. – Нѡнас су били хѣвли, густирали, лӯмповали и направили срчѣ до кољѣна.

срчаница ж 'дрвена гредица која повезује предњи и задњи крај запрежних кола'. – Никѡ није бѡље мѡгѡ од Млāдомира да захерѣ како јасѣн растѣ у срчаницу.

срчика ж 'средишњи део стабла дрвета'. – Бјѣлику нападā жижак а срчику јѡк.

срцада в. *сарцада*.

стабло с 'дебло, део дрвета од корена до грана'. – Ми с прѡлећа ѡкречимо стабло у вѡтњаку; || **стаблић** -ића м дем. – Кад бйднѣ прѣд-зиму, свѣ ђвѣ младе стаблиће трѣба завити да иг зѣчеви не ѡљуште.

стабљика ж 'стабло кукуруза'. – Кад се пѡжнӯ косиром стабљике мӯруза, ѡнда се повѣжу снѡпови и слѡжѣ у кӯпе; || **стабљичица** ж – Од ѡнѡг пѡзнѡг жйта стабљичица ѡста тāнка, није дѣбља од прѣта.

ставити стāвим св 'метнути, положити'. – Стави цѣзву нек се гријѣ вѡда, сā-хе да бāнӯ лӯди да им скӯвāш по кāву; || **стављати** -āм несв 'метати'. – Кад замй'есй чѣсницу, мāјка стāви пāрицу, па кѡ дѡбије ѡн је бāтли, йићи хе му свѣ од рӯкѣ; ~ **се** 'мешати се у туђе послове'. – Нѣ знам штā му е трѣбало да се стављā у туђе ствāри, што виѡ ѡнāј не трпāј дӯпе међ пијанѣ Турке.

стадо с 'скуп оваца једног власника'. – Нѣкад су се ѡдавле до на вр планинѣ бѣљела стада, а сād није јѣднѣ ѡвцѣ.

стајати стāем несв 'заустављати се'. – Ради кѡ машинā, нѣ стае кѡ да се нѣ-ваљā; || **стајти** стāнѣм св 'зауставити се'. – Учйјѡ нас хјѣдо ѡнӯ пѣсмицу свѣ полако рѣч по рѣч, а ми за нйм пѡнāвљāмо: хје јā стāдок тй продӯжи, јѡш смо дӯжни, тй одӯжи; *изр.* ~ кѡ *јѡкиан* 'запрепастити се, шокирати се'. – Кад је чӯо кӯкњаву, стаѡ е кѡ јѡкопан; ~ *на жуљ* 'дирнути неког у осетљиво место'. – Он чӯо да му е шхѣрка затрӯдњела и да хе да родй кѡпиле па му стаѣ на жуљ и баксем пйта: бѡгати, кāко ти је хѣра; ~ *на мӯку* 'подсетити неког на нешто што га боли'. – Йватили му сйна у крађи, а Влāде навāлијѡ да му прйча о поштѣњу, те му стаѣ на мӯку; *сйāни-йāни* 'наћи се пред судбѡносном одлуком'. – Кад бй стāни-пāни, ѡн ѡкрете хӯрак нāѡпāко и пѡчѣ нйма да кӯлизй и да се љвлāчи у гӯзицу и ѡнда сам виђѡ да тѡ чѡвѣка ни виђѣло није; || **стајаћй** -ā -ѣ в. *сйѡдѣни*; ~-ā *сѡба* 'просторија за госте, гостинска сѡба'. – У нāшѡј стајаћѡј сѡби су биле йконе, нāјљѣпши ййлими, ту су се гѡсти дочекивали, тӯј се љ славу дйзало; ~-ѣ *ѡдјѣло* в. *ѡдјѣло*; || **стоѣћи** -а -е (об. *ѡдјѣло*) '(ѡдело) које се облачи у свечаним приликама'. – Ймā стѡѣће ѡди'ѣло кад се пѡђе, нāкѡ, нѣђе нā свадбу ил на сāбор, а ймā ѡнѡ што е мѣно йзношено за на пйјац ил у зādругу кад пѡђеш, а ймā вāкѡ кѡ вѡ јā сād за пѡ-кући, пѡ нйви, а кад и тѡ ѡслӯжи – мѡж јѡш д-йдѣ љ нйву да се нāчинй плāшило; ~-а *мāрама* 'мāрама која се повезује у свечаним приликама'. – Йзмила се бāба, йчешљала, сплѣла кйке и убрāдила стѡѣћу мāраму; || **стоѣћи** прил 'стојећи'. – Кад су прйшли мѣнту, изјāвише сāучешће рѡдбини, прекрстише се, спӯштише свјѣће, послӯжише се стоѣћи и пѡмерише се у лад док нѣ стигнѣ пѡп.

стајати / **стѡјати** стѡйм несв '1. 'мировати у стојећем ставу'. – Стѡјали ѡни под јāбуком, кад пāде ѡзгѡ јѣдна жута кѡ лймӯн. – Стѡй нā стрāжи, нѣ мрдā; 2. 'бити чврст у моралном ставу, у убеђењу'. – Викаше вѣсели хјѣдо: Јѣлица стѡй, івчār стѡй, а чѡвек – како кѡй.

стајњак м 'стајско, об. говеђе хӯбре'. – Рāније се нйве хӯбриле сāмо стајњакѡм, за вѣштāк се нйје ни знāло.

стāклār -āра м 'стāклорезац'. – Склѡнидер се с виђѣла, није ти ѡтац бйјѡ стāклār.

ста́клара ж ‘фабрика стакла’. – Причо ми ујко да е виђо кад је бијо војник ста́-
клару тамо неђе чак у Параћину.

стакла́рац -рца м ‘врста белог кукуруза’. – Нема ништа љепше од качамака са
скрџпом и сиром, јдш ако е брашно од стакла́рца или осма́ка, нема боље.

стакле́нац -нца м ‘стаклени кликер’. – Ми смо имали кењеце од њловаче досушене
на-сунцу, а Цвето имо стакле́нац.

[ста́кло] с. – Очистите, ћери, ста́кла на свім прозорима. – Кад су грунуле
прангије, зазвечаше стакле́та на прозорима; *изр. каљено* ~ ‘термички обрађено стак-
ло’. – Каже тајо да има каљено ста́кло које не мош ласно да разбијеш, велі млого
тврђе од обичног; ‘део лампе, фењера’; || **ста́клен** ста́клена -о, одр. ста́клені -а -о.
– Имали смо најпрво земаљани, па потље плекани и од-скора ста́клені бока́л.

стала́жа ж ‘полица’. – Наредијо ми Мирослав Савин стала́же у-изби, не може
љепше да бидну.

ста́ложити се -и(м) се св **1**. ‘спустити талог на дно посуде, избистрити се’. – Кад
потопиш креч, дббро измешај, па онда нек одстој док се ста́ложі; **2**. ‘смирити се
(после снажног узбуђења, бурне реакције)’. – Немој да биднеш избрзан, но се тру-
ди да будеш ста́ложен; || **ста́ложљив** -а -о ‘смирен, одмерен’. – Она је ва́зда била
ста́ложљива: што гој се деси́ло – по Божјој вољи се деси́ло; в. *руда*; || **ста́ложљиво**
прил ‘смирено’. – Каже он њему, на́ко, ста́ложљиво: овѐ, онѐ и онѐ онамо неђеље не
могу, а по́сле најћи да се здогворимо.

стано́вник -іка м ‘камен у ливади који се не може извадити, станац’. – Тај ста-
но́вник стојі ви́ековима у Миломировој ливади, нико није мдо да га извади до дан
данас.

ста́раоц м ‘тутор, старатељ’. – Кад су му умрли родитељи, он бијо малдољетан па
му суд одредијо стрица за ста́раоца.

ста́рати се ста́рам се ‘бринути, водити рачуна’. – Цео живот се ста́ро да бидне
тачан у свѐму, никад премеђијо, никад закинѐ на мѐри ил на кѐсуру, ни́ком зло ни
помислијо није, а јадно ти да е учинијо и споради тога су га сві ценили и поштовали
и говорили да ни мрѐва није згазијо.

ста́рац ста́рца м **1**. ‘стар човек’. – Ста́рци боље на далѐко ви́де јел је у њиг глава,
а у мла́диг снага; || **ста́рчић** -ића м дем. – Бијаше горенак на планини јѐдан смѐран
ста́рчић ког су сві ценили; || **ста́рчина** м пеј. – Она́ ста́рчина по́че нешто да галати;
|| **ста́ркеља** м пеј. – Каже ђѐдо свѐм унуку у ша́ли, и́с што гадан ста́ркеља растѐш;
|| **ста́рачки** прил ‘попут старца (спор, наглув, слабог вида)’. – Пита га он: како си,
ђѐдо, а ђѐдо велі: на́ко, ста́рачки: на́глув, обнѐвиђѐ, кља́кѐв, ал, јопѐт, ва́ла Богу, јел
бла́го онѐм ко остарі; **2**. ‘женин отац, таст’. – Нашали се јампѐт пријатељ мог ста́рца
и ка́же: имѐ зѐта ил ма́гарца то ти дође на исто, а мој ста́рац му велі: не би ја́ мог
зѐта дао за свѐ три твоја сина.

ста́реж ж **1**. ‘старе ствари’. – Мбрам д-опа́рам Са́вов цѐмпер, ици́ѐпо му се на
ла́ковима, а и омањѐ, па ћу од онѐ ста́режи да му исплетѐм полу́вер; в. *йолувер*; **2**.
‘непокошена лањска трава’. – Онѐ лањску ста́реж у ливади ћу ѐн спѐне снѐг да
попа́лим.

ста́рѐшина м ‘кућни домаћин’. – Тамо ђе нема старѐшинѐ нема ни кућѐ.

ста́рѐшинство с ‘улога кућног старѐшине’. – Кад је Драгиша напунијо шѐсет
го́дина, он сазѐвѐ кућѐне и пре́да старѐшинство Обраду и ка́же му: од сад ти брѐни,
а ја́ нећу да ка́жем ни шѐш ни пѐс, а то ти зна́чи: ако би пи́ѐвац шѐѐо да ти кљу́ца
пре́каду, нећу да му ка́жем шѐш, а ако би ма́чак крѐно на пѐчено божитѐчае, нећу да
му ка́жем пѐс (10: 97).

стари -а -о ‘који је стар, који дуго траје’. – Имало на нашем потоку преко лёт-нѣс стариг водѣница; ~ *свѣи* ‘уз кума, најважнија сватовска функција и други сведок на венчању’. – Кѣдѣ-нас су ти на свѣдбама најглавнији кѣм, стари свѣт, њѣвѣр, барјактар, чауш, вѣјвода и домѣнин, домѣнин је маом младѣжењин стрѣц, а стари свѣт љјак; в. *сѣтаројко*.

стѣрина м ‘стар човек, старац’. – Нѣма ти бѣлѣг учитеља од какѣг мѣдрог стѣринѣ у сѣлу који је прѣшо сѣто и рѣшето, и рѣтове, и пѣплаве, и гладне гѣдине и коѣшта; – Ёвѣ онѣмѣд разгѣвѣрам са ѣдом, а он вѣли: дѣјете, ѣе се стѣрине нѣ чујѣ, тѣј Бѣг не пѣмѣжѣ; || **старѣнскѣ** -ѣ -ѣ ‘древни, стари’. – Зѣмѣјле су старѣнскѣ љѣди ѣмали старѣнскѣ сѣмѣна: кѣмпѣр мѣсечар, пшѣницу бѣнкѣт, мѣруз стаклѣрац; || **старѣнски** прил ‘на старѣнски начин’. – Док се зѣмѣља рѣдила старѣнски, бѣло је на љѣј и здравѣља и здравѣг нѣрода.

старѣјство / **старѣштво** с ‘поредак по годинама’. – К рѣци смо прилазили по старѣјству, најпрво ѣѣду, па чѣчи, ѣндак бѣби, па стрѣни. – Знѣо се рѣд и свѣ бѣло по старѣштву.

старѣсѣдиоц м ‘старѣсѣделац, мештанин који више генѣрација живи у месту’. – Милиѣвиѣни нѣсу старѣсѣдиоци вѣјнѣк јѣл се стѣри Рѣдомир привенчо кад се ожѣнијо са Јѣрѣтијѣвом ѣѣркѣм Кѣтѣм, она бѣла мирѣјѣнка.

старѣјко м ‘стари свѣт (нов.)’. – Тѣј ти мѣ љѣку запѣвѣмо: нѣма пѣјсмѣ ни весѣља, док старѣјко не запѣвѣ.

старѣкосан -сна -о ‘прѣстарео (о трави, сѣну)’. – Није пѣкошено на вѣреме, млѣго старѣкосно, није ни за шта сѣм за кѣзе ил прѣстѣрку.

стѣрѣс -ости ж ‘старѣст’. – Док си млѣд, мѣсли на стѣрѣс да те нѣ пита стѣрѣс ѣѣ ти је бѣла млѣдѣс и да нѣ биднѣ по ѣнѣј млѣд дѣлија – стѣр сирѣма.

старѣстѣвни -а -о ‘стари, древни (о књигама)’. – Такѣ, вѣли ѣѣдо, кѣжу књѣге старѣстѣвне.

старѣдија ж ‘стара, неупѣтребѣлива ствар’. – Ђѣде брѣ, чѣвѣче, да ѣвѣ старѣдије дѣднѣмо Цѣганима кад најѣју, сѣмо нам прѣвѣ гѣжву и заврѣивѣмо се ѣкѣ-њѣг; в. *ргѣи*.

старѣшити се старѣшим се несв ‘ѣгимати се ѣд контроле старѣјѣх (ѣ деци), пѣнашати се самѣвольнѣ’; в. *ѣдоцниѣи*.

стѣс м ‘раст, висина тела’. – Бѣјѣше твѣја бѣба кѣ вѣла, ѣмала е и стѣс и глѣс, кад запѣвѣ кѣ да звѣѣзде брѣј; || **стѣсит** стѣсѣта -ѣ ‘висок, витѣог стѣса’. – Бѣјѣше нѣкѣ стѣсит и лѣпе нѣрави.

стѣсѣвати стѣсѣвам несв ‘дѣспѣвати, прѣспѣвати’. – Ђѣвѣјѣке му вѣѣ стѣсѣвајѣу за ѣѣјају. – Тѣ е нѣраштај кѣј стѣсѣвѣ ѣз жѣжѣлицѣу и ѣгњѣште над кѣѣм су вѣсѣле вѣриге и ѣшѣ бѣс ѣд Бѣрѣѣвѣдѣна до Мѣтровѣдѣна; || **стѣсѣти** -шѣ(м) св **ѣ**. ‘дѣспѣти, стѣѣи, ѣѣи у фѣзу пѣне зрѣлости’. – Стѣсѣла пшѣница за жѣтѣву; **б**. ‘ѣѣи у гѣдине кад се прѣузѣмајѣу неѣе ѣзбиѣне ѣбѣвѣзе’. – Јѣднѣг дѣна, бѣјѣо Тѣѣо ѣдврѣк – амѣн стѣсѣ ѣа школу – зѣигра се и нѣѣако ѣпанѣ у ѣнѣ бѣзѣн (7: 121).

стѣти стѣнѣм в. *сѣјајѣи*.

[**ствѣр**] ж. – Није ѣн ѣмѣб ни да пѣмерѣ стѣвр кѣја му сѣѣта, а кѣмоли да нѣшто нѣправи; || **ствѣрѣница** ж дѣм ѣд *сѣвар*. – Ђѣдѣ те нѣбѣвик кѣѣкѣкѣјѣг стѣврѣѣца што трѣбѣ за-сѣлаву.

ствѣр м ‘бѣѣе, стѣворѣѣе’. – ѣдѣмпѣт, у ѣнѣм сѣтѣну, ѣзби прѣд-нѣс нѣкѣ стѣвр; || **ствѣрѣње** с ‘бѣѣе, стѣвр’. – Вѣрѣј ми да у живѣту нѣсам вѣѣо такѣ стѣворѣѣе, кѣ ѣпис.

ствѣрѣзѣти -ѣм несв ‘стално ѣтѣвати и затѣвати вѣрата’. – Смирѣте се, ѣѣцо, штѣ сѣмо стѣворѣзѣте тѣјѣм вѣратѣма.

стѣга ж **1.** ‘направа за учвршћивање предмета обраде’. – Наџа стѣларска тѣга има двѣје стѣге; **2.** ‘строгост у васпитању’. – Привѣ ти њѣму стѣгу док је време да нѣ пукнѣ у сѣмпас.

стѣгнути стѣгнем св ‘учврстити нешто да се не помера, да се не отвара’. – Стѣгни јѣш мѣно да се не рѣзвѣже; || **стѣћи** стѣгнем св. ‘исто’. – Чѣш кад ти кѣм: ово трѣба бѣље стѣћи; || **стѣзати** стѣжем несв према *стѣгнути*. – Мѣло ме стѣжу ђвѣ чизметине.

стѣлна ‘стеона (о крави која носи плод)’. – Видруља е стѣлна већ сѣдам месѣци, трѣба скѣро да е одѣставимо мѣсти.

стѣњало с ‘човек који све ради као од беде, коме је све тешко’; в. *кукумуд*.

стѣњати стѣњѣм несв ‘тешко дисати под великим теретом’. – Штѣ стѣњѣш, ђчијѣу ти твојѣг, кѣ да се поѣраџаш?

стѣћи стѣкнѣм св ‘зарадити, скућити (се)’. – Стѣко си, вѣла Бѣгу, дѣста, тѣ нѣје бѣло прѣсто јел да е стѣћи кѣ што рѣћи, свѣ би богѣти бѣли, ал знам да ти ни сѣд нѣје поѣтаман јел, што вѣкаше ѣѣдо, лѣшње је стѣћи него сачѣвати; || **стѣцати** стѣчѣм несв према *стѣћи*. – Кѣ рѣди и стѣчѣ – и Бѣг га подѣпирѣ.

стѣгнути стѣгнѣм в. *стѣћи*. – Бѣба е говѣрила: кад стѣгнѣ поѣследњи поѣзив, на нѣга нѣко нѣће закѣснити; || **стѣћи** стѣгнѣм св ‘наћи се на истом месту с неким ко је био измакао’. – Ите вѣ, ѣѣцо, стѣћу јѣ вѣс; || **стѣзати** стѣжѣм несв према *стѣћи*. – Стѣзѣ е Ѣн зѣмѣјле и нѣјбрже, а сѣд ако направѣ двѣ корѣка – на трѣћи мѣра да чѣкнѣ.

стѣд м ‘срам’. – Жив ме стѣд појде боз Ѣнѣга што е учѣнѣ; || **стѣдан** -дна -о ‘који има осѣћај стида, срамоте’. – Брѣзбожнѣци, сѣнко, нит ѣмајѣу стрѣ од Бѣга, нит су пред лѣудма стѣдни, не знадѣу Ѣни шта ће напошлѣтку да бѣднѣ; || **стѣдлив** стѣдлива -о ‘који има осѣћај стида’. – Снѣјка нам јѣш стѣдлива, а вѣѣћѣмо кѣкѣ ће бѣти кад се мѣно ослѣбодѣ.

стѣдак стѣтка м ‘последњи залогај кад се једе »у ревени«. – Нарѣчили ми печѣње у ревѣни и стѣдак, бајѣги, нѣће нѣко д-узмѣ, кад одѣмпѣт нѣста струјѣ, а Ѣнѣ свѣ грмачише у мрѣку да смѣтајѣу Ѣнѣ јѣдно пѣрче и испоназабѣјају вѣљушке јѣдан дрѣгом ѣ-рѣке; в. *ѣошлѣдак 2*.

стѣдливѣс -ости ж ‘ненаметливост, повученост у себе, устручавање’. – У Ѣнѣ време стѣдливѣс ѣѣвојака е бѣла на свѣком корѣку јел ѣе гѣј је стѣда – нѣјнѣк је и пошѣтѣња.

стѣдовати -уем несв ‘осѣћати стид, стидети се’. – Свѣ кѣћѣни стѣдујѣу боз ѣне срамѣтѣ; в. *слѣѣиѣц*; || **стѣћети се** стѣдѣм се несв ‘стидети се, снебивати се’. – Ѣнѣ од чѣга би се пѣметни стѣћѣли Ѣнѣм се будѣле, ко Ѣни, поносѣ.

стѣшати се стѣшѣм се св **а.** ‘смирити се, утихнути’. – Бѣјасмо се мѣ стѣшали кад чѣсмо да нѣко зѣвѣ испрѣд-кућѣ; **б.** ‘ослабити (о врелини, жару)’; в. *чаклѣ*.

стѣѣна ж ‘стена, велики комад камена, камена литица’. – Гѣорѣнак на сѣмом врѣу Јѣлице ти је Црѣна стѣна; || **стѣјѣње** с ‘камење, стене’. – Испод Ѣнѣг стѣјѣња ти је Рѣина кѣћа.

стѣварити стѣварѣм св ‘истоварити’. – Жѣре стѣварѣ дрѣва с кѣла, ѣњѣ му у ѣвлијѣу и слѣжѣ под трѣн (5: 59); в. *сѣнара*.

стѣг стѣга м ‘сено или пшеница саденути на кружној основи око коца, стожера’. – Стѣгове пшѣнице смо жѣнѣули поред гѣмна ѣе ћемо да врѣшемо кад врѣшалица дѣће у нѣш цѣмѣт.

стѣгуља ж ‘»рогоца« на коју је саденут пасуљ’. – Жѣнѣ сам у котѣру стѣг јѣчма и трѣ стѣгуље пасѣуља.

стѣдѣнарка ж ‘новчаница од сто динара’. – Дѣдок и јѣ свѣрѣчима стѣдѣнарку те ми Ѣтпѣваше Ѣнѣ: блѣго мѣне и тѣбе, ѣѣвѣјко, кад је нѣма чѣир до чѣира.

стџер м ‘колац око кога се дене стог’. – Онај подоштрен стџер дигну љу вѝс њѝг двџица и побѝјају, а ја им сѝпѝ вѝду да се рѝсквасѝ зѝмља, и тѝкѝ хѝрају док нѝ побѝју шѝсѝт-седамдѝсѝт сантѝмѝ.

стојадара ж ‘девојчица која »зна сто јада«. – Бѝбина стојадара, знѝ нѝ чѝм звиѝзде стѝѝ.

стѝка ж ‘општи назив за домаће животиње’. – Кад јѝ ју ѝнучад нѝправѝ нѝку невалѝлштину, ѝна пѝчнѝ да цѝкѝ и да им брѝјѝ коекѝкѝ пѝгрде, тѝ стѝко јѝдна стѝкава, тѝ стѝка ви нѝје рѝвна, тѝ нѝсте одвѝдили од стѝкѝ, ал нѝсмјѝшнијѝ нам бѝло кад им кѝже »стѝко бѝз-рѝпак; || **стѝкѝв** а - о ‘који је као стока, који се тиче стоке’; в. горе *сѝока сѝокава*; || **стѝчан** стѝчна - о ‘који воли стоку и добро је негује’. – Он ти је стѝчан нѝчисто, да мѝже љ штали би спѝвѝ, рѝни иг, пѝјѝ, тѝмѝри, прѝстирѝ, ма глѝда иг, нѝш ми вѝровати, кѝ хѝцу; || **стѝчица** ж дем. од *сѝока*. – Зѝпатисмо, вѝла Бѝгу, стѝчицѝ и пѝљежи и мѝно помѝно займасмо; в. *скрѝиши*; || **стѝчјѝ** -ѝ -ѝ ‘који је од стоке, који се односи на стоку’. – Нѝвасали смо стѝчјѝ рѝнѝ, исѝћи хѝ до Тѝрѝева дѝна, а мѝжда бѝднѝ да јѝдно ил двѝ сѝѝена и прѝлетѝ; в. *исѝћи*.

стѝлиснѝк в. *ајдучки*.

стѝљњак в. *чаршав*.

[стѝмѝк] -ѝка м ; в. *бубњѝав*, *жврњѝи*, *шѝгоба*; || **стомѝчѝћ** -ѝћѝ м дем; в. *сѝу-живѝи се*; || **стомѝчина** ж аугм. – Штѝ си оклѝмбесију ту стомѝчину?

стѝпа ж 1. ‘отисак стопала’. – По стѝпама на сниѝгу виѝјело се кѝдије је ѝтишо; 2. ‘мера за дужину’. – існово е штѝлу дужинѝ двѝдес ѝсам стѝпа; || **стѝпица** ж дем. – Видѝ се да су хѝтињѝ стѝпице.

стѝрњати се -ѝм се.св ‘уклонити се брзо, нестати’. – Сѝд је бѝјѝ воѝе, нѝ знам хѝ се стѝрњѝ брѝже-бѝље; в. *шѝрњѝи се*, *шѝњѝи се*.

стѝтињѝк -ѝка м ‘буре од сто литара’. – Натѝчиде, сѝне, рѝкијѝ из ѝнѝг стѝтињѝка.

стѝтињѝк -њѝка м ‘стотинак’. – Нѝхѝрѝ е прѝсѝд на по стѝтињѝк кѝла; || **стѝтак** стѝтка м ‘и с т о’. – івѝ гѝдине нѝје рѝжава цѝна свињѝама, изѝшла на стѝтак динарѝ.

стѝчар м ‘човек који гаји стоку’. – Они су нѝколко кѝљѝна бѝли нѝјбољѝ стѝчари у сѝлу, ѝјѝна стѝка ти је бѝла за примѝр: нѝјбољѝ вѝлови, крѝве кѝ лѝђе, јѝнад ѝмѝрена.

стѝчити стѝчѝм св ‘саставити расточена кола’. – ѝјде да скинѝмо тѝзијѝн па да стѝчѝмо кѝла и тѝрѝмо кѝнате.

стѝчница ж ‘жена која воли и гаји стоку’. – Пѝра ти је бѝла стѝчница кѝкѝ нѝсмо ѝмали у цѝмѝту.

стра страѝа м ‘страх’. – Знѝш кѝко е кѝзано: бѝље је мѝло с блѝгословом но вѝлико богѝство са страѝом да се не изгубѝ. – Он ти је бѝјѝ у свѝе врѝме стра и трѝпет.

страдѝлник м ‘онај који страда’. – Онај вѝсели Дрѝгић, пѝсти страдѝлник, пѝгибе за нѝје нѝшта и ѝстави нѝлико сѝроте хѝцѝ и јѝдно пѝсмрче.

страдѝлница ж ‘жена која страда, мученица’. – Ако ѝмѝ страдѝлница – тѝ ти је бѝла вѝсела Перѝника Дрѝгићева, Бѝг да јѝј за мѝке њѝне дарѝва рѝјско нѝсѝље.

страдѝнија ж ‘страдање’. – За врѝме рѝта Бѝјѝвиће у Брѝзовицама е зѝдѝсила вѝлика страдѝнија: Бугарѝши су ѝм попѝлили свѝ граѝевине.

страдѝти страдѝам (не)св ‘бити изложен страдању, патњѝама’. – Народ је воѝенак страдѝ вѝше од комѝнѝста пѝтље рѝта нег од Нѝмѝца за врѝме рѝта.

страѝа ж ‘телесна гарда’. – Нѝгнѝ ібрад трубѝче нѝ-Дѝбљѝ да му одсвирају и ѝпјевају ѝнѝ: Од Тѝплѝ па до Рѝвне гѝрѝ, свѝћ су страѝе комадѝнта Дрѝжѝ, а њѝгов ѝтац вѝлѝ, ѝде јѝш јѝдна шаруља за кѝзну, а ѝн у ѝпс; в. *лоѝов*.

страѝжѝр -ѝра м ‘чувар’. – Кад је бѝјѝ страѝжѝр, ѝвати га ѝвицѝр да е зѝспѝ у страѝжѝри.

стражара ‘стражарска кућица’. – На Караули горе на вр Јелице е земајле била стражара.

стражити стражим несв **а**. ‘пазити, бити на опрезу’. – Мбраш стално да стражиш, да биднеш будан и мудар, да не олабавиш, да не потпуштиш, но да водш рачун о свакој ситници ако мислиш да ти кућа напредуе; **б**. ‘налазити се на стражи’. – Он је те нћи био на стражи според горњег улаза.

стражњи стражња –**ē** **1**. ‘последњи’. – Решила баба да се причести и у стражњу неђељу поста; **2**. ‘задњи’. – Кад биднеш долазио, уиђи на стражња врата, оставиу иг откључана.

стражњица ж ‘задњица’. – Срам га било од стражњице кад образа нема.

страна ж геогр ‘коса падина’. – Оде шумар наниже нџа-страну ка Давидовића потоку; || **странчица** ж ‘мала стрмина, пристранак’. – У онј странчици би бјо млого добар виноград, окренута југу, повздан љ-оку сунца; || **странчина** ж пеј ‘тешко пролазна страна’. – Он се скриво у оној странчини више куће; || **странчуга** ж и с т о?. – У онј странчуги би и љаво врат сломио.

стравица ж ‘враџбина, саливање растопљеног олова у хладну воду онеме ко се престравио’. – Кљоко се Сава Стојановић бјо препо те нћи, држала га дрят неколко дана и морали су да зову неку жџну да му салива стравицу.

страџа –отџ ж ‘страхота, патња, несрећа’. – Кад су прџклети Бугараши попалили село, било е страџа поглати онј џађени народ.

страџ –сти ж ‘страх’. – И йспушти ти џна, веселница, од страџи и џезву и шобљу и врйсну кџ да е лџштџ гуја (7: 118).

страђара ж ‘стара, запуштена и прљава кућа’. – Он ти је ону страђару наследио од џца и нџје нџшта унапредио, но нџра накџ од данас до-сутра.

страшљивац –йвца м ‘плашљивац, кукавица’. – Тџ су ти џбични страшљивци и кукавичџнде, џни знају да се јуначе само кад кулизе неџом.

страшњик –ика м ‘кожни штитник на узди коња у висини очију (с обеју страна)’. – Страшњик ти се ставља да кџн не мож да глџда на страну да не призире.

стравањ –ања ‘слабашан, нејак човек’. – Ђе нађе оног стравања да ти помогнџ, јачџ је онџ диџте џд џега.

стрвина ж ‘лешина, цркотина’. – Кад је Манџлу црџо бџк, џдма су орлушине џсетиле стрвину и пџчеле да круже изнад јаругџ.

стрвињати –ам несв **а**. ‘споро иђи, вуђи се немођно, старачки’. – Идџм ваџџ кџ што видиш, стрвињам, брџи је спџж од менџ; **б**. ‘мучити се, рвати се с недаћама’; в. *заслуга*.

стрџа ж ‘стреха’. – Кад је шћџо д-џдарџ плџусак, видџм ја кџџџшке се склањају пџд-стреу; в. *вијукаџи, замуђи*.

стрџити (се) –йм (се) св ‘срести’. – Само тџ йди преџо Русовица, стрџиџеш се ш нџма сџгурно и рџци им да не йтају и да смо пшџеницу скрџдили.

стрџка ж ‘шира линија на ћилимачи’. – Ђилимаче нџсмо балучили, ал смо иг стрџкама шарали.

[**стрџела**] ж. – Ймали смо лџкове и стрџеле па смо се код оваџа такмичили кџ ће бџље да поџоди мету; || **стрџелица** ж дем **а**. ‘мала стрела’. – Ђедо Младомџр нам је најчџшће правио мале лџкове и стрџелице; **б**. ‘слабији удар грома’. – Гађала стрџелица у багрџн испод Чаџира на два кџнопца џд нас, прџцркли смо; в. *гроница*.

стрџсти се стрџсџм се св ‘уздрхтати (од студени, узбуђења, страха)’. – Ўватила ме неџа дрят те се стрџсџк и најџжик, дајде по џдну мџченицу да се згрџјем.

стржѣв -ева -о ‘који је од стржевине’.⁵

стржевина ж ‘стржева грађа’. – Накрѣчијо ми Раље да му, кад љмрѣ, одржим слѣво и да му начинѣм сѣндук и крѣстачу од стржевине и мѣрѣ сам тѣ д-ѣспунѣм. – Кѣда нас имѣ и стржевине, и бѣловине, и рѣстовине и лѣжњѣковине и цѣровине, тѣ ти је свѣ ѣста вѣмилија, сѣмо е цѣр за грађу пѣнајтакши.

стрѣжа ж ‘шишање вуне са оваца’. – Брѣзо ће пѣчѣти стрѣжа, рѣшили жѣне да стрѣжѣ ѣвце кад нѣ знам кѣ-ћу прѣје, стѣ пѣслѣва ѣмѣм, а мѣрам да им пѣможѣм држати.

стрѣж м ‘танки лед, ледена покорица’. – Нѣсу бѣре бѣш залѣдиле, ал ѣс ѣватијо стрѣж по врѣ.

стрина ж ‘стричева жена’. – Ѧде мѣја стрѣна Крѣтина Бѣгу на ѣстину; || **стриница** ж дем. – Рѣкли стрѣница и чѣкуна да ће ме водити у бѣлницу да вѣдим ѣѣда; || **стринѣтина** ж пеј. – Она ѣѣна стринѣтина нѣка наѣак жентѣрача; || **стринин** -а -о. – Ѧвѣ ти је стрѣнин штѣпѣћ, ш ѣѣм се припомѣгала у пѣтоњѣм дѣнима.

стрићи стрѣжѣм несв **1**. ‘шишати овцу, скидати руно са ѣе’; в. *стрижа*; **2**. ‘ћулити уши’. – Кад кѣњ ржѣ и стрѣжѣ увѣтима, ѣн је нѣшто ѣсѣтијо ил нѣку ѣпаснос ил је ѣпазијо кѣбилу.

стриц стрѣца м ‘очев брат’. – Бѣѣаше стрѣц Мѣлорад ѣѣшан, мѣго е да збрѣшѣ пѣ-кила слѣнине кѣ нѣшта; || **стричѣв** -ева -о ‘који припада стрицу’. – Тѣ е стрѣчѣв вѣтњѣк, вѣш како е зѣтѣгнут, кѣ тѣмбура.

стричевина ж ‘наследство од стрица’. – Вѣћѣнтијев сѣн Срѣтен, стрѣц стѣрог Мѣлоја, бѣјо бѣжѣтан, па е Мѣлое наслѣдијо стрѣчевину, ѣнѣ ти на спѣмену за-пѣсѣто.

стричевић м ‘стричев син, братучед’. – Ѧвѣј дѣлија ти је мѣј стрѣчевић, ѣмѣш ли какѣ дѣбру ѣѣвѣјку за-ѣѣга?

стрмоглавити се -ѣглавим се ‘пасти са неке висине’. – Нѣмѣјде се пѣти тѣлико ако Бѣга знѣш, стрмоглавиѣнеш се, те ћеш врѣт слѣмити кѣ ѣнѣ Тѣсо, далѣко бѣло.

стрѣѣк -ѣка м ‘њива са које је пожњевена пшеница’; || **стрѣѣште** с ‘и с т о’. – Пѣшти ѣвце по стрѣѣшту, нек попѣбирче понеки клѣс кѣј је ѣстѣ.

стрѣба ж ‘страхота, страхоба’. – Стрѣба да т-ѣвѣти кѣлко е тѣ задѣдњело кад је гѣћѣ грѣм.

стрѣвалити се -ѣвѣлим се св ‘срушити се, сурвати се’. – Нѣкаки кућѣвник ѣн нѣје кад је дозвѣлијо да му, кад је оловѣни олуја ѣткрила кѣчару, ѣстанѣ грађевина непокрѣвѣна и ѣнѣ ти сѣд му се стрѣвалила, грѣдно пѣглати.

стрѣљати се стрѣља се в. *стривалииши се, наћенуиши*.

стрѣном стрѣнома м ‘астроном’. – Ѧца Јѣвана, што е жѣвљѣ и Бѣгу се мѣлијо гѣре у пѣћѣни на врѣ Јѣлице, зѣвали стрѣном, вѣљда што е поглѣдѣ ѣ небо.

стрѣпѣштати се -ам се св ‘пасти, срушити се’. – Уѣаше ѣн с нѣма и ѣдѣмпѣт се заљѣља и стрѣпѣшта се нѣће за-прѣшѣе, ѣѣдва га поврѣтисмо.

стрѣпати стрѣпѣм св **1**. ‘увући, угурати’. – Стрѣпаше га у бѣвару за нѣће нѣшта; **2**. ‘саденути’. – Стрѣпасмо дѣнас, уз Бѣжѣ пѣмоћ, двѣ сѣѣна, стѣѣ личѣта кѣ јѣјце; **3**. ‘набацати’. – Стрѣпаше свѣ на гѣмилу, накѣ, брѣз ѣкаког рѣда; || **стрѣпѣљити** стрѣпѣљѣм св дем ‘саденути’; в. *сѣѣнце*.

стрѣгар -ѣра м ‘мајстор на стругари који рукује бансеком’. – Ѧд свѣјѣ стругѣрѣ, Мѣлое Јѣровић је бѣјо наѣпрецизнији, зѣтѣ е код ѣѣга стѣлно бѣла нѣлога.

⁵ У Драгачеву обичне су речи *стрижѣв*, *стрижевина* као ознака за јѣдан варијѣтет хрѣста, али је, тврѣ информѣтори, непѣзнѣта ѣснова **стриж*-.

стрүгати стрүжѣм несв ‘припремати грађу секући трупце, балване’. – Данас трѣба да ми стрүжѣ грађу за крѣв; || **стрүгнути** -нѣм **1.** ‘засећи на месту на ком ће се стругати’. – Прво мѣно стрүгни док тестѣре нѣ легнѣ; **2.** ‘побећи брзо’. – Кад је дѣшло до гүжве, мѣј ти Јүгослав стрүгну низ Пѣротине кѣ зѣц.

стрүготина ж ‘отпадак при стругању дрвета’. – За стрүготину су начинили нѣку врүну у којѣј ѣна гѣри и згѣдно ўгрије рѣдјѣницу.

стрүја ж ‘нелагода, трема, страх да ли ће се нешто на најбољи начин завршити’. – Имала сам нѣку стрүју цѣлог живѣта, нѣкад нѣсам мѣгла да дангубим.

стрүк м ‘садница неке биљке’. – Комишали смо жѣто на стрүку, за рүчак понѣсѣмо лѣба, слѣнинѣ, сѣра, којѣ стрүк лүка и тѣ ти је па смѣчи; || **стрүчак** стрүчка м дем. од *стүрук*. – Пјѣваше нѣша Мѣрија ѣнү старѣнску како Јѣва идѣ из дѣлѣва и ѣн, вѣлѣ, нѣси стрүчак бѣсијѣка, да закитѣ свѣјѣј драгѣј врата.

стрүка ж **1.** ‘ткани вунени прекривач за бебе, украшен решмама’. – Баба је уз пелене обавезно доносила и струку (9); **2.** ‘конац, жица 1 (в.)’. – Ако ћеш да ти цѣмпер бѣднѣ дѣбљи, ѣнда сѣставѣмо двѣје ил трѣ стрүке и тѣ препрѣдѣмо на дрүжлици; **2.** ‘професија’. – Стѣријег сѣна сам дѣо д-ўчѣј за ўчитѣља, згѣдна е тѣ стрүка.

стрүна ж **1.** ‘затегнути сплет длака из коњског репа на гудачком инструменту’; *изр.* *зѣйѣгнути ко ~;* **2.** ‘конац на рибарском прибору’. – Дѣбавѣјѣ Тѣша ѣднеклѣ млѣго дѣбру стрүну за пѣцање; **3.** ‘спуштен желудац’. – Рѣкли ми да имѣм стрүну, зѣтѣ ме вѣкѣ болѣ; кѣже: мѣра да си нѣшто млѣго зѣпѣла чѣм си се вѣлико стрүнила, трѣба да се, вѣлѣ, ѣпашѣш.

стрүнити се стрүнѣм се св ‘пореметити положај желуца’. – Нѣсик с Мѣлорадом ѣнѣ цѣкове с пшѣницом и кѣдар се стрүник; в. *носѣиши, сѣруна*.

стрчати -ѣм св ‘сјурити се низ брдо, низа страну’. – Кад ўгледасмо мѣјку ѣе идѣ, стрчасмо низ Ѣрницу прѣдѣ нү, а ѣна нам ѣзвѣди из цѣгѣра вѣшек нѣнеѣка.

стүб ‘носач терета, грађевине’; в. *дирек*.

стүбе ж мн ‘лестве, мердевине’. – Иди, дѣјѣте, чѣском ўза стүбе, на кѣлкан, ѣткупѣ јѣјца и збѣци мѣно ѣјѣтелинице телѣдма.

стүблина ж ‘шупље буково дебло укупано у извор (попут малог бунара)’. – Избише ѣздѣ од Стѣјановѣна стүблине и нѣшто цѣгорѣ.

стүдѣн -и ж ‘хладноћа, зима’. – Бѣше стүдѣн, пүцѣ цѣрић, ал нѣмадосмо күд, мѣрали смо д-идѣмо сүду, јѣл влѣс је влѣс; || **стүден** стүдена -ѣ ‘хладан, равнодушан, незаинтересован’. – Ѣн је шѣћѣ де се жѣнѣ ш ѣѣм, ал ѣна бѣше стүдена, нѣ шѣе ни да чүе.

стүдѣнац -нца м ‘извор’. – Чѣсто су се вѣђѣли на студѣнцу и түјнѣк су пѣчѣли да се бегѣнишү; в. *ѣрѣчевѣе*.

стүживати се стүжѣе се несв ‘осѣћати мучнину’. – Изглѣда да е прѣлѣдијѣ стомѣчѣић, нѣшто му се стүжѣе, кѣ да ће да пѣвраћѣ; || **стүжити се** стүжи се св безл ‘смучити се’. – Бѣјѣше тѣј рѣзговор млѣго мүчан, згѣдно ми се стүжило кад сам свѣ тѣ чүѣ.

стүкати -ѣм несв **а.** ‘сузбијати, успоравати вола којѣ у запрѣзи јѣче вучѣ’. – Мѣрам лѣвѣка да стүкѣм, стѣлнѣ нѣдирѣ; **б.** ‘ометати некога’. – Кад су вѣђѣли да е ѣн спѣсѣбнијѣ ѣд нѣг, пѣчѣше д-изнѣлазѣ нѣчине да га стүкају; || **стүкнути** стүкнем св према *сѣукаѣиши*. – Нѣје ѣн мѣго нѣкако да га стүкне: стѣлнѣ е ѣшѣ за свѣјѣм тврѣдѣм глѣвѣм; || **стүк се!** узв. ‘волу да успѣри, да се врати назад’. – Стүк се, Шѣроња!

стүкѣч -ѣча м ‘штап којим се по нүшци удара во којѣ надирѣ у јарму, којѣ вучѣ јѣче од свѣг парњѣка’. – Лѣвѣк је ѣштријѣ и стѣлнѣ нѣдирѣ, па е чѣча мѣрѣ да га стүкѣчом зүставѣља.

стүлити стүлим св ‘побећи’. – Он ти се јунāчи уз рāкију, а кад гōј загүстї, он стүли, күршум га нє би стїгō.

стүпа ж **1.** ‘дрвени, метални или камени округло и издубени суд у коме се тучком нешто дроби, уситњава’. – Ўзми, сїне, òвāј крушац сōли па га у стүпи дōбро ўситнї, трєбā д-ўсолїм сїр; **2.** ‘лења жена’. – Она Мїлошева стүпа идє кō лād, нє мош да е ишчекāш вāздāн; || **стүпāс** -а -о ‘дебелих ногу’. – Дāна е дōбра кō лєб и òтарашна у пōслу ијакo е дōшла нāкō стүпаста, рєкo би чōвек, нāкō òдока, да е лиєња, ал свє пōстижє.

стүпац -пца м ‘вертикални носач каната на запрежним колима’. – Кад скїнємо кāнате и тўрїмо тєзијāн да вўчемо сїєно, òнда ударимо òвє дугачке зāшїљене стүп-це; || **стүпчїй** -їћа м дем. – Нєђе им испō онај стүпчїй с кōла; || **стүпчина** ж пеј. – Зāкачи ми она стүпчина за јāсєн и пўче.

стүпчара ж ‘жлеб, рупа у коју се углављује ступац на колима’. – Пōтпуштик кōла и зāпе ми ступац за цєрић и òдломи се до стүпчарє.

стүћи стүчєм св **1.** ‘попити, појести’. – Онōмāд смо нāправили бāзєн за вōду у планини и тўј ти стүкосмо бālōн вїна и аман цєло прāсе; **2.** ‘упропастити’. – Онāј нєсрећник стүко пōла ђєдовине за крāтко врєме; в. *загребаїи*.

стүштити се стүштїм св св ‘усмерити се неком циљу трчећи’. – Кад је с бр̄да ўгледō нāрод у авлији, Жївота се стүшти нāниже што е мōго бр̄же.

сүблесāв -а -о ‘благо ментално несигуран’. – Он ти је мєно сүблесāв, нємō му ўзимати здрāво за гōтово.

сүв сүва -о **1.** ‘ослобођен влаге, осушен’. – Сїєно јдш нїје сүво, нє мож га плāстити. – Од сүвиєг шљїва бāба нам прāвила кōмпōт; *изр.* ~ град ‘врућ ветар’. – Нāши стāри су зємāјле, кад ударє òвї врєли вєтрови, говдрили да е тō сүви град јел од тє врєлинє пōчнє д-òпадā лишїе о Пєтровдану, òпадā зєлено вōће и коєшта; **2.** ‘мршав, сувоњав’. – По свє је спōсобан, бїстар, врєдан, бāстāшан, ал имā вālїнку: млōго е, брāте, сүв, дōшō кō ср̄чика.

сувāрак -рка м ‘остатак сувог дрвета у шуми, осушена грана’. – Сирōта Милўнка е преко цєлог лєта скүпляла сувāрке коекүдије и тākō се пōтље зїми грїјала.

сувїњав -їњава -о ‘мршав, сувоњав’. – Бїјаше Слāво Мильōјкин нāкō сувїњав и пōверетизан. – Вїдим да е спōсобан, ал ми нєкако сувїњав дōшō.

сувòвиња ж ‘суво грање, суварци’. – Нашлāми мєно сувòвињє да пōтпāлимо вāтру; в. *сукнуїи, сукїаїи*.

сувòвица ж ‘суша’. – Испр̄скала зємља од сувòвице, ако нє панє кїша, јāди ће бїти – òће да пōтпєти рōд.

сүвогүз м ‘мршав човек’. – Прōђе онај сүвогүз, нєма ў њему педєсєт кїла кад пōкисне.

сувòгуз -òгуза -о ‘мршав’. – Онāј сувòгузї Тїкомїр знāо да бāе кад òвцу нєшто ўјєде.

сувòгуза ж ‘мршава жена’. – Јєс òна нāкō сувòгуза, ал ће свāкї пōсō завршити бр̄же од дрўгїјєг.

сувòмразица ж ‘оштар мраз без падавина’. – Нїје дōбра òвā сувòмразица за òзита жїта, млōго би бōље бїло да пāнє снїєг.

сувòњав -òњава -о ‘мршав’. – Òни су ти свї у вāmїлији сувòњави, ал врєдни ко чєле.

сүвопāран -рна -о ‘који није влажан; који није мастан’. – Сүвопāрна ти òвā пршута, мбрамо да е зāлијемо вїном, ијаче прòпадосмо, мōгло би нам се приписати у мўчеништво.

сувѡта -ѡтѣ ж **1.** 'наткривено промајно место, где нешто не може бити изложено киши'. – Слѡжи тѣ дѡске у сувѡту да не пѡкиснѹ па да се исповрчѡвају; в. *акнуѹиш*, *ѹпросѹирка*; **2.** 'суво сено (за разлику од оног које је закиснуло, влажно)'; в. *закиснуѹиш*; **3.** 'копно, земља'; в. *смѣшењак*.

суврѣ -сти ж 'врѣник, исписник'. – Свѡ твѡја суврѣ се ѹжени, сѡмо тѣ ѡста сиђѣлац, црѣни црѣане; в. *одгађаѹиш*, *чоја*.

суврѣник -ѹка м 'врѣњац, истогодиѣњац'. – ѐни су ти суврѣници, зѡјно ѹшли и ѹ школу и ѹ вѡјску.

суврѣница ж 'врѣњакиња'. – Њѣнѣ су свѣ суврѣнице поѹмирале.

сугрѣб м 'место на коме су грѣбали пси или вукови'. – Вѣлѹ Љѹбица да е нѣђе нагазију на сѹгрѣб и споради тѡга дѡбију сврѡб.

сѹд м 'посуда'. – Ма и јѡ сам вѡљела зѡ-славу да прѣновѹм нѣшто од сѹдѡва, тѡ трѣбѡ д-ѹмѡ ѹ-куђи; || **сѹдѹић** -ѹћа м дем. – Набавила коекакијег судѹића, и лѡнче, и шѣрпицу, и цѣзвицу, ѡмађѹ тигађѹић и кѹтлѡчицу.

сѹд сѹда м 'судска устанѡва'. – За ѡнѣ кѡјѹ не прѣзнајѹ љѹцки сѹд, ѡстаѣ ѡнај највиѣиш кѡѣм нѹко нѣђе мѡђи да с-ѡтмѣ; || **сѹдњѹи** -а -е 'последњѹ дан, дан страшног суда'. – Вѣлѹ ѣѡдо бѡби: трѣба се спрѣмати за сѹдњѹ дан док јѡш ѹмѡ врѣмена, да не ѡдоцнѹмо.

судѡнија ж суђење, парничење. – Нѹкад нѣмѡ, ѣѣцо, да се бѡвѹте кѡкѡм судѡнијѡм, тѡ е зѡдњѹи пѡсѡ, бѡље опрѡсти, јѣл знѡш кѡко се кѡже: кѡ се брѣзо сѹди, јѡш брѣже ѣе се кѡјати, зѡтѡ нѣмѡј, па се нѣ бѡј.

сѹдба ж 'нека натприродна сила која управља људским животом'. – Нѹко од сѹд-бѣ нѹје пѡбегѡ.

сѹдбина ж в. *судба*. – Штѡ ѣеш да рѡдиш: такѡ ти је сѹдбина, мѡраш да нѡсѹиш свѡј крѣс, нѣма ѡстѹпања, сѡмо напрѣд, дѡо ти Бѡг ѡвѹ ѣѣчицу, врѹшко ѣе ѡни да се здѡмчајѹ снагѣ па ѣеш бѹти рѡт јѣл нѣ може да бѹднѣ кѡко би мѹи шѣђѣли, но кѡко е сѹђено.

судити (се) сѹдим (се) несв 'водити судски спор; доносити пресуду'. – Кад су се сѹдили, тѡмо ѡни, свѣ им је крѣнуло нѹзбрѡ. – Мѡгѹ се љѹди судити и пресѹђѹвати, ал је врѣме најбѡљѹи сѹдија; в. и *судбина*.

сѹдланица ж 'мера за дужину, једнака ширини длана'. – йспала млѡго дѡбра слѡнина: пѡлутке ѹмају сѹдланицу и јѡче.

сѹдница ж 'просторија у којѡј се суди'. – Нѣ мож мѡја кѹћа да бѹднѣ вѡша сѹдница: ако ѣете да ми сѹдите, вѣжите ме и вѡдте у сѹд, пошто јѡ нѣћу д-ѹдѣм дѡбровѡљно (7: 102).

суђѣник -ѹка м 'чѡвек који је некој жени, девојци »суђен« за мужа'. – Дѡћи ѣе, дѡђе Бѡг, и твѡј суђѣник на врѡта.

суђѣница ж 'која је неком мушкарцу »суђена« за жену'. – ѐна ти је ѣѣгова сѹђѣница.

сужѡвати сужѡвам несв према *сузиѹиш*. – Шѹири – сужѡвај, крѣпи – трѣпи, дѣри – пѣри – тѡ ти је бѹиѡ наѣ живот сѣљѡчки; || **сѹзити** сѹзим св 'широку ѡдећу учинити ужом'. – ѐдњѣла сам мѡју ѡљину код Јѹлѣ да ми сѹзи, вѡљаѣе мѡјѡј ѣѣри.

суждрѣбна 'која у утрѡби носи ждрѣбе (ѡ кобили)'. – Пѡсла се Зѣкуша под Дѡбросављѣвим пастѹвом и ѡстала сѹждрѣбна.

сѹза ж 'бистра капља из ѡка услѣд жалѡсти, бола'. – Тѡлико се ражалѡстила, сѹза јѡј сѹзу стѹзѡше; *изр. ~ радѡсница*. – Кад је чѹла да е дѡбѹла ѹнуче, ѹдарише јѡј сѹзе радѡснице; || **сѹзица** ж дем. – ѐтри ѣѣтету тѹ сѹзицу с ѡбрашчића.

сѹзити сѹзим несв **а.** 'испуштати сузе збѡг велике хладноѣе'. – Зацѹнѡѡ бѣше мрѡз преко планинѣ, ѡзѣбле рѹке, увѣта се скѡчѡњѹила, а ѡчи зѡсузиле; **б.** 'испуштати

течност помало'. – Ѐлок ў-подрум, кадар ѓнѓ нѓјвеће буре пѓчело да сўзи помѓно, трѓбѓ га нѓмазати слѓнином.

сўкати сўчем несв **1.** 'увијати, упредати'. – Кад вѓзуемо снѓпове, ми свѓки прўт сўчемо да би мѓго да га прѓвијеш да се нѓ сломије; *изр.* ~ брѓкове 'упредати бркове'. – Ѓѓдо сѓди според шпорета, сўче брѓкове и прича како су журишали на Колубари и како га рѓнише дўшмани; **2.** 'изврдавати'. – Кад је виђѓ да ѓн сўче и изврдава ѓнѓ што е дбећѓ, ѓн му, нѓкѓ испотија, кѓже: тѓ што ти рѓдиш није човечѓнски, тѓ нѓ рѓде чѓсни лўди јел рѓч је рѓч.

сўкљати сўкљѓ несв 'много димити'. – Потпѓлијѓ Владе ћумурѓну, сўкљѓ дѓм по цѓлом сѓлу.

сўкно с 'врста вунене тканине'. – Ѐмѓ Душѓнов ћѓд по мѓјци водѓницу и поред нѓ вѓљалицу ѓе се вѓљало сўкно; || **сукниште** -а с пеј 'старо сукно'. – Скљѓнде ово сукниште одѓвлѓ, виђ[ди]ж-да ми смѓта; || **сўкненѓ** -ѓ -ѓ 'који је од сукна, који се односи на сукно'. – рндак ти се нѓсило сўкнено одиѓло; ~ чѓкшире 'панталоне од сукна'. – рндај су ти сви нѓсили сўкненѓ чѓкшире и гўѓе, а тежанове кѓшуле.

сўкнути сўкне св 'нагло планути, букнути'. – Кад ѓзгѓ бѓѓк ѓнѓ сѓтнѓ сўво граѓе, сўкну вѓтра зѓмало ми нѓ осмўди кѓсу; || **сўктати** сўкћѓ несв 'горети великим пламеном'. – Сўкћѓ вѓтра испод кѓзана, ѓна сувѓвиња сѓмо пуцкѓтѓ, а бѓба велѓ: тѓ пўцајў дўшмани ѓд-мукѓ.

сўкња ж 'женски одевни предмет' – Вѓлѓ баба Милѓва како су се сўкње шїле од вўнениг ткѓниѓца, а блўзе и кѓшуле за ў-цркву ил сѓбор од лѓненог плѓтна; || **сўкњица** ж дем в. *доколеница, ракљѓ[с]*; || **сукњѓтина** ж пеј. – Опѓри ту сукњѓтину, виђ[ди]ш како ти је штрѓкѓва.

сўкрвица ж 'гнојава црвена течност из ране'. – Није му јѓш прерѓсла рѓна, чїм мѓно нѓ пѓзи, пѓјѓви се нѓкѓ сўкрвица.

сўлити се -ѓм се несв 'измирити се, нагодити се'. – Кад су били на сўду, нѓмаде Млѓдомїр кўд, призна како е било па иг сўдија пѓсла у кѓдник да се сўлѓ.

сўлўд -а -ѓ 'озбиљно поремећеног понашања'. – Ма оно ѓјно дѓрле ко да е, Бѓже ме прѓсти, мѓно сўлўдо, не врѓди му говорити.

сулўндѓр -ѓра м 'чунак, плехани ваљкасти димовод од шпорета до оѓака'. – Тѓмо, насрѓд кавѓнѓ, стѓјѓ велѓкѓ врўна из кѓѓ сулўндѓр иѓдѓ нѓкѓсо до оѓѓка, ѓно се помѓно ѓсећѓ дѓм, ал штѓ вѓлѓ: ѓе иѓѓ вѓтрѓ, иѓѓ и дѓма.

сўлц м 'густо укуван сок од дуња од којег се ствара пихтијѓста маса'. – Кад је мѓма кўвала сўлц од дўња, нѓспѓ нам по јѓдан тањирѓћ те се заслѓдисмо.

сўљати се -ѓм се несв 'клизати се'. – Кад смо били у Дўбоком пѓтоку, ўдари лѓдена кїша па се пѓчесмо сўљати и ми и волови.

сўљѓште в. *клизишѓе*. – Од ѓвијег кїша пѓјѓви се ѓнамо ўпремѓсе Пїћине кўћѓ сўљѓште и ўпропѓсти нам пўт.

сўмѓнут -а -ѓ 'који је сишао с ума'. – Ма пўшти га, бѓгати, виш да е сўмѓнут; **сўмѓнуто** прил. 'бесно, неурѓчунљиво'. – Одјѓднѓм прїште влѓша и ѓни пѓчеше да се сўмѓнуто млѓте.

сумѓрати сумѓрам (не)св 'имати пред собом модел, образац по коме ће се нешто упоредити'; в. *ширингла*.

сўмрѓк м 'време након заласка сунца'. – Кад је било нѓкѓ у сўмрѓк, крѓну мѓмци из цѓлог цемѓта на зѓбаву па кад је било според Зѓркине кўћѓ, пѓчѓ Дрѓгиша: Јѓси ли се наљўтила Зѓро / што ти нѓсам дѓлазијѓ скѓро – а ми грўнѓмо да бѓсуемо.

[**суноврѓтити** се -ѓврѓтим се св; в. *осилишѓ се*.

сўнути сўнем св 'насути'. – Слаб сам ти јѓ кавѓѓија, ал ѓјд сўни ми пѓ шѓљѓ тѓ кѓвѓ; в. *окидашѓ*.

сўнциати -ām несв ‘псовати сунце’. – Їмб е дбру дўшу, ал пбгану језичину, кад му е пўкб стўпац, бн се прбдра кб сўмāнут: бѣмти крваво сўнце, а ђедо му велї: нѣмб да сўнциāш!

сўнце с ‘извор светлости, топлоте, живота’. – Кад с прбљећа грāнѣ сўнце, свѣ се бўди; ~ *иѣ грїјало* ‘при помену покојника’. – Вїкаше пбкбјни Драгиша, сўнце те грїјало, јāзук је дангубити на вākбм дāну; *идшиѣн кб* ~ ‘препоштен’. – Он ти је пбштен кб сўнце јāрко; ~ *иѣ жāрко* ‘ружна псовка’. – Їмб е пбгану језичину, мāло-мāло па бпсуе сўнце жāрко или сўнце ти калāисāно; *ко дзѣбо* ~ ‘радовање сунцу’. – Ббг је урѣдијо да сўнце грїјѣ и дббре и злѣ, сўнцу се свāk рāдуе, а нāрочито бнāј што е дзѣбо; *изр. зўбатїо* ~ ‘кад сунце греје, али је ипак хладно’. – Јѣс да е вѣдро, ал је сўнце зўбато, дббро се тї обўци; *зā сўнца* ‘пре заласка сунца, за дана’. – Ётѣ мѣне зā-сўнца кбд кућѣ, ако Ббг дā, а вї се спрѣмте д-идѣмо на скўп.

сунчāница ж 1. ‘висока температура ваздуха, жега’; в. *зайѣиураїи се*; 2. ‘топлотни удар’; в. *їрейлануїи*.

сўбчити (се) сўочїм (се) св ‘срести се очи у очи (на суђењу)’. – Кад су се сўбчили, бї јāсно кб е штā рѣкб, а кб штā дбдб; || **сўочѣње** с гл. им. – Јā сам тражијо од сўдијѣ сўочѣње и кад смо се поглѣднули бчи ў очи, бн прїзна кāко е бїло.

сўпа ж ‘течно јело које се јѣде на почетку оброка’. – Пбставише дббар рўчак, нāјпрво сўпа и їз-супѣ мѣсо, па бїѣли мрс и кўвāна јāјца, па сārма и нāјзāд тиквā-нїк; || **сўпица** ж дем. – Дāјде ђѣтету сўпицу.

сўпārник м ‘такмац, ривал’. – Видїш бнā двā ђѣда: бни су ти млāдијег дāнā бїли сўпārници, зāгледали се у їстў ђѣвбјку, ал, на њїну жāлбс, њѣни је ўдадоше за трѣћѣг, кб у бнбј пјѣсми: мѣне дāли – нїсу ме пїтали.

сўпрасна в. *сїрасна*. – Сўпрасне нам дббавијѣ крмаче.

сўрвати се сўрвāм се св ‘откачити се и откотрљати’. – Кад смо ђѣрали снбпове пшѣницѣ, Мїљко пбтпушти кбла и бнā се прѣвртоше, мбтка пўче, а бни снбпови се сўрваше нїза стрāну.

сўрдук сўрдука м ‘оштра висока стрмина’. – Дбље испод њїне бкутњице ти је сўрдук, їмā пѣшес кбнопāца висїнѣ.

сурдўкнути се сурдўкнем се св ‘пасти у сурдук (в.)’. – Кад су Јўла и мāјка јој Драгбјла бїле изнад Неббша, ўвати иг нбћ и ўмал се не сурдўкнуше у бнāј āмбис и тўј су ти за бўквбм пренбћиле до сванўћа.

сўрутка ж ‘течност која се издваја приликом сирења млека’. – Бнў сўрутку и-кбрїстим те сāперѣм сўдове, сїјају се кб сўнце, па е пбсле їзрўчим у сплāчине те ш њбм нāпоїм свїње.

сўстајати -аем несв ‘показивати знаке умора’. – Вѣдо је, рѣкб би, пбчб да сўстае, нїје ми вїше нākб брз кб што сам га глѣдб; || **сўстати** -нѣм св ‘посустати’. – Бāба е говорила да је и млāдом човѣку бїло млбго прилїчније сўстати него ўкрасти.

сустѣзати се сустѣжем се несв ‘уздржавати се од нечега, снебивати се’. – Нѣмб да се сўстѣжеш, слббодно рѣци штā те мўчї.

сўстизати -жѣм несв ‘пристизати’. – Вѣдо се шāли са бāбом и велї да је пбчела да га сўстижѣ и да ўскоро бн бд њѣ нѣће бїти стāрији; || **сўстићи** -гнѣм св ‘стићи у путовању или чему другом’. – Кад смо бїли изнад мāsлāћкиг кўћа, дбље под Крївајбм, сўстигосмо Стбјану Вбрђеву и Бисѣнију Јербтијеву.

сўстопцѣ прил ‘у стопу’. – А мāјка їћāше зā њїм сўстопцѣ, свѣ док се бн нїје пбпб на камїјбн с воїнцима.

сўтлија ж ‘сутлијаш, јело од пиринча куваног у млеку’. – Скўвā нам мāјка пбћекад сўтлију па бзгб пбспѣ цїметом, а мї бнб спўцāмо у слāс.

сѹтон м ‘сумрак’. – Кад бѣ сѹтон, сѹмо вѣдѣш како народ изоди из-нѣвѣ и крѣће кѹћѣма, а на пѣвише мѣста одјѣкуе пѣсма.

сѹша ж ‘дуже време без кише’. – Бѣгами ако пѣтрае ђвѣ сѹша, рѣаво нам се пѣше.

сѹшара ж ‘просторија за сушење (об. мяса, воћа), сушница’; в. *гужњак, саламура*.

сѹшити сѹшим несв ‘ослободити се влаге, постати сув’. – Пѣјтѣ ђвѣ, пѣјтѣ ђнѣ, нѣ сѹшиш кѣшуљу пѣваздѣн, стѣлно мѣкра од знѣја; || **сѹшнути се** сѹшнѣ(м) се св ‘мало просушити’. – Кад се сѹшнѹ ѡткоси, зѣйте те иг испрѣврѣте, па ћемо прѣд нѣш да салетѣмо да пѣпѣлѣстимо ѣтетелину и пѣтрпѣмо на рѣгоце, ако Бѣг дѣ; в. *угланцаѣи*.

сѹшница ж ‘туберкулоза’. – Нѣколко Цѣлове ѣецѣ пѣстрада од сѹшице; || **сѹшичѣв** -а -о ‘који има сушницу’. – Нѣ знѣм штѣ е нѣкѣ олѣшала, стрѣ ме да нѣје сѹшичѣва, далѣко било.

Ѓ

сѣјан сѣјна -о ‘који се сија, сјаји’; в. *ораѣи*.

сѣктити се сѣктѣ се несв ‘сјати се, пламтети’. – Згѣдно ме прѣсече ѡчима кѣе сѹ пламћеле и сѣктиле – рѣко би је ждрѣка ѹдарила у оглѣдало.

сѣвѣр м **1**. ‘северна страна, север’. – Окрѣни лѣђа сѣверу и бѣће ти тѣплије; **2**. ‘северни ветар’. – Кад ѹдарѣ сѣвер, брѣје увѣта; || **сѣверни** -а о ‘који се налази на северној страни’; в. *маовина, ѣолубрѣвѣара*.

сѣвѣрац -рца м ‘северни ветар’; в. *вући, дембелисаѣи, јакуљача*.

сѣдалица ж ‘даска на којој се седи за разбојем’. – Зѣми не ѹстае са сѣдалице, ткѣ пѣваздѣн.

сѣдало с ‘седало, мотка на којој ноћивају кокоши’. – Кѣкоши прѣд нѣш ѹлазѣ у кокѣшѣр и заѹзимају мѣста на сѣдалима. – Кѣкоши зѣ дѣна заѹзимају мѣста у кокошѣру на сѣдалима, зѣтѣ се за спѣвалице и кѣже: чѣм кѣкѣшка нѣ-грѣну, он пѣњава нѣ-глѣву.

сѣдати -ѣм несв према *сѣсти*. – Пѣче народ да ѹлази у зѣдружни дѣм и да сѣдѣ на клѹпе; || **сѣсти** сѣднѣм св ‘сести’. – Ымало е бѣздружнијег ѣѹдѣ према сирѣтињи па е ѡтуд народ спѣво ђнѹ: дѹга дѣна у зѣ господѣра / нѣ-дѣ сѣсти нѣ-дѣ лѣба јѣсти; *изр.* ~ за *рѣзбој* ‘ткати’. – Она пѣваздѣн сѣдѣ за рѣзбојом, нѣни ћѣлими сѹ кѣ ѹпис, нѣ мош иг се нѣглѣти; *Кад би знѣо ѣѣ би ѣѣо, ѣѣ би сѣо*; || **сѣђети** сѣдѣм несв ‘седети’. – Нѣкад, весѣлница, нѣје ѣмала кѣд да сѣднѣ па да сѣдѣ. – Стѣлно он гѣвораше: знѣш да е запѣвиђено да не сѣдѣчѣш лѣжно и зѣтѣ народ вѣлѣ: крѣво сѣди, а прѣво бѣсѣди. – Сѣди дѣ си јел ни за дѣ си нѣси. – Сѣли па сѣдѣ, бѣлѣ иг брѣга што се нѣлѹњило ѡдонуѣ од Овчѣра; || **сѣдѣћи** гл прил ‘седећи’. – Нѣје му тѣжак пѣсѣ, свѣ рѣди сѣдѣћи штѣ би шѣѣо.

сѣдина ж **а**. ‘седе власи’. – Пѣпала га сѣдина, а пѣмѣт пѣпуштила; **б**. ‘сед старац’. – Ёвѣ, да чѣемо рѣјеч ђвѣ сѣдинѣ, нѣјстѣријег и нѣјмѣдријег мѣђу-нама јел нѣје тек нѣкѣ кѣзано да бѣјѣли кѣњи млѣду вѣзѣ.

сѣдѣште с ‘седиште’. – Прѣко кѣнѣтѣ се тѹрѣ сѣдѣшта и нѣ нѣг пѣтрпѣмо пѣњава и тѹјнѣк пѣседѣмо, ма – жѣва згѣда.

сѣдница ж ‘седница, скуп’. – Ымали ѡни нѣку сѣдницу и тѣмо нѣшто тѹпили зѹбе, свѣ што сѹ рѣкли не врѣдѣ цѣганскѣ пѣрѣ.

сѣдок -ѡка м ‘сведок’. – Зѣвѣ га за сѣдѣка, а ђн рѣко сѹдији: јѣ нѣшта ѡ-тѣм нѣ знѣм, Бѣг ми је сѣдок.

седочити -им несв 'сведочити'. – Водте рачун, ђецо, шта зборите, никог не опањкавајте, нит говорте како није, но само како јес, јел је казано: не седочи лажно.

седуњав в. *си'ед*.

секира ж 'секира'. – На кола туре секире, попрeko тестере, покрoвце, цаче са клиновима, влачегом и узицом, кострутну торбу, са којим струком лука, чанком сира, парчетом сланине и мурузним лебoм (5: 58); || **секирица** ж дем од *секира*. – Жао ми ону секирицу, мора да ми је неђе испала ис каната; || **секирче** -ета с 'и с т о'. – Понезде и оно мало секирче, може затребати; || **секирчина** ж аугм пеј од *секира*. – Ова секирчина се иступила ко будак, пукоше ми руке ци'епајући ш њом, не може да глoне.

секирација ж 'секирација, брига'. – Шћела е да пукне од мукe и секирациje кад су јој мобилисали сина, никакo да јој спане камен с-груди, ваљад је зато оно и речено не дај, Бoже, што ми мајка мисли, но дај оно што жена мисли.

секнути в. *сећи*.

семе -ена с 'плод или део плода из кога се замеће клица нове биљке'. – Викаше за њиг покoјни ђед Миљoјко: издajници, каже, семе им се затрло! – Испонабављали смо семена, чекамо само да грaне прoљеће па да сјемо; || **семенски** -а -o 'који се тиче семена'. – Срeћом набавик семенски компир на време, сад га нема ниђе, распродо се ко алва.

семeњача ж 'конопља од које се добија семе'. – Семeњаче се чупају краем августа (9); в. *семењара*.

сена ж зоол 'птица певачица *Parus*'. – Oди, блага баби, да поглаш кроз прозор како се скупиле сене око-салаша; || **сеница** ж 'и с т о'. – Земajле је било млого више сеница но сад што иг има.

сeнара ж 'грађевина за оставу сена'. – Наредијо Чимбо сeнару и више не ђене си'ена, но у њу стoвар и гoтово.

сенина в. *си'ено*.

сенoвит -овита -o 'који је у сенци, хладу'. – Кад будеш куповo семе, ишти за сеновита мeста, да бацимо по водњаку.

сенoкoc -oкocа с м 'место на коме је покошено сено'. – Неш ми вeровати да смо oнда ишли бoси и по сенoкосу и по стрњаку, били нам табани ко ђoнови, а није ни чудo: грывали смо бoси по цело боговeтно лeто.

се́ра ж 'неопрана овчија вуна'. – Турила сам ону се́ру у зграду па ћемо, кад доспимо, да е пeрeмо и рeдимо; || **се́рава** -а -o 'масна, неопрана (о вуни)'. – Ону се́раву вуну смо турили на другу гoмилу.

се́рина ж 'прљавштина на вуни'. – Има дoста вунe, ал има млого се́ринe.

се́сти се́днем в. *седаши*.

се́тва ж в. *сеи́ва*.

се́тити се се́тим се св 'сетити се'. – Кад те опаучим, се́тићеш се и кад си мајку за сису ујo.

се́товати -уем несв 'саветовати, поучавати'. – Сви су га oдрeда се́товали, ал ништа није врeђело: он ћeрo по свом док није звeкнo главчином о зид; || **се́товање** с 'саветовање, подучавање'. – Има некијег којима се́товање помaже колико и кад им мyву туриш под рeп; в. *сеи́оваши*.

се́ћати се -ам се несв 'сећати се, памтити'. – Се́ћаћете се oвиг ри'ечи што вам зборим, ал биће вам доцкан. – Се́ћам се, ко јуче да е било кад се покoјни ујко Милинко женијо, а то ти је било прe шeсeт и више гoди́на.

се́ћи се́чeм несв 'резати, сећи'. – С косирима смо се́кли шашину oлајле; || **се́кнути** се́кнем св 'одсећи, сецнути'; в. *бубрежњак, исек*; || **се́цнути** -нем св дем.

– Дѣ ми сѣцни мѣно пршутнице да стāvим на овāj крњи зуб; || **сѣцкати** сѣцкām несв ‘ситнити, сећи на ситно’. – Нѣ би ти погазијо ђнѢ што е рѣкѢ да би га сѣцкѢ на комāде; || **сѣцколити** -им несв дем. – Ёнѣ га у пѢтоку, сѣцколи полāко прушиѣ с врбā.

сѣча ж ‘обарање стабала у шуми’. – Кад нā јесен спāнѣ лис и крѣне сѣча, ђху д-Ѣбалим лужњак за крѢв; *изр.* *Сѣчѣ љиши, крѣши дѡљи.*

сѣчйво с ‘оштрица’ – Дāдниде ми како сѣчйво, нѣ могу д-Ѣдриѣшим овѡ љзицу, вѣзата крвнйчки, нāмртво.

сѣчица ж ‘чекић за подсецање, оштрење воденичног камења’. – ИмѢ ђнāj Чарāпāн млѡго дѢбру сѣчицу за потсѣцање воденичког камѣња.

сѡтра прил ‘сутра’. – Знаш како вѣлѣ: што гѢ мѢш урадити дāнās, не Ѣстављāj за-сѡтра; || **сѡтрадāн** прил ‘сутрадан’. – Кад је бйло сѡтрадāн, дѡђоше пријатељи у првешче и пѢде; || **сѡтрашњй** -ā -ѣ ‘сутрашњи’. – Јѣс, сѡтрашњѣг ми дāна, тākѢ е бйло.

Т

тāбан тāбана м ‘доњи део стопала’. – Нѣму ти је Ѣбраз под тāбаном, тѢ чѡвѣка ни виђело нйје.

тāбанати тāбанām несв ‘ићи непрестано, пословати поваздан’. – Ѣстарили смо, ал јѢпѣт тāбанāмо пѡваздāн, нйкакѡ да дѡспймо да мѣно сѣднѣмо и дāнѣмо дѡшѢм.

тāбарка ж ‘део казана са водом у коме је смештен килер ради расхлађивања паре при печењу ракије’. – У тāбарку смо стāлнѢ дѡнѢсили вѡду з бунāра те је разлиђивали.

тāбати тāбām несв **1.** ‘утврђивати нешто гажењем’. – Кад вѢћку сāдиш и зāгрнеш зѣмљу на жйле, Ѣнда трѣбā дѢбро тāбати да Ѣнā зѣмља пријѢнѣ уза жйлице. – Кад су Ѣни лѡуди што су кѢпали рāку тѡрили зѣмљу на ѢѢдов грѢб и ѢзгѢ пѢчели да тāбајѡ, Кāћа кроз сѡзе викне: *НѣмѢ да ми гāзйиѣ дѢду!*; **2.** ‘парити се (о кокошкама)’. – Кад је Сāша виђѢ како пјѣвац пѡјѡри кѢкѢшку и пѢчѣ да е тāбā, Ѣн викне бāби ЗѢрки: *Јāо, бāко, виђи шййā јѡј рāди!* – а Ѣна му рѣче да се кѢке тākѢ играјѡ; || **тāбāње** с пл им; в. *йрйшина.*

тāблица ж ‘мала табла на којѡј су Ѣаци писали легиштером’; в. *избрисайи, легийштер, йисанка, йѡрба, резалька, ойирайи*; *изр.* ~ *млѡжѣња* ‘рачунска радња множење’. – Нйје нйкакѡ мѡго да свйкнѣ тāблицу млѡжѣња и бѢз тѢгā е поторāvѢ; в. *уйувишйи.*

тāван тāвана м ‘део зграде испод крова, поткровље’. – На тāвану од кѡѣ смо сѡшили Ѣрасе, а на тāван од штāле смо дйзали сйѣно.

тавāњача ж ‘грѣда на тавану’. – Тавāњаче на нāшѢј кѡћи су биле од тѣсāнѣ грāничевине.

тāвница ж ‘тамница, затвор’. – Кад су га повѣли у тāвницу, срѣтй га Ѣтац на пѡту па га пйта »ђѣ Ѣеш да дāнгубйш на вākѢ лѣпом дāну«, а Ѣн му вѣли: *нѣћу нйѣе, вѡдѣ ме.* – Вйкаше вѣсели Ѣбрад: *нѣ верѡј пријатељу за сѢбрѢм, но на вратима тāвницѣ.*

тāворити -им несв ‘јѣдва преживљавати, тешко живети’. – Тāвориш, нākѢ, дāн и кѢмāд јел ти је Ѣвāj нāш сѣљāчки жйвѢт мѡчењачки.

таврљати -ām несв ‘чаврљати, неповезано говорити’ – Найѣе Дрāгомйр и пѢче таврљати о коечѣму, њѣговој прйчи нйкад крāја.

тāзача ж ‘свежа риба’. – За НйколѢдан сам нāбавйѡ чѣтрес кйла тāзачѣ и нѣколко кйла сāрагѣ.

та̀збина ж ‘женина родбина’. – Кад зѣт дѡђе у та̀збину, ѡбавезно крѣкне пиѣвац и миѣси се гибаница.

та̀зе ‘свеже’. – Донѣси, хѣри, та̀зе водѣ с бунара да послѣжиш гѡсте слаткѡ и воду.

та̀јац м ‘тишина’. – Кад ѡн пѡдиже здравѣцу, на̀ста та̀јац, сви бијагу ра̀ди да чу̀ју шта̀ ће да прѡзборѣ.

та̀(ј)ити та̀йм несв **1.** ‘крити, чувати та̀јну’. – Ово што ми причамо та̀йте, немѡ да се ѡдѡ-нас чу̀е; **2.** ‘почети се одржавати на ногама (о детету пре него што учини прве коракѣ)’. – Ђне кѡко згѡдно та̀й, за кѡјѣ дан̀ ће да прѡбда, ако Бог̀ да̀.

та̀(ј)ица м хип ‘тага, отац’. – Кѡда нас хѣца зову̀ ѡца са ва̀здан имѣна̀, а ми нашег – та̀ј(и)ца; || **та̀та.** – Та̀та, купи ми читанку; || **та̀тица** м дем. – Та̀тице, мѡлим те пу̀шти ме на игра̀нку; || **та̀јко** м. – Та̀јко, бѡли ме стомак; || **та̀јо** -а м. – Вѣли нам та̀јо: немѡ да бѣднете стрѣне но бѣдте ју̀наци; || **та̀ле** -а м. – Мој та̀ле није шѣѡ д-ѣдѣ на гласа̀ње, вѣли: нем[ам] за кѡга, сви су ѣсти, ко ја̀јце ја̀јцету; в. *креч*; || **та̀то** -а м. – Није та̀то шѣѡ д-ѣзмѣ ша̀ку тра̀ве у ту̀ђѣм; || **та̀ћо** -а м. – Милошев, Гу̀тов и Хо̀ков та̀ћо ѡставијо аманет да му, кад ѣмрѣ, дѡведу на̀јмање трѝ пѡпа на сарану.

та̀јновит -ѡвита -о ‘скривен’. – Имали су ѡни та̀јновито мѣсто хе су љубависали и то̀ ни́ко није знаѡ нѐколко гѡдина, ал на̀јзад бѣ по ѡној свѣ што е та̀јно бѣће јавно.

та̀киша ж ‘сорта крушке ситног плода’. – Гѡре испод Мла̀домирове кѣће је бѣло нѐколко та̀киша, ѡд њѣг се пра̀вила мѡго дѡбра водњика.

та̀кнути -нем св ‘додирнути’. – Оде ѡцо њиној кѣћи и за̀прѣти ѡном њином ѡбешењаку: да ми диѣте ни́си та̀кно̀ још ја̀мпут, ѣначе хеш са мном д-ѣмаш пѡсла; || **та̀ћи** та̀кнем св ‘и с т о’. – Док је бѣла хѣвѡјка, није ни́ко мѡго да е пѡгледне ласно, а ја̀дно ти да е та̀кнѐ прѣстом јѣдним; || **тѝцати (се)** ти́чем (се) несв **а.** ‘додиривати’. – Остави га и немѡ га тѝцати, па ће свѣ бѣти мирно; **б.** ‘односити се’. – Штѡ се тѝ упѣшташ у ѡно̀ што те се нѐ ти́че.

та̀кши -ѡ -ѣ ‘лош, лошији’. – Њина зѣмља е дѡшла на̀ко̀ прѣлуша, мѡго е та̀кша̀ ѡд ѡвѣ на̀ше; в. *ѣрољеће*.

та̀л м ‘део, ѡдео’. – Ови што су се на брзе брзѣне ѡбѡгати́ли ни́су то̀ ѡдзно̀или, но ѡтели та̀л ѡд наро̀дне за̀муке та̀ко̀ што су се та̀лили с ѡни́ма што су зѡмчали вла̀с; || **та̀личан** -чна -о ‘кога пра̀ги срѐћа, срѐћан, срѐћник’. – Он ти је та̀личан кѡ ни́ко, свѣ му ѣдѣ ру̀кѣ, чега гѡј се дѡватијо ѡно му се позлатило.

та̀ламбас м ‘врста бубња у који се удара и јавно нешто оглашава’. – Кад дѣжњик зѣма̀јле не ѣзмѣри дѣг, ѡнда му се распрѡдаѣ ѣмовина та̀ко̀ што се ѣдара̀ на та̀ламбас, наро̀д се скѣпи и ѡндак кѡ да више, ал на̀ши ста̀ри ни́су ни́кад шѣѣли да кѣпе имање на та̀ј на́чин, но су во̀љели да кѣпе ѡд ѡнога̀ ко ће то̀ да им благѡсловѣ. – Оде му ѣмовина на та̀ламбас. в. *добош*.

та̀ламбасати -ѡм несв ‘правити буку’. – Немѡте, хѣцо, више таламбасати, прилего̀ хѣдо да мѣно ѡдморѣ.

та̀лити се та̀лим се ‘подмиривати се, сносити трошак, давати награду’; в. *ѣал*. – Ласно е њѣма, ѣзели вла̀с па се та̀ле како са̀ми дѣе.

та̀лог м ‘резултат цеѣења, таложења’. – Ба̀ш се по та̀логу у шо̀љи вѝдѣ да ни́си жа̀лила ка̀ву кад си за̀кува̀вала.

та̀ложити -ѣ(м) несв. – Кад се ви́но ѡточѣ, пѡчнѣ да се та̀ложѣ ѡна̀ј му̀љ, па се за̀то ви́но прѣта̀че нѐколко пу̀та̀ док се на̀чисто не прѣчѣсти́.

та̀лпа ж ‘брвно’. – Овѣ тру̀пце ху̀ д-ѣстру̀жѣм у та̀лпе ѡд ѡсам сантѣма̀.

та̀љгати -ѡм **1.** ‘једва преживљавати’. – Шта̀ да ти ка̀жем, диѣте, та̀љга̀мо нѐкако, мѡго ра̀димо, а ма̀ло има̀мо, ал јѡпѣт, ва̀ла Богу̀, чѐљад су здра̀ва и слѡжна, а то̀ е на̀јважније, јел зна̀ш кѡко е ка̀зано: бѡљи је за̀логај сува љѣба с миром него

кућа пуна поклане стокѣ са свѣжѣм; **2.** ‘вући терет на таљигама’. – Он ти је с њим његовим коњићом таљигѣ повоздѣн.

таљигѣаш -ѣша м ‘човек који превози робу таљигама’. – На жѣлезничкој стѣници, дѣљенак у Чѣчку, стѣлно е имѣ по нѣки таљигѣаш кој је превозио кѣм шта трѣба.

таљигѣ ж мн ‘врста сеоских запрежних кола’. – Научио Илија кад је бијо у бѣрби жита у Банѣту њнѣ пјесму, па мѣло-мѣло сѣмо га чѣш: ѣј, ѣј, бѣш нас брѣге вѣзимо се на таљигѣ.

тамѣн реч. ‘као по мери’. – Купио ми тѣто јакну, дѣшла ми тамѣн, кѣ да е шивена по мѣри.

тамѣн тамна -о ‘загасит, тамне боје’. – Згѣдан си му цѣмпер исплела, сѣмо е млѣго тамѣн, вѣлало би да е колко бѣло ликтијѣ.

тамѣнити тамѣним несв ‘уништавати’. – Ђни нѣјбоље тамѣнѣ јѣгњетину – кад је дрѣги плѣте.

тамљѣн тамљѣна м ‘тамјѣн, миришљѣва смола’. – За њнѣга кѣме је дѣша у нѣсу нѣрод кѣже да миришѣ на тамљѣн. – Бѣжѣ кѣ ѣвѣ од тамљѣна.

тамљѣника ж ‘врста грозђѣ’. – Имѣли смо у нѣшем винограду нѣколко гѣцѣ тамљѣникѣ, па смо ѣу и дѣнку нѣјвѣљѣли д-ѣдѣмо.

тамнѣок -ѣока -о ‘тамних очију’. – Бијѣше нѣкѣ црнѣгарѣца, вѣтка, висѣка, тамнѣока, нѣшта ѣд нѣ нѣје бѣло лѣпше у ѡнѣ вѣреме, а сѣд сиѣда бѣба, јѣдва габѣлѣ пѣтом, вѣкѣ кѣ и јѣ; тѣ ти је ѡнѣ што вѣкаше бѣба Вѣнка: и лиѣпѣ цвѣтови су лиѣпи сѣмо нѣко вѣреме.

тамѣо прил, као елеменат заштитне формуле, у *изр.* ~ *њѣма*. – Знѣш ли да е, тамѣо-њѣма, липсала крѣва; ~ *иѣбе*. – Штѣ ме брѣга штѣ е, тамѣо-тѣбе, зѣнула ѣла за тѣђѣм жѣнама; ~ *ѣни*. – Ђвѣ нѣши слиѣпци, тамѣо-ѣни, нѣ знајѣ за кѣм су крѣнули; || **тамѣонак** прил ‘тамо’; в. *ѣдужѣиѣи 2, ѣдмаивѣиѣи*; **тамѣонак** ‘и с т ѣ’; в. *зѣвада*; **тамѣонаке** ‘и с т ѣ’. – Она ти пѣтѣ ѣде ѣ-рѣд и тамѣонаке испрѣча и што јѣс и што нѣје; в. *вѣшѣр, ѣдмазлук, иѣируѣиѣи*; **тамѣонаке** ‘и с т ѣ’; в. *игрѣч*

танѣк танка -о **1.** – Ђзми ти танкѣ прѣтић и пѣцни га по дупѣнцѣту па ѣе се смѣирити; **2.** ‘сирѣмѣшѣн’. – Он ти је, весѣлнѣчѣк, танѣк, чѣк нѣјтаѣи у сѣлу и стѣ јѣда га снаѣје, нѣје цѣбѣ кѣзано да се на танкѣм лѣмѣ.

танѣдѣра-мѣндѣра изр ‘неповѣзан говор, брѣљѣрија’. – И ѡн ти тѣј пѣчѣ да трѣлѣѣ, танѣдѣра-мѣндѣра, не мѣгадѣсмо да г-ѣватѣмо ни зѣ-глѣву ни зѣ-рѣп.

танѣдѣрија ж ‘пропѣст, суноврат’. – Ђде свѣ у танѣдѣрију.

танѣдрѣкѣти танѣдрѣчѣм несв **1.** ‘ствѣрати велику буку крѣћуѣи се по каменѣтѣм пѣту’. – Танѣдрѣчѣ кѣла по кѣлдрми, јѣдва чѣкѣш да се ѣзмакнѣ; || **танѣдрѣљѣти** -ѣм ‘и с т ѣ’. – Бѣла ти ѣнда ѣнѣ шѣнска кѣла, па ѣко по кѣлдрми јѣш пѣћѣрѣш кѣње кѣсом, тѣ танѣдрѣлѣ, кѣ свѣтѣ Илија кад загрѣмѣ; **2.** ‘неповѣзано говорити’. – Не танѣдрѣлѣј, Жѣворѣде, живѣта ти тѣвѣга јѣл тѣ што зѣдрѣш нѣје ѣстина.

танкѣѣвијѣс -ста -ѣо ‘танког, витког стѣса’. – Бијѣше Танкѣсѣва Дрѣгољѣубѣва танкѣѣвијѣста, кѣ да су знѣли кѣко ѣме да јѣј нѣћѣнѣ.

танѣте-вѣнте изр ‘тамо-ѣвамо’. – Трѣбѣ да му кѣпиш кнѣге, да плѣтиш стѣн и рѣну, да га ѣћѣнѣш и кад свѣ саберѣ, танѣте-вѣнте, кѣшта те стѣдѣнт лиѣпѣг вѣлѣва гѣдишнѣ.

танѣтѣз -ѣза м ‘глѣп човек, глѣпѣк’. – Чѣш ли тѣ, танѣтѣзу јѣдан, штѣ ти је чѣвѣк рѣкѣ д-ѣрѣдиш.

танѣцѣра ж ‘врста старѣ пушке’. – Пѣњѣ ѡн у лѣв, бѣјѣги, нѣку њѣгову танѣцѣру, сѣмнѣм да мѣже мѣшицу ш ѣѣм д-ѣбије.

[**тањѣирѣ**] -ѣра м; в. *смѣчиѣиѣи, сѣлѣчѣне*; || **тањѣирѣћ** -ѣћѣ м дем; в. *сулѣ*; || **тањѣирѣчина** м пѣј. – Оне тањѣирѣчѣне јѣј влѣкѣве, кад је ѣпрѣла, нѣје ѣбрѣсѣла.

тапија ж ‘јавна исправа о власничком праву на некретнину’. – Тџ су тапије кџе су нам од ђедџа џстануле, то није за прџдају, тџ ђу д-џставим џнуцима да знају кџ су и џдаклџн су.

тџрак тџрка м ‘алатка за чешљање вуне’. – Тџрак су кџвали Цџгани и мџгџ си да га набавиш о вашерима. – Истрљене ручице тежине тарчили су на тарку (9).

таракџија м ‘опај кџи прави тарак’. – До Цигана, сада нема други таракџија (9).
тарапџана -џнџ ж ‘гужва, неред, туча’. – Нџ волџ мџџ ђедо да се прџви нџка тарапџана, џн би бију рџд да тџ бџдџ домџћински, благословџно и чџсно.

тџркати -џм несв ‘чаркати, одржавати ватру’. – Ђедо сџдџ според прџчџвља, тџркџ вџтру по кџџ пџт и разгџвџра с кџмшијџм.

тџрлити -џм несв ‘журити, мучити се’. – Цџџ жџвџт сам ти тџрлила: пожури, повури, тркни, џмркни, пџрани, џсвани, натџвари, стџвари, узвџри, џсири, полџти, исплџти, прџбриши, сџши, зџши, џкречи, џспечи, џкопџј, зџливај, сџливај, скџчи, смџчи, крпи, трпи (7: 88).

тџрчати -џм несв ‘чешљати кудељу, гребенати’. – Пџсле џвече тарчамо кџчине и тџкџ иг спрџмимо за прџдџње; || **тарчити** -им несв ‘прерађивати тежину одвајањем власи од кучина’. – Скупе се жене, па тарче, причају, смију се, шале, нешто се спреми и поједе (9).

тџс м ‘таџир на теразијама, кантару, боланци’. – Кџ е мџрију нешто мџсно бџлџнџом па џставију нџкџ џзмџћен тџс?

тџслак -џка м ‘горњи део преслице’. – Тџслак преслице украшаван је резбаријом (9).

тџслачити -им несв ‘ударати, тући’. – Кад му е рџкџ »нџћу«, он га џвати и пџчџе га тџслачити док није рџкџ: »извиџни, тџта, нџћу више ниџкад«.

тџслица ж ‘тацна’. – Дџњџла ми бџба, за Млџдџнце, млџго згџдне шџље за кџву са тџслицама.

тџслице ж мн ‘завршетак рукава кошуље, манжетна’. – џбџко нџв сџкџв, а испод рукава се видџ тџслице од кошуље биџеле кџ снџег.

тџтлити -џм несв ‘трчати’. – Како му е рџкџ да дџнесе вџдџ, он џзџ тџстију и пџчџе да тџтлџ низ ливаду на џзвор.

тџћи тџкнџм в. *џакнуџи*.

тџчан тџчна -џ ‘нормалан, здрав; честит’; в. *валиџи, имаџи, насџуџ, сџараџи се, узмаџи*.

тџчка ж ‘колац, притка за парадајз’. – џтишџ у Дџбове да згџтовџ тџчке за паглиџане.

тџџски прил ‘на твој начин, по твојој процени, по твом занату’. – Како велџш да џвџ џрадим, пита мајстор Мџлорада, а џн му велџ: по тџџски.

тџрџд тџрџда -џ ‘чврст, крут’. – Нџма се кџд: дџље тџрџдо, гџре висџко; ~-џ на сџси ‘крава кџа тешко пушта млеко при мужи’. – Млџго е дџбра крава и мљџчна, ал тџрџда на сџси, имџ да ти џпану рџке док је измџзџш; ~ на снџ ‘кога је тешко пробудити’. – џвај млџђи сџн спџва кџ зџц, џн га тџју зџвнџш, џн скџче, а матџрац тџрџд на снџ, тџпови да пџцају, џн ни абера.

тџрџдача ж ‘врста траве’. – Млџго е тџшка за кџсидбу, не зџвџ е џџбе тџрџдача.

тџрџдица ж ‘џиџија’; в. *џџрџдоваџи*.

тџрџдџчлук -џчлука м ‘џиџијашење’. – Пџсмџтрам нџшто џнџ бџбу: сџмо нџшто чџва, мџра да е џватију џнџ стџрачки тџрџдџчлук.

тџрџдовати тџрџдуем несв ‘шкртарити’. – Трџбџ штџћети, ал нџ трџбџ тџрџдовати јџл кџ што лџењ двџпут рџди, тџкџ и тџрџдица двџпут плаћа. – Он нџ би дџо ни Бџгу тџмљана, а нџ зна, пџсник, да џнџ што тџрџдуе з дџна џ дџн сирџмашџ.

тврдрок -орука -о 'шкрт, исувише штедљив'. – Кад је чџек прећерано тврдрок, ма̀ло ва̀јде има̀ од тог тврди́чука.

тврџсан -џсана -о 'који има тврд сан, кога је тешко пробудити'; в. *засџаџи*.

тџвтер тџвтера м 'рачунарска књига, списак вересије'. – Да̀дндидер ми влџшу ма̀е, па̀кло дувана̀ и кџло сџли, па ме тџри та̀мо у та̀ј твџј тџвтер, не по̀њек новча̀ник.

тџегетни -а -џ 'тегет боје'. – Врати́ Анци бра̀шно, џзели смо у џну тџегетну шџрпу, ал вџди ра̀чу̀н: са̀бџну мѐру да врати́ш.

тџглити -џм несв 'вући, мучити се, радити тешке послове'. – Та̀ко нам сџђено на вџдици, да тџглимо̀ и вџчѐмо, ал, ва̀ла Бџгу, џпџет је дџбро; || **тџгљеџи** -а -џ 'који служе за превоз терета и обраду земље'. – Мѝ нџсмо дрџжали кџња кџи се са̀мо џашџе, но тџгљеџе кџње, а кад трџба̀ ми џ џџг џашџемо̀; ~а *сџџка* 'коњи, волови'. – Љџти смо изгџнили џвце и џалџвиње у са̀мпас, а код кџџе смо џстављали са̀мо кра̀ве му̀заре и тџгљеџу стџку.

тџгљаџ -аџа м 'теглеџи коњ'. – Имали смо мџгџо дџбре кџње тџгља̀че, би́ли су џа̀чи од на̀јачџг вџлџва.

тџгџба -џбџе ж 'тешкоћа, здравствена невоља'. – Ода̀вно се џа̀ли да има̀ неке тџгџбе у стома̀ку, па рѐшисмо д-идџмо дџктору; || **тџгџбан** тџгџбна -о 'тежак, мучан, несигуран'. – Млџго смо тџгџбан жџвот има̀ли, та̀ки нам џсуд.

тџжак тешка -о **1.** 'који има одређену тежину'. – Та̀ј би́к са̀д веџ има̀ шџс тџва̀ра, тџжак је ко џна̀ј Мла̀ђџв; **2.** 'многи, мноштво'. – Сџтра џе тџшки на̀род во̀ђе да доба̀нда, би́ће авџија пу̀на кџ кошница, трџба̀ џе тџ дочекати, послџжити; *изр.* ~ *свиџети* 'многа народа'. – Тџшки свиџет се сџати џ-Гџчу о тру̀би; ~ *џџвек* 'неподесан за сарадњу'. – Ни́је џн нѐпоштен, ал је на̀ко тџжак џџвек, нѐ мош ла̀сно да му џгодџш.

тџжина ж 'конопља'. – По̀џупа̀мо кџнџпле, по̀вџжемо у снџпове, тџри́мо у мџчило да се кџселџи, па џндак џсџшимо на̀ сџнцу и на̀пошлџтку трџлимо тџжину; || **тџжанџи** -а -џ 'који је од конопље, конопљани'. – Ондак смо ти свѝ мѝ нџсили тџжанџе кџшуље, тџжанџе га̀ђе, свѐ би́ло од тџжинџе, та̀ко врѐме би́ло: што са̀м ствџриш з-дџсет прстиџу – тџ ти је; || **тџжанов** / **тџжинов** – Млџго џџ згџдни џспали они тџжанови ча̀ршови; || **тџжиња̀в** -а -о 'који је од конопље'. – Ви́ди се да е трџлила тџжину па џџ сџкња и рѐкла скрџз тџжиња̀ви.

тџзгџра ж 'носила за ношење мањих терета (об. на грађевинама), трагаче'. – Тџзгџере смо пра̀вили од џасиковиџег дасакџа, а ру̀чке су би́ле џбично дрџнове ил гра̀бове и џндак двџица, џџда̀н на̀прџд, џџда̀н џзади, прџносџ ма̀лтер или цџглу и коџшта.

тџзиџан м 'плато (в.)'; в. *сџџуџаџ, сџџџиџи*.

тџџ м 'чај'. – Са̀-џе ба̀ба да ти скџва̀ тџџ од на̀нџ, има̀ да те прџђе на̀зџб за̀-џас.

тџкне тџкнета с 'корито'. – Од дрџвета су ти се џндак пра̀вили ва̀здџн коџшта: ка̀шика, сџлир, та̀џџр, џту̀ра, бџџа, сплџаџињара, ка̀буља, ка̀рлица, ша̀вањ, па̀рџџница, ча̀брица, бџре, вџџиџа, ка̀џа, тџкне и ва̀здџн коџшта џџш.

тџкнути тџкнџе безл св 'тронути, дирнути'. – Кад ми је џн рѐко: ти са̀д џдџш у свиџет, по̀веди ра̀чу̀на шта ра̀диш, нѐмџ да те по̀ведџ рџаво дру̀ство, а џ-нама ни́шта нѐ брџни, брџзо џе да прџђе тџг пџт-џџди́на – мѐне нѐшто тџкнџи и џсетик нѐки бл у ду̀ши.

тџла̀л -ала м 'јавни објављивач, добошар'. – Би́џо џндак нѐки Мѝто тџла̀л, и џн ти џдарџ у до̀бош, па кад се на̀род џкупи џн сџпшта̀ва коџшта што вла̀сти на̀рѐде.

тџла̀лити тџла̀лим несв **а.** 'објављивати саопштења власти'. – Да̀нас је Мѝто тџла̀лио да џе би́ти прџда̀ја Би́скуповиња̀ лу̀га; **б.** 'ширити по селу аброве'. – Пу̀шти џџ, џна ни́шта и нѐ зна дру̀гџ нег д-џдџ по сџлу и да тџла̀ли.

тџле тџлета с 'младунче краве'. – Кад се џтелила ша̀руџица, ба̀ба е по̀вџче за̀ уво и рѐче: кџрисна; || **тџлѐнце** -џта с дем. – Јџтрос ме џ штали до̀чекало и џедно тџлѐнце

кое сѣно њије занѡћило; || **телиште** с пеј. – Очѣпи ме ѡно неваљало телиште, умало ми прс не згњѣчи начисто.

тѣлетина ж ‘телеће месо’. – Код Биљегаша чѣсто ѡмало тѣлетине испод сача, прсте да пѡјдеш.

тѣлити се тѣлѣ се несв ‘младити се (о крави). – Шаруља, ваљда њѣ је првешка, бѡгме се тѣшко тѣлила, мѡрали смо тѣле да вѣжемо за прѣдње нѡге кад се помѡлило и да га вучѣмо.

тѣмељ тѣмеља м ‘основа на којој се гради кућа’. – Тѣмељ држи кѡћу, тѡј се не штѣди; || **тѣмељит** -а -о ‘стамен, јак, чврст’. – А ѡн ти је у свѡком пѡслу тѣмељит, код њѣга нѣма пелверѡја ни трѣте-мрѣте.

тѣмесућ м ‘запис, тапија, судска исправа’. – Вѡјо Стевановић је дѡбијо тѣмесућ на кѡпљено имѡње од Милѡтина из врѣмена Књѡза Мѣлоша.

тѣнто -а м ‘који тѣшко схвата, приглуп’. – Виђи, мѡлим те, шта ѡчиње онај тѣнто тѣнтави; || **тѣнтѡв** -а -о ‘торм, спор’. – И ѡн, нѡко тѣнтѡв, стѣгѡ на врѣме, а ти дѡцниш зѡ име Бѡга.

тѣнути -ѣм св ‘ослабити, убледети’. – Нѣшто Рѡдомир тѣно у пѡследњѣ врѣме, стрѡ ме дѡ л ѡе да прѣдрѣ зѣму, ал тѣшко д-огѡдѣни. – Ма нѣмѡ ви да се шѡлите, ѡнѣ јѣс да здрав ѡлесном не веруе, ал јѡ виђим да е бѡба тѣнула у пѡтоње врѣме.

тѣњѣзгало с ‘човек који прича бесмислице, брбљивац’. – Нѣма лѡшу дѡшу, ѡбијо га рѡтос, ал је тѣњѣзгало, брѡте, што јѣс јѣс, дѡсадан кѡ крпѣљ, јѡш гѡре: дѡсадан кѡ бѡва у тиѣсним гѡћама.

тѣњѣзгати тѣњѣзгѡм несв ‘причати бесмислице, брбљати неповезано’. – Нѡдѡри ме ѡѡво те му ѡжњѣк пѡкињу рѡкијѣ и ѡн ѡно пѣје и ѡста да тѣњѣзгѡ вѡздѡн, а јѡ не знам кѡ-ћу прѣје д-ѡдарим глѡвѡм.

тѣпати тѣпѡм несв **а**. ‘говорити некоме од миља, из милоште’. – Кад је Нѡда дѡбила прѡ ѡнуче, па га ѡкупала и пѡвила тѡмо ѡ-соби, мѣ вѡмо слѡшѡмо кѡко му тѣпѡ: бѡбина срѣћо и кѡћо, сѡнце и мѣсечино сјѡјна, живѡте и ѡбѡви бѡбина; **б**. ‘неправилно изговарати неке гласове или речи (на почѣцима усвајања језика)’. – Мѡли је ѡн и јѡш пѡмало тѣпѡ; в. *одушити*; || **тѣпкати** тѣпкѡм несв дем. – Пѡчѡ да гѡворѣ мѡј ѡнук, ал тѣпкѡ, па кѡже мешто тѣтка – кѣка, мешто крѡва – кѡва, мешто млѣко – мѣко; || **тѣпколити** -ѣм несв дем. – Нѣка ѡѣца ти дѡго тѣпколѣ, а нѣка рѡно прѡзборѣ валѡтно.

тѣпсија ж ‘округао суд за печење гибанице и других јѣла’. – Виђим јѡ кѡко се пушкарѡ гибаница у тѣпсији, па ми ѡдарѣ вѡда на ѡста.

терѣвѣнчити -ѣвѣнчим несв ‘причати празне приче, дангубити’. – Терѣвѣнчише док нису зѡпјевали прѡви пиѣвци, ѡндај виђеше да су прѣћерали и пѡчѣше да се разѡлазе.

тѣрет м ‘велики посаѡ’. – Бѡгами вѣлики тѣрет пѡо на њѣгова лѣђа, не зна кѡ-ћѣ прѣје; || **тѣретан** -тна -о ‘тежак, напоран’. – Свѡки ми је, дѣјѣте, кѡрѡк тѣретан; || **тѣретно** прил ‘тѣшко, мучно’. – Богме смо тѣретно прожѣвљѣли виѣк, ал јѡпѣт, вѡла Бѡгу, извѣдосмо ѡѣцу нѡ-пѡт и сѡд је свѣ лѡкше.

тѣретити -ѣм несв ‘кривити неког’. – Тѣретили га за бѣсправну сѣчу, а њије ни ѡсеко, но му ѡкрали дѡвије бѡкве и сѡ-ћѣ да му дѡдају штѣти прѣда.

тѣрзија м ‘кројач који шије народна одѣла’. – Имали ѡни брѡтучѣда у Чѡчку, ѡн ти је бѣјѡ чѡвѣни тѣрзија, свѣ из нѡшег крѡја су кѡдѡ-њѣга наручивѡли нѡшњу.

тѣсак тѣска м ‘накрѣнута, закрѣвљѣна секира за тѣсање, брадва’. – Кад ѡн с тѣском рѡспѡли, ѡтѣшѣ дрѡво док си рѣко штѡ бѣ.

тѣсанѣк -ѣка м ‘тѣсани камен’. – Цѡкле се ѡнда прѡвиле од тѣсанѣка, мѡјстори кѡј су тѣсали и зѣдали кѡмен су бѣли на вѣликој цѣни.

тѣсати тѣшѣм несв ‘обрађивати јапију или камен тесањем’. – Свѣ прѣшѣ за ѡвљују је ѡн тѣсѣ прѣшлѣ зѣмѣ мѣмогрѣд; || **тѣскати** -ѡм несв дем. – Нѣѣ он ни зѣми дѣкон, ѣнѣ га под трѣном тѣскѡ прѣшѣ полако; || **тѣсколити** -ѣм несв дем. – Знѡш како га е ѣдѣо наѡчијѣ да тѣсколи коѣшта с брѡдвицѣм; || **тѣснути** -нѣм св прѣма *ѣскаѣи*; в. *брадѣица*.

тѣскѣба -ѣбѣ ж ‘стѣшњѣност’. – Нѣшѣто, дѣкторѣ, ѣсѣѣѡм вѣјнѡк у грѣдѡма нѣку тѣскѣбу, не мѣгу лѡсно да се нѡдѣшѣм; || **тѣскѣбан** -бнѡ -ѣо ‘стѣшњѣн, збијѣн’. – Лѣпа му е кѡѣица, ал бѣгами за нѣлику чѣљѡд дѣшла тѣскѣбнѡ, ал шѣто вѣкали: ако чѣљѡд нѣсу бѣѣсна, ни кѡѣа нѣје тѣѣсна.

тѣслѡк -ѡка м ‘горњи дѣо прѣслицѣ’. – Гѣрѣ уз тѣслѡк на прѣслици прѣвѣжѣмо ѡзицом кѡѣѣлу, ѣплѡнѣмо ѣвѡ трѣ-прѣста и ѣзвѡчѣмо жѣцу.

тѣсло -ѡ м ‘чѣвѣк с истурѣном доњѣм вѣлицѣм’. – Ѧнѡј тѣсло шѣѣдѣ да ме прѣварѣи и да ми ѡгѣра велѣричнѡ рѣбу под прѣву клѡсу; || **тѣслѡв** -ѡ -ѣо ‘који има истурѣну доњу вѣлицѣ’. – Кѡко нѣ знѡш ѣнѣг трѣгѣвѣца, дѣѣ нѡкѣ крупан и мѣно тѣслѡв.

тѣстенѣнѡ -ѣнѣ ж ‘произвѣди од тѣста’. – Од тѣстенѣнѡ ѣндак ти се прѡвѣле јѣпке, рѣзанѣи за сѣпу, нѣје кѣ-вѣ сѡд д-ѣмѡ да се кѣпи гѣтово.

тѣстѣре -ѣрѣта с ‘алѡтка за стругање дрвѣта, тѣстѣра, пила’; *изр. ѣѣѣрѣѣко* ~; *ѡз-дѣѣжно* ~; || **тѣстерѡнце** / **тѣстерѣнце** -ѣта с дем; *изр. рѣчно* ~. – Свѡка ѣѣле имѣѣнија кѡѣа е ѣмѡла пѣприѣѣко тѣстѣре, бѣчкију и рѣчно тѣстерѣнце, а ѡзѣжно тѣстѣре с рѡзбѣѣм пѣѣѣко, бѣчкиѣѣм мѣш сѡм да стружѣш, пѣприѣѣко тѣстѣре вѣчѣ двѣица, а ѡзѣжно трѣица, јѣдан гѣрѣ на трѣпѣцу, а двѣица дѣље ѣспод.

тѣстија ж ‘зѣмљѡна посѣда за вѣду са грѣиѣм и сѣском’. – Знѡш кѡко се кѡже: пѣсѣј Цѣгѡнѣ док нѣ рѡзбијѣ тѣстију, пѣтлѣ је дѣцкан.

тѣти ѣѣу ‘хѣтѣ’. – Јѣси ли нѣшѣто тѣла? – Тѣдо да им кѡжем јѣш нѣшѣто, ал вѣз крѣте.

тѣтка ж ‘мѡјѣина или ѣчѣва сѣстра’. – Ѧна ми је јѣдѣна тѣтка по мѡјѣиној лиѣнији, а по ѣчиној ѣмѣ сам ѣг пѣт; || **тѣткица** ж дем. – Да вѣдѣш шѣѡ ми је дѣѣѣла мѣја тѣткица; || **тѣта** ж хѣп. – Тѣто, кѡ-ѣѣш ти да дѣѣш кѣдѡ-нас; || **тѣтица** ж хѣп. – Мѣја нѡјмѡлаја тѣтица стѡрија ѣд мѣне шѣс-гѣдѣнѡ.

тѣтошѣти -ѣм несв ‘мазѣти, лагѡно гѣлицѣти’. – Нѣмѣ то дѣѣте тѣтошѣти, рѡзмѡзиѣш га нѡчѣсто.

тѣѣи тѣчѣ(м) несв **1.** ‘прѣтицѣти’. – Тѡј пѣток је тѣнѡ тѣкѣ и јѣчѣ и ѣн ѣѣ да тѣчѣ ѣ сѣтра; **2.** ‘стицѣти (ѣметак), богѡтитѣ се’. – Цѣѣ жѣвѣт сѣ тѣкѣ и стѣкѣ сѣ, вѡла Бѣгу, дѣста, сѡд мѣно ѣдмѣри нѣк мѡлѣѣи прѣдѣжѣ, а тѣ глѡј кѡко рѡдѣ и помѣзи сѡветѣм.

тѣшкорѡдан -днѡ -ѣо ‘тѣжѡк за ѣбрѡду (ѣ зѣмљѣ)’. – Јѣс ѣвѡ нѡша смѣница тѣшкорѡднѡ, ал нѣѣ лѡсно да т-ѣздѡ на сувѣвици.

тѣгѡѣ -ѡѣа м ‘ѣругѡо суд са дугѡчѣком дршѣком, за пѣчѣње или пржѣње’. – Кад мѡс у тѣгѡѣу бѣднѣ врѣла, смѡкни са рѣнгли па тѣри брѡшнѡ и прѣмѣшѡј, ѣндак дѣдѡј ѡлѣвѣ пѡприкѣ и с тѣм зѡпржи смѣк; || **тѣгѡѣѣ** -ѣѣа м дем; в. *сѣдиѣ*.

тѣј тѣја -ѣо ‘тихо, полѡко’. – Кад је врѣме тѣјѣ, нѣ мош да вѣјѣш пѡсѣљ, но кад дѣва вѣгар. – Тѣја вѣда брѣѣг рѣнѣ; || **тѣјѡчѡк** / **тѣјѡчѡк** -чѣк -ѣо ‘тих, смѣрен’. – Бѣјѡше, нѡкѣ, тѣјѡчѡкѡ и дѣбѣра, кѣ дѣбар дѡн, шѣѣнѣ кѡжу: ѡста ѣмѡ, јѣзѣка нѣма; || **тѣјѡчѡн** -чнѡ -ѣо ‘и с т ѣ ѣ’. – Бѣше тѡта тѣјѡчѡн, нѣкад рѣжнѡ ил ѣсѣрљѣва рѣч ѣз ѣѣгѣвијѣг ѡстѡ нѣје ѣзишла.

тѣѣсан -снѡ -ѣо ‘ѡзан’. – Ужѣгљѡ ѣвѣ дѣѣте кѣ ѣз вѣдѣ, свѣ му ѡлѣнке и ѣбуѣа дѣшли тѣѣсни.

тѣѣсто с ‘замѣшѣно брѡшнѣ’. – Зѡмѣѣси у вѡнгли тѣѣсто за пѣгѡчу па га прѣмѡк-ни шпѣрету, прѣје ѣѣ да нѡдѣѣ; || **тѣѣштѡн** -ѡ -ѣо ‘замѡзан тѣстом’. – Вѣлѣј јѣј нѡпрѣ-

мāсе: љубим рѹке, нйна, извини, нѣ могу да ти приђем к-рѹци како трѣбā, тјѣштāне ми рѹке.

тѣк прил ‘уз (нешто)’. – Стѡварик ђнѣ трѹпце тѣк уз цѡклу ђд-шталѣ.

тѣква ж бот ‘баштенска биљка *Cucurbita*’; в. *ѣарѣијайѣи*, *скоѣрљайѣи*. – Тѣкве пѣце су млѡго згѡдне за јѣло кад се ѣспечу; в. *нуларѣица 2*.

тѣквāнѣк -ѣка м ‘пита с тиквом’. – Кад нāна нāправѣ тиквāнѣк, да се пѡдāвимо јѣдуѣи.

тѣлѣ прил у сталном изразу *за ~ час* ‘брзо, истог трена’. – За тѣлѣ чāс ђн отрѣка у зāдругу и дѡнѣ нам ѣксере.

тѣмāрѣти тѣмāрим несв ‘чешати, чистити стоку чешагијом и четком или сеном’. – Вѡлѡ е Мѣлорад, вѣше но ѣшта, д-истѣмāри стѡку, да му бѣднѣ урāњена и чѣста.

тѣнтара ж пеј ‘глава’. – Мѣћни мāло тѡм тѣнтарѡм, нѣје забрāњено нѣу употребљавати сѣм ако е прāзна, ал што вѣкали: бѡље прāзна тѡрба но прāзна тѣн-тара.

тѣнѣ ж ‘врста меког водоплавног земљишта’. – Дѡље крај пѡтока ѣмā ђнѣ сѣтне тѣнѣ, вāљало би да ми мѣно дѡгнāш, трѣбā ми за рāсад; || **тѣнѣв** -а -о ‘који се односи на тињу’. – Тѣнѣва та зѣмља после вѡдоплāва.

тѣњати тѣнѣ несв ‘једва горети, догоревати уз слаб дим’. – Ма нѣма од тѣ прљāди вāтрѣ, мѡж сāмо да тѣнѣ и да пѣшѣи. – Јѡш тѣнѣ вāтра помѣно, ѡди ѡгрѣ рѹке кѡлко бѣло; || **тѣнѣвати** тѣнѣва несв ‘слабити, смиривати се (о ветру)’. – Пѡчѡ е вѣтар да тѣнѣва, јѡш мѣно да чѣкнѣмо па да прѣжемо кѡње.

тѣпāв -а -о ‘спор’. – Дѡбар је мајстѡрчѣи ал мѣно тѣпāв, с ѣнѣм трѣбā погāјати ѣјутурицом; || **тѣпак** типка -о ‘и с т о’. – Јѣс она, нāкѡ, тѣпка, ал је и ѡтарāшна, нѣкад јѡј пѡсѡ нѣје ѡстѡ незāвршен. – Млѡго му е дѡбра ђнā жѣница, ал дѡшла нѣкако тѣпка, нѣ мош лāсно да е ѣшчѣкāш; || **тѣпко** прил ‘споро’. – Тѣпко нѣшто ѡдмѣчѣ пѡсѡ, ал вāжно е да се рāди вāљатно.

тѣрјāнисати -шѣм несв ‘мучити, тиранисати’. – Тѣрјāнишѣ и ђнѣ весѣлницу, не знā кѣ-ѣе пријѣ, сѣрдѣ, ѡд сѣлног тѣрѣта.

тѣскати -āм ‘стављати, трпати’. – Нѣмѡдерте, ѣѣцо. стāлно тѣскати коѣшта у цѣпове, ѣцјѣпаѣе вам се; в. *ѣроѣѣи се*; ~ **се** ‘гурати се, правити гужву (на малом простору)’. – Кад је ђнѡ бѣла нѣсташѣица зѣтина, па кад чѣше да ѣе да стѣгнѣ, пѡчнѣ нāрод да се тѣскā у рāднѣи, ѡд рāног јѣтра.

тѣтрати -āм несв ‘растресати, протресати’. – Кад пѡкошена трāва прѡвенѣ, зāђемо с вѣлāма те је тѣтрāмо да се растрѣсѣ, ѣда би се брѣже сѣшила.

тѣца ж ‘птица. – Свāкā тѣца свѡме јāту лѣтѣи; || **тѣћ** м ‘птиче, младунче пѣице’. – Уѣ си, кāже, мѡј ѣнуче, ѣѣдов сѣви тѣћу, ѣзданицо, нāдо и ѡдмено мѡја; || **тѣче** -ѣта с. дем. – ѡди да вѣдѣш койшнѡ е тѣче, док нѣје окрѣлатило; || **тѣчица** ж дем. – Уди бāци мāло пшѣнице тѣчицама и ђне су Бѡжјā створѣња; || **тѣчѣрина** ж аугм пеј ‘птичурина’. – Кад је нашла те ѣдарѣла на свѣнѣ ђна кѣга, свāки дāн су над сѣлом лѣхеле и грāктале ђнѣ црне тѣчѣрѣне; || **тѣчјѣ** -ā -ѣ ‘који се тѣче [п]тица’; в. *ѣнѣшарāѣи се*.

тѣцати се тѣче се несв ‘бити заинтересован’. – Како мѡш да ми кāжеш штā ме се тѣче, па крв нѣје вѡда, чѡвече Бѡжјѣи, ѡн је нāшѣ гѡрѣ лѣс.

тѣшāк -āка м ‘смирѣн и систематѣчан радник’. – ѡн ти је тѣшāк, полāко ал сѣгурно рāди пѡваздāн и свѣ стѣгнѣ, нѣје ко ѡвѣ трѣкопиши што ѣкѣу мѣно и пѡтље шлѡнѣу ко ѣштипак.

тѣшљѣр тѣшљѣра м ‘столар’. – У нāшем крāју у ђнѡ врѣме пѡнāјбѡлѣи тѣшљѣр бѣјашѣ Пѣро Мѣлѡјкѡв.

тишљерај -аја м 'грађевинска столарија, израда врата и прозора'. – Погодио сам тишљерај за кћу с Пером Раковићом и дао сам му повећу капару споради набавке грађе.

тишња ж 'болови у леђима'. – Дуго е осећо неку тишњу за плехком, ал га пршло откад је почо д-утрљава комову ракију и да привија зечје сало.

тиштати -й несв 'болети, патити физички или душевно'. – Не зна, веселник, да л му е горе оно што га бољи рана ил што га тишти мџка и секирација што мора да лёжи, а сто пдслова има.

тјештан в. *тјешто*.

ткаља ж 'жена која тка'. – Горенаке, у Дбњем Дупцу, бијаше Рајка Боровић окупила ткаље из целог краја и направила Драгачевску задругу жена која се бијаше надалеко прочула. – Највише ткаља ти има горенаке у Дупцу.

тканица ж **1.** 'материјал од откане вуне (обично шарен)'. – Узмиде ону тканицу те га покри кад је нако слатко приспо, да не озебе; **2.** 'врста женског појаса'. – Све ђевџке ондак су носиле јелеке и тканице.

ткати ткем несв 'израђивати тканину на разбоју'. – Знаш ли ти, ћеро, ону: Милица је ћилим ткала, над ћилимом уздисала; || **ткано** 'предмет добивен ткањем'. – Ондак ти се носило само ткано, није било овијег материјала ко-во сад; || **ткање** с 'предмет који је изаткан'. – Њеном ткању није имало равне: ко гдј је виђо реко е – ово ко да није рука радила.

тмйна ж 'мрак, тама'. – Надај се да ће се после овџ тмине макар мџно проведри-ти.

тмура ж 'облачно време'. – Беше нека тмура, знао сам да ће кйша, ал се нисам надо да ће д-ударй вако из дрвета из камена; || **тмуран** -рна -о 'облачан, сумрачан'. – Кад је вако тмуран дан, свџ ти дође некако тмурно.

тмуша ж 'слаба видљивост због магле'. – Кад смо изашли на-планину, доље крај Мораве се указа тмуша ко неко велико море.

тббж прил 'привидно, наизглед'; в. *удова, шћула*; || **тббжњи** -а -е 'који није прави, привидан'; в. *губав[о], незаслужно*.

тбв тбва м 'узгој говеда'. – Убацили Владе и Векиша четрнесторо тџлади у тбв.

тбвар тбвара м **1.** 'роба припремљена за превоз, транспорт'. – Осто ми је на њиви још добар тбвар тџкава; **2.** 'тежинска мера од сто килограма'. – Кад су почеле овџ нбвџ сорте пшенице, врли смо по дваеспџ-шес тбвара годишње са ектара.

тбварити -йм несв 'стављати, смештати на неко превозно средство товар, робу ради превоза'. – Ајмо, ђџцо, да помогнемо ђџду да тбварй тџкве.

тбвити тбвйм 'хранити стоку с циљем да достигне одређену тежину'. – Ја ћу бџкове да тбвйм у продуженй тбв, док не набију по осам тбвара.

тбвљеник -ика м 'свиња за посек'. – Дббри му тбвљеници, даббгда да немају по близу двџста кйла, имаће да се пдобро омџсти брк.

тбврљан -рљана м 'брбљивац'. – И он ти је неки обичан тбврљан.

тбврљати -џм несв 'брбљати, причати којџшта'. – Вољо е весели Цоле да тбврља, нако, ко празна водџница.

тбврљача ж 'брбљивица'. – Она њџгова тбврљача свџшта истоврља; || **тбврљачица** ж дем. – А ђџ је она слатка бакина тбврљачица да е бака љубне.

тбз м 'талог (од кафе)'. – Немџ да бацаш тај тбз, ваља да се разрџди водџм па да се залију мушкатле.

тбјага ж 'дебела батина'. – Од свџга што ништаку мџж да рџчџш он ће најбоље да разумџ тџјагу; в. *тџљага*.

тòкача ж ‘дебља дрвена мотка’. – Он је у рукама маом носио токачу, служила му за одбрану од кèради, хèрање стòкè, а богме и за тучу кад загустити: кога он распали токачом по кркèначи тај паднè ко свèћа.

тòкнути в. *тòчиии*.

тòлмāч -āча м ‘тумач, преводилац’. – Кад нас сабише у ону авлију код Гимназије у Чачку, пòче она Нèмчина д-урлā кò побјешнò: *акиунг, акиунг!* – ми ништа не разумљесмо док не дòведоше толмāча; в. *разумљети*.

тòљага ж в. *тòјага*. – Дòђе ми д-ўзмèм тòљагу па да иг заòкупим под мòјски.

тòња ж ‘пламењача’. – Ништа гòре нèма него кад је врућина па ўдарити киша, èтè ти тòнè која òштетити и ўсеви и винову лòзу и òндак виноград спāшāваш крòплèњем плавим кāменом.

тòњосати се -шè се ‘бити захваћен тоњом, наћи се на удару пламењаче’. – Бијагу пòнèли компири млòго дòбро, ал иг не покрòпик на врèме те се тòњосаше и òде свè бèстрага.

тòпити -им несав ‘загревањем претварати из чврстог у течно стање’. – Ми ти кў-вāмо ону сланину и сāло док не иòстопимо мās, а зā тò врèме хèдо тòпè кòцку шèћера на ўсијāнòм кукачу те запржāва рāкију; ~ **се** ‘радовати се’. – Кад је дòбио ўнуче, вићело се кāко се хèдо тòпè од милинè.

топлйна -инè ж ‘топлота, топла просторија’. – Кад уићосмо у топлину с онè арлāуцè, кò да се јòпèт рòдисмо.

топòла -òлè ж бот ‘дрво из породице врба, Tremula’. – Вèзала тèле тāмо иза топòлè; || **топòлица** ж дем. – Посāдио Мићо Миланòв поред риèкè млāде топòлице; || **топòлòв** -òлова -ò ‘који је од тополе, који се односи на тополу’. – Нāјбоље су липове, ал вāљају и топòлове хèрзòнке

топòловина ж ‘тополово дрво’. – Од топòловине прāвè гāјбе и палèте, па бидну лāкāшне.

топòлāк -āка м ‘тополова шума’. – У оном тополаку крај Мòраве побјèни сйлни лўди.

тòпòт м ‘звук који се чује при кретању коња’. – Идèм ја такò, нићè ништа нèма да се чуè сèм тйца, док одјāмпут зāчук тòпòт кòнā.

тòр м ‘ограђен простор у којем овце бораве преко дана’. – Однèсде вòдè óвцама у тòр и тўри им у кòрито òвāј крушāц сòли.

[**тòрба**] ж. – Упртик тòрбу на лèђа; || **тòрбица** ж дем ‘мала торба’. – Кад смо ишли ў школу, у вèликој тòрби смо носили књиге и тāблице и коèшта, а у мāлој тòрбици чāнак са сйром и пāрче мўрузнице; || **торбèтина** ж пеј. – Нòсијаше Аòо Пикāвција нèку изабану торбèтину; || **торбўљача** ж ‘истò’. – Нèмò вўрити ту торбўљачу, штò ће ти; || **торбўљина** ж ‘истò’. – Наићè Здравка Плāзинскā с онòм вèном торбўљинòм, те јòј дāдок нèко кйло брāшна.

тòрбāк -āка ‘велика торба’. – Вèсели Пињò никуд нè идè без оног нèговогò торбāка, па ко гòј му шта пòпружи он тйска ў нèга.

тòрбāн -āна м ‘специјални вијак, брезон који има заобљену главу’. – Кўпидер десèтак торбāнā да прòшавимо брвна на вратима кроз кушāке.

тòрњати се тòрњам се (не)св ‘брзо одлазити, губити се’. – Нè шће да сврāти, вèли, мòрам да се тòрњам из òвијег стòпа, да не òдоцним и сāмо му одјāмпут вићок лèђа.

торòкан -òкана м ‘причалица, брбљивац’. – Òстави торòкана, он нèће ни вићети да си òтишò.

торòкати тòрòчем несв ‘причати досадно и неповезано’. – Дòбар је Стòјко чòвек, ал дòкон, брāте: кад пòчне торòкати, глāј кāко да се извўчеш, а да га не ўвјелйш, вāљда су га споради тòгā и прòзвали Торòкан.

торо́кача ж ‘женска особа која претерано прича, брбљивица’. – Пушти ону торо́качу, нѐмѐ дангубити ш њѐм.

торо́куља ж в. *ѡорокача*; в. *зайорокаѡи*.

торо́куша ж в. *ѡорокача*, *ѡорокуља*. – Није, касти, торо́куша да нешто клапѡиће и лампа̀ра ко што има коекакијег ту̀ка, ца̀фтара и сокача̀ра што се спајташе и спа̀нђају те чангрљају, торо́чу и чапљизгају повазда̀н да не мош да им на̀даш цева̀па (7: 111).

торо́ндати -ам несв ‘причати којешта, брбљати’. – Не торо́ндај ту̀нѡак свашта, тако̀ ти Бѡга јѐдѡнога.

то̀то̀в -ова м в. *ѡанѡуз*. – Идѐ на̀ко̀ ко му̀ва без гла̀вѐ, то̀то̀в јѐдан.

то̀трља̀ти -ам несв ‘говорити дуго и неповезано, без смисла’. – Тотрља̀ше на̀ко̀, како̀ бија̀гу ѡѐвли, до по̀ноћи.

то̀це -ета м ‘трупчиѡ у доњем воденичком камену кроз који пролази преслица. – То̀це се пра̀вило од брѐстовинѐ ил ја̀сеновинѐ.

то̀цило̀ с ‘брус у облику точка за оштрење алата’. – Ондѐсде, си́не, сѐкиру до Јерѡтија да е на̀оштри на̀ онѡ њѐгово то̀цило̀.

то̀чак то̀чка м а. ‘бицикл’. – Кад је Мла̀ђо Ма̀рковиѡ ку̀пијо то̀чак, ме́но е ва̀лило да га се Ми́ле ѡдрекне; **б.** ‘део кола’; || **то̀чкиѡ** -иѡа м а. ‘кружни ножиѡ за сечење теста’. – Ку̀ндер ми су̀тра на ва̀шеру то̀чкиѡ за сѐчење ти́јеста; **б.** ‘део којим се извија фитиљ’; **в.** ‘део ралице’.

то̀чити то̀чим несв **1.** ‘истицати (о течности)’. – На че́шми у Ба̀бљаку то̀чи во̀да ме́но та̀њи мла̀з но ру̀ка изна̀д ша̀ке; **2.** ‘наливати у посуду’. – Е́нѐ га у по̀друму, то̀чи ви́но за славу; || **то̀кнути** -не́м ‘мало наточити’. – Скѡчи, си́не, те то̀кни бо̀ка̀л ви́на да по̀служимо љу̀де.

трабу̀њати -ам несв **1.** ‘причати без мере и смисла’. – Не́мѡј ту̀нѡак трабу̀њати коѡшта, ако Бѡга зна̀дѡш; **2.** ‘причати у сну, под температуром, бунцати’. – Диѡ́ете се прѐвргало сву̀-но̀ћ, има̀ло ва̀тру и нѐшто трабу̀њало.

[**тра̀ва**] ж . – Овѐ го̀динѐ тра̀ве до̀бре, би́ће си́ѡена, ако Бѡг да̀, до̀вољно; || **тра̀вица** ж дем. од *ѡрава*. – Подѡтавила се тра̀вица после онѐ ки́ше, нѐ може љѐпше би́ти. – Ста̀лно им је прѐд-ку̀ћѡм би́ло у̀редно и за̀тѡгнуто, до̀ста цвѐћа, тра̀вица по̀кошена, свѡка ства̀рчица на̀ свѡм ме́сту. – Обникла тра̀вица мла̀го до̀бро; || **тра̀вка** ж слгт ‘влат, ста̀бљика траве’. – Пита̀ли ѡѐда што̀ им је тако̀ одбру̀сијо, а он ка̀же: на љу̀ту ра̀ну идѐ љу̀та тра̀вка; || **тра̀ву̀ља̀к** -а̀ка ж ‘запуштена трава, коров’. – Не́мѡјде, диѡ́ете, иѡи у она̀ј тра̀ву̀ља̀к без чиза̀ма, ко̀ј ти га зна̀ што̀ се но́је ни́је испатило; || **тра̀ву̀љина** ж пеј ‘висока и густа трава’. – Ни́каки то̀ љу̀ди ни́су кад су до̀зволѡли да им се на грѡбовима ѡѐдо̀ва ди́гнѐ но̀лика тра̀ву̀љина; || **тра̀вчица** ж дем; в. *ѡйа-сѡи*!; || **тра̀вљив** тра̀вљива -о ‘кога обузима трава’. – Бѡгами ви́ноград ти тра̀вљив, ва̀љало би да се ѡпра̀ши што̀ пра̀је.

тра̀вѐљати -ам несв **1.** ‘наглабати, неразумно говорити, тењезгати (в.)’. – Тра̀вѐља̀ нѐшто без ич вѐзѐ, ко̀ ба̀ба у-бо̀лѡсти; **2.** ‘дуго живети, трајати’; в. *надживѐѡи*.

тра̀г м ‘отисак, знак присуства’. – Сви́ ѡемо ми́ про̀ћи, али ѡѐ ѡстати на̀ши тра̀го-ви. – Сви́ до̀ђоше из то̀г нѐсретног ра̀та, а од Бра̀јовог си́на ни тра̀га ни гла̀са.

тра̀гати тра̀га́м несв ‘тражити, распитивати се за нешто што је изгубљено’. – Пи-таш ме што̀ сам тра̀гѡ за би́стриком и за дру̀кчијѡм па̀шѡм од онѐ ко̀ја ми је ѡзоби́лно ну́ђѡна – кад одра̀стѡш, ка̀ше ти се са́мо (7: 117).

тра̀гаче ж мн ‘дрвена носила за преношење грађевинског материјала’. – Са̀в ма̀лтер и бе́то̀н за ѡвѐ гра̀јевине прѐњѐли смо ја̀ и Са̀во на тра̀гача̀ма.

тра̀жити тра̀жим несв **1.** ‘искати, захтевати, питати’. – Тра̀жили му дла̀ку у ја̀јцету нѐ би ли га мо̀гли д-ѡсуде, ал им тру̀д бе́ше у̀залуд. – Ма не́мѡјде ти́, диѡ́ете, тра̀жити ѡ̀ва̀ла с лу̀чом; **2.** ‘имати нагон за оплодњу (о женкама животиња)’; ~ *вѐйра*

(о крмачи). – Изгледá ми да вѣлика крмача трáжи вѣпра, дĕ да се бѹкáри; ~ бѹка (о крави). – Йди виђи да л је Дѣсимѣр код кућѣ, Рѹјка нам трáжи бика, па га ўпѣта да е догнамо под његовог бѹка да вѣдѣ; ~ *јáрца* (о кози). – Бѣлка трáжи *јáрца*, па е Млáђо ђтерѢ МанѢјовѢ кѹђи да се прѣдá; ~ *ѹасѣѹва* (о кобили). – Тѣрáј Зѣкушу у Јеврѣмце да се пасѣ, виш да трáжи пастѹва; ~ *Ѣвна* (о овци). – И Сѣга трáжила Ѣвна, вáлда е се дѢсáд мркала.

трáсати -шѣм несв ‘трајати, живети’. – Па ѣт, траишѣмо јѢш кѢи дáн и чѣкáмо пѢзив ѢзгѢ. – Начинијо сам ти прескáкало од багреновине, имá да траишѣ тридес гѢдѣна.

трáк узв ‘за плаћáње робе одмах, у тренутку кад стигне’. – Ђн ти њѣму извэдѣ пáре и трáк на áстáл; ~ *рѢба* – ~ *ѹáра* ‘продаја за готов новац’. – Мѣно ми спѹшти цѣну, нѣ трáжим на пѢчек, него Ѣдма: трáк рѢба – трáк пáра.

тракѣљати -áм несв ‘претресати’. – Кад бѣше онај принуднѣ Ѣткуп, дѢшла нека њѣна комѣсија и пѢче да тракѣљá по нáшим грáђевинама да видѣ да нѣсмо штá сáкрили. || **тракѣљисати** -шем несв ‘исто’. – Ёнѣ га у кáчари нѣшто тракѣљише, вáлда дĕ да рáскрчи онај лѢм, скѢро ѣе шљѣве да стáшѹ.

[трáктор] м; в. *наорáѹи*; || **трактѢрчѣѣ** -иѣна м дем хип. – Они рѣше те кѹпе онај трактѢрчѣѣ винковац; || **трактѢрчина** ж аугм пеј; в. *измѢдиѹи*.

трáксовати -уем (не)св ‘фино обрадити дрво на трепону’. – Начинијо сам ти дрѣжалице за бѹдáк и сѣкиру – кѢ да су трáксовáне; в. *врѣѣнар*.

трáљáв -а -Ѣ ‘спор, неспретан’. – Ма мѢраш нáѣи нѣког дрѹгог ко нѣје тáкѢ трáљáв; || **трáљáво** прил ‘површно, офрље’. – Јѣс Ѣн тѢ урáдијо, ал трáљáво нáчи-сто, нѣје тѢ тѢ.

трáљáти -áм несв ‘иђи с напором’. – Јѣдва трáљáм помѣно за Ѣвѣм Ѣвчицама и тѢ ти је, ишчѣље снáга, мѢј Дрáгиђу.

трáље ж мн ‘стара, изношена обуђа’; в. *назуљáѹи*.

трáмпа ж ‘замена робе за робу’. – Ми са чѣлом учѣнили трáмпу: Ѣн нáма устѹпијо Бѹрђевину, а мѣ њѣму за тѢлико пѢпуштили мѣђу више Ѣраса у Орници; *изр.* ~ *ѹáн за бѹи* ‘трампа једно за друго’. – Ако нѣмаш пáре, донѣси нѣку мáрду, јáјца, жѣга, пасѹља и мѢже трáмпа тáн за бѹп.

трáмпити -ѣм св ‘извршити трампу’. – Áј да се трáмпѣмо: јá тѣбе јѹницу, а тѣ мѣне ѢвѢг твѢг бикчѣѣна, мѢгѢ би да га ўпáрим са мѢм ЗѣкоњѢм и дáђу ти јáгње придѣ.

трáп м ‘преднѣи и заднѣи део кола’. – Тткачи заднѣи трáп, тѹри кривáицу и ѣди с двѢколицом за брáшно у водѣницу.

трáп м ‘у земљѣи укопана остава за чување кромпира, репе, шаргарепе, роткве’. – ТвѢ гѢдинѣ ѣу и за јáбуке да нáчинѣм трáп, млѢго дѢбро стѢѢ дѢ пролеђа.

трáпáв -а -Ѣ ‘спор, неспретан’. – Тна мѢја трáпáвá мѹченица јѣдва ѣдѣ, ко пребѣјѣна мáчка; *изр.* ~ -а *нѣђѣља* ‘седмица у којѢи се не дрѣи пост средом и петком’. – Трáпáвѣ нѣђѣље су ти од БѢжиђа до Крстовдáна, па Дѹовскá нѣђѣља, па Свѣтла нѣђѣља, па ти тѹј спáдá СирѢпуснá и Ѣнá очи Вáскршњѣг пѢста; || **трáпáво** прил ‘неспретно, невешто’. – Не знá Ѣн дрѹкчије нѢ трáпáво.

трапáвко м ‘сметењак, који је невешт, несналажљив’. – Ё, мѢј трапáвко трáпáвѣ, пѢјгáј мѣно, блáго мѣне, нѣје ти кѢлац у лѣђима.

трапáђѢза ж ‘неспретна, трапáва женска особа’. – ТрапáђѢза е тѢ јѣдна, нѣ мош да е ишчѣкáш вáздáн, спѢра ко лáд.

трапуша ж в, *ѹраѹађѢзо*. – Твá мѢја трапуша јѣс мѣно спѢра, ал свѣ стѣгнѣ д-ўрáди.

трáпáт м ‘топот’. – НатрáпѢ Ѣнѣ кондѹрчине па чѹеш по трáпáту д-Ѣде штáли д-Ѣбиђѣ стѢку.

трапати -ам несв 'цуњати, лутати'. – Нè радї тãј нїшта, но сãмо трапã по сèлу кò глúва кúчка.

трапити -йм несв 'остављати плодове у трап'. – Òтишли тãмо ù-бãшчу да трапè компїре.

трапо м 'човек сметен, незграпан, несналажљив; сметењак'. – Òн ти је дòбрица, ал нїсу га цабè прòзвãли Трапо, сãв је нèкако смèтен.

трапуљати -ãм несв 'ићи полако, вући ногу пред ногу'. – Питаш ме кãко сам па, èт, вїдїш и-сãм: трапуљãм још по-мèно док ме Бòг не пòзове.

траповãр м 'тротоар'. – Љубинко, мòжеш ли да ми нãчинїш траповãр окò кућè што си лãни озїдò, нè пїтам кòлко кòшта, ал да бїднè вãљãн?

траћити -йм несв 'уудо губити (време, новац)'. – Сãмо ùлúдо траћїш врèме с тїм цабољèбãрошима, нїшта пãметно òд нїг нèш ни чúти ни вїћети.

трачãрити трачãрим несв 'бавити се трачевима, сплеткама'. – Òнè двїје абрòноше сãмо трачãре, а уãвлији нè мош да им вїдїш ни цвеће, ни нїкаког рèда.

трбат трбата -о 'великог стомака'. – Нїсам вїђò онòг Мїша одавно, Бòже сãчúвај кãкї је трбат, ни òнãј чòвек, ни помòзи Бòже.

трбоња м 'човек великог стомака'. – Наїђе онãј трбоња из општинè и пòчè да тúпи зúбе ò томè кãко мї трèбã д-òставїмо нãше нїве, ливаде и штãле и д-идèмо у рãдне зãдруге.

трбу трбуа м 'трбух, стомак'. – Мї, прїјатељу, нїсмо дòшли чãк вãмо кòдã вас за трбу лèба, но смо дòшли да прãвїмо пїтање: вї имãдете ђевòјку зã-удају, а мї мòмка за жèнидбу; в. *исмијãши, исїсããши*.

трãгати -ãм несв 'брати, чупати'. – Òна нèsнã ђèца се нãвадила па трãгајú клãсје кад прòлазè путићом кроз пшèницу; || **трãгнути** трãгнèм св 'нагло нешто урадити'. – Тãта се пòпè нã-кола, трãгнú дизгїне и кòњи полèћеше нãниже пúтом; || **трзати** -ãм несв 'нагло вући, цимати, кидати'. – Кад сам вèзò првї пúт тèле у повòднїк, а òно пòчè да се трзã, јèдва на јèдвите јãде прївиче.

трèвити -йм св 'срести'. – Идèм јã тãкò кроз онú гунгúлу по вãшеришту и одјãмпúт трèвїм мòг дрúга из вòјскè, нїсмо се вїћели девèтнès гòдїна.

трèгери м мн 'траке које иду преко рамена и укрштају се на леђима држећи доњи део одеће'. – Кад смо бїли мãли, мãјка нам шїла пантолòнице с трèгерима.

трèзбен / трèзвен -а -о 'одмерен, разложен, смирен'. – Нèмò нїшта да се предомїшлãваш, тò ти је прãва прїлика: мòмак здрãв кò крèмèн, свèкрва рãденица сãмо тãкã, свèкар трèзвен и чòвек на глãсу, кúћа пúна кò шїбица, имãње вèлико, нèма штã да се кãже; в. *раван*.

трèн м 'трем, надстрешница'. – Уза сãлаш бїјаше трèн под кòй се склãњајú кòла од сунца и кїшè, а под сãлашом вèзан кèр.

трèнути трèнèм св 'накратко одморити, предахнути, дремнути'. – Само мèно да трèнèмо вође у лãду, па да нãгарїмо јòпèт да òвò искомїмо до зãрãнка.

трèпèрити -йм несв 'подрхтавати'. – Цèлог живòта сам пúста трèпèрила ко лїс на брезе сãмо да се срãди свè на врèме, да се ђèца изведú нã пúт, да се матòрїњу ùдесї свè како Бòг мїлуе и, èт, ù тòм проуја живот.

трèпèт м 'страх, трептање од страха'. – Òн ти је зèмãјле бїјò стрã и трèпèт: кад òн нèшто рèкнè, имã да прèтворїш òнї чãс.

трèпòн -òна м 'уређãј за фину обраду дрвета, траксовање'. – Кад Јерòтије òтрак-суе оклãгију на трèпòн, имã штã да вїдїш: кò изливèна.

трèптати трèпћèм несв 'наизменично затварати и отварати очи'. – Трèпћè кò сврãкељица на јúговини; || **трèптãње** с 'наизменично паљење и гашење светла'. – Зãвичãј светлúцã мèкòм мèsечиниом, звèздãним нèбом, трèптãњем свїтãца (11: 5).

трѣсак трѣска м ‘јак удар’. – Кад је трѣсно, на̀кѡ љѹт, ѡна дрѡва на пѡртос, од ѡнѡг трѣска цѣла кѹћа подрѣкта.

трѣсигаѣа з зоол ‘птица која машући крилима лебди на истом месту’. – Знај да ће кѣша чѣм трѣсигаѣа ма̀ло-ма̀ло па се пѡјѡви.

трѣскати -ѡм несв дем ‘помало трести’. – Трѣскају ѣѣца ѡнѣ крпарице, на̀њѣто на њѣг нѣкѡг шљѡма; || **трѣсколити** -ѣм несв дем. – Ёнѣ га дѡље ѹ-ба̀шчи, трѣсколѣ шљѣве; || **трѣснути** -ѣм св **1.** ‘нагло ударити, залупити (вратима)’. – Изѣје љѹт кѡ рѣс, трѣснѹ вратима за̀ собом и пѹче низ-ба̀шчу; **2.** ‘пасти, стрпоштати се’. – Ђни се рѡвали нѡђе ѹ-соби и одјѡмпѹт трѣснуше на пѡртос; **3.** ‘избрљѡти’. – На тѡм збѡру јѡви се за реч ѡнај ѡзгѡ Ћѡрлаш, трѣсну нѣшто и ѡстаде жив, а свѣ се насмијаше ѣз глѡса; || **трѣсти** -ѣм несв ‘дрмати’. – Ђде у вѡтња̀к да трѣсѣ шљѣве, сѡ-ѣемо и мѣ да за̀-њѣм кѹпѣмо.

трѣшња ж бот ‘врста воѣа Prunus avium. – Ђмали смо пѡвише врстѡ трѣшња̀а: и бѣлицу, и црницу, и аршлѡму, ал на̀јвољѣли смо ѡнѹ ма̀јску, ва̀лда ѣе на̀јпрво стѡ-шѣ; || **трѣшњица** ж дем. – Рѣкѡ ѣѣдо да ће да ми пѡса̀дѣи и ора̀шчѣѣи, и јѡбучицу, и трѣшњицу, и свѡкѹ дру̀гѹ во̀ћкицу; || **трѣшњѡв** -ова -о ‘који је од трешње’. – Трѣшњѡва брѡвна су млѡго згѡдна да се на̀чинѣи ѡстѡл ил та̀кѡ нѣшто.

трѣшња ж бот ‘сорта пасуља приткаша Phaseolus multiflorus’. – Ђјде, ѣѣцо, ѹјутру да пѡранѣмо, за рѡсѣ, да пѡчупѡмо трѣшњу.

трѣшњѡва̀к м ‘штап, батина, оплава̀к’. – Смѡта ѡн нѣкѣ трѣшњѡва̀к што му бѣ при рѹци па за̀окупѣи нѣчију јѡјцару што се бѣше пришуња̀ла.

трѣшњѡвача ‘ракија од трешње’ – Ђспекѡ Исѡило трѣшњѡвачу и, да-[в]ѣ[ди]ш, нѣје лѡша.

трѣшњѡвина ж ‘граѣа од трешњевог дрвета’. – Начѣнију мѡј Милѝнко ѡстѡл од трѣшњѡвине, штѣта ту̀рати чѡршов по њѣму кѡлко е згѡдан.

трѣштен у *изр.* ~ ѣѣјан ‘потпуно’. – Ђнѣ ти Ђлије код лампека на Бѹбану, трѣштен пѣјан.

трѣѣзан -зна -о ‘који није пијан’. – Са̀д си виѣѡ с кѣм имѡдѣш пѡсла јел зна̀ш ка̀ко е ка̀зано: што триѣзан мѣсли – пијан изгѡва̀ра.

трѣјер м ‘уреѣај за ѡдвајање пшенице од плеве и других семена’ (у вршалици). – Кад се зѣма̀јле вршалицом ѡвршѣ пшеница, ѡнда се вѣтрења̀чѡм ѡдвоѣ од пљѣвѣ, а трѣјером се ѡдвоѣ од сѣмѣнки коека̀кијѣг тра̀ва што су расле по пшеници.

трѣнѣскиња ж ‘крстина од тринаѣст снопова’. – Потрпасмо трѣнѣскиње, срѣћом прѣје кѣшѣ.

трѣња ж ‘ситан отпад од сѣна у јаслима’. – Јѡ ти ѡнѹ трѣњу ѣз-јасала ба̀цѣм та̀мо ѣѣ су љѹди прекопѡли ѡвлију кад су вѡдили вѡду, а ѡнѡ ѣзбила тра̀ва кѡ чѣтка, нѣ мож бѣти бѡље.

трѣца ж ‘безначајна ситница’. – Ма бѡгати, дѣѣте, глѡј се пѡсла, тѡ су ѡбичне трѣце и кѹчине, имѡмо мѣ прѣчијег пѡслѡва.

трѣк м об. у *изр.* на̀ ~ ‘на брзину’. – Стѡлно смо ѣтали, свѣ смо на̀ трѣк сра̀ѣивали, ѡтимали од-кѣшѣ.

трѣка ж ‘журба’. – Пола̀ко, ѣѣцо, нѣје ѡвѡ трѣка кѡ ће брѣже него кѡ ће бѡље.

трѣкати се трѣкам се несв ‘такмичити се у трчању’. – Мѣ се код ѡва̀цѡ, гѡренак на Корѣнатама трѣкали и Мѣкош Мѣлосављев ѡдњѡ пѡбѣду; || **трѣкнути** трѣкнѣм св ‘отрчати по нешто’. – Трѣкниде у ка̀чару и дѡнѣси ми ѡнѹ будѡчару, ѣнѣ је виѣѣ ѡбе-шена о вѝнској ка̀ци; || **трѣчати** трѣчѣм несв ‘ићи трчећи’. – Трѣчѡ сам кѡлко сам ѣмѡ сна̀ге да иг сѹстигнѣм, ал нѝсам ѹспѡ; || **трѣка̀рати** -ѡм несв ‘лагано трчати’. – Ђнѡ ждрѣѣбе трѣка̀ра пѡред кѡбилѣ, стра̀ ме да га не ѹдарѣ кѡла.

тр̀копйш м ‘који ради на брзину, непромишљено’. – Нём̄о више да ми зовѣш ђнѡг Пѣровог тр̀копйша, њѣму нйко нѣ мож д-ўгодй.

тр̀лац тр̀лица м **1.** ‘дрвене пречке постављене између греда тавањача по којима се набацује малтер’. – Кад су ударене грѣде тавањаче, ђнда смо у дѡњи крај зѡковѡли бѡскије па за њйг бјѣлѡв тр̀лац, нѡтесѡн кѣсером кѡ што смо ђздѡ нѡтесѡли и грѣде, па су ђнда по тр̀лицу и грѣдама малтерѡције набѡциле мѡлтер и ђн пријѡнѡ нѣ мож бйти бѡље; **2.** ‘део трлице којим се удара по конопљи приликом трљења’. – Дѣснѡм рўкѡм ударѡш тр̀лицом дѡље по чѣљустима преко кѡййг дрўгѡм рўкѡм др̀жйш кѡнопље па ђндак ђнѡй пѡздер ѡтпада, а у рўци ти ѡстае оно влѡкно кўчине.

тр̀лити тр̀лим несв ‘тући, ломити трлицом конопљану стабљику после кисељења и сушења, ради добијања влакна’. – Кад се пѡчнў тр̀лити кѡнопље, лѡјў тр̀лице на свѣ стране, ко пѡшчѡд кад ѡсетѣ лйсицу; || **тр̀љење** с гл. им. в. *йр̀лийи*. – За тр̀љење мѡра д-ўватиш лѣпо врѣме: што су кѡнопље сўвљѣ, то се лѡшње тр̀лѣ.

тр̀лица ж ‘направа којом се одваја дрвенасти део конопље од нити. – Свѡкѡ кўћа е ймала у ѡвлији тр̀лицу.

тр̀ло с ‘терен на коме је попасена трава’. – Шта др̀жйш те ѡвце на том тр̀лу, виш да нѣма трѡвѣ ко на гўвну, нѡгнѡй иг нѡниже у Дѡлове нек се напѡсў.

тр̀љати тр̀љам несв ‘утирати, масирати’. – Откад пѡчѣ жѣна да ми кѡмовицом тр̀ља лѣђа, прѣсташе ме ђнй бѡлови.

тр̀мка ж ‘купаста кошница, вршкара’. – Зѣмѡјле нйје бйло овйјег ѡѣрзѡнки, но су се прѡвиле тр̀мке од прўшћа и облѣплйивале бѡљегом или блѡтом па се крѣчиле и ѡбично рѣђале на пѡлицу, испод стрѣјѣ, с јўжне странѣ кўће, ѡе пѡваздѡн грйје сўнце.

тр̀н м ‘игличаст део неких биљака’. – Лѡкше је тр̀н прѣскѡчити на пўту него га нѡсити у пѣти; || **тр̀нчйћ** -йћа дем. – Тѡликѡ плѡча због тѡкѡ мѡлог тр̀нчйћа; || **тр̀нѡ-вйт** -ѡвита -ѡ ‘који има трње’. – Ђ, мѡја ѡѣцо, млѡго е тр̀нѡвйт нѡш пўт кроз жйвѡт бйјѡ, и нѣмаштйња, и болѣшчине, и рѡтови, сѡмо што нас водѣница нйје мљѣла.

тр̀нити / тр̀нути / тр̀њети тр̀нй несв **1.** ‘губити снагу, венути’. – Чѡбанице, мѡла тр̀њинице / тр̀не л твѣ срѣце за мѡйјем / ко што тр̀нѣ мѡе за твѡйјем; **2.** ‘бридети, изазивати слабију покретљивост неких делова тела’. – Нѣшто ми, ѡѣцо, ймѡ нѣкол-ко дѡна тр̀нй ова рўка, ѡдавле дѡвле, ко да нйје мѡја. – Жѡлй се бѡба како су јѡј нѡѡѡс тр̀њеле нѡге. – Кўкуј мѣне, што ме тр̀нй дѣснѡ нѡга, рѣко би нйје мѡја; [~] *зуби* ‘ѡсеђај у устима који се има кад се једе незрело вође’. – Знѡш кѡко е кѡзано: кад ѡѣдови јѣдў кйсело грѡжђе, ўнуцима тр̀нѣ зўби јѣл кѡзна Бѡжја мѡж да дѡсегнѣ чѡк до сѣдмог кѡљена; **3.** ‘стављати трње (да би се нешто обезбедило)’. – Ђнѣ га тр̀нй ѡнѡй бѡгаз код купушњѡка, да стѡка не ўййе.

тр̀њѡк -ѡка м ‘површина обрасла шибљем и трњем’. – Ове нераднйчине дозвѡлили да им нѡкѡ ймѡње зарѡстѣ у тр̀њѡк.

тр̀њина ж бѡт ‘врста дивљег плода изразито црне боје *Prunus spinosa*’. – Јѣчй пѡље кад нѡше ѡѣвѡјке зѡпјевају: *Мѡме милу кўћа до йланйнѣ / црне су му ѡчи ко йр̀њине*; || **тр̀њиница** ж дем; в. *йр̀нуйи*.

тр̀бѡјка ж ‘трака у бојама барѡака: црвена, плава и бела’. – Уз свѡтовски цвѣт је йшла мѡшница од тр̀бѡјке.

тр̀бѡк тр̀бѡка -ѡ ‘који је неумерен у јелу, изјелица’. – Видйш га кѡкй је, тр̀бѡк, тѣжак кѡ црна зѣмљѡ, тѡј мѡж да пѡјде мѡсну пѡњаву.

тр̀вѡти (се) трўем (се) несв. – Бѡци ту цйгарчину, нѣмѡ се тр̀вѡти, зѡ-име Бѡга. – Вѣлѣ да се, весѣлница, тр̀вѡла сйчанѡм јѣдва е спѡсли; || **тр̀вѡње** с гл. им. ‘узимање ѡтрова’; ~ *крви* ‘сѣпса’. – Дѡбйјѡ тр̀вѡње крви те су га моментѡлно ѡѡерали у бѡлницу.

трòгодац -оца м 'трогодишњи коњ'. – Имадијаше земајле Мйлић Јеринић згòдан вијáкер, па кад ùпрèгне òнè нèгове трòгоце – да ти òчи стàнù.

трòдупло прил 'роструко'. – Когòј од срца ùчини кàкò дòбро дèло, било да глáдна нàрàни, жèдна нàпой, нèвòлног под крòв прими, бòлесног пòсетй, зàточена òбйђе, Бòг му врати трòдупло.

трòжèнац -нца м 'који се трипут женио'. – Јòван ти је трòжèнац, тàкà му сùдби-на: òнè двйје жèне му изрòдише òдцу и ùмри'еше и он мòрадне да се òжени с трèћом.

трòјанац -нца м фолк 'коло'. – Окреташе свирачи и жикинац, и трòјанац ал òнà Јефимија йгрà, чинй се не дòвàтà зèмљу нòгом.

трòјка ж 'сорта детелине која на врху има три листа'. – Нàјлакше је кòсити трòјку òдетелину, òна ти дòје рèцка, ал ако од вèтра и кйшè пòлегнè, е òнда си надрльò, зàпињèш из самосàмòг пùпка.

трòкàр -àра м 'трокрако шило за испуштање ваздуха из бурага преживара када дође до надимања'. – Да нè би трòкàра, црче нам Видруља од òнè òдетелине.

трòм -а -о 'спор, тежак, слабо покретљив'. – Нèмò на нèга да рачуњаш, òн ти је за тù ствàр трòм нàчисто; || **трòмàв** а -о 'лењ, спор, успорен'. – Нисам одавно вићò тàкò трòмàво створење, кò да су му букагије на нòгама.

трòножац -шца м в. *йроношка*. – Ùвече пòтрпамо трòношце око прòчèвља па тùнàк прèдèмо, плетèмо и завитлàвамо се па и зàпјевàмо.

трòношка ж 'ниска столица на три ноге'. – Ђèдо е највòлò да сèднè на трòношку според прòчèвља и тùнàк òн цàркà вàтру и прича нам рàзне дoгoдòвштйње из прòшлости.

трòпèрка ж 'троугласта марама'. – Жèнскòй òдци смо шйли трòпèрке да с-ùбрàдè.

трòпити -йм св 'сести, увалити се у столицу'. – Ли'èња, нè било ти прими'ењено, ко крàва, мàло-мàло па трòпй. – Вйкаше Сòвија òдци кад су кùпили шльйве: Ђèцо, дùпе трòп, а рùке нà-вајду.

трòшак трòшка м 'издатак'. – Ма нèмòјде да ми кùвàш кàву, трòшак је то, бòље ми натòчи једну мùченицу; || **трòшàкли** прид непром 'који лако и непромишљено троши новац'. – Нисам ти јà нèки трòшàкли чòек, ал једва се сàстави крàј с крàем. – Нèгови су били ч'вàрни и ùстаоци, а òн се пòтревијò ем пòлабàв, ем трòшàкли, сàмо нè знам дòкле ће мòћи тàкò.

трòшарина ж 'такса, порез, накнада'. – Нàрезали ови цабољèбàроши вàздàн коекàкијег дàцбйна, те пòрез, те прирез, те трòшарина, те коларина, сàмо јòш да нам ùведù и ваздукарину.

трòшити -йм несв 'ситнити, дробити'. – Трòшй нам бàба мурозницу, прèлиће је врùйм мли'èком и èтè ти вèчера.

трòпати -ам несв 'слагати снопове у крстине, садевати'. – Èнè иг òдò и чйкуна трпају снòпове; ~ сè 'гурати се, наметати се без позива'. – Нйкад се не трпàј, блàго òдò, нйђе òе ниси звàн; *изр. Не йриàј д'ује мећ йцјанè Турке*.

трòпеза ж а. 'округли сточић, синија'. – Нйје ти òндај било празникà кò-вò сад, но свà чèљàд пòседајù на трòношке око трòпезè и дрвеним кàшикама из јèднè òасè јèдù смòк; б. 'постављена софра'. – Òни су зà-славу спрèмили трòпезу, нèма шта да се кàже, домàйински.

трòпила с мн 'моћ самоконтроле, трпљења'. – Стàлно му вйкали: трпи и шùти док нèму јàмпùт нè пукоше трпила, те иг òн, нè било ти кàзано, свè òхèрà одàклèн су дòшли.

трòпити / трòпљети -йм несв 'подносити, издржавати невоље'. – Трпи штà те снашло, нèма дрùге, знàш кàко се кàже: потрпи се, стрпи се – врèменом од трàвè

биднѐ мли'еко. – Синко мѐј, чуј ме дѐбро и утуви, блага ђеду: млого е бѐље неправду трпљети, него е чинити.

трпња ж 'трпљење'. – Штѧ нам другѐ остае но трпња, јел је горенак висѐко а дѐљенак тврѐдо.

трѐсити се -им се несв 'покушавати, трудити се да се надвладају неке невоље'. – Нѐ мош ласно да се трѐиш тѐ напасти, тѐ те спѐпанѐ да нѐ знаш кѹ-ћеш.

трѐска ж 'барска биљка'. – Зѐмѧјле се на штукѧтор ѹдарѐ мѧлтер по трѐски кѐјѧ се закуе за баскије ѹковѧне ѓздѐ за грѐде тавѧчае; || **трѐшчица** ж дем. – Никла око нѧпера нека трѐшчица и ѹ њѐј пѧтке плѧндују пѐваздѧн.

трѐт! узв ниподаштавања. – Знѧш ли, црна Ѡнка, штѧ велѧ Милена за тѐбе, велѧ Вѹјана, а Ѡнка њѐј: трѐт, Пѐрсо, млого ме брѧга штѧ Милена шептрѧѧ.

трѐтѧв -а -о 'који има видно избачену, задигнуту задњицу'. – Прѐђе пѹтом ѓнѧј трѐтави и нѧправи се шѧшѧв, нѐ рече ни пѐмоз Бѐг; || **трѐтѧс** -ста -о 'и с т о'. – Прѐђе пѹтом она трѐтастѧ, а он блѐнѐ за њѐм нѐ знајући да га ја видѧм из вѐтњака.

трѐтити се -им се несв 'хвалисати се, разметати се'. – Нѐмѐјдер да се трѐтиш, него бидни смѐран и ѓдмери штѧ ћеш да прѐзбориш.

трѐтица ж 'задњи део тела код пиљежи из кога израста реп'. – Тајо ѹзме ил нѐ узмѐ шѧјицу, трѐтицу и такѐ тѐ, а нѧма дѧднѐ бѹткицу, бѧ'ело мѐсо и велѧ: јѐдте ви, блага тају, ви трѐбѧ да растѐте.

трѐтља ж 'стара и безуба овца'. – Она трѐтља обѐзубила па сѧмо, весѐлница, блѐй пѐваздѧн.

трѐтљати -ѧм несв 'блебетати, брѐљати'. – Трѐтљала ѓна мѐја Слѧвка код жѧнѧ нѐке нѧше кѹћѧвне стѧри, а ја јѐј велѧм: брѐ, жѧно, не ѧзносѧ се прѐљѧв вѐш нѧпоље.

трѐтомѹд м 'брѐљивац, причалица'. – Е дође ми главѐ ѓнѧј трѐтомѹд, ѧко-ш ми вѐровати, сѧмо прѧча празне прѧче.

трѐтомѹдати -ѓмѹдѧм несв 'причати бесмислене приче, брѐљати'. – Нѐмѐј тѹ трѐтомѹдати, него тѐвари тѐ снѐпове, видѧш да се облѧчѧ.

трѐћѧв -а -о 'који има изразито дебелу доњу усну, шорав (в.)'. – Штѧ си се ошѐријѐ ко онај трѐћѧви Вѧтомѧр.

трѹба ж **1.** 'музички инструмент'. – Сѧ-ћемо се нѧслушати трѹбѐ; **2.** 'тканина намотана ваљкасто. – Поклѐнила ми ѹјна трѹбу лѧненѐг плѧтна, велѧ: ѓвѐ ти, ћѐро, да спрѐмѧш дѧрове за-свадбу кад дође време; || **трѹбица** ж дем. – Нѧдарѧ га ћѧвѐ те им кѹпи на вѧшеру оне трѹбице, прѐбише главѹ дѹвајући ѹ-њѧг; *изр.* *ѧнђелска* ~ 'украсна биљка'. – Цвет од ѧнђелскѐ трѹбицѐ дошѐ кѐ трѹба.

трѹбѧч -ѧча м 'човек који свира у трубу'. – Дѐсимири Пѐришиѧ ти је бѧјѐ нѧјбољѧ трѹбѧч прѐвог сѧбора ѹ-Гѹчи; || **трѹбѧчкѧ** -ѧ -ѓ 'који се односи на трубаче'. – Гора-чѧнци су ѓнѐ гѐдине ѓдњели пѐбеду ко нѧјбољѧ трѹбѧчкѧ бѧнда.

трѹд¹ м 'напор, залагање, настојање да се нешто постигне'. – Нѐма без рѧда ништа, знаш кѧко викаше нѧша баба: у срѐћу се ѹздѧ лѹд, а пѧметан у свој трѹд. – А ѓвѐ нерадничине зебѧвају нѧс мѹчењаке па велѐ: живијѐ рѧд, живијѐ трѹд – нек рѧди кѐ е лѹд; в. *ѧѓцрчаши*.

трѹд² м бот 'гљива *Polyporus fomentarius*, *P. igniarius* која се, просушена, употребљава за паљење ватре кресивом'. – Бајѧги, није пѐњѐ трѹд и чѧкмак па ѧштѐ жѧйшку, да би му ѧжњѐ и рѧкију.

трѹковати -уем несв **а.** 'лепо цртати, писати'. – Нису били пѧсмени па дѧднѹ нѐком да им трѹкуе дописницу војнику; **б.** 'пресликавати мустру за вез преко индига'. – Ышла да трѹкуе мѹстре код Јѐлѐ Чѧмбовѐ.

трѹлеж ж 'гњилеж, труљење'. – ѐвѐ гѐдинѐ ѹдарила трѹлеж у кѓмпѧр, кѐ никад.

трѹмбити -ѹм несв 'димити, пушити'. – Сакријо се Владе йза-си'ена и трѹмбѹи ли га трѹмбѹи, а кад га е Милорад смѹтријо, вѣлѹи му: нѣмѹ да ми зап'алиш си'ено, кѹмим те Бѹгом, но ако си пропушијо, пуши ко чѹвек, не врѣдѹи пѹити па крѹити.

трѹн м 'ситан делић нечега што је смрвљено, претворено у прашину'. – Ўпѹ ми трѹн ѹ око и јѣдва ми га йзвадила тѣта; || **трѹнѹић** -ића м дем. – Такѹ ситан трѹнѹић, а ти плачѣш, какѹи си ти мѹмак; в. *йроци'едиѹи*; || **трѹње** с 'ситни отпаѹи, прашина'. – Ўпало ми трѹње у мли'ѣко, мѹрам да га прѹци'ѣдѹм кроз грѹдњачу.

трѹнити трѹним несв **1.** 'посипати трѹњем'. – Нѣмѹјде трѹнити тѹ вѹду с тим си'еном; **2.** 'затезати разговор, околишити'. – Нѣмѹ да трѹниш тѹјнак брѣз-везѣ, но ако йм'аш шт'а да к'ажеш – рѣци гл'асно и ј'асно.

трѹнто -а м 'ленштина, нерадник'. – Он'ај трѹнто Мл'аћѹв сп'ава до пѹдне.

трѹпац -пца м 'одсечени део стабла'. – Прѹзукли трѹпци на ѹбали чѣкајѹ ѹног'а што нѣће дѹћи да иг товарѹи, прѹш'ѣ се поискривљ'ивало, пѹплет сп'аѹ, стрѹба да те ѹвати (7: 97).

трѹпац -пца 'најбржи коњски ход, галоп'. – Прѹтѹтње нѣчији кѹњ у трѹпац спѹред Др'агославинѣ кѹћѣ. – Јѣдва га ѹтишѹ да ис трѹпца прѣђе у к'ас.

трѹпина ж 'унутрашњи бубањ дрвеног точка'. – Трѹпине су м'аѹм пр'ављене од брѣстовог дѹзѣмка или од ј'асеновине.

трѹптати трѹпћѣм несв 'лупати ногама'. – Йграјо се ћѣца, Срѣдѹјла им вѣзаниг ѹчијѹ вѹиче: кѹ тѹ трѹпћѣ око мѹѣ кѹћѣ, а ѹни ѹдгов'арајо йзмењеним гл'асом: »ја, кѹме, ја, и с'ад ѹна трѣба да пѹтрѣви кѹ е рѣкѹ, па кад пѹтрѣви, ѹндај ѹнѹм кога е пѹзнала вѣжемо ѹчи м'арамом и свѣ такѹ.

трѹт м **1.** 'мужјак у пчелињем друштву'. – Кад трѹтови ѹбавѣ свѹј пѹсѹ, чѣле иг йзб'аѣ из кѹшниѣ, код ѹиг нѣма ко нѣ р'ади д-ѣдѣ лѣба; **2.** 'нерадник, доколичар'. – Жѹивѹ кѹ трѹт, нѹшта нѣ р'ади – рѣкѹ би се нѣ-вал'а.

трѹцкати трѹцк'а(м) несв 'трескати по неравном терену'. – Кад пѹсле најѹосмо на цаду, ѹна н'аша шѹинска кѹла пѹчѣше трѹцкати по ѹнѹј к'алдрми, чѹнѹи се кѹ да грѹи.

трчати в. *йрчати* се.

тршљика ж 'трска'. – Кад гѹведа обрстѣ ш'ашину, ја оне тршљике йсецк'ам јел ако иг б'ацѹш цѣле, нѣ мош пѹтље л'асно да товариш ћѹбре.

тѹвити тѹвѹм несв 'памтити, сећати се, држати у памети'. – Тѹвѹш ли ти, А'нка, кад су н'ашѹи ѹчеви ѹтишли преко Алб'аније ч'ак т'аѹ до си'нега мѹра, а ми ј'адни с'аѹмо ишчѣкуемо гл'ас ѣда ли су жѹиви, а ѹна јѹј ѹдгѹвори: ѣ, мѹја сѣјиѣ: кѹ е млѹго п'атијо, млѹго је и ѹтувијо.

тѹга ж 'жалост, бол'. – Вѣселој Перѹници ѹбише чоѣка гѹренакѣ у Петрићевини и ѹна ѹста са шѣстѹро сѹрочади и рѹди, после нѣколку месѣци, сѣдѹмо, пѹсмрче, и свѣ ѹна тѹ йз-надницѣ йзведе на-пѹт, ал кад јѹј, пѹсле дваѣстину гѹдѹина, ѹмри'ѣ сѹн Пѣтар, запѹштала е пѹсниѣ кѹ сѹн'а кѹкавица: јѹј, сѣстре мѹѣ, тѹго и нѣсрећо, штѹ ме, пѹсту, не ѹстављ'ате нѹк'ако.

тѹг'ављив -ављива -ѹ 'голицљив'. – ѹвѹ ди'ѣте тѹг'ављиво, нѣ могу л'асно да га насапѹњ'ам кад га кѹпам.

тѹгѹв'анка ж 'тужан скуп'. – Бр'аћо и сѣстре, ѹкупѹ нас пѹкѹјни Милорад да се саберемо на ѹвѹ тѹгѹв'анку, да се пѹмолѹмо за пѹкѹј ѹгѹвѣ дѹшѣ и да тѣло ѹгѹво ѹтпратѹмо до вѣчне кѹћѣ.

тѹгѹвати тѹгуем несв 'имати душевни бол, бити потиштен'. – Зн'али су и да тѹгујѹ кад су нѣстајали и да се весѣлѣ кад су се р'аћали.

тѹд'а прил 'тим правцем'; в. *гиомейшар, окомиш, уйрѹѣѹиш*; || **тѹде** прил 'ту, на том месту'. – Тѹде је бѹило йгр'анкѹи, весѣл'а, мѹбѹи, комѹш'ања, прѣл'а и посѣл'а; в. *йосѹишгнѹће, рѹјни*; **тѹђенак** прил 'и с т ѹ'. – Тѹђенак се нѹко ѹв'ајдијо нѹје; **тѹј** /

түјнә / түјнәк прил 'и с т о'. – Из тѣ ти штәлѣ ѓна ѓсока и һүбре идѣ у јѣдан вѣлики базѣн кѡй је ѓма түјнәк нәчињен; в. *воһњак, домаһица, йосисаиши*; **түнә** прил 'и с т о'. – Нѣмѡј түнә причати свәшта пред ѓвѡм жѣнскѡм һѣѓѡм, но мѣно зауларѣ тај твѡј јѣзик; **тунак** прил 'и с т о'; в. *замерка*.

түһин м 'странац, туһинац'. – Дѡбро түвте, бләго һѣду, ѓнү мүдрѡс нәродну: кѡј не држѣ брәта за брәта, ѓн һе түһина за господәра.

түжити түжим (не)св **1.а.** 'покренути судски спор, поднети тужбу'; в. *кадија, йодњейши*; **б.** 'жалити се на нечије понашање, на неки поступак'. – Түжила га учитељу што е преписѡ ѓд нѣ задәтак; **2.** 'жалити. туговати'. – Түжила е за чѡвѣком дѡ краја живѡта.

түка ж 'глупа жена'. – ѓна мѡја түка јѡпѣт пресѡлила пәсүль, пѡцркасмо пѣјући вѡду.

түкнути -нѣм (не)св 'мало заударати, осећати се на воњ'. – Зәпуштијо се весѣл-нѣк, нәчисто, сәв түкнѣ на нечистѡһу, кѡј знә откәд сѣбе се нѣје окупѡ.

түлац түлца м 'метална цев у главчини колског точка кроз коју пролази осовина'. – Түлце трѣбә рѣдѡвно подмазивати с кѡломәшһом или кәтраном, бләго һѣду, ләкше вѡловима вүһи, а и мәње се әбајү.

түлити түлим несв 'гасити'. – Вѡдте рәчүн кад пәлите врзине да не нәправѣте кѡмѣндију, но поләко, помѣно, јел ако дүне вѣтар, ѓн мәлу вәтру түли, ал вѣлику рас-пѣруе.

түмәрати -әм несв 'кретати се без циља, лутати, ићи по мраку'. – Виһде, Милѣнија, учини ми се да нѣчије пәшче тумәрә око цѣгера у кѡм си дѡњѣла ўжину.

түмбати -әм несв 'котрљати, разбацивати, превртати ствари'. – Кад је дѡшѡ из сүда, бѣјаше лүт и пѡчѣ да түмбә ствәри пѡ-куһи трәжѣһи нѣке әртије; || **түмбѣ** прил 'наопако'. – ѓкретоше кәцу түмбѣ и пѡчѣше да завѣрујү у дәнце, вәлѡда су премѣтили кад су закишеләвали да нѣје йзодѣ па оһе да зарѡгзѣ.

тунтәрија ж 'назеб'. – Снәшла һѣцу нека тунтәрија, само шмркләју и прѡмукло гѡворѣ.

түњо -а м 'који је туњав'. – Шути түјнәк, түњо түњавѣ, јѡш не знәш на кѡлко си мѣста шупаль, а нәшѡ си ти да ми пѡпуеш; || **түњәв** түњәва -о 'прост, наиван, несналажлив'. – Вәкѡ кад га чѡвек пѡгледнѣ, рѣко би да е түњәв, ал дә-[вид]йш јадә: ѓн знә тәчно кәко е бѣло.

түпәль м 'глупан'. – ѓнәј түпәль што е онѡмәд прѡшѡ забѡравијо цѡку, енѣ је јѡш вѣсѣ нә-прѡшһу.

түпација м 'брбљив, незналица'. – Йзабрали онѡг түпацију за мѣнистра, јә му нѣ би смѣо пѡверити да ми привѣја вѣнт низ Стржѣвицу.

түпити се түпѣ се св безл 'учинити се'. – Нѣму се түпило од Дѣсимира да е Брән-ко. – А нѣсам јә то тәкѡ рѣкла, ѓчијү ми мѡйг, тѡ се тѣбе нѣшто түпило.

түпити түпим несв **1.** 'штетити оштрицу'. – Нѣмѡ тај зѣмљән трупац тѣсати, түпиш сѣкирче; **2.** 'говорити о ономе о чему се не зна ништа, наглабати, брбљати'. – Сәмо түпи зүбе брез йкакѣ вѣзѣ.

түпѡглав -ѡглава -о 'глуп, блесав'. – Нѣ һе ѓн нәкѡ түпѡглав да се у тѣ приче ўпуштѣ.

түпѡглавац -әвца м 'глупан, незналица'. – ѓнәј түпѡглавац јѡпѣт поторәвѡ.

түпоуман -мна -о в. *йууѡглав*. – Нѣ он нәкѡ түпоуман мѡж д-йдѣ ў вѡјску.

түпуша ж 'глупа жена'. – Од нәкѣ түпушѣ йспадѡше млѡго дѡбра и пәметна һѣца.

түр м 'стражњица'. – Кад су га ўватили чѣтници, ударѣ му двәс по түру и зәпрѣете му да тѡ вѣше нѣ рәди.

тура ж ‘ред, редослед’. – Они ти заседнӯ у кавану и док је свак обрeдио по туру пића, они згѣдно уватише мају те почеше да заврзују језицима. – Довукли смо по једну туру шодера, сад мeно да даeмо па идемо за дрӯгӯ.

турати -ам / **турати** турам несв ‘стављати’; в. *земљав, кавеџија, ипрешињовина*; || **түрити** түрим св ‘ставити’. – Знаш како е казано: кад ти је свe пoтаман, түри камичак у кондуру да те жуљи; *изр.* ~ *врӯћ кoмийр* ‘ставити неког пред свршен чин’. – Тако ти они вeселом Вилиману түрише врӯћ кoмпир у-шаке; ~ *рӯку у вайру* ‘јемчити за некога’. – Ја сам смeо за-нега да түрим рӯку у-ватру; ~ *главу у шoрбу* ‘изложити се животној опасности’. – Он ти је споради истине и правде нeколку пута түрб главу у тoрбу и она му висила о коңцу, таки чoвек, ил пукoвник ил покoјник, није подносио млакоње; ~ **се** ‘наследити особине предака, бити сличан неком претку’. – Түријо се на покoјног хeда, сунце га грџало, плънути, кo јажце јајцету.

турковац -oвца м ‘врста цвећа’. – Узела сам расад түркoвца од Ангелинe, oћу да и нега запатим у башчици.

турпија ж ‘алатка за обраду површине дрвета, метала’. – Држалица испала млoго дoбра, сaмо да е мeно доватим түрпијом, па ћу да ти насадим бӯдак.

турпијати -ам св ‘обрађивати, глатати дрвени предмет турпијом’. – Бeдо у качари турпија сап за јeге.

Түрска арх ‘Санцак’. – Пoвише жуди из нашeг краја дало oвце на испашу гoрeнаке у Түрскӯ.

түршија ж ‘укисeљено разно поврће’. – Наша мајка е oстављала млoго түршијe за-зиму, па е имала oбичај пoнеком да покoнџ по кoдe кило.

тута ж ‘збуњена, сметена жена’. – Она тута се смeла и поцрвeњeла кo бӯлка, не зна шта е снашло.

түтањ түтња м ‘звук експлозија, удара грома, тутњава’. – Зна ли йко какџ се oнo түтањ чӯјe од Овчара.

туткалисати -шeм несв ‘лепити дрво туткалом’. – Кад Тoша свџуге и туткалишe даске, тo стoџ кo да е из јeднoг комада; || **түткालити** -им несв ‘и с т o’. – Енe га тaмо нeшто түткали.

түткало с ‘лепило за дрво’. – Зeмајле је у Чачку имала вaбрика түткала, пошто се түткало правџ кӯвањем кoшчи́на покoланe стoкe, oнџ жила и кoжe, то е смрћeло, лeти ни́си мoгo да прићеш на пушкoмет.

түткати -ам несв **1.** ‘хушкати пса на некога’. – Нeмoјде да түткаш кeра на хeцу, поциeпаће нeког; **2.** ‘стављати, об. неprimетно, неком нешто у руку’. – Баба му је, кад је гoд oдлазијо, пoнеки дџнар түткала у рӯку; || **түтнути** түтнeм св према *иуџкаџи*. – Кад смо се пoздрављали, ја му түтнук иладарку у шаку, он се снeбџва, а ја му кам: тo е oбичај да се војнику прӯжџ нeки дџнарчџџ. – Түтнӯ му стoдинарку у шаку.

түтњава ж ‘лупа, јека’. – Манастирски мџр прeкиде сџлна түтњава кад улeће уздџсана калућeрица Параскeва и викну: *Мџџи, eвe владикe узлџ у иoрџу!* (5: 21). – Чӯсте ли ви ону пoдмӯклу түтњаву од Овчара, стрa ме да нe биднe кaкe сапанћeлe.

түтњати / **түтњети** -им несв ‘скакати, лупати’. – Пoпeла се хeца на калкан па сaмо түтњe.

түтoмџш м ‘дечја игра’. – У йгри түтoмџша ти се јeднoм завeжӯ oчи и oн у соби трeбa д-увати нeког oд нас, а пoтлe тoм што е уваћен вeжемо oчи крпoм и свe такo.

түтор м ‘старатељ’. – Кад му е ўмро и oтац, oн бијаше јoш малoлeтан, па му одрeдили чџчу за түтора.

түтoрсати -шeм несв ‘наговарати, убеђивати’. – Шта тџ мeне тџ сoлџш пaмет и тутoришeш, рeко би сам ја мaлоуман.

тутумал̄ м ‘глупа особа’. – Па нисам ја баш неки тутумал̄ ил тантүз кò што им̄а, али нисам во̀лò шкòлу н̄и лѝек и гòтова ств̄ар.

түһи түчөм несв ‘ударати’. – Они причали да иг нису түкли, с̄амо иг, вел̄е, м̄ило-вали п̄ендрецима; || **түчен** -а -о ‘изударан’. – Кажу: н̄ема тòга кòј̄и прòђе кроз а̀пс да н̄ије б̄ијо түчен; *изр.* ~ *й̄а̀сү̄ль* ‘изгъечен пасуль’. – Н̄ишта л̄ешш̄е за Н̄икол̄д̄ан н̄ема од түченог пасу̀ља и рòкв̄е.

түфна ж ‘кружић, кружна мрља’. – Им̄али м̄и ма̀л̄л̄ирани бòк̄ал на түфне. – Б̄ијаше ми Ју̀ла ј̄аком с̄ашила ону̀ а̀лину на түфне, кад не прòђе н̄еколко д̄ан̄а б̄ан̄уше ми прòсци те ја обуч̄өм тү а̀лину.

туц̄ан̄ӣк -ика м ‘истуцан, уситњен камен’. – Пр̄во смо на к̀улуку к̄алдрмили ц̄аду кр̀упним к̄аменом п-òнд̄ак òзгò турали туц̄ан̄ӣк пред найлазак онòг п̄арног в̄аљка.

түцати түц̄ам несв **1.** ‘ситнити, разбијати’. – На к̀улуку смо түцали к̄амен там̄ан кò робиј̄аши. – Òндак ти се у стүпи түчком түцала сò и ко̀ешта; **2.** ‘бавити се споредним, неважним пословима’. – Пожурде, ж̄ено, шт̄а түц̄аш в̄азд̄ан око шпòрета, в̄иш да һу д-òкасн̄им (7: 157); *изр.* ~ у *мòзак* ‘неком титорисати’. – Н̄емò, бр̄е, в̄ише да ме түц̄аш у мòзак, отк̄андер ме се ј̄еднòм и гла̀ј сво̀ја пòсла; **3.** ‘мучити се, трудити се да се нешто види (о слабовидом)’; в. *ш̄вейило*.

түце -ета ‘дванаест комада нечега’. – Күпи ј̄едно түце ш̄иб̄ица, нек-им̄а ү-кући.

түц-мүц узв ‘као ознака за замуцкивање, причати бесмислице у недостатку знања’. – Кад му пòчеше сељ̄аци пòстављати питања, он түц-мүц , н̄ешто дрòб̄и, н̄ико га не разүм̄ље.

түч м ‘метална легура од које се изливају пећи’. – Вала күписмо кр̄аљицу врүну од түча, л̄ешпу н̄исам в̄ијела ү мòм в̄еку, ј̄едва е үњесмо, н̄е к̄аже се ц̄аб̄е т̄ешко кò түч.

түчак түчка м ‘тешка метална алатка с округлим крајем којом се туку у ступи со, шеһер, бибер. – Òв̄ај түчак слүжијо и мòју б̄абу, с̄амо е стүпа дрүг̄а; в. *ш̄уцайши*.

түчити -йм св ‘ударити у нешто’. – На̀гна Дра̀гиша во̀лове пр̄ед општину св̄е док н̄е туч̄и руда у врата (7: 101); *изр* ~ у *д̄анце* ‘ударити у дно’; ~ *гла̀вòм у зид* ‘тврдоглаво надирати не слушајући никог’. – Н̄ије му вр̄еђело говòрити, док н̄ије түчијо гла̀вòм у зид.

Ћ

һ̄ава ж ‘брег, узвишење’. – Н̄егова к̀ућица ти је гòре н-òнòј һ̄ави пòвише с̄ела; || **һ̄авица ж** ‘брежуљак’. – Ён̄е ти ов̄ац̄а на-ној һ̄авици више ма̀һ̄анске стүблине.

һ̄авлити һ̄авл̄и(м) несв ‘лајати с прекидима’. – Òн̄а ц̄ев̄цара е һ̄авлила ц̄елу нòһ, мòра да е òпазила н̄еког ү̀л̄еза.

һ̄ага ж ‘оверен документ’. – Н̄ишта н̄е вер̄ј̄ док ти не дòнес̄е һ̄агу, ц̀рно на бѝе́ло; || **һ̄агица ж** дем. – Н̄емò ми н̄ишта обеһ̄авати но ми д̄адни һ̄агицу па да ти св̄еруем; || **һ̄аг̄етина ж** пеј. – Òна ү општини пòче да пр̄евр̄ће неке һ̄аг̄етине, ј̄едва на̀ђе мòе реш̄ење.

һ̄акнүт / ч̄акнүт -а -о ‘ментално начет, луцкаст’. – Ма н̄е слүш̄ај т̄и һ̄ега, в̄иш да е м̄ено һ̄акнүт. – Зар н̄е вид̄иш да е м̄ено ч̄акнүт, кò да е үдар̄ен мòкрòм ч̄арапòм по гла̀ви, штò ц̄аб̄е а̀рчиш р̄ечи.

һ̄апити һ̄ап̄им св ‘шчепати, зграбити’; в. *ш̄һ̄айиш̄и*.

һ̄ар м ‘корист, добитак’. – Н̄ије б̄ило б̄аш б̄ез-ништа, ал што в̄икали – пòјò һ̄ар в̄ајду.

ћарити ћарим (не)св ‘имати користи’. – Ћарили су кѡ чѣла на брѹсу; в. *ућарити*.
ћаркати -а несв ‘пиркати, ћарлијати’; в. *избрежак*; || **ћарнути** -не св према *ћаркаити*; в. *вијор*.

ћарлијати -а несв ‘благо пиркати (о ветру)’. – Бйјаше притисла прйпека, ал срѣћом нѣком пѡчѣ да ћарлија ветрић, те продисасмо; в. *веиришити*.

ћаса ж ‘земљана чинија, посуда попут чорбалука (в.)’. – Ондак смо свй јѣли дрвеним кашикама из једнѣ ћасѣ, нйје бйло ђвијег празника кѡ-вѡ сад.

ћата м ‘писар, бележник’. – Нѣкако ти се ђн прѡбијо дѡље у Чачку, велѣ да е нѣки ћата у-општини.

ћа-ћу узв ‘обављати неважан и празан разговор, ћућорити’. – Нѣшто нйг двйје ћућурише ћа-ћу, и поглѣдају вѡмо дѡ л иг кѡ чѹе.

ћѣација м ‘занатлија који ваља ћѣбад, трговац ћѣбадима’. – Данас ретко ко тке ћѣбад, нема више ваљалица и ћѣација (9).

ћѣбе -ета с ‘грубо изаткан вунени прекривач, који се пре употребе ваља у ваљалици’. – Из рода сам доњела два вунена ћѣбета, надживјеће ме (9).

ћѣваница / цѣваница ж анат ‘потколеница’. – Распѡлик цѣваницом о трѡношку у оном мрѡку, свѣ сам свйце углѣднѡ; в. *зрно, забрићейи, ѡдина, цѣинуи*.

ћѣвли прид непрѡм ‘припит, весео, добро расположен од алкохола’. – Кад се свй свѡтови йскупише, мй бйјасмо мѣно ћѣвли па запјевасмо ђнѹ: ѡј, пѡласте, кйћени свѡтови / ѡј, пѡласте по лѣпѹ ћѣвѡјку.

ћѣла ж ‘део главе без косе’. – Поцрњела ђд-сѹнца Мйломиру ђнѡ нѣгова ћѣла кѡ гѡврѡн.

ћѣлѣтак -тка м ‘закржљао клип кукуруза, с мало зрња’. – Кад комишѡмо, мй мѹ-рузе бацѡмо свй на јѣдну гѡмилу, а ћѣлѣтак убѡцивамо у котѡбѡњ.

ћѣмане -ета с ‘виолина’. – Бйјаше Дрѡго у школи наѹчијо да свйра у ћѣмане.

ћѣнар м 1. ‘ивица, руб’. – Кад смо кѡлдрмили цѡду, прѡво се затѣгне кѡнац па се по йвици тѹрају нѡјкрѹпнијѣ рйпе за ћѣнар; 2. ‘прстен, венац од мехурића по врху ракије препеченице’. – Сѡмо да прѡбаш, ймѡ двѡес грѡдй, ѹватијо јѡј се ћѣнар кѡ ћйнћуве.

ћѣпало с в. *клада*. – ђбично е за ћѣпало ѹзиман дѡземак.

ћѣпаница ж ‘цепаница’. – Кад йци’ѣпамо дрѡва, мй ђндак ђнѣ ћѣпанице слѡжемо под стрѣу или у трѣн, глѡвнѡм да бйднѹ у сувѡти.

ћѣпенак ћѣпѣнка м 1. ‘врата од дућана или радионице којима се горње крило диже а доње служи као тезга за излагање рѡбе’. – Свй пѣтком сѡбѡјле йзносѣ рѡбу на ћѣпѣнке и поглѣдају еда ли ће бѡнути кѡкѡ муштѣрија на сѣвте; 2. ‘пањ на коме се сече печење’. – Идѣмо ми нѡкѡ глѡдни кроз вѡшариште, углѣднемо кѡко Бильѣгѡш на ћѣпѣнку сѣчѣ врѹћу прѡсетину, па нам плѹснѹ вѡда на ѹста.

ћѣпка ж ‘цепка, луска’. – Оци’ѣпде ми коју ћѣпку лѹча да пѡдложйм вѡтру.

ћѣпкати -ѡм несв дем према *цијейѡити*. – Ђнѣ га ћѣдо у качари, ћѣпкѡ неке лѹшчице; || **ћѣпколити** -им несв дем према *ћейкаити*. – азела бѡба да ћѣпколи неке лѹшчице и ѹпропасти ми нѡкѹ дѡску; || **ћѣпнути / цѣпнути** -нѣм св а. према *цијейѡити*. – Ђѣпниде ми, сйне, коју лѹшчицу да пѡтпѡлим вѡтру; б. ‘ударити’. – Кад су се йграли с ђнѡм крпѣњачѡм, нѣко га цѣпнѡ по ћѣваници, ѣнѣ га јѡш гелѹцѡ.

ћѣр ж ‘кћи’. – Жѣн се на врѣме, блѡго ћѣду, и да ти Бѡг дѡднѣ пѹну кѹћу ћѣчицѣ јѣл нйје бѡгат кѡ ймѡ вѡлѡва, но ко ймѡ ћѣрй и синовѡ; || **ћѣра** ж хип од *ћѣр*. – Дѡдѡј ми, ћѣро, тѹ мѡју мѡчужицу; || **ћѣрѹждина** ж ‘кћи (некад из милоште)’. – Дѡбри су ми сйнови, нѣма штѡ да се рѣче, ал ћѣрѹждина мѡја слѡткѡ ѡста цѣѡ вй’ѣк да брйнѣ ѡ нама.

ћерамида ж ‘коритасти цреп’. – Земајле су грађевине покриване ћерамидом, тек касније се почо правити цреп; в. *йарлаисаџи, срољаџи*.

ћерамидљика ж слгт ‘коритасти цреп на сецишту кровних површина’; в. *раз-голиџиџи*.

ћерати ћерам несв ‘терати’. – Бијаше ондак оскудација, нема од ничег да се окруни динар, па смо једном неђељно ћерали дрва у Чачак, да се поткрпимо кдлоко било. – Пушти ти онџ што ћерају мак на конац, биће ш њима кд с онима што су ћерали зџца па ишћерали мџчку; ~ **се 1.а.** ‘прегањати се, силити, приморавати, натурати’. – Нџмџјте се за цабе ћерати, него сџдте кд људи па се здоговџрте; **б.** ‘парничити се, судити се’. – Ћерали се, тџмо џни, преко сџда и дџли црно љза нокта двокџтима и сџду. **2.** ‘парити се (о псима)’. – Она кџја Жйворадљева пџчала да се ћера и крџнула кџрећа свџдба; || **ћџрање** с ‘парење паса’. – Жџјку кџдар спџпало ћџрање.

ћџрати -џм несв према *йроћердаџи*; в. *увџџак*.

ћџрџсло с ‘нека ствар, алатка којџ говорник не зна назив’. – Он љзе нџко ћџрџсло из кџчарџ и џде нџкуд џнамо преко вџтџка.

ћџретати се -џм се несв ‘смејати се усиљено, кад нема разлога за то, блебетати, необавезно причати’. – И тџко џни сџдоше на вџранду и пџчџше се ћџретати.

ћџрпџч м ‘непечена цигла’. – Она стџра кџћа ти је зйдана ћџрпџчом, тџко се рџдило у џнџ време.

ћџрт м ‘урези на којима се углављују брвна на угловима грађевина-брвнара’. – Пџ томџ како стџџ ћџртови на-кући вйдиш како е грађа припрџмана, нйје се врџчила ни за дџлку, а имџ преко стџтину гџдџна.

ћџтен ћџтена м бот ‘лан *Linum usitatissimum*’. – Сйјали смо кџнџпле, али и ћџтен, од њџга е било плџтно млџго дџбро за кџшуље; || **ћџтенџв** -ова -о ‘који је од ћџтена’ – Ћџтенџво сџме ти је млџго љџкџвито.

ћџтенйште с ‘парцела на којџ се узгаја ћџтен’. – Нџмџде слџчџјно стџка да ти љйђе и пџврџља ћџтенйште.

ћџф м ‘добра воља, расположење’. – Бџш ми е бијџо ћџф тџј дџн д-идџм мџно на вџшер; || **ћџфчина** ж ‘велико задовољство’. – Кад су милицџјци дџшли њйној кџћи, вйђџело се да му е била ћџфчина, сйгурно иг је џн, рђа јџдна, и пријџвијо.

ћџфлџсати -шем несв ‘уживати’. – Ако је йџко ћџфлџсо, џн је, е сџд дџшџ вџкат да се плџти рџчџн.

ћџфнути се ћџфнџ се св ‘прохтџти се’. – Йзмџ шта гџђ им се ћџфнџ.

ћйвџт м ‘ковчџг у коме се чувају мошти свеца’. – Кад смо пришџли ћйвџту Свџтџг Димитрија, џсетисмо неверџџтан мйрџс.

ћйвџта м ‘шкрџица’. – То ти је нџвиђџн ћйвџта, њџгџв дйнар је вџђи од тџвџ штџлџ.

ћйк м ‘опушак од цигарете’. – Нџмџјдер тџј ћйк да бацџш спорџд пџта, знџш да мџже да се запџли врзина и коџшта, далџко било.

ћйлер ћйлера м ‘врста кошаре за овце’. – ѐвй чйлови ймадијагу ћйлер кџд кућџ и кџшару гџренџк љ-брду.

ћйлим ћйлима м ‘украшен (балучен) изаткан прекривач’. – Свџ ћџвџјке су у рџву кџџ су нџсиле у нџвй дџм кад се љдају ймале по нџколко ћйлима; *изр.* ~ *љкоинй* ‘ћйлим који се полагае у мртвџчки сџндук и који се посувраћа преко покојника пре него што се стави поклопац’. – Јџ сам бџгмџ за мџне и мџг чйчу џдџвно спрџмила љкопнџ ћйлиме; ~ *йџрйџоснй* ‘подни ћйлим’. – Она ти је за слџвску сџбу йзџткала вџлик пџртосни ћйлим с чџтири пџле; ~ *балучџнй*. – Кад пџглџш џвај балучџни ћйлим са йљаду бџја и шарџ, да нџ веруеш да е то Јџна йзџткала; ~ *зйднй*. – У њйнџ слџвској сџби свџ балучџнй ћйлими и на крџветима, и на пџртосу, и зйднй на зйду љпрџмџсе йкџна, ко да си љишџ у бџшчицу с цвйџџџом а јџк љ-кућу.

ћилимача ж ‘ткани вунени покривач’. – Йзатка́ла сам зѝмѹс чѣтири ћилимаче, ђна ти се тка́ йсто ко и ћилим, само йде брже, нѣма балука но свѣ прѣтињеш пѣтку с чѹњком.

ћиро м ‘воз уског колосека’. – Ондак ти је ћиро од Чачка до Ўжѝца йшѡ пѹна два са́та.

ћокија ж ‘наследна, урођена особина, сличност са претком’. – Пѡзнѡ би га по ђѣду, а нѣ знам је л му свѡ ћокија на ђѣда. – Вѝдиш какѝ је зѣрли: пѡвѹко ђѣдову ћокију; || **ћоковина** ж ‘и с т о’. – Пѡвѹкѡ ћоковину на ђѣда му, сѹнце га грѝјало.

ћопати ћѡпам несв ‘халапљиво јести откидајући комаде прстима’. – Улѣћѡ Са́во у сѹшару, ѡткачијо сѹво црјѣво и ћѡпа ли га ћѡпа, накѡ бѣз-љѣба; || **ћѡпнути** ћѡпнѣм св ‘мало појести, презалогајити’. – На, ћѡпни мѣно, блага́ бѡби, нѣће вѣчера задуго.

ћѡпати ћѡпѡм несв ‘храмати, шепати’. – Вѣсели Бранко на́граиса, слѡмѝ нѡгу и пѡтље ѡста да ћѡпѡ до грѡба.

ћѡпо -а м ‘који је хром’. – Срѣћко Ћѡпо ти је бѝјо нѣспособан у јѣдну нѡгу, ал је бѝјо бѡсташан, ѹмљѡ е да направи бурѣнце кѡ нѝко; || **ћѡпѡв** -а -о ‘шепав, хром’. – Бѝјаше Бранко у срѣдњим гѡдинама кад је упропастијо нѡгу и ѡстаде весѣлник ћѡпѡв до краја живѡта.

ћѡрак ћѡрка м ‘маневарски метак’. – Од ћѡрка се плашѣ двѡица.

ћѡрити -ѝм несв ‘упорно гледати, погледивати’. – Мѡло-мѡло па га вѝдиш како ћѡри у ђѣвојачку авлију.

ћѡрнути -ѣм св ‘пропасти’. – Ћѡрнула Рѹмена Милѣви кѡкѡшку усрѣд бѣла дѡна. – Шћѣѡ е ѡн да ћѡрнѣ пѡнешто, свѣ смо с вѣчѣри ѡлатке ѡстављали под заклоп.

ћѡро -а м ‘који је оштењеног вида’. – Он чѡвек нѝје бѝјо ћѡрѡв него га такѡ прѡзвали споради тѡга што е мѡрѡ да нѡси ђѡзлуке; || **ћѡрѡв** ћѡрѡва -о ‘слабовид, слеп на једно око’. – Рѡтко Пјѣвац и Вѣлибор Манѡјлов нађу после рѡта нѣку гранѡту и чпѣљали ѡко-њѣ, ђна сплѡдѝра и вѣсели Вѣлибор ѡста вѡличан ѹ ногу, а Рѡтко ћѡрѡв у јѣдно ѡко и брез рѹкѣ; *изр.* *Бѡци ћѡрава йѡсла.*

ћѡсо -а м ‘човек без браде и бркова, који је ћѡсав’. – Бѣжи тѝ од ѡнѡг ћѡса, нѝје ѡн слѹчѡјно ћѡсѡв; || **ћѡсѡв** -а -о ‘голобрад, безбрк’. – Вѝкаше Вѹчић, Вукаѡдинов брѡт, чѹвај се, вѣлѝ, бркатѣ жѣнѣ и ћѡсава чѡвѣка.

ћѡшак ћѡшка м ‘угао, скровито место’. – Стѝгнѣ та да кѹћу за́тѣгне, да завѝри у свѡкѝ ћѡшак; *изр.* *на ѝтри ћѡшка* ‘рђаво расположен, невољан’. – Нѣмѡ му и тѝ стајати на мѹку, йнако е данѡс нѣшто на три ћѡшка.

ћѡшетњѡк м ‘истесан камен на углу грађевине’. – За ћѡшетњѡк је йшла на́дница й по, па и до двѝје.

ћѹба ж **1.** ‘чуперак косе изнад чѣла’. – Мѝлисава су прѡзвали Ћѹба зѡг тогѡ што му е кад је бѝјо мѡли штрѡч чупѣрак кѡсѣ; **2.** ‘прамен вуне, кѡчѣти или перја преко чѣла животињѣ’. – Бѡба ѡнѹ кѡкѡшку прѡзвала Ћѹба споради тѡгѡ што ймѡ ѡнѹ ћѹбу.

ћѹвѝк -ѝка м **1.** ‘врх, узвисина’. – На ѡнѡм ћѹвѝку ѡпѡсно мѣдѝ бѡгрѣн свѡкѣ гѡдинѣ; **2.** ‘избочина на камену која се скида клесањем’; в. *шѝицѣ.*

ћѹд ж ‘нарав’. – Нѣ мош тѝ свѝма д-ѹдѣсиш, кѡлко лѹдѝ, нѡлико и ћѹдѝ.

ћѹк м зоол ‘птица из пор. сова, *Atene noctua*’; || **ћѹкавац** -ѡвца м ‘и с т о’. – Пѡч-нѹ ћѹкавци да се дѡзѝвљу, а мѝ јѡш на нѡгама; в. *смркъѡваши се.*

ћѹкати ‘оглашавати се као ћѹк’ – Јеси чѹѡ како ћѹче ћѹкавац вишѣ кућѣ.

ћѹкати -ѡм несв ‘вабити живину’. – Ёнѣ је ѹ-бѡшчи, ћѹкѡ пѝлад, стрѡ е да не заноћѣ на́пољу, подѡвићѣ иг нѣки бѣлај.

ћѹ-квоц! узв ‘за вабљѣње квѡчке с пѝладима’. – Ћѹ-квоц, ћѹ-квоц, пѝ, пѝ.

ћѹмез ћѹмеза м ‘мала мрачна просторија у којѡј је лом и неред’. – Бѝјо сам у ѡнѡм нѣговом ћѹмезу, нѣ зна се чѡснѡг крѣста.

ћумур ћумура м ‘дрвени угаљ добивен пригушеним сагоревањем дрвета у ћумурани’. – Бўков ћумур ти се највише йштѣ.

ћумурѧна -ѧнѣ ж ‘грађевина облеплѣна блатом у којој се производи ћумур. – Начинили Владе и Вѣрољуб ћумурѧну и прѣвѣ млого дѣбар ћумур, нѣ могу да нѣвашў кѣлко се йштѣ.

ћумурлѧв -а -о ‘ћутљив’. – Дѣбра е кѣ дѣбар дѧн, ал нѣкако дѣшла ћумурлѧва.

ћумурѧија м ‘мајстор који прави ћумур од дрвета’. – Главнѣ ћумурѧије ў нашем крају су ти Владе и Вѣкиша, а Бѣћа се лўти кад ѡкрѣне јўжни вѣтар па донесе дѣм йж-њинѣ ћумурѧнѣ у његову ѧвлију, а Владе му велї: па, чѣвече, нѣ могу јѧ вѣтар д-ўватїм и да зѧтворїм у ћїлер с ѡвцама.

ћўп м ‘земљана посуда за чување пекмеза, меда, туршије’. – Знѧш кѧко е било кад је ѡнѧј сѣлѧк нѧшѣ ћўп злѧта и рѣко жѣни да нїком нѣ прїча.

ћўпара ж пеј ‘глава’. – Прїча ѡн како е у тѣ време било млого гѧдно, нїђе, велї, да склѣниш ћўпару.

ћўприја ж ‘мост’. – Вїкаше мѧја Стѣјѧнка, кад су њѣном чѣвѣку ўкрали нов-чѧник, а ѡн сирѣма ни лѣб нїје кўпијо, штѣђѣ, а ѡна кѧже: кѣ нѣ плѧти на мѣсту плѧтиће на ћўприји.

ћўпријѧш м ‘најдужи ексер, мертек којим су се укивала брвна на ћўпријама’. – Кад ѡн нѣшто ѡбѣћѧ, тѣ ти је кѣ да си зѧковѣ ћўпријѧш па га ѡздѣ подврѣнѣ.

ћўрак ћўрка м зоол ‘мужјак ћурке *Meleagris gallopavo*’. – Нѣће ћўрак нѧ свадбу, ал га брѧћа ўватише и ѡдњеше; || **ћўрѧн** -ѧна м ‘истѣ’; в. *ћурлик*; || **ћўре** -ѣта с ‘младунче ћурке’. – Нѣма ми јѣднѣг ћўрета, нѣшто га ѡдњело; || **ћўрећї** -ѧ -ѣ ‘који се ѡдноси на ћурке, који се тиче ћурака’. – Кѣприве су ти нѧјѣмилијѧ ћўрећѧ рѧна.

ћўрка ж. – Имѧмо дваѣстак ћўрки и двѧ ћўрка; *изр. дивљѧ* ~ ‘дрѣпла, птица *Otis*’. – Дрѣплу ти мѣја бѧба зѣвѣ дївљѧ ћўрка.

ћўрѣтина ж ‘ћуреће месо’. – Запѣкла нѧна пѣдварак ш ћўрѣтином, нїсмо знѧли кѣлко нам је дѣста.

ћўрлїк м **1.** ‘свирала, фрула’. – Нѣко му дѧо ћўрлїк па по цѣѣ дѧн код ѡвѧцѧ ћўрлїче; **2.** ‘оглашавање ћурана’. – Вїђиде штѧ се дѣшѧва с кѣкѣшкама, чўдан ми ѡнѧј ћўрлїк ћуранѣв.

ћўрлїкати ћўрлїчем несв **1.** ‘свирати на фрули, ћурлику’. – Нѣмѣ вїше ћурлїкати, прѣбї главу; **2.** ‘оглашавати се као ћуран’. – Чим мѣно глѧсније нѣшто рѣкнѣш, ћўрѧн ћўрлїче, рѣко би ти се рўга. – Бѣца назинѧт вїчу да би ћўрѧн ћурлїкѣ.

ћўрчија м ‘мајстор који шије предмете од коже’. – Нѧјѣболи ћўрчија је їмѣ рѧдњу тѧмо близу чѧчанске цркве и ѡн је мѣм ћѣду сѧшијо кѣжук.

ћўскија ж **1.** ‘тешка метална полуга, за вађење камена’. – Натѣвари крамп и ћўскију нѧ-кола, да прѣбамо д-їзвѧдїмо ѡнѧј станѣвњѧк у лївади; в. *сїлдїсайи*; **2.** ‘глупа особа’. – Ма кѧкї ѡн, тѧј нѣ знѧ ѡбогу двїје, ѡн ти је глўп кѣ ћўскија.

ћўстек ћўстека м ‘скок из места’. – Бїјў вѣселї кѣњи из ћўстека кад се зѧглибе кѣла по ѡнијем лѣквѧма, ѡћѣ д-їскидају зѧпрежнице.

ћўтак ћўтка м ‘отпадно чворновито дрво, трупац доземљак’. – Ымали смо на дрвљѧнику клѧду за циѣпање дрвѧ од нѣког ћўтка која нас је слўжила нѣколко гѣдї-на, нїје їмѣ їздѣра.

ћўтати ћўтїм несв. – Јѣсте ћўтање злѧто, ал нѣ смијеш ћўтати кад нѣко їзврѣ истину; || **ћўткати** ћўткѧм несв ‘неприметно неког наговарати да ћути’. – Кад је Дрѧго распѧлијо да им крѣшѣ свѣ у брк, пѣчѣше га ћўткати, ал нїје врѣђело, йшѣера ѡн њѣговски до краја. – Ћў[ти]-де, мѣре, док ти нїсам дѣшѣ тѧмо, па ћеш да вїдїш твѣга Бѣга; || **ћўтѣћи** гл. прил. – Ћўтѣћи тї се саглѧшѧваш с нѣпрѧвдом јел је кѧзано да е ћўтање знѧк ѡдѣбрѧвања. – Свї су прилазили мѣиту ћўтѣћи, а млого су и сўзу

пўштили; || **ћуткѣ** прил ‘ћутећи’. – Сви су вићели да нам је прѡпѡс пред вратима, ал су ћуткѣ прѣлазили преко свѣгѡ, зѡтѡ им се тѡ и ѡбило ѡ-главу. – Она е ћуткѣ поднѡсила свѣ њине будалаштиње јел је од мајке научила да е ћутѡње златѡ; || **ћутљив** ћутљива -о ‘миран, тих, склон ћутању’. – Он ти је пѡштен, ћутљив човѣчий, ал кад нѣшто рѣкнѣ, то ће д-испуни по свѡкѡ цѣну.

ћўфорити / ћўхурити -им несв ‘тихо говорити, шапутати, сашаптавати се’. – Нѣшто ми ѡна двѡјица сўмљиви, стално нѣшто ћўфорѣ, мешчий да су ѡни дѡушници; в. *сокак, сїајїашии се, ћа-ћу*.

ћўфте с ‘јело од млевеног меса у сосу’. – Она кад начини ћўфте: прсте да пѡјдеш, зѡйтиш двїјѣ-трї лѡптице и ѡнѡг сѡса, ма нїшта лѣпше.

ћўша ж ‘свињска њушка’. – Мбрам д-ударим брњўшке свињама, прѣријаше ћўшама свѣ жїво.

ћўшкати -ам несв ‘гурати од себе’. – Ћўшкајѡ га веселника с нѡгѣ нѡ-ногу ко нѣкѡ сирѡче; ~ се ‘гурати се’. – Нѣмѡјте се, народе, ћўшкати, сви ћемо дѡћи нѡ рѣд; || **ћўшнути** ћўшнѣм св ‘одгурнути’. – Он ћўшну ѡнѣ дѡмине ѡдѡ се и велї Врѡни: нѣмѡ тўнѡк да брстїш; в. *кључаница, їприкољак*.

У

уѡмити уѡмим св ‘ставити коњима амовѣ’. – Уѡмисмо кѡње па иг упрѣгосмо у вијѡкер; в. *їрайѡрци*.

уѡпсити -им св ‘ухапсити’. – Уѡпсите ме, па штѡ, и ѡпс је за лўде.

убарѡбарити се -ѡбарим се св ‘поравнати се, стати у исти ред’. – И ѡн иг тѡкѡ пристижѣ и убарѡбарити се ш њима.

убаштїнити убаштїним св ‘уписати имање у књиге, озаконити власништво’. – Наши стѡри су тѡ убаштїнили, їмају тапије нѡ тѡ.

убаштрати се -ам се св ‘убацити се лактајући се, гурајући се’. – И ѡнѡ ти се ўбаштра, нѡкѡ пѡтўљено, тѡмо и пѡста бѡксем нѣка влас; в. *райѡсиљашї се*.

убезѣкнути се обезѣкнем се св ‘изненадити се, забезекнути се’. – Кад му скрѣса у брк њѣ је бїјѡ и штѡ е рѡдијѡ за врѣме рѡта, ѡн се ўбезекну, а лице му прѡмїѣни вѡрбу.

убѣлити убѣлим св ‘избелити (платно)’. – Пјѣвагу нѡше њѣвѡјке: јѣси л, Маѡро, убѣлила плѡтно / нїсам, мајко, ни до вѡдѣ дѡшла / чѡбан Јѡво вѡду замўтијѡ.

убеўтити се убеўтим се св ‘ућутати се, постати безвољан’. – Нѣшто ми се бѡба убеўтила, сѡмо шути, нѣ мош кљѣштима да јѡј ишчўпѡш реч из ўстѡ.

убїјати ўбїјам несв према *убишї*. – Богдѡнов вѡ ўбїја и ѡни га јѡпѣт држѣ.

ублѡжити ўблѡжи св ‘смањити дејство нечѣ’. – Он ти, ѡндак, д-ўблѡжи тўгу, цўгнѣ пѡнекѡ, за пѡкој му дўшѣ.

ўблизу прил ‘близу, у близини’; в. *друговашї*.

ўбог -а -о ‘сиромашан, бедан’. – Знѡш кѡко е кѡзано: бѡље е мўдро макар и ўбого диѣте нѣголи маѡтор а бѣзўман цѡр.

ўбожјѡк м ‘јадник, сиромах, просјак’. – Он ти је јѡдан, нѡкѡ кѡ ўбожјѡк, їшѡ ѡд-кућѣ дѡ-кућѣ па кѡ му штѡ пѡпружї, ѡд тогѡ ти е жївљѡ; в. *їразан*.

ўбој ўбоја м ‘натечено место на телу од ударца, оток’. – Прївї, диѣте, нѡ тѡј ўбој црњи лўк, ѡдма ће да спѡнѣ ѡток и да се повучѣ тѡ модрина; || **ўбојит** -а -о ‘неуморан, који ради без предахѡ’. – Жѡрко ти је бїјѡ ўбојити радник, тѡј нїје стѡо од ўрѡнка дѡ мрѡка кѡ да се нѣ валѡ.

убојница ж ‘свиња ухрањена за клање’. – Спрéмили смо двíје дóбре убојнице, у суботу ћемо да пòсечимо.

убра́дити (се) убрáдим (се) св ‘повезати, ставити мараму’. – Кад пòђеш цркви, блага ба́би, убради мараму; в. *ганц нов*; || **убрађивати** -ађивам / -ађуем несв према *убрадиши*. – Њу ниси мòгò виђети да није убрађена, она се убрађивала и кад идé у шталу.

убрáнити убрáним св ‘забранили’. – Нè мош ти сáд овòј хџци да на́дáш цевáпа, нит мòш йшта да им убрáниш, хџрају како ðни ðхеју јел иг тáкò учé у тијем њíним школétинáма.

убрѹс м м ‘пешкир’; в. *кишиши, ошираши*.

убуђати се -á св ‘постати буђав’. – Није ти ðндак, кò-вò сáд, бiло лèктрике, врèжидера и коéшта, па е бiвало да нèшто од рáнè прòкиснè ил убуђа.

ува! узв за терање крупних птица (орлова, јастребова); в. *винуши се*.

увала ж ‘дубодолина између брда’. – Кажем ја тебе да у ðнòј ували нè може д-успí вòће, нòје мòш да сiјèш кòмпир, жiто, хџетелину и тáкò тò, а вòће тражи сунчано и прòмáјно мèсто.

увáлити увáлим св ‘утрпати, дати некоме нешто на силу’. – Увáliли вèселом Мiломиру на вáшеру нèки мáнгупи вáлцивиковане швáпске мáрке за ју́ницу, ðн йшò у милицију и пiтò иг штá да рáди ш њiма, а милицајац му рèкò: чiча, с тiм мòш д-òбришèш дўпе; ~ **се** ‘упасти у неприлику’. – Нèмò ме за нèга ништа пiтати, увáliо се у дўгове до гўшè, нè знá кўд у́дара глáвòм; || **уваљивати** уваљивам / уваљуем несв. – Он је, весèлник, пòштен кòлко је тèжак, вèруе лўдма, а ðни му уваљују што нè трèбá ни њiма ни њèму.

уваљати уваљам св **1.** ‘обрадити (сукно) у ваљалици’. – Нòсију хџéдо сўкно д-уваља у ваљалици; **2.** ‘поваљати усев’. – Замарiјала се овá нèснá хџца те им ðвце улèхеле у пшèницу и уваљале је ко да е прòшò вáљак.

ува́нцати се -áм се св ‘унерeditи се од страха’. – Мешто да свi устанèмо и грак-немо против нèпрáвде, јòк, мi се кўкавички ува́нцали и уһутали, е сáд жьèмо ðнò што смо пòсијали.

ува́тити -йм св ‘уловити’. – Уватију Мiкош зèца у зáмку па зòвè на папрiкáш; ~ **се зá главу** ‘покајати се, увидети своју грешку’. – Ништа сáд не врèдi што се уватију зá главу, трèбò е на врèме да мiсли, а јòк пòтље да чўпá кòсу з-глáвè; ~ *се у кòшицац* ‘начин рвања’. – Тўј ти се ðни уватè у кòштац и, нèш ми вèровати, рвáli су се више од јèднòг сáга док му Срèтен нèкако нè потури нòгу и бáци га на плèшке ју́начке; ~ *шўтань* ‘побећи’. – Тáкò су се ðни ју́начили док није загўстило, а ðндак су уватили тўтањ, није иг није бiло; ~ *шўтуру* ‘бежати, побећи’. – Кад је зáпучало, мòј ти Бóјо увати штўру бáш ко што вèлi ðнá нáродна, óј, јàруго мòја мiла дрўго; ~ *мáглу* ‘и с т о’. – Кад су виђели да домáћин идè према бòстану, уватише мáглу кò зèчеви.

уведрити уведрiм св ‘убледети, показати знаке озбиљне слабости’; в. *мирисаши, огодиниши, окоиниши*.

увèсти увèдем св **1.** ‘после навијања провући основу кроз брдо и нити’ (9); **2.** ‘учинити да неко уђе у неки простор’. – Ни́су га ни у кућу увели; **3.** ‘наћи се у некој средини, заједници’. – Увèди се ў-љўде. – Увèди се ў-рèд; || **увòдити** увòдим несв према *увесиши*. – Ёнè иг ўвòдè тèлáд у кòчáг; || **увођèње** с. гл. им. од *уводиши*. – За увођèње основе у брдо и нити потребне су најмање двије жене (9).

увиђáван -вна -о ‘пристојан, одмерен, тактичан’. – Јá сам мiшлò да е ðн увиђáван чòвек, ал кад је ви́кнò те се наљòскò, тèк ðндак сам виђò нèгово прáво лице.

увиђати увиђам несв према *увиђеши*. – Ни́су на врèме увиђали штá се иза брда вáља; || **увиђети** увиђим св ‘увидети, схватити’. – Свi смо мi пòсле двáес гòдина

увиђели да е човек бијо у праву, ал онда би доцкан, платисмо кò главòм, кò имањом, кò губљењем пòсла.

ўвир ўвира м ‘утока’. – Такò то мòра да биднè, свè имà свòј йзвор и ўвир; || **ўвор** ўвора м ‘и с т о’. – Рòсина кўћа ти је изнад ўвора Рўшчића пòтока у Драгачицу.

ўвирати ўвирèм несв **1.** ‘уливати се’. – Кò-нò што вèћа рйба гўтā мāњу, такò и Драгачица ўвирè у Бјèлицу и тўјнāк гўбй свде йме; **2.** ‘испаравати кувањем’. – Ти си òвò забравила да свучèш ў-крај шпòрета па млòго ўврело; || **ўврети** ўврè св ‘испарити кувањем’. – Ёј, мòја Мāро, ўврело ти млиèко на шпòрету и бāкрāч ти загòрò нāчисто.

ўвйс прил; об. у *изр. скок* ~; в. удаљ.

ўвитиљити ўвитиљим св ‘ослабити, усукати се’. – Нèшто ми кòмшија Дèсимир ўвитиљијо нāчисто; вèли ми кад је бијо Илији нā сарани: сād сам, кāже, јā на реду, сāмо што ме грòбар нйје ўзò на лòпату. – Дèјо ўвитиљијо, чинй ми се да е замирйсò на панāију.

ўвитлити -йм св ‘сложити у витло’. – Грађа за кāце и бўрād се ўвитли и биднè на сўнцу, кйши, вèтру да дòбро òдрāди и пòтље тòга òна вйше нè мож да се врчй.

ўвићи ўвикнèм св ‘навићи, свикнути’. – Бијаше згòдно ўвикò да пòплићè прòшће, нāучијо од брāлице.

ўвлāчити ўвлāчим несв према *увући*. – Òвй су јèдйно вèшти у тòме да нāрод ўвлāче у нèсрећу; || **ўвўћи** увўчèм св ‘увести повлāчењем или наговором’. – Нèмò да те увўчè у тè ййне пāртије, тò су ти гòвнāрска пòсла, тāкмичè се кò мòже бòље да плўнè на òнòг дрўгог, а свè ти је тò йсти кривāк, сāмо дрўго пāковање; ~ *кòнац* ‘увлāчити у иглу’. – Òди, рāно, увўци бāби кòнац ў-иглу, нè видйм пўста.

ўвлекати -āм св ‘упрљати, направити флеку на нечему’; в. *влека*.

ўво ўвета анат с **1.** ‘слушна шкољка’. – Бòље би му бйло да се пòкријè увèтима и да шўтй јел нйко га нйје бијо по увèтима д-òбèћāва. – Из твòјйг ўстā у Бòжјā увèта; **2.а.** ‘дуга дуга на дрвеној посуди (обично их је две), пробушена на врху, кроз коју се провлачи чабреник’; **б.** ‘дршка, ручка на посуди’. – Кад нòсйш врèло млиèко у шèр-пи, тўри крпè на увèта да се не òпржиш; || **ўвèнце** -ета с дем према *уво*; в. *чайшайш*; || **ўвце** -ета с ‘и с т о’. – Ўватијо га ўчитель мèно за ўвце због нèког невалāлука; || **ўвиште** -ета с пеј аугм. – Она крмāчèнда угўрала глāву ў прòшће па раскрвāвила увйште.

ўврāчати ўврāчам сн ‘учинити нешто врачањем, магијом’. – Ёвè, òче, прèћок чèтрес и нйкакò ми не пòлазй за рўкòм да с-òженйм, нè знам дā л ми нèко уврāча, дā л је кākò проклèство, глāвнòм нèки бèлāј јèсте (7: 189).

ўврèбати ўврèбам св ‘ухватити стрплйвйвм чекањем’. – Нèколко нòћй нйје спāвò док га не уврèба.

ўврзйвати в. *уврсйш*.

ўврљати ўврљām св ‘погазити, помрсити, поваљати’. – Òнā неснā ђечкадија се йграла кријè и уврљала ми цвййèче.

ўврнути ўврнèм св ‘увити, усукати’. – Кад је сйлазијо нйз-òбалу, уврнò нòгу, нè можè да глòнè стòпè јèднè; || **ўврнут** -а -ò ‘мало поремећèн, сулуд, ћакнут’. – Свй су ти òни мèно ўврнути, искòчили из вйнкле, штò нò кāжу, тākā им ћòкија; || **ўвртати** ўврћèм несв према *уврнути*. – Кад га е ўватијо, пòчè му ўвртати увèта, а òн се дèрā-ше кò мāгарац.

ўврстак ўврс[т]ка м **1.** ‘краћа врста на крају нйве’. – Ёвè д-йшћèрām òвāј ўврстак па дòлазйм; **2.** ‘последнй дани живота’. – И мèне ти је, дййèте, изйшò ўврстак, мде врèме је прòшло, јòш нèка краћа врстица и гòтово, а прèд вама е жйвот, бидните мўдри, нè ћèрдāјте врèме ў-ништа.

уврстати -ам св 'направити врсте (за сетву)'. – Штò се мучимо, чòвече, за име Бòга, зòвни Сàва да нам копàчицом уврстà њиву за трèн òка.

уврсти -зèm св 'замислити, наумити'. – Он уврзò ў глàву да трèбà д-идè дйље ў школу и не врèдй му гòвòрити; || **уврзйвати** уврзйвам / уврзуем несв 'причати неповезано, брбљати'. – Кад òн пòчнè д-уврзйва, нàјбоље ти је да чèкàш да забòравй шта е шћèо да кàже.

уврстити ўврстим св 'убројати, ставити на списак'. – Кад бйднèте звàли свàтове, уврстите òбавезно мòг рàтног друга и њèгову чèљад.

ўврцкати -ам св 'ситно увити косу'. – Òсекла нàкè кйке и ўврцкала кòсу ко да нйје дòбро пàмèтна.

ўвршйвати ўвршйвам / ўвршуем несв према *ўвршишйи*. – Нèмòте ўвршйвати сй'èно док не дòнесèm лèмезове; || **ўвршити** ўвршим св 'завршити стог сена у облику купе'. – Òде ш чйлом дòље у кòтàр д-ўвршè и полемèзàйў сй'èна. – Нйко бòље нйје ўмљò да жћèнè и ўвршй сй'èно од Срèтена, òн га нàчинй да дубй кò јàје кад тўрйш на шòту.

ўвўљати се -ам се 'увући се неприметно'. – Кад се мàчка ўвўљàла ў-кућу, нйко нйје смòтријò тèк сàмо чўсмо како пòчè да прèдè под-шпòретом; в. *зайшснуйи*.

ўгàђати ўгàђам несв 'удовољавати нечијим хировима'. – Да им ўгàђаш, трàже òни кòјй не бòлујў од прèвише лўдскости и зàтò глèдај да се ш њйма не сàстaеш – ни кад мòраш; || **ўгòдити** ўгòдйм св према *ўгàђаши*. – Јеси л ти чўò, сйнко, òнў реч да се свèту нè може ўгòдити, а вићèнеш да ћеш нàјлакше ўгòдити òнијем за кòјè је бàба гòвòрила да иг чèсто нè мош вићети, а кад нàйће нèвоља – ўвек су ти блйзу.

ўгазити ўгазйм св **1.** 'стати ногом на неприлично место'. – Ћè си тò, црни сйне, тàкò ўгазијò те идèш с мòкрим нòгама, озèпћеш; **2.** 'поравнати снег, стазу гажењем'. – Ўгазила ћèца цйјòц кад су òтишла ў-школу и сàд им згòдна пртина, мòже òлàјле да се идè; **3.** 'упустити се у проблематичан подухват'. – Ўгазио е у нèке пòслове и дàј Бòже да нè плàти ни глàвòм ни стрàжњицòм.

ўгàнути ўганèм св 'повредити зглоб'. – Кад је скòчијò с кòла, ўганò ў-ногу, нè може стòпè.

ўгàр м 'плитко поорано стрњиште'. – Чўдо ти је трàва, èнè крèнула и у ўгàру чйм је нàкисло.

ўгàрак ўгàрка м 'недогорео комад дрвета'. – Записуе òн тежйну свàког котобàња ўгàрком на дàшчици, пошто òпсигуе дàру.

ўгàрити ўгàрйм св 'плитко поорати стрњиште'. – Вàлà ўгàрити стрњак да се нè-дўрнè трàва.

ўгàсан -а -ò 'таман, тамне боје, загасит'. – Онај му цèмпер мèно више ўгàсан, нйје то за ди'èте; || **ўгàсно** прил. – За стàрији нàрод смо рудицу вàрбали ўгàсно, кàсти дўнклијè, а за млàдеж ликтијè.

ўгàсити ўгàсим сц 'учинити да нешто престане горети'. – Ўвати вàтра òнў сўву трàву, јèдва е ўгàсисмо да нè-стигнè дò шумè, јàди би бйли; ~ *жèђ* 'пити воде'. – Дòтркајде, ди'èте, тèстију с водòм д-ўгàсисмо жèђ, крèпасмо н-òвòј јàри.

ўгйбати ўгйбам несв 'кривити, савијати'. – Ўзми нагйбачу и вàкò под òвйм ўглом ўгйбај òнè гвòздене шйпке.

ўглàвити ўглàвим св 'наместити, средити, упасовати'. – Глàј да то ўглàвиш, ако нè мош, чўкни чèкићом.

ўгладити -йм св према *гладйишйи*. – Ўгладила ћèца пртину са скйјàма и сличу-гàма, кò политйрана; || **ўгладèн** -а -ò 'уљудан, фин, одмерен'. – Вићй кàкй је òнàј Àнтòнијев нàјстàрији сйн, ўгладèн и òтмен, нèма штà да се кàже.

угланцати -ам св 'очистити до сјаја'. – Кад намажеш малином ципеле, остави иг мѐно да се суну, па иг пѐсле ђвѐм крпѐм угланцај: имā да се сјактѐ кѐ нђве.

угледати угледам св 'видети, запазити'. – Кад ме мајка угледала с ђнѐ стране пѐтока, зђвнѐ ме ѝзгласа да пђјтам; || **углѐднути** углѐднем св 'и с т о'. – Кад углѐднеш да сунце залази за ђблак, знај да ће да промени време. – Кажу ђѐца да су угледала како јѐдна звиѐзда паде, да е баба рѐкла да тђ значи да нѐђе бежѐ заробљеници; ~ *свеи* 'родити се'. – Наша баба Милѐва ти је угледала свѐт прије деведѐсет и чѐтири лѐта; в. *лакаи*.

углибити се углибим св **1.** 'уغازити у глиб, блато'. – Ђѐ си се тђ такђ углибијо, блага баби; **2.** 'упасти у невољу, погрешити'. – Откад се углибијо у дѐгове, нѐма мирног сна.

угљѐвље с 'угашене жишке'; *изр. гасиши* ~ 'гасити жишке приликом скидања страовице'. – Кад се Сава испрепађо, мђрали да му саливајѐу страовицу и да гасе угљѐвље.

угмили / **угмиљети се** -ли св св 'дозрети, променити боју'. – Нѐ мош ти мушмулу ил ђскорушу ђпште д-ѝзедѐш док се не угмили.

угнати угнам св 'утерати'. – Угнај кђла под трѐн да не гђрѐ на сунцу: ~ у *лаж* 'утерати у лаж'. – Кад почѐше да му пђстављајѐу питања, угнаше га у лаж; || **угђнити** угђним несв према *угнаиши*. – Нѐмђјте угђнити стђку док мѐно не ђчистим штāлу.

угњѐчити угњѐчим св 'притиснути, стиснути, смрвити'. – ђставте тђ диѐте на миру, угњѐчисте га нађчисто.

угњилити -и св 'добро узрети'. – Кад кантāруша крушка угњили, ништа лѐпше, а нађ нѐ мош да е ђкусѝш; в. *угмилиши се*.

угојити угојим св 'добром исхраном довести бравче, живинче до тога да има доста меса и масног ткива'. – Глајте да се ђна двѝска дђбро угојѝ до-свађбѐ. – Дђбро су ти угоене свиње, биће и мѐса и масти.

уграбити уграбим св 'избећи, предухитрити невољу'. – Јѐдва нѐкако уграбисмо да стѝгнѐмо прије ђнѐ арлауђѐ.

угризак угриска м 'остатак од поједеног воћа'. – Нѐмђ тѐ угриске да бађате по ђвѝји да брложите, него иг бађте свињама ил ђвцама.

угризнути -нѐм св 'загрести'. – Знаш како се ђнђ каже: угризни кђлко мђш да прђгунѐш; || **угристи** -ѝзѐм св 'и с т о'. – Беж от-кѐрета да те не-угризе.

угријати се угријем се св 'угрејати се'. – Кад угрије звѐздан, имā мѐчку да рђдѝш, а, јђпѐт, кад вамо загудѝ – да би да грāнѐ, ал народ тђ згђдно каже: кђ се сунца крѝјѐ, бђље да га није или ђнђ: чѝм прђђе Светѝ Илија, ватра свѐ милија.

угужвати -ам св в. *згужваиши*. – Како си тђ сѐђела, свѐ ти се озāди ђлина угужавāла.

угѐрсуз угѐрсуза м **1.** 'обешењак'. – Рѐцде ђнђм угѐрсузу да пђведѐ рачуна штā рāди; **2.** 'полтрон, ѝгавац'. – Наѝје ђнāј угѐрсуз што откуђава љѐде па се бађсем ѝнтересуе како е рђдила гђдина, како живимо, а ствāри покушава да-ѝшчупā штā ми мѝслимо о ђнѝм говнāрима гђре.

угѐшити угѐшим св 'убити гушењем'. – Мѐчила га сѝпња гђдинāма и сād га угѐшила.

удавача ж 'девојка која је стасала за удају'. – Бђгме, ћѐра јђј удавача, нѐма штā.

удавити се удавим се св 'утопити се'. – Приђђ ђн како е Мѝлисава спāсио Тђза кђј се ѐмало није удавијо у базѐну с ђсочинђм.

удадба ж 'удаја'. – Ма нѝсам ти јā ђндак о удадби ни помѝшљала, мѝслила сам да е јђш рāно.

Ћдѧљ прил ‘најчешће у сталном споју *скок ~*’. – Ми смо се код оваца рвали, игрили кљиса, тркали се, скакали љвѧс и ѳдѧљ, надвлачили се и такѧ нам прѧлазило време.

Ћданути -нѧм св ‘удахнути’. – Сѧдте, ѳѧцо, мѧно ѳ-лѧд да ѳдѧнемо вѧздука, ѳзгоре нѧбо и зѧмља.

Ћдарати ѳдарѧм несв према *ударити*. – Жѧндари га ѳдарали и нѧгама и кѳндацима; || **Ћдарити** -ѳм св **1.** ‘задати ударац, млатнути’. – Ћдари га, нѧки Орѧстије, шамаром, нѧкѧ ѳѳцки; **2.** ‘урадити, направити (нешто)’. – Ћдарила стрѧна Перса зѳбе. – Одок да зѧвнѧм Јерѧтија д-ѳдарѳмо брѳѳшке свѧњама, прѧријаше свѧ живо. – Да ми ѳдарѳш трѧтовѧр окѧ кућѧ; **3.** ‘падати, лити (о киши)’. – Бѳјаше ѳдарила кѳша из дрѧвета из кѧмена; **4.** ‘засузити, расплакати се’. – Кад тѧ чѳ, ѳдарише му сѳзе кѧ кѳша; **5.** ‘кренути у неком правцу’. – Ћдарише пѧпреком путѧњом преко Оѳѧклије; **6.** ‘подвалити, надмудрити’. – Бѳјагу се окѧмили на Обрада, ал им ѧн ѳдарѧ лѧкат и с Рѧдоевим пѧсошом прѧбеже у Амѧрику.

Ћдвѧ|јити ѳдвоѳм св ‘упрести двоструку жицу’. – Ћдвоѳмо с ѧвѧ двѧ клѳпчета рѳдицу и прѧпрѧдамо на дрѳжлицу.

Ћдворица м ‘љигавац, дволичњак, улицица’. – Вићѧ ли тѧ, такѧ ти ѳѧба и сѧли, кѧко ѧвѧ ѳдворице кѳлизѧ и ѧвѧј власти ко и ѧнѧј.

Ћдиѧелити ѳдиѧѧм св ‘дати милостињу’. – ѧн нѧкад нѧје прѧшѧ порѧ прѧсѧка да му не ѳдиѧели нѧки дѧнар, јѧл ѧн знѧ ко сирѧтињи дѧли, Бѧгу позѧјмљуе, а Бѧг нѧком не ѧстае дѳжан.

Ћдити ѳдим несв **1.** ‘сећи месо на маће комаде’. – Кад скѧнѧмо слѧнину, ѧнда ѳдимо мѧсо, па га ѳсолѳмо и кѧсније дѧмѳмо.

Ћдити ѳдѧм несв ‘наносити штету’. – Ако чѧвѧку нѧ мош помѧћи, нѧмѧ нѧпошто ни да му нѧшто ѳдѧш; в. *ѳомрѧѧѧи*.

Ћдо с ‘комад меса за димљѧње’. – Нѧјвећа пѧсластица нам је бѧла кад тѧјо скѧнѧ из сѳшарѧ ѳдо па га сѧтно ѳзрецкѧ, а мѧјка дѧнесѧ сѧра и врућу прѧју.

Ћдѧвац удѧвца м ‘чѧвек коме је умрла жена’. – ѧста вѧсели Стѧнко удѧвац и нѧшѧ да се жѧнѧ ѳпотекѧр

Ћдова ж ‘жена којој је умро муж’. – Кад је Мѧрија ѧстала ѳдова, ѧна е из нѧдницѧ изрѧнила ѳѧцу, па кад рѧдници дѧђу гѧздиној кѳћи на вѧчеру, ѧна кѧже да млѧго жѳри, да нѧма кѧд да вѧчерѧ него да јој спрѧме ѳѧно ѳсе па ѳѧ ѧна код кућѧ тѧбѧж вѧчерати, а стѧри је нѧсила да нѧрѧни ѳѧцу; в. *курѧк, надничарка*.

Ћдѧвница ж в. *ѳдова; в. курѧк, сесѧра*.

Ћдовољѧвати -ѧљѧвѧм несв према *удовољити*. – Слѳшај тѧ, нѧчѧлнице, нѧсам јѧ вѧѳѧ дѧшѧ да удовѧљѧвам вѧшем бѧѧсовању, нѧт сам дѧшѧ да вам поткрѧсуем врзину, но сам дѧшѧ да те пѧтам дѧкле ѳѧте ви нѧс сељѧке да зѧбѧвате с тѧјѧм вѧшим нѧмети-ма; || **Ћдовољѧити** удѧвѧљѧм св ‘изаћи у сусрет, испунити захтев или жељу’. – Нѧмѳ нѧко нѧје мѧгѧ удовѧљити, ал кад је ѳѧдо дѧватијѧ прѳт, ѧдма се смѧријѧ.

Ћдѧмити ѳдомѧм св ‘удати кћер’. – Па знѧш кѧко е, време је да се ѧна ѳдомѧ, д-ѧдѧ у свѧју кѳћу, да свѧја свѧе гњѧздо, да јој Бѧг дѧ да се зѧродѧ.

Ћдрѧвѧчити се -ѧм се св ‘укрутити се’. – Удрѧвѧчијѧ се Рѧдѧнко под стрѧјѧом ѧд звѧнарѧ и чѧкѧ кѧд ѳѧ да нѧјѧѧе ѳгуман (7:189).

Ћдрѧбити ѳдробѧм св ‘намрвити хлеба у чорбу или варенику’. – ѧ, Мѧлорѧде, дѧћу ли ѧнѳ бѧјату пѧгачу д-ѳдробѧм, да ти нѧчинѧм пѧпару ил да бѧѧм свѧњама ѳсплѧчине?

Ћдѳт удѳта м ‘међѧ, бент између две парцеле’. – На удѳту између нѧшѧ и ѳнѧнѧ ѳјѧвѧ у Рѧдовини бѧше ѳзрѧсто вѧлики глѧг па смо пѧдѧ ѳим ѳжинѧли и ѧмѧрѧли кад смо жњѧли или мѧј штѧ дрѳгѧ рѧдили.

уђенути уђенѐм ‘увући (конач у иглу)’. – Уђенде ми, дй’ете, кѐнац у иглу, нѐ могу да пѐтрѐвѐм, згѐдно обнѐвићек.

уђерѐзити уђерѐзим св ‘уредити, ускладити’. – И такѐ, мйц пѐ миц, мй ти уђерѐзисмо грађевине, напатисмо стѐчицѐ, прикуписмо имањца и, вала Бѐгу, стѐдосмо на-ноге; || **уђерѐзан** -зна -о ‘отресит, умешан’. – Пѐтрѐвијо се уђерѐзан, вѐздан коѐшта му бѐстѐ; || **уђерѐзно** прил. ‘сређено, уредно’. – Свѐ им дѐшло накѐ уђерѐзно, свѐка ствѐрчица на свѐм мѐсту.

ужагрити ужагрѐм св ‘засјати очима’. – А бн, кад је углѐдно Милѐнију, ужагријо ђчима, чинѐ се да ће да е пѐпијѐ накѐ напремѐсе.

уждити уждѐм св ‘снажно ударити’. – Кад га е уждијо, вѐкѐ ђдѐ-се, није знѐо ће се налази; в. *ѐркосиѐи*.

уже ужета с а. ‘конопац’. – Кад идѐ јуне, нѐк идѐ и уже; **2.** ‘упреден прут или стаблике стрног жита којим се везују снопови’. – Запјеваше жѐтелице: да знѐш, мйле, што е лѐпа жѐтва / ти би дѐшѐ да правѐш ужѐта.

ужѐлети се ужѐлѐм се св ‘ужелети се’. – Зѐвѐчај те зѐвѐ грѐбовима прѐдѐка кѐјѐ се ужѐлеше ждрѐкѐ воштѐницѐ, мйрѐса тамљана и *Оченѐша* (7: 34).

ужѐвати ужѐвам несв ‘располагати нечијом имовином’. – Откад су се осѐлили у вѐрош, они су дѐли синдѐвцу да ужѐва свѐ њину зѐмљу без ѐкаке накнаде, сѐмо да се не запѐрложи.

ужижљѐвити се ужижљѐви се св ‘пропасти од жишка (о житарицама или пасуљу)’. – Ужижљѐвила ми се лѐњска пшѐница, није ни за шта сѐм за стѐку и пѐљеж.

ужина ж ‘ручак (у пољу, на њиви)’. – Кѐлко сам пѐтѐ пѐста ђдњѐла рѐчкѐва и ужѐна копѐчима, косѐчима, жѐтеоцима, плѐстиоцима у Радѐшин-дѐ, у Рѐдовину, у Башчине, у Плѐужине, у Драгѐчицу, брѐја нѐма.

ужинати -ѐм (не)св ‘руча(ва)ти’; в. *клен, удѐи*.

ужичко фолк ‘коло’. – Кад свирачи засвѐрају морѐвац и ужичко, свѐ ђдрѐда се пѐватѐмо у-коло.

ужјѐк м зоол ‘водоземац даждевњак, Salamandra’. – Крај извора у Петрићевини сам виђѐ ужјѐка, црн са жућѐм влѐкѐма.

ужљѐбити -ѐм св ‘урезати, направити жлѐб’. – Виђѐ кѐко су нѐкад стѐри мајстори ужљѐбили брѐвно у брѐвно па ћѐрт ѐспѐ кѐ слика.

ужљѐтити се -ѐм св ‘наљутити се’; в. *дрѐа*.

ужљѐћати / узљѐћати -ѐ св ‘постати ѐут, горак, узљутети’. – Ако нѐ скидаш плѐсањ са сѐра, мѐже д-узљѐћѐ и да гркне.

узавриѐвати узавриѐва несв ‘почети кључати’. – Кад млиѐко пѐчнѐ д-узавриѐвѐ, ти бѐкрѐч повуци мѐно у-крѐј; || **узѐврети** узѐврѐ св **1.** ‘прокључати, проврети’. – Сѐ-ће д-узѐврѐ и ђдмѐ ће бѐка да ви удрѐбѐ мѐрузницу; **2.** ‘планути, праснути, наљутити се’. – Кад узѐврѐ крѐв у њѐму и кад поцрвѐнѐ у лицу, знѐј да е ѓѐвѐ ђдњѐ шѐлу.

узѐјмити узѐјмѐм св ‘узети у зајам’. – Знѐш штѐ кѐже ћѐдо: узѐјми чѐвѐку кѐлко мѐш и бѐдни спрѐман да му ѐлѐлиш ако ти нѐ врѐти, ал ѐмѐј на ѐму ѐнѐ народну: ако жѐлиш д-изгубиш пријѐтеља, узѐјми му пѐре, или ѐнѐ: позѐјми рѐкама, па ѐшти нѐгама и рѐкама.

узастѐпце прил ‘повезано, једно за другим’. – Прѐтрпљѐсмо штѐту у пѐљежи нѐколко пѐтѐ узастѐпце.

узѐѐцити узѐѐчим св ‘прикупити, набѐцити на гомилу’. – Узѐѐци мѐно ѐвѐ мѐрузе, дѐћи ће нам дѐвече комѐшиоци, да мѐгѐ да пѐсѐдајѐ уз гѐмилу.

узѐбѐчити се узѐбѐчим се св ‘стати истурѐног бока’. – Штѐ си се узѐбѐчијо тѐјнѐк, нѐ могу да прѐђѐм ђд-тебе.

Џзбрати -ерем св 'убрати'; в. *разбољеџи се*.

Џзбрдица ж 'успон на путу, пут уз брдо'. – Саџ ћемо још мѣно уз ову Џзбрдицу д-џзиђемо на-планину, после је ласно кад дође наподногу.

Џзвѣник м в. *званица*. – Он ти је са чућуром ишб од Џзвѣника до Џзвѣника и звѣо на-свадбу.

Џзвѣрити Џзвѣрим св 'скувати, зготовити'. – Тѣ узвѣри, тѣ усири, ља испѣци мѣно лѣба, ља скѣвај какбг смбка, ља забрчи мѣћѣ свѣњама и нѣкако да прѣданѣш, кб да се нѣ ваља.

Џзвѣсти Џзвѣдѣм св **1**. 'увршити'. – Кад љѣнѣш сѣјѣно, до пола коца ражђѣњавај, после полако узвбди да биднѣ кб јѣјце кад га тѣриш на шбту; **2**. 'поставити слемењаче на споју кровних равних преко маија'. – Бѣјаше Мѣрослав Сѣвин бѣстѣшан, те сам га стѣлно звѣо кад трѣба д-Џзвѣдѣ уз маије ил такб нѣшто да шѣрнѣ око грађѣвина; в. *шљеме*; || **Џзвбдити** Џзвбдим несв према *узвѣсти*; в. *маија, разголиџиџи*.

Џзвбнути -нѣм св 'необично се понашати, повиленити'. – Смирдете се, љѣцо, штѣ сте тблико узвбнули.

Џзврѣтина ж об. мн 'крај њиве где се окреће плуг при орању'. – Кад заврѣшиш орање, ако си ороб Џзбрдо и нѣзбрдо, бндак тѣмо на врѣ и на днѣ њѣвѣ љѣ си бвраћб вблове, наџзад поборѣш узврѣтине да не бстанѣ лѣзина.

Џзврполиити се -џм се 'узвртети се, узнемирити се'. – Видѣм јѣ да се бн нѣшто узврполиѣо, поглѣднем кроз пробзор кад прбмаче пѣтом бна ббрадова љѣрка.

Џзврђети се -тѣм се св 'узвртети се'. – Џзун се узврђб, поглѣда у Жѣрка, мѣну га лѣктом у рѣбра и шѣпну: пѣзи, вѣлѣ, лѣтѣ глава.

Џзвршити Џзвршим св в. *узвѣсти*. – Нѣ стигосмо д-Џзвршимо сѣјѣно, ѣватѣ нас мрѣк, дако нбћас нѣ-панѣ кѣша.

Џзглѣвље с 'подметач за главу, јастук'. – Прѣкрсти се, запѣли свѣћу од вбска крај ѣзглѣвља покбјника, прбшапта: Ббг да ти дѣшу прбстѣ, а низ ббразе му лѣнуше сѣзе.

Џзгбнити Џзгбнѣм несв 'изгонити стадо навише'. – Ђнѣ га гбренак, Џзгбнѣ бвце ѣ-планину.

Џзграбити -џм св 'прикупити грабуљама око сена оно што је пало приликом садевања'. – Џзграби то мѣно сѣјѣна што се бпучило па ми избѣци да тѣрим под лѣмѣзје.

Џзгредно прил 'упоредо, узгред (нѣшто радити)'. – Кад идѣмо за стбкбм којѣ полако брстѣ според пѣта, мѣ Џзгредно плетѣмо ил прѣдѣмо; в. *ѣаскаџи, сомунче*.

Џзгртати -ћѣм несв в. *огрѣѣџи*. – Кад Џзгрћѣш зѣмљу око ѣсѣва, наџпрвб бсѣци или почупѣј трѣву.

Џзда ж 'део коњске опреме који се ставља коњу на главу преко које се њиме управља'. – Прво уѣми коња, па му бндак тѣри ѣзду, ал наџпрво љѣм у ѣста па бнда ѣзду гбренак набѣци преко увѣтѣ и заковчѣј му бнај кѣш ѣспод-врѣта.

Џзданути Џзданѣм св 'уздахнути'. – Кад поглѣдну на љѣдову слику на двѣру, бѣба ѣзданѣ, а низ смѣжурѣн ббраз јој се скбтрља сѣза; || **Џздисати** -шѣм несв 'пореметити ритам дисања, отежано дисати због узбуђѣња, жаљења'. – Кад јој је бѣац ѣмро, ѣздисала е данима; || **Џздѣсати се** ѣздѣшем се св 'дахтати због напора, задихати се' – Стѣгнѣ, нако ѣздѣсан и раздрљѣн, сѣбѣјле, прѣје но што сѣнце бѣци прву ждрѣку по вбтѣацима; в. *џуѣњава*.

Џздѣрје с 'узвраћање поклона'. – Из њѣнѣ кѣћѣ нѣко се нѣје врѣтијо без ѣздѣрја.

Џздатѣ се ѣздѣм се несв 'надати се'. – Ко се ѣ коло вѣтѣ, ѣ ноге се ѣздѣ.

Џздрђљив -рђљива -о 'опрезан, смотрен'. – Нѣмб да биднѣш ѣлован, бљѣго љѣду, но смѣран и уздрђљив.

Ўздўжан -жна -о ‘који је постављен по дужини’; изр. ўздўжно тестѣре ‘пила за тестерење балвана (којом рукују три човека)’; в. *шестѣре*.

ўздупчити (се) -йм (се) св ‘усправити (се)’. – Кад донесемо сабајле бадњаќ, ми га ўздупчимо ўз-кућу с источнѣ странѣ, па га ђндак на Бадњѣ вѣчѣ ўносимо ў-кућу. – Штѣ си се тўј ўздупчијо, помѡзи сѣстри.

узёмљавити узёмљавим св ‘упрљати земљом’. – Пѡзи нѣмѡ да узёмљавиш пантолоне.

узёмљанити узёмљаним св в. *узёмљавиши*. – Дѡбро ѡбриши гўвно да нам се не узёмљани пшѣница.

узѣнгија ж в. *зенѣја*. – Прѡво тўриш лѣву нѡгу у узѣнгију, горе се ўватиш за сѣдло и дѣснў нѡгу прѣбѡчиш преко кѡња кѡ ѡни кад јашў бицкљу.

ўзѣти ўзмѣм св ‘примити оно што се нуди’. – Ўзмите, бљѡго бѡби, ѡвѡ е на сѣфте: **изр.** ~ на зўб ‘имати одбојан став према неком, светити се, прогонити’. – Ўзели су ѡни њѣга нѡ зўб имѡ тријѣс годїна, ал ѡн нїје шћѡ да им се пѡкорї по цѣну живѡта; ~ се ў *йамѣи* ‘опаметити се, исправити своје понашање’. – Ўзми се вѣћ јѣднѡм ў памѣт, крајњѡ е врѣме да се уѡзбїлиш; ~ *сївѡр* ў *рўке* ‘преузети одговорност’. – Пўшти тї њїг, но ўзми ствѡр у свѡе рўке; ~ у *зашїишїу* ‘заштитити слабијег’. – Ѣн тѣ прѡгнане лўде ўзо у зѡштиту, па кўд пўкло да пўкло; || **ўзимати** -ѡм / ўзимљем несв. – Нїје ѡн нїкад ўзимѡ пѡре у зѡјам но се прўжѡ кѡлко је имѡ и мѡгѡ. – Нѣћу д-ўзимљем тўћў ствѡр, но ћу да се помучїм док нѣ-биднѣм мѡгѡ да набавїм.

ўзїдати ўзїдам св ‘уградити у зид’. – Дѣклемовала мѡја ўнука на прїредби и кад је рѣкла ѡнѡ »нѣ дѡј мѣне, дѡбри гѡсподару, да ме млѡду у град узїдају« – нѣке жѣне зѡплакаше.

ўзица ж ‘канап, везиво које служи за повезивање снопова, цакова и др’. – Пѡђекад су бѡбе везївале квѡчку ўзицѡм да не ѡдведѣ пїлѡд далѣко да иг не ѡднесѣ орлўшина, па се зѡтѡ велї вѡлї га ко квѡчка ўзицу; в. *окончиши*, *їрекидаши*.

ўзјати -ашѣм св ‘петити се на коња, узѡхати’. – Ўзјѡли нас и ѡвї ко ѡнї, нїшта од њїнијег ѡбећања нѣма; || **ўзјашити** ўзјашим св ‘и с т ѡ’. – Ѣн ўзјаши дѡрата, нѡкѡ без сѣдла и нѡгна га у кѡс.

ўзјоѓунити се -ѡѓўним св ‘успротивити се, држати се нечег тврдоглаво и неоступно’. – Нѣке јѡде се узјоѓунїјо па му нѣ мош нїшта.

ўзловриѣдити се -ѡвриѣдим се ‘узбунити се, узнемити се’. – Узловриѣдијо се, нѣке јѡде, бїк, сѡмо бўче и кѡпѡ нѡгѡм, велїм ћѣци: нѣ приласте му док га нѣ прѡћу лўтке; в. *лармирайши*.

ўзмѡкнути ўзмакнѣм св ‘повући се, одступити’. – Кад виђе да е зѡгўљен и да ш њїм рѡзговора нѣма, ѡн ўзмѡче, ко велї: памѣтнїји пѡпўшта. – Кад тѡ виђе, ѡн ўзмѡче двѡ-трї кѡрака ўназад; || **ўзмѡћи** ўзмакнѣм св ‘и с т ѡ’. – Кад виђиш да нѣко нїје тѡчан, бѡље узмѡћи; || **ўзмицати** -чѣм несв ‘повлачити се’. – Нѣ мош стѡлно д-ўзмичѣш пред нѣвољама, бїће иг мѡње ако им се їспрѣчиш.

ўзмѡнути ўзмѡнем св ‘узмахнути’. – Злѡтуља е шћѣла д-ўзмѡне рѡговима на ик-сѡна, па сам стѡлно стрѡвѡла кад ћѣца ѡдў да чувају крѡве.

ўзмлѡчити ўзмлѡчим св ‘угрејати’. – Узмлѡчила сам вѡду, д-ѡкўпам ћѣцу; в. *їишаћа*.

ўзмѡћи ўзмѡгнѣм св ‘бити у прилици’. – Ђјде, рѡђо, кад ўзмѡгнѣш, бѡни да се мѣно виђимо, и поразгѡвѡрамо и пѡчастїмо, разрѡдисмо се, брѣ, нѡчисто; в. *бригаши*, *їришипарайши*.

ўзмувати се ўзмувѡм се св ‘узвртети се, узврпољити се’. – Ма нѣшто су ми ѡвѡ двѡичица сўмљиви чїм су се нѡкѡ ўзмували кѡ мўшица без глѡвѣ.

узодати се узодам се св 'усходати се, успаничити се'. – Узодала се Драгиња по авлији, ча̄с прѣкрстї рѣке на прсима, ча̄с иг одупрѣ о кѣкове и прислѣшкѣ да л ће да кмѣкне диѣте.

узодити узодїм несв 'ићи навѣше'. – Пѣваздан узодї гѣре и изнѣси њнѣ шљивѣтине, па јѣпѣт сиди нїз брдо, забѣлеше нѣге кѣ да нїсу мѣе.

узрадити узрадїм св 'обавити (многе) послове'. – Поприлично смо узрадили, ѡстало јѡш да пѣсијемо пшѣницу.

узрелити узрелї св 'сазрети (об. о воћу)'. – Узрелиле њїве па се жѣтѣ кѣ дѣкати, а пѣсма жѣтелачка одјѣкуе на свѣ стране; в. *караманка, румен*.

узрети узрї(м) св 'сазрети, постати зрео'. – Нѣма чѣвѣка док не узрї, док не ѡслѣжи вѣјску и док се не ѡженї.

узриѣч 'узречица, поштапалица'. – Њѣму ти је узриѣч д-ѡпсуе, а Лѣубомиру Плѣзини е узриѣч да сваки-час кѣже: рѣцимо.

уйћи уйћем св 'ући'. – Заградио авлију у лѣтву да нѣ мож д-уйће ни јѣгње, ни прѣсе, ни кѣкоши. – Нѣ мош ти да уйћеш код њѣга накѣ законодрѣго. – Знаш кѣко велї баба: нѣје ће сѣнце не ўлази на прѣзор, нѣје ће дѣктор уйћи на врата, зѣтѣ се кѣћа прѣвї да бїднѣ ў-сѣнцу.

ўјагмити -їм св 'зграбити први, уграбити'. – Ћјагмисмо те скрѣдисмо рѣж и јѣчам прїје кїше.

ўјак м 'мајчин брат'. – Наши ўјаци су у свѣчему прѣвѣчили у њїно врѣме; || **ўјко** м хип; в. *сесїрић*.

ўјаловити -їм св 'кастрирати, ушкопити'. – Мѣрамо д-ўјаловїмо ѡвна да се нѣ би пѣријо с јагњадма кѣја прїстижѣ пошто им је ѡтац.

ўјам ўјма м 'облик плаћања у натури за учињену услугу'. – Ѣномѣ кѣ дѣнесѣ цѣк у млїн о сѣбе нїсмо шћѣли д-ўзимѣмо ўјам. – Нѣки пѣслови се не наплаћују у пѣрама, но се ўзимѣ ўјам: водѣничар ўзимѣ сѣдам кїла од тѣвара, лампѣгција двѣ-кила рѣкијѣ од лампека.

ўјармати -ѣм св 'самлети јарму, изјармати'. – Ћјармѣ сам пѣн кѣзан јармѣ, д-имѣте, а јѣ ѡдок.

ўјармити ўјармим св **1.** 'упрегнути волове у јарам'. – Напѣј вѣлове па иг ујарми и пѣхерѣј пѣтом, а јѣ ѡдок пѣпреко.

ўјати ўјї несв 'хѣјати'. – Ћјї планина, стрѣ ме да не ўдарї кѣкѣ сапанћѣла; || **ўјѣње** с 'хѣк, жѣбор'; в. *жуль[ан]*.

ўјдурма ж 'смицалица, сплетка, прѣвара'. – Мѣра да су јѣпѣт смїслили нѣку ўјдурму да нас прѣведѣ жѣдне преко вѣдѣ.

ўјѣмчити -им св 'овлаш причврстити, иглом, канапом, ексером'. – Ћјѣмчи ми ѡвѣ како бїло сѣмо д-їздржї док нѣ стигнѣм кѣћи.

ўјѣсти -дѣм св **1.** 'угристи'. – Ћјѣло Дрѣга ѡнѣ Милїћѣвића керїште; **2.** 'увредити'. – Ћјѣде ме за самѣсѣмо срѣце, нїје цѣбе кѣзано: рѣни пѣшче да т-ўјѣде; *изр.* ~ *се за јѣзик* 'изрѣћи се, изланути се'. – Надарї га ћѣвѣ те се ўјѣде за јѣзик и офїра стѣар. – Кад вїће штѣ истрѣтља, ўгризе се за јѣзик, ал бї дѣцкан.

ўјмити ўјмим св 'узети ўјам'. – Кад поштѣно рѣдиш, ћѣвѣ ти ўјми пѣла, а јѣдно ти кад рѣдиш нѣпоштѣно.

ўјна ж 'ўјакова жена'. – Мѣја ўјна Мїљка е наджївлѣла и ўјну Спѣмѣнку и Добрїлу; || **ўјнин** -а -о 'који припада ўјни'. – Са ўјнином сѣрмѣм нѣ може нїшта да се равњѣ; || **ўјница** ж хип. – Најмлаћа ўјница ми извѣзла блѣзу кѣ слїку; || **ўјничин** -а -о 'који припада ўјници'. – Ћјничин брѣт дѣшѣ нѣмѣд из вѣјскѣ; || **ўјнѣтина** ж пеј. – Ѓмѣдијаше Вѣлибор нѣку цандрљиву унѣтину, нїшта јѣј нїкад нїје бїло пѣтаман.

Ѕјчевина ж ‘мајчина родна кућа’. – Не могу тај дан да дођем јербо мџа ѳјчевина слави Аранђеловдан.

Ѕк м ‘галама, метеж’. – Ѕватила ђеца ѳк, нѳ мош да им наџаш цевѳпа; в. *некѳија*.

Ѕка ж **1.** ‘хука, хучање ветра’. – Чѳ се ѳка вѳтра, пѳче грање да се савија, рѳко: по-мџи, Бѳже, да не будѳ лѳда; **2.** ‘бука’. – Ђѳца пѳдигла ѳку, јѳдва чѳсмо да нѳко зѳвѳ.

Ѕкѳзати ѳкѳжем св ‘упутити, посавѳтовати’. – Укѳжи ђѳтету да тѳ није дѳбро споради здравља; ~ **се** ‘открити се, представити се’. – Кад се зѳврши кѳло, ми се укѳзасмо јѳдно дрѳгѳм и прѳзборисмо кѳјѳ, а ѳна се бијаше зарумѳњела у ѳбразима кѳ бѳлка.

Ѕкѳкити се укѳкѳм се св ‘изврши нужду, »напунити гаѳ« (о детету)’. – Штѳ си се укѳкијо, срѳшо бѳбина?

Ѕкѳљати ѳкѳљам св **1.** ‘упрљати’. – Мѳрам да им пѳрѳм пантолѳне: укѳљали се ко прѳсѳд; **2.** ‘осрамотити се’. – Кад укѳљаш ѳбраз, свѳ ти је цѳба.

Ѕкѳти ѳчем несв ‘хукати, дахом загревати озебле прсте’. – Кад смо зѳми прѳле на пѳтоку вѳш, зѳје зѳма зѳ нокти па пѳчнѳмо ѳкѳти ѳ прсте нѳ би ли се зѳгријали кѳлко бѳло; || **Ѕкнути** ѳкнем св **а.** ‘дунути (об. у прсте, да се загреју)’. – Ѕкни – не ѳкни, прѳсти се смрѳзли; **б.** ‘силовито навалити, нахрупити’; в. *сила*.

Ѕкѳбати ѳкѳбам св ‘ухватити након потере’. – Мѳрѳли смо д-ѳргѳнизуемо ѳјку, док не укѳбасмо кѳрјѳка кѳи је зѳклѳ пѳ-шѳс ѳваѳѳ у сѳлу.

Ѕкѳцити -им св ‘ухватити клис у игри клиса и машке’. – Кад ѳкеѳиш клис, ѳнда се лѳвом руком ѳвѳтиш зѳ уво, а дѳсну прѳтурѳш с клисом испѳд лѳвице и бѳѳаш ка кобилиѳи и тѳкѳ му смѳиш брѳј мѳшки од кобилиѳѳ до клиса.

Ѕкѳвати ѳкѳвам несв према *уковаѳи*; в. *кесер*, *косник*, *оѳѳѳор*; || **Ѕкѳвати** ѳкуем св ‘учврстити ексером, заковати’; в. *ѳрска*.

Ѕкѳселити се ѳкѳселѳ се св **1.** ‘ускиснути (купус, млеко)’. – Ѕкѳселијо се кѳпус на ѳепѳту, а рѳсо нѳ мож бити бѳљѳ; **2.** ‘сневољити се, растужити се’. – Штѳ си се тѳ, сѳне, нѳшто ѳкѳселијо, бѳлѳго бѳби, бѳлѳ ли те штѳ.

Ѕкѳѳшти (се) ѳкѳѳшти (се) св ‘углавити, стегнути’. – Укѳѳшти ми се жѳваѳ у лѳђима, а тѳмо се прѳсе укѳѳштило ѳ прѳшѳе, ниѳ га слѳшати кѳко скѳчи ниѳ мѳгу да му пѳможѳм.

Ѕкѳкѳти се ѳкѳкам се св ‘напити се’. – Укѳкѳ се вѳсели Ѕѳо, нѳ зна ђѳ је дѳсно.

Ѕкѳкѳтити се укѳкѳтим се св ‘укрутити се, заузети неутралан став у разговѳру’. – Сви ѳѳди гракнѳше на прѳседника псѳјуђи га на свѳ ѳста, а Свѳѳѳар се укѳкѳтијо и прѳви се нѳвѳш.

Ѕкѳљица м ‘тврѳглав човек, кѳји се дуго спѳри око нечѳга чѳк и неважног’. – Тѳ ти је ѳкољица јѳдна кѳкѳ нѳма наѳдалеко, ѳѳму ти је дѳшѳвнѳ рѳна да се нѳшто парѳѳѳ.

Ѕкѳпати -ѳм св ‘забити у земљу’; в. *међаш*, *ѳбиљѳжавѳи*; ~ **се** ‘прѳстрѳвити се’; в. *ѳриказѳније*.

Ѕкѳпнѳ -ѳ -ѳ ‘кѳји се тиче сахране, кѳји се припрема за сахрану’; в. *меѳи*, *ђилим*.

Ѕкѳпнѳна -ѳнѳ ж ‘ѳпрема за покојника’. – ѳвѳ трѳјица ѳе да кѳпају рѳку, Јѳла ѳе да бѳднѳ мешѳја, а тѳ ѳди те набѳви укѳпнѳну, ал нѳмѳ да жѳлиш, купи најѳѳљу.

Ѕкѳпчѳти ѳкѳпчѳм св ‘разумети, схватити’. – Ништа не врѳди тѳ што си му испрѳчѳ, није ѳн укѳпчѳ, кад ти јѳ кѳм.

Ѕкѳрѳк прил ‘ваљано, сложно; благѳсловѳно, послушно’. – Јѳдан му сѳн бѳјо ваљѳн и пѳслушѳн, а дрѳги наѳђѳѳ, није шѳѳѳ ѳкѳрѳк ни ѳѳѳѳ.

Ѕкѳриѳенити се укѳриѳѳним се св ‘ѳѳмађити се, учврстити се, ѳдржати се’. – Ма јѳсу ѳни дѳшли на вѳлѳс, ал се нѳѳе укѳрѳенити, жѳв бѳјо па вѳђѳ, бѳѳѳ брѳжи ѳдвѳд него ѳднѳд.

у̀косница ж ‘шнала за косу’. – Ђди да те ли́ка ишчѐшља́ и да ти тўри́ у̀косницу, срѐхо и ку̀хо ба̀бина, сўнце и сја́йна мѐсечино мѡја.

у̀коча̀њити се у̀коча̀њим се св ‘у̀кочити се, посмрзавати се’. – Свѣ ђдрѐда се у̀коча̀њише на ђнѡј ветромѐтини.

у̀кѡ́чити се у̀кѡ́чим се св ‘у̀крутити се, ушинути се’. – Штѡ си се у̀кѡ́чијо, пѡбра-тине, мѡра да те на̀шѡ йшја́к, а ђн му вѐли: јѡк, него крштѐница.

у̀кошити -йм св ‘упрегнути волове’. – Кад смо дѡручковали, ја пѡјтам д-у̀кошѣм вѡлове у ја́рам и д-йде́м д-ѡрѐм, а вѐсели та́та йзишо да ме пра́ти, па вѐли: нек ти, сине, бй́днѐ срѐтан ра́д, што ра́дијо, ва́дијо.

у̀кривати у̀кривам несв према *у̀криши*. – Она то у̀кривала о[д]-ѡѐцѐ, а пѡсле и са́ма забѡравила; || **у̀крити** у̀кријем св ‘сакрити’; в. *йрѐйшараишии*.

у̀крѡ́вити у̀крѡ́вим св ‘покрити ку̀фу, поставити кров’; в. *косник*.

у̀кртити се -й се ‘одлежати, одстојати пре употребе (о пињу)’; в. *сладишии*².

у̀крўг прил ‘кружно’; в. *бискайи, сиралица*.

у̀кру́тити се у̀кру́тим се в. *у̀дрвенчиши се*. – Смрѡѡ се на́чисто, у̀кру́тила му се увѐта и прѐсти ко да су од дрѡвета, трљасмо га пола́ко лўтѡм ра́кијом, јѐдва га повра́тисмо.

у̀ктѡ́нија ж ‘галама, вика’. – Уватила ѡѐцу нека у̀ктѡ́нија ва́здѡн, ни́је се не скраша́вају кѡ да се не-ваља́.

у̀ктати у̀кѡѐм несв ‘лармати, јурчати’. – Кад се са́ставѐ ђва на́ша и ђна ѡйна ѡѐца и пѡчнў да у̀кѡў, не мош да им на́даш ѡва́па. – Не́мѡ д-у̀кѡѐш ви́ше, но се сми́ри, не дижи у̀ку на свѡју бру́ку. – Ни́како ѡѐца да прѐстанў у̀ктати, ал не́ка иг, са́д зна́ју штѡ жи́вѐ; в. *ишишак*.

у̀ктача ж ‘жена ко́ја се бави сплеткама, аброноша’. – Ђде јѡпѐт ђна у̀ктача Мика́илова ни́з пўт, са́мо лу́ра ко глўва ку́чка. – Ђна ѡѐгова у̀ктача ни́шта дру́го и не ра́ди сѐм што прѐтрѐса ѡброве.

у̀кувати -ѡм св ‘скувати’. – Јѡ јѡј вѐлѣм д-у̀кува́ пасу́ља за ру́чак и да гла́ пѡсла, ал ђна ђѡе јѡш ва́здѡн коѐшта да згѡтовѣ.

у̀купити у̀купим св ‘накупити, сакупити’. – Да́доше ми муштѐрије ѡине сўдове да им у̀купѣм ка́јмак и сйр за Бѡжић; в. *чабар*; || **у̀купљати** у̀купљам несв према *укуйиши*; в. *карличница, чабрица*.

у̀ламбити -йм св **1.** ‘подметнути, преварити’. – Уламбили му на ва́шеру а́рума, ни́је ни за шта сѐм за кла́ницу; **2.** ‘упасовати у нешто’. – Прѡбајдер тѣ, мѐне не по́ђе за ру́кѡм д-у̀ламбѣм за́ворањ кроз ја́рам и ру́ду.

у̀лапсати се -а се ‘оросити се’. – Ви́ђи како се кѐре у̀лапсало док је прѐтрчало кроз рѡснў ливаду.

у̀ла́р ула́ра м ‘сплет каишева, конопаца за во́ђење стоке’. – Треба́ ѡј на́бити у̀ла́р, а јѡк пу́штити да ра́ди штѡ ђна ђѡе.

у̀лива́дити -им св **1.** ‘претворити ѡиву у ливаду’. – Ђвѐ гѡдине ѡу д-у̀ливадим Питомаче, треба́ не́кў гѡдину да с-ѡдморѣ зѐмља; **2.** ‘упропастити, проѡердати имаѐе’. – Онај ни́штак у̀ливадијо на́кў ймовину, прѡѡ свѐ до пра́га.

у̀лиѐпо прил ‘на леп начин, ѡудски, како доликује честитим ѡудима’; в. *йодиѐлиши*.

у̀лити у̀лијем св ‘усути, изручити у нешто’. – У̀лидер јѐдно лѡнче вѡдѐ у лѡнац: ~ у̀сисе ‘спустити млеко у виме пре муже (о крави, овци). – Йди, ѡѐри, помўзи кра́ву, вре́ме је, сйгурно е у̀лила у̀сисе.

у̀ло́говити се -им се св ‘притајити се, ућутати’. – Свѣ пѡчеше да прѡтестују, а он се у̀ло́говијо, हु́ти ко ку́рва.

улу̀бити се улу̀би се св ‘улупити се’. – Спаде ми нѡвā кѡва са сѡнтрача и улу̀би се, жалијѣ ми нѡ йшта.

у̀ља м ‘хуља’. – Тѡ ти је у̀ља јѣдна кѡкѡу свѣт виђѡ није, сѡмо се упрепѡдобѣ да би чѡвек пѡмислијѡ да ствѡрнѡ нѣшто знѡ.

у̀лез у̀леза м ‘незван, нежељен гост’; в. *ћавлиѣи*.

у̀љећи у̀легнѣм / у̀лежѣм св ‘ући’. – *Кѡко у̀легоше у̀кућу, вѣлѣ: јѡј, бѡба, иѡциркали смо глѡдни, дѡј нам нѣшто д-ѝзедѣмо; – У̀леже он у кавѡну сѡв у̀зрујан и ирѣича шѣа е бѣло.*

у̀љѡвати се у̀љѡвам се св ‘напити се’. – У̀љѡљѡ се ко црѡна зѣмља.

у̀љѡпати се у̀љѡпам се ‘испрскати се блатом’. – Ћѣ се тѡкѡ у̀љѡпа до зѡ врат, блага бѡби?

у̀љѡскати (се) у̀љѡскам (се) св ‘, упрљати се, укаљати се’. – Овѡ нѣснѡ ћѣца се у̀љѡскала до зѡ-врат, мѡрам свѣ да им пѣрем.

у̀људан -дна -о ‘уредан, чист’. – Тај стѡрац је цѣлѡг живѡта бѣјѡ у̀људан и у̀чтиван; в. *и́реобука, и́росѣиѡиња*; || **у̀људно** прил ‘чисто, сређено’; в. *азуран*.

у̀људити у̀људим св ‘средити, довести у ред’. – Шћѡ би то д-у̀људим, ал не вредѣи: ишчиљела снага, јѣдва гѡбѣљам по ѡвлији; ~ се ‘дотерати се’. – Йди те се мѣно у̀људи, у̀ми се, ѡбри се, ѣнѣ ти прѣсвлакѣ преко стѡлице, сѡ-ћѣ да нам бѡнѡ гѡсти.

[у̀м] у̀ма м об. уз *изр. од-у̀ма* ‘одока, отприлике’. – Цѣним вѡкѡ, док не-у̀мѣтримо, од-у̀ма тѡјнѡк ти је пѣ-шес мѣтѡра дрѡвѡ; в. *и́роцена; смѣи́нуѣи с у̀ма* ‘заборавити’. – Нијкад, благо ћѣду, нѣ сметни с у̀ма да е ѡтѣто прѡклетѡ; *и́ѡсѣи нау̀м / и́ѡсѣи нѡм* ‘сетити се’; *си́ћи с у̀ма* ‘пореметити памѣћу’. – Сишѡ весѣлѡник с у̀ма: сваки-дѡн йдѣ пѡтом и нешто разгѡвѡра сам сѡ собом.

у̀магањити -им св ‘умазати, упрљати; покварити’. – Штѡ си тѡ тѡкѡ у̀магањѣјѡ – да те пѣта чѡвек.

у̀макати у̀мачем несв в. *умочиѣи*.

у̀макнути у̀макнѣм св ‘утѣћи, побећи’. – Јѣдва е у̀мако дѡље низ јѡругу кад је углѣднѡ ѡнѣ зликовце кѡко с пушкѡма йду вѡмо нѡшијем кућама; || **у̀маћи** у̀макнѣм ‘и с т о’. – Нису мѡгли у̀маћи пред нѡликом силѡм сѡми и мѡрадоше да се прѣдајѡ.

у̀мал / **у̀мало** прил ‘замало, безмало’. – Јѡ, бешѡлѣ, у̀мал да забѡравѣм штѡ шћѡдок да ти рѣкнѣм.

у̀малити у̀малим св ‘смањити, ублажити’. – Кад је у̀мро нѡш вѣсели ѡтац, ни́смо знѡли кѡдије у̀дарѡмо глѡвѡм, тек вѡмо кад је прѡшла чѣтресница и кад се кѡлко бѣло у̀малила жѡлѡс, дѡћѡсмо сѣбе и пѡчѣсмо се здоговѡрати кѡко д-испунѣмо њѣгове аманете и д-ѡбдржѣмо кућу.

у̀мерѡвати у̀мерѡвам несв према *умериѣи*. – Ѣн је знѡѡ ѡд ѡка д-ѡцѣни кѡлко да пѡсолѣ мѣсо, није мѡрѡ д-у̀мерѡва сѡ никаким мѣрилом; || **у̀мерити** у̀мерѣм св ‘тачно измерити’. – Вѡди рѡчѡн да у̀мерѣш тѡчно јел знѡш кѡко е кѡзано: кѡко мѣриш, нѡкѡ ћѣ ти се мѣрити.

у̀метан -тна -о ‘вешт, умешан’. – У̀метан је за свѣ: имѡ злѡтне рѡке и ѡштар јѣзик; в. *умешан*.

у̀мѣтрити -им св ‘исећи и сложити метар дугачка дрѡвѡ’. – Погѡдијѡ Влѡде да йзврѣши прѡреду шѡмѣ на Јѣлици тѡкѡ да е дѡжан да дрѡва йскрѡти на мѣтар и слѡжѣи у вигѡру мѣтар високу, па кад му шѡмѡр тѡкѡ у̀мѣтрена дрѡва прѣмерѣи и нѡплѡти, ѡнда мѡже да иг ћѣрѡ да прѡдѡе.

у̀мѣшан -шна -о ‘који уме, има дара, вешт’. – Ѣн ти је за млѡго коѣшта у̀мѣшан, йдѣ му рѡкѣ и да нѡоштрѣи, и д-йскуе, и д-ѡкалемѣи, и д-у̀штрој вѣпра и стѡ јѡда; в. *умѣшан*.

умивати (се) умивам се несв ‘прати руке, лице’; в. *уйрскатаи*; || **умити (се)** умијем (се) св према *умиваџи (се)*. – Оде хједо на бунар да с-умије; || **умивање** с гл им; в. *чмичак*.

умивећи -а -е ‘који служи за умивање’; в. *сајун*.

умиџесити умиџесим св ‘умесити’. – Умиџеси сама, благо мајци, нѣма није умиџешено и обешено.

умиљавати се умиљавам се ‘мазити се, привијати се уз некога’. – Глѣм како се онџо диџете, нек му Бог дајне живџота и здравља, умиљава око хједо и бабе ко јагњѣнце нѣко.

умиљат -а -о ‘љубак, угодан, пријатан’. – Зѣтџо што е умиљат зѣтџо га и вџле свѣј, није тек наџко казано да умиљато јагње двѣје џвце сѣса.

уминнути умине св ‘постепено, лагано престати’ – Оћѣ кѣша д-умине, разведрава нѣбо од Овчѣра. – Цѣлу боговѣтнѣ нѣх ме зѣб бѣлѣ, није ми даџо џка склџпити, тек вамо после трѣхиг пјѣваџа маџо умину, те спѣвнук мѣно; || **умињивати** умињива(м) / умињуе(м) несв према *уминуџи*. – Нијкако ми џвај зѣб не-умињива, изгледа ми да без клѣштѣ нѣма спѣса.

умирати умирѣм несв в. *умрѣџи*.

умиривати умиривѣм / умируем несв према *умириџи*. – Кџњи нѣшто џсетили и мџрџо иг је умиривати; || **умирити се** умирим се св ‘смирити се, одахнути’. – Не мџгок лѣсно д-умирим хјѣцу, бѣјагу узвиџнула.

умислити -ѣм св ‘створити у мислима слику нечег што не постоји’. – Он умислиџо како е мџџо пѣметан, а нѣ зна џбогу двѣје; || **умишљати** умишљам несв према *умислиџи*. – Он сѣсвим џзбиљно умишља да му џ томе што рѣди нѣма равна, а нѣма ниџког да га повѣче зѣ нос и да га спѣшти нѣ-земљу.

умлџжити се умлџжѣм(о) св св ‘умножити се’. – Нѣка би Бог даџо да нам се мѣлѣднци слџжѣ, џбожѣ и умлџжѣ.

умљети умијем (не)св ‘умети’. – Ко умије нѣму двѣје, ко н-умије ниџко му крѣв није.

умљети¹ умѣлѣм св ‘намлети, самлети’. – Јѣчѣ џћерџо жѣто д-умѣлѣм, а сѣтра идѣм да дџгнѣм брѣшно.

умљети² умијем (не)св ‘умети, знати’. – Ёма злѣтне рѣке, што џчима вѣдѣ умије да наџинѣ, зѣтџо и имѣ, јѣл кџ умије нѣму двѣје. – Не врѣдѣ ништа штџо е наслѣдиџо, није цѣбе казано: ѣмџо па н-умџо или нѣмџо па умџо, ѣсто ти се ваџѣ. – Бѣље не умљѣдок, гџре није мџгло (5: 118).

умџкрити се умџкрѣм се св ‘извршити малу нужду у одећу’. – Прѣварила га кџманда и умџкриџо се нѣје у учиџоници, срѣћом нѣсу хјѣци премѣтили, мџџо би га завитлѣвали.

умџор м 1. ‘замор, премореност’. – Није спѣвџо двѣје нѣћи па га стѣџо умџор; 2. ‘предсмртни тренуци, умирање’. – Вѣлѣ да е Крѣтина на умџору, па рѣшиџ д-ѣдѣм да е пџсетѣм, рѣда е, а и сѣвап је, заслѣжила е џна.

умџорба ж ‘замор’. – Бџгами, дугѣчѣк дан, кад бѣ прѣд нѣх – стѣжѣ умџорба. – Није од умџорбе мџгла ни каџику д-ѣзмѣ ѣ-руку

умџчити умџчѣм св 1. ‘потопити у течност’. – Умџчи мѣрамицу у рѣкију па му џчисти рѣниџу; 2. ‘ставити хлеб у со’. – Дџџѣкаше нас са лѣбџом и сѣљу, ми се прекрѣстисмо, џдлџмисмо по зѣлогѣј, умџчисмо у сџо и на ѣјну добродџшлицу узвѣратисмо: бѣље ве наџшли! || **умѣкати** умѣчѣм несв према *умџчиџи*; в. *моџа*.

умрѣети умрѣм св ‘умрети’. – Умрѣѣ весѣлнѣк, сѣнце те грѣјѣло, стѣџо га умрѣли чѣс на Прџкџпље; || **умирати** умирѣм несв према *умрѣѣџи*. – Умирџо дѣнима, није лѣсно мџџо да се рѣздвој з-дѣшџом; || **умрѣли** -а -о ‘који је умрџо’. – Наџ умрѣли дрѣг

упанути -ем св 'упасти'. – Играла се ђеца с пубаћом и он им упане у бунар, те га баба некако с кѡвом на једвите јаде йзвади одоздор; || **упасти** упанем св 'и с т о'. – Упашће му јал трун у око јал каменчић у онак; || **упадати** упадам несв према *ујасиши, ујануши*. – Баби су упадала јагњад у башчицу, а Илија објаснио да су шћела да миришу њено цвиће; *изр.* ~ *у-реч* 'прекинути неког у говору'. – Немѡ да ми упадаш у реч, ја сам шућо кад си ти говоријо.

упарадирати -адирам св 'поређати се'. – Кад бидне у заранак, упарадирају се косачи путем, па запевају: кѡсо мѡја, кѡсила би сама / кад би мила на ѡткосу била.

упарити (се) -им (се) св 'усушити (се), дехидрирати'. – На ѡвој врућинчини се упарила паприка, свѡ се смејурала.

упарити упарим св 'начинити пар (коња, волова)'. – Упарили Жарко и Властимир Ђура и Батора, па им турили киханке и прапорце, није имало иксана кѡји се за њима није окренѡ; ~ *се* 'удружити се, сложити се'. – Упарила се ѡва наша ђеца с ѡном њинѡм, не раздвајају се повздан.

упасати се упашем се 'увући кошуљу у панталоне'. – Упаши се, благо баби, да ти не назебе трбу.

упасовати -уем св 'наместити, подесити'. – Кад уграђуеш тишљерај, мѡра под либеру да га упасуеш да би се врата и прозори потље ваљано отвѡрали; в. *либера*.

уперити -им св 'управити нешто на некога'. – Кад је он уперијо пиштѡљ у неѡа, ѡвај му смирено каже: пази да не промашиш и он, кад виђе да не може да г-уплаши, спушти пиштѡљ.

упечењачити -ењачи св 'зазрнити, развити зрно да се кукуруз може пећи'. – Упечењачило жито, не може бити бѡље, кад би Бог даѡ једну добру кишу, напунили би и сѡлаш и кѡлкане.

упијати упијам несв 'примати у себе, усвајати'. – Кад је нама ђеѡо говоријо, ми смо се претварали у уво и упијали свѡкѡ његову реч.

упилити -им св 'привремено укопати саднице'; в. *йило*.

упињати се упињем се несв 'трудити се, чинити напор'. – Упиње се веселник дан нѡћ еда би скѡијо кѡлко било; || **упети се** упнем се св 'уложити напор'. – Упо се ђеѡо да помѡже, ал велѡ да е снага ишчиљела.

упицанити се упицаним се св 'налицати се, обући се свечано'. – Штѡ си се тѡ, Раденко, упицанијо, да ниси пѡшѡ неђе да питаш за ђевѡјку?

упишанко м 'дечачић који није регулисаѡ мокрење у сну'. – Онај бабин упишанко јѡш спава.

упишати се упишам се 'извршити малу нужду у постељу или одећу'. – Знате ли ви ѡнѡ кѡ ж-ђецѡм спава, упишан устае.

упишуља ж 'женско чељаде од миља или пежоративно'. – Дѡђи ко-бакѡ, моја сѡткѡ упишуљо. – ѡна упишуља гѡре на брду јѡпет се свѡдила са свѡкровом; || **упишуљица** ж дем од *уишишуља*. – Она мѡла упишуљица јѡш спава.

уплетеница ж 'рудница којим се увезује кика'. – Ђевѡјчицама су турали црвене уплетенице споради урока.

уплићати се -ем се несв 'мешати се у туђа посла'. – Штѡ се, такѡ ти Бѡга, уплићеш у њине ствѡри, нек раде штѡ знају, немѡ, брѡ, свој лѡб д-ѡдеш а туђу брѡгу да вѡдѡш.

упљескати упљеска[м] св 'утапати земљу и створити на њѡј покорицу (после јаког плѡуска)'; в. *скоруишии*.

упокѡјити се упокѡјим се св 'умрети'. – Написали на умрлицѡ: Упокѡијо се у Гѡспѡду, ѡтац наш Свѡтолик, па ћемо мѡлитву за пѡкој његове дѡше узнѡсити на ѡпѡлу 29. маја у 12 сѡти у нашем дѡму.

уполовáchити -òváchим св **1.** ‘урадити пола посла’. – Ма нисмо јòш урадили, тèк ако смо уполовáchили; **2.** ‘похабати ношењем, употребом’. – Треба да сáшијеш стòеће одиéло, тò ти већ уполовáchено. – Јесте òвáј сáковац уполовáchен, ал мòже да те слóжи још стò гòдйна, нèма му издера.

ўпоље прил ‘на спољној страни, напољу’; в. *гузања*.

ўпòбран -рна -о ‘истрајан, непопустљив, стабилан’; в. *јаиуја*.

упòслити ўпослѝм св ‘запослити, дати неком посао’. – Упòслиде тѝ òвў хѝцу на време јел дòконе рўке х̀авò ўпослѝ.

ўправити -ѝм св ‘исправити’; *ўодбијаѝи*.

ўпрèгнути ўпрèгнем св ‘ставити на коње запрежну опрему’. – Упрèгни кòње и ѝди те дòгнај х̀етелинè стòци; в. *уамѝиѝи*; || **ўпрèзати** ўпрèжем несв према *ўпрèгнуѝи*. – Пòшò д-ўпрèже кòње, òће д-ѝдè у Губèрèвце; || **ўпрèћи се** ўпрèгнем се св ‘прихватити се посла’. – Упрèго сам х̀ѝцу на време и сáд су, вала Бòгу, дòбри кўх̀евници и потегáлци.

ўпредèнчити -им св ‘усукати конопац, ланац на колима, да се снопови обезбеде да не испадају’. – Кад преко снòпòва прèбáцимо кòнопац, ми òндак с јèднѝм пàрмаком ўпредèнчимо да дòбро прѝтèгне снòпове да грèдом од клèцáња не поѝспадају. – Кад је кòнопац дòбро ўпредèнчен, нè може ниједан снòп д-ѝспанè. – Упредèнчили смо кòнопац мўшкѝ, стòè снòпови на колима ўтèгнути кò шѝбица; в. *ўреденац*.

ўпремáсе прил ‘наспрам, преко пута’. – Кад су бѝли ўпремáсе нáшијег кўћа, зàпјеваше сватòвски и пòчеше да пўцају из прàнгѝја.

ўпрепòдбити се -òдòбѝм св ‘укрутити се, покушати се представити у лепом светлу’. – Ништа гòре нèма но кад се поèдѝне ўпрепòдòбè: рèкò би су свèтице, а вáмо им стò х̀авòлá вѝрè.

ўпржити -им св ‘спремити јело пржењем’. – А̀јде, блáго бáби, да рўчкѝш, ўпржила сам ти млáдè компѝриће.

[ўпропáстити] -òпáстим св. – Нèмòјде òнòм пòштеном човèку д-ўпропáстиш òнò злáтно жèнско диéте, ѝначе ми нá-очи не излази, а ако ѝмáш òзбилѝне нáмере, жèнсе!

ўпр̀пити се -ѝм се ‘скаменити се од страха, престравити се’. – Кад су пòчеле да трèштè гранáте поред нáс, свѝ се упр̀писмо, што јèс, јèс.

ўпр̀скати ўпр̀скам св **1.** ‘поквасити’. – Кад се умѝвò, òн упр̀ско пантолòне и òбућу, кò да е мáли; **2.** ‘забрљати’. – И х̀е гòј га одведу да прáвè пѝтање за х̀евòјку òн, кад нèшто рèкнè, ўпр̀ска ко х̀урак мòтку.

ўпр̀тити -ѝм св ‘натоварити, узети терет’. – Упр̀тијо òн диéте у нáруче, кò нèка жèница.

ўпўвати се ўпўвам се св ‘нечујно испустити стомачне гасове’. – Пўн аутòбус, нè мож да се дише, а òн се упўвò и х̀утѝ кò кўрва, мешто да е пр̀днò кò чòвек па да знáмо кò е крѝв.

ўпунити -ѝм св ‘подгојити, ухранити’. – Вòчићи му ўпуњени, ко саливèни; || **ўпуњати** ўпуњам несв према *ўпуниѝи*. – Кад су ўпуњали прèсек с пшèницом, нáиђе однекле х̀едов исписник, те пáде пиéвац за рўчак.

ўпўтити ўпўтим св ‘показати некоме пут’. – Упўтијо сам х̀ѝцу, па се мòлим Бòгу да им бѝднè на пòмоћи; ~ **се** ‘поћи некуд, запутити се’. – Òндак ти се мѝ упўтисмо нáвише преко планинè; || **ўпућивати** упўћивам / упўћуем несв према *ўпућѝиѝи*. – Треба х̀ѝцу упўћивати на време.

ўпуштати ўпўштам несв према *ўпуштиѝиѝи*. – Није се òн млòго упўштò ш ѝма у нèке прѝче; || **ўпуштити** -ѝм св ‘пустити’. – Упушти крáве у òтаву, нек се дòбро наврáндају; *изр.* ~ *влáгу* ‘попити мало више’; ~ **се** ‘почети неки посао, упустити се

у неки подухват'. – Нёмџ да се ўпўшташ ў тѣ ствѣри, тџ мџгу да рѣде йскусни лўди, јел тџ е вѣлики рѣзик.

ўранак ўрѣнка м 'време пред излазак сунца, рано устајање'. – На ўрѣнку се здоговѣрише кўдије ље д-йдў. – Свѣке гџдине се на Ћўрђевдѣн йшло на ўранак, пџтље тў љепџту испџганише па јџј се о прѣвом мѣју пџчѣше рўгати.

ўранити -йм св 'добро поранити'. – Бџље лѣзте на време па йзўтра ўранте и ўватите дѣн за крај. – Штџ си тџ зџру прѣваријџ те ўранијџ прѣје зџрѣ и дѣна бѣ'елџга.

ўрѣнити ўрѣним св 'ухранити, утовити свиње (за клање)'. – Урѣнили смо двѣ дџбра вѣпра за пџсек.

ўрѣстати ўрѣстам несв 'смањивати се'. – Кад чџвек џматори, он пџчнѣ д-ўрѣста.

ўрвати (се) ўрвѣ (сѣ) св 'срушити, опучити; наћи се на терену захваћеном клизиштем'. – Кад су лѣни бѣле џнѣ вѣлике кѣше, ўрвала се Рѣдомѣрова ѣива у Питџмачѣма; || **ўрвѣње** 'клизање терена'. – Кад се џнѣ гџдине џкиша, џнў Тџтркову ѣиву ўрвѣње џднесе нѣниже у Јѣвремски пџток

ўрвача ж 'клизиште'. – Кад је џрџ џнѣ ўрваче, Тџмислав се прѣврѣне с трѣктором, ал се, вѣла Бџгу, ѣије џсѣкатијџ.

ўрвине ж мн 'врлетан и нераван терен настаџ одронима'. – Пнамо, у Питџмачама, љѣ су џнѣ Милићевѣиѣа ўрвине, џпучијџ се пўт и нѣ може да се прѣђе с кџлима.

ўргѣнта ж 'сорта кромпира'. – Вѣћи прѣнос дѣе ўргѣнта, што јѣс јѣс, ал над мѣсечѣром нѣма компѣра.

ўргѣрати ўргѣрам несв 'наваљивати, упорно предлагати'. – Дѣ л би шћѣџ д-ўргѣраш код џвѣг ў-општини да нам припџмогну начѣнити мѣно пўта.

ўрѣдити ўрѣдѣм св 'направити ред'. – Урѣди, љѣро, кўћу, дџћи ље нам гџсти; в. *чеклеисѣиш, уђерезиѣиш, дођераѣиш*.

ўрѣђати -ѣм несв 'прорѣдити, ређе радити нешто'. – Нѣшто си ми урѣђџ, нѣма те да бѣнѣш вўдије џдѣвно.

ўрѣћи ўрѣкнѣм / ўрѣчѣм св 'опчинити, бацити уроке на некога'. – Дѣ л ме кџ ўрѣче, да л згрѣшик нѣшто Бџгу, нѣ знѣм, ал до чег се гџј дџватим – нѣће па нѣће, кџ ме клѣџ, ѣије дѣнгубијџ.

ўрѣ'езан -зна -џ а. 'оштар'. – Ёвѣ ти мџѣ сѣкирѣ, ўрѣ'езна е сѣмо тѣкџ; б. 'енергѣчан'. – Йс, Сѣво ти је ўрѣ'езан ко брѣтка сѣбља.

ўрлати -ѣм несв 'дрѣчати, надвикивати се'. – Пџчѣше џнѣ будѣле ўрлати кџ да су побјѣшњели.

ўрнебѣс м 'граја, вриска, галама'. – То ѣије било весѣље но ўрнебес, ѣије се знѣло кџ пѣје кџ плаћа.

ўрнебѣсати -ѣбѣсѣм несв 'вриштати, галамити'. – Смѣрде љѣцу да не-урнебѣсајџ, ѣишта нѣ чуем штѣ чџвек зџџрѣ.

ўрнисати -шѣм св 'уништити, растурити, разорити'. – Вѣлѣ љѣџо како чѣтири ствѣри мџгу д-ўрнисѣ чџвѣка: рђѣва зѣмља, злѣ жѣна, лџш пџрод и неџдноен капѣтѣл.

ўрџдити ўрџдѣ св 'донети плод, дати резултат'. – Тѣј млогџљетнѣ трўд и упџрнос су урџдили плџдом.

ўрџдица ж 'зрневље корџва у неовршеном житѣ'. – Нѣ мош лѣсно д-искџрѣнѣш ўрџдицу.

ўрџок м 'празновѣрица да хваљѣње нечег или завист доноси несрећу'. – Кад је нѣс, љѣцу, нѣко вѣлијџ, како смо дџбри, глѣдни и тѣкџ тџ, бѣба би му рад ўрџока џма скрѣсала: лўк ти ў-џчи или ѣтѣ ти га гџвно на нџсу; *изр. Нѣ бѣло ѣиш ўрџѣ*.

ўрџкљив ўрџкљива -џ 'који може урѣћи, набацити чини, џмађијати'. – Склџни ди'ѣте, ѣвѣ џне ўрџкљиве бакѣшчине: кад пџглѣдне ди'ѣте, прѣврѣштѣ цѣлу нџћ.

урóљати се урóљам се св ‘напити се’. – Урóљали се кó стóка.

урóтити се урóтї се св ‘заверити се потајно против некога, учествовати у завери’. – Нёмó мёне пóмињати, тáко ти Бóга, инако се свё урóтило противу мёне; в. *исїливатиїи, сичан*.

ўрушити -їм св ‘разрушити, срушити’. – Пóчёсмо да подзиђуёмó обалу, лъўльну прóвала облáка и свё нам óнó ўруши, а Ђедо вёлї: зїд рўшї влáга, а човёка брїга.

ўсáкнути ўсáкне[м] св ‘усахнути’. – Ўсакнў лётóс бунáр па смо нóсили вóду чáк од Брёста.

ўсáмо прил ‘без парника (о запрези)’. – Влáстимїр вáтó кóња ўсáмо, а пóжекад пáријо са Жáркоком.

ўсékнути се ўсékнем се св в. *осекнуїи се*. – Ёвё ти мáрамица па се усékни.

ўсиђелица ж в. *сиђелица*. – Она Рáткова ћёр нёговала мáјку која јóј бїјаше óсам гóдїна нёпокретна и прóђе време, óста кáдар усїђелица, а нёма јóј рáвнё, спóсобна по свё.

ўсијати ўсијáм св ‘загрејати до усїјања’. – Тўријо тéчо кўкáч ў вáтру па кад се ўсијó, óн зáпржијо рáкију; *изр. ўсијана глáвчина* ‘тврдоглав, фанатик, занесењак’. – Йди пёшке у Драгáчево те зáгрї табане и олáди тў ўсијáну глáвчину – кáзó му Дёјан зáтó што нїје прїмијо крїтику.

ўсинак ўсинк м ‘усвојеник, посинак’. – Брáнко ти је Јéздов ўсинак; в. *усиниїи*.

ўсинити ўсинїм св ‘усвојити мушко дете’. – Кад су Јéздо и Дáринка нáшли нáпуштено ди’ёте у бóлници, óни га ўзмў и ўсинё.

ўсирити ўсирїм св ‘завршити поступак сирёња’. – Кад скáјмачимо мли’ёко, мї га пóдмлáчимо, тўрїмо мáју и ўсирїмо.

ўсїтити се / усїћети се усїтї се св ‘узрети одстајавањем, скоро до фазе труљења’. – Ймá пóжекоја вóћка кóјў нё мош д-ёдеш док се не усїтї или угмїлї, кó што е óскоруша, кантáруша, кóжара, мўшмула. – Усићела се крўшка и слáтка ко мёд; в. *кани́аруша*.

ўскиснути ўскиснё св ‘подићи се, нарасти, ферментирати’. – Кад ти ўскиснё тї’есто, тї óндак дóдáј кáјмака, јáјци и мли’ёка и тўри у-шпорет да се зáпечё.

ўскóлати се ўскóлам се св ‘узнемирено шетати’. – Ускóлб се Вўјо по áвлији, кó да му нїсу му свё óвце на брóју, бїјё се с пáмёћу штá да рáди.

ўсколёбати се -áм се св ‘поколебати се’. – Свё бї лáсно, док не приђе тáј дáн, óндак се усколёбаше и попишмáнише.

ўскóпиштити се -им се св ‘устремити се, заинатити се, задрети, тврдоглаво остати при свом ставу’. – Ускóпиштијо се нёке јáде, нё мош да му дóкáжеш нїшта, сáмо ћёрá по свóм.

ўскр́чити ўскр́чим св ‘очистити њиву, покупити камење, посећи жбуње’. – Свó им имáње ўскр́чено и зáгрáђено, вїди се да су ўстаоци и домáћини лўди.

ўскупити ўскупїм св ‘скупити, сабрати’. – Йдите те мёно ўскупите óна др́ва на гóмилу.

ўслўжити услўжим св ‘послужити’. – И тўјнáк ти óни мёне услўжише свё рёднó, кó кўма.

ўсмерити ўсмерїм св ‘упорно гледати у једно’. – Ўсмеријо пóглёд у Мáру и нё-трепћё.

ўснути -їм св ‘упокојити се’. – Бóг да прóстї дўшу свїм нáшим прёцима ўснулим у Гóсподу.

ўсóлити ўсóлїм св ‘посолити’. – Вóдте рачўна, дóбро усóлте мёсо да не бїднё лáњскá пóсла кад сте óмалили сóли, па да бáцимо керáдма; в. *гужњак*.

успáлити се успáлим се св ‘загрејати се за нешто’. – Нè знá се дá л се гòре успáлијо за òнòм Ђукинòм Ћеркòм ил за òнòм мотòрчинòм.

ўспара ж ‘врелина, жега’. – Ўдарила ўспара, нè мош лáсно д-йзијеш йз лáда.

ўспорит -а -о ‘који води уз брдо, стрм’; в. *завећрина*.

ўсправити -им св ‘поставити у вертикалан положај’; в. *клецнући, йоган*.

[ўспрáван] -вна -о. – Ко да је слеп: он не види да му колац није усправан; || **ўспрáвно** прил; в. *бљуцнући, волујски, врећа*.

успрòзорити се -òзòрим се ‘уплашити се, престрашити се’. – Свè су комендијали и шалáкали се док не најйòше според Вукáдинове воденицè ģè се, кáко вèлè, привиђа, тўјнáк ушўћеше, ўвати иг зòрт, бйјагу се згòдно успрòзорили; в. *дрекавац*.

ўспўт прил ‘путем, током пута’. – Ўспўт се сўстигнè пòвише нйг п-òнда свй нáкò зáјно йдў, разговáрајў и комендијајў; || **ўспутно** прил ‘исто’. – Сврáти кат пò[ģе]ш ў-Бањицу, то ти је ўспутно.

усрећáвати -èĥáвам несв ‘доносити радост, срећу’. – Не врèдй нйкòг нáзòр усрећáвати, штá-ш ти нèму кад га срећа глèдá, а ģáвò му нè дá; || **ўсрећити се** ўсрећим се св ‘обрадовати се, бити срећан’. – Он ти је ймò вйше среће но пáмети, и òн ти је прймер да е бòље бйти срећан но бòгат, и да тй мòш нèком стáти нá-пўт, ал нè мош на срећу, нит мòш нèког нáзòр ўсрећити.

ўставити ўставим св ‘зауставити, обуздати’. – Он стáде нá-сред пўта, ўвати кòња за ўзду и ўставй га.

устанòвити се -áновим се св ‘настанити се’. – Нйкако да се устáновй кò чòвек, но чáс вóјнá чáс нóјнá.

ўстаоц м ‘вредан, марљив, предузимљив човек’. – Бйјо е ўстаоц кáкòг мáјка нйје јòш одгáила, тáј је освањáвò и омркњáвò нá нйви. – Он је ўстаоц, нèма га у трй сèла, тáј нè стáе кò вòда, чèла му нйје рáвна.

устéзати се ўстéжем св ‘снебивати се, устручавати се’. – Јá се мáло кò устéзак, па напошљётку прйстадок.

ўстока ж ‘ветар који дува са источне стране’. – Бòгами ўдари ўстока и изобáљйва ми нèколко рòгòца ģетелине.

ўстребати -á св ‘загребати’. – Нйкад се нè знá кáд ģе ти кò ўстребати, зàтò нйкад не зàтвáрај врáта зáдњицом.

ўстрела ж ‘болoви од којих се тело укочи, врацбина’. – Нйко нè знá штá му е, мòра да е нèка ўстрела.

ўстрéлити ўстрéлим св ‘погодити стрелом или неким оружјем’. – Ўзо неку вáздушну пўшку и устрéлијо ģетлиĥа, мòрò сам да га изўдарáм да то вйше нйкад не ўчини.

устрўгати -ўģèм св према *сйругáйи*. – Устрўģè се или йстеше кáрма на рогу и он нáлегне на подрòжњачу.

ўстручити се -им се св ‘увести се у ред, смирити се’; в. *йребићи*.

ўстрчати -йм св ‘изаћи трчећи уз брдо’. – Кад је чўо штá вèлй, йскошй и повéза вòлове, сјўри се ў-поток и ўстрча нáвише уз Óрницу кò да га вèтар нòсй.

устўкнути ўстўкнем св ‘повући се, попустити’. – Кад вйģе да е тврòдо, òн ўстўкну.

устумáрати се -áрáм се св ‘ићи тамо овамо’. – Штá си се устумáрò, кò да ģеш да снèсèш јáјце?

ўстурити -йм св ‘пребацити’. – Ўчијо ме ģèдо д-ўстурйм поводњйке око зáворња. – Дрáгиша ти ўстурй вòловима поводњйке гòре око зáворња, прйвй вйнт и òде.

ўсуд ўсуда с ‘судбина, удес’. – Штá ģемо, тáкй нам ўсуд, из òвè се кòģè ў-другў нè може.

усукати (се) усучем се св 'изувијати, упрести'. – Видиш како е јуница усукала поводњик, мдгла е се удавити; ~ **се** 'омршати, ослабити'. – Усукџ се Рџдољуб после аперације, ни џнај чџвек ни помџзи Бџже. – Нџшто се мџгџ усукџ, кџс и кџжа; || **усукивати** усукџем несв **1.** 'намотавати, упредати'. – Усуџи нџколко струка тџ џзице и џнда нџне мџћи да се прџкинџ; **2.** 'ходати изазовно џишући боковима, врцкати'. – Усукуе зџдњицом кад џдџ, кџ плџска.

џсулити се џсулим се св 'одлучити се, усудити се'. – Јџ му кам: пџчни да зџдаш кућу, јел штогџ чџвек пџчнџ џнџ и дџврши, а џн се нџке јџде стџсџ, нџкако да се џсулџ.

џсев м 'усев'. – Пџњели џсеви нџ-љепоту, дакџ би Бџг дџо да дџђу до рџкџ.

џтабати -џм св 'угазити, потабати'. – џтабали џџци пџтић преко џџива, кџдије им је нџјближе.

џтаљати утаљџм несв 'престајати, заустављати се'. – џн је утџлијџ жџђ, пџчо е џпет да мџљџ кџ водџница и нџје утаљџ дџ кућџ; || **утџлити / утџљети** утџлим св према *уџтаљати*. – Вџла Бџгу те утџље кџша да мџже да с-џџје џ џиву. – Кад су нас Швабџрине зарџбиле, потрпају нас у вџз, бџјасмо глџдни ко пџшчџд, срџћџм нџком стџнџ вџз поред нџког тек прџцветалог бџгрџња, те ти мџ дџватисмо џнџ бџгреново цвџџе те утџлисмо глџд мџно. – И мџ ти заврљасмо и цџли дџн лџтасмо по планџни, нџићџсмо на поточџњак те утџлисмо жџђ, ал нџмадосмо ш чџм д-џтџлимо глџд; || **утџљевати** утџљџвам несв према *уџтаљати*. – Ова нџсна џџца не утџљџвају пџваздџн, сџмо џкћџ и лџрмају. – Цџџ богџвџтни дџн сџмо прџча, мџљџ кџ водџница, нџкако не утџљџва. – Тај не утџљџва минџта јџднџг, сџмо тандрљџ кџ водџница по цџли богџвџтни дџн.

џтамничити -џм св 'ухапсити, сместити у тамницу'. – Кад је Оле бџјџ утамничен, тџмо су, каже, кришџом пџвџшили: *рџни, мџјко, сџна од малџна, џџџмница е џџџа џреголџма*.

џтаначити -џм св 'договорити се детаљно'. – Ћџдо е говџријџ да нџ дну џџвџ, а тџ знџчи на почџтку свџког пџсла, трџба џтаначити свџкџ ситниџу да касније нџ би дџшло до какџ замџрке.

џтањати џтања несв 'тонџти'; в. *калдрмиџи*.

џтањити џтањим св 'осиромашити'. – Бџгме нџићџше пџоскудне гџдине, џдарише сџше, јџдни тџта се разџџље, бџлнички трџшковџ бџјају вџлики, те ти мџ згџдно утањисмо.

џтва ж 'патка'. – Имџ шџренџ, а имџ и златџкрилџ џтва; ~ *златџџкрила* 'птица из реда патака'. – Знџш како е прџшџ везџров сџко кад је шћџо д-џтмџ Мџрков џлов, џтву златџкрилу.

џтећи џтектџм / џтечџм св 'пџбећи'. – џн ти је џтектџ брже-бџље чџм је загџстило.

џтикнути џтикнем св 'џћутати, умући, утишати се, утихнути'. – Прџчџ е на сџв глџс и јунџчијџ се свџ док нџје вџћџ да му е зџдњџца у џпџсности, а џнда е утиктџнџ кџ залџвен.

џтишати се утишџм св св 'спласнути, јењати, учинити нешто мањим'. – Кад су пџчели да кажњџвају, џндак су се џтишали џнџ што су бџли нџјгласнијџ; в. *минуџи*.

џткати џткџм / џткџм св 'уградџти потку у ткање'. – џткала сам сџв бџлук, нџје џстало за јџдну прџгрш, стрџовала сам да ми нџ запнџ.

џтџм прил 'џдџедном'. – Такџ ми сџдџмо поред лџмпџка, пијџцкамо и разгџвџрамо, џтџм бџну Сџва и пџче да нам прџча како е награбџсијџ џнџмџд код Гџшине шећџрлије.

џтора ж 'жљџб на дугама бурџта или каце у којџ се углављџје данце'. – џн кад нџчини џтору, тџј кап д-џзићџ нџ може.

у̀тѡрник м ‘уторак’; в. *йонедјоник, редара*.

у̀тѡчити у̀тѡчим св ‘наточити’. – Утѡчи у покињу ракије а у бѡкѡл виѡна, д-имѡмо ш чѡм да пѡслѹжимо лѹде.

у̀трапити -ѡм св **1.** ‘ускладиштити поврће у трап’. – ѐвѡ гѡдине смо у̀трапили и компѡре и јѡбуке, нѡсу мѡгли да стѡнѹ у пѡдрум; **2.** ‘увалити неком нешто сумњиво г квалитета’. – Вѡди рѡчѹн да ти не у̀трапѡ нешто бѡјато.

у̀трѡжан -а -ѡ ‘вредан’. – Кад ти јѡ кѡ(же)м да е мѡмак чѡстит и у̀трѡжан, бѡдни сѡгѹрна да е прѡва прилика.

у̀триѡети у̀трѡем ‘прогизати, пропути’. – Йди нѹдије пѡпреко, згѡдно е у̀трѡвен пѹтић, тѹдѡ прѡлазе ѡјѡци свѡки дѡн. – ѐндак ти је нѡрод ишѡ пѡпреко преко лѡвѡда и вѡтњѡка па су свѹкудије биле у̀трѡвене стѡзе кѡ да си брѡзовом мѡтлѡм прѡбрисѡ; ~ **се 1.** ‘уништити, загрети, престати гѡјити, искоренити се, нестати’. – Откад ѡви ѡвѡли завлѡдаше, у̀триѡеше се и вѡтњѡци, и ѡйве и стѡка, опѹшће сѡло дѡбидѹз. – Видѡте ли да ћемо да се у̀трѡемо, далѡко бѡло, штѡ чѡкѡте више, штѡ се не женѡте; **2.** ‘привикнути се на велике физичке напоре’. – Свѡки дѡн ѡн кѡси па е у̀трѡвен, мѡже кѡњу рѡп д-ишчѹпѡ; || **у̀трѡг** у̀трѡга -ѡ ‘угажен, утабан (пут)’. – Лѡсно е ићи у̀трѡгим пѹтом, него бѡдни јѹнѡк па сѡм смѡсли штѡ и кѡко и кѹдије кад нѡма пѹта; в. горе и *у̀ѝтрѡвен иу̀ѝиш, у̀ѝтрѡвена сѡѡза*.

у̀триѡна ж ‘тле на коме је попасена трава’. – А нѡвише према Тѡрлаку запасле ѡвце у̀триѡне на кѡима се чѡбани и гѡрају кѡњѡца, пѡлѡка, клѡса и коечѡга.

у̀трѡљавати у̀трѡљавѡм несв према *у̀ѝтрѡљѡиш*. – У̀трѡљавѡла ѡна неке мѡсти, ал није помѡгло, бѡлѡ; || **у̀трѡљати** -ѡм св према *ѝтрѡљѡиш*; в. *ѝѝишѡна*.

у̀трѡнити се у̀трѡним се св ‘нагазити на трн’. – Кад је прѡлазијѡ преко вѡрзине, у̀трѡнијѡ се, јѡдва е дѡшѡ дѡ-кућѡ; в. *рамаиш*.

у̀трѡнути у̀трѡнем св ‘преплашити се, одузети се, укочити се од страха’. – Кад је у глѹво дѡба нѡћи прѡлазијѡ спорѡд-грѡбља бѡјѡ е у̀трѡнѡ и прѡцркѡ нѡчисто.

у̀трѡ(ј)ити у̀трѡим св ‘упрести троструку жицу’. – У̀зми, ћѡро, дрѹжлицу и с ѡва трѡ клѹпчета у̀трѡј жице у јѡдну.

у̀трѡњати се у̀трѡњѡм се св ‘препасти се, скаменити се од страха’. – Штѡ си се у̀трѡњѡ, сѡроња јѡдан, ћѡ ти је мѹшкѡс.

у̀трѡшити у̀трѡшим св **1.** ‘потрошити’. – У̀трѡшили смо тѡшки цѡмент у цѡклу; **2.** ‘уситнити, удробити хлеб у неко вариво’. – У̀трѡши ѡвѹ мѹрузницу у млиѡко па вѡчѡрај, блѡго бѡби.

у̀тувити -ѡм св ‘упамтити, схватити’. – Није мѡгѡ д-у̀туви тѡблицу мнѡжѡња, па да га дѡрѡш.

у̀туљити у̀туљим св ‘угасити’. – Стѡлно причам ћѡци кад пѡђу нѡђе и кѹћа ѡстанѡ сѡма д-у̀туле свиѡћу ил лѡмпу ако гѡри, да у̀туле вѡтру, јел ѡво не ѡрѡ и не кѡпѡ но смѡшља кѡко нѡко злѡ д-у̀чинѡ.

у̀туцѡвати у̀туцѡвѡм несв ‘кастрирати’. – Вѡпрове нам почѡишћѡ Мѡлић, а ѡвнове и бѡкове у̀туцѡвѡ Вѡљѡ; || **у̀туцѡати** -ѡм св према *у̀ѝтуцѡѡѡиш*. – Питѡј Вѡља кад мѡж да дѡђе да нам у̀туца ѡва трѡ овниѡа.

у̀ћ узв ‘за вабљѡње свиѡја’. – Цк-цк-цк-у̀ћ! в. и *Цк-цк-цк-ѝћ!*

у̀ћѡрити у̀ћѡрим св ‘зарадити, имати корист’. – Бѡгме је ѡн згѡдно ѡвѡ гѡдинѡ у̀ћѡријѡ кирицијѡјући с лѡмпѡком.

у̀ћѡрати у̀ћѡрѡм св ‘утерати, нагнати’. – У̀ћѡрѡј ѡвце у̀ тѡр, па ѡјде да рѹчаш. – У̀ћѡрѡ му стрѡ у кѡсти.

у̀ћѡртити -ѡм св ‘укрстити брвна урезивањем јѡдног у друго до пола на углови-ма’. – Нѡд ѡим није бѡло мѡјстора кѡј је тѡкѡ у̀мљѡ д-у̀ћѡрти брвна.

ућутати ућутїм св ‘престати говорити’. – Ућути већ једнѡм, ако Бѡга знаш, нѣмѡј ми више жвѡцати; || **ућуткати** ућуткѡм св ‘некога зауставити у разговору’. – Ућуткѡјде, Зѡрка, тѹ хѣцу, нѣ чуем шта прїча; || **ућуткївати** ућуткївам / ућуткуем несв ‘тражити од некога да прекине с причѡм, да ућути’. – Нїје ѡн бїѡ млѡго прїчљив, али си му жѣну мѡрѡ д-ућуткїваш.

уцѡклити уцѡклїм св **1.** ‘засјати очима од узбуђења’. – Уѡдарила му рѹмѣн у ѡб-разе, ѡчи му уцѡклиле, а глѡс му подфрѡтава; **2.** ‘засветлети’. – Намїнѡ мѣсец изнад Йвовца, *звїѣзде уцѡклиле*, пїни се ѡвлија, засеѡ нѡрод ѡко ѡнѣ гѡмилѣ жїта и комї-шѡ, а мї, хѣца, ѡдгрѣмо шашину, слѹжимо рѡкију и слѹшѡмо како ѡни комендїјајѹ (5: 137); в. *синој*.

уцвѣтати уцвѣтѡ св ‘расцветати се’. – Вѡмо трѡва, тѡмо уцвѣтало цвїѣће, чѣле зѹѣ, тїце цврѡућѹ, милїна јѣдна; в. *бегонија, крезенїема*.

уцвїѣлити уцвїѣлим св ‘ражалостити, нанети бол’. – Знаш кѡко е кѡзано: тѣшко ѡнѡм ко уцвїѣли сирѡту или удѡвицу. – Кѡ е уцвїѣлијѡ ѡвѡ диѣте те вѡликѡ плѡчѣ?

уцврѡцати се уцврѡцам се св ‘препасти се’. – Штѡ сте се уцврѡцали, прѡби ће њїно, прѡшло е и гѡрїг.

учѡстити учѡстїм св ‘угостити, почастити’. – Кад сам уишо у њїну кѹћѹ, учѡ-стили ме, рѣко би сам им рѡд рѡђенї; в. *мрсак*.

учѡчати учї несв ‘хучати’. – Ѧн је пѡчо нѡкѡ да учї ѡблак, знаѡ сам да ће да пѡнѣ грѡд.

уѡчен -а -ѡ ‘школован’. – Дѡбро, брѣ, дѡкторе, тї си уѡчен чѡвек, кѡжи ми штѡ ми вѡљѡ чїнити.

уцѣвѡрїти уцѣвѡрїм св ‘упрегнути два пара волова да би се превукао тежи терет’. – Кад смо вѹкли спѡмѣн хѣду Рѡдосаву по оним лѡквѡма, мѡрали смо д-уцѣвѡрїмо вѡлове.

уцѣвѡртїти уцѣвѡртїм св **1.** ‘отесати из обла у четвртку’. – Кад Рѡдѡјле смѡтѡ брѡдву, ѡн ѡнѣ ѡблѡваке уцѣвѡртї ѡчас пѡсла; **2.** ‘угојити се, одебљати’. – Она мѡја бївша гѡздарица се свѡ уцѣвѡртила, шїрѡ нѡ дѹљѡ, што вїкали: лѡкше је прескѡчити но ѡбїћи.

учїљѣти учїљїм св ‘ишчилети, омршавити, ископнети’. – Учїљѣла вѣсела Кѡ-сара, кѡс и кѡжа.

учїнїти учїнїм св ‘набацити чини, замаћїјати’. – Нѣшто јѡј учїнѣѡ крѡвѡма те нѣма млїјѣка ни да штрѡцнѣ.

учїнїти учїнїм св **1.** ‘изаћи у сусрет неком, помоћи’. – Учїни ми лѹбав, сїнко, дѡтракѡј ми жїшку у машїцѡма да прїпушїм; **2.** ‘прїчинити се, учинити се’. – Очијѹ ти звїзнѹ ли тї ил се мѣне учїње.

учїтѣљѡц -љѡца м ‘ћѡк учїтѣљске школе’. – Кад је бїјѡ учїтѣљѡц, ишѡ на скѹрзију на Кѡсовѡ и ѡд онѡк стѡлно прїча ѡ Кнѣжевој клѣтви, кѡјѡ е тѡмо уклесѡна у кѡмѣн.

уѡчити -їм несв **а.** ‘стицати знање или вештину’. – Отишѡ д-уѡчї занѡт. – Чѡвек се уѡчї док је жїв и јѡпѣт недѡучен ўмрѣ; **б.** ‘учити неког’. – Нѡшѡ ѡн д-уѡчї ѡца кѡко се прѡве хѣца.

уѡчка ж ‘граја, галама’. – Чѹе се уѡчка дѡље код зѡдруге, искѹпљѡ се нѡрод на игрѡнку.

уѡчкѹр м ‘врѡца за везивање гаћѡ’. – Кад је посрѡк ѡнѹ мѡцу бѣз-љѣба, прѡгнѡло га нѡполѣе, јѣдва е стїгѡ д-ѡдриѣши уѡчкѹр.

уѡчланити се -їм се св ‘постати члан неке организације’. – Јѡш ако те уѡчане у партїју, на кѡњу си, ѡмѡ мѡњї нѡмети, мѡш и слѹжбу дрѡвѡну да дѡбїјеш.

уѡчмѡлѡс -сти ж ‘мртвило, замрлѡст’. – Завлѡдала нѣка уѡчмѡлѡс, нїко брѣ да се нѡсмије, да зѡпјевѡ, кѡ да смо, Бѡже прѡсти, на дѡћи.

у́чмати у́чмѐм / у́чмāм св ‘замрети, запустети’. – Нѐма ђдā нас сељака нйшта, кудђј се ђкрѐнеш, свѐ у́чмало, ни стђкѐ, ни нāрода, ни вђтњака, ни винограда, дā-бђк-сачувај; || **у́чмђ** у́чмала -о ‘офуцан, неуредан’. – Нѐ знāм шта бй ђнђм човѐку, идѐ сāv рјосāн и у́чмђ.

у́чтйван -вна -о ‘учтив, пристојан’. – Тђ е млђго у́чтйван млāдйћ од чѐстита рђда и кђљена.

учтйвнос -сти ж ‘пристојност, учтивост’. – У њйној кўћи је ђдвајкад бйла учтйвнос, знāо се рѐд и пђредак.

у́церица ж ‘скромна и сиромашна стара кућа’. – Ма бђље ти је живљети у ђнђј у́церици ко чђек, но у двђрцу ђе је пакђштиња и нѐслога.

ушепђгљати -āм св **а**. ‘урадити нешто непромишљено’; в. *јамац*; **б**. ‘избрљати, нехотично открити неку тајну’; в. *брзак*.

у́шинути -ѐм св ‘протиснути, укочити у леђима’. – У́шинуло га у леђа, нйје мђгђ д-устанѐ јўтрос.

у́шити у́шијем св ‘зашити, пришити’. – У́шйдер ми ђвај дўгмйћ што ми ђтпаде.

ушићарити ушићарим св ‘стећи нешто, окористити се’. – Згђдно е он ушићарйјо тђ што е обйлазијо тѐча, цјѐпнђ му дрѐва и помāгђ коѐшта, а ђн му препйсђ Лўку.

у́шка ж в. *вашка*. – Причо ђѐдо како су у вђјсци ђпљунули мастиљаву ђлђвку и обђдили у́шку и чўдом се чўдили колко е прѐшла зā нђћ с војника на војника, па смо зāто, велй, одйѐла пāрили; || **у́шљив** у́шљива -о ‘који има ушке’. – Нāшђ онај у́шљиви Рāдиша да ми солй пāмѐт, а н-ўмије ко чђвек да с-йзмије.

ушљѐмати се ушљѐмам се св ‘унаказити се претераном пићем’. – Ушљѐмо се нѐсрећа, нйје мђгђ д-ђдѐ кўћи но пāо у јѐндек и тўјнāк нāзѐбђ.

ушљђкати се ушљђкам се ‘опити се, налокати се’. – Ушљђкђ се после трѐће чāшѐ и нѐ требā га пйтати кђлико иг је јђш пђпијо.

у́шник -йка м ‘део алатке у који се углављује држалица’. – Прђбај да рāзбијеш тў бўсику ушником.

ушпāрати ушпāрам св ‘уштедети, сачувати’. – Ушпāрђ ђн из њѐгове сирђтиње и дāо прилог да се нāпйше јѐдна йкона у-цркви.

у́шпиновати -уем св ‘скувати густ сируп са доста шећера и што мање воде’. – У́шпинуј шећер п-ђнда дђдāј ђрāса и нāправи мѐно колāчића ђѐци.

у́штап м ‘пун месец’; в. *мена*.

уштāпити се уштāпим се св ‘укрутити се од седења или дугог стајања’. – Уштāпише ми се, ђѐцо, нђге од вђликог стђјања.

у́штипак -пка м ‘печиво од дизаног теста које се пржи’. – Нѐш ми вѐровати да и потље седамдѐсѐт гђдйна ко да јђш ђсећāм мйрис ђнијег бāбиниг у́штипāка што нам је пђђекои пут пржила. – Кђ о чѐму, бāба о у́штипцима.

у́штрђ м само у *изр на* ~ ‘на штету, на нечији рачун’. – ђн јѐсте кўпијо згђдну парцѐлу, ал на у́штрђ цѐле кўћѐ, бђгме смо свй ђсетили тў куповйну док нйје свѐ йсплāћено.

у́штрђити у́штройм св ‘кастрирати, ушкопити’. – Нāйђе Мйлић Јѐринић те нам у́штрой веприће; в. *кастрираиши*.

уштўкнути уштўкнем св ‘ишчашити’. – Уштўкнђ у ногу и док га нйсу ђћерали код Мйлоја Бāбића у-Вйчу да му нāмешти, нйје мђгђ стђпѐ.

у́шуњати се -āм се св ‘ући крадом’. – Кад се смркло, ђн се полāко ушўња у кућу, нйко нйје ни премѐтијо.

у́шўр м ‘наканада за неке услуге, ујам’. – Док нйје бйло млйнђва, ђнй кђй су ймали водѐнице ймали су лѐпу вāјдицу од ушўра.

ушўћети ушўћим св ‘ућутати се’. – Штђ си се тй, срѐћо бāбина, ушўћела?

ушушкávати -ушкáвам несв према *ушушкай̑и*; в. *кадива*; || **ушушкати** -ám св ‘добро утоплити’. – Кад ђеца зими по̀ли’ежу, ја иг добро ушушкám у по̀наве да не назéбӯ кад се ў нõи истӯли вáтра.

Ф

фéбро -а м ‘фeбруар; жесток мраз’; в. *о̀тањий̑и*.

фўј! ‘узвик при гађењу’. – Фўј, стдоко једна бeз рeпа.

фўкса ж ‘жена непробирљива у избору мушкараца’. – Пушти онӯ фўксу, кумим те Бõгом, нӯ нйе сáмо онај што е журијо на вoз.

фўлáр -áра м ‘свилена тканина’ – Извeзла е ђeвeримa по мáрамицу од фулáра. – Мáрамица од бeла фулáра / кoгá чeкáш, милe, крај бунáра / Чeкáм тeбe, да нá воду дoђeш / да те пýтам да за мeнe пoђeш.

Ц

цáклити се -й се ‘сијати’. – Кад изгланцáмо нáмештáј пáмучнõм крпõм и о̀чисти-мо прoзоре ракијáнõм стáром грўдњачõм, свe се цáклй кo-нõ о̀глeдало.

цáкнути цáкнe св ‘сетити се у тренутку, схватити’. – Штá ти је тo? пýта муштeријa прoдáвцa на пйјáцу. – Сeмe од јáбукe. – А штo ти је тáкo пáпрeно скупo? – Кад пoјдeш пeт oвијeг сeмeнки, имá да ти цáкну кликeри кo сингeрицa, мoш за дoктoрa д-учйш. И пáзáрe. Нe прoђe млoгo, oвáј се врáђa и кáжe: пa јá сам зa oвйг пeт сeмeнки мoгo да купим цáк јáбукa, тáмо имá прeгрш сeмeнки. А oвáј му вeлй: пa рeкoк ти дa ђe да ти цáкнe кликeр.

цáктати цáкћe несв ‘откуцавати’. – Нйшта се нe чуe, сeм што цáкћe áстáлски сáт.

цáкун-пáкун прил ‘по мери, таман’. – Сáшијo ми Рáдe Милићeвић oди’eло, цáкун-пáкун, стoјй кo пришивeно.

цáлати цáлам несв ‘псовати, ружити’. – Сáмо нeшто цáла пoвзздáн, док јoј нйсам сoпштијo: завeжи! – Нeмoјдe тўјнáк да цáлаш, но ушўти јeднõм.

цáпарити се -им се несв ‘смејати се усиљено, извештачено’; в. *смйешак*.

цáпйн -йна м ‘алатка којом се померају трупци’. – Зeмáјлe смo се мўчили ў шуми док нам Мйлосав и Вйто не скoвaшe цáпйнe, сáд се йгрáмо с трупцима.

цáрeвкa ж ‘сорта крушке’. – Ё, [з]нá-штá, нйје цáбe цáрeвкa: слáђá е од мeдa.

цвeтa ж ‘црна овца са белом пегом по губици или челу. – Цвeтa ми се oблизнила.

цвeтáвати цвeтáвá несв ‘развијати, избацити цвет’. – Цвeтáвa свáкá вoђкa нá лeпoтy; || **цвeтати** цвeтá несв ‘и с т o’. – Гoвoрaшe пoкoјни Рáлe кáкo су у сeлу пe-вaли ў глac: *Цвeтáлa ми рўжa нa ормáну, дoшo милe дa oдлoмй грáну, нeмo, милe, љубaви тйи твoдe, тoб e рўжa из млáдoсйи мoдe*.

цвeтáс -ста -o ‘који има белу белегу на челу (о коњу, волу)’.- Нама свá стoкa цвeтáстa сем Рўјкe.

Цвeти ‘православни празник који се слави у недељу уочи Вáскрca’. – Ми ђeмо ђeцу дa вoдимo цркви нa Цвй’eти дa се прйчeстe и oни й мй; в. *врбйцa*.

цвeтуљa ж ‘крава са белом шаром на челу’. – Йзглeдa ми дa Цвeтуљa трáжи бйкa.

цвй’eљати цвй’eљáм несв ‘кињити, повређивати’. – Нeмo дa е цвй’eљáш, дoстa јoј је нeнe мўкe и нeнe брйгe и бeз тoгa.

цвйклa ж ‘уметак, део’ – Њeнa сўкњa имá чeтири цвйклe.

цвѣкнути -нѣм св ‘пресећи’. – Ўзмидер та кљѣшта те ми цвѣкни ђвѣ жѣцу; || **цвѣковати** -уем несв ‘бушити, поништавати’. – Ка-смо првѣ пѣт ѣшли вѡзом, најѣе кѡндуктор и с нѣком алатком ко кљѣшта ѣзе те нам цвѣкова кѡрте.

цвѣльѡв -а -о ‘ситан, мали, жгољав’. – Нѣшто ми дѡшѡ млѡго цвѣльѡв, нѣ знѡм дѡ ѡн мѡже тѡ д-ѣздржѣ.

цвѣљети цвѣлѣм несв **1.** ‘жалити, оплакивати’. – Цвѣљела су вѣсела ѣѣца дѡни-ма, кад су ѡстала сѣрочѡд, ал, ѣт, дѡде Бѡг те ѡдвркоше и изрѡстоше у чѡсне лѣуде; **2.** ‘оглашавати се ѡтегнутим пискавим гласом’. – Цѣлу нѡћ је кѣр нѣке јѡде цвѣлѡ, нѣје дѡ ѡка склѡпити.

цвѣшња ж ‘кројачки материјал за ревере’. – Кѣпијо сам ти и штѡв, и пѡставу, и цвѣшњу и дѣгмѡд, ѣди код Рѡда ѣ Гѣчу да ти ѣзмѣ мѣру за ѡдиѣло, нѣш ѣћи у прѡ-шевину каконодрѡго.

цвѡкѡтати цвѡкоћѣм несв ‘убрзано ударати доњим зубима ѡ горње (ѡд хладноће, страха’. – Нѡватали смо се ладноћѣ да су пѡчѣли зѣби да нам цвѡкоћѣ.

цвѡња ж ‘ситниш’. – Нѣма нѣје цвѡњѣ, нѣма ни пѡшче зѡ шта да г-ѣједѣ.

цвѣрѣнка ж ‘раса ситних кокошијѣ’; в. *кокиѣа, ѣрелаз.*

цвѣрѣнути цвѣрѣнѣм св ‘попити мало ракије, гуцнути’. – Ѣндак ѡд-мукѣ, поћѣкад цвѣрѣнѣм пѡ-неку, да се рѡзблѡжим кѡлко бѣло; || **цвѣрѣнѣт** -а -о ‘мало пијан, при-пит’. – Мѣшчѣни да е он мѣно цвѣрѣнут, чѣм је нѡкѡ распѡложен.

цвѣрѣѡљак -ѡљка м ‘ситан, закржљѡ плод’. – Згѡдно смо се зѡговѡрили да ми дѡгнѡш првоклѡсне јѡбуке, а јѡк ѡвѣ цвѣрѣѡљке.

цвѣрѣчати -им несв ‘оглашавати се као зрикаваѣ’. – А у смѣрај дѡна, на свѣ стрѡне цвѣрѣ цвѣрѣчи ко нѣки вѣлики ѡркестар.

цвѣрѣчак -чка м зоол ‘инсект *Igylus campestris*’; в. *ѡкоњѡк, кишовина, цѣрѣчѡи.*

цѣв ж ‘шупље издужено цилиндрично тело’. – Трѣбала би ми јѣдна цѣв ѡд двѡ-трѣ мѣтра; || **цѣвка** ж ‘кратак шупѡљ ѡдрезак ѡд зѡве на кѡји се намотѡва прѣѡ’. – Тѣрде јѡш цѣвку у цѣвлѡнѣк; || **цѣвчиѣа** ж дем ѡд *цѣвка*. – Ѣнѡ бѡкѡрна цѣвчиѣа на трѡктору крѡз кѡјѣ прѡлази нѡфта се прѡшѣпљѣла те ми се прѡсѣпа гѡриво.

цѣвлѡниѣа в. *ћевѡниѣа.*

цѣвлѡнѣк -ѣка м ‘дрвена направа на кѡју се навлѡчи цѣв при мѡтању прѣѡ’. – Дѡтрѣкај ми чѡском цѣвлѡнѣк ѣз-зградѣ да смѡтѡм прѣѡју.

цѣвчѣти цѣвчѣм несв ‘пити’. – Нѣкако чѣдо нѣје што нѣма нѣшта, цѣѡ жѣвѡт је сѡмо цѣвчијѡ и ленчѡријѡ.

цѣгер м ‘плетена корпа ѡд прѡћа’. – Тѣрѣмо у цѣгер кѡјмак, а у кѡву сѣр, па на ѡбрѡмѡчу и прѣко планинѣ зѡрѡм за Чѡчак на пѣјаѣ; в. *корѣа.*

цѣдѡљѡка ж ‘цѣдило, метална направа за цѣѣње млѣка’. – Зѣмѡјле се цѣдило млиѣко крѡз грѣдњѡчу, е пѡтље су ѣзмѣсили цѣдѡљѡке, ал јѡ им нѣсам свѣрѡвала но јѡпѣт прѣко нѣ тѣрѣм грѣдњѡчу.

цѣдуљѡка ж ‘папирић, признѡниѣа’. – Ушѡ сам да плѡтим пѡрез и нѣје зѡтурик ѡнѣ цѣдуљѡу што ми дѡдоше; || **цѣдуљѡниѣа** ж дем. – Вѣћѡ сам кад му е ѣ рѣке гѣрнѡ нѣку цѣдуљѡиѣу; || **цѣдуљѡче** -ѣта с дем. – Ѣвѡ цѣдуљѡче дѡдни тѡти личнѡ нѡ рѣке.

цѣк м ‘износ рѡчуна у кафѡни или рѡднѣ, цѣх’. – Јѡ ћу да плѡтим ѡвѡј цѣк зѡтѡ што сам ѡнѡмѡд дѡбѣјѡ јѡш јѣднѡг ѣнука.

цѣлѣвати цѣлѣвам несв ‘љѡбити (икѡну, покојника)’. – Кад ѣћѣш ѣ-црѣву, блѡго бѡби, прѣкрѣсти се и цѣлѣвѡј ѡнѣ икѡну што стѡѣ испрѣд ѡлтѡра.

цѣнѣти цѣнѣм несв ‘ѡважавѡти, поштѡвати’. – Жѡрко и Ѣбрѡд су млѡго цѣнѣли и поштѡвали јѣдан дрѣгѡг; ~ **се** ‘ѡздѣзѡти се’. – Ѣнѡј Танѡсије се цѣни и нѣке јѡде свѡкѡг пѡтцѣнѣй, па га лѣди изгустѣрали и нѣ слушајѣ вѣше штѡ лапрдѡ; || **цѣнѣен** -а

-о 'уважен, поштован, који је на цени'. – Он је ко дѡбар чѡвек и дѡбар домаћин бйјо млдго цѣњен у цѣлѡм крају.

цѣпак цѣпка (об. мн **цѣпци**) м 'дрвени прут који се поставља на основи између задњег краја и нити ради бољег зева'. – Нѣђе ми се затурили цѣпци, а рѣшила сам данас да пѡставим рязбој у кјујни.

цѣпарити се -им се 'гласно се смејати'. – Штѡ се цѣпариш ког ђавѡла, ѡстарићеш й тй па ћеш се сѣтити како си се мѣне смйјо.

цѣпидлака м / ж 'ситничар, који је у стању да се спори око безначајних питања'. – Нѣ треба бйти цѣпидлака цѡо ви'ек јел нйшта нѣ можемо ѡдњети у грѡбље сем дѡбра дѣла.

цѣпидлачити -йм несв 'ситничарити'. – Нйје рђѡв, ал цѣпидлачй ко нйко њѣгѡв.

цѣпнути в. *ћейнуѡи*.

цѣптати -йм несв 'дрхтати, подрхтавати'. – Кад је чѡо ѡнѡ дрѣкало, пѡчѡ е да цѣптй ко прут од стрѡсти.

цѣр м бот 'варијетет храста *Quercus cergis*'. – Ёнѣ ђѣцѣ вѡзѣ се на сѡницама код Ђуранѡвог цѣра; || **цѣрйћ** -йћа м 'младо церово дрво'. – Кад је стйсѡ ѡнај мрѡз о Нйколуднѣ, пѡцају церйћи; || **цѣрѡв** цѣрова -о 'који се односи на цер'. – Цѣров крѡв јѣс пѡтѣжак ал је дуговѣчан.

цѣрѣкати се -ѡм се несв 'смејати се неприродно и непристојно'. – Он ти се сѡмо цѣрѣкѡ нѡкѡ брез вѣзѣ, ко лѡд на брѡшно.

цѣцнути -нѣм св 'пасти с висине, промашити ногом упориште, пропасти. – Кад сйјодик низ бѡсѡмке по мрѡку, нѣкако цѣцнѣм те згѡдно уштукнук у ѡвѡ нѡгу.

цйбнути цйбнѣм св **1**. 'помаћи нешто нагло, тргнути'. – Ђјде ми чѡском помѡгни да цйбнѣмо ѡвѡј пѡњ, не могу сѡм да г-йшчупѡм; **2**. 'нагло испити'. – Ђди да цйбнѣмо по јѣдну, па тамѡ да вйдймо оће л бйти по ѡнѡј: прѡвѡ ко трње, дрѡга ко слѡма, трѣћа йдѣ сѡма.

цйбрити се -й се бесв 'сјајити се, бљештати'. – Ракија се цйбрй ко бйсер, а по врѡу се увѡтијо ћѣнѡр.

цйврије ж мн 'врста клешта'. – Дѡдѡјдер ми тѣ цйврије д-усѡчем ѡвѡ жйцу.

цйга ж 'црна овца'. – Ђнѡ ми се цйга мрѡкала о Мйјѡбѡдану.

цйгѡја ж 'раса оваца'. – Ймѡ Стѣво и цйгѡјѡ нѣколко комѡдѡ, велй да су дѡбре, ал јѡ нѣкако нѡјвише бегѣнишѣм ѡвѡ сѣничкѡ ѡвцу, ѡна мѡж да се ѡјагњй на прѡтини, њѡј мѡрвенй дѡктор нѣ треба нй за шта.

Цйгамѡла ж 'део града у коме живе Цигани'. – Кад завршиш тѡј пѡсѡ на пйјацу, ѡјде да се нѡђемо у Цйгамѡли, па ћемо зѡјно нѡвише преко планинѣ.

цйгѡнисати -ѡнишѣм несв 'изазивати неред, провоцирати'. – Нѣмѡјде вйше да ми цйгѡнишѣте и да се брѡкѡте, него полѡко, слѡжно и тйјо уз зѡговор, јел зѡговор кѡћу гради.

цйгѡнкара ж в. *бубњара*. – Купйјо ћѣдо на вѡшеру цйгѡнкару, па е нѡмештијо у нѡшу сѡбу, нѣма вйше зймѣ.

цйгѡнлук -ѡнлука м 'неред, хаос, беспоредак'. – И у-штали, међ гѡведима се знѡ рѣд, а јѡдно ти у-кући, нѣћу да вйдйм ни чѡем нйкаки цйгѡнлук.

Цйганче -ета с, зб **Цйганчѡд** 'циганска деца; унучад од миља'. – Дѡћи ће ми за славу бѡбина слѡткѡ цйганчѡд.

цйгѡр -ѡра м 'цигарета' в. *синуѡи*; || **цйгѡрчина** ж аугм пеј *цйгарейѡа*. – Штѡ си запатрљйјо тѡ цйгѡрчину, прйличѣ ти кѡ пйлету сйса; в. *йуор, мангуй*.

цйгла ж 'опека'. – Мй смо за ѡвѡ кѡћу прѡвили цйглу вође на лицу мѣста.

цйглѡна -ѡнѣ ж 'погон, фабрика за производњу цигле'. – На улазу у Гучу зѣмѡјле је бйла цйглѡна и црепѡна, сад јѡк.

цiго -а м ‘Циганин од миља’. – Цiго, ајд отпјевај ону: *Цiганка сам мала*.

цiговати -уем ‘правити набор на блузи, сукњи, наборати’. – Сашила јој Јула аљиницу цiговану, сви́ма се свиђа.

цигу́љати -уља́м несв ‘свирати на жичаном инструменту’. – Бијаше Циганин Ми́ко из Бјелице ко́и је цигу́љб на вијоли́ни, ни́је му би́ло ра́вна на-далеко.

цiје́в ж в. *цiјевљика*. – Од зóвине цiје́ви смо пра́вили пу́цаљке и штрца́љке.

цiје́дити цiје́дим несв ‘одливати млеко кроз це́дило да би се одвојила нечистоћа’. – Ёне́ је у ку́јни, це́ди мли́еко; || **цiје́днути** -не́м ‘мало се оцедити (о земљишту после кише)’; в. *ора, ои́равиии, раоник*.

цiје́ћ м ‘луг, пепеко куван у води’. – Ондак смо ти цiје́ћом пра́ли по́шаве и ко́ешта.

цiје́пати цiје́пам несв ‘цепати’. – Ја са́д ци́јепам др́ва, не́ могу до́ћи на до́ручак.

цiјекати в. *ћеикаи́и*.

цiјју́к м ‘висок пискав глас (миша, пилета)’. – У́чини ми се да чу́к не́ки цiјју́к.

цiјју́кати цiјју́чем несв ‘оглашавати се цију́ком’. – Играју се ће́ца бр́залица, а овó наше по́че: че́тири ча́вчића на ча́нчићу чу́чећи цiјју́чу; || **цiјју́кнути** цiјју́кнем св према *цијукаи́и*. – *пример*

цiк у *изр.* у ~ *зоре* ‘расвит’. – Ото́-до́ба се, ће́цо, не́ кре́ће на-пу́т но ви́ фи́но и зго́дно но́ште во́ђе, па у́јутру у цiк зорé, пу́т по́д-ноге, с Бо́жјом по́моћи. – По́рани-мо на́с две́ у цiк зорé, у́земо обра́маче, на́товаримо си́р и ка́јмак и на́више преко плани́не за Ча́чак, сти́гнемо на пи́јац на вре́ме, још муште́рије ни́су по́челе да до́лазе.

цiка ж ‘вика, галама’. – На́ста не́ка цiка, шта би́ са́д, пита́м се, кад онó ћа́ци изи́шли на одмор.

цiкнути цiкне[м] св **1.** ‘пући, разбити се попут стакла’. – Кад зи́ми из ла́дне со́ббе унесéш ча́шу, не́мо одма́ да си́паш не́што вру́ћо, пр́во е за́гри над шпо́ретом да не́ цiкне; **2.** ‘пореметити памећу’. – Цiкно́ ве́сели Ми́кета на́чисто, а би́је о до́бар, ко до́бар да́н; **3.** ‘прокиснути, ускиснути (јело, вино)’. – Бо́гами цiкнуло ми овó ви́но, ва́ља за си́рће.

цикови́на -инé ж ‘јак мраз’. – Стй́сла овá цикови́на, не́ мили се чо́веку ла́сно д-изй́је од шпо́рета и́јако е насту́пијо ма́рт, ал то́ ти је онó: ако зи́ма не́ уједé, она́ ре́пом о́шинé.

цили́кати ци́личе несв ‘шкрипати (о запрежним колима с притегнутом кочницом)’. – Иду́ раба́ције јéдан за-други́м, а онó одје́кују ме́денице, чу́е се шкри́па и ци́ликáње па́пучица.

цили́ндар -ндра м ‘шешир’. – И он на́бави́о не́ки ци́линдар па га на́туко на-гла́ву и ше́пуре́ се кроз се́ло ко у́сра́н го́лу́б.

ци́љати ци́љам несв **1.** ‘нишанити’. – Сви́ смо ци́љали да ко́ па́трљом, ко́ каме́ницом, о́мла́тимо ону́ кру́шку што е на в́ру, и ни́ко не́-погоди док не́ до́ђе ре́д на Ра́да Ча́уру; **2.** ‘алудирати на нешто, покушавати да се нешто сазна на основу индиректних назнака’. – Види́м ја на́ шта он ци́ља, а све́ обила́зи на́около ко ма́че око вре́лэ варéникé.

цiмати -ам несв ‘климати, мрдати, покушавати да се нешто уради’. – Ёт не́како цiмáм ко́лко се мо́же у о́вијем го́дина́ма; || **цiмнути** цiмне́м св према *цимаи́и*. – Прóбо он да цiмне́ ону́ жи́лу, ал ни́је мо́го док је ни́је отко́по бу́даком; в. *цибнуи́и*.

цiмбало с ‘музички инструмент’. – Ми́ко цигу́ља у виоли́ну, а Ма́зало у́дара́ у цiмбало.

цiмéнта ж ‘алуминијумско лонче за воду’. – На извору́ код Брэ́ста го́дина́ма е ви́сила на гра́ни цiмéнта па кад не́ко до́ђе да пи́је во́де ил да за́вати у судо́ве он се по́служи ш њом па е јопéт ту́ри на њéно мéсто.

цимет цимета м ‘миришљави прах који се ставља у колаче’. – Ўкувала нам нана сўтлијаш па одозгѡр потрўсила циметом.

цимина ж ‘врежа од кромпира’. – Кад смо пѡвадили компире, цимину смо скўпили на гѡмиле па запалили.

цимйтли непром ‘који је боје цимине’. – Оварбала ми Лѣпа бѡјаѡинка рўдицу Жарку за полўвѡр у неку згѡдну цимйтли бѡју.

цинкарити цинкарим несв ‘потказивати, денунцирати’. – Он ти је бѡјо цинкарш, млѡге лўде је цинкарѡио и споради њѣга су нѣки награбўсили.

цинкарш м ‘онај који цинкари, потказује, денунцира’. – Нѣма гѡрег пѡсла од бѣдѣ кѡјў рåde цинкаршѡи, ал се врѣменом ѡткрије њѡно нечовѣштво.

цѡѡц м ‘целац, непрогажен снег’. – Нѣма дрўге, загазисмо у ѡнāj цѡѡц и шѡбāj напрѣд. – Нисам мѡгѡ да прѣђем преко нѡликѡг цѡѡца.

цѡпўн м ‘сужење, уска цев на дну воденичког бадња’. – На днў бадња ти је цѡпўн кроз кѡј вѡда јаким млазом ўдарā у кѡло и ѡкрѣће га.

цѡркле ‘столарски шестар, алатка за цртање кругѡва’. – Дѡдāj ми цѡркле да ѡпшешем крўг па да пѡтље прѡрежѣм рўпу.

цѡц м ‘тањи памучни материјал’. – Раније смо свѣ ѡљѡнке шѡли код шнājдерке од рāзнијег материјала кѡнѡ што е цѡц, поркет или штѡв.

цѡцвара ж ‘просто домаће јело од брашна и масти’. – Ми смо ти порасли на пѡпари, цѡцвари, качамаку и прѡби.

цѡција м / ж ‘тврдица’. – Он ти је цѡција нѣвиђениг рāмера, њѣгов дѡнар је вѣћи од Овчара, рѣкла му ћерка да е кѡр Јања за њѣга бѡјо расѡпник.

цѡцијашити -ијашим несв ‘шкртичити, уздржавати се од издатка, скуплѡти богатство’. – Ѳста да цѡцијашѡи цѣо жѡвот и да скўпља ко хрчак.

цѡцовина ж ‘материјал од цица’. – Набавила сам цѡцовине да ћеркама сāшијем по ѡљѡницу за Ылїндан.

цѡча ж об. у сталној вези *цѡча зима* ‘веома хладно време’. – Бијаше цѡча зѡма, ал кѡ те пѡта, што се мѡра, мѡра.

цѡчати цѡчѡ несв ‘оглашавати се цѡком (о гладним свињама’. – Јѡпѣт цѡчѣ ѡнѣ нѣснѣ свѡње, ѡд-де, сине, накѡси мѣно ћѣтелине па им бāци прекѡ-прѡшћа еда би се смѡриле.

цѡвљѡика ж ‘цев од зове на коју се намотава пређа за потку при ткању’. – Мѣне ћѣца на цѡвљѡанику намѡтају пѡвише цѡвљѡѡка пѡткѣ да јā не дангубим.

цѡѣдило с в. *цѡѡљка; изр. ѡстāвиши на цѡдилу* ‘напустити у ѡдсудном тренутку’. – Ѳставише га на цѡдилу. – Ѳстаде ко брабѡњак на цѡдилу.

цѡјѡнац -пца м ‘шипка која се провлачи кроз основу приликом ткања’. – Иди помери цѡјѡнце, не могу да ткем! (9).

цѡмакати (се) цѡмачем (се) несв ‘љубити се упадљиво’. – Пѡчѣше да се цѡмачу кѡ да се нѡсу виђѣли стѡ гѡдѡна.

цѡмѡзра ж ‘жена коју је лако расплакати’. – Ёнѣ је ѡнā цѡмѡзра јѡпѣт слѡнѡ тāмо, не врѣди јѡј гѡвѡрити.

цѡмѡдруша ж в. *цѡмѡдра*. – Åјде да виђѡмо кѡјā е ѡд вāс двѡје бѡљā цѡмѡдруша;

|| **цѡмѡдрушица** ж дем ‘девојчица која цѡмѡдри’. – Пљѣсни тў цѡмѡдрушицу пѡ дупету, д-ѡмā рāзлога да цѡмѡдрѡ.

цѡмѡдруља ж в. *цѡмѡдра, цѡмѡдруша*. – Нѣмѡ ону цѡмѡдруљу да размāзуеш;

цѡмѡдрити -ѡм несв ‘плакати тихо и испрекидано’. – Цѣли боговѣтнѡ дāн је цѡмѡдрила, нѣ знāм кѡјѡ су јѡј јāди.

цѡмѡдро м ‘онај који јѡца, плаче испрекидано’. – Цѡмѡдро јѣдан, шта цѡмѡдрѡш тўјнāк кѡ нѣка женѣтина.

цми́здроња м в. *цмиздро*. – Како те није срамџта, цми́здроња јџдан, сљиниш тујнак ко нека стрйна, сџтра трџба вџнйк да бй́днеш; || **цми́здроњица** м дем пеј. – Ушуће ли онај цми́здоњица или јџш књџзи гџренаке.

цми́ља ж ‘врста детелине’. – За цми́љу џткуеш кџсу на јџдан, за трџку на дрџги а за лџцџрку на трџи на́чин (7: 42).

цџкла ж ‘доњи део зида, обично од тесаног камена’. – Зџмајле се цџкла зидала од тџсаног камена, пџтље су тџ измџтели и пџчели да правџ од бетџна.

цџкстати цџкџем св ‘чујно сисати’. – Чуеш како џџца цџкџ болбџне.

цџкула ж ‘војничка ципела’. – Бијагу се саџгале цџкуле, па кад пџнџ кйша, бй́днџ мџкре нџге, ал кџ те пйта.

цџл м ‘мера за дужину 2,5 цм’. – Бијаше дџбар пџсек, слџнина е бйла пџт цџла дебљинџ.

цџлбџнга ж ‘камени испуст на спољашњџ страни прозора’. – Поглџдни како е мајстор йсклесо цџлбџнге на прозорима, ко да нйсу рџкџм рађене.

цџв м зоол ‘бескичмењак *Vermes*’. – Трџше рџдиле ко китина, ал штџ врџди кад у свџкџй йма цџв. – Тај је рџдиџо кџ цџв, дџн-нџћ, ал га зџџило време. – Ниђе да се смйри, ко да йма, д-йзвйнеш, цџве у гузици; *изр.* ~ *сџмње* ‘зачетак сумње у нешто’. – Откад је премџтиџо да џн йзлази нџћи из џџне џвлије, пџчџ да га нагрйза цџв сџмње; || **цџвйћ** -йћа м дем; в. *ишчайрљџйи, сарана*; || **цџвљив** цџвљива -о ‘који има црва’. – Дџбро су рџдиле шљйве, ал вџлда џе иг нйсмо прскали, дџшле цџвљиве; || **црвџџчив** -џчива -о ‘кога је нагрйзао црв, прозукао’. – Нџ ваља ти тџ грађа, вйш да е црвџџчива. – Кад је дрво црвџџчиво, нџ ваља за јџпију јел цџв ти је чџдо: нйје цџба казано да и највећй грм цџв џбџли.

цџвџн ж ‘црвенило. – Кад је џн пйта дџ л би пџшла за џџга, џџ џбљй цџвџн; || **цџвџн** -џна -о ‘који је црвене боје’. – Кад је вџчџ црвџно, кажу да џе јџтро бйти вџдро; || **цџвенкџс** -ста -о ‘који има благу црвену нијансу’. – Бијаше џнај пиџвац накџ цџвенкџс и џн заклџпећџ крилима и закукурйче први.

црвџндаћ -џћа м **1.** ‘птица певачица *Egithacus tubescula*’. – Црвџндаћ ти је ма́ла тйчица кџја вџга рџзне мџве; **2.** ‘стара црвена новчаница од 100 динара’. – Нџџе без црвџндаћа нйко нйшта да ти пџмогнџ и гџтова ствџр.

црвџнпџрка ж зоол ‘птица црвених крила’. – Нџшто свџ мање вйђам црвџнпџрке, рџније иг је бйло кџлко џш.

црвџњети -нйм несв ‘пџстајати. бивати црвен’. – Дџбро, џџцо, кџ е рџзбиџо прџзор, пйта џтац а мй пџчџсмо црвџњети.

црвйњџк м ‘легло црва’. – Штџ се сйљйш брџ, зар нџ знаш да ћемо и тй и јџ бйти џбични црвйњџци, рџна црвима.

црвџглав -џглава -о ‘пргав, својевољан’. – Тџ црвџглаво, брџ, кад зџдрџ, нџ-мош нйшта да му зџгџворйш; в. *своџглав*.

црвџљак -џљка м ‘црвљива воћка (об. шљива)’. – Мй црвџљке нџ купймо, но пџштймо свйње да иг пџјду.

црџуљати -џ ‘успорено млети (о воденици при слабом дџтоку воде из јџза)’. – Мељџ помџно, на уставу, ал пџмало црџуљџ.

црџпљика ж ‘цреп, опека за покривање крова’. – Замјџнде, сйне, џнџ црџпљике што е избџлајивала олџја, џџјати се кйшџ.

црџпуља ж ‘земљана посуда за печење хлеба, јџла на огњйшту’. – Тџрймо тйјџсто кад нарасте у црџпуљу па е зџтрпџмо жџром и тџкџ йспечџмо пџгачу.

црќџвати црќџвам несв **1.а.** ‘липсавати, крепавати (о стоци)’. – Ўшло нџко злџ у џвце и пџчеле да црќџвају; **б.** пеј. о џудима ‘боловати’. – Нџлйзџ се нџћас у кавџнчини и сџд црќџва џд мукџ и пџвраћџња; **2.** ‘гласно се смејати’. – Ёнџ иг слџшају Йлију

и цркавају ђд-смија; || **цркнути** цркнуем св према *цркаваџи*. – Манџлу цркџ бик од пџт товџра, а ђна кџка за „маћком“; || **црћи** црћнем св ‘и с т о’. – Нџ мош ти нџ зџр да црћнџш, штџ те снџшло – трпи и шути.

црквица ж ‘мало новца, средстава за живот’. – И ђнџ мџно црквице што џмџ стџчџ за дувџнчину и ракичину.

[црква] ж. – У Драгџчеву џмџ црква џ-Гџчи, па ђндај у Тијџњу, Кџтражи, Виџи, Каџни и Гџрачићима и ђнџмо под Овџаром џмџш маџнастире Трџице и Срџтџње; || **црквиенџ** -џ -џ ‘који припада цркви’. – Запиши у црквиенџ калџндџр кад је водила Жџтуља, да би се знџло кџд се тџли. – Нџкад су лџзнички виногради бџли црквиенџ џмџње.

црквиџњџк -џка м ‘црквиенџ служитељ, звонар’; в. *неморалан*.

црквица ж ‘место на коме је некада била црква, остаци цркве’. – Лџш на црквици џмџ камџња од зџџџва некадашње цркве.

цркотина ж ‘угинула животиња, стрвина’. – Ђсетиле орлушине цркотину и џнџ иг како круже, не зџвџ иг цџбе чистџчи.

црн црна -о ‘који је црне боје’. – Ми смо се рџшили за прџчинџм и нџсили црне кџшуље до гџдишњице.

црнгарица ж ‘црномаџаста женска особа, црнка’. – Фџна жџница, дџшла нџкџ црнгарица, џно јџс мџно пџверџтџзна, ал је џбојит радник да нџ мош пџјмити.

црниџна -џнџ ж ‘црна одеђа која се носи у жалџсти’. – Бџгме јџ ћу да нџсџм црниџну до гџдишњице, заслџжијџ е тџ мџј тџјџ, и ђн је нџсијџ за џџговим џцом.

црница ж **1.** ‘квалитетна земља црне боје’. – Дџџбра му ђнџ џџва у Дџловима, црница, тџ рађа нџ-љџпоту; **2.** ‘сорта трешње’; в. *белица, џрешња*.

црномаџџс -ста -џ који је црне пути, тамнопут, гарав’. – Ёмџ ђна момчића, ва-спџтан дџчко, дџшџ нџкџ црномаџџс и џљџџван.

црнџок -џџка -џ ‘са црним очима, црних очију’. – Бијџше кџ вила Равџјџјла, танкџвијџста, дугџнога, дугџкоса, црнџџка.

црношљива ж ‘сорта шљиве’. – Стижџ и црношљиве да се кџпџ и већ су пџчеле да кџцкајџ помџно.

црњџан црњџана м об. у *изр. црњи црњџане* ‘несрећник, кога нијџдно зло не обила-зи’; в. *сџврс*.

црњџети се црњи се. – Свџ три су се црњџеле кџ да су Цигџнџице и свџ три су мџџго згџџно џграле џ-колу.

црњџосав м ‘жесток укор’. – Црњи црњџосаве, штџ почџње.

црџтало с ‘део плуга, нож који вертикално расџца бразду’. – Мџрам да клџпам црџтало, бџље ће да ђџсџца.

цџбок цџбока м ‘изнутрица заклане животиње’. – Зџмајле смо ми ђ од цџбока прџ-вили мезџлуке, па црџвца, па цџгарицу на жару, па чкемџиће, па кавџрму и коџшта, тџ сџд ниџко не зарџзуе, побјџшџџ џарџд, згџџно ме стра бџз тога.

цџг цџга м **1.** ‘матица, шраф’. – Ёзми кџљџч те прџви дџџбро цџгове; **2.** ‘гутџј’. – Ёмџ је дџбар цџг: ђџма је препџлџвиџ вџџшу. – Кџ џмџ бџљи цџг ђн закачи пџвише ракијџ из чџтурџ па ђма пџстанџ весџлијџ; **3.** ‘прџток ваздуха у џџаку’. – Ошкриџни вџрата од пџпџљаре, ђма ће ђџџк д-џмџ бџљи цџг; *изр. из цџга* ‘ђџџданпут’. – Кад му рџџок кџлко цџним кџња, није трџпнџ, ниџ се штџ премџшљџ: из цџга ми прџжџ рџку и велџ – нек бџџднџ сџ-срџџм!

цџгати -џм несв ‘пити алкохол са краћим прекидима’. – Од тџгџ и мџкџ смо пџџџкад цџгали помџно д-џбџџжимо ђвџ пџсту самџћу; || **цџгнути** цџгнем св ‘попи-ти који гутџј алкохола, гуцнути’. – Ёватџ ме нџка тџга кад се сџтџм кџџо е зџмајле

било и кòлко е тјунџа чѣљади и бравѣ њмало, па да се мѣно љблѣжим – ја цѣгнѣм пòнекѣ.

цѣгер м ‘постава, конац, дугмићи што је, поред штофа, потребно за одело’. – Код тòг мајстора тѣ òднесѣш сѣв матерѣјѣл и штòф и цѣгер, а òн ти сѣшије одиѣло сѣмо такò.

цѣко -а м ‘куче (одм.). – Òнѣј мòј цѣко се умѣлава, машѣ рѣпом и цвилѣ од рѣдости кò нѣко диѣте.

цѣрик! узв коњу да крене уназад. – Цѣрик, Ђцко!

цѣрирати -ѣм несв ‘возити, кретати се колима (таљигама) уназад’. – Нѣси мòрò да иг цѣрикѣш, мòгли смо прòћи; || **цѣрикнути** цѣрикнем св према *цѣрикаѣи*. – Цѣрикнути кòла мѣно нѣзѣд, да прòнесѣмо кѣзан.

цѣрити цѣри несв **а.** ‘истицати из посуде’. – Нѣси дòбро зѣвијò шѣтòв, ви[ди] ж да цѣри; **б.** ‘показивати осеѣај глади (у тренутку кад се види нешто што би се с апетитом појело’. – Цѣри ми вòда на ѣста; || **цѣрвати** -ѣ несв дем ‘помало цѣрити’. – Пòчала е рѣкија по мѣлко да цѣрѣ ѣ поставу.

цѣцати -ѣм несв ‘љуљушкати на крилу’. – Òди да те бѣбица мѣно цѣцѣ на крилима.

цѣцлати цѣцлѣм несв ‘сисати из флаше преко цѣцле’. – Кад је бѣјò мѣли, Рѣде по цѣò дѣн је цѣцлò док га нѣна нѣје прѣварѣла и рѣкла да е вѣпар пòјò цѣцу; в. *цѣцула*.

цѣцула ж ‘цѣцла’. – Опѣри ову влѣшицу и цѣцулу врѣлòм вòдòм па подмлѣчи млиѣка и пòдѣј ѣтетету, сѣће òно да зѣплаче и да трѣжи сѣсу; || **цѣца** ж дем. – Сѣ-ѣе тебе бѣба да дѣднѣ цѣцу.

Ч

чѣбар чѣбра м ‘дрвена посуда отворена са горње стране у којòј се чуваò сир’. – Кад ѣкупѣм сѣр у чѣброве, ја иг поврзѣм з-грѣдњачòм да се не нѣтрѣне, ал чѣсто скидѣм плѣсан док сѣр зрѣлѣ, да не-узлѣѣ; || **чѣбрић** -ѣна м дем. – Виѣји койцнѣ је чѣбрић кѣпијò на вѣшеру; || **чѣбрина** ж пеј. – Расѣшила се òнѣ чѣбрина и олабѣвили òбручови, јѣдва е закѣселѣк.

чѣбренѣк м ‘мотка за ношење чѣбра, провучена кроз рупе на ѣговим дѣжим дугама’. – Свѣ смо цѣбру из кѣчарѣ изнòсили меѣу сòбом на чѣбренѣку.

чѣбрица ж дем ‘мањѣ чѣбар’. – У òнѣ мање чѣбрице бѣба е укѣплѣла стѣри кѣјмак

чѣвор м ‘прост, наиван човек’. – Ёј, чѣвору јѣдан, ѣ-са-мнòм, нѣсмо мѣ више нѣ за шта.

чѣврѣлати -ѣм несв ‘брзо говорити, не прѣстајати с причом’. – Сѣмо чѣврѣлѣ, не утòлѣва, кò да е прѣвлѣн у водѣници; в. *зѣвијук, ѣврѣлѣи*.

чѣгòрје с в. *чѣйор*. – Бѣјѣше од òног мрѣза стѣгло чѣгòрје по-пѣту, нòге д-ѣзломѣш.

чѣгрѣлати -ѣм несв ‘лупкати (ò алкама ланца по каменом пѣту)’; в. *синѣир*.

чѣдити -ѣ несв ‘димити’. – Нѣшто ми млòго чѣдѣ шпòрет у зѣдње врѣме, мòрам да зѣпѣлим òцѣк д-ѣзгорѣ гѣреж; в. и *чѣѣа*.

чѣдор м ‘шатор’. – На òнòм прòплѣнку ти је òндај вòјска рѣзапѣла чѣдор, вѣлѣ да им је тјунџа бѣјò штѣб.

чѣѣ ж в. *чѣѣа*. – Натѣложила се чѣѣ и нѣчисто зѣунула òцѣк, док га нѣсмо прòчѣстили, нѣје мòго шпòрет да гòри нѣ лиѣк, сѣмо пѣши.

чѣѣа ж ‘гареж који настаје тѣложењем чѣстица које носи дим, гар’. – Скѣни ми, òѣију ти твòјѣг, сулундѣре д-истрѣсѣм чѣѣу, нѣшто ми пѣши шпòрет; || **чѣѣѣв** -а -ò

‘који је потамнео од дима’. – Очију ти твојг, ћерко, штѣ си дозвѣлила да ти кујна бјиднѣ наѣ чѣјава, ўзми чѣтку и крѣча па ѡкречи сама, није то нѣка мајстѡрија. – Нѣмѡ да ти кујна бјиднѣ чѣјава, није тѣшко ѡкречити.

чѣзбен чѣзбена -о ‘широке руке, гостољубив, који воли да почаст и дочека госта, пријатеља’. – А ѡни, чѣзбени, ијњѣли би свѣ што имадѣ да те пѡчастѣ наѣ з-дѣшѣ; в. *чѣзбен*.

чѣйр м ‘ливада’. – Имали смо, велї Милѣва, дѡље у чѣиру двїје кѡшаре и стѡ двѣс й-трї ѡвце; в. *сїѡдинарка*.

чѣк прил ‘далеко’. – Ўдѡла се чѣк тѡмо нѣђе с ѡнѣ стрѡнѣ Морѡвѣ.

чѣканац -ѡнца м ‘чекић за откивање косе’. – Пѡвадисмо бѡквице и чѣкѡнце и пѡчѣсмо д-ѡткївамо кѡсе.

чѣкарѡс -ста -о ‘који је разнобојних очију’. – Ѧн дѡшѡ наѣ чѣкарѡс: јѣдно му ѡко кѣштењѡсто, а дрѣгѡ плѡво кѡ лѡн.

чѣкља ж ‘дугачка дрвена мотка на којој је са једне стране учвршћена врста мотике којом се извлачи пепео из хлебне фуруне или кокошје љубре из кокошињца’. – Гѣрни тѡм чѣкљѡм жѡр у крај врѣнѣ па кад се мѣно запѣпелї и стїшѡ убѡци прѣжуљу з брѡвчетом.

чѣкмак чѣкмака м ‘кресиво, огњило, оцило’. – Ўзмѣ чѣкмак, трѣд и бјелѣтак и полѡко крѣшѣ д-ўпѡли цигѡру.

чѣкнѣт в. *ћакнућ*.

чѣкшире ж мн ‘врста панталона’. – Омѡњале ти, вѡла Бѡгу, чѣкшире, мѡрамо да шїемо вѣћѣ.

чѣлабрѣцнути -ѡбрѣцнѣм св ‘појести мало, колико да се »превари«
глад’. – Чѣлабрѣцни мѣно, док нѣ сташѣ вѣчера.

чѣлија ж ‘неприступачан предео’. – Ђѣ се ўдаде у ѡнѣ чѣлију, нѡђе би и ѣѡвѡ нѡгу слѡмијѡ.

чѣмити чѣмїм несв ‘усамљено чекати, надати се’. – Такѡ ти је ѡн весѣлнїк чѣмијѡ у тѡмници, ни крїв ни дѣжан, тѡлике гѡдине; || **чѣмѡвати** чѣмуем несв ‘и с т ѡ’. – Чѣмѡвѡла е весѣлница тѡлике гѡдине ѡтѡд су јѡј ѣѣца пѣкла по свиѣту.

чѣмѡв чѣмѡва -о ‘који је од чѣмѡвине, ѡб. од јеловине’. – Чѣмѡв прѡг се врѣменѡм и злїже од гѡжѣња, зѡтѡ су нѡши прѡгове прѡвили од рѡстовинѣ ил јѡсѡновине.

чѣмѡвина ж ‘јеловина’. – Начїнијѡ ми Тѡша млѡго дѡбре клѣпе од чѣмѡвине.

чѣмѡтиња ж ‘депресивно стање, снужденост, туговање, ѡчајање’. – Ўватила га нѣка чѣмѡтиња, не прѡзбѡрѡ јѣднѣ, ко да се нѣ-вѡља.

чѣмпѡра ж ‘ланац испод доње вилице коња повезан са ѣмом ради лакшег управљања’. – Кад му нѡбијеш чѣмпѡру, и мѡ да слѣшѡ кѡ бѣла лѡла.

чѣнак чѡнка м ‘плића дрвена посуда са поклопцем у којој се носи сир. – Кад смо ишли ў-школу, у вѣћѡј тѡрби смо нѡсили књїге, а у мѡњѡј лѣб и чѡнак са сїром; || **чѡнчїћ** -ића/-ића м дем. – Пѣваше Стѡное С(у)рѣција: у чѡнчїћу мѣно сїра / у иѡрбици ирѡја / шїћ да рѡдим јѡ са иѡѡбѡм / гарѡвушо мѡја; || **чѡнче** чѡнчета с дем. – Тѣрде ми у чѡнче мѣно сїрца и кѡмѡчка.

чѡнгрѣати -ѡм несв ‘лупати, трескати (обично тањирима)’. – Чѣем јѡ да чѡнгрѣају тањїри, знѡчи бїће рѣчка. – Чим пѡчѣше да чѡнгрѣајѣ тањїри, ѡн се пѡјѡвї ѡднѣклѣ.

чѡнкѡлиз -ѡлиза м ‘улизица’. – Ѧнѡј чѡнкѡлиз јѡпѣт дѡшѡ да нас прислѣшѡе.

чѡнтра ж ‘кожна торба’. – Идѣ ѡн преко пїјаца с ѡнѡм нѣговом чѡнтром, а сѣљаци мїслѣ да е ипѣктор; || **чѡнтрица** ж дем. – Кад је пѡшѡ ў-школу, кѣпили му нѣку чѡнтрицу, ал јѣдва е нѡсијѡ; || **чѡнтрѣтина** ж пеј. – Идѣ с пѡпом поклїсѡр

и нѡсї у једној рўци цегер, а у другој нѡку велїчку чантретину, ѡндај се пѡповима нїсу давале пारे кад свѣти водицу, но му даднѣш пасуља, јажїи и тако нѣшто.

чантрати -ам несв 'зановетати, приговарати, звоцати'. – Нѣмѡј тўјнѡк да чантраш вїше, тако ти Бѡга.

чѡп м 'шаблон за распоређивање кровних летава'. – Полѣтвасмо крѡв под чѡп, па ћемо сўтра да дїжѣмо црѣп, ако Бѡг да.

чѡпак чѡпка м в. *чѡпоњак*. – Нїшта лѣпшѣ од ѡнїг врућїг чѡпака кад се испече прѣсе.

чѡпара ж 'стара неупотребљива посуда'. – Сўни у ѡнў чѡпару водѣ те тўри пред кѣра; в. *изорати*.

чѡпкати -ам несв 'јести откидањем комадића прстима, чупкати'. – Мѡжемо л њ мї да мѡло чѡпкамо ѡ-тѣ пецивице?; || **чѡпнути** -нѣм св према *чѡпкаїи*. – Ђди чѡпни мѣно мѣсице с бравчета, блага ћѣду; || **чѡптати** чѡпћем св в. *чѡпкаїи*. – Поглѣдни како ѡнѡ диѣте чѡпћѣ увѣнце од божитњачета.

чѡплїзгати чѡплїзгѡм несв 'причати свашта, дуго и досадно, неповезано, брбљати'. – Не ўлази, тѡмо жѣне чѡплїзгајў, да иг не рѣметїмо.

чѡплїз-дивѡн -ѡна м 'бесмислен разговор, брбљарија'. – Вѡдѣ чѡплїз-дивѡн пѡваздѡн, а свѣ нѣ ваља жўте бѡнке што су тргомўдале.

чѡпница ж 'уска дуга, којом се замењује нека дотрајала'. – Дај д-ўбѡцимо воће јѣдну чѡпницу.

чѡпоњак -ѡња м 'део свињске ноге од колена до папка'. – Рале ти је нѡјвише вољѡ од пѣченог прѣсета д-ѡглоћѣ чѡпѡње.

чѡпѡр м 1. 'грудва смрзнуте земље'. – Пѡмрзла зѣмља те о јѣдан чѡпѡр рациѣпик кѡндуру; 2. 'остатак одсеченог дрвета, гране'. – Закачик за нѣки чѡпѡр ў-шуми и поциѣпак гўњу; || **чѡпѡрје** с 'замрзнута, неравна површина'. – Кад смо крѣнули преко ѡнѡг чѡпѡрја, зѡмало не излѡмисмо нѡге; || **чѡпорнѡвит** -ѡвита -о 1. 'нераван, с много чѡпорја'; в. *завейрина*; 2. 'неко кога није лако савладати, надмудрити'. – Бѡгме је чїча јѡш чѡпорнѡвит, нѣ плашї се нїког сем Бѡга жївога.

чѡпркати -ам несв а. 'чѣпркати, канцама копати земљу бацајући је назад у потрази за храном (о кокошки)'. – Тѣрѡјде ѡнў пилѡдију да не чѡпркајў по бѡшчици; б. 'помало копати, копкати'. – Чѡпркѡ и ѡна у бѡшчици, пѡмѡже бѡби; в. 'претурати, тражити нешто'. – Ћѣдо велї да бѡба нѣшто чѡпркѡ и да тражи нѣшто што ће је сѣтити на млѡдѡс.

чѡпрљати -ам несв в. *чѡпркаїи*. – Ўзелo и ѡно мѡлу мѡтичицу па уз ћѣда и ѡно нѣшто, бѡксем, чѡпрљѡ.

[**чѡрапа**] ж; в. *кукаљ, назувица*; || **чѡрапица** ж дем; в. *кукавица, шїприкаїи*; || **чѡрапчина** ж пеј; в. *гаће*.

чѡрати чѡрам несв 'бавити се магијом'. – Ђна е стѡлно нѣшто чѡрала и зѡтѡ е и кѡзнијо Бѡг, вїш штѡ е пўста дѡчекала, нїје знѡла да е и кѡзано: нѣмѡј па се нѣ бѡј.

чѡркати -ам несв 'изазвати искре померањем запаљених дрва на огњишту'. – А ћѣдо сѣдї крај прѡчѣвља, чѡркѡ по мѣно вѡтру и прїча нам коекакѣ догодѡвштине из живѡта нѡшијег стѡриг; || **чѡрнути** -нѣм св 'разжарити ватру да боље гори'. – Чѡрни мѣно вѡтру да прѡврї млиѣко, нѣшто се зѡшатила.

чѡрлѡма -ѡмѣ ж фолк 'коло'. – После жїкїнца свирѡчи ѡкретоше на чѡрлѡму.

чѡршав м а. 'простирка од тежине или друге тканине која се ставља преко сламњаче'. – Тўри чїсте чѡршаве на крѣвете; б. м 'стољњак'. – На слѡвском астѡлу је стѡјѡ извѣзен чѡршов.

чѡршија ж 'варош'. – Рѣког ти, свѣ жїво грмѡчило у чѡршију, нагрнulo ко ѡвце на сѡлило, нѣма кѡ да ти клѣпѡ сѣкиру, да поткуе бѡва, д-ўдарї брњўшку свињчету

йл да га устроји, да ти посечй, да ти чеклѣишѣ грађевину, д-узведѣ уз маије, д-уврши и да ти полемѣзѣ сйѣно да не закиснѣ, да ти поможѣ вриѣћи. (7: 96)

чѣс м ‘трелуак, момент’. – Сѣ-ће тебе бѣба зѣ час д-извади тај трн; || **чѣсак** чѣска м ‘и с т о’; в. *йодмиѣи се, йричекѣиѣи*; || **чѣском** прил ‘брзо, одмах’. – Скѣкни чѣском у-избу те донѣси главицу кѣселог кѣпуса да начинѣмо салѣту, ваљѣ уз рѣкију.

чѣс¹ чѣсти ж ‘част, углед, достојанство’. – Знѣш кѣко е говѣријо ѣѣдо: чѣсни људи су давали главу за чѣс, а чѣс ни за главу. – Свѣкѣ тебе чѣс и чѣс, ти си нам осветлѣ ѣб-раз; || **чѣсан** чѣсна -о ‘частан, угледан’. – Он је јѣдан чѣсан чѣвек, а штѣ ѣва ѣпаѣија зѣ њега прича, нѣ слушѣј.

чѣс² чѣсти ж ‘гозба, славље’. – Угѣстише нас кѣ кѣмове, накѣ чѣс ѣдѣвно нѣсмо виђели. – Да ми дѣжете дѣвече на чѣс, дѣбијо сам унука; в. *дѣћу*;

чѣс³ чѣсти ж ‘део’, об. у *изр. на равне чѣсти* ‘подједнако’. – Подиѣлијо иг ѣтац на равне чѣсти и нѣко се нѣје зѣмеријо.

чѣтѣл -ѣла м ‘сегмент оградѣ који чине летве заковане за баскије између два дирекѣ’. – Скинте јѣдан чѣтѣл лѣтвѣ па тѣдије угнѣјте грађу за крѣв.

чѣтма ж ‘зид куће од дрвених летви, прућа и блага’. – Онѣак су ти кѣће прѣвљене од чѣтмѣ.

чѣтмара ж ‘кућа од чѣтме’. – Ймамо мѣ у ѣвлији јѣдну стѣру чѣтмару, свѣ нам жѣо да е батѣлимо зѣтѣ што су нѣши стѣри живљели у-њѣј.

чѣтрља / чѣтрња ж ‘кућица плетена од прућа, облепљена блатом или балегом и обично покривена кровином, стара кућа од лошег материјала’. – У ѣнѣј чѣтрљи они богме изрѣдише и спѣдогоше ѣсморо ѣѣѣ свѣ јѣдно дрѣгом до увѣта. – Нѣ дѣм да срѣше ѣнѣ чѣтрњу, нек стѣјѣ да ѣѣца знѣјѣ кѣко се нѣкад живљело.

чѣтрњати -ѣм несв ‘непрестано причати, брбљати’. – Сѣмо чѣтрњѣ, не знѣм кѣко јѣј више не доѣјѣ.

чѣуш м ‘весѣлак у свѣтовима задужен за увесѣлавање гостију; гласник’. – Кад пред свѣтове пѣчѣше изнѣсити ѣѣсе са свѣдбѣрским кѣпусом, ѣнѣ запѣваше: *Домѣћине, извѣди ѣѣвѣјку / да видѣмо зѣ шѣиѣ ѣнѣгубѣмо / свѣшѣови смо, за чѣкѣње нѣсмо* – а чѣуши пѣчѣше извѣдити кѣмѣндије.

чѣчак чѣчка м фолк ‘народно коло’; в. *йовозѣиѣи*.

чѣчкати -ѣм несв ‘чѣпркати по нечему, дирати; нервирати, провоцирати’. – Чѣм иг видѣ, ѣн пѣчнѣ да чѣчкѣ по ѣнѣној прѣшлости, а ѣни да мѣгу – пѣјли би га.

[чѣша] ж. – Мѣже се рѣкија пѣйти и винском чѣшѣм, ал се нѣ знѣ кѣлико се тѣкијег мѣжѣ пѣпити; ‘стаклена посуда за уље у кандилу’; *изр.* ‘свѣта чѣша, путир’; || **чѣшица** ж дем **1.** ‘мала чѣша’. – Сѣпѣјде ми, сѣнко, јѣдну чѣшицу рѣкијѣ; **2.** ‘кост у зглобу колена’. – Ошљигѣ се, пѣо на кѣљена и кѣдар му нѣпрсла чѣшица, нѣ може да глѣнѣ.

чѣвѣкѣати чѣвѣкѣѣ несв ‘куцати, лупкати’. – Кад је нѣѣѣс дѣвѣ вѣтар, нѣшто е свѣ нѣѣ чѣвѣкѣало на тѣвану.

чѣвѣрак чѣвѣрка м ‘ситни комадићи меса који остану након топљѣња масти’. – Дѣјде нам мѣно сѣра и чѣвѣрака да се презалѣгѣјимо.

чѣвѣрити -ѣм несв **1.** ‘пржити сланину’. – Тѣри комадиће слѣнине да се чѣвѣрѣ па пѣтље ѣзгѣ рѣзби кѣѣ јѣјце; **2.а.** ‘излагати се јѣком сунцу’. – Лѣгѣ ѣѣдо на гѣњу па се чѣвѣри нѣ-сунцу; **б.** ‘грејати се крај вѣтре’. – Склѣнде се ѣд тѣ вѣтрѣ, нѣмѣ се чѣвѣрити више.

чѣвѣга ж ‘израслина на телу од ударца, чворугѣ’. – Кад га е звѣкнѣ клѣс у чѣло, искѣчила му чѣвѣга кѣ ѣрас.

чѣвѣр м **1.** ‘место на коме се сѣстављѣју, везују два краја конца, канапа’. – Вѣзѣ га у чѣвѣр и сѣд нѣ мож да г-ѣдријѣши; *изр.* *мрѣви* ~ ‘чвор који се тѣшко развезује’; **2.** ‘место на дрвету из кога је расла грана’. – Кад је рѣндисѣ бѣскије, уѣдарѣ рѣндѣном на

чвѡр те истўпи нѡж; || **чвѡрина** м аугм пеј. – Ўдарик у-ну чвѡрину и истўпик брад-ву; || **чвѡрић** -ића дем. – И ма̀ли чвѡрић мѡже вѣлики јазук да на̀прави; || **чвѡрнат** чвѡрната -о ‘који има много чворова’. – Те су да̀ске чвѡрнате и неће ва̀лати за то што ти дѣеш; || **чворнѡват** -ѡвата -о ‘и с т о’. – Чворнѡват овај па̀н, биће ти дѡбар да на̀ њему циѣпаш др̀ва.

чвѡрак чвѡрка м зоол ‘птица из пор. Sturnidae, Sturnus vulgaris’ – Ни ма̀њег ствѡ-ра ни вѣћег зијанѣра: ти чвѡрци мѡгу да ти опу̀стоше виногра̀д ко њико.

чвѡруга ж в. *чвога*. – Ўдаријо гла̀вѡм у на̀двратник па му скѡчила чвѡруга на чѣлу.

чвр҃га ж ‘ударац по глави опуштањем великог прста подвијеног испод палца’. – Кад се нѐко по̀дшиша, ми му уда̀рамо чвр҃ге и ка̀жемо: ни́си прија̀вијо по̀дшиш; || **чвр҃гав** -а -о ‘који има израслине на површини’. – Сва̀ка ти је во̀ћка ко̀да њи́г чвр҃гав, а ко̀да нас јѡк.

чвр҃кати -а̀м несв ‘лупкати, куцкати’. – Ондак за̀грмље и по̀че гра̀д да чвр҃ка̀ по црѐпу; || **чвр҃кнути** -нѐм св ‘благо неком ударити чвр҃гу’. – Кад је до̀шѡ дшишан до гла̀вѡ, ка̀ко кѡ до̀ђе он га мѐно чвр҃кне; || **чвр҃кнѡт** -а -о ‘ограничених умних способности, луцкаст’. – Ма пу̀шти га у бѐстрага, виш да е мѐно чвр҃кнѡт.

чвр҃кљати -а̀ несв ‘цврчати’. – Кад је изру̀чила компириѣу у ону врѣлу ма̀с, по̀чеше да чвр҃кљају.

чвр҃с чвр҃ста -о ‘чврст, тврд’. – Он ти је чвр҃с кѡ крѣмѐн, мѡш д-у̀дараш ча̀кмаком по њѡму, он се неће окр҃вити, са̀мо ће ба̀цити йскру.

чѡбу̀љица / **чибу̀љица** ж ‘бубуљица’. – Поиска̀кале мо̀м унуку нѐке чебу̀љице, а ја му ка̀жем да су то беѣаруше; в. *кѡешиша*.

чегр҃љати -а̀[м] несв ‘стварати оштре звукове’. – Кад вѐтар по̀крѣне ону чегр҃та̀љку, она по̀чне да чегр҃ла̀ и по̀плаши штѣточине.

чегр҃та̀љка ж ‘направа од дрвета којом се плаше птице и звери’. – Мбра̀м да по̀ставим чегр҃та̀љку ѐда би ѡдагнѡ овѐ зијанѣре.

чегр҃тати -а̀м несв ‘брљати, ха̀скати’. – Енѐ иг, скѡпиле се и прѐдѡ и чегр҃тају коѣшта.

чегр҃туша ж ‘змија звечарка’. – Звѣча̀рка е ѡпасно ѡтрѡвна змијурина, да̀леко е бѝло, а ми је зовѐмо чегр҃туша.

чѣдан чѣдна -о ‘невин, безазлен, честит, скроман’. – Да да̀ Бог, бла̀го ѣѣду, да на̀ђеш нѐку по̀божну и чѣдну ѣѣвојку, па да се жѐниш и ку̀ћу ку̀ћиш; || **чѣдно** прил.

чѣдо с ‘дете’ – Пјѣваше Љѣпа ону: *на бунáру чѣдо майѣрино, вѡду ли́је, бѐло ли́це ми́је*.

чѣза ж ‘парадна кола на два точка која вуче коњ’. – Имо̀ Јѣздо чѣзу, у̀прегне у њу њѣговог дѡрата и та̀ко е ишо̀ во̀зећи свѡкуѣ.

чѣкати чѣка̀м несв према *чекну̀ши*. – Чѣкала га док ни́је до̀шѡ из војскѣ, а он се покварѣња̀к ѡженѡ с дру̀гом, е по̀тгле га стйгла сѡза ѣѣвојачка, ал би до̀цкан; || **чѣк-нути** -ѣм св ‘причекати, сачекати’. – Чѣкни ме мѐно, д-ѡ̀дем са̀мо до-куѣ̀ д-у̀змѣм цѡку и новча̀ник; в. *влажан, шиња̀ши*.

чѣкѣтало с ‘дрвена дашчица која, одскачући од воденичког камена, пропушта зрнѐвље из коша’. – Оно чѣкѣтало ѡдска̀че од ка̀мена и да̀н-но̀ћ чѣкѣта̀.

чѣкѣтати чѣкѣта̀ несв ‘лупкати по воденичком камену’; в. *чекѣтало*; || **чѣкѣта̀ње** с ‘звук чекетала’. – Нѐ чуе се ви́ше рѣка ста̀да, ни блѣја̀ње ова̀ца, ни ла̀веж тр̀лица, ни чѣкѣта̀ње водѣница, свѣ се стйшало, за̀мѡкло, оклѣмбесило, скљѡкало, у̀рнисало, бѡди-бѡк-с-нама.

чѣкиња ж ‘свињска длака’. – Ми смо свиње шу̀рили и та̀ко скѝдали чѣкиње, а по̀ђеко е свиње смѡдијо.

чѣкић / **чѣкич** чѣкића / чѣкича м ‘чекић’. – Ниси смѣо д-осѣчѣш шѣвѣр док ти шѣмар не љдарѣ чѣкич, љначе наѣба ко жѣти мрѣв, ѡдма те ѡни ништѣци оцѣнкѣре. – *Ако си чѣкич – бѣдни јѣк, ако си наковѣњ – бѣдни ѣпрѣљѣив.*

чѣкићати / **чѣкичати** -ѣм несв ‘обележавати шумарским чекићем дрвећа за сечу’. – Кад је љишиѡ шѣмар да нам чекића грађу за крѡв, љжњѣли смо мѣно рѣчка да пѡслѣжимо чѡвѣка.

чѣклѣисати -шѣм (не)св ‘поправити, уредити нешто’. – Сѣвѣп је да им мѣно чѣклѣишѣм кѡшару, да не љдарѣ кѣкѣ сапанђѣла на-зѣиму па да иг пѡбијѣ, грѡта би бѣло, а јѡк сѣмо јѣзук.

чѣкрк чѣкрка м ‘уређај за намотавање’. – Мѣчили смо се зѣмѣјле, свѣ смо с вѡловима извлѣчили трѣпце љз-шумѣ, сѣд љмају чѣкрке на трѣкторима, ни пѡ мѣкѣ.

чѣла ж зоол **а**. ‘медоносни инсект *Apis mellifica*’. – Пѣцнула га чѣла и сѣд се дѣрѣ ко магаре; **б**. ‘рој пчела’. – Дѡшла му чѣла на-јабуку у ѣвлији те сам ѡднѡ јѣднѣ вршкару и помѡгок му е сѣвити; *изр. бѣела* ~ ‘пѣта генерација потомака, чукунунуче’. – Надино прѣунуче бѣће бѣела чѣла њѣној мајци Милѣви; || **чѣлињ** -ѣ -ѣ ‘који припада пчели’. – Чѣлињи љјед је, кѣжу, здрѣв, ако нѣси лѣргичан.

чѣлѣр м ‘пчелар’. – Најбољѣ чѣлѣр у ѡнѡ врѣме ти је бѣјо Рѣдомир, за кѡга су сѣљѣани говѡрили да е мѣдар ко чѣла, па кѣсније љчитѣљ Пѣро Мацѣр; || **чѣларски** -а -о ‘који се тиче пчела’. – Пѣро ти је љмѡ сѣв чѣларски прѣбор.

чѣлињѣк м ‘више кошница на јѣдном месту, пчелињѣк’. – Стѣри Рѣдомир ти је љмѡ вѣлики чѣлињѣк и у њѣму е сѣдијо матичњѣк.

чѣлѡпек / **чѡлѡпек** -ѡпѣка м ‘неплодно и неравно тло’. – Йдаде се ѡна наша Мѣлка у ѡнај чѣлѡпек, ѣѣвѡ би тѣмо врат слѡмијо, код накѣг приљѣка кѡѣ је љмала. – Више вѡлѣм ѡнај мѡј чѡлѡпек нѡ да ми дѣднѣш пѡ Бѣлугѣ.

чѣљѣде -ѣта с ‘особа, људска јѣдинка, члан породице’. – Тѡ е мѣе чѣљѣде, дѡбро повѣди рѣчѣн, кѣко се пѡнашаш. – Јѣ сам ѡвѣ кѣћу начинѡ за мѣне и за мѡју чѣљѣд, а јѡк да бѣднѣ вѣша сѣдница.

чѣљуска ж ‘жлеб на трлици’. – Прѣко чѣљуске прѡвлѣчимо кѡнѡпље и ѡзгѡ љда-рѣмо кад трљимо.

чѣмер чѣмера ‘горчина, јад, бол’. – Свѣ је тѡ, мѡј брѣте, бѣјо јѣд и чѣмер, нѣ знѣш дѣ л ти је вѣћѣ нѣвоља дѡлазила од Швѣбѣрѣина ил од нашијег љзрѡда; || **чѣмѣран** -рна -о ‘жалостан, уцвѣљен, ојаћен’. – Српскѣ народ тѣмо, јѣдан и чѣмѣран, ѡста без кѣћѣ и кѣћѣшта.

чѣмѣрика ж бот ‘биљка горког и отровног плода *Veratrum*’. – Нѣћу д-ѣдѣм ништа, најслаје би љзѡ чѣмѣрике ако ми вѣруеш, кад је свѣ вѣкѡ наѡпако.

чѣн м ‘део главице белог лука’. – Свѣкѡ јѣтро јѣ љзмѣм чѣн двѣ бѣѣла лѣка и јѣзгру ѡрѣ, ништа здрѣвије нѣма; || **чѣне** -а с ‘и с т о’. – Сваки дан вѣљѣ љзѣти пѡнеко чѣне бѣѣелог лѣка, ништа здрѣвије; в. *крѣц(а)*

чѣнгеле ж мн ‘направа на коју се качи ошурена свиња’. – Мѣ смо за чѣнгеле корѣстили кѣке од кантѣра.

чѣп м ‘заптивач (на бурету, флаши)’. – Кад наѡчѣш у пѡкињу рѣкију, нѣмѡ да забравѣш вратити чѣп на бѣрѣту.

чѣпати чѣпам несв **1**. ‘с нестрпљѣњем тапкати у месту ишчѣкујући’. – Вѣдѣм јѣ да се ѡн унервѡзијо, сѣмо чѣпа нѡђе пред сѣдницѡм; **2**. ‘нагазити неког’. – Нѣмѡ се чѣпати, чѡвѣче, глѣдај штѣ рѣдиш.

чѣпѣрак -рка м ‘мера за дужину која ѡдговара раздѣлини између размакнутих врхова палца и кажипрѣта’. – Пѡсѣѣаше се ни ѡко шта, ѡко пишљивѡг чѣпѣрка зѣмљѣ.

чѣпрѣкати -ѣм несв в. *чајрѣкѣи*. – Ёнѣ ти кокѡшѣју, чѣпрѣкају ти у бѣшчици.

чепрљати -ам несв 'помало копати, копкати'. – Чепрљамо јдш по-мѐно нас-двое, око башчице и тѐ ти је, наше је прѐшло.

чепутати -ам несв 'чупкати прстима'. – Нѐмѐјде чепутати ту брадавицу, бѐјати се да се нѐ даднѐ на злѐ.

чѐрга ж 'цигански логор'. – Нѐкад је, кажу, војнѐк била циганскѐ чѐрга и споради тѐга се ѓвај прѐпланак прѐдзва Чѐрговџште.

через предл 'због, зато'. – Через тѐга што нѐје шћѐо да скинѐ шајкачу кад је уишѐ љ-општину, нису шћѐли да га пуштѐ код началнѐика.

чѐрек м 'четвртина меса од закланог брѐва'. – Ако рѐшиш да заколѐш тѐле, ја ћу да ти купим јѐдан прѐдњѐ чѐрек.

чѐречити -ѐм несв 'сећи брѐва по кичми на два дела'. – Пѐчѐше да чѐречѐ рањенике чѐм су иг ѓшурили и ѓзвадили ѓндаћ.

черупати -ам несв 'скидати перје са кокошке'. – Онѐг заклѐног пјѐвца тѐта прѐлѐ врћѐм водѐм и пѐчѐ га черупати.

черупина ж 'очупано перје'. – Нѐмѐ више тражити пјѐвца, вићѐ сам њѐгову черупину дѐље у ѓрници, мѐра да га е лисицѐнда смѐтала.

чѐсница ж 'колач који се прави за Божић и у који се ставља новчић'. – ѐвѐ гѐдине кад смо лѐмили чѐсницу, мѐне припанѐ дрвце од бѐдњѐка, а бѐба велѐ: тѐ ти је, сѐине, јарам, а тѐ знѐчи – нарадићеш се ѓвѐ гѐдине највише од свијљг љкућана.

чѐста ж 'густа шумица'. – Викаше нѐки Грујѐ ѓз Вѐчѐ љз чашу: нѐ дѐј, Бѐже, што ми мајка мѐсли, но дѐ ми бѐи да ме снађе што ми жѐна мѐсли, па макар какѐ младу срѐсти у гѐстѐј чѐсти.

чѐстит чѐститѐ -о 'частан, вредан, поштен'. – Тѐ е бѐјѐ часан и чѐстит чѐвек, вићѐло се тѐ и на њѐговој сѐрани, тѐшки нѐрод дѐшѐ у прѐтњу.

чѐстѐба -ѓбѐ ж 'густ, непрѐређен усев'. – Кад се жѐто сѐјало на сѐчму, па кад нѐкнѐ, тѐ ѓнѐ чѐстѐбу мѐраш да прѐредиш, ѓначе нѐма вѐјде.

чѐтвѐр м 'дупли пар волова'. – ѐздѐ из пѐтока ћемо д-љвѐгимо чѐтвѐр.

чѐтвѐрити чѐтвѐрим несв 'упрезати два пара волова (да се извуче неки већи терет)'. – Кад се пѐвѐи тѐрет натѐвари, до у пѐток вѐлови довѐчу, а из пѐтока вама-навише смо чѐтвѐрили.

чѐтвѐртка ж 'комад дрвета исечен у облику коцке или квадра'. – Острујдер ми двѐје чѐтвѐртке да пѐтурѐм под ѓвај трѐпац да не лѐжѐ на зѐмљи и пѐвлѐчи влагу.

чѐтвѐрно прил 'учѐтвѐрт, чѐтвѐрѐсто'. – Бѐнар се кѐпѐ чѐтвѐрно, па се осигѐрава крчѐлама и кад се искѐпѐ до-днѐ, ѓндак се зѐда љ-крљг.

чѐтити се -ѐмо се несв 'сабирати се, збијати се у гомилу'. – Видѐм ја да се нѐрод чѐтѐи код Млѐдомировѐг кѐњѐ на вѐшеришту, ја тѐмо, кад оно пѐгодба и цѐнкѐње само нѐкѐ како то Млѐдомиру бѐстѐ.

[чѐтка] ж. – љзидер ми на вѐшеру јѐдну дрпару чѐтку, ѓвѐ ми се излѐзала; ||
чѐткица ж дем. – Рѐкѐ им љчитель да набаве неке врѐжјѐ чѐткице за зѐбе.

чѐткѐр -ѐра м 1. 'везена платнена кеса за четке'. – Извѐзла ми љнука чѐткѐр, нѐ може лѐпши да бѐднѐ; 2. 'занатлија који прави четке'. – ѐмѐ ѓнда јѐдан чѐткѐр у Љубѐићу, била му радња близу сѐрача.

чѐткати -ѐм несв 'чистити четком'. – Чѐткала сам ти пантолѐне, бѐјѐ си иг искаљѐ дѐбидѐз.

чѐтрѐс бр 'четрдесет'. – Чѐтрѐс прѐве нас ѓћѐрају за Нѐмачку.

чѐтрѐсница ж 'четрдесетодневни помен'. – Чѐтрѐсница пѐдѐ у љтѐрник, ѓнда ћемо д-издѐмо тѐју зѐ-дѐшу.

чѐчвѐр -ѐра м 'жбуње'. – Нѐђе у ѓнѐм чѐчвѐру ми ѓспѐ вѐдимѐстер, жѐлије ми но ѓшта.

чечв̀арица ж ‘жбун’. – Трѣб̄а онѣ чечв̀арице по-грѣбљу по̀сећи и по̀вадити, грѣта е да нам грѣбови ђѣдѣва зарасту́ у аврѣк.

чечв̀арка ж в. *чечварица*. – Чѣм стѣка ил ѓвце не запасају ўтрине, нѣчү чечв̀арке.

чеша̀гија ж ‘ситно назубљена метална алатка којом се тимари крупна стока’. – Чеша̀гијѣм сам сва̀кѣ дѣн тимаријѣ стѣку.

чеша̀гијати -ѣм несв ‘тимарити коње, краве чеша̀гијѣм’; в. *кочей*.

[чѣшалъ] чѣшља м. – Ўзми ми на ва̀шеру дѣбар чѣшалъ, на ѓвѣм се излѣмило нѣ-колко зүбаца; || **чѣшльѣћ** -ића м дем. – Ёвѣ ти, рѣно ба̀бина, күпила ти ба̀ба чѣшльѣћ.

чеша̀мба -ѣмбѣ ж ‘јело и пиѣе за незване госте (об. после свадбе)’. – Кад се ти ништаци скүпѣ с ко̀ца и ко̀нопца на какү чеша̀мбу, на̀кѣ кѣ ко̀кања̀ри, ѓбично се на-лочү и по̀чнү да прѣвѣ нѣрѣд.

чешати (се) чѣшѣм (се) несв **1.** ‘трљати кожу услед свраба, сврбежи’. – Прѣпаде чѣшүћи се, мѣра да е налѣћѣ на шүгу ил нѣкү дрүгү сврбеж; **2.** ‘ићи на какву *цѣбану* (в. *чеша̀мба*)’. – Тај гла̀ са̀мо да се ѓ-неког ѓчешѣ, вѣћѣг чѣшѣтора нѣма у околѣни.

чешѣтор м ‘човек који гледа где ће се на туђ рачун најести и напѣти’; в. *чеша̀йи*.

чешльѣр -ѣра м ‘везена платнена кеса за чешльѣве’. – Ёмали смо ѓндак вѣзѣну күварицу, па чѣткар, па чешльѣр, па шибицѣр.

чѣшма чѣшмѣ ж ‘чѣсма’. – У Са̀виној вѣди бѣла чѣшма, а вѣда лѣдна кѣ лѣд.

чѣбук чѣбука м ‘бомбона, шарена, у облику цигарете’. – На ва̀шеру ѣмѣ ѓнај што прѣдае грѣнтульѣце, лицидерска срѣца, чѣбуке и коѣшта.

чѣвија ж ‘дрвени или гвоздени клин’. – Кад завршиш кѣпованѣе, ѓбавѣзно түри чѣвије да ти нѣ спанѣ са̀ндук од прѣколице ўспүт.

чѣвијати -ѣм несв ‘бавити се сумњивим пословѣма’. – Цѣлѣг вѣѣка е тај нѣшто чѣвијѣ, ал да по̀турѣ лѣѣја – ко да се нѣ ваља.

чѣвѣит -ѣта м ‘модрѣплава боја’. – Ўјкова вињага бѣјаше прѣрѣдила, свѣ грѣз до грѣзда па се плѣвѣ ко чѣвѣит; || **чѣвѣитни** -а -ѣ ‘тамноплѣв (ѣ боји)’. – Чѣвѣитна бѣја ти се прѣвила од чѣвѣита и, д-ѣзвѣнеш, од пишаѣѣ. – Набавѣла сам чѣвѣита, ѣћу д-ѣварѣам прѣђу за цѣмѣре лүдма у чѣвѣитну бѣју.

чѣвлук чѣвлука м ‘чѣвилук, даска на зиду или дрвени стуб са кукама на које се качѣ одећа’. – ѓбѣси цѣку на чѣвлук па ѣјде да рүчамо; в. *окашиѣи*

чѣвољак -ѣљка м ‘заглавак’. – Начѣнде-ми јѣдан чѣвољак да по̀дглавим мѣтику, нѣкѣ јаде се расүшила па климѣ.

чѣвѣт м ‘пар волова’. – Та күћа е бѣла домѣћѣнска, ѓни су држали кѣње и двѣ чѣвѣта вѣлѣва.

чѣвѣтати се чѣвѣтѣ(м) се ‘ритати се, бацати се задњѣм ногама’. – Дѣбар им је кѣњ, ал ѣмѣ валѣнку: чѣвѣтѣ се. – Мѣлѣнкови пастүви стүштѣше се и чѣвѣтајући се прѣтүтњѣше пүтом кѣ мѣткови.

Чѣвут Чѣвута м ‘Јѣврејѣн’. – Жѣвльѣ ў-Гүчи јѣдан Чѣвут, Арѣн му бѣло ѣме, вѣлѣ да е бѣјѣ дѣбар чѣвѣк.

чѣзма ж об. мн ‘ѣбућа са високом сарѣм’. – Чѣзма гла̀ву чүва а јѣк шүбара; в. *сара*; || **чѣзмѣтина** ж аугм пеј; в. *закрѣвѣиѣи, нажуљѣиѣи, сѣзѣзѣиѣи*; || **чѣзмица** ж дем. – Мѣрамо набавѣти ђѣци чѣзмице, ѣдѣ зѣма.

чѣк! узв. којѣм се неко изазѣва на борбу. – Чѣк дѣђѣ, да ти по̀кажем штѣ е мүшко.

чѣкати чѣкѣм несв ‘изазѣвати на борбу понављањѣм узѣика »чѣк!«, нервѣрати’. – По̀че ѓн Мѣлоша чѣкати, тѣ чѣк ѓвѣ, тѣ чѣк ѓнѣ, а Мѣлош му звѣзнү шамѣрчину, нѣје знѣѣ штѣ га снаѣје.

чѣкүрѣлија м ‘старији човек’. – Мѣ ти, такѣ, идѣмо пүтом кад најѣе јѣдан чѣкүрѣлија с кѣњѣма и вѣлѣ: ѣјте, ђѣцо, пѣњте-се на-кола да ве по̀возѣм.

чйлаш м ‘бели коњ (може имати и сиве пеге)’. – Имáдијагу òндај Рáковићи òнѐ чйлаше и вијáкер.

чйм прил ‘док, пошто’. – Чйм зађе сýнце, пòћерај стòку кўћи.

чймкати –áм несв ‘грицкати, чупкати’. – Кад смо òкретали брáвче на шиљку, чймкали смо помéно òнѐ запèчене кòрицѐ.

чйни м / ж мн ‘магија, опсена’. – Велѐ да су јој бáчене чйни, па нйкакò да с-ýдá; в. *чињалица*.

чйнија ж ‘дубљи суд за супу’. – Òндак нйје бйло чйнија кò-вò сáд, но зёмљанѐ һáсе.

чйнити / чйњети –йм несв ‘радити, стварати’. – Нѐшто трѐбá да чйниш, нѐ мош цѐлог живòта бйти на грбачи рòдитѐља. – Кáко су чйњели, нáкò су и дòчекали, штò сйјали òнò им и нйкло, па ће òнò и жњѐти.

чињалица ж ‘врачара, вештица’. – Òнá òнамо чйњалица, док ми сáмо дòпанѐ шáка, покáзаћу јој јá њѐне чйни.

чйпáв –а –ò ‘непредвидљив, задрт’. – Тѐшко ћеш се ш њйм здоговòрити, млòго е чйпáв; || **чйпáво** прил тешко, напорно. – Пйташ ме кáко жйвйм, прáво ти кáм, чйпáво.

чйпка ж ‘ручни рад од конца’. – По днў сўкњйца сам мòйм ђевòјчицама начй-нила чйпке; || **чйпкáс** –ста –ò ‘који је од чипке, украшен чипком’. – Бйјаше обукла неку чйпкасту блузу.

чйр м ‘загнојено место на телу, *ulcus*’. – Йзбијò му нѐки чйр на дѐбелом мѐсу, нйје мòго да сѐднѐ нѐколко дáнá док нйје сáзрелијò и провáлијò се.

чйрáк –áка м ‘постоље за свећу, свећњак’. – Кўпијò ми сйн зà славу млòго згòдан чйрáк.

чйстáч –áча м ‘направа за скидање блата с обуће’. – Òндак нйсу бйли калдрми-сани пýтови кò-вò сáд, па кад пáнѐ кйша бйднѐ блáто, и зàтò е пред свáкòм кўћòм ймò чйстáч.

чйстити чйстйм несв ‘отклањати, одстрањивати прљавштину’. – Не врѐдй чй-стити сáмо спòља, да нѐ биднѐ спòља глáдац а изнўтра јáдац.

чистýнац –нца м **а**. ‘склон хигијени, уредан човек’. – Òн ти је од мáлиг ногў нà-учен да бйднѐ чистýнац, дòћеран и ўредан; **б**. ‘чиста образа’. – За њѐга се мòже рѐћи да е прáви чистýнац, вѐдра чѐла и òбраза чйста, штòнò кáжу: чйс кò сýза.

чйтáв –а –ò ‘цео, сав’. – Зѐмáјле се чйтáва планйна бѐљела од овáцá; || **чйтáво** прил ‘лепо, добро, много’. – И њйг двòица се чйтáво цѐне и вòлѐ кò-нò да су рòђенá брáћа; в. *зовнуи*.

чйтак чйтка –ò ‘читљив, јасан’. – Òн је ймò чйтак шáкопис, а мòј нйко нйје мòго лáсно да прòчитá; || **чйтко** прил ‘лако читљиво, лепо’. – Òн је ўмлò да пйше чйтко и згòдно.

чйча м **1**. ‘очев брат, стриц’. – Бйјò мòј пòкòјни чйча, Бòг да га прòстй, вѐлики богомòлац; **2**. ‘муж (кад супружници зају у године)’. – Вѐли маја Стòјáнка: јá и мòј чйча богме јòш спáвамо у йстом крѐвету, тòплије нам; в. *ћилим*; **3**. ‘старији човек’ – Чйча, пòшто ти је тај јáрац; || **чичѐтина** м пеј; в. *йодвѐстии*; || **чичйште** м пеј; в. *йозлийи се*; || **чйкуна** м ‘чича, стриц (одм)’. – Вйкаше пòкòјни чйкуна, лáка му зёмља, кò се чўва и Бòг га чўва, и зàтò, вѐлй, блáго чйкуни, йди мўдро, не пòгини лўдо; || **чйле** –а м ‘чича, стриц’. – Мòј вѐсели чйле ти је у свѐе врѐме бйјò нáјбòљи рвáч.

чкáрт м ‘фаличан, неспособан за војску, шкарт’. – Прѐкори чòвек Зòру у пйсму, вѐлй: јòш си нáшла да се брукáш с òнйм чкáртом чкáртавим, а јá рáтуем, а Зòра њѐму одгòвáра: нйт је тѐбе до рáта, нйт је мѐне до чкáрта, што се мòра, мòра, пòздрављá

те твоја Зора; в. *жгољо*; || **чкъртāv** -а -о ‘неспособан, заостао у развоју’. – Није он òстò чкъртāv зàтò што није имò штà д-дèдè, но зàтò што е злòдèб.

чкѐмбe чкѐмбeтa с ‘део тела животиње у којем се вари храна, шкeмбe’. – Ни чкeм-бѐтa нисмо бaцaли кaд зàкòлѐмо тѐлe ил јунe, кàкѝ тò, но смо прàвили чкeмбѝнe; || **чкѐмбāв** -а -о ‘који има велики трбух’. – А Тòтрк, нàкò чкѐмбāв, вѝлѝ: дòбрo, дòк-тòрe, акo нè смѝјeм мàсно, ни слàно, смѝјeм ли дa пàсѐм, а дòктор му нè остa дужан, пa вѝлѝ: смѝјeш, ал нѐмòј по рòси.

чкeмбѝни м мн ‘јело од шкeмбeтa, гoвeђeг бyрaгa’ – Кaд сe нàпрaвѝ чкeмбѝни у сòсу, тò ти нѝштa лѝпшe нѐмa; в. *чкeмбe*.

чкѝлѝти -ѝм несв ‘нaпрeзaти сe при глeдaњу, шкѝлѝти’. – А он пòчѝ дa чкѝлѝ нà-очѝ, пa нѝ мoж дa сe нàчудѝ кàкò тò изглѝдa.

чкр̀бāв -а -о ‘с окрњеним зубима, безуб’. – Куд гòј мрднѝш, мòш дa вѝдѝш, вàкò, сàмо пòнекòг чкр̀бāвòг и бàглāвòг гѝмāлā, бeз кúвeтa, штo е зaкaвѝдò и прeкúстурѝо сe сàв шмòклāв и грòнò вàкò кò јà.

чкр̀бѝнa ж ‘кваран, окрњен зуб’. – Нàмучѝ мe нòнàс òвā мòјa чкр̀бѝнa, нисам òкa склòпијo.

члāнaк -нкa м ‘задебљање на стаблу биљке’. – Бòгaми нѝкòлкò члāнāкa òздò пò-чeли мурузи дa сe пòтсúшују од òвѝ сувòвицѝ.

чмѝчaк чмѝчкa м ‘бубуљица на очном капку’. – Искòчијo му нѝкѝ чмѝчaк нà оку имā нѝкòлкò дāнā, а мāјa му кàжe: ѝзутрa нàштѝну, прѝјe умѝвaњa, прòтрлāј дѝсни пр̀стoм и тѝм нàмaжѝ чмѝчaк, имā д-òдѝ кò рúкòм òдњѝтo.

чòбaн чòбaнa м ‘особа која чува стоку, пастир’. – Он ти је свѝ до вòјскѝ бѝјo чò-бaн, тѝк кaд је ослúжѝјo, пòчò д-ѝдѝ с нàмa по пòљскòм рāду; || **чòбaнин** м ‘и с т o’; . – Нòђe нa Корèнāтāмa су сe сàстaјaли чòбaни из трѝ цeмāтa; || **чòбāнчe** -eтa с ‘детe кòјe чувa овцe’. – Јeси ли тѝ oглāдњeлo, бāбѝно чòбāнчe?

чòбaнѝјa ж ‘чување стоке, чòбaнѝсaњe’. – Дòручкúј пa д-ѝдѝш у чòбaнѝју.

чòбāнѝсaти -шѝм / **чòбāнoвaти** -уeм несв ‘бaвити сe чòбaнским пòслoвѝмa’. – Кaд смо нàс двѝјe љѝвoвāлe, мѝ смо дрúгoвāлe и чòбāнoвaлe; в. *ѝарнāк*.

чòбāнкa ж ‘пaстирѝцa, жeнa кòјa чувa овцe’. – Кaд је нàѝшò прeкò Корèнāтa, вѝдѝ он тāмо кa Сāвѝнòјo вòдѝ òвцe и двѝјe чòбāнкe кàкò плѝтú и рѝши дa им сe укàжe.

чòвeк -ѝкa / -ѝкa м **1.** ‘зрeо, oдрaстaо мушкaрaц’; *изр.* ~ *из јèднòг кoмāдa* ‘чврст, пòстoјaн’. – Їс, тo e чòвeк из јèднòг кoмāдa, лúдѝскaрa ѝ пò; **2.** ‘муж, супруг’. – Кaд смо нa вāшeру срѝтѝли мòју тѝткy кòјā e бѝлa бòлeснa кaд смо прàвили свāдбy, јà јòј пòкàжeм мòг дрúгa и вѝлѝм: тѝткa, тò мѝ чòвeк, а òнa гa скрoзѝрa од глāвѝ до пѝтѝ, пa вѝлѝ: āкo, штā нeш, јòпѝт бòљe нò дa сѝ скòчилa у Мòрaву; || **чòвѝчѝћ** -ѝћa м дeм; в. *аирли, сѝћушaн, ћуѝлѝвѝ*; || **чòвeчaн** -чнa -o ‘кòјѝ сe oднoси нa чòвeкa’. – Он је вāздa бѝо и чѝстѝт и чòвeчaн; || **чòвeчнo** прил ‘пòжртвoвaнo, нeсeбѝчнo’. – Он је тúјнāк пòстúпијo чòвeчнo, ту нѐмa штā дa сe рѝкнѝ, свāкa му чāс и чѝс; || **чòвeчāнски** прил ‘лúдски, чѝстѝтo’. – Нeгo āјдe дa мѝ, нàкò чòвeчāнски, рѝшѝмo тú ствār, дa сúтрa нāши млāђѝ, нè дāј Бòжe, нѐмaју нѝкy зāђeвицy, нeгo дa сe знā дa смо мѝ тàкò шћѝли.

чòјa ж ‘чòхa, врстa квалѝтeтнòг сукнa или штoфa’. – Рѝшe òндaк мòј дa ѝ мeнe сāшију oдѝѝлo од чòјѝ, вѝлѝ: свā твòјa сúврс прѝстaлa дa нòсѝ сúкнeнo; || **чòјјaни** -а -o ‘кòјѝ је од чòјe’. – Знāш кàкò кàжe òнā штo онòмāд зāпѝвaшe нa мòбѝ: *Рāсѝтѝ ѝрāвa, рāсѝтѝ шѝвѝа ѝлāвa / āјдe, мāлa, врѝмe дa сe сѝāвa*, а òнa му вѝлѝ: а зaл нѝси чúо штa кàжe пòслe: *Нѝ смѝм, лòлo, ѝјeшѝ мe гúјa / исѝoд ѝвòгa чòaнòгa гúнa*.

чòкāњ -āњa м ‘стaклeнa чaшицa од 100 млл, у oблѝкy флāшицe, зa рaкѝју’. – Блāгo дúши штo чòкāњe сúши; || **чòкāњчѝћ** -āњчѝћa м дeм. – Мeшчѝнѝ дa нѝсмо пòпили ни пò пѝ-шeс чòкāњчѝћa и кàкò нaс ўвaти тe сe нàпѝсмo, òпштe нѝ-знāм;

чўма ж ‘куга’. – Ўдарī чўма тē гōдинē и тēшка ѓмладина пōмриѐ, енē ти нā грō-
бљу спōмѐње ће ти рѐћи; зāтō се и кāже у нāроду: кўпī, далēко бīло, кō чўма ђѐцу.

чўнак чўнка м 1. ‘део прибора за ткање који се провлачи кроз нити’. – У чўнак се
ўбāци цјѐвка са нāмотаном пōтком и ѓнда се ѓн прōтињѐ кроз ѓснову; 2. в. *сулундар*.
– Бѓгме су чўнкови зāнули од гāрежи, мōрам да иг ѓзнесѐм и ѓчистїм.

чўпа ж ‘девојчица с неуредном косом’. – Што не ѓчешљаш онў чўпу но си је
пўштила нāпоље нāкў; || **чўпуша** ж пеј. – Ѐди те се ѓчешљај, чўпушо јѐдна, нїје те
срамѓта д-изїђеш у ѓвлију тākō чўпāва

чўпāв -āва -о ‘длакав, космаг, ругав’. – Кад се ѓн пōмолї нāкō чўпāв и неѓбријāн,
ѓни виђеше да е ђāвō ѓдњō шāлу и пōчѐше д-ўзмичў.

чўпавац -āвца м 1. ‘дугокоси младић’. – Откад се ѓвї чўпāвци појāвише, пōче
ѓмладина да срља у брўку и срамѓту; 2. ‘колач који се састоји од патишпање прели-
вене чоколадом посутом млевеним орасима’. – Умиѐсила ви бāка чўпāвце за потље
вѐчере; в. *їаїїшиїања*.

чўпати -āм несв ‘убирати конопљу, пасуљ’. – Нїсу кōд кућѐ, ѓтишли да чўпајў
кōнѓплѐ.

чўти чўе (не)св 1. ‘опазити слухом’. Вѐдо е говѓрио да бāба јѓш дѓбро чўе – ѓнѓ
што јој се дѓпадā; 2. ‘осећати’. – Нѐ чуе ѓн мўку сирѓтињѐ.

чўтура ж в. *буклија*. – Вїкаше ђѐдо за ѓнѐ ѓдрѓде: сāћерали им вѐру у чўтуру.

чўчавац -āвца м ‘старински казан за печење ракије’. – Зѐмāјле нїје бīло ѓвије
лāмпѐкā но се цїбра пѐкла у чўчāвцима.

[**чўчати**] -їм несв. – Нѐму е тѐшко д-їзнесѐ стѓлицу па чўчї нѓнāк на бāсāм-
цима; || **чўчнути** -нѐм св према *чучаїши*. – Кад смо се играли кријѐ, мї чўчнѐмо иза
бāбиниг горгїнā те се сāкријемо. – Ѐди, блāго бāби, тāмо иза врзинѐ те чўчни и кāки.

Ц

цāба прил ‘бесплатно, без накнаде’. – Цāба сїјеш ако ти Бѓг не сачўва ўсѐв; *изр*.
Цāба ти кирија. – Цāба га бīло. – Цāба им; || **цāбѐ** ‘и с т о’. – Знāш кāко е кāзано:
цāбѐ си дѓбијо – цāбѐ и дāдни. – Нїје ѓн цāбѐ осѐђѓ. — Цāбѐ га бīло; || **цāб-цāбāјле**
‘у бесѐње’. – Кад су, бејāги, правили ѓнāј принудни ѓткуп, ўзимали су цāб-цāбāјле
свѐ што су шћѐли; || **цāб-цāбѐ** ‘и с т о’. – Нāкў нїву му ўзели цāб-цāбѐ.

цāбаисати -шѐм св ‘дати без накнаде, опростити дуг’. – Цāбāиши тѓ и глāј се
пѓсла, нек ти тѓ бїднѐ шкѓла да с ништāцима нѐ требā їмати пѓсла.

цāбāлук -āлука м ‘нешто што је добијено цāбе’. – Нāвикло тѓ на цāбāлук,
дрўкчије и нѐ знā да жївї: гўрали му ђѐд и бāба, гўрали му ѓтац и мāјка и ѓста нѐ-
способан цѓо жївот.

цāбалучāр м ‘нерадник, ленштина’. – Тākō сāмо рāзмїшља цāбалучāр; ама, чѓ-
вече, од свāког рāда їмā вāјда, нѐкад мāњā, нѐкад вѐћā, а од цāбољѐбārѐња нїко
вāјду нїје вїђо.

цāбалучити -їм несв в. *цāбаљѐбарїши*. – Нѐмѓте, ђѐцо, нїкад цāбалучити, зā-
увар је штā бīло приврїѐдити.

цāбаљѐбарити / **цāбољѐбарити** -ѐбāрим несв ‘ленствовати, ништа не радити’. –
Гнā рђа цāбољѐбāри, бекрїјā и вѐлї: жївијо рāд, жївијо трўд, нек рāди кѓ е лўд, и
јѓш кāже: ўмирѐ и ѓнāј што нѐма пантолѓне ко ѓнāј што їмā милијѓне, ал је смѐтнѓ
с ўма да е кāзано и тѓ да е ўмро ко рāди, ал ўмро и ѓнāј што нѐ рāди и, кѓ-нѓ што
вїкаше нāша бāба, кѓ рāди ўмриѐће, кѓ нѐ рāди и-прије ће.

цабаљѐбарош / цабољѐбарош м ‘који једе хлеб цабе не зарађујући га’. – Кад цабаљѐбароши завладају, ђндак наро̀д про̀пада.

цаба̀на ж ‘бесплатно, цабе’. – То ти нису ни́каки људи који гла̀ју да с-о́чешу о неку цаба̀ну, обра̀зи чђвек то ни́кад неће д-у́чинѝ.

цаврљати -а̀м несв ‘чаврљати, брбљати’. – Ова̀ ђечица са̀мо цаврља̀ју, по̀ваздан, ко вра̀пци.

ца̀гор м ‘шум од мноштва гласова, жамор, жагор’. – О̀нај ка̀вански ца̀гор му то-лико омиљђ да ни́је има̀ло да̀на да ни́је та̀мо за̀мицђ ко̀ на со̀лило.

ца̀да ж ‘друм, по̀калдрмљен пут’. – Ву̀космо ка̀мење из ри́ѐке ка̀д пра̀висмо ца̀ду и ка̀д свѐ по̀куписмо мо̀радо̀смо д-идемо у Бра̀нков ри́д.

ца̀збен ца̀збена -о в. *чазбен*. – Ни́на ку̀ћа е о̀двајка̀д би́ла ца̀збена, ни́ко ни́је мо̀го про̀ћи поред авли́је да га не-у̀гостѐ.

[ца̀к] ца̀ка м; в. *ујам, цакну̀ши, шушка*; || **ца̀че** -ета дем; *секура*; || **ца̀чина** м аугм пеј. – Ко̀ са̀ши во̀лику ца̀чину од осамдѐсет кѝла, да̀богда се опа̀мѐтијо, слђмик лѐђа; || **ца̀чић** -ића м дем. – Има̀ли смо ма̀ли ца̀чић од петнѐстак кѝла за му̀твенђ бра̀шно

ца̀кати ца̀ка̀м несв ‘сва̀ђати се, галамити’. – Ка̀д по̀чнѝ Милена и А̀нка да ца̀ка̀ју, ђѐра̀ју јѐдна мѝмо-друту̀ да се нѐ мош на̀слушати шта им свѐ па̀не на̀-ум; в. *стиока, огугла̀ши*.

ца̀мба̀с -а̀са м **1.** ‘трговац ко̀њима’. – Он ти је би́јо ца̀мба̀с, са̀мо ку̀повђ и пре-про̀даво̀ ко̀ње; **2.** ‘храбар човек’. – Срѐтен ти је зѐмајле би́јо ца̀мба̀с ка̀ког ма̀јка ни́је ро̀дила, та̀ј се ни́је пла̀шио ни́ког сем Бђга.

ца̀нгри́зало с ‘досадна особа, ситничар’. – Пу̀шти то̀ ца̀нгри́зало, са̀мо да̀нгу-биш, ни́шта па̀метно о̀д не́га неш чу̀ти.

ца̀нгри́зати ца̀нгри́за̀м несв ‘извољевати, приговарати, досађивати’. – Ма̀ на̀јкривље ми би́ што од нѐговог ца̀нгри́за̀ња ни́ко не мо̀гадијаше ни́шта про̀зборити.

ца̀ндамѐрија ж ‘жандармерија’. – Би́јо Дра̀гиша при́је ра̀та у ца̀ндамѐрији и та̀мо се о̀писменијо и сви́ко да пи́ше кра̀снопи́сом.

ца̀нда̀р -а̀ра м ‘жандарм’. – Ка̀д су на̀ишли ца̀нда̀ри, ђни шму̀гнуше ми́ли мо̀и ку̀д ко̀и; || **ца̀нда̀рчић** -ића м дем. од *ца̀ндар* – Има̀ ли, ба̀ба, ко̀да-вас ло̀повчића, а ђна вѐли: јђк, сви́ ђишли у ца̀ндарчиће; || **ца̀нда̀рчина** м аугм од *ца̀ндар*. – Он ти је би́јо ца̀нда̀рчина ѝ по̀; || **ца̀нда̀рски** -а -о ‘који се тиче ца̀ндара’. – Ца̀ндарски ко̀њи јѐду по̀ пе́-шес кѝла жи́та на̀-да̀н.

ца̀ндрљати -а̀м несв ‘извољевати, приговарати, звоцати’. – Не ца̀ндрља̀ј ту̀јна̀к, та̀ко̀ ти Бђга.

ца̀ндрљив -рљива -о ‘набусит, свадљив, који много приговара другима. – О̀, љѝди мо̀ји, ца̀ндрљива чо̀ека, та̀ког нѐ виђеше мђе ђчи за ђви́ег седамдѐсет.

ца̀пати се ца̀пам се несв ‘сва̀ђати се, спорити се, затезати односе’. – Нѐмој ту̀јна̀к да се ца̀паш, но̀ јѐзик за̀ зу̀бе, па̀мѐт ѝ-гла̀ву, а пу̀т по̀д-ноге.

ца̀рати ца̀рам несв **1.** ‘изазивати, провоцирати’. – Зна̀ш ка̀ко вѐли чѝча: нѐ ца̀рај мѐчку у нѐзгодно мѐсто; **2.** ‘подјаривати ватру, разгртати жар’. – Ѐнѐ га ђста ѝ-ку̀ћи да ца̀ра ва̀тру; || **ца̀рнути** ца̀рнѐм св према *ца̀ра̀ши*. – Ца̀рни мѐно ва̀тру ти́м ку̀ка-чом; в. *ијед, набој, осиња̀к*; || **ца̀ркати** -а̀м дем в. *ша̀ркаши*. – Ка̀д се унесу̀ ба̀дња̀ци, ђѐдо по̀чнѐ ца̀ркати ва̀тру, а ба̀ба вѐли: ко̀лко ва̀рница но̀лико срѐђица, ко̀лко ва̀рница но̀лико ђвчи́ца; в. *ијед, набој, осиња̀к*.

ца̀фтара ж ‘жена сва̀ђалица’; в. *шо̀рокуша*.

ца̀бир м ‘жбир, доушник, ухода, потказивач’. – Та̀ки је то̀ по̀ган со̀ј, вѐле да му е и ђѐду̀рина би́о ца̀бир, а за о́у̀рину да ти нѐ при́чам, та̀ј је цинка̀ријо и ку̀мове.

ца̀бу̀н м в. *чечварица*. – У ђно̀м ца̀бу̀ну ти́ца на̀правила гње́здо и излѐгло се пѐторо тића.

цгѡљавац -вца м в. *цгољо*. – Наиђе путом неки, рѣко би чѡвек, цгѡљавац, назва нам Бѡга и велї: лѡуди, немѡте килавити тѡјна, узе онѡ палију и занесе кѡла ко од шалѣ, а ђедо му велї: па ја, није цабе казано да памет царуе, а снага кладе ваља.

цгѡљавица ж ‘ситно, неугледно женско чељаде’. – Она цгѡљавица ти је вреднија од млѡгијег ѡвїг што се држе у сїли.

цгѡљѡ -а м ‘мали, ситан, неугледан човек’. – Штѡ ти је причѡ онај цгѡљѡ и велї ли да ће бити бѡљи чѡвек но што му е бїјѡ ђед; || **цгѡљав** -а -о ‘неразвијен, слаба-шан, мршав’. – Нашло се ѡнѡ цгѡљавѡ да нама сѡли памет.

цеба̀на -анѣ ж ‘муниција’. – Не жалї се цеба̀на кад се брани праг и чељад од злѡтвѡра.

цева ж ‘галама, вика’. – Штѡ сте дїгли цеву кѡ какѣ ча̀вке?

цевѡп -апа м ‘начин на који се проблем решава, како се с нечим излази на крај’. – Знаш како е казано: ласно е кавгу замѣнути, ал је тѣшко кавзи цевѡпа дѡти.

цевцара ж ‘мањи пас’. – Чуемо ми како напољу ђевлї ѡва̀ наша цевцара кѡ да е нѣко нагуткѡ, ни како да с-ѡткѡни, ѡтворїм врата – кад Миѡо.

цѐзва ж ‘лонче са дршком’. – Приставде, жѣно, цѐзвѡ да сркнемо ја и мѡј ро̀ђѡ, уз мѡченицу; || **цѐзвица** ж дем; в. *судић*

цѐма̀т -ата м ‘заселак’. – Знате ли ви, ђѣцо, како е Стаљин сагубїѡ торїтѣт у Стевановїѡа цема̀ту; || **цѐма̀тски** -а -о ‘који припада цема̀ту’. – Тѡ е цѐма̀тска имовина; ~ *у̀тїрине* ‘заједничке парцеле за испашу стоке’. – У планини су, у време ѡнѡ, постојале цѐма̀тске у̀трине и та̀мо е пасла свѡчија стѡка у ревени.

цѐмпер м. – Обуци, сїне, ѡва̀ј цѐмпер на кѡвча̀ње, па ако у̀грије, тї га раскѡпчај те се мѐно раскѡмотї, ал немѡ да га скидаш на̀чисто, јѡш је ѡво време ва̀рљиво, мѡж да се озѣбѐ ѡчас.

ценѡрика ж бот ‘сорта шљиве’. – Ми смо у Ђрници имали разнорѡзне шљиве: и беросѡвке, и рѡнуше, и цр̀ношљиве, и бјѣлошљиве, и компїруше, и ма̀цѡрке, и пїска̀вце, и дрѣновке, ал што нам је јѣдна ценѡрика ра̀ђала – то нѣ мош да по̀јмиш.

цѐп м. – Кажу кад е ѡн бїјѡ блага̀јник у за̀друзи да е бїла празна ка̀са, а пу̀ни цѐпови.

цѐпа̀рош м ‘ситни лопов, који краде из цепова’. – Јѡда се цѐпа̀рош како е дѡшло за̀дње време, велї: нѣ смије чѡвек ласно свѡју ру̀ку да за̀вучѣ у ту̀ђї цѐп.

цїбра ж ‘отпад при печењу ракије’. – Цїбру смо изручївали у свїњскѡ ба̀шчу, па су свїње кр̀цале кѡшчице и јѣле јѣзгру.

цїбро̀ња м ‘пијаница, алкохоличар’. – Пу̀шти, брѣ, тѡг цїбро̀њу, видїш да е прѡ-пѡ од ракичинѣ.

цївцѡн -ана м ‘врабац’. – Кажу да е бољи цївцѡн у ру̀ци но гѡлуб на гра̀ни, а ја нѣ знам шта би ми ни цївцѡн ни гѡлуб.

цїгарица ж ‘цигерица, јѣтра’. – Причѡ Ђбрад како га е јампѡт спа̀сла цїгарица, по̀цркали смо му ѡд-смија; || **цигѣрли** непром ‘који има боју цигерице’. – Не знам како би ти рѣкѡ: имала е нѣку блѡзу на̀кѡ цигѣрли бѡѣ и ѡтишла е ѡнїм до̀њим пу̀тићѡм.

цїгеричѡрка ж ‘зла жена, која »једѣ« цигерице’. – Ђна њѣгова цїгеричѡрка јѣдѣ жи́ве лѡуде.

цїгља̀в -а -о ‘висок а мршав, танак’. – Није се јѡш по̀датко, ал цїгља̀в, велѣ да е на̀јвисѡкшији у̀школи,

цїгљати -а̀м несв ‘израстати нагло’. – По̀чѡ Јѡван да цїгља̀ на за̀мерац, мешчїнї да е за јѣдно лѣто, стїгѡ ѡца.

цїднути се -нѣм се св ‘ритнути се, бацити се за̀дњим ногама’. – Цїднѡ се за̀дњим нѡгама, са̀мо сѣвнуше по̀тковице и за̀рза.

цилитати се -ām се ‘праћакати се, ритати се’. – Штā се цилитāш ко прāсе у цаку. – Не цилитāј се тјунāк ко нѐко ждрѐбе, но се скрāси да те баба ђкѹпа.

џимрија м / ж ‘тврдица’. – Џимрија е тѐ, већи је његѐв динāр нег неџија плāта.

џѐглāв -а -о ‘нераван’. – Кѹћи им нѐзгодно прићи, ѹзак, џѐглāв пѹт, а све дрѹгѐ е, нѐма штā да се рѐкнѐ, кāпа дѐље.

џѐка ж ‘краћи капут’. – Стāлно е ђѐдо говѐријо: ђѐцо, лѐти понѐсте џѐку, зѹми кāко вам дрāго; || **џѐкица** ж дем; в. *заковчаватиш*; || **џѐкѐтина** ж аугм пеј; в. *навѹљатиш*.

џѐмба ж ‘испучење на путу’. – Штѐ, брѐ, лѹди, не поравњаѐте ђвāј пѹт но вам све џѐмба до џѐмбѐ; || **џѐмбица** ж дем. – И на мāлој џѐмбици мѐш слѐмити нѐгу; || **џѐмбāс** -ста -о ‘нераван, каменит (терен, пут)’. – Наиђосмо на нѐки џѐмбāс крај, мāло-мāло па нѐке неравнѹне да слѐмѹш врāt.

џѐнгљати -ām несв ‘причати неповезано, брљѹати, звоцати’. – Џѐнгљала му Миличара џѐо жѹвот и ђн од нāкѐ домаћинске кѹће нāчинѹ цигамāлу у којѐј се нѹ за-каки рѐд нѐ знā. – Џѐнгљала му дāн-нѐћ докле нѹје ђд њѐга нāправила обичног ништāка.

џѐњати џѐњам несв ‘дуго спавати’. – Џѐња до пѐднѐ, вуцибāтина јѐдна, нѹкад од њѐга џѐвек бѹти нѐће.

џѐра ж ‘крмача’. – Видѹш кākā јѐј е кѹћа: кѐ да у њѐј живѹ џѐра, а јѐк жѐна.

џѹглѹати џѹглѹам несв ‘стално приговарати, наговарати’. – Џѹглѹала му дāн нѐћ док га нѹје подурјāсила да се завадѹ с ђцом и д-ђдѹ ђд кућѐ у вāрош.

џѹкац џѹкца м **1.** ‘пас’. – Зāлеће се на њѐга нѐки џѹкац и да у рѹкама нѹје ѹмѐ нѐки ђплавак, не знāм штā би се дѐсило; **2.** ‘човек пасје нарави’. – Тѐ ти је обичан џѹкац, кад ти јā кāжем, нѐмѐ ш ѹйм д-имāш пѐсла.

џѹкѐла ж **1.** ‘стари пас, скитница’. – Џѹкѐлама нѐ требā брāнити да лāјѹ, тѐ им је пѐсѐ; **2.** ‘лош човек’. – Тѐ џѐвѐка ни виђѐло нѹје, обично џѹкѐла и тѐ ђнā од гѐриг; || **џѹкѐлчина** м аугм ‘некарактеран човек, рђа’. – Бѐжи од ђнѐ џѹкѐлчине дѐкле те нѐге нѐсѐ.

џѹмбус џѹмбуса м ‘неред, русвај’. – Ђѐ гѐј су ђни дѐшли, нāправили су џѹмбус, зātѐ дѹље ђд ѹйг.

џѹмлѐ прил ‘заједно, ђтурѐ, редом, све’. – ѐћу да ти кѹпим све џѹмлѐ, ал мѐра да ми спѹштиш цѐну.

џѹпити -ѹм несв ‘чекати’. – Ђѐ си дѐсад, кѹмим те Бѐгом, џѹпѹм вође ђд-јутрос.

џѹца м ‘лош човек’. – Пѹшти тѹ џѹцу, тѐ џѐвѐка виђѐло нѹје.

Ш

шāв¹ м ‘поруб, линија по којѐј се шивењем спајају два комада платна’. – Нѐшто ми се рāшијо ђвāј шāв на дѐсној ногāвици; в. *расѹглатиш*.

шāв² м ‘шраф’. – Нѐ могу д-ђдшавѹм ђвāј шāв, млѐго е зāрђѐ, кāндер мѐно гāса да пѐпустиш; в. *ѹйривитиш*.

шāванѹ шāвња м ‘дрвена посуда за умивање и прање ногу’. – С већѐри снаја сѹпā млāкѐ водѐ у шāванѹ и принесѐ д-ђперѐ свѐкру нѐге.

шāвница ж ‘баскија (в.)’. – Истрѹжи ми шāвнице трѹ са пѐт, нѹ ли’ек нѐ(ј)аче.

шāјак шāјка м ‘врста штофа слична сукну’. – Кāсније је шāјак пѐчѐ да се нѐси мешто сѹкна; || **шāјкан** шāјкана -о ‘који је од шāјка’. – А дѐље шāјкане панталѐне, ѹске, ђнѐ скијāшке, заковчāш ђнā трѹ дѹгмета, навѹчѐш преко пѐте пѐтпетнике тākѐ

да пантоло̀не не могу̀ да ти се извучу̀ из чара̀па, обуеш ву̀нене чара̀пе, па ко̀ндуре и шйбај; в. *долама*, *микада*.

шајкача ж ‘српска народна капа, део народне ношње’. – Па кад бй̀днѐ празником, мѐмци обу́чу нѐшње, обу́ју ђпанке, горе туре шајкаче, ко цвѐтови у ливади.

шајто̀в -ђва м ‘дрвена славина на бурету’. – Повѐди рачу̀на кад у̀точиш вѝно у бо̀кал, до̀бро прй̀ви шајто̀в.

[ша̀ка] ж анат. – Нй̀је шћѐо да му да̀днѐ ни ша̀ку бра̀шна, кукави́чѐнда јѐдна; || **ша̀чица** дем од *шака*. – У́зми у ша̀чицу мѐно ме́киња па да̀дни ја̀ги да по̀лиже; || **ша̀кѐтина** ж аугм од *шака*. – Има ша̀кѐтину ко̀ водѐнички ло̀пар; || **ша̀чурда** ж ‘и с т о’. – Не дао ти Бђг да те ђн кроз њѐгове ша̀чурде про̀пушти; *изр.* *с-ша̀кѐ* ‘нешто једнако ширини длана’. – Те нђни па̀днѐ мѐно снй̀ѐга, на̀ко с ша̀кѐ, па смо по тра̀говима мђгли да разазна̀мо куди́је су про̀шли ку̀рјаци; ~ *ја̀да* ‘ситно, бедно, мало’. – Нема штѧ да ви́диш, ша̀ка ја̀да.

ша̀кѐтати се -ам се несв ‘тући се песницама’. – Кад се по̀свађаше, по̀чѐше се ша̀кѐтати ко су̀манути.

ша̀клѧмити ша̀клѧмй̀м ‘причати без везе, галатити (в.)’. – Млђго е до̀бар ђнај Ли́со, ал ша̀клѧмй̀, бра̀те, ко нй̀ко, ма̀ло-ма̀ло па му се ђмакнѐ ко̀ја гѧла̀тна рѐч.

ша̀ковати се ша̀куем се (не)св ‘руковати се’. – После свй̀г тй̀је смй̀цалица, мй̀ се изми́рисмо и ша̀ковасмо.

ша̀копй̀с м ‘рукопис’. – ђн ти је й̀мђ ша̀копй̀с ко сврѧчѐ нђге, нй̀ко жи́ви нй̀је мђгђ да про̀читѧ њѐгово пи́смо.

ша̀л м ‘топли вунени одевни предмет око врата’. – Да ми не бй̀ ђнђг ма̀јчиног ву̀неног ша̀ла да за̀вијем увѐта по ђнђ мѐћави, ђпадоше.

ша̀ла ж ‘досетка, кратка духовита прича’. – Ша̀ла на̀ стра̀ну, ал мђрам да ти ка̀м да то нй̀је човечѧнски. – Знаш ка̀ко се ка̀же: у ша̀ли па привѧли, ал у ствѧри знај да е у свѧкој ша̀ли по̀ла й̀стинѐ; || **ша̀љив** ша̀љива -о ‘духовит, смешан’. – Бй̀је е ста̀лно на̀смијан и ша̀љив.

шалаба̀зати -абѧзам ‘бесциљно врљати, лутати’. – Шалаба̀за по сѐлу ко ђнај по ту̀ђђј ку̀ћи.

шалаба̀јзер м ‘ветропир, несигуран, незрео’. – То е јѐдан ђбичан шалаба̀јзер, од њѐга е и Бђг дй̀гђ ру̀ке.

шала̀кати се -ѧка̀м се ‘шалити се, уживати у шали’. – Ђѐца, шала̀кајући се, за̀стадоше, не про̀је млђго, изи́је на̀ пу̀т ба̀ба носѐћи у купусовом ли́сту ја̀годе, црвѐне и јѐдре.

ша̀љивѧија м ‘који се шали, који прича шале’. – Бй̀јаше по̀ко̀јни Де́сими́р ша̀љивѧија, нй̀је му й̀мало на̀далеко ра̀вна.

ша̀млица ж ‘ниска столицича са два ногара као на клупи, без наслона и са про-резом на седишту ради лакшег преношења’. – Сѐди ђѐдо на ша̀млици, суче бр̀к и прича ка̀ко е ђн, кад је бй̀ђ де́чкий̀, ја̀о ко̀ње без сѐдла и дизгѧна.

шанга̀репа ж бот ‘повртарска биљка *Daucus carota*, шарга̀репа’. – Кад ђставља̀мо ту̀ршију, мй̀ ту̀рй̀мо до̀ста шанга̀репѐ.

шандр̀цнути шандр̀цнем св ‘скренути с ума’. – Нѐшто ми чу̀дно й̀згледа у по̀тоње вре́ме, ко̀ да е мѐно шандр̀цнђ, да̀леко бй̀ло.

ша̀нтѧв ша̀нтѧва -о **а.** ‘мањкав, инвалидан, фаличан’. – Не знам штѧ би ти рѐко̀, до̀шо на̀ко ша̀нтѧв, нй̀је ђн при́лика за ва̀шу Радо̀ванку; **б.** ‘траљав, неуредан’. – Й̀де на̀ко ша̀нтѧв, не би му у́зђ ђра из ру̀кѐ.

ша̀нтѧтати -ам несв ‘храматати’. – Й̀де на̀ко ша̀нтајући за ђвцама; || **шанту̀цати** -ам несв дем. – Шанту̀ца ђнђ пй̀ргаво пй̀ле, мђра да му е нѐко прѐбијђ но̀гицу.

ша̀нути ша̀нѐм св ‘шапнути’. – Каже он њој: дођи, велї, да ти нешто ша̀нѐм ко врѝна пїлету; || **ша̀птати / ша̀пћати** ша̀пћѐм несв ‘шапутати’. – Ђ, мој рѝде, не вре́ди се тру̀дити ко-но што није вајде глүвѝм ша̀пћати, ни ћѝравом намигивати; || **ша̀пу̀тати** ша̀пу̀ћѐм несв. – Дуго су њиг двоє нешто ша̀пу̀тали, а ѝобрази им бијагу порумѐњели.

ша̀п м ‘заразна вирусна болест папкара’. – Велѝ да у ста̀ду с ѝвцама ва̀ља држати по̀неку ко̀зу споради ша̀па.

ша̀па ж ‘стопало код неких сисара, звери, паса’. – По ѝно̀м сниѝешку што е па̀о свѝ се ви́де ша̀пе куда ку̀рјаци прѝлазе, па смо та̀ко зна̀ли љѝ да им по̀турїмо за̀мке; || **ша̀пица** ж дем. – Онѝ ма̀че се умїљава, па свѝ ди́же ша̀пицу на диѝѝте; || **ша̀пѝтина** – Неке велїке ша̀пѝтине поред то̀ра се ви́де, ко да е ме́јед прѝшо.

ша̀пѝт м ‘тих, безгласан разговор’. – Не знају љүди да се по̀ђекад ша̀пѝт најбо̀ље чуѝ.

ша̀пѝљати -ѝм несв ‘ићи полако, ногу пред ногу’. – И ѝно̀, на̀ко ма̀ло, свѝ ша̀пѝља уз љѝда за сто̀ком.

[ша̀ра] ж. – Кад ѝсплетѝмо ча̀рапе, ми по̀тље извѝѝмо ша̀ре по-њима; *изр. неће га ~ не иде му од руке* – Шта го̀ј је про̀бо да ра̀ди, банкротирѝ е, неће га ша̀ра ни лиѝек и го̀това ства̀р.

ша̀ран ша̀рана м зоол ‘отровна змија *Vipera berus*, шарка’. – Зна̀дијагу ѝви на̀ши да за̀пјевѝју ѝ-глас ѝну: *на врѝ брѝда ша̀ран гу̀ја сїѝава, свѝ се бо̀им ѝјѝше ми дра̀го*.

ша̀рати ша̀рам несв **1.** ‘украшавати ћилиме’. – Пјѝваше Вүкосава: *ша̀рам ћїлим у шїри бо̀је / дођи, дођи, мїло мѝе*; в. *шарен, шарено село*; **2.** ‘имати та̀јне љубавне авантуре’. – Јѝ, велї, во̀јнак крѝварим за ѝта̀бину, а ти на̀шла да ша̀раш по сѝлу (7: 125).

ша̀рен -ѝна -ѝо ‘разнобојан’. – Ништа љѝпше но кад с прѝљећа по̀гледнеш ѝна̀ј ша̀рени ша̀рениш по ливадама: ко̀лко ра̀знијег цветїћа, лептирића, бубица, тїчица и коєкакијег красѝта и љѝпѝта; *изр. ~ сѝло ‘гробље’*. – Ко̀да-нас ти грѝбље зѝву ша̀ренѝ сѝло за̀то што се спѝмење ша̀ра; || **ша̀ренка̀с** -ста -ѝо ‘који је помало шарен’. – Имадијаше неку ша̀ренка̀сту блүзу.

ша̀ренило с ‘разноврсност боја’. – Кад по̀глаш ва̀шер, ви́диш јѝдно ша̀ренило на свѝ стра̀не.

ша̀ренити се / ша̀рѝѝти се -ѝни(м) се ‘преливати се у мноштву боја, бити обе-лежен разнобојношћу’. – Шарѝѝеле се ливаде у ма̀ју ко љѝтлић.

ша̀реница ж ‘шарена по̀њава за покривање’. – Бо̀ље са слѝгом под ша̀рениѝом него са свѝћѝм у ра̀скошну двѝрцу.

ша̀рениш -иша м в. *шаренило*. – На свѝ стра̀не ша̀рениш од но̀шњи у ко̀е је на̀род бѝјо обүчен на са̀борима; в. *шарен*.

ша̀рка ж **1.** ‘део металног окова прозора, врата’. – Изва̀лила ми се ша̀рка на вра̀тима па не мо̀гу ла̀сно да се прїтворѝ; **2.** ‘отровна змија’. – Кад је ко̀сију у Ду̀бовима ви́ђо во̀лику ша̀рку; в. *шаран*; **3.** ‘болест шљива’. – Имадијасмо ма̀царку, није на̀д њѝм ѝмало шљївѝ, ал је слїсти ша̀рка прѝклѝта.

ша̀роња м ‘шарен во’. – Кад је ѝн ш њѝговим ша̀роњама стїго пред водѝни-цу, сви су глѝдали ѝ њиг ко у чу̀до: ѝмало е ѝ-њима, бра̀т бра̀ту, пѝтнѝс то̀вара; || **ша̀роњица** м ‘шарени јунчић’. – Он ѝтимари и на̀поји Кѝтоњицу и Ша̀роњицу и свѝ им тѐпа ко љѝци.

ша̀ротак -тка м ‘местимично отопљен снег’. – Кад по̀гледнеш ѝнамо преко по̀-тока, ви́диш ша̀ротак, по̀ то̀м зна̀ш да е зїми одзвѝнило.

шáруља ж ‘крава шарене длаке’. – О́на јуница е од Шáрулѣ па смо рѣшили да е òставимо за приплод; || **шáруљица** ж ‘шарена јуница’. – Пòдáј шáруљици мѣкйња; в. *шеле*.

шáстук шáстука м ‘мања стега, менгеле’. – Ѐди òвò стѣгни у шáстук па га претурпíјáј чáском; || **шáстучина** ж аугм пеј. – Код ковáча сам виђо шáстучину, нíје мáњй од оног шпòрета; || **шáстучић** м дем. – Имá код сáјције шáстучић войцни, ко пáкло дувáна.

шáтра ж ‘шатор, чадор’. – Кад биднў сáбори, òндак кавѣције пòставѣ шáтре и астáле и тўјнáк се, ко имá пáрá, гòстйра.

шáцовати -уем несв ‘оцењивати оком, меркати’. – Отвòри чѣтворе òчи, дòбро шáцўј, нѣмò да брљнѣш ко мáче у варѣнику.

шáшáв -а -о ‘луцкаст, малоуман’. – Јѣ ли, брѣ, шáшáвко јѣдан шáшави, знáш ли ти кò ти је дáо свѣ тò што имáш?; в. *зайерак*.

шáшáвко м ‘луцкаст, малоуман човек’; в. напред *шашав*.

шáшáвуља ж ‘шашава жена’. – О́на мòја шáшáвуља мйсли да òн прйча йстину, а не пòзнае ту сòрту лўдй.

шáшина ж ‘стабљике кукурузовине које се везују у снопове’. – Кад шáшину врбовйм прўшћом пòвѣжемо у снòпове, òндак снòпове пòтрпáмо у кўпе споради сўшѣња и кад се дòбро исўше, òнда хѣнѣмо стòгове па зйми дáемо стòци по јѣдан òброк.

шáшљика ж слгт ‘посечена кукурузна стабљика’. – Шáшљика по шáшљика снòп, снòп по снòп кўпа, кўпа по кўпа стòг.

шáшовац -òвца м ‘део таванице вајата или млекара’. – А у вајáту између грѣдá су бйли згòдно òбрáђени шáшòвци, жути кò лимун.

шáшољити -йм несв ‘додиривати, миловати врховима прстију’. – Òвá бáбина размáзлòтина вòлй да е бáба шáшољй по лѣђима.

швѣрц м ‘кријумчарење’. – Цѣлог живòта се тáј бáвијо швѣрцом, нíје шћѣо нй-како д-òзној гўзицу.

швѣрцер швѣрцера м ‘кријумчар, препродавац робе’. – Док не наíђоше швѣрцера преко вáшеришта, нйко ме и не пíта пошто прòдаем крѣч.

швòрц непром ‘без новца’. – Кад је òстò швòрц, òн се упреподóбијо, на рáне да га прйвијеш.

шврљати шврљам несв ‘скитати, љубависати’. – Шврљá òн сáд, шврљò му е и òтац кад је бйјо нѣговијег гòдйна, свѣ у свòе врѣме.

шѣва ж зоол ‘птица из пор. *Alaudidae*’. – Òвѣ гòдинѣ имá дòста шѣвá у нáшем крáју.

шѣвáр -áра м ‘варијетет храста, погодно дрво за кровну грађу’. – Òнáј шѣвáр из Лугóвá е вўкло чѣтири чйвта вòлòва.

шѣвати шѣвам несв ‘померати балван помоћу палија (в.)’. – Шѣвасмо помѣно онај бáлван и јѣдва га нáтоварисмо; || **шѣвнути** -нѣм св ‘померити’. – Шѣвни овај дѣбљй крáј трўпца с том пáлијом.

шеврдати -áм несв а. ‘заносити се у ходу’. – Шеврдá и травѣлá нѣкако, ал јѣдва, кò да е на тўђйм нòгама; б. ‘расклимати се’; в. *луви, разлокати се*.

шега ж ‘шала, забава, смех’. – Тѣрајў нѣку шѣгу с бáбòм, а и òна мѣно пођетйньила па јòј, йзглѣда ми, тò и пáсуе.

шегáчина ж ‘шала, смејурíја’. – Ама, трѣбá издржати тў шегáчину.

шегáчити се шегáчим се несв ‘шалити се, забављати се’. – Тўј ти се òни пòчнў шегáчити и комендйјати те испозабòрављáју свѣ мўке и нѣвоље. – Кад йшћерају пò-стат, òни пòседају и пòчнў да се шегáче.

шѣгрт шѣгрта м ‘ученик који учи занат’. – Кад је Саво учијо занат, бијо шѣгрт код Живка Вилиповића дѣље у Драгачици.

шѣдѣт -ита м ‘експлозив’. – Имѣ Станиша шѣдѣта, дѣњѣ из мајдана, ђстало кад су минирани камѣн.

шѣдрња ж ‘старудија’. – Не знам, чѣвече, што чуваш ђвѣ шѣдрње, штѣ то не побацаш но се сѣмо заврзуемо ђко њѣг.

шѣнити шѣним несв ‘понизно молити, удворавати се’. – Штѣ му шѣниш, кѣји кривѣк, цѣлог живѣта?

шѣнични -а -о ‘пшенични’. – Ми смо шѣнични лѣб јѣли сѣмо о благоданима, а наѣко мурузни ил рѣжани.

шѣнлук шѣнлука м ‘весѣље, славље уз пуцњаву’. – Тѣ нѣћи ѣни наѣинѣ неѣвиѣен шѣнлук, пѣла сѣла су избудили.

шѣнѣкле ж мн ‘слаткиш од беланца, шненокле’. – Повуци, ѣѣро, ту шѣрпицу с млиѣком маѣло ка крају шпѣрета и ѣндак кашиком тѣрај ђвѣ умѣћено белѣнце, па кад те кнѣдле пѣчнѣ да нарастају, ти иг ѣндак окрѣни да се скѣвају и с дрѣгѣ странѣ и ѣтѣ ти шѣнѣкле гѣтове ѣчас, ѣндај умѣти и дѣбро пошеѣѣри жумѣнцаѣд, дѣдај мѣно брашѣнца и двѣѣ-трѣ кѣтлаче ѣнѣг ѣстог млиѣка и прѣли ѣзгѣ шѣнѣкле.

шѣнут -а -о ‘луцкаст, блесав’. – Ѣн ти је маѣло шѣнут, неѣ идѣ свѣим пуѣтом, а ти знај да е бѣље с муѣрив плаѣкати но са шѣнутим пѣвати.

шѣнути шѣнем св ‘скренути с ума, пореметити памѣћу’. – Згѣдно шѣнѣ весѣлѣнѣк, нѣје му лѣсно.

шѣпѣв -а -о ‘хром, ѣопав’. – И ѣн ти, наѣко шѣпѣв, ѣзнесѣ на лѣђима ѣнѣ брѣме ѣздѣ уз Ѣкутѣницу.

шѣпати шѣпѣм несв ‘храмати’. – Још нѣје прѣстѣ шѣпати ѣд ондај кад се скрѣка с трѣшѣѣ.

шѣпртља м ‘невешт, неспретан човек’. – Тѣ е шѣпртља јѣдна наѣобѣчѣнија, сѣмо млѣти прѣзну слѣму.

шѣпртљати -ѣм несв **а.** ‘радити неспретно, невешто’. – Немѣјде да шѣпртљѣш, него се ѣзми ѣ-памѣт; **б.** ‘брбљати, ширити аброве’; в. *шрпѣ*.

шѣптѣли ‘боја бресѣве’. – Ѣкрѣчијо ми Миѣна кујну у шѣптѣли бѣју, а штѣкѣтор у биѣло.

шѣптѣлија ж ‘виноградарска бресѣва’. – У срѣд винограда ѣмали смо шѣптѣлију, биѣла е слѣђѣ од шеѣера.

шѣпурак -рка м бот **а.** ‘дивља ружа, шипурак, *Rosa canina*’. – С јѣсени смо ѣшли з-баѣбѣм ѣ планину да бѣрѣмо шѣпѣрке па нам је мајка ѣд њѣг кѣвала млѣго дѣбар пѣкмез; **б.** ‘калемљена ружа’. – А поред прѣшѣна, у ѣвлији, бијѣше рѣд калемљениг шѣпѣраѣка сваѣорѣзнијег бѣја.

шѣпѣрити се шѣпѣрим се несв ‘гордити се, кѣчѣперити се, хвалисати се’. – Кад је ѣзабран за кмѣта, наѣињѣ се сѣв ваѣжан, ѣбријо се, ѣбуѣко стѣѣѣе ѣдиѣло, ѣзѣ кмѣтовски штѣп па ѣдѣ кроз сѣло и шѣпѣри се кѣ паун; в. *ѣуѣѣурикаѣѣи*.

шѣрбе шѣрбѣта с ‘напитак од упрженог шеѣера’. – Да ти тѣта наѣинѣ шѣрбе, ѣма ѣе кашѣл да пѣпушти.

шѣрет шѣрѣта м ‘шалѣвѣција, забављѣч’. – Ѣнај Бранѣков шѣрет нѣје ѣѣког ѣстављѣ на миѣру.

шѣрпа ж ‘велика плиѣна посуда за кување’. – Кад млиѣко прѣврѣи, повуци шѣрпу мѣно ѣкрај неѣ ѣбаврѣи; || **шѣрпица** ж дем. – Ти ѣеш мѣне д-ѣчиш: кад сам ја слѣужијо вѣјску, ти си вѣуѣко шѣрпице по пѣпелу; || **шѣрпица** ж пеј. – Ужњѣ неѣку ѣбјену шѣрпину и вѣли: ѣвѣ ѣ-њѣј ми погаѣте крѣча, трѣбаѣе ми д-ѣкрѣчим кујну; || **шѣрпѣтина** ж ‘и с т ѣ’. – Штѣ си тѣрила ѣну шѣрпѣтину ноѣе да неѣко на ѣу нагази.

шѣтати шѣтам несв 'бити у шетњи, рекреативно ходати'. – И прича ђн како су иг стрѣжарно извѣдили у зѣтворску ѡвлију ђе су помѣно шѣтали, па јѡпѣт у бѡвару; || **шѣткати** -ѡм несв дем. – Шѣткѡ бѡба по ѡвлији, лѡмкѡ прѣсте, пѡђекои пѡт се прѣкрсти и ишчѣкуе дѡ л ђе да кмѣкне диѣте; || **шѣтколити** -ѡм несв дем 'шеткати'. – Нѣ рѡди нѡшта но шѣтколѡ мѣно по ѡвлији и тѡ ти је.

[**шѣћер**] шѣћера м. – Нѣким лѡдма и шѣћер грѣкне; || **шѣћѣрни** -а -о 'од шѣћера'. – Од ѡкувѡног шѣћера с вѡдѡм нѡчинѡ се шѣћѣрни сѡлц па се пѡсле у њѣму кѡвѡ вѡће и тѡкѡ дѡбијеш слѡткѡ.

шѣћѣрац -рца м 'кукуруз за кување'. – ѡкували шѣћѣрац па дѡли ђѣци, а ѡна да се пѡдѡве јѣдѡћи.

шѣћѣрити -ѡм несв 'стављати шѣћер, заслађивати'. – Нѣмѡ мѣне шѣћѣрити кѡву.

шѣћѣрлија ж 'сорта јабуке слатког плода'. – Код Гѡшинѣ шѣћѣрлије ти Ѣбрад сѡчекѡ Сѡву Стѡјѡновића и зѡскѡчѡ му на лѣђа (5: 147).

шѣћѣруша ж 'вештачка ракија'. – Вѣлѣ да е Мѡлисав прѡвијѡ нѣку шѣћѣрушу, тѡрѡ квѡсца и шѣћера у цѡбру и дѡбијѣ тѡ ракичину кѡјѡ нѡје нѡ за шта.

[**шѣшѡр**] -ѡра м; в. *шубара*; || **шѣшѡрѡћ** -ѡћа м дем 'шешѡр с мањим обѡдом'. – Нѡбијѡ ѡнѡј слѡменѡ шѣшѡрѡћ и ѡде нѡз-пѡт; || **шѣшѡрче** -ѡрчета с 'и с т ѡ'. – Нѡбави му на вѡшеру нѣко шѣшѡрче, вѡлѡ му кад по сунчѡници ѡдѣ зѡ стѡкѡм; || **шѣшѡрчина** ж пеј. – Нѡтѡко нѣку шѣшѡрчину, јѣдва га пѡзнак.

шѡба ж 'прут'. – ѡзми шѡбу, па га дѡвати по гѡзи, ѡпамѣтиће се.

шѡбати -ѡм несв 'тући шѡбом, прѡтом'. – Нѡје иг шѡбѡ чѣсто и за свѡки нѣмѡрлук, али за »нѣћѡ« гѡзица е вѡзда бѡла мѡдра. *изр.* *Мѡјка јѣднѡм рѡкѡм шѡбѡ, а дрѡгом мѡлуе.*

шѡбе! 'ѡзвик кѡјим се тера пас'. – Шѡбе, дѡндарѡ јѣдна! – Ѣн с вратѡ викну: шѡбе! – те тѡкѡ дѡћера ѡнѡ ђѡмару што е пѡчѣла да лѡе на кѡма.

[**шѡбица**] ж; в. *шѡце, ѡреденчиши.*

шѡбицѡр -ѡра м 'везена платнена кеса за држање шѡбица'; в. *чешљар.*

шѡваћѡ -ѡ -ѣ 'кѡји је у вези са шѡвењем, кѡји се тиче шѡвења'; *изр.* *~ѡ ѡгла* 'игла за шѡвење'. – ѡмѡ шѡваћѡ, а ѡмѡ плѣтећѡ ѡгла, а ѡмѡ и ѣклѡвка; *~ѡ мѡшина* 'мѡшина за шѡвење'. – Уз ђѣвојачко рѡво ѡбично е ѡшла и шѡваћѡ мѡшина.

шѡвѡн -ѡна м 'памучни материјал за израду постѣлине, рубља'. – Нѡбавила дѡвѡес мѣтѡра шѡвѡна за ѡљине и коѣшта дрѡгѡ; || **шѡвѡнски** -а -о 'кѡји је од шѡфона'. – Шта се цѡѣпаш тѡјнѡк ко шѡвѡнске гѡће.

шѡвѡњѣр -ѣра м 'велики ѡрман, шѡфѡњѣр'. – ѡмѡло е дѡвѡкрѡлни, трѡкрѡлни и четвѡрѡкрѡлниг шѡвѡњѣрѡ у кѡјма се дрѡжѡ вѣш и ѡдиѣла, а на њѣму су стѡјале тѣгле слѡткѡг и дѡње.

шѡјѡ ж 'врат код живине'. – Тѡ ти је ѡста стѡвѡр, што вѡкѡ ѡнѡј: нѡје шѡјѡ но врат; || **шѡјѡјица** ж дем; в. *баѡтак, шѡрѡица.*

шѡкѡна -ѡнѣ ж 'злѡба, злѡнамерно стѡварање тѣшкоћа неком из пакѡсти, врста прогона'. – Ѣн ти је прѣживѡлѡ дѡпасну шѡкѡну, ал, вѡла Бѡгу, свѣ је прѡшло.

шѡкара ж 'густа непроходна шума са нѡским растѡњем'. – У ѡнѡј шѡкари ти се ѡн сѡкријѡ кад су найшли Бугарѡши и тѡкѡ спѡсо глѡву.

шѡкљѡти -ѡ несв 'изливати се у јаким млазевима'. – Кад ѡзѡвадик чѣп, ѡн ми ѡспаднѣ и ѡдѡнуд пѡчѣ да шѡкљѡ шѡра, јѣдва се снаћѡк да зѡставим ѡнѡј млаз; || **шѡкнѡти** -ѣм св 'нагло покуљати, потећи'. – Кад га е ѡнѡј Бугарѡш ѡдаријѡ кѡндаком, њѣму веселнѡику ѡдѡмпѡт шѡкнѡ крѡв на ѡста.

шѡктати шѡкћѣм несв 'сиктати, говорити лѡтитѡ'. – Шта шѡкћѣш тѡјнѡк за нѡје нѡшта; в. *лѡуи.*

шило с ‘алатка којом се пробија кожа’. – Не може да се прѡшијѣ ђон бе-шила. – Цаба ти се праћати противу шила.

шиљак шиљка м **1.** ‘заоштрен колац на који се набија бравче ради пецидбе, ражањ’. – Ал ѡни вѡлѣ д-ѡкрећу јагње на шиљку, ни абера што има и лѣбна врѹна и пржуља; **2.** ‘колац за који се везује пласт да би се привукао до стога’. – Тај шиљак за плашће је дугачак два-три метра и он се подвуче под плас, а пошто има рупе напред и позади крож њиг се провуче конопац ил влачег кои се прѣбаци преко пласта и за-тѣгне, а други влачег је вѣзан за прѣдњи крај и он се кочи за орачицу на јарму и тако се плашће вуче до коца ђе се ђене сијено.

шиљат шиљата -о ‘заоштрен’. – Дѡдѡјде му ѡнај шиљати колац.

шиљати шиљѣм несв ‘слати’. – Пита ме Јѡрдан како ја шиљѣм пѣре сину у-вѡјску, а ја му кам да тѹрим у писмо.

шиљег шиљѣга м ‘млад ован’. – Ѣнѡг шиљѣга ћемо за свадбу, ако Бѡг да.

шиљѣже -ѣжета с ‘млада овца’. – Имамо тријѣстину оваца и пѣшесторо шиљѣжѡди.

шиљити шиљим несв **1.** ‘оштрити, подоштравати нешто’. – Ђенѣ иг ѡтишли да шиље тѡчке за патлиѡане; **2.** ‘инатити се’. – Ђѣ нађе на мѣне да га шиљиш.

шиљкати се -ѡм се несв ‘гуркати се, боцкати се (без зле намере), играти се’. – И вѡлови мѡгу да се шиљкају ко нека ђѣца.

шиљокурѡн -ѡна м ‘млад, дрчан и самоуверен момак, жутокљунац’. – Ѣни шиљокурѡни мислѣ да свѣ знају, док не кокну главоѡм ѡ-зид.

шимизѣт -ѣта м ‘ниски дуги ормарић с огледалом’. – Шимизѣт од мајчиног рѹва, кад је начињена нѡва кѹћа, држѡли смо у прѣдсѡбљу.

шимшир м бот ‘украсна биљка *Vixus sempervirens*’. – Имало код тѣте Ѣлге у ѡвлији неколко шимширѡва, порасли ко пластови сијена, не памте кад су посѡђени.

шина ж ‘метални обруч којим је опасан дрвени точак’. – Бѡгме се поизлизеле шине на колима, мѡраћемо на-зиму д-ударимо нѡве; || **шински** -а -о ‘који се тиче шине, који је направљен са шином’. – Прво смо имали дрвена, па шинска кола, е тек вѡмо касније су изашле ѡвѣ, касти, гумарабе.

шиндра ж ‘покривка за грађевину од цепаних дашчица’. – Зѣмајле се шиндра цѣпала и ѡндак је била дуговѣчнија но кад се стружѣ.

шинѹти -ѣм св **1.** ‘ударити, ошамарити’. – Викаше вѣсели Ѣлекса: шинѹћу те, Милисаве, два ми ѡка, ако тѡ биднѣш јѡш једарѣд учинѡ; **2.** ‘попити на брзину’. – Ѣјд да шинѣмо по јѣдну с-нѡгѹј, па да ѡтамо.

шипак шипка м **1.** зоол ‘плод шипурка *Rosa canina*’. – Млѡго е здрав пѣкмез од шипка; **2.** ‘палац протурен између подвижених кажипрста и великог прста као знак негирања и омаловажавања’. – Ђвѣ ти га шипак!

шипарица ж ‘одраслија девојчица, девојчурак’. – Ко јучѣ да смо јѡј били на бѡ-бинѡма, а ѣвѣ ти сад – шипарица, гѡтова се зађѣвѡјчити.

шипка ж **а.** ‘батина’. – Узми шипку па ѡшибај та гѡвна; **б.** ‘гвоздени ваљкасти предмет’.

шипрѡг -ѡга м ‘ситно растиње, млада шума’. – Избијо шипрѡг после сѣчѣ, не мож да се прѡђе кроз парѣлу.

шипрага ж ‘ситан град’. – Ѣшинѹ маѡ шипрага, срѣћѡм није нањѣла млѡго штѣ-тѣ.

шипѹран -рна -о ‘растресит, погодан за обраду (о њиви)’. – Ѣнѡ зѣмљѣ више кућѣ нам је лѡкорадно, дѡшло наѡко шипѹрно.

шипѹрњача м ‘земља погодна за обраду’. – У ѡвѡј шипѹрњачи млѡго дѡбро ѹспѣ компир, јѡш ако није сувѡвица – тѡ рѡди сѡмо тако.

шипчити -им несв 'дуго и напорно радити'. – Вала̄ шипчимо по цѣо боговѣтнѣ дан, од уранка до заранка.

шира ж 'непревредло слатко вино'. – Стасала шира, скѣкни те тѣкни јѣдан бѣкѣл.
[ширина] -инѣ ж. – Њива е била дугѣчка преко стѣ корѣка̄ а ширинѣ била четрѣ-стак.

[ширити] ширим несв – Овѣ што ти рѣкок нек ѡстанѣ мѣђу-нама, немѣ ширити дѣље.

[широк] -ѡка -о – Ко гѣј је бѣјо ширѣкѣ рѣкѣ, њѣму е Бѣг ѡзвраћѣ стѣструко.

широкѣрук -ѡрука -о 'који је широке руке'. – Према широкѣрукѣм и Бѣг је вѣзда бѣвѣ млѣго дарѣжљиви(ј)и.

широм прил 'потпуно (отворити врата)'. – Кад га е вићѣ, ѡн ширѣм ѡтвори кѣпију и изиће прѣдѣ њ.

шийти шийѣм несв 'бавити се шивѣњем' – Није прѣстајала шийти до у стѣре данѣ.

шићѣр -ѣра м 'корист'. – Ђватијѣ е згѣдан шийћѣр на тѣм пѣслу.

шићѣрити шийћѣрим несв 'имати користи'. – Вѣш[т] ѣе да шийћѣри и кад му мѣва у гѣзицу улѣтѣ.

шићѣрѣија м/ж 'прѣрачунат човек, рачунѣија, интерѣија'. – Ѣн јѣсте шийћѣрѣија, ал нѣ могу да збѣрим гѣбавѣ: вѣлики је радник и није нѣпоштен, тѣђѣ нѣѣ, а свѣе цѣни.

шиће с 'ствари које се шију, сашивене ствари'. – Отији до Добрѣлѣ те донѣси ѡнѣ шийће што е испѣузѣмала ѣѣци мѣре, рѣкла е да ѣе данѣс свѣ бити гѣтово.

шицнѣти шийцнѣм св 'ударити некога танким прѣтићем'. – Сѣмо сам мѣно шийцнѣ кѣња, кад ѡн полѣѣе у гѣлѣп.

шичѣти шийчѣ несв 'оглашавати се шичањем (о гусану)'. – Кад Дѣрѣнчин гѣсѣн пѣчнѣ да шийчѣ, бѣжали смо кѣлко нас нѣге нѣсѣ.

шиш! узвик за терање живине. – Бѣстѣло Стѣноју С(у)рѣији да запѣвѣ ѡнѣ: шийш, пѣле, прѣкѣ лука / дѣж се, мѣла, комшилука / дѣж се, мѣла, свѣг комшије / ѡдаѣш се прѣје, а ми ѡдарѣмо бѣсовѣње; в. *стѣрѣшинѣиво*.

шиша ж 'бочица за мастило'. – Ѣндај смо ѣмали пѣро и пѣрницу, шийшу с мѣстилом и упѣјѣч; || **шише** -ѣта с 'бочица за алѣохолно пиће'. – Ђјд д-ѣскрѣнемо по јѣдно шийше.

шиша ж 'подшивѣни прѣпуст крова преко ивице зида куће, испѣд стрѣхе'. – Дрѣ-гишина кѣћа подшивѣна шийшѣм.

шишѣрка ж 'плод, семѣ четинара'. – Скѣпила ѣѣца пѣну кѣрпу шийшѣрки па се ш њѣма ѣграју, бѣјаги, пијаца.

шишѣти шийшѣм несв **1.** 'сећи, скрѣивати косу'. – Зѣмѣјле смо ѣѣцу шийшали до главѣ и ниѣси мѣго вићѣти да нѣсѣ вѣкѣ грѣве ко што данѣс вићѣш па не знѣш, Бѣже ме прѣсти, је л мѣшко је л жѣнско; **2.** 'стрићи (ѣвце). – Сѣтра ѣемо да шийшѣмо ѣвце.

шишљѣк -ѣка м 'шипраг'. – Увѣкле се крѣве у ѡнѣј шийшљѣк и јѣдва сам иг ишћѣрѣ ѡтуд.

шкѣкљив шкѣкљива -о **1.** 'осѣтљив (на голицѣње)'. – Ѣвѣ диѣѣте шкѣкљиво, нѣ мош лѣсно ни да г-ѡкѣпаш ни да га прѣсвѣчѣш; **2.** 'неизвѣстан, ризичан'. – Мѣло е тѣ, да ти прѣво кѣжем, шкѣкљива стѣвр.

шкѣрна ж 'лѣпо уређѣна ѣбала изнад путѣ'. – Кад смо пѣкалдрмили пѣт, рѣши-смо д-ѣскопамо канѣле, д-ѣрѣдѣмо банкѣне и шкѣрпе.

шкарпѣрати шкѣрпѣрам несв 'уређѣвати косину порѣд путѣ'. – Скрѣз смо ѣбалу изнад пѣта шкарпѣрали па кад ѣбникнѣ трава, мѣћи ѣе лѣсно да се пѣкоси; в. *банки-на, шарѣя*.

шкãрт м ‘отпад, одбачена роба’. – Їмã и шкãрта, ал ìмã и квалитетнè рòбè, што јès јès; || **шкãртãв** -а -о в. *чкартиãв*. – Бијаше нãкò шкãртãв, па га одбãцили кад је бијо на регрутãцији.

шкартирати шкãртирам св ‘одбацили слабије, извршити селекцију’. – Све òнò што није првè клãсè шкãртирај.

шкèмбãв -а -о в. *чкембãв*. – Нисам виђо Миша Ерцòва òдãвно, млòго се угòијо па ми би необично кад га виђек нãкò шкèмбãвог.

шкйльãв -а -о ‘који има једно око; слабовид’. – Он, нãкò шкйльãв, пòче нèшто да дрвй.

шкйльити шкйльйм несв в. *чкильйити*. – Òнã жижалица шкйльй, јèдва се виðй ù-соби.

шкòдити шкòдй(м) несв ‘штетно деловати, сметати’. – Штò пијеш кад ти шкòдй, виðйш ли да ћеш да се упрòпãстиш.

шкòдљив шкòдљива -о ‘штетан’. – Свè што е шкòдљиво трèбã обйћи. – Òнò што је чèстито и поштèно – òвйма е млòго шкòдљиво.

[**шкòла**] ж. – Кад је нèкако отãросијо шкòлу, Виðое причò: збòгом, шкòло, нйсам те ни вòлò; || **шкòлица** ж **1.** дем према *школа*. – Нãша Магдалèна сўтра крèће у шкòлицу; **2.** ‘дечја игра, обично је играју девојчице скакућући по узаним квадратићима учртаним на тлу’. – Ђевòјчице играле шкòлице, а дечãци кèњãца; || **школèтина** ж пеј. – Ви сте у тйм вãшим школèтинама научили стò невалãлўка, сãмо нйсте òнò глãвнò: кãко чòвек трèбã д-òстанè чòвек; || **шкòлскй** -ã -ò ‘који се тиче школе, који се односи на школу’. – Од òвијег дãнашњијег ђãкã нèки ће обãлити и шкòлу, а нè сãмо шкòлскў тãблу.

шкòлац шкòлца м ‘ђак, школарец’. – Нãрочито како стйгоше òвй шкòлци, свè се извитòперило, није цãбè кãзано да ће нам млòге нèвоље дòћи од нãчитãнијег.

шкòловати се -уем се несв ‘похађати школу’. – Дãнãс се ђèца шкòлују да нè рãде, а нãјòљи су јòј ђãци кòјй тò први нãучè.

шкрãбати шкрãбам несв ‘писати нечитко и неуредно’. – Шкрãбò нèшто, нè знãм ни дã л òн мòж да прòчитã.

шкрьга ж ‘отвор на који риба дише’. – Зарòни мèно па изрòни, нèмаш шкрьге да бйднèш тòлико под вòдòм, није тò здрãво.

шкрйпа ж ‘звук настао трењем неподмазаних предмета’. – Кãкã е òнò шкрйпа што се чўе?

шкрйпати -й[м] несв ‘одавати звукове настале трењем неподмазаних предмета’. – Бйле òнè старинскè клўпе ù-школи: ко гòј мрднè òнò шкрйпй кò да си привијо вйнт на кòлима.

шкрйпац -пца с ‘тешка, неугодна ситуација’. – Кад се нãђе у шкрйпцу, òн је òнда мèкшй од пãмука, чйм му мèно лãкнè, òн се òсилй.

шлãјпек шлãјпека м ‘новчаник’. – Вèселом Вилйману извўкли мãнгупи на вãше-ру шлãјпек из цèпа.

шлãмћати шлãмћèм несв ‘вући превелику обућу по земљи при ходању’. – Шлãмћè у òнйм поци’èпаним кондурчинама, чўе се до ù-поток.

шлãњãв -а -о ‘запуштен, неуредан’. – Йзедно е йшò нако шлãњãв у нèкој йзãбãној òбући.

шлãњати -ãм несв в. *шлãмћãити*. – Ёнè га шлãњã òдонуд од Тãкйшã; в. *саиараћ*.

шлãње ж мн ‘поцепана или потпећена обућа’. – Натрãпа Брãнко òнè њèгове шлãње и изйђе нã-басãмке.

шлòвијãнка ж ‘поткошуља’. – Кад чў врйсак, òн йзлеће йз-собè ù-гãћãма и шлòвијãнци да виðй штã бй.

шлѡсер шлѡсера м ‘машинбравар’. – Он ти је завршио занатић за шлѡсера и ђма га запѡслили у вѡбрику.

шљака ж ‘материјал за насипање пута’. – Прѡд зиму навучемо шљакѡ според пута, па зими кад ѡбледѡ, баѡимо да мѡж да се прѡђе.

шља́м м **1.** ‘блато, кал’. – Шља́м ти је ѡтпад који се баца на буњиште; **2.** ‘олош’. – Шља́м ти је и рђа од човека.

шља́мпо -а м ‘неспретан, трапав човек’; || **шља́мпав** -а-о ‘неуредан, неспретан’. – Како рѡзби на́ки бѡкал, шља́мпо јѡдан шља́мпави?

шља́пати -а́м несв ‘газити по води и блату’. – Не шља́пајде по тој ба́ри, уићи ће ти вѡда у ѡбућу.

шље́гнути -ѡм св ‘сићи’. – Кад су ђви горшта́ци шље́гнули ѡзгѡ из брѡда, пѡчели Ча́чани да иг зади́ркују, а ја им велѡм да су нам хѡдови казли: ако нам бѡднѡ у живѡту ѡскудно вамогоре у брдима, шље́гните дѡље крај Мѡраве, ту́ј је мѡдго дѡбра зѡмља, а не́радни љѡди и ту́ј ћете дѡбро да прѡђете.

шље́з м бот ‘биљка с лековитим својствима, *Althaea*, слез’. – Има́ бѡли и црни шље́з, ѡбадва су здрава; || **шље́зѡв** -ова -о ‘који је од слеза, који се тиче слеза’. – Ку́пила јој мѡдго згѡдно лице за блу́зу, дѡшло на́ко шље́зове бѡѡ.

шље́зовина ж ‘лишће, стабљика слеза’. – Ка́жу да и ху́рка вѡли да гутѡ шље́зовину.

шље́мати шље́мам несв ‘пити до пијанства’. – Ёне́ ти га у каванчини, шље́ма с ѡни́м бѡкрија́ма од по́дне.

шље́ме с ‘врх крова, слеме’. – Мѡрам не́ког да на́ђем да ми узведе́ уз ма́ије и да ми прѡпокрије шље́ме.

шље́мењача ж ‘коритасти цреп на слемени, ћерамида’. – Шље́мењаче ѡднѡ вѡтар и са́д прокишња́ва грађевина.

шље́пак -а́ка м ‘који је као слепац, слабо расућује, не зна шта ради’. – Ђна́ј шље́пак прѡђе не́куд са́бајле. – Ђна́ј шље́пак не́ зна шта ра́ди, но ту́че брез везѡ.

шље́пак -а́ка м ‘ружно зденуто омање сено’. – Жћѡнѡ не́ки шље́пак, бѡље би то ура́дила мѡја покѡјна ба́ба д-устанѡ из грѡба.

шље́пати шље́пам ‘млатити, тући, ударати’. – Тре́бало је не́га шље́пати за ва́кта, са́д му не́ може ништа; || **шље́пити** -им св према *шље́патиш*. – Шље́пијо га ме́но по гу́зици, а ѡн се распѡкмезијо па се дѡре́ ко ма́гарац; || **шље́пнути** -не́м св ‘истѡ’. – Шље́пни ти не́га и кад ни́је крѡв, бѡље ће бѡити него да глѡдаш шта́ ће чинити кад ски́не ула́р.

шље́пило с ‘слепило’. – Он ти ту́ца ко да има́ кокѡшје шље́пило.

шље́пица ж в. *шље́йак* – Ђну́ мѡју шље́пицу сва́к мѡже да прѡвари, ѡна сва́ком вѡреу.

шље́йва ж бот ‘воћка *Prunus domestica*’. – Не́ма шље́йве без ма́царке, нек при́ча кѡ шта́ ѡће; || **шље́йвица** ж дем. – И ѡна́ шље́йвица дѡбро пѡњела; || **шље́йвић** -и́ћа м ‘младо стабло шље́йве’; в. *йресађиваиш*; || **шље́ветина** ж пеј; в. *узодиш*; || **шље́вѡв** -ова -о ‘који је од шље́йве’. – Ударила га »шље́йвова гра́на« па е јѡш ма́муран.

шље́йвик -и́ка м ‘воћњак под шље́йвом’. – Ёне́ му ку́ће дѡље ѡдма испод ѡнѡг шље́йвика.

шље́йвка ж ‘шље́йвова мека ракија, до 12 гради’. – Те на́ђе да пита́ш шље́кацију је л бѡља́ шље́йвка ил крѡшковача.

шље́йвовица ж в. *шље́йвка*. – Ђндак се ма́ом пи́ла шље́йвовица, љутѡ рѡтко ка́д; в. *себица, дреновка*.

шље́йвовак м ‘прут, штап од шље́йвовог дрвета’. – Ако здѡмча́м ѡна́ј шље́йвова́к, опамѡтићеш се.

шље́йвовина ж ‘шље́йвово дрво’. – Иди ме́но на́цѡпај ѡне́ шље́йвовине.

шљйгāv -а -о ‘клизав’. – Нисам мѡгѡ прйје по ѡвѡм шљйгавом пућу.
шљйгавац -āvца м ‘снег који се отапа’. – Ѧбуј се дѡбро, видйш какй је ѡвај шљйгавац.

шљйгавица ж ‘клизавица’. – Млѡго е гāдна шљйгавица нāпољу.

шљйгати се -ām се несв ‘клизати се’. – Вѡлй бāба да се нѡне шљйгати, ал тй зā њѡм поглѡдни да нѡ панѡ.

шљйц м ‘разрез на предњем делу панталона, шлиц’. – Закѡпчāјде тāј шљйц, нѡмѡ да се ѡбрукаш.

шљйцкавац -āvца м ‘житко блато’. – Нйје чўдо што су се ѡѡца вāкѡ искаāлала кад су прѡгазила нѡлики шљйцкавац.

шљйцнути -нѡм св ‘благо ударити прутйћем’. – Шљйцнидер га мѡно, да се смйри.

шљѡкати шљѡкам несв ‘пити без мере’. – Нѡмѡ, брѡ, вйше шљѡкати, упропāстићеш и кућу и здрāvље.

шљѡкара м ‘пијанац’. – Е, лўди мѡи, дѡђоше ми глāvѡ ове шљѡкаре.

шљѡкација м ‘пијандура, који се одао алкохолу’. – Пушти ти ѡнѡ шљѡкације, нѡк идў бѡстрага; в. *шљивка*.

шљѡнути шљѡнѡм св ‘ослабити, изнемоћати; спласнути’. – Штā си тѡ шљѡно, йсписнйче’. – Шљѡнѡ ко ўштипак.

шљѡпити -йм св ‘ударити’. – Мāло е вāлило да га шљѡпйм преко нѡса, па да ми је на ѡко йспѡ; в. *варјача*.

шмѡк м ‘непрйјатан мирис или укус’. – Нѡшто ми се нѡ свйђа ѡнā Пѡрова рāкија, кѡ да ймā нѡки шмѡк; || **шмѡкљив** шмѡкљива -о ‘што има шмек’. – Йжњѡ ми нѡкў шмѡкљиву ракичину, нѡ ваља цйганске пāрѡ, нѡ знам кāко е мѡгѡ нāкѡ дѡбре шљйве д-упрѡпāсти.

шмѡкер шмѡкера м ‘женскарош’. – Пушти тѡг шмѡкера, нйшта дрўго и нѡ рāди него ѡблѡе око дѡкѡнијег жентўрйна.

шмйзла ж ‘женска особа која често плаче’. – Штā се тѡ јѡпѡт наљўтила ѡѡдова шмйзла и кѡ ми је стāлно сѡкйрā?

шмйргла ж ‘папир или тканина обложена абразивом’. – Купи ми јѡдан тāбак шмйрглѡ за шпѡрет.

шмйрглати -ām несв ‘брусити шмирглом’. – Мѡрам да шмйрглām ѡвў дрјжалицу, мāње ће да жўљи.

шмѡкљāv -а -о ‘болестан, измучен, јадан’; в. *чкрбав*.

шмѡкљан шмѡкљана м ‘неотпоран мушкарац, слабић’. – Ајде, ајде, покрѡни се, шмѡкљане јѡдан.

шмѡкљѡ -а м ‘неспособњаковић, килоња’. – Ѧнāј шмѡкљѡ Мйлосављев кѡ да нйје ймѡ штā да јѡдѡ.

шмрќљати -ām несв ‘бити кйјавичав, слинити’. – Нѡ знам штā му е те шмрќлā ймā нѡколко дāнā.

шмрќāv шмрќава -о ‘онај који шмрче’. – Нѡшто е шмрќāv имā пѡшес дāнā.

шмрќати -ām несв в. *шмрќайши*. – Вѡлй ѡѡдо да дāнās бѡље шмрќā но прѡшлѡ гѡдине.

шмўгнути -нѡм св ‘отићи неприметно, изгубити се’. – Пѡсмāтра и смйшља кўдије би мѡгѡ да шмўгнѡ ако бйднѡ стāни пāни.

шнāјдер шнāјдера м ‘кројач’. – Рāде је бйјѡ шнāјдер прѡве клāсѡ, ѡн кад ти сāшије одиѡло, стѡй кѡнѡ пришивѡно, нйје му бйло рāвнѡ, а ймало е и пѡлвѡра и зātѡ е и кāзано: да је свāти ко зјāти, и врāна би кѡшуљу нѡсила.

шнајдѐрај -аја м ‘кројачка радња’. – Њиг пѐ-шѐс мајстора направили заеднички снајдѐрај у-Г’учи, ђн ти је бијо нође поред каванѐ »Драгачево«.

снајдѐрка ж ‘кројачица’. – Било је кода нас добријег снајдѐрки. – Оћу ђвѐ д-ђднесѐм снајдѐрци, да ми сашиие за Бђжић; || **снајдѐрчин** -а -о ‘који припада снајдѐрки’. – Она старииа снајдѐрчина унука се уђала онѐмађ, ђтишла у Ужице.

шнѐир м ‘рајсфершлус’. – И такѐ ти ја врѐшко научѐм да крајштикуем, да прѐ-шйивам д’угмађ и пуђађ, д-ушйивам шнѐиروه.

шнѐит м ‘шаблон од папира по коме се кројило, мустра’. – Свѐ сам код Добрѐлѐ направила шнѐитове за коѐшта.

шнѐбла ж ‘укосница, шнала’. – Купила ми баба нѐколко шнѐла.

шнѐарити -ѐм несв ‘пушити, димити се’. – Нѐ знам штѐ-вѐ би те шпѐрет пѐче да шнѐарѐи, пуна к’ућа д’има.

шнѐур м ‘везице за ципеле’. – Вѐжи, д’ѐте, тѐ шнѐуреве на зѐмку.

шѐѐтати шѐѐѐ несв ‘празно одјекивати’. – Нѐ мѐраш у-буре да завѐруеш кроз чѐп, но ч’укнѐш вако и ч’уеш: дѐкле је пѐтмул зв’ук, дѐнле ѐма у-њему ракије, гѐре ѐе шѐѐѐ, нѐма; в. *домейнуѐи*.

шѐкара м в. *локара*. – Нѐма ти од шѐкарѐ ни к’ућѐ ни к’ућѐишта.

шѐкати шѐкам несв ‘пијанчити’. – Сваки дѐн шѐка и лѐжѐ ко дѐндѐв, а ѐѐца му ѐд’у бѐса и гѐла.

шѐкња ж ‘део лица испод носа, усне и надусница’. – Рѐспѐли га пѐсницом, прѐште му шѐкња ко ђлѐнда и свѐга га ђблѐ крв.

шѐлапити шѐлапим несв ‘причати глупости’. – Сѐмо нѐшто шѐлапи, наѐисто брѐз-везѐ.

шѐловати шѐлуем несв ‘правити дрвени оквир за наливање бетона’. – Данѐс ѐемо да шѐлуемо тѐмељ, а с’утра да бетѐнѐрамо.

шѐњѐ -а м ‘слабић, млакоња’. – ѐжени се и ђнѐј шѐњѐ и сѐд ѐеш тѐи зауѐѐти ѐѐгово мѐсто; || **шѐњѐв** -а -о ‘приглуп, туњав’. – Ћути т’уј, шѐњѐ јѐдан шѐњѐви, тѐи ѐе ми кажеш штѐ ја трѐба да радим у мѐјѐј к’ући.

шѐпати шѐпам несв ‘храмати’. – Виђѐе штѐ ли ђнѐ ђвѐца шѐпа.

шѐпнѐти шѐпѐм св ‘ударити дланом шаке по лицу, ошамарити’. – Нѐмѐ да те шѐпѐм, па да виђѐиш ко нѐ зна.

шѐрати¹ шѐрам несв ‘мокрити, уринирати’. – Нат’уко се шпрѐцера па ѐдѐ сваки-час да шѐра.

шѐрати² шѐрам несв ‘тући. млатити’. – Мѐго је ђн да шѐра слабије од сѐбе док јѐднѐм није налѐћѐ на вѐштијег ђда се; ~ **се** шѐрам се несв ‘тући се’. – Бђгами ти се ђни пѐчѐше шѐрати, нође пред свѐима; || **шѐрнути** -нѐм св ‘ударити некога изненада грубо, клепнути’. – Шѐрн’у га кѐлко е ѐмѐ снагѐ и ђвај пѐде ко свѐћа.

шѐро -а м ‘који има велике усне’. – Милун Шѐро је бијѐ дѐбар дѐчак, ал пѐрђав ѐѐк; || **шѐрѐв** -а -о ‘великих усана’. – ђнѐј шѐрави Мѐле пѐче нѐшто да тѐњѐзгѐ, да ти се слѐши и нѐ даде д-ѐскопамо канѐл според пуѐта кроз ѐѐгову бѐшчу којѐ е зарѐсла у кѐров.

шѐра ж ‘жена великих усана’. – Виђѐе ли тѐи прѐђе ли ђнѐ шѐра пуѐтом.

шѐта ж ‘шири део, дно јѐјета’. – Кад смо се пѐчукали, ђн мѐне рѐзби вр, а ја ѐѐму шѐту.

шпѐлѐр -ѐра м **1.** ‘војнички строј (обично почасни)’. – Он ти је сл’уѐијѐ у гѐрди, чѐсто су у шпѐлѐру стајѐли кад дѐлазе коекѐки буѐѐвани; **2.** ‘ред воћних стабала (обично формиран уз затегнуте жице)’. – Кад поглѐднеш ѐѐгове шпѐлѐре мѐлѐнѐ, ко на нѐкој слици.

шпáрати шпáрам несв ‘штедети, чувати новац’. – Шпáрō сам да му нàбавим трактор кад дōђе из вóјскē.

шпàрйнг м ‘метална трака, уска шина’. – Ђедо Млáдомир нам нарéдијо слíчуге па иг ðковō шпàрйнгом.

шпàртати -ám несв ‘шпартачем сећи коров између два реда кукуруза’. – Шпàртō ми Стéво њиву с кðњом јутрōс сàбáјле, прйје нð што е òтишō у његову њиву.

шпàртáч -áча м ‘плуг којим се подсеца коров између два реда кукуруза’. – Пðсле смо скоро свй пðчели нàбављати шпартáче.

шпàцирати шпàцирам несв ‘шетати’. – Зèмáјле ти се, вèлè, дòље у Чáчку, ўвече излaziло на корзòв и тўј се шпацирало, мешто да нèшто рáде.

шпекулáнт м ‘човек који ради нелегално стичући сумњиво богатство’. – Òнáј шпекулáнт би прèваријо и рòђеног ðца.

шпекулáција ж ‘вешто планирање, калкулисање, мудро замишљени трговачки послови’. – Свè шпекулáције је рáдио стáложено и мўдро.

шпèције ж мн ‘додачи јелу, зачини’. – Свáкакијег шпèција ти òнá имá у кўјни и тò кòрйсти кад спрèма јèла.

шпйлкозне ж мн ‘кратке дечје панталоне са четвртастим делом на попрсју’. – Сáшила сам обадвòјици по шпйлкозне, ðћу да иг пòновим за Илйндан.

шпйновати шпйнуем несв ‘пржити шећер на тихој ватри’. – И ðндак шпйнуеш шèћер и нàспеш га одòзгò.

шпйц м **1.** ‘челични клин за тесање камена’. – Нàдарй ме ђáво д-ўдарим шпйцом јðш јáнпўт д-обйјем јèдан ћўвйк, и òнáј кáмен ми пўче кò стáкло; **2.** ‘врх ципеле’. – Поцáвèљају се и òн га дрмнè шпйцом у гњáти; || **шпйцáс** -ста -о ‘оштрог врха, шилъат’. – Нйје лðша парцèла, сáмо дðшла нèкако шпйцáста, нйје бáш пðесна за ðрáње.

шпйцлòв -ðва м ‘лукав и превртљив човек, препредењак’. – Òнáј Слободáнòв шпйцлòв прòбò да прèварй Бðшка.

[шпðрет] шпðрета м. – Нáма пòт шпòретом стáлно дрémò мáчак; в. *чадищи, чађ*.

шпрáјц м ‘подупирач, ослонац’. – Нàсекли смо шпрáјцеве, трèбá да шðлуемо плðчу.

шприцати -ám (не)св ‘вакцинисати’. – У ўтòрник ће ў Расòвцу да шприцајў кè-рáд; || **шприцáвати** -йцáвам несв. – Òвй што држè сáмсаре мòра д-йдў свáкè гðдине да иг шприцáвају.

шприцèрáш -áша м ‘човек који воли и често пије шприцере’. – Òни су ти пð-знати кò вèлики шприцèрáши: вèлè да е лáшње нàпòити вòлове но њйг двòицу јел вòлови знáју кòлко им је дòста, а òни јðк.

штáвити -йм несв ‘припремати кожу за употребу’. – Знáо е Јерòтије да штáви кòжу од јáгњáдй и овáцá.

штаèрац -рца м ‘раса коња’. – Ймали су Миленинци дðбар пáр штаèрáца.

штáкор м ‘глодар, пацов’. – Ўватијо се у гвòжђа штáкор, нйје мáњй од онòг мáчета.

штáла ж ‘просторија за смештај стокe’. – Пòђеш штáли, зврйј прáзна, од нáкòг газдинлука ўвати ме тўга нèка, нèш вèровати да ми пòђекад ўдарè сўзе нà-очи, кáко и нè би, кòлко е тўјнáк брáвá бйвало (7: 94); || **штáлица** ж дем; в. *скрийши*.

штáмбйль -йíла м ‘печат’. – Лўпнидер тй мèне вòје штáмбйль, да се знáдè да сам свðе ðбавијо.

штáп штáпа м ‘дрвено помагало, мачуга’. – Ђедо нйје првò шйèо д-ўзмè штáп, а сáд ўзò двá; || **штáпина** ж аугм. – Нйкад нйсам вòлò штáпину, ал сáд нè могу бèз

њѐ; || **штàпйћ** -ића м дем. – Кажу ђѐца да је баба ўзела штàпйћ да би се рўгала ђѐду; в. *догегуцайи*.

штàпци -àца м в. *цјейци*. – Пadoше штапци, скоро ћу да саткем (9).

штѐдйшан -шна -о ‘штедљив’. – Нѐ требà бити тврдица, ал штѐдйшан трѐбà бити, јел рàспикућа не знà да дòклѐн се имà дòнде се чува, и кò не чува мѐно, нйкад нѐће дòста ймати, спорад тòга е бòлjà дòбра штѐдња но рђаво стйцање.

штѐђети штѐдйм несв ‘штедети’. – Ако нѐ будете штѐђели, нѐћете ймати.

штѐкер штѐкера м ‘утичница за електричну струју’. – Мајсторе, нарѐди ми воћѐ јѐдан штѐкер да мòгу да прикљўчим прекрўпач.

штѐктати штѐкћѐ несв ‘оглашавати се уједначеним звуком’. – Кад смо нами́нули òзгò од Ди’ѐлова, чу́смо како дòље штѐкћѐ митрàлѐз. – Онàј стàри Брàнков камйјòн ўзбрдо штѐкћѐ ко кѐр кад јўри зѐца.

штѐловати -уем несв ‘подешавати’. – Нйко н-ўмијѐ бòље да штѐлуе плўгове од Мили́нка Раковића, òн кад нàштелуе, њйва бйдне слòжена кò књйга.

штѐмàјз м ‘алатка за обраду дрвета’. – Јеси вићо како Радòица врйшко прòкопа стўпчару са штѐмàјзом.

штѐнара ж 1. ‘кућица за псе’. – Ёвѐ ти однѐси мѐно мли’ѐка тàмо у штѐнару бене-ча́дма; **2.** ‘незагрејана, хладна соба за спавање’. – Чòвече, смр̀зо сам се нòнас у òвòј штѐнари, свѐ се йње ўватило по санцади.

штѐнац -нца м ‘млади пас’. – Ймàм да ти дàднѐм на прѐзент штѐнца, прàви вўчјак; || **штѐне** штѐнета с ‘младунче пса’. – Нѐчије штѐне нам уйшло у àвлију; || **штѐнећй** -à -ѐ ‘које припада штенету’. – Нàјòпаснијà штѐнећà бòлес ти је штенѐћак.

штенѐћак -àка м ‘болест паса’. – Кад нàйђе штенѐћак, штѐне мòже òлако и д-ослѐпй.

штѐта ж ‘губитак’. – Стàлно нам је Стѐво Цйганин пјѐво òнў: *Цйгани су шйѐйу шйѐйовали, лййсала им ђòрава кòкòшка*; || **штѐтан** штѐтна -о ‘шкодљив’. – Штѐтно е, сйне, пўшити: ѐм трòшйш пàре, ѐм штѐтйш здравље, ѐм чйнйш грѐ јел тò ти је ђавòлй кàд.

штѐтити штѐтйм несв ‘наносити штету, шкодити’. – Јà га пòнудијо цигàром а òн, кòлко е обрàзли, вѐлй: нѐћу да те штѐтйм, нйсам ти ја нѐки пўшàч; || **штѐтовати** штѐтуем (не)св ‘радити са губитком’. – Бòгами смо òвѐ гòдине штѐтовали на компй-рима: ўпропасти нас òнàј пòзни мрàз те нам прѐполови рòд.

штйк м ‘поен у игри карата’. – Йграју òни тàблић и кад се нàјмање нàдò, òдњѐ му трй штйка одјампўт.

штйпати штйпам несв **1.** ‘стезати прстима’. – Нѐмò да штйпаш тò дијѐте, помòдреће му òбрашчић; **2.** ‘надражити очи димом’. – Вѐтар пòврàти дйм ў кућу те пòчѐ да нас штйпа зà-очи; || **штйпкати** àм несв **а.** дем према *шйшйайи*. – Нйје му дàò мйра: штйпкò га док ўчитель нйје подвйкнò; **б.** ‘помало пасти, чупкати траву’; в. *газдиндук*; || **штйпколити** -йм несв дем. – Бòгме штйпколй мрàз за увѐта; || **штйпнути** -нѐм св прем *шйшйайи*. – Штйпнò е мѐно, нѐпреметно, а òна се заплàмћела кò бўлка, нйт рòморй нйт гòворй.

штйрк м ‘смеса добивена кувањем брашна која се убацивала у воду при прању веша’. – Кад се у вѐш ўбàци штйрк, па се òсуши, òн се òндак ўчврсти и дòбро држй пѐглу.

штòк м ‘оквир врата’. – Òвàрбај ми и врата и штòк у òвў тàмнозѐлену бòју.

штрàнгла ж ‘краћи конопац којим се везује говече’. – Òбично кад се прòдà бравче, ўз њѐга йдѐ и штрàнгла, што-нò вѐлѐ: кад йдѐ јўне, нѐк-идѐ и ўже.

штрафга ж ‘линија при врху зида којом се одваја измоловани зид од плафона’. – Ўмљò е Бòшко д-извўчѐ чѐтқицом на дўвару штрафту, и тò дўплў, на јѐдно триѐстак

сантима од штукатора, па доље иша̀ра с ва̀лком, а горе до штукатора и штукатор бидну̀ једнобо̀јни, ма̀ом бе́ли.

штрѐцати се -ам се несв 'трзати се од бола, страха'. – Нѐђе се о̀вѡ диѐте ју̀чѐ прѐпало, цѐлу но̀ћ се штрѐцало и уздисало; || **штрѐцнути се** -нѐм се св према *шѝпре-ца̀ши се*; в. *оба̀д*.

штрѐкати -ам несв 'плести (предмете од вуне)'. – Пѡчѐла да штрѐка̀ чарапице; || **штрѐка̀ћи** -а̀ -ѐ 'који се односи на штрикање'. – Зѐма̀јле смо свѐ ру̀чно плѐли и штрѐкали, сад велѐ има̀ и штрѐка̀ћа машѝна.

штрѐнгла ж 'испредена вуница припремљена за плетење'. – Ку̀пи ми јѡш двѐје штрѐнгле ва̀кѐ ву̀нице, ѐвѐ ти, понѐси о̀ву да су̀мираш ѐда би ми бѐло јѐдначито.

штрѐкља̀с -ста -о 'висок а танак'. – Бѝјаше иштрѐкљѡ, ал нѝје по̀даткѡ, па се на̀кѡ штрѐкља̀с мѐно по̀гуриу̀ у плѐћка̀ма.

штрѐкљати -ам несв 'нагло расти'. – Штрѐкља̀ју о̀ва̀ ђѐчица, ва̀ла Бѡгу, кѡ из во̀дѐ.

штрѐкнути -нѐм св 'помусти козу, овцу или краву'. – Иди штрѐкни о̀вце ча̀ском док ја̀ прѐставѐм вѐчеру; || **штрѐцати (се)** штрѐцам (се) несв 'прскати (млазевима воде)'. – Бѝјаше вру̀ћина кад нам је ђѐдо на̀правиу̀ штрѐца̀лке: ми прѐмакнѐмо по ко̀ву с во̀дѡм и штрѐцасмо се док се нѝсмо згѡдно оку̀пали; || **штрѐцнути** -нѐм св **1.** 'измусти последње капи млека из вимена (краве, овце)'. – Ё̀вѐ, са̀-ћу са̀мо јѡш мѐно да штрѐцнѐм ша̀рулу. – О̀тишла да мѐно штрѐцнѐ о̀вце, за̀увар је колко бѐло, ал врѐме је да се прѐстану му̀сти, о̀давно су сја̀гње; **2** 'прснути, (по)прскати'. – Кад га е штрѐцнѡ оном његовом штрѐца̀лком, бѝјо е са̀в мо̀кар ко да се у̀пишо и нѝје смѐо д-у̀ије у учѝјоницу док се нѝје осу̀шиу̀ према̀-су̀нцу; || **штрѐцкати** -ам несв дем 'прскати у кратким танким млазевима'. – Ё̀нѐ ђѐцѐ штрѐцка̀ју се код бунара. – Штрѐцка̀ју се ђѐца, срѐном вру̀ћина е па нѐће назѐпсти; || **штрѐцколити** -ѐм несв дем **1.** 'измузати последње капи млека'. – А̀јде по̀јтај, нѐмѡ вѝше штрѐцколити ту̀ кра̀ву; **2.** 'прскати кратким танким млазевима'. – Ё̀нѐ и ѡно с оним ја̀дима на̀учило да штрѐколи.

штрѡја̀ч -а̀ча 'човек који кастрира (штроји) вепрове'. – Од Мѝлића Јѐринића нѝје бѐло бѡлѐг штроја̀ча у на̀шем кра̀ју, ѡндак ти нѝје ни има̀ло ѡвиѐг марвѐњака̀ ко-во̀ сад.

штрѡјити -ѐм несв 'кастрирати'. – Има̀ Ду̀шан два̀ мла̀да ко̀ња, ѡба̀два су штрѡ-ена нѐђе прѡлѐтос.

штрѡка ж **1.** 'прљавштина'. – Скѝнде ту̀ штрѡку с аста̀ла, ку̀мим те Бѡгом; **2.** 'аљкава, неуредна жена'. – О̀на њѐгова штрѡка, да нѐшто зна̀, нѐ би јѡј ђѐца бѐла на̀кѡ прља̀ва и неумивѐна.

штрѡдла ж 'старински колач'. – У̀зми мѐно штрѡдлѐ, заслади се.

штрѡмѐнти м мн 'трубачки оркестар'. – О̀ндак су ти на̀ши штрѡмѐнти, кад је ка̀пѐлни бѝјо Дѐсими́р Пѐришић, ѡднѐли по̀бѐду у̀-Гу̀чи.

штрѡмфла ж об. мн 'растегљива трака за подвезивање женских чарапа изнад колена'. – О̀нда су ти чара̀пе бѐле плѐтѐне од ву̀нѐ до изнад ко̀љѐна и њѝг др̀жале штрѡмфле, нѝје бѐло ѡвиѐг по̀јасѐва и коѐшта.

штрѡцовати -уем несв 'скраћивати бркове'. – До̀шѡ сам да ми мѐно штрѡцуеш бр̀кове.

штрѡца̀лка ж 'цев од зове'. – Штрѡца̀лка се ра̀зликѡвала од пу̀ца̀лке по тѡме што е на дну̀ цѐвке од зѡвѐ има̀ла чѐп са ма̀лом ру̀пицом и ѡнда се клипом уву̀чѐ во̀да ко̀нѡ на прѝлику шпри́ц кад се даѐ нѐкција, са̀мо што е вѐћа млѡго, и кад ћу̀шнѐш кли́п, во̀да мо̀ж да штрѐцнѐ преко дѐсет мѐтара.

штрѡчати -ѐм несв 'одударати, издвајати се од окружења'. – Зна̀ш ка̀ко ти је: ко̀но што грѡм га̀ја у лу̀жња̀к што штрѡчи у ливади, та̀кѡ ти је и ш човѐком; а̀н је бѡли,

памётнији, виђенији, имућнији, ђма зйнѣ на њѣга свѣкѣ ѡла и врѣна јел нѣ волѣ да нѣко штрѣй.

штукѡтор м ‘плафон, таваница’. – Мѣно ми штукѡтор ђчадијо, па ћу д-ўзмѣм крѣча да га прѣкречѣм.

штўл м ‘делови потковице који упадају у тле и спречавају да се коњ оклизне’. – Зѣмски ков ѣмѣ вѣше штўлове да се коњи нѣ би на лѣду шљѣгали.

штўла ж ‘дрвена нога за хрѡме луде’. – Кад смо бѣли ѣѣца, мѣ смо прѣвили штўле, па смо на њѣма ѣшли и прѣвили се вѣжни јел смо, тѡбож, висѡкшији.

штўљати штўља несв ‘жуљати’. – Бѣла ђнѣ клўпа прѣштуљаста па га штўљала, те ђн прѣђе и сѣднѣ нѣ-кревет, според мѣнта.

штўр штўра -о ‘усушен, који није једар’. – Ўмѣ дѡста пшѣницѣ, нѣ могу крѣво да рѣкнѣм, ал прѣсече је ђна сувѡвица те ђста мѣно штўра.

штўцати -ѡм несв ‘имати штуцавицу, singultus, као последицу грѣња дијафрагме’. – Кад пѡчнѣ да штўцѣ, ђна вѣли: штўцѣ ми се, пѡмињѣ ме нѣко / није близу, није ни далѣко.

штўцна ж ‘лимени прстен на оѡаку у који улази чунак’. – Рѡсклимала се штўцна, зѡмажде је мѣно тим мѡлтером.

шћѡпити -ѣм св ‘зграбити, отети, украсти’. – Нѡвадило се тѡ да шћѡпѣ шта бѣло, нѡкѡ, на мўфтѣ.

шћѣр шћѣри ж ‘кћи’. – Шћѣри је поудѡвѡ, сѣнове ижѣнијо и сѡд мѡже колко мѡже.

шћѣрати -ѡм св ‘сагнати низ брдо’. – Шћѣрај тѣ ѡвце дѡље низ Дўбове и понѣси ѡвѣ прѣтке, трѣбѣ да се попрѣчѣ бурѡнија.

шћѣти ђћу ‘хтети’. – Прѣчала тѡ баба ѡндрѡ како њѣг двѡјица нѣ шћѣдоше да јѡј нѡплѡте ўвођење струјѣ, кѡ да се нѣ ваљѡ. – Шћѡдијаше стрѣна Крѣтина јѡш нѣшто да ми рѣкнѣ, ал нѡѣје дѡкторка те је ђбамѣте.

шћўкати -ѡ[м] св ‘скупити пилад на храну (о квѡчки)’. – Ёт нѡкѡ кѡ што квѡчка шћўкѡ пѣлѡд, тѡкѡ сам и јѡ савѣјала мѡју ѣѣцу док не ѡдвркоше и не пѡчѣше јѣдно по-ѣдно д-ѣдў ў-свиѣт, кѡ ў-школу, кѡ ў-вѡјску, е ђндај сам виђѣла да е мѡја јѡдна свѣкрѡва прѡво зѡборѣла да си нѡјрѡтнијѣ док ѣѣцу пѡкрѣваш под јѣдну пѡѡаву, јел кѡже: мѡла ѣѣца – мѡла брѣга, вѣлика ѣѣца – вѣлика брѣга ил јѡш лѣпше: мѡла ѣѣца лѣба јѣдў, а вѣлика ѡигарице.

шћўћурити се -ѣм се ‘скупити се, сѡмѡтити се, згрѣтити се (од страха, хладноће)’. – Кад је виђѡ шта мѡж да бѣднѣ, ђн ти се шћўћуријо, бѣјо е мѡѣи од мѡковог зрѣнета. – Шћўћурила се прѡсѡд у гѡмилу да им бѣднѣ тѡплије; в *сајман*.

шўбара ж ‘зимска крзнена капа’. – Нѡсијаше ђнѡј весѣлнѣк шўбару по ђнѡј жѣги, а Дѣјо комендијѡ: лѡсно ти је пѡзнати будѡлу – зѣми шѣшѣр а лѣѣти шўбару.

шўбер м а. ‘капак на таваници’. – Мѣ смо кроз ђнѡј шўбер гѡре дѣзали ѡрасе на тѡван да се сўше; б. ‘мала вратѡнца кроз која се избацује ѣубре из штале’. – Кад ѣзбѡѡиш ѣубре, затвѡри шўбер, бѡјати се да не ўѣђе кѡкѡ пашѣиште да пѡплашѣ стѡку.

шўверица ж об. мн ‘крпе којима су увијане ноге (уместо чѡрапа)’. – ђндак ти вѡјска нѣје нѡсила чѡрапе, но смо увијали нѡге у шўверице.

шўга ж ‘обољење коже праћено свѡбом, scabies’. – Кад те спѡпанѣ шўга, мѡра да се чѣшѣш свѡки-ѡас, зѡтѡ е ваљда и кѡзано да се шўга и лўбѡв не могу сѡкрѣтити; || **шўгѡв** шўгѡва -о ‘који је оболео од шуге’. – Кад су га ђнѣ ништѡѡи проглѡсили за тѡбожњѣг нѣпријѡтеља држѡвѣ, свѣ су бѣжѡли ѡд њѣга кѡ да е шўгѡв.

шўкѡс -ста -о ‘без рогова, шуг’. – Ўмали ѡви Вѣдѡсѡвљѣви шўкѡсту крѡву и ђна нѣкад нѣје смѣла да се пѡбѣје са тўћѡм стѡком, ваљда ѣ-ѡна знѡ да нѣ може шўкѡс с рѡгатим.

шўкнути -ѣм св ‘бојѡжљиво рѣћи’. – Кад је виђѡ ѡпѡснос, нѣје смѣо да шўкнѣ.

шүлић -ића м 'мала стаклена посуда из које се служи ракија од око 1/10 л'. – Пò-писмо по два-три шулића ракијè те се мéно згрíјасмо.

шүма ж 1. 'гора, дрвеће'. – Óдоше љүди ў-шуму да згòтовè др̀ва зà-зйму: || **шүмица** ж дем. – Ђјде тй, бляго бaби, сa мном ў шумицу да нaберèмо пèчүрки; || **шумарак** -рка м 'мала шума'. – Иза òнòг шумарка су ти нйине күће; 2. 'лишће'; в. *йросйирка*; || **шүмка** ж сглт 'лист'. – Түј поред нaс пaде шүмка òбоена јесèњом вa-трелòм бòдòм, ко нèкй лèптйр; || **шумèтина** ж аугм. – У òнòј шумèтини сам погүбијо òвце; || **шумòвит** -òвита -о 'обрастао шумом'. – Нйин крaј је шумòвит, млòго вйше имaдү шүма но нйива и лйвaдa; || **шүмскй** -a -ò 'који се односи на шуму'. – Гóренак код йспосницè òнòг кaлуђера ймa рaзног шүмскòг вòћа.

шумaдйнски -а -о 'који припада Шумадији'; ~ *òдèло* 'народна ношња'. – Нйко нèма тaкò згòдну ношњу кò што е шумaдйнска; ~ *чaј* 'врућа (кувана и запржена) ракија'. – Офемо ли д-ўгријемо по јèдан шумaдйнски чaј.

шүмор м 'шум лишћа на ветру'. – Чүеш ли шүмор гòрè, ко да нèки нaрод шaпћè. **шунтaвко** м 'приглупа, шунтава особа'. – Нè мош тй од тòг шунтaвка нйшта да чүеш.

шүнто -а м в. *шунйaвко*. – Јèсте òн шүнто, ал је дòбар ко дòбар дaн; || **шүнтaв** -а -о 'збуњен, смушен, сметен'. – Ђјде, брè, мрдни мéно, шүнто шүнтaви!

шүњара м / ж 'човек који иде и завирује свуда околу као да нешто тражи'. – Òнa шүњара сaмо звèрa хè хè штa чүти и вйђети да би мòгла да прèпрèда aброве.

шүњати се -aм се несв 'опрезно се кретати, завиривати, уходити'. – Шүњали су се по сèлу до пред сaму нòћ, хè се пòсле стòрњаше – òни знaју.

шүпа ж 'зграда за алате'. – Пйтò, кaже, òвaј нaш што е òтишò у вaбрику, на тòм нйном збòру, дйрeктора дa л је прaвильно да вй дйрeктори имaте вйле, а мй рaдници да жйвймо у шүпу, а òвaј му рèко: нйје прaвильно, трèбa: у шүпи!

шүпaљ шүпaљa -е / -о 'пробушен'. – Вйкали за Драгишйнца да е пòквaрен кò шүпaљ зүб, ал да е и òн нaјпотљè дòбијо шүпaљ нòс до òчйју.

шупљйна -йнè ж 'дупља, рупа'. – У òнòј шупљйни стaре бүкве насèлила се чèла кад се рòила.

шупљòглав -òглава -о 'који мало зна, неразуман, брзоплет'. – Шупљòглаво тò, брaте слaткй, сaмо мйсли од дaнaс дò-сүтра, нè видй дйље од нòса.

шупљòглавaц -aвцa м 'који је без памети, незналица'. – Òнй шупљòглaвци, бèс пaмèти, нaјволè влaс.

шүрaк -aкa м 'женин брат'. – Кад је жèнијо сйна мòј шүрaк, jа сам ти òндaк бйјо чaуш; || **шүрaковйћ** м 'шүраков син'. – Мòј шүрaковйћ слүжйјо вòјску хè й jа.

шүрити -йм несв 'преливати заклану свињу врелом водом ради лакшег скидања чекиње'. – Мй смо шүрили свйње, а пòђeko вйше вòлй да иг смүди; в. *òсмудйшй*.

шүркати -aм несв дем 'помало радити, рaкати'. – Па èт, бляго хèду, што сам рaдйјо, рaдйјо, сaд помèно шүркaм, нòлико кòлко ми күвет дòпүшта; || **шүрнути** -нèм св према *шуркашй*; в. *исйисник*, *узвесшй*; || **шүркaње** с гл. им; в. *рaнйшй*.

шүрњaјa ж 'шүракова жена'. – Дòбијо сам млòго дòбру шүрњaју: врèдна и глèдна.

шүровати шүруем несв 'тајно се договарати или радити'. – Стaлно су òни нèшто шүровaли без нaшег знaња.

шүстер шүстера м 'обућар'. – Однèси ми òвè òпaнке код шүстера да иг пенчèтйра.

шүстиклa ж 'везени или нецани украсни детаљ'. – Извèзла сам хèци и чaршòва, и шүстиклй и вaздaн коèшта, д-ймaјү ўспомену од бaбè.

шўтнути -нѣм св ‘ударити ногом’. – Ћѣдо шўтнѡ Лўбишу нѡгѡм у гўзицу кад га е ўватио у бѡстану. – Док им је вѡлѡ, оківали га у звиѣзде, кад им је скрѣсѡ йстину ў-очи, шўтнули га, а да су мѡгли – прѡждрѡли би га.

шўћети шўтїм несв ‘ћутати’. – Знај, сїнко, да е мўдар ѡнѡј који ўмијѣ шўћети кад трѣбѡ јел кѡ пѡметно шўтї ѡн, (у)ствѡри, мўдро гѡворї. – Ако н-ўмијеш пѡметно збѡрити, а тї ѡндак шўти. – Кадгѡђ сам шўћѡ, нїсам се кѡјѡ.

шўћмурѡс -ста -ѡ ‘неодређен’. – Ма јѣсу ѡни тѡ урадили, ал йспало нѣкако шўћмурѡсто, сѡмо су ѡтѡљали.

шўћўрка ж бот ‘украсна тиквица’. – Е поглѣдни, мѡлїм те, кѡкѣ ми је Сїба шўћўрке дѡњѣла.

шўша м ‘ништарија, подлац’. – Ствѡри, йспадок јѡ нѡјгорї, ѡжени се, зѡиста, свѡкѡ шўша, а јѡ нїкако, нѣће па тѡ ти је.

шўшка ж ‘отпад при рендисању дрвета’. – Йди до Јерѡтија у радијѡницу те ўзми цѡк шўшкѣ, вѡлѡ да тўрїм под пїланцѡд; в. *букнуўїи*; *изр.* *нѡдѡїи шўшку* ‘поплашити, натерати у бекство’. – Нѡдѡ му шўшку; в. *ѡдвалиўїи*.

шўшкавац -ѡвца м ‘врста цвећа’. – Кад ѡберѣмо шўшкавац, ѡн ти нѣ миѣњѡ бѡју по цѣлу зїму.

шўшкати се -ѡ се несв ‘ширити гласине, говоркати се’. – Шўшкѡ се по сѣлу да ѡн бегѣнишѣ Драгишину ўнуку.

шўштати шўштї[м] несв ‘шумити, производити шум’. – Кад смо прѡлазили кроз ѡнѡј багрѣњѡк, пѡче нѣшто да шўштї у ѡнѡм ѡврику, а мѣне се згѡдно попѡдиже кѡса на глави.

шў-шў ‘ономатопеја шапутања’. – Вїдїм јѡ: ѡни тѡмо нѣшто шў-шў, а ѡна порумѣњѣла кѡ бўлка.

шўшўмига м / ж ‘неозбиљна, смутљива особа’. – Прѡђе ѡнѡ шўшўмига мѡлочас нїз пўт.

шчѣпати шчѣпѡм св ‘ухватити на брзину и чврсто држати’. – Шчѣпаше се ў рўке и пѡчѣше се рвати, бѡгами је пѡтрајало, нѣ дѡ се нїједан лѡсно. – Кад сам прѡвѡдила краву според жїта, ѡна шчѣпа мўруз, бї ме стрѡ да се не-ўдѡви.